



3 J76J 0477J625 3

UNIV. OF
TORONTO
LIBRARY

C. SUETONII TRANQUILLI

OPERA OMNIA.

VOL. III.

594498-2
C. SÜETONII TRANQUILLI

OPERA OMNIA

EX EDITIONE BAUMGARTEN-CRUSII

CUM NOTIS ET INTERPRETATIONE

IN USUM DELPHINI

VARIIS LECTIONIBUS

NOTIS VARIORUM

RECENSU EDITIONUM ET CODICUM

ET

INDICE LOCUPLETISSIMO

ACCURATE RECENSITA.

VOLUMEN TERTIUM.

F

LONDINI:

CURANTE ET IMPRIMENTE A. J. VALPY, A. M.

1826.

17



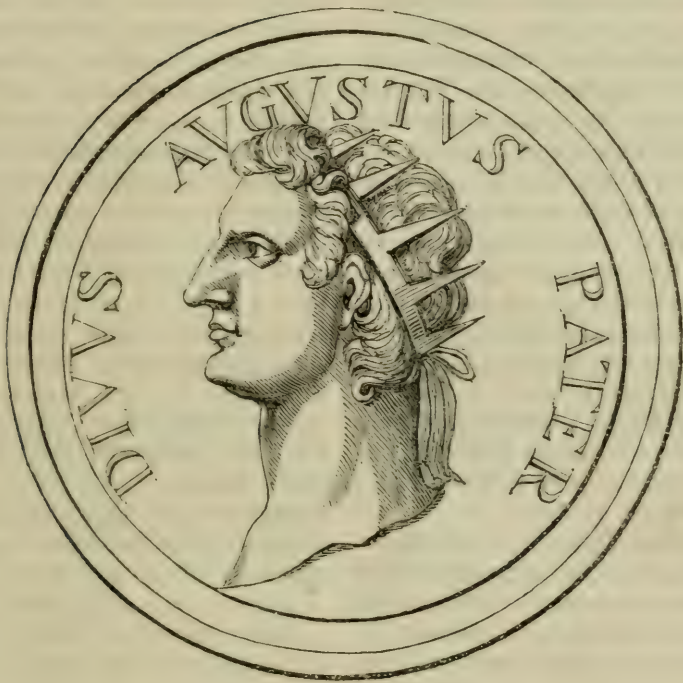
2145^c

22/4/90

32. 6

C. JULIUS CÆSAR OCTAVIANUS

AUGUSTUS.



Amicus, hostis, tutor urbis et terror,
 Parens et ultor, Marte magnus invicto,
 Sed pace major, et tribunus et consul:
 Mens ampla summi cuncta junxit Octavî.

J. Schildius.

CAP. I. *Octavius*] Aurelio Octavianus nominatur: cujus rei causa est, quoniam possessiva nomina loco patronymicorum apud Latinos usurpata sunt: ut Æmilianus Scipio, pro Æmilii filius. *Beroald.*

Gentem Octaviam] Gens est Tulliorum, Corneliorum, Juliorum, Octa-

viorum: familia autem pars est gentis, ut multis exemplis docui in libro de Nominibus. quas voces etiamsi aliquando oratores confundunt, tamen ab eo, qui accuratus esse vult, proprie sunt usurpandæ. *Sigon.* Ita mox c. 2. 'Duplex Octaviorum familia.' *Gentem*] Hoc est, familiam.

Quamquam gens aliquanto latius patet, et familias, seu stirpes, seu domos, sub se complectitur. *Bern.*

Velitris] Velitræ, Dioni, *Ὀβαίελοι-τραί*, Stephano *Βέλιτρα*, vulgo *Belitre*; vel, ut alii scribunt, *Belletri*, vetustissimum Volscorum oppidum. Incolæ Livio et Plinio 'Veliterni: Nostro infra 94. 'Velitri.' *Bern.*

Vicus Octavius vocabatur] Ait Diodorus lib. xx. honores heroicos esse istos: de nomine alicujus nomen loco imponere, ei aras, festa, ludos decernere, et similia his. Quod igitur mox addit, 'Ostendebatur ara Octavio consecrata,' nihil vetat accipere de ara ipsi Octavio posita: etsi scio aliter videri doctissimis viris, qui de ara accipiunt ab Octavio consecrata. *Casaub.* Videri tamen queat ille vicus, non tam honoris heroici causa, quam more passim recepto, a primario ejus incola denominatus. *Bern.*

Bello finitimo] Quod vel cum finitimis quacunque causa geritur: vel quod pro finibus: qualia fere bella illo seculo. Ceterum finitimos Veliternis Tusculanos et Ulubrenses facit Plinius III. 5. *Casaub.*

Semicruda] Fuerunt et Dii Romanorum tam bono stomacho quam Mars Veliternus: nam et iis cruda, nedum semicruda, exta data. Arnobius lib. VII. 'Aversionibus stomachorum numina laborant? ut ad expellenda fastidia saporum varietas quaeratur? ut modo his assa, modo cruda ponantur, semicocta modo et semicruda?' *Bern.* *Semicruda]* Hoc est, nondum de more percoctas victimæ carnes e foco rapide accepit, earumque 'proscias' Marti obtulit, et in aram injecit adolendas, quod videret, in illa subita hostium incursione moram cum periculo conjunctam, et satius esse vel semicruda exta prosecare, quam sacrificium relinquere. Mars factum probavit, et victoriam dedit. *Idem.*

Extā] Caput extorum erat in jecinore: cor autem non semper in parte

extorum habitum est. Cum rex Pyrrhus ex Italia decessisset, cor in extis haruspices aspicere cœperunt. Lustralia exta veteres dixerunt præpingua: eo quod lustralis, id est, quinquennalis bos dicitur esse perfectæ ætatis. *Beroald.*

Prosecuit] Sacrificale verbum. Proscias, id est, partem extorum prosecandam, et Diis porriciendam, aræ superimponebant, et Diis adolebant, reliquam partem vescebantur qui sacrificio intererant. Octaviis hic honos habitus, ut ad eos, etiam absentes, reliquæ extorum referrentur. Arrianus, in periplus Ponti Euxini, verbo *σπλαγχνείσασθαι* omnium ritum complexus est, quo exta inspiciuntur, probantur, aræ imponuntur, et quæ edulio sunt, comeduntur. quibus peractis tus et vinum in aram libabant. Ideo adicit, *καὶ ἐπὶ τοῖς σπλαγχνοῖς ἐπεσπέισαμεν. Salmas.* Extā si bona erant et placebant, 'prosecabantur,' ut Plautus Pænulo Act. II. Scen. 1. indicat. Livius lib. v. 'Qui ejus hostiæ exta prosecuisset, ei victoriam dari.' *Brisson.*

Simili modo] Scilicet semicruda. Quod et Romanis postea factitatum Arnobius I. II. p. 115. *Bern.*

Marti redderentur] Servius ad illud Virgillii Georg. II. 149. 'Lancibus et pandis fumantia reddimus exta.' 'Proprio,' ait, 'sacerdotum verbo usus est. Reddi enim exta dicebantur, cum probata, et elixa, aræ superponebantur.' In idem ergo recidunt, 'exta reddere' et 'prosecare.' *Id.*

Reliquiæ] Scil. extorum, quibus vescebantur post immolatas proscias. At cum hostia tota in ignem conjicitur, id holocaustum seu holocaustoma vocant. *Idem.*

CAP. 2. *Inter Romanas gentes]* Al. *inter minores gentes.* Sed prius illud retineo: nam gentes ipsas, sive familias patricias, alias majores, alias minores absolute dictas fuisse non existimo. Loci hujus sententia est, gen-

tem Octaviam, cum Veliterna esset, primo a Tarquinio Romam traductum, ac proinde Romanam factam fuisse, a Ser. Tullio autem etiam patriciam, cumque postea ad plebem transiisset, a Divo Julio redactam iterum inter patricias. Sic nimirum etiam gens Claudia, post Romam recens conditam eo ex Sabinis commigrans, mox Romana quidem facta est, sed anno demum sexto post exactos Reges in patricias cooptata. Auctor Livius, et Tranquillus noster Claudio. Accedit, quod si gens Octavia a Tarquinio inter minores gentes (ut quidam volunt) allecta fuit, sequitur eam jam ante Tullii tempora patriciam fuisse, siquidem discrimen illud majorum minorumque gentium de patriciis tantum traditur. Atqui Suetonius a Tullio patriciam factam tradit. *Torrent.*

In patricias] Patricii sunt vel majorum gentium, vel minorum. Majorum gentium sunt genere et sanguine patricii, id est, patrum a Romulo lectorum progenies: minorum vero, cooptatione in patres postea patricii facti. Inde, ex translatione quadam, ex Diis eleganter quidam Majorum gentium M. Tullio dicuntur. *Pithæus.*

Transducta] Sic de Claudio Tac. Annal. xi. 'In numerum patriciorum adscivit vetustissimum quemque e senatu, aut quibus clari parentes fuerant, paucis jam reliquis familiarum quas Romulus majorum, et L. Brutus minorum gentium appellaverant, exhaustis etiam quas dictator Cæsar lege Cassia, et princeps Augustus lege Senia sublegere.' Aliud Patricii, aliud Senatores. Senatores multi ex plebe. Claudius igitur, ne exstingui et intermori patriciorum familias pateretur, antiquissimum quemque e plebeis Senatoribus retulit in patres. *Lipsius.*

Ad plebem se contulit] Hoc factum est vel patriciorum jura repudiando,

vel se in diversam gentem adoptando: qua una ratione patricii ad tribunatum plebis (magnum ad potentiam in Rep. momentum) aspirarunt, id est, si patriciorum se ante jure abdicassent, ac plebis jura sumpsissent. Sigonius de antiq. jure civium Rom. i. 7. *Idem.*

Magno intervallo per D. Julium] Codex Salmas. *magno inter divum Julium:* quod, si sibi quoque in exemplari quodam repertum, non temere respuendum judicat Pithæus, cum veteres sæpe 'magno' absolute dixerint. *Per D. Julium in patriciatum rediit]* Julius Cæsar Dictator, lege Cassia (de qua Tacit. xi. 25. 3.) patriciorum numerum augens, ascivit in eum et Augustum, mox ab induta libera toga. Dio lib. xlv. *Bern.*

Quæstorius] Hoc est, quæstura functus. *Idem.*

Fortuna] Scilicet tenuiore, quæ non sinebat ad altiora contendere. *Idem.*

In equestri ordine constitere] Et proinde magistratus nullos cepere. Nam qui capiebant, Equites esse aut vocari desinebant, ut pluribus ostendit Sigonius de ant. jure civ. Rom. ii. 3. *Id.*

Æmilio Pappo imperatore] In nonnullis Mss. *Papo:* in reliquis *Paullo,* male. Nam Æmilium Pappum Siciliam sortitum scribit et Livius xxviii. 38. ubi tamen Sicilia 'prætoriam provincia' dicitur. *Idem.*

Municipalibus] Municipales sunt cives Romani ex municipiis, legibus suis et suo jure utentes, munus tantum cum populo Romano honorarii participes, a quo munere capessendo appellati videntur, nullis aliis necessitatibus, neque ulla populi Romani lege adstricti, ni, inquam, populus eorum fundus factus est. Sed coloniarum alia necessitudo est: quarum conditio, cum sit magis obnoxia et minus libera, potior tamen et præstabiliior existimatur, propter amplitudinem majestatemque P. R. cujus istæ coloniarum quasi effigies parvæ si-

mulacraque esse quædam videntur: et simul quia obscura oblitterataque sunt municipiorum jura, quibus uti jam per ignorantiam non queunt. A. Gell.

Magisteriis] Magistros vocari eos aiunt J. C. quibus præcipua cura rerum incumbit. Hinc dicti Magistratus. Magistrare etiam apud Festum pro moderari. Unde non solum artium, sed etiam pagorum, societatum, vicorum, collegiorum, convivorum magistri et magisteria dicuntur. *Torrent. Magisteriis*] Viterbiens. cod. et Pal. tertius *ministeriis* habent. Sed *magisteriis* rectum est, et significat administrationes illas ac officia publica municipii Velitrarum, quæ magistratus nomine non dignatur autor, humilitati muneris vocabuli depressionem accomodans. Erant enim isti non tam honores veri, quam quædam honorum umbræ, et qualiacunque magistratum Romanorum imitamenta. Vide Sigonium de antiquo jure Italiæ II. *Bern.*

Scribit] Haud dubie in libris de vita sua, quos memorat autor infr. 85. *Idem.*

M. Antonius libertinum ei proavum exprobrat restionem] Ætate Suetonii extabant adhuc Antonii epistolæ, unde hæc sunt ab eo desumpta. Cremutius Cordus apud Tacit. IV. Annal. ‘Antonii epistolæ, Bruti conciones, falsa quidem in Augustum probra, sed multa cum acerbitate, habent.’ Fronto: ‘restarius qui facit, restio qui vendit.’ Puto autem ea ratione restionem audisse proavum Octavii, qua pater Ciceronis dictus fullo, Demosthenis *μαχαροποιός*: quod familias haberent eorum artificiorum peritas, ex eaque re ipsi, ut moris erat, quæstum facerent. At Gratianus, Valentiniani Augusti pater, funarius fuit nuncupatus, quia funes venalitos solitus circumferre, ut scribit Victor. *Casaub. Libertinum*] Mss. quidam *libertum*: quod generis sordes magis

auget. *Bern.*

Restionem] Beroaldus hoc nomen proprium censet; sed cum in cognomentis familiarum nihil sit opprobrii, rectius hæc vox accipitur appellative. *Casaubonus* existimat, ea ratione restionem audivisse proavum Octavii; qua pater Ciceronis dictus fullo, quod familias (servorum) haberent eorum artificiorum peritas, ex eaque re ipsi, ut moris erat, quæstum facerent. Videntur autem restiones olim inter villissimos artifices habiti: unde proverbium ‘restionis cantilenæ,’ hoc est, hominis vilis. *Idem.*

E pago Thurino] Qui mox 3. ‘Thurinus ager:’ Pagus enim hic, ut apud Cæsarem, pro districtu regioneque videtur accipiendus. *Idem.*

Argentarium] Argentarii, nummularii, mensarii, trapezitæ, collybistæ, idem fere significant: nisi quod ‘argentarii’ majores negotiatores erant, qui non in permutando tantum, ut ceteri, tabernam exercebant, sed qui etiam nummos suos aliorumve fœnori collocabant. ut non mirum sit, argentariam artem parum honestam Romanis habitam. Cicero *Offic.* I. 42. *Adde Carolum Sigonium de antiq. jure civ. Rom.* II. 2. *Idem.*

CAP. 3. Et re] Id est, divitiis et opulentiis. Res quoque pro lite accipitur: unde ait Cicero in orat. pro Mur. nondum potuisse statuere Jurisconsultos, utrum rem an litem dici oporteret. *Casaub.*

Argentarium] Cicero pro Cæcina, de quodam dixit: ‘Romæ argentariam non ignobilem fecit.’ Erant autem argentarii dites et copiosi homines, qui quæstum faciebant aut permutandis pecuniis, aut fœnerandis. Permutatio pecuniæ, unde lucrum petebant, a Græcis collybus dicta est. *Sigon.*

Inter divisores] Illud adde depromptum ex litteris interioribus, quod verba hæc, Divisio, Divisor, non solum criminosa sunt, sed et obscœna: ut

‘divisores’ pædicones significentur. *Beroald.* *Divisores*] Hi erant antiquitus, qui pecuniam inter tribus, nomine Candidatorum seu magistratus petitorum, viritim dividebant: quos Plautus ‘magistros curiarum’ in Aulularia vocat. *Bern.*

Operasque campestris] Campestris operas vocat eos, qui in campo Martio suam comitiis operam præstabant, ut ‘quæstum Campestrum’ Cicero de Arusp. Resp. lucrum quod inde provenit. Divisores vero inter hos dicebantur, qui pronuntiatas a candidatis pecunias tributim dividebant, quemadmodum magistri Curia apud Plautum Aulular. Act. 1. Scen. 2. *Torrent.*

Ex prætura Macedoniam sortitus] Successit Octavius prætorius C. Antonio viro consulari. Is ex consulatu quem gessit cum Cicerone in Macedoniam abiit: estque inde reversus Q. Cæcilio Metello Celere, L. Afranio Coss. Ita incidit annus quo præfuit Macedonia Octavius in consulatum C. Cæsaris: quo etiam tempore Q. Cicero Asiam administrabat. Etsi autem consularis non erat Octavius, provinciam tamen rexit pro Consule. Ideo scriptum in lapide de eo Pr. Pro. Cos. *Casaub.* *Sortitus*] Sorte consecutus, ut solemne Romanis honores dare: ‘ne’ scilicet ‘ambitioni vel inimicitii locus foret,’ inquit Tacitus Hist. iv. 8. *Bern.*

Residuam Spartaci] Spartacus gladiator ex Lentuli lanistæ ludo fugitivus, collecta ingenti servorum manu, sæpius in Romanos prospere pugnavit: novissime in Lucania a M. Crasso ingenti prælio victus occubuit. Horum residua manus erant reliquæ facinorosorum hominum, qui post utriusque mortem per Italiam grassati fuerunt. *Idem.*

Negotio sibi extra ordinem dato] Ordinaria Octavii provincia erat Macedonia, quam sortitus fuerat: in quam dum proficiscitur, ob occasionem in-

junctum ei est hoc velut extraordinarium negotium, ut fugitivos inter eundem in provinciam extirparet. *Beroald.*

Bessis] Bessi majorem Æmi partem tenent, et a latrociniiis latrones appellantur, tuguria incolentes vitæ tamque degentes duram: attingentes Rhodopen et Pannonas, et de Illyricis Autariatas ac Dardanos. Strabo.

Proconsulatum Asiæ administrantem] Senatui lege Sempronia liberum erat, quos in quas vellent provincias mittere. Quamquam crediderim, cum Prætorius aliquis in provinciam Consularem mittebatur, eum jure quoque Consulari mitti solere, verbi gratia cum XII. fascibus, non sex tantum. Atque adeo, juxta imperium quod a Senatu quis acceperat, pro Consule, aut pro Præto eam provinciam administrare dicebatur, tametsi Prætorius Consularem, aut e diverso Consularis Prætoriam adeptus esset. Exempla fræquenter occurrunt, ut Q. Ciceronis hic. Quin et C. Octavius, Augusti pater, Prætorius tantum, Macedonia obtinuit, quam tamen et ante eum et post eum Consulares sortitos fuisse legimus. *Torrent.*

In promerendis sociis] In provincialium acquirenda gratia, ipsisque beneficio et humanitate devinciendis, ac in fide Populi Rom. retinendis. ‘Id est firmissimum imperium, quo obedientes gaudent.’ Livius VIII. 13. ‘Remissius imperanti melius paratur,’ Senec. de Clement. 1. 24. *Bern.*

Vicinum] Nam Macedonia, Octavii provincia, parum distat ab Asia Ciceronis. *Idem.*

CAP. 4. *Confiteri*] Ursini et Casauboni codices, cum editione Rob. Stephani, habent *profiteri*. Recte. *Idem.*

Octavia majore, &c. et Oct. minore] Panvinius de Antiq. nominib. ostendit

dit, hanc apud Romanos muliebrum nominum rationem usitatam fuisse, ut, si una filia tantum esset, ea familiæ nomine appellaretur, nullo prænomine aut cognomine addito: ut Tullia Ciceronis, Julia Cæsaris filia. Porro autem si duæ essent, nomen familiæ, quo vocabantur, majoris et minoris cognomine distinguebatur. Sic apud Livium Tullia major et minor. Si tres pluresve filiæ essent, ex ordine nascendi, Prima, Secunda, Tertia, et ita deinceps, appellabantur, et ὑποκοριστικῶς, Secundilla, Tertilla. *Idem.*

Tulerat] Susceperat. Seneca de Clement. i. 13. 'Tollere filios cupiunt,' &c. Noster in Ner. 5. 'Sublato filio ex Agrippina.' *Idem.*

Atia M. Atio Balbo] Virgilius Æneid. v. 568. ad maternum Augusti genus alludens: 'Alter Atis, genus unde Atii duxere Latini.' Atios dicit Latinos, ut Aricia deductam gentem doceat, non Romanam. Ab Atio deducitur Atilius, nomen item Romanæ gentis, sicut ab Acio, Acilius. *Idem.*

Aricinus] Ortus Aricia, Latii oppido, xv. m. p. ab Urbe. Nunc *Rizza* vel *la Riccia* vocatur. *Idem.*

Senatoriis imaginibus] Plin. xxxv. 2. 'In atriis (domorum nobilium) expressi cera vultus singulis disponebantur armariis, ut essent imagines quæ comitarentur gentilitia funera: semperque defuncto aliquo, totus aderat familiæ ejus qui unquam fuerat populus.' Seneca: 'Non facit nobilem atrium plenum fumosis imaginibus.' Juvenalis satyr. viii. 19. 'Tota licet veteres exornent undique ceræ Atria, Nobilitas sola est atque unica Virtus.' *Idem.*

A matre] A latere, ut dicitur, grandeque materno. *Beroald.*

Magnum Pompeium] Pompeium vel a Sylla primo, vel ab exercitu, comprobante deinde Sylla, Magni cognomen tulisse, scribit in ejus vita Plu-

tarch. et commendat hoc nomine priscos Romanos, quod ejusmodi appellationibus et vocabulis non militares modo remuneraverint palmas, verum etiam actiones et artes urbanas. *Bern.*

Inter XX. viros] Cum ager sive de hostibus modo captus, sive publicus populi Rom. dividendus erat, id factum est per curatores agrarios, vel Triumviros, vel Quinqueviros, vel Decemviros, qui quidem Triumviri vel Xviri, &c. agris dandis, assignandis, vel coloniæ deducendæ, dicti sunt. *Idem.*

Agrum Campanum plebi Julia lege divisit] Relictus adhuc fuerat in possessione populi Romani ager Campanus, quem neque colonis distribui, neque a privatis locupletibus emi fuerat passus. Hujus igitur vectigali, cum a Cæsare Consule esset divisus, Resp. spoliata atque nudata est. Unde merito dixit Cicero, portoriis Italiæ sublatis, agro Campano diviso, vectigal nullum superesse domesticum præter vicesimam. *Sigon.* *Julia lege*] Sic dicta, quod eam C. Julius Cæsar primo consulatu suo tulisset. Videndus Velleius ii. 44. 6. *Bern.*

Despiciens etiam maternam Augusti originem] Virgil. Æneid. v. 'Alter Atis, genus unde Atii duxere Latini, Parvus Atis, pueroque puer dilectus Iulo.' 'Hoc propter Atiam dicit matrem Augusti: de qua Antonius ait, Aricina mater. Vult enim ejus etiam maternum esse genus antiquum.' *Servius.*

Afri generis] Ergo ne Italici quidem, ut Aricini, sed prorsus externi, et barbari. *Bern.*

Pistrinum exercuisse] Plin. xviii. 2. Alexander Neapol. Genial. diem. iii. 2. *Idem.*

Cassius Parmensis] Scriptor tragædiarum, qui in partibus Cassii et Bruti, tribunus militavit: quibus victis, Athenas se contulit, ubi occisus est Augusti jussu, teste Val. Max. i. 7. 7. *Idem.*

Nummularii] Mensarii, qui ex pecuniæ permutatione quæstum facit. Vide supra 2. *Idem*.

Taxat] Maledictis tangit: inde taxatores dicti scenici histriones, quod maledictis alter alterum tangat. Alias taxatio dicitur æstimatio et indicatura. *Beroald*.

Crudissimo] Hoc ad crudelitatem pistoris in servos pistrinenses referendum videtur. Nisi malit quis audire Marcellum Donatum d. l. interpretantem in eum sensum, quo medici crudum vulnus, hoc est, recens, vocant. *Bern*.

Hanc finxit manibus collybo decoloratis Nerulonensis mensarius] Objicit avum paternum nummularium. Est autem sermo allegoricus. Tuus, inquit, paternus avus farinam sumpsit e pistrino crudissimo Aricino: hoc est, uxorem duxit filiam pistoris Aricini, cujusdam hominis vilissimi, et ex ea farina finxit et formavit, tanquam aliquod dulciarium opus (hoc est, genuit) patrem tuum Octavium. Verbum 'finxit' optime isti loco convenit: nam ex farina finguntur opera dulciaria, quorum figuræ erant infinitæ, ut placentæ, scriblitæ, crustula, lucunculi, hami, lacertuli, spicæ, globuli, enchyta, circuli, liba, aliaque plurima. *Casaub*. *Manibus collybo decoloratis*] Numorum assidua tractatione fœdatis et liventibus. Collybus et Collybum est id quod pro pecuniæ permutatione argentario solvitur. Unde collybistes, qui pecunia permutanda quæstum facit, qualis hic Augusti avus. Vulgo *cambium* dicitur. 'Tesseræ collybisticæ,' *Wexelbrief*. *Bern*.

Nerulonensis] Nerulum duplex apud scriptores observamus, alterum in Lucanis, quod a Romanis vi captum scribit Liv. l. ix. alterum in Latio, non multum distans ab Urbe, quod et hodie *Nerulo* vocatur, prope monasterium *Farfara* situm, a quo populi *Nerulanenses* dicti, quorum meminit Plinius

lib. iii. c. 6. licet mendosi textus habeant *Verolenses*. Mart. Donat. *Nerulonensis*] In antiquissima editione Lugdunensi reperitur *Nemorensis*, quod idem esset atque Aricinus. Nemoralis enim Aricia cognominatur ab nemore ingenti, Urbi vicino, in quo Vitellium libentissime versari solitum notat Tacitus Hist. iii. 36. *Bern*.

Mensarius] Mensarius idem qui argentarius: quanquam ante Cæsarum tempora mensarii nomen paulo videtur fuisse honestius, cum non nisi de publica ratione diceretur: unde apud Livium nunc Quinqueviros, nunc Triumviros mensarios creatos legimus, rei nummarie publicæ curatores. Jurisconsulti tamen nostri, et qui sub Cæsaribus scripsere, indifferenter usi sunt, ut hoc loco Sueton. et Capitolin. vita M. Antonini, 'Leges de mensariis et auctionibus tulit.' Quin et 'mensularios' vocat Scævola lib. XLVII. de pactis, et Ulpianus lib. XXIII. de rebus auctor. jud. possidendis, uti et 'nummularios.' Quamquam inter nummularios et argentarios discriminis aliquid fuisse indicat Ulpianus lib. IX. de edendo. Sed qui diligenter Suetonii toto hoc loco verba expendit, inveniet nihil inter argentarium, mensariumque, ac nummularium interesse. Græci *trapézitas* vocant. *Torrent*.

Natus est Augustus, &c.] Nigidius Figulus senator Octavium, qui ob filii nativitatem in senatum tardius veniebat, interrogavit, cur cunctatus fuisset: cognitaque causa exclamavit, 'Dominum nobis genuisti.' Eo sermone conturbatum Octavium, ac necare infantem volentem, inhibuit, quod ei infanti tale quid evenire impossibile foret. Dio Cassius.

IX. Kal. Octobris, paulo ante solis exortum] Alibi dicit, ejus horoscopum esse Capricornum. Hæc sunt τῶν ἀδωνάτων. Nam multo tempore antenatum Octavium, ad reformationem factorum et editionem anni Jul. XII.

Septembris incidebat in Julium hodiernum. Ergo ante exortum aut exortu ipso solis. Quomodo igitur Capricorno horoscopante? nam nummi signati nota capricorni, qui et hodie plurimi extant, fidem faciunt rei. Quid dicemus igitur? Semper hæc fuit suspicio mea: Augustum sole occidente natum. Nam quamdiu sol Cancerum obtinet, eo occidente, oritur ἀκρονόχως Capricornus. Hæc est vetus suspicio mea, quæ confirmatur versibus nondum editis ex Aratæis Germanici Cæsaris, in quibus plane γένεσις Augusti est ἀκρονόχος, oriente Capricorno. *Joseph. Scalig.*

Regione Palatii] Quatuor antiquitus urbis Romæ regiones fuerunt, Suburrana, Exquilina, Collina, Palatina. *Bern.*

Ad Capita bubula] Locus sic appellatus, quod ea capita isthic seu picta, seu suspensa, pro insigni. Ad hanc formam Noster iterum Claud. 16. 'Essedum venale ad Sigillaria.' Observat h. l. Casaubonus ex Servio ad Virgil. Æn. VIII. 361. partem Urbis, ubi natus Augustus, 'Lautas Carinas' fuisse nominatam, vel in honorem Augusti isthic nati, vel propter elegantiam ædificiorum. Erant autem Carinæ ædificia facta in carinarum modum, circa templum Telluris. *Idem.*

Ubi nunc sacrarium habet] Sacrarium est Servio, in illud Virgillii Æneidos XII. 'duri sacraria Ditis.' et Isidoro, non ipse locus sacer, sed in quo res sacræ deponuntur, quod (ut inquit Ulpianus lib. IX. de rerum divis.) etiam in ædificio privato esse potest. Atque adeo interdictum ne quid in loco sacro fiat, id sacrario non competit. Sueton. tamen pro sacello uti videtur, ut non semel Cicero. *Torrent. Sacrarium*] Fuit pars domus, Augusto in ea nato sacrata. *Bern.*

Excessit] Mortuus est. *Idem.*

Senatus Actis] 'Commentarii Se-

natus' Tacito dicuntur xv. 74. *Idem.*
C. Lectorius] Liber Vaticanus, et unus e nostris, *Lætorius.* *Idem.*

In deprecanda graviore adulterii pœna] Legitima simplicis adulterii pœna relegatio fuit, non mors, nec deportatio; idque vel ex eo etiam liquet, quod à Lentulo Getulico Aquiliam lege Julia damnatam Tiberius, dum vult suam adversus reos inclementiam ostentare, exilio punivit, auctore Tacito. Exilio, id est, deportatione: id enim exilium proprie est relegatione gravius. Primi Constantius, et Constans, non Constantinus, id capitale fecerunt. *Cujacius.*

Præter ætatem] Juvenilem, cui peccanti plusculum indulgere solemus. Inde Cicero in orat. pro Cælio capite 18. pr. 'Detur aliquid ætati: sit adolescentia liberior,' &c. *Bern.*
Præter ætatem] Hæc vero adlegatio non admittebatur lege Julia. Papi-nianus: 'Si minor annis adulterium commiserit, lege Julia tenetur: quoniam tale crimen post pubertatem incipit.' *Casaub.*

Natales] Nobilitatem familiæ. Allegatio autem natalium, et majorum nobilitatis, solet in causa esse favorabilis. Hinc Ovidius: 'Et mihi si non vis parcere, parce meis.' *Bern.*

Allegaret] Sic in Jure occurrunt, allegare excusationes, mandatum, privilegia sua, valetudinem, &c. Quod 'caussificari' Plauto, 'caussari' Ciceroni, nobis *vorwendem.* *Idem.*

Ædituum soli] Ædituus dicitur, qui tuetur, hoc est, curat res sacras: ut interpretatur Varro lib. III. de Latina lingua. *Idem* scribit in I. De re rustica, a priscais 'æditimum,' non 'ædituum,' dici solitum. Et, ut author est Gellius in XI. æditimus ea forma dicitur, qua finitimus, et legitimus. *Beroald. Soli*] Terræ, loci, cui inædificata natalitia Augusti domus. *Bern.*

Nascens attigisset] Tangit morem priscorum, apud quos infantes partu

editi non prius vocem edebant, quam attigissent terram: Ope Dea invocata, ut nascentibus opem ferret, excipiens eos sinu terræ. Levana vero Dea vocabatur, quæ pueris præerat de terra levandis. Authores Augustinus IV. De civitate Dei, et Macrobius I. Saturnal. Hoc idem signat Suetonius in Nerone, scribens eum ex oriente Sole natum esse, pæne ut radiis prius, quam terra contingeretur. Et hoc est, quod intelligi voluit Plinius, sic scribens in VII. 'Hominem tantum nudum, et in nuda humo natali die abjici ad vagitus.' *Beroald.*

Peculiarî Deo] Cæsari Augusto, quem peculiariter veneraretur, utpote domesticus cultor. *Idem.*

Ut ea pars domus consecraretur] Hoc forsân exemplo Domitianus domum, in qua natus fuit, in templum Flaviæ gentis convertit. Hic honos in Principibus hoc minus censendus est invidiosus, cum fuerit pridem ante eos privatis quoque concessus. Timoleon enim ille Corinthius, qui Dionysii regnum evertit in Sicilia, paternam domum in templi usum convertit, ut scribit in ejus vita Plutarchus. *Bern.*

CAP. 6. In avito suburbano] Suburbana sui avi villa. *Idem.*

Nisi necessario] Palatini duo voce auctiores, non nisi necessario. *Grut.*

Caste] Sicuti cum castimonia adire templa solemus. Hinc illa Ciceronis lex: 'Ad Divos caste adeunto:' et, ut ipse interpretatur, 'Caste jubet lex adire ad Deos: animo videlicet, in quo sunt omnia: nec tollit castimoniam corporis.' *Beroald.*

Religio est] Nefas habetur. *Bern.*

Horror quidam et metus] Cujus causa tum ea quam prodit auctor opinio, de loci religione præconcepta, et vis imaginationis, tum forte silentium. Virgilius Æneid. II. 755. 'Horror ubique animos, simul ipsa silentia terrent.' *Idem.*

Forte] Non adverbium est, ut vul-

go putatur: sed ablativus, a recto casu 'fors.' *Idem.*

Cubitus se eo contulisset] Nefas fuisse, cubare in templo vestibus exutis, jucunda exemplorum copia monstravit Janus Gruterus in Suspicionum libellis. *Idem.*

Incerta] Cujus causam ignorabat, unde provenisset. *Beroald.*

CAP. 7. Infanti cognomen THURINO inditum] Ut apud Græcos infans die quinto lustrabatur, (qui dies ἀμφιδρόμιος dictus est, a ritu quo cursim circa focum gestabatur puer,) sic apud Latinos, octavo quidem puellæ, nono pueri, qui 'dies lustricus' dicitur auctori Ner. 6. item Nominalis, quia nomen tum indebatur. Tertullianus 'Nominalia' dixit, exprimendo Græcum ὀνομαστήρια. Sed alia cognominum ratio fuit, quæ post Nominalia demum a rebus fortuitis aut aliis imponebantur. Cautè lateque igitur accipiendum est, quod inquit auctor, 'infanti,' et quidem 'recens nato,' Thurini cognomen impositum Augusto. Jam tum enim tertium agebat annum, cum pater, rebus in regione Thurina prospere gestis, hoc ei cognomentum conciliaret. *Bern.*

In memoriam majorum originis] Alteram harum vocum, *majorum originis*, adjectam pro interpretatione existimat Casaubonus. Sin retinemus, *majorum originis*, hoc non ita est accipiendum, quasi majores Augusti e pago Thurino habuissent originem, (non enim habuerunt, etsi quidam illorum ibi consedere,) sed quod Augustus ipse a talibus majoribus. Proavum enim ei ex pago Thurino exprobravit Antonius supra cap. 2. *Idem.*

Quod in regione Thurina recens nato, pater Octavius adversus fugitivos rem prospere gesserat] Eo tempore Octavius F. annum agebat tertium. Cautè igitur accipe verbum 'recens:' simul observa, Nominalibus non fuisse

imposita cognomina: sed postea ex occasione captatum omen aut decus. *Casaub.* *Rem prospere gesserat*] Hoc exemplo 'Cossus victoriæ suæ testimonium etiam in cognomen adolescentis filii contulit,' teste Velleio II. 116. 3. Et Asinius Pollio, ductor Germanici exercitus, cum post captas Solonas, Dalmatiæ civitatem, primo mernisset lauream, post etiam consulatum adeptus fuisset, eodem anno suscepit filium, quem a capta civitate Salonium vocavit. *Bern.*

Imagunculam ejus æream veterem ferreis litteris inscriptam] Seneca epistola v. 'Non habemus argentum in quod solidi auri cælatura descendit.' Observo Græcos hanc artem τέχνην ἐμπαιστικήν nominasse. Athenæus libro XL. in fabrica Nestorei populi: Οἱ μὲν οὖν λέγουσιν ἕξωθεν δεῖν ἐμπείρεσθαι τοὺς χρυσοῦς ἤλους τῷ ἀργυρῷ ἐκπώματι κατὰ τὴν ἐμπαιστικήν τέχνην. Non existimo autem in hujus artis operibus cælaturam auream, quæ in argentum descendebat, fuisse exemptilem. Quare non assentior viro docto, qui superiorem Senecæ locum de emblematis interpretatur. Nam emblemata, ut e M. Tullii Verrius scimus, evelli poterant e vasis quibus illigata prius fuerant, et aliis includi. Quod in litteris ejus imagunculæ, quam commemorat Suetonius, non magis fieri poterat, quam cælaturæ aureæ in iis operibus quæ hodie vocamus Damascena. *Casaub.* *Ferreis*] Hujusmodi imaguncularum reliquiæ, quas nobis videre permultas contigit, admonent, ut hic legamus *Ferrugineis*. F. Ursinus. *Ferreis litteris*] Quas in icuncula ærea ferreas dicat litteras Autor, non satis intelligere se profitetur Torrentius, et mendum subsesse veretur. Beroaldus *ferrugineis* legit, pro, ferrugine obductis. *Casaubonus* vero tuetur vulgatam, explicatque similibus exemplis. Ut quod Dio lib. XLIV. pag. 276. A. narrat: 'decretum in Cæ-

saris honorem factum litteris aurei in pilam argenteam fuisse inscriptum.' Et Græci hanc artem nominarunt τέχνην ἐμπαιστικήν, et opus ita elaboratum, ἐμπαιστών (*ein gelegte arbeit*) quæ indebant, ἐμπαίσματα. *Bern.* *Exolescentibus litteris*] Ob vetustatem evanescentibus, fugientibus, exoletis, evanidis. *Idem.* *Hoc nomine*] Scilicet Thurini. *Idem.*

Principi] Imp. Hadriano, cujus Epistolarum Magister Suetonius fuit. *Idem.*

Inter cubiculares colitur] Imagines dedicatas soliti habere veteres in variis ædium partibus: suorum quidem majorum, ut notum est, in atrio: hoc est, celeberrimo ædium loco et maxime conspicuo. Eorum vero, quos amarent, in cubiculo. At viri docti in bibliothecis, non in cubiculis dedicatas habebant veterum auctorum imagines, ut ex Cicerone, Plinio, Juvenale, aliisque constat. Colebantur autem in cubiculo istæ imagines una cum laribus; et dictum lararium, eorumque custodiae apponi solitus puer. Posterioribus imperatoribus peculiaris moris fuit, ut in cubiculo ipsorum Fortuna esset aurea, quam morituri ad eum transmittabant qui sibi esset successurus. Vide Capitolinum in Antonino Pio, et Marco Antonino Philosopho; item Spartianum in Severo. *Casaub.*

Nomen prius objici] Nomen prius, est nomen sive cognomen, (scil. Thurini,) quod infans habuerat, pridem autem habere desierat. *Bern.*

Caii Cæsaris] Cum hic de cognominibus Octavii solum agatur, *Casaubonus* prænomen *Caii* putat omitendum, scribendumque *Cæsaris* tantum. *Idem.*

Augusti cognomen assumsit] Idibus Januariis, anno ab U. C. DCCXVII. se septimum, et M. Vipsanio Agrippa tertium Coss. *Idem.*

Testamento majoris avunculi] Testamentis adoptantium heredes non in

bona tantum, sed et nomen adscitos, præter hoc nostrum, alia in Autore sunt exempla: ut Cæs. LXXXIII. 4. Aug. 101. &c. Hinc apud Ovidium *Metamorph.* xv. sub fin. 'Tu facies, natusque tuus, qui Nominis Heres Impositum feret unus onus.' Quo circuitu verborum Augustum significat. Porro major avunculus hic dicitur frater aviæ: quomodo patruus magnus est avi frater. Cæsar ergo major erat avunculus Augusti, quia frater fuerat Juliæ, ex qua genita est Atia mater Augusti. *Idem.*

Munatii Planci sententia] Hic cum Galliam Comitam regeret, Lugdunum condidit: quæ mox civitas temporibus Senecæ incendio deflagavit. Plancos dici voluerunt eos, qui supra modum pedibus planis essent: a tabulis planis, quæ planæ appellantur. Plin. in octavo: 'Nec pontes asini transeant, per raritatem planearum translucentibus fluviiis.' *Be- roald.*

Romulum appellari oportere] Tractatum etiam in Senatu, an quia condidisset Imp. Romulus vocaretur: sed sanctius et reverentius visum est nomen Augusti, ut scil. jam tum, dum colit terras, ipso nomine et titulo consecraretur, hoc est, inter Divos referretur. Flavius.

Augusta dicantur, ab auctu] Imperatores Romanos ab augendo Imperio dictos Augustos, constans multorum est opinio. Sed certum est, 'augere' longe diversa quam isti volunt accipi notione, et esse verbum sacrum, ideo tributum Imperatori, ut major homine, proindeque *σεβαστὸς*, hoc est, veneratione et adoratione dignus censeretur. *Bern.* *Ab auctu]* Vel omnis boni gratia: vel, ut ait Dio, *ὡς καὶ πλείον τι, ἢ κατὰ ἀνθρώπους ἔω.* Nam 'augere' verbum erat sacrorum. Infra hoc libro, 'augeri hostias jussit.' In dedicatione aræ Narbonensis: SI. QVIS. HVIC. ARAE. DONVM. DARE. AVGERIQVE. VOLET. LI-

CETO. Inde mactis, magmen, et magmentum. *Casaub.*

Vel ab avium gestu, gustuve] Festus *gustatave*: quod malim. Docti viri gestum avium ad tripudium solistimum referunt: sed, meo iudicio, non bene: nam ad augurium ex avium volatu referri debet: non enim volatum tantum observabant, sed et quomodo se gereret in volando. Inde illa avium divisio in disciplina augurali, alias auspicium facere ore, alias ore et alis, alias volatu et alis. *Idem.* *Gustuve]* Festus augustum locum dicitur notat 'vel ab avium gestu, vel ab avium gustatu, quia aves pastæ id ratum fecere.' Ex quo loco etiam hic rescribendum *gustatave* vult *Casaubonus*: non necessario; nam quod gustus idem cum gustatu sit, exemplis ostendit *Salmasius* ad *Tertull. pallium* pag. 241. *Bern.*

Augurio] Auguriorum tria genera fuisse ex Servio observamus. Erant enim aut 'oblativa,' quæ non poscebantur, aut 'impetrativa,' quæ optata eveniebant, aut 'stativa,' in quibus considerabatur, quo in loco auguria peragi deberent. *Brisson.*

Condita Roma est] Ut Romulo, Urbem excitaturo, duodecim se vultures ostenderunt, sic Augusto, primo consulatu augurium capienti, totidem sunt oblatis: vide infra cap. 95.

CAP. 8. *Quadrismus]* Natus quatuor annos; sicuti bimus et trimus dicitur duorum vel trium annorum. *Bern.*

Aviam Juliam] Matrem Atiæ, quæ Cæsaris Dictatoris fuit soror. *Quintil.* XII. 6. pr. 'Cæsar Augustus, duodecim natus annos, aviam pro Rostris laudavit.' Necessariam autem esse Reipub. præfuturis eloquentiam, egregie demonstrat *Plutarchus* in aureolis administrandæ Reip. præceptis cap. 2. *Idem.*

Quadriennio post] Nimirum ætatis anno decimosexto: atque ideo ante legitimum tempus. Nam demum

post annum decimum septimum (quæ ætas et militiæ fuit apta) togam virilem sumere consuevisse Romanos ingenuos, omnibus est receptum. Hoc exemplo postea factum, ut Neroni vix pubescenti 'virilis toga maturaretur, quo capessendæ Reipub. habilis videretur.' *Idem.*

Virili toga] Sic dicta, quod qui eam, posita puerili prætexta, sumerent, in viros transcriberentur. Dicta eadem 'pura,' hoc est, nullo purpuræ prætextu distincta: item 'libera,' quia pueritiam egressis, quoddam libertatis initium erat, cum antea custodirentur a pædagogis. *Idem.*

Militaribus donis] Donorum militarium duo genera: Minora et Majora. Minora sunt, quæ ob læsum aut dejectum hostem data. Majora, ob servatum civem, aut aliam majoris usus fortitudinem. Minora sunt hasta pura, quod jaculi genus sine ferro: phiala sive armilla, quæ pediti, phalera, quæ equiti, dabatur: item vexillum, idque vel purum, quod uniusmodi coloris, nec tinctum, vel bicolor, quod diversi coloris. Majora dona sunt coronæ, quæ plures, ob plures causas. *Lipsius.*

Triumpho Africano] Quem egit Cæsar devictis in Africa Scipione, Juba, et Catone. *Bern.*

Demeruit] Sibi conciliavit atque devinxit. *Idem.*

Super itineris industriam] Celeritatem in adeunda Hispania. 'Super' hoc loco est ultra, præter. *Idem.*

Post receptus Hispanias] Codex Salmas. *Spanias.*

Apolloniam] Vulgo his temporibus Valonia nominatur. Stephanus urbes Apollonias numero vigintiquinque percenset. *Beroald.* Post sinum Rhizicum Lissus est, et Acrolissus, et Epidamnus a Corcyræis condita, quæ nunc a peninsula, cui imposita est, nomen Dyrrachii tenet. Inde Apsus et Aous fluvii, atque prope hunc Apollonia urbs legibus optimis

temperata, condita a Corinthiis et Corcyræis, dissita a flumine stadiis x. a mari lx. Strabo.

An proximas legiones] Macedonicas puta. Velleius II. 59. 6. *Bern.*

Urbe repetita hæreditatem adiit] Quam tamen Brundisii jam creverat, et nomen Cæsaris usurpare cœperat. *Casaub.* Heredes scripti hereditatem cernere quandoque jubebantur, rogabanturve. Plinius lib. x. Epist. ad Traj. 'Julius Largus rogavit testamento, ut hereditatem suam adirem cerneremque.' Quod uti fieret, docet Ulpianus Tit. xxii. 'Cretio est,' inquit, 'certorum dierum spatium, quod datur instituto heredi ad delibendum, utrum expediat ei adire hereditatem, nec ne, velut: Titius heres esto, cernitoque in diebus centum proximis, quibus scieris poterisque: nisi ita creveris, exheres esto.' *Brisson.*

Hereditatem adiit] Hereditatem ad-euntes hoc verbo 'adeo' utebantur, ut ex l. eum qui, § ult. ff. eo, et Ulpiano Tit. xxii. liquet. *Idem.*

Dubitante matre] Non placebat Atiæ matri Philippoque vitrico, adiri nomen invidiosæ fortunæ Cæsaris; sed asserebant salutaria Reipublicæ terrarumque orbis fata conditorem conservatoremque Romani nominis. Sprevit itaque cœlestis animus humana consilia; et cum periculo potius summa, quam tuto humilia, proposuit sequi, maluitque avunculo, et Cæsari de se, quam vitrico, credere, dictitans, nefas esse, quo nomine Cæsari dignus esset visus, semetipsum videri indignum. Velleius.

Vitrico vero Marcio Philippo] Cui post obitum Octavii nupsit Atia mater Augusti. Velleius II. 60. *Bern.*

Sigillatim] Cod. Salmas. *singillatim.*

Neque per tempora] Non temporum seriem, sed rerum distinctionem observando; ut scilicet agatur primum de publica Augusti vita, deinde de

privata: et in publica, suo loco de bellis tum civilibus, tum externis; alio loco de magistratibus, &c. *Idem.*

Per species] Ut alio bellica gesta loco, alio politica, alio œconomica dicantur. Hæc sparsim, non per tempora scilicet, sed ut suo quæque loco referantur. *Subell.*

CAP. 10. *Necem avunculi vindicare*] Avunculi magni, Cæsaris. Paullus JC. 'Omnes heredes, vel eos qui loco heredum sunt, officiose agere circa defuncti vindictam convenit.' *Bern.*

Tuerique acta] Adeo enim non successit percussoribus Cæsaris, ejus acta rescindere parantibus (Sueton. Cæs. 82.) ut Ciceronis hæc extet querela ad Attic. xiv. 17. 'Quacumque nos commovimus, ad Cæsaris non modo acta, verum etiam cogitata revocamus.' Acta porro dicuntur hoc loco decreta, leges, edicta, cæteraque ab eo gesta, qui togatus in Reipub. cum potestate imperioque versatus est. *Idem.*

Et vi nec opinantes] Sensus est: Augustus Brutum Cassiumque subvertere statuit primo vi et inopinato: deinde, cum id non procederet, (quia prævisum periculum subterfugerant,) legibus ac judicio. 'Nec-opinantes' est unica dictio qua utitur quoque Livius xli. 7. 'nec-opinata obsidio' dixit, pro inopinata. *Idem.*

Periculum subterfugerunt] Non hoc dicit: Brutum et Cassium veritos Octavium, urbe discessisse. Nam Romam ante deseruerant, metu Antonii. Puto igitur Octavium per milites Cæsarianos insidias struxisse illorum vitæ, quo tempore Antii erant, et per Italiam vagi errabant, ut ex epistolis Ciceronis apparet. *Idem.*

Legibus aggredi] Lege Cornelia de siccariis, aut Julia de vi publica, aut Julia majestatis. *Casaub.*

Deferre] Accusare. Nam Accusator rei nomen deferebat, Judex ve-

ro quæstionis recipiebat: Cic. iv. in Verrem: 'Palam de sella ac tribunali pronuntiat, si quis absentem Sthenium rei capitalis reum facere vellet, sese ejus nomen recepturum: et simul, ut ad causam accederet, nomenque deferret, Agathinum novum affinem atque hospitem cæpit hortari.' *Brisson.*

Ludos autem victoriae Cæsaris ipse edidit] Vir doctus refert ad Palilia, (id est, urbis natalem,) quibus celebrata ex Scto. memoria Cæsarianæ victoriae de Pompeii liberis in Hispania victis: sed falli eum ex Ciceronis epistolis intelligimus. Dies Paliliorum fuit xi. Kal. Maii. Hos vero ludos adhuc parabat Matius xv. Kal. Jun. nec nisi aliquanto tempore post sunt editi. *Casaub. Victoriae*] Pharsalicæ. Plinius Veneri Genitrici sacros fuisse ait. Appianus, templum Victoriae Cæsarem in Pharsalia vovisse tradidit. Varro Venerem et Victoriam eandem esse sentire videtur. *Sabell.*

Non audentibus facere quibus obtigerat id munus] Ludos institutos ob perfectionem fani Veneris, quos vivo adhuc Cæsare quidam sese celebraturos receperant, sed tum, sicut et equestre certamen Palilibus, negligebant, ipse suis sumptibus, tanquam ad se ratione generis pertinens, ad captandam populi gratiam, fecit. Dio Cassius.

In locum Trib. plebis candidatum se ostendit] Inclinantibus Reip. fatiis, vetera instituta neglectui habita. Sic patricius Octavius ad Tribunatum plebis adspiravit, quem, cæteris magistratibus varie commeantibus, constanter hactenus plebei sibi vindicaverant. Unde P. Clodius, ut locum illum adipisceretur, a patribus ad plebem, traducendo Cæsare, transiit, supra Jul. c. 20. Ne quid tamen dissimuletur, antiquiori etiam ævo duos patricos consularesque, Sp. Tarpeium et A. Æternium, in Tribunorum

pl. collegium cooptatos legimus apud Liv. lib. III. Vel dicamus, esse diversa, 'profiteri' se Candidatum, et 'ostendere': Augustum non quidem professum esse suum nomen inter Candidatos tribunatus; sed præ se tulisse tamen, se illum honorem appetere, et populum, ut ultro, nec professo conferret, sollicitasse. *Bern.*

Necdum Senator] Lex erat, ut crearentur tantum e Senatu, id est, ut nemo Tribunus esse posset, nisi qui antea Senator: Senator tamen plebeius. Appianus ambigit, rectene id referatur ad Syllam. 'Nec constat,' inquit, 'an Tribunatum, uti nunc est, a plebe ad Senatum translulerit.' *Lipsius.*

Vel præcipuum adjutorem] Propter beneficia Cæsaris Dictatoris collata in ipsum Antonium: et quia se semper acerrimum propugnatores Cæsaris præstiterat Antonius. *Beroald.*

Ac ne publicum quidem et translaticium jus] Jus translaticium Græcis ἐγκύκλιον δίκαιον: quasi ordinarium, in quotidiano usu positum. Demosthenes in Aristogitonem oratione priore, ᾧ οὐδὲ τῶν ἴσων, οὐδὲ τῶν ἐγκυκλίων δικαίων μετουσίαν διδόνασιν οἱ νόμοι. *Casaub.* *Publicum jus*] Est autem jus publicum, quod omnibus patet, quo promiscue omnes utuntur. Quod indignius erat, Augusto negari ab Antonio, quod minimo cuique civium erat concessum. Porro jus translaticium seu translaticium, dixerim, idem esse fere quod jus publicum. Jungit certe ut cognata Plinius IX. Epist. 37. pr. 'Translativa hæc et quasi publica officia ab amicis exigere,' hoc est, vulgaria, et ab omnibus passim usurpata, nedum ab iis qui exquisite amicitiam colunt. Vetus edictum translaticiumque dicitur, quod ex veteri et recepto jure, eoque quod antea obtinebat, componebatur. Translatitæ, est perfunctorie, negligenter, obiter. *Bern.*

Ad optimates se contulit] Inprimis

ad Ciceronis auctoritatem tutelamque. Priscianus lib. v. 'Optimates sunt, qui defendunt senatores: populares, qui defendunt populum.' *Beroald.*

Provincia] Citeriore Gallia, quam Decimus Brutus obtinebat, datam sibi primo a Cæsare, mox confirmatam decreto Senatus. Antonius vero a populo hanc provinciam per plebiscitum sibi dari impetravit: et cum illic circumsideret Mutinam, et oppugnaret Brutum, autore Cicerone, hostis patriæ judicatus est. *Bern.*

Percussores ei subornavit] Multitudini fictum ab Antonio crimen videtur, ut in pecuniam adolescentis impetum faceret. Prudentes autem et boni viri et credunt factum et probant. Cicero. Divus Augustus, duodevicesimum egressus annum, jam pugiones in sinu amicorum abscondit: jam insidiis M. Antonii Cos. latus petiit. Seneca. *Ei subornavit*] De his insidiis non eadem omnes tradunt. Velleius II. 60. 3. plane factum negat. 'Mox,' inquit, 'Antonius, velut insidiis ejus petitus, scelestè insimulare Augustum cœpit: in quo turpiter deprehensa ejus vanitas est.' *Bern.*

Periculum] Velleius II. 60. 6. 'C. Cæsar juvenis quotidianis Antonii petebatur insidiis.' *Casaub.*

Veteranos] Cicero: 'Cæsar annis multis minor (Pompeio) veteranos, cupientes jam requiescere, armavit.' Atque hæc legio Evocatorum appellata fuit, quod missi facti a militia, rursus ad eam convocarentur. *Bern.*

Jussusque, &c.] Hoc decretum Senatusconsultis honorificis aliis cumulatam fuit: ut scilicet aurata ei poneretur statua: ut senator esset, utque sententiam posthac inter consulares diceret, et jus petendi consularis haberet decennio antè ætatem legitimum, &c. *Idem.*

Pro prætore] Cicero Philippica v. 'Sit pro Prætore eo jure, quo qui

optimo: qui honos quanquam est magnus illi ætati, tamen ad necessitatem rerum gerendarum, non solum ad dignitatem valet.' Idem paullo post, ita decernendum censet: 'Senatui placere, C. Cæsarem C. F. pontificem, proprætorem, Senatorem esse, sententiamque loco prætorio dicere: ejusque rationem, quemcunque magistratum petet, ita haberi, prout haberi lege liceret, si anno superiore quæstor fuisset.'

Cum Hirtio ac Pansa] Iisdem Cal. Januar. et inierunt isti consulatum, et Senatusconsultum est factum, auctore Cicerone, quo hic honos Octaviano delatus. *Bern.*

D. Bruto opem ferre] Quem Mutinæ obsidebat Antonius. *Idem.*

Sine paludamento] Hoc erat ἤρτης, et turpis fugæ argumentum: nam in summo periculo aut fuga, soliti duces paludamenta et omnia insignia honoris ponere. Cæsar III. De Bello Civ. 'Pompeius, cum jam intra valium nostri versarentur, equum nactus, detractis insignibus Imperatoriis, decumana porta se ex castris ejecit.' Horatius de Antonio: 'Terra marique victus hostis, Punico Lugubre mutavit sagum.' *Casaub.*

Non modo ducis, &c.] Ammianus Marcellinus xxv. 13. 'Corporis munus a milite, ab imperatore vero animi poscitur.' Onosander Strateg. c. 33. pr. 'Imperatoris prudentia plus robore valet.' *Idem.*

Legionis suæ] Quare suæ, si toti exercitui præfuit? Aut igitur suam vocat, quam eo in prælio circa se habuit, aut appositum legionis nomen scriba non intelligens, textum corruptit. Magis tamen placet, ut suam vocet quam ante collegerat, quam ad eum Martia et Quarta transfugerent. Dio evocatorum legionem appellat. *Torrent.*

Aquilam humeris subiisse, diuque portasse] Quod sane mirum: nam et signa militaria scimus fuisse tanti pon-

deris, ut iis portandis vix valentissimi humeri sufficerent: et Octavius nec ætate ea tum fuit, nec lacertis illis, ut sine maximo conatu par oneri esse posset. Herodianus in Caracalla ut arduum et rarum notat, quod suffecerit bajulandis interdum signis, dum per omnia militibus suis vult facere se æqualem. Auctor historiæ Miscellæ, libro XI. de Constantini labore loquens: 'Constituit itaque certos signiferos, qui in eo laborarent, quorum opus erat, ut vicibus humeris eum veherent, et omnes acies ita instrarent.' *Casaub.*

CAP. 11. *Hirtius in acie, &c.*] Hirtius inter Antonianos viriliter pugnant, confossus est: Pansa vero sagitta percussus in ilia, Bononiam delatus. *Bern.*

Pansa ex vulnere] Cadaver Hircii et Pansæ Romam deferri jussit Augustus, in quorum funere libitinarii rerum suarum usum ministeriumque gratuitum præstiterunt, quia pro Rep. dimicantes occiderant. *Beroald.*

Rumor increbuit, ambos opera ejus occisos] Dicebatur, ubi decreto patrum, fascēs, et jus prætoris invaserit, cæsis Hirtio et Pansa, (sive hostis illos, seu Pansam venenum vulnere adfusum, sive milites Hirtium, et machinator doli Cæsar abstulerat,) utriusque copias occupavisse, extortum invito senatu consulatum, armaque quæ in Antonium acceperit contra Remp. versa. Tacitus. *Increbuit*] In Memmiano et omnibus melioris notæ libris scribitur *increbuit*. *Casaub.*

Consulibus orbata] Privata ceu parentibus, quorum instar Consules sunt Reip. Nam hoc proprie est orbari. *Bern.*

Glyco Medicus] 'Glaucō' Bruto est epist. 6. Nominis argumento Græcum fuisse colligitur: quæ natio præcipue medicinam Romæ professâ. *Idem.*

Ab ipso interemptum] Ob id, credo,

multis persuasum, quia cadenti Consuli primus omnium Augustus affuit, ut ait Appianus. *Sabell.*

CAP. 12. *A. M. Lepido receptum*] Antonius sæpius in conspectum veniens militum, cum et Lepido omnes imperatores forent meliores, et multis Antonius, dum erat sobrius, per aversa castrorum proruto vallo militibus receptus est: qui titulo imperii cedebat Lepido, cum summa virium penes eum foret. *Velleius.*

Cæterosque duces et exercitus consentire pro patribus] Si ad verba Suetonii attendimus, non possumus alteram lectionem, *pro partibus*, damnare: prorsus enim videtur ad M. Antonium, Lepidum, Plancum et Silanum respicere, eosque exercitus, qui in Gallia Cisalpina tum erant. Nam et horum magnus fuit pro patribus consensus: quod *Velleius*, *Plutarchus*, aliique narrant. Inde illa tam subita victi Antonii velut in integrum restitutio: habuit enim hic quoque eo tempore de quo sentit auctor, legiones septemdecim: totidem videlicet, quod Bruto Cassioque tribuit *Velleius*. *Casaub.*

Caussam optimatium] Augustus de seivit a Cicerone, caussamque senatorum, quæ ad libertatem asserendam spectabat, deserens, Antonio reconciliatus est. *Beroald.*

Alii se puerum] Dio lib. XLVI. de Octavio: 'Is cum alia indigne ferens, tum in indignissimo, quod puer (*μειράκιόν τι καὶ παῖς*) vocaretur, omni dilatione amputata, ad arma et vim animum adjecit.' Ita antem vulgo tum Romæ appellabatur. *Atticus* scribens Ciceroni XVI. epistola 15. 'In præsentia belle iste puer retundit Antonium.' Sed et decreto senatus tantum legimus, 'ne quis eum puerum diceret, ne majestas tanti imperii minueretur.' *Casaub.*

Alii ornandum tollendumque jactascent] Jocum Ciceronis Octavius mox Romam reversus ad rapiendum ma-

gis quam petendum consulatum, non invenuste ἀντεμικτήρισε. Venienti enim ad se Ciceroni, suaque in illum officia venditanti, respondit non aliter quam, ὅτι τῶν φίλων αὐτῷ τελευτάιος ἐντυγχάνοι. Ita Appianus: hoc est, *Quod amicorum novissimus eum salutare*, sententia acuta et ancipiti. *Idem. Alii tollendum*] Beroaldus locum hunc enarrat ex istis verbis epistolæ Bruti, quæ est vicesima libri undecimi familiar. Ciceronis: 'La-beo Segulius narrat mihi, apud Cæsarem (Octavium) se fuisse, multumque sermonem de te habitum esse: ipsum Cæsarem nihil sane de te questum, nisi quod diceret te dixisse, laudandum adolescentem, ornandum, tollendum: se non esse commissurum, ut Tolle possit.' Hinc enim apparet, ambiguum esse tollendi verbum. Aut enim extollere, sublimare, significat: aut, in quem sensum accepit Octavius, e medio tollere, occidere. Mihi videtur aliud præterea hic acumen subesse, et respexisse Ciceronem ad ritum illum ornandi victimas prius, quam occidantur. Possit et allusum videri ad ornamenta, hoc est, armaturam, gladiatorum in mortem pugnantium. Vide Lipsii Saturn. II. 17. *Bern.*

Ne aut sibi] Omnes quidem libri *ne aut sibi*: sed et *Torrentius*, et *Gruterus*, et illis nec visis *Freinshemius*, *neque legendum censuerunt*. *Idem.*

Par gratia] Dignum præmium. *Id.*

Pænitentiam prioris sectæ approbaret] Hoc est, ostenderet, quam se pæniteat, quod priorem sectam (partes optimatium) secutus erat. *Idem.*

Nursiones grandi, &c.] Dioni lib. XLVIII. in hac historia, parum convenit cum Suetonio. Ceterum, non est dubium, prætextum illum fuisse quem ait *Tranquillus*, non veram caussam, quæ non alia fuit, quam pecuniæ ad militibus largiendum inopia. Quæ res Octavius sæpe ad magnas crudelitates, non προηγουμέ-

νως, sed ἐξ ἀνάγκης impulit. *Casaub.* Nursiam, quæ hodie vulgo *Norsa*, in Sabinis collocat Plinius III. 12. Ptolemæus in Umbria. *Bern.*

Pendere] Solvere. Tractum est a pecunia, quæ antiquitus pendebatur. Libralis enim et dupondius appendebatur assis. unde 'æris gravis pœna' dicta. Et adhuc expensa in rationibus dicuntur: item impendia, et dependere. Quin et militum stipendiorum, hoc est, stipis ponderandæ pensatores, libripendes dicuntur. *Idem.*

Extorres egit oppido] Dio lib. XLVIII. 'ut nrbe agroque omni cesserint.' Mira sævitia: sed cuius exempla in historia Romana multa. *Casaub.*

Tumulo publice exstructo adscripserant] B. Brissonius lib. VII. formular. Rom. et Joh. Kirchmannus funer. Rom. III. 19. et 20. de monumentorum titulis inscriptionibusque consulendi. *Bern.*

CAP. 13. *Inita societate*] Antonius, Lepidus et Augustus, congressi in modica insula Labinii fluvii, haud procul Mutina, se triumviros Reip. ad tollendas, ut aiebant, civiles dissensiones crearunt, et proscriptis Senatoribus trecentis (inter eosque Cicerone) Equitibus Rom. 2000. totum imperium inter se sicut patrimonium suum sunt partiti. Hac triumvirali proscriptione nihil unquam atrocius aut immanius extitisse scribit Plutarchus in Antonio, cap. 25. *Idem.*

Philippense bellum] Quod in campis Philippensibus gestum est ab Augusto et Antonio contra Brutum et Cassium. Philippos Thraciæ, sive, ut vult Stephanus, Macedoniæ urbem, a Philippo Macedone munitam appellatamque, describit eleganter Appianus Civil. IV. *Idem.*

Invalidus atque æger] Ex hydrope scilicet. Plinius VII. 45. *Idem.*

Ad Antonii cornu fuga evaserat] More Romano, duo cornua, dextrum lævumque, mediam aciem protegabant: de quibus Lips. Milit. Rom.

IV. 6. Accidit autem in hoc prælio, ut Augustus cum suo cornu, quod erat sinistrum, a Bruto superaretur: et e contrario Antonius superaret in dextro Cassium. Unde Cassius victus Brutum quoque victum esse falso credens, jugulandum se Pindaro liberto præbuit. *Idem.*

Nec successum victoriæ moderatus est] Palatini tres, *successu*, quod Casanbonus probat: Velleius II. 66. 2. temporibus more suo serviens, Augustum 'coactum fuisse' scribit, ut in proscriptos sæviret. Et sane hoc ingenium est victoriæ bellorum civilium, 'quæ etiamsi ad meliores venit, tamen eos ipsos ferocios impotentioresque reddit; ut, etiamsi natura tales non sint, necessitate esse cogantur.' *Idem.*

In splendidissimum quemque captivum, non sine verborum contumelia sæviit] Al. *secuit*, sine in ante *splendidissimum*, quæ lectio mire sævitiam Octavii intendit. *Secuit* enim, vel ad flagellationem ante supplicium (qui mos in servis receptus olim) referendum: ut apud Horat. de Mena: 'Sectus flagellis hic Triumvirilibus,' vel ad quodvis aliud sævæ excarnificationis genus. Sic τέμνειν apud Græcos, et Matthæi cap. 24. ἤξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἧ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ ἧ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν. Sic etiam Latini 'scindere' verbum usurpant. Martialis: 'Mavis, Rufe, coquam scindere quam leporem.' Et revera sectio usurpata olim in suppliciis, præsertim servorum. Princeps Poëtarum vocat διαμελείσθι τάμνειν, Ὀδυσσ. Σ. Nota etiam illa e XII. tabulis de confessi æris judicatis nec solventibus, TERTIIS. NUNDINIS PARTEIS. SECANTO. *Casaub.* *Verborum contumelia*] Alii codices *verberum*, hoc est, *aiklā*. *Idem.* *Sæviit*] Prior itaque lectio retinenda: quæ non tamen hoc vult, quasi sævitia illa in verbis contumeliosis constiterit, ea-

que præcipua miseriarum pars fuerit, ut placet Grutero: sed quod factorum sævitiam verborum contumelia sit comitata. *Bern. Sæviti*] Editio Torrentii *sæviti*, more Romano, qui neque consonantes neque vocales temere geminabant, et sic fere scribebant, abii, perit, pro abiit, &c.

In volucrum potestatem fore] Sic Cic. Pro lege Manilia: 'cum vestros portus in prædonum fuisse potestatem sciatis.' *Torrent.* Ita 'in conspectum fuisse' cap. 16. *In volucrum, &c.*] Editiones aliæ *potestate*. Turnebus *Adversar.* xxiv. 15. emendat, *jam istam volucrum fore potestatem*. Porro in volucrum potestatem dicitur esse sepultura, quando aves facultatem habent cadaver relictum discernendi, et recondendi intra ventrem tanquam sepulcrum.

Sortiri vel dimicare] Al. *sortiri vel micare*. Ea si placet lectio, notemus loquendi genus: sic enim loquitur quasi diversa essent sortiri et micare: quum non aliter differant quàm ut genus et species. Glossarium: *micare, λαχάειν*. Sortitionis varii erant modi: micare, de ea dicitur, quæ fit per digitos subito expansos sub certo numero. Etiam in contractibus faciendis, si de pretio aliave qua re non conveniret, micatione controversiam tollebant: sic res in foro, sic carnes de lanio emebantur. Quod tamen postea jure mutatum est, cautumque ut sub exagio, hoc est, *πρὸς σταθμὸν*, non micatione, carnes emerentur. Lapis vetus: EX AUCTORITATE. TURCI. APRONIANI V. C. PRAEFECTI. URBS. RATIO DOCUIT. UTILITATE. SUADENTE. CONSUETUDINE. MICANDI. SUMMOTA. SUB EXAGIO. POTIUS. PECORA. VENDERE. QUAM. DIGITIS. CONCLUDENTIBUS. TRADERE. Hinc ortum putem proverbium, 'Dignus qui cum vel in tenebris mices.' *Casaub.* Tò *micare* comprobatur Codex Salmasii.

Qui se] Porro pro qui se obtulerat

Palatini, teste Grutero, habent *quia se obt.* rectius, opinor. *Bern.*

Fædissimo convitio] Favonio Cynicam loquendi ferociam tribuit et Plutarchus *Brut.* c. 50. et alioqui etiam captivos damnatosque, quibus vitæ spes projecta, liberi erga imperantes oris esse solere, testatur exemplum Hermolai, cujus ad Alexandrum oratio virulentia plena extat apud *Curt.* viii. 7. *Idem.*

Municipalibus agris] Decem et octo opulentissimarum Italiae urbium agrum ab Antonio, Augusto, et Lepido, in triumviratu ineundo militibus destinatum, Appianus autor est lib. iv. *Civil.* *Idem.*

Pelli se] Tales, in coloniarum deductione, imprimis frequentatæ querelæ. His enim ut nihil ad vim imperii firmiter, ita nihil in subditos cogitari potuit tristius. Miseri provinciales momento temporis bonis et fortunis omnibus provolvebantur. idque nihil ausi, nihil meriti, sed pro crimine omni, opes aut opimi agri. Solus Octavianus in sola Italia xxviii. colonias collocavit: in provinciis quot libuit. Nec alia res magis, ut ego scio, exitio fuit Gallis Hispanisque. *Lipsius.*

CAP. 14. *L. Antonium*] M. Antonii Triumviri fratrem. Post Cæsaris interitum ita accidit, ut uno tempore M. Antonius Consul esset, Caius alter frater prætor, Lucius, qui tertius erat, Tribunus plebis: sed is Lucius sub id tempus, quo ad Perusiam bellatum est, Consul erat. *Sabell.*

Res novas molientem] Cum constet, non tam belli causam eum præbuisse, quam Fulviæ præbenti secundas egisse. Hic enim est L. Antonius, qui cognomen meruit PIETAS, propter insignem pietatem, ut Dio ait, in fratrem: ut ego putabam, in Remp. quam ille omni ope annis est vindicare in pristinam libertatem. *Casaub.*

Perusiam] Perusia (quæ Appiano

‘Perisia,’ Entropio ‘Perusium,’ et hodie, antiquo nomine retento, *Perugia*, recepta Italis pronuntiatione) Tuscorum urbs est, Apennini colli insidens. *Bern.*

In XIV. ordinibus sedentem] Senatorii in Amphitheatris sua sedes fuit: sua Equiti, sua Plebi: illam, Orchestram dixere; alteram, Equestris; tertiam, Popularia. Equestris lege veteris XIV. gradus tenuere. Itaque passim legitur ‘sedere in quatuordecim,’ et pro ipsa equestri dignitate. Ut autem numerus idem sub principibus fuerit, aucto immaniter numero Equitum, non videtur probabile. *Lipsius.*

Excitari] Theatrale verbum, de his qui occupato non suo loco surgere jubentur. *Idem.*

Per apparitorem] Ministrum. Apparere enim est præsto esse ad obsequium: unde et apparitores constat esse nominatos: author Servius. Quinetiam apparitura dicitur ipsum ministerium. Scribit *Tranquillus* in lib. de Gramm. Orbilium apparituram fecisse magistratibus. *Beroald.*

Dilato] Divulgato. Sic autor in Cæs. c. 33, ‘fama distulit.’ *Bern.*

Circa murum Perusinum] Cæsar munitiones quoque altiores fecit, additis M. D. ligneis turribus sexagenos pedes inter se distantibus et crebris propugnaculis. *Appianus.*

Quæ oppido eruperat] Liber opt. qui oppidum eruperant. Recte. *Torrent.*

CAP. 15. *Moriendum esse*] Ita C. Marius, civili bello victor, iratus, necessariis Catuli deprecantibus non semel respondit, sed sæpe, ‘Moriatur.’ *Bern.*

Dedititiis] Qui se dediderunt in victoris potestatem. *Idem.*

Utriusque ordinis] Senatorii et equestris. *Idem.*

Ad aram D. Julio exstructam mactatos] Mos notus ex Tertulliano De spectaculis, et Servio ad illum versum, ‘Viventes rapit inferias quos

immolet umbris.’ *Trogi* brevior libro XI. de Alexandro: ‘Prima illi cura paternarum exequiarum fuit: in quibus ante omnia cædis conscios ad tumulum patris occidi iussit.’ *Tacitus* de clade Vari, in primo *Annalium*: ‘Adjacebant lucis propinquis Barbaræ aræ, apud quas Tribunos ac primorum ordinum centuriones mactaverant.’ Sic *Spartacus* fugitivus, *Criox* occiso, trecentos e captivis Romanis immolat: auctor *Appianus*. *Casaub.*

Idibus Martiis] Quo die scilicet in Senatu Cæsar occisus.

Hostiarum more] *Valerius Maximus*: ‘Damasippi jussu principum civitatis capita hostiarum capitibus permista sunt.’ *Livius* lib. VII. ‘Nec in acie tantum ibi cladis acceptum, quam quod CCCVII. milites Romanos captos Tarquinienses immolarunt: qua fœditate supplicii aliquanto ignominia populi Romani insignior fuit.’ Cur tantæ ignominie hoc mortis genus haberetur, modus efficiebat, quem aperit paucis verbis *Florus* lib. II. c. 5. ‘Legatos quippe nostros, ob ea quæ deliquerant jure agentes, nec gladio quidem, sed ut victimas securi percussit.’ Olim securi tantum sonites puniebantur: postea etiam gladio: hoc supplicium illo lenius et honestius visum. *Casaub.*

Conspecto] Dictum ut consulto, composito, &c. Cui vocabulo, quippe minus usitato, superscriptæ interpretationes in contextum forsân irruere. Unde varietas ista lectionum enata: *consulto*, *proposito*, *conspirato*; *Lipsius* tamen in *Electis* I. 12. scribendum contendit *compecto*, ut veteres loquebantur: vel, quod, nunc usitatius est, *compacto*: quomodo ‘compacto rem agere,’ et ‘rem de compacto geri’ dixit *Plautus*, hoc est, ἐκ συνθήματος, quadam collusionione. *Bern.*

L. Antonii] *Probo* iudicium *Freinshemii*, duas hasce voces irreptitias consentis, quas ineptus glossator ideo

huic loco inseruit, quod modo præcesserat Antonii mentio. Sed non erant necessariæ, cum nec Augustus bellum id confians scire posset, quisnam se ducem diversarum partium professurus esset: nec referret, utrum Antonius id faceret, an alius quilibet. *Idem.*

Confiscatis] Fisco adjudicatis. Observe, fiscum proprie dici principis: ærarium vero publicum Pop. Rom. Quod evidenter ostendit illud Plinianum ex Paneg. 'At fortasse non eadem severitate fiscum, qua ærarium, cohibes: imo tanto majore, quanto plus tibi licere de tuo, quam de publico, credis.' Quinetiam Jurisconsulti, titulo, Nequid in loco publico fiat, hoc idem declarant his verbis: 'Res fiscales, quasi propriæ et privatæ principis sunt.' *Beroald.* Fisci, fiscinæ, fiscellæ, sparteæ sunt utensilia ad majoris summæ pecunias capiendas. Unde quia major summa est pecuniæ publicæ, quam privatæ, ut pro censu privato loculos et arcam et saccellos dicimus, sic pro publico thesauro, ærarii dicitur fiscus. *Asconius.*

CAP. 16. *Bellum Siculum]* Adversus Sextum Pompeium Magni filium. Copiose describitur a Dione l. XLVIII. et XLIX. Appiano Civil. v. *Bern.*

Sed diu traxit intermissum sapius] In longum protulit. A. U. C. DCCX. incipit Sex. Pompeius in Hispania tum latitans emergere, et Asinium Pollionem prælio fundit. A. U. C. DCCXVIII. a Cæsare Lepidi copiis adjuto, debellatur. *Casaub.*

Duplici naufragio] Pompeius, ne hac quidem tot naufragiorum occasione usus, tantum Neptuni sacris operabatur et Salaciæ, quorum etiam filium appellari se sustinuit; imo fertur, eum his successibus inflatum mutasse paludamentum quoque, cæruleumque sumpsisse pro puniceo, adoptatum a Neptuno scilicet. Appianus.

Per æstatem] Non sine causa no-

tat. Nam neque solet fieri in illo mari: et calamitas Cæsaris ejusmodi fuit, ut confessione omnium ira Deum adversus ipsum, favore adversus Sextum, accidisse videretur. Propterea ἐχωνώθη (*superbia est elatus*) miser Sextus, vitio usus humani ingenii. *Bern.*

Commeatus] Siciliam 'insulam frugum feracem cellam penariam Reipub. nutricem plebis Rom.' appellant. Eam obtinente, et mare infestum habente Sexto Pompeio, impedita re frumentaria, populus Rom. fame laborat, quam imperii Augusti malis annumerat quoque Plinius VII. 45. *Idem.*

Et ad remum datis] Non in pœnam: ne erres; sed simpliciter intellige factos remiges: nam aliud sonat vulgo hoc loquendi genus. Non enim affecti pœna servi, sed manumissione ad conditionem translati meliorem, ut remiges liberi, non affixi essent, et opinor, una milites. *Casaub.* Josephus Ἀρχαιολ. ις'. Καὶ ὁ Καῖσαρ τὸν μὲν ψευδαλέξανδρον ἐρέσσειν ἐν τοῖς ναύταις καταλέγει. Ex hoc liquet, non voluntariis semper remigibus usos veteres, sed etiam compeditis, damnarique noxios quosdam solitos, ut ad metalla, ita ad triremes, aut quadriremes, qui mos in Gallia inluit. Valer. l. IX. 'Sed cum plenis impudentiæ velis, ad summum audaciæ gradum fertur, imperio Augusti remo publicæ triremis affixus est.' *Brodaeus.*

Portum Julium, &c.] Tyrreni maris a lacu Lucrino separationem (quam Plinius inter mirabilia Romanorum opera numerat) secuit atque delevit Augustus, conjunctis lacubus Lucrino et Averno cum mari ipso. Hujus operis meminisse Virgilium II. Georg. existimo: 'An memorem portus, Lucrinoque addita claustra, Atque indignatum magnis stridoribus æquor, Julia qua ponto longe sonat unda refluxo, Tyrrenusque fretis immittitur æstus Avernis.' Anno CIO IO XXXVIII.

eniculus ille, seu incile, per quod aqua ex Lucrino in Avernum deferebatur, erumpente magna vi ignis, ac ruente ex ea undique terra, penitus obturatus est et delituit. *Marc. Donat.* *Julium*] Julius portus, qui Virgilio d. l. ‘Julia unda,’ non a Julio Cæsare Dictatore nomen habet, ut Servius ad illum Virgilii locum, et Leander in descriptione Italiæ volunt: sed ab Augusto, a Cæsare in Juliam familiam adoptato, cujus auspicii eum Agrippa perfecit. Ita lex Julia, aqua Julia, &c. dicimus ab eodem autore. *Bern.*

In Lucrinum] Lucrinum lacum aliqui denominatum volunt a lucro, quod propter uberes piscatus amplissimum inde vectigal perciperent Romani. *Idem.*

Avernum] Hujus aquæ salsæ et nigre conspicuntur, salsæ quidem ob marinæ aquæ permixtionem, nigre vero ob maximam profunditatem. Boccatus scribit, se ab hoc lacu in littus ejectam piscium multitudinem vidisse, qui nigri fuerint, et sulphureum odorem emisissent. Reperiuntur enim illic locorum aquæ calidæ et thermales plurimæ, et ignis aliquando prorumpit maximo cum impetu. Hinc Poëtæ initium ibi esse descensus ad infero stradidere. *Marc. Donat.*

Hieme tota] Ex historia apparet, sesquiannum in hunc apparatus fuisse consumptum. Non placet tamen lectio, quam profert et probat Torrentius, *hiemes totas*, neque enim verum est, Octavium plures hiemes copias suas in portu Julio, de quo Suetonius intelligit, exercuisse. *Casaub.*

Mylas] Ultimo anno belli Siculi, duobus magnis præliis navalibus res est confecta: alterum apud Mylas habitum: alterum ad Artemisium. Mylas, Oppidum Siciliæ. Circa Messanam et Mylas fimo quiddam simile turbulentum in littus mare profert, fervetque et æstuat, non sine odore

fædo. Unde illic stabulare Solis boves fabula est. Seneca.

Naulochum] Græci *Ναυλόχους* vocant. Fuisse eum locum Messanæ navale, ut erat Gythium Spartæ, Cenchreæ Corinthi, ex collatione Strabonis et Appiani satis liquet. Dio non nominat diserte, sed de Naulocho intelligendum quum scribit lib. XLIX. *Οἱ τοῦ Σέξστον, ἅτε ἐν τῇ οἰκείᾳ ναυλοχοῦντες, οὐδὲν ἐδέοντο σπεύδειν.* *Casaub.*

Arcto somno devinctus] Profundo, alto: quali curis gravissimis vexatos devinciri solere, demonstrat Alexandri Magni exemplo Curtius iv. 13. 16. Pro *devinctus*, cum minore Augusti dedecore retineatur Palatinarum et vulgata lectio *devictus*. *Bern.*

Ne rectis quidem oculis] Sed conniventibus et vitabundis, ut timidi solent. *Idem.*

Supinum, cælum intuentem] Ita legendum, non *supremum cælum*. Obicit Octavio Antonius ignaviam, simul et *δεισιδαιμονίαν*, (*superstitionem*), quod, quando in acie stare debebat, lateret, supinusque cælum intueretur, vota solum diis fundens. *Idem.* *Supinum cælum intuentem*] Alludit ad morem eorum, qui vehementissime aliquid a Deo peterent: supini quippe orabant, et, ut ait Horatius, cælo supinas ferebant manus. Heliodorus lib. ix. *ὑπτίας τὰς χεῖρας προτείνοντες εἰς ἰκεσίας ἔμφασιν.* *Casaub.*

Militibus in conspectum fuisse] ‘Fuisse’ positum pro venisse. Græci *παραγενέσθαι*, vel etiam *γενέσθαι*. Sed et facere se pro venire, aut sistere, ponebant. Apul. initio v. ‘Intra limen sese facit.’ Terentius, ‘Huc te fac,’ pro veni, vel accede. *Idem.*

Simulacrum Dei] Imaginem Neptuni tanquam inimici: nam in pompa Circensi simulacra Deorum ferebantur. *Beroaldus.* *Simulacrum Dei detraxerit*] Codex Salmas. *deinde detraxerit.*

Cum partem reliquam copiarum con-

tinenti repeteret] Ita Viterbiens. et alii optimi codd. Quidam tamen, *cum ad partem reliquam copiarum continentem repeteret*. Quæ lectio planior, atque ita in editione Rob. Stephani. *Casaub.* Continentem autem (scilicet terram) Italiam accipe, unde copiarum partem Augustum repetiisse, patet etiam ex Appiano Civil. v. Continens ea terræ pars dicitur, quæcunque non est insula. Terram firmam vulgo vocant. *Bern.*

Præter Locros] Magnæ Græciæ urbem, Locros Epizophyrios intelligit, (plures enim Locri sunt,) a vicino promontorio Zephyrio ita dictos. 'Præter' hoc loco non est juxta, ut vult Beroaldus: differunt enim quod juxta in statu, præter in motu dicitur. 'Præter domum nostram ducuntur exequiæ.' *Idem.*

Rhegium] Quod Appiano, Plinio et aliis 'Rhegium Julium,' Brutiorum oppidum ad fretum Siculum. Vulgo *Reggio* vocatur. Ἀπὸ τῆς ῥήξεως, a ruptura nomen sortitum, quod hic violentia terræmotuum Siciliam ab Italia divulserit. Justin. iv. 1. 7. *Idem.*

Pedibus iret] Notandum hoc contra fastum eorum 'Principum, qui fastidio nostri, et quodam æqualitatis metu, usum pedum amiserunt,' ut ait Plinius panegy. c. 24. *Idem.*

Biremibus] Id est, quæ binos remorum σίχους habebant. Vegetius 'gradus' dixit. Sic enim ille lib. v. c. 7. de modo Liburnarum: 'Minimæ Liburnæ remorum habent singulos ordines, paulo majores binos, idoneæ mensuræ ternos vel quaternos, interdum quinos sortiuntur remigum gradus.' Numerus autem remorum non in longum est accipiendus, sed in altum. Sic duo remi in biremi sumendi a summo ad imum per altitudinem, non a prora ad puppim per longitudinem. Cæterum biremes et uniremes, quæ δίκροτα, et μονόκροτα, vel μονήρεις Græce vocantur, quales sunt

quibus hodie nomen Galearum vel Galerarum datur. Pro levibus habebantur apud veteres navigiis, non ad prælium idoneis navale, sed ad explorandum, aut quibus ad excubias uterentur. *Salmus.*

Terram legentibus] Prope terram navigantibus. Verbum nauticum. Virgilius *Æn.* iii. 292. 'Littoraque Epiri legimus.' *Bern.*

Patrem Paullum] 'Patrem' intellige Æmilii istius junioris patrem; non enim ipsius servi: ne erres cum eruditissimo A. Schotto. *Idem.*

Interficere conatus] Frustra. Nam non modo cor Regis, sed et corpus, in Dei est manu. Quare prudenter Imp. Antoninus Philos. de Cassio, apud Vulcatium c. 2. 'Si ei divinitus debetur imperium, non poterimus interficere, etiamsi velimus.' *Idem.*

Post Pompeii fugam] Antonius per litteras mandavit, ut captum Pompeium interficerent: paulo post pœnitentia captus, salute eum donari jussit. Titio posteriores eæ litteræ sunt redditæ, quibus necare Pompeium jubebatur: atque is ordinem litterarum, ut sibi redditæ erant, non sensum, secutus est. Dio Cassius.

Collegarum] In triumviratu. *Bern.*

Circeios] Locum in Latio celebrem, olim Homeri testimonio insulam, quam ipse Æxam appellat. Nunc Circeius mons continens est. *Sabell.*

CAP. 17. *M. Antonii societatem abrupit tandem*] A. U. C. dccx. Reditus Octavii ab Apollonia, et cum Antonio contentiones variæ in urbe. A. U. C. dccxi. Bellum et pax Mutinensis. A. U. C. dccxxiii. a. d. iv. Non. Septemb. victus Antonius ad Actium, sequenti periit. *Casaub.*

Reconciliationibus variis] Continenter momento levi mutabantur vel ad suspiciones per ambitionem, vel ad fiduciam quoties postularet necessitas. Appianus.

Male focillatam] Glossarium: *Foci-*

lat, ἠωπέει. Lucanus seu quis alius ad Pisonem, ex veteri lectione, ‘Sed miserum parva stipe focillat.’ Proprie focillare est ægras fauces lana apposita fovere, ut fuit moris: contra effocare dicimus fauces, premere ad perniciem. *Casaub.* *Focillatam*] Alii, fortasse probabilius, focillare diminutivum faciunt a foculare (seu focilare) apud Nonium, hoc est, fovere, blando calore permulcere ac reficere. id autem non a faux, sed a focus, foculus, oritur. Ceterum pro *focillatam* Torrentii codex habet *folitam*: undè ipse *folitam*, aut *foltam*, pro *fulsam*, legendum putabat. *Bern.*

Degenerasse eum a civili more] Intelligit facta Antonii contra majorum instituta et gravitatem Romanam, quæ pluribus explicantur ab Historicis. Vide Dionem initio libri L. *Casaub.*

Testamentum aperiendum recitandumque pro concione curavit] De hoc Augusti facto equidem sic existimo, ut inter exempla magnæ ejusdem immanitatis referendum censeam. Primum quia contra jus naturæ est, ut rebus alienis nos immisceamus, quæ ad nos nihil pertinent. Multo minus æquum videtur, quæ sit alicujus viventis valentisque voluntas super iis, quæ post mortem suam fieri velit, satagere. Plutarch. ait visum hoc factum ἀλλόκοτον καὶ δεινόν. Dio quoque ἔργον παρανομώτατον vocat. Amplius dico, capital admissum si æstimetur hoc factum legibus Romanis: teneretur enim pœna legis Cornelix, de falsis leg. I. D. ad legem Corneliam de falsis leg. xxxviii. ff. de pœnis. Taceo violatam Deorum religionem, quorum sacerdotibus sanctissimis, virginibus Vestalibus, Antonius hoc testamentum commiserat. *Idem.*

De Cleopatrà liberis] De ipsa quoque Cleopatrà in testamenti sui tabulis egerat Antonius. Id enim maxime urgebat Cæsar, quod de sua sepultura jussisset, ut corpus suum, et-

iamsi Romæ decederet vita, per forum elatum, Alexandriam ad Cleopatram mitteretur. Plutarch. Cod. Salmas. *Quod is Romæ etiam de Cleopatrà, liberis inter heredes nuncupatis, reliquerat.*

Inter heredes nuncupatis] Qui cives Romani non erant, nec testamentum facere, nec testamento testes interesse, neque ex testamento quidquam capere poterant. Id quod in libris J. C. positum, Ciceronis etiam auctoritate video comprobatum. Is enim Archiam Poëtam civem Rom. fuisse, eo argumento ostendit, quod hereditates adiisset civium Rom. et Æbutius negabat, Cæcinam Volaterranum, ut idem in defensione Cæcinæ ait, heredem Cæcinæ esse posse, quod Volaterranis civitas a L. Sylla dictatore esset ademta. *Sigon.*

Necessitudines] Sane necessitas pro jure officioque observantiæ affinitatisque infrequens est: quanquam, qui ob hoc ipsum jus affinitatis familiaritatisve conjuncti sunt, necessarii dicuntur, repperi tamen in oratione C. Cæsaris, qua Plautiam rogationem suavit, necessitatem dictam pro necessitudine. Aul. Gellius.

In Antoniorum clientela] Mos fuit apud veteres, ut quilibet populus ac natio Romæ suum patronum haberet: ita Syracusanos in clientela Marcellorum fuisse legimus: ita Lacedæmonios in clientela Claudiorum: ita Allobrogas patronum habuisse Fabium Sangam. *Beroald.*

Gratiam fecit conjurandi cum tota Italia pro partibus suis] Plantus ‘juris jurandi gratiam facere,’ extremo Rudente, pro a juramento absolvere, et ‘pecuniæ gratiam facere,’ pro remittere dixit, ut Seneca, ‘Dis votorum gratiam facere,’ Epist. x. *Torrent.* ‘Gratiam conjurandi fecit,’ id est, permisit eis, ne cum tota Italia pro partibus suis conjurarent. *Turneb.*

Apud Actium vicit] Ab hac victoria

plurimi imperium Augusti ordiuntur. Triplex enim ratio numerandi imperii Augusti. Alii ab Actiaca pugna numerant. Quidam a sexto ejus consulatu, cum imperium illi a Senatu firmatum, datumque cognomen Augusti. Tertii denique numerant a primo ejus consulatu: scil. quia is gradus et aditus ad reliquos honores. Eam rationem secuti sunt, qui imperitasse Augustum aiunt annis LVI. *Lipsius*. *Actium*] Actium, Epiri promontorium est in Ambracio sinu. Unde bellum hoc dictum Actiacum. *Bern*.

Cum Samum insulam] Sic infra c. 26. 'quintum in insula Samo consulatum iniiit.' Samum autem quæ inter Miletum et Chium est, atque Asiæ attribuitur, intelligit: alii enim auctores eum obtenta hac victoria in Græciam profectum tradunt. Est et alia eodem nomine insula Cephaleniæ vicina, quam Servius tamen ad alterius differentiam Samen vocat. Alii Samen urbem esse volunt. Multa Strabo de utroque nomine lib. XII. *Torrent*.

Missionem poscentium] Honestam, quæ emeritis stipendiis impetrari solebat. *Bern*.

Inter promontoria, &c.] Inter Rhium, opinor, et Antirrhium, qui erat brevissimus simul et æstuosissimus ex Ætolia in Peloponnesum trajectus. *Casaub*. Peloponnesus Græciæ peninsula nobilissima, a Pelope sic dicta. Unde *Νῆσος τοῦ Πέλοπος* appellatur Nicephoro Gregoræ libro I. *Morea* hodie. Ætolia, Græciæ quoque regio maritima, Locros Ozolos inter et Acarnaniam. Hodie vulgo *Despotato*. *Bern*.

Ceraunios] Cerauni montes sunt Epiri. A Plinio et Horatio 'Acrocerania' nominantur. Refert Servius Ceraunia dici a crebris fulminibus. Nam Græci *κεραυνὸν* fulmen appellant. Tertius Europæ sinus ab Acroceraniis incipit montibus. *Beroald*.

Liburnicorum] Agilium bellicarum-

que navium, a Liburnis, Illyrici populo, qui olim navibus usi velocitate præcipuis, mare Ionium insulasque prædabantur: qua ex causa Romani naves levitate celeritateque præstantes appellavere Liburnicas, ut refert Appianus. *Bern*. Augusto dimicante Actiaco prælio, cum Liburnorum auxiliis præcipue victus fuisset Antonius, experimento certaminis patuit esse Liburnorum naves cæteris aptiores. Ergo similitudine, et nomine usurpato, ad earundem instar classem Romani principes texerunt. Liburnia namque Dalmatiæ pars est: cujus exemplo nunc naves bellicæ fabricantur, et appellantur Liburnæ. *Vegetius*.

Armentis] Instrumentis nauticis, sicut funibus, velis, anchoris, remis, &c. *Bern*.

Donec desideriu militum ordinarentur] 'Desideria' sunt ἀξιώσεις, preces, postulationes. Sic apud Tacit. 'desideria militum,' et 'desideria legionum' apud J. Ctos. aliquando pro libellis supplicibus, ut infra cap. 53. 'Adeuntium desideria excipiens.' *Casaub*.

Ad mortem adegit] Erat Antonio servus, nomine Eros, quem jam pridem hortatus fuerat, ut jussus ipsum interficeret. Is cum id, quod olim in se receperat, tum præstare jubetur, stricto gladio, cum Antonium videretur icturus, averso vultu se ipsum confodit, et ad heri pedes accidit. Tum Antonius: Bene, inquit, o Eros, qui, quod facere non poteras, mihi quomodo faciendum esset ostendisti: simulque vulnus sibi in ventrem ingessit, et in lectum se dimisit. Paulo post, Cleopatram vivere cognito, statim tollendum se famulis præbuit: manibusque eorum ad fores usque domicilii, in quo ea erat, portatus est. Cleopatra foribus non apertis de fenestra se conspiciendam præbuit, catenisque et funibus demissis, iis implicatum ipsa, et duæ,

quas solas secum in monimentum receperat, mulieres attraxerunt. Qui interfuerunt, nullum eo miserabilius spectaculum exstitisse asserunt. Plutarch.

Viditquemortuum. Cleopatrá] Recte prima editio (ut et duo Mss. Torrentiani) *viditque mortuam Cleopatram*. Dio lib. LI. fere ad verbum: 'Corpus ejus vidit, remediaque ei et Psyllus adhibuit, si qua eam ratione vitæ restituere posset.' *Casaub.*

Quam servatam triumpho magnopere cupiebat] Ejus imaginem tulit in triumpho, cum aspide mordicus affixa. Propterea cecinit Propertius: 'Brachia spectavi fixis admorsa colubris.' *Beroald.*

Psyllus admovit] Psylli, populi sunt in Africa et a Psylo rege dicti, ut refert Plinius lib. VII. quorum corpori ingenitum fuit virus exitiale serpentibus, cujus odore sopirent eas. Scribit Cornelius Celsus in v. quod memoratu dignum est, 'Psyllus non habere scientiam adversus venena præcipuam, sed audaciam usu ipso confirmatam, qua vulnera exungunt: namque venenum serpentis non gustu, sed in vulnere nocet: ergo quisquis exemplum Psylli secutus exuxerit, et ipse tutus erit, et tutum hominem præstabit.' *Idem.*

Morsu aspidis] Tres aspidum species facit Galenus, et ex eo Aëtius, *χερσαλας, χελιδονίας* et *πυράδας*. *Χερσαίαι* dictæ, quæ in mediterraneis degabant, cum Chelidoniæ circa ripas fluminum colerent, et præcipue Nili. *Πυράς* dicta, quia inspuendo perimit, non morsu, sed et tardius conficit. omnium commune *σύμπτωμα* somnus, et dormiendi libido, ac sine sensu aut dolore mors. Chelidonia cum Sistro et Osiride inter mysteria et initia Isiaca semper pingitur. Ovidius: 'Sistraque erant, nunquamque satis quæsitus Osiris, Plenaque somniferis serpens peregrina venenis.' Serpentem peregrinam vocat aspi-

dem, id est, Ægyptiam, quia in Europa non viseretur. Errone igitur communi ductus Strabo, vel aliud agens, aspidas in aliis regionibus ponit. Quas enim vulgo vocamus aspidas, nullam habent fere communem notam cum illis quas veteres describunt. *Salmas.*

Majorem de duobus] Cod. *Salmas. majorem duobus.*

Abreptum interemit] An quia nefas videbatur ad simulacrum eum trucidare? Statuæ certe Principum postea tutissimum ad eas confugientibus asylum fuere. qua de re apud J. C. l. II. de his qui sui, vel al. juris sunt. l. I. de off. Præf. Urb. et titul. Cod. Justiniani, de his qui ad statuam confug. Quem autem Antonium junio-rem vocat Suet. Græci Atyllum et Antyllum appellant, cui Cæsaris filia ante desponsata fuerat, de quo inf. c. 63. *Torrent.* Sub Tiberio incessit deterrimo cuique licentia, impune probra et invidiam in bonos excitandi, arrepta imagine Cæsaris. Itaque C. Cestius senator disseruit, principes quidem instar Deorum esse, sed neque a Diis nisi justas supplicum preces audiri, neque quenquam in Capitolium, aliave urbis templa perfugere, ut eo subsidio ad flagitia utatur. Tacitus.

CAP. 18. *Conditorium et corpus Magni Alexandri]* An quem Strabo *περίβολον* vocat, intelligit? Locus fuit urbe media, sepulturæ regum destinatus, quem vocari ait Strabo *Σήμα*. Sic enim legimus, non *Σώμα*. Seneca 'Conditivum' pro conditorio epist. LXII. et LXXXIV. Cæterum fuisse in media urbe Alexandria conditorium Alexandri, etiam ex hodierna specie illius semirutæ urbis potest constare: si vera sunt quæ leguntur apud Leonem Africanum, non contemnendum scriptorem, cujus verba sunt e libro VIII. in descriptione illius urbis: 'Neque prætermittendum videtur,' ait, 'in medio Alexandriae ruderum,

ædiculam instar sacelli constructam adhuc superesse, insigni sepulcro, magno a Machumetanis honore affecto, memorabilem, quo Alexandri magni corpus, summi Prophetæ ac Regis, velut in Alcorano legunt, asservari contendunt.' *Casaub. Conditorium*] Per 'conditorium' hic intelligi non Strabonis περιβολον, hoc est, circuitum, in quo regiæ erant sepulturæ, sed thecam sive loculamentum ipsum, argumento est, quod illud cum corpore Alexandri 'prolatum e pen- trali' scribit autor. Lucanus x. 19. similia de Cæsare patre. *Bern.*

Corona aurea] Vereor ne quis mutaverit veram auctoris scripturam ex nostris moribus, quibus coronas aureas regibus imponunt: quod tunc temporis secus erat. Quapropter plane mihi persuadeo fuisse *corona laurea*. Cur enim coronaverit Alexandrum Augustus? honoris, puto, gratia. Quod si fecit, ut fecit, cur potius aurum, quod et ipsi Romani imperatores aspernabantur, quam laurum, quam tantopere æstimabant, imposuisset? Præterea aureæ coronæ nullus erat locus; non enim poterat testari regem, cum illa nemo eorum uteretur, sed diademate potius, quæ fascia erat: at laurus loquebatur fuisse summum imperatorem, eo- que corona tali dignissimum. *Idem.*

Floribus aspersis veneratus est] Juvenalis Sat. viii. 'Di majorum umbris tenuem et sine pondere terram, Spirantesque crocos, et in urna perpetuum ver,' &c. et pulcherrime Virgilius ex persona ipsius Augusti libro vi. 'Manibus date lilia plenis, Purpureos spargam flores.' Ut omittam antiquas marmorum inscriptiones, quæ defunctorum urnas rosis spargi ornarique quotannis ex testamento jubent. Quo referendum illud Tibulli e libro ii. Eleg. 4. 'Atque aliquis senior, veteres veneratus amores, Annua constructoserta dabit tumulo.' Illud peculiare Græcis, quod

apii coronas sepulcris imponebant. Unde apio indigere dicebant eos qui periculose ægrotabant. Plutarch. Quæst. Convival. *Torrent.*

Num et Ptolemæum] Lagi filium, Alexandri Magni successorem. Libenter *Ptolemæum* legerim, ultima syllaba circumflexa, pro Ptolemæorum: sequitur enim, 'regem ait se voluisse videre, non mortuos.' Et alioqui sic legendum esse ex Dione libro xli. et Zonara deprehendes. *Casaub.*

Non mortuos] Ptolemæos puta: tanquam illi vere mortui de quorum vita et obitu pariter siletur. Tales nimirum fuere Ptolemæi, qui omnes post tertium male vixerunt, deliciis corrupti: omnium vero pessime quartus, et septimus, et ultimus Auletes.

In provinciâ formam redegit] Ægyptus nunc provincia est, et tributa maxima pendit, atque ab hominibus modestis administratur, qui in eam mittuntur. Qui mittitur, regis loco est. Ei subest δικαιοδότης, id est, juredicendo præfectus, qui judicia exercendi pleraque potestatem habet. Tum alius ἴδιος λόγος, nimirum qui peculiare rationes curat. Is in ea inquirat, quæ seorsim ad Cæsarem recidunt. Hos comitantur Cæsaris liberti et administratores. Strabo.

Ut feraciorem redderet, fossas omnes, in quas Nilus exæstuat, &c.] Id est, inundat incremento. Nilus autem, coloni vice fungens, si duodecim cubita non excessit, fames certa est. Nec minus si xvi. exsuperavit. Tanto enim tardius decedit, quanto abundantius crevit, et sementem ardet. Plinius. De Nili incrementi quantitate, quæ aliis subinde seculis tenuior facta est, ita censeo: Olim fore nullam. Perpetua namque alluvione tandem aliquando fluminis altitudini riparum margines æquatam iri. *Cæs. Sculiger.*

Annonæ urbicæ] Plinius in Paneg. 'Percrebuerat antiquitus urbem nos-

tram, nisi opibus Ægypti, ali, sustentarique non posse. Superbiebat ventosa et insolens natio, quod victorem populum pasceret.' Egesippus et Josephus tradunt, annonam quatuor mensium singulis annis pop. Romano ministrari ab Ægypto solitam. *Be-roald.*

Fossas omnes] De Nili fossis atque aggeribus videri poterit Ulpian. lib. IX. De extraord. criminibus, ac titulus Cod. Justiniani de Nili aggeribus non rumpendis. *Torrent.*

Exæstuat] Inundat incremento. Nili autem incrementum justum est sedecim cubitorum. *Bern.*

Oblimatas] Novum semper limum trahit, qui efficit fecunditatem. Unde et Nilus dictus est, quasi νέαν ἰλὺν, id est, novum limum, trahens. Nam antea Nilus Latine Melo dicebatur. *Servius.* *Oblimatas*] Limo obductas per milites repurgavit, cæno obstructas patefecit. *Bern.*

Urbem Nicopolim apud Actium condidit] 'Apud,' id est, e regione. Græci modo πρὸς τῷ Ἀκτίῳ, modo ὑπὲρ τοῦ Ἀκτίου. Sinum Ambracium ingredientibus ad dextram est Actium, vetustissimum Apollinis templum, ab Augusto instauratum, et magnis redivitibus ditatum: ad sinistram Nicopolis, libera civitas, Augusti opus et κτίσμα. Itaque, ut κτίστη, divini honores illi Nicopoli habebantur, eratque ibi apex honorum omnium, Augusti sacerdotium. Quare etiam anno nomen dabat Sacerdos Augustalis, et in scribendis publicis aut privatorum contractuum instrumentis, ad tempus notandum, nomen ejus ascribebant: quo modo fieri solitum in plerisque Græciæ urbibus satis constat. Hæc nos ita esse, colligimus ex Arriani Dissertationum Epicteti lib. I. c. 19. *Casaub.*

Ludosque illic Quinquennales constituit] Hoc est, quinto quoque anno celebrandos. Agon Actiacus merus Olympicus fuit. Strabo lib. VII. Ἀπο-

δέδεικται δ' ὁ ἀγὼν Ὀλύμπιος, τὰ Ἀκτία, ἱερὸς τοῦ Ἀκτίου Ἀπόλλωνος. Τὴν δ' ἐπιμέλειαν ἔχουσιν αὐτοῦ Λακεδαιμόνιοι· αἱ δ' ἄλλαι κατοικίαι περιπόλιοι τῆς Νικοπόλεως εἰσίν. ἤγετο δὲ καὶ τὸ πρότερον τὰ Ἀκτία τῷ θεῷ, στεφανίτης ἀγὼν ὑπὸ τῶν περιόικων, νῦν δ' ἐντιμότερον ἐποίησεν ὁ Καῖσαρ. Ergo hunc agonem non instituit Augustus, sed auxit et illustriorem fecit, condita urbe Nicopoli et decuma de præda hostium Apollini consecrata. Dio hunc agonem ἱερὸν appellat ex eo, quod Hieronicæ de publico cœnabant: quod fiebat in omnibus sacris ludicris. Tales vulgari joco vocabantur τρεχέδειπνοι, quod alius alium prævertere conaretur. *Jos. Scaliger.*

Locum castrorum quibus fuerat usus] Dio tradit, in castrorum loco urbem Nicopolin fuisse ædificatam: templum, de quo loquitur Suetonius, in loco in quo fuerat Augusti tabernaculum. Ego Dionem potius sequar: video enim factum etiam alias, ut quo in loco castra habuerant, ibi urbem mox conderent Romani. Non enim aliunde est, quod tam multæ Hispaniæ, Africæ, aliarumque regionum urbes sub castrorum appellatione reperiuntur. *Casaub.*

Exornatum navalibus spoliis] Hæc navalia spolia, quibus locus castrorum exornatus, non nisi rostra navium fuisse, Dio asserit. Sic Florus I. 2. 10. 'Extant et parta de Antio spolia, quæ Mænius in suggestu fori, capta hostium classe, suffixit.' *Bern.*

Neptuno ac Marti] Videtur errare Suetonius. Nam et Strabo et Dio aiunt Apollini templum hoc fuisse consecratum: quibus potius habendam fidem, assentietur mihi, opinor, qui meminerit et qua semper religione Apollinem Augustus, ut omnium sibi bonorum auctorem vereque parentem coluerit. Pro Suetonio vero dixerim, ei sermonem hic esse non de templo (nam illud utique Apollini sacrum) sed de castrorum loco spoliis

exornato. Nec adeo mirum, Augustum in gratiam rediisse cum Neptuno, cujus numen adeo propitium in hac victoria fuit expertus. *Bern.*

CAP. 19. *Post hæc*] Ultra. Si enim ad tempus id referas, non procedit, quum vivo etiam Antonio periculosis Augustus conjurationibus petitus sit. *Sabell.*

Conjurationes complures] Dum Alpes pacat, immixtosque mediæ paci et imperio hostes perdomat, dum ultra Rhenum, Euphratem et Danubium terminos movet, in ipsa urbe Murenæ, Lepidi, Egnationum in eum mucrones acuebantur. *Seneca.*

Indicio detectas] Index est, qui facinoris, cujus ipse est conscius, latebras indicat, impunitate proposita. Indicium, talis delatio detectioque: quæ et 'indicina' dicitur Apuleio. Indicare pro indicium facere. Indicium est etiam ipsa merces indicis. *Bern.*

Lepidi juvenis] Fuit hic M. Lepidi triumviri ex Bruti sorore filius, Antonii gener. *Idem.*

Paulli progeneri] Socer magnus dicitur uxoris meæ avus, qui et prosocer dicitur, et ego sum illius progener: et avus meus socer magnus est uxoris meæ, illa illi pronurus: autor Modestinus JC. Lucium Paullum progenerum Augusti appellat Suetonium, quia Juliam illius neptem uxorem habebat, sicut inferius 64. declarabitur. *Seneca Epist. XXI. 6.* Tiberium appellat 'progenerum Pomponii Attici,' quia uxorem duxerat Agrippinam illius neptem ex M. Agrippa genitam. *Beroald.*

Falsarum tabularum rei] Falsarii. Ad legem Corneliam de falsis declaratur, eum pœna falsarum tabularum teneri, qui testamentum deleverit, resignaverit, quive testamentum falsum scripserit, qui in tabulis falsum fecerit. Ea vero pœna deportatio est, et omnium bonorum publicatio. *Idem.*

Neque ætate neque corpore integri] Senio et morbo confecti. *Bern.*

Hybridæ] Hybridæ, sicut docet Porphyrio, dicuntur canes, qui ex imparibus parentibus nati sunt, hoc est, ex venatico et gregario. Per hanc similitudinem, qui patre Romano et matre peregrina natus est, vel e contrario, hybrida appellatur. Plinius vero in VIII. scribit, hybridas vocari sues ex fero et domestico sue progenitos, quæ appellatio ad homines quoque translata est. *Valer. Max. author est, Quintum Varium cognominatum fuisse Hybridam, propter obscurum jus civitatis. Beroald. Παρθυοὶ* reperiuntur apud Dionem in actis A. DCCVII. quibus in officio continendis, Catonem Dyrrachii Pompeius reliquit.

Ad extremum Telephi] In Telepho omnia indigna: quod servus, quod mulieris, quod fartor, sive, quod idem est, nomenclator. Hujus vero ministerium non ad prensationes tantum candidatorum pertinuit: sed ad salutationes matutinas et dispositionem convivarum, aliaque talia. *Casaub. Ad extremum*] Refero illa, 'ad extremum,' non ad insidiarum ordinem: nam, si Senecæ fides, post Cinnam nemo Augusti vitæ insidiatus est: sed ad ordinem narrationis, quæ in hoc desinit: vel ad personæ vilitatem. *Idem.*

Ultimæ sortis] Abjectissimæ conditionis. *Bern.*

Lixa] Militaris servus. *Idem.*

CAP. 20. *Per se*] Suo ductu, non per legatos. *Idem.*

Dalmatium adolescens adhuc] Annum agens trigesimum. Appianus in Illyricis clare arguit. Recte igitur 'adhuc:' ut intelligamus de extrema adolescentia. *Casaub.*

Cantabricum] Postquam extrema Cantabri vident, certatim igne, ferro, inter epulas, venenoque, quod ibi vulgo ex arboribus taxis exprimitur, præcepere mortem, sequæ pars ma-

ior a captivitate vindicavere. Florus. *Cantabricum*] Bellum hoc confectum est anno U. C. 730. a morte Antonii sexto, Dio lib. LIII. Orosius vi. 21. auctor est, durasse id bellum annos quinque, susceptumque ab Augusto anno U. C. 726. Augusto victori Romam a bello Cantabrico redeunti gratulatur Horatius lib. III. Od. 14. cumque diutius ejus belli causa abesset, populi ac senatus ingens desiderium pulcherrime describit lib. IV. Od. 5. Per se ergo bellum illud Augustus gessit. Cui tandem Agrippa finem imposuit. Cantabri, Tarracoenensis Hispaniæ populi, ad Septentrionem, Oceano, qui Cantabricus inde dictus, propinqui. *Bern.*

Lapide ictus] Ad Setoviam Illyrici urbem. *Idem.*

Altera] Abjeci voculam *autem*, quod non agnosceret ullus Palatinorum: et testaretur suis etiam duobus abesse Torrentius. *Grut.*

Ruina pontis consauciatus] Pontem intellige, qualem describit Vegetius lib. IV. cap. 21. 'Exostræ,' inquit, 'dicitur pons, qui turri in murum repente protenditur.' Plinius 'turrim' appellat, item Dio. *Casaub.*

CAP. 21. *Partim ductu, partim auspiciis*] 'Ductu,' hoc est, per se: 'auspiciis suis,' id est, per legatos. Sic in veteri inscriptione apud Plinium, lib. III. cap. 20. de eodem Augusto: QUOD. EJUS. DUCTU. AUSPICIIISQ. GENTES. ALPINE. OMNES QUAE. A. MARI. SUPERO. AD. INFERUM PERTINEBANT. SUB. IMPERIUM. P. R. SUNT. REDACTAE. *Idem.*

Auspiciis suis] Ovid. ad Augustum lib. II. Tristium, de Tiberio loquens: 'Per quem bella geris, cujus nunc corpore pugnas, Auspiciis cui das grande, Deosque tuos.' *Torrent.* Nihil neque domi, neque militiæ, nisi auspiciis, gerebatur. 'Quippe quod,' ut inquit apud Livium Cn. Manlius, 'nullius calumniæ subjicerentur ea,

quæ Dii comprobavissent.' Auspiciis vero in exercitu unius fuerunt imperatoris, cui ea provincia evenisset. Cæteri auspiciis ejus pugnare, ipse bellum, ut ductu, sic auspiciis suis gerere dicebatur. Itaque nec supplicatio, nec triumphus dabatur aut legato, aut ulli alii exercitus præfecto, ne si eorum quidem opera atque virtute imperator absens aut ægrotus victoriam adeptus esset; quod non eorum auspiciis res esset gesta, sed ipsius imperatoris. *Signon.*

Cum Illyrico omni] Id est, reliquo. Dividebatur enim in Dalmatiam et Liburniam.

Vindelicos] Virtute Drusi Neronis privigni. Horatius lib. IV. Od. 4. 'Videre Rhæti bella sub Alpibus Drusum gerentem et Vindelici: quibus Mos unde deductus per omne Tempus Amazonia securi Dextras obarmet, quærere distuli.'

Dacorum incursiones] Misso Lentulo Dacos, qui, duce Cotissone, decurrere et vicina populari consueverant, repulit ultra ripam Danubii ulteriorem. Dacos vero, ut inquit Stephanus, καλοῦμεν δάους. Unde apud Athenienses servorum nomina sunt δάοι, Davi, sicut et Getæ, quibus et Poëtæ utuntur in Comædiis. *Beroald.*

Cum magna copia] Hoc est, multitudine militum. Ita Tacitus II. 52. 4. 'levi cum copia.' Ergo male Grammatici vocem eam hac notione pluralem tantum faciunt. *Bern.*

Ultra Albim summovit] Quod nunquam antea spe conceptum, nedum opere tentatum erat, ad quadringentesimum miliarium, a Rheno usque ad flumen Albim, qui Senonum Hermandorumque fines præfluit, Romanus cum signis perductus exercitus: et classis, quæ Oceani circumnavigaverat sinus, ab inaudito atque incognito ante mari flumine Albi subvecta, plurimarum gentium victoria, cum

abundantissima rerum omnium copia, exercitui Cæsarique se junxit. Velleius.

Suevos et Sicambros dedentes se traduxit in Galliam] De Sicambriis facile assentior. Ea enim gens, sicut et Ubiorum, ad latus Rheni Teutonicum olim sita, perpetuis Suevorum incursionibus vexata, facilis transduci. At quis veterum geographorum aut historicorum Suevos in Galliam transevit, præter Suetonium? Sed Pithæi codd. præferunt *Seubos*, in qua scriptura vestigium, ut puto, latet veræ: nam rejecto *s* in finem superioris vocis, minima mutatione feceris *Ubios*. Casaub. Pithæi lectionem adstruit Salmas. Codex.

Nationes male quietas] Hoc est, inquietas. Bern.

Nulli genti sine justis] Non ea sententia Dionis: qui Paunonios ab Octavio nulla ne minima quidem re læso, bello petitos scribit lib. XLIX. Casaub.

Tantumque absuit a cupiditate imperium vel bellicam gloriam augendi] Post excessum Augusti, illati sunt in senatum libri quatuor. In quarto mandata et consilia Tiberio ac Republicæ data continebantur: interque alia, ut contenti præsentem fortuna, fines imperii proferre non cuperent: quippe cum difficulter tantum imperium servari posset, periculum fore, ne plura appetendò, parta quoque amitterent. Dio Cassius.

Barbarorum] Sic Romani vocarunt omnes extra limites Imperii sui, Græcis exceptis: a quibus tamen ipsi vicissim audierunt Barbari. Cato apud Plinium XXIX. 1. 'Nos quoque [puta Romanos] Græci Barbaros dicitant.' Et Pyrrhus Romanam conspicatus aciem: 'Ordo hic,' inquit, 'Barbarorum non est barbarus.' Bern.

Æde Martis ultoris] De hac infra 29. Idem.

Novum genus obsidum] Cur novum,

quum, Livio, Plutarcho, et Dionysio authoribus, constet a Romanis puellas obsides Porsenæ datas? Sed ad recentiora, credo, tempora Tranquillus respexit, quibus mos ille vetus exoleverat: aut certe ad Parthos, qui id genus obsidum dare non consueverant. *Sabell.* Germani quoque captivitatem longe impatientius feminarum suarum nomine timent: adeo ut efficacius obligentur animi civitatum, quibus inter obsides puellæ quoque nobiles imperantur. Tacitus.

Graviore unquam multatus est pœna] Codex Salmas. *ultus est. Multatus est*] Optimi libri quidam *ultus est*. Casaub. Sed illud bene habet. Ita 'punitus es inimicum,' pro punivisti, habet Cicero pro Mil. 'communicati sunt,' pro communicaverunt, Livius: et plura talia collegit Salmasius in hist. Aug. pag. 119. Bern.

Nere intra XXX. annum liberarentur] Factum in captivis Salassis a Terentio Varrone. Dio lib. LIII. Non solum autem sic alienabantur servi, ut non manumitterentur intra certum tempus: sed etiam ut omnino ne manumitterentur. Vide J. Ctos. Casaub.

Indos etiam ac Scythas] Observo duas legationes a Poro rege Indorum ad Augustum. Alteram, quæ ad eum venit in Hispaniis bellum gerentem, ejus Orosius meminit: alteram, quando, post Græciam Asiamque lustratam, Samum per hyemem venit. De his Strabo lib. xv. et Dio lib. LIV. Idem.

Ad amicitiam petendam] Originem et historiam harum societatum et amicitiarum aperit Strabo lib. XII. his verbis: Συνέβη δὲ ἡνίκα πρῶτον Ῥωμαῖοι τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν διέφκουν, νικήσαντες Ἀντίοχον, φιλίας καὶ συμμαχίας ἐποιούντο πρὸς τε τὰ ἔθνη, καὶ τοὺς βασιλέας, τοῖς μὲν ἄλλοις βασιλεῦσιν αὐτοῖς καθ' ἑαυτοὺς δοθῆναι τὴν τιμὴν ταύτην. Τῶ δὲ Καππάδοκι, καὶ αὐτῶ ἔθνει κοινῆ. Hujusmodi autem regi-

bus sociis et amicis dona et munera mittere solebant, scipionem eburneum, togam pictam, sellam curulem. *Brisson.*

Vindicanti] Vindicare, est adserere sibi, vel ut suum petere. Vindicabat a Parthis Augustus Armeniam tanquam pertinentem ad jus Romani Imperii. *Bern.*

Signa militaria] Nulla unquam victoria tam gavisum fuisse Augustum, tot tam varie ea de re signati nummi veteres testantur, cum inscriptione, SIGNIS. RECEPTIS. *Torrent.*

Nonnisi ab ipso electum comprobaverunt] Innuit lib. LI. quanquam mutilus eo loco, Dio. Sed pulchre de Parthis Tacitus Ann. XII. 'Experimentis cognitum est, Barbaros malle Roma petere reges, quam habere.' Potuit eos Augusti magnitudo continere. At postea et Vononem, quem Tiberius, et Meherdatem, quem Claudius probaverat, destituere. *Annal.* II. et XII.

CAP. 22. *Janum Quirinum]* Idem Eanus qui Janus est, nempe ab eundo (quod Cicero lib. II. De nat. Deor. tradidit) sic dictus. Ex quo et transitiones perviæ Jani, et fores privatarum ædium januæ appellantur. Janum ergo Quirinum vocat Sueton. quod et ipse bello præsit, ut Junonem quoque Quiritem in veteri marmore legimus. Janum vero Quirini Horat. quod a Romulo, quem Quirinum vocabant, templum ei Romæ sit conditum. Estant et Augusti, et Neronis nummi, in quorum parte altera templum Jani clausum conspicitur, cum hac inscriptione, JAN. CLV. et PACE. P. R. TERRA. MARIQ. PARTA. JANUM. CLUSIT. *Torrent.* In sacris veteres Romani invocabant Janum Quirinum, Janum Patultium, et Clausium. Quirinum autem cognominabant, quasi bellorum potentem: ab hasta, quam Sabini Curim vocant. Patultium, et Clausium, quia bello portæ ejus patent, pace

clauduntur. *Beroald.*

Semel atque iterum a condita urbe clausum] Prima mentio est apud Livium et Plutarchum in historia Numæ: ab eo mos institutus. Hujus temporibus per annos XLIII. Jani portæ clausæ fuerunt. Anno deinde ab Urbe condita DXIX. Coss. T. Manlio Torquato, C. Attilio Balbo II. clausum esse iterum Janum, eodemque anno rursus apertum multi referunt. Tertium clausit Augustus A. U. C. DCXXV. Coss. sev. et Sexto Apuleio, post victum Antonium. Quartum idem princeps Coss. ipso IX. et M. Junio Silano, quum ex bello Cantabrico Romam redisset A. U. DCCXXIX. Quintum quoque clausit idem imperator circa tempora natiuitatis Regis et Pontificis summi JESU CHRISTI Domini nostri. Sextum clusit Nero, se III. et Valerio Messalla Coss. anno U. DCCCXI. Septimum (Tacitus et Orosius aiunt sextum, quia Nero sine vera causa clauserat) Vespasianus A. U. C. DCCCXXIV. Coss. se III. et Nerva. Magnum deinceps altumque silentium apud historicos super Jani portis. Mansisse tamen consuetudinem antiquam testatur Capitolinus in Gordiano juniore. Sed et sub Christianis Imp. servatum aliquandiu vetus hoc institutum, testis locuples Ammianus lib. XVI. qui in historia rerum gestarum a Constantio, clausi ad eo Jani mentionem facit. *Casaub.* Addam firmandæ Suetonii historiæ fragmentum Taciti apud Orosium his verbis: 'Deinde, ut verbis Corn. Taciti utar, sene Augusto patefactus Janus, dum apud extremos terrarum terminos novæ gentes sæpe ex usu, et aliquando cum damno quærentur, usque ad Vespasiani duravit imperium.' *Lipsius.*

In multo breviori temporis spatio] Hæc verba, tanquam glossema, rejicit Langius (Lips. Elect. I. 20.) et mox legendum censet, tertio clusit,

non *ter*, ut in quibusdam exemplaribus. Etiam Torrentio non videntur germana: qui tamen *ter* retinendum putat. *Bern.*

Ovans] *Ovatio*, minor est triumphus. Usus ejus, quum hostium nomen humile est, aut cum incruenta victoria obvenit: ideoque ovalis corona, myrtea erat, tanquam non Martius, sed quasi Venerus triumphus foret. Est enim myrtus arbuscula Veneri dicata. *Bern.* Tum in ipsa ovatione dux cum exercitu urbem ingreditur pedibus, non autem curru, ut ille qui majore triumpho ornatur: deinde quia non gestat togam pictam et clavis aureis distinctam, neque ornatur trabea, aut laurea corona redimitur, quin etiam hac in re altero est inferior, quod non gestet sceptrum, in cæteris vero rebus illi est par. *Dionys. Halicarn.*

Post Philippense] Falsum est, quod videtur sensisse Suetonius, ex ea victoria eum ovasse. Nam contra, ea ovatio titulum et caussam habuit, pacem factam cum M. Antonio: qui et ipse eundem simul honorem usurpavit A. U. C. dccxxiv. Auctor Dio et *Fasti Capitolini. Casaub.*

Siculum bellum] Contra Sextum Pompeium, supra cap. 16. utrumque ergo bellum civile: proinde contra morem Augustus. Nam ut *Lucan. l. 12.* ‘Bella geri placuit nullos habitura triumphos.’ *Bern.*

Curules triumphos] Magnos verosque, nam ovationes dicebantur pedestres triumphii. Dicti curules, quod curru deaurato triumphator veheretur. De pompa, ordine et formula triumphii ex professo *Panvinius. Id.*

Dalmaticum] *Illyrium* quidam appellant. Vicinitate gentium nomina confundi non est insolens; imo *Dalmatiam* partem *Illyridis* aliqui faciunt. *Idem.*

Actiacum] Propter *Cleopatram* unam cum Antonio devictam apud *Actium* pugna navali. *Idem.*

Alexandrinum] Ob subjugatam *Alexandriam*, urbem *Ægypti* clarissimam opulentissimamque. Hujus triumphii mentio infra 41. *Idem.*

CAP. 23. *Sed Lollianam majoris infamiae quam detrimenti*] Accepta in *Germania* clades sub legato M. Lollio, homine in omnia pecuniæ quam recte faciendi cupidior, et inter summam vitiorum dissimulationem vitiosissimo: amissaque legionis quintæ aquila, vocavit ab urbe in *Gallias Cæsarem*. *Velleius.*

Varianam pæne exitiabilem] *Internecinam*, qua *Varum* *Quintilium*, tribus cum legionibus, impatientes *Romanæ* superbiae sævitiaeque *Germani*, *Arminio* duce, oppresserunt in *Teutoburgensi saltu*, qui etiamnum *Teuteberg* dicitur. Illius victoriæ nomine insignis campus *Winfeldt* est ad oppidulum *Hornam*, in *Westfalia*. *Florus. l. 12. Bern.* *Varianam pæne exitiabilem*] Hac clade, ut tradunt *Historici*, factum est, ut *Romanum Imperium* in ripa *Rheni fluminis* staret. *Plinius* in septimo, inter infelicitates *Augusti* *Varianam* cladem numerat, his verbis: ‘Juxta hæc *Variana* clades, et majestatis ejus fœda sugillatio.’ *Beroald.*

Legatis] Scil. militaribus, quos ‘locum tenentes’ hodie vocamus, quod vicariam imperatori præsent operam. *Bern.* *Legatis*] *Legatorum* nomen multis modis accipitur, sed eorum qui in provinciis versati fuere, duobus modis: primum, qui *Senatus* voluntatem ad alios detulerunt; deinde, qui præsidibus operam quacunque ratione navarunt. Quos ambos intellexisse *Cicero* videtur interrogat. in *Varin.* cum eos appellavit ‘nuntios pacis, ac belli, curatores, interpretes, bellici consilii auctores, muneris provincialis ministros.’ Significat enim unum genus legatorum, qui decem aut quinque a senatu, et ex senatu ad ordinandam provinciam, parta ab imperatore victoria, mittebantur:

item alterum, qui præsidibus in omni provinciali ac bellico munere adjutores dabantur: de quibus Cæsar lib. III. de B. C. 'Aliæ sunt legati partes, aliæ imperatoris; alter omnia agere ad præscriptum, alter libere ad summam rerum consulere debet.' Et lib. II. 'Officium legati, fiduciarium operam obtinere.' *Sigon.*

Auxiliis] Auxiliariis militibus, qui sociorum erant; ut legionarii Romanorum. *Bern.* *Auxiliis*] Legionibus semper auxilia, tanquam levis armatura, in acie jungebantur: ut in his præliandi magis adminiculum esset, quam principale subsidium. Cæterum magnus in legionibus labor est militandi, graviora arma, sera munera, severior disciplina. Quod vitantes plerique in auxiliis festinant militiæ sacramenta percipere, ubi et minor sudor, et maturiora sunt præmia. *Vegetius.*

Excubias per urbem indixit] Ita solitum in omni tumultu, ad omnem cladis acceptæ nuntium, ut sæpe apud Livium. Tunc vero causa præcipua fuisse videtur, quod erant in Urbe Germani Gallique milites non pauci. *Casaub.*

Ut et a peritis et assuetis continerentur] Quidam improbant institutum illud Romanorum, quo annuos tantum præsidēs, annosque ductores copiarum faciebant: ut interdum prius se circumageret annus, quam omnia forent expedita: et ut sæpe ignorarent milites, et ignorarentur a militibus. Unde Annibal apud Livium inquit: 'An me cum hoc semestri conferam duce, cui si quis, demptis signis, Pænos, Romanosque hodie ostendat, ignoraturum certum habeo, utrius exercitus sit Consul?' *Beroald.*

Magnos ludos] Sic dictos, quod præcipue in Jovis honorem voverentur. *Festus:* 'Magnos ludos Romanos ludos appellabant, quos in honorem Jovis, quem principem Deorum

putabant, faciebant.' Vel dicamus, magnos Deos duodecim Romanis fuisse, quod Lactant. docet, sex matres et fœminas totidem, quorum imagines auratæ ad forum stabant, ut refert Varro de R. R. lib. I. c. I. *Marc. Donat.*

SI REMP.] Cod. Salm. SI RESP. &c.

Quod factum Cimbrico Marsicoque bello erat] Nempe ut ludi magni voverentur sub eadem conditione: nam alioquin sæpe alias ex votis ducum, SI HOSTEIS FUDISSENT, iidem ludi sunt celebrati: ut Q. Servilius Ahalæ Dictatoris apud Livium lib. VII. et Camilli item Dictatoris, ibidem, et alibi item. *Casaub.*

Summisso] Promisso, intonso, quod lugentium erat. *Bern.*

Caput foribus allideret] Istud est quod Græci eleganter dicunt, τὴν περιπέτειαν οὐ κατὰ σχῆμα φέρειν (*casum non moderate ferre.*) Tullius vocat 'detestabilia genera lugendi.' Putabant hac sui injuria leniri deum iram. *Cicero Tuscul. III. 29. Idem.*

Diemque cladis quotannis mæstum habuerit ac lugubrem] Sic fieri solet in omni lamentatione, ut si quid unquam in longa vita nobis adversi eodem tempore contigerit, memoremus. *Idem.*

CAP. 24. *Disciplinam*] Scilicet militarem: quæ virtus nomen populo Romano et æternam gloriam peperit, quæ orbem terrarum parere Romano Imperio coëgit, ut tradit Cicero in oratione pro Murena. De hac ita loquitur Titus Manlius ad filium: 'Disciplinam militarem, qua stetit ad hanc diem Romana Respublica, solvisti.' *Beroald.*

Ne legatorum quidem cuiquam] Id postea licentia temporum vivo adhuc Augusto (imo ipsius Augusti exemplo, qui in Occidentem atque Orientem sæpius meavit comite Livia) mutari cœpit: et magis Tiberii principatu. Apparet ex ea relatione Cæci-

næ ejus Tacitus meminit libro III. *Casaub.*

Nisi gravate] Sic prima editio, scripti fere *gravato*, quod idem est. μόλις, χαλεπῶς (vix, ægre.) *Bern.*

Uxorem intervisere] Ita Annibal apud Livium ad milites inquit: 'Si quis vestrum suos visere vult, comeatum do: primo vero edico, adsit, ut, Diis bene juvantibus, bellum ingentis gloriæ prædæque futurum incipiamus.' *Intervisere* vero, est ex intervallo revisere. Sic apud Palladium, 'interlegere poma,' est non tota colligere, sed per intervalla decerpere; ut relicta in arboribus fiant grandiora. *Beroald.*

Sacramenti] Scil. militaris. Tempore secundi belli Punici milites, quod nunquam antea factum erat, jurejurando a Tribunis militum adacti, 'jussu Consulum conventuros, neque injussu abituros.' Nam ad eam diem nil præter sacramentum fuerat: et ubi ad decuriatum aut centuriatum convenissent, sua voluntate ipsi inter se equites decuriati, centuriati pedites conjurabant, 'sese fugæ atque formidinis ergo non abituros, neque ex ordine recessuros, nisi teli sumendi, aut petendi, aut hostis feriendi, aut civis servandi causa.' Id ex voluntario inter ipsos sædere a Tribunis ad legitimam jurisjurandi adactionem translatum. Livius.

Pollices amputasset] Arrius Menander J. C. lib. III. de re militari: 'Qui filium subtrahit militiæ belli tempore, exilio, et bonorum parte multandus est, si in pace, fustibus cædi jubetur.' et paulo post: 'Eum qui filium debilitavit dilectu per bellum indicto, ut inhabilis militiæ sit, præceptum Divi Trajani deportavit.' Fortunatianus Rhetor: 'Decem milites tempore belli pollicessibi amputaverunt.' Rei sunt læsæ Reipub. Marcellinus de Gallorum moribus loquens: 'Neque illorum quisquam, ut in Italia, munus Martium extimescens polli-

cem præcidit, quos joculariter murcos appellant.' *Torrent.*

Ipsum bonaque subjecit hastæ] Ut in aliis, ita in hoc quoque veterem morem retulit Augustus: testes J. C. lege quarta Dig. de re militari, § 'Gravius.' Vetus scriptor apud Suidam: Ἐμαστιγοῦτο βάρβοις, εἶτα ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐπιπράσκετο, δειλίας καὶ ἀποδράσεως τιμημα φερόμενος, δοῦλος εἶναι. *Casaub.* Apud Catonem dicitur, viros Romanos, qui remiges scripti erant, per portisculum sub flagro venisse. In quo est duplex antiquitatis notio: una, cives Romanos ob capital admissum prius verberibus cædi, si Romæ essent, deinde trans Tiberim venire solitos; altera, qui flagris cædebantur, ii sub præcone, aut, si remiges essent, sub portisculo seu κελευστῇ cædebantur. Horatius: 'Sectus flagellis hic Triumviralibus Præconis ad fastidium.' *Jos. Scaliger.* *Subjecit hastæ*] Hastæ subjici dicebantur ea, quæ publice venibant, hasta in foro posita, præconibusque proclamantibus. Hinc subhastatio, et res subhastata, quæ sub hasta venales propositæ. *Bern.*

Imminere emptioni publicanos] Publicani, ut ex equestri erant ordine, faventes Equiti, emere eum sub hasta, ac continuo dimittere volebant. Quod ut caveret Augustus, suo ipsum liberto addixit. *Torrent.* *Imminere emptioni publicanos*] Imminere emptioni, est empturire, seu avidum ad emptionem accedere. Tacitus Hist. III. 'imminere excidio urbis,' hoc est, cupide instare. *Bern.*

Addixit] Attribuit, possidere jussit. Proprium quidem Prætoris verbum, ex illis tribus, quibus universum ejus imperium ac potestas continebatur, DO, DICO, ADDICO: sed postea in magistratos auctionum traductum. *Bern.*

Relegatum in agros] More servorum, dominum offenderant. Ulp. libro xxxv. Dig. de hæred. inst. 'Si

servus fuerit missus in villam, interrim illic futurus quia dominum offenderat, quasi ad tempus relegatus.' Livia quoque, cata illa fœmina, apud Dionem, inter leviores pœnas quibus civium delicta castigari vult ab Octavio, *κατάκλεισιν ἐν ἀργῶ* non prætermittit. *Casaub.*

Citra commoda emeritorum præmiorum] Forsan interposita copula et *præmiorum* præstat legere. Aliud enim præmia, aliud emerita. Nam præmia ultra emerita dabantur. Modestinus lib. III. de re milit. 'Qui militiae tempus in desertione implevit, emerito privatur.' Item Arrius Menander libro v. eod. tit. 'et præmia, et emeritum capiet.' *Torrent.*

Exauctoravit] Militiæ sacramento solvit. *Bern.*

Decimatas] Macrinus Imperator, auctore Julio Capitolino, cum seditiones militares pateretur, multos decimavit, aliquando etiam centesimavit: quod verbum proprium ipsius erat, quum se clementem diceret, quando eos centesimaret, qui digni essent decimatione atque vigesimatione. *Beroald.*

Decimatas hordeo pavit] Ita, quum periculum et metus sortis ex æquo omnibus impendat; nemo enim scit, in quem ea sit casura; exemplum autem vescendi ex hordeo in omnes pariter edatur, hoc instituto, quam maxime poterat fieri, consultum est utrique rei; ut et terror injiceretur, et acceptum detrimentum sarciretur. *Polybius.*

Statione deserta] Fuit matricula quædam ordinis a centurione instituti; nam suos juxta vires et pro iudicio locabat, certis quemque locis, quos in acie et agmine tenerent. Quisque locum suum noverat, et hos ordines perfuaciter servabant. Cautio antiquitus erat, ne quis miles a signis iv. pedes longius procederet, id est, ne quis vel passum unum procederetur extra lineam ubi signa.

Imo et mors pœna, si qui reliquissent. Quod idem in agmine servabant, etsi non mors hic semper, sed minor pœna, ubi nimirum minor excessus et aberratio. Quod si major profectio, desertionis pœna mors erat. Deseritor autem habebatur qui longius, quam unde tuba exaudiri posset, excessisset. Sueton. ut novum in Augusto notat, quod centuriones quoque paricum manipularibus severitate habuit. *Lipsius.*

Manipulares] Censeo, per manipulares hic non intelligi privatos milites, sed vixillarios et signiferos. Quippe cum proxime centurionibus subjungantur; ac gregarii milites decimati ex hordeo pasti dicantur. Manipulum vero interdum notare signiferos, auctor est Servius ad II. Æneid. *Marc. Donat. Manipulares]* Gregarii milites. Nam quod Marcellus Donatus signiferos hic interpretatur, ratione caret. Dicti manipulares, quod primitus hastis alligata fœni manipula pro militaribus signis essent. Ovidius: 'Pertica suspensos portabat longa maniplos: Unde manipularis nomina miles habet.' *Bern.*

Ut stare per totum diem juberet] Inter leviores animadversiones veterum fuerunt et *ἔδραι* et *στάσεις ἄτιμοι*. Plutarchus, in Antonio, *κλισίαις ἀτίμοις προπηλακίζεσθαι* non dissimiliter dixit. Reperio in disciplina militari Dacorum similem animadversionis modum. Justinus libro xxxii. 'Daci suboles Getarum sunt: qui cum Orole rege adversus Bastarnas male pugnant, ad ultionem segnitiae, capturi somnum capita loco pedum ponere jussu regis cogebantur.' *Casaub.*

Prætorium] Tabernaculum ducis: ita dictum, quod bella administrantes initio Prætores essent, qui postea Consules, ait Festus. *Bern.*

Interdum tunicatos] Tunicatum apparere in publico, magnum Romæ et in castris fuit vilitatis et humilis sortis argumentum. Contra, interdum

toga ignominiae causa sumi jussa: sed abscissis laciniis deformis, ut apud Valerium Max. lib. II. Nec dissimilis historia est quæ narratur primo Παράλιπόμενων, c. 19. nam ibi quoque ignominiae causa vestis præciditur. *Idem.*

Discinctosque] Plut. ἀξώστους, Polyænus λυσιζώνους. Olim qui aliquid serii facere parabant, cingulo vestes, alias fluxas, constringebant: quod proprie Latini dicunt ‘accingere se operi.’ *Casaub.* L. Calpurnius equitum præfectum, quod arma hostibus tradidisset, discincta tunica indutum, nudis pedibus, a mane noctem usque, ad principia per omne tempus militiæ adesse jussit. Interdixit etiam ei convictum hominum, usumque balnearum. Val. Max.

Cum decempedis] Hoc pacto indicabatur regradio. In militia Romana sua cuique pro loco quem obtinebat in matriculis dignitas: ut quisque fortiter fecerat, aut flagitium admiserat, ita vel præponebatur aliis, vel postponebatur. Inde est, quod Augustus centuriones ignominiae causa jubet cum decempedis stare, et cespitem portantes: quorum multus usus in tabernaculis conficiendis, aliisque obeundis militiæ muneribus. *Casaub.* *Decempedis*] Decempeda pertica est, qua metatores utuntur, a numero pedum dicta, sicut quincupeda a quinque pedibus. A decempeda decempedator derivatur. Cicero: ‘Cavebat etiam Lucio Antonio, qui fuerat æquissimus agri privati et publici decempedator.’

Vel etiam cespitem portantes] Infimus gradus erat tironum militiam aspiciantium, et caligatorum, quos nullum adhuc facinus egregium in altiorum promoverat gradum. His omnia fere incumbebant militiæ munia: nam in multis eorum opera utebantur Tribuni et centuriones plane in modum servorum, ut ipsi queruntur apud Tacitum primo Ann. Inde sunt isti

munifices appellati: quibus opponebantur beneficiarii, qui vacationem munerum militarium habebant. Qui igitur contra militarem disciplinam aliquid admiserant, ii regradiatione puniebantur, fiebantque, amisso ordine in quem promoti fuerant, pro beneficiariis munifices. *Casaub.*

CAP. 25. *Filiis*] Adoptivis, Caio et Lucio. *Bern.*

Privignis] Tiberio et Druso, Liviæ filiis. *Idem.*

Ambitosius] Hoc est, blandius et κολακικώτερον. Nam appellare milites commilitones, ejus ducis est, qui per blanditiam suos in officio velit retinere. *Casaub.*

Domusque suæ] Domus pro familia imperante sumitur et apud Justinum XII. 15. 1. *Idem.*

Libertino milite bis usus est] Servis in id ipsum manumissis. Cæsar Augustus in Germania et Illyrico cohortes libertinorum complures legit: quas voluntarias appellavit. Ad Cannas quoque victis Romanis, octo milia servorum empta militaverunt. Sed et post calamitatem apud Thrasimenum acceptam, et bello sociali, Libertini in Sacramentum vocati sunt. Ac ne putes hæc in nostra tantum contigisse Rep. similia exempla apud Lacedæmonios et Athenienses reperies. Macrobius.

Incendiorum causa] Pluribus una die exortis incendiis, septem cohortes oportunis locis constituit Augustus, ut binas regiones Urbis unaquæque cohors tueretur, præpositis eis Tribunis, et super omnes spectabili viro, qui Præfectus vigilum appellatur. Paullus et Ulpianus lib. I. Pandectar. De officio Præfecti vigilum. *Torrent.*

Si tumultus] Qui metus frequens in urbe: utique postquam populus Rom. suffragii jure amisso, cœpit curare panem et Circenses solum. Vide Suetonium in Claudio c. 18. *Bern.*

Pecuniosioribus indictos] Sensus est:

Augustus opulentioribus indixit denuntiavitque, ut servos pro facultatibus sibi darent, quibus manumissis in militia uteretur: nam qui ditiores erant, in illos onera inclinabantur, sicut olim a Servio Tullio VI. Romanorum rege institutum fuisse docet Livius. *Beroald.*

Sub priore vexillo] Livius primum vexillum triarios duxisse ait: alterum rorarios minores robore, ætate, ac factis: tertium accensos, minimæ fiduciæ manum. Sed Livius ad dignitatem respexit, Tranquillus ad ordinem, quo in acie disponuntur. *Sabell.* Mallem tamen *sub priore vexillo*. Torrent. *Sub primore vexillo* placet Casaubono.

Dona militaria] De quibus Lipsius Mil. Rom. v. 17. *Bern.*

Quicquid auro argentoque constaret] Lege cum editione Romana, et *quicquid*: nam omnino ita postulat sententia. Militarium donorum, atque adeo omnium præmiorum duo sunt genera: quædam honoris signum solum habent: ut palma, oleæ ramus, hasta pura, et id genus per se nullius pretii vel parvi: sed quæ in pretio habentur propter id quod per illa significatur. In quibusdam inest et rei largitio, et honoris signum conjunctim. Hæc proprie δῶρα, *dona*, appellat Aristoteles, ac notat vere, propterea et opum et gloriæ cupidus doni esse appetentes: ambo enim consequuntur ea quæ requirunt. Hujus generis sunt torques ac phaleræ, aliaque multa, quæ Augustum facilius dedisse notat Suetonius, quam vallares et murales coronas. Amplius enim erat in eis honoris signum, quam rei largitio: contra in phaleris ac torquibus, aliisque multis. *Idem.*

Quam vallares ac murales coronas] Erant istæ quoque ex auro: sed, ut aperte indicat Suetonius, paucæ; ut pretio comparandæ non essent cum torquibus ac phaleris. At quare

omisit civicas? Hæc, si materiæ æstimationem spectes, omnium vilissimæ: sed videtur civica, postquam cæpit appendi foribus Imp. quasi propria eorum habita, et pars majestatis ipsorum. *Casaub.*

Sine ambitione] Non gratia, sed ex merito. Imp. *Bern.*

Caligatis] Omnes milites caligati incedebant. Sed et *caligatus* per se pro milite accipitur, ut l. VI. De re milit. 'Caligatus qui metu hostium languorem simulavit.' Juvenalis Satyra ultima: 'Cum duo crura habeas, offendere tot caligatos.' Suetonius tamen hic caligatorum nomine gregarios tantum milites intelligit, uti et Caligul. c. 9. et Vitel. c. 7. atque ipse (ni fallor) Modestinus libro X. de excusat. tutorum, et Ulpianus libro II. de his qui notantur infamia, et apertissime Theodosius et Valent. l. XXI. c. de nuptiis. Id vero inde factum arbitror, quod qui gradum aliquem militiæ tenebant, ornatiore quam manipularii caliga utebantur, et clavis argenteis aureisque effulgebant. Hinc est quod 'millia clavorum,' et 'in digito hæerere clavum militis' dixit Juvenalis, et 'Marium a caliga ad consulatum perductum,' Seneca de Benef. lib. V. *Torrent.*

Cæruleo vexillo donavit] Colore marinis fluctibus simili. Sextus Pompeius et ipse, ut Appianus scribit, ob multiplices maris successus, cæruleum paludamentum pro purpureo induit. Servius auctor est, cæruleum vexillum equitum alas apud majores cogere solitum: ob id, credo, quia et Neptunus Equester ab initio Romæ cultus est, et quia equus eidem numini adscribitur. Virgilius: 'Tuque o cui prima fremen-tem Fudit equum magno tellus percussa tridenti.' *Sabell.*

Triumphales] Qui aliquando triumpharunt: ut consulares, prætorii, qui Consules, qui Prætores fuerunt. *Bern.*

Quod ipsi quoque jus habuissent tribuendi ea quibus vellent] Sublata libertate, duces cum auspiciis hoc quoque jus amiserunt: non tamen repente, nec ἀθρόως, sed primum ea desierunt donare quæ honore præcelebant: deinde etiam alterius generis. Civicam sane sub Augusto jam et Tiberio raro dederunt. Tacit. III. Annal. 'Quo prælio, Rufus Helvius gregarius miles servati civis decus retulit, donatusque est ab Apronio torquibus et hasta. Cæsar addidit civicam coronam: quod non eam quoque Apronius jure proconsulis tribuisset, questus magis quam offensus.' *Casaub.*

Festinationem temeritatemque] Fabius apud Livium XXII. 39. 14. 'Omnia non properanti clara certaque erunt: festinatio improvida est et cæca.' Et Paullus Æmilii apud eundem XXII. 38. 5. ait, 'temeritatem, præterquam quod stulta sit, infelicem etiam ad id locorum fuisse.' *Bern.*

Σπεινδε βραδέως] Ut ad rem agendam adhiberetur et industriæ celeritas, et diligentiae tarditas. Hoc dictum Augustus nummis quoque suis expressit, cum Terminum fulmini conjunxit, ut anchoram delphino Titus, Imperator Augusto simillimus. Versus autem Græcus Trochaicus est, ex Eurip. Phœnissis, quo Augustus illud suum 'Festina lente' confirmabat. *Torrent.*

Aureo hamo piscantibus] Hoc frequenter usuvenit iis, qui scrutantur abditas terræ venas: sed frequentius qui vulgo dicuntur Alcumistæ, de quibus apud Athenæum VI. 4. venuste dixit Phalereus Demetrius, quod frequenter certis consumptis incertorum gratia, quæ se capturos sperabant, non ceperint, quæ vero habebant, perdiderint. Quæ mox sequitur vox 'capturæ,' pro præda piscando venandove capta, usurpatur etiam a Plinio VIII. 9. *Bern.*

Novi generis] Ut triumviratum. *Perpetuos*] Ut tribuniciam potestatem, et censuram.

Consulatum XX. atatis anno invasit] Factum hoc ab Octavio sine exemplo ullo; ait Dio lib. XLVI. Recte sane, nisi unum Marium juniorem excipias: sed quia mera vi id factum, cum eo noluit fortasse Dio Augustum comparare: qui per speciem saltem aliquam liberorum suffragiorum consul est creatus. *Casaub.* Legem tulit L. Villius Trib. pleb. L. Mantio, Q. Fulvio Coss. A. U. C. DLXXIV. quot annos nati quemque magistratum peterent, caperentque. Qua de re Livius lib. XL. Hinc lex illa Annalis et Annaria dicta. Consulatus autem definitus erat ann. XLIII. *Hottomann.*

Hic faciet] Simile est exemplum illius Centurionis, qui a Cæsare Dictatore Romam missus, stans pro foribus curiæ, quum tempus imperii minime Cæsari prorogari cognovisset, concusso manu gladii capulo, 'Hic prorogabit,' inquit. *Idem.*

Post novem annos] A primo scilicet consulatu. Lege cautum erat, ne quis eundem magistratum intra decem annos caperet. Sed Augustus hujusce legis fuit prævaricator. *Bern.*

Continuavit] Sine aliquo temporis intervallo, sine interruptione gessit. *Idem.*

Filios] Adoptivos, de quibus infra 64. *Idem.*

Amplissimo præditus magistratu] Pessimè antea legebatur, *amplissimo præditos magistratu*; neque enim tyrones illi ullum gerebant magistratum, sed Augustus ipse tempus illud captabat, ut amplissimo præditus magistratu, hoc est, consulatu, suos in forum duceret. *Idem.*

Suo quemque] 'Suo quemque' dicit autor, scilicet majorem natu in duodecimo consulatu, minorem in sequente. *Idem.*

Tyrocinio] Tyrocinium, præter illud

militare rudimentum, dici ab eruditis solet, quando adolescentuli togam sumunt, et barbam ponunt, eloquentiamque in foro auspicantur. Seneca libro III. Declamationum: 'Ille in foro primum dicturus, tyro dictus est.' Plinius libro VIII. 'Tanaquil prima texuit rectam tunicam, qua simul cum toga pura tyrones induuntur, novæque nuptæ.' Et M. Tullius in Epistolis ad Atticum, in tyrocinio filii Ciceronis togam puram illi dedisse se Arpini scribit. Idem de hoc tyrocinio videtur Seneca loqui, cum ait: 'Quantum senseris gaudium, cum prætexta posita sumpsisti virilem togam, et in forum deductus es.'

Hottomann.

Cæteros aut novem, aut sex] Haud aliter Palatini. Retro vulgati, *ceteros autem sex, aut novem, aut sex, &c.* minus rectè; sane contra membranas, a quibus ne latum quidem unguem abeundum. *Gruter.*

Die Kalend. Januarii] Nam is dies solennis erat ineundis magistratibus. Ex quo Martialis jocus x. 41. in eam, quæ a marito Prætoris designato Kalendis Januariis diverterat, quo sump-tus, qui in purpuram novi magistratus impendendi erant, vitaret. *Bern.*

Cum mane pro æde Capitolini Jovis] Ex more omnium Consulium consulare sacrum facturus ascenderat in Capitolium. *Casaub.*

Curuli sella] Kalendis Januariis novi Consules inibant magistratum, et in sella eburnea sedere solebant. Curulis ob eam causam appellatur, quod curru honoris gratia soliti erant in curiam vehi Senatores, qui curulem magistratum, hoc est, majorem honorem, gessissent: in quo curru sella esset, supra quam considerent. *Beroald.*

Nec omnes Romæ] Contra vetus institutum scilicet. Qua eadem causa senatus apud Livium XXI. 63. Flaminium increpat, 'quod, contra majestatem imperii, Arimini potius

Delph. et Var. Clus.

quam Romæ magistratum inierit, et in diversorio hospitali quam apud penates suos prætextam sumpserit.' Adde Plutarch. in Cæs. c. 17. et Florum iv. 2. 16. *Bern.*

Tarracone] Citerioris Hispaniæ oppido, unde et ipsa Tarraconensis appellata. *Idem.*

CAP. 27. Triumviratum Reipubl. constituendæ] Triumviris istis, ut et dictatoribus, similes apud Græcos fuere, qui turbato intestinis malis Reipubl. statu, ad eam constituendam soliti creari: hos Thessali ἀρχοὺς, Lacedæmonii ἀρμοστὰς appellant, φοβούμενοι βασιλεῖς ἢ τυράννοὺς καλεῖν, ait Dionysius Halicarnass. etsi revera tyrannica aut regia potestate erant præditi. *Casaub.*

Restitit quidem aliquamdiu] Ad tertium usque diem: caussam pete ex Dione lib. XLVII. *Bern.*

Collegis] Antonio et Lepido. *Idem.*

Ne qua fieret proscriptio] Hæc est illa nefaria proscriptio, qua in primis Cicero proscriptus fuit una cum filio, fratre, fratrisque filio, omnibus denique clientibus et amicis: cum tamen diu recusasset Augustus proscribi Ciceronem, tandem expugnatus concessit Antonio hac conditione, ut Antonius sibi L. Cæsarem avunculum, et Lepidus Paulum fratrem proscribendos necandosque concederent. *Beroald.*

Magnopere contendit ne cui parcere-tur] Si prudentia ab honestate et probitate separari potest, dicam consilium prudentissimum fuisse, etsi impium et sævissimum. Geminum huic illud fuit, quod olim sapientissimus senex Herennius Pontius pater filio dedit, consultus ab eo cum ad Furculas Caudinas inter duos saltus clausos exercitus Romanos teneret. Adi ad Livium lib. ix. At de Octavio longe alia narrat Dio: nempe servatos ab eo quotquot servari potuerint. *Casaub.*

In cujus tamen pertinaciæ, &c.] Ni-

Sueton.

1 T

mirum ubi concitæ mentis turbulenta resedit tempestas, iterumque incipit animus obsequi clavo rationis, dilabimur ad æquitatem, ac ne quidem ipsi probamus quod fecimus. Quomodo de Alexandro Justinus XII. 6. 5. *Bern.*

Potestate] Viterb. *tempestate*: *καίρῳ*. ferri potest. *Casaub.* 'Potestate,' fuerit triumviratu. *Idem.*

Nam et Pinarium] *Lego nam et T. Pinarium*, ac de eo T. Pinario interpretor, cujus non infrequens apud Ciceronem mentio (ut ad Q. Frat. III. 1. sub fin.) ex quo auctore satis liquet, bonarum artium et partium fuisse hunc virum. *Casaub.*

Paganorum apud milites] Male qui paganos hic pro agrestibus aut rusticis accipiunt. Nam Jurisconsultorum more paganos militibus opponit. Exempla passim obvia, ubi de castrensi peculio, vel militari testamento agitur, et Juvenal. Sat. xvr. 'Contra paganos.' Hinc majores nostri ad Christianorum differentiam paganos vocabant, qui Christi militiæ nondum nomen dederant. Adde locum Sueton. Galb. cap. 19. *Torrent.*

Subscribere] Subnotare.

Curiosum] Proprie curiosus est *πολυπράγμων*. Olim curiosi et frumentarii iidem. Sed frumentariis a Diocletiano remotis et penitus sublatis, curiosi ex corpore agentium in rebus per singulas provincias mittebantur, ad curas agendas, et idem munus obeundum, quod olim frumentarii: quos 'ad explorandum annuntiandumque, si qui forte motus existerent,' institutos esse scribit Victor. *Salmas.*

Ac speculatorem ratus] *Σπεκουλάτωρες* quoque nominantur in Evangelio. Hi jam ex antiquo in legionibus militarunt, et diversi fuere ab exploratoribus. Porro licet eadem attribuantur officia frumentariis et speculatoribus, diversum tamen sunt genus, nec confundi debent. Dio quidem de speculatoribus loquens, *διόπτας*

καὶ ἐρευνητὰς eos nominat: et similiter frumentarios *ὠτακουστούοντας καὶ διοπτερόοντας στρατιώτας* vocat: sed honestiore tamen gradu militarunt frumentarii, quam speculares. Nam ex istis promovebantur illi, ut a minore ordine in majorem. Speculatores inter alia carnificis officium peragebant, in reis capite damnatis decollandis, unde eos *δημίους*, id est, carnifices, vocat Dio. Frumentarii vero perquirendis quidem reis et prosequendis deducendisque operam navabant, non etiam supplicio afficiendis. *Idem.*

In officio salutationis] Moris fuit apud Romanos, ut prima et secunda hora matutina salutatum irent potentiores. Martialis: 'Prima salutantes atque altera continet hora.' Salutatores, priusquam admitterentur, consistebant ante fores ædium in vestibulis. Unde Gellius in iv. sic ait: 'In vestibulo ædium Palatarum omnis fere ordinum multitudo opperientes salutationem Cæsaris constituerant.' *Beroald.*

Tabellas duplices] Ita nominatas a numero (ut opinor) foliorum: sicut triplices et quintuplices. *Idem.* *Duplices*] Sunt qui legant *duplices* absolute, scilicet, pugillares, inveniuntur et apud Ovidium triplices. Ita quadruplices, quincuplices: non a numero foliorum, ut Beroaldus opinatur, ita dicti: sed quod bis, ter, vel pluries, utrinque in se plicati essent, ut ex Herodiano I. 52. docet Turneb. *Advers.* xxviii. 32. *Bern.*

Servilem in modum] Liberos enim homines torquendos non esse, tradunt Jurisconsulti. Quod tamen fallit in causa Majestatis, in qua sola omnibus æqua conditio est. l. iv. C. ad l. Jul. Maj. *Idem.*

Oculis ejus sua manu effossis] O feritatem! Sed fecit non primus. Sylva, ait Valerius, M. Marium 'non prius vita privavit, quam oculos infelicis erueret.' *Casaub.*

Scribit] Scilicet in libris de vita sua, de quibus infra, 83. *Bern.*

Tribunitiam potestatem perpetuam recepit] Hujus dignitatis ea fuit vis, ut sacrosanctus Augustus efficeretur instar Tribunorum: utque appellandis ipsum et intra pomerium, (quod jus Tribuni habuerint,) et intra proximum miliare (quod nulli unquam Tribuno jus fuit) opem ferre posset. *Casaub.* Id summi fastigii vocabulum Augustus reperit, ne regis aut dictatoris nomen adsumeret, ac tamen appellatione aliqua cætera imperia præmineret. Tacitus.

Lustra] Lustrum nominatum tempus quinquennale, a luendo, hoc est, solvendo: quod quinto quoque anno vectigalia et tributa per censores persolvebantur. Varro.

Morum legumque regimen] Hinc illud Horatii ad Augustum epistolæ initium: 'Cum tot sustineas ac tanta negotia solus, Res Italas armis tuteris, moribus ornes, Legibus emendes.' Præfecturam autem morum suscepit Augustus anno U. C. DCCXXIV. cum triennio ante, censuram in perpetuum repudiandam, creati tunc censores curasset Paullum Æmilium Lepidum, et L. Munatium Plancum, post quos nulli sub Cæsaribus fuere censores. *Bern.*

CAP. 28. *De reddenda Rep. bis cogitavit*] Divus Augustus, cui Dii plura quam ulli præstiterunt, non desiit quietem sibi precari, vacationem a Repub. petere. Omnis ejus sermo ad hoc semper revolutus est, ut sibi pararet otium. In quadam ad senatum missa epistola, cum requiem suam non vacuam fore dignitatis, nec a priore gloria discrepantem pollicitus esset, hæc verba inveni: 'sed ista fieri speciosius quam promitti possunt: me tamen cupido temporis optatissimi mihi provexit, ut cum rerum lætitia moretur adhuc, perciperem aliquid voluptatis ex verborum dulcedine.' Seneca. Suetonio reddere

Remp. est restituere populo et arma, et leges, et provincias, et redditus. *Bern.*

Primo post oppressum statim Antonium] Mecænatis consilium, retinendum principatum suadentis, prætulit ei, quod Agrippa suggerebat de deponendo. Non tamen omnia, quæ is suasisset, agere instituit: sed alia confestim mutavit, alia postea temporis: nonnulla etiam sequentibus imperatoribus perficienda reliquit. Dio Cassius.

Rationarium imperii] Ita dictum, quod rationes in eo publicæ continebantur. Autor infr. vocat 'Instrumentum imperii.' *Bern.* *Rationarium*] Quo opes publicæ continebantur, quantum civium sociorumque in armis, quot classes, regna, provinciæ, tributa, aut vectigalia, necessitates item ac largitiones: quæ cuncta sua manu perscripserat. Id enim intelligere licet ex Taciti Annal. I.

Privatum non sine periculo fore] Ob offensas scilicet in triumviratu ac principatu contractas. Imo, voce Phalaridis in epist. ad filium, 'periculosius est, Principatum deponere, quam occupare.' Nimirum honestos prætextus quærimus: ipsissima est imperii retenti causa 'cupido dominandi, cunctis affectibus flagrantior.' Tacit. Annal. xv. Porro privatus hoc loco dicitur quisquis non est Princeps, ut ut magistratibus aliis præditus: ut apud Tacitum Hist. I. 49. 9. *Bern.*

Temere] Temerarium scilicet fuisset, rem Romanam, hoc statu, plurius arbitrio committere. *Idem.*

Eventu meliore] Hanc bigam verborum probabiliter eliminat Freinsheimius. Nam hoc dubitabatur, an serio voluerit Rempub. reddere: an vero voluntatem illam (quod mox sequitur) tantum præ se tulerit. *Bern.* *Eventu meliore an voluntate*] Scribit Sextus Aurelius, vulgo jactatum esse de Augusto: 'utinam non nascere-

tur, aut non moreretur!' Nam et in adipiscendo magistratu oppressor libertatis est habitus, et in gerendo princeps optimus. *Beroald.*

Ita mihi salvam ac sospitem Remp.] Animabat Julianus exercitum, cum non per charitates, sed per inchoatam negotiorum magnitudinem dejeraret assidue: 'Sic sub jugum mitteret Persas: Ita quassatum recrearet orbem Romanum.' ut Trajanus fertur aliquoties jurando dicta consuevisse firmare: 'Sic in provinciarum speciem redactam videam Daciam: Sic pontibus Istrum, Euphratem superem.' et similia plurima. *Ammianus.*

Sistere in sua sede] Sedes est basis, κρηπὶς. Sistere, ἀνορθοῦν, ἰστάναι. Est enim translatum a columnis vel colossis, qui magno nisu in suam basim (βαμὶν interdum Græci vocant) restituantur. *Bern.*

CAP. 29. Inundationibus incendiisque obnoxiam] Tacitus de incendio Neroneo: 'Ignis anteit remedia velocitate mali, et obnoxia urbe arctis itineribus huc et illuc flexis, atque enormibus vicis, qualis vetus Roma fuit.' Sed vide Strabonem lib. v. De inundationibus subit mirari, cum ea res causas naturales et manifestas haberet, semper tamen Tiberim exundantem pro magno prodigio habitum et in Acta relatum. *Casaub.*

Jure sit gloriatus marmoream se relinquere, quam lateritiam accepisset] Aliovorsum trahit Dio Augusti dictum: quem morientem dixisse refert, ὅτι τὴν Ῥώμην γῆνῃν παραλαβὼν, λιθίνην ὁμῖν καταλείπω. et addit summi interpretamentum, τοῦτο μὲν οὖν οὐ πρὸς τὸ τῶν οἰκοδομημάτων αὐτοῖς ἀκριβὲς, ἀλλὰ πρὸς τὸ τῆς ἀρχῆς ἐχυρὸν ἐνεδείξατο. Allusit autem Augustus ad antiquissima Romanorum ædificia, de quibus Varro Ταφῆ Μενίππου: 'Antiqui nostri domibus lateritiis paullum modo lapidibus suffundatis, ut humiorem effugerent, habitabant.' De

iis Plin. lib. xxxv. cap. 14. *Idem.*

Tutam] Scilicet ab incendiolorum inundationisque periculo. *Bern.*

Forum exstruxit] Fora duorum generum Romæ, et in universum xvii. numerant descriptores Urbis. Erant Civilia, erant Venalia. Illa, in quibus res et lites agebantur: hæc, in quibus merces aut species certæ venales: ut Forum Snarium, Piscatorium, Boarium, Olitorium, et talia. Civilia primum tria fuere, Romanum, Julium, Augustum, in cujus medio Mars Ultor, sicut in Julii, Julius aut Venus. Accessere postea fora Nervæ et Trajani. *Lipsius.*

Cum æde Martis Ultoris] Ejus templi effigies in veteribus nummis cernitur, uti et Jovis Tonantis. Verum de Marte Ultore, notandum etiam alterum in Capitolio, signis a Parthis receptis, ab Augusto, instar Jovis Feretrii templum ei exstructum fuisse. Quæ causa est, quod non eadem in nummis omnibus ejus templi forma cernitur. *Torrent. Martis Ultoris]* Ita Pantheon Jovi Ultori ab Agrippa factum, auctor Plin. lib. xxxvii.

Apollinis in Palatio] Qui Apollo Palatinus inde cognominatur, inf. 31. Ideo autem hoc templo structo deventeratus Apollinem Augustus videtur, quod vellet ejus haberi filius, ut apparet infra c. 94. vel quod ejusdem beneficio ad Actium prælio navali profligasset Antonium. Juxta hoc templum convenire solitos Jurisconsultos, de litibus ambignis disceptaturos, refert antiquus scholiastes Juvenalis ad satyr. i. 128. *Bern.*

Publica judicia] Ut repetundarum, ambitus, majestatis, et cetera quæ enumerantur in l. i. ff. de publicis judiciis. *Idem.*

Sortitiones judicium] Moris erat, nomina judicium conscribi, et in urnam mitti, ut de pluribus necessarius numerus per sortitionem confici posset: tunc ex illo delectorum judicium numero permittebatur accusatori ac

reo rejicere quos putarent sibi aut inimicos, aut ex aliqua re incommodos fore. Rejectione celebrata, Prætor in locum eorum qui rejecti fuerant, subsortiebatur alios, quibus ille judicium legitimus numerus completeretur, et hæc 'sortitio' dicebatur, qua perfecta, judices in leges jurabant, ut obstricti religione judicarent. *Id.*

Hinc deducerentur] A comitantibus ac prosequentibus officii honorisque gratia: ut factum Cæsari in Hispaniam proficiscenti. *Idem.*

Insignia triumphorum] Urbium captarum præliorumque imagines, titulos, fercula, et alia triumphorum instrumenta. *Idem.*

Templum Apollinis in ea parte Palatinæ domus] Ad ejus templi dedicationem referendum illud Horatii lib. I. Od. 31. 'Quid dedicatum poscit Apollinem Vates,' &c. Nam de bibliotheca ibidem ab Augusto instituta notissimus ejusdem Poëtæ versus, 'tangere vitet Scripta Palatinus quæcunque recepit Apollo.' *Torrent.*

Excitavit] Vet. Cod. pro verbo *excitavit* habet *exertavit*. Quod verbum, quia obscurius erat, a librariis mutatum est in *excitavit*. Paulo post legendum ex Vet. Cod. a *L. Munatio Planco*, &c. De qua re extat veteris inscriptionis fragmentum ad clivum Tarpeii montis repertum, ex quo Saturni templum, et ærarium ibi fuisse intelligere possumus. *L. PLANCUS L. F. COS. IMP. ITER. DE. MANIB. F. Ursinus.*

A Deo] A quo, non dicit, sed ab Apolline crediderim, cui est templum erectum. Sed quo pacto ab Apolline, dixerit aliquis, si a Jove sunt fulmina? Cui occurras licet, non solum a Jove, sed a Saturno quoque, ut Plinius ait, et Marte provenire: verum Martem et Apollinem eundem esse Macrobin subtilissima dissertatione demonstrat. *Sabell.*

Bibliotheca] Quam exstruere destinaverat Cæsar. Sueton. Cæs. 44.

sed nunc demum perfecit Augustus, anno Urbis cond. DCCXXVI. *Bern.*

Expeditione Cantabrica] De qua supra c. 20. *Idem.*

Lecticam ejus fulgur perstrinxisset] Fulgur pro fulmine, ut in Domitiano, 'Tot fulgura facta auditaque sunt,' ita et semper in libris olim aruspicum: sæpe etiam Plinius, et optimus quisque Latinitatis auctor. Ita accipe vocem 'fulgor' in Constantini constitutione, Codic. Theodos. De paganiis sacrificiis et templis: 'Si quid de palatio nostro, aut cæteris operibus publicis degustatum fulgore esse constiterit, retento more veteris observantiæ, quid portendat, ab haruspicibus requiratur.' *Casaub.*

Præluentem] Recte: non, ut alii, *præducentem*. Nam viatores noctu faces gerere solitos, Turnebus Advers. III. 13. ostendit. *Bern.*

Basilicam] Regiam domum, sive ædificium: cujus vestigia adhuc Romæ in Exquiliis visuntur. *Sabell.*

Lucii et Caii] Nepotum Augusti ex Julia filia et M. Agrippa. *Bern.*

Porticus Livianæ] Conjugis scilicet, fuitque ea porticus juxta sacram viam, ubi domus C. Cæsaris, quam sumptuose a Julia filia ornatam Augustus diruit, ibique Livia porticus erecta. Ovidius: 'Disce tamen, veniens ætas, ubi Livia nunc est Porticus, immensæ tecta fuisse domus.' *Sabell.*

Octavianæ] Sororis Augusti. Erat hæc porticus in regione Urbis nona. *Bern.*

Theatrum Marcelli] In regione Urbis nona item, capax locorum 30000. Victor. Marcellus Octavia Augusti sorore genitus, cujus obitum poëta describit *Æn.* sextæ fine. *Idem.*

Sed et cæteros viros principes sæpe hortatus est] Erat etiam tum in more publica munificentia: nec Augustus arcuerat Taurum, Philippum, Balbum, hostileis exuviis, aut exundantibus opibus, ornatum ad Urbis et posterum gloriam conferre. Tacitus.

Refectis] Ex vetusto renovatis, instauratis. *Bern.*

A Marcio Philippo, ædes Herculis Musarum] Eumenius Rhetor orat. de scholis instituendis: 'Ædem Herculis Musarum in Circo Flaminio Fulvius ille Nobilior ex pecunia Censoria fecit, non id modo secutus, quod ipse litteris et summa Ennii amicitia duceretur, sed quod in Græcia, cum esset Imperator, acceperat Herculem Musagetem esse, id est, comitem ducemque Musarum. Idemque primus signa novem, hoc est, omnium Camænarum, ex Ambraciensi oppido translata, sub tutela fortissimi Numinis consecravit, quia mutuis operis et præmiis juvari ornarique deberent Musarum quies defensione Herculis, virtus Herculis voce Musarum.' Intelligimus igitur, ædem illam non factam a Marcio Philippo, Augusti vitrico, sed refectionem. *Torrent.*

Ædes Dianæ] Romæ multæ ædes erant Dianæ: inter quas illam, quæ in angiportu patritio erat, viros ingredi nefas existimabatur: et cum in cæteris Dianæ templis cervorum cornua figerentur, in Aventinæ Dianæ templo boum tantummodo suspendere consueverant. Cujus rei causam prodidit Plutarchus in Problematis. *Beroald.*

Atrium] Eo docti tanquam ad λέσχην conveniebant. Ovidius: 'Nec me quæ doctis patuerunt prima libellis Atria Libertas tangere passa sua est.' Ibidem fuit tabularium, in quo servata acta publica. Livius lib. XLIII. Erat autem similis atrii ædium privatarum, quæ habebant tabulina et pinacothecas adjunctas: in medio erat area sub dio, columnis cincta: ideo is locus etiam peristylum appellatus. Idem quoque impluvium dicebatur. Atque hoc proprie atrium est, non atrii pars: nam atrium ab ἀθροῖον, significat locum in ædibus sub dio. Græci βραθρον frequentius vocant. *Casaub. Atrium Li-*

bertatis] Ante Asin. Pollion. refectum et ampliatum legimus a Sex. Ælio Pæto, et C. Cor. Cethego Censoribus, apud Liv. lib. xxxiv. Idem lib. xxvi. scribit, obsides Tarentinos in atrio Libertatis custoditos fuisse. *Marc. Donat.*

Ædes Saturni] De primo hujus ædis confitore (nam Munatius hic Plancus refecit tantum) vide Livium II. 21. 2. et Macrobius Saturnal. I. 8. *Bern.*

A M. Agrippa complura et egregia] Agrippa in ædilitate sua, adjecta Virgine aqua, cæteris corrivatis atque emendatis, lacus septingentos fecit: præterea salientes centum quinque: castella centum triginta, complura etiam cultu magnifica: operibus iis signa trecenta ærea aut marmorea imposuit, columnas ex marmore quadringentas, eaque omnia annuo spatio. Adjicit ipse in ædilitatis suæ commemoratione, et ludos undesexaginta diebus factos, et gratuita præbita balinea centum septuaginta. *Plinius.*

CAP. 30. *Spatium Urbis in regiones vicosque divisit]* Regiones quidem XIV. vicos vero ccccxxiv. si satis certa hæc in fragmento Rufi lectio. Regiones autem Dio μέρη vocat simpliciter. Socrates in Ecclesiast. histor. κλίματα. Alii Græci ῥεγεῶνας, unde in Suida ῥεγεωνάρχης dicitur, et apud Hesych. ῥεγεωνάρχος, curator regionis. *Casaub.*

Annui magistratus] Non novos ad id, de quo loquitur, Magistratus instituit Augustus, sed ordinariis, ut puta Prætoribus, Tribunis atque Ædilibus, hanc quoque curam extra ordinem demandavit, facta sortitione quam quisque regionem tueretur. Sicut neque Urbem in regiones vicosque primus divisit, sed cum ante sic divisa esset, quis quamque regionem, aut vicum curaret, constituit. *Torrent. Spatium Urbis, &c.]* Berneggerus non assentitur interpretibus, qui Augus-

tum negant fuisse divisionis Urbis in regiones XIV. auctorem. Nam si ea partitio Augusto antiquior, cur ejus non meminit Varro De lingua Latina lib. IV.

Adversus incendia excubias nocturnas vigilesque commentus est] Quos alii milites per contemptum vocabant 'sparteolos.' Ut opinor, a funibus, quorum multus usus in restinguendis incendiis: vel a sparteis tunicis quibus erant amicti; vel etiam a genere calciamentorum. Nam hujusmodi hominum soleæ e' sparteis funibus contexebantur interdum. *Casaub.*

Ædificiorum prolapsionibus coarctatum] Codex Salmas. *prolationibus.*

Flaminia via] Viarum straturam tribus fabricarum Romanæ Reipub. miraculis adnumerat Dionysius Halicarnass. antiq. Rom. Ac Flaminiae quidem viæ (cujus principium a porta Flumentana) auctorem C. Flaminium Censorem facit Epitome Livii lib. XX. fin. Strabo vero lib. V. C. Flaminium Consulem, superioris filium. Panvinus censet, a patre cæptam, a filio perfectam. Refecit atque restituit Augustus. Ab hac via Galliæ Togatæ regio Flaminia nominata. *Bern.*

Arimino tenus] Usque Ariminum, Flaminiae oppidum. *Idem.*

Ex manubialis] Manubialis pecunia, de hostium manubiis confecta, deferebatur in Ærarium. *Idem.*

Cellam Capitolini Jovis] Dionysius Halicarn. IV. 69. et P. Victor in descriptione Regionis VIII. tradunt, in templo Capitolino tres fuisse cellas, (quas ille *σηκὸς*, hic 'delubra,' alii 'sacella' vocant,) mediam scilicet Jovis, dextram Minervæ, lævam Junonis. Proinde scripsit Ausonius in Grypho vs. 42. 'Trina in Tarpeio fulgent consortia templo.' *Idem.*

Sedecim millia pondo auri] Budæus lib. V. de Asse et partibus ejus: 'Libra auri non minus centum aureis solatis æstimari potest: quare du-

centa quinquaginta pondo, ab Hierone urbi Romanæ muneris missa, minimum viginti quinque millibus valuerunt.' Igitur singula millia pondo auri pro singulis centenis millibus aur. sol. accipiemus.

Gemmasque ac margaritas] Auctores fere his vocabulis sic utuntur, ut gemma omnis lapillus pretiosus sit, margarita concharum partus. J. Cti vero gemmas esse volunt, quæ pellucidæ sint materiæ, velut smaragdi, chrysolithi, amethysti; lapillos vero, contrariæ superioribus naturæ, ut Obsidiani, Veientani. Margaritas autem nec gemmis, nec lapillis annumerant. L. XV. De auro et argento legato. *Torrent.*

Quingenties HS.] Subaudiuntur ex consuetudine loquendi, centena millia. Pretium illud, ex ejusdem Budæi calculo, fuerit duodecies centenorum et quinquaginta millium coronatorum.

Una donatione contulerit] Non solum lapidum segmentis pavimenta templorum pingi solita, sed ex margaritis quoque tessellatio quædam et pictura concinnari, ut et hodie fit: cujusmodi in ædibus sacris, quas Augustus dedicavit, fuisse, cognoscimus ex Suetonio. Nam ad tessellandum gemmis lacunar sive tholum ædis Tonantis gemmas illas contulisse non dubium est. Arnobius 'intersitionem gemmarum' vocat. *Jos. Scal.*

CAP. 31. *Pontificatum maximum suscepit*] Hoc deerat ad implendum omni ex parte jus *αὐτοκρατορίας*: duobus enim continetur Respub. omnis, religionum cærimoniis, et legibus humanis: quorum utriusque cura et potestas olim penes reges fuit. Estque is mos antiquissimus, ut ex Aristotelis lib. III. Polit. notare olim meminimus ad XIV. Strabonis. Vide eundem Philosophum libro VI. cap. ult. et Synesium epist. CXXI. Augustus ergo, ne quid illi ad summam potestatem deesset, Pontif. Maxim.

anno DCCXII. prid. Non. Martii creatus est. Dio lib. LIV. et Ovid. in Martio. Permansit mos ab eo traditus ad Gratianum usque: qui primus ex Imp. Christianis descivit ab hoc majorum instituto, Constantini, Constantii et cæterorum exemplo neglecto. Auctor Zosimus lib. IV. *Casaub.*

Quem nunquam vivo Lepido auferre sustinuerat] Lepidi pontificatum maximum, non nisi mortuo illo, transferri in se passus est Augustus: maluit enim illum honorem vocari, quam spolium. Seneca. Patriciatus ut datus fuerit, in vitæ tempus reliquum homini fit cœvus, ornatus individuus, cingulum fidele, quod nescit ante deserere, quam de mundo homines contingat exire; credo ad similitudinem pontificatus, unde venerat, rem fuisse formatam: quia sacerdotium non deponunt, nisi quum vitæ munera derelinquunt. Cassiodorus.

Fatidicorum librorum] Populi fata continentium. Sæpe hoc patrum avorumque ætate negotium est magistratibus datum, ut sacra externa fieri vetarent, vaticinos libros conquererent, comburerentque, omnem disciplinam sacrificandi, præterquam more Romano, abolerent. Livius.

Cremavit] Exemplo nec novo, nec malo. De Numæ libris, quod ad dissolvendam religionem pertinere viderentur, Senatus auctoritate crematis, Livius XL. 29. Val. Max. I. 1. 12. *Bern.*

Sibyllinos] Non illos, qui Tarquinio oblati dicuntur, sed qui postea conquisiti sunt. Lactantius I. 6. Cæterum quæ et quot Sibyllæ, quibus et temporibus et locis fuerint, vide Lud. Vivis Comment. ad D. Augustin. de Civit. Dei XVIII. 23. et Onuphr. Panvin. Salmas. exercit. Plin. pag. 75. et seqq. *Idem.*

Condiditque] Ut in arcano scilicet haberentur, ne vulgati, privatis et factiosis hominibus occasionem præ-

berent aliquid in patriis cærimoniis aut in publica re novandi. Quomodo Lentulum, ex libris Sibyllinis concepta spe, regnum agitasse Romæ, memorat Sallustius Cat. c. 47. Val. Max. I. 1. 13. *Idem.*

Forulis] Capsulis, loculamentis, armariolis: *Idem.*

Sub basi] Fulcimento statuæ. Refert Plinius, honores basibus inscribi solitos. *Beroald. Palatini Apollinis*] Apollinem imprimis reveritus est Augustus. Honoravit eum igitur, ceuvatum præsidem, etiam horum librorum custodia, quæ prius Capitolino Jovi demandata fuerat, ut contra opinionem Servii pluribus ostendit Salmasius exercit. Plinian. pag. 78. *Bern.*

Annum, &c.] Quia anni ratio in potestate Pontificis fuit, propterea hic de emendatione anni agit. De hac emendatione, et hoc ipso Nostri loco, magnus Scalig. lib. V. de emend. temp. pag. 238. *Idem.*

Sextilem] Ita dictum, quod a Martio, hoc est, vetere anni principio, sextus esset: sicuti Quinctilis, quod quintus: a quo ordine sequentes quoque menses sua nomina sortiti sunt. *Idem. Sextilem mensem e suo cognomine nuncupavit*] Augustus est, qui Sextilis antea vocabatur, donec honori Augusti daretur ex Senatusconsulto, cujus verba subjeci: 'Cum Imperator Cæsar Augustus mense Sextili et primum consulatum inierit, et Triumphos tres in urbem intulerit, et ex Janiculo legiones deductæ, secutæque sint ejus auspicia, ac fidem: sed et Ægyptus hoc mense in potestatem redacta sit, finisque hoc mense bellis civilibus impositus sit: atque ob has causas hic mensis huic Imperio felicissimus sit, ac fuerit, placere Senatui ut hic mensis Augustus appelletur.' Item plebiscitum factum ob eandem rem, Sexto Pacubio Tribuno plebem rogante. Macrobius.

Magis quam Septembrem] Soliti veteres eum diem, qui sibi ad honores aditum patefecisset, non minore aut etiam majore colere religione, quam illum quo Solem primum viderant. Ea causa est, cur Sextilem mensem præferat Octavius Septembri. *Bern.*

Primus consulatus] In eundem initi consulatus diem mors quoque ejus incidit, ut constat ex Tacito, 1. 9. 2. *Idem.*

Commoda] Videtur hæc vox translata a re militari. Porro hæc commoda sacerdotalia superioribus sæculis appellari cœpta sunt Præbendæ, unde et Germanorum vox *Pfrund* nomen habet. *Idem.*

Vestaliū virginum] Sex Vestæ sacerdotes constitutæ sunt, ut populus pro sua quaque parte haberet ministram sacrorum: quia civitas Romana olim in sex fuit distributa partes. *Berould.*

In demortuæ locum aliam capi] Formula, qua Pontifex in Virgine Vestali capienda utebatur, hujusmodi erat: 'Sacerdotem Vestalem, quæ sacra facias, quæ jus siet sacerdotem Vestalem facere pro populo Rom. Quiritibus, ut quod optima lege fiat, ita te amata capio.' Nam quæ legebantur Vestales, 'capi' proprie dicebantur, sicuti Dictatorem 'dictum,' Flaminem 'prodium' Fortunatianus notat. Quanquam et 'Vestalem legere,' Livius lib. 1. semel atque iterum dixit. Sed et 'capi Flamen' a Pont. Max. dicebatur: et ita Liv. lib. XXVII. et Val. Maximus lib. VI. c. 9. loquuntur. *Brisson.* A. Gell. 1. 12. 'Capi virgo propterea dici videtur, quia Pontificis Max. manu prehensa, ab eo parente, in cujus potestate est, veluti bello capta abducitur.' *Bern.*

Ambirentque] Hoc est, ambiendo deprecarentur. Nam ægre parentes in hanc velut custodiam, et adactam Virginitatem, suas dederunt. Unde Dio lib. LV. p. 645. b. 'Quoniam

haud prompte ii, qui plane nobiles erant, filias suas ad Vestale sacerdotium darent, Lege statutum est, etiam e libertinis natas posse capi.' *Idem.*

Ne filias in sortem darent] Lege Papia cavetur, ut Pontificis Maximi arbitrato virgines viginti e populo legantur, sortitioque in concione ex eo numero fiat; et cujus virginis ducta erit, ut eam Pont. Max. capiat, eaque Vestæ fiat. Sed ea sortitio ex lege Papia non necessaria nunc videri solet. Nam, si quis honesto loco natus adeat Pont. Max. atque offerat ad sacerdotium filiam suam, cujus duntaxat, salvis religionum observationibus, ratio haberi possit, gratia Papiæ legis per senatum fit. A. Gellius.

Competeret ætas] Minorem quam annos VI. majorem quam annos X. natam, negant capi fas esse. *Idem.*

Oblaturum] Nec enim ad sortem ventum semper: sed et offerre ad sacerdotium Vestale filiam licuit. vide Tacitum II. 86. 2. *Bern.*

Salutis augurium] Erat modus augurii quispiam, ut, si Deus permitteret, salutem populo poscerent, quasi ne salutem quidem a Diis petere fas esset, ni prius hoc ipsum Dii concessissent. Observabatur autem dies una quotannis, in qua nullus ad bellum proficisceretur exercitus, nemo se contra pararet, nemo pugnaret. Quocirca in assiduis periculis, maximeque civilibus, neutiquam fiebat. Plura de hoc ritu Dio. *Politianus.*

Ludos seculares] De temporum intervallis, quibus isti ludi referrentur, fides in ambiguo est. Siquidem in carmine seculari Horatii quidam *undecim annos* legunt, quod et commentarii Quindecimvirosum, et Divi Augusti edicta, et ipsius denique Sibyllæ, quod adhuc exstat, oraculum confirmaverint. Contra vero centesimum redire post annum, tam Valerius Antias, quam T. Livius, et

item M. Varro testati perhibentur. Itaque seculares dictos autumo, quod plerumque semel hominis ætate fierent, ac multa alia, quæ rara sunt, post seculum evenire loquentium consuetudo usurpat. Instituti autem post exactos reges a P. Valerio Publicola, qui primus Consul fuit, existimantur. *Idem.* His ludis in honorem Augusti carmen Horatius condidit, quod Sæculare inscribitur. Ceterum de ludis sæcularibus videndi Festus, Val. Maximus II. 4. Onuphrius Panvinus. *Bern.*

Compitalicios] Servius Tullius per omnia compita jussit a vicinia laribus propitiis sacella extrui, et lege statuit, ut quotannis sacrificia illis fierent, singulis familiis liba conferentibus. Quem diem festum Romani ad mea usque tempora constanter celebrabant, paucis post Saturnalia diebus, cum primis venerandum et magnificentum, a compitis Compitalia eum vocantes. Illi enim *σπρωποὺς* compita appellant, et servant priscum ritum in sacris, quia sacrificia et rem divinam laribus per servos faciunt, omni servitutis indicio illis per eos dies adempto, ut hac humanitate magna et honorificâ deliniti, dominos suos chariores habeant, et fortunæ inclementiam levius ferant. Dionys. Halicarn.

Ullum spectaculum nocturnum] Ludi seculares continuis tribus noctibus celebrabantur: quia totidem filii Valerii, qui primus fuit ludorum institutor, periculo liberati fuerant. Unde ab Ausonio eleganter dictum est: 'Trina Tarentino celebrata trinoctia ludo.' Seculares autem Tarentinos ludos appellari docuimus in libro Annotationum, enarrantes illud Epigrammatici Poëtæ: 'Bis mea Romano spectata est vita Tarento.' *Beroald.*

Cum aliquo majore natu] Cujus scilicet præsentiam reveriti a flagitiis nocturnæ licentiæ cohiberentur. Nam

alioqui 'Tenebræ minuunt noxque atra pudorem.' *Bern.*

Compitales Lares ornare bis anno instituit] In Vet. Cod. est, *Compitaliciis Lares ornari bis anno, &c.* scil. ludis. *F. Ursinus.*

Ornare] Donaticæ coronæ dictæ, quod his victores in ludis donabantur, quæ postea magnificentiæ causa institutæ sunt super modum aptarum capitibus, quali amplitudine fiunt cum lares ornantur. Festus.

Opera cujusque, manentibus titulis, restituit] Moderationis hanc laudem tribuit et Imp. Severo Spartianus c. 23. 'Magnum verò illud in vita ejus, quod Romæ omnes ædes publicas, quæ vitio temporum labebantur, instauravit, nusquam prope suo nomine adscripto, servatis tamen ubique titulis conditorum.' Hadrianum vero ne suis quidem ipsius operibus, quæ ubique infinita fecerat, nisi Trajani patris templo, nomen suum inscripsisse confirmat idem c. 19. Quanto diversus ab his Domitianus? de quo Noster 5. 'Plurima opera incendio absumpta restituit: sed omnia sub titulo tantum suo, ac sine ulla pristini auctoris memoria.' *Bern.*

Triumphali effigie] Quales triumphantibus dicantur. Plin. in xxxiv. refert, statuas in curribus dicatas fuisse his, qui triumphassent, de quo genere statuarum loqui videtur et Juvenalis, scribens: 'Hujus enim stat currus aheneus, alti Quadrijuges in vestibulis, atque ipse feroci Bellatore sedens curvatum hastile minatur.' *Beroald.*

Exigerentur] Requirerentur. *Bern.*

Pompeii theatri] Cum Nero quinquennale ludicrum Romæ institueret, erant qui Cn. Pompeium incusatum a senioribus ferrent, quod mansuram theatri sedem posuisset. Nam antea subitaneis gradibus, et scena in tempus structa, ludos edi solitos: vel si vetustiora repetas, stantem populum spectavisse: ne, si consideret thea-

tro, dies totos ignavia continuaret. Tacitus.

Regiam] Ait 'regiam Theatri' Pompeiani, quia, ut Plutarchus ait, quasi appendix theatri fuit ea domus, et ἐφόλκιον, ut ipse nominat. *Casaub.*

Jano marmoreo] Non tam Janus accipitur pro statua Jani, quam pro arcu marmoreo, et fornicata transitione, quasi janua sit pervia transeuntibus: nam et Janus ab eundo dictus est Eanus: et fores januæ nominantur. Janos in hoc significato accipere potes apud Marc. Tullium in Philippicis, apud Horatium in Epistolis, apud Ovidium scribentem in Fastis: 'Cum tot sint Jani, cur stas sacratus in uno?' *Beroald.*

Suppositus] Sunt codices non postremæ notæ, in quibus est *Jano superpositus*, ut intelligamus Jano superpositam Pompeii statuam tanquam arci triumphali, vel alicui columnæ: quod scimus et Romæ et Constanti-nopoli sæpe factum in Principum statu. *Casaub.*

CAP. 32. *Grassatorum plurimi palam se ferebant succincti ferro*] Nam 'grassari' proprie est sine ferro aggredi, prædæ plerumque, aut etiam lasciviæ causa. Eleganter itaque Horat. lib. II. Satyr. 9. 'Obsequio grassare.' et Livius lib. XLV. 'qui assentando multitudini grassantur.' Unde grassari pro adulari apud Festum. Et hoc est quod rixas a grassaturis distinguit Saturnin. l. XVI. De pœnis. *Torrent.* *Se ferebant*] Ostentabant. Ita Virgil. *Æn.* II. 779. 'captive sive ut se ferret in auro.' *Sicherzeigen, sehen lassen.* Bern.

Ergastulis possessorum] Vox ergastuli non tantum origine, sed etiam formatione Græca, eamque, ut alias plerasque, a Siculis Romani sumpserunt. Ut enim ab ῥαστήρ, ῥάστυλος, κορύπτης, κορύπτυλος, ἔρωσ, ἔρωτος, ἐρώτυλος, et τὸ ἐρώτυλον pro amatorio, sic ἐργαστήρ, ἐργάστυλος, diminutiva forma, qui terram colit, et in terræ cultu labo-

rat, qua arando, qua fodiendo. *Salmas.*

Dispositis per opportuna loca stationibus] Id est, stationariis militibus, et qui eis præessent latrunculatoribus. Nam et latruncultores, quos Græci vocant ληστοδιώκτας, ex illo instituto Augusti profectos opinor. Dispositæ sunt etiam in provinciis. Tertullianus in Apol. 'Latronibus vestigandis per universas provincias militaris statio sortitur.' Idem Augustus, inhibendis latronibus, vel τῇ καταλύσει τῶν ληστῶν, ut Strabo scribit lib. IV. constituendarum publicarum viarum curam suscepit, ne arctæ essent, nec præruptæ, nec fallaces, et ponendis grassatorum subsessis accommodæ. Illa quoque ratio inhibendorum grassatorum valde placet, quam Aristoteles notavit in Admirandis suis, ut qui loco, in quo latrocinium factum est, sunt proximiores oppidani, aut municipes, aut vicani, latrones exhibere, aut damnum sarcire compellantur: nam et simile quiddam apud Josephum legi de B. Jud. lib. II. c. 20. *Cujacius.*

Collegia, præter antiqua et legitima, dissolvit] Collegia sunt cœtus et coitiones sodalium, quæ in lib. I. D. de colleg. dicuntur collegia sodalitia, et simili forma a Dione ἐταιρικά. Ex iis quædam licita et legitima sunt, alia illicita. Et religionis quidem causa, tam extera, quam patriæ, plerumque collegia Senatus et principes populi Romani permiserunt. Ipse Augustus apud Philonem in suis exprimit edictis, collegia et coitiones Judæorum (synedria quædam lex Codicis vocat, qua voce et Judæorum doctores in suis libris utuntur) ideo se permittere, quod non seditionum nutricula, sed scholæ temperantiæ et justitiæ sint. *Idem.*

Præcipuum calumniandi materiam] Τοῦ ἐπηρέάζειν, non τοῦ συκοφαντεῖν. declarat eximie lex Imp. Theod. et Valent. AA. in Cod. Theodos. titulo

De indulgentiis reliquorum. Nobis placet *exussit*, quam scripturam præter Hadriani, Aureliani, Gratiani exempla, stabilit lex Imp. Arcad. et Honor. AA. Cod. Theodos. De indulgentiis debitorum. ea lege jubentur chartæ istiusmodi cremari. *Casaub.*

Loca in urbe publica juris ambigui] Id est, quæ publica esse dicebantur magis quam probabantur: alioquin vel ablata possessoribus, vel nonnisi imposito salario essent concessa. Simile iudicium Domitiani, ut narrat Suetonius in ejus vita c. 9. Ad hoc controversiarum genus instituti sunt postea, quos Curatores locorum publicorum judicandorum nominabant. *Idem.* Nec enim post diurna bella, maxime civilia, in quibus possessiones varie migrant, reducendæ quieti quicquam magis expedit quam edictum, 'ut ipossidetis, ita possideatis.' *Bern.*

Diurnorum reorum] Variis olim legibus ac S. C. accusantium temeritas et improbitas coercita fuit, ut lege Remmia et S. C. Turpilliano: de quibus habes apud J. C. in Pandect. Tandem vero prodiit saluberrima constitutio, quæ anno terminari jussit quæstiones criminales. Extat ea lex hodieque, in Cod. Theodos. lib. IX. tit. 36. Justinianus tempus ampliavit, et biennium præfinit, leg. III. Cod. Ut intra certum tempus criminalis quæstio terminetur. *Casaub.*

Sordibus] Quoniam reorum mos erat, ut vestem sordidam induerent, capillum, barbamque summitterent, essentque in squallore. *Sordibus]* Atque hunc omnem habitum sordes appellat autor. unde rei dicti sordidati, et squalidi. *Bern.*

Si quem quis repetere vellet] Post accusationis abolitionem, vel ex S. C. vel ex indulgentia principis, vel ob ferias lætitiæve aliquam, aut quamcumque aliam ob causam, repeti

rei possunt, hoc est, iterum in iudicium trahi, intra dies xxx. de quibus vide J. C. Dig. ad S. C. Turpillianum lege x. et seqq. *Casaub.*

Par periculum pænæ subiret] Vide in Domitiano, c. 9. Calumniatorum pænâ legitima talio, hoc est, similitudo supplicii. lege ult. Cod. de calumniatoribus. Cicero pro Roscio Amerino, et Plinius in Panegyrico. Olim lege Remmia calumniæ damnatorum fronti inurebatur litera K: unde apud Papinianum, 'calumniæ damnatus' et 'homo integræ frontis' opponuntur, lege XIII. Dig. de testibus. *Idem.*

Triginta amplius dies actui rerum accommodavit] Simile est quod in vita optimi principis Marci Antonini Philosophi refert Capitolinus: Judicariæ rei singularem diligentiam eum adhibuisse: fastis dies judicarios addidisse, 'ita ut ducentos triginta dies annuos rebus agendis, litibusque disceptandis constitueret:' quod non temere ab eo historico notatum. Vix enim ullo alio tempore, si antiquissima excipias, tot dies negotiosi in anno Romano fuerunt. Potest iniri ratio ex Calendario veteri, quod hodieque extat, et historiis. Quid? noster hodie annus quam procul ab eo numero abest? cum quidem jam inde a temporibus Justiniani dies feriati in anno essent circiter CLX. clara res ex illius Codice, titulo de feriis. Quantum post illa numerus auxerit, videmus. *Idem.*

Qui honorariis ludis occupabantur] Qui sc. ad honorem edentium pertinebant. Triplex olim ludorum et agonum exhibendorum causa: Deorum religio, mortuorum *δολία*, et edentium honos. Qui ex duabus prioribus causis exhibebantur, sacri fere erant et inviolabiles, eorumque origo prior est et antiquior: sero enim transierunt ludi ab honoribus Deorum et mortuorum ad honores viventium: quæsturas dico, magistra-

tus, et flaminia ac sacerdotia, inquit Tertullianus. Postea autem ita res in frequenti usu fuit, ut temporibus Augusti nemo aliquem locum honestiorem in Repub. sortiretur, quin magnam patrimonii partem in editione spectaculorum impenderet, aut impendisset. Merito igitur Augustus hos potius ludos coërcuit, qui ex ambitione prava originem habebant, quam illos priores. *Idem.*

Actui rerum] Sic Claud. 15. et 23. Ner. 17. Quibus omnibus locis ' rerum actus ' nihil aliud quam tempus ipsum significat quo judicia exercentur, ac de rebus agitur: uti et apud Plinium, lib. ix. epist. 25. ' Nunc me rerum actus modice, sed tamen distringit. ' *Torrent.*

Ad tres iudicum decurias, quartam addixit] Quæ ratio Augustum impulit ut tempora iudiciorum amplificaret, eadem ut iudicum numerum augetet. Decuria in hoc loquendi genere non est δεκάς. Nam singulæ decuriæ singula minimum millia continebant; sed idem fere ac λεύκωμα, album. *Casaub.* *Quartam addixit]* ' Addici ' iudices arbitrique dicebantur, cum vel a Præatore dabantur, vel a litigantibus sumebantur. Sueton. tamen Calig. c. 16. ' Ut levior (inquit) labor iudicantibus fieret, ad quatuor priores quintam decuriam addidit. ' Neque eo loco dissentiunt codices. Item Galba, c. 14. ' iudicibus sextam decuriam adjici precantibus. ' Et sane aliud est iudicem addicere, aliud decuriam novam iudicum instituere. Non repugnabo igitur ei, qui *addidit* pro *addixit* legendum esse contendat. *Torrent.*

Quæ ducenariorum vocaretur] Tres erant decuriæ equitum, quæ iudicabant: Trib. ærariorum, altera selectorum iudicum, tertia Nongentorum. Quartam fecit Augustus eorum, qui ducena in professionem censualem deferebant sestertia, non, ut Equites, quadringena. Alii sunt ducenarii in

Constantini Imperatoris rescripto, qui scilicet, ut opinor, ducesimam auctionum exigebant: ut et centenarii in eodem rescripto sunt, qui centesimam hereditatum exigebant. *Turneb.*

Judices à tricesimo ætatis anno adlegit] Lego, a *vicesimo.* Nusquam enim reperio ante Augustum non adlectos in decurias iudicum minores annis xxxv. Contra, annum xxv. legitimum ei muneri obeundo, ut plerisque aliis fuisse finitum, persuadet mihi lex viii. Dig. de munerib. et honorib. *Casaub.*

Ut solitæ agi Novembri ac Decembri mense res ommitterentur] ' Rerum actus ' et ' res agi ' dicunt Romani de eo tempore ὅτε αἱ δίκαι εἰσὶ. Quinam autem dies illis duobus mensibus essent utiles, qui feriati, ex Calendario veteri et Cicerone, Asconio, cæterisque scriptoribus potest intelligi. December præcipue voluptatibus deputatus fuit. Senecam lege initio epist. xviii. Videtur autem Octavius hoc instituto auctor fuisse ejus, quod in Claudio notat Suetonius: ut rerum actus in menses æstivos et hibernos esset divisus: nam Octobrem fere cessisse feriis vindemialibus, vetus Calendarium rusticum et paullo post Tranquillus suadent. Quin et Septembrem pene totum ludis fuisse occupatum, ex altero Calendario et Cicerone constat. *Idem.*

Solitæ res] Causæ et lites. Antiqui enim, auctore Cicerone, rem litem dici voluerunt. *Beroald.*

Ut res ommitterentur] Quomodo id concedere potuit, si plures dies ludis dicatos actui rerum accommodavit? Dicendum, quum quatuor essent iudicum decuriæ, hoc tantum illis concessisse Augustum, ut singulæ quarto quoque anno mensibus Decembri et Novembri a iudicandi munere vacarent. *Marc. Donat.*

CAP. 93. *Et in noctem nonnumquam]* Contra consuetudinem veterum: nam

et in curia et in foro servata lēx XII. tabularum: SOL. OCCASUS. SUPREMA TEMPESTAS. ESTO. Similem assiduitatem requirit a iudicibus Imperator Justinianus Novella LXXXII. *Casaub.*

Ne culeo insueretur] Culens, mensuræ genus, modios nostros duos et semis capiebat: id est, sexaginta Romanos. Magnum vas fuisse ex eo apparet: quod in culeo scorteo damnati lege Pompeia cum cane et gallo et vipera insuebantur, ut apud Tranquillum et Modestinum J. C. legimus. *Budæus.*

Ita fertur interrogasse] Judiciorum criminalium pars non minima erat rei interrogatio. Multum autem intererat in peragendis interrogationibus, quo animo esset is qui interrogabat. Exemplum illustre hic in Augusto, qui sua interrogatione tacite viam salutis reo aperuit. Contra, qui perditum reum volebant, omnibus modis illum in fraudem suis interrogationibus inducere conabantur. *Casaub.* Irenæus mandatum fuisse docet, ut interrogationes litteris inclusas, atque obsignatas, ad cognitionem magistratus mitterent. Hujusmodi interrogationum exempla exstant in *Evangel. Matthæi c. 27. Joannis c. 18. et Act. 22. et 23.* Apud Livium insignis est illa, qua Q. Fabium Magistrum equitum, cum a Prætoris citatus, ex inferiore loco ad tribunal accessisset, Papirius Cursor Dictator interrogat. *Brisson.*

Signatores] Id est, testes subscribentes: unde hujusmodi testamentum 'signatum' dicitur. Exstat quoque alia testamenti species, 'holographum' dicta ab Isidoro, et est, quod manu testatoris conscribitur et subscribitur, unde nomen accepit. Verum frequentior usus Romanis testandi fuit, quod per testes obsignabatur, de quo hoc loco Suetonius. *Marc. Donat.* Codex Salmas. *Senatores.*

Lege Cornelia tenerentur] De falso.

Hanc tulit L. Cornelius Sylla Dictator de omni falsitatum genere, quæ in numis, testamentis, partibus, iudiciis, tabulis publicis, aliisque rebus, commissæ, publici iudicii pœnam mererentur: de quibus J. C. copiose sub tit. Ad leg. Corn. de fals. Crimina enim fere sunt innumera, quibus quod pœna esset constituta nulla, hujus legis pœna partim Senatusconsultis, partim Principum rescriptis, partim etiam Jurisconsultorum responsis attributa est. *Hottomann.*

Damnatoriam et absolutoriam] Judices in cistam tabellas conjicere solebant, quæ insculptas literas habebant absolutionis, sive condemnationis: absolutoriæ autem tabellæ nota erat, A. condemnatoriæ, C. Tertia quoque tabella intermedia inter absolutoriam et damnatoriam, quæ dici posset 'ignotioria' ab ignoscendo. Pene talis apud antiquos fuit ampliatiōnis tabella, cujus signum erat N. et L. quod significat, non liquere. Unde ampliatio nascebatur: et inde rei ampliati dicti. *Beroald.*

Fraude vel errore] De lege Cornelia de falsis, quæ et 'testamentaria' dicebatur, Pauli J. Cti. verba sunt hæc: 'Qui testamentum falsum scripserit, signaverit, recitaverit, dolo malo, cujusve dolo malo id factum erit, lege Cornelia damnatur.' Si ergo dolus requiritur, quorsum tertia illa Augusti tabula? Sed Augusti tempore lex non tam aperte id ita caverat. *Torrent.*

Prætori delegavit urbano] Omnino doctis viris assentior scribentibus, *PR. delegavit UR.* interpretantibusque *Præfecto delegavit Urbis.* Nemo in historia versatus negabit. Melius autem membranæ *delegabat* quam *delegabit.* *Casaub.*

At provincialium] Nomine provincialium proprie intelligimus omnes, præter Italicos. Inde a Plinio lib. VIII. Epistolarum scriptum est: 'Italicus est, an provincialis?' *Beroald.*

Retractavit] Id est, abohtas aut neglectas iterum tractavit.

Quasdam in integro sanxit] Sexto demum consulatu Cæsar Augustus, potentia securus, quæ Triumviratu jusserat, abolevit, deditque jura quis pace et principe uteremur. Tacitus.

CAP. 34. *Suntuariam*] Ad moderandos sumptus latam : qua lege ducentis cœnarum sumtus profestis diebus taxabatur : Kalendis, Idibus, Nonis, aliisque festis diebus trecentis : nuptiis autem, et repotiis, mille sestertiis. Dubitat Gellius, Augustine, an Tiberii edicto a trecentis sestertiis ad duo millia usque sit cœnarum sumptus ampliatus. *Sabell.*

Et de adulteriis et de pudicitia] Deleo prius *et*, ut in vetusto codice, quo apertius lector intelligat unam eandemque esse legem, quæ de adulteriis et de pudicitia inscribitur ; additum enim ‘ et de pudicitia,’ quod lege Julia puniebantur etiam ii qui cum masculis nefariam exercebant libidinem. Pudicitia certe quaestionem vocat Valerius lib. vi. c. 1. quæ de pueri stupro habebatur, et peculiariter impudicitia crimen ipsum dicitur, ut impudici qui eo vitio laborant. Augusti autem hanc legem fuisse, quanquam Julia inscribitur, et Ulpian. attestatur, et Sex. Aurelius probat, Augustum reprehendens, quod, cum esset luxuriæ serviens, ejus tamen vitii acerrimus ultor erat. *Torrent.*

De maritandis ordinibus] Ab anno dccxxxiv. quo Præfecturam morum suscepit, ad annum usque dclclxi. in quem M. Papii Mutili et Q. Poppæi Secundi consulatus incidit, nunquam res perfici potuit. Tunc vero lex Papia Poppæa finem imposuit, eadem quidem, si materiam spectes, quæ lex Julia de maritandis ordinibus, sed tempore diversa. Quod ita esse ex Tacito convincitur. Is enim libro 111. *Annal.* ‘ Relatum (inquit) deinde de moderanda Papia Poppæa, quam se-

nior Augustus post Julias rogationes incitandis cœlibum pœnis, et augendo ærario sanxerat.’ *Idem.*

Hanc cum, &c.] Augustus igitur legem de maritandis ordinibus emendavit : non autem primus tulit, quod video doctos viros affirmare. Repetio sane apud Dionysium Halicarnasæum mentionem legis, quæ cives Romanos cœlibes esse prohiberet. ‘ Et prisca lege uxores ducere cogebantur qui per ætatem poterant.’ Facit huc et ille Flori locus : ‘ Q. Metellus Censor censuit, ut omnes cogereutur ducere uxores, liberorum creandorum causa.’ *Bern.*

Vacatione triennii data] Ex Ulpiano suspicari aliquis possit, fœminis tantum hanc vacationem datam. sic enim scribit titulo xiv. ‘ Fœminis lex Julia a morte viri anni tribuit vacationem, a divortio sex mensium. Lex autem Papia a morte viri triennii, a repudio anni et sex mensium.’ *Ca-saub.*

Equite] Hoc est, ordine Equestri. *Bern.*

Germanici liberos] Germanicus Drusi filius ex Agrippina Augusti nepte novem liberos tulerat, pronepotes Augusti. *Idem.*

Tempus sponsas habendi coarctavit] Biennii spatio tempus illud Augustum definiisse narrat Dio. Proinde in exceptione, quam l. pen. D. de spons. addit ad legem Juliam et Papiam, videntur hæc verba abundare, *annum vel*, quoniam huic rei nusquam legimus annum fuisse præscriptum ; ut consequens sit ita scripsisse Caium : ‘ Sæpe justæ ac necessariæ causæ non solum biennium, sed etiam triennium, quadriennium, et ulterius trahunt sponsalia.’ Et hanc biennii præscriptionem confirmat l. 11. C. de sponsal. et l. 1v. C. Th. *Cujacius.*

Divortiis modum imposuit] Caput de divortiis in lege Papia Poppæa sanciebat, ut dotem amitteret, cujus culpa divortium factum esset. Eoque

de dote multa in Comment. J. C. ad Papiam legem. *Lipsius.*

CAP. 35. Senatorem affluentem] Erant Romæ Senatorum omnium nomina in album relata, unde citati ordine suo quisque procedebant publicarum solemnitatum diebus. *Bern.*

Erant enim super mille] Cum a Tarquinii Prisci temporibus ad Syllam usque trecenti tantum Senatores fuissent, post illa cœpit augeri numerus, qui jam temporibus Julii ad octingentos creverat, ut auctor est Dio. Eo mortuo ducenti accessere, per factiones bellorum civilium admissis omnibus, qua dignis, qua indignis. *Idem.*

Quos Orcinos] Ratio scommatis lujus, et cur irrepticii senatores illi orcini dicerentur, ex Plutarcho cognoscitur in Antonii vita c. 20. ubi memorat, Antonium, commentaria interfecti Cæsaris, in quibus acta decretaque ejus erant perscripta, nactum, iis adscripsisse quæ voluerat, et quasi ex eorum auctoritate quosdam ab exilio reduxisse, alios solvisse vinculis, multos etiam in senatum allegisse: quos omnes populus Rom. per ludibrium Charonitas appellabat. Ἐλεγχόμενοι γὰρ εἰς τοῦ νεκροῦ κατέφευγον ὑπομνηματισμοῦς: quandoquidem ubi quæstio status iis movebatur, ad mortui (Cæsaris) commentarios confugiebant, et eorum auctoritate se tuebantur. Nimirum allusio facta est ad libertos dictos Orcinos. ut enim hi directam ex testamento libertatem acceperunt, et proinde patronum nullum vivum, sed jam orco receptum habuerunt, ita Senatores illi neminem vivum suæ dignitatis autorem ciere poterant, sed Cæsarem tantum jam Orco demissum, seu qui jam in Orco familia numerabatur. Plutarchus Charonitas dixit, quia Charontem Orco portitorem faciunt. *Idem.*

Ad pristinum modo] Statuerat quidem trecentos tantum, secundum an-

tiquam consuetudinem, constituere: sed omnibus hoc ægre ferentibus, sexcentos Senatores delegit. Postea, cum, denuo examine instituto, multi ordine senatorio moti essent, eorumque nonnulli caussas afferrent, cur inique secum actum esset, iis tum Augustus inter Senatores, eodemque habitu, convivia et spectacula frequentandi, ac deinceps magistratus petendi copiam fecit. Horum plerique postmodo in Senatum recepti sunt, pauci in medio inter Senatum ac populum loco reputati manserunt. *Dio Cassius.*

Duabus lectionibus] In Ancyrano lapide ait Augustus, ter a se lectum senatum. Dio Nicæus plurimas illius ἐξετάσεις commemorat. Suetonius absque numeri adjectione lectum ab eo senatum refert: non enim indicare voluit, quoties senatum Augustus recensuerit, sed quomodo: rationem, inquam, legendi ordinis amplissimi expressit. *Casaub.*

Quo vir virum legit] Senator scilicet alium, quem maxime scilicet eo loco dignum judicaret, a Romanæ militiæ consuetudine. Eleganter igitur, apud Tacitum, Galba in militum concione adoptari a se Pisonem dicit, more Divi Augusti, et exemplo militari, quo vir virum legeret. *Torrent.*

Prætentato sinu] Excussa veste, et explorata, ne sub ea ferrum occultaretur. *Bern.*

Insigne vestis] Vestitu Senatores a plebe et Equitibus fuisse distinctos notum est. Hoc autem insigne erat tunica lati clavi, ut Equitum, angusti. Hinc senatoria dignitas dicta laticlaviva. *Idem.*

Spectandi in orchestra] Orchestra locus primus in theatro, Senatoribus ad spectandum designatus. De ea plene Lipsius in amphitheatro cap. 14. *Idem.*

Epulandi publice jus] Ut puta cum Jovis epulo (quam cœnam Dialem vocat alicubi Seneca) Senatus in Ca-

pitolio cœnabat, aut triumphali, et Pontificali, vel Augurali cœna. Exempla apud Valerium lib. II. cap. 1. et I. IV. cap. 2. Gellium lib. XII. cap. 8. Livium lib. XXXVIII. Quod vero de insigni vestis dicit, ad latum clavum, et calceos lunatos referre licebit. Qua de re ad Horat. lib. I. Sat. 6. *Torrent.*

Et minore molestia] Illud 'minore molestia' cave referas ad proxime sequentia de suffitus institutione. Quid enim hoc ad levandam senatoriorum munerum molestiam? Sensus enim est, Augustum, ut laborem Senatorum levaret, instituisse, ne die senatus Ave matutini ferendi causa, venire ipsius domum necesse haberent. *Bern.*

Ut prius quam consideret quisque, thure ac mero supplicaret] Olim magistratus soliti rem divinam facere, atque exta consulere, priusquam ingrederentur curiam. Diversus ab hoc ritus est, cujus auctor isto loco dicitur Augustus: ut Senatores, priusquam considerent, thure et mero supplicarent. Simile jam olim factitatum ab exterarum gentium legatis curiam introëuntibus, reperio apud Polyb. I. XV. *Casaub.* Reperias etiam apud auctores juratum Senatum: qui erat, cum Senatus testem advocabat, se censiturum quod e fide sua reque publica videretur. Exempla sunt Liv. I. XLII. et XXX. item Taciti Ann. IV. Græci id vocabant *ἱερὰν συμβουλήν*: et formula ejus eleganter expressa apud Xenoph. *περὶ ἀναβ.* lib. V. *Lipsius.*

Apuđ aram ejus Dei in cujus templo coiretur] Quid si autem in Curia, non in templo, coiretur? Sed puto et in singulis curiis fuisse aram alicujus numinis, ut in Julia Victoriæ. de qua multa Dio lib. LI. et noster hoc ipso libro extremo. *Casaub.* Nisi in loco augusto Senatus haberi non poterat: unde templum Vestæ non fuit auguriõ consecratum, ne illuc conve-

niret Senatus, ubi erant Virgines. *Servius.*

Ne plus quam bis in mense] Senatus legitimus est, cujus agendi stati dies ac solennes, olim plures, sed bini singulis mensibus, ex instituto Augusti, ut Senatores minore molestia senatoria munera fungerentur. Quam ego rationem, a Suetonio adductam, speciosam magis, quam veram, puto. Vera forte fuerit, quod minus expediret principi, sæpius, ut in veteri Repub. convenire Senatum. Eadem de causa 'collegia omnia, præter antiqua et legitima, dissolvit Augustus.' Id enim paullo ante dixit Suetonius. Speciosa ratio, quod non antiqua ea et legitima, id est, antiquioribus legibus approbata. Vera autem, quod plurimæ factiones titulo collegii novi ad nullius non facinoris, præsertim in Principem, societatem coituræ tandem metuerentur. quod non obscure etiam indicat noster. Sic idem Augustus, prætextu oneris, laboris, ac discriminis maximi in se derivati, pacatas provincias Senatui et populo dedit, sibi autem eas servavit, in quibus usus esset ac vis legionum. Revera autem, quia in his præcipuum erat principis munimentum. *Boxhorn.*

Legitimus senatus ageretur] Senatus legitimi multa mentio est in veteri Calendario Romano, in quod, paucis visum, cum incidissem nuper, operæ pretium putavi, ex eo ad hunc locum enotare fixos dies, quibus, ea, qua id scriptum est, tempestate, Senatus legitimus ageretur, in gratiam Antiquitatis studiosorum. Menses igitur singulos videamus:

JANUARIUS.

Kal. Januar. SENATUS LEGITIMUS.

v. Id. SENATUS LEGITIMUS.

x. Kal. Febr. SENATUS LEGITIMUS.

FEBRUARIUS.

III. Non. SENATUS LEGITIMUS.

Idib. SENATUS LEGITIMUS.

Deerant in Ms. quatuor menses,

Martius, Aprilis, Maius, Junius. Reliquorum legitimi Senatus dies isti sunt:

JULIUS.

Kal. Jul. SENATUS LEGITIMUS.

XVI. Kal. Aug. LUDI. SENAT. LEGIT.

AUGUSTUS.

III. Non. SENATUS LEGITIMUS.

XVIII. Kal. Sept. SENATUS LEGIT.

SEPTEMBER.

Kal. Sept. SENATUS LEGITIMUS.

Idib. LUDI. SENATUS LEGIT.

OCTOBER.

v. Non. SEN. LEGIT. DIES ÆGYP.

NOVEMBER.

Prid. Id. SENATUS LEGITIMUS.

DECEMBER.

III. Non. SENATUS LEGITIMUS.

Idib. SENATUS LEGITIMUS.

Id Kalendarium, sub Constantio, Constantini Magni filio, editum videtur, circa annum Christi vulgarem CCCLIV. Ex eo apparet, plerisque mensibus, ut instituerat Augustus, bis, quibusdam semel, ter etiam, legitimum Senatum actum fuisse. Huic opponitur ille, qui extra ordinem ab iis, quibus ejus rei potestas, quoties necesse erat, indicebatur. Unde 'indictus' dicitur, alius a legitimo. *Idem.*

Et idibus] Martias excipe, lib. superiore c. 88. *Bern.*

Neve Septembri Octobrive mense] Omnino propter vindemias hoc institutum, quarum gratia etiam feriæ menstruæ in Codice conceduntur, ut observat Casaubonus. In Calendario veteri Romano, quod sub Constantio, Constantini M. filio, editum videtur, non Septembri, sed Octobri et Novembri, semel tantum agitur legitimus Senatus, eandem ob causam, et quia cum in Italia vindemiæ fieri solitæ sint mense Octob. in frigidioribus locis eadem fiant mense Novembri, sub autumnii finem, ut Byzantii.

Consilia sortiri semestria] Consilia pro consiliariis, ut matrimonia pro uxoribus, et alia multa. *Dionem*

vide, qui dicit Augustum primo quidem ex magistratibus singulos, et Senatores quindecim sorte legisse, qui per senos menses sibi in consilio essent: postea vero ætate gravem consiliarios annuos sibi petiisse, decretumque, ut quæcunque cum his, Consulibusque, et qui designati essent Consules, egisset, non minus rata essent, quam si in Senatu acta fuissent. Sic sorte lecti iudices, 'ne ambitioni aut inimicitii locus foret,' neu quis se præteritum queri posset. *Bern.*

Cum quibus de negotiis ad frequentem senatum referendis ante tractaret] In Tacito est 'prætractare,' in re prope simili, libello de majorum nostrorum moribus. Prætractare est *προβουλεύεσθαι*. Cæterum hoc quoque reponendum est inter callida illa consilia Augusti, quibus 'munia Senatus invasit,' ut loquitur Tacitus *Annal. 1.* Quæ enim reliqua vis frequenti, legitimo aut indicto Senatui, ubi præcipuam ejus partem suarum partium jam ante fecerat Augustus? *Boæhorn.*

Sententias prærogabat] Codex Salmas. habet *perrogabat*. Est autem perrogare sententias, ad unum omnes rogare: sicut in *Claud. 34.* 'per sedere,' a principio ad finem sedere. *Bern.*

Ac si censendum] Proprie igitur censere non dicitur, nisi qui novam sententiam in Senatu dicit, eamque vel oratione, vel de scripto, pluribus explicat: quod tamen decernere dici solet. *Idem.* *Ac si censendum magis quam assentiendum esset]* Assentiendi in Senatu triplex modus, voce, manu, pede. Porro ad assentiendum alteri et mediocris attentio desideratur, et industria quoque mediocris: quum ad censendum oporteat venire meditatum, aut solerti ingenio esse præditum, idoneum consilium in arena capere. Augustus vero, instituto more sententias prærogandi et quidem

nullo certo ordine, singulos coge-
bat attendere et ad dicendam sententiam
se parare. *Casaub.*

- CAP. 36. *Auctor et aliarum rerum
fuit*] Auctores fuisse Senatui aliquid
censendi dicebantur Imperatores,
cum in eorum sententia, quam orati-
one in senatu habita et recitata ex-
presserant, aliquid decernebatur.
Sic Noster in Othone 8. 'auctor Se-
natui fuit mittendæ legationis.' Nam
ex quo tempore Respub. Rom. in
unius potestatem concessit, ex illius
nutu Senatus omnia agere consuevit,
nec quicquam majoris momenti (nam
in minutulis species aliqua libertatis
relieta) nisi autoribus vel assentien-
tibus illis decernere potuit. *Bern.*

Ne acta publicarentur] Julius Cæ-
sar 'primus omnium instituit, ut tam
Senatus quam populi diurna acta con-
ficerentur, et publicarentur.' Con-
fectio mansit: publicatio hic abroga-
tur ab Augusto. Fuerunt acta illa
commentarii, quibus breviter inscrip-
tum quidquid apud Patres diceretur
agereturque. ἱστορήματα Græci vo-
cant. et qui ab Actis, sive a cura
actorum, ὑπομνηματογράφους. Proto-
collum sequior Græcorum ætas ap-
pellavit. *Idem.*

Ne statim in provincias mitterentur]
Ut eo nempe intervallo remitterent
animos, quos continuata imperia ex-
tollere solent. Sic et Pompeius con-
sulatu quem solus gessit, si Dioni
credimus, instituit, ut qui magistra-
tu abissent intra quinquennium prox-
imum exteras provincias ne sortiren-
tur. Sublata enim provinciarum spe,
minus ambibant magistratus. *Torrent.*

Proconsulibus ad mulos] Sed et
equos, et supellectilem, et cætera ne-
cessaria, quæ communi nomine dicta
'vasarium.' Voce Proconsulum ge-
neratim hic utitur autor, ut et Procon-
sules speciatim ita dictos, et Propræ-
tores, et Legatos Cæsaris, et quos-
cunque alios, qui provincias regunt,
complectatur. *Bern.*

Certa pecunia constitueretur] Sub

posterioribus imperatoribus non tan-
tum salarium, sed et vestes, muli, mi-
nisteria, et reliqua necessaria præsi-
dibus provinciarum data sunt. Id
testatur inter alios Lampridius, qui
sic præsides instructos ab Alexandro
Imp. ait, ut redderent deposita ad-
ministratione mulas, mulos, equos,
muliones et coquos, cætera sibi habi-
turi, si bene rem gessissent, in qua-
druplum reddituri, si male. Cicero
id, quod publice eo nomine dabatur
magistratibus, vasarii nomine appel-
lavit. *Budæus.*

*A Quæstoribus urbanis ad prætorios
Prætoresve transiret*] Quæstores re-
gibus etiam tum imperantibus insti-
tuti sunt, quod lex curiata ostendit a
L. Bruto repetita. Mansitque Con-
sulibus potestas deligendi, donec eum
quoque honorem populus mandaret,
creatique primum duo, ut rem mili-
tarem comitarentur. Dein gliscen-
tibus negotiis duo additi, qui Romæ
curarent. Mox duplicatus numerus,
stipendiaria jam Italia, et accedenti-
bus provinciarum vectigalibus. Ta-
citus.

Centumviralem hastam] Idcirco sic
dictam, quod Centumviri hasta in fo-
ro suo posita iudicabant. Cæterum
cum essent Romæ xxxv. tribus, quæ
et curiæ sunt dictæ, terni ex singulis
tribubus sunt electi ad iudicandum,
qui Centumviri appellati sunt: et li-
cet quinque amplius quam centum
fuerint, tamen, quo facilius nomina-
rentur, Centumviri sunt dicti. *Bu-
dæus.*

CAP. 37. *Decemviri cogent*] Ver-
ba Pomponii de orig. juris hæc sunt:
'Non sufficiente Prætoris urbano,
quod multa turba peregrinorum in
civitatem veniret, creatus est et alius
Prætor, qui peregrinus appellatus est
ab eo, quod plerumque inter pere-
grinos jus dicebat. Deinde cum esset
necessarius magistratus, qui hastæ
præesset, centumviri litibus iudican-
dis constituti sunt.' In aliis libris
legitur *decemviri*. Sed et centumviri

et decemviri privatas causas cognoverunt, de jure judicarunt, et hastæ præfuerunt. unde Poëta: 'Seu trepidos ad jura decem citat hasta virorum, Et firmare jubet centeno iudice causas.' Quibus autem de rebus centumviri judicarent, ex his Ciceronis in 1. de Orat. verbis colligitur: 'Jactare se in causis centumviralibus, in quibus usucapionum, tutelarum, gentilitatum, agnationum, alluvionum, circumluvionum, nexorum, mancipiorum, parietum, luminum, stillicidiorum, testamentorum ruptorum, aut ratorum, cæterarumque rerum innumerabilia jura versentur.' Decemviros porro iis judiciis, quæ ad centumviros sorte deferebantur, præfuisse, Dio scriptum reliquit lib. LIV. De libertate autem ab iis potissimum judicatum, animadverto apud Cicer. pro Cæcina. *Signon.*

Curam operum publicorum] Pereunte censura simul cum libertate, in plures *διακοβίας ἐπιμελέας* divisus est is magistratus, factique sunt curatores plures pro una censura. Non infrequens in antiquis monumentis lapideis titulus: CVRATOR. OPERVM PVBLICORVM. et nonnunquam CVR. SARTORVM. TECTORVM. OPERVM PVBLICORVM. Hi, sicut cæteri omnes, qui curam aliquam publice curabant, non magistratus erant, sed quasi magistratus, sicut vocantur a Frontino. *Casaub.*

Viarum] Curatores viarum ante Augustum fateor: sed nec perpetuum id nec certum munus. Fecit utrumque Augustus. Erat autem Curatorum munus discretum a IV. viris, et mox VI. viris. nam hi vias urbis curabant: illi eas, quæ extra urbem. Etiam Curatores extra ordinem reperi, quos destinabant singulis viis. Ita Cæsar Curator viæ Appiæ Plutarcho dicitur: Thermus Flaminiae Ciceroni. Et hos quidem Curatores fuisse censeam, quorum negligentia culpatur. Tacit. Ann. III. *Lipsius.*

Alvei Tiberis] Repurgandi, et laxi-

oris faciendi. Prisci locare solebant flumina 'retanda,' (hoc enim verbum legitur in edicto Prætorum) quod significat purganda. Retas enim arbores vocaverunt, quæ aut ex ripis fluminis corruerent, aut in alveis eorum extarent. A retibus autem dicuntur, quod prætereuntes naves impedirent, et instar retium retinerent. *Beroald.*

Frumenti populo dividundi] Videtur qui hanc curam sustinebat, alio nomine dictus Minutiæ curator. Sic interpretor in lapide veteri, ubi sculptum, CVRATOR. AQVAVRM. ET. MINVTIÆ. CVR. ALVEI. TIBERIS. ET CLOACARVM. VRBIS. De Minutiaria alii monuerunt. *Casaub.* Dividundi tantum? an emundi etiam? Extant enim veteres denarii, in quorum parte altera Cereris effigies cum his verbis, PISO. CAEPIO. Q. in altera vero duo viri inter spicas. Asscriptum, AD. FRV. EMV. EX. S. C. Addam et hanc inscriptionem: L. CASVRIO L. F. CLV. SPECVLATORI. AED. IIII. VIR. I. D. Q. ARG. PVBL. ET. DEC. ALIMENTAR. DEFENSORI. REIPVBL. CVR. ANN. POPVLO. PRAEBITAE. COSCONIVS. SECVNDINVS. *Torrent.*

Præfecturam urbis] Hanc non tam instituit Augustus, quam auxit atque ornavit, cujus postea in immensum crevit auctoritas. De qua, uti et Prætorum numero, vide Pomponium De origine juris. Addam interim Eusebii locum Olymp. CLXXXVIII. 'Messala Corvinus primus Præfectus Urbis factus, sexto die magistratu se abdicavit, in civilem potestatem esse contestans.' *Idem.*

Censores creari desitos] Nam ipse et Julius Cæsar jus potius censorum quam vocabulum aut honorem usurpaverant. Vide supra c. 27.

Numerum Prætorum auxit] Unus ab initio Prætor in urbe fuit, ac primus omnium Sp. Furius Camillus M. filius eam Romæ dignitatem adeptus est, dictusque a præeundo, ut Varro scribit, quod exercitui præiret. Veteres, ut Padianus scribit, omnem magis-

tratum, cui pareret exercitus, Præto-
torem appellarunt. Livius quoque
Consulem et Præto-rem indifferenter
appellatum affirmat. *Sabell.*

Satis majestatem ejus imminui] De
fastigio suo descendere quodammodo
existimabatur imperator, et in æquum
venire cum privatis, dum consulatum
non solus, sed cum altero, gereret.
Hinc factum, ut omnes post Diocle-
tianum principes hunc honorem pri-
vatis communicare desierint, usque
ad Julianum, qui veterem morem re-
stituit. Refert Ammianus. *Salmas.*

CAP. 38. *Nec parciore in bellica vir-
tute honoranda]* L. Tattius Rufus infima
natalium humilitate, consulatum mili-
tari industria meruit: antiquæ alias
parsimoniam, circiter millies Hs. liber-
alitate Divi Augusti congestum, us-
que ad detractionem heredis exhausit,
agros in Piceno coemendo, colen-
doque in gloriam. Plinius.

*Super triginta ducibus justos trium-
phos]* Cum omnes veteres memorias
excusseris, vix reperias ad dimidium
numeri hujus qui triumphum eo spa-
tio egerint. Et tamen ait non triginta,
sed *super* triginta ducibus, nec
simpliciter triumphos, sed justos:
quæ tam diligens asseveratio ægre
permiserit nobis, ut de minutis qui-
busdam triumphis hunc locum expo-
namus, quos sæpe et facile ab Au-
gusto solitos concedi, variis locis scri-
bit Dio. Ex eodem optimo scriptore
discimus, quod olim in Julio Cæsare
risum fuerat, cum Hispaniensis tri-
umphum honorem ambitiose legatis suis,
qui propriis auspiciis nihil egissent,
communicavit, id Augustum interdum
esse imitatum, ut de Carinate
narratur l. LI. qua fortasse ratione
defendi hujus loci scriptura ac sen-
tentia possit. *Casaub.*

*Protinus virilem togam, latum cla-
vum induere, et curiæ interesse permi-
sit]* Non tam pristinum morem revo-
casse, quam imitatione majorum no-
vum jus invexisse in civitatem vide-
tur: neque enim curiæ aditum tantum

liberis senatorum aperuit, sed etiam
senatorum insignibus decoravit, ac
quodammodo in senatorium ordinem
adlegit. Veteri jure tantum Equites
erant. Isidorus l. IX. 'Quamvis sen-
natoria quis origine esset, usque ad
legitimos annos Eques Romanus erat:
deinde accipiebat honorem senatori-
riæ dignitatis.' Sed quod modo in-
stituit Octavius, an ante eum Romæ
jus non fuit? haud temere quærat
hoc aliquis: nam de veste quidem
palam est, quod ipse aliis tribuit, id
ei contigisse: manifesto declarant
hæc Suetonii infra, 'sumentem virilem
togam tunica laticlavi resuta ex
utraque parte ad pedes decidit.' Fi-
eri potest, ut hic mos per confusio-
nem bellorum civilium institutus, ad
ea tempora duraverit, quibus cessit
omne imperium Augusto: qui quod
licentia temporum fiebat, ut jure
fieri liceret, instituerit: non male
etiam sic rei auctor dici queat. Illud
certum, quocumque tempore id ce-
perit, sub initia principatus Augusti
ita fieri solitum in splendorum
Equitum liberis. arguit Ovidius de
se minurriens Tristium lib. IV. Sæ-
pe item accidit, ut quos vota paren-
tum curiæ destinassent, eos vel for-
tuna adversa cogeret, vel propria vo-
luntas impelleret retrôcedere, et in-
feriore gradu subsidere: iis ponen-
dus latus clavus erat elapsa ætate
senatoria. testis locuples idem Ovi-
dus: 'Curia restabat: clavi mensura
coacta est: Majus erat nostris
viribus illud onus.' Postea eo ven-
tum, ut etiam eorum, qui Equites
tantum erant, quidam latum clavum
retinerent, et veste senatoria deco-
rarentur. Ab hoc more manavit illa
Senatorum distinctio in juvenes et
honoribus perfunctos. Julium Calvas-
trum Suetonius in Domitiano vocat
Tribunum laticlavium: Dio quasi ex-
plicans, νεανικὸν κεχιλιάρχηκότα εἰς
βουλείας ἐλπίδα. Isti sunt, quos ju-
venes secundi ordinis appellabant:
primo gradu iis concesso, qui domum

Augustam vel sanguine, vel affinitate, aut aliqua necessitudine contingerent. *Idem. Protinus*] Id est, uno eodemque tempore, Gallice *tout d'une tire*. *Idem.*

Tribunatum legionum] Nam Tribuni, qui seni in quaque legione, toti legioni præfuerunt. Eorum munia jus dicere, et de capite cognoscere, signum excubiis dare, vigilias curare, munitiones, exercitia alia. *Lipsius.*

Sed et præfecturas alarum] Ipsum loquendi genus indicat præfecturas alarum honore tunc antesse tribunatum militum: contra Claudii tempore: Suetonius lib. v. 'Equestres militias ita ordinavit, ut post cohortem, alam, post alam, tribunatum legionis daret.' *Casaub.* Socii dicebantur Alæ seu Cornua, quia plurimum ut alæ in avibus, corpus illud legionum tegebant socii: hinc Ala dextra, et sinistra: Cornu dextrum et sinistrum. Habebat autem Ala equites et pedites: et sicuti Cives Tribuni, ita Socios ordinabant Præfecti. *Lipsius.*

Recognovit] Censionem vocat recognitionem. Festus: 'Censio hastaria dicebatur, cum militi multæ nomine ob delictum militare indiciebatur, quod hastas daret. Censionem facere dicebatur censor, cum multam equiti inrogabat.'

Reducto more transvectionis] Equestri ordinis juvenus omnibus annis bis urbem spectaculo sui sub magnis autoribus celebrabat, die Lupercalem et equitum probatione. Traheatos enim Equites Idibus Julii Q. Fabius transveli instituit. Valer. Max. In illa pompa, qui equum publicum habent, tributim et centuriatim distincti, ordine omnes equis vehuntur, quasi e pugna redeant, coronati fronde oleagina, et togis purpureis et puniceis coloris materiam prætextam habentibus induti, quas vocant trabeas, initium facientes a templo quodam Martis, ædemque Castoris et Pollucis prætereun-

tes: interdum numero quinquies mille homines, qui ferunt quæcunque fortitudinis suæ præmia in præliis a ducibus acceperunt: egregium certe et dignum illius imperii amplitudine spectaculum. Dionys. Halicarn.

Senio vel aliqua corporis labe insignibus] Puta quibus nares præcisæ, vel aures, aut aliud quod vulnus impositum ἀικέλιον, ut Poëtæ vocant. Appianus in Mithridat. ἀισχήμενας ὀτειλάς. Ita affectos norat Augustus urbanis hominibus dieteriorum esse materiam. clarum exemplum in Horatio Coclite. Unde est illud ab eo dictum, cum ei in comitiis coxæ vitium objiceretur: 'Per singulos,' inquit, 'gradus admoneor triumphi mei.' *Casaub.*

Mox reddendi equi gratiam fecit eis, qui majores annorum quinque et triginta retinere eum nollent] Beroaldus intelligit, factam potestatem Equitibus senioribus reddendi equum, quem ex publico acceperunt, si vellent: et ita ab equestri militiæ munere solverentur. scribendum, ut ea sententia efficiatur, *retinendi equi gratiam fecit*. Etsi alendo equo stipendium accipere hi Equites, eratque res non parvi honoris, nihilominus tamen durum onus multis hoc fuisse, ex eo colligimus, quod populus in beneficii parte solitus est dare vacationem hujus muneris. Exemplum in Livii lib. xxxix. ubi P. Ebutio indici Bacchanaliorum inter alia præmia decretum narratur, 'ne censor ei equum publicum assignaret.' *Idem.*

CAP. 39. *Ex improbatibus*] Cod. Salmas. *in exprobatibus.*

Alios pæna, alios ignominia] Ignominia, ut inquit Nonius, nominis tantum nota est, quod honestatis nomen habere desinat qui ignominia notatur, sic enim non malus auctor Isidorus libro v. cap. 27. Pulchre apud Nonium Cicero lib. iv. de Republ. 'Censoris judicium nihil fere damno adfert præter ruborem. Itaque, ut omnis ea judicatio versatur tan-

tanmodo in nomine, animadversio illa ignominia dicta est.' Adde si lubet l. CXXXI. et CCXLIV. De verborum signif. *Torrent*.

[CAP. 40. *Comitiis Tribunicis si deessent candidati Senatores, ex Equitibus Romanis creavit*] Nihil absurdius quam ad Tribunos militares hæc referre, contra Dionis auctoritatem, et rem ipsam. Tribuni plebis quanta invidia apud optimates essent, satis notum est; unde factum videtur persæpe, ut eum magistratum plerique refugerent. Ideo lata vetus lex, quæ populo libertatem concessit, si comitiis Tribunitiis deessent candidati, ex omni populo et quocunque ordine, quos vellet, Tribunos creandi. Appianus lib. 1. Ἐμφυλ. *Casaub.*

Spectare ludos e quatuordecim non audent] L. Roscius Otho Trib. pleb. A. DCLXXXII. legem tulit, ut in theatro Equitibus Romanis, qui HS. quadringenta possiderent, XIV. gradus spectandi gratia adsignarentur: exceptis iis, qui suo fortunæve vitio decocissent. Vide Tacitum lib. XV. qui legem interpretatur hanc habuisse vim, ut Equites non ante plebem, ac separatim, sed confuse tantum quatuordecim ordines haberent. *Hottomann.*

[*Frumentationum*] Gracchus legem de frumento populo distribuendo tulerat. Sed P. Clodius, ut gratuitum daretur frumentum, recentiorem tulit legem, quum antea senis æris trientibus in modios veniret. *Sabell.*

[*Sui cujusque mensis*] Memini Suidam in Νῶναi tradidisse, dictas esse annonas quasi ἀνὰ τὰς νόνας διδομένας. Quod quanquam ridiculum est, (annona enim ab anno, quasi annalis alimonia, dicitur,) ex eo tamen ostenditur Nonis cujusque mensis frumentum populo dividi solere. Quare suspicor pro *sui cujusque mensis* legi debere *Nonis cujusque mensis*. *Torrent.*

[*Comitorum quoque pristinum jus reduxit*] Jus illud intelligit, quod libro superiore c. 41. a patre Augusti Julio Cæsare docuit fuisse institutum. Id jus per bella civilia et III. virorum tyrannidem omissum reducit nunc Augustus. *Casaub.* Populus et multitudo iterum ad comitia conveniebant: neque tamen fiebat quicquam, nisi quod ipsi placebat. Igitur magistratus quosdam ipse electos ase creabat: quorundam delectum populo et plebi permittens, id curabat, ne parum digni renuntiarentur, per factionem vel ambitum. Dio Cassius.

[*Fabianis et Scaptiensibus tribulibus suis*] Tribus Fabia et Scaptia rusticæ fuere. Scaptienses autem et Fabianos tribules habuit: credo quod alteram a Julia gente tribum accepisset. Etenim qui adoptatus erat, ut nomen, sic etiam tribum ejus, qui se adoptaverat, assequebatur. *Sigon.*

[*Sincerum atque ab omni colluvione*] Romulus ab initio, ut urbem amplificaret, devictos populos in civitatem recepit. Deinceps eo ventum est, ut ex omni genere omnique natione terrarum cives adsciscerentur. Ita Julius Cæsar Hispanos et Græcos in civitatem Romanam adscivit, teste Livio libro XXXIV. Claudius omnes Græcos, Gallos, Hispanos, Britanos, Sauromatas civitate donavit. Antoninus Pius omnes, qui in urbe Romana essent, cives Romanos esse jussit, si Ulpiano credimus. *Marc. Donat.*

[*Peregrini ac servilis sanguinis*] Lucanus Romam repletam mundi fæce luculenter scripsit. Præterea a Senatu aliquando indicta sententia est, ut servos a liberis cultus distingueret. Deinde apparuit quantum periculum immineret, ut inquit eleganter Seneca, 'si servi nostri numerare nos cœpissent.' *Beroald.*

[*Ac servilis sanguinis*] Quoniam pessimis sæpe modis ad libertatem perveniunt servi, huic rei censores

potissimum aut Consules prospicere debere existimarem, ut eos, qui quotannis manumittuntur, examinentur quinam sint, et quare, et quomodo libertate fuerint donati, quemadmodum in Equitum et Senatorum vitam inquirunt. Deinde quos comperiunt civitate dignos, eorum nomina in tabulas referant, ipsosque in tribus distribuunt, et ipsis in urbe habitare permittant. Scelestam vero et impuram multitudinem ex urbe, specioso rei nomini imposito, aliquo in coloniam ablegent. Dionys. Halicarn.

Civitatem Romanam] Cod. Salmas. *civitates Romanas.*

A libertate justa] Libertas duplex. Justa, non justa. Justa, quæ vindicta, censu, testamento data. Non justa, quæ inter amicos, in convivio, per epistolam. Justa illa qui manumissi, plane pleneque liberi: qui altera, vinculo adhuc quodam, ut Tacitus ait, attinebantur servitutis. Imo retrahi poterant in servitum. Fragmentum quoddam J. C. veteris: 'Hi qui domini voluntate in libertate erant, manebant servi: et manumissores audebant in servitum denuo eos per vim ducere. Interveniebat Prætor, et non permittebat manumissam servire.' Et addit post: 'Sed nunc habent propriam libertatem, qui inter amicos manumittuntur, et fiunt Latini Juniarum.' Scite ergo ob has iteratæ servitutis metum Messenio servus apud Plautum: 'Sed meliore est opus auspicio, liber pœnitentiæ aut novo beneficio locus.' Pœnitentiæ, ut retraheres in servitum: beneficio, ut vindicta liberares. *Lipsius.*

At visa quondam pro concione pullatorum turba] Reprehendit in aliis colorem vestis, in aliis colorem et genus vestis. Pullati dicuntur et qui togam sordidam et coloris obsoleti gerunt, et qui penulas, quæ pullo colore erant. Propria civium Ro-

manorum vestis forensis toga fuit; eaque alba. Contra hanc observationem majorum varie peccatum per illa tempora, et magis deinceps. Tenuiores, posita toga, in tunicis prodire non sunt veriti: inde apud Horatium, Tacitum, alios, 'tunicatus populus,' plebs infima idiotarum. Alii penulam pro toga gestabant, vel togæ superinjectam. Multi togam retinebant, sed sordidam et obsoletam: et hi et illi pullati vocantur a scriptoribus. *Casaub.*

Negotium Ædilibus dedit] Cicero III. de Legibus: 'Suntoque Ædiles curatores urbis, annonæ, ludorumque solemnium: ollisque ad honoris amplioris gradum is primus adscensus esto.' Hi jurisdictionem quidem habebant, imperium vero non habebant. Ex minoribus enim magistratibus erant, ut ex Livio et Gellio intelligimus. itaque Verrina II. Cicero: 'Erit tum Consul Hortensius cum summo imperio et potestate, ego autem Ædilis, hoc est, paullo amplius quam privatus.' *Hottomann.*

In Foro Circove] Cod. Salmas. *circave.*

Nisi positus lucernis togatum consistere] Pudendum Romano, si alia quam Romani civis gestans insignia, palliatus puta, aut cum soccis, et gallicis maxime, in publico conspiceretur. Permittebatur tamen ut pluvie ac frigoris causa, præsertim in theatro, ludorumque spectaculis, ob repentinam sæpe cæli injuriam, togæ lacernam, quæ non multum a pænula distabat, superinducerent, quo et togam conservarent, et se quoque tuerentur. Declarant id complura Martial. epigrammata, ut 2. lib. IV. et 8. lib. V. et elegans Juvenal. locus Sat. IX. cum lacernas munimenta togæ vocat. Augustus igitur lacernarum quidem usum non sustulit, sed eas necessitati tantum servire voluit, vetuitque in foro et in Circo alios quam togatos consistere, ad ea enim Urbis loca fere

conveniēbant Romani. *Torrent.*

CAP. 41. *Regia gaza invecta*] Scribit Hieronymus, Augustum Cæsarem, cum post victoriam Alexandrinam domum repedasset, exportasse secum antiquorum Ptolomæorum gazas : ut nec antea, nec postea tanta copia auri, argenti, gemmarumque Romam adducta fuisse noscatur. Pomponius Mela : ‘Gazam,’ inquit, ‘Persæ ærarium vocant : et inde nomen est Gazæ civitati, eo quod Cambyses illuc belli et opes et pecuniam intulerat.’ *Beroald.*

Fænore deminuto plurimum agrorum pretiis accesserit] Vocem ‘plurimum,’ qua certi nihil definitur (et revera nihil potest definiri) circumscribit Paulus Orosius : cujus sunt verba : ‘Roma in tantum opibus Alexandriæ aucta est, ut propter abundantiam pecuniarum, duplicia quam usque ad id fuerant possessionum aliarumque rerum venalium pretia statuerentur.’ *Casaub.*

Usum ejus gratuitum] Similem in Tiberio munificentiam notat Tacitus : ‘Tulit,’ inquit, ‘opem, disposito per mensas millies sestertio, factaque mutuandi copia sine usuris per triennium, si debitor populo in duplum prædiis cavisset.’ *Annal. vi.*

Iis qui cavere in duplum possent] Ne usuræ communes exigantur supra duplum, non Romanorum tantum, sed et Ægyptiorum vetus lex est, quam Diodorus Siculus scribit lib. II. his verbis : Τοὺς μετὰ συγγραφῆς δανείσαντας ἐκώλυε διὰ τοῦ τόκου τὸ κεφάλαιον πλείον ποιεῖν ἢ διπλάσιον. Et ad id duplum respexisse opinor Suetonium. *Cujacius.*

Senatorum censum ampliavit, ac pro octingentorum millium summa duodecies HS. taxavit, supplevitque non habentibus] Dio : Ἐκ δὲ τούτων, inquit, ἐξέτασις αὐθις τῶν βουλευτῶν ἐγένετο· ἐπειδὴ γὰρ τὸ μὲν πρῶτον δέκα μυριάδων τὸ τίμημα αὐτοῖς ὄριστο διὰ τὸ συχνοὺς τῶν πατρῶων ὑπὸ τῶν πολέμων ἐστερηθῆναι.

προϊόντος δὲ τοῦ χρόνον καὶ τῶν ἀνθρώπων περιουσίας κτωμένων ἐς πέντε καὶ εἴκοσι προήχθη, οὐκέτι οὐδεὶς ἐθελοντὶ βουλευσῶν εὐρίσκετο. En clare adfirmat de myriadibus viginti quinque, (ita computatio Græca est,) atqui eæ sane Latinis legitimum illud decies efficiunt, non duodecies, quod in Tranquilli libris. Plutarchum audi in M. Antonio, pro te summas has æquante : Τὰς, inquit, πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδας οἱ Ῥωμαῖοι Δέκιες καλοῦσι : viginti quinque myriadas Romani decies appellant et efferunt. Igitur aut Dio in hac tota re turpiter falsus, aut scriptura in Suetonio : quod magis censeam, scribamque decies. Nam quod idem Dio dissentit etiam de quadringentis (in Suetonio enim duplo numero legis, octingenta antea fuisse) non moveor : aspexit enim mutationem post bella civica ab eodem Augusto factam, sed leviter nec in longum. Itaque subterhabuit eam Suetonius, quasi nec fuisset. Haud aliter concilio. *Lipsius.* *Octingentorum millium*] Intellige sestertium nummorum, id est, viginti millium coronatorum. *Duodecies HS.*] Id est, triginta millium coronatorum.

Congiaria] Quintilianus in sexto : ‘Congiarium, commune nomen est liberalitatis, atque mensuræ.’ Fabius Maximus incusans Augusti congiariorum, quæ amicis dabantur, exiguitatem, heminariam esse dixit, alludens ad mensuram. Congiarium datur populo, donativum vero militibus. Et ita usurpant hi, qui significantur, et proprie loquuntur. Tacitus : ‘Ad ditum nomine ejus donativum militi, congiarium plebi.’ *Beroald.*

Quadragenos] Cod. Salmas. *quadrigenos.*

Ac ne minores quidem pueros præterit] Nihil in ea re concessit Augusto Trajanus, de quo Plinius in Paneg. ‘Antequam te viderent audirentve, recipi indicii jussisti, ut jam inde ab infantia parentem publicum munere

educationis experirentur: crescerent de tuo, qui crescerent tibi, alimentisque tuis ad stipendia tua pervenirent.

Tesseræque nummarias] Tesseræ frumentarias, olearias, et cœnarias quoque legisse memini, quas reddentibus frumentum, oleum, aut cœna præberetur. Sic igitur et nummarias interpreto, quibus allatis, promissi pro congiario nummi præstarentur. *Torrent.*

CAP. 42. *Ne homines sitirent*] Consimile exemplum illud Pescennini Nigri Romani Imperatoris: qui cum apud Ægyptum ab eo milites vinum peterent, respondit: ' Nilum habetis, et vinum quæritis?' Carthaginenses in militia vinum non bibebant, ut docet Aristoteles in *Œconomicis*. *Be-roald.*

Multos manumissos insertosque civium numero] Non statim ut aliquis manumissus erat, ad congiarium aliasve liberalitates admittebatur; sed in tribubus describi oportuit. Benigniores patroni quos manu emiserant, iis tribum statim emebant, aut si testamento libertas daretur, emi mandabant, ut scriptum est in lege xxxv. Dig. de legat. 3. Emptionem tribus significat illis verbis Suetonius 'insertos civium numero.' Referrî etiam potest ad eos, qui suis sibi pecuniis libertatem redimebant, aut ad gratos alias suis heris: nam et hi et illi videntur de industria appetente congiarii die fuisse liberati. *Casaub.*

Magna vero quondam sterilitate, ac difficili remedio] Ad hæc tempora pertinent verba Eusebii in Chronico ad numerum mxxxii. 'Fames Romæ ita ingens facta, ut quinque modii venderentur denariis xxvii. semis.' *Jos. Scaliger.*

Venalitias] Vænalium nomine, ut Quinctilian. tradidit lib. viii. cap. 2. peculiariter servi dicuntur, maxime novitii. Quos et veteratoribus opponunt l. xxvii. et l. ult. de *Ædi-*

litio edicto. Hinc vænalitius, pro ipso mangone. Suetonius l. de claris Rhetor. 'Vænalitii cum Brundisii gregem vænalium navi educerent.' Egregie autem Cicero vænalitii mercatores adjungit. Nam, ut l. ccvii. de verborum signif. Africanus tradidit, mercis appellatione homines non continentur. Eamque ob rem mangones non mercatores, sed vænalitii appellantur Jurisconsultis. *Torrent.*

Ut non minorem aratorum ac negotiantium, quam populi, rationem deduceret] Populum appellat, ut sæpe alibi, plebem quæ Romæ frumento publico alebatur. Hæc fere otiosorum hominum fuit, et magna ex parte functorum militia: cives enim Romani artes *βαυύσους* plerique a se spernebant, et solis servis dignas judicabant, ipsi bellis vacabant: unde peractis stipendiis, egeni plerumque quod supererat vitæ debebant. Quod ut caveret Augustus, commoda missionum et militiæ tempora definiit: 'ne aut ætate aut inopia post missionem sollicitari ad res novas possent.' ut est infra scriptum. Hæc vel præcipua olim caussa excogitandarum legum agrariarum: ita enim exhauriebatur famelica illa multitudo, vere sentina urbis. Alterum mali remedium fuit, publica frumenti largitio. Sed præclarum hoc institutum secuta sunt non levia incommoda. Plerique enim de plebe in re facienda omissores facti sunt, neglectum negotiandi studium, spreta agrorum cura et servis vinctisque commissa. Negotiantes sunt quicumque aliquam negotiationem exercerent, cujusmodi erant centonaria, sagaria, lignaria, carbonaria, cænacularia, et similes his aliæ in veterum libris et antiquis lapidibus nominatæ. Hi sunt qui Imperatoribus in Codice dicuntur 'negotium gerere,' vel 'in negotiis pecuniam tractare,' aut 'mercimonia agitare.' *Casaub.*

Aratorum] Lectorém obiter monebimus, consuevisse Romanos vectigalia sua publicanis, qui fere ex Equestri erant ordine, per Censores elocare. Qui si frumenti decumam conduxissent, decumani, si portoria, portitores, si pascua, pecuarii dicebantur. Et ea omnia aut per familias suas exercebant, aut aliis civibus concedebant. Qui et aratores, et coloni, et agricolæ, et pastores sæpe a Cicerone atque aliis appellantur, non quod ipsi vel ararent, vel pascerent, sed quod obstricti publicanis, circa eadem negotia versabantur, eo utiliores Reipubl. quo in opere quisque suo diligentius negotiabantur. *Torrent.*

Deduceret] Miror cur magnus interpretes hoc observet nove dictum. Nam et ante sic Manilius libro III. 'Sic erit ad summam ratio deducta priorum.' Imperator in § XXIII. de Action. 'In qua actione, earum etiam rerum quas fugiendo servus abstulerit, æstimatio deducitur.' Id est, fit, vel dicitur. Nempe compositum pro simplici ducere accipiunt. Quod verbum Arithmetices et ratiocinii proprium. Prosper de promiss. et prædict. 'Ter enim quadragies ducta centum viginti faciunt.' Hinc illa tralatio in phrasi sane frequenti, rationem ducere. At alias deducere quid sit in ratiociniis, notum ex formula, sine deductione. Ex his, credo, patet; quomodo phrasibus illis, quibus domicilium proprium in ratiociniis, migrationes in alienum multæ contingant. *Gronovius.*

CAP. 43. *Suo nomine quater*] Repetendum ex sequenti periodo verbum 'vicies,' quæ βραχυλογία Græcis Latinisque usitata est: verum ita fere, ut major numerus in priore commate positus, etiam sequenti seruiat, contra quam hic fit. Sive igitur quater suo nomine ludos Augustus edidit, sive, quod potius puto, sæ-

pius, nihil hic mutandum censemus. *Casaub.*

In Septis] Septa loca erant in campo Martio, inclusa tabulatis: in quibus stans populus Romanus suffragia ferre consueverat. *Servius.*

Circa Tiberim cavato solo, in quo nunc Cæsarum nemus est] Eadem verba in breviario Ancyrano, unde sumit Suetonius. Quod moneo, ne quis rō nunc restringat ad tempora auctoris. *Casaub.* Claudio Imper. inter lacum Fucinum amnemque Lyrin perrupto monte, quo magnificentia ejus a pluribus viseretur, lacu in ipso navale prælium adornatur, ut quondam Augustus structo cis Tiberim stagno, sed levibus navigiis et minore copia, ediderat. *Tacitus.*

Cæsarum nemus] Quod fuit in parte Martii Campi. Strabo de Mausoleo Augusti: 'A tergo,' ait, 'lucus est mira continens ambulacra.' *Sabell.*

Priusquam Senatusconsulto interdiceretur] Quomodo abjicitur scenicus, per quem colitur Deus? Et theatricæ illius turpitudinis qua fronte notatur actor, si adoratur exactor? In hac controversia Græci Romanique concertant. Græci putant recte se honorare homines scenicos, cum colant scenicorum ludorum flagitatores Deos. Romani vero hominibus scenicis nec plebeiam tribum, quanto minus senatoriam curiam dehonestari sinunt. *Augustinus.*

Bipedali minor librarum septemdecim] Mira levitas, nec pro illa ipsa magnitudine ejus corpusculi. Usitata statura, ut alibi notamus, erat pedum fere sex, pondus librarum Romanarum centum plus minus. *Plant.* Asin. 'Nudus vincus centum pondo es:' locum vide. Hac proportione homo bipedalis alterum fere tantum pendere debuit: non igitur nanus solum hic fuit, sed et monstrose gracilis, ac levis: tertii miraculi loco vox Stentorea in tantulo homuncione.

De gracilitate ne nimis miremur, faciunt quæ Athenæus lib. XII. et Ælianus lib. X. Παικίλης de Archæstrato narrant. *Casaub.*

Superque se subsellio secundo locavit] Scenæ et podio proximum subsellium, principum fuit et magistratum: secundum et reliqua quibus constitit orchestra, senatorum: in primo sedit Augustus: in secundo legatos collocavit: 'super se' ait Suetonius: quia ratio subselliorum ea fuit, ut imo sive primo secundum esset altius, secundo tertium, et ita deinceps. *Idem.*

Inusitatum] Cod. Salmas. *invisitatum.*

Quolibet loco publicare] Ex eo more est, quod notat Solinus de muliere tricies enixa, a Pompeio publicata cum XX. liberis: quodque Tacitus libro XII. Annal. de Mithridate Armeniæ rege captivo: 'Rostra juxta custodibus circumdatus visui populo præbetur:' quod idem postea de Caractaco narrat. *Casaub.* Miror, Tranquillum omisisse quadringentas viginti pantheras Romæ ab eodem fuisse monstratas. *Beroald.*

Votivis] Quos ipse, ut supra ostendit, voverat Jovi Opt. Max. si Reipublicæ status post cladem in Germania acceptam melior factus esset. *Sabell.*

Thensas deduceret] Id est, vehiculum, in quo sacra Circensi pompa deferebantur, religiose sequeretur. *Idem.*

Commissione ludorum] Sic Virgil. 'Et tuba commissos medio canit aggere ludos.' Et Macrobius: 'Sed et Laberius, sequenti statim commissione, mimo novo interjecit hos versus.' *Beroald.* Commissiones gladiatorum dicebantur, cum paria comparabantur. Sic 'committere animos' apud Poëtam, est animos in commissionem et certamen adducere, et ad contentionem comparare. *Turneb.* Ita paullo post: 'Quos etiam com-

mittere cum Græcis solebat.'

Laxatis sellæ curulis compagibus] Sella curulis quatuor lignis pluribusve constabat, incurvis in modum fere literæ 5 productæ, et minus curvatæ ab utraque parte. Hæc funibus ita compacta erat, ut aperiri claudique posset. Lignorum formam egregie explicant Græci, cum δίφρον ἀγκυλόποδα nominant, ut Plutarchus in Mario. Hujusmodi sellarum fabrica hodieque in usu est. Similis autem artificii fuisse videntur illæ, quibus olim tanquam laqueis usi, qui alienæ vitæ insidiabantur. Pausanias in Atticis vocat θρόνον ἀφανείς δεσμούς ἔχοντα. Res hodie non incognita. *Casaub.*

CAP. 44. *Ut quoties quid spectandum usquam publice ederetur]* Spectacula olim edebantur in Urbe, in Italia et in provinciis. Et in Urbe quidem, alia in theatro, alia in circo, alia in amphitheatro, quædam in foro aliisque locis publicis. Quod ergo ait, 'usquam,' quomodo accipiemus? Puto de Urbe, Italia et provinciis intelligendum: id enim arguere manifesto videtur, quòd modo dictum est de occasione facti decreti hujus, quæ Puteolis data fuit: et quod dicit, 'quoties quid spectandum publice ederetur,' de theatro et scenicis gymnasticis ludis aut rebus admirandis quæ spectandæ proponebantur, maxime interpretor: nam ea ætate extra Romam raræ venationes, rari Circenses. *Idem.*

Cuneum] Inde theatrum eleganti epitheto cuneatum dicitur a Virgilio illo versu: 'Cuneati hinc læta theatri Seditio.' In alio significatu cuneus est ordo militaris: de quo idem: 'Disjecti cunei desolatique manipuli.' ab Apuleio non inscite 'excuneati' dicti, quibus sedendi locus non fuit in cuneis confertis. *Beroald.* Theatri partes veteres cavea et sedilia. Mox additis aliis sedilibus altioribus, scalarum quoque usus quæsitus, et

additus. Sedilium ordines cunei a figura. Cum enim excurrerent ab angusto spatio ad ambitum extimum, strictiores erant necessario quo propius accederent ad caveam. *Cæs. Scaliger.*

Ne quis pullatorum media cavea sederet] Circumfusa turba cum iudicibus, mox alia item affluente, commode spectare non poterant, quod aliis alii objectu corporum conspectum adimebant. Idcirco aggestis cespiti- bus editiorem locum sibi pulvillis auctis faciebant. Eam ob causam medius locus depressior fuit, ac propterea Cavea dictus. Igitur per initia stantes spectabant. Postea subsellia sibi quisque quum ferret, his etiam pro telo, dum pugnant de loco, rem agebant. At P. Scipione Nasica Censore sublatus est apparatus, et mox S. C. cantum, ne cui in urbe propiusve mille passuum subsellia posuisse, sedentive ludos spectare licitum esset. *Idem.*

Fœminis ne gladiatores quidem] Ne dum ludos scenicos: quibus tamen et ipsis interfuisse jam olim fœminas constat, sed non sine eorum permissu in quorum potestate erant. Valerius Max. 'Pub. Sempronius Sophus conjugem repudii nota affecit, nihil aliud, quam, se ignorante, ludos ansam spectare.' Per leges Augusti ad omnia spectacula Romani moris admissæ mulieres, sed non promiscue. Quod subicit de athleticis, non mirum: id enim ludicri genus Græcum fuit, non Romanum. *Casaub.*

Nisi ex superiore loco] Ea extrema cavea et sedes pullatorum erat. Calpurn. 'Venimus ad sedes, ubi pulla sordida veste Inter fœmineas spectabat turba cathedras.' Ex his versibus apparet, spectasse promiscue plebem et fœminas: an ita instituit Augustus? Videtur ex hoc loco posse colligi. Sed hoc quam alienum a gravitate et prudentia Augusti? Illene qui militibus, maritis e plebe, prætextatisque

suos cuneos assignavit, fœminis permiserit cum sordida plebe promiscue spectare? nunquam putem. Lego igitur in Suetonio, *spectare concessit solis. Virginibus Vest.* ita duplici ratione pudori mulierum consulitur: nam et in extremam caveam summotæ, pæne theatro ejectæ videri poterant; et ibi quoque solæ seorsim a viris collocatæ. *Idem.*

Contra prætoris tribunal] Proxime scenam et podium; atque, ut Prudentius ait, 'podii meliore in parte sedebant.' *Casaub.* Imperante Tiberio, ut glisceret dignatio sacerdotum, atque ipsis promptior animus foret ad capessendas ceremonias, decretum Corneliæ Virgini, quæ in locum Stantiæ capiebatur, LLs. XX. et quoties Augusta theatrum introisset, ut sedes inter Vestalium consideret. Tacitus.

Athletarum spectaculo] Ideo noluit fœminas interesse spectaculo athleticarum, quoniam nudi exercebant corpora. Dionysius in septimo tradit, athletas velari solitos circa pudibunda, cum cætera nudarent: quæ consuetudo Romæ diu servata est, cum apud Græcos esset dissoluta: quippe apud illos nudari tota corpora cœperunt. *Beroald.* De Nerone, in ejus vita, c. 12. 'Ad athleticarum spectaculum invitavit et virgines Vestales: quia Olympiæ Cereis Sacerdotibus spectare conceditur.'

Muliebrem sexum omnem] Libri veteres magno consensu habent *muliebrem sexum omne*, in neutro genere, antiquis, ut Plauto, quorum interdum sectator est, ut antiquarius, Tranquillus, usitato. *Turneb.*

Pontificalibus ludis] Quos, ut Pontifex Maximus, dedit. Ita Pontificales et Sacerdotales ludi passim observantur.

Pugilum par] Pugnis nudis primum certarunt: itaque πύξ Græci, et πύκτης, pugil: nostra pugna inde, atque etiam pugnus: quoniam manus quæ

erat antea passa, et *μανή*, unde vox nostra, contracta clausis digitis effecta est *πικρή*, densa. Pugnis addita lora ad munimentum: propterea quod nudi quum ferirent, sæpe plus damni acciperent quam facerent. Ea lora Græco vocabulo cestus dicti, *κεστών* enim cingulum: brevia initio: mox ne excussa exuerentur in ictibus, tum cubito, tum humero alligabantur. Postremo ferrum plumbumque assutum est, sævissimo spectaculo. Cerebrum enim ac guttur facillime elidebant. Idcirco aurium munimenta induebant, *ἀμφώτιδας*. Differunt autem lucta et pugilatus: quod lucta sit motus quasi continuus: cohærescunt enim: pugilatus autem discretus: sunt enim inter ictus ipsos intervalla. *Cæs. Scaliger.*

CAP. 45. *Interdum e pulvinari]* Ut majestatis suæ rationem haberet, e pulvinari spectavit, hoc est, ex eo Circi loco, ubi simulacra Deorum, magna pompa inferri et circum metas gestari solita, collocabantur. Quæ pars Circi ea esset, mirum non explicasse Dionys. Halicarn. in eo sermone: sed dubium non est, quin, ut in theatro honestissimus locus erat ad podium, sic in Circo ad Euripum, qui medium stadium cingebat. Augustus in ep. ad Liviam super Claudio, ‘primam frontem spectaculorum’ eum locum vocat. Inde spectavit ‘sedens,’ ait Suetonius: non, ut Nero postea, accubans, ceu Deus aliquis vivus simulacra mortua. Et ‘cum uxore et liberis,’ non intra imagines ipsas deorum. An ista cœnacula, de quibus sentit Suetonius, in ipso Circo erant? siquidem super illa porticu, quæ ab exteriori Circi Romani parte adstructa illi fuit, et officinæ et cœnacula erant: quæ, ut arbitror, cæs. soliti locare cœnaculariam facientibus: a quibus postea inquilini et qui sine laribus erant. *Casaub.*

Aderat] Leg. *aberat.* Idem.

Nihil præterea agebat] Hoc est quod vocat Tacitus ‘comiter interesse.’ Ann. 1.

Seu studio spectandi, ac voluptate] Indulserat ei ludicro Augustus, dum Mœcenati obtemperat, effuso in amorem Bathylli: neque ipse abhorrebat talibus studiis, et civile rebatur misceri voluptatibus vulgi. Tacitus.

Corollaria] Vocabulum corollarii est a corollis, quod eæ, cum placuerant actores in scena, dari solitæ sint: unde et corollaria dicuntur ipsæ coronæ. Plinius lib. XXI. sic scribit: ‘Paulatim et Romæ subrepsit appellatio, corollis inter initia propter gracilitatem nominatis, mox et corollariis, postquam e lamina ærea tenui inanrata aut inargentata dabantur.’ Sensus est Tranquilli, Augustum etiam in alienis spectaculis dedisse grandia et crebra corollaria scenicis et histrionibus, id est, ea munera, quæ ultra legitima præmia illis dono dari solebant. de quibus Cicero in Frumentaria: ‘Noli hos colligere, qui nummulis corrogatis de nepotum bonis ac de scenicum corollariis decumam emerunt.’ Hæc autem cum pretii haud magni forent, factum est, ut corollarium pro re leviori et, ut ita dicam, supernumeraria accipiatur. *Beroald.*

Græco certamini] Quod vel in Græcia celebraretur, aut Græcis Italiæ urbibus, ut Neapoli, vel Romæ, Græco more et per Græcos scenicos. Utro modo accipiat aliquis, non interest pili. *Casaub.* Pollux athletarum nomine gymnicos omnes intelligi voluit. Hi autem sunt *παλαισταλ, δρομείς, πύκται, δισκοβόλοι,* et *άλτικοί.* Vide Plantum Bacchid. Act. III. Sc. 3. de antiqua puerorum Græcorum institutione loquentem. *Budæus.* Aristoteles in primo Rhetoricorum ita disponit. Quæ corporis virtus attributa est certaminibus, constat magnitudine, robore, celeritate. Qui jactare certo modo crura, porroque

movere potest, cursor est, quippe celeritate valens. Qui tñm premere, tum continere, is est lactator: qui percutiendo pellerè, pugil: qui horum utroque modo, pancratio idoneus: qui ad hæc cuncta aptus, quinquertio.

Catervarios] Id est, catervatim, quod meo quoque tempore in plerisque Italiæ locis servatur, certantes. *Sabell.*

Athletis] Sub athleticis pugiles generaliori significatione comprehenduntur, ac pugiles, quemadmodum athletas, robori et pinguedini comparandæ operam dedisse, legimus apud Terent. Eun. Act. II. Sc. 3. Ita et Tespiro Plautinus in Epid. herilem filiam valere dixit 'pugilicè atque athleticè,' hoc est, robustum et pinguem esse: id enim agebant, ut validius percutere valerent, et plagas sibi illatas minus sentirent. Gladiatorum vero, cum armis incidentibus et pungentibus usque ad mortem, præmio conducti, dimicaverint, quantum ab athleticis et pugilibus distent, satis apertum est. Itaque Suetonius xysticorum, qui athleticæ erant, certationes, gladiatorum vero pugnas dixit. *Marc. Donat.*

Sine missione] Noluit, ut gladiatores exhiberentur ad gladiaturam exercendam, nisi victoribus missio pro præmio proposita foret: qua impetrata, virga donabantur, quæ dicitur rudis. De hac missione gladiatoria ait Martialis: 'Nuper cum Myrino peteretur missio læso.' *Beroald.*

Cöercitionem in histriones] Dicebantur sententiæ, ut Prætoribus jus virgarum in histriones esset: intercessit Haterius Agrippa Tribunus plebis: increpitusque est Asinii Galli oratione, silente Tiberio, qui ea simulacra libertatis senatui præbebat. Valuit tamen intercessio, quia divus Augustus immunes verberum histriones quondam responderat. Tacitus.

Præterquam ludos et scenam] Emen-

do ludis et scena. Mos vetus puniri histriones ab Ædilibus, Prætoribus, Consulibus, quovis tempore et quovis loco permittebat: arctavit Augustus, et non nisi per tempus ludorum permisit, et in loco ipso ubi peccarant, id est, in scena. Ademit etiam jus virgarum: quod redditum esse magistratibus videtur lege Julia de vi publica, non quidem nominatim, sed prudentum interpretatione: at carcerem tamen et exsilium reliquit. *Lipsius.*

Xysticorum] Galb. cap. 4. 'Si quid scenici aut xystici donatum olim vendidissent.' Vetus item inscriptio: ATHENODORUS. XYSTICUS. PARDI. THYMELICO. BENE. MERENTI. FECIT. *Torrent.* Porticus quædam palestræ ξυστὸς apud Græcos vocatur, quod athleticæ per hyberna in tectis stadiis exercentur. Faciunda autem xysta sic videntur, ut sint inter duas porticus sylvæ, aut platanones, et in his perficiantur inter arbores ambulationes, ibique ex opere signino stationes: proxime autem xystum et duplicem porticum, designentur hypætræ ambulationes, quas Græci περιδρομίδας, nostri xysta appellant, in quas per hyemem ex xysto sereno cælo athleticæ prodeuntes exercentur. *Vitruvius.*

Stephanionem togatarium] Ut actorem secundarum Tullius in Bruto 'secundarium' dixit, tertiarum actorem Valerius Max. 'tertiarium,' (sic enim veteres codd. habent lib. IX. cap. 14.) ita noster actorem togatarum 'togatarium.' Nomina enim ἐπιτηδεύματων hoc typo Latini efferrunt. Vel Plautum adi in Aulul. *Casaub.* Togatæ dicebantur fabulæ vel Comœdiæ factæ de togatis, hoc est, vilibus personis. Sic enim Scholiastes vetus ad Juvenalis Satyr. I. 'Tria sunt genera Comœdiarum. Togata, ex factis vilium personarum. Prætextata, ex factis nobilium personarum. Palliata, ex factis quidem

nobilium personarum, sed Græcarum. Palliata ad Græcos pertinet. Alia duo genera ad Latinos pertinent. Romani enim togis et prætextis utuntur.' *Barthius*.

Cui in puerilem habitum circumtonsam matronam ministrasse compererat] Videntur duo fuisse genera et modi circumtondendi capilli, unum barbaricum, alterum antiquis Græcis usurpatum, et inter delicias cultus habitum. Hinc circumtonsi mangonum pueri. Hinc 'oratio circumtonsa' pro elegante ac venusta, ac concinna, beneque depexa. Hæc tonsura formam alveoli referebat inversi, hoc est, *σκαφίου*. Unde et *σκαφίβουροι*, qui sic tonsi. Crines in eo genere undique æqualiter descendentes in orbem ibant. Ea usi sunt inter Græcos veteres qui elegantiae studebant, ephebi, viri, et apud Romanos etiam ministri lautiores. Testis est præsens Suetonii locus. Meretrices etiam eo habitu crinium sæpe ornabantur, ut ex Hesychio constat, in voce *σκαφίου*. Hæc est circumtonsiō, quam, exceptis regii generis hominibus qui intonsi erant, Francos nostros olim usurpasse vulgo testatur Agathias. Alia fuit *βαρβαρικωτέρα*, quam Phœnices, Arabes, Thraces et plures barbaræ nationes frequentarunt: de qua diximus in Epistola de Coma. *Salmas*.

Per trina theatra virgīs cæsum] Hoc proprie *θεατρίζειν* dicunt Græci, et *παραδειγματίζειν*. *Casaub*. Pompeii, Balbi, et Marcelli, ut puto. ea enim Augusti tempore fuerunt, præter amphitheatrum Statilii Tauri. Strabo libro v. et Ovid. libro iii. De arte amandi: 'Visite conspicuis terna theatra locis.' *Torrent*.

Hylam pantomimum] Mimi imitatores sunt. Pantomimi, omnium personarum imitatores effictoresque. Plinius in Paneg. 'Idem ergo populus ille aliquando scenici imperatoris spectator et applausor, nunc in pantomimis quoque adversatur, et dam-

nat effœminatas artes et indecora seculo studia.' *Budæus*.

Exsibilabatur] Histrio, si paullo se movit extra numerum, aut si versus pronuntiatus est syllaba una brevior aut longior, exsibilatur, exploditur. Cicero.

Cap. 46. Ad hunc modum] Dixit hactenus de iis, quæ circa jura civitatis nova instituit, aut abolita restituit Augustus: subjicit nunc de iis, quæ circa jura Italicorum populorum sanxit idem: mox de institutis illius circa provinciarum jura pauca dicturus. *Casaub*.

Frequentavit] Quippe quam triplex civile bellum exhauserat.

Vectigalibus publicis] Absque his nullum commune poterat constitui. In lapidibus non rara eorum mentio, qui publica vectigalia municipiorum constituerunt, auxerunt. Non solum autem in suis agris Italici, populi vectigalia sua habuerunt: sed etiam in remotissimis interdum. Vide Cicero. de Arpinatibus municipibus, in epistolis ad D. Brutum Galliae Cisalpinæ Proprætorem. *Casaub*.

Excogitato genere suffragiorum] Sed et ante Augustum coloniæ civium Romanorum, præter sacra, omnia jura habebant, quæ cives Romani obtinebant, quemadmodum et municipes cum suffragii jure. Alia conditio Latinarum fuit, quæ tantum Latii jure fruebantur. Hæc si quando admixta ad comitia sunt, non jus hoc fuit, sed beneficium, id tributium societati antiquæ et consanguinitati Latinorum. *Onuphr. Panvinius*.

Decuriones colonici] Decuriones Senatus, plebs populi Rom. imaginem referebant, et ex decurionibus singulis annis duo vel quatuor viri creabantur juxta coloniæ magnitudinem, qui ii. viri vel iv. J. D. id est, juri dicundo, vocabantur. Hi Consulium Romanorum speciem repræsentabant. *Onuphr. Panvin*. Unicuique civitati, secundum mores suos, sui ma-

gistratus sunt, qui decuriones dicuntur, consilii publici gratia primum introducti. Emanavit autem origo nominis a coloniis P. R. in quibus, qui eas deducebant, Triumviri decimum quemque consilii causa adscribebant. *Alciatus*.

Obsignata Romam mitterent] Unversa Italia ante Augustum civitatis jus habuit: ergo et suffragiorum: sed quia propter rei difficultatem, et molestiam veniendi Romam singulis comitiis, pæne inane id jus fuit, nullique usui populis Italicis, propterea Augustus solerter genus hoc suffragiorum colonicorum excogitavit. *Casaub.*

CAP. 47. *Provincias validiores, &c. ipse suscepit*] Sub hoc prætextu Senatium inermem imbellemque efficiebat, et ad se solum arma militesque transferebat. Hac de causa Senatum populoque Africa, Numidia, Asia, et cum Epiro Græcia, Dalmatia, Macedonia, Sicilia, Creta, Libya Cyrenaica, Bithynia cum Ponto finitima, Sardinia atque Hispania Bætica, scriptæ sunt: Cæsari autem Hispaniæ quod reliquum erat, ut Tarracoenensis Lusitaniaque: tum omnis Gallia, et Narbonensis, et Lugdunensis, Aquitaniaque, et Celtici, cum iis populis, qui eorum coloni essent. Cæteræ provinciæ, quæ post id tempus sub Romanam ditionem pervenerunt, semper imperatori accesserunt. *Dio Cassius.*

Cæteras Proconsulibus sortito permisit] Consulares, qui populi provincias administrabant, dicebantur Proconsules, et sortito in eas proficiscebantur, antiquo scilicet more, qui stante Republica obtinebat, qui vero provincias Cæsaris, legati consulares vel consulares simpliciter, nec illos Proconsules dici moris erat, ne confunderentur cum populi Proconsulibus: alias nihil prohibebat et eos appellari Legatos Cæsaris pro Consule, ut Legati pro Præto dicebantur prætorii viri, quos provinciis suis nomine ac

jure prætorio gubernandis præficiebatur Cæsar. Hinc quoties leges in veteribus monumentis consulare provinciæ, semper de legato Cæsaris consulari intelligas licebit. Strabo *ὑπατικοὺς ἡγεμόνας* eos vocat, et *ὑπατικοὺς δικαιοδότης*, lib. iv. Atque hi originem habent, non ab Hadriano vel Constantino, ut volunt, sed ab Augusto ipso. *Salmas.*

Ac tamen nonnullas commutavit interdum] Pro arbitrio suo imperatores provinciarum jura et administrationem sæpe mutarunt, et quæ populi erant, suas esse voluerunt, suas autem populo transcripserunt. Et sic de consularibus proconsulares, et contra: de præsidalibus prætorias, et de prætoriiis præsidales fecerunt, quarum mutationum exempla tam multa reperiuntur in antiquis præsertim inscriptionibus, ut ea huc afferre nihil sit necesse. *Idem.*

Terræ motu subversas] Principatu Augusti Tralles, et in Cypro plurimæ civitatum partes terræ motu conciderunt: autor Ensebius. *Beroald.*

CAP. 48. *Regna, quibus belli jure, &c.*] Codex Salmas. *Regnorum, quibus belli jure potitus, præter pauca, aut iisdem, quibus aderat, reddidit, aut alienigenis cor tribuit.*

Educavit simul cum suis et instituit] In his Agrippam Aristobulo Herodis filio natum. *Josephus lib. xviii. c. 8.* Sed et cives quidam cum Augusti liberis et nepotibus educati: etsi eum honorem non temere cuius ille detulit. Suetonius libro de Illustribus Grammaticis: ‘Verrius Flaccus, ab Augusto nepotibus suis præceptor electus, transiit in palatium cum tota schola: verum ut ne quem amplius posthac reciperet.’ *Casaub.*

CAP. 49. *Classem Miseni, et alteram Ravennæ*] Apud Misenum et Ravennam singulæ legiones cum classibus stabant, ne longius a tutela urbis abscederent: et cum ratio postulasset, sine mora, sine circuitu ad omnes

mundi partes pervenirent. Nam Misenatum classis Galliam, Hispanias, Mauritaniam, Africam, Ægyptum, Sardiniam, atque Siciliam habebat in proximo. Classis autem Ravennatum, Epirum, Macedoniam, Achaiam, Propontidem, Pontum, Orientem, Cretam, Cyprum, petere recta navigatione consueverat. Vegetius.

Calagurritanorum] Calagurrium, civitas est Hispaniæ, in Vasconibus collocata. Calagurritani Sertorium foverunt: cujus interfecti cineribus ut fidem præstarent, obsessi a Cn. Pompeio, uxores suas natosque ad usum nefariæ dapis verterunt, humanis carnibus vescentes, cum nullum jam aliud animal in urbe eorum superesset. Quintilianum Calagurritanum fuisse, innere videtur divus Hieronymus. *Beroald.*

Item Germanorum &c.] Confer Galbæ c. 12.

Definitis pro gradu cujusque et temporibus militiæ, et commodis missionum] Decretum est, ut Prætorianis quinque millia drachmarum, postquam sedecim annos, reliquis tria millia darentur, postquam viginti militassent. Dio Cassius.

Ærarium militare] Id factum anno DCCLIX. Zonaras Agrippæ Posthumi damnati bona in ærarium militare relata ait. Propriique hinc ærario præfecti. Lapis in Samnio: L. NERATIO. C. F. VOL. PROCVLO. PRÆF. ÆRARI. MILITARIS. *Lipsius.* Antea quoque non unum Romæ ærarium, sed tria fuisse comperio: unum, in quo civium tributa, ac sctorum vectigalia, et præda imperatorum asservabatur, quo sumtus bellorum ordinarii sustinebantur: alterum, sanctius ærarium appellatum, in quo anrum vicesimarium custodiebatur: cujus meminit Liv. bello Punico II. tertium, in quo pecunia Gallici belli caussa servabatur: refert Appianus lib. II. *Sigon.*

Cum vectigalibus novis] Bina vectigalia, quæ in hunc usum constituta

sunt, observamus: quorum primum est vicesima hereditatis et legatorum, quam tamen idem, qui constituerat, Augustus sustulit, cum eam ægre admodum pateretur populus. Alterum elicimus ex his Taciti verbis: 'Centesimam rerum venalium, post bella civilia institutam, deprecanti populo edixit Tiberius: militare ærarium eo subsidio niti, simul imparem oneri Rempublicam.' Hanc etiam Tiberius, Cappadociæ regno in provinciam redacto, in ducentesimam mutavit. *Marc. Donat.*

Juvenes primo modicis intervallis] Res antiquissimæ originis, nedum ab Augusto primo excogitata. Nam hi sunt Persarum angari et astandæ, et Græcorum hemerodromi. *Casaub.*

Per militares vias] Cum viæ aut publicæ sint, aut privatæ, publicæ nunc Militares, nunc Consulares, nunc Prætoriæ vocantur, Græce βασιλικαί. Siculus Flaccus de condit. Agrorum 'regales' vertit. Et dictæ publicæ, vel quod in solo publico sunt, vel quod publice muniuntur, et curatores accipiunt L. III. de loc. et itiner. publ. l. II. 'Ne quid in loco publ. vel itin.' *Torrent.*

Dehinc vehicula disposuit] Videtur eo tantum vehicularium illum cursum instituisse, ut quid in provinciis gereretur cognoscere celerius posset: non ut etiam magistratibus aliisque passim hominibus exhiberetur: quod postea factum est, ex instituto Adriani, quemadmodum ostendit in ejus vita Spartianus, qui ejusmodi cursum publicum 'cursum fiscalem' appellavit. *Salmas.*

Ut qui a loco eidem perferrent litteras] 'A loco' hic interpretor, celerime, statim, sub manum; diciturque id ea forma, qua e vestigio, extemplo, quæ idem significant. Neque aliter apud Plantum Amphit. 'e loco aliquem convenire,' id est, statim. Sed et inde natum est 'illico,' μάλ' ὄκα. Cum autem libb. alii habeant *iidem*, id vulgato *eidem* libenter prætulerim.

Sic igitur lege, *Commodius id visum, ut qui a loco (vel, e loco), iidem perferrent litteras, et interrogari quoque, si quid res exigent, possent.* Juvenibus et vehiculis, modicis intervallis, per militares vias dispositis, duo hæc obtinere et voluit et potuit Augustus; ut, nempe, quæ in provinciis gesta, et celeriter annuntiari, et propius cognosci possent. Annuntiandi celeritatem juvare juvenes et vehicula disposita; cognoscendi facilitatem, quod quæ litteris non satis expressa, aut in iis, ut sæpe fit, omissa, ex iisdem et litterarum gerulis, et rerum provinciæ gnaris, haurire promptius certiusque liceret. *Boxhorn.*

CAP. 50. *In diplomatibus libellisque et epistolis signandis*] Plinius: 'Usque in hoc tempus, domine, neque cuiquam diplomata commodavi.' Indicatque in eadem epistola, se uxori suæ usum diplomatum nomine Imperatoris commodasse, volenti ad amitam excurrere. Ex quo colligimus, diplomata convenire cum significato Jurisconsultorum, esseque indultum, cujus gratia in celeritate consistat. Nescio an id sit, quod vulgo *patentes*, et *litteras passus* appellant: ut, qui diplomata impetraverit, possit iter facere sine interpellatoribus. *Beroald.* Sunt autem a forma diplomatata appellata: nam formabantur in modum tabellarum duplicium, quare etiam *διπλᾶς* Græci vocant. *Casaub.*

Initio Sphinge usus est] Divus Augustus inter initia Sphinge signavit. Duas autem in matris anulis jam indiscretæ similitudinis invenerat. Altera per bella civilia, absente eo, amici signavere epistolas et edicta, quæ ratio temporum nomine ejus reddi postulabat, non infaceto lepore accipientium, ænigmata afferre eam sphingem. Postea ad evitanda convicia sphingis, Alexandri M. imagine signavit. Plinius.

Imagine Alexandri] Julius Capitolinus: 'Dicuntur juvari in omni actu suo, qui Alexandrum expressum vel auro gestitant, vel argento.' *Beroald.*

CAP. 51. *Clementiæ civilitatisque*] Hactenus expositum Suetonio, quid in administranda Republ. pace belloque Augustus gesserit: nunc quasdam ejus, ut sic dicam, publicas virtutes enarrat, alias in privata illius vita expositurus. Ea, de quibus hic tractat, sunt clementia et civilitas: de priore agit ad initium capituli 52. de posteriore ad finem c. 56. More enim suo, quod interpretes non observant, conjungit in propositione quæ deinde separatim exsequitur. *Casaub. Clementiæ*] Seneca in i. de Clem. moderationem Augusti non tam clementiam, quam 'lassam crudelitatem' fuisse docet. 'Fuerit moderatus,' inquit, 'et clemens, nempe post mare Actiacum Romano cruore infectum, nempe post fractas in Sicilia classes, et suas, et alienas; nempe post Perusianas aras, et proscriptiones. Ego vero clementiam non voco lassam crudelitatem.' Et poterat quidem illa, quæ recenset Annæus, vel rerum necessitas, vel ætas immaturior excusare: at, quæ postea quoque perpetrasset eum memorat Tacitus, haud minus gravia videntur: nempe, crimina quædam in majus extollendo, 'clementiam majorem, suasque ipsum leges egressum,' Ann. III. Non est tamen dubium, quin et Liviæ et Mæcenatis hortamenta sæpe ad mitiora consilia principem traduxerint. *Civilitatisque*] Dio civilitatem hanc *ἰσομοίριαν ἐξ ἰσονομίας* appellat, et alibi τὸ δημοκρατικὸν, egregia voce: simili ratione Theophrastus in fragmento Characterum nondum edito *ὀλιγαρχικὸν* vocat hominem non civilem: de quo apte dixeris, quod de Julio Cæsare Lucanus: 'Concessa pudet ire via, civemque videri.' Latini interdum æqualitatem indignant,

vel 'æqualitatem civilis juris,' ut Seneca. Juvenalis 'sensem communem,' Sat. VIII. *Casaub.* Ita Claudius, quanquam fecte, 'unum se civium et consensui imparem respondit.' Annal. XII.

Male opinari] Opinari Latinis, τὸ φημίξειν. Nec enim est aliquid intra se sentire tantum, sed etiam exprimere quod sentias, et loqui. Valer. Max. de Daphida: 'ineptæ et mordacis opinionationis;' malæ linguæ hominem ita vocavit. Inde opinio, ἡ φήμη, quod omnes passim loquuntur et jactant. *Salmas.*

Sedulo violentius] V. C. habet, ut videtur, rectius, *Tiberio quoque eadem de re, sed violentius,* &c. F. Ursinus.

Ætati tuæ, mi Tiberi] Quasi sævitia, quæ tum in Tiberio se prodebat, vitium esset ætatis, non naturæ, ut in Claudio noster ait. Ac videtur Augustus faciens de se conjecturam, ita opinatus de Tiberio: fore ut quandoque maturesceret simul et mitesceret ejus ingenium. Sed quam falleretur ille in hoc suo judicio, eventus demum docuit. *Casaub.*

CAP. 52. *Templa quamvis sciret]* Hinc orditur de civilitate Augusti memorare: cujus hoc primum documentum ponit, quod honores a civibus supra humanum fastigium non admiserit: dico a civibus: nam quod in provinciis aras et templa sibi poni siverit, non putavit Suetonius id esse incivile. adeo Quirites isti cæteros mortales ne hominum quidem loco habuerunt. Melius Tacitus, qui generaliter illud in Augusto culpatum notat, 'quod templis coli voluerit.' *Idem.*

Proconsulibus decerni solere] Jam olim invaluerat hæc ἀρέσκεια, ut vocat Polyb. l. v. apud Asiaticos, Græcos, Syros, et alios, honorandi τοὺς εὐεργετας θεοῖσιν καὶ βωμοῖσιν. Cicero ad Atticum: 'Nullos honores mihi, nisi verborum, decerni sino: statuas, fana,

τέθριππά prohibeo.' Quod verè, nec sine causa et Cicero gloriatur, et in Augusto hic a Suetonio laudatur: nam legibus Romanorum cautum erat diserte, ut Proconsulibus jus esset permittendi, quo templa sibi et monumenta ponerentur. Vide M. Tullium ad Q. fratrem. *Casaub.*

Nisi communi suo Romæque nomine] Ex Josepho intelligitur moris fuisse, ut qui simulacrum Imperatori consecrare vellent, in exemplar sumerent nobile aliquod alicujus Dei signum. Nihil autem per ea tempora illustrius apud Græcos, Olympiaco Jovis colosso, Junonis Argivæ statua. Quare Cæsarem ad illius, Romam ad hujus similitudinem formarunt. *Idem.* Hinc numismatum inscriptio, ROM. ET. AVG. marmorum quoque, SACERDOS. ROM. ET. AVG. Sed et apud Sex. Rufum templum Romæ et Augusti regione templi Pacis. Augusti vero solius apud eundem regione fori Rom. cujus et Plin. meminit l. XXXV. c. 4. in fine. *Idem* libro XXII. c. 19. 'In palatii (inquit) templo, quod fecerat Divo Augusto conjux Augusta.' Extat et Antonini Pii apud me nummus cum templo, atque inscriptione, TEMPLVM. DIV. AVG. REST. id est, Augusto restituit. Omitto quæ in provinciis, et peculiariter in Asia Pergami, in Bithynia Nicomediæ, venti, et consentienti etiam, ut tradit Dio lib. LI. exstructa fuere, quorum memoriam nummi servant. Merito igitur Horat. 'Cælo tonantem credidimus Jovem Regnare, præsens divus habebitur Augustus.' *Torrent.* Chalcidenses Tito Flaminio et Deis quibusdam templa consecrarunt: ut Tito et Herculi, Tito et Apollini. *Plutarchus.*

Nam in urbe quidem pertinacissime hoc honore abstinuit] De urbe ait: Dio etiam de Italia. Tacitus autor est, 'effigie numinum' coli eum voluisse: id valet in eam mentem, ut signa ad-

posita Augusti statuæ sint, quæ solent Deorum, puta radius, hasta, fulmen. Itaque nummi etiam hodie, in quibus Augusti caput radiatum. *Lips.*

Argenteas statuas olim sibi positas conflavit omnes] Secutus Mecænatis consilium, quod narrat Dio lib. LII. De his statuæ loquitur ipse in breviario rerum suarum, quod est Ancyræ. *Casaub.* Argenti usum in statuas primum ad honorem Divi Augusti in adulationem temporum transisse, falso existimatur: jam enim triumpho Magni Pompeii reperimus translata Pharnacis, qui primus regnavit in Ponto, argenteam statuam: item Mithridatis Eupatoris, et currus aureos argenteosque. Plinius.

Exque iis aureas cortinas Apollini Palatino dedicavit] Cortinarum frequentissimus olim usus in ordinandis Deorum templis, Apollinis præsertim, ut Plinius scribit lib. XXXIV. et Bacchi. In plerisque enim certaminibus (Baccho potissimum sacris, ut notat lib. II. Athenæus,) præmium fuit *τρίπους*, quem victor non auferebat domum, sed ei Deo consecrabat, in cuius honorem celebrabatur id ludicrum. Hi sunt *τρίποδες χορηγικοί*, quorum mentione Græca omnis historia, maxime autem Attica, refertissima est. *Casaub.* Quare tripodem Apollini imprimis dicarunt, quæ est Latinis cortina? An quia tripus etiam est Bacchicus crater, quo vinum miscere olim solebant? Et Apollinis vera esse responsa præ cæteris creditum fuit: unde et proverbium natum, ut vera loquentes dicantur *ἐκ τρίποδος λέγειν*. vinum autem et ipsum est *ἀληθευτικόν*, id est, in causa ut veritas proferatur. *Cumerarius.*

Dejecta ab humeris toga, nudo pectore] Hebræorum, Græcorum, et Romanorum mos, *τῇ γυμνότητι ταπεινοῦν ἑαυτὸν*, ut loquitur Plutarchus. Quare in omni graviore commotione vestes lacerabant, ut passim in omnibus scriptoribus. Augustus vero etiam

deiecit vestem, et nudat pectus, ut significet malle se occidi, quam eum titulum recipere. *Casaub.*

CAP. 53. *Domini appellationem]* Insecutos principes, etiam bonos, et domini, et rerum domini, et heri appellationem admisisse palam est. Sero Julianus Augusti et Tiberii consuetudinem revocare conatus est, et dominum se appellari vetuit: quæ ejus *εἰρωνεῖα* a plerisque est irrita, ut ipse testatur. *Idem.*

Gravissimo corripuit edicto] Edicta non unius generis argumentive fuerunt. Non enim omnia ad Jurisdictionem pertinebant: sed quædam ex his monitoria erant, quædam objuratoria, quale hic habes: quædam consolatoria. Imo sunt aliæ innumeræ eorum species, quæ certo alicui generi accepto ferri non possunt. Variæ namque, prout inciderat, principes, magistratusve edicebant. *Brisson.*

Atque hujusmodi blanditias] Inter fratres sunt blanditiæ, adversum potestates meræ sunt adulationes. Sic recte modo vocavit Suetonius, proprietatis sermonum diligentissimus. *Casaub.* Etiam amicas suas ii qui amant dominas vocant. Adde Suet. Claud. c. 21. ‘Hortando rogandoque ad hilaritatem homines provocans, dominos identidem appellabat.’ Atque hinc natum arbitror, ut si occurrerent, quorum quis nomina vel ignorabat, vel non meminerat, dominos eos vocaret. Auctor Seneca libro I. Epistol. Quo referendum Martial. epigramma, ‘Cum te non nossem, dominum regemque vocabam.’ Alterum vero illud, ‘Cum voco te dominum, noli tibi, Cinna, placere: Sæpe etiam servum sic resaluto meum,’ irritio est. *Torrent.*

Urbe oppidove] Oppidum alii locum muro, fossavæ, aliavæ qua munitione conclusum dicunt. Alii locum ædificiis constitutum, ubi fanum, comitium, forum, et murus sit. Servius. Oppidum eam Romæ partem vocat Livius,

quæ intra mœnia erat, ut ab urbe differat. *Turneb.*

Pedibus fere] Plinius de Trajano : ‘ Hoc ipsum, quod ingressus es, quam mirum lætumque ! Nam priores in-vehi et importari solebant : non dico quadrijugo curru, et albitibus equis, sed humeris hominum, quod arrogantius erat.’ Et paullo post : ‘ Manet imperatori, quæ prior, humanitas. Incedebas pedibus, incedis : lætabaris labore, lætaris : eademque omnia illa circa te, nihil ipsa te, fortuna mutavit.’

Adoperta sellu] Clausa, cooperta. Quid si legas, *adaperta*? ut sit sensus, Augustum in hoc civilitatis documentum præstitisse, ut per publicum incederet lectica patefacta, ita ut omnibus adeundi alloquendique potestas fieret. *Beroald.*

Quasi elephanto stipem] Mos agyrtarum, et eorum omnium, qui ejusmodi beluas ostentant. Ælianus de animalibus lib. vi. cap. 10. appellat ‘ stipem,’ quæ Galenus *σμικρότατα νομίσματα*, initio Ἐπωδοῦ, sive postremi libri de usu partium. *Casaub.* Vide Plinium lib. viii. c. 5.

Nisi in curia] Civilitas Augusti maxima, qui Senatores die Senatus salutare noluit domi, sed in curia : tanquam et ipse unus foret ex Senatoribus. *Beroald.*

Nulla submonente] Cum esset memoria præditus singulari, non indigebat nomenclatore, qui in ejus aurem nomina Senatorum infarciret, quos salutabat. *Idem.*

Valedicebat] Cod. Salmas. *valere dicebat.* Adscriptum erat : forte, *valedicebat.*

Officia cum multis mutuo exercuit] Tertulliani appositus locus huic Suetonii explicando in lib. De idololatria, ‘ Circa officia privatarum et communium solemnitatum, ut togæ puræ, ut sponsalium, ut nominalium, nullum putem periculum.’ Paullo post eidem ‘ officii titulus’ dicitur pro

caussa. Sunt autem celeberrimæ illæ officiorum causæ, quæ verbis superioribus Tertulliani continentur : erant tamen et aliæ multæ, ut deductio magistratum, candidatorum, et funeris, salutationes, recitationes, et aliæ, quarum libro eodem c. 10. Tertull. meminit. Horum officiorum pleaque noctu vel prima luce solita celebrari observavimus : Plinius vocat officia antelucana epist. 12. lib. iii. Propter ista erant Romæ antipodes, qui noctu vigilarent, sterterent interdum : de quibus Seneca epist. cxxii. *Casaub.*

Ob id inedia mori destinantem] More qui per illa tempora vigeat, ut debilitatem vel morbum immedicabilem ἀποκατερῆσει effugerent. Sic Atticus obiit, de quo Cornelius Nepos : sic Corellius Rufus, de quo Plinius epist. lib. i. et alii multi. Hic fructus Stoicæ doctrinæ tum maxime florentis. quanquam et aliæ sectæ nonnullæ, et quidem voluptuariæ, impellebant homines ad mortem. Exemplo sit Hegesias secta Cyrenaicus, e re Πεισιθάνατος dictus, quod vulgo hominibus mortem suaderet, cujus olim liber de eo argumento extabat Ἀποκατερῶν inscriptus : de quo M. Tullius in primo Tusculanarum. *Idem.*

CAP. 54. *Contradicerem tibi si locum haberem*] Objicit occupatam Remp. sive, quod idem est, omnia in Republ. loca. ‘ Locus’ apud scriptores Romanos ita interdum accipitur. Sic in Vespasiano, ‘ præturæ sextus locus.’ Qui acumen hujus dicti exponeret, hactenus neminem vidi. *Idem.*

Altercationes disceptantium] Contentiones Senatorum sibi invicem contradicentium. Sed Cicero in Partitionibus : ‘ Ex rationis et ex firmitati confictione, et quasi concursu, quæstio exoritur quædam, quam disceptationem voco, in qua quid deveniat in judicium, et de quo disceptetur, quæri solet.’

De Republica loqui] Etiam in genere

sententiam dicere, erat 'de Republ.' vel 'de summa Rep. dicere.' Cic. ad Att. I. 'Rogatus ego sententiam, multa dixi de summa Republica.' Idem I. in Anton. 'Antequam de Republ. P. C. dicam ea, quæ dicenda hoc tempore arbitror.' Sed et in extremo IV. Catilin. hortatur Patres fortiter ac diligenter, ut instituerant, de summa salute publica, deque universa Republ. decernere. Atque adeo interdum ipsi Senatores postulabant, ut sibi de Republ. liceret dicere, id est, si quid e Republ. crederent, pro sententia dicere. Exempla passim obvia: et imprimis Liv. lib. III. Ubi cumque autem legitur *de summa Reipubl.* vitiose legitur pro *de summa Reipublica.* Brisson.

Nec ideo libertas aut contumacia] Contumaciam vocat indomabilem illam jactationem libertatis, quæ inanis est principe obluctante, sub pessimo etiam exitiosa. Eam abruptam vocat Tacitus, eique opponit obsequium deforme. Inter illa media est modestia, qua multi magni sapientisque viri, sub principibus opprimentibus libertatem, iter ingressi sunt periculis vacuum. *Boxhorn.*

CAP. 55. *Nec expavit, et magna cura]* Liber Ferrar. *neque expavit, nec magna cura redarguit, ne requisitis quidem auctoribus. Id modo, &c.* quam lectionem sequor. *Torrent.*

Cognoscendum posthac, &c.] Crimen famosi libelli publici iudicii est: quam rem C. Tacitus sic exsequitur: 'Legem majestatis Tiberius reduxerat, cui nomen apud veteres idem, sed alia in iudicium veniebant, &c. Primus Augustus cognitionem de famosis libellis specie legis ejus tractavit, commotus Cassii Severi libidine, qua viros fæminasque illustres procacibus scriptis diffamaverat.' Quæ verba referre placuit, ut intelligeretur, quomodo crimen illud publicum sit, quod tamen in tractatu publicorum iudiciorum non connumeretur: ap-

paret enim sub lege Majestatis contineri, cum ad ejus exemplum judicetur. *Alciatus.*

Sub alieno nomine edant] Quid si suo nomine edant? an minus tenebuntur? Lego igitur, *suo, alienove nomine*, quanquam nullo adjunctus codice, sed sola ratione: sive enim suo, sive alieno, vel etiam sine nomine, (dummodo de auctore constet,) famosum quis carmen ediderit, intestabilis ex lege esse jubetur. Sic Ulpian. l. v. De injuriis et famosis libellis. Idque etiam XII. tabulis vetitum fuit, ne quod condere carmen liceret ad alterius injuriam. *Torrent.*

De inhibenda testamentorum licentia] Quæ adeo recepta, ut plerique ingeniorum petulantiam non alio velo exercerent. Ita 'Fulcinus Trio suppremis tabulis multa et atrociam in Macronem composuit,' ait Tacitus Annal. VI. Ab hac mente Suetonius: nec virum doctum C. Sigonium quisquam audiat corrigentem, *de inhibenda scommatorum licentia.* Enimvero exempla hujus libertatis in extrema tabula regulaque habes in Tacito plura. *Lipsius.*

CAP. 56. *Tribus circumibat]* Sicut insequentium imperatorum nemo similior Augusto, quam Trajanus, ita, cum ipse consulatum peteret, Augusti modestiam adæquavit. Plinius: 'Comitiis tuis interfuisti candidatus, non consulatus tantum, sed immortalitatis et gloriæ et exempli, quod sequerentur boni principes, mali mirarentur. Vidit te populus Romanus in illa veteri potestatis suæ sede: perpeusus es longum illud carmen comitiorum, nec jam irridendam moram: Consulque sic factus es, ut unus ex nobis, quos facis Consules.'

Cum candidatis suis] Erant candidati, hoc est, petitores magistratum, qui Cæsaris dicebantur. Hinc est ille jocus apud Quintilianum amphibologicus: nam Galba homini pilam negligenter petenti, 'Sic,' inquit,

‘petis tanquam Cæsaris candidatus.’ Nam illud ‘petis’ ambiguum est. *Beroald.* Confer, si lubet, Cæs. cap. 41.

Eisdem prætextatis adhuc assurrectum] Caussam disce ex verbis Taciti Annal. lib. iv. ‘Tiberius, in Senatu, oratione monuit in posterum, ne quis mobiles adolescentium animos præmaturis honoribus ad superbiam extolleret.’ Sed de theatro quod ait Suetonius et querela Augusti, quia populus ejus liberis plausum dederat, referendum ad historiam de Caio filio ejus, quæ narratur Dioni lib. LIV. Suspecta autem fuisse Caii et Lucii ingenia patri Augusto docet idem lib. LV. *Casaub.*

Causam veneficii] Cujus veneno Asprenati reo Cassius Severus accusator objiciebat, interesse cccxx. convivæ. Plinius.

Accusante Cassio Severo] Cum multi, accusante Cassio Severo, absolverentur, et architectus fori Augusti expectationem operis diu traheret, ita jocatus est Augustus: ‘vellem Cassius et meum forum accusasset.’ Macrobius. Autor Dial. de Orat. plus virium eum, quam sanguinis, habuisse ait: nec pugnare visum, sed rixari, et ob id inter recentiores putat oratores reponendum.

Ne si superesset] Id est, advocatus esset, reumque defenderet: hoc enim significat ‘superesset.’ Hinc animadvertente hoc verbum ‘superesse,’ contra Gellii sententiam, a Tranquillo positum pro defendere, atque advocatum esse. *Beroald.*

Ac ne laudatione quidem judiciali data] Pompeius, cum lege lata laudari reos vetuisset, ipse in judicium Planci laudandi causa venit. Cum quidem Cato, unus judicum, manibus aures obturans, non licere sibi laudationem legibus prohibitam audire, dixit. Plutarch.

Sicut Scutario cuidam] Videtur esse proprium nomen. In Glossario scutarius exponitur ἀξίωμα στρατιωτι-

κὸν φέρων, qui dignitate militari est præditus: quomodo hodie Galliæ regno, *Escuier*, gradus est nobilitatis, originem habens a re militari. *Casaub.*

Evocato quondam suo] Evocati erant veterani, gnari prudentesque militiæ, qui expletis stipendiis sæpe in Consulium et Ducum gratiam militiam ducebant. Græcis ἀνάκλητοι, quasi revocati. Plerique e beneficiariis esse solebant, qui nimirum beneficio imperatoris ad gradus aut commoda promoti, item agris et immunitate donati, ideoque magis obstricti. Et quia centurionibus comparati, interdum etiam miscebantur, et cum iis confundebantur: quin et cum legatis, quasi honestissimi, jungebantur. *Lipsius.*

CAP. 57. *Natalem ejus sponte atque consensu biduo semper celebrantur*] Augusti natalem et circensibus et venatione fuisse celebratum quotannis per unum aliquem e Prætoribus, narrat Dio lib. LIV. extremo. Idem libri sequentis initio, decretos in eam rem annuos Circenses ἀἰδλοὺς auctor est. Meminit et alibi. Non solum autem equester ordo, sed etiam collegia pleraque eum diem festivum habere solita, eratque arca ipsis communis ad festivitatis ejus impensas. Declarat vetus inscriptio Romæ. [Quam vide supra, inter Inscriptiones de Augusto, Num. VII.] *Casaub.*

Sponte atque consensu] Codex Salmas. concessu.

In lacum] Is veteris superstitionis ritus fuit. Sic enim solebant loca hominum opinione sacra, ut lacus, fontes, puteos, venerari. Pausanias, Atticis, de fonte quodam apud Oropios: Νόσον δὲ ἀκεσθελσις ἀνδρὶ μαγτεύματος γενομένου, καθέστηκεν ἄργυρον ἀφεῖναι καὶ χρυσὸν ἐπίσημον ἐς τὴν πηγὴν. Similia narrat et alibi. item Plinius VIII. epist. de Clitumno fonte. Notat hunc gentium morem Sozomenus lib. II. Eadem fuit et gentium Gothicarum consuetudo. Ar-

guit Ladislai regis Ungariæ decretum de synodi sententia ante annos quingentos factum: 'Quicumque ritu gentilium juxta puteos sacrificaverint, vel ad arbores et fontes et lapides oblationes obtulerint, reatum suum bene lant.' *Casaub.*

Curtii] In foro lacum Curtii a Curtio dictum constat. De eo triceps historia: nam et Procilius non idem prodidit quod Piso, nec quod is, C. Ælius Stilo secutus. A Procilio relatum, in eo loco dehisse terram, et ex Senatusconsulto ad haruspices relatum, esse responsum, Deum Manium (id est, Summanum) postulationem (id est, postulationem) postulare, civem fortissimum eodem mitti. Tum quendam Curtium, virum fortem, armatum adscendisse in equum, et a Concordiæ versum, cum equo in eum præcipitatum. eo facto, locum coisse, atque ejus corpus divinitus humasse, et reliquisse genti suæ monumentum. Varro. Forsan igitur stipem in lacum istum jecerunt, ut eo loci, quo hiatus ad inferos patuerat, Manes propitii redderentur.

Ex voto pro salute ejus stipem] Testantur duo lapides, quorum inscriptiones habes supra, p. 1149.

Strenam in Capitolio] Strenarum origo, queis felicem ominamur annum ipsius auspicio et initio, a Tatio rege manasse dicitur, qui primum Romuli hostis, deinde collega in regno Romano fuit. Symmachus lib. 1. Ep. 4. 'Ab exortu pæne urbis Martiæ strenarum usus adolevit auctoritate Tatii regis, qui verbenas felicis arboris ex luco Streniæ anni novi auspices primus accepit, DD. Imperatores: nomen indicio, viris strenuis hæc convenire ob virtutem.' *Turneb.* *Strenam*] Codex Salmasii *strenuam*.

Ut Apollinem Sandaliarium] Apollo Sandaliarius potest videri dictus, quod sandaliis indutus esset. Sic Jupiter Tragædus apud Plautum in Amphitruone, quod histrionicam fe-

cerit. Apollo Sandaliarius in regione IV. ponitur a P. Victore; et item Vicus Sandaliarius in veteri inscriptione: GERMANICO. CAESARE. C. FONTEIO. CAPITONE. COSS. KAL. JAN. STATÆ. FORTUNÆ. AUG. SACR. SEX. POMPEIUS. L. TROPHIMUS. CN. POMPEIUS. CN. L. NICETOR. MAG. VICI SANDALIARI. REG. IIII. ANNI. XVIII. D. D. *Fr. Ursinus.*

Sigillatim] Cod. Salmas. *singillatim.*

Sed et modulatis carminibus] Qualia ante Deorum effigies canebantur. Sueton. Calig. cap. 16. 'Nobilibus pueris ac puellis carmine modulato laudes virtutum ejus canentibus.' De absentis Augusti desiderio elegantissima Horatii Oda 5. lib. IV. *Torrent.*

Supplicium de quoquam sumeretur] Diem reditus Augusti in urbem *ἱερόν* in perpetuum factum decreto Senatus narrat Dio: festus autem diebus supplicio abstinerunt veteres Græci et Romani. *Casaub.* Ita in Græcia, cum legati aut Delon, aut Epheson, aut in alias urbes, religionum nomine celebres, advenissent, mos erat, nulla supplicia de sontibus sumi: nec quenquam fas tum fuit etiam capitis condemnare. Cessabant tum judicia publica, eorumque executiones: ac, cum hic mos violaretur, ἡ θεωρία λέσθαι dicebatur: de quo plura ad Tatum. *Salmas.*

CAP. 58. *Universi repentino maximoque consensu detulerunt ei*] Ovid. in II. Fastorum tradit, cognomen patris patriæ datum esse Augusto Nonis Februarii ab omnibus ordinibus. Sic enim inquit: 'Sancte pater patriæ, tibi plebs, tibi curia nomen Hoc dedit, hoc dedimus nos tibi nomen eques.' *Beroald.*

Legatione Antium missa] Antium urbs principum otio et vacationi civilium occupationum dicata est: itaque magna ibi sunt ædificia permulta, excipiendis, cum eo comigrant, oblata occasione, principibus. Strabo.

Neque acclamatione] Sæpe honores

maximi ita tributi, impetu magis quam consilio. expressit Livius hanc consuetudinem in consecratione Romuli. Et exempla plurima in historia Augustorum. *Casaub.* Legitima et sollemnis acclamandi formula in Senatu, 'omnes.' Ea dicta discedebant, nec sententiæ amplius rogabantur. Id imprimis sub insequentibus imperatoribus obtinuit. Ita Trebellius Pollio in Valerianis: 'Quæ cum essent sæpius dicta, addiderunt 'omnes:' atque ita discessum est.' Vopiscus quoque in Tacito, Metii Falconii oratione totum Senatorium ordinem concussum, statimque acclamatum scribit, 'omnes, omnes.' Similiter in Probo, post dictam a Manlio Statio sententiam, acclamatum refert.

Sic enim nos perpetuam felicitatem] Plinius in Panegyrico, 'Ut in unius salutem collata omnium vota, cum sibi se ac liberis suis intelligerent precari, quæ pro te precarentur!' Ibidem: 'Debemus obsecrare, ut omnia quæ facis, quæque facias, prospere cedant tibi, Reipublicæ, nobis: vel, si brevius sit optandum, ut uni tibi, in quo et Resp. et nos sumus.' *Casaub.*

Felicitatem Reip. et læta huic] Trajectio Suetoniana, ut ante monebamus, pro, felicitatem et læta Reip. huic: sic statim, 'ut prælato victimæ titulo in Capitolium ducerentur,' pro, prælato titulo victimæ in C. d. Nihil ergo mutemus. *Idem.*

Senatus te consentiens cum pop. R. consulat PATRIÆ PATREM] Hoc cognomen eam imperatoribus in civibus potestatem dabat, quam patres in liberos habent. Quod tamen initio non hac de causa Augusto decretum est, verum ut admonerentur, ut eos quibus præessent tanquam filios amarent, et ut ipsi a civibus patris loco colerentur. Post Augustum sequentes imperatores vetustis titulis novas quasdam addiderunt appellationes: omnibus enim post Antoninum Pium

imperatoribus Romanis, præter Marcum et L. Verum, Pii cognomen inditum est, sicuti post Commodum Felicitis. Perpetui vero, invicti Triumphatoris, Victoris, Maximi, Sempiterni, et alia ejusmodi cognomina, adulatione crescente, circa Diocletiani tempora inventa sunt. *Onuphr.*

Cui lacrymans respondit Augustus] Repente exortum gaudium ingens, lacrymæ sæpe consequuntur. Multa passim exempla, ut dicebamus ad Athenæum libro quinto c. 19. Sic Trajanus ad voces dilaudantis populi et fausta comprecantis 'lacrymis etiam et multo pudore suffundebatur,' inquit Plinius. Lege, si lubet, quæ de hujusmodi lacrymis ex lætitia fluentibus disputat Philo Judæus in libro Περὶ ἀποικίας. *Casaub.*

CAP. 59. *Statuam ære collato]* Formula non infrequens in lapidibus antiquis: qua declaratur populi affectio et consensus: Græci ἀνδριάντα ἐκ συντελείας vertunt. *Idem.*

Diem, quo primum ad se venisset, initium anni fecerunt] Multæ civitates sub imperio Romano proprios annorum characteres habuerunt, et neque Coss. Romanos indices cujusque anni scripserunt, neque Juliani rationem sunt secutæ. Sic Nicopolitani annos numerarunt ab Augustali suo: quod et Alexandria factum: fuisse enim illis quoque Augustalem suum anni indicem, et τοῦ ἐνιαυτοῦ ἄρχοντα, ut loquitur Theodoretus, Cnjacio ex non editis ejus urbis Chronicis notatum est. Habeo etiam in antiquissimis membranarum ψῆφον πασχαλίων, id est, canonem paschalem, scriptum Græce, ubi anni caput est non Januarii, sed September: quod in Alexandria Ecclesia aliisque scimus obtinuisse. Extat tamen Justiniani Novella, qua jubentur omnes omnium partium imperii Rom. συμβολαιογράφοι in scribendis instrumentis annum imperatoris et Coss. annotare: qua constitutione videntur æræ civi-

tatum propriæ ab usu omni summotæ.
Idem.

Super templa et aras] Aræ ante alias nobiles fuere, quæ Lugduni positæ, quæque Narbone, cujus extat hodieque consecratio. *Idem.* Augustus simul cælum et terram regere putabatur, utpote consecratus vivus vidensque, et altaribus, sacerdotibus, titulisque divinis numine novo in cælum sublatus. Viderique volebant adulatōres illum Deum esse, et personam hominis induisse ad orbem pacandum. Horat. lib. 1. Od. 2. 'Sive mutata juvenem figura, Ales, in terris imitaris almæ, Filius Maiæ, patiens vocari Cæsaris ultor.' Et Manilius socium illi Tonantem facit. *Barthius.*

Ludos quoque quinquennales pæne operidatim constituerunt] Tanquam heroi, ut de Julio Cæsare notat Dio lib. XLIV. Augusto autem constituerunt ἀγῶνας πενταετηρικούς et in Italia quidam, ut Neapolitani, Suet. infra, c. 98. et in provinciis multi, ut Pergameni, Dio lib. LI. alique multi: quos imitatus Herodes Magnus, Hierosolymis tale ludicrum instituit, Josephus lib. xv. Originum c. 11. item Cæsareæ, libro XVI. ejusdem operis c. 10. Ego vero etiam in Urbe quinquennales ludos decretos in Augusti honorem, post victoriam Actiacam, apud Dionem lego lib. LI. καὶ πανήγυριν οἱ πενταετηρίδα ἀγεσθαι ἔγνωσαν. Propter hanc quinquennialium ludorum frequentiam, qui, ad olympici agonis imitationem inventi, etiam ὀλυμπιάδες dicebantur, factum tandem ut ὀλυμπιάς pro qualicumque victoria, aut adorea et gloria quocumque modo parta, poneretur. Nicephorus Gregoras lib. LV. καὶ περὶ ὅσων ἑλλων εἰκὸς ἦν περιεργάζεσθαι στρατηγὸν ἄνδρα, καὶ πολλῶν ὀλυμπιάδων τοιούτων μεστόν. *Casaub.*

CAP. 60. *In suo quisque regno Cæsareas urbes condiderunt]* Notemus vocem 'quisque:' nam apud Geographos tot Cæsareas vel Sebastas

eo tempore conditas non invenias. Eutropius duo tantum exempla ponit: 'sicut,' inquit, 'in Mauritania a rege Juba, et in Palæstina, quæ nunc urbs est clarissima.' *Idem.*

Ædem Jovis Olympici] Jupiter Olympius, seu Olympicus mavis, (vel ab Olympio, a quo eruditus atque institutus fuit, ut Diodor. Siculus lib. IV. Biblioth. tradit, vel ab Olympo monte, in quo versabatur, ut vult Lactantius, sic dictus,) plura tota Græcia, præsertim Lacedæmone, et in Elide, templa arasque habuit, sed Athenis præcipuum. De quo Thucyd. lib. II. et Plin. lib. XXXVI. c. 6. inchoatum olim dicens, uti et Sueton. Reges non perfecisse, sed destinasse perficere, hoc loco scribit. Perfectum vero, dedicatumque ab Hadriano, apud nos Spartian. tradidit, apud Græcos Pausanias in Atticis, addens a singulis Græciæ urbibus positas in eo Hadriano statuas. Quas omnes Athenienses superarunt mirandi operis colosso. *Torrent.* Athenis ara duodecim Deorum extabat, quibus se tertium decimum addi volebat Alexander. Hos omnes duodecim Deos Olympios proprie vocabant. *Ælianus:* τὸν δὲ Ἀλέξανδρον ἐνέγραφε τοῖς Ὀλυμπίοις. id enim moris habuerunt Græci, ut, quos in Deorum numerum referrent, τῶν Ὀλυμπίων παρέδρους vocarent. *Salmas.*

Genioque ejus dedicare] Quæsitum apud eruditos, quis Deus esset Genius, inventumque non simpliciter id dici. Nam Genius naturæ est Deus parens illius, et Genii sunt cælorum multi, quorum meminit Capella in Nuptiis. Et Corporalium rerum Genii sunt elementa quatuor, ignis, aër, aqua, et terra. Quæ Græci cum στοιχεῖα vocent, γενεθλίους quoque θεοὺς dicunt, cui non absimile est, quod Macrobius adducit de penetibus naturæ. Duodecim cæli signa cum sole et luna sunt qui Genios aiant, et hi quidem Genii universales. Nam

sus est cuique loco Genius, quem faciunt ei præsidere. Quin et unicuique hominum suis sic dictus, ut Censorinus inquit, sive quod in ejus tutela, ut quisque natus est, vivit, sive quod, ut generemur, curat, sive quod una gignatur nobiscum, sive etiam quod nos genitos suscipiat ac tueatur. Eundem esse Genium et Larem multi veterum prodiderunt. *Vives.*

CAP. 61. *Referam nunc interiorem ac familiarem ejus vitam*] Plinius ad Trajanum: 'Habet hoc primum magna fortuna, quod nihil tectum, nihil occultum esse patitur: principum vero non modo domos, sed cubicula ipsa intimosque secessus recludit, omniaque arcana noscenda famæ proponit atque explicat. Sed tibi, Cæsar, nihil accommodatius fuerit ad gloriam, quam penitus inspicere.'

CAP. 62. *Postulantibus*] Cod. Salmas. *expostulantibus.*

Privignam ejus Claudiam] Fulviæ et Pub. Clodii filiam, Antonii privignam. Nam Fulvia tres habuit maritos, P. Clodium illum Ciceronis inimicum, ex quo erat hæc Claudia, secundum Curionem, tertium Marcum Antonium. Unde ait Cicero in secunda Antoniana: 'Etenim ista tua minime avara conjunx, quam ego sine contumelia describo, nimium debet diu populo Romano pensionem tertiam.' *Beroald.*

Simullate cum Fulvia] Extat epigramma Augusti Cæsarum, quo causa simultatis inter ipsum et Fulviam exortæ obscœna refertur. Sic enim ait: 'Quod futuit Glaphyram Antonius, hanc mihi pœnam Fulvia constituit, se quoque uti futuam: Aut futue, aut pugnemus, ait: quid? quod mihi vita Charior est ipsa mentula, signa canant.' *Idem.* Fulvia, ingenio ferox et inquieta, sperabat, se motu Italico Antonium a Cleopatra avulsuram. Plutarch.

Divortium fecit] Repudium dicitur,

cum futuri matrimonii sponsalia dirimuntur. Divortium vero non nisi inter conjuges est: quamvis pinguiore Minerva putem etiam de sponsis dici posse: qua ratione et Virgilius 'divortia aquarum' dixit: nec etymologiæ omnino repugnaret. Non diffiteor tamen *ἐμφατικωτέρως* in conjugibus dici. Est et apud Ulpianum 'fribusculum' dictio a me nusquam alibi lecta, cum propter iram subitaneam conjuges recedunt, non tamen divertunt, sed cessante fribusculo, et quiescente ira, revertuntur. *Alciatus.* Legendum omnino *frigusculum*. Vide Casauboni notas ad c. 66.

Pertæsus, ut scribit, morum pervertitatem ejus] At Liviam amare cœperat: ideo Scriboniam, quum filiolam sibi peperisset, eadem die repudiavit. Dio Cassius.

Et quidem prægnantem abduxit] Idque ex responso Apollinis. Prudentius, 'Idque Deum sorteis et Apollinis antra dederunt Consilium: nunquam melius nam cedere tædas Responsum est, quam cum prægnans nova nupta jugatur.' Tacitus et Dio, non Apollinem, sed pontifices consultos scribunt. *Casaub.*

Abduxit] Abducere proprie est per vim, sicut etiam 'perducere' interdum significat: inde 'perductores' a Cicerone in Verrinis dicti: qui, ut inquit Asconius, in hoc differunt a lenonibus, quod lenones sunt scortorum, perductores etiam invitaram personarum, et in quibus stupra exercitata legibus vindicantur. *Beroald.*

CAP. 63. *Ex Livia nihil liberorum*] Est quædam privatim dissociatio corporum, et inter se steriles, ubi cum aliis junxere, gignunt, sicut Augustus et Livia. Plinius.

Ut is obiit] Propertius contra receptam opinionem, atque adeo contra verum, scribit, lib. III. Marcelum in aquis Baianis submersum interiisse, quum constet ab Antonio

Musa medico aquarum frigidarum lotionibus enectum fuisse. Nam Musæ et ejus fratris Euphorbi inventum fuit, 'a balineis frigida multa corpora adstringi,' inquit Plinius lib. xxv. c. 7. Quare credibile, iisdem frigidis Marcellum, quum curare vellet, occidisse. Nempe gratificari Poëta voluit ei, quæ de ejus morte suspecta fuit, Liviæ Augustæ: quæ quum videret Marcellum ita omnibus carum esse, ut describitur a Virgilio vi. Æn. muliebriter atque impotenter *ζηλοτυπήσασα*, curavit eum clandestino mortis genere de medio tollendum. *Jos. Scaliger.*

Nam tum Agrippa alteram Marcellarum habebat, et ex ea liberos] M. Agrippæ tres uxores fuerunt. Prima, Pomponia Attici filia, conciliante eas nuptias M. Antonio Triumviro: ex ea genuit Vipsaniam Drusi matrem. Altera, Marcella Octaviæ filia: ex ea quoque liberi, si Suetonio fides. Tertia uxor Julia: ex ea nati Caius et Lucius Cæsares, Postumus Agrippa, Agrippina et Julia. In his plerisque verum, quod Tacitus notat Ann. iii. 'Una omnium Agrippæ liberorum Vipsania miti obitu.' Caius enim et Lucius veneno crediti periisse, Agrippina fame, Postumus ferro: Juliam excipio, cujus mortem lib. iv. ita narrat ipse Tacitus, ut ex natura videatur, ferri aut veneni nulla mentione. *Lipsius.*

Alteram Marcellarum] Filiæ igitur paternis quoque cognominibus vocabantur, ut Faustæ, Faustinae, Agrippinae. Interdum a nomine, ac cognomine simul, ut Vipsania Agrippina, Tib. c. 7. Livia Drusilla hic, Munatia Plancina apud Dionem. Interdum duarum gentium nomine, ut Junia Claudia, Ennia Nævia, Cæii Cæsaris conjuges, Calig. c. 12. *Torrent.*

Etiam ex equestri ordine] Confer Sejani codicillos ad Tiberium, et ad eos responsum hujus, apud Tacitum

Annal. iv. 'At enim Augustus (reponit Tiberius) filiam suam Equiti Romano tradere meditatus est. Mirum hercule, si cum in omnes curas distraheretur, immensumque attolli provideret, quem conjunctione tali super alios extulisset, C. Proculeium et quosdam in sermonibus habuit, insigni tranquillitate vitæ, nullis Reip. negotiis permixtos. Sed si dubitatione Augusti movemur, quanto validius est, quod M. Agrippæ, quod mihi conlocavit?'

Prægnantem uxorem] Vid. infra Tiberii c. 7.

Cotisoni Getarum regi] Si Plinio fides, sic scribenti lib. iv. c. 12. 'Getæ, Daci Romanis dicti,' pertinebit huc illud Horatianum ex lib. iii. Od. 8. ad Mæcenatem: 'Mitte civiles super urbe curas, Occidit Daci Cotisonis agmen.' Forsitan enim ex hoste amicus Cotisoni factus Octavius filiam ei collocare destinavit. Strabo tamen in vii. accurate Dacos a Getis disternat: et hos quidem versus Pontum et orientem inclinare, illos in diversum ad Germaniam et Istri foutes vergere docet.

Quo tempore sibi quoque invicem filiam regis in matrimonium petiisse] Cod. Salmas. *petiisset.* Hæc enim verba de Augusto potius, quam de Antonio, sunt interpretanda, cum *τὸ invicem* ad Cotisonem commodissime referatur, ut, cui filiam desponderat Cæsar, ejus eodem tempore filiam ambiisse intelligatur. Obduci potest, Augustum nullam unquam regis filiam in uxorem petiisse: semel enim ductam Liviam unice ac perseveranter amasse. At non id quæritur, quam vera sint, quæ inimicus Octavio impegit Antonius.

CAP. 64. *Germanico sororis suæ nepoti]* Vide Calig. c. 1.

Adoptavit domi] Tertium nepotem, Agrippam, et privignum Tiberium, in foro, idque lege Curiata. Cujus di-

versitatis ratio est, quod illi, cum adhuc in patris essent potestate, solo ejus consensu per mancipationem rite factam Augusto tradi poterant, quæ proprie adoptio est; hi vero, morte parentum suorum jam patres-familias effecti, non nisi in foro, consensu populi, coram Pontificibus, lege Curiata, in alterius transire potestatem permittebantur: homo liber enim caput mutare nequit, nisi populo consentiente, cives quippe ipsius Reipub. sunt. *Torrent.*

Per assem et libram] Æs in hac formula vere assem notabat, ut Varro declarat lib. VIII. et Festus, in 'rodus.' Atque hic est qui dicebatur in veteribus mancipiis 'assis Caianus.' Statius: 'Emptum plus minus asse Caiano.' Caius J. C. pro eo dixit, 'unum aut duos nummos.' *Casaub.* Fuit pop. Rom. majorum consuetudinis et formularum retinentissimus: sic ut etiam re sublata, ritus tamen vetustatis usurpandæ caussa servavit: quod idem in vocabulis fecisse apparet. Hinc in omni solutione pecuniæ, quæ quidem ritu Quiritum fieret, libripens adhibebatur, ac vetus formula retinebatur quamvis re mutata: quamvis, inquam, non amplius appenderetur, sed jam numeraretur pecunia: quam consuetudinem Boëthius ex Cæii instituit. his verbis exposuit: 'Is qui mancipio accipiebat, æs tenens ita dicebat: Hunc ego hominem ex Jure Quiritum meum esse aio: isque mihi emtus est hoc ære æneaque libra.' Horatius: 'Si proprium est, quod quis libra mercatur et ære.' Livius lib. VI. 'Inde rem creditori palam populo solvit, libraque et ære liberatum emittit:' hoc est, pecuniam Manlii nexi nomine feneratori exsolvit, adhibito libripende, qui æra penderet. *Hottomann.*

Et Consules designatos] Genitos Agrippa Caium ac Lucium in familiam Cæsarum induxerat, nec dum

posita puerili prætexta, principes Juventutis appellari, destinare Consules specie recusantis, flagrantissime cupiverat. Tacit.

Filiam et neptes ita instituit, ut etiam lanificio assuesceret] Hanc Augusti disciplinam domesticam Carolus Magnus, princeps æterna memoria dignus, imitatus est: nisi Suetonium Eginhardus nimis imitatur. Sic ille: 'Filiis lanificio assuescere, colloque ac fuso, ne per otium torperent, operam impendere, atque ad omnem honestatem erudiri jussit.' *Casaub.*

Et quod in diurnos commentarios referretur] Diurni isti commentarii sunt privatæ domus Augustæ ephemerides, quas servus vel libertus aliquis curabat, qui a memoria vel a commentariis dicebatur. At diurni illi actus, quos ipse quotidie in lecticula sua lucubratoria solitus est conficere, alterius generis erant: continebant enim quæ ad imperii rationarium pertinebant. Mos iste à Græcis ortus: quorum tamen solutior semper quam Romanorum disciplina fuit. *Idem.*

Nepotes et litteras, et natate, aliæque rudimenta per se plerumque docuit] Scio et Romanos et Athenienses inter gymnasia natationem habuisse: scio proverbium, 'Neque nare, neque litteras.' Cuique sua lectio et electio: ego scribam et notare. De scriptura enim, et puerilibus rudimentis, sermo est; itaque et litteras eos docuit, inquit, et notas. Probat quod sequitur de chirographo: quod nihil ad natationem. Notandi autem verbum capere potes de descriptione per notas crebra Romanis. *Lipsius.*

Quam ut imitarentur chirographum suum] Credo, quia eorum opera in scribendis secretioribus epistolis uti destinabat: non enim legimus Augustum eorum ministerio usum, qui e re appellabantur a cura epistolarum, vel ab epistolis: etsi habuit a manu, ut Thallum. *Casaub.*

In imo lecto adsiderent] Val. Max. lib. II. cap. 2. 'Fœminæ cubantibus viris sedentes cœnitabant.' Hoc ergo est quod adsidendi verbo utitur Sueton. Nam quod 'imo lecto' adjecit, de eo sic idem Claud. cap. 32. 'Cum pueris, puellisque nobilibus, qui more veteri ad fulcra lectorum sedentes vescerentur.' *Torrent.* Tacitus Annal. XIII. 'Mos habebatur, principum liberos cum cæteris ideni ætatis nobilibus sedentes vesci in aspectu propinquorum, propria et parciore mensa.'

CAP. 65. *Fortuna destituit*] Pene simile est illud, quod de Herode prodidit Josephus, illum quidem in aliis rebus omnibus fuisse fortunatissimum, in rebus vero domesticis infelicissimum. *Beroald.*

Caium et Lucium in duodeviginti mensium spatio amisit ambos] Caium cum Augustus mitteret in Armeniam, rogavit Deos, ut illum comitaretur benevolentia Pompeii, audentia Alexandri, ipsius vero fortuna. *Idem.* Caius in colloquio (cui se temere crediderat) circa Artageram graviter a quodam, nomine Adduo, vulneratus, ex eo, ut corpus minus habile, ita animum minus utilem Reipublicæ habere cœpit. Diu reluctatus, invitusque revertens in Italiam, in urbe Lyciæ (Limyram nominant) morbo obiit: cum ante Cæsar, frater ejus, Hispanias petens, Massiliæ decessisset. Velleius. Dio lib. IV. scribit, corpora eorum a Tribunis militum, ac cujusque civitatis decurionibus, Romam delata. Inscriptio Romæ retro Minervam: OSSA. C. CÆSARIS. AVGVSTI. F. PRINCIPIS. JVVVENTVTIS. Extat inscriptionum Gruterianarum pag. CCXXXV.

Lege Curiata] Quæ comitiis curiatis latæ sunt leges, curiatiæ dicuntur: sicuti, quæ centuriatis, centuriatiæ. Erant autem comitia curiata, cum populus interrogabatur per curias, quas primum Romulus instituit, ut

essent partes tribuum; singulas enim tribus (erant autem tres) in decem curias dispertivit, unde triginta fuerunt. Qua de re plura Dionys. Halicarn.

Ob ingenium sordidum ac ferox] Codex Salmas. *scordalum et ferox.* atque ita legendum judicabat Salmas. Gloss. Isidori: 'Scordalus, ferox.' Seneca Epist. LV. 'Adjice nunc scordalum et furem deprehensum.' Petronius: 'Nactus occasionem vindictæ, Eumolpum excludo, redditaque scordalo vice.' Non potest autem deduci e *σκῶρ*: est enim *σκόρδαλος*, a Græco *σκόρδον* vel *σκόροδον*. Gallis gallinaeis, ut magis audaces et pugnaces redderentur, rostra allii succo ungebantur, qui et vocabantur ex eo scordali. Inde pro audace hæc vox vulgo trita est.

Per Quæstorem] Quæstores ærarii id præstabant, ut publicas literas recitarent: ut est in eo libello, qui Fenestellæ nomine de Romanis inscribitur magistratibus. *Sabell.* Velleius etiam Paterculus lib. II. se fratremque suum eo functos officio scribit. Sed et candidati principis vocabantur. Ulpian. lib. I. de officio Quæst. *Torrent.*

Notum Senatui fecit] Divus Augustus filiam ultra impudiciæ maledictum impudicam relegavit, et flagitia principalis domus in publicum emisit: admissos gregatim adulteros, pererratam nocturnis comessationibus civitatem, forum ipsum ac rostra, ex quibus pater legem de adulteriis tulerat, filiæ in stupra placuisse, quotidianum ad Marsyam concursus: cum ex adultera in quæstuariam versa jus omnium licentiæ sub ignoto adultero peteret. Hæc tam vindicanda principi quam tacenda (quia quarundam rerum turpitudine etiam ad vindicantem redit) parum potens iræ publicaverat. Deinde cum, interposito tempore, in locum iræ subiisset verecundia, gemens, quod non illa silentio pressisset, quæ

tam diu nescierat, donec loqui turpe esset, sæpe exclamavit: 'Horum mihi nihil accidisset, si aut Agrippa, aut Mæcenas vixisset.' Seneca.

Etiam quibus corporis notis] Quorsum? An ut inde forte adulterinos postea partus cognosceret? Atqui Agrippæ omnes dum vixit similes fuere, quamvis illa tum quoque vulgo corporis sui potestatem faceret, quod, ut de ea re mirantibus respondebat, non nisi navi plena tolleret vectorem. Macrobius lib. II. c. 5. *Torrent.*

Αἴθ' ὄφελον] Versus est. ex III. Iliad. 40.

CAP. 66. *Sed vitia quoque et delicta dumtaxat modica perpessus]* Censeo legendum: *nec vitia quoque dumtaxat, sed et delicta modica perpessus.* Casaub.

Alterum, res novas molientem, dummandum senatui tradidit] Antonius Salvidienum Narbonensis exercitus ducem apud Cæsarem detulit, voluisse ad se deficere, et super ea re misisse nuncium obsidenti Brundisium: hoc secretum ille protulit, non omnibus probantibus, ingenuus alioquin et facilis ad amicitiam. Cæsar continuo Salvidienum ad se prope-rare iussit, quasi opus haberet ejus præsentia, remissurus mox ad exercitum: quem, ubi venit, coargutum occidit: exercitum ejus ut suspectum dedit Antonio. Appianus.

Ob ingratum et malevolum unimum] Non ergo satis ad fidem historiæ Ammianus Marcell. lib. XVII. eum lege. Ovidius propter linguæ petulantiam periisse vult videri, cum per ebrietatem de Augusto temere quædam effutisset, 'Nec fuit opprobrio celebrasse Lycorida Gallo, Sed linguam nimio non tenuisse mero.' Casaub. De C. Gallo Dio lib. LIII. et Euseb. Chronic. et Virgilius Ecl. x. *Torrent.*

Domo et provinciis suis interdixit] Dignus mos generositate Romana,

palam iudicere inimicitias, et domo interdiceret. Livius, Cicero, Seneca, alii, testes. Eo more Augustus adversus Gallum usus, non ut Imperator, sed ut privatus: nisi quod ad provinciæ interdictionem: nam istud quidem jam non amplius civile. Casaub. *Provinciis suis]* Namque, ut c. 47. vidimus, aliæ erant Senatus provinciæ, aliæ Cæsaris.

Laudavit quidem pietatem] Maledicere principi crimen impietatis, contrarium affectum pietatem nominant historici. Vide Tacitum in simili Tibertii mimo, Annal. I. III. Casaub.

Ex levi rigoris suspicione] Rigorem vocat quod in Julio, 'vultu minus familiari respicere:' cui opponitur salutatio cum quibusdam familiaritatis notis. Quod Galenus dicit, φιλικοῖς ἐνιδεῖν ὄμμασιν, initio libri ad Pisonem de theriaca. Jam rigoris suspicionem interpretor, conceptam ab Agrippa opinionem, quasi se Augustus minus familiari vultu respexisset. Est autem effectus pro causa: non enim suspicio oritur de rigore qui in oculos incurrit: sed animi mutatione, cujus effectus est rigor, et vultus adductus. Alioquin placeat Lipsii conjectura, *ex levi frigiditatis suspicione.* Nam frigora sive friguscula amicorum vel amantium offensiones dici, eruditus pridem notum. Chrysostomus homilia XIV. ad populum Antiochenum παρασιωπῶν vocat: ὃ φίλοι πρὸς φίλους ποιῶσιν ἐπειδὴν ὕβρισθῶσι, τοῦτο πρὸς τὸν δοῦλον ὁ δεσπότης ἐποίησε, παρεσιώπησε· μόνου διὰ τῆς σιγῆς φθεγγόμενος, καὶ πάντων ἐνδεικόμενος αὐτῷ τὴν ὀργήν. Observabamus et in voce ψύγμα eandem elegantiam in sermone Græco, apud Joseph. 'Αλάσεως lib. I. c. 16. loquentem de alienato Herodis animo a filiis. *Idem.*

Hic, secretum] Mæcenas enim quondam 'præcipuus fuit, cui secreta Imperatoris inniterentur.' Tacitus lib. III. Qui, contra quam Suetonius scribit, frigore tandem percussus Me-

cænatem tradit, et 'ætate provecta speciem magis in amicitia principis quam vim obtinuisse.' Dio idem narrat, sed aliter: causam enim immutatæ amicitiaë fuisse certamen de forma inter Liviam et Terentiam. l. LIV. *Idem.*

Uxori Terentiaë] Vituperatur Mæcenas, quod nimis fuerit uxorius: qui cum uxore quotidie dissidium faciebat, et mox reconciliabatur. Ob hoc dixit Seneca in Epist. 'Hunc esse, qui millies uxorem duxerit, quum unam habuerit.' *Beroald.*

Quamvis minime appeteret hereditates] Notum illud in Agricola Taciti, 'A bono patre non scribi heredem nisi malum principem.'

CAP. 67. *Dispensatorem*] Dispensator servus est, qui impendia domus curat, et victui præest: huic obsonatores, piscarii, coqui, idque genus servi parebant. Sumsit nomen ab expendendo pecuniam, vel quod rationes dispendebat, id est, procuret et consideret, calculumque ducat: hi ut plurimum in urbe degebant. *Alciatus.* Meminit Tacitus I. Histor. Plinius in XXXIII. c. 11. Rotundum quendam 'dispensatorem Hispaniaë citerioris' vocat: ut intelligas, etiam publicum hoc nomen fuisse.

Incurrenti repente fero apro] Ego fero abesse malim. Quanquam et ferus absolute pro apro interdum ponitur, ut apud Ovidium *Metamorph.* v. 'Fixa sub aure feri summum perstrinxit arundo Corpus.' Sicut et pro cervo apud Virgil. *Æn.* VII. 'Pectebatque ferum.' Pro equo etiam, et quidem durateo illo, 'inque feri curvam compagibus alvum contorsit.' Sed hæc Poëtis licent. *Torrent.*

Mori coëgit, compertum adulterare matronas] Simile exemplum in Julio Cæsare c. 48.

Thullo a manu] A, ad, vel ab præpositiones in officiis seu dignitatibus significandis frequentissimæ Latinis.

Delph. et Var. Clas.

Ita legitur in antiquis marmoribus, 'a studiis: 'a commentariis aquarum: 'a veste regia: 'a cyatho: 'a suppellectili: 'ad census: 'a marmoribus, &c. Cæterum 'a libellis' seu ab 'epistolis, et alios hujuscemodi servos vel libertos fuisse constat, vel saltem non nobiles. Spartianus in Hadriano: 'Ab epistolis et a libellis primus Equites Rom. habuit.' *Marc. Donat.* Sed differunt omnino 'a manu' et 'ab epistolis.' Vide *Casaub.* ad c. 64.

Crura effregit] Crurifragium olim servorum et ancillarum pœna erat: Meminit iterum Suetonius lib. III. c. 44. Fuit et publicum maleficorum hominum supplicium: ut delatorum sub Commodo. Eusebius lib. v. 'Ὁ δέλαιος παρὰ καιρὸν τὴν δίκην εἰσελθὼν, αὐτίκα κατὰγνυται τὰ σκέλη.' Vide etiam Agathiam I. IV. Sed exempla in Martyrologiis, et apud alios etiam scriptores, passim. *Casaub.*

Grassantes, oneratis gravi pondere cervicibus, præcipitavit in flumen] *Grassantes* quam *grassatos* maluimus cum melioribus libb. Ex ipso enim genere supplicii conjicio istos in provincia Syria vel Lycia, (nam inter auctores non convenit,) ubi Caius obiit, pœnas rapinarum dedisse: permittente hoc illis Augusto, pro cætera sua lenitate, ut suis legibus atque moribus in eos animadvertent. Fuit autem hoc supplicii genus Romanis parum in usu, etsi ejus iterum mentio habetur libro IV. c. 18. Græcis fuisse non incognitum, testes Polybius, Diodorus, Plutarchus. De Syris ex Evangelio et Hieronymo cuivis liquet: *Matthæi* capite 18. *καταποντισμοῦ* (ita Græci hoc supplicium vocant) modus is describitur, quo pædagogus iste periit. Græci aliter, qui sotes in saccum, vel plumbeum dolium, seu in culleum, conjiciebant, ut ex Athenæi X. et XIV. palam est. Similia in Martyrologiis multa. Nec dissimilis modus apud Ægyptios. Alibi gravia pondera non cervicibus, sed pedibus

Sucton.

4 Y

appendebantur. *Idem.*

CAP. 68. *Adoptionem avunculi*] Intelligit majoris. Atiam enim, Cæsaris ex sorore neptem, matrem habuit. Vide c. 4.

Crura suburere nuce ardenti] Terullianus de Pall. ‘ustriculas’ vocat mulieres, quarum opera in hanc rem uti moris erat. ‘Achilles patiens jam ustriculas, jam virum alicujus clanculo functus.’ Ustriculæ sunt *παρὰ-πιλῆραι*, quarum munus erat, pilos et fruticantem lanuginem molliorum et delicatorem resina calente aut dropace suburere et lævigare. Vide Juvenalem Satyr. IX. *Salmas.*

De Gallo] Qui volebant aspici furere gallantes et vaticinari, quia id pertinebat ad confirmandas religiones, radicem Halicaccabi solebant bibere, ut *ἔκστασι* inde conciperent, et numine repleti viderentur. Gallantes de Gallis matris Idææ vel Deæ Syriæ sacerdotibus, ut Bacchantes de Bacchis. Varro apud Nonium: ‘Deam Gallantes vario detinebant studio.’ Nonius: ‘Gallari, ut bacchari.’ Cæterum de ementito furore Gallorum, et ficta vaticinatione, et Gallandi modo, videnda Octava Apuleii Milesia. *Idem.*

Matris Deum tympanizante] Varro, quasi de ipsa turba verecundatus, unam Deam vult esse Tellurem. Eandem, inquit, dicunt Matrem magnam, quod tympanum habeat, significari esse orbem terræ: quod turres in capite, oppida: quod sedes fingantur circa eam, cum omnia moveantur, ipsam non moveri. Quod Gallos huic Deæ ut servirent fecerunt, significat eos, qui semine indigeant, terram sequi oportere, in ea quippe omnia reperiri. *Augustinus.*

Videsne ut cinædus] Hic est versus galliambus, pronuntiatus in scena de Gallo tympanum pulsante: cujus talis est sensus: Vides ut Gallus digito pulsans moderatur tympanum? Nam cinædus significatur Gallus, tanquam

mollis, et effœminatus. Præterea cinædi apud veteres dicti sunt saltatores, et pantomimi: unde et ‘cantio cinædica’ a Plauto dici videtur in Stichio. Orbem vero accipimus pro tympano orbiculato, ad orbem terræ significandum: sed cum hic versus de Gallo Cybeleo scriptus esset, conversus est per amphibologicam similitudinem in Augusti contumeliam. *Beroald.*

CAP. 69. *Rubentibus auriculis*] Quod in femina patratæ libidinis est signum. Juvenalis: ‘Vexatasque comas, vultumque auremque calentem.’ *Sabell.*

Conditiones quæsitæ per amicos] Lege, quæ ad c. 27. Jul. Cæs.

Denudarent atque perspicerent] Venales olim, cum emebantur de mangone, denudare mos fuit. Seneca pater, Controversiarum libro primo, de sacerdote prostituta: ‘Nuda in littore stetit: ad fastidium emtoris omnes partes corporis et inspectæ et contrectatæ sunt.’ Lucianus, *Βλῶν πρόσει*, consuetudinem hanc solens more suo expressit: inducit enim mercatorem, qui Pythagoram empturus erat, sic loquentem, *ἀλλ’ ἀπόδου καὶ γυμνὸν γάρ σε ἰδεῖν βούλομαι.* *Casaub.*

Tanquam Thoranio mangone vendente] Duplicem sensum hunc locum habere posse existimo: alterum, quod sicut alii amici Augusti, ita et Thoranium ex iis unus, tanquam mango denudatas perspiceret: C. enim Thoranium Augusti tutorem, et patris ejus in Ædilitate collegam fuisse, legimus c. 27. alterum vero, quod amici Augusti mulieres perspicerent ita diligenter, ac si a Thoranio mangone illas essent empturi; siquidem Thoranium mango fuit Augusti temporibus insignis, cujus meminere Sotinus, Plinius, Macrobius. *Marc. Donat.*

Mangone] Mangones dicebantur etiam venaliti simpliciter, qui venales scilicet vendebant. Cicero in

Corneliana : ‘ Neque divitiæ me movent, quibus omnes Africanos et Lælios multi venalitiæ mercatoresque superarunt.’ Plinius junctim ‘ venalitiæ mangones’ appellat. Seneca : ‘ mercator urbibus prodest, medicus ægris, mango venalibus.’ Glossæ : *venalitiarius*, *σωματέμπορος*, immo *venalitius*. Salmas.

Inimicus, aut hostis] Scienter hæc duo tanquam diversa disparavit. Inimicus enim privatus est : hostis, publicus. *Beroald.*

Tertullam aut Terentillam aut Rufillam] Amantium *ὑποκορισμὸς* : nam vera nomina fuere, Tertia, Terentia, Rufa. Tertulla *ὑποκοριστικὸν* a Tertia, sicut a Mario fit Marullus, a Lucio Lucullus, a Catio Catullus. *Casaub.*

Salviam Titisceniam] Dio I. XLIX. *Τιτισίηνον* quendam Gallum memorat, qui, cum aliarum esset partium, ad Augustum transfugerit. Hujus fortassis filiam corruperit Augustus. *Torrent.*

CAP. 70. *Quæ vulgo δωδεκάθεος*] Nempe a duodecim illis Diis majoribus, quos in versus duos Ennius coartavit : ‘ Juno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars, Mercurius, Jovis, Neptunus, Vulcanus, Apollo.’ Laudat Apuleius de Deo Socratis. *Boxhorn.*

Ipsam pro Apolline ornatam] Quisdam hoc loco, ‘ Casta fave Lucina, tuus jam regnat Apollo,’ Octaviam sororem Augusti significari affirmant ; ipsumque Augustum Apollinem. Nam et simulacrum illi factum est, cum Apollinis conjunctis insignibus. Servius.

Cum primum istorum conduxit mensa choragum] Id est, ut primum pacti sunt isti cum chorago, de ornamentis præbendis ad cœnam *δωδεκάθεον*. In historiis Græcorum *χορηγὸς* honestissimum nomen est, quod de eo dicitur, qui sumptus de suo præbet ad ludos sacros. Plautæ aliisque Latinis chor-

agus is dicitur, qui scenicis histrionibus locat ornamenta fabulæ docendæ necessaria. Inde apud Ciceronem ‘ choragium falsæ gloriæ,’ suppellex et reliquum instrumentum ad pompam solitum comparari. Ita igitur hic quoque accipiendum : ac fortasse etiam *choragium* scribi melius, ut sit in postremo pede *συνέλιξις*. *Casaub.*

Mallia] Pro loco accipiunt quidam, in quo sit discutitum : sed libentius pro proprio mulieris acceperim, per quam omnia sint in vulgus edita. *Sabell.*

Cœnat adulteria] Cœnando exprimit et repræsentat, atque adeo imitatur. Vox prægnans, ut loquuntur *γραμματικῶν παῖδες*. Non dissimile est, ‘ epulari iniquitatem’ apud Augustinum in libris Confessionum, et ‘ magna vivere’ apud Minutium Felicem : ‘ Nos non eloquimur magna, sed vivimus.’ Ita etiam dicuntur Servio Heliades ‘ flevisse succina.’ *Casaub.*

Thronos] Cum in cœna Augusti essent convivæ sub habitu Dearum, merito ‘ thronos’ dixit pro sellis, in quibus Deæ sederunt cœnitantes. *Beroald.* Vide, quæ notantur ad cap. 65.

Esse Apollinem, sed Tortorem] Apollo Tortor, ut Apollo Sandaliarius, et Jupiter Tragædus, sup. cap. 57. cognomine a vicis indito. Martial. libro II. Epigr. 17. ‘ Tonstrix Saburræ faucibus sedet primis, Cruenta pendent qua flagella tortorum.’ Eo autem dictum illud acerbius, quod divinitatem sibi Cæsar arrogabat. De quo inf. cap. 94. *Torrent.*

Pater argentarius] Inspice cap. III.

Ego Corinthiarius] Hic nomen est artificii ; postea fuit ministerii in familia principum. Vetus lapis : CAL-LITYCHE. ZOILLI. CORINTH. AGRIPP. *Casaub.*

Propter vasa Corinthia] Super ære Corinthio, quænam illius origo fue-

rit, varia tradita sunt ab antiquis. Plinius casu mistum esse ait, Corintho, cum caperetur, incensa. L. quoque Florus eandem sententiam sequitur. Alii, quod propius ad veri similitudinem accedere videtur, narrant ærarium quendam fabrum Corinthi fuisse, qui cum incidisset in thecam auri plenam, eamque sibi abstulisset, ne id resciretur, metuens, dissectum in minutas particulas aurum paulatim æri admiscuerit, admirabilemque illam temperaturam effecerit, qua magnas sibi opes postea comparavit. *Muretus.*

Inter proscriptos curasse referendos] Traditur etiam, non alia de causa Verrem, quem Cicero damnaverat, proscriptum esse ab Antonio, quam quod Corinthiis se ei cessurum negavisset. Plinius.

Bis classe victus] Duplici naufragio classem amiserat.

CAP. 71. Murrhinum calicem] Pompeius ex victoria Mithridatica primus in urbem murrhina invexit. Epigrammaticus Poëta in Apophoretis: 'Si calidum potas, ardenti murrha Falerno Convenit, et melior fit sapor inde mero.' *Beroald.* Nihil vero propius, quam antiqua murrhina esse porcellanea nostra, quocunque modo hodie fiant. Quod enim ex luto quodam albo, et in fornacibus cocto, apud Chinas porcellanea vasa fieri contendunt, hoc nihil prohibet quin veterum murrhina fuerint. Quod enim veteres quidam lapidem esse 'murrham' scripserunt, alii humorem sub terra densatum, certe ex eo patet ignorasse illos, quid essent aut quomodo fierent murrhina. Non recte porro inde colligitur, diversa esse porcellanea et murrhina. *Salmas.*

Ex instrumento regio] 'Instrumento' dixit pro apparatu: sicut apud Jurisconsultos titulus est De fundo instructo, et instrumento legato. *Beroald.*

Circa libidines] Circa mulierum

congressus: nam quod impudicitiae infamiam declinatam dixit, illud ad Augusti corpus refertur: impudicus enim est, qui et pathicus. *Sabell.* Vide quæ notantur sup. ad c. 34.

Præterquàm Decembri mense] Quo, ut quadam ad Lucilium epistola scribit Seneca, 'jus luxuriæ publice datum est, ingenti apparatu sonant omnia.' Macrob. Saturnal. I. c. 5. 'Vultisne diem, quem omnes plerique abaco et latrunculis conterunt,' &c. Saturnalia enim XIV. Kal. Jan. Romani summa animi remissione celebrabant, ut et aliæ nationes, de quibus Athenæus lib. XIV. *Torrent.*

Convivæ Vinicius et Silvius] *Salvius* scribendum puto, quandoquidem M. Salvius Otho, Othonis Principis avus; cujus uti III. viri monetalis extant nummi ærei, sub Augusto Livix familiaritate floruit. Et alioqui frequens mendum est, ut Othones fere Silvii in vulgatis exemplaribus vocentur. Est et alius Augusti III. viri R. P. C. nummus, in quo a parte altera legitur, Q. SALVIUS IMP. COS. DE. *Idem.*

Inter cœnam lusinus γερωντικῶς] Liberaliores potationes talorum insitiis lusionibus diffindebant. Plautus, Propertius, alii. Ideo inter alia apophoreta dati etiam tali: Martialis et Athenæus. Ait autem lusisse γερωντικῶς: hoc est, ut faciunt senes otio redditi. *Casaub.* Quod talorum tesserarumque lusio senilis sit, indicat Cato apud Ciceronem: 'Nobis senibus ex lusionibus multis talos relinquunt, et tesseras.' *Beroald.*

Talis jactatis] Pluribus videntur veteres lusisse talis, quam tesseres: tribus enim tesseres, quatuor talis lusitabant; cum Martialis scribat: 'Non sim talorum numero par tessera.' In tessera sex latera, quatuor in talo erant. Itaque in talo neque binio, neque quinio erat, sed tantum ternio, et quaternio, et senio, et canis: id est, unitas. Ternionem et quater-

nionem etiam supinum et planum vocatos esse legimus. *Turneb.*

Ut quisque canem aut senionem miserat] Lusus, quem describit Augustus, is est quem Græci *πλειστοβολίδα* nominarunt. Ludebatur et talis et tesseriis. Talis ita ludebant: quatuor talos vel ex auro factos, aut argento, aut ebore, vel revera talos alicujus animalis, in fritillum conjiciebant, eoque concusso super tabulam fundebant. Talorum *πτώσεις*, hoc est, varietates quas jactu casuque exhiberent, erant numero triginta quinque: id enim observatum est a veteribus aleæ magistris, non posse ultra eum numerum diversas species exhiberi jactu quocumque quatuor talorum. Dico talorum: nam in tesseriis plures conspectus diversi reperiri possunt. Ratio diversitatis est, quia plures sunt *πτώσεις* tesserae quam tali. Hic quatuor tantum habet partes quibus insistat et incumbat; cum ab utraque longitudinis suæ extremitate rotundetur; illa sex. Hoc optime doceat *ἀποψία*. Quin etsi talus habere quatuor *πτώσεις* dici potest, fere tamen cum jacias, non aliter cadere videas quam duobus modis: vel in eam faciem e duabus quas habet latiores, quæ cava est, vel in oppositam, quæ eminet et protuberat. Has talorum *πτώσεις* Græci aiunt *ἐξ ἑβδομάδος κατ' ἀντίθετον συγκειμένας* fuisse: hoc est, puncta vel numeros habuisse sic dispositos, ut qui in oppositis duobus lateribus essent, juncti semper efficerent septem,

hoc modo,

1. — 6.

3. — 4.

ἀντέκειτο γὰρ, aiunt, μὴδὲ καὶ ἐξὰς, εἴτα τριάς καὶ τετράς. In tesseriis amplius fuerunt *δύαδ καὶ πεντάς*. Qui *πλειστοβολίδα* ludebant, singulis jactibus infelicibus certam pecuniam, prout convenerat, in medium conferebant: aliquando in singulos talos singulos nummos, ut hic Augustus ait, aliquando in singulas unitates quas jactus ostende-

bat, sive in punctum, ut loquitur Suetonius in Nerone, singulos nummos. hoc innuit Pollux in descriptione istius lusus. *Casaub.*

Venerem jecerat] Venus in talis summum numerum habet, et est felicissimus jactus: de quo sensisse Horatium autumat Porphyrio illo versu: 'Quem Venus arbitrum Dicet bibendi?' Vide et Aristotelem secundo De animalibus. *Beroald.* Venus erat jactus, cum tali quatuor diverso erant omnes numero, id est, cum jacti erant omnes talorum numeri. Marginalis: 'Cum steterit nullus vultu tibi talus eodem, Munera me dices magna dedisse tibi.' *Turneb.*

Quinquatriis] Forma vocabuli ejus, exemplo multorum populorum Italicorum, enuntiata est, quod post diem quintum Iduum est is dies festus, ut apud Tusculanos Triatrus, et Sexatrus, et Septenatrus, et Faliscos Decimatrus. Minervæ autem dicatum eum diem existimant, quod eo die ædis ejus in Aventino consecrata est. Festus.

Forumque aleatorium calfecimus] In plerisque urbibus inter loca ædilem metuentia fuit is, quo conveniri soliti aleatores: quem Cicero 'Iudum talarium,' Quintilianus 'Iudum talarium,' Augustus 'forum aleatorium' vocat. Forum enim dicitur locus omnis concursu negotiantium celebris: ubicunque autem conveniatur aleæ causa, ibi erit forum aleatorium, non in foro tantum: etsi ibi quoque alea solita exerceri; sed non nisi ab hominibus perditis et profligatis, qui omnem existimationis suæ curam possuissent. Cicero Philipp. II. 'Hominem omnium nequissimum, qui non dubitaret vel in foro alea ludere, lege quæ est de alea condemnatum, qui in integrum restituit, is non apertissime studium suum ipse profiteretur?' Ex his apparet, quam grave flagitium censeretur Romæ, alea in foro ludere. *Casaub.*

Frater tuus] Drusus Nero.

Quas manus remisit cuique, &c.] Mire hic sese torquent docti Interpretes : et quid ibi ‘manus’ sit divinant varie. Ego putem restituendum, si quos *manes*; nam de jactu infelici illi cagi, nulli dubium. Græcis vero *μάνης* inter jactus recenseri, patet ex Hesych. *Μάνης, κυβευτικοῦ βόλου ὄνομα* est, et quidem inter infelices insuper ex Polluce, libro VII. cap. 33. *Βόλων δὲ ὀνόματα τῶν μὲν φαύλων τε καὶ δυσβόλων, ἐφ’ οἷς τὸ δυσκυβεῖν, μίδης, μάνης, πάτηλος.* Neque recte, ut Augusti verba explicant, huc Ovidii istud trahunt, de Arte amandi libro I. ‘Sic, ne perdidit, non cessat perdere lusor, Et revocat cupidas alea sæpe manus.’ quorum verborum ea est mens: ne perdidisse videatur, semper ad aleam recurrit lusor; quam idcirco, poetica sane phrasi, dicit revocare sæpe cupidas manus. *Meursius.*

Benignitas enim mea me ad caelestem gloriam efferet] Homines progressi longius per amorem memoriam defunctorum colere cœperunt, et ut gratiam referre bene meritis viderentur, et successores eorum allicerent ad bene imperandi cupiditatem, quod Cicero de natura Deorum docet, dicens: ‘Suscepit autem vita hominum consuetudoque communis, ut beneficiis excellentes viros in cælum, fama, ac voluntate tollerent.’ *Lactant.*

Vel talis, vel par impar ludere] Non quin et talis par impar luderetur: nam *ἀρτιασμοῦ* per talos exemplum habes in Platonis *Lyside*, et notat Pollux libro IX. Sed et tesseris, et ipsis nummis et nucibus etiam, ut apud Ovidium et Aristophanis Scholiasten legere memini. Similis lusio erat quando quærebant ‘caput aut navia.’ Auctor libri De origine urbis Romæ, et Macrob. I. Saturnal. c. 7. Sic apud Græcos *ζυγὰ ἡ ἄζυγα.* Scholia Aristophanis ad Plutum. *Ca-*

saub. In hoc lusu quidam ex Pythagoræ sententia parem imperfectum, et mali causam existimant, quod et Homeri sententia confirmant, qui superis imparia semper tradit, inferis vero paria. Ita facit Nestorem immolantem Neptuno *ἐννεάκις ἐννέα ταύρους.* Et Virg. Eclog. VIII. ‘numero Deus impare gaudet.’ *Marc. Donatus.*

CAP. 72. *Juxta Scalas anularias]* Locus forte sic dictus, quod inibi essent sitæ officinæ anulariorum, id est, artificum anulorum. Quum enim Equites Romani omnes anulos aureos gestarent, ferreos minus nobiles, multos fuisse eorum artifices non ambigendum. *Idem.*

In Palatio] In monte Palatino fuit sedes imperii Romani, domusque Augustana. Ab Augusto enim deinceps Romani Imperatores in Palatio habitaverunt. Et quia imperii sedes in eo constituta fuit, cujusvis principis aulam, aut splendidi hominis domum Palatium nominamus. Erat autem laurus ante fores Palatinæ domus, et supra eam pendeat corona querna civica, quam S. P. Q. R. Augusto donavit ob cives servatos. De qua Val. Max. lib. II. cap. 3. Item Ovidius et Dio. Porro Palatium in suo splendore et majestate usque ad tertii Valentiniani tempora permansisse, ex Sidonio Apollinare colligitur, post quæ a regibus Gothorum imperatoribus exactis, quum habitari desiisset, atque hinc inde ruinam minari inciperet, immo a Rom. Pontificibus suis ornamentis spoliatum fuisset, ad exædificationem basilicarum martyrum, eo redactum est, ut hodie suffossionibus et subterraneis specubus totum sit quasi pensile, et aut ruinis deforme, aut hortis occupatum. *Onuph. Panvin.*

Ut in quibus porticus breves essent Albanarum columnarum] Lapidinæ quædam molles, uti sunt circa urbem rubræ Pallienses, Fidenates, Albanæ.

Sed hæc omnia quæ mollia sunt, si sint in locis tectis, sustinent laborem, sin autem in apertis et pátentibus, gelicidiis et pruinis congesta, friantur et dissolvuntur: item secundum oras maritimas ab alsingine exesa diffluunt, neque perferunt æstus. Vitruvius.

Eodem cubiculo hieme et æstate mansit] Contra consuetudinem hominum ejus temporis, qui in ædibus suis alia habebant hiberna, alia æstiva cubacula et triclinia. Varro de lingua Latina libro IV. et lib. VII. et Plinius in epistolis lib. II. et Columella in descriptione villæ. De triclinio hiberno Juvenalis loquitur Satyra VII. 'algentem rapiat cœnatio solem.' Mos antiquissimus, cujus inventores delicati et principes in Asia viri: nam ut de regibus Persarum nihil dicam, etiam in sacris literis ejus consuetudinis fit mentio, lib. Judicum cap. III. commate 20. et Propheta Amos has populi Israëlitici delicias graviter objurgat cap. III. comm. 15. Tandem fuisse hominibus luxuriosis, præsertim Romanis, non triclinia solum pro tempore diversa, sed suppellectilem totam, et ea maxime quæ auro argentoque constabant, etiam anulos alios hibernos, testis Juvenalis Satyra I. et de Græcis Alexis in Hippisco apud Athenæum lib. VI. *Casaub.*

Assidueque in urbe hiemaret] Hiemare, id est, hiemis incommodo affligi. Si aliter interpretere, laxam orationis structuram efficies. *Erasmus.*

Quem Syracusus et τεχνόφουον vocabat] Hoc illud est, quod Varro notat in sui temporis hominibus: quos ait suis villis delicata nomina usque inde e Græcia petita imponere. Sic Paulsypum, Academia, aliaque villarum celebria nomina. *Casaub.* Syracusus, quod locus ille ipsi, cum solus esset, non minus arrideret quam delicato cuiquam Syracusæ, urbs Siciliæ amœnissima: τεχνόφουον vero, quod

ad artes excogitandas excolendasque conduceret. Locum autem hunc 'singularem' vocat, quod solus et undique ab aliis separatus esset. *Torrent.* Quidam a verbo Græco Syracusus istas deducunt, tanquam significet trahere ad quietem: a Græcis enim τῶρω dicitur traho, et ἀκην quiete, taccite. *Beroald.*

Æger autem in domo Mæcænatis cubabat] Mira consuetudo. Plinius epistolarum lib. VII. ep. 16. 'Ego in villas ejus sæpe secessi, ille in domo mea sæpe convaluit.' *Casaub.* Turrem (opinor) Mæcænatis, hortosque in Esquiliis intelligit. Unde Horat. quavis occasione Augusto blandiens, 'Nunc licet Esquiliis habitare salubribus.' *Torrent.*

Ex secessibus præcipue frequentavit maritima] Glossarium: amœnia, αἱ ἀκταί. Scribe amœna: et ἀκταί accipe non pro quovis littore, sed quo modo a Latinis usurpatur, ut Cicerone in Verrinis. Veteres Glossæ Turnebo descriptæ, 'Actæ, littora amœna.' Propter hanc littoralem amœnitatem conqueritur Horatius submoveri maria: quod et Themistius oratione quadam novæ Romæ civibus objicit, qui amore deliciarum hoc genus veteribus Romanis nihil cesserunt. Pro Campania ora fuit iis Propontis vicina, et Princeps, Prota, aliaque adjacentes insulæ. In ora illa æstivabant Imperatores in magnificentissimis prætoriis: quorum amorem et desiderium rebus magnis sæpe impedimento fuisse queritur Nicetas. Observat autem Hesy chius, ab hoc principio obtinuisse, ut omnes loci, in quibus genio indulgetur, actæ vulgo dicantur, licet a mari procul. *Casaub.*

In porticibus Herculis templi] Tibur sub Herculis tutela, illique sacrum erat, teste Sueton. Calig. cap. 8. Unde 'Herculeum' vocant Strabo et Martialis. Templi pulchritudinem ostendit Juvenalis: 'Vincens Fortunæ atque Herculis ædes.' *Marc. Donut.*

Prætoriu] Villas elegantiores cultioresve prætoria appellaverunt. Palladius in primo de Re rustica scribens quomodo ædificium institui in agro oporteat, sic ait: ‘Ipsius prætorii situs sit loco aliquatenus erectiore, et sicciore, propter injuriam fundamentorum, et ut læto fruatur aspectu.’ *Beroald.* Prætoria dicta sunt hæc ruri magnifice exstructa ædificia, quasi talia essent, quæ a principibus viris incolerentur. Sic prætorium vocata principis domus, quam alias palatium dixere, unde et cohortes prætorix appellata. *Marc. Donat.*

Quam xystis et nemoribus] Quæ ad usum et seria magis commodarent, quam ad voluptatem et elegantiam. In xystis per hibernum solem de rebus gravibus, vel inter ambulandum, vel sedentes tractabant: in nemoribus per æstatem, umbram, et opacitatem captabant. Adeo autem nemoribus capiebantur vulgo elegantiores Romani et φιλόκαλοι, ut etiam in urbanis ædibus, si alio loco nequirent, saltem in tectis haberent. Seneca testis est variis locis. *Casaub.* Horat. epist. ad Fuscum, ‘Nempe inter varias nutritur sylva columnas.’ Tibul. quoque lib. III. Eleg. 2. ‘Et nemora in domibus sacros imitantia lucos, Auratæque fores, marmoreumque solum.’ *Torrent.*

Qualia sunt Capreis immanium belluarum] In Vet. Cod. est: *Qualia sunt capita immanium belluarum, &c.* F. Ursin.

Quæ dicuntur Gigantum ossa] Multa de Phlegræis campis in Campania, ac re ibi cum gigantibus gesta, fabulantur: quæ non aliunde videntur orta, quam quod eam regionem ob soli virtutem multi sibi certatim vendicarent. Strabo.

CAP. 73. *Ne toro quidem cubuisse aiunt nisi humili]* Veteres lecti alii erant non alti, in quos scansione simplici et scamno ascendebant; alii altiores, in quos subselliis conscendere

oportebat: in alios duplicata scansione, hoc est, gradibus, veniebant. In lectis erant tori, quos alte suffultos habere et sublimes elegantix erat: prorsus ut hodie in quibusdam locis fieri cernimus: ubi culcitæ plumæ tantum paleæ supponitur ut in altitudinem magnam assurgat torus. Tales Augustus gravabatur, humiles probabat. *Casaub.*

Veste non temere alia quam domestica usus est] Vetus, atque heroicum fuit, ut vestibus muliebri domesticoque opere factis summi viri uterentur. Valerius Flaccus de Castore et Polluce: ‘Illi Tænario pariter tremit ignea fuco Purpura: quod gemina mater spectabile tela Duxit opus.’ Virgilius: ‘Tyrioque ardebat murice læna Demissa ex humeris, dives quæ munera Dido Fecerat, et tenui telas discreverat auro.’ Et Andromache apud eundem, Phrygiam chlamydem, quam dono dedit Ascanio, monumenta suarum manuum esse voluit. *Sabell.* Sic Alexander apud Curtium: ‘Hanc vestem, quam indutus sum, sororum non solum donum, sed etiam opus vides: nostri decepere me mores.’

Togis neque restrictis neque fuis] Illæ erant præparcorum et μικρολόγων, hæ descinctorum et nepotum. *Casaub.*

Clavo nec lato nec angusto] Cautè accipe. annon enim lato clavo usus Augustus? Sane: sed ita, ut purpuram, ex qua clavus fiebat, supra modum non dilataret quorundam more, qui τῶ πλάτει τῆς πορφύρας, ut Lucianus ait, sese apud vulgus venditabant. Horum respectu angusticlavius Augustus appellari potuit, qui tamen ratione inferioris ordinis laticlavius erat. In vita Alexandri Severi legere memini, mitissimum illum principem ‘tunicis asomis vel macrocheris ex purpura non magna usum.’ *Idem.*

Et forensia autem, et calceos nunquam non intra cubiculum habuit] In-

tra ædes, inque omni remissione raro togati calceate erant Romani. Antoninus Philosophus de se testatur lib. I. non solitum se ἐν στολήῃ κατ' οἶκον περιπατεῖν, quod de toga accipio. Calceorum loco sumebantur soleæ viris, fœminis sandalia. Propterea σανδάλια olim in nuptiis adhibita σύμβολον οἰκουρίας, ut docet Plutarch. in Quæst. Rom. *Idem.*

CAP. 74. *Nec unquam nisi recta*] Absolute 'recta' pro 'recta cœna' dixit. Ex sequentibus autem apparet, cur 'recta cœna' dicta sit, nempe quod justo ordine discumbentium exhiberetur, tanquam rectum justumque convivium; non ut sportula, quæ clientelis objiciebatur, tanquam abjectis, et in nullo honore a divitibus habitis. *Budæus.*

Excepto Mena, sed asserto in ingenuitatem] Ante Justinianum et editam ab eo Novellam LXXVIII. assertis in libertatem, ac manumissis, alio actu legitimo opus fuit, quo jura ingenuitatis consequerentur, et natalibus restituerentur, Lege tit. Cod. de jure aureorum anulorum, et de natalibus restituendis. At dicta Novella conceditur omnibus libertinis ingenuitas, et jus aureorum anulorum, et restitutio natalium. Menam ab Augusto in ingenuitatem fuisse assertum refert Appianus lib. Ἐμφυλ. v. sed obscuriuscule. Μηρόδαρον ἐλθόντα ἐλεύθερον εὐθὺς ἀπέφηγεν ἐξ ἀπελευθέρου. Dio lib. XLVIII. jure aureorum anulorum fuisse donatum scribit, quod minus erat quam restitui natalibus, ut continetur in disciplina juris. *Casaub.*

Speculator] Vide Salmasium ad c. 27. Sunt qui *Spiculatores* legant, quos pro principum satellitibus accipiant, et a spiculis, quæ gestant, appellatos volunt. Tacitus: 'Dilapsis spiculatoribus, cætera cohors non adspersata concionantem.'

Senis] Quasi id quoque in tanta seculi luxuria parce fieret: sed Sartyricus damnat, quod septem ferculis

recentiores cœnarent. *Sabell.*

Ad communionem sermonis tacentes provocabat] De Trajano Plinius: 'Non tibi semper in medio cibus, semperque mensa communis? Non ex convictu nostro mutua voluptas? Non provocas reddisque sermones?'

Acroamata] Latini scriptores hanc dictionem civitate Romana donaverunt, appellaveruntque acroamata festivas recitationes, ludicrasque narrationes, quod significat Cicero: 'Hic quasi festivum acroama, ne sine corollario de convivio discederet, ibidem convivis inspectantibus emblemata evellenda curavit.' Idem in oratione pro Sestio: 'Ille ipse maxime ludus, non solum spectator, sed actor, et acroama.' *Beroald.* Cod. *Salmas. cromata.* Acroma dicitur pro acroama, ut ἀκρωτήριον pro ἀκροατήριον. Sed et apud Plutarchum Sympos. lib. I. κρούματα dici invenies ἀντὶ τῶν ἀλλημάτων. *Sulmas.*

Triviales ex circo ludios] Vilissimi homines et ἀνέστιοι, ut ludii, astrologi, conjectores, fanatici, popæ, et similes, in circo morabantur. Inde est apud Cicer. 'de circo,' pro vilis et abjectus. *Casaub.*

Aretalogos] Quod multa falsa de virtutibus suis prædicarent ad risum tollendum, sic scurrarum quoddam genus appellatum. Tales et ὀμηριστὰι in veteribus Glossis, nam ὀμηρίζειν ἀντὶ τοῦ ψεύδεσθαι ponebant veteres, ut et ἡσιοδίξειν. Νεανικολόγοι iidem qui ἀρεταλόγοι. Quid νεανικὸν Græci appellant, notum est Græce peritis. Paradoxos etiam et paradoxologos ejusmodi mortales vocat scholiastes Juvenalis. *Salmas.*

CAP. 75. *Profusissime*] Luxuriosius, et ultra præscriptum legis sumptuariæ. Potes etiam referre ad muneraria, quod profusus esset in dandis muneribus, sicut sequentia demonstrant. *Beroald.*

Veteres regios ac peregrinos] Qui Romanorum regum fuerint intelligo,

sola vetustate, non pretio æstimandos. siquidem, ut Plin. tradidit lib. XXXIII. c. 3. Servius rex primus æs signavit, cum rudi antea uterentur. Argentum vero signatum A. U. C. DLXXXV. aurum post argentum annis LXII. Quin et ligneos scorteosque nummos a Numa Pompilio divisos fuisse populo Romano pro congiario legimus. Peregrini autem, quales Darii, Philippi, Sieli, Tetradrachmum, Victoriatus, ex Illyrico advectus, necdum lege Clodia percussus, de quo Plin. jam dicto c. 3. l. XXXIII. Hujusmodi autem nummi loco mercis interdum vendebantur, ut nunc quoque vetusta numismata, qua de re Ulpian. l. IX. ad leg. Corneliam de falsis, et titulus de veteris numismatis potestate Cod. Justin. l. II. *Torrent.*

Cilicia] Cicero in III. Verr. ‘coria, cilicia, saccos.’ Cilicia sunt texta de pilis in castrorum usum atque nautarum. Asconius.

Spongias] Peniculi spongiæ longæ, propter similitudinem caudarum appellatæ. Penes enim vocabantur caudæ. Festus. Cod. Salmas. *Sphongias*. Sic et Græci σπόγγος usurpant pro σπόγγος.

Rutabula] Rutabulum est, quo rustici in prouendo igne panis coquendi gratia utuntur. Nævius obscenam viri partem describens: ‘Vel quæ sperat se nupturam adolescentulo, ea licet senile tractet retritum rutabulum.’ Festus.

Titulis obscuris et ambiguis] Puta super forfice scriptum erat, ‘Edentulo detur:’ quia forfex est ὀδοντάγρα, eique utilis, cui vitiosi dentes sunt. Super spongia, ‘Lippo detur:’ quia spongiæ olim usus in effingenda oculorum lippitudine. vel sic, ‘Pessime omnium affecto:’ quia medici πρὸς τὰς κατανοήσεις, aliaque, spongia utebantur. Cujus moris testes præter medicos Theodoretus Θεραπευτικῆς lib. IV. et Arrianus Diss. l. I. c.

11. Alludere etiam potuit ad usum illum spongiæ longe fœdissimum et obscœnissimum, de quo Seneca epistola LXX. Super cilicio, ‘Omnium frigidissimo:’ vel ‘alsiosissimo:’ aut ‘hirsutissimo.’ Super rutabulo, ‘Optime vasato.’ Similibus titulis inscripta munuscula sorte dividebantur: inde cachinnorum materia in singulos, quasi talis esset quisque, quale erat muneris elogium, quod sortito obtigerat. *Casaub.* Tituli hoc loco pro lemmatis accipiendi. Nam xenia in Saturnalibus cum lemmatis et præscriptionibus suis mitti solita fuisse, docet Martialis. *F. Ursin.*

Solebat et inæqualissimarum rerum sorteis] Latini *sorteis* vocant res omnes quæ sorte dividuntur: hic ita appellantur etiam quæ joculariter veniunt in auctione. Falluntur interpretes, qui has sortes cum apophoretis confundunt, quæ gratis donabantur, non venditabantur, ut fit ab istis in Augusto. Magis affines sunt illæ sortes convivales, de quibus scribit Lampridius in tam ridiculo illo quam teatro monstro Heliogabalo. *Casaub.*

Vel frustrari] Decipere: quando scilicet mercabantur magno id, quod pretiosum esse existimabant, et deinde apparebat contemptibile et nugatorium. *Beroald.*

Ita ut per singulos lectos licitatio fieret] Alii, *per singulos lotros*, non *lectos*, itemque paulo post, *comitaretur* pro *communicaretur*. Et mirum ni id rectum sit: lotri, inquam, semigræca voce, pro lotionibus: cujus generis voces plures in usu vulgi, nec Suetonio alibi sprete: aut si emendatio adhibenda, legam, *per singulos lotus*. Hac mente, ut, quoties mutarentur fercula et manus lavarent, (usitatum id docui II. Saturnalium,) licitatio ista ex intervallo fieret, et quemque bona sua aut mala sors cum fide comitaretur. *Lipsius.*

CAP. 76. *Cibi minimi, atque vulgaris*] Pulchre ad Theodosium Latinus

Pacatus: 'An quis ferret moleste, ad principis semet modum coërceri? Aut subtractum sibi de privata luxuria, quum videret imperatorem, rerum potentem, terrarum hominumque dominum, parce contenteque viventem, modico et castrensi cibo jejunia longa solantem?'

Caseum bubulum manu pressum] Erat caseus manupressus non multum diversus, ut videtur, ab eo quem minima forma conficiunt apud Gallos Allobrogas, et 'tomas' vocant veteri voce pro *τόμους*. *Casaub.* Columella lib. VII. c. 8. 'Illa vero notissima est ratio faciendi casei, quem dicimus manu pressum. Namque is paulum gelatum in mulctra dum est tepefactus, rescinditur, et fervente aqua perfrusus, vel manu figuratur, vel buxeis formis exprimitur.'

Ficos virides biferas] Biferæ dicuntur arbores, quæ quotannis fructum bis ferunt. Scribit Plinius in decimo-sexto, biferas ficos esse, et caprificos triferas. Fici vires juvenum augment, senibus meliorem valetudinem faciunt, minusque rugarum: corpus et vires adjuvant. Ob id antea athletæ hoc cibo pascabantur. *Beroald.* Veritam Liviam, ne Agrippæ imperium traderet Augustus, ficus quasdam in arboribus adhuc pendentes, quas Augustus sua manu decerptas comedere consuevisset, veneno inunxisse, eique medicatas carpendas obtulisse, ipsam non unctas comedissee ferunt. Dio Cassius.

Quocumque tempore et loco stomachus desiderasset] De Persis eleganter Marcellinus, 'Unicuique venter est velut solarium, eoque monente quod inciderit, editur, nec quisquam post satietatem superfluos sibi ingerit cibos.'

Palmulas gustavimus] Palmulæ sunt palmæ fructus, qui Græcis *βάλανοι* dicuntur. Isidorus nomen generale statuit Dactylos, quorum tres differentias nominibus distinctas exponit,

Palmulas myrobalanis similes, Thebaicos, et Nucleales, sive *καρωτούς*. Palmulas vocat, quas Plinius palmas. Dioscorides *φοίνικα*, id est, palmulam, in Ægypto nasci tradit, et esse *παρεμφέροντα τῇ μυροβαλάνῳ*. *Salmus.*

Ex regia domum] Regiam Numæ intelligit Beroald. Sabellicus Regis sacerorum, seu Sacrificuli domum. Ego, cum eadem sit, utrique assentior. Sed et de Regia Numæ loquitur Horat. lib. I. Od. 2. cum ait, 'Ire dejectum monumenta regis, Templaque Vestæ.' *Torrent.* In VIII. regione fuit regia Numæ, alias curia Pompiliana, in qua sacrarium erat Opeconsivæ. *Onuph. Panvinus.*

Acinis] Uva et *βότρυς* totius fructus nomina sunt, qui partibus constat scapo, pediculo, acino, sive grano, ut vocatur ab Ovidio, Columella, Scribonio. Acini partes sunt folliculus, succus, caro, (qui et callus Plinio in uvæ duracinis,) fibræ sive *ίνες*, et quædam veluti filamenta, (veteres, opinor, flores vocabant,) nucleus. Folliculum Græci *στέμφιλον* nominant; Plinius modo eorum, modo corticem, interdum cutem. *Casaub.*

Uvæ duracinæ] Poma quædam acinis constant, ut uvæ quæ pomorum generi contribuuntur: eæ saltem quæ ad esum parantur. quas *τροξιμούς* Græci vocant. Tales duracinæ a duriore acino sic dictæ, ut Persica duracina a duriore carne. Notandum est, non solum de omnibus arboribus fructibus, qui modo edules essent, pomi nomen veteres usurpasse, sed etiam quidquid vice pomi manderetur, hac appellatione donasse. Ita boletos et tubera vocat 'poma' Martialis. Varro de R. R. libro I. cap. 'de pomis condendis,' quomodo servanda sint rapa præcipit, quasi et rapa poma sint. *Salmus.*

Ne Judæus quidem, mi Tiberi, tam diligenter sabbatis jejunium servat] Sabbatis jejunasse Judæos verum, si sabbatum pro hebdomade accipia-

mus. Publicanus apud Lucam, *νηστεύω δις τοῦ σαββάτου*. Sin, ut solet, de septimo die hebdomadis (qui dies etiam *ἑβδομῆς* dicitur Philoni et Josepho) intelligamus, falsum omnino est. At Romani, qui norant crebra ab iis usurpari jejunia, cum præcipua castimonia sabbatum ab iisdem celebrari viderent, ignari morum ejus gentis, istud sibi temere persuaserunt. Justinus lib. xxxvi. 'Septimum diem, more gentis Sabbatum appellatum, in omne ævum jejuniis sacravit.' Tacitus paullo consideratius: 'longam famem crebris adhuc jejuniis fatentur.' Meminerunt et Poëtæ, et imprimis Petronius. *Casaub.* Non dissimile illud, quod, licet non sabbatis ipsis, sed diebus tantum quibus jejunabant, nudis pedibus incedebant, Juvenalis tamen Sat. vi. perinde ac si sabbatis id facerent, ita scribit, 'Observant ubi festa mero pede sabbata reges, Et vetus indulget senibus clementia porcis.' *Torrent.*

Duas buceas] Panes in quadras, quadras in buceas secabant. Inde bucellatus panis, qui ante nauticus vocabatur: vulgo biscocctus: Græci interpretantur *ξηρὸν ἄρτον*. Et videntur eo usi Christiani in suis xerophagiis, ut Tertullianus nominat: etsi scio, non inde tantum dictas esse *τὰς ξηροφαγίας*. A buceca Græci vocem duxerunt *βουκκίσειν*, quam de jentaculo usurparunt. *Casaub.*

Priusquam unguis inciperem] Unguentis aliquando totum corpus perfundebant veteres, aliquando pedes. Curtius lib. viii. de Indorum rege: 'demtis soleis, odoribus illinentur pedes.' quod de Atheniensium virginibus scribit Athenæus, et Plinius sub Othone principe Romam pervenisse commemorat. 'Os et caput uncta' indicat Cicero in Verrem. Vino mista et bibita Ælianus Var. lib. xii. sic capiendus Juvenalis Satyr. vi. 'Cum perfusa mero spirant un-

guenta Falerno.' Alii eo abusu eadem habebant, ut lavarentur toti in unguentis, ut Caligula, de quo in ejus vita cap. 37. Multa ad hæc pertinentia habet Seneca, cujus unius verbis maximam Romani luxus partem, si ita usus posceret, exiguo labore describere posses. *Barthius.*

Ex hac inobservantia] Interpretamur inobservantiam, indifferentem circa rationem victus animum; quæ contraria est morositati certis legibus adstrictæ. *Casaub.*

CAP. 77. *Senos sextantes*] Cum, quod lib. v. de asse Budæus docet, sextarius, cujus dimidium hemina, xii. cyathos contineat, sextans vero duos, seni sextantes, quos vel largissime sese invitans Augustus non excedebat, sextarium tantum faciebant. Similis Vopisci de Tacito Imperatore locus, 'Fuit vita parcissimus, ita ut sextarium vini tota die nunquam potaverit.' Porro sextantes dixit Sueton. ut trientes, quadrantes, quincunces, septunces, bessees quoque et deunces, de potatione Martial. et alii: quasi tot cyathos dicas. *Torrent.*

Rejiciebat] Rejectabat: quo verbo usus est Spartianus: sic scribens in Antonino Pio: 'Cum caseum Alpinum in cœna edisset avidus, nocte rejectavit.' *Beroold.*

Vel lactucula thyrsum] Lactucæ Græci tria fecere genera: unum lati caulis: alterum rotundi caulis: tertium sessile, quod Laconicon vocant. Alii colore et tempore satus genera discrevere. Omnibus est natura refrigeratrix, et ideo æstate grata stomacho fastidium auferunt, cibi que appetentiam faciunt. Divus certe Augustus lactuca conservatus in ægritudine fertur, prudentia Musæ medici. Plinius. *Θύρσος* hic est illud, quod in herbis virgulæ in modum consurgit.

Recens acidumve pomum] Sane inter pomorum saporis etiam acidum enumerat Plin. Mihi tamen *aridum* magis

placet, ut recenti opponatur. Saporem enim satis exprimit, cum 'succu vinosioris' dicit, qui acido et jucundior, et salubrior est. *Torrent.* Sartyricus Poëta: 'et odoris mala recentis, Nec metuenda tibi, siccatum frigore postquam Autunnum, et crudi posuere pericula succi.' *Beroald.* Cod. Salmas. *Aridumve.*

CAP. 78. *Post cibum meridianum]* Atqui Festus in 'Prandium,' 'Meridianum,' inquit, 'cibum cœnam vocabant,' cum Sueton. mox etiam cœnam ponat. Credendum igitur prandium, quo sobrie admodum ac parce utebantur Romani, Augustum tardius sumere consuevisse. *Torrent.*

Ita ut vestitus calceatusque erat, relectis pedibus paulisper conquiescebat] Antiquorum alii, 'diem inter otium et curas dividebant,' ut Seneca testatur, de tranquillitate vitæ lib. i. Hi sex, septem horas negotiis tribuebant, reliquas otio et curæ corporis. Alii, inquit idem Seneca, 'medio die interjungebant.' Isti peractis negotiis majoris momenti, circa meridiem cibum sumebant, sed leviter: deinde meridiabantur, ac paulisper conquiescebant: quod Græcis quoque *μεσημβριάζειν* dicitur: postmodum ad negotia redibant, sed 'quæ levioris fere operæ erant,' ut idem Seneca loquitur. Alii diem totum curis impendebant: ut Philosophi, et qui occupationem vitam vivebant. Addit, 'relectis pedibus,' quod nos interpretamur, bene tectis et diligenter. Sic solent meridiaturi pedes ut sint bene tecti curare. Nam in multis τὸ ῥε modo est ἐπιπατικὸν μόριον, modo στερητικόν. *Casaub.*

A cœna se in lecticulam lucubrationem recipiebat] Mos observandus antiquorum, qui meditationi aut scriptioni operam daturi in lectulis suis se componebant: cui rei parata erat hæc, quam vocat Suetonius 'lecticulam lucubrationem.' Seneca Epist. LXXII. 'Quædam quæ possis et in

cisio scribere, quædam lectum, et otium, et secretum desiderant.' Ovidius Trist. lib. i. 'Non hæc in nostris, ut quondam, scribimus hortis: Nec consuete meum lectule corpus habes.' Eundem morem Græcis hominibus fuisse in scribendo et commentando, aliquot Aristophanis loca testantur. Quod autem scriptioni operam daturi in hujusmodi lecticulas se reciperent, caussam aperit Galenus libro III. de usu partium, non uno loco: significans scriptitasse illos, non super mensis vel pluteis, ut nos hodie, sed super femore collocata charta. Nec solum scripturi ad lecticulas se recipiebant, sed etiam audituri recitantem et scholam habentem magistrum: itaque in Platonis Protagora pars illius consessus ἀντιλαμβάνεται τῶν βάρων, pars τῶν κλιῶν. *Idem.*

Lucubrationem] Sunt et lucubrationes rusticanae, de quibus Columella in XII. 'Item ad lucubrationem vespertinam palos decem, vel ridicas quinque conficere, totidemque per antelucanam lucubrationem.' *Beroald.*

Diurni actus] Vide quæ notantur ad cap. 64.

Si vel officii vel sacri causa maturius evigilandum esset] Plaut. Pœnulo: 'AN. Nimia nos socordia hodie tenuit. AD. qua de re obsecro? AN. Quia non jam dudum ante lucem ad ædem Veneris venimus, Primæ ut inferremus ignem in aram.' Sic accipe sequentia post paulo verba de Atia matre Augusti: qui locus cum isto collatus et dabit et accipiet mutnam lucem. *Casaub.*

Inter aliquas moras condormiebat] Juvenalis Sat. III. de lecticæ usu, 'Atque aliquid leget, aut scribet, vel dormiet intus: Namque facit somnum clausa lectica fenestra.' *Torrent.*

CAP. 79. *Per omnes gradus ætatis venustissima]* Cum pulchritudinis duo genera sint, quorum in altero venustas sit, in altero dignitas; venusta-

tem, muliebrem ducere debemus; dignitatem, virilem. Cicero.

Vultu tranquillo] Vultus differt a facie, cum voluntatis significet affectum. Vultum sibi fingere multi possunt, formam nemo. Apuleius vultuosam faciem perquam eleganter appellavit, intelligi volens tristem et amarulentam. Animadvertendum id, quod tradit Cicero in primo de Legibus, Græcos, quorum lingua uberrima est, nomen vultus non habere. *Beroald.*

Oculos habuit claros ac nitidos] Philospho oculi *στιλπνοι* sunt indicium *λαγνείας*. *Ἀναφέρεται*, inquit, ἐπὶ τοὺς ἀλεκτρύνας καὶ κόρακας. Plinius Augusto tribuit oculos 'glaucos et supra hominem albicantis magnitudinis:' quos timiditatis esse indices Arist. ait. *Casaub.*

Dentes raros] Aristoteles inter signa brevis vitæ ponit raros dentes. Plinius talia præscita vitæ vana esse existimat: miraturque, Aristotelem hoc genus prognostica prodidisse. *Beroald.*

Sufflavum] In cultu et delitiis capillitium flavum fuit. Ideo molles et luxuriosi, quod natura negarat, ab arte petierunt. Julius Capitolinus in Vero: 'Dicitur sane tantam habuisse curam flaventium capillorum, ut capiti auri ramenta respergeret, quo magis coma illuminata flavesceret.' Similia Æl. Lampridius: 'Fuit capillo semper fucato, et auri ramentis illuminato.'

Supercilia conjuncta] Qui carent intercilio, Græcis *συνόφρυνες* dicuntur. Latini eam partem etiam 'glabellam' vocant. Martianus Capella lib. II. 'Quarum una deosculata Philologiæ frontem, illic ubi pubem ciliorum discriminat glabellæ mediætas.' Aristoteles ista forma homines pronuntiat *δυσανίους*. *Casaub.*

Et ab imo deductiorem] Tenuem, *λεπτόν*. Male interpretes depressum. Aristoteles, *Οἱ τὴν βίνα ἕκρω λεπτὴν*

ἔχοντες ὀρνιθῶδεις. *Idem.*

Colorem inter aquilum candidumque] Color, quem intelligit Suetonius, est, nisi fallor, qualis in iis apparet quos solis æstus torruit: quos lingua vernacula vocat *bassanez*. Marcellino, 'color oblidivus.' *Casaub.* Aquilus color est fuscus et subniger. Ab aqua est nominatus. Nam cum antiqui duos omnino naturales nossent, id est, album et nigrum, intervenerit autem is quoque, qui ita neutri similis est, ut tamen ab utroque proprietatem trahat, potissimum ab aqua eum denominarunt, cujus incertus est color. *Festus.*

In memoriam ejus] *Casaub.* in memoria legendum esse conjicit. Sic alibi: 'Augustus in memoria vitæ suæ.'

Dodrantis] Novem unciarum. Inde potio est apud Ausonium nomine 'dodra,' quoniam ex dodrante constat, hoc est, novem rebus. Fuerit igitur Augusti statura senum pedum, quarta unius pedis parte adempta.

CAP. 80. Cælestis Ursæ] Utrius, majoris an minoris, non exprimit.

Strigilis usu] Strigiles instrumenta sunt balneatoria, a stringendo, quod radere significat, denominata. His enim sudorem in balneis, et sordes ex corpore distringebant. Hoc instrumentum in præsentia exolevit ab hominibus, translatum ad equos distringendos. Plinius in XXVIII. inter medicinas pendentes ab homine, et remedia, quæ ab ipso sibi præstari possunt, esse refert strigilum vehementiam. *Beroald.*

Remedio harenarum] Remedium harenarum varie accipi potest; vel enim de fomentis calidis affectæ parti admotis: sunt autem, ait Celsus lib. II. 'Fomenta calida, milium, sal, hærena, quodlibet eorum calefactum, et in linteum coniectum:' vel de ambulatione in alta hærena. Hanc interpretationem amplectuntur eruditissimi viri, etiam medici. Possimus tamen et de volutione in

harena calida, vel etiam littorali aut fluviali, accipere. Hujus remedii plurima in libris veterum medicorum mentio: in multis enim morbis eo utebantur. Symmachus contra podagram eo se usum scribit: ita enim accipi debent illius verba lib. VIII. ep. 45. Apud Græcos medicos Aëtiūm, Æginetam, alios, legas multa *περὶ ψαμμισμοῦ καὶ ψαμμοχωσίας*. Observavimus, veteres in exercendo corpore, etiam extra morbi necessitatem, volutasse se super candente arena, ut corpus ferendo calori assuefacerent: contra ut ad tolerandum frigus præpararent, vel in nive se versabant, vel statuas nive obductas nudi amplexabantur. *Casaub.*

Atque harundinum] De remedio harundinum fortasse verum est, quod autumat Casaubonus, intelligendum esse id, de quo Plinius ex Catone sub finem libri XVII. quæ adhibebantur luxatis membris. Coxendice, femore, et crure sinistro non perinde valebat Augustus, et proinde claudicabat. Malum illud imbecilli femoris et cruris e coxendice, quem veluti laxatum habebat. Vetus interpres Juvenalis exercitium sagittarum, qui dicuntur harundines Latinis, conjungit cum arenis, ut hic Suetonius. Sic enim Veteres Libri legunt: *propera stomachum laxare sagittis, ut exercitatione sagittarum digestioni*, inquit, *et harenis quibus vectari illum debere dicit, ob cibum futurum*. Harundines passim sagittæ. Martialis: 'Hæret lateri letalis harundo.' Ipse etiam pedestris sermo sic utitur. Puto tamen illud remedium debere intelligi, de quo Plinius. *Salmas.*

Digitum salutarem] Indicem alio nomine salutarem veteres vocitarunt. Martianus lib. de nuptiis Philologiæ: 'Quidam redimitus puer, ad os compresso digito salutari, silentium comonebat.' Existimo salutarem ideo dictum in primis hunc digitum, quo-

niam illo ori admoto silentium suadebant. Sermoni autem parci, ut inquit eleganter et vere Plinius, multis de causis salutare est. *Beroald.*

Supplemento cornei circuli] Tanquam digitale corneum conficeret pro adimiculatore digiti imbecilli. Dicuntur enim 'digitalia' digitorum tegumenta. *Idem.*

CAP. 81. *Frigidis curari coactus, auctore Antonio Musa*] Qui et *ψυχρολουσίας* magnopere commendabat, de quibus ex Scaligero ad c. 63.

Sub natalem] Scribunt Plinius et Valerius, quod Antipater Sidonius Poëta omnibus annis uno die natali tantum correptus febre, et eo consumptus sit satis longa senecta. Natalis Augusti erat vigesimus tertius dies Septembris: quod tempus autumnale est, morbis obnoxium, et pestiferum. *Beroald.*

Austrinis tempestatibus] Austrinæ tempestates τὰ Νότια. Sic Boreales, τὰ Βόρεια, eæ nempe temporis constitutiones, quæ illo et illo vento flante fiunt. At nusquam τὰ ἑσπέρια, aut τὰ ἑῶα commemorantur. Nam in antiquis Philosophorum et Medicorum scriptis, et præcipue apud Aristotelem, ac Theophrastum, ad designandas tempestatum et aëris constitutiones, quas venti faciunt, τὰ βόρεια solum et τὰ νότια nominantur. Ἐν τοῖς βορραιοῖς, ἐν τοῖς νορραιοῖς, id est, flantibus Aquilonibus et Austris. Et diserte Aristoteles in Meteorologicis scripsit, occiduos flatus, quia frigidiores sunt, accedere Septentrionalibus, et Orientales et contra ventorum spiritus, quia solent esse calidiores, in census ac nomen Meridianorum cadere. *Salmas.*

CAP. 82. *Hieme quaternis cum pingui toga tunicis, et subuculæ thorace laneo, &c.*] Nam si laneæ tunicæ fuerunt, quid opus erat subuculæ thoracem laneum dicere? Thorax tunc non nisi inter munimenta pectoris ad ictus repellendos, et ex ære, ferro, et

corio, ut lorica. Hoc ergo peculiare in Augusto notavit Tranquillus, quod thorace laneo uteretur præter subulcam et tunicas. Frustra Torrentius subuculæ thoracem explicat; quia subucula pectus tegebat, quod ut verum sit, tamen a thorace distincta. *Ferrarius.*

Cum pingui tunica] Pingue pro crasso dixit: quomodo Cicero de Divinat. 'Pinguet et concretum est cælum.' Martialis: 'Et pingues tunicas serra secare potest.' Et Juvenalis 'pingues lacernas' munimenta togæ dixit. Hujusmodi autem pinguiorem togam fuisse eam, quam Lænam Romani appellavere, credibile est. Varro: 'Læna quod de lana multa; dnam enim togarum instar.' *Marc. Donat.*

Et subuculæ thorace laneo] Subucula, viris fœminisque communis, sic dicta est, quod subtus gestetur. Varro. Thoracem autem subuculæ intelligo quatenus ea pectus tegitur. Male igitur qui *subucula et thorace* legunt. *Torrent.*

Et feminalibus, et tibialibus muniebatur] Illis vocibus non intelligunt veteres Latini id quod hodie appellamus femoralia et tibialia, sed fascias quibus antiqui pedes, tibias, crura, et femora sive femina involvebant. Nos- tras enim braccas non fuisse Græcis Latinisque in usu, eo probamus, quod, in cultu Græcorum et Romanorum, brevior vestis amicti, eas partes ostenderent, quæ honeste nominari non possunt. Item quod in mentione τῶν περὶ κοιλιοδυσίαν ὄντων, vestis semper καθέλκεσθαι καὶ ἀνέλκεσθαι dicitur. Hebræi honestissime 'tegere pedes.' Herodianus in Macrino, τὰς ἐσθῆτας τῶν μηρῶν καθέλκειν. Usus primus harum fasciarum fuit in ægrotis et imbecillibus, a quibus sumserunt postea homines delicati et molles. Pedules fascias Græci περιπεσίδας appellarunt, crurales περισκελίδας. Quas tamen etiam a puellis fuisse gestatas ex Menandro annotat Julius Pollux, et ex

Horatio nobis constat. Alibi docuimus sero veteres calceamentis assuevisse: cum per longa sæcula nudis pedibus, nisi cogeret necessitas, egissent. At posteaquam in frequenti usu calcei cœperunt esse, paulatim etiam pedules atque crurales fasciæ sunt assumptæ. Temporibus Dionis Chrysostomi, qui Trajano imperante vixit, fascias adhuc mediocris fortunæ homines ignorabant. Sed braccarum usum ita aversati sunt Græci Romanique, ut non sine indignatione referat Ovidius, Ponti accolas quosdam braccas gestasse, cum essent Græcis oriundi: existimabant enim inclementissimi cœli id esse argumentum. Non tamen dubitamus, paulo post Augusti tempora, braccis cepisse assuescere Romanos, qui bella cum Germanis aliisque septentrionalibus populis gerebant, aut limites Imperii in illis oris tuebantur. *Casaub.*

In peristylio] In atrii parte, quam e re peristylum dicebant. Adi sis annotata ad cap. 29. et Vitruvium libro vi. cap. 4.

Saliente aqua] Simili artificio et theatra refrigerarunt: ejusque rei primus auctor Pompeius Magnus. Valerius Maximus lib. ii. Eo etiam spectat Circi irrigatio. *Casaub.*

Atque etiam ventilante aliquo cubabat] Erant flabella elegantiorum, sive muscaria, pavonina, ut Martialis indicat. Ut plurimum flabella erant e pennis inter se colligatis in unum fasciculum: quare Euripides appellat εὐπαγῆ κύκλον πτέρων, et notat morem esse Barbaricum e Phrygia ad Græcos allatum. Porro qui molliores erant, præsertim autem virgines delicatæ, iis non cubantibus tantum ventilatores aderant, sed etiam incedentibus per urbem servi cum flabellis simul et umbellis latus cingebant. Dionysius Hal. lib. vii. *Idem.*

Petasatus] Petasus, a πετάννυμι, pileus est viatorius solem defendens. Apuleius 'pilei umbraculum' vocat.

Sub divo] ‘Subdiales ambulationes,’ et ‘pavimenta subdialia’ a Plinio ‘nuncupantur,’ quæ Græci *ὐπαλθρας* vocant. Celsus in primo: ‘Melior est ambulatio sub dio, quam in porticu: melior, si caput patitur in sole, quam in umbra.’ *Beroald.*

Ut Præneste vel Tibur biduo procederet] Hac ratione stadia centum indies conficiebat: nam Præneste stadiis cc. Roma distat, nec multo minus Tibur. *Casaub.*

In primis lavandi raritate] Celsus, alique veteres Medici, ita faciendum præcipiunt iis, qui nervorum dolore laborant, ut Augustus. Nunquam autem fere difficilius obsequentes ægrotos habuere olim Medici, quam ubi imperata erat balneorum abstinencia, ut ipsorum libri testantur: quæ caussa est, cur hoc Suetonius notet. *Idem.*

Sudabat] In balneo. Ut autor est Vitruvius in v. Laconica et sudationes conjungendæ sunt tepidario. Erant enim loca ad sudorem e corpore ducendum accommodata, quæ alio nomine sudatoria nuncupantur. *Beroald.*

Perfundebatur egelida aqua] Cellæ tepidariæ solio insidebat, et tepidam perfundebatur. ‘Perfundi aqua’ Hippocrati dicitur, *περιελύθη λουεσθαί*. Nihil pertinet ad eam capitis perfusionem aqua frigida, quam tot locis tam diligenter commendat Celsus. *Casaub.*

Marinis] Celsus: ‘Si tumor nullus est, calidis fomentis opus est: aquam marinam vel muriam daram fervefacere oportet: deinde in pelvem conjicere, et cum jam homo pati potest, pedes demittere.’

Albulisque calidis] Albulæ aquæ sulfureæ, ergo et calidæ. Nullæ enim sulfureæ nisi calentes. Quod experientia ubique terrarum ostendit, et res ipsa docet. Martialis: ‘Canaque sulfureis Albulæ fumat aquis.’ ‘Crudas’ tamen alio loco idem

appellat: ‘Crudarum nebulæ quod Albularum.’ Quæ appellatio videtur calori non suffragari. Plinius lib. xxxi. cap. 2. ‘Albulæ aquæ vulneribus medentur. Egelidæ hæ, sed Cutiliæ in Sabinis gelidissimæ.’ Vox egelidum et pro tepido ponitur, ut pro frigido. Utrouque sensu usurpavit Ovidius hoc versu: ‘Egelidum Borean, egelidumque Notum.’ Notus tepidus, frigidus Boreas, uterque egelidus, si egelidus utrumque significat. Clare Strabo gelidas facit Albulas. Plures ibi fontes esse ait hoc nomine. Fortassean alii ex his frigidum, alii tepidum. Non possum aliter conciliare. *Salmas.*

CAP. 83. *Ad pilam folliculumque*] Non, quod follis pila non sit, sic loquitur, sed cum pila absolute dicimus, pusilla illa intelligitur, de cuius ludo Galenus scripsit. ‘Campestres’ vero exercitationes appellat quæ in campo Martio fiebant, ut Ner. cap. 10. *Torrent.* Folliculus est pila spiritu intenta. Martialis: ‘Mitis mihi convenit ætas: Folle decet pueros ludere, folle senes.’ *Sabell.*

Ita ut in extremis spatiis subsultim decurreret] Hoc est, cum levi saltatione curreret: nam veterum Asclepiadarum divina solertia, quæ ambulatio cuique morbo conveniret, subtilissime vestigaverat. Itaque alium jubebant per plana, alium per clivosa, alium brevioribus spatiis, alium longioribus ambulare: quosdam contento cursu, quosdam leni, nonnullos subsultim: sic ut duo vel tria exercitationis genera miscerent, ambulationem, cursum, saltum. Hujus porro (saltum dico) species multæ: in longum: in altum saliaris sive fullo-nius, ut Seneca appellat epistola xv. Erant et aliæ pæne innumeræ ambulationum species, quarum Hippocrates secundo et tertio de diætâ, Oribasius libro vi. alique medici passim meminerunt. *Casaub.*

Sestertio vel lodicula involutus] Qui

in campo se vel gymnasio exercebant, cætera nudi, τὴν αἰδῶ campestri tegebant: aut si corpore infirmiore erant, gausapam vel pallam, vel Iodiculam, vel sabana sumebant. Itaque plurimus horum usus fuit in gymnasiis et balneis. In libris Medicorum multa hujus moris mentio: qui etiam docent, in eum usum adhiberi solitas vestes potissimum ἀγνάπτους, quæ fullonis arte non essent politæ. Ac fuere in hunc usum linteamina quædam dicta posterioribus Hebræis, Græcis, ac Latinis 'sabana.' *Casaub.* Legendum hoc loco *segestrio*. Cujacius. Varro de vita P. R. 'Hoc, quod injicitur, toral dicitur: lecticam qui involvebant, segestria appellabant.' De segestri Lucilius: 'Penula, si quæris, canteriu', servu', segestre, Utilius mihi quam sapiens.' Erat enim teges, quæ a segetibus, (ut vult Varro,) quod ex eis fieret, dicta fuit. Postea factam esse ex pellibus testatur Plautus apud Porphyrionem. Certe *στέγαστρον* pelles significat. Et nostrum *dormio ἀπὸ τῶν δερμάτων*. nam *dermio* veteres dicebant. *Jos. Scaliger.*

Ludere ocellatis] Subaudiendum *calculis*. Immo 'ocellati' pro ocelli, ut matulata pro matula. Sunt autem ocellati calculi in formam ocelli facti, vel oculi modo lucentes. Ita littorales lapillos oculi specie nitentes dixere. Græcis Nympharum oculi. Vocabantur capillati et umbilici iidem, quod umbilici figuram præferrent, ac velut oculi pupula lucerent. *Sulmas.*

Cum pueris minutis, quos facie et garrulitate amabiles undique conquirebat, præcipue Mauros et Syros] Istos Latini delicias vocant, non quos nequissimi Græci παιδικά. Non enim semper idem sunt, puer delicatus et delitiæ. Apud Jeremiam Prophetam cap. 31. ילד שעשועים Hicronymus vertit, *puer delicatus*. Græci παιδίον ἐντροφῶν, videturque Prophe-

ta ad delicias hoc genus alludere. De his loquitur Seneca lib. II. de tranquillitate vitæ: 'Pueros quidam in hoc mercantur procaces, et eorum impudentiam acuunt, et sub magistro habent.' Matronæ nobiles his solitæ otium suum oblectare. Dio lib. LVIII. de nuptiis Augusti et Liviæ loquens, παιδίον τι τῶν ψιθύρων οἷα αἱ γυναῖκες γυμνὰ, ὡς πλήθει, ἀθύρουσαι τρέφουσι. Quod ait Dio nudos solitos haberi, intellige nudos a veste; nam alias multo auro gemmisque exornabantur. *Casaub.*

Nam pumilos] Inter ministeria mag-natum nani et nanæ semper fuerunt. Fuerunt autem pumili non solum natura, sed et cura atque institutione. Mangones enim ut efficerent nanos, conclusos alebant in arca pueros, et fasciis revinctos. Vide Longinum *περὶ ὕψους. Idem.*

Distortos, et omnes generis ejusdem] Postea luxus invexit consuetudinem quærendi distortos et quocunque modo prodigiosis corporibus insignes. Hi maxime placebant et in pretio erant. Quintil. declamat. CCXCVIII. item institut. lib. II. c. 5. Appellatione distortorum continentur et spadones. Et affines istis naturæ ludibriis, ἀνθρώποις οὐκ ἀνθρώποις, ut appellantur ab Athæneo, sunt fatui, quos jam olim proceres domi alere soliti, sapientibus eo nomine reprehensi. Seneca epistola I. *Idem.*

Ut ludibria naturæ malique ominis abhorrebat] Exhibuit tamen adolescentulum Lucium bipedalī minorem, librarum septendecim, ac vocis immensæ, supra c. 43. At quæ male ominari credebantur, ea eripere potius oculis hominum studebant. Quod de androgynis ex Livio constat.

CAP. 84. *Nisi meditata et composita oratione*] Imo etiam e libello nonnunquam habebat: ut elegantissimam illam apud Dionem lib. LIII. quam, de deponendo imperio, in Senatu dixit.

Deficeret] Codex Salmas. *deficere-*
tur.

Ac ne periculum memoriæ adiret, aut in ediscendo tempus absumeret, instituit recitare omnia] ‘Recitare’ igitur est de scripto pronunciare. Plin. Ep. 17. lib. VII. ‘At horum recitatio usu jam recepta est: num ergo culpandus est ille qui cœpit? Quanquam orationes quoque et nostri quidam et Græci lectitaverunt.’ Idem Plinio lectitare quod recitare. Infra capite 89. ‘Recitantes benigne et patienter audivit: nec tantum carmina et historias, sed et dialogos.’ Nempe minus usu recepta ac minus probata erat orationum et dialogorum recitatio, quam carminum et historiarum. Id quod Plinii quoque tempore obtinuisse, eadem epistola fidem facit.

Dabatque assidue phonasco operam] Phonasci qui fuerint, discere licet ex Varrone, cujus hi versiculi apud Nonium exstant: ‘Phonascens sum, vocisque suscitabulum, Cantantiumque gallus galliaceus.’ Ita enim lego, cum hactenus scriptum fuerit *Phonicia*, vel *Fœnicia*. Pro *vocis* etiam rescribo *vocisque*, ut sit versus Iambicum. *Boxhorn.*

CAP. 85. *Rescripta*] Nomen est operis conditi ab Augusto: in quo rescribebat Bruto ad ea quæ ille scripserat de Catone Uticensi. Fuit autem Cato Bruti avunculus, idemque socer. *Beroald.*

De vita sua] Sic et Tiberius commentarium de vita sua scripsit. Inf. Tib. c. 61. et Domit. c. 20. Scripsit et Claudius de vita sua octo volumina. Inf. Claud. c. 41. Idem Hadrianus, M. Aurelius, et Septimius Severus factitarunt, si Spartiano et Lampridio credimus. Nam de Augusto testatur etiam Ulpian. lib. 1. de cadaveribus punitorum his verbis, ‘Corpora eorum, qui capite damnantur, cognatis eorum neganda non sunt, et id se observasse Divus Augustus lib. x. de vita sua scribit.’

Sed et Macer J. C. leg. duodecima de re militari, verba ex Disciplina Augusti citat. Ut præter opera hic commemorata, de disciplina quoque militari scripsisse videatur. *Torrent.* Etiam libros Epistolarum Augusti exstitisse, Gellius, Quintilianus, et Macrobius indicant.

Pœticam summam attigit] Sic, ‘panis summam fermentatus,’ apud Marcellum Empiricum. Glossarium, ἀκροβιγῶς, *summam, carptim.* Casaub. Capite 89, ‘plane Pœmatum quoque non imperitus.’

Sicilia] Scripsit forte id opusculum in memoriam rerum gestarum in Sicilia adversus Sextum Pompeium, quo Siciliæ descriptio continebatur. *Beroald.*

Quæ fere tempore balinei meditabatur] Ita soliti nonnumquam veteres. Plinius Junior Ep. 14. lib. IV. ‘Accipies cum hac epistola hendecasyllabos nostros: quibus nos in vehiculo, in balineo, inter cœnam oblectamus otium temporis.’ At de avunculo idem Ep. 5. lib. III. ‘In secessu solum balinei tempus studiis eximebatur: quum dico balinei, de interioribus loquor: nam dum dstringitur tergiturque, audiebat aliquid aut dictabat.’

In spongiam] Augustus, significare volens se spongia deletili delevisse Ajacem, suam tragœdiam, dixit festiviter, ‘Ajacem in spongiam incubuisse:’ alludens ad Ajacis obitum, qui gladio incubuit, furore in mortem præcipitatus, cum superatus fuisset ab Ulysse in armorum judicio. *Beroald.*

CAP. 86. *Elegans et temperatum*] In D. Augusti Epistolis elegantia orationis neque morosa, neque anxiosa, sed facilis hercle et simplex. Gellius. Augusti prompta ac profluens, quæ deceret principem, eloquentia fuit. Tacitus.

Cacozelos] Κακόζηλον, id est, mala affectatio, per omne diceudi genus

peccat. Nam et tumida, et exilia, et prædulcia, et abundantia, et accessita, et exsultantia, sub idem nomen cadunt. Denique *κακόζηλον* vocatur quidquid est ultra virtutem, quoties ingenium iudicio caret, et specie boni fallitur: omnium in eloquentia vitiorum pessimum. Nam cætera cum vitentur, hoc petitur. Quintilianus.

Antiquarios] Molestius culpatusque esse arbitror, verba nova, incognita, inaudita dicere, quam vulgata et sordentia. Nova autem videri dico etiam ea, quæ sunt inusitata et desita, tametsi sunt vetusta. Est adeo id vitium plerumque seræ eruditionis, quam Græci *ὄψιμαθίαν* appellant, ut quod nunquam didiceris, diu ignoraveris, cum id scire aliquando cæperis, magni facias: quo in loco cumque et quacumque in re dicere. Gellius.

Exagitabat nonnunquam Mæcenatem suum] Magni ingenii vir fuerat, si illud egisset via rectiore, si non vitasset intelligi, si non etiam in oratione difflieret. Videbis itaque eloquentiam ebrii hominis involutam, et errantem, et licentiæ plenam. Mæcenas in cultu suo: 'Amne silvisque ripa comantibus, vides ut alveum lintribus arent, versoque vado remiciant hortos? Quid si quis fœminæ cirro crispatae labris columbatur? Incipitque suspirans, et cervice lapsa fanatur.' Senec. Epist.

Cujus μυροβρεχεῖς, ut ait, cincinnos usquequaque persequitur] Falluntur interpretes, qui verba Suetonii ita accipiunt, quasi in oratione Mæcenatis vocem Græcam *μυροβρεχεῖς* reprehenderit: nam contra ea voce ipse Augustus more suo usus est, ad exprimendum genus dicendi Mæcenatis. Solens, inquam, fecit more suo Augustus, quod Græco verbo uteretur. *Casaub.* *Μυροβρεχεῖς*, id est, *unguentis delibutos*.

Et imitando per jocum irridet] Au-

gustus quia Mæcenatem suum noverrat esse stylo remisso, molli, et dissoluto, talem se in epistolis, quas ad eum scribebat, sæpius exhibebat: et contra castigationem loquendi, quam alias ille scribendo servabat, in epistola ad Mæcenatem familiari, plura in jocos effusus subtexit: 'Vale mel gemmeum Medullia, ebur ex Hetruria, laser Aretinum, adamas supernas, Tiberinum margaritum, Cilniorum smaragde, iaspis figulorum, berylle Porsennæ, carbunculum Italia, *καὶ ἵνα συντέμω πάντα, μάλαγμα mæcharum.*' Macrobius.

Sed nec Tiberio parcit] Hunc nempe ut antiquarium, Mæcenatem ut *κακόζηλον*, reprehendens. *Torrent.*

Tuque dubitas Cimberne Annii an Veranii Flaccus imitandi sint tibi] Cimber hic ille est rhetor antiquarius, in quem lusit Virgilius epigrammate eo quod hodieque extat in Catalectis. Veranium quendam laudant sæpe Festus, Macrobius, alii, in explicatione verborum antiquorum. Illi non male conveniat quod hic de eo Augustus innuit. Lepidissime vero Augustus irridet Antonium, deliberare eum dicens, utrum debeat ad imitandum sibi proponere Cimbrum Anniumve, an Asiaticos oratores: cum et horum et illorum diverso genere vitiosa sit ἡ ἰδέα τοῦ λόγου. Quare neutrum horum in deliberationem venire debuit. *Casaub.*

Excerpsit ex Or. Cat.] Sallustius priscorum, Catonisque verborum fuit affectator, ideoque hoc epigrammate noto incessitur: 'Et verba antiqui multum furate Catonis Crispe, Jugurthinæ conditor historiae.' Sed de Originibus Catonis sic inquit Marcus Tullius in Bruto: 'Jam vero Origines ejus, quem florem, aut quod lumen eloquentiæ habent?' *Beroald.*

An potius Asiaticorum oratorum] Antonius in Græcia et corpus ad militares labores, et linguam ad dicendum exercitationibus instruxit: æmulatus

est autem Asiaticum dicendi genus, maxime tum florens, vitæque ejus fastuosæ et inflatæ, ac inani elatione, inconstantique ambitione plenæ consentaneum. Plutarch.

Et quadam epistola Agrippinæ neptis ingenium collaudans] Hæc est Agrippina M. Vipsanii Agrippæ et Juliæ filia, Augusti neptis. Hujus Agrippinæ ex Cæsare Germanico filia fuit altera Agrippina Claudii uxor, Augusti vero proneptis, non neptis. *Casaub.*

CAP. 87. Ad Kalendas Græcas] Per contrarium non ineleganter ita dicere possemus: 'Ad neomenias Latinas.' *Beroald.*

Contenti simus hoc Catone] Qui seculum suum vituperabant, dicere soliti, 'Jam nullus Cato.' nam Cato non hominis nomen, sed ipsius virtutis esse, propter ejus viri præstantiam, videbatur. Augustus vero, qui tales voces non nimis libenter audiebat, quando aliquos non sapientissimos, et quorum mores non probatissimi, vel in Senatum legebat, vel Senatui, aut tribubus commendabat, dicere solebat, 'Contenti simus hoc Catone.' Idem dictum postea ab eo in epistolis ad alia quoque translatum, cæptumque usurpari, quoties, ut ait Suetonius, hortari voluit ferenda esse præsentia, qualiacunque sint. Eadem sententia proverbii Græci, ἀν μὴ παρῆ κρέα, τῷ τὰρλίχῳ στερκτέον. *Casaub.* Non est intermittendus sermo Augusti, quem Catonis honori dedit. Venit forte in domum, in qua Cato habitaverat: dein Strabone in adulationem Cæsaris male existimante de Catonis pervicacia, ait: 'Quisquis præsentem statum civitatis commutari non volet, ét civis, et vir bonus est.' Satis serio et Catonem laudavit, et sibi, ne quis affectaret res novas, consuluit. Macrobius.

Velocius quam asparagi coquantur] Nempe asparagi summa, priusquam durescant, leviter coquantur, tantum

ut cruditas absit. Dicitur autem asparagus, quod qui sunt in his præcipui, non seruntur, ut Athenæus dixit. Confine huic proverbio, Ἀφύα ἐς πῦρ *Aphyæ ad ignem*, apud eundem Athenæum. Nam *Aphyæ* piscis genus molle ac tenerum, quod admotum igni protinus decoquitur. *Erasmus.*

Et pro stulto baceolum] Non est rejicienda lectio plurium exemplarium, *buteolum*. In ore infantium frequens vocula est *ba* vel *bat* aut *bad*. Inde multæ voces fictæ per ὀνοματοποιίαν, partim ad exprimendam infantiam, partim ad alia vitia denotanda pueritiæ affinia. Hujus generis sunt apud Græcos βάζειν, βαβάζειν, et βάβαξ ὁ φλύαρος, ut exponunt veteres Grammatici: item βαμβάλειν, et *Bambalio* apud Ciceronem: et βάπτος, unde βαπτολογία et βαπταρίζειν. Inde ergo vox Augusti 'bateolus' vel a βάταλος licentius, ut a principe, deducta, vel nata in cælo Romano, aut ab ipso Augusto conficta per μίμησιν, vel ab aliquo veteri comico: nam et Nævius ab eadem origine 'butubata' pro nugatoriis posuit. vide Festum. Sunt et in lingua Gallica similiter ὀνοματοποιημέναι voces, *badin*, *babouin*, *baveur*, *bavard*, aliæque. *Casaub.*

Pro pullo pulleiceum] Probo *pulleiceum* pro pullum, ut de colore intelligatur. Sed fortasse melius scriberetur *pullaceum*. Alioquin si *pulleiceum* legatur, non abhorreremus ab eorum sententia, qui pulleium legunt. Sic enim pulleiceum pro pulleio dixere, ut betaceum dixere pro beta. *Salm.*

Pro cerito] 'Morticinus' erat convicium in tetros exsanguis facie homines. Attici vocabant ejusmodi Δημητριάκοις. Et Δημήτηρ ἡ αὐτὴ τῆ Ἐρινυῖ. Latini id interpretati sunt Cereritos, postea Cerritos. *Jos. Scaliger.*

Vacerrosus] *Vacerram* Verrinus et alii complures vocari dicunt stipitem, ad quem equos solebant religare. Ateius vero philologus maledictum

hoc nomine significari magnæ acerbitalis, ut sit vecors et vesanus. Festus.

Et betissare, pro languere, quod vulgo lachanissare dicitur] Legitur in veteri Glossario *vacillant*, λαχανίζουσι, βαμβάλνοουσι. Casaub. Catullus: 'Languidior tenera cui pendens sicula beta.' Λάχανον olus, atque herbam omnem quæ edundo sit, significat. De quo ad Horat. l. i. Sat. 6. 'lachanique catinum.' Et sane languidum pro molli atque effœminato dici sæpius observavi. *Torrent.* In V. C. *betizare* et *lachanizare*, quod non improbo, ut colaphizare. Et notandum quod ait Isidorus, ante Augusti tempora *y* et *z* non fuisse in usu apud Romanos. Ergo ante Augustum dicebant Latini lachanissare, a λαχανίζειν, ut comassari a κομάζειν, pitissare a πινίσειν. Sub Augusto receperunt litteram Græcam ζ, et dicere cœperunt, lachanizare, colaphizare, et similia. *Salmas.*

Non dividit verba, nec ab extrema parte versuum abundantes litteras in alterum transfert: sed ibidem statim subjicit, circumducitque] Exemplo, ex Augusti epistola deprompto, res clarior fiet:

Nos, mi Tiberi, Quinquatrus satis ju-
(cunde
egimus. Lusimus enim per omnes
dies, forumque aleatorium calefecim-
(mus.

Frater tuus magnis clamoribus
rem gessit, &c.

Hæc vera est Augusti scriptura, quæ cum verbis Suetonii, et iis, quæ ex Ancyrano monumento alibi producimur, omnino congruit. A consuetudine enim vulgo in scribendo recepta, et nobis adhuc retenta, recessit Augustus, ac contrariam plane viam ingressus est. Vulgo a fine versus ad alterius initium abundantes litteras transferre mos erat. Ea divisio immanis, et nimia, et lectoribus molesta visa Augusto, ac iccirco improbata est. Ipse vero eisdem illis litteris

statim ibidem in fine. versus sequentis locum fecit, atque ita eas circumduxit, ut a reliquis non divisæ aut avulsæ, sed cum iis quam proxime cohærere viderentur. *Boxhorn.*

CAP. 88. *Legato consulari]* Aut qui sub consule erat, aut, quod magis placet, qui consularem provinciam vicario nomine administrabat. *Sabell.*

Cujus manu ixi pro ipsi scriptum animadverterat] Severe quidem Augustus: sed tamen quid isti in mentem venerat ut *x* pro *ps* scriberet? An fuit insanus novitatis amor? Nam ad Augusti fere tempora ignorata *x* litera fuit, si fides Isidoro: quod etsi merito suspectum, tamen inter legitimas litteras Romanas a plerisque tum non habitam certum est. Varro, 'Litterarum partim sunt et dicuntur, ut A et B, partim dicuntur et non sunt, ut H et X: partim sunt neque dicuntur, ut Φ, Ψ.' Ideo, ut Victorinus ait, 'Nigidius in suis libris ea littera non est usus, antiquitatem sequens.' *Casaub.*

B pro a] Sic, cum vertex scribere vellet, hæc litterarum structura sequebatur: *αfsufy*. At Cæsar Julius quartam elementorum litteram, id est, *d* pro *a* et perinde reliquas commutavit. Ei vertex sic scribendum fuit: *zhuxhaa*, si modo et ipse, finito semel Alphabeto, litteras genuit. Vide in ejus vita caput 56.

CAP. 89. *Magistro dicendi usus Apollodoro Pergameno]* Pergamus Apollodoro Rhetore clara est, qui artis præcepta conscripsit, et sectæ Apollodoreæ autor fuit, si qua tamen ea est. Maxime extulit eum amicitia Augusti Cæsaris, quem dicendi arte instituit. *Strabo.*

Eruditione varia repletus Sphæri] Legendum ex vestigiis veteris codicis, *eruditione varia repletus, ut Arei philosophi filiorumque ejus Dionysii et Nicanoris contubernium*. Nam membranæ non habent *inuit*. Et Sphærus ille philosophus nihil ad August-

tum. *Salmas.*

Arei philosophi] Magna hunc existimatione in Augusta domo fuisse, patet ex illis Senecæ verbis, in Consol. ad Marciam: 'Livia se consolendam Aëro Philosopho viri sui præbuit, et multum eam rem profuisse sibi confessa est. Plus quam pop. Rom. quem nolebat tristem tristitia sua facere: plus quam Augustum, qui subducto altero adminiculo titubabat, nec luctu suorum inclinandus erat.' Deinceps orationem repræsentat, quam apud Augustam habuisse eum, consentaneum putat.

Delectabatur etiam comædia veteri] Divinitus ab Aristotele dictum est, partem turpitudinis esse, id quod est ridiculum: ὅτι τὸ γελοῖον μοῖρον τοῦ αἰσχροῦ ἐστὶ. Propterea in veteri comædia, dicta inusitata et obscæna, cavillationes bonorum, singulorum contumeliæ, imitatio vel factis vel verbis, sententia perversa, ideoque inexpectata, risum maxime expressit: cujus segetem largissimam Aristophanes suppeditat: qui non modo Plautum, sed quoscumque hac in parte superavit, et plenissime omnes τοῦ γελοίου figuras expressit. Novæ autem rex et princeps fuit Menander, cujus expressa effigies est Terentius. *Heinsius.*

Eaque ad verbum excerpta, aut ad domesticos] Hæc fuit olim consuetudo virorum magnorum, qui in rebus agendis ea exercebant, quæ prius in umbra et otio legerant, et didicerant. Hujusmodi tabellas, qualem etiam Polybius Demetrio Seleuci F. fugam ex urbe meditantī, atque in ipso rei articulo cessanti, increpiturus misit, Græci πικτάκια vocant: estque ea vox non infrequens in libris prudentum, et aliorum scriptorum Græcorum ac Latinorum. Petronius Arbitrator: 'Statim allatæ sunt amphoræ vitreæ diligenter gypsatæ: quarum in cervicibus pittacia erant affixa cum hoc titulo: FALERNUM OPIMIA-

NUM ANNORUM CENTUM.' *Casaub.*

Q. Metelli de prole augenda] Q. Metellus censor censuit, ut ducere uxores omnes omnino cogèrentur, liberorum creandorum causa: extat oratio ejus, quam Augustus Cæsar, cum de maritandis ordinibus ageret, velut eo tempore scriptam, in Senatu recitavit. Florus.

Rutilii] P. Rutilius Rufus est ex veteribus Jurisconsultis, P. Mucii discipulus, qui Consul fuit cum M. Manilio, et Asiæ Proconsul, ut est in l. II. D. de origine jur. vel si Asconio credimus in Divin. Asiæ proconsulis quæstor, aut legatus, ut scribit Livius libro LXX. Hic etiam Rutilius rerum Romanarum historiam scripsit, auctoribus Athenæo et Velleio. Scripsit et de vita sua libros aliquot, quorum sæpe auctoritate Charisius utitur, et oratores complures. *Cujacius.*

Ne modo ædificiorum] Trajanus, si Sex. Aurelio credimus, ad pedes LX. reduxit. Ulpianus l. I. De operis novi nunciatione, scribit, si quid contra leges edictave Principum quæ ad modum ædificiorum facta sunt, fiat, 'novum opus nunciari posse.' Adde et Plinium l. xxxv. cap. 14. *Torrent.* Augustus, ut ruinæ caverentur, edixit ne novum ullum ædificium ad viam publicam factum ultra LXX. pedes attolleretur. Strabo.

Ingenia sæculi sui omnibus modis fovit] Ad Trajanum (sæpe enim hunc cum Augusto comparamus) Plinius: 'Quem honorem dicendi magistris, quam dignitatem sapientiæ doctoribus habes? Ut sub te spiritum et sanguinem et patriam receperunt studia, quæ priorum temporum immanitas exiliis puniebat, quam sibi vitiorum omnium conscius princeps inimicas vitii artes non odio magis, quam reverentia relegaret.'

Recitantes] Sicut olim Virgilium recitantem aliquot Æneidos libros benigne una cum Octavia sorore audi-

visse fertur: *Beroald.*

Sed et orationes et dialogos] Adi, si lubet, ad cap. 84.

Nisi et serio, et a præstantissimis offendebatur] Norat hunc animum Cæsaris Ovidius, cum caneret, 'Denique Cæsareo, quod non desiderat ipse, Non caret e nostris ullus honore liber.' Idem Poëta alibi factum suum defendit, quasi excusatione opus esset, quod toties Augusti laudes attingeret, 'Ipse pater patriæ (quid enim civilius illo?) Sustinet in nostro carmine sæpe legi. Nec prohibere potest: quia res est publica Cæsar, Et de communi pars quoque nostra bono est.' *Casaub.*

Nomen suum commissionibus obsoleferi] 'Committere' est duos pluresve in certamen conjicere. Nec solum de athleticis, aut gladiatoribus, sed de mimis etiam, oratoribusque, ac Poëtis dicitur. Et nove quidem, sed venuste Ulpianus lege 1. Si quadrupes pauperiem fecisse dicatur, 'cum arietes vel boves commisisset,' absolute, pro concertassent. Hinc ergo 'commissiones' apud Plinium lib. 11. cap. 7. ac Suetonium hic; monitos enim ab Augusto Prætores scribit, ne super iis, quæ ad ipsum pertinerent, Poëtæ temere committerentur. Simile verbum 'componere.' Unde 'compositiones gladiatorum' apud Ciceronem lib. 11. epist. *Torrent.* Committebant autem, vel in loco privato, hoc est, in auditorio, vel in loco publico, puta odeo, teatro, amphitheatro, basilicarum aliqua, vel Atrio libertatis, aut similibus locis. De his commissionibus loquitur Tranquillus, maxime de iis quæ in teatro vel amphitheatro: nam hæ sunt quæ pertinerunt ad curam Prætoris, qui ludis præerat. Observandum est, commissiones opponi a Suetonio seriis scriptis. Sic prorsus in Plinii Panegyrico commissionibus seria carmina opponuntur. *Casaub.*

CAP. 90. *Circa religiones talem acce-*

pimus] Religio Latinis dicitur et *θρησκεία*, sive pietas, et *ὄρρηξ*, sive meticolosa observatio eorum quæ a Diis prædici videbantur. De Augusti pietate erga Deos indicavit supra, cum de ejus pontificatu scriberet. Nunc de ejusdem *ὄρρηξ*, sive superstitione, agit. *Idem.* *Circa Religiones]* Cod. *Salmas. relegiones*, et ita semper. Cicerone religionem dictam volebat a relegendo, teste Lactantio Divin. Institut. libro 1v. capite 28.

Ut semper et ubique pellem vituli marini circumferret] Magicæ hujus vanitatis et persuasionis ineptæ, quæ olim mentes omnium tenuit, testes, præter Plinium et Spartianum in Severo, Plutarchus Symposiac. libro v. problemat. 9. ubi eadem vis inesse et ficis traditur: Geoponicorum auctor lib. 1. cap. de grandine, et in simillimo argumento Palladius lib. 1. c. 35. *Casaub.*

Abditum et concameratum locum] Duo codd. *concaernatum.* Verbum quidem insolens, sed non indignum Suetonio, et rei de qua agit aptissimum. sic enim de fulmine Plin. lib. 11. c. 55. 'Neque unquam quinque altius pedibus descendit in terram. Ideo pavidi altiores specus tutissimos putant.' *Torrent.*

Ut supra diximus] Cap. 29.

CAP. 91. *Neque aliena de se negligebat]* Sic olim solitum fieri ab hominibus superstitionis: non enim tantum ad sua somnia attendebant, sed etiam aliena de se. Ex ea superstitione ortus mos, ut qui de republica aliquid somniassent, id susque deque non haberent, sed notum omnibus facerent, vel præconis voce, vel proposito pittacio, quo id contineretur. Qua de re Artemidorus lib. 1. cap. 2. *Casaub.*

Amici somnio monitus] Cornu, cui Brutus præerat, impulsis hostibus castra Cæsaris cœpit. Nam ipse Cæsar, etiamsi infirmissimus valetudine erat, obibat munia ducis, oratus eti-

am ab Artorio medico ne in castris remaneret, manifeste denunciatiōe quietis territo. Velleius.

Cultores abduci] Tanquam Augustus non amplius coleret Capitolinum Jovem, sed Tonantis tantummodo cultor factus esset. *Beroald.*

Tonantem pro janitore] Ac si Jupiter Tonans, cui ædem dedicaverat, loco janitoris foret Capitolino Jovi. Janitores autem more veterum catena vincti januam servabant: quod Tranquillus docet in libello de Grammaticis et Rhetoribus, scribens Volcatium ostiarium fuisse in catena more veterum. Et ab Ovidio dictum: 'Janitor indigne longa religate catena.' *Id.*

Tintinnabulis fastigium ædis redimit, quod ea fere januis dependebant] Tintinnabula videbantur implere janitoris Tonantis officium, qui pro januis excubabat. *Idem.* In ædibus magnatum amplis et spatiosis usus tintinnabulorum fuit. Dio ait illis usos τὸς τὰς συνοικίας νύκτωρ φυλάσσοντας, hoc est, custodes insularum et vastarum ædium, quas habuere Romani proceres. Glossarium, *Insula, νῆσος, συνοικία*: sed et ad alia utebantur. *Casaub.*

Cavam manum asses porrigentibus præbens] Gestu plane et more mendicorum: ita enim oportuit ad exorandam Nemesim. Eam Deam formidabant, ut comitem perpetuam rerum lætarum, καὶ ὑπερόγκων. Quare ut ejus tela effugerent, ipsi sibi propriæ felicitatis quasi cumulum diruebant. Multa Plutarchus de hac veterum opinione philosophatur, et in Camillo, et in Emilio Paulo, et in Apophthegmat. et alibi. Propterea quæ supra modum læta erant, ea rerum tristissimarum mentione temperabant: sic triumphantibus a tergo astabat in eodem curru servus publicus, qui coronam illam auream immensi ponderis et amplitudinis sustinebat, et simul attendere triumphantem ad ultimi supplicii instrumenta

curru appensa jubebat. Non alia ratio est, cur Augustus Urbis et Orbis dominus mendici personam semel in anno assumeret. Ideo notat Suetonius 'de cava manu.' Item Dio, ὡς καὶ προσαιτῶν. Hominibus liberis et honestis cavare manum, etiam cum aliquid acciperent, probro vertebatur. Et Ruffini, præfecti prætorio Orientis sub Honorio, manus post ejus cædem per novam Romam ita formata, ludibrii causa, est circumlata. Et de avaritia Atheniensium exstat proverbiale dictum Græcorum: Τὴν χεῖρ' ὑπὸ χειρὶ καὶ ἀποθήσκων Ἀττικὸς. *Atheniensis vel moriens cavat manum.* *Idem.*

CAP. 92. Auspicia, et omina] Auspicia ad aves referuntur, quorum duo sunt genera: unum ad oculos, alterum ad aures pertinens: ad oculos, scilicet volatus: ad aures, vox avium. Dicta autem sunt auspicia, quasi avium spicia: hoc est, ab avium inspectione: sicut auguria, quasi avium garia, ab avium garritu, et voce. Omina vero ad voces hominum referuntur: quæ majores nostri, ut inquit Cicero, 'quia valere censebant, idcirco omnibus agendis, Quod bonum, faustum, felix, fortunatumque esset, præfabantur.' *Beroald.* Scripsit et Suetonius librum de ominosis verbis, ut Torrentius in dedicatione notarum suarum testatur.

Si mane sibi calceus] Augustus lævum prodidit sibi calceum indue tum præpostere, quo die seditione militari prope afflictus est. Plinius.

Sed et ostentis movebatur] Ostentum est, quod præter consuetudinem apparet, veluti, si videatur cælum ardere, aut spectrum aliquid se ostendat. Portentum, quod porro et diutius tendit, et futurum postea aliquid indicat. Prodigium, quodcunque ante prædicat. *Popma.*

In compluvium Deorum Penatium transtulit] Penatium et larium sedes in privatis ædibus non una: coleban-

tur maxime in foro: item in cubiculo. Sæpe in aliqua parte atrii: puta in compluvio (quod videtur idem esse atque impluvium apud Vitruvium lib. xi. c. 4.) vel in porticu compluvio adjuncta. *Casaub.* Deorsum, quo impluebat, impluvium dictum: et sursum, qua compluebat, compluvium, utrumque a pluvia. *Varro.*

Deorum Penatium] Romæ templum monstratur, non procul a foro situm, ibi positæ sunt Trojanorum Deorum imagines, cum inscriptione DENATES, quæ Penates significat. Prisci enim homines, quum P nondum esset inventum, hujus literæ vim per D mihi videntur expressisse. Sunt autem duo juvenes sedentes cum hastis, quas seorsum alter ab altero tenet, artificii antiqui opus. Aiunt Æneam, qui arcem Trojanam in suam potestatem redegerat, ex adytis sacra magnorum Deorum (id est, Penatium) et Palladium, quod adhuc supererat, abstulisse, secumque in Italiam deportasse. *Dionys. Halicarn.*

Ne aut postridie nundinas quoquam proficisceretur] Dies cujusque mensis dividebant Romani bifariam: erant Nonæ, Idus, Kalendæ. Erant præterea nundinæ, ut in nostro mense hebdomades. Observatum autem est publico more, ut dies postridie Nonas, Idus, Kalendas, atrii haberentur, ἀνέξοδοι καὶ ἀνεκδήμητοι. Quod docent nos, præter veteres Grammaticos, Ovidius, Livius, Plutarchus, alii. Augusti vero propria superstitione fuit, ut etiam postridie nundinas diem haberet infaustum et inominatum. Quare? fortasse ab eventu, quia aliquoties erat expertus res postridie nundinas inceptas non vertisse bene: vel ad imitationem superioris observationis hoc ab eo excogitatum, ut est superstitione ingeniosa et solers. Videtur autem et nundinarum dies parum utilis rebus inchoandis habitus. Ideo quoties in Kalendas Januarias incidebant, intercalatione extra ordinem

συνέπτωσι illam pontifices declinabant. Causa ejus persuasionis fortasse fuit, similitudo nominum in diebus novendialibus (qui mortuis sacri erant, ideoque atrii) et nundinalibus. Propter eandem rationem puto et nonas Augustum in seriis rebus inchoandis devitasse: nam nonæ, nundinæ, et novendial indidem, etsi diversa ratione, dicuntur. *Casaub.*

Aut nonis quidquam rei seriæ inchoaret] An quod Nonarum tutela Deo careat, ut ait Ovidius, quum Idus Jovi, Kalendæ Junoni sacratæ sint? Illa autem δυσφημία nominis etiam Maleventum in Beneventum mutavit. *F. Ursin.*

CAP. 93. Peregrinarum caeremoniarum] Licet innumeræ gentes in urbem venerint, quibus omnino necesse est colere Deos patrios ritu domestico, nulla tamen peregrina sacra hæc civitas est æmulata, ita ut publice ea sint recepta: sed etiam si qua sacra, oraculis jubentibus, in Remp. introducuntur, suis ritibus cives ea colunt, rejectis omnibus fabulosis superstitionibus. *Dionys. Halicarn.* Pulchre apud Livium lib. xxxix. Posthumius Consul oratione, qua Bacchanalium turpitudines exponit: 'Quoties hoc patrum avorumque ætate negotium est magistratibus datum, ut sacra externa fieri vetarent? sacrificulos vatesque foro, circo, urbe prohiberent? vaticinos libros conquirent, comburerentque? omnem disciplinam sacrificandi, præterquam more Romano, abolerent?'

Veteres ac præceptas] Quam jam mente atque animo vel ob aliorum præstantium virorum exempla, vel ob alias rationes præcepisset. *Torrent.* Supra capite 31. 'Nonnulla etiam ex antiquis caeremoniis paullatim abolita restituit.'

Namque Athenis initiatus] Satis constat, Hadrianum, M. Antoninum, aliosque principes, qui sibi hunc honorem deferri voluere, non diversis vi-

cibus initia suscepisse, et in sacrum intimum admissos esse, sed uno eodemque tempore utrisque participasse, τοῖς μυστικοῖς καὶ τοῖς ἐποπτικοῖς. Non enim soli Demetrio hoc indulserunt Athenienses, τὸ ἅμα μνηθῆναι καὶ ἐποπτεῦσαι. *Sulmas.*

De privilegio sacerdotum Atticæ Cereris] Sacra Cereris summa majores nostri religione confici cæremoniaque voluerunt: quæ cum essent assumpta de Græcia, et per Græcas semper curata sunt sacerdotes, et Græca omnia nominata: sed cum illam, quæ Græcum illud sacrum monstraret, et faceret, ex Græcia deligerent, tamen sacra pro civibus civem facere voluerunt, ut Deos immortales scientia peregrina et externa, mente domestica et civili precarentur. Cicero. Sacra pro civibus civem facere voluerunt, id est, Græcam, quæ sacrum illud faceret, jure civitatis donarunt.

Et quædam secretiora proponerentur] Epoptas ante quinquennium instituerunt, ut opinionem suspensio cognitionis ædificent, atque ita tantam majestatem exhibere videantur, quantum præstoxerunt cupiditatem. Sequitur jam silentii officium; attente custoditur quod tarde invenitur. Cæterum tota in adytis divinitas, tot suspiria epoptarum, totum signaculum linguæ, simulacrum membri virilis revelatur. Tertullianus.

Concilio] Cod. Salm. *consilio.* Tib. c. 18. 'nihil non de consilii sententia egit.'

Sed et Caium nepotem collaudavit] Augustum aliter sensisse, neque ita a religione Judæorum abhorruisse, cum alia plurima declarant, quæ de ejus in illam gentem indulgentia narrant Philo et Josephus, tum illud unice, quod legatione ad Caligulam refert idem ille Plato Ἰουδαίων Διατάξαι ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων ἀνάγεσθαι θυσίας ἐν τελεῖς ὄλοκαύτους τῷ Ὑψίστῳ Θεῷ καθ' ἐκάστην ἡμέραν, αἱ καὶ μέχρι νῦν ἐπιτε-

λοῦνται. ἄρνες εἰσὶ δῶ, καὶ ταῦρος, τὰ ἱερεῖα οἷς Καῖσαρ ἐφήδρυνε τὸν βωμόν. *Casaub.*

Quod Judæam prætervehens, apud Hierosolyman non supplicasset] Pessimè de ipsa urbe Hierosolyma gentes opinabantur. Cicero pro L. Flacco: 'At Cn. Pompeius, captis Hierosolymis, victor ex illo fano nihil attigit. In primis hoc, ut multa alia, sapienter, quod in tam suspiciosa ac maledica civitate locum sermoni obtrectatorum non reliquit.' Cæterum, de religione Judæorum idèntidem ethnicorum judicia variant. Plin. lib. XIII. c. 4. 'Judæa gens, contumelia numinum insignis.' At Tacitus, quasi de diti opera Romanos suos stultitiæ damnaturus, sic scribit Histor. v. 'Judæi mente sola, unumque numen intelligunt. Profanos, qui Deum imagines mortalibus materiis in species hominum effingant: Summum illud et æternum, neque mutabile, neque interiturum.' Idem hæc Tacitus profert, qui paullo post, 'Rex' inquit, 'Antiochus demere superstitionem, et mores Græcorum dare adnixus, quo minus teterrimam gentem in melius mutaret Parthorum bello prohibitus est.' Ita, dum publico favet errori, secum ipsa dissidet impietas.

CAP. 94. Tacta de cælo parte muri] Nomina fulminum a Cæcinnâ ponuntur ista. Ait esse postulatoria, monitoria, pestifera, fallacia, deprecanea, peremptoria, attestata, atterranea, obruta, regalia, hospitalia, auxiliaria. Regalia, quorum vi tangitur vel comitium, vel principalia urbis liberæ loca: quorum significatio regnum civitati minatur. Seneca.

Pæne ad exitium sui cum pop. Rom. belligeraverant] In Veliternos veteres cives Romanos, quod toties rebellassent, graviter sævitum; et muri dejecti, et Senatus inde abductus: jusque trans Tiberim habitare: ut ejus, qui cis Tiberim, deprehensus esset, usque ad mille pondo clariga-

tio esset: nec prius, quam ære per-
soluto, is qui cepisset extra vincula
captum haberet. Livius. Pro *Velit-
trini*, ut Livius, sic Cod. Salmas. ha-
bet *Veliterni*.

Regem pop. Rom. Naturam parturire]
Idem e libris Sibyllinis creditum fu-
isse, et quidem eo nasciturum tempo-
re, quo Ægyptus in Romanorum po-
testatem venisset, probat certissimus
auctor Cicero lib. I. epist. ad Lentu-
lum, et lib. II. de Divinat. Verum il-
lum orbis terrarum Regem ac Domi-
num fuisse JESUM CHRISTUM, etiam
adversariorum testimoniis convincitur.
Torrent.

*In Asclepiadis Mendetis Θεολογομέ-
νων libris lego]* Ægyptius is fuit ex
Ægyptiaco nomo sive præfectura,
quæ ab urbe præcipua, Mendete,
Mendesia dicebatur. Erat quidem
universa Ægyptiorum religio fœda,
stulta, et ridicula: sed enim nihil tota
Ægypto monstrosius infamia Mende-
siorum: qui, hircum pro numine co-
lentes excellentissima forma, mulie-
res illius libidini substernere soliti:
atque ut prurigæ boni, cessantem
lege naturæ bestiam, proh fidem ho-
minum! contra naturam instigare.
Nota res est ex Herodoto, qui testis
oculatus fuit, Pindaro, Strabone,
Plutarchi Gryllo, Aristide rhetore,
aliis. Hanc suorum irreligiosam re-
ligionem defendens Asclepiades, in
libris Θεολογομένων, non usque adeo
miram videri illam ἀθέμιτον μίξιν de-
bere dicebat, cum ex tali concubitu
ortos maximos viros historiæ testen-
tur. In hoc album referebantur ab
illo, cum ex fabulari historia multi,
tum ex vera aut verum professa,
Alexander, Scipio, et hic Augustus.
Libri ab Asclepiade scripti index, ni
fallor, fuit Mendetis θεολογομένα.
quasi aliquis Latine dixerit, 'De Diis
qui Mendete coluntur, et religionis
eorum ritibus vel caussis.' Amant
Græci librorum suorum titulos ita
concipere, ut Artemidorus, qui Θεο-

γραφομένα scripserat, Nicander 'Ἐτε-
ροιομένα, et ante omnes Aristoteles,
qui Θεολογομένα. *Casaub.*

*Cum ad solenne Apollinis sacrum me-
dia nocte venisset]* Factum mense No-
vembri anno U. C. DCXC. Sed cur
media nocte in templum venit Atia?
Quia sacrorum publicorum caussa
interdum ita opus facto. Vide cap.
78. Censorinus: 'Romani a media
nocte ad mediam noctem diem esse
existimaverunt: indicio sunt sacra
publica, et auspicia etiam magistra-
tuum: quorum si quid ante medium
noctis est actum, diei qui præterit
adscribitur: si quid autem post me-
diam noctem et ante lucem factum
est, eo die gestum dicitur qui eam
sequitur noctem.' Fallitur qui de
pervigilio quodam Apollinis hanc his-
toriam interpretatur: ubi enim lec-
tum, Apollinem pervigilio cultum?
Præsertim apud Romanos, qui noc-
turna sacra paucissima admiserunt,
διαπαννυχιασμοὺς Græcorum, et noc-
turnas pervigilationes abominati, ut
et Dionysius Halicarnass. fatetur in
secunda historia, et Cicero scribit de
Legib. libro II. Sed demus fuisse
aliquod pervigilium Apollinis, non
tamen propterea concedam de eo hic
agi. Non enim media nocte, ut facit
Atia, sed prima luce περι λυχνῶν ἀφὰς,
hora lucernari, ut vocat Augustinus,
in templum erat veniendum. Jam
quid absurdius dici potest quam per-
vigilium fuisse, in quo matronæ aut
omnes aut pleræque omnes dormiant?
Idem.

Purificasse se] Concubitus polluit
religionem, et, ut ait Tibullus: 'Dis-
cedat ab aris, Cui tulit hesternæ gau-
dia nocte Venus.' *Beroald.*

Eximi] Cod. Salmas. *exigi.*

Publicis balineis] Publica et gra-
tuita balnea XII. P. Victor agnoscit
Romæ fuisse; omitto alia publica,
quæ meritoria licet agnominare. Sed
ideo tam multa balnea Romæ, quia
assidua lavatio, et quotidie de more

lavabant, ituri jam ad cœnam. Hinc Artemidorus scripsit, balneum nihil aliud suo ævo fuisse, quam transitum ad cœnam. *Lipsius*.

Apollinis filium existimatum] Imo et ipse sic credi voluit, ut sup. cap. 70. Extant numismata argentea Augusti, in quorum parte aversa Apollo sedens. Asscriptum hinc inde, CAESAR. DIVI. F. ut ambiguum sit, Divini Julii, an Apollinis, qui medius est inter verba, se filium dicat. Tam autem fuit Apollinis filius, quam Hammonis Alexander, aut Africanus Jovis. *Torrent*.

P. Nigidium] Vide, quæ ad c. 5. ex Dione Cassio produxi.

Horam partus] Notationem horæ genitælis ὠροσκοπον vocant, ut inquit Augustinus in v. de Civit. Dei. Hinc illud Persianum Satyra vi. ‘Geminos, horoscope, varo Producis genio.’ Hinc verbum horoscopare, quo utitur Manilius, et ‘signa horoscopantia’ a Julio Firmico dicta. *Beroald*.

Per secreta Thraciæ] Capi potest sicut illud Taciti: ‘Et hæc quidem pars Suevorum in secretiora Germaniæ porrigitur.’ Propior (ut quomodo paullo ante Rhenum, sic nunc Danubium sequar) Hermundurorum civitas.

Liberi patris] Liberi plures fuere. Nempe recentissimus, Cadmi ex Semele nepos: et antiquissimus, vini inventor, quem Noën esse credimus: et intermedii quidam. Sed in eo, cujus expeditionem Indicam Poëta describunt, Moses expressus est. Nam uterque bimater, et forma præcellens: ac Nyssa sive Nisa Libero inelyta, quia Sina, quæ trajectis literis Nisa, celebris est lege illic data Mosi et Israëlitis. *Vossius*. In *Liberi patris luco*] Plin. l. xii. ‘Nec magis auro fulgentia atque ebore simulacra, quam lucos, et in iis silentia ipsa adoramus.’ Seneca ad Lucil. Epist. xli. ‘Si tibi occurrit vetustis arboribus et solitam altitudinem egressis

frequens lucus, et conspectum cœli densitate ramorum aliorum alios protegentium submovens; illa proceritas silvæ, et secretum loci, et admiratio umbræ, in aperto tam densæ atque continuæ, fidem tibi numinis facit.’ Sed omnium pulcherrime de Germanis Tacitus: ‘Lucos ac nemora consecrant, Deorumque nominibus appellent secretum illud, quod sola reverentia vident.’

Infuso super altaria mero] Proditum memoriæ est, Romulum nunquam vino in sacris, sed lacte libasse. Athenienses quoque Mnemosynæ, Auroræ, Soli, Lunæ, et Uraniæ, non vino, sed aqua melle diluta sacrificabant. Ubi vero in sacris vina libare Diis necessum erat, ex Græca et imputata vite, seu fulmine tacta, aut quæ vulneratis pedibus calcata, vel immunditie polluta fuerat, aut juxta quam homo laqueo pependerit, quæque circumcisis vinaceis profluxerat, vina libare Diis infaustum erat. Alex. ab Alex.

Tantum flammæ emicuisset] Simile Tiberio ostentatum evenit, cap. 14. Felix nimirum flammæ effulgentis semper augurium, ut de Ser. Tullio dormiente, de L. Marcio concionante Livius lib. i. et xxv. et Valer. Max. lib. i. c. 6. tradiderunt, et de Q. Salvidieno gregem pascente Dio. *Torrent*.

Exuviisque Jovis Opt. Max.] Quales Romani Triumphantibus dabant, togam pictam, tunicam palmatam. De quibus Livius libro x. Juvenalis Satyra x. ‘In tunica Jovis,’ &c. ‘Super’ etiam (ne quis erret) pro ultra, aut præter dixit, quod alibi quoque occurrit. *Idem*.

Radiata corona] Radiis distincta.

Super laureatum currum, bis senis equis candore eximio trahentibus] Curru per aërem invehî Jovem credebant, cum tonabat aut fulgurabat. Horat. lib. i. Od. 34. ‘Plerumque per purum tonantes Egit equos cele-

remque currum.' Ante currum autem Jovis censebant equos nivali candore junctos esse. *Turneb.* Triumphus Camilli omnem consuetum honorandi illius diei modum aliquantum excessit. maxime conspectus ipse est, curru equis albis juncto urbem invec-tus: parumque id non civile modo, sed humanum etiam visum. Jovis solisque equis æquiparatum dictatorem, in religionem etiam trahebant. *Livius.*

Negantur ibi ranæ coaxare] Simile quid de Hercule, apud Rheginos quiescente, *Solinus* et *Diodorus* memorant.

Campanæ viæ] A porta Cælimontana incipit via Campana, cujus hic *Suetonius*, et ista inscriptio meminit: *IVVIC. MONVMENTO. ITVS. ADITVS. AMBITVS. DEBETVR. EX. SENTENTIA. EROTIS. AVG. L. JVDICIS. A. VIA. CAMPANA. PVBLICA.* Est autem Campana inter eas vias quæ nomen suum a provinciis acceperunt, cum aliæ vel ab urbibus ad quas deductæ erant, vel ab auctoribus, sint denominatæ. *O-nuphr. Panvin.*

Rursus ex improviso delapsa leniter reddidit] *Tarquinius Priscus*, Romani cum uxore migranti, aquila suspensis demissa leniter alis pileum abstulit: superque carpentum cum magno clamore volitans, rursus velut ministerio divinitus missa, capiti apte reposuit: inde sublimis abiit: acceperunt id augurium læta dicitur *Tanaquil*, perita, ut vulgo *Etrusci*, cælestium prodigiorum mulier, excelsaque et alta sperare complexa virum jussisse. *Livius.*

In ejus sinum signum Reip. quod manu gestaret, reposuisse] *Dio* sic vertit quasi legisset signum Romæ. Ego 'signum Reipublicæ' interpreter, *δημοσίαν σφραγίδα*, qua obsignari solita diplomata, et quæcumque alia Reipubl. nomine signabantur. Symbolum autem domini et potestatis est sigillum. Ideo soliti morientis an-

nulum signatorium dare iis quibus plurimum vellent, ut de *Alexandro* narrant *Diodorus* et *Curtius*: vel quos heredes instituissent, sicut est apud *Valerium Max.* Propterea *Tiberio* morienti annulus a *Caio* adimitur. Interpretes alioversum hæc trahunt, quos non sequor. Qua figura autem Reipubl. id est, publicum signum fuerit, nisi si fuit ipsius Romæ imago, qualis in nummis sæpe videtur, nescio. *Casaub.* Per 'signum Reip.' intelligo Aquilam, quæ et legionum signum erat. *Sabell.*

Tanquam is ad tutelam Reip. educaretur] Ea scilicet temporum facies, ea rei Romanæ conditio futura erat, ut peritura Respublica, nisi periret, videretur. Huc faciunt illa *Taciti*, initio *I. Histor.* 'Postquam bellatum apud Actium, atque omnem potestatem ad unum conferri, pacis interfuit.' Item ista, initio *I. Annal.* 'Augustus cuncta discordiis civilibus fessa, nomine principis, sub imperium accepit.'

Ejusque osculum delibatum digitis ad os suum retulisset] Consuetudo adorantium fuit, ut manu porrecta, et ad os relata, osculum labiis imprimerent. 'Qui adorant,' inquit *Hieronymus*, 'solent deosculari manum, et capita submittere.' Eum ritum obscure hic innuit *Tranquillus*. *Casaub.* *Appuleius*: 'Tunc Jupiter perpressa Cupidinis buccula, manuque ad os relata, consuaviat.' Non dissimile est quod libro *xxviii. c. 2.* 'In adorando,' inquit *Plinius*, 'dexteram ad osculum referimus.' Aliud genus osculi, quod *χύτραν*, id est, ollam, vocabant *Græci*, quo, apprehensis auriculis, ut nunc quoque solent pueri, alter alterum osculabantur. De quo *Pollux* libro *x. Torrent.*

Eique Jovem flagellum tradidisse] Hoc symbolo peritura libertas significatur: nam libera civitate civem Romanum virgis cædi nefas, nedum

flagellis. Juvenalis ideo hac circumlocutione Julium designat, 'Ad sua qui domitos deduxit flagra Quirites.' *Casaub.*

Tunica lati clavi resuta ex utraque parte, ad pedes decidit] Resutam ibi non est aliter exponere quam refibulata, nodis scilicet solutis, quibus tenebatur in humeris ex utraque parte: *σχιστή* enim fuit illa lati clavi tunica et *ῥαπή*; nam *ῥαπαί* et *συμπορηπαί* eadem fuere; eæ scilicet, quæ fibulis, hoc est, *ῥαφαίς*, continebantur et stringebantur. Hinc *ῥαφίδα*, *περόνην* exponunt Grammatici. Hesychius: *ῥαφίς*, *ὑπόδημα*, *περόνη*. *Salmas.*

Ut non æquipararet modo matricem] Matrix est arbor quæ fuit *τύπος* Julii Cæsaris patris, sicut ejus soboles Octavii filii. *Casaub.* Post Mundense prælium, eo loco quo pugnatum fuerat, germen palmæ enatum est. Id vero non Cæsari quidem, sed Octavio faustum ostentum fuit, qui tunc cum Cæsare militabat, eratque futurum, ut ex ejus laboribus periculisque magnum splendorem consequeretur. Dio Cass.

Columbarum nidis] Augurium firmabat, quod columbæ Veneri, a qua gens Julia per Æneam, sacræ sunt, quodque columbæ nullæ in arboribus nidificant, præter palumbes, et quas livias vocant, et ne istæ quidem fronde dura et aspera, qualis palmæ est. *Torrent.* Virgil. *Æneid.* vi. de Ænea: 'Vix ea fatus erat, geminæ quum forte columbæ Ipsa sub ora viri cælo venere volantes, Et viridi sedere solo: tum maximus heros Mater nas agnoscit aves.'

Pergulam] Intelligi puto loca illa detecta, quæ in superiori domus parte ædificari solent. Quamvis et aliquando tegantur ab aliquibus. *Galleries* vocant Galli. Tertullianus: 'Cænacula in ædicularum disposita formam, aliis atque aliis pergulis superstructis.' Quod vero in pergulis

non solum artifices opera sua in propatulo haberent, verum etiam præceptores discipulos erudirent, constat ex Suetonio, ubi de Cassicio Grammatico scribit: 'Deinde in pergula docuit.' Unde Jul. Capitol. et Vopiscus eleganti epitheto 'pergulas magistrales' appellarunt. *Marc. Donat.*

Thema] Designat eo verbo situm stellarum, ac planetarum, ac, si dixisset, cæli configurationem. Itaque cum nota Capricorni extat argentens denarius ab ipso Augusto signatus. *F. Ursinus.*

Nota] Signo. Nam signum, quo nummi eunduntur, notam vocamus. Plinius: 'Nota argenti fuere bigæ, atque quadrigæ.' Argentum signatum est anno urbis DLXXXV. quinque annis ante primum Punicum bellum. *Berould.* 'Nummos omnis notæ,' c. 73.

Capricorni] Sol in eo signo obliquum incipit agere retrogressum, ibique fit brumale solstitium. Ob hoc existimat Macrobius Capricornum dici, quia capræ naturam videtur imitari, quæ dum pascitur, altum semper ab imo petit: ita et Sol in Capricorno incipit ab imis in alta remeare. Fabulam Capricorni, cur sit inter sydera relatus, refert Hyginus. Præterea author est Julius Firmicus in VIII. Matheseos, quod quicumque habuerit horoscopum in prima parte Capricorni, futurus sit Rex, aut Imperator. *Idem.* Vide, quæ a Scaligero disputantur ad c. 5.

CAP. 95. *Circulus ad speciem cælestis arcus orbem solis ambiit]* Cum intraret urbem, Solis orbis super caput ejus, curvatus æqualiter, rotundatusque in colorem arcus, veluti coronam tanti mox viri capiti imponens, conspectus est. Velleius. Notemus Suetonii accuratam dictionem, qui non arcum dixit, ut Dio et Zonaras *ἴπυ*, sed 'circulum ad speciem cælestis arcus.' Neque enim arcus esse pa-

tuit, ut ex Meteorologicis Aristotelis et Olympiodoro constat. *Casaub.*

Augurium capienti] Dionem sequor, qui factum hoc narrat primo die comitorum, quibus Augustus consultatum est adeptus: recte sine dubio et vere; non enim Consuli Octavio, sed candidato consulatus hoc augurium apparuit. Atque hic vetus mos latet, ex prima antiquitate illustrandus. 'Augurium capere' dicebantur candidati, cum nocte quæ comitia præcedebat, sub dio extra urbem cubantes, dein solida sella sedentes, in loco ei rei destinato expectarent, dum ipsis Deus aliquis bonum signum mitteret: quod olim quidem vere solitum fieri; estque is mos a Romulo ipso traditus, diutissime in Rep. servatus: postea tantum umbra in usu remansit, re neglecta. Planissime hæc omnia ita explicat Dionysius Halicarnassæus libro II. Visis auspiciis tollebant se extemplo, ac surgebant. Unde sunt verba augurum 'tollere se' et 'extemplo,' de quibus veteres. Ad ritum hunc refero verba hæc Festi lib. III. 'Cubans auspicatur, qui in lecto quærit augurium.' Quod adjicit Dionysius de auguribus, quos candidati interrogare soliti, lucem accipere ex iis debet quæ Festus notat in 'silere,' et M. Tullius lib. II. de Divinat. ubi explicat quid sit in disciplina augurali silentium. Id enim successerat in locum eorum signorum, quæ prius fuisse divinitus data candidatis, veteres historiæ memorant. Quo magis advertit omnes augurium Octavio datum, quod non solum fuit verum, nec simulatum, ut erat tum moris, sed etiam magnificum et plane regium. *Idem.*

Omnium victimarum jocinora replicata intrinsecus ab ima fibra paruerunt] Omnium, hoc est, duodecim. Dio, *διὰ τὰ ἦπατα ἐν πᾶσι τοῖς ἑπελοῖς δώδεκα οὖσαν εὐρέθη.* Ex eodem discimus replicata exta et duplicia idem esse.

Ea semper habita sunt lætissima, sive omnino essent replicata, sive tantum ex parte. Valerius Maximus lib. I. 'Primæ hostiæ jecur sine capite inventum est: proxima caput jocinoris duplex habuit.' Sic et geminum fel læta portendebat. Plinius: 'Geminum fel fuit divo Augusto, quo die apud Actium vicit.' *Casaub.* Divo Augusto Spoleti sacrificanti primo potestatis suæ die victimarum jocinora replicata intrinsecus ab ima fibra reperta sunt, responsumque, duplicaturum intra annum imperium. Plinius.

Paruerunt] Verbum augurum et auspicum erat. Virgilius *Æneid.* x. 'Cui pecudum fibræ, cœli cni sidera parent, Et linguæ volucrum, et præsagi fulminis ignes.' *Torrentius.*

CAP. 96. *Aquila*] Per aquilam Augustum interpretati sunt, in cujus tabernaculo ales sederat: per corvos Lepidum et Antonium. *Sabell.*

Augeri hostias] Moris erat, ut prima hostia non litante, altera, dein tertia, pluresve adhiberentur: et ita numerus hostiarum augetur, donec litatum foret. Hinc legimus P. Æmilium olim sacrificantem non litasse usque ad vigesimam hostiam: in vigesima vero, prima apparuisse signa victoriam promittentia. Præterea augeri hostiæ dicuntur, quando immolantur adhibita mola. Unde et mactæ appellantur, quasi magis auctæ. *Beroald.*

Sûbita eruptione] In simili casu quidam ex majoribus Octavii, 'semicruda exta rapta foco prosecuit.' Cap. I.

Ad pedes jacuit] Sunt et piscibus præscita in hac parte auguria. Siculo bello ambulante in littore Augusto, piscis e mari ad pedes ejus exiliit: quo argumento vates respondere, Neptunum patrem adoptare eum sibi, Sex. Pompeio repudiato. Plinius.

In quod castrorum suorum locum vertit] Vide cap. 18.

CAP. 97. *Evidentissimis ostentis*] Vidimus non semel flammam ingentis pilæ specie, quæ tamen in ipso cursu suo dissipata est. Vidimus circa divi Augusti excessum simile prodigium: vidimus cum de Sejano actum est: nec Germanici mors sine denuntiatione tali fuit. Seneca.

Lustrum conderet] Singulis perfectis quinquenniis, per censores urbem lustrari sue, ove, et tauro, aut verre, tauro, et ariete, qui circumducebantur, quæ Suovetaurilia vocantur, moris fuit. In quo fuit constitutum, ut mense Febuario, Februo (qui lustrationi præest) imprimis litarent: mox censor in magna ordinum frequentia Deos, imperii præsides, solenni precatione advocaret, ut rem Romanam, urbes, templa, fines, aquas, perpetuo servarent incolumes, et prosperos successus darent: item, ut vota in sequens lustrum promitterent. Alex. ab Alexandro.

Ad primam litteram] A significatur, quæ prima litera est in nomine Agrippæ: per quam id ostentum ad Augustum referri interpretabantur, cujus quoque nomen ab A incipit. Beroald.

Tiberium collegam suum] Vide Tiberium cap. 21.

Nuncupare jussit] Vota quæ fiebant, 'concupi,' 'suscipi,' 'nuncupari' dicebantur. Illud autem adnotatum dignum est, eos, qui vota fecerant, 'reos voti,' eorumque compotes factos, quoad promissa solvissent, 'damnatos voti' appellatos. Brisson.

Conscriptis paratisque jam tabulis] Solebant veteres vota jam suscepta scriptis, subsignatisque tabulis confirmare, atque ipsas sæpe tabulas Deorum, quibus voverant, genibus cera affigere. Juvenalis Satyra x. 'Ergo supervacua hæc, aut pernicioosa petuntur, propter quæ fas est genia incerare Deorum.' Plinius Epistola ad Trajanum: 'Solennia vota pro incolunitate tua, qua pub-

lica salus continetur, et suscepimus, Domine, et solvimus, precati Deos ut velint ea semper solvi, semperque signari.' Adde tot veterum numismatum inscriptiones, VOTA. PVBLICA VOTA. SVSCEPTA. VOTA. SOLVTA. *Torrent.*

Quod ÆSAR Etrusca lingua Deus vocaretur] Hesychius, *σὸς Αἰθεοὶ ὑπὸ Τυρρηνῶν.* Est vero Græca vox Æsar, Hetrusca terminatione formata. Nam *αἶσα* est fatum, id est, Deus, qui factorum auctor. et ita in libro de mundo. *Casaub.*

Inter omina] Significanter loquutus: nam illud proprie augurium dici omen voluerunt, quod ore fit, velut 'osmen,' sive 'oremen;' ut M. Varro et Festus tradiderunt. *Beroald.*

Asturam perrexit] Haud longe a Terracina oppidum est Astura, et ejusdem cognominis fluvius. Servius.

Inde, præter consuetudinem de nocte ad occasionem aureæ evectus est] Veterum superstitione, quicquid præter consuetudinem suam alicui acciderat ante mortem, a morte id vertebat in omen. Augustus, firmiore valetudine utens, solitus itinera facere et minuta et lenta: idem exacta jam ætate, et vapidè se habens, ut est perverisimile, novissimum hoc iter magna contentione et pene sine remissione confecit. Declarat hoc Suetonius verbo 'perrexit,' et eo quod ait, Astura esse evectum ad occasionem auræ. *Casaub.* Illud 'præter consuetudinem' non ad nocturnam perfectionem, sed ad itineris magnitudinem refertur; alioquin 'itinera lectica ac noctibus fere, eaque lenta ac minuta, faciebat.' *Torrent.*

CAP. 98. *Forte Puteoianum sinum prætervehenti vectores nautæque de navi Alexandrina*] Augustus, Ægypto in provinciam redacta, certum frumentum numerum quotannis illi imperavit, egenæ plebi Romanæ dividendum. Hæc est classis Alexandrina quæ di-

citur, ejus tot locis fit mentio. Navigabant enim in Italiam ingenti numero, qua mercibus, qua annona onustæ naves. vocatur et ‘commeatus Alexandrinus’ Suetonio in Nerone: quam dictionem Græci videntur exprimere voluisse duabus suis πορευτικὸς στόλος. Vetus inscriptio: ΠΙΠΕΡ. ΣΩΤΗΡΙΑΣ. ΚΑΙ. ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΤΟΥ. ΚΥΡΙΟΥ. ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΥ ΚΟΜΜΟΔΟΥ. ΣΕΒΑΣΤΟΥ. ΟΙ. ΝΑΥΚΛΗΡΟΙ. ΤΟΥ. ΠΟΡΕΥΤΙΚΟΥ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΟΥ. ΣΤΟΛΟΥ. Atqui Latinis ipsis stolus idem est ac commeatus: unde est in Codice ‘stolus Alexandrinus.’ Dicta est hæc classis et ‘cataplus’ Martiali. Idiomate Gallico *la flotte*. Solitas autem naves Alexandrinas Puteolano portu uti, testatur Tullius pro Rabirio Posthumo, Philo contra Flaccum, et Lucas in Actis cap. 28. Prærogativa illius classis hæc fuit, ut sola portum intraret cum supparo: cæteræ naves, cum intraverant Capreas et Minervæ promontorium, velo jubebantur esse contentæ: supparum Alexandrinarum insigne erat. auctor Seneca epist. LXXVII. Supparum est veli linei genus, quod non ad usum, sed ad indicium gaudii rebus secundis attollebant nautæ. Inde manavit proverbium, de eo qui in adversa fortuna ea potius curat, quæ ad gloriam faciant, quam quæ ad salutem, *βυθίζομένου τοῦ πλοίου ἐπαίρει τοὺς σιφάρους*. Casaub.

Per illum se vivere, per illum navigare] Confer Neronem cap. 20.

Quadragenos aureos comitibus divisit] Centum sestertios unum aureum valuisse, sic doceo. Suetonius in Othone cap. 4. ‘Aureos excubanti cohorti viritim dividebat.’ Plutarchus, in eodem, *Χρυσὸν ἐκάστω διανέμων*, dixit, id est, *aureum singulis distribuens*. At Tacitus: ‘Eo,’ inquit, ‘paullatim progressus est, ut per speciem convivii, quotiens Galba apud Othonem epularetur, cohorti excubias agenti

viritim centenos nummos divideret.’ Aureum Tranquillus et Plutarchus dixerunt, quod Tacitus centenos nummos dixit. *Budæus*.

In emptionem Alexandrinarum mercium] Cujusmodi erant aromata omnis generis, telæ, libri, papyrus, chartæ, vitra multifariam formata, lina, stuppæ, sindones, polymita, vestes Babylonicæ, Ægyptiacæ, mancipia venusta, atque alia *παντοία*. Adde his et vina, licet sit certum, Ægyptum non valde Baccho amicam. *Casaub.*

Ut Romani Græco, Græci Romano] Inde, credo, quæsitus lusus, ut cum neque Græci Romane, neque Romani Græce satis expedite loquerentur: verum quum utriusque alieno cultu instructi essent, ut Romani Græci, illi Romani putarentur, infantissimi primo congressu omnes Augusti comites rei ignaris viderentur. *Sabell.*

Quorum aliqua adhuc copia ex veteri instituto Capreis erat] Caprearum prisci incolæ Græci erant. Tacitus Annalium iv. ‘Græcos ea tenuisse, Capreasque Thelebois habitatas, fama tradit.’ Argumentum Græcæ originis fuerit, vel quod hic commemoratur vetus institutum exercendi ephebos: cujus moris apud Artemidorum aliosque Græcos scriptores frequens mentio. *Casaub.*

Rerumque missilium] ‘Variarum rerum missilia’ legimus apud Sueton. Calig. cap. 18. item ‘missilia omnium rerum’ Ner. cap. 11. Res missiles intelligo, quæ de mensa a convivis sumptæ mittebantur absentibus, aut alibi accumbentibus. De qua consuetudine Macrob. Saturnal. libri secundi, capite quarto, Curtii ejusdem, Equitis Romani, dictionem referens. *Torrent.* Codex Salmas. *rerumque missilia*.

Ἀπραγόπολις] Ut Horat. Epod. v. ‘otiosam Neapolim.’ De qua Ovid. quoque lib. xv. Metam. ‘et in otia natam Parthenopen.’ *Torrent.*

Ex dilectis unum Masgabam nomine,

quasi conditorem insulæ] Augustus Capreas a Neapolitanis redemptas incolis frequentavit et restauravit. Ei negotio præfectus est Masgabas e dilectis ejus unus : quem eo misisse cum aliqua manu videtur. Propterea illum vocat *κρίστην* per jocum et facetias : nam verus *κρίστης* et conditor ejus insulæ, non Masgabas fuit, sed Augustus ipse, qui fecit eam *ἴδιον κρίσμα*, sicut ait Strabo. Vulgo tamen habitum pro conditore a suis popularibus, apparet ex eo honore, qui ipsi mortuo habetur : institutum enim fuit, ut ejus defuncti memoria quotannis die quo obierat coleretur : qui honos, ut alibi notabamus, *κρίστῆταις* exhiberi solitus. Masgabas Africanum nomen, si originem spectes, Hebræum, ut si Græce dicas, Ἰψαῖος. Nam *יבשׁ* est *ἵψου*. *Casaub.*

Κρίστου δὲ τύμβον εἰσορῶ πυρούμενον] In voce *πυρούμενον* est *καινοπρέπεια*, vel potius faceti senis jocus. non enim ita solet accipi, ut hic, pro luminibus frequentari : sed pro incendi et conflagrare. Fuit autem moris in tumulis cereos ponere : quæ consuetudo postea ad honorem martyrum a Christianis est translata, ut indicat sæpe Hieronymus. Sic in omnibus locis, quibus aliquid religionis tribuebant, lumina ponebant. *Idem.* Vide Senecam extremo libro de brevitate vitæ, et de tranquillitate vitæ capite undecimo. Nec dissimilis de tedis ardentibus in Tiberii funere locus Calig. cap. decimotertio. *Torrent.* Sed et in lætitia, diebusque festis, non lucernas modo, sed etiam funalia cereosque accensos, reperio. Vide quæ notavi in *Electis*, et adde egregium Ammiani locum lib. I. cap. 19. *Panegyristes* laud. Theod. ‘ Quid aulæis tardantes plateas, accensisque funalibus auctum diem referam?’ *Lipsius.*

Honori suo institutum] Cod. *Salmas. honori suo.* Repete, quæ c. 59. subjiciuntur : et adi præterea *Domit. c.*

4. item *Claud. c. 12.*

Revocatumque ex itinere Tiberium] Vixdum ingressus Illyricum Tiberius, properis matris litteris accitur : neque satis compertum est, spirantem adhuc Augustum apud urbem Nolam, an exanimem repererit. Acribus namque custodiis domum et vias seperat Livia ; lætique interdum nuntii vulgabantur, donec provisissis Augustum, et rerum potiri Neronom, fama eadem tulit. *Tacitus.*

CAP. 99. An jam de se tumultus foris esset] Forte de comploratione accipiendum.

Capillum sibi comi, ac malas labentes corrigi præcepit] An ut dissimularet vim morbi, et spem visentibus faceret longioris vitæ ? an potius ex veteri Græcorum et Romanorum consuetudine, qui id diligenter caverunt, ut membris decenter et *κατὰ φύσιν* compositis abirent ad plures ? Apud principem Poëtam *στόμα συνερείσαι* interpretor, malas deformatas, *ἐκ τοῦ σφαδασμοῦ*, hiantesque, corrigere, et claudere. locus est Ὀδυσσ. Δ. Allusio ad hunc morem esse videtur in illis Satyrographi : ‘ Patior ego vinculum extremum, et veluti lecto funebri apatus, expecto mortem jam non molestam.’ Seneca Hippolyto : ‘ lapsæ genæ Lucem recusant.’ *Casaub.*

Mimum vitæ commode transegisse] Horum, qui felices vocantur, hilaritas ficta est, aut gravis et suppurata tristitia : et quidem gravior, quia interdum non licet palam esse miseros : sed inter ærumnas cor ipsum exedentes, necesse est agere felicem. Sæpius hoc exemplo mihi utendum est : nec enim ullo efficacius exprimitur hic humanæ vitæ mimus, qui nobis partes has, quas male agamus, assignat. Ille qui in scena incedit, et hæc resupinus dicit, ‘ En impero Argis, regna mihi liquit Pelops,’ servus est, quinque modios accipit, et quinque denarios. *Idem* de istis li-

cet omnibus dicas, quos supra capita hominum, supraque turbam delicatos lectica suspendit: omnium istorum personata felicitas est. Seneca.

Adjecit et clausulam] Hæc clausula, quam usurpat Augustus, comicorum histrionum videtur propria fuisse. Similis illa fuit, qua usi rhapsodi: Νῦν δὲ θεοὶ μάκαρες: citharædorum: Ἄλλ' ἄναξ μάλα χαῖρε. Quanquam alibi lego et tragædos clausula hujusmodi usos: Νῦν δὲ θεοὶ μάκαρες τῶν ἐσθλῶν ἄφθονοι ἔστησαν. Facit huc imprimis Senecæ locus epistola LXXVII. 'Quomodo fabula, sic vita: non quam diu, sed quam bene acta sit, refert. Nihil ad rem pertinet quo loco desinas. quocunque voles desine: tantum bonam clausulam impone.' *Casaub.*

Δότε κρότον] Ante *Δότε κρότον* hæc verba exolescentia et fugientia e veteri libro eruimus, et tanquam fugitivarii retraximus: Εἰ δὲ πᾶν ἔχει καλῶς, τῷ παργνίῳ δότε κρότον, καὶ πάντες ἡμᾶς μετὰ χαρᾶς ποπύσατε. *Turneb.* Ποπύζειν est applaudere, demulcere, blande attractare, *πόπυσμα* vox fictitia a sono quo equis nondum domitis adblandiuntur.

Drusi filia] Ex Antonia minore, quam nunc Liviam, nunc Livillam appellat, de qua Claud. cap. 1. *Torrent.*

Sortitus exitum facilem] Apud historicos *εὐθαναστεῖν* est quod ait Poëta, 'pulchrumque mori succurrit in armis.' At ejus *εὐθανασίας*, de qua hic loquitur Suetonius, contrarium est τὸ ψυχομαχεῖν; cum per graves ac longos cruciatus mors obitur. ita accipitur ea vox in Quæstionibus sub Athanasii nomine publicatis. *Casaub.*

CAP. 100. *Obiit in cubiculo eodem quo pater*] Multus hinc ipso de Augusto sermo, plerisque vana mirantibus: quod idem dies accepti quondam imperii princeps, et vitæ supremus: quod Nolæ in domo et cubicu-

lo, in quo pater Octavius, vitam finivisset. Tacitus.

Propter anni tempus] Erat enim mensis Augustus, quo fervidior æstus existit: quo cadavera corrumpi, et in tabem resolvi facilius solent. *Beroald.*

Vel in ædium sacrarum maxima reponeretur] Mirum non impedisse religionem. Notum enim plerasque omnes olim gentes, et se, et quidquid erat sacrum Diis superis, vel solo rei funestæ contactu contaminari existimasse. Ex ea opinione multa instituta manarunt cum aliorum, tum etiam populi Romani, et Judaici. Quare etiam rex pius Josias, cum vellet idolorum templa contra Dei legem in Judæa extracta profanare, omnemque locis religionem adimere, mortuorum ossa in illas ædes intulit. II. Reg. cap. XXI. 14. et 15. Romanis vero legibus ne admitti quidem in urbes solita cadavera, quæ aliquo transferuntur. Paulus Juriconsultus Sententiarum libro primo: 'Corpus in civitatem inferri non licet, ne funestentur sacra civitatis: et qui contra ea fecerit, extra ordinem punitur.' Et in hanc sententiam plura in libris Juris. Ex quibus jam intelligimus, cur hoc notatu dignum Tranquillus existimarit. Non enim translaticium, aut vulgare genus honoris, qui hoc Privilegio delatus Augusto est: sive a Tiberio id profectum, sive a Senatu; quod potius videtur. Nam et Tiberio ipsi, ut funus ducere pontifex maximus posset, venia a Senatu et collegio pontificum fuit impetranda: quod non prætermisit notare Dio. *Casaub.* Cod. Salmas. *vel in ædi sacrarum maxima.*

In vestibulo domus collocavit] Ad ostium deponi cadaver solebat, pedibus et facie foras versis. Seneca Epist. XII. 'Quis est, inquam, iste decrepituus, et merito ad ostium admotus? foras enim spectat.' Ludit, et ait: Merito iste janitor est, et ostium ser-

vat, nam mox ita locandus et efferendus. Virgil. adspexit lib. VIII. Æn. 'recipitque ad limina gressum, Corpus ubi exanimi positum Pallantis.' Lipsius.

Funus triumphali porta ducendum] Portam triumphalem fuisse (ut existimo, extra cæterarum numerum trans Tiberim) sub Vaticano, juxta viam et pontem sui nominis, docet Josephus lib. VII. de B. Jud. c. 24. ubi triumphum Judaicum Vespasiani Imp. et T. Cæsaris describit. 'Quum milites,' inquit, 'allocutus fuisset, solemnibusque votis susceptis solvisset, Imp. ipse cum Tito Cæsare ad portam recedit, quæ ab eo, quod per illam semper triumphorum pompa ducitur, nomen accepit. Ibi triumphalibus vestibus amicti, Diis ad portam collocatis, cæsa hostia inter spectacula transeuntes, triumphum ducebant.' Onuph. Panvin.

Victoriæ quæ est in curia] Curiam Juliam intelligo, quam in honorem D. Julii factam Augustus post triumphos suos dedicavit, in eaque imaginem Victoriæ posuit, Tarento olim Romam advectam, atque Ægypti spoliis decoravit. Torrent. Hujus Victoriæ aram de Senatu sublatam dolenter tulere gentes, Christianismo convalescente. De qua Symmachus sic queritur: 'Quis est ita familiaris barbaris, ut aram Victoriæ non requirat?' De qua re elegantissima ei respondit epistola D. Ambrosius: in qua et hoc scribit: 'Hujus aram strui in urbis Romæ curia petunt, hoc est, quo plures conveniunt Christiani.' Turneb.

Canentibus næniæ principum liberis] Quia Augustus pater patriæ, et communis omnium parens: nam ex ritu næniæ cantabant tantum qui propinqui mortuis erant, vel eorum loco præficæ, ut innuit Nonius in 'næniæ.' Casaub. Inventor primus extitit Simonides ex insula Cæa Poëta Lyricus, qui θρήνοϋς, id est, planetus, la-

mentationesque optime scripsit. Inde ab Horatio dictum est: 'Cææ retractes munera næniæ.' Beroald. Quare in Barbaricis institutis et legibus Præficarum memineral Aristoteles? Quia Phryges proprie dicuntur Barbari: eorum autem inventum Præficæ et Næniæ. Vide Papinium in Epicedio patris. Unde Næniæ Phrygium vocabulum, Latine Iesus. Pollux, τὸ δὲ νηνιάτου, ἐστὶ μὲν φρύγιον, Ἰππώναξ δὲ αὐτοῦ μνημονεύει. Unde νηνυρίζεσθαι τὸ θρηνεῖν. Ea canebatur ad tibias, quæ θρηνητικοὶ αὐλοὶ dicebantur. Id quoque Phrygium inventum, ut etiam Catullus vocarit 'barbaram tibiam.' Jos. Scaliger.

Ponendos anulos aureos] Submissio- nis indicium, quod ferreos sumere voluere, quasi qui, principe destituti, non nisi plebeios sese faterentur: nam plebs ferreis anulis usa. Vide quæ dicuntur ad cap. 72. Livius lib. IX. de pace Caudina: 'Lati clavi, annuli aurei positi, pæne mœstior exercitu ipso civitas esse.'

Legenda ossa per sacerdotes summorum collegiorum] Hoc erat plane contra veteres religiones: quare merito non obtinuit. Summa autem collegia fuere quatuor: Pontificum, Augurum, Septemvirorum epulonum, et Quindecimvirorum S. F. His solitum committi quicquid eximium fuit, quod ad curam sacerdotum pertineret. Postea sodalium Augustalium accessit collegium. Casaub.

Seculum Augustum appellaretur, et ita in fastos referretur] Cum aliquis contra leges Rempubl. invaserat, tene- ratque, sublata tyrannide tyranni nomen de fastis deletur, totumque id tempus appellabatur Ἀναρχία, itaque in fastos referri solitum. Idem.

Pro Rostris sub veteribus] Libri duo pro Rostris veteribus; sed nihil muto. qui enim de urbe Roma scribunt, regione fori Rom. Rostra vetera, et Rostra nova recensent. Sub veteribus quoque, et sub novis absolute le-

gimus. Quanquam hoc ad tabernas potius referendum. *Torrent.* Plautus: 'Sub Veteribus ibi sunt, qui dant, quique accipiunt fenore.' De loco autem qui 'sub novis' dicebatur, Marcus Varro: 'Sub novis,' inquit, 'dicta pars in foro ædificiorum, quod vocabulum ejus pervetustum, ut novæ viæ, quæ via jamdudum vetus est.' Livius quoque, 'ad tabernas, quibus nunc Novis est nomen.' *Bapt. Egnatius.*

Nec defuit vir prætorius] Livia Numerio cuidam Attico, senatori et prætorio, decies sestertium dono dedit; quod juraverat, vidisse se Augustum in cælum adscendentem, quemadmodum antiquitus Romulum Proculus vidisse perhibetur. Dio Cassius.

Euntem in cælum] Hinc de Flaminiis et sacerdotibus Augusti plena omnia monumenta. Nec viri solum ad sacerdotium adscripti magni hujus Divi, sed, quod rideamus, fœminæ. Marmor: P. POSTUMIÆ. P. F. PAVLLÆ. SACERD. D. JVL. AVGVST. Exemplum hujus rei a Livia, quæ, miro exemplo, sacerdos sui viri: et quidem ex decreto Senatus. Et Ovidius IV. de Ponto: 'Stant pariter natusque pius, conjuxque sacerdos, Numina jam facto non leviora Deo.' *Lipsius.*

Jurasset] Rectius Salmas. Codex juraret.

Reliquias legerunt] De reliquiis legendis operæ pretium est adnotare, quæ ex familiari Illustris Salmasii colloquio observare nuper mihi licuit. Nempe reliquias cum legere veteres, non fuere tam anxii, ut omnes absumti cadaveris cineres conquirerent, et in urnam conderent, quod falso sibi multi persuadent, qui et linteum quoddam ἄσβεστον ex ingenio suo comminiscuntur, servandis, ut volunt, a mixtura cineribus adhibitum. Satis hoc refutat capacitas urnarum (quarum plurimas sibi visas idem

testabatur Salmasius) quæ geminatæ cavæ manus magnitudinem raro excedunt. Hinc Agrippina Germanici 'ferales reliquias sinu tulisse' dicitur, apud Tac. Ann. II. item, 'feralem urnam tenens egressa navi,' Ann. III. et Poëtæ dicitur urna, 'quod digitis quinque levatur onus.' Fuere quidem etiam urnæ majores, sed hæc Ossuaria appellabantur, in quibus urnæ plures, atque adeo totius familiæ reliquiæ locabantur. At seorsim unaquæque urnarum, tantulæ cum esset magnitudinis, quomodo totius corporis, et sæpe quidem ingentis, capere cineres potuit? Dicendum est igitur, reliquias legere nihil aliud priscis illis fuisse, quam residuas ossium particulas colligere. Quippe et nunquam in corpus ita flammæ sæviunt, ut totum plane consumant; et in urnis sæpissime ossicula inventa sibi Salmasius affirmabat. Subinde quidem, pro affectu in defunctos, aliquantulum cineris aspersere: sed illud et oppido exiguum fuit, et cum papyri ac aromatum cineribus confusum. Ossicula urnæ destinabantur: et ab ossibus legendis Ossilegium est appellatum. Hæc omnium optime adstruit Virgilius in funere Miseni, Æneid. VI. 'Postquam collapsi cineres, et flamma quievit, Reliquias vino et bibulam lavere favillam, Ossaque lecta cado texit Chorineus ahenos.' Ex paullo ante Suetonius: 'legenda ossa per sacerdotis summorum collegiorum.' Item Calig. c. I. de Germanici cadavere: 'Cremati quoque cor inter ossa incorruptum repertum est.' Et versiculus ille, quem sequenti nota ex Tibullo Casaubonus citat.

Tunicati et discincti pedibusque nudis] Falluntur, qui peculiarem Augusto habitum hunc honorem censent, ut a discinctis reliquiæ ejus legerentur. Nam in aliorum quoque funeribus idem factitatum. Tibullus, 'Pars quæ sola mei superabit corporis, os-

sa Incinctæ nigra candida veste legant.' Imo vero in plerisque religionis superstitionisve ritibus obeundis calceos ponebant. Sic matronæ Vestæ ædem nudis pedibus adibant. Sic etiam bello Gallico 'virgines ex sacerdotio Vestæ nudo pede fugientia sacra comitantur,' ait Florus. Et cum aquilicia Jovi immolabant, nudipedalia populo denuntiabant. Tertullianus, 'Cum stupet cælum, et aret annus, nudipedalia denuntiantur.' Sic accipio verbum 'nuda' in hoc versu Juvenalis Satyra VI. 'Inde Superbi Totum regis agrum nuda ac tremebunda cruentis Ereptet genibus.' Atque hunc ritum didicisse gentiles a Mose scribit Justinus in Apologia secunda. Quare etiam Christianos veteres in clamanda litaniam idem aliquando factitasse Ecclesiæ historia testatur. *Casaub.* De tunicatis discinctisque, habes c. 24. Discinctos etiam pro molliculis et remissis accipiebant. Senec. epistol. XCII. de Mæcen. 'Alte cinctum putes dixisse. Habuit enim ingenium et grande et virile, nisi illud ipse discinxisset.' Hic inter submissionis signa referendum est.

Inter Flaminiam viam] Quæ a porta Frumentaria initium habuit, a C. Flaminio iterum Cos. qui apud lacum Thrasimenum cum xv. Romanorum millibus bello Punico II. ab Hannibale cæsus est, ex hostium Gallorum, de quibus triumphavit, manubiis in censura, quam cum L. Paulo A. U. DXXXIII. gessit, strata. *Onuphr. Panvin.* Augustus Arimino tenus muniendam sibi desumpsit: c. 30.

Circumjectasque sylvas et ambulatiorne] A tergo lucus magnus, ambulationes habens admirabiles: in medio autem campo ambitus ejus busti ex albo saxo, in orbem cinctus ferrea sepe, intus alnis consitus. Strabo. Virgilius in epitaphio Daphnidis, seu, ut alii dicunt, Julii Cæsaris: 'inducite fontibus umbras:' hoc ideo,

quia heroum animæ habitant vel in fontibus, vel in nemoribus: ut, 'lucis habitamus opacis.' Servius.

In usum populi tunc jam publicarat] Monumentis suæ quoque leges dici, titulisque inscribi consueverant. Ita, ne religio totum solum occuparet, in quo monumentum ædificatum erat, definiri solebat modus spatiumque loci religiose, ut sciretur quid puri loci relinqueretur. Ejus rei ergo scribebant: IN. FRONTE. PEDES. TOT. IN. AGRUM. PEDES. TOT. Qua formula nulla est in vetustis Inscriptiōnibus frequentior. Eam expressit Horat. Sat. 8. lib. I. Sermon. his versibus: 'Pantolabo scurræ, Nomentanoque nepoti, Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum Hic dabat.' Ubi vetus interpres, IN FRONTE, explicat in latitudinem: IN AGRUM, in longitudinem. *Brisson.*

CAP. 101. *Testamentum*] Per æs et libram factum est: inque eo fuit familiæ pecuniæque emptor Domitius Ahenobarbus Neronis Augusti avus. Suetonius lib. VI. *Casaub.* Gellius lib. XV. ex Lælio Felice, tria genera testamentorum fuisse tradit, unum, quod, calatis comitiis, in concione populi fieret: alterum in procinctu, cum viri ad prælium faciendum in aciem vocabantur: tertium per familiæ emancipationem, cui æs et libra adhiberetur. Ex his in procinctu testamenta suo tempore periisse, significat Cicero l. II. de Nat. Deor. *Signon.*

Ac duobus codicibus scriptum] 'Testamentum facere pluribus codicibus' apud J. C. plurimis locis, est, plura exemplaria ejusdem testamenti relinquare. Suetonius paullo aliter extremo lib. tertii, 'Testamentum duplex fecit, sed eodem exemplo.' Attici hoc venuste dicunt τὰς διαθήκας ἀντίγραφα ποιήσασθαι. Sed quæro, si ita est, cur utrumque ἀντίγραφον apud easdem Vestales est depositum? Nam e contrario fieri solitum videas, ut diversa exemplaria diversis locis

majoris securitatis causa deponerentur. Propter hæc putavi aliquando verba Suetonii aliter esse exponenda : ut ‘testamentum duobus codicibus scriptum’ sit, quod propter prolixitatem non una membrana aut tabula contineretur, sed duabus : nam id quoque solitum fieri ex J. C. libris probari facile potest. Juvant nonnihil hanc interpretationem quæ sequuntur verba : ‘partim ipsius, partim libertorum manu scriptum :’ quæ videntur de uno testamento commodius, quam de duplici posse accipi. neque ita locutus in Tiberio. *Casaub.*

Depositumque apud se] Sicut et Cæsaris testamentum virgini Vestali maximæ demandatum fuerat. Cæs. capite 83.

Atque recitata sunt] Reliqua Drusus recitavit : testamentum Polybius libertus Augusti. Caussam Dio narrat. Vide et libri sequentis c. 24. *Casaub.*

Ex parte dimidia et sextante] Ipsa sunt Augusti verba, qui sic maluit scribere, quam ‘ex besse,’ quod erat brevius. Magis mirum quod olim notabamus ex Theophrasto, δύο ἡμιεκτήα pro ἐκτέως. Testamenti Augusti initium fuit, ‘Quoniam sinistra fortuna Caium et Lucium filios mihi eripuit, Tiberius Cæsar mihi ex parte dimidia et sextante heres esto.’ Recitantur hæc verba lib. sequente. Sosipater Charisius laudat ex Augusti testamento hæc verba, ‘Gausapes, Iodices purpureas et coloreas meas.’ *Casaub.* Adi Budæum ad c. 83. Cæs.

Liviam ex parte tertia] Scribit Dio, petiisse impetravisseque Augustum a Senatu, ut sibi contra leges veteres tantum Livix relinquere liceret. *Casaub.* Q. Voconius Saxa Trib. pleb. Cæpione et Philippo Coss. Anno DXXXIII. legem tulit de mulierum hereditatibus. Ne qui census esset, virginem neve mulierem, supra quadrantem suorum bonorum, heredem

institueret : plusve cuiquam legaret, quam ad heredem heredesve perveniret. Ne fæminæ ultra consanguineos ab intestato succederent. Meminere legis Voconix Cicero Verr. III. Gell. lib. VII. c. 13. alii. *Hottomann.*

Quos et ferre nomen suum jussit] Tiberius, ut videtur, cætera quidem nomina adoptione erat consecutus, Augusti vero cognomen sibi uni proprium pater servaverat, ut in quovis magna potentia ipsius esset sita. De Livia certum est, post mariti excessum, non Liviam, sed Juliam fuisse vocatam : etsi scriptores Latini fere nomen vetus retinuerunt : rarerent enim in eorum libris Juliam videas appellari, At Græci etiam in eorum narratione, quæ vivo Augusto contigerunt, Liviam κατὰ πρόληψιν more Poëtarum Juliam appellant. In nummis quoque multis extant hæc similesque inscriptiones : ΙΟΥΛΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ, et, ΘΕΙΑΣ ΙΟΥΛΙΑΣ ΣΕΒΑΣΤΗΣ. *Casaub.* Augustæ vero nomen, quanquam matrimonio merita, (ut inquit Plin. libro XV. capite ultimo,) tamen recusavit. Sueton. Claud. c. 11. Quod equidem vivente Augusto factum crediderim. Nam vita functo recepit, ut passim ex vetustis cum lapidum, tum nummorum inscriptionibus constat. Quanquam ne vivente quidem vitare potuit, quin Augusta vocaretur. An verò etiam quia testamento eam nomen suum ferre Augustus jussit, aut (ut loquitur Tacitus) in familiam Juliam assumpta est, Augusti filia dicta sit, quod ex inscriptione, ac nummo veteri affirmat Lipsius, non tam facile dixerim, nec publica honestas patitur. *Torrent.* Imo nullus dubitationi locus, si Tacito et Velleio credere non volumus. Tacitus Annal. VI. ‘Pater ei (Tiberio) Nero, et utrinque origo gentis Claudix, quanquam mater in Liviam et mox Juliam familiam adoptionibus transierit.’ Velleius etiam multo clarius : ‘Livia Romanarum

eminentissima, quam postea conjugem Augusti vidimus, quam transgressi ad Deos sacerdotem ac filiam.'

Tertio gradu] De primis, secundis, et tertiis heredibus Brissonius ad Jul. Cæs. c. 83.

Amicosque complures] Tertio gradu primores civitatis scripserat, plerosque invisos sibi, sed jactantia gloriaque ad posteros. Tacitus.

Legavit populo Romano quadringentis, tribus tricis quinquies HS.] Tacitus hanc partem testamenti Augusti ita exprimit, 'Legata non ultra civilem modum: nisi quod et populo et plebi cccxxxv. dedit.' Notanda figura in ejus verbis, qualis in illis Ciceronis, 'urbem et civem integram incolumesque servavi.' Legatum populi interpretemur, quod publice relictum est civibus Romanis omnibus, qui consortes esse talium liberalitatum aut vellent aut solebant. Plebis vero illud, quod vicomagistris relictum est, vel in communia ejusque tribus commoda impendendum, vel in tenuissimos quosque singularum tribuum erogandum. Similia Tiberii legata, qui, patris exemplum in plerisque secutus, 'legavit plebi Romanæ viritum, atque etiam separatim vicorum magistris:' plebis appellatione intelligitur in Tiberii testamento idem quod hic populi. Duo enim hæc vocabula 'populus' et 'plebs' apud optimos scriptores, Tacitum præsertim, Suetonium, Plinius, et alios item, confunduntur. Sed observare licet, cum populus Rom. a scriptoribus modo in tres ordines distinguatur, modo in quatuor, modo in plures, appellatione tribuum persæpe ultimum ordinem notari. Martialis libro VIII. 'Dat populus, dat gratus Eques, dat thura Senatus, Et libant Latiae tertia dona tribus.' Inde est quod 'tribulis' pro paupere et egeno ac capite censo sumitur. *Casaub. Legavit*] Vivente Augusto, A. U. C.

dccxiii. P. Falcidius Trib. pleb. de legatis hanc legem tulit: Quicumque civis Rom. post hanc legem rogatam testamentum faciet, is quantam cuique civi R. pecuniam jure publico dare, legare volet, jus potestasque esto, dum ita detur, legetur, ut ne minus, quam quartam partem hereditatis ex eo testamento heredes capiant. *Sigon.*

Quadringentis] Æstimatione Budæi, quæ, si non exactissime vera, proxima tamen veræ est, fuerint decies centena millia coronatorum.

Tricis quinquies HS.] Fuerint octuaginta septem millia coronatorum, et insuper quingenti.

Prætorianis militibus] In hoc genus fere adoptati et adscripti amici et voluntarii, etsi alii fortibus potius viris implebant. Eorum arma thoraces squamei, et scuta imbricata. Veteres unam solam habebant cohortem Prætoriam: postea per bella civilia auctæ. Augustus Romæ circa se habuit ix. Prætorias cohortes, firmamentum imperii, et postea pestem. Talis fuit apud Macedones Cohors Regia. *Lipsius.*

Cohortibus urbanis] Tacitus Prætorias et legionarias tantum civium Romanorum cohortes commemorat. Urbanas a Tranquillo vocari arbitror, quæ Prætorianis ignobiliores, vel grassatorum, vel incendii arcendi causa sub Præfecto vigilum in Urbe habebantur. Sed et de Præfecto Urbi verba Ulpiani ascribam: 'Et sane debet etiam dispositos milites stationarios habere ad tuendam popularium quietem, et ad referendum sibi quid ubi agatur.' *Torrent.* Tacitus Ann. iv. 'Quamquam insideret urbem proprius miles, tres urbanæ, novem prætoriarum cohortes, Etruria ferme Umbriaque dilectæ, aut vetere Latio, et colonis antiquitus Romanis.'

Legionariis] Legionarii milites dicti, qui erant in legione; nec enim

omnes milites in legione scribebantur. Nam velites, et levis armaturæ milites, non erant in numero legionariorum. *Beroald.*

Confiscatam] In fiscis adservatam: uti Tertullianus eleganti metaphora, de Fuga: 'Felices itaque pauperes, qui animam totam in confiscato habent.' *Lipsius.*

Ad vicena sestertia] Id est, quingentos coronatos.

Quibus solvendis annum diem finiit] 'Annum diem' pro tribus pensionibus et summis accipio. nam hæc erat vulgaris clausula testamentorum, l. talis. l. cum vulgari D. de dot. prælerat et cæterorum negotiorum. Alia legata, ut idem Suetonius ait, Augustus repræsentari jussit, hoc scilicet adjecto verbo 'præsentia,' quod efficit, ut vulgari clausula non contineantur, ex Servii et Labeonis sententia d. l. talis. *Cujacius.*

Millies et quingenties] Tricies septies centena millia coronatorum, et insuper quinquaginta millia.

Quaterdecies millies] Sint trecenties et quinquies centena millia coronatorum.

Ex testamentis amicorum percepisset] Supra: 'Legata, vel partes hereditatum, a quibuscumque parentibus relicta sibi, aut statim liberis eorum concedere, aut si pupillari ætate essent, die virilis togæ, vel nuptiarum, cum incremento restituere consueverat.' Capite 67.

Duobus paternis patrimoniis] Octavii, et Cæsaris dictatoris.

Si quid his accidisset] 'Humanitas accidere,' est mori, et ita docti solent loqui. Sed testatores ex vulgi sermone, qui concisior est et brevior,

simpliciter 'accidere' et 'contingere' pro vita defungi accipiunt. Ultimus enim qui homini evenire possit casus est mors. Pomponius: 'Si quis ita in testamento scripserit, Si quid filio meo acciderit, Damas servus meus liber esto: mortuo filio, Damas liber erit.' *Alciatus.*

Vetuit sepulchro suo inferri] Sollemne plane in monumentorum titulis erat, cavere de personis quas eo inferri jus esset. Atque adeo interdum sibi duntaxat monumenta faciebant, quæ nulli alii patere, et vel heredibus suis claudi volebant. Ejus rei ergo districte vetabant ne quis eo inferretur, pœna quandoque addita, ut ex hac inscriptione patet: IN. H. S. SIVE LIBERT. SIVE. LIBER. INFERATVR. NEMO. SECVS. QVI. FECERIT. MITEM. ISIDEM. IRATAM. SENTIAT. ET. SVORVM OSSA. ERVTA. ATQVE. DISPERSA. VIDEAT. *Brisson.*

Quem vellet incidi in æneis tabulis] Appellat tabulas *καταχρηστικώτερον*, quæ potius pilæ erant dicendæ: ita enim in lapide Ancyrano. *Casaub.* Monumentum illud repræsentatur supra, p. 1168.

Breviarium] Quod nunc Breviarium dicitur, olim, cum Latine loqueremur, Summarium vocabatur. Seneca. 'Rationarium imperii' vocat cap. 28. de quo inibi dictum est. Tale aliquid liber ille, qui Notitia imperii inscribitur.

Quantum militum sub signis ubique esset] Tacitus Annal. iv. recensens, quæ 'Romana copia in armis' sub Tiberio fuerit, præter militem classiarium, et socios, xxv. legiones commemorat.

TIBERIUS NERO CÆSAR.



Vultu fateri velle, quod tamen nolis,
 Et cassa vero verba, Principis verba,
 Plenum tyranno pectus, abditum, abstrusum,
 Virtus Neronis ista prima majoris.

J. Schildius.

CAP. I. *Fuit enim et alia plebeia]* Notandum, complures ejusdem nominis, ac fortassis etiam originis, familias eodem tempore, et patricias et plebeias fuisse, ut de Cornelia quoque testatur Cicero II. de Legibus, et de Papiria Famil. Epist. lib. IX. de aliis alii. Quod evenire necesse erat, cum non tota gens aliqua, verum certa tantum ejus gentis familia vel a plebe transibat ad patricios, vel a

patriciis ad plebem. *Torrent.* Fuere duæ familiae Claudiæ: earum, quæ Marcellorum appellata est, plebeia; quæ Pulchrorum, patricia. Asconius.

Ex Regillis] Livius, et Dionys. Regillum tam oppidum, quam lacum vocant. Unde cognomen Regillensis, et, ut Suetonius loquitur, Regillianus. *Torrent.*

Atta] Atta vox vetus Sabina, originis Græcanicæ, ut pleræque Sabi-

norum: et ipsi absque dubio ἀνέκαθεν Dores fuerunt e Peloponneso orti. Ἄττειν subsilire significat, et nusquam firme pedem figere: unde ἄττειν δέυρο κάκεισε. Attarum vitio contrarium est τὸ τῶν πτεροβατῶν, quorum Hippocrates meminit: istos veteres Latini ‘talipedare’ dixerunt. *Casaub.* Attæ appellantur, qui propter vitium crurum aut pedum plantis insistent, et attingunt magis terram, quam ambulant. Attam etiam pro reverentia seni cuilibet dicimus: quasi eum avi nomine appellamus. Festus.

Atta Claudio gentis principe] In uno codice *Acta Tatio Clauso*, in altero *Acta Tatio Claudio* legitur. Ut fortassis tria etiam apud Sabinos nomina habuerit, Atta Tattius Clausus. Illud vero in primis notandum est, eos, qui olim Romam commigrabant, nomina sua dare debuisse, si jus civitatis adipisci vellent, atque ea plerumque mutata fuisse, quo magis Romani viderentur. Sic Atta Clausus, Ap. Claudius factus est, et Lucumo ille, Demarati filius, cum Tarquinii Romam venisset, comparato ibi domicilio, L. Tarquinii nomen edidit. Recte igitur omnis antiquitatis peritissimus Virgil. ‘Ecce Sabinorum prisco de sanguine magnum Agmen agens Clausus, magnique ipse agminis instar, Claudia nunc a quo diffunditur et tribus et gens Per Latium. *Torrent.*

Post reges exactos] Appius Clausus, ad transitionem concitatis quinque familiarium millibus, cum his, liberisque et uxoribus, Romam profectus est, cum Poplicola re ante communicata: ab eoque benevole et promte ei hospitium, et omnia, ut æquum erat, sunt exhibita. Nam et familias statim civitate donavit, et unicuique homini duo agri jugera dedit juxta Anienem fluvium. Clauso autem jugera viginti quinque largitus est, ipsumque inter Senatores adscripsit:

quod Reipub. gerendæ initium ille adeptus, ita prudenter usurpavit, ut in principum post dignationem potentiamque pervenerit, gentemque Clausiam nulla inter Romanos obscuriorem a se reliquerit. Plutarch.

Locumque sibi ad sepulturam sub Capitolio publice accepit] Speciali Populi Romani studio. Alioquin extra urbem sepelire, moris fuit. Cicero II. de l. legis XII. tabb. meminit: HOMINEM. MORTUUM. IN. URBE. NE. SEPELITO. NEVE. URITO. et I. Tuscul. quæst. ‘An tu,’ inquit, ‘egressus porta Capena, quum Collatini, Scipionum, Serviliorum, Metellorum sepulchra vides, miseros putas illos?’ Igitur intra urbem tumulari, magnum et eximium quiddam fuit. Unde et Plutarchus in Problem. ait, cineres eorum, qui triumphassent, in urbem ferre licuisse. Et Vestalibus quoque virginibus permissum, ut intra urbem sepulturæ traderentur, testis est Servius ad XI. Æn. *Marc. Donat.*

Ad sepulturam] Plinius lib. VII. cap. 54. ‘Ipsum,’ inquit, ‘cremari, apud Romanos non fuit veteris instituti: terrâ condebantur. At postquam longinquis bellis obrutos erui cognovere, tunc institutum: et tamen multæ familiæ prisco servavere ritus: sicut in Cornelia nemo ante Syllam Dictatorem traditur crematus.’ Non fuit, inquit, ‘veteris instituti.’ Atqui lex illa XII. tabul. quam ex Cicerone Marc. Donatus protulit, diserte cremationis meminit, NEVE URITO. et Plutarchus in Numa, ‘Corpus,’ inquit, ‘crematum non est, quod ipse (ut fertur) prohibuerit.’ Erat igitur communi usu receptum, ut flammis absumerentur cadavera. Sic Ovidius in funere Remi: ‘Ultima plorato subdita flamma rogo est.’ Porro nomen ipsum sepulturæ, quo sæpe veteres utuntur, cremationi nequiquam officere, probat illud Plinii, eodem capite sic scribentis: ‘Sepultus intelligitur quoque modo conditus, hu-

matus vero humo contactus.' Ergo, quod est ex Plinio hac de re allatum, non de tota Quiritium turba, sed de patriciis fortasse verum fuerit.

Cum prænominibus cognominibusque variis distingueretur] Ingenuorum plerumque tria nomina: Prænomen, Nomen, Cognomen. Prænomen est, quod nominibus gentiliciis præponitur, discriminis causa inter fratres et gentiles inventum: atque id ante diem togæ virilis non dabatur. Nomen dicimus, quod perpetuum est in aliqua gente: et respondet patronymicis Græcorum. Nam ut illi Æacidas ab Æaco, sic Romani Julios ab Iulo, Antonios ab Antonio dixerunt. Ducebantur autem ea nomina vel ab hominibus, vel ab animantibus, vel a locis, vel ab eventu. Cognomen est, quod familiarum discernendarum causa tertio loco post nomen ponitur: id repertum a variis causis. Hoc noto, cognomina hereditaria fuisse, sed ita ut mutari a posteris, et nova sumi fas fuerit. *Lipsius.*

Lucii prænomen consensu repudiavit] Sic gentis Manliæ decreto cautum fuit nequis M. Manlius vocaretur. Liv. lib. vi. et Festus in 'Manliæ gentis,' &c. Dio quoque lib. i. 'Edicto (inquit) cautum, nequis ex ea familia M. prænomen ferret.' Loquitur autem de honoribus Augusto jam devicto Antonio decretis. Ad Gellium lib. ix. cap. 2. Sueton. Ner. cap. 1. *Torrent.*

Quo significatur lingua Sabina fortis ac strenuus] Ut Anienem, sic Nerienem dixerunt tertia syllaba producta: id autem, sive Nerio, sive Nerienes est, Sabinum verbum est: eoque significatur virtus et fortitudo. itaque ex Claudiis, quos a Sabinis oriundos accepimus, qui erat egregia atque præstanti fortitudine, Nero appellatus est. Sed id Sabini accepisse a Græcis videntur, qui vincula et firmamenta membrorum 'neura' dicunt. Unde nos quoque Latine

nervos appellamus. Gellius.

CAP. 2. Appius Cæcus] Appius censor, quum solennia sacri Herculanei servos publicos edocuisset, luminibus captus est: authores Livius et Valerius. Quærit Jurisconsultus lib. iii. Digestorum nunquid cæcus magistratum gerere possit: 'Extat,' inquit, 'exemplum ejus, qui gessit. Appius Claudius cæcus consiliis publicis intererat, et in Senatu dixit severissimam sententiam de Pyrrhi captivis non recipiendis.' *Beroald.*

Claudius Caudex] Quis Romanus primus persuasit navem conscendere? Claudius is fuit: Caudex ob hoc ipsum appellatus, quia plurimum tabularum contextus 'caudex' apud antiquos vocabatur, unde publicæ tabulæ 'codices' dicuntur: et naves nunc quoque, quæ ex antiqua consuetudine per Tiberim commeatus subvehunt, 'caudicariæ' vocantur. Seneca.

In servitutem asserere] Assertores dicti, ancipiti vocabulo, tam hi, qui vindicant in servitutem, quam qui in libertatem. Livius scribens hanc historiam: 'Jam a vi tuta erat, cum assertor nihil opus esse multitudine concitata ait, se jure grassari, non vi.' Et mox paullo: 'Cum repelleretur assertor virginis a globo mulierum.' *Beroald.*

Statua sibi cum diademate posita] Codex Salmas. *Statua sibi diademata posita.*

Ad Appii forum] Oppidum est in Latio, ejus meminit Horatius in primo Sermonum, Satyra v. 'Inde forum Appi Differtum nantis, cauponibus atque malignis.' Plinius in iii. in enumeratione Latii populorum meminit fori Appii. Ideo autem Drusus hunc potissimum locum delegisse videtur ad res novas moliendas, quoniam erat in clientela Claudiæ gentis: et ab Appio, qui illic forum egerat, nomen acceperat: sicut forum Cornelii, forum Livii, et id ge-

nus alia nuncupantur. *Beroald.*

Claudius Pulcher apud Siciliam] P. Claudius Cos. ad Drepanum fugam capessit, ac circum littus se evolvit, triginta navibus, quas habebat proximas, comitatus: cæteras ad tres et nonaginta, cum omnibus fere, qui intus erant, ceperunt Pœni. Publium deinceps maledictis Romani lacera- runt, vehementerque incusarunt, quod temeritate sua atque imprudentia male rem gessisset, et, quantum in ipso fuerat, magnis Remp. detrimentis affecisset: unde postea habito de eo iudicio, graviter multatus est, ac pericula magna adiit. Polybius.

Non pascentibus] Sicilius inter prodigia, quæ cladem Flaminio denuntiabant, hoc quoque ponit, quod 'Ales præscia luctus Damnavit vesci, planctuque alimenta refugit.' E contrario, cum pulli pascuntur, felix est auspiciam. Id vero felicissimum credebatur, quando ex offa, quam pulvis invasit, aliquid ex ore ejus cecidit: quod, quia terram paviebat, hoc est, feriebat, terripavium primo, post terripudium dictum est, idque 'tripudium solistimum' appellatur: quod auspiciam cum a pullario nuntiabatur, egregium existimabatur. *Beroald.*

In auspicando pullis] Gallinaceorum sunt tripudia solistima. Hi magistratus nostros quotidie regunt, domosque ipsis suas claudunt aut reserant: hi fasces Rom. impellunt aut retinent, jubent acies aut prohibent, victoriarum omnium toto orbe parturum auspices. Plinius.

Dictatorem dicere] Jussus dictatorem dicere, C. Glauciam dixit, sortis ultimæ hominem: qui coactus abdicare se magistratu, postea ludos prætextatus spectavit. Livius.

Ilyciam] Ex fastis Capitolinis scribendum *Gliciam*. Ursinus. Plerumque scriptum in veteribus *i* pro *g*. ut *toja* pro *toga*: *foljora* pro *folgora*. Sic *Ilycias* pro *Glycias*. *Salmus*.

Viatores suum] Viatores alios a lictoribus fuisse, argumento est antiqua utrorumque origo. Lictor enim a ligando, Viator a via, unde arcessebant, est appellatus. Testis est in Catone Cicero: 'E via ad Senatum accersebantur Curius, et cæteri senes, ex quo, qui eos accersebant, viatores nominati sunt.' item Livius lib. xxiii. 'Consul viatorem misit, qui patri nunciaret, ut sine lictoribus ad Consulem veniret.' Ex quibus apparet, viatoribus eos usos, vocandi et nunciandi causa, non ligandi. Eorum porro, ut etiam præconum, decurias fuisse, easque a Consulibus lectas, testis est antiqua tabula. *Sigon*. Viatores etiam Tribunorum pl. fuisse, patet ex illo Livii: 'Simul se universa concio avertit, et secuta Scipionem est: adeo, ut postremo scribæ viatoresque Tribunos relinquerent.' lib. xxxviii.

Navem obhærentem Tiberino vado] Simile factum Silvani episcopi narrat Socrates scholasticus, l. vii. c. 37. *Casaub.* Simile exemplum in Tuccia Vestali narrat Valerius, quæ, incesti arcessita, spem salutis ancipiti argumento petere ausa est. 'Vesta,' inquit, 'si sacris tuis castas semper admovi manus, effice ut hoc cribro hauriam ex Tiberi aquam et in ædem tuam perferam: audacter et temere jactis votis sacerdotis rerum ipsa natura cessit.' *Sabell*,

Cum sacris matris Deum] Allatum ex Phrygia nihil quidem aliud scribitur missum rege ab Attalo, nisi lapis quidam non magnus, ferri manu hominis sine ulla impressione qui posset, coloris furvi atque atri, angulis prominentibus inæqualis, et quem omnes hodie ipso illo videmus in signo oris loco positum, indolatum et asperum, et simulacro faciem minus expressam simulatione præbentem. Arnobius.

Ideæ] Berecynthus, Phrygia gens, et in universum Phryges ac Troum

qui circa Idam accolunt, Rheam ipsi quoque colunt, eique orgia peragunt: matrem appellantes Deorum, et Aegestini, et Phrygiam magnam Deam; a locis autem Idæam, Dindymenem, Pylenen, Pessinuntida, Cybelen. Græci ejus administros communi nomine Curetas appellant. Strabo.

Novo more] Et quod mulier, et, quod ob dictum solummodo, majestatis postulata fuit. Tacitus Annal. i. 'Legem majestatis reduxerat, cui nomen apud veteres idem, sed alia in judicium veniebant: si quis proditiōne exercitum, aut plebem seditionibus, denique mala gesta Rep. majestatem pop. Rom. minuisset; facta arguebantur, dicta impune erant.' Eandem in Claudiæ judicio novitatem Val. Max. notat lib. viii. c. 4. 'Insontem,' inquit, 'crimine quo accusabatur votum impium subvertit.'

Carpento] Curru. Sunt autem carpenta, vehicula, quæ a Carmente Evandri dici opinatur Ovidius in primo Fastorum. Scribit Livius in v. matronis concessum esse, ut plaustro ad sacra ludosque, carpentis festo profestoque die uterentur. *Beroald.*

Natu minori] Libro primo institutionum: 'Minor natu majorem adoptare non debet. Adoptio enim naturam imitatur: et pro monstro est, ut major sit filius, quam pater.' Unde Cicero, in oratione pro domo sua ad Pontifices, accusat non minus vere quam luculenter P. Clodij, quod jus adoptionis polluerit, cum se in adoptionem dederit Fonteio, qui annos viginti vix natus erat, factusque sit ejus filius contra fas, cujus per ætatem pater esse potuerit. *Idem.*

Assertoresque unicos dignitalis ac potentia patriciorum] Apud Livium vi. App. Claudius Crassus nepos decemviri sic inquit: 'Neque novum, neque inopinatum mihi sit, Quirites, si quod unum familiæ nostræ semper objec-

tum est ab seditiosis Tribunis, id nunc ego quoque audiam: Claudiæ genti jam inde ab initio nil antiquius in Republica patrum majestate fuisse.'

Mutare vestem aut deprecari sustinerit] Atqui apud Livium lib. vi. hæc leguntur: 'Quod ad eum diem nunquam usu venisset, ut in tanto discrimine non et proximi vestem mutarent. Appio Claudio in vincula ducto, C. Claudium inimicum, Claudiæque omnem gentem sordidatam fuisse.'

Tribunos plebis pulsaverint] Livius in tertio, 'Quamvis Tribuni essent sacrosancti, et inviolabiles, tamen Appii Claudii, legibus calcatis, spreisque cerimoniis, sæpe eos pulsaverunt in altercationibus, pœnam floccipientes, qua violator Tribunorum fit sacer.' Is enim homo sacer dicitur, quem populus judicavit ob maleficium: et qui eum occidit, parricidii non damnatur. Nam lege Tribunitia prima cavetur: 'Si quis eum, qui sacer sit, occiderit, parricida ne sit.' Sacrosanctum autem dicitur, quod jurejurando interposito est institutum, si quis id violasset, ut morte pœnas penderet. *Beroald.*

Fratrem] Legendum: *Etiam Virgo Vestalis patrem injussu populi triumphantem, &c.* non, ut in vulgatis, *fratrem*. Nam Cicero pro Cæcina, et Valer. Maximus libri quinti capite quarto, patrem fuisse tradunt. *Fulvius Ursinus.*

Injussu populi triumphantem] Hic honos primum a Senatu, post etiam repugnante Senatu, a populo datus est. primum sine Senatusconsulto, collega intercedente, triumphasse P. Servilium Priscum Consullem de Volscis, testis est Dionysius. Primi vero patribus invitis, jubente populo, de Sabinis M. Horatius, de Æquis L. Valerius. *Sigon.*

Intercedere] Male quædam edit. *interdicere*. Nam interdicare solenne Prætorum est, intercedere Tribuno-

rum. *Torrent.*

CAP. 3. *Ambo Appii Cæci filii*] His tertium adjuuge P. Claudium, qui classem perdidit. Cic. Catone, 'Quatuor, (inquit) robustos filios, et filias quinque, tantam domum, tantas clientelas Appius regebat, et senex, et cæcus.' *Idem.*

Salinatore] Is ex salaria annona vectigal statuit in censura, quam cum Claudio gessit, unde illi cognomen inditum. *Sabell.*

Universas tribus, quod se Consulem iterum censoremque fecissent] Cum inficiari non possent aut iudicio semel, aut comitiis bis peccatum esse. *Beroald.* Unam tantummodo tribum Metiam vacuum nota reliquit, quæ eum suffragiis suis, ut non damnatione, ita nec honore quidem dignum iudicaverat. *Valer. Max.*

Nec, ut fama, extortum a Camillo] Mille pondo auri pretium populi gentibus mox imperatori factum. Sed Diique et homines prohibuere redemptos vivere Romanos. nam sorte quadam, priusquam infanda merces perficeretur, per altercationem nondum omni auro appenso, dictator intervenit: auferrique aurum de medio, et Gallos summoeri jubet. *Livius.*

Multa varie molientem] *Livius Drusus*, exitum rerum non providens, quas nec agere licebat, nec jam liberum erat semel inchoatas relinquere, execratus inquietam a primordiis vitam, dicitur dixisse: 'Uni sibi, nec puero quidem unquam ferias contigisse.' *Seneca.*

Diversa factio per fraudem interemit] *Livius Drusus Trib. pleb.* dum raro procedens in publicum, domi quotidianos cœtus habet in obscura quadam porticu, accidit, ut vespere dimissurus multitudinem exclamaret, ictum se: et dicto citius cecidit. In jacentis femore deprehensus est infixus culter sutorius. *Appianus.*

CAP. 4. *Pontifex*] *Pontifex maxi-*

mus intelligi non potest, quum C. Cæsar pontificatum maximum, nisi cum morte, non deposuerit: sed erant alii pontifices octo numero: quamquam ab initio quatuor a Numa rege instituti fuissent. *Sabell.*

Narbo et Arelate] *Plinius Narbonem Decumanorum coloniam* vocat, propterea quod milites decimæ legionis in eam coloni deducti sunt. In mediterraneo Narbonensis Galliæ civitas est Arelate, a Plinio dicta colonia Sextanorum, quoniam ex sexta legione coloni deducti sunt. Harum coloniarum deducendarum autor fuit Cæsar, quibus patrem Tiberii præfecit, velut unum ex Triumviris, qui more Romano colonos deducebant, eisque agros viritim dividebant. *Beroald.*

Solus permansit in partibus] In summa Deus ille (Augustus), cœlumque nescio adeptus magis, an meritus, herede hostis sui filio excessit. *Plinius.*

Servis ad pileum] Id est, ad libertatem, cuius insigne est pileus. *Livius* in xxiv. 'Postero die servi ad pileum vocati, et carcere vincti missi.' Post interfectum Julium Cæsarem quidam pileum in hasta prætulerunt, tanquam libertatis signum, universosque ad civilitatem patriam vocaverunt. Moris enim fuerat apud veteres, ut servi, qui per manumissionem liberi fiebant, raderent caput, et calvi pileum caperent. Hinc est illud *Plautinum*: 'Dii faxint, ut hodie, raso capite, calvus capiam pileum.' *Beroald.*

Fascium usu prohibutum] Contra morem rectorum provinciarum, qui comiores erant et haberi volebant. *Cicero* in epistola ad Cornificium, qua ei Anitium commendat negotiorum suorum causa legatum in Africam legatione libera: 'In primis quod ei charissimum est, dignitatem ejus tibi commendo: idque a te peto, quod ipse in provincia facere sum solitus,

non rogatus, ut omnibus Senatoribus hictores darem: quod idem acceperam et noveram a summis viris esse factitatum.' *Casaub.*

Petenti Augusto] Plane uti Martiam uxorem, tum ex se gravidam, petenti Q. Hortensio Catonem Uticensi concessisse Plutarchus refert. Quin etiam Octaviam, Augusti sororem, post Marcelli mortem, adhuc gravidam, ventreque pleno, Antonio desponsam Dio lib. XLVI. scribit. Ea tunc matrimoniorum licentia regnabat.

Utroque liberorum] Quorum Drusus in domo Augusta natus est, tertio mense, postquam Livia Augusto nupsisset. Unde suspicio fuit, ex vitrico per adulterii consuetudinem procreatum. Claudii cap. I. Eum tamen natum Augustus patri Tiberio reddidit, si Dioni credimus.

Neronibus] Ambo igitur Liviae filii Neronēs vocati sunt, sed Tiberio pro cognomine, Druso vero pro prænominē id datum fuit. sic enim in nummo veteri: NERONI. CLAUDIO. DRUSO. GERMAN. COS. DES. et, NERO CLAUDIUS. DRUSUS. GERMAN. IMP. Sic et Horatium interpretabimur lib. IV. Od. 4. 'Augusti paternus In pueros animus Neronēs.' *Torrent.* Claud. cap. I. 'Patrem Claudii Cæsaris, olim Decimum, mox Neronem prænominē.'

CAP. 5. *Fundis]* Caietanum sinum subsequitur Cæcubum: inde Fundi, urbs in via Appia. Strabo.

Simulacrum felicitatis] Mallem *fecunditatis*, ut in Juliae Severi et Faustinae M. Aurelii nummis legitur, FECUNDITAS. AUGUSTAE. Nisi tamen eo trahimus, ut adulatorie significaverit Senatus, Tiberium natum felicitati ac bono Urbis, et orbis, quod in imperatoribus sæpe factum. *Torrent.* Jam Romanum imperium longe lateque crescebat, et adhuc nemo Felicitatem colebat. Sero huic tantæ Deæ post tot Romanos principes Lucullus

ædem constituit. *Augustinus.* Tacitus Annal. xv. ob natam Neroni filiam templum Fecunditati decretum memorat.

M. Æmilio II. et Munatio Planco Coss.] Vetus codex habet *Numatio*, pro *Munatio*. Est autem et Numatii celebris viri mentio apud Horatium libro epistol. I. epistola tertia, et alterius Numatii Galli apud Martialem libro x. *Glareanus.*

Post bellum Philippense] Cod. Salmas. *per bellum Philippense*, id esset, tempore ejus belli. Nam et bellum Philippense, iis, quos Suetonius dicit, Coss. gestum est.

In fastos] Scribit se ex fastis habuisse verum nativitatis diem. Nimirum Romani, qui nullum adulationis modum adversus Augustum omisere, diem, quo Tiberius natus est, in Fastorum libris descriptum reposuere, ut singulis annis dies nativitatis illius festus ageretur. Ita cap. 65. de Sejano: 'quamvis et natales ejus publice celebrari, et imagines aureas passim coli videret.' *Marc. Donat.*

Actaque publica] Sic Calig. cap. octavo: 'Ego in actis Antii editum invenio.' Mos igitur erat, ut parentes natos sibi liberos apud acta profiterentur, idque a Ser. Tallii temporibus observatum. hic enim (ut libro IV. Dionys. Halicarn. scribit) in singula recens natorum capita Junonis Lucinae templo inferri aliquid jussit, et in censu agendo non solum facultates, sed et liberorum nomina, atque ætatem referri voluit. Quod vel maxime post leges Julias et Papias observatum fuit, ob eorum qui liberos haberent commoda, et orbium pœnas. Hinc Juvenal. Satyra IX. 'libris actorum spargere gaudes Argumenta viri.' *Torrent.*

CAP. 6. *Luxuriosam et exercitatum]* Luxuriosam interpretor exuberantem, magnisque incrementis præditam: luxuria enim, quod Nonius annotavit, intempestivam abundantiam sig-

fincat. *Torrent.* Codex Salmas. *laxoriosam*: unde unius litteræ immutatione fit *laboriosam*. Sic apud Plinium in Paneg. ‘laboriosus’ et ‘exercitus’ junguntur: ‘Intelligimus Cæsar, quantum tibi pro laboriosa ista statione et exercita debeamus.’

Comes usque quaque parentum fugæ] Livia, quam postea conjugem Augusti vidimus, quam transgressi ad Deos sacerdotem ac filiam, tum fugit mox futuri sui Cæsaris arma, cujus bimum hunc Tiberium Cæsarem, vindicem Romani imperii, futurumque ejusdem Cæsaris filium, gestans sinu, per avia itinerum, vitatis militum gladiis, uno comitante, quo facilius occultaretur fuga, pervenit ad mare, et cum viro Nerone pervecta in Siciliam est. Velleius.

Quod in tutela Claudiorum erant] Cum Athenienses clientes, ob servitutem, *θητας* appellaverint, Thessali vero *πενέστας*, vocabulo fortunam illis continuo exprobrantes, Romulus decora etiam appellatione hanc rem cohonestavit, patronatum nominans pauperum et humilium patrociniū: et commoda utrisque addidit officia, et eorum conjunctionem perhumanam ac civilem reddidit. Non solum autem in ipsa urbe plebs patriciorum patrociniū defendebatur: sed et coloniarum Romanarum, et civitatum, quæ societatis et amicitie causa se pop. Rom. adjunxerant, et bello subactarum unaquæque, quos Romanorum custodes et patronos voluisset, habebat. Et sæpe Senatus, harum et urbium et gentium controversiis ad ipsarum patronos relatis, ipsorum judicia rata habuit. Dionys. Hal.

Flamma repente e silvis undique exorta] Quod non raro in montibus evenire solet. Lucretius lib. I. ‘At sæpe in magnis fit montibus, inquis, ut altis Arboribus vicina cacumina summa terantur Inter se, validis facere id cogentibus austris, Donec fulserunt flammæ flore coorto.’ Mani-

lius libro I. ‘Sunt autem cunctis permisti partibus ignes, Ac silice in dura viridique in cortice sedem Inveniunt, tum sylvæ sibi collisa crematur.’ *Casaub.* Flammæ, quod passim historia docet, plerumque læta portenderunt. Cujus rei duo alia luculenta exempla c. 14. in ipso Tiberio habes.

Chlamys] Erat imprimis Græcorum, et maxime Macedonum. Inter puerilia recensetur ab Ulpiano, Pand. lib. xxxiv. Chlamyde Numa primus Romanorum regum usus est, quum legationem Isaurorum excepisset, rationemque eorum habitus percepisset: autor Suidas. Porro chlamydis effigies et terræ habitabilis eadem fuisse traditur. Strabo in II. Ἔστι δῆτι χλαμυδοειδὲς σχῆμα τῆς οἰκουμένης. *Bayfius.*

Bullæ aureæ] Bullas hoc loco non tam notis puerorum insignibus accipio, quam pro illis veluti clavorum capitibus, quæ cingulis militibus ad ornatum apponebantur. Id enim cum chlamyde et fibula rectius convenit. Virgil. *Æn.* IX. ‘phaleras Rhamnetis, et aurea bullis Cingula.’ et extremo XII. ‘notis fulserunt cingula bullis.’ *Torrent.*

M. Gallio] Q. Gallii Prætoris, quem Augustus occidi jussit, mentio sup. c. 27. Marcus igitur ob occisum fratrem, aut certe gentilem atque agnatum suum, Augusto et ipse adversabatur. Quæ causa fuit, ut Tiberius, quanquam testamento adoptatus, testatoris nomine abstinerit, hereditatem tamen adierit. An recte, Jurisconsulti judicent. Extat etiam nummus æreus cum inscriptione: c. GALLIUS. LUPERCUS. IIIIVIR. AAA. FF. idem fortasse cum eo, de quo Val. Maximus lib. VI. c. 1. *Idem.*

Sinisteriore funali equo] Funalis est qui extra jugum incedit, et jugali opponitur, quem Græci *σειραῖον*, et *σειραφόρον* appellant. Nam qui jugum subit, *ζύγιος* illis dicitur, ὁ ὑπὸ τῶ

ζυγῶ ἵππος. Ex his porro intelligimus, funalem equum appellari, qui extra jugum sit, sive ante, sive a latere jungatur, inde dictus, quod fune, sive habena, aut catena etiam exterius regatur: sic enim malo quam a funalibus, quæ in eo triumphanti præferrentur, ut quidam censuere. *Idem.*

Dexteriore veheretur] Suetonio lumen addit, quod pro Murena scribit Cicero, filios prætextatos sedere in equis triumphantium solitos, quodque extant Augusti numismata ærea, in quibus quatuor junctis ad currum elephantis totidem pueri insident. At Domitianus ætate jam major, triumphum patris ac fratris Judaicum equo albo comitatus est. Suet. Domit. c. 2. *Idem.*

Præsedit et Actiacis ludis] Nihil Dio de Tiberio in mentione ludorum Actiacorum: quos ait per ipsum Augustum et Agrippam, ipsius in consulatu ejus anni collegam, fuisse curatos. *Casaub.* Codex Salmasii *astycis*: quod leviter immutatum est *astycis*. De ludis autem astycis plura dicentur ad c. 20. Caligulæ. Alii *hasticis* reponunt.

Trojanis Circensibus] Trojæ lusus Circensibus misceri consuevit: sic in Cæsaris Dictatoris, sic in Augusti spectaculis servatum. *Sabell.*

Ductor turmæ] Dio: Καὶ ἐν αὐτῇ τὴν ἵπποδρομίαν διὰ τε τῶν παιδῶν τῶν εὐγενῶν καὶ διὰ τῶν ἀνδρῶν ἐποίησε. Sed quæro: si in hoc ludicro præsedit Tiberius, qui potuit turmæ ductorem agere? Aut igitur vicarii opera usum oportuit, aut excidit a contextu Suetonii verbum *fuit*. *Casaub.*

Puerorum majorum] Hi sunt, qui Græcis dicebantur ἀγένειοι, mediæ inter puerilem et virilem ætatis. Ita Græci sæpissime separant ἀθλήματα ἀνδρῶν, sive τελείων, ἀγενείων, et παιδίων. Ipse Tiberius si, ut videtur, de primis ludis Actiacis sentit Tranquillus, annum ætatis decimum tertium

nondum compleverat. Sin de secundis capiamus, annum tunc agebat decimum septimum. Porro Trojæ ludus majorum minorumque puerorum edi solitus ab Augusto, ut scribit Suetonius. *Idem.*

CAP. 7. *Munus gladiatorium in memoriam patris*] Munus dictum est ab officio: quoniam officium etiam muneris nomen est. Officium autem mortuis hoc spectaculo facere se veteres arbitrabantur, posteaquam illud humaniore atrocitate temperaverunt. Nam olim, quoniam animas defunctorum humano sanguine propitiari creditum erat, captivos, vel malo ingenio servos mercati, in exsequiis immolabant. Postea placuit impietatem voluptate adumbrare. Itaque quos paraverant, armis quibus tunc et qualiter poterant eruditos, tantum ut occidi discerent, mox edicto die inferiarum apud tumulos erogabant. Ita mortem homicidiis consolabantur. Hæc muneris origo. Sed paullatim proveci ad tantam gratiam, ad quantam et crudelitatem. Quia ferarum voluptati satis non fiebat, nisi et feris humana corpora dissiparentur. Tertullianus.

Amphitheatro] Nata Amphitheatra haud diu ante tempora Reip. desidentis, et quidem temporanea primum, et e ligno. At sub Augusto venationi reperta propria et mansura domus, Amphitheatrum exstructum e lapide, Augusti suasu, Statilli Tauri opibus et sumptu, in campo Martio A. U. dccxxv. Hoc solum primumque lapideum Amphitheatrum Romæ fuit ad tempora Vespasiani. *Lipsius.*

Rudiaris quoque quibusdam revocatis] Rudem indulgebant gladiatoribus veteranis, quasi magisterii signum: aut etiam novis, in novo aliquo et strenuo facto, idque populo imperante. Qui donati rude, Rudiarum dicti: ii non ultra depugnabant, nisi pretio aut sponte inducti. Effectus

rudis, liberatio ab arena. Veruntamen e gladiatoribus conditione servi, hi donati rude, non libertatem accipiebant, sed vacationem dumtaxat a pugna. Lanistæ deinceps, prove lanistis erant, doctores tyronum, et baturebant, non pugnabant. *Idem.*

Auctoramento] ‘Auctorati’ quoque dicuntur milites et ‘exanctorati:’ illi sacramento militiæ et stipendio obligati: hi tanquam ære diruti et sacramento soluti. quin et auctoramentum in artibus mercenariis et opificiis obligatio quædam est interposita mercede contracta: unde Tullius 1. Offic. ‘Merces ipsa in mercenariis auctoramentum est servitutis.’ Amat hoc vocabulum Paterculus. *Turneb.*

Centenum millium] Id est, bis mille et quingentorum coronatorum.

Neptem Cæciliæ Atticæ equitis Romani] Nata est Attico neptis ex Agrippa, cui virginem filiam collocarat. Hanc Cæsar, vix anniculam, Tiberio Claudio Neroni Drusilla nato, privigno suo, despondit. Quæ conjunctio necessitudinem eorum sanxit, familiaritatem reddidit frequentiore. Cornel. Nepos.

Cæciliæ Atticæ] Quo nomine post avunculi testamentum vocatus fuit, sed Pomponii tamen notior est. Notandum vero, quod Agrippinam vocat Sueton. quam Tacit. Vipsaniam, ut eadem patris non nomen tantum, sed et cognomen tulerit. Post Tiberium Asinio Gallo, Asinii Pollionis filio, nupsit. Vide Tacitum lib. 1. *Annal. Torrent.*

Ad quem sunt Ciceronis epistolæ] Nomen Atticæ perire, Ciceronis epistolæ non sinunt. Nihil illi profuisset gener Agrippa, et Tiberius progener, et Drusus Cæsar pronepos: inter tam magna nomina taceretur, nisi Cicero illum applicuisset. Seneca.

Sub priore marito] Augustus Juliam filiam primum Marcello, deinde, ut is obiit, Marco Agrippæ nuptui dedit. *Beroald.*

Abegisse post divortium doluit] Etsi quodam tempore libera divortia fuerint, tamen Dionys. Halic. libro 11. testatur, eam libertatem primis et antiquis Reip. R. temporibus non fuisse, ac propterea divortium Romæ per annos DXX. nullum fuisse: quod Gellius confirmat lib. 14. cap. 5. et Plinius libro VII. cap. 9. et Tertull. in Apologet. *Hottomann.*

Adeo contentis et tumentibus oculis prosecutus est] Expressit pluribus verbis, quod uno Græcorum ditissima lingua, *κλυοιδιᾶν* quod de eo dicunt, cui e contento intuitu rei amatæ oculi tument. Theocritus: *οἱ δ' ἐπ' ἔρωτος* *Δηθὰ κλυοιδιᾶντες ἐτώσια μοχθισδοντι.* Causa *συνεχῆς* hujus tumoris est, spirituum opticorum collectio et contentio: quæ nascitur ex affectus vehementia. *Casaub.* ‘Contentis oculis’ dixit, ut ‘contento poplite’ Horat. 1. 11. Sat. 7. et ‘contenta cervice feram’ Auson. Ep. x. sic enim amatoribus accidit, quando, ut ait Virgilius: ‘oculos in virgine figunt.’ *Torrent.*

Pedibus toto itinere prægrediens, Romanam usque pervexit] Cum gravi fractem et periculosa valetudine in Germania fluctuare cognovisset, Alpes Rhenumque transgressus, die ac nocte mutato subinde equo, ducentis millibus passuum, per modo devictam barbariam evasis. Drusus eo ipso, quo vita et mors distinguitur, momento, legiones cum insignibus suis fratri obviam procedere jussit, et ut imperator salutaretur præcepit. Valer. Max.

CAP. 8. *Civilium officiorum rudimentis*] Cum sint plurima caussarum genera, quæ eloquentiam desiderant, multique in nostra Rep. adolescentes et apud iudices, et apud Senatam dicendi laudem assecuti sint, maxima admiratio est in iudiciis: quorum ratio duplex est: nam et accusatione et defensione constat: quarum etsi laudabilior est defensio, tamen etiam

accusatio probata persæpe est. Cice-
ro. Haud vitio dabatur accusandi
munus, volebantque plane Romani,
adolescentes iis qui deliquissent, ut
catuli generosi solent feris, infestos
esse. Plutarch.

Archelaum] Cappadociæ regem. Is
pro Antonio adversus Augustum Ac-
tiaci belli temporibus militavit. Fuit
et Archelaus, qui Herodi successit,
ob cujus in populos insolentiam in
templo Apollinis Palatini, ut Jose-
phus tradit, apud Augustum causam
dixit. *Sabell.*

Fannium Cæpionem] Aug. capite
19.

Reum apud iudices fecit] 'Reum fie-
ri' est, apud Prætorem legibus inter-
rogari. Cum enim in jus ventum
esset, dicebat accusator apud Præ-
torem reo: 'Aio te Siculos spoli-
asse.' Si tacuisset, lis ei æstimaba-
tur, ut victo, si negasset, petebatur a
Magistratu dies inquirendorum ejus
criminum, et instituebatur accusatio.
Asconius.

Condemnavit] Ut condemnaretur
effecit. 'Reum peragere' vocant.
Unde ait J. C. 'Peregisse reum non
alias quis videtur, nisi et condemna-
verit.'

Curam administravit annonæ] Quæ-
stor undevicesimum annum agens
capessere cepit Remp. maximamque
difficultatem annonæ ac rei frumen-
tariæ inopiam ita Ostiæ, atque in
urbe mandato vitrici, moderatus est,
ut per id quod agebat, quantus eva-
surus esset, eluceret. *Velleius.*

*Repurgandorum tota Italiæ ergastu-
lorum*] Hadrianus illa non repurga-
vit, sed penitus sustulit, ut ne un-
quam illi fraudi occasio pateret. re-
fert in ejus vita *Spartianus.* Nihilomi-
nus post Hadriani tempora ergas-
tutorum publicorum privatorumque
mentionem fieri video, etiam apud
Jurisconsultos. Nam qui in opus
publicum aut in metallum damnantur,
ut abigeatores, incendiarii, pla-

garii, alique, nonne in ergastulum
damnantur? Opus enim publicum
et metallum ergastuli nomine signa-
batur. Dici potest, ergastula illa
publica non sustulisse Hadrianum,
sed tantum privata. *Salmas.* Inspice
etiam caput 32. Aug.

Ergastulorum] *Juvenalis Satyra*
xiv. 'Quam mire afficiunt inscripta
ergastula, carcer Rusticus?' Eunum
Syrum in Sicilia refractis ergastulis
numerosum exercitum servorum col-
legisse, tradunt *Florus* et *Plutar-
chus.* *Columella* lib. i. cap. 8. de
ergastulis villarum pertractat, ubi et
'ergastulanos' ergastulorum custo-
des et præfectos appellat. *Marc. Do-
nat.*

Sacramenti metus] Ne militiæ dare
nomen cogerentur. De quo Aug.
cap. 24.

CAP. 9. Stipendia prima] Stipendio
militari constituto, provinciis exter-
nis devictis, emerito et veteri milite
in agros coloniasque deducto, pro
bono visum patribus, definire certum
stipendiorum tempus, quo exacto,
commoda veteranorum haberent et
nomen. Credoque stipendia primum
definita viginti quinque annis. *Ser-
vius* id mihi persuadet. Nec am-
bigō, quin id scitum valuerit ad civi-
lia bella *Triumvirorum*, quibus rapta
præmia, non data. Oppressa Rep.
ab Augusto, ipse, ut multa in militia,
sic in stipendiorum numero mutavit,
reduxitque in gratiam turbæ mili-
taris ad annos xx. quibus expletis,
censebantur veterani: autores *Sui-
das, Dio, Tacitus.* Quæ dixi, in pe-
destri militia obtinuerunt: aliud fu-
isse videtur in equite, qui dena sti-
pendia tantum fecerunt, si recte *Li-
vium* capio libro xxvii. *Lipsius.*

Deinde ducto ad Orientem exercitu] *Hæc*, et quæ sequuntur, ducta qui-
dem *Tiberii*, et ex parte *Drusi*, sed
auspiciis Augusti gesta fuere, illo
'consilium et suos Præbente Divos,'
ut canit *Horatius.* Adi eundem hæc

de re capite 21. Augustum.

Regnum Armeniæ Tigrani restituit] Summa ea gloria fuit. Unde superbæ illæ inscriptiones veterum numismatum: REGNA. ADSIGNATA. REX. PARTHIS. DATVS. *Torrent.* Occiso Artaxia per dolum propinquorum, datus a Cæsare Armeniis Tigranes, deductusque in regnum a Tiberio Nerone. Nec Tigrani diuturnum imperium fuit, neque liberis ejus, quamquam sociatis more externo in matrimonium regnumque. Tacitus.

Et barbarorum incursionibus, et principum discordia inquietam] Narrat Dio in actis anni DCCXXXV. missum in Gallias Agrippam plane easdem ob causas; *Ἐν τε γὰρ ἀλλήλοις ἐστασίαζον, καὶ ὑπὸ τῶν Κελτῶν ἐκακοῦντο.* Agrippæ successisse videtur Tiberius. Velleius omisit hanc historiam, qui statim reversum Tiberium ex Oriente bello Rhætico Vindelicoque præfectum fuisse narrat. *Casaub.*

Echinc] Cod. Salmas. *exin.*

Rhaticum] Strabo scribit in IV. Rhætorum, et Vindelicorum, reliquorumque Alpinorum incursationes fuisse repressas a Tiberio, et ejus fratre Druso æstate una: unde in laudem Neronum Tiberii et Drusi fratrum eecinit Horatius carmen illud, 'Qualem ministrum fulminis alitem,' &c. *Beroald.*

Inde Germanicum gessit] Tiberius Annal. II. sic ad Germanicum nepotem scribit: 'Se novies a divo Augusto in Germaniam missum plura consilio quam vi perfecisse: sic Sigambros in deditionem acceptos, sic Suevos, regemque Maroboduum pace obstrictum; posse et Cheroscos cæterasque rebellium gentes, quando Romanæ ultioni consultum est, internis discordiis relinqui.'

Breucos] Hanc lectionem potius quam veterum librorum auctoritatem sequor, in quibus *Breunos* lego. Nam *Breucos* et Plinius asserit lib. III. cap. 25. et Dio confirmat lib. LV.

Horatius *Breunos* nominat, sed fortasse alios, libro IV. Od. 14. 'Breunosque veloces.' *Turneb.*

Ovans, et curru] Et ovavit igitur de Dalmatis, et triumphavit de Germanis. sic enim Aug. cap. 22. 'Bis ovans ingressus est Urbem, curules triumphos tres egit.' Siquidem ovatio et ipsa triumphus est, sed minor. Ideo primum pedibus, deinde equo, nunquam vero curru acta. *Torrent.* Imo, procumbentibus veteris Reipublica institutis, ut alia multa, ita et hoc gloriæ Tiberii concedere potuit Augustus, ut ovans curru in urbem veheretur. Cui sententiæ favet, quod mox subjicitur a Tranquillo, triumphalibus eum ornamentis honoratum esse. Ergo tunc quidem non triumphavit. Enimvero, jam ante Cæsares, potentiores quidem patrium morem spreverant. Ita Crassus, bello fugitivorum confecto, cum ovans rediret, Senatusconsultum per gratiam faciendum curavit, ut lauro, non myrto, ovantibus destinata, coronaretur. Cæterum quid ovatio differat a justo triumpho, ex Dionys. Halicarn. notavimus ad cap. 22. Aug. et docet egregie Plutarchus in Marcello, qui et hoc inibi tradit: Marcellum, triumpho ejus adversariis resistentibus, ita concessisse, 'ut perfectum et magnum triumphum in Albanum montem duceret, ovans vero urbem ingrederetur.'

Primus, ut quidam putant] Recte additum, 'ut quidam putant.' Nam non Tiberio, sed Agrippæ primo triumphalia ornamenta, si Dioni scriptori diligentissimo credimus, sub Augusto decreta fuerunt. Idque et ex Suetonio manifestum est, qui cum Augustum plusquam xxx. ducibus justos triumphos, et aliquanto pluribus triumphalia ornamenta decerni curasse scripserit, fieri nequit ut non multi ante Tiberium ea sint consecuti. *Torrent.*

Triumphalibus ornamentis] Inter ea

recenseri solent corona aurea, equi albi, toga picta, tunica palmata, sceptrum eburneum. Etiam consularia ornamenta delata quibusdam legimus. Claud. c. 5. 'Tiberius patruus petenti honores consularia ornamenta detulit.' Et notandum ibi, 'Claudium instantius legitimos flagitasse.'

Maturius inchoavit] Contra legem Villiam, qua finiebantur anni magistratibus capiendis. At Tacitus Annalium XI. 'Apud majores,' inquit, 'virtutis id præmium fuerat, cunctisque civium, si bonis artibus fideret, licitum petere magistratus: ac ne ætas quidem distinguebatur, quin prima juventa consulatum ac dictaturas inirent.' Plane sic loquitur, ut eum legis Annariæ dememuisse putes. Sed ad eos respexisse Tacitum opinor, qui singularis exempli virtutibus meruerant, ut extra ordinem ratio ipsorum haberetur. Ita de Pompeio Tullius pro lege Manil. 'In ipso Cn. Pompeio, inquit, 'in quo novi constitui nihil vult Q. Catulus, quam multa sint nova, summaque Catuli voluntate constituta recordamini.' Sed et temporum adnotanda varietas est. Inspice, quæ dicentur ad c. I. Calig.

Et pæne junctim percurrit] Id quoque contra morem majorum, qui certa interstitia magistratuum petitioni constituerant. Sed et in Mario neglectum jam ante fuerat, ob molem ex Cimbrico bello periculi imminenti, autore in ejus vita Plutarcho.

CAP. 10. *Vitato assiduitatis fastidio*] Aliquoties hoc factum ab Augusto notat Dio, ut in anno DCCXXXVIII. cum abiit in Gallias, ἐς τὴν Γαλατίαν, inquit, ἄρμησε, πρόφασιν τοὺς πολέμους τοὺς κατ' ἐκεῖνο κινήντας λαβὼν, ἐπειδὴ ἐπαχθῆς πολλοῖς ἐκ τῆς ἐν τῇ πόλει χρονίου διατριβῆς ἐγεγονέει. Casaub. Non tam ipsa assiduitas fastidium parit, quam quia ea fit, ut non tantum uniuscujusque virtutes, sed simul etiam vitia aperiantur. Nemo enim omnibus horis sapit. Ideo major est e longinquo reverentia. Addit, ab-

sentia auctoritatem suam tueri et augere Tiberium voluisse. Non qui assidue offert et præstat usum sui, accipere potius videtur beneficium, quam dare, ut qui e longinquo evocantur. Ideo post excessum Augusti, nihil prius Tiberio, quam ut vocatus ad imperium videretur. Adi Tac. Ann. I. Assiduitas hæc, 'continuatio laborum,' Velleio appellatur. *Boxhorn.*

Sponte cessisse] Cum C. Cæsar sumpsisset jam virilem togam, Lucius item maturus esset viris, [m. esset, veritus,] ne fulgor suus orientium juvenum obstaret initiis, dissimulata causa consilii sui, commeatum ab socero atque eodem vitrico, acquiescendi a continuatione laborum petiit. Velleius.

In digressu osculatus] Sic ingressi quoque solebant: Tacitus de Agricolo. 'exceptus brevi osculo.' Vid. et Horat. l. I. Od. 36.

CAP. 11. *Oram Campaniæ*] Sic Plinius oram fere semper appellat regionem litoralem: apud quem veluti peculiaris est talis locutio: 'In ora sunt civitates et oppida oræ proxima.' *Beroald.*

Rhodum enavigavit, amœnitate et salubritate insulæ captus] Ea causa esse videtur, cur Rhodum fere soliti Romani proceres, qui præsentī statu rerum non lætarentur, secedere. D. Brutus in epistola ad M. Brutum et C. Cassium, 'Quid ergo est, inquis, tui consilii? Dandus est locus fortunæ, cedendum ex Italia, migrandum Rhodum.' C. Marius Ciceroni: 'Mihi quidem si optata contingent, quod reliquum est vitæ in otio Rhodi degam: sin casus aliquis interpellarit, ita ero Romæ, ut recte fieri semper cupiam.' De secessu Tiberii in hanc insulam præter alios Manilius lib. IV. 'Virgine sub casta felix terraque marique Es, Rhodos, hospitium recurti principis orbem: Tuque domus vere Solis, cui tota sacrata es, Cum caperes lumen magni sub Cæsare

mundi.' *Casaub.*

Genus vitæ civile admodum instituit] Genus vitæ, quanquam privatorum proprium, melioribus tamen inter principes rerum æstimatum, ut Augusto, in ejus vita cap. 51. et Trajano, de quo Plinius: 'Par omnibus, et hoc tantum cæteris major, quo melior.' Tacitus quoque, probri vice, illud a populo jactatum meminit: 'displicere regnantibus civilia filiorum ingenia.' Privatos quod spectat, egregie Tullius in primo de Officiis: 'Oportet privatum æquo, et pari cum civibus jure vivere: talem bonum civem dicere solemus.' At Tiberius, quanquam Tribunitiam potestatem nondum deposuisset, nihilominus prope ex æquo mutua cum Græculis officia usurpavit.

Sine lictore aut viatore] Vim terroremque imperii Romani ostendebant lictores, secures, fasces: ideo, cum adempto illo metu, magistratus quasi ad amicos agere volebant, removebant insignia potestatis. Tacitus Ann. II. de Germanico: 'Hinc ventum Athenas, fœderique sociæ et vetustæ urbis datum, uno ut lictore uteretur.' Et similia de Antonio Appianus lib. IV. Ἐμφ. Lipsius.

Gymnasia interdum obambulans] Duplicia gymnasia fuere, corporis scilicet et animi. Communis omnium gymnasiorum Deus est Mercurius, tam eorum quæ animi sunt, quam eorum quæ corporis. Minerva autem singularis et propria erat gymnasii, quod institueretur ad cultum animi tantum, et ad disputationes commemorationesque de philosophiæ studiis. Unde Cicero scribit, 'Herma-thenam' sese in Academia villæ Tusculanæ posuisse, id est, in una basi signum commune Mercurio et Minervæ. *Turneb.* In gymnasio et Bacchi sacrario pleraque dona reposita sunt, queis Romani, et reges Romanis Græcisque cupientes, Rhodios exornarunt. Strabo.

Cum Græculis] Philosophis, et so-

phistis. De talibus ait parasitus Plautinus: 'Tum Græci palliati, . . . suffarcinati cum libris, et cum sportulis.' *Beroald.* Græca natio apud plerasque nationes vanitatis et levitatis infamis erat. Hinc Græculus ineptum hominem et vanitatum assecclam notat. Juvenal. Satyra III. 'Græculus esuriens in cœlum, jussuris, ibit.' Spartianus Adriano: 'Imbutusque impensius Græcis studiis, ingenio ejus sic ad ea declinante, ut a nonnullis Græculus diceretur.' Atque hunc contentum imminuti nominis servarunt ad ultima usque tempora. *Barthius.*

In disponendo die] Notemus utilissimum morem: neque enim aliter temporis ratio constare potest: sic et apud Græcos diligentissimus quisque et prudentissimus. Vetus scriptor apud Stobæum: *Ξενοκράτης διαίρων ἕκαστον μέρος τῆς ἡμέρας εἰς πρᾶξι τινα, καὶ τῆ σιωπῆ μέρος ἀπένευε.* Sic 'disponere ætatem' apud Senecam epistola LI. *Casaub.* Disponere, hic est, dividere diei curas. Ita 'disposuisse curas imperii' Silanum dicit Tacitus sub initium fere Ann. XVI. 'Tempora dividere,' Agric. Vit. *Bochorn.*

Quidquid agrorum in civitate esset, visitare se velle] Comitatus non abhorrens a moribus Tiberii: Velleius narrat simile quid de eodem: 'Nemo e nobis gradumve nostrum aut præcedentibus aut sequentibus imbecillus fuit, cujus salus aut validudo non sustentaretur Cæsaris cura: tanquam distractissimus ille tantorum onerum mole huic uni negotio vacaret animus.' Quare non probo lectionem quorundam librorum doctis nonnullis probatam *agrorum*, quam in nullo nostrorum reperimus. Taceo quod verbum 'visitare' de agris parum apte diceretur. *Casaub.* Laudata multorum Principum pietas, quod ægrotos viserint. Sic enim de Claudio Dio, de Hadriano Spartianus, de Trajano et Gratiano Ausonius Panegyrico. *Torrent.*

Id a proximis aliter exceptum est] Quomodo aliter id, atque dixerat Tiberius, intellexere? Conjecturæ locum facit Codex Salmasianus, qui pro *visitare se velle* exhibet, *vitare se velle*. Fortean in disponendis diei curis prædixerat, omnem ægrorum contactum atque commercium sese vitaturum: id illi proximi, affinitate vocis inducti, sic acceperunt, ac si visitare singulos vellet, civilitate Tiberii tali sensui fidem faciente.

Per validitudinum genera] Verbi causa, podagrici uno loco simul collocabantur, febricitantes in alio, phthisici in alio. Mos fuit apud Babylonios, ut languentes in forum deportarentur: qui eos adibant, si quis et ipse eundem passus esset morbum, consulebant, hortabanturque ad ea remedia usurpanda, quæ ipsi faciendo similem morbum effugissent, aut alium novissent effugisse: et, ut author est Herodotus in primo historiarum, nulli fas est languentes præterire silentio, nisi prius exploraverit quonam morbo laborent. *Beroald.*

In quo exercuisse jus tribunitiæ potestatis visus est] Nempe recens ab Augusto inventæ, non prisicæ illius et veteribus usurpatæ. Cautum enim fuerat, Livio et Halicarnassæo testibus, ne extra Urbem Tribunorum potestas quicquam valeret.

Antisophistas] Id est, pugnantes ac concertantes sophistas.

Cum apparitoribus] Apparitores magistratum dicebantur, qui magistratum imperio præsto erant, ut scribæ, accensi, interpretes, præcones, viatores, lictores, carnifices. Hæc autem munera libertis fere suis magistratus quisque more majorum mandavit. Quod cum ex aliis multis locis colligitur, tum maxime ex oratione Senatoris ejusdam, apud Tacitum de libertinorum ordine ita disserentis: 'Hinc plerumque tribus, decurias, ministeria magistratibus, et sacerdotibus, cohortes etiam in urbe

conscriptas.' *Sigon.*

Citatumque pro tribunali voce præconis] Cicero lib. VII. in Verr. 'Quem is, uti Panormum venit, ad se vocari et de tribunali citari jussit.' Quintetiam, ut Plutarchus in Gracchis tradit, in more positum erat, *Εἴτις, ἔχων δίκην θανατικὴν, μὴ ὑπακούει, τοῦτου πρὸς τὰς θύρας ἔωθεν ἐλθόντα σαλπικτήν ἀνακαλεῖσθαι τῇ σάλπιγγι, καὶ μὴ πρότερον ἐπιφέρειν ψῆφον αὐτῷ τοὺς δικαστάς.* Martialis lib. I. Epigr. 'Qui nec leno potes nec comessorator haberi, Nec pavidos tristi voce citare reos.' Sed et accusator citabatur: qui si ad diem non adfuisset, ex reis eximebatur is, cujus nomen delatum erat. Hoc amplius, patroni atque oratores prætoris voce citabantur. Quintilian. lib. VI. cap. 5. *Brisson.*

Ob libidines et adulteria] Plutarchus legem a Romulo de divortio latam prodidit. Siquidem ait, inter alias leges Romuli illam fuisse acerbissimam, quæ uxori potestatem a viro discedendi ademit, viro uxorem exigendi dedit, si eam aut stuprum fecisse, aut venenum parasse, aut filios, aut claves subjecisse comperisset. Itaque postea in XII. Tabulis divortium esse permissum, ex eo licet suspicari, quod inquit Cicero in Philippicis de Antonio: 'Frugi factus est, mimam illam suam suas sibi res habere dixit ex XII. tabulis, claves ademit, exegit.' *Sigon.*

Repudiumque ei suo nomine remisum] Repudium et divortium etiam inter absentes, non modo jure civili, verum etiam divino fieri consueverunt. Unde usitata locutio, 'Nuntium mittere,' 'libellum repudii mittere.' Proprie dicti repudii, id est, quo sponsalia dirimuntur, hæc vetusta formula fuit: 'conditione tua non utar.' *Hottmann.* Divortii formulam fuisse reperio, 'res tuas tibi habeto,' vel 'res tuas tibi agito,' quod et Cicero in Philipp. significat, et Caius cap. 2. de divortiiis

tradidit. *Sigon.* Repudium remittere dixit, ut Cicero in eadem re ‘nuntium remittere,’ in *I. de Orat. et in Topicis.*

Latus animo] Codex Salmasii, *nuncio.*

Quantum in se esset, exorare filia patrem] At jam princeps etiam ‘peculio concesso a patre præbitisque annuis fraudavit,’ &c. cap. 1.

Dono dedisset] Prohibitæ quidem inter virum et uxorem donationes, verum hoc civiliter intelligendum. Et (ut puto) de his loquitur Sueton. quæ soluto uxoris culpa matrimonio per virum repeti atque auferri poterant. *Torrent.*

Secundum locum facile curantibus] Curare vox familiaris Sallustio et Tacito, et cum quarto casu, et sine eo. Ut in Jugurthino: ‘In postremo C. Marius cum equitibus curabat, eo acerrime niti.’ *Casaub.*

CAP. 12. *Sed etiam obnoxium*] Obnoxius interdum libero opponitur: ut apud Livium observavimus sic scribentem: ‘Si reticeam, aut superbus, aut obnoxius videar: quorum alterum est hominis alienæ libertatis obli, alterum suæ.’ *Beroald.* De significatione vocabuli ‘obnoxius’ multa contra imperitum quendam Grammaticum Gellius lib. VII. cap. 17.

Nemine cum imperio aut magistratu tendente quoquam] Ita septem annos Rhodi moratus est, ut omnes qui Proconsules Legatique in transmarinas profecti provincias, visendi ejus gratia ad eum convenientes, semper privato (si illa majestas privata unquam fuit) fasces suos summiserint, fassique sint otium ejus honoratius imperio suo. Velleius.

Privignum Caium] Nempe genitum ex Julia, quæ post obitum Agrippæ nupsit Tiberio.

Cum visendi gratia trajecisset Samum] Aliter ille insignis Tiberii adulator Velleius: ‘C. Cæsar in Syriam missus, convento prius Tiberio Ne-

rone, cui omnem honorem ut superiori habuit.’ Dio item aliter, qui Chium venisse Tiberium ait, non Samum. Τοῦ δὲ Καίου σταλέντος ἐς τὸν πρὸς Ἀρμενίους πόλεμον, ὁ Τιβέριος ἐς Χίον ἐλθὼν αὐτὸν ἐθεράπευσε. et nota verbum ἐθεράπευσε, ac cum Velleio confer. *Casaub.*

Per quosdam beneficii sui centuriones] Hæc beneficia stante Rep. a rectoribus provinciarum concessa, non aliter rata erant, quam si iidem rectores Romam reversi triginta diebus post rationes relatas sua beneficia ad ærarium detulissent. Quod lege Julia cautum testatur Cicero epistola quadam ad Messinum; idque vocabant ‘deferre aliquem in beneficiis ad ærarium.’ Vide eundem pro Archia. *Casaub.* Qui vitem scilicet ab illo acceperant. Nam vitem dare, et centurionem facere, eadem sunt. Et fallitur, qui quasi rem novam docere voluit, dationem vitis esse veluti designationem centurionatus, ad quem aditus tunc esset illi qui vitem gerebat, cum locus vacaret. Nemo enim in legitima et ordinaria militia designatorum centurionum meminit. et vero, priusquam centuriones essent, quo tempore vitem tantum gerebant, quo titulo vel quo militiæ munere fungebantur? *Salmas.* Beneficiarii milites ab eo appellati, quod promoventur beneficio Tribunorum. Vegetius.

A commeatu] Commeatus (inquit Festus) tempus illud significat, ‘quo quis ire et redire possit.’ Quod spatium excedens miles emansoris aut desertoris loco habendus est. ad diem enim commeatus adesse debet. Quae de re Jurisconsulti l. I. l. II. et l. XIII. de re militari. Itaque non satis proprie Sueton. ‘a commeatu’ dixit, pro ad commeatus diem. *Torrent.* Cicero: ‘ut ad diem commeatus adesset,’ citante Sabellico.

Custodem dictis atque factis suis] Aug. cap. 64. de filia ejus et nepti-

bus: 'Vetaretque loqui aut agere quidquam, nisi propalam, et quod in diurnos commentarios referretur.'

CAP. 13. *Redegitque se, deposito patrio habitu, ad pallium et crepidas*] Præter Pleminii facinus, Locrensi-umque cladem, ipsius etiam imperatoris (Scipionis), non Romanus modo, sed ne militaris quidem cultus jactabatur, cum pallio crepidisque inambulare in gymnasio, libellis etiam palæstræque operam dare. Livius.

Ad pallium] Non fuit idem σχῆμα pallii quod elegantiores Græci et quod Philosophi gestarunt. Communis habitus elegantiorum Græcorum καὶ τῶν πολιτικῶν fuit pallium utrimque regestum. Partem enim utramque pallii retrorsum jaciebant, ita ut tota quæ suberat tunica pateret: pallium ipsum cervicibus circumstrictum, morosiusque in rugas plicatum et ordinatum, fibulæ morsu in humeris tenebatur. Græci philosophi, et præcipue Cynici, aliter τριβάμιον suum vestiebant: totos enim sese pallio obvolvebant. Partem siquidem pallii desub dextro humero super sinistrum rejiciebant, et sic excluso dextro, obvelato sinistro humero erant. Atque hæc pallii duplicatio est, quam primus instituisse fertur Diogenes. Salmas.

Et crepidas] Ut calcei togæ proprii, sic soleæ vel crepidæ pallii. Cæterum Latini calceos et soleas ita distinguunt, ut Græci ὑπόδημα et σανδάλιον. Ad suendos et concinnandos calceos sive κοῖλα ὑποδήματα forma lignea opus erat, quam Græci καλόποδα vel καλοπόδιον vocant. At sandalia sive soleæ circum formam non suebantur: nam concava non erant, sed plana, et solum πέλημα sive κάττυμα habebant, quod ad pedem habenis quibusdam religabatur circa digitos primores. *Idem.*

Ut imagines ejus et statuas Nemausenses subverterint] Caput Aremicorum est Nemausus, longe inferior

Narbone, si peregrinam et negotiantium turbam consideres: sin Rempub. spectes, multo præstantior. Immo illic invenias Romanos, qui ædilitatis et quæsturæ honorem sunt consecuti, eamque ob causam gens ea cum præfectis Roma missis nihil habet negotii. Strabo.

Majoris filii] Caii ex Julia nepotis, quem una cum fratre Lucio adoptaverat.

M. Lollio offensior] Lolliam Paulinam, quæ fuit Caii principis matrona, ne serio quidem ac solenni cærimoniarum aliquo apparatu, sed mediocrium etiam sponsalium cæna, vidi smaragdis margaritisque operatam, alterno textu fulgentibus, toto capite, crinibus, spiris, auribus, collo, manibus, digitisque: quæ summa quadringenties ἡς. colligebat: ipsa confestim parata nuncupationem tabulis probare. Nec dona prodigi principis fuerant, sed avitæ opes, provinciarum scilicet spoliis partæ. Hic est rapinarum exitus: hoc fuit quare M. Lollius, infamatus regum muneribus in toto Oriente, interdicta amicitia a Caio Cæsare Augusti filio, venenum biberet, ut neptis ejus quadringenties ἡς. operata spectaretur ad lucernas. Plinius.

CAP. 14. *Prægnans enim*] Codex Salmas. *prægnans eum.*

Variis captaret ominibus] Captare omen proprium est μαντικῆς τῆς διὰ κληδόνων. quam describit elegantissime Pausanias in Achaicis: 'Ὁ ἀφικόμενος ἐρωτᾷ πρὸς τὸ οὖς τὸν θεόν, ὁποῖόν τι καὶ ἐκάστῳ τὸ ἐρώτημά ἐστι· τὸ ἀπὸ τούτου δὲ ἀπεισιῶν ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἐπιφραζάμενος τὰ ᾄτα· προελθὼν δὲ ἐς τὸ ἐκτὸς τὰς χεῖρας ἀπέσχευ ἀπὸ τῶν ὄτων, καὶ ἤστυος ἂν ἐπακούσῃ φωνῆς μάντευμα ἡγγείται. Apuleius De Deo Socratis: 'Vidimus plerosque, qui non snopte corde, sed alterius verbo reguntur, qui ex angiportu reptantes, consilia ex alienis vocibus colligunt, et, ut ita dixerim, non animo, sed au-

ribus cogitant.' Similes modi captandi omina et in templis Deorum, et alibi, in veterum scriptis possunt observari. Sed hic *καταχρηστικώτερον* pro quovis genere *μαντικῆς* usurpatur. *Casaub.*

Usque eo fovit] De hoc Plinius lib. x. c. 55. ubi de auguriis ovorum agit.

Scribonius Mathematicus] Hic (quisquis fuit) una cum Nigidio Figulo tanto illustrior habendus, quod Romanus: nam Mathematici fere Græculi erant, aut Judæi, atque Ægyptii. Romanus etiam Sulla quidam Calig. c. 57. *Torrent.*

Sine regio insigni] Tacitus de illo ipso Tiberio: 'Signum prætoris cohortibus, ut Imperator, dederat: excubiæ, arma, cætera aulæ.' 'Cætera aulæ,' nempe lictoræ, fascès laurea-ti, et si quid præterea tunc receptum principi distinguendo. Neque enim adhuc illa Principatus insignia, ignis, diadema, purpura, quæ reperta sequenti ævo, et ad exemplum regum. Ignis originem antiquum video, et a temporibus Antoninorum. Herodianus sane in Commodò statim meminit, ut rei vulgatæ. Idem de Pertinace: *οὔτε τὸ πῦρ ἐάσας ἑαυτοῦ προπομπεύσαι, οὔτε τι ἄλλο τῶν βασιλικῶν συμβόλων εἰς ὕψος ἀρθῆναι.* Ignis tamen ille non e carbonibus aut ligno: lampas tantum fuit. Docet M. Antoninus in libris suæ vitæ. Opinor autem Romam tractum morem e Persis. Illorum enim regi prælati ignis. Diadema primus Romanorum principum usurpavit Aurelianus: uti in vita ejus Victor. Etsi alibi male id refert ad Calignulam. *Lipsius.*

Ignota scilicet tunc adhuc Cæsarum potestate] Natus est Tiberius A. U. C. DCCXII. Cædes vero Julii Cæsaris incidit in annum DCCX. Jam tum igitur dignatio et potestas Cæsarum nosci cœperat: quippe jam Octavius quoque et hereditatem avunculi, et 'nomen invidiosæ fortunæ ejus adi-

erat,' autore Velleio. Sed videtur populus Romanus perpetuam Cæsarum successionem animo percipere non potuisse. Quin potius Julium publicis cervicibus jam eo tempore depulsum existimabat: et Octavii dimicationes eo tendere videbantur, non ut primus in Rep. sed ut nemini secundus esset. Hoc sensu dictum a Suetonio putem: ignotam tunc adhuc Cæsarum potestatem fuisse.

Sacrata olim victricium legionum aræ] Jam de summo imperio cogitationes animo agitabat, quod quum ad Philippos accederet, tumultus ex eo loco, in quo ante depugnatum fuerat, velut exercitus auditus esset, ac ignis ex ara in castris olim ab Antonio posita effluisset. Dio Cassius.

Sponte subitis collucere ignibus] Apud Appianum inter signa futuræ Selenci potentiæ recensetur *ἡ ἔστια αὐτοῦ ἢ πατρῶα, οὐδενὸς ἀφαντος, ἐκλάμψασα πῦρ μέγα.* Virgilius, 'Aspice, corripuit tremulis altaria flammis Sponte sua, dum ferre moror, cinis ipse: bonum sit.' Servius ad hunc locum: 'Hoc uxori Ciceronis dicitur contigisse: cum post peractum sacrificium libare vellet, in cinere visa est flamma, quæ flamma eodem anno consulem futurum ostendit ejus maritum: sicut Cicero in suo testatur Poëmate.' *Casaub.* Simillimum ostentum Octavio, in Liberi patris luco de filio consulenti, contigisse narrat, August. c. 93.

Geryonis oraculum] Mentio fit apud Historicos sortium Patavinarum: quæ ad hoc oraculum commodissime referri possunt. Fortassis illic, ut suspicari licet, colebatur simulacrum Geryonis illius notissimi inter labores Herculeos, qui a Poëtis fingitur tricorpor. *Beroaldus.* Sane Lucanus, libro septimo, cum ait, 'Euganeo (si vera fides memorantibus) angur Colle sedens, Aponus terris ubi fumifer exit,' iis versibus describere aliquem videtur qui oraculo

Geryonis præfuerit. *Torrent.*

In Aponi fontem] Fons Aponi, et aquæ juxta Patavium medicatæ, lulentis versibus celebrantur a Claudio, ita scribente: 'Fons Antenoræ vitam qui porrigit urbi:' et post paulo: 'Publica morborum requies, commune medentum Auxilium, præsens numen, inempta salus.' *Beroald.* Eum locum (nam et vicum ipsum in quo fons erat Aponum vocant) Theodoricus Rex, ut Cassiodorus tradit, ob celebritatem mœnibus cinxit. *Torrent.*

Talos aureos juceret] Explorandi futurorum causa soliti veteres in certos fontes varia conjicere: exemplum habes apud Pausaniam in Laconicis de aqua Inus dicta. Aliud genus ὕδατος μαντικοῦ fuit, cujus meminit Sozomenus l. v. c. 19. fuere item genera alia, quorum geographi meminerunt et historici. Talos vero in consultationibus ejusmodi solitos adhiberi declarat ἀστραγαλομάντων appellatio. *Casaub.*

Summum] Maximum, felicitatem significantem, qualis est Venus, cujus supra mentio facta. *Beroald.*

Aquila] Quam gloriæ ac felicitatis prænunciam crediderunt. Seneca II. Natur. Quæst. 'Aquilæ hic honor datus est, ut magnarum rerum faceret auspicia.' Tacitus Annal. II. 'Pulcherrimum augurium, octo aquilæ, petere sylvas et intrare visæ, Imperatorem (Germanicum) advertere: exclamat, Irent, sequerentur Romanas aves, propria legionum numina.'

Nunquam antea Rhodi conspecta] Avem noctuam Creta non habet, inquit Solinus. Fuit et Romæ Herculis sacellum in foro Boario, quo neque canibus, neque muscis erat ingressus. *Casaub.* Notum est, quædam animalia in certa loca non ingredi, et ex forte ingressis omina, sive lætiora, sive tristiora, capere solitos veteres. At minus notum, opinor, orta inter vicinas gentes de limitibus contro-

versia, consulta velut hoc nomine natura, gravissimas lites olim fuisse terminatas. Quare unicum, quod se mihi obtulit, idque nobilissimum, exemplum adscribere haud gravabor. Orta olim controversia inter Angliæ, seu Britanniæ majoris, ac Hiberniæ populum, utri Mona insula, quæ nunc Mannia dicitur, in maris interfluentis medio posita, deberetur, venenosos vermes advehunt. Hos cum insulam hanc admittere et fovere, uti Angliæ aut magnæ Britanniæ partem reliquam, Hiberniam contra eos necare observassent, Britannia eam applicandam communis omnium censura dictavit, ut loquitur Giraldus Cambrensis, qui sub Henrico II. Angliæ rege floruit. *Boxhorn.*

Vestimenta mutanti, tunica ardere visa est] Tam Græci quam Romani tunicas sub toga habuerunt, easque cinctas, præcipue viri. Nam mulieres, et molles, et plerique barbari in discinctis tunicis ibant: sub tunicis autem tam apud togatos quam palliatos, interulæ sive subuculæ lineæ habebantur, quas cingi non fuit moris. Nam et breviores erant et strictiores, atque ita ad corpus aptæ, ut cinctura opus non haberent, qua pressius corpori adhærent. Tunica vero longiores et fusiores; ideo cingebantur. *Salmas.*

Thrasyllum quoque Mathematicum] Hic philosophiam profitebatur, non curiosas istas artes: eoque nomine primum fuisse in contubernium Tiberii admissum innuit Themistius oratione XII. et Suetonius ipse hoc loco: 'Thrasyllum, ut sapientiæ professorem, contubernio admoverat.' *Casaub.* Postea Mathematici invisæ nomina fuere: ac quod curiosius in fata principum inquirerent, 'genus fallax, et dominantibus infidum,' audivere. Unde sæpe de iis ex Italia pellendis Senatusconsulta facta. Chaldæi, ab origine artis, ut plurimum sunt appellati. Nam et scien-

tiam, quam ex hoc ipso Thrasylo Tiberius didicit, 'Chaldæorum artem' Tacitus vocat, Ann. VI. ubi hanc historiam paulo aliter quam Suetonius recenset.

CAP. 15. *Deducto in forum filio Druso*] Id tyrocini die fiebat. Supra Aug. capite 26.

E Carinis] Sext. Pompeius haud absurde, cum in navi Cæsaremque et Antonium cœna exciperet, dixit, in Carinis suis se cœnam dare: referens hoc dictum ad loci nomen in quo paterna domus ab Antonio possidebatur. Velleius.

Pompeiana domo] Quam 'rostratam' Julius Capitolinus appellat in Gordianis: haud dubie propter fastigium vel ornamentum aliquod rostri forma, Magni ædibus concessu Senatus ac P. R. affixum, navalium ejus victoriarum monumentum.

Esquilias] Esquilias plures montes fuisse, iis verbis docet Varro: 'Esquilie duo montes habiti, quod pars Cispinus mons suo antiquo nomine etiam nunc in sacris appellatur.' Hic mons ab ortu urbis muros versus aggerem, et castrum prætorium, portas Gabinsam et Esquilinam attingit, a meridie viam illam habet, quæ ab amphitheatro in Carinis principium habens, per Cœlioli extremam partem, usque ad S. Clementis et SS. Marcellini et Petri ædes, versus portam Esquilinam protenditur. *Onuph. Panvin.*

Transmigravit] Ex Ciceronis ad Atticum epistolis scimus, morem eum fuisse nobilium adolescentium, ut mox a virili sumpta toga in proprias ædes a patre emigrarent: non enim aliter suam dignitatem satis tueri posse videbantur. Propterea Domitianus a patre correptus, 'quo magis ætatis et conditionis admoneretur, habitabat cum patre una.' Quod igitur Tiberius filio post assumptam liberam togam domo statim ei cedit, dignitati illius consultum hac ratione

voluit, quando sibi omnes ad Rempublicam aditus præclusos videbat. *Casaub.*

Adoptatur ab Augusto] Aug. capite 65. Hinc Justin. Imp. titulo De adoptionibus: 'Sic Divus Augustus non ante Tiberium adoptavit, quam is Germanicum adoptasset, ut protinus adoptione facta inciperet Germanicus ei nepos esse.' Sed et Hadrianus Antoninum Pium hac lege adoptavit, ut ille Marcum et Verum sibi adoptaret. Testis Capitolinus. *Torrent.*

Simul cum fratre eorum M. Agrippa] Adoptatus eadem die etiam M. Agrippa, quem post mortem Agrippæ Julia enixa erat; sed in Neronis adoptione illud adjectum, his ipsis Cæsaris verbis: 'Hoc,' inquit, 'Reipublicæ causa facio.' Velleius.

Pro patrefamilias egit] Patrefamilias appellarunt, qui e patris potestate exisset. Itaque filios familias exclusos etiam a testamento faciundo voluerunt: usque adeo ut Cicero in Topicis, si mulier, quæ emancipata non esset, testamentum fecisset, secundum eas tabulas possessionem ex edicto prætoris dari non posse concluderit. *Sigon.*

Jus quod adoptione amiserat] Capitis nempe deminutionem passus, ac sub alterius constitutus potestate. Sic nimirum Antoninus, cum recens ab Hadriano adoptatus reprehenderetur ab uxore, quod nimis exigua largiretur: 'Atqui, stulta, (inquit,) postquam ad Imperium venimus, etiam quod ante habuimus, perdidimus.' *Torrent.*

Neque manumisit] Non valet donatio, quam facit filiusfamilias sine patris jussu, ut scribit Ulpianus in titulo de adoptionibus. Itidem quæritur apud Jurisconsultos, numquid filiusfamilias vivo patre servum manumittere possit? Et videtur manumittere non posse, nisi pater permiserit. Excipitur filiusfamilias mili-

tiam exercens: talis enim servos, quos in castris acquirit, manumittere potest, quum in patris familia minime computentur. *Beroald.*

Ut peculio referret accepta] Significat, Tiberium ea bona, quæ sibi testamentis amicorum relinquerentur, possedisse, non tanquam legatarium aut heredem, (nam eo titulo acquisivisset patri, non sibi,) verum jure peculii, quasi accepta a patre et concessa sibi fuissent. *Casaub.* Peculium, ut Celsus scribit, est quod servus domini permissu separatim a dominicis rationibus habet. Ulpianus, ‘Paterfamilias,’ inquit, ‘peculium habere non potest, quemadmodum nec servus bona, aut ille qui in alterius est mancipio.’ *Sabell.*

CAP. 16. *Data rursus potestas tribunitia]* Tribunatum capere indignum majestate sua imperatores censebant, quum in patricios statim allegarentur, ubi primum Augusti appellati fuissent: verum potestatem tribunitiam, quanta unquam fuit, sibi assumebant, vel die primo imperii, si ex privatis ad imperii fastigium evecti essent, vel si designati fuissent imperatores, ab iis a quibus designati fuerant, ut M. Agrippa et Tib. Cæsar ab Augusto, Drusus a Tiberio, Titus a Vespasiano, Trajanus a Nerva, Pius ab Hadriano, Marcus a Pio, L. Verus et Commodus a Marco, Caracalla et Geta a Severo: qui tribunitiam potestatem ante diem singularis imperii obtinuerunt. *Onuph. Panvin.*

In quinquennium] Atqui Dio l. LV. τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τὴν δημαρχικὴν εἰς δέκα ἔτη δός.

Delegatus pacandæ Germaniæ status] Vix satis Latinum videtur. Lego, *delegatus pacandæ Germaniæ statui,* vel, *delegatus pacandus Germaniæ status.* Sic fere in Caligula, ‘Ad componendum Orientis statum expulsus.’ *Casaub.*

In provinciam] Germaniam: cujus

pacandæ status ipsi fuerat demandatus.

Gravissimum omnium externorum bellorum post Punica] Tantus hujus belli metus fuit, ut stabilem illum, et firmatum tantorum bellorum experientia, Cæsaris Augusti animum quateret atque terreret. Habiti itaque delectus, revocati undique omnes veterani, viri sæminæque ex censu libertinum coactæ dare militem. Audita in senatu vox principis: ‘Decimo die, ni caveretur, posse hostem in urbis Romæ venire conspectum.’ Senatorum Equitumque Romanorum exactæ ad id bellum operæ pollicitæ. *Velleius.*

Et quamquam sæpius revocaretur, tamen perseveravit] Unde nata illa suspicio Augusti quam tangit Dio lib. LV. Ὁ Αὐγούστος ὑποπτέυσας εἰς τὸν Τιβέριον, ὡς δυνηθέντα μὲν ἂν διὰ ταχέων αὐτοὺς κρατῆσαι, τρίβοντα δὲ ἐξεπιτηδὲς, ἵνα ὡς ἐπὶ πλείστον ἐν τοῖς ὅπλοις ἐπὶ τῇ τοῦ πολέμου προφάσει ᾗ. *Casaub.* Eadem cura, quæ tunc forsitan Augustum, postea Tiberium quoque sollicitum habuit. Tacitus Annal. IX. ‘Tiberio haud ingratum accidit, turbari res Orientis, ut ea specie Germanicum suetis legionibus abstraheret.’

CAP. 17. *Juncturi se Pannoniis fuerint, nisi debellatum prius Illyricum esset]* Pæones, natio ingens, circa Istrum per longum incolens, ab Iapodum populis supra Dardanos protenditur. Hi Pæones a Græcis, a Romanis Pannonii appellantur: et ab illis Illyriis annumerati sunt. *Appianus.*

Nonnulli ut Pius cognominaretur] Cognomentum Pii Metellus primus meruit apud Romanos, propterea quod patrem lacrymis et precibus assiduus ab exilio revocavit. *Beroald.* Onuphrii notam vide ad c. 58. Aug.

Quod se defuncto] Augusti cognomentum intelligit, quod Tiberius post obitum Augusti erat suscepturus,

quod cognomen speciosius est, et venerabilius cognomino Pannonici, Invicti, et Pii. *Beroald.*

Urbem prætextatus, et ut laurea coronatus, intravit] At non omni tempore prætextam inter triumphales vestes fuisse, ex Tacito et Plutarcho constat. Tacitus Ann. XII. ‘Et ludicro Circensium, quod acquirendis vulgi studiis edebatur, Britannicus in prætexta, Nero triumphalium veste, transvecti sunt.’ Plutarchus in Mario: *Καὶ παρῆλθε μὲν εἴτε λαθὼν αὐτὸν, εἴτε τῇ τύχῃ χρώμενος ἀγροικότερον, ἐν τῇ θριαμβικῇ κατασκευῇ ταχὺ δὲ τὴν βουλήν ἀχθεσθεῖσαν αἰσθόμενος ἐξανέστη, καὶ μεταλαβὼν τὴν περιπορφύραν, αἰθῆς ἦλθε.* *Buyfius.*

In Septis] Septa locus est in campo Martio. eum ad habenda tributa comitia Lepidus undiquaque porticibus circumductis ædificaverat: tabulis lapideis et picturis a se exornatum Agrippa Septa Julia ab Augusto cognominavit. Dio Cassius. Hæc septa etiam Ovilia dicta constat ex Juvenal. Sat. VI. ‘antiquo quæ proxima surgit Ovili.’ Idem confirmat Dionys. Halicarn. lib. X. ubi de comitiis L. Quinctii loquitur: et Strabo, qui lib. VI. scribit, Syllam dictatorem Marianos ad tria millia, vel, ut alii, quatuor millia, qui arma proieceraut in campo Martio, ad Ovilia coactos, immissis militibus jugulasse. *Marc. Donat.*

Medius] Locus honoratior est medius non solum apud Romanos, sed etiam apud barbaros. Unde ait Sallustius in Jugurtha, Hiempsalem asedisse juxta fratrem Adherbalem, ut ille in medio foret, tanquam venerabilior. Xenophon quoque tradit, Cyrum solitum fuisse mediam discumbere inter amicos. *Beroald.* Sed ad ea quæ ex Salmasio notamus infra ad Calig. c. 24.

CAP. 18. *Sui arbitrii]* Vide quæ Beroaldus ex Plutarcho commentatur ad caput 21.

Vehiculorum onera] Reperio *vehiculorum onera.* Itaque, quamvis vulgatam lectionem non improbem, tamen quidni hanc etiam defendere possim? præsertim cum ut *naviculator*, sic etiam *vehiculator* dici probe possit. *Turneb.*

Ut sedens in cespite nudo cibum caperet] Catonem Uticensem imitatur, de quo Plutarchus, *ἐδείπνει δὲ καθήμενος ἀφ’ ἧς ἡμέρας τὴν κατὰ Φάρσαλον ἔγνω ἦτταν καὶ τοῦτο τῷ λοιπῷ προσέθηκε πένθει, τὸ μὴ κατακλιθῆναι πλὴν καθεύδων.* *Casaub.* De Juliano quoque Mamertinus: ‘Neque enim comparandæ sunt picturæ, marmorum crustæ, et solido auro tecta laquearia cum eo, qui majorem anni partem in nuda humo cubet, et cælo tantum tegatur.’

Præcepta sequentis diei omnia per libellos daret] Ita soliti etiam in urbe, qui diligentius curam aliquam publice administrabant. Julius Frontinus De Aquæduct. urbis Romæ: ‘Tam amplum numerum utriusque familiæ, solitum ambitione aut negligentia præpositorum in privata opera diduci, revocari ad aliquam disciplinam et publica ministeria instituimus, ut pridie quid esset actura dictaremus, et quid quaque die egisset, actis comprehenderetur.’ *Casaub.* Scilicet ne quis postea aliquid non dictum aut non præceptum cavillari posset. *Sabell.* Utilem morem in fœdissimam arrogantiam vertit Pallas, qui nominatis libertis, quos conscios conjurationis haberet, respondit, ‘nihil unquam se domi, nisi nutu aut manu, significasse, vel si plura demonstranda essent, scripto usum, ne vocem consociaret.’ Tacit. Annal. XIII.

CAP. 19. *Disciplinam acerrime exegit]* Exemplo vitrici: in ejus vita c. 24.

Animadversionum et ignominiarum generibus ex antiquitate repetitis] Lenis animadversio fuit, quæ ignominiam tantum inussit, ut stipendio legi-

fimo spoliari, hastam dare, tendendi locum mutare, extra oppidum hibernare, cibum stantem capere, fossam fodere, discinetum destitui, hordeo pasci, sanguinem mitti. Gravior, quæ detrimentum intulit, ut virgis cædi, venire, fuste et securi percuti, decimari, in crucem tolli : quarum omnium exempla refero lib. I. de Antiquo jure civium Romanorum, c. 15. *Signon.*

Trans ripam venatum] Libet ascribere Marci JCTi lib. XII. De re militari verba : ‘ Debet, (inquit,) qui meminerit se armatis præesse, parcissime comæatum dare, equum militarem extra provinciam duci non permittere, ad opus privatum, venatum, piscatum militem non mittere. Nam in disciplina Augusti ita cavetur.’ *Torrent.*

Exstingueretur] Quærit etiam Plutarchus in Problematis, cur Romani lumen non exstinxerint, sed per se exstingui, ac deficere permiserint. *Beroald.*

CAP. 20. *Legatis*] Inter quos fuit L. Domitius, Neronis Cæsaris avus. Ner. cap. 4. Incidit autem hic triumphus in A. U. DCCLXV. *Torrent.*

Quibus triumphalia ornamenta imperaral] De Lepido quodam, qui operam Dalmatico bello navaverat, Velleius : ‘ Præda onustus pervenit ad Cæsarem, et ob ea, quæ si propriis gessisset auspiciis, triumphare debuerat, ornamentis triumphalibus, consentiente cum judicio principum voluntate senatus, donatus est.’

Prius quam in Capitolium flecteret] Triumphantes, peracta triumphandi pompa, Capitolium ingrediebantur, ibique hostiis immolatis in Palatium recedebant : ut docet Josephus lib. VII. belli Judaici. *Beroald.*

Batonem Pannonium ducem, ingentibus donatum præmiis, Ravennam transulit] Cum se Tiberio dedisset, teste Dione, in triumpho ductus est, ut constat ex Ovidio hunc triumphum

describente lib. II. Ponti, Elegia, ‘ Huc quoque Cæsarei pervenit fama triumphi.’ Infra in scriptis codicibus legitur : ‘ Maxima pars horum vitam veniamque tulere : In quibus et belli summa caputque Baton.’ Est autem Bato nomen popolare Pannonum. In Pannonia extat lapis, in quo incisum : BATO. BULLI. F. COL. AP. EQ. ALAE PANNONIORUM. TUR. SCENI. *Jos. Scalliger.*

Dedicavit et Concordiæ ædem] Anno U. C. DCCLXVI. Tiberius ædem Concordiæ sacravit, inscripto suo et fratris Drusi, vita pridem functi, nominibus. Dio Cassius. Ædes Concordiæ Romæ fuerunt plures. Vetustissima, quam propter secessionem militarem vovit extruxitque M. Furius Camillus. Altera est, quam vovit L. Manlius Prætor, etiam propter seditionem militarem in Gallia. Tertia est in foro Romano, prope Græcostasim ædificata a L. Opimio Consule, deletis Gracchanis partibus. Quarta posita est a Livia, nisi eadem sit antiquissima, quam fecerat Camillus, reparata a Livia, quod vetustate laberetur : de qua Ovidius primo Fastorum. *Vives.*

Item Pollucis et Castoris] His quoque jam ante in foro ædes constituta fuerat. Cæs. cap. 10.

CAP. 21. *Ac non multo post lege per Coss. lata*] Cum S. P. Q. Roman. postulante patre ejus, ut æquum ei jus in omnibus provinciis exercitibusque esset, quam erat ipsi, decreto complexus esset, in urbem reversus, jampridem debitum, sed continuatione bellorum dilatatum, ex Pannoniis Dalmatisque egit triumphum. Velleius. De provinciarum divisione ante dictum Aug. cap. 47. Hujus autem loci sententia est, administrationem provinciarum, quas Augustus sibi servaverat, Tiberio communicasse, idque lege per Coss. lata, quo Senatuum demereretur, et Tiberii inde cresceret auctoritas. *Torrent.* De Tiberio

Tacitus Ann. 1. 'omnia per Consules incipiebat, tanquam vetere Rep.'

Simulque censum ageret] Censendi institutum tale fuit, ut cives omnes in sua quisque tribu, classe, centuria, jurejurando dato, apud eum, penes quem jus censendi populi esset, nomina sua, uxorum, liberorum, libertorum, servorumque suorum profiterentur. Præterea ætatem omnium, et regionem quam habitarent, et fortunarum suarum æstimationem deferrent. Hoc autem jus primum Regum, deinde Consulium, et Dictatorum, postremo, proprio ad id magistratu creato, censorum fuit. Et quod ad capita censenda pertinet, si quis, qui non esset civis, nomen suum clam in censorias tabulas referendum curasset, ea re civitatem adeptum esse comperio. *Signon.*

Spirantem adhuc Augustum reperit] Vide libro superiore capite 98.

Sub tam lentis maxillis] Scribit Plutarchus in Apophthegmatis, Augustum dicere solitum, se Romani Imperii successorem eum esse relicturum, qui nunquam bis de eadem re consultasset. Tiberium videlicet significare volebat, qui, ut inquit Sextus Aurelius, 'repentinis consiliis melior erat, quam meditatis.' Tranquillus vero hoc dicto demonstrare voluit, ab Augusto reprehensam fuisse Tiberii lentam morositatem. *Beroald.* Declarat providus senex, ἐμφατικώτατα, futurum statum populi Rom. sub Tiberio. Fore enim similem ei, quem bestia aliqua sæva dentibus prehensum tenet, et longo cruciatu vexat prius quam conficiat. hoc vocat, 'esse sub maxillis lentis.' At sub lentis maxillis *edere*, affine esset illi Græcorum, ἀμόλοις γνάθοις ἀλήθειν, quod huic loco non videtur convenire. *Casaub.* Ad illud referatur, quod Cornelius Tacitus scribit, Tiberium verba expendere solitum, validis sensibus consulto ambiguum. *Sabell.*

Morum ejus dicitatem] In codicillis

suis Augustus 'acerbitatem et intolerantiam morum' appellaverat: infra capite 51. Plinius lib. xxviii. c. 2. 'tristissimum hominum' vocat.

Sed expugnatum precibus uxoris ad optionem non abnuisse] Panegyristes: 'An Senatus populique Romani exercitus, provincias, socios transmissurus uni, successorem e sinu uxoris accipias? summæque potestatis heredem tantum intra domum tuam quæras? Non per totam civitatem circumferas oculos, et hunc tibi proximum, hunc conjunctissimum existimes, quem optimum, quem Diis simillimum inveneris?'

Desiderabilior quandoque fiet] In hanc rem notanda sunt illa Dionis libro lvi. ubi de excessu Augusti loquitur: Τὸ δὲ ἀληθές, ἐν μὲν τῷ παραχρῆμα οὐ πολλοὶ τὸ πένθος, ὕστερον δὲ πάντες ἔσχον. Idem paullo post diserte, τοῦ Τιβερίου μετ' αὐτὸν οὐχ' ὁμοίου πειραθέντες, ἐκέκινον ἐξήτουν. Cæterum de iis, sive rumoribus, sive judiciis, quæ heic commemorantur, sic Tacit. Ann. 1. 'Ne Tiberium quidem caritate, aut Reip. cura successorem adscitum, sed quoniam adrogantiam sævitiamque ejus introspexerit, comparatione deterrima sibi gloriam quæsisisse.'

Ἔμοι καὶ ταῖς Μούσαις στρατηγῶν] Legendum ex vestigiis libri veteris, ἐμοὶ τε καὶ τοῖς ἐμοῖς, ᾧ ἄριστε, στρατηγῶν. *Salmas.* Si Musas retinebimus, ita interpretemur, ut (quod ait Horat.) ad dicenda Musis prælia eum exhortetur, quæque per ora doctorum eant. Poterat etiam eum tunc forte in hibernis agentem suo exemplo ad Musarum commercia provocasse. Nam ad Musas sic de Augusto Horat. 'Vos Cæsarem altum, militia simul Fessas cohortes abdidit oppidis, Finire quærentem labores Pierio recreatis antro.' lib. iii. Od. 4. *Torrent.*

Dux νομιμώτατε] Quid est dux νόμιμος? An quia disciplinam milita-

rem severissime regit? Atqui νόμιμος est potius legitimus, et secundum leges constitutus. Sic fere νόμιμος μάχη apud Plutarchum, justa et legitima acies: cui opponuntur κλοπαὶ πολέμου, quæ etiam Latinis furta et latrocinia vocantur. Fortasse scripserat Augustus, *dux γονιμώτατε*, quod idem est ac *γνησιώτατε*: aut *dux μονιμώτατε*, constantissime et fortissime. *Casaub.*

Vale, et, Ordinem æstivorum tuorum] In vetusto codice ita legitur: *Et dux νομιμώτατε vale: ordinem æstivorum tuorum.* Hæc verba absque conjunctione, et initio hujus clausulæ leguntur, ut admirative dicta intelligantur, hoc sensu: Quid dicam ordinem æstivorum tuorum? *Glareanus.*

Æstivorum] Duplicia Romanis castra, Æstiva et Hiberna. Illa, quæ mobilia, et æstatis sive expeditionis tempore in unam sæpe noctem structa. Quæ iterum duplicia, a moræ mansionisque differentia. Si enim una alteraque, aut omnino paucae noctes in iis agendæ, sine alia additione 'Castra' dicebant, aut 'Mansiones' etiam, posteriori ævo. Si diutius subsistendum, ab ipsa re 'Stativa.' *Lipsius.*

Καὶ τοσαύτην βραθυμίαν] Significat animos legionariorum in præsentis militiæ conditionibus non acquiescentes sub extrema Augusti tempora, quod statim post ejus obitum Pannoniæ et Germanicæ legiones declarant. *Casaub.*

Versus ille Homericus] Apud Homerum, in x. Iliados rhapsodia, Diomedes suscipiens munus eundi pro speculatore ad Trojana castra, Ulyssem socium sibi dari deposcit, dicitque hunc versum. *Beroald.*

CAP. 22. Agrippa juvene] Cum quo fuerat ab Augusto adoptatus.

Tribunus militum] A centurione imperfectum Tacitus voluit: item Dio: *ὁ ἐκατόνταρχος ὁ τὴν φρουρὰν αὐτοῦ ἔχων καινοτομοῦντά τι ἀπέσφαξεν.* Credo

verum esse, ut a centurione occisus sit, at jussu Tribuni. *Lipsius.*

Lectis codicillis] Ita receptum, quo magis cautum militibus esset, cædem mandari per libellum. Scilicet ne Imperator auctoritatem posset defugere. Pulchre Herodianus lib. III. de Saturnino et Plautiano: 'Ὁ δὲ Σατουρνίνος γραμματεῖον ἤτησε τοῦ φόβου φέρον τὰς ἐντολάς· ἔθος γὰρ τοῦτο τυραννικόν, εἴ τινα ἐκπέμποιεν ἐπὶ φόβον ἄκριτον, ἐντελλεσθαι τοῦτο διὰ γραμμάτων, ἵνα μὴ γιγνόμενον ἦ ἀκατασήμενον.' *Lipsius.*

Renuntianti Tribuno factum esse quod imperasset] Mos militiæ: ut sive Tribunus sive Centurio, jussus aliquid exsequi, id factum Imperatori vel duci teneretur renuntiare. Eum morem diserte Tacitus in hac re notat. Tangit iterum Suetonius in Claudio, sectione 29. quibus omnibus in locis formula solennis usurpatur: 'Imperator, factum quod imperasti.' *Casaub.*

CAP. 23. Jure autem tribunitiæ potestatis coacto senatu] M. Varro, in libro epistolicarum quæstionum quarto, ponit qui fuerint, per quos more majorum Senatus haberi solet, eosque nominat, 'Dictatorem, Consullem, Prætores, Tribunos plebis, Interregem, Præfectum urbi.' docet deinde inibi multa, quibus diebus habere senatum jus non sit. Gellius. Ideo Augusto jam tribunitia potestate prædito alio decreto patrum opus fuit, ut, quoties vellet, Senatum cogere posset jure. Dio in actis anni DCCCXXXII. *ἐπὶ τούτοις ὑπὸ τῶν εὐφρονούντων ἐπηγνέϊτο, ὥστε καὶ τὸ τὴν βουλὴν ἀθροῖζειν, ὁσάκις ἂν ἐθελήσῃ, λαβεῖν.* Postea periit hoc jus iis, qui veteris tribunatus speciem retinebant. *Casaub.*

Allocutione] Alloquendi verbum proprie admodum et venuste usurpatum est a veteribus in eo sermone, qui levandi ac minuendi alieni doloris causa haberetur. Acceptum autem

id a Græcis videtur. παραμυθεῖσθαι enim, aut παρηγορεῖν, verbum e verbo, est *alloqui*. Præclare igitur Seneca: apud quem ita in Troade Ulysses: 'Alios parentes alloqui in luctu decet, Tibi gratulandum est.' Hinc allocutionem etiam dixerunt παρηγορίαν ἢ παραμυθίαν: ut Catullus, 'Qua solatus es allocutione?' *Muretus*.

Signatoribus] Ad signandum amici advocabantur. Idque inter recepta Romæ officia numerabatur. Quin et Jurisconsultos ad has oblationes adhibitos, indicat Cicero lib. 1. de Orat. Cum autem tabulas, testationesve consignare permittebant, vel rogabant, utebantur his verbis, 'signa,' 'signate,' 'signent licet.' *Brisson*.

Sinistra fortuna] Codex. *Salmas. atrox*.

CAP. 24. *Ut ignaros quanta bellua esset Imperium*] Versæ ad Tiberium preces: et ille varie disserebat, de magnitudine imperii, sua modestia: solam divi Augusti mentem tantæ molis capacem: se in partem curarum ab illo vocatum, experiendo didicisse, quam arduum, quam subjectum fortunæ regendi cuncta onus: proinde in civitate tot illustribus viris subnixâ, non ad unum omnia deferrent: plures facilius munia Reip. sociatis laboribus exsecuturos. *Tacitus*.

Aut desistat] Agere principem, quem vere agit, nam cæperat in multis principis personam usurpare. *Sabell*.

Quod præstet, tarde polliceri] Satis urbane, nec sine felle dictum, quasi diceret: Quum alii sero præstare soleant quæ promiserint, hic quæ præstat (nam dudum re ipsa se principem agebat) cunctanter pollicetur. *Idem*.

CAP. 25. *Ut sæpe lupum tenere se auribus diceret*] Sic Antipho apud Terentium in Phormione Act. III. Sc. 2. eo imo id quod aiunt, auribus ten-

lupum. Nam neque quo amittama me, invenio, neque, uti retineam, scio.' Plutarchus in præceptis civilibus: λύκον οὐ φασὶ τῶν ὠτων κρατεῖν, id est, aiunt lupum non posse teneri auribus: cum homines hac parte maxime ducantur, nimirum persuasione. Dicitur in eos, qui ejusmodi negotio involvuntur, quod neque relinquere sit integrum, neque tolerari possit. Videatur ab eventu quopiam natum, ut alia pleraque. aut inde certe, quod ut lepus auribus, quippe prælongis, commodissime tenetur, ita lupus, quod aures habet pro corpore breviores, teneri iis non potest, neque rursus citra summum periculum e manibus dimitti bellua tam mordax. *Erasmus*.

L. Scribonius Libo vir nobilis res novas clam moliebatur] Firmius Catus, Senator, ex intima Libonis amicitia, juvenem improvidum, et facilem inanibus, ad Chaldæorum promissa, magorum sacra, somniorum etiam interpretes impulit, dum proavum Pompeium, amitam Scriboniam, quæ quondam Augusti conjux fuerat, consobrinos Cæsares, plenam imaginibus domum ostentat, hortaturque ad luxum et æs alienum, socius libidinum et necessitatum, quo pluribus indicibus inligaret. *Tacitus*.

Prætorianis Germaniciani] Locum hunc aliter interpungendo sic restituo: ante omnia ut æquarentur stipendio Prætorianis. Germaniciani quidam etiam principem detractabant. Sententia enim est, utrumque exercitum in eo convenisse, ut Prætorianis æquarentur, Germanicianos vero etiam imperium detractasse, quod Germanicum peterent. Adde Suetonium Calig. c. 1. *Torrent*.

Germaniciani] Exercitus in Germania positus. 'Germanicus,' non 'Germanicianus,' Tacito aliisque antiquioribus dicitur: at milites ejus exercitus, et, ut Græci dicunt, οἱ ἐκ τῶν στρατοπέδων τῶν ἐν Γερμανίᾳ, 'Germa-

niciani' iisdem appellantur. Posteriores scriptores hanc distinctionem non observant. *Casaub.* At Suetonius, Tacito σύγχρονος, Oth. c. 8. 'Germaniciani exercitus in Vitellii verba iurarent.' Iterum Vespas. cap. 6. 'Neque enim deteriores esse, aut Hispaniensi exercitu, qui Galbam aut prætoriano, qui Othonem, aut Germaniciano, qui Vitellium fecissent.'

Obfirmate resistantem] Infra Calig. cap. 1. Tacitus: 'At ille moriturum potius, quam fidem exueret, clamitans, ferrum a latere diripuit, elatumque deferebat in pectus, ni proximi prehensam dextram vi attinuisent.'

Partes sibi, quas Senatui liberet, tuendas in Rep. depoposcit] Socios imperii ac collegas petiit, non quidem cum quibus omnia regeret, quod fit ubi rerum potestas in manus paucorum devenit; sed diviso imperio in tres partes, unam sibi sumere volebat, reliquas aliis relinquebat. Cæterum partem istarum prima Romam et Italiam complectebatur, altera exercitus, tertia subditos. Dio Cassius.

Clementem quoque fraude deceptum redegit in potestatem] Ut ederet socios, subigi non potuit: nec Tiberius pœnam ejus palam ausus, in secreta palatii parte interfici jussit, corpusque clam auferri. Et quantum multi e domo principis, Equitesque ac Senatores, sustentasse opibus, juvisse consiliis dicerentur, haud quæsitum. Tacitus.

Secundo demum anno in Senatu coarguit] Libo, cum æger a Senatu in lectica relatus esset, non sane frequentibus exsequiis, (omnes enim necessarii deseruerant impie, jam non reum, sed funus,) habere cœpit consilium, utrum conscisceret sibi mortem, an exspectaret. Cui Scribonia, 'Quid te,' inquit, 'delectat alienum negotium agere?' Non persuasit: manus

sibi attulit. Seneca.

Pro secespita] Græci μαχαίριδιον θυτικόν, ut Lucianus in Piscatore. Pollux, σφαγίδας, κοπίδας, et πελέκεις in eum usum recenset. Veteribus Latinis, 'acieris' propria ei ministerio fuit, quam ἀξίλην ἱεροφάντου vertunt Græci magistri. *Casaub.* Secespitam esse Antistius Labeo ait cultrum ferreum, oblongum, manubrio rotundo, eburneo, solido, vincto ad capulum auro argentoque, fixum clavis æneis, ære Cyprio, quo Flamines, Flaminicæ virgines, pontificesque ad sacrificia utuntur. Eadem alias dicitur, qua in sacrario utuntur. Sacraria namque in templis reticulo æneo olim sepiebantur, in quo tubæ relictæ sunt, per quas manibus sacra tangere licet. Est hoc in templo bonæ Deæ: sed et aliis in locis: et sunt velut repagula quædam: ita secespitæ dicuntur duobus modis. Festus.

Plumbeum] Plumbeum cultrum ideo subici curavit, quia obtusior est, habetque aciem hebetiorem. *Beroald.*

CAP. 26. *Civilem admodum*] Qualem se in secessu Rhodio gesserat: supra cap. 11.

Plebeiis incurrentem Circensibus] Plebei ludi, quos exactis regibus pro libertate plebis fecerunt, aut pro reconciliatione plebis post secessionem in Aventinum. Asconius.

Vix unius bigæ adjectione honorari passus est] Erant enim plures in Circensibus exercitiorum formæ, et inter eas aurigatio, quæ bigis aut quadrigis peragebatur. Domit. cap. 4. 'Verum et in Circo, ubi præter solennes bigarum quadrigarumque cursus, prælium duplex etiam, equestre ac pedestre, commisit.'

Statuas et imagines] Hæc duo disparavit, tanquam diversa, sicut Historici fecerunt: statuæ enim sunt æneæ et lapideæ: imagines cereæ et pictæ. *Beroald.* Cap. 65. 'imagines

ejus aureas coli passim videret.'

September, Tiberius] Quum instaret Tiberio Senatus, ac mensem Novembrem (nam XVI. Kalend. Decembris natus fuit) cuperet ab eo Tiberium nominare, 'Quid,' inquit, 'facietis, si tredecim Cæsares fiant?' Dio Cassius.

Cognomenque PATRIS PATRIÆ] Cur patris patriæ appellationem, et alios item honores obstinate recusaverit, opinionem nonnullorum habes capite 67.

Civicam in vestibulo coronam] Ovid.

II. *Metamorph.* 'Postibus Augustis eadem fidissima custos, Ante fores stabis, mediamque tuebere quercum.' Querna enim civica ob cives servatos data, qualem in Cæsarum etiam pessimorum nummis cernimus. Pulchre itaque Plinius lib. XVI. cap. 4. 'Hinc civicæ coronæ, militum virtutis insigne clarissimum, jam pridem vero et clementiæ imperatorum, postquam civilium bellorum profanatione meritum cœpit haberi, civem non occidere.' *Torrent.*

Unum paucis diebus] Sic insequentes aliquot imperatores exiguo tempore consulatum gessere. Mali ludibrio amplissimam potestatem habuisse, boni vero id egisse videntur, ut pluribus ad honorem illum capesendum aditus foret, atque uti minus serviles sententiæ in Senatu dicerentur.

CAP. 27. *Satisfacientem sibi*] Verbi vim explicat Muretus ad caput 73. Cæs. Causam Haterianæ satisfactionis discimus ex Tacito: nempe quod suspicacem animum perstrinxisset, interrogando, 'quousque patieris, Cæsar, non adesse caput Reipublicæ?'

Dominus appellatus] Aug. cap. 53.

Sacras ejus occupationes] Posteriores Cæsares non solum cætera sua omnia, domos, cubicula, scrinia, lectos, comitatum, sed et sacrum stabulum dici voluere. Nam eorum con-

stitutiones, aut monetam dici sacram, aliquo modo ferendum est. *Torrent.*

Pro auctore, suasorem] Atqui auctor dicitur cujus consilium secuti sumus, neque quicquam a suasore differt, quam quod hujus consilium non semper sequimur. Tum vero in auctoris nomine dignitas ac potestas consideratur, cum aut Patres auctores fiunt, ut sæpe de Senatu Livius, aut tutor pro pupillo, aut pro uxore maritus, quorum nempe sine auctoritate nihil gerere, illi possint. Item cum auctore Præto quid factum dicimus. Et quoniam responsa prudentum juris vim obtinebant, factum ut hi auctores appellarentur, L. II. De Orig. juris. Unde natum puto elegantem illum loquendi modum, cum 'non defugere auctoritatem' dicebant, pro non recusare auctorem sequi aliquem. *Idem.*

CAP. 28. *Firmus ac patiens*] Augustus tamen olim adversum male opinantes firmare necesse habuit. Exstat epistolæ initium: 'Ætati tuæ, mi Tiberi, noli in hac re indulgere,' &c. Aug. cap. 51.

Prætextu] Cod. Salmas. *prætexto.* Ita noster Cæs. cap. 30. 'Et prætextum quidem illi civilium armorum hoc fuit.'

CAP. 30. *Quinetiam speciem libertatis quandam induxit*] Quippe qui 'vim principatus sibi firmans, imaginem antiquitatis Senatui præbebat:' ut de illo ipse Tiberio loquitur Annalium pater. Primis enim Cæsaribus jus imperii quærebatur, inania transmittentur. Ita veteris potestatis nominibus usi hoc quasi delimitamento crudam adhuc dominationem emolliabant. Cæsar Julius Dictatoris, Augustus Principis nomine, omnia sub imperium accepere. Atqui et Dictatores et Principes Senatus jam olim cognitissimi. Augustus vero, ut civilitatem suam populo probaret, ne Dictatoris quidem nomen,

etiam in vetere Rep. grave et exosum, admisit. Cæterum Tiberium quoque Principem sese, more antiquo, tulisse, aureis istis verbis Dio in Actis a. DCCLXVIII. testatur: ΠΡΟΚΡΙΤΟΣ τε ΤΗΣ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣ, κατὰ τὸ ἀρχαῖον, καὶ ὑφ' ἐαυτοῦ ὠνομάζετο καὶ πολλάκις γε ἔλεγεν ἕτι, δεσπότης μὲν τῶν δούλων, αὐτοκράτωρ δὲ τῶν στρατιωτῶν, τῶν δὲ λοιπῶν πρόκριτός εἰμι. Hinc, quod illi primi principes regiam imperandi formam essent indignati, pessime postea in Caligula acceptum fuit, quod 'speciem principatus in regni formam' convertere velle videretur: Calig. cap. 22.

Quid et qua forma] Cod. Salmas. *quid et quam formam*: lege, *quid ad quam formam*.

Causam in Senatu dicere] Cum militiæ jure, si non ad eum sub quo militabant, at certe ad Principem spectaret cognitio. leg. III. De re milit. Juven. Sat. ult. 'Legibus antiquis castrorum, et more Camilli Servato, miles ne vallum litiget extra, Et procul a signis.' *Torrent*.

Lectica quondam introlatus æger] Lectica vehi ætate Tiberii vulgata res fuit, et usurpata etiam mediocribus civibus: in aditu tamen Curia nemini temere usurpata, nisi causa cogeret sontica, hoc est, vel animi, vel corporis ægritudo nimia. ideo scribit Tacitus de Libone Druso II. Annalium: 'Die Senatus metu et ægritudine fessus, sive, ut tradidere quidam, simulato morbo, lectica delatus ad fores curiæ, innisusque fratri,' &c. *Casaub*.

Comites a se removit] Ita moris fuit, ut qui sella aut lectica veherentur, non principes solum, se et alii, turbam comitum τῶν φορεῖν παρεπομένων, ut loquitur Lucianus, haberent. Juvenalis: 'Respicit hæc primum qui litigat, an tibi servi Octo, decem comites.' *Idem*.

CAP. 31. *Adversus sententiam suam decerni*] In hanc rem scribit Tertul-

ianus in Apologetico, Tiberium olim detulisse ad Senatum de CHRISTO consecrando, cum prærogativa suffragii sui: Senatum, quia non probaverat, respuisse, et adversus sententiam Tiberii, ne Deus consecraretur, effecisse. *Beroald*.

Liberam legationem impetravit] Legationes liberæ olim ornamentum tantum causa ab Senatu impetrabantur: quemadmodum honorarii magistratus a principibus honestamenti causa conceduntur, tituloque tenuis obeuntur et geruntur. Hæ autem ab iis Senatoribus impetrabantur, quibus negotia futura erant in provinciis: ut qui hereditates persequi, aut legata, aut qui nomina exigere volebant in provinciis, legatorum personis acceptis commendabiliores controversias haberent, atque favorabiliores. quamobrem lege XII. tabb. id vetitum erat, his verbis, 'Rei suæ ergo ne quis legatus esto.' Quæ verba Cicero enarrat III. de Legibus. *Budæus*.

Trebianis] *Torrentius* ex V. C. *Utrubianis* legit, et reponendum ait *Otrubianis*. At Trebiam locum fuisse non multum Roma distantem, colligimus ex Livio lib. II. atque hanc aliam fuisse a Trebula, constat ex eodem Livio, scribente Trebulam a Romanis receptam: item, Trebulanos civitate Romana donatos. Quamobrem *Trebianis* legendum facile convincitur, sicut etiam Trebianos legi observamus apud Plinium lib. III. cap. 5. in aliquibus Codicibus, ubi alii Trebulanos habent. *Marc. Donat*.

Rata voluntas legatoris] Recte. Nam, ut ex XII. Tabb. J. C. referunt, 'uti quisque legasset rei suæ, ita jus esto.' Quibus verbis latissima potestas tribuitur, ut suprema voluntas pro lege habenda sit. L. CXX. de verb. sign. *Torrent*.

Cum Senatusconsultum per discessionem forte fieret] His verbis Ateii Capitonis sententia evertitur, qui in

conjectaneis scriptum reliquerat, 'nulum Senatusconsultum fieri posse non discessione facta. quia in omnibus Senatusconsultis, etiam in iis quæ per relegationem fierent, discessio esset necessaria.' Gellius libro XIV. cap. 7. Nam si hæc vera sint, frustra diligentissimum ritum indagator Tranquillus illud 'forte' adjecerit. Adde quod Ateio fidem derogant quæ in eodem capite Gellius ex Varone delibat.

CAP. 32. *Quod non de rebus gestis senatui scriberent*] Mos sub libera Republ. perpetuo servatus, cum eadem extincta sublatus. Notant Tacitus et Dio non uno loco. Exemplum dedit primus Agrippa, de quo scribit Dio in anno DCCXL. *Casaub.*

Quasi non omnium tribuendorum ipsi jus haberent] Sic Augustus, in ejus vita cap. 25. Tiberius autem 'omnia dicta et facta ejus vice numinis observabat.'

Consuetudinem antiquam retulisset, de majoribus suis memorandi] Hoc ea oratione fiebat, qua populo post initium honorem novi magistratus gratias agebant. Plutarchus in Æmilio: *Εὐαθότων τῶν τὴν ὑπατείαν λαβόντων, ὅσον ἀνθομολογεῖσθαι τινα χάριν, καὶ προσαγορεύειν φιλοφρόνως τὸν δῆμον ἀπὸ τοῦ βήματος, Αἰμίλιος εἰς ἐκκλησίαν ἐναγκαλιῶν τοὺς πολίτας ἔφη.* Ab hoc fonte manarunt orationes panegyricæ, quibus principi gratias in senatu agebant Kal. Jan. novi Consules. Plinius in libro Panegyrico auctor est, factum fuisse super hoc Senatusconsultum. Idem mos etiam in præsidibus provinciarum servatus, ad tempora Claudii: de quo Dio lib. LVIII. *Casaub.*

Exsequias usque ad rogam frequentavit] Videntur Imperatores in funeribus virorum illustrium ad laudationem tantum, quæ fiebat in foro, venire soliti, nec interesse officio cum efferrentur e rostris ad bustum extra urbem. Propterea civile et δημοτικὸν

in Tiberio habitum, quod ad rogam usque se cum cæteris conferret. Sic accipiendum quod de Druso ejus filio observat Dio. Nec soli Imperatores funus extra urbem sequi spernebant: sed multi alii. Cynthia apud Properitium de suo funere loquens, 'Si piguit portas ultra procedere, at illud Jussisset, lectum lentius ire meum.' *Idem.*

Litteras publicas sine subscriptione ad se dederant] Quænam ista subscriptio sit, unus me docuit Dio: non enim est nominum, ut putare aliquis possit, sed præteritionem intelligit clausulæ solitæ adjici litteris ad principem, qua felicitas illi optaretur. Puto fuisse *εὐτύχει διὰ παντός.* Ut in extrema relatione Demetrii Phaleri ad Ptolemæum Philadelphum. *Idem.*

Diogenes Grammaticus disputare sabbatis Rhodi solitus] Etsi observatio hebdomadam, quæ hodie obtinet, ante tempora Theodosii vulgo recepta non fuit, annotare tamen licet, multo ante tale aliquid Græcos præsertim et Asiaticos in functionibus vitæ quotidianæ solitos observare. Quod quia imitatione Judæorum, qui jam tum per orbem sparsi erant, institutum est, etiam sabbati nomen multi retinuerunt. Disputat etiam Clemens Alexandrinus Stromatum. libro quinto, *Ὅτι τὴν ἐβδόμην ἱερὰν οὐ μόνον οἱ Ἑβραῖοι, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες ἴσασιν.* Sed ante Clementem scripsit Josephus, jam sua ætate adeo increbuisse septimi diei observationem, ex Judaico ritu, ut negent urbem ullam Græcorum, vel gentem omnino ullam, posse reperiri, quæ cessationem ab opere diei septimi in suos mores non recepisset. *Idem.*

CAP. 33. *Boni pastoris esse tondere pecus, non deglubere*] Tiberius id Æmilio Recto Ægypti prætori rescripsit. Concinit Alexandri illud: *καὶ κηπαρὸν μισῶ τὸν ἐκ ριζῶν τέμνοντα τὰ λάχανα.* Item Plauti: 'Sed utrum

strictissime attonsurum dicam, an per pectinem?' *Erasmus*. Batonis Dalmatæ interrogati a Tiberio, cur rebellasset, responsum fuit, ἐπὶ γὰρ τὰς ἀγέλας ἡμῶν φύλακας οὐ κύνας, οὐδὲ νομέας, ἀλλὰ λύκους πέμπετε. Dio lib. LV. et LVI. Omnino videtur id responsum Tiberio occasionem hujus dicti dedisse. *Casaub.* Cod. Salmas. *degluere*.

Rescidit] Cod. Salmas. *recidit*: et paulo post, pro *rescissis*, *recisis*.

Magistratibus pro tribunali cognoscantibus] Nec patrum cognitionibus satiatus, judiciis adsidebat in cornu tribunalis, ne Prætozem curuli depelleret: multaque eo coram adversus ambitum et potentium preces constituta: sed dum veritati consulitur, libertas corrumpebatur. Tacitus. Quod 'cornu tribunalis' Tacitus, 'partem primorem' Suetonius vocant, id Dioni est βάρθρον τὸ κατάντικρον τῶν δικαστῶν κείμενον.

Se offerebat consiliarium] Mos erat Magistratibus, iudicibusque, ut de aliqua cognitari nonnullos sibi in consilium assumerent. Cicero de amicitia, 'Aderam Lænati et Rutilio Coss. in consilio.' Spartian. Hadriano: 'Erat tunc mos, ut cum Princeps causas cognosceret, et Senatores, et Equites Rom. in consilium vocaret, sententiamque ex omnium deliberatione proferret.' Quam principum consuetudinem fluxisse ab Augusto auctor est Dio. decem enim ille Senatores in consilium adhibuit. Isque numerus Antoninorum tempore permansit, sed tunc partim Senatores, partim Equites fuere. Quorum Ulpianus quoque in fragm. meminit, addens ut Romæ decem, sic in provinciis viginti fuisse cives Romanos, quorum consilio Præsides uterentur. Hinc igitur in notis D. S. C. id est, de sententia consilii. Adde Juven. locum Sat. III. 'Quando in consilio est Ædilibus.' *Torrent.* Claud. cap. 12. 'cognitionibus magistra-

tuum, ut unus e consiliariis, frequenter interfuit.'

Assidebatque mistim] Cod. Salmas. *juxtim*. Verbum Lucretio quoque familiare.

E plano aut e quæstoris tribunali] Plana clivosis et sublimibus opponuntur: sic enim apud Ulpianum lib. V. Commodati, 'de plano opus facere, et in machina operari' contraria sunt, ut 'de plano cognoscere,' et 'pro tribunali.' Paulus libro XVIII. de quæstionibus, 'Custodiæ non solum pro tribunali, sed et de plano audiri possunt, et damnari.' Nec Jcti tantum, sed et Cicero, et Seneca, et alii sic locuti sunt. 'De plano' enim fieri dicitur, quando iudex, aut Magistratus sine forma (quod aiunt) ac strepitu iudicii, non editiore loco sedens, sed et in via ac transitu, aut inter deambulandum, de levioribus negotiis, his maxime quæ voluntariæ jurisdictionis sunt, decernit ac statuit. *Torrent.*

Quæstoris] Proprie quæstiores dicuntur criminalium quæstionum, ut Virgilius: 'Quæstor Minos urnam movet.' Asconius.

Et religionis] Jurabant enim in leges iudices, omnimodo se cum veritate et legum observatione iudicium disposituros. Cæterum jurantes aram tenebant: ut pro L. Flacco his verbis testatur Cicero: 'Ergo is, cui, si aram tenens juraret, crederet nemo, per epistolam, quod volet, injuratus probabit?' Et siquidem is, qui ad aram jurabat, pejeraret, sic illi Divo, ad cujus aram jurabat, injuriam facere existimabatur, ut non tangere, sed flagellare suo perjurio aram diceretur. *Popma.*

CAP. 34. *Mercedibus scenicorum rescissis*] Capitolinus in M. Antonino sic scribit: 'Temperavit etiam scenicas donationes, jubens ut quinos aureos scenici acciperent, ita tamen, ut nullus editor decem aureos egrederetur.' Scenicas donationes vocat,

quas Sueton. 'mercedes,' Ulpian. 'præmia' l. II. de his qui notantur infamia. *Torrent.*

Paribusque gladiatorum ad certum numerum reductis] Post Tiberium Caligula, conculcato hoc edicto, permisit volentibus cunctis etiam supra numerum definitum gladiatores præbere. Et Domitianus gratificatus contra eandem legem ingenio suo et seculo videtur. Nec de numero solum Tiberius, aliquid etiam statuit de Munerariis, cavitque SC. ne quis gladiatorum munus ederet, cui minor quadringentis hs. res. *Lipsius.* Repete etiam quæ ad cap. 10. Cæs. dicuntur.

Exarsisse] Excrevisse. Simili verbo usus est Varro in tertio de re rustica: 'Cœnæ collegiorum excandefaciunt annonam macelli.' Plinius, de nobilitate æris Corinthii scribens, sic inquit: 'Mirum, quod quum ad infinitum pretium opera creverint, autoritas artis exstincta sit.' *Beroald.*

Tres mullos] Horatius: 'Laudas insane trilibrem Mullum, in singula quem imminuas⁹ pulmenta necesse est.' Vulgus mullos vernacula lingua barbones appellat. 'Namque,' dicente Plinio, 'barba gemina insigniuntur inferiori labro.' Hinc a Cicero in Paradoxis, et a Varrone in tertio de Re Rustica, 'barbatuli' et 'barbati mulli' nuncupati. *Beroald.* Mullum ingentis formæ (quare non pondus adjicio, et aliorum gulam irritum? quatuor pondo et ad selibram fuisse aiebant) Tiberius Cæsar missum sibi, cum in macellum deferri, et venundari jussisset, 'Amici,' inquit, 'omnia me fallunt, nisi istum mullum aut Apitius emerit, aut P. Octavius.' Ultra spem illi conjectura processit: liciti sunt: vicit Octavius, et ingentem consecutus est inter suos gloriam, cum quinque hs. emisset piscem, quem Cæsar venderat, ne Apitius quidem emerat. *Seneca.*

XXX. millibus nummum] Sunt DCCL. coronati.

Graviter conquestus, adhibendum suppellectili modum censuit] Prorsus contraria disserentem introducit Tacitus Annal. III. 'Nescio an suasurus fuerim omittere potius prævalida, et adulta vitia, quam hoc adsequi, ut palam fieret quibus flagitiis impares essemus:' et quæ plura inibi egregia sequuntur.

Suppellectili modum] Ut ad Corinthiorum pretium id referas, macelli vero annonam ad mullos triginta millibus emptos. *Sabell.*

Dato ædilibus negotio] Reip. tempore annonam macelli Censores temperabant, dicti ab eo, ut ait Festus, 'quod rem suam quisque solitus sit tanti æstimare quantum illi censuerant.' Exemplum de P. Crasso et L. Cæsare Censoribus apud Plinium lib. XIV. cap. 14. Quanquam et Ædiles ejus rei curam gerebant, et interdum etiam Præfecti annonæ extra ordinem creabantur. Sub Cæsaribus vero ad præfectum Urbis spectabat cognitio, ut res justo pretio venderentur, lib. I. de off. Præf. Urb. *Torrent.*

Ganeasque] Loca illa, in quibus homines vino et epulis et Veneri desidæque operam dabant, veteribus lustra et ganea, recentioribus Latinis tabernæ dicebantur. Sed male ganeum antiquiores Grammatici ἀπὸ τῆς γᾶς deducunt. Nam ganeum pura puta vox Græca est: dicunt enim illi γάνειον. Γάνος et γάνειον idem, ut δάνος et δάνειον. Γάνεια autem vocabant loca voluptuaria, in quibus lætæ vitæ homines ventri et libidini vacabant. Γάνος enim lætitiæ et gaudium etiam vocabant, et γάννυμαι gaudeo. Hesychius: γάνεια, κήπους. γάνος, παράδεισος, χάρμα, ἡδονή. *Salmas.*

Opera pistoria] Apuleius: 'At illorum alter pistor dulciarius, qui panes et mellita concinnabat edulia.' Et post paulo: 'Hic panes, crustula,

uniculos, hamos, lacertulos, plura scitamenta mellita.' Apud Martialem distichon hoc legitur, cui lemma, id est, titulus, præponitur, PISTOR DULCIARIUS: 'Mille tibi dulces operum manus ista figuras Exstruit: huic uni parca laborat apis.' *Be-roald.*

Dimidiatumque aprum] Non immerito igitur Juvenalis exclamat, 'quanta est gula, quæ sibi totos Ponit apros!' Sollemnes vero cœnas vocat Sueton. cum privatas, tum publicas, quæ recepto civitatis more communi lætitia celebrabantur. Horat. Sat. 2. lib. II. 'Licebit Ille repotia, natales, aliosve dierum Festos albatu celebrat.' Adde Saturnalia, Hilaria, Apollinaria. *Torrent.*

Affirmans, omnia eadem habere quæ totum] Ex intima philosophia promptum est hoc dictum. Et profecto videtur Tiberius ingeniose ad ciborum sapes referre scholæ Hippocraticæ dogma, de quo medicos disserentes audiverat. Hippocratis placitum est, omnium in animali partium eam esse consensionem inter ipsas, ut nulla pars sit aliarum principium, sed in singulis omnium inesse quæ in una aliqua. Hanc autem partium mutiam affectionem ipse appellat *δροσθίνην*, quasi gentilem quandam cognationem dicas. Ait igitur libro de locis in homine: *τοῦ σώματος τὸ μικρότατον πάντα ἔχειν, ὅσα πὲρ καὶ τὸ μέγιστον.* Et mox: *ἐν τῷ μικροτάτῳ πάντα ἐνὶ τὰ μέγεια.* quæ fere sunt Tiberii verba, etsi mens alia. *Casaub.*

Quotidiana oscula prohibuit edicto] Arbitror Tiberium minime comem Imperatorem, ut eum Plinius vocat, cum oscula quotidiana gravaretur, ne superbiæ hoc ipsi tribueretur, si solus consuetudinem aspernaretur, edictum hoc promulgasse. Puto etiam Valer. Max. qui assentatione ejus principis parum Velleio concedit, in Tiberii gratiam hæc scripsisse libro II. 'Ne Numidiæ quidem reges vitu-

perandi, qui more gentis suæ nulli mortalium osculum ferebant. Quicquid enim in excelso fastigio positum est, humili et trita consuetudine, quo sit venerabilius, vacuum esse convenit.' *Idem.*

Strenarum commercium] Vocem Latinæ parem Græci non habent. At Græci magistri finxerunt vocem appositissimam Romanæ consuetudini exprimendæ. Glossarium, *strenua*, *ἐπαρχισμὸς*, *θαλλός*. Scribe *strena*, et confer interpretationem cum verbis Festi. *Casaub.* Strenarum commercium, id est, vicissitudinem dandi, et accipiendi strenas. Xenia enim mittebantur, et apophoreta remittebantur. Unde Martialis strenas Saturnalitiæ duobus libris distinxit nomine xeniorum et apophoretorum. *Be-roald.*

Quadruplam strenam reddere] Strenam igitur diversimode principes recipere. Augustus summarum acervos tantum delibabat, Aug. c. 57. Aliter Caligulæ avaritia: de qua Calig. c. 42. Inter Christianos Ferdinandus, Neapolis ac Siciliæ rex, populis remisit strenam, antiquis principibus inveterato quodam jure quotannis reddi solitam. Sed et strenas dare pro omine futuri anni, tanquam augurium, gentilium ritu, Christianis vetitum Pontificio jure. *Marc. Donat.*

De manu] Id est, non per dispensatorem.

Ultra non reddidit] Kalendis inter alias caussas ideo ab urbe abfuit, ne strenas acciperet: quod Augustum fecisse improbabat, quia ea res multæ molestiæ, multique in rependendo sumptus esset. Dio Cassius.

CAP. 35. *Matronas prostratæ pudicitiae, quibus accusator publicus decisset*] Huic edicto, quo mos majorum consuetudine abolitus in usum revocatur, videtur præbuisse occasionem Titidius Labeo, quem narrat Tacitus Ann. lib. II. fuisse accusatum, 'quod

in uxore Vestilia delicti manifesta ultionem legis omisisset.' Factum id Romæ, Coss. Silano et Nolano. *Casaub.*

Equiti Rom. jurisjurandi gratiam fecit] Nam principum erat olim gratiam facere jurisjurandi, l. ult. in princ. D. ad municip. ac consequenter dare restitutionem in integrum. Cæterum generaliter proditum est, ex turpibus obligationibus actionem non nasci: quia jusjurandum contra bonos mores nullius est momenti. Dion Halic. l. II. Θεοι γὰρ ἐπὶ καλαῖς καὶ δίκαιαι παραλαμβάνεσθαι φιλοῦσιν ἠμολογίας, οὐκ ἐπ' αἰσχροῖς καὶ ἀδίκαις. *Cujacius.*

Jurisjurandi] Cod. Salsamii *jusjurandi.*

Fæminæ famosæ] Illud 'famosæ' videtur abundare: nam non habetur in V. C. in quo paullo post pro *refugium* legitur *perfugium*. Et deinde, *Quod uxorem pridie sortitionis.* F. Urinus.

Jure ac dignitate matronali] Jus matronale id intelligitur, quo usus stolæ honestiorisque cultus erat pudicis mulieribus concessus: famosæ non stolatæ in medium, sed togatæ procedere cogebantur. Martialis: 'Vis dare quæ meruit munera? mitte togam.' *Sabell.*

Lenocinium] Lenocinium facit, ut docet Ulpianus lib. tertio Digestorum, 'qui quæstuaria mancipia habet.' Item qui hunc quæstum in liberis exercet. Pomponius Jurisconsultus et eum notari hac infamia ait, qui in servitute peculiaria mancipia prostituta habuit. *Beroald.*

Profiteri cæperant] Apud Ædiles. Nam, ut hic de lenocinii, sic apud Tacitum de stupri professione legimus: Ann. II. 'Vestilia licentiam stupri apud Ædiles vulgaverat, more inter veteres recepto, qui satis pœnarum adversum impudicas in ipsa professione flagitii credebant.' Apparet autem, in supra matronarum ordinis

primi aut secundi graviter semper animadversum, ad servandum publicum decus; non tam graviter in libertinarum aut e plebe, quibus hæc militia Venerea moribus tantum non permissa: quod vel ex Horatio, Ovidio aliisque liquere potest. Sed et illud patet, cuivis fœminæ licitum fuisse vulgare corpus, modo apud Ædiles id profiteretur. Quæ tamen professio irrita facta postea ex nova lege: eleganterque ad hanc rem Papinianus l. x. de adult. 'Mulier quæ evitandæ pœnæ adulterii gratia lenocinium fecit, aut operas suas scenæ locavit, adulterii accusari damnarique Senatusconsulto potest.' *Lipsius.*

Senatusconsulto] Aug. c. 44.

Sub Kalendas Juliæ] Observo hunc rem fuisse apud veteres Romanos, ut Kalendis Julii migrarent, hoc est, transirent ex domibus prius conductis in domos recenter conductas. Martial. 'O Juliarum dedecus Kalendarum, Vidi, Vacerra, sarcinas tuas, vidi.' Et Cicero idem significare videtur, in quadam epistola scribens: 'Kalendis Julii remigrandum est.' Idem apertius legitur in epistola ad Quintum fratrem.

Uxorem pridie sortitionem ductam] Pridie sortitionem, ut pridie Kalendas, dicimus: significat, eum uxorem dimisisse postridie, quam sortitus est provinciam, quam pridie duxerat, nam e sortitione cum amplissimas speraret divitias, uxoris ut pauperis contubernium despiciere cœpit. *Turneb.* Alii ad legem Papiam referunt, quæ cum cœlibes a magistratu arceat, homo hic quam ante sortitionem provinciarum duxerat, obtenta jam provincia ablegarit. *Torrent.* Lego *sortitione duxisset*, id est, ex pluribus unam duxisset, tam æqua conditione, ut connubii fortunam sorti permittere non dubitasset: quo haud dubie apparet inconstantia et levitate tam cito facti pœnituisse, aut certe nu-

benti sibi fœminæ illudere voluisse. *Sabell.*

CAP. 36. *Externas cæremonias*] Aug. capite 93.

Ægyptiacos ritus] Paulina, matrona Romana, a Mundo quodam, qui illam deperibat, constuprata est fraude sacerdotum Isiacorum, qui pecunia corrupti sub specie Anubidis amatorem Paullinæ amplexibus copulaverunt. Quod ubi Tiberius rescivit, sacrificos illos impostores in crucem egit, dirutoque templo, statuum Isidis jussit mergi in Tiberim. Josephus.

Coactis qui superstitione ea tenebantur] Intelligo de civibus tantum Romanis; neque enim Judæis suam religionem ivit ereptum Tiberius. *Casaub.*

Religiosas vestes] De religiosis Ægyptiorum vestibus hæc Herodotus: 'Sacerdotes linea ferunt vestimenta, semper recens abluta, huic rei semper vacantes. Iidem calceos papiroceos gestant, aliam vestem, aut alios calceos induere eis fas non est.' Apuleius cærimonias Ægyptiorum luculenter explicans sic ait: 'Linteæ vestis candore puro luminosi.' Ab hac veste linea Poëtæ linigeros appellant sacerdotes Isidis. *Beroald.*

Per speciem sacramenti] Legitimæ militiæ prætextu.

In provincias gravioris cæli distribuit] Ut Sardiniam, cujus insulæ æstivis maxime mensibus intemperies vel Livio et Strabone testibus in proverbium abiit. Notum illud Martialis: 'Nullo fata loco possis excludere; cum mors Venerit, in medio Tibure Sardinia est.' Tibur saluberimum Sardinæ opponit pestilenti. *Torrent.*

Urbe submovit] Erat quidem Judæus, qui ne legibus pœnas daret, metu solum verterat, vir modis omnibus pessimus. Is tum Romæ agens gerebat se pro legis Mosaicæ interprete, adscitis in societatem tribus aliis per omnia sui similibus. His cum se in disciplinam dedisset Fulvia, mu-

lier nobilis, amplexa legem Judæicam, persuaserunt ei ut purpuram et aurum in Hierosolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios usus verterunt, quo jam ante destinaverant. Id postquam Tiberius ex amico suo Saturnino, ipsius Fulviæ marito, de injuria conjugii facta quæsto, cognovit, jussit universos Judæos ex urbe pelli. Ex quibus Consules, defectu habito, quatuor millia militum miserunt in Sardiniam: plurimos etiam, qui patria religione detrectabant militiam, affecerunt pœnis gravissimis. Ita propter quatuor sceleratos omnes Judæi coacti sunt urbe cedere. Josephus.

CAP. 37. *A grassaturis*] Aug. cap. 32.

Romæ castra constituit] Compertum est, eum locum, quem hucusque vivarium appellarunt forma quadrata, inter portas Viminalem et Tiburtinam situm, urbisque muris junctum, castrum prætorium fuisse. In vineis enim aliquot in ejus medio sitis inventi sunt tubuli et fistulæ, quibus aqua Marcia ex proximo castello in eum derivabatur, cum iis inscriptio-nibus: L. IVN. CLARO. ET. AVR. SEVERO. COS. CASTRVM. PRÆTORIVM P. LXX. item: Q. AQVILIO. SABINO II. SEX. AVR. ANVLLINO. COS. CAST. PRAET. L. VRVAS. OFF. PED. CCCLXXXII. AQVA. MARC. Item in antiqua figulina: CASTR. PRAET. L. SILVINI. HELPIDIANI. *Onuphr. Panvin.*

Vagæ ante id tempus et per hospitia dispersæ] Sejanus vim præfecturæ, modicam antea, intendit, dispersas per urbem cohortes una in castra conducendo, ut simul imperia acciperent, numeroque et robore, et visu inter se, fiducia ipsis, in cæteros metus crederetur. Tacitus.

Populi precibus] Qui carere tum temporis histrionibus, ac reliqua ludorum varietate, non poterat. Juvenalis Sat. x. 'qui dabat olim Imperium, fascès, legiones, omnia, nunc se

Continet, atque duas tantum res anxius optat, Panem et Circenses.' Sed et multo ante M. Varro lib. II. de R. R. conquestus fuerat, Romulidas 'manus movere malle in theatro ac circo, quam in segetibus ac vinetis.'

Pollentina plebs] Plinius scribit, Pollentiam oppidum fuisse in majore Balearium. Fuit et altera Pollentia juxta Alpes inelyta lanarum nobilitate, sicut meminit Columella in octavo. Fuerunt et Pollentini in Piceno, in quinta Italiæ regione. De Pollentinis subalpinis loqui videtur Tranquillus, eo maxime, quod de regno Cotii dicit evocatam fuisse cohortem. *Beroald.*

Cujusdam primipilaris] Primipilarem dici existimo qui olim præditus fuerit hac dignitate: et ea forma dicitur primipilaris, qua consularis. *Beroald.* Vetus consuetudo tenuit, ut ex primo principe legionis promoveretur Centurio primipili: qui non solum aquilæ præerat, verum etiam quatuor centurias, hoc est, quadringentos milites, in prima acie gubernabat. Hic, tanquam caput totius legionis, merita consequèbatur et commoda. *Vegetius.*

A Cotii regno] Nero, Cotio defuncto, ejus regnum in Alpihus in provinciæ formam redegit: parebat tum Cotius Romano Imperio, aut certe socius erat. Est et Cotium in eisdem alpihus oppidum non obscuri nominis. *Sabell.*

Abolevit et jus moremque asyloꝝ quæ usquam erant] Si vere hæc Suetonius, sequitur ut post hæc tempora nulla usquam templa fuerint in toto imperio Romanorum asyli jure prædita. Sane apud Pausaniam in descriptione Græciæ observabamus, quoties fere de hoc jure templi alienjus auctor loquitur, dici id olim fuisse, hoc est, jam non esse. an propter hanc Tiberii legem? Sed Tacitus, qui fusc rem narrat lib. III. modum huic rei dicit adhibitum, non

autem omne penitus sublatum: quod nec fit verisimile. *Casaub.*

Libertatem ademittit] Ut earum civitatum quæ servitute oppressæ sunt, 'stipendiariæ' proprie dictæ, quæ aliquid populo Romano pependerunt, 'immunes,' quæ nihil, sic earum, quæ libertate donatæ sunt, 'fæderatæ' præcipue appellatæ, quæ aliquid ex fœdere debuerunt, 'liberæ' quæ omnino nihil. Libertas autem in eo comprimis sita fuit, ut suis uti legibus, suosque creare more patrio magistratus possent. *Signon.*

Quam Mithridatico bello meruerant] Romani Cyzico honorem habuerunt: estque etiamnum libera, multumque habet agri, partim antiquitus, partim dono Romanorum. *Strabo.*

Nec per eos quidem, nisi cunctanter et necessario] Tacitus Annal. II. 'Lætiore Tiberio, quia pacem sapientia firmaverat, quam si bellum per acies confecisset.' Ac paullo post: 'Nihil æque Tiberium anxium habebat, quam ne composita turbarentur.' Exerceri strenuorum civium virtutem nolebat: ne arma, adversus externos sumpta, in oppressorem libertatis principem verterent. Hinc quanto quisque bello melior, tanto magis infestum Cæsarem habuit. Tacitus eodem Annali: 'Camillus bellorum expertus habebatur: eo pronior Tiberius res gestas apud Senatum celebravit, et decrevere patres triumphalia insignia: quod Camillo ob modestiam vitæ impune fuit.'

Trascypolim] 'Rhescuporis' a Tacito, 'Rhascuporis' a Dione, quod et verius puto, vel 'Thrascuporis,' 'Rhascipolis' secundo Cæsaris de bello civili commentario vocatur. *Turneb.*

CAP. 38. *Ut vulgo jam per jocum Callipides vocaretur*] Καλλιπίδης olim proverbio dicebatur, qui, ut ait Terentius, sedulo movens sese, nihil promoveret. Utitur eo M. Tullius lib. XIII. ad Atticum: prorsus uti Suetonius: 'Biennium præterit, cum

ille καλλιπιδης assiduo cursu nullum cubitum processerit.' Plutarchus, in Apophthegmatis Laconicis, meminit Callipidæ cujusdam, tragædiarum histrionis. Licet igitur conjicere, Callipidem hunc, aut quisquis is fuit, ita gesticulationibus uti solere, ut, cum mira agilitate moveri videretur, a loco tamen non discederet. *Erasmus.*

CAP. 39. *In prætório]* Tacit. lib. IV. villam vocat. Sed Jurisconsulti pro parte villæ ad usum patris familias lautius ædificata Prætorium accipiunt, qua significatione usus est hic Sueton. Adde locum August. capite septuagesimo secundo, Calig. cap. 37. Tit. c. 8. Juvenal. Sat. I. 'Criminibus debent hortos, prætoria.' *Torrent.*

Cui speluncæ nomen erat] Nomen illi prætorio a re, quia impositum vel adjunctum huic nativæ speluncæ. Id secutos in positura villæ Romanos, docet Senecæ locus de villa Vatiæ: 'Speluncæ sunt duæ, magni operis, laxo atrio, pares manu factis, quarum altera solem non recipit, altera usque in Occidentem tenet.' *Lipsius.*

Incænante] Intus vel subter cænante. *Sabell.* Sic Columella 'impasci' pro ἐννέμειν, aut ἐννέμεισθαι, lib. II. c. 18. 'Ac neque suem velimus impasci, quoniam rostro suffodiatur et cespites excitet.' lib. VI. cap. 5. 'Itaque cum ablegabuntur, in ea loca perducendi sunt, quibus nullum impascitur pecus.' Sic apud Statium lib. VIII. Thebaid. 'inservare.' *Casaub.*

CAP. 40. *Capuæ Capitolium]* Infra scribet Tranquillus in Caligula, Capitolium hoc, quod erat Capuæ, de cælo tactum fuisse. Credibile est, nomen accepisse a Romano Capitolio, ad cujus similitudinem esset extractum. De quo Silius, scribens in undecimo, Campanos monstrasse Annibali loca Capuæ illustriora, sic ait: 'Monstrant Capitolia celsa, Stel-

latosque docent campos.' Fuit item Capitolium Beneventi. *Beroald.*

Capreas se contulit] Quam XII. villarum nominibus insedit, ait Tacitus. Iis villis nomina fuisse censeo XII. Deorum ex cap. 65. Sed et Pharus in ea insula, usui nautis, cap. 74. *Lips.*

Apud Fidenas supra XX. hominum millia] Non Fidenatium, ne erres: sed peregrinorum, qui ludorum causa eo convenerant. Nam Fidenæ ea tempestate pene vacuæ incolis fuerunt. Testes Horatius et Juvenalis. *Casaub.*

CAP. 41. *Amphitheatri ruina perierant]* Cæpto apud Fidenas amphitheatro, Atilius quidam libertini generis, quo spectaculum gladiatorum celebraret, neque fundamenta per solidum subdidit, neque firmis nexibus ligneam compagem superstruxit, ut qui non abundantia pecuniæ, nec municipali ambitione, sed in sordida mercede id negotium quæsivisset. Quinquaginta hominum millia eo casu debilitata vel obtrita sunt. Tacitus.

Decurias Equitum] Decuriæ Equitum sunt ordines, et decuriæ judicum, quas olim ordinavit Augustus: et, ut inquit Plinius, 'hi non Equites, sed judices vocabantur.' Equitum nomen subsistebat in turmis equorum publicorum. Judicum non nisi quatuor decuriæ fuere primo, vixque millia singula in decuriis inventa sunt. *Beroaldus.* Caligula quintam decuriam addidit. Calig. cap. 16.

Non provinciarum præsidēs ullos mutaverit] Præter eas, quæ Tacito traduntur, hanc ejus rei causam aperit Josephus: quod dicere soleret, 'si diutius magistratu iidem fruuntur, exsatiatos lucris segniores ad rapiendum fieri. Quod si successor imminet, non suffecturos eorum aviditati provinciales, dum decessor tanto magis spoliatur, quanto minus temporis ad hoc faciendum sibi putat reliquum.'

In quam rem utebatur similitudine a muscis petita. Vide lib. xviii. Antiquit. cap. 8.

Sine consularibus legatis] Syria, et Hispania omnis, excepta Bætica, inter Cæsaris provincias numerantur. Quibus qui præerant, Legati Cæsarium vocabantur l. penult. de off. Præf. l. iv. de off. assess. l. x. de accusat. Sed hæc nomina confuse admodum et promiscue ab auctoribus usurpantur, Præfecti, Proconsules, Proprætores, Præsides, Legati. *Torrent.* Vide Salmasii notam ad cap. 47. Aug. Taciti quoque illa huc spectant, circa finem Annal. i. 'Postremo eo provectus est, ut mandaverit quibusdam provincias, quos egredi urbe non erat passurus.'

CAP. 42. *Pro Claudio, Caldius*] Prisci 'caldum' dicebant: et Augustus, auctore Quintiliano, in epistolis ad Caium Cæsarem scriptis emendat, quod is 'calidum,' 'quam' caldum dicere mavult. Veteres autem usos esse in potu tam calida, quam frigida aqua, nullus ignorat. Hinc apud Martialem aiunt urceoli ministratorii: 'Frigida non desit, non deerit calda petenti.' Existimo, Tiberium pro Claudio Caldium joculariter appellatum, non tam ob aquam calidam, quam ob potiones calidas: de quibus sic loquitur Plinius in xxviii. 'Notandum nullum aliud animal, præter hominem, calidos potus sequi, ideoque non esse naturales.' *Beroald.*

In ipsa publicorum morum correctione] Postquam creari censores desiissent, ei curæ imperatores ipsi initio præfuerunt, aut alios qui præessent creaverunt, apud quos de moribus iudicium ageretur, et maxime inter conjuges. Qua de re Gell. lib. iv. c. 20. Ulpian. tit. vi. et Paulus de pactis dotalibus l. v. Adde, si lubet, Constantini Cæsaris legem Cod. Theodosiano de nuptiis. Frequens etiam in declamationibus conjugum de moribus actio. *Torrent.*

L. Pisone] L. Piso, urbis custos, ebrius ex quo semel factus est fuit majorem partem noctis in convivio exigebat: usque ad horam sextam fere dormiebat: hoc erat ejus matutinum. Officium tamen suum, quo tutela urbis continebatur, diligentissime administravit. Huic et divus Augustus dedit secreta mandata, cum illum præponeret Thraciæ, quam perdomuit: et Tiberius proficiscens in Campaniam, cum multa in urbe et suspecta relinqueret et invisa. Puto quia illi bene cesserat Pisonis ebrietas, postea Cossum fecit urbis præfectum, virum gravem, moderatum, sed mersum vino, et madentem. Seneca.

Omnium horarum amicos] Illa potius urbana esse dixerim, quæ sunt generis ejusdem, quæ ridicula dicuntur, et tamen ridicula non sunt: ut de Pollione Asinio seriis jocosque pariter accommodato dictum est, 'esse eum omnium horarum.' Quintilianus.

Cœnam ea lege condixit] Condicere, vetere lingua, est denuntiare; et condictio, denuntiatio; ut et veteres Grammatici et Jurisconsulti docent. *Muretus.* Condicere aliquando significat, consentire: *συνανεῖν* et *συμφάσθαι.* *Salmas.*

Ob epotam in convivio vini amphoram] Amphora est octava pars ejus vasis quod modium vini dicimus: modium vini Parisinum tricenos senos sextarios nostros capit, sextarius autem octonas eas quas pintas dicimus. In aridis autem pro amphora quadrantem sextarii habemus, id est, ternos bossellos, pro quibus vas trimodium habemus dimidiatum medimnum. Sic fit credibile quod a Tranquillo dicitur, epotam uno convivio ab uno homine vini amphoram. *Budæus.*

Boleti] Hinc *boletar* genus lancis aut disci, sic dictum, quod in eo boleti tantum apponerentur. postea

cibus omne genus sustinendis serviit, et pro quolibet escario vase usurpari cœptum est. Notum est illud Martialis distichon de boletari: 'Cum mihi boleti dederint tam nobile nomen, Prototomis, pudet heu, servio cauliculis.' *Salmas.* De boleto vide quæ ex Plinio ad caput 44. Claudii delibamus.

Ficedulæ] A fico, quo cibo præcipue pinguescit, nomen adepta est. Martialis: 'Cum me ficus alat, et pascar dulcibus uvis, Cur nomen potius non dedit uva mihi?' *Sabell.* Verba Favorini sunt: 'Quibus sumtus et fastidium pro facetiis procedit: qui negant ullam avem, præter ficedulam, totam comesse oportere: cæterarum avium atque altilium nisi tantum apponatur ut a cluniculis inferiore parte saturi fiant, convivium putant inopia sordere. Gellius.

Ostreæ] Palma mensarum diu jam tribuitur ostreis: harum vivaria primus omnium Sergius Orata invenit in Baiano, ætate L. Crassi Oratoris, ante Marsicum bellum, nec gulæ caussa, sed avaritiæ, magna vectigalia tali ex ingenio suo percipiens. Plinius.

Turdi] Horatius Epist. lib. I. de Menio scurra: 'non hercule miror Aiebat, si qui comedunt bona, cum sit obeso Nil melius turdo, nil vulva pulchrius ampla.' Multa de turdis et eorum sagina Varro de R. R. lib. III. c. 5. De Luculli turdis hæc ejusdem libri c. IV. leguntur: 'Ut in eodem tecto ornithonis inclusum triclinium haberet, ubi delicate cœnaret, et alios videret in mazonio positos coctos, alios volitare circum fenestras captos.'

CAP. 43. *Sellariam excogitavit*] Sellaria appellata sellæ ipsæ ad libidinem dispositæ; sic enim et 'sellaria domus aureæ Neronis' apud Plinium lib. XXXIV. c. 8. Et sellariolas vocat popinas Martial. libro V. Epigr. 112. in quibus Syrisus ille, de quo

Delph. et Var. Clus.

loquitur, centies sestertium non lectis accumbendo, ut honestos decet, sed cum nequissimis ac vilissimis hominibus sedendo absumpserat. A sedendo igitur sella, et inde sellaria, et sellariolus, et sellularius, qui sedendo opus facit. Livius libro VIII. Sunt qui ad meretricum cellas referre malint, sed recta scribendi ratio repugnat. *Torrent.* Cod. *Salmas.* *sellaria.* Sic et *Torrentius* legit ex duobus vetustissimis exemplaribus, adstipulante, ut videtur, Tacito initio Ann. VI.

Spintrias] Utitur eo vocabulo Suet. Calig. c. 16. Vitel. c. 3. et Lamprid. Eliogabalo. *Torrent.* Spinther armillæ genus: sed id nomen aliunde factum videri potest: Græci τὸν σπινθηρῆν scintillam vocant: καὶ σπινθηρίζειν scintillare: ut spintrias quasi spintiras, hoc est, libidinis scintillas, et fomenta quædam, interpretari possis. *Sabell.* Adi ad ea, quæ ex Turnebo ad c. 3. Vitell. afferuntur.

Cubicula plurifariam disposita tabellis ac sigillis lascivissimarum] Scribe, *dispositis tabellis.* Propertius verissime, 'Quæ manus obscænas depinxit prima tabellas, Et posuit casta turpia visa domo. Illa puellarum ingenuos corruptit ocellos, Nequitiaque suæ noluit esse rudes.' Meminit et Ovidius in *Matæotechnia* et Suetonius in vita Horatii. Pie vero et sapienter Concilii in Trullo Patres venterunt tabulas pingi lascivas, et τὴν ὕρασιw καταγοητευούσας, ut scribitur canone centesimo. *Casaub.*

Sigillis] Parvis quibusdam signis.

Libris Elephantidis] Elephantis apud veteres scripsit libellos, quibus varia genera concubitus complexus est. Martialis: 'Nec molles Elephantidis libelli.' *Beroald.*

Ne cui in opera edenda exemplar impetratæ schemæ deesset] Malim *imperatæ schemæ.* Schema hic significat quod apud Clementem in his verbis: Ἦδη δὲ ἀναφανδὸν τῆς ἀκολασίας ὕλης

Sueton.

5 D

τὰ σχήματα ἀνάγραπτα πανδημει θεώμενοι οὐκ αἰσχύνεσθε. Deinde, ἐπ' ἴσης ἐγγραφόμενοι τὰ Φιλαινίδος σχήματα, ὡς τὰ Ἡρακλέους ἀθλήματα. Legi etiam in Græcorum commentariis hæc verba: 'Ἀστυάνασσα Ἐλένης θεράπινα' ἦτις πρώτη ἐξεῦρεν Ἀφροδίτην καὶ ἀκόλαστα σχήματα. Latinorum Poëtarum nequissimus quisque figuram hoc sensu sæpe usurpavit. Non celabro lectorem, in optimis codd. ita scribi hunc locum: *ne cui in opera edenda impurata scenæ exempla deessent*. Casaub. In vetusto cod. repperi, *perpetratæ schemæ*, ut peracto scilicet operi nefario auctoritas ex libellis picturisque accederet. *Torrent.*

Paniscorum] Παν ὑποκοριστικῶς dicitur Paniscus. quod diminutivi genus in gentilibus etiam nominibus frequens. Syrus, Syrisus, Francus, Franciscus, Teuto, Teutiscus. *Salmas.*

Nympharum] Nympharum valde generalis est appellatio, cum et quædam terris præsent: ut Oreades, quæ præfectæ sunt τοῖς ὕρεσι: item Dryades, sylvarum præsidēs: atque eadem particula ἕμα præfixa, Hamadryades vocatæ: quia (ut verbis utar Plutarchi) ἴσον δένδρου τέκμαρ αἰῶνος λαχοῦσαι. Præterea Λειμωνιάδες, quæ pratis ac campis præsent. Adhæc Napeæ. Vallem dixere νάπηγ, et νάπος: nempe quia humida, puta, ἤν hoc est, *stillare, effundere*. A qua voce Hebræa etiam generale est Nympharum nomen: ut proprie νύμφη sit aqua. Latini, N in L, ut alias sæpe, converso, dixere lymphæ. Proprie igitur convenit Nympharum vocabulum Deabus aquarum præsidibus: quæ ex eo dictæ Hydriades, vel Ephydriades. *Vossius.*

Caprineum dictitabant] Mallem *Caproneum*, vel *Caprium*. Nam κάπρος, seu κάπριος, præterquam quod ad insulæ nomen alludit, et aprum, et id quo viri sumus significat. Unde καπρῶν quod Latine subare dicimus. *Torrent.*

Forte an eo simul alludere, quod modo narravit Suetonius, Paniscorum σχήματι delectatum fuisse. Ii autem Ægyptiis et Græcis pingebantur caprina facie, et cruribus hircinis, teste Herodoto in Euterpe. Propertius etiam 'Capripedes Panes' cecinit lib. III.

CAP. 44. *Pueros primæ teneritudinis*] Codex Salmas. *pueros*. *Lego putos*. Sic Romanorum lascivia pueros vocabat, quos Græcæ nutriculæ a salacitate nominis πύσθωνας itidem dixerunt, ἀπὸ τῆς πύσθης, id est, a puta, unde præputium. Hinc 'salaputium' nequiter Catullo appellatus Calvus.

Parrhasii quoque tabulam] Parrhasius fœcundus artifex, sed quo nemo insolentius et arrogantius sit usus gloria artis. Namque et cognomina usurpavit, Abrodiaetum se appellando, aliisque verbis principem artis, et eam ab se consummatam. Pinxit et Archigallum, quam picturam amavit Tiberius princeps, atque ut autor est Decius Eculo, LX. sestertiis æstimatam cubiculo suo inclusit. Pinxit et minoribus tabellis libidines, eo genere petulantis joci se reficiens. *Plinius.*

Ora morigeratur] Brodæus *Miscellan.* lib. II. c. 21.

Decies HS.] Viginti quinque milia coronatorum.

CAP. 45. *Solitus sit illudere*] Rem obscœnissimam verbo ambiguo textit, ut etiam inf. Claud. cap. 15. 'obscœnitatis in feminas reum.' Sed et Lactant. Divin. institut. VI. 'De istis loquor, quorum teterrima libido, et execrabilis furor ne capiti quidem parcat.' Vide sup. Cæs. cap. 22. Λεσβιάζειν vocant Græci. Atque hinc intellige Juvenal. vers. Sat. V. 'Si tibi contigerit capitis matrona pudici.' Sed hæc exponenti præfanda venia esset. *Torrent.*

Quam perductam] Membranæ, præductam. Melius et verius, *productam*. Nam lenonium verbum est 'produce-

re' Ciceroni, Plinio, aliis, pro προαγωγέειν. *Casaub.* Etiam 'perducere' lenonum est. Hinc perductor idem fere Plauto quod leno, in *Mostellaria*. *Antiq. Lexicon:* μαστρωπέω *lenocinor*, *perduco*. μαστρωπός, *leno*, *perductor*.

Nota] In optimæ fidei libro reperi: *mora in Atellanico exodio*: atque utrumque defendi videtur posse: illud, quod notatus infamia sit Tiberius, objecta oris obscenitate, hoc, quod histriones id de Tiberio intelligentes, et tractim pronuntiantes, aut etiam iterantes, attulerunt moram exodio, quam etiam histrionum moram secuta est mirifica populi assensio. *Turneb.* Legitur etiam in *Salmas. Cod. mora*.

Atellanico] Latina Atellana a Græca Satyrica eo tantum differebat, quod in Satyrica Satyrorum fere personæ inducebantur, ut aliæ æque ridiculæ, in Atellanis Oscæ, ut *Maccus*. Rhintonica autem est *ἰλαροτραγωδία* vel *ἰλαρωδία*. Et quid aliud est *Σατυρικὸν δράμα*, quam *ἰλαροτραγωδία*? Hujus auctor Rhinton Tarentinus. Unde apparet genus hoc in majore Græcia viguisse: atque inde Oscorum Atellanæ, similes Rhintonicis. *Salmas.*

Exodio] Juventus histrionibus fabularum actu relicto, ipsa inter se more antiquo ridicula intexta versibus jactitare cœpit, quæ inde exodia postea appellata, consertaque fabelis potissimum Atellanis sunt. Quod genus ludorum ab Oscis acceptum tenuit juvenus: nec ab histrionibus pollui passa est. eo institutum manet, ut actores Atellanarum nec tribu moveantur, et stipendia tanquam expertes artis ludicræ faciant. *Livius.*

CAP. 46. Pecuniæ parcus ac tenax] Dissentit Tacitus, non uno loco, ut libro I. 'Resistentibus ærarii Prætoribus subvenit Cæsar, pretiumque ædium Aurelio tribuit, erogandæ per honesta pecuniæ cupiens: quam

virtutem diu retinuit, cum cæteras exueret.' Lib. III. 'M. Pisonem ignominia exemit, concessitque ei paterna bona, satis firmus, ut sæpe memoravi, adversum pecuniam.' Dissentit et Dio. *Casaub.*

Comites peregrinationum] Amici et comites Augusti dicebantur, qui a consiliis Augusti erant, et amici quidem, quod in interiorem familiaritatem principis admissi, et in contubernium adsciti, omnibus ejusdem consiliis interessent. Comites iidem dicebantur, quod Augustum in omnibus processibus, ut vocabant, et expeditionibus bellicis comitarentur. Consiliarii etiam Augustorum dicebantur, ut in hac inscriptione Romæ: PROC. AD. BONA. DAMNATORUM. PROC. AD ALIMENTA. CONSILIARIO. AUGG. Comites igitur isti eodem et nomine et munere usque ad posteriores imperatores manserunt. Nam comites consistorii vel consistoriani dicebantur. consistorium, ut notum est, τὸ συνέδριον principis. Constantinus, ut honorarius esset titulus, effecit, et ad varias præfecturas et administrationes et artes extendit, quas hoc titulo honoravit. Atque hæc Comitum origo. *Salmas.*

Tribus classibus factis] Primum Constantinum gradus istos comitum fecisse volunt, et in primi ordinis, secundi, tertii distinxisse. Id tamen veterum omnium imperatorum exemplo fecit, qui amicos totidem classibus et ordinibus distinctos habuere. Nam in primas et secundas et tertias admissiones digerebantur, ut ait *Seneca* lib. VI. de Beneficiis. *Idem.*

Sexcenta sestertia] Quindecim milia coronatorum.

Quam non amicorum, sed Græcorum appellabat] Ita legendum est, non *gratorum*. Cave autem hic, cum eruditissimis viris, Græcos tantum natione intelligas. Disertim enim dicit *Suetonius*, Tiberium comites suos in tres classes distribuisse 'pro digni-

tate ejusque.' Non igitur pro natione. Per Græcos ergo significantur, partim veri Græci, viles tum Romanis et contempti, partim alii inferioris loci, et ad Græcorum instar parasitantes, plerique γελωτοποιοι. Græcorum nomine ejusmodi parasi tum fere veniebant. Notum est illud Juvenalis, 'Græculus esuriens in cælum, jusseris, ibit.' Et, si forte in hoc Suetonii loco aliquid mutandum, pro Græcorum rescribendum erit Græculorum. Quod majorem contemptum notat. Vix dubito, quin sic ediderit Suetonius. *Boxhorn.*

CAP. 47. *Augusti templum*] De templo Augusti quod Romæ fuit loquitur, de quo Aug. cap. 52. Alterum vero quod Nolæ, de quo paullo ante, etiam Tiberius dedicavit. Dedicare autem nisi perfectum non potuit. Sed hoc ideo inter opera publica, uti et Capitolium Capuæ, non recenset Sueton. quia publica proprie ea sola dicuntur, quæ pop. Roman. sunt. lib. xx. de verb. sig. Et alioqui non sequitur ut qui ea dedicarit, etiam de suo extruxerit. *Torrent.*

Comædum Actium] Comædos dicimus histriones, actores, recitatoresque comædiarum: comicos vero, ipsos Poëtas. Comædus fuit Roscius, comicus fuit Terentius, et Plautus. Ostendit Jurisconsultus Digestis de ædilitio edicto, in familia numeroque servorum fuisse comædos. *Beroald.*

Coactus est manumittere] An populi precibus id dare coactus est? Ita sane præcedentia mihi persuadent: ait enim, propterea spectaculis Tiberium 'rarissime interfuisse, ne quid exposceretur.' Minime id a populi Romani moribus alienum, a Cæsare egregii comædi manumissionem postulare. Non igitur satis causæ Glaucæ habuit, cur in simpulo fluctus moveret, et ad indagationem hujus rei eruditorum ingenia provocaret.

Quo peracto] Scriptum fuerat, *Quo pacto*. At linea negligenter litteræ p indita locum mox corrupit. *Lipsius.*

Hortalum Q. Hortensii oratoris nepotem] De quo infandâ quædam, et istis similia quæ hic cap. 45. de Tiberio, Val. Max. narrat lib. III. cap. 5. quo loco pro *Hortensius Corbio*, reponendum esse *Hortalus*, vir doctus divinatur.

Quatuor liberos] Qui tres liberos habebant, immunitatibus donabantur; tanto magis Hortalus, quum quatuor filios suscepisset, merebatur foveri, et sublevari a principe Tiberio: sed pudore deterritus est a petendo, ne inopiam suam in Senatu publicaret. Lex erat apud Lacædæmonios: 'Qui tres genuerit filios, eum esse immunem a custodia: qui vero quatuor, immunem ab omnibus oneribus:' author Aristoteles in secundo Politicorum. *Beroald.*

CAP. 48. *Proposito*] Tacitus: 'disposito per mensas millies sestertio.' Simile illud quod legimus de Augusto cap. 41.

Millies HS.] Id est, vicies quinque centenis millibus coronatorum propositis.

Et rursus quibusdam dominis insularum] Refert hanc largitionem Tacitus in anno DCCXC. Ego vero aliam principis ejusdem reperio isti simillimam: narrat enim Dio, Coss. Sex. Papinio, et Q. Plautio, qui erat annus DCCLXXXIX. stagnasse Tiberim plana urbis juxta, circum et collem Aventinum: esseque relabentem secutam magnam ædificiorum stragem: Tiberium millies HS. contulisse ad sublevandam inopiam eorum qui damnum fecissent. Meminit ejusdem munificentiae et Tacitus in illius anni actis, sed nonnihil a Dione dissentiens: incendium enim fuisse ait. Nec mirum sane, Imperatorem damna fortuitis casibus accepta a civibus aliqua largitione esse prosecutum, quum traditum ab Augusto morem, donan-

di pecunia urbes terræ motu afflictas, Tiberius tenuerit, ut constat factum in XII. urbibus Asiæ. *Casaub.*

In solo collocarent] Expedit enim Reipub. ut fœnore imminuto agris pretium accedat. Aug. cap. 12. Usus est autem Suet. Jurisconsultorum verbo: 'res soli' enim dicuntur ædes, agri, fundi, et cæteræ res immobiles, quæ solo junguntur. Similis locus Plin. lib. VI. Epist. 'Patrimonii tertiam partem conferre jussit in ea quæ solo continerentur.' *Torrent.*

Singula millia denariorum] Id est, singulos centenos coronatos. Mille namque denarii quatuor sestertiorum nummorum millibus æquivalent. Novem prætorianorum cohortes fuerint, (tot enim Augustus Romæ circa se habuit,) et singulæ non plures, quam legionariæ, milites haberint, id est, quadringentos et viginti. Sic CCCLXXVIII. coronatorum M. donativum illud constiterit.

Nullam Sejani imaginem inter signa coluissent] Prima cohors reliquas et numero militum et dignitate præcedit. Hæc imagines imperatorum, hoc est, divina et præsentia signa veneratur. *Vegetius.*

Missiones veteranorum] Ultra militiæ merita militibus honeste missis etiam præmia dabantur. Quæ ne daret Tiberius, veteranos ad mortem usque sub signis tennit. Adde locum Caligulæ cap. 43. et Aug. cap. 49. ubi de commodis missionum. *Torrent.*

Disjectis terræ motu civitatibus] Qua de re Eusebius Pamphilus lib. II. Chronicorum. Adde ad illustrationem hujus loci nummum argenteum, in cujus superficie vultus Tiberii, in altera effigies Asiæ muliebri specie sedens, cum his litteris: CIVITATIBUS. ASIAE. RESTITUTIS. *Jos. Scaliger.*

CAP. 49. Cui census maximus fuerit] Nam quater millies HS. id est, centies centena millia coronatorum, sub Augusto possedit, autore Seneca

lib. II. de Ben. cap. 27. Idem, quasi sub onere divitiarum fatisceret, subinde queri Augusto solebat, 'A studiis se abductum. Nihil tantum in se congestum esse, quantum perdidisset, relicta eloquentia:' teste ibidem Seneca.

Quirini consularis] Idem hic, Lipsii judicio, qui in Syriam missus ad census describendos: de qua re multa Joseph. I. XVIII. c. 3. et seq. et mentio ejus apud Lucam in historia sacra.

Prædivitis et orbi] Posteris laxitas mundi et rerum amplitudo damno fuit, postquam Senator censu legi cæptus, judex fieri censu, magistratum ducemque nil magis exornare, quam census: postquam cæpere orbitas in autoritate summa et potentia esse, captatio in quæstu fertilissimo, ac sola gaudia in possidendo. *Plinius.*

Confiscatos] Id est, bonis in fiscum redactis spoliatis. Inter eos forsam Antiochus Comagenus fuit, cui HS. millies confiscatum Caligula restituit, cap. 16.

Quod partem rei familiaris in pecunia haberent] Romæ quidem A. U. C. DCCV. Julius Cæsar, quia complures multam vim pecuniæ habere, eamque omnem suppressimere dicebantur, edixit, ne quis vel in argento, vel in auro etiam possideret plus pecuniæ, quam LX. sestertia, quam quidem ipse legem non tulit, sed jam ante latam tunc renovavit, sive ut creditoribus debitores aliquid pendere opus haberent, indigentibusque alii mutuo darent; sive ut locupletes qui essent manifestum fieret; neve quis immodicam pecuniam haberet, ne se absente novi motus aliqui exsisterent. *Dio Cassius.* Consule etiam cap. quadagesimum octavum.

Et jus metallorum] Multæ civitates, et potissimum in Hispania, (quæ regio metallorum ferax est,) jus habebant fodiendi metalla. *Tradit Plin.*

in XXXIII. vicena millia pondo auri annis singulis Asturiam, atque Gallæciam, et Lusitaniam præstitisse. *Beroald.*

CAP. 50. *Præbitisque annuis*] Annua appellant Jurisconsulti, et annuum ἑλληπτικῶς et absolute, id quod alimentorum causa in singulos annos præstatur l. x. et xiv. de annuis legatis. Plin. Epist. ad Trajanum, 'ut publici servi annua accipiant.' Cum igitur Augustus, annua filia præstare solitus, nihil de eo in testamento cavisset, Tiberius, tanquam morte defecisset liberalitas, ac quasi nefas esset, et juri publico adversaretur, contra testatoris voluntatem facere, nihil præstitit. *Torrent.*

Quibus tantum interdum et ægre uti solebat] Cod. Salmas. quibus tamen interdum et egere et uti solebat.

Quare non parentem patriæ appellari] In antiquis nummis superbissimus simul et ineptissimus hic illius titulus invenitur, JVLIA. AVGVSTA. GENETRIX. ORBIS. *Casaub.*

Quod non majoribus] In Cod. Masasiano desunt illa quod non. Atque ita lectio, ni fallor, multo concinnior erit.

Nec fœminæ convenientibus negotiis abstineret] Fatum Augustæ domus, ut fœminæ majestatem ejus imminerent, ac dominandi avidæ, virilibus curis sexum exuerent. Nota ex Tacito utriusque Agrippinæ πολυπραγμοσύνη.

CAP. 51. *In decurias*] Judicium, de quibus antea.

Adscribi albo] Erat album decurionum, album citharædorum, album pontificum, erat et album judicium. Accipitur autem pro tabula, in qua judicium nomina scripta proponebantur. Si quis vero album corrupisset, puniebatur: quia Prætoris majestas contenta videbatur. Vide Ulpianum libro Digestorum secundo, titulo De jurisdictione judicium. Quin etiam libro quinquagesimo Digestorum ti-

tulus est de albo scribendo: ubi docet Ulpianus quo ordine decuriones in albo scriptos esse oporteat. Quintilianus in XII. multos cognovisse se tradit, qui tædio laboris, quem ferrententibus ad eloquentiam necesse est, confugiunt ad hæc diverticula desidæ, quorum alii se ad album ac rubricas transtulerunt, et formularii, vel, ut ait Cicero, leguleii quidam esse maluerunt. *Beroald.*

Codicillos] Qui sic dicti sunt a caudicibus, id est, arborum libris: plures enim lignæ tabellæ glutino jungebantur, item ut junguntur hodie nostrates libri. Sed ante, quam in arborum libris, palmatum in foliis esse scriptum, Plinius autor est, cujus hæc sunt verba: 'Publica postea monumenta plumbeis voluminibus, mox et privata linteis confici cœpta, aut ceris, pugillarium enim usum fuisse etiam ante Trojana tempora, invenimus apud Homerum.' Quibus verbis pugillaria significat codicillos esse, id est, tabellas, cera illitas, in quibus pungendo, stylo impresso, scriberetur: unde pugillaris nomen. Verum etsi ante chartam fuere, post eandem tamen inventam mansere codicilli, commodi scilicet causa: quoniam, ubi charta et atramentum non adesset, ut in itinere, in cœna, in Senatu, codicilli stylo scripti mittebantur. *A. Manutius.*

E sacrario protulit] Intelligit locum Augusto consecratum, ubi ejus imago habebatur et colebatur a Julia uxore quondam ipsius, tunc sacerdote. eo loci videtur Julia pretiosissima κειμήλια ab Augusto sibi relicta habuisse. Alia notione 'sacrarium principis' in leg. ult. § legatis, D. de muneribus et honor. et alibi. *Casaub.* Etiam privatarum ædium sacrarium apud Cic. legimus Verr. vi. 'Erat apud Heium sacrarium cum magna dignitate in ædibus.' Et Epist. ad Memmium, 'qui habitat in tuo sacrario.' *Torrent.*

Prohibuit consecrari] A Claudio tamen religionem cœlestem est consecuta. In cujus vita sic Tranquillus capite 11. 'Aviæ Liviæ divinos honores, et Circensi pompa currum elephantorum Augustino similem decernendum curavit.' Pleniusque de eo Dio lib. LX. qui Claudium ait effigiem ejus intulisse templo Divi Augusti, ac tum sacra ei fieri jussisse per Vestales, tum ut mulieres per ejus nomen jurarent. Hinc in nummo veteri: S. P. Q. R. DIVAE. IVLIAE AVGVSTI. FIL. Consecrata autem habitu Junonis, ut in ea Juno coleretur. Prudentius: 'Adjecere sacrum, fieret quo Livia Juno.' *Vossius.*

In antliam condemnato] Meminit hujus supplicii Artemidorus lib. I. capite 1. *Casaub.* Ἀντλία machinæ haustoriæ genus esse videtur apud Martialem lib. IX. 'Sed de valle brevi quas det sitientibus hortis Curta laboratas Antlia tollit aquas.' *Glossar.* Græcol. *sentina*, ἀντλία. Existimo veteres, quemadmodum ad triremis publicæ remum, ita et ad rotas aquarias et antlias publicas, reos aliquando damnare solitos. De priori pœnæ genere exempla sunt apud Valer. Max. et Zonaram. De posteriore hic habemus. *Pithæus.*

CAP. 52. *Neque naturalem Drusum]* Ita a Jurisconsultis frequenter dici observavimus patres naturales, qui vulgo legitimi dicuntur: quamvis recentiores naturalem filium appellent, qui ex concubina genitus est. Isidorus, 'Naturales,' inquit, 'filii dicuntur ingenuarum concubinarum, quos sola natura genuit, non honestas conjugii.' *Beroald.* Paulo post: 'nepotem ex Druso filio naturalem.'

Justitio longiore inhihito] Livius 'remittere justitium' vocat. Ita l. X. 'Itaque et supplicationes ob rem bene gestam Consulis nomine decernunt: justitium remittitur, quod fuerat per dies decem et octo.'

Iliensium legatis] Ilii antiqui Stra-

bonis, id est, Tiberii quoque tempore, nullum exstitit vestigium. Vide eum libro XIII.

Alexandriam adiisset] Lege quæ ex Tacito depromuntur ad c. 35. Cæs.

Mandata prolaturum, nisi ea secreta obstarent] Nisi in mandatis simul datum fuisset Pisoni a Tiberio, ut ea non proferret. Erant enim illa inter arcana domus, quæ non vulganda. De quibus Tacitus Annal. I. Iis vulgaris, ex Tiberio ultimum supplicium exitiumque et Pisonem et omnem ejus domum manebat: iccirco non protulit. *Boxhorn.*

Incepitum] Cod. Salmas. *inscriptum*, nempe statuis, aut publico alias loco, ut mos eorum quoque temporum ferebat. Vide Cæs. c. 80.

CAP. 53. *Si non dominaris, inquit, filiola, injuriam te accipere existimas]* Calpurnius Flaccus Declamatione VI. 'Sceleratis ingeniis, et plus quam civilia cupientibus, non dominari, instar servitutis est.' Nec abludit Senecæ dictum epistola XV. 'Denique ut nihil illis Fortuna detrahat, quicquid non acquiritur, damnum est.' Paulo aliter Jason tyrannus apud Philosophorum Politicor. l. III. Ἰάσων ἐφη πεινῆν, ὅτε μὴ τυραννοῖ, ὡς οὐκ ἐπιστάμενος ἰδιώτης εἶναι. *Casaub.* Sic Tacit. quoque, 'correptam Græco versu admonuit, ideo lædi quia non regnaret.' Sed et Aristoteles lib. III. Politic. tale aliquid a Poëta quopiam dictum fuisse significat. Verum et Poëtæ nomen, et versus ipse hactenus ignorantur. Poterat et hic conceptus esse, Εἰ μὴ τυραννεῖς, θύγατερ, ἀδικεῖσθαι δοκεῖς; *Torrent.*

Modo ad statuum Augusti] Frequentius quidem servi, sed tamen et alii, ad statuas cœfugere soliti. Exemplum Antonii, ejus qui Triumvir fuit filii, Aug. c. 17. Agrippinam igitur calumniabatur Tiberius, quod istiusmodi consilia ad concitandam ipsi invidiam cogitabat. Unde SCto postea prohibitum fuit, ne quis in alterius

injuriam ad statuas Principum confugeret, imaginesve eorum portaret: qui secus faceret, in vincula publice mitteretur. L. XXXVIII. de injuriis. L. XXVIII. de pœnis. *Idem.*

Modo ad exercitus fugere velle] Quippe militi gratissima, quod pridem Tiberium anxium habuerat. Eo pertinent illa ex Annal. I. ‘Nihil relictum imperatoribus, ubi femina manipulos intervisat, signa adeat, largitionem tentet. potioem jam apud exercitus Agrippinam, quam legatos, quam duces: compressam a muliere seditionem, cui nomen principis obistere nequiverit.’

Verberibus] Verbera non solum dici pro verberatione ipsa, sed etiam pro instrumento accipi accommodato verberationi, indicat Quintilianus in Declamationibus sic scribens: ‘Ignes ex proximo raptos, verbera, quæ casus obtulerat, invado.’ *Beroald.*

Inter nefastos referendum suasisset] Dies Fasti, per quos Prætoribus omnia verba sine piaculo licet fari. Contrarii horum vocantur dies Nefasti, per quos dies nefas fari Prætozem, Do, Dico, Addico. Itaque non potest agi. Necessè est, aliquo eorum uti verbo, cum lege quid peragitur. Varro.

Imputavit etiam] Ita passim autores loquuntur. Seneca epist. I. ad Lucil. ‘Sed tanta stultitia mortalium est, ut quæ minima et vilissima sunt, certe reparabilia, imputari sibi, cum impetrare, patientur.’ Noster infra Ner. c. 36. ‘Cum quidam crimen ultro faterentur, nonnulli etiam imputarent, tamquam aliter illi non possent nisi morte succurrere.’

Laqueo strangulatam] Infamissima mors erat eorum, qui laqueo vitam finiebant. Et in pontificalibus libris cautum fuerat, ut tales insepulti abjicerentur. Unde et Virgilius tale genus mortis eleganter appellat in forme, cum ait: ‘Et nodum informis lethi trabe nectit ab alta.’ *Beroald.*

Strangulatam] Cod. Salmas. *strangylatam*. In multis enim vocibus Latini τὸ V eandem potestatem ac sonum cum Græcorum Γ habuit: quod luculenter docet eruditissimus Vossius De arte Grammatica l. I. c. 12. Subinde igitur ex Augusti sententia scripsisse videntur librarii, qui perinde scribendum, ac loquamur, existimabat. Aug. c. 88.

Gemonias] Sic dictas, quod gemitu et calamitatibus scaterent: quoniam illuc per Hamotrahonas raptabant unco damnatorum cadavera. Nam quod aliqui augurantur de Gemonio autore, vel qui primus sit exturbatus, parum comperi. Gradus vel scalæ dicebantur, quantum conjectura ducor, quod surrectus foret locus ac gradibus quibusdam conscenderetur: Proinde ἀναβαθμὸς appellat etiam Dio in Tiberii rebus, ubi de Sejani servis loquens, ait, καὶ κατὰ τῶν ἀναβαθμῶν, καθ’ ὧν οἱ δικαιοῦμενοι ἐρρίπτοντο, κατιόντες ὄλισθον καὶ κατέπεσον. *Cælius Rhodiginus.*

CAP. 54. *Destitutus morte liberorum*] Liberos vocat filios tantum; Germanicum ac Drusum, et illum quidem adoptivum, cum liberorum appellatione nepotes etiam, ac pronepotes, quique ex his descendunt, latissime comprehendantur, adoptivi vero vix pro liberis habeantur. l. CCXX. de verbor. significat. l. LI. de legatis, l. II. l. LXXV. de condit. et demonst. Tiberius quidem, ex Druso filio nepos, etiam tum superstes, a Caligula post interemptus, c. 23. *Torrent.* Paulo post c. 4. ‘Nepotemque suum ex Druso filium naturalem.’ Nisi istic verior lectio quam in Codice Salmas. reperio: *nepotem ex Druso filio naturalem.*

Diem utriusque tirocinii] Calig. capite 10.

Ineunte anno] Calendis Januarii. Illo enim die vota suscipiebantur, quoniam principio anni (ut inquit Ovidius in I. Fastorum) ‘Templa pa-

tent, auresque Deum, nec lingua ca-
ducas Concipit' ulla preces, dictaque
pondus habent.' *Beroald.*

Fame necavit] Morte miserrima,
atque adeo detestabili, ut his etiam
qui iudicum sententia sic mori coge-
bantur defossis sub terra, ut et virgi-
nibus Vestalibus, cibaria nihilominus
apponerentur, ad evitandam supplicii
diritatem. *Torrent.*

Unco] Ut unco traherentur: sic
uti olim acclamatum est a Senatu in
Commodum Imperatorem. 'Qui Se-
natum occidit, unco trahatur: qui
templa spoliavit, unco trahatur.' Et
id sæpius repetitum. *Beroald.*

*Ut tomentum e culcita tentaverit
mandere*] Est plane mirum, quod Ta-
citus ait, 'Drusum his se miserandis
alimentis, mandendo e cubili tomen-
tò, nonum ad diem detinuisse.' Si-
mile est quod refert Herodotus Callio-
pe de Persis Eleunte obsessis: Οἱ ἐς
πάν ἤδη κακοῦ ἀπικρέμοι ἔσαν οὔτω, ὥσ-
τε τοὺς τόνους ἔψοντες τῶν κλινέων ἐσι-
τέοντο. Etiam apud Plutarchum in
Bruto milites quidam Cæsariani ὑπὸ
λιμοῦ τῶν ἰστίων καὶ σχοινίων ἐσθίοντες
διαγίνονται. De iisdem scribit Ap-
prianus, per quinque dies tolerasse ip-
sos famem, λιχμωμένους τὴν πίσσαν, ἢ
ἰστίων ἢ κάλων διαμασσωμένους. *Cusaub.*
Tomentum, stramentum, farcimenque,
quò culcitæ farciuntur. Festus: 'Cul-
cita, quod tomento inculcatur, appel-
lata.' Jurisconsultus libro III. de
legatis: 'Tomentum cognominaba-
tur Circense, ex arundinibus concisis
factum, idque stramentum habebatur
plebeiorum.' Circense vocabatur ex
eo, quod in Circo Romano sterneba-
tur, illicque egestosi acquiescebant.
Seneca in lib. ad Gallionem de vita
beata, 'Nihilo,' inquit, 'miserius
ero, si lassa cervix mea in manipulo
fœni acquiescat: super Circense to-
mentum per sarcinas veteris lintei ef-
fluens incubabo.' *Beroald.*

*Amorum sic reliquiis dispersis, ut
vix quandoque colligi possent*] Sævissi-

morum hominum mos, reliquias eo-
rum post obitum spargere, quos vivos
vehementer odissent: cujus rei exem-
pla in historia ecclesiastica et sanc-
torum martyrum multa. Sic magni
illius Pyrrhi disjectæ reliquiæ; ut et
historici testantur, et Ovidius in Ibin:
'Nec tua quam Pyrrhi felicius ossa
quiescant, Sparsa per Ambracias quæ
jacuere vias.' Potest huc referri
quod scribit Valerius Maximus de
Sylla: Quinque millia Prænestino-
rum interficienda, protinusque per
agros dispergenda curavit.' *Cusaub.*

CAP. 55. *Viginti sibi e numero
principum*] Exemplo Aug. c. 35.

*Inter quos cum plurimorum clade
Ælium Sejanum*] Seneca Ep. IV. de
Vatia quodam, ruri abdito, ac nulla
alia re, quam ocio, noto: 'Quoties
aliquos amicitia Asinii Galli, quoties
Sejani odium, deinde amor merserat,
(æque enim offendisse illum, quam
amasse, periculosum fuit,) exclama-
bant homines: O Vatia, solus scis
vivere.' Luculentur hanc tragœdiam
Satyr. X. Juvenalis exsequitur.

Nepotemque suum ex Druso] Ti-
berium, de quo c. 54. et 62.

CAP. 56. *Nihilo lenior in convictores
Græculos*] Quorum tamen quosdam
eximie et constanter, ut videtur,
amavit: in his vel præcipue Potamo-
nem Philosophum: cui patriam re-
petenti viatici loco tales dedit literas:
Ποτάμωνα τὸν Λεσβόνακτος εἴτις ἀδικεῖν
τολμήσει, σκεψάσθω εἶμοι δυνήσεται πο-
λεμεῖν. *Cusaub.*

Relegavit Cinariam] Interpretes
Cynaram ex Plinio lib. IV. c. 12.
una enim Sporadam est. Quæ, sic-
ut et Cyclades, plenæ tunc exulibus
fuere. Auctor Tacitus. *Torrent.*

Quod Dorice Rhodii loquantur] Do-
rica eadem est quæ Æolica. Omnes
enim Græci, qui extra Isthmum de-
gunt, Atheniensibus, Megarensibus,
et Doriensibus, qui circa Parnassum
sunt, exceptis, hodieque Æolenses
dicuntur; ac probabile est Dorien-

ses, cum pauci essent, ac solum asperrimum colerent, eo quod aliis non permiscerentur, linguam suam retinuisse, et ad ejus societatem alios quoque cognatos populos pertraxisse. Strabo.

CAP. 57. *Sæva ac lenta natura*] Sejanus apud Tacitum lib. iv. Annal. de eodem, 'Gnarus lentum in meditando, ubi prorupisset, tribus dictis atrocita facta conjungere.' Est vero non unum, sed duplex lenitudinis genus. Nam interdum dē eo dicitur, qui præ stupore quodam irasci nesciat: estque hæc lenitudo ἀναισθησία quædam. Interdum lenitudo, sive natura lenta eum affectum ac genus iræ designat, quem Græci κότον, quasi dormientem iram, appellant. Ea est quam Seneca ait, 'sævam manu, verbis parciolem:' nec non 'altam gravemque, et introrsus versam.' Hæc ita odiosa est, adeoque grande malum, ut ejus comparatione simplex ira, et quæ se statim promittit, virtutis nomen invadere non erubescat. Inde illud est apud M. Tullium primo de legibus, 'honorum virorum esse admodum irasci.' Propertius lib. iii. 'Non est certa fides, quam non injuria versat: Hostibus eveniat lenta puella meis.' Casaub. Adde quod Augustus prædixit, 'Miserum populum Romanum, qui sub tam lentis maxillis erit.' c. 21.

Theodorus Gadareus] Apud Suidam, duobus locis, ex Dione aut alio scriptore antiquo hæc recitantur: 'Ἀλέξανδρος Αἰγῶν ἐκάλει τὸν Νέρωνα πηλὸν αἵματι πεφυρμένον. Casaub. Adjicit interpretationem Cod. Salmas. id est, lutum a sanguine maceratum, quam et in nonnullis Casaub. reperit. Per lutum lenta natura, per sanguinem sævitiæ Tiberii significatur.

Πηλὸν αἵματι πεφυραμένον] Æschylus in Agamemnone, αἵματι δ' οἶκος ἐφύρθη. Arrianus dissertationum libro primo, τοῦτο τὸ σωματικὸν οὐκ ἔστι σὸν· ἀλλὰ πηλὸς κομψῶς πεφυραμένος,

Persius, 'Udum et molle lutum es.' Φύραμα Græcis dicitur intritum sive harenatum: et apud Strabonem ac Plutarchum φυρῶν πηλὸν in lib. de solertia animalium: quod et φύραμα μαλάττειν dicunt, ut Epiphanius contra Ophitas lib. i. Casaub.

Scurram] Variæ sunt vocis 'scurra' significationes. Media Latinitas scurras histriones et mimos appellavit. Prudentius: 'Dum scurra saltat fabulam.' Spartiano scurræ sunt corporecustodes et protectores principis, qui et domestici dicebantur. Posterior ætas 'buccellarios' eosdem vocavit. Nam agaso, domesticus; adsecula, buccellarius, scurra συνώνυμα sunt. Buccæ Juvenali dicuntur: 'notæque per oppida buccæ.' Item, 'Mævius et Matho buccæ.' Veteribus glossis buccones: bucconēs, παράσχοι, βουκκίωνες. sed ibi buccæ et bucciones pro scurris, ut vulgo, accipiuntur. Salmas.

Cogi juberet] 'Cogi' judicia dicuntur a Præto, quando judices ad judicandum congregantur, atque conveniunt. Itidem ut dicimus, 'coactus est Senatus.' Beroald. Aug. c. 36. 'Ut centumviralem hastam, quam quæstura functi consueverant cogere, decemviri cogent.'

Statuæ quidam Augusti caput demserat, ut alterius imponeret] Invaluerat ea ætate mos, veteres statuas μεταβρῦθμίζειν in aliam formam, capite et titulis permutatis, 'surdo,' ut loquitur Plinius, 'figurarum discrimine.' Ita Caligula simulachra numinum tota Græcia acquisivit, quibus capite dempto suum imponeret, ait Suetonius lib. iv. cap. 22. Nusquam autem factum id legimus aut frequentius aut inverecundius, quam apud Rhodios: de quorum statuis urbani homines dicere soliti, eas esse histrionibus similes. Vide Dionem Chrysostomum in Rhodiaca oratione. Reperio etiam non dempto capite titulos mutari solitos, quod

μεταγράφειν Pausanias dicit in Atticis. Τὰς Μιλτιάδου, inquit, καὶ Θεμιστοκλέους εἰκόνας ἐς Ῥωμαίων τε ἄνδρα καὶ Θράκα μετέγραψαν. Et in Corinthiacis refert idem, Orestis veterem statuam, mutato titulo, Imperatori Augusto fuisse consecratam. Auctor est Hieronymus moris fuisse, ut victorum tyrannorum statuæ mutato capite victoribus consecrarentur: Sic ille Comm. in Habacuc Prophetam lib. altero: 'Si quando tyrannus detruncatur, imagines quoque ejus deponuntur, et statuæ: et vultu tantummodo commutato, ablatoque capite, ejus qui vicerit facies superponitur.' *Casaub.*

Circa Augusti simulacrum servum cecidisse] Voluit enim Tiberius, novo numini patri suo non minus reverentiæ præstari, quam cæteris Diis, quorum templa, aras, statuas et effigies perfugium præbuisse servis, quos inclementes domini persequerentur, notum est. *Idem.*

Vestimenta mutasse] Pars honoris, qui more majorum Diis exhibebatur, erat, ut in eorum conspectu neque diceretur, neque fieret quicquam, in quo esset aliquid obscœnitatis, ut disputat Athenæus lib. VIII. et Arrianus Dissertationum libro II. cap. 8. Plutarchus in Quæstionibus Romanis, ἐν ναφῇ ἱερῶν γυμνοῦν ἑαυτῶν ἀθέμιτόν ἐστιν. *Idem* translatum ad honorem hominum: Valerius Maximus libro II. 'Manifestum igitur est, tantum religionis sanguini et affinitati, quantum ipsis Diis immortalibus tributum: quia inter ista tam sancta vincula non magis quam in aliquo sacro loco, nudare se, fas esse credebatur.' Inde patuit ad calumniam hic locus: tributum enim impietati, quomodo ante notabamus crimen majestatis solitum fuisse illis temporibus appellari, quod et Dio observat lib. LVII. Similis historia in vita Domitiani apud Xiphilinum de ea muliere quæ occiditur ἀποδουαμένη

ἐναντίον εἰκόνας τοῦ Δομιτιανοῦ. *Idem.*

Nummo vel anulo effigiem impressam latrinæ aut lupanari intulisset] De Augusti effigie Suetonius: sed et de Tiberii imagine exemplum non prætereundum Seneca recenset, in tertio de Beneficiis cap. 26. 'Cœnabat,' inquit, 'Paulus prætorius in convivio quodam, imaginem Tiberii Cæsaris habens ectypa et eminente gemma. Rem ineptissimam fecero, si nunc verba quæsiero, quemadmodum dicam illum matellam sumpsisse. Quod factum simul et Macro ex notis illius temporis vestigatoribus notavit. At servus ejus, cui nectebantur insidiæ, ei ebrio anulum extraxit. Et cum Macro convivas testaretur, admotam esse imaginem obscœnis, et jam subscriptionem componeret, ostendit in manu sua servus anulum.'

CAP. 59. *Asper et immitis*] Primos quatuor versus ad ea tempora, quibus Rhodi egerit, referendos esse ex eo manifestum est quod subjicitur, 'Non sunt tibi millia centum.' Id enim ut de eo dictum qui in patris sit potestate intelligo, ac proinde ante Principatum tantum vere dici de eo potuit. Quin singula disticha priora quatuor diversorum temporum fuisse crediderim. *Torrent.* Inspice c. 15. ex quo patet, post reditum ex secessu Rhodio, adoptatum ab Augusto, nihil deinceps pro patrefamilias egisse.

Non sunt tibi millia centum] In quodam satis emendato codice legi, *quater et non sunt tibi millia centum.* Quæ lectio non displicet. Census enim equestris erat quadringentorum millium. Sensus est, Tiberium Equitem jure dici non posse, qui nec quidem in censu habeat centum millia: vel cui non sit census equestris, hoc est, millia quadringenta. *Beroald.*

Aurea secula] Quæ sub Augusto fuerunt. Virgilius: 'Jam redit et virgo, redeunt Saturnia regna.' Et rursus: 'Toto surget gens aurea

mundo.' *Sabell.*

Adspice felicem] Sensus est: Quem admodum Sylla, Marius, M. Antonius ab exilio revertentes truculentissimi et sanguinarii tyranni extiterunt, ita Tiberius, ab exilio Rhodio ad principatum Romanum accedens, sanguine et crudelitate bacchabundus dominatur. *Beroald.*

Civilia bella] M. Antonius civilia bella plura commovit: Mutinense adversus Decium Brutum: Philippense adversus alterum Brutum et Cassium: Actiacum adversus Augustum. *Idem.*

Regnabit sanguine multo, Ad regnum quisquis venit ab exilio] Uberrimam exemplorum sylvam suppeditat historia Imperatorum Constantinopolitanorum. Causas quærere libet. Quibus in exilium pelli proceribus contigit, eos factione pulsos necesse est, proindeque multos habere inimicos, quod in Sylla, Mario, et Antonio verum est: vel magno rerum præsentium fastidio atque ocio cessisse: quod in Tiberio accidit. deinde certum est *τοὺς ἀτυχοῦντας* (quod Ælianus eleganter ait) *ἐξαγριοῦσθαι*, atque efferari. Otho, apud Tacitum primo Historiarum, inter metus sui causas ponit principis ingenium 'longo exilio efferatum': et in primo Annalium sapienter adæque reformidat populus Rom. 'trucem Agrippam, et ignominia accensum.' Simile quid de Cæsare Gallo etiam Marcellinus initio xiv. Sed interior causa est, quod qui patiuntur vel exilium vel aliam calamitatem, ii, dum assidue cogitant de vindicta inimicorum suorum, paullatim habitum induunt hominis crudelis, sævi, feri: quem animi habitum postea rerum potiti in eos primo, quibus sunt offensi, exserunt, deinde in alios: vel quia ipsi semel *ἀποθεθριωμένοις* sævitia placet, et pretium est: vel quia dum aliquos occidunt, novos subinde sibi hostes creant. Ita quotidie seges oleiscit

exercendæ illius ferinæ naturæ. Adde quod omnes in adversis iniqua experiuntur hominum judicia, quasi dignissimi sua pœna sint, ut verissime Velleius ait: 'Inde vilitas et contentus calamitosorum adversum omnes: inde calamitosorum adversum omnes odium, et *κότος*, ac diu *τεθησαυρισμένη ὀργή.*' *Casaub.*

Ab impatientibus Romæ domini] Cod. Salmas. *impatientibus remedium.* Eo sensu, quasi acerbitatem suam labentis Reipublicæ medicinam esse ignorarent.

Oderint, dum probent] Habeant me odio, dum palam probare cogantur: idemque erit, ac illud, 'Oderint, dum metuant.' Sed probabilius est: Ferant præ se odium obrectationibus, et famosis libellis, modo nos certo animi iudicio probent. *Sabell.*

CAP. 60. *Locustam, quam prægrandem ceperat]* Piscium *ἀναίμων* genus quoddam dixere *μαλακόστρακα*, quasi dixeris, testa quidem, sed molli, contexta. Plinius vocat crustata, vel crustis tecta. Horum quatuor esse genera, refert Aristoteles; locustæ, astacos, squillas, et caneros. Locustæ seu *κάραβοι* anteriori corporis parte rigent, ac binis præliantur cornibus, et utrinque præditi sunt pedibus quinis. Iis usque adeo capiebatur Callimedon orator, ut exinde 'Carabi' nomen acceperit. *Vossius.*

Ob surreptum e viridario pavonem capite punit] Tiberio suppar Pescennius Niger haud minus severe militem habuit. De eo sic in ejus vita Spartianus: 'Ob unius gallinæ direptionem, decem commanipulones, qui raptum ab uno comederant, securi percuti jussit: et fecisset, nisi ab omni exercitu prope usque ad metum seditionis esset rogatus: et quum pepercisset, jussit ut denorum gallinæcorum pretia provinciali redderent decem, qui simul furto convixerant, addito eo, ut tota in expeditione in

commanipulatione nemo focum faceret, ne unquam recens coctum cibum sumerent, sed pane ac frigidis vescerentur, appositis speculatoribus, qui id curarent.' Quem locum ea quoque de causa adduximus, ut peculiare pœnæ genus nosceretur. Tiberius vero, si propius intueare, non tam disciplinæ tuendæ causa, quam præpostera indignatione, in prætorianum animadvertisse videtur. Uti quondam Vedius Pollio, ob fractum crystallinum, puerum murænis objici imperabat.

Exploratore[m] viæ] Hoc genere ministeriorum utebantur proceres Romani, non solum in viis agrorum, sed etiam in urbe; puta cum ad balnea irent, aut alio quo. Lucianus Nigrino. *Casaub.*

Stratum humi ad necem verberavit] Ita moris, et in securi percutiendis, et in fuste puniendis. Tacitus I. *Annal.* 'prostratos verberibus multant.' *Idem.*

CAP. 61. Commentario quem de vita sua] Domit. cap. 20. 'Præter commentarios et acta Tiberii nihil lectitabat.' Sup. Aug. cap. 85.

Generatim] Cod. Salmas. *genera.*

Nullus a pœna hominum cessavit dies, ne religiosus quidem ac sacer] Observare licet, diebus solenniorum festorum etiam vinctos fuisse solitos. Ulpianus ad Demosthenis illa verba, *πολλὰς πενταετηρίδας ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ διατρίψαντα*, ex oratione κατὰ Τιμοκράτους, sic notat, *οὐχ ἁπλῶς τοῦτο εἶπεν, ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ πέντε ἔτη ἤγετο τὰ παναθήναια, τότε δὲ ἐξῆν ἀφεῖσθαι τοῦ δεσμοῦ τοὺς δεσμώτας διὰ τὴν πανήγυριν, ὡς ἔγνωμεν ἐν τῷ κατὰ Ἀνδροτίωνος.* Idem fiebat et Romæ. Livius lib. v. in descriptione lectisternii, quod primum factum est in urbe, anno cccclv 'Et cum inimicis quoque benigne ac comiter sermones habiti, jurgiis ac litibus temperatum, vinctis quoque dempta in eos dies vincula.' *Casaub.* Inspice Aug. cap. 57.

Religiosus] Dies religiosi longe aliud; quam Suetonio, significant Gellio. Sic ille lib. iv. cap. 9. 'Religiosi dies dicuntur tristi omine infames impeditique: in quibus et res divinas facere. et rem quampiam novam exordiri temperandum est.' Verum ipse Gellius in eo capite de ancipiti ejus vocis significatione disputat.

Animadversum in quosdam ineunte anno novo] Inter eos fuit Titius Sabinus illustis eques Romanus: qui, Tacito prodente, quantum, obducta veste, et adstrictis faucibus, niti poterat, clamitabat: Sic inchoari annum, has Sejano victimas cadere.' Et paullo post: 'quem enim diem vacuum pœna, ubi inter sacra et vota, quo tempore verbis etiam profanis abstineri mos esset, vincula et laqueus inducantur?'

Cum liberis atque etiam uxoribus suis] Cod. Salmas. *a liberis, &c.* Accusati a filio patris illustre exemplum habes apud Tacitum *Ann. iv.* 'Miseriarum,' inquit, 'ac sævitix exemplum atrox, reus pater, accusator filius, nomen viri Q. Vibius Sereus, in Senatum inducti sunt.'

Lugere[m]] Lugere hic non tam plorare est, quam lugubres vestes induere. Varro: 'Propinquæ adolescentulæ, etiam adolescentuli proximi, amiculo nigello, capillo demisso sequuntur luctum.' Scribit Livius, matronas in luctu nihil aliud quam purpuram aurumque deponere, quæ, cum eluxerunt, resumunt. Ita Dionysius Halicarnassæus libro v. refert, Romanas matronas Valerium Publicolam Brutumque luxisse annum tempus depositione auri et purpuræ: ut est illis luctus consuetudo in necessariorum cognatorumque funeribus. *Beroald.*

Agamemnonem probris lacessisset] Offenderat Tiberium Poëta, quod sub Agamemnonis persona ipsum qui Romanis imperabat lacessisse videretur. Simile est quod de Scauro

Dio l. LVIII. is enim ob tragœdiam quandam suam, cui Atreus nomen fecerat, quia Euripidis verbis quidam in ea alterum monuerat ut stultitiam imperantis ferret, a Tiberio mortem sibi consciscere coactus fuit. Frequens autem apud optimos auctores, ut sub personis Homericis alios intelligant. *Torrent.* Non tam nomen, aut genus, quam patriam sequutum crediderim: si quidem Lacedæmon, ac tota Achaia in veteri Claudiorum clientela fuit. *Sabell.*

Objectum et historico] A. Cremutio Cordo.

Quod Brutum Cassiumque ultimos Romanorum dixisset] Prior istud Brutus dixerat in planctu superjacente Cassio: auctor Plutarchus. Est hoc quoque a Græcis acceptum: extat enim vetus de Cleomede oraculum in hæc verba apud Pausaniam: "Ἰστατος ἠρώων Κλεομήδης Ἀστυπαιεύς. Pausaniæ dicitur Philopæmen Ἰστατος Græcorum εὐεργέτης. Similia Procopius, libro secundo Persicorum, de Aëtio et Bonifacio notis ducibus ex historia. *Casaub.*

Scriptaque abolita] Egressus senatu vitam abstinentia finivit. Libros per ædiles cremandos consuere patres, sed manserunt occultati et editi. Quo magis secordiam eorum inridere libet, qui præsentis potentia credunt extinguere posse etiam sequentis ævi memoriam. Nam contra punitis ingeniis gliscit auctoritas. Neque aliud externi reges, aut qui eadem sævitia usi sunt, nisi dedecus sibi, atque illis gloriam peperere. Tacitus.

Partim in media curia venenum hauerunt] Id de Vibuleno Agrippa tradit Tacitus Ann. VI.

Viginti uno die tracti abjectique sunt] Tacitus: 'Jacuit immensa strages, omnis sexus, omnis ætas, illustres, ignobiles, dispersi aut aggregati.' Mirum, tragœdias eas verborum Tacitum miscere, si interfecti non plures viginti. Sed numerum in

Suetonio, re ipsa admonente, corruptum dixerō: substituoque, *ducenti*, aut potius ∞. id est, mille, quod factus exscriptor interpretatus est viginti. *Lipsius.*

Immaturæ puellæ] Notatum Dioni in filia Sejani. Similis religio Triumvirov incidit, cum proscritionis tempore prætextatum quandam, ut posset occidi, jusserunt induere togam virilem, ut narrant Appianus et Dio. Ex antiquis Martyrologiis scimus, in beatissimis virginibus, quæ sanguinem pro CHRISTO Domino nostro fuderunt, idem sæpe fuisse factitatum. *Casaub.*

In recognoscendis custodiis] In notis Servii declaravimus, custodias dici carcerarios, et damnatos, qui in carcere custodiuntur. Hinc apud Jurisconsultos, titulo de custodia reorum scriptum legimus: 'Si custodia se interfecerit, vel præcipitaverit, militis culpæ adscribitur.' Item, 'Si custos custodiam interfecerit.' Item, 'Si custodia casu defuncta fuisse dicatur, testationibus id probandum est.' *Beroald.*

Nondum tecum in gratiam redi] Lycus Thebanus apud Senecam Hercule furente: 'Qui morte cunctos luere supplicium jubet, Nescit tyrannus esse. Diversa irroga, Miserum veta perire, felicem jube.'

Astante mensæ inter copreas] Lego *coprias*. Rhetores, sycophantæ, rabulæ, scurræ, et hujuscemodi hominum tota natio, qui multa ac magna promittunt ac minantur, miraque de se prædicant, *κοπρολόγοι* et *κοπρία* vulgo appellati. Unde et verbum 'incopriare,' pro circulatorum agere, et fumos vendere: quod et 'fumare' dicebant, ut Græci *καπνίζειν*. Glossæ Isidori: 'scurra, qui incopriat.' in aliis Glossis: 'scurra, qui fumat.' Idem Isidorus: 'circulator, qui fumat.' Sic nugatores, mendaces, et vaniloquos *coprias* vocabant. Ita Cyprianum olim gentiles quidam 'Co-

prianum,' una littera mutata, appellarunt, quod aniles, ut ipsi volebant, fabulas, et multa mendacia suis scriptis inseruisset. *Salmas.* Utitur eo vocabulo etiam Claud. cap. 8.

Cur Paconius] Hic est M. Paconius, qui C. Silano proconsulatum Asiæ administranti legatus fuit, ac postea inter alios plures eum accusavit. Tacitus Annal. lib. III. *Casaub.*

CAP. 62. *Ut tandem veneno interceptum cognovit]* Apicata uxor Sejani damnata non fuit: sed liberorum morte suorum audita, eorumque corpora in scalis intuita, digressa inde libellum composuit, in quo continebatur, quomodo Drusus esset interfectus, accusatioque Livillæ uxoris ejus, propter quam vir ipsi infensus nuntium remiserat: eo ad Tiberium libello misso, vita se ipsam privavit. Accepi, Tiberium Livillæ, propter ejus matrem Antoniam, pepercisse, Antonium vero suâ sponte filiam inedia necasse. Dio Cassius.

Livillæ uxoris] Ex Germanico et Agrippina genitæ. Liviam Tacit. quam Livillam Sueton. vocat. Delectatur enim diminutivis nominum muliebrum.

Rhodiensem hospitem] Ne credas, hominem Rhodi natum dici a Tranquillo hospitem Tiberii Rhodiensem, sed alienigenam Rhodi habitantem. Ita et Hispaniensis: super quo alibi. *Beroald.*

Quæstioni] Quæstionem accipimus, non tormenta tantum, sed omnem inquisitionem. Autor Ulpianus in titulo de Senatusconsulto Syllaniano. *Idem.*

Fidicularum] Fidiculæ inter genera tormentorum numerantur: existimantque eruditi instrumentum esse ex duobus lignis compactum. Ego credo id potius esse tormentum, quo sotes a tortore chordis fidibusque alligati vulgo torquentur. De hisce fidiculis mentio fit apud Senecam,

Quintilianum, Valerium, alios, sed in hoc Tranquilli loco fidiculas haud dubie accipimus pro tenuissimis citharæ chordis, quibus genitalia facillime deligari possunt. *Beroald.* Plura de fidiculis ad Calig. capite 33.

Reliquis nepotibus] Quorum Caius Germanici, Tiberius Drusi filius fuit, ille adoptivus nepos, hic naturalis et legitimus. *Torrent.*

Ut adulterio conceptum] Mater enim Livilla et Sejanum adulterum et Eudemum amicum habuit. Vide Tacitum. *Idem.*

Felicem Priamum] Eadem de Priamo chorus in Troadibus Senecæ: 'Felix Priamus, dicimus omnes, Felix Priamus: felix quisquis Bello moriens, omnia secum Consumpta videt.'

Superstes omnium suorum] Non omnium: nam Hecuba, Heleno, Polydoro, Cassandra, et Polyxena, superstitibus periit. *Sabell.*

CAP. 63. *Atque etiam contumeliis obnoxius vixerit]* Adscripsit in Codice suo Ill. Salmasius: 'Delenda sunt hæc verba, *etiam contumeliis*, quæ tamen in Mss. etiam habentur.' Nempe additamentum istud imperiti alicujus ingenio debetur, qui, quid esset 'obnoxius,' nescivit. Atqui sic alibi locutus est Suetonius. De Tiberio in secessu Rhodi: 'Enimvero tunc non privatum modo, sed etiam obnoxium, et trepidum egit, mediterraneis agris abditus.' Iterum de Claudio: 'nec eo minus obnoxius vixit.'

Consuli vetuit] Ne scilicet aliquid de morte sua ex haruspicinæ disciplina pronuntiarent.

Vicina urbi oracula] Ut sortes Antiatinas: de quibus Calig. c. 57. ut Prænestinas, ut Tyburtinas. Videtur enim oraculum fuisse Tybure, propter Albuneam, unam ex Sibyllis, quæ illic numinis vice colebatur. *Beroald.*

Prænestinarum sortium] Numerium

Sufficium Prænestinorum monumenta declarant, honestum hominem et nobilem, somniis crebris, ad extremum etiam minantibus, cum jubetur certo in loco silicem cædere, perterritum visis, irradientibus suis civibus, id agere cœpisse. Itaque perfracto saxo sorteis erupisse, in robore insculptis priscarum litterarum notis. Eodem tempore, illo loco, ubi nunc Fortunæ sita ædes est, mel ex olea fluxisse dicunt, haruspicesque dixisse, summa nobilitate illas sorteis futuras, eorumque jussu ex illa olea arcam esse factam: eaque conditas sorteis, quæ hodie Fortunæ monitu tolluntur. Cicero.

Nisi relatas] Legendum puto *relata*, arca nimirum qua sortes continebantur. Ea autem ex olea fuit, ut de harum sortium historia scribit Cic. libro II. de Divinat. Extat etiam denarius Prætorii Cestiani apud me, in cujus parte altera Deæ effigies, (Fortunæ ut arbitror,) altera vero comati, sub pectore arcam tenentis. Adscriptum SORS. *Torrent*. Conjecturam *Torrentii* Cod. Salmas. firmat.

Unum et alterum consulares oblati provinciis, non ausus a se dimittere] Observamus Tiberii exemplum multos principes esse secutos. Tacitus in rebus Neronis, anno urbis DCCCXIII. 'Syria P. Anteio destinata, et variis mox artibus elusus, ad postremum in urbe retentus est.' Idem Histor. I. II. in principatu Vitellii: 'Cluvius comitatu principis adjectus, non adempta Hispania, quam rexit absens, exemplo L. Arruntii, quem Tib. Cæsar ob metum, Vitellius Cluvium nulla formidine retinebat.' Eadem caliditate usum Domitianum, ex eodem Tacito in vita Agricolæ apparet: maussisseque eum morem diu, ex loco Dionis in fragmentis rerum Maerini Imp. intelligimus. *Casaub.*

Delegaret plurima] Ea scilicet, quæ Præsibus ab Imperatore committi solebant. 'Delegare' autem Juris-

consultorum verbum est. Unde et delegati judices. Quinimmo et Legati proprie vocantur ii, quibus Proconsules suam jurisdictionem mandant l. IV. V. et VI. de off. Procons. et Legati. Quanquam apud auctores Legati fere dicuntur, qui ipsi provinciæ præsumunt. Vide sup. capite. *Torrent*. Etiam illa vide quæ notantur ad Aug. c. 47.

CAP. 64. *Nurum*] Agrippinam. *Nepotes*] Drusum ac Neronem.

CAP. 65. *Sejanum res novas molientem*] Josephus autor est, Antoniam Germanici matrem per codicillos Pallanti servo suo ad Tiberium datos, Sejani conjurationem principi significasse. *Sabell.*

Et natalem ejus publice celebrari] Quod, ut summæ dignationis, merito in diminutionem sui Tiberius accepit. Natalibus autem principum etiam ludi Natalitii exhibebantur: sicut ad d. IV. Idus Jul. C. Julii Cæsaris ludi Natalitii erant. Et sæpe eorum Spartianus, Lampridius, Capitolinus meminere.

Spe affinitatis ac tribunitiæ potestatis deceptum] Namque nimia fortuna secors Liviæ, quæ Tiberio nurus erat, matrimonium agitabat. Tribunitia vero potestas maximos illi animos facere poterat, ad successionem in imperio præsumendam. In quam rem vide sis Onuphrium ad c. 9.

Tumultum] In civitate, ob supplicium Sejani.

Signa, quæ ne nuntii morarentur, tolli procul, ut quidque foret factum, mandaverat] Signa sunt faces accensæ, quibus usi veteres in signo dando, mirabili plane industria: nam prorsus, prout quidque factum erat, aut novi acciderat, ita ignibus sublatis significabant, quasi literis scriptis. Totum hoc artificium aperuit cum cura nobis Polybius. *Casaub.*

Villa quæ vocatur] Supra ad cap. 11.

CAP. 66. *Omne probri genus*] Co-

dex Salmas. *probrii*. Sic antea cap. 61. 'quod in tragœdia Agamemnonem probris lacessisset,' idem Codex habebat *probrüis*. Ut fortasse probrüum dixerint veteres, quemadmodum opprobrium.

Per libellos in orchestra positos] Unde Senatus scilicet ludos spectabat. Sed quare non plebem quoque adversus tyrannum concitabant? Idem (credo) sub Tiberio evenit, quod sub Domitiano, et aliis tyrannis, ut si in optimates potissimum sæviant, id impune ferant. Vide Domit. cap. ult. Poterant et in orchestra poni hi libelli, ut magis essent conspicui. *Torrent.*

Artabani] De hoc nonnulla Tacitus lib. II. sed plura Joseph. Antiquit. lib. XVIII. Aliquid inf. Calig. cap. 14.

Parricidia objicientis] Quod scilicet filios, et nepotes, et nurum interemisset. Lege enim Pompeia de parricidiis cavetur, ut is parricidii teneatur, non solum qui patrem, et matrem interfecerit, sed qui fratrem, sororem, patruelem, matruelem, filium, filiam, nepotem, nurum, aliosque propinquos occiderit. *Beroald.*

Monentisque ut voluntaria morte, maximo justissimoque civium odio quam primum satisfaceret] Eadem mens illorum fuit, qui cum in Neronem conjurassent, capti non solum crimen ultro fatebantur, sed etiam imputabant, 'tanquam aliter illi non possent nisi morte succurrere, dedecorato flagitiis omnibus,' ut scribit noster lib. VI. cap. 36. *Casaub.*

CAP. 67. *Præcisse hæc cum peritia futurorum*] Non alienum est ab hoc loco, quod de Hadriano prodidit Æ. Spartianus: 'Mathesin sic scire sibi visus est, ut sero Calendis Januariis scripserit quid ei toto anno posset evenire: ita ut eo anno quo periit, usque ad illam horam qua est mortuus, scripserit quid acturus esset.'

Ne in acta sua juraretur] Supra ca-
Delph. et Var. Clas.

pite 26.

CAP. 68. *Corpore fuit amplo atque robusto, &c.*] Pugnât hæc descriptio e diametro cum Taciti verbis: 'Quippe illi prægracilis et incurva proceritas.' Annal. IV. De veritate secundum neutrum pronuncio. *Lipsius.* Imo neuter a vero abiit. Tacitus enim diserte senectutis habitum describit: 'Erant qui crederent in senectute quoque corporis habitum pudori fuisse.' Suetonii autem verba nihil vetat de validiori ætate accipere: præsertim, cum ea, quæ de firmitudine articulorum memorat, minime senili convenient.

Statura quæ justam excederet] Auctores sunt Varro, Aulus Gellius, et Solinus, summum modum adolescendi humani corporis esse septem pedes. Justa statura æstimatione Romana senum pedum circiter fuit: quem modum servatum a Nerone scribit Suetonius in conscribenda 'ex Italicis senum pedum tironibus nova legione, quam Magni Alexandri phalangem appellabat.' Unde dubium non est, plerosque Italicos ea statura non fuisse: qui autem excederent, erant proceritate notabiles: quare etiam, qui septimum pedem implebant, gigantum loco habebantur. Sidonius Apollinaris non uno loco innuit, qui videtur de pede Romano sensisse: nam aliarum gentium pes brevior. Quare etiam novem pedes altos in historia Græca reperimus: cujusmodi fuit Proæresius ille sophista insignis, de quo scribit Eumapius. Sed et decem pedum homines historia Græca memorat, ut Nicetas Andronicum Comnenum: sed mensuræ diversæ. Apud Capitolinum legimus fuisse Maximum pedum octo et prope semis: quod si accipiamus de mensura veteri Romana, valde insigni proceritate fuerit. *Casaub.* Plura dicentur ad locum e vita Neronis allatum, qui extat cap. 19.

Ut recens et integrum malum digito

Sueton.

5 E

terebraret] De Mario, triginta tyrannorum uno, sic Trebellius Pollio: 'Illud addidisse satis est, nullius manus vel ad feriendum, vel ad impellendum fortiores fuisse, quum in digitis nervos videretur habuisse, non venas. Nam et carra venientia digito salutari repulisse dicitur, et fortissimos quosque uno digito sic afflixisse, ut quasi ligni vel ferri obtusioris ictu percussi dolerent. Multa duorum digitorum allisione contrivit.'

Capillo pone occipitium summissiore, ut cervicem etiam obtegeret] Tacitus, 'nudus capillo vertex.' Talis fere fuit quæ vocatur Græcis Hectorea coma. Lycophron, *νυμφίους ἀρνούμεναι τοὺς Ἐκτορείους ἡγήλασμένους κόμαις*. Scholia: 'Ἐκτορείος κόμη, ἣ τὰ ὕπισθεν καθεμένα ἔχουσα, τὰ δὲ ἔμπροσθεν κεκαρμένα. Casaub.

Quod gentile in illo videbatur] Capitis capillos alii calamistro intorquebant, alii in gradus quosdam formabant, quidam in *σειρὰς* distinguebant, nonnulli pone cervicem submittebant: quod videtur indicare Suetonius his verbis fuisse factum a plerisque ex gente Claudia. Lib. vi. c. 51. de Nerone, 'Circa cultum habitumque adeo pudendus, ut comam semper in gradus formatam, peregrinatione Achaica etiam pone verticem submiserit.' Martialis, 'mollesque flagellent Colla comæ: tortas non amo, Flacce, comas.' *Idem*.

Facie honesta, in qua tamen crebri et subtiles tumores] Tacitus, 'ulcerosa facies, ac plerumque medicaminibus interstincta.' 'Subtiles tumores' interpretor, ut apud Poëtam, 'ardentes papulas: putoque intelligi eminentias non exulceratas. Casaub. Lectionem, quam Casaubonus in quibusdam codicibus offendit, Salsasianus etiam confirmat: *crebri et subiti tumores*. Ut intelligamus, inquit Casaubonus, istas papulas, sive illæ *ἐκθύματα* fuerunt, sive *ιδρώα*, non

semper faciem ejus deturpasse, sed per intervalla intumuisse aut detumuisse.

Oculis, qui, quod mirum est, noctu etiam et in tenebris viderent] In scriptis veterum mentio fit hujus oculorum vitii. Dio in Tiberio *ἀμβλωπίαν* nominat, medicorum nonnulli *νυκταλωπίαν*, cujus proprium esse scribunt, *ἡμέρας μὲν μὴ ὄραν, νυκτὸς δὲ βλέπειν*. verum *νυκταλωπίαν* aliter alii interpretantur. Casaub. Plinius: 'In Albania gigni quosdam glauca oculorum acie, a pueritia statim canos, qui noctu plus quam interdiu cernant.' Ut feles, qui quod glauca oculorum acie sunt præditi, ideo plus nocte cernunt. tales et nocturni. Servius in III. Georg. 'Glauca sunt felineis oculis, id est, splendore perfusis.' Glossæ: 'Glauca oculis, id est, cattineis.' Salmas.

Sed ad breve, et cum primum a somno patuissent, demum rursus hebescebant] Galen. lib. vii. De Hippocratis et Platonis scitis: *Καὶ οἶδα γέ τινα τῶν οὐτῶ παθόντων, διηγοῦμενον ἡμῶν, ὡς πρὶν παθεῖν ἀνοιχθέντων τῶν βλεφάρων ἑώρα φῶς πολὺ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὑπερἀμέλει, κάμωι καὶ πολλοῖς ἄλλοις ὑπάρχει*. Vides rem pro vulgari, et quæ plerisque accidat, haberi. Quare etiam Alexander Aphrodiseus ejus rei, ceu translaticæ, causam quærit explicatque, *Problematum* lib. ii. quæstione 69. Equidem vix putem reperiri aliquem posse, naturæ præsertim calidioris atque igneæ, cui non aliquando in adolescentia id evenerit. Mihi certe et cum junior eram persæpe, et nunc quoque aliquando id ipsum solet accidere. Verum ut diutius aliquis luce illa fruatur, et in tenebris videat, legat, taliaque præstet, id vero non jam translaticum, sed plane miraculosum est. Atque hujuscemodi oculos Tiberius dicitur habuisse. Fortasse et Asclepiodorus Philosophus, cui præceptor Proclus. Hic enim in densis tenebris et ad

stantes dignoscebat, et literas legebat, ut in Bibliotheca narrat Photius. *Casaub.* Fuit et pater meus oculis cæruleis dilutioribus, quibus interdum noctu videbat, ut in crepusculo solemus, quod et mihi contigit a pueritia ad vicesimum tertium annum. Nam postea hoc in me, ut alia multa, mutavit. *Jos. Scalliger.*

Incedebat cervice rigida et obstipa] Hic est, qui Græcis dicitur *βυσσάρχην*: nam *βύειν* est stipare. Pollux: *βυσσάρχην δὲ ὁ τοὺς ὤμους ἀνέλλκων, τὸν δὲ αὐχένα συνέλλκων, ὃν ἐπίβουλον Ἀριστοτέλης φυσιογνωμονεῖ.* Bene convenit Tiberio. Persius de simili forma: 'Obstipo capite et figentes lumine terram.' Contrarii sunt his, qui rigida cervice, capite retrorsum adducto, incedunt, quos Græci *σιμοτραχίλους* nominant. Talis incessus arrogantium et vana gloria elatorum; quos ait summa elegantia Arrianus in Epicteto sic ambulare quasi veru deglutissent, *τὸ, inquit, ἡμῖν δβελίσκον καταπιῶν περιπατεῖς; ἤθελον ἴνα με καὶ οἱ ἀπαντῶντες θαυμάζωσιν.* *Casaub.*

Adducto fere vultu] Id est, contracto ad severitatem, ut adducto lacerto, arcu, habena, apud Virgilium. *Torrent.*

Molli gesticulatione] Apud priscos gesticulatio illa digiti mollis et infamis existimabatur, qua digito uno caput scalpebant. Seneca lib. VII. Epistolarum moralium: 'Impudicum et incessus ostendit, et manus mota, et relatus ad caput digitus, et flexus oculorum.' In Pompeium dictum est, tanquam impudicum et mollem, quod caput digito uno scalpebat. Seneca lib. IV. Controversiarum, refert Calvum hoc de Pompeio dixisse: 'digito caput uno Scalpit, quid credas hunc sibi velle virum?' *Beroald.*

Naturæ vitia esse, non animi] Animi vitia vocasse videtur Augustus, quæ depravato iudicio fiunt, naturæ vero quæ inclinatione quadam, veluti in-

nata consuetudine, coalescunt. Hor. lib. I. sat. 3. 'denique te ipsum Consule, si qua tibi vitiorum increverit olim Natura, aut etiam consuetudo mala.' *Torrent.*

Sine adjumento consiliove medicorum] Populus Romanus ultra sexcentimum annum vixit sine medicis: et, ut ait Plin. in XXIX. 'Millia gentium degunt sine medicis, non tamen sine medicina.' *Beroald.*

CAP. 69. *Quippe addictus mathematicæ: persuasionisque plenus, cuncta facto agi]* Cum continuo hæc sese invicem excipiant, mathematicam dico et persuasionem de fato, sine dubio fatum mathematicum intelligitur, quod, Lipsio finiente, 'ligat et necit firmiter actiones omnes eventusque ad vim siderum et posituram stellarum.' I. I. de Constantia c. 18. Ejus autores primi Chaldæi et Astrologi, interque philosophos subscriptor Mercurius Trismegistus.

Quod fulmine afflari negetur id genus frondis] Negat et Plinius I. XV. c. 30. Nonnulli plantæ rotunditati id acceptum ferendum nugantur, qua ictus labatur: qui mihi videntur laurum nunquam adspexisse, in acumen potius ac fastigium, tum ipso trunco, tum etiam ramis sensim tendentem. Sunt omnino pini omnes rotundæ magis, quibus nec ignis cœlestis parcit: sed ne columnis quidem marmoris, diu multumque lævigatis ac perpolititis. Nec sane mirum, cum omnia a cælo decidentia obliquos habeant ictus, non rectos. Quare bene et sapienter agerent πάνσοφοι quidam, si tandem cassis et futilibus argumentis hominum mendacia confirmare desinerent. Paucos enim *ab hinc annos* Romæ de cælo tacta est laurus. *Beroald.*

CAP. 70. *In oratione Latina secutus est Corvinum Messallam]* Messalla nitidus et candidus, et quodammodo præ se ferens in dicendo nobilitatem suam. Quintilianus. Idem Quintilia-

nus I. XII. Instit. in dicendo ‘dignitatem Messallæ’ commendat. De eodem sic autor dialogi de Oratoribus: ‘Cicerone mitior Corvinus, et dulcior, et in verbis magis elaboratus.’

Affectatione] Seneca: ‘quis nimis accurate loquitur, nisi qui vult putide loqui?’ Augustus Tiberio non parcebat ‘et exoletas interdum, et reconditas voces aucupanti,’ ait noster Augusti c. 86.

Conquestio de L. Cæsaris morte] Verisimile est, Tiberium in Augusti gratiam mortem filii ejus deplorassee. Quanquam si quis *Julii* malit, nolim contentiose agere: cur enim non *Caii* etiam mortem luxit, cum eodem tempore ambo extincti sint, et quidem *Caius* prior? *Torrent.*

Euphorionem, et Rhianum, et Parthenium] Horum Poëtarum meminit *Lucianus* de conscribenda historia, et *Cicero* II. de *Divin.* item III. *Tuscul.*

Inter veteres et præcipuos auctores dedicavit] Scriptorum imagines ac statuæ separatæ erant ab aliorum simulacris, qui aliis artibus hoc præmium meruissent. Ipsi quoque scriptores distincti generatim fuerunt: quod eximie declarat locus *Taciti* de statu *Germanici* loquentis lib. secundo *Annalium*. *Parthenius*, qui hic narratur inter veteres dedicatus, adeo tum vetus non fuit, ut *Suidas* *Tiberio* imperante adhuc vixisse tradat. *Idem.*

Historiæ fabularis] Quæ poëticis narrationibus referta esset, qualem scripsere *Diodorus Siculus*, *Didymus Grammaticus*, *Heliodorus*, *Lucianus*, et alii. *Idem.*

Grammaticus, ejusmodi fere quæstionibus experiebatur] Tria genera Grammaticorum: alii τεχνικοί, alii ιστορικοί, tertium genus κριτικοί vocantur. Τεχνικοί elementa et primores litteras docent. Item partes orationis, structuram verborum, et similia. Eos Græci γραμματιστὰς potius, quam γραμματικούς: et Latini litteratores,

non litteratos vocant. Historici in fluminum, montium, regionum nominibus occupati sunt: abstrusas historias, aut μυθολογούμενα, aut ποιητικῶς θεολογούμενα explicant: genealogias Deorum ac priscorum heroum diligenter rimantur. Nobiliores his Critici, qui tanquam Censores quidam, et veterum librorum Senatium legere possunt, et non probos tribu movere: quique παρεγγεγραμμένα, ἐμβολιμαία, νοθεύοντα, et similia deculpant, ut eorum verbo utar, solent. *Joseph. Scalliger.*

Quæ mater Hecubæ] De illis nemo dubitabit, quin operose nihil agant, qui in litterarum inutilium studiis detinentur, quæ jam apud Romanos quoque magna manus est. Græcorum iste morbus fuit, quærere, quem numerum remigum *Ulixes* habuisset: prior scripta esset *Ilias*, an *Odyssea*: præterea an ejusdem esset auctoris. Quatuor millia librorum *Didymus Grammaticus* scripsit: miser, si tam multa supervacua legisset. In his libris de patria *Homeri* quæritur, in his de *Æneæ* matre vera: in his, libidiniosior *Anacreon*, an ebriosior vixerit: in his an *Sappho* publica fuerit: et alia, quæ erant dediscenda, si scires. *Seneca.*

Et quo primum die] Hoc refert, ut præposterum historiæ fabularis usum ostendat.

Pietati simul ac religioni] Religioni, quod sacrificaret, pietati in parentem, quod sine tibicine id faceret. Atqui in funere etiam tibicines adhibebantur. Merito ergo id tanquam inane reprehenditur. Sanxerat autem Augustus, ut Senatores ingressi Curiam, antequam considerent, ture ac mero supplicarent, de quo *Aug.* c. 35. Neque ibi quidem ulla tibicinis mentio, sed nulla apud veteres sacra sine tibicine peragebantur. *Torrent.*

Minois exemplo] Eximie rem aperit *Plutarchi* locus in commentario *Salubrium præceptorum*: Ὁ Μίνως, in-

quit, καὶ τὸν αὐτὸν ἀφείλε τῆς θυσίας, καὶ τὸν στέφανον ὑπὸ λύπης. *Cusaub.*

CAP. 71. *Monopolium*] Id vocabulum post Tiberium sane ab omnibus receptum. Utitur eo Plin. lib. VIII. cap. 37. Est et titulus lib. IV. Cod. Justiniani, inscriptus de monopoliiis. Actum autem de monopoliiis in Senatu jam ante vidimus cap. 30. *Torr.*

In quodam decreto patrum] Vir doctissimus, et Italiæ suæ ocellus, videre se negat, cur in decreto patrum ἐμβλημα nominandum fuerit: id vero facile Tacitus doceat, qui de moderandis sumptibus convivorum et suppellectilis, tractatum in Senatu testatur, Annal. lib. III. sed defendendæ huic lectioni sufficit unus Dio. *Causaub.*

Cum ἐμβλημα recitaretur] Signa colorum 'emblemata' dicuntur secundum Servium, signa quoque vestium, hoc est, clavi emblemata dicta sunt. Hinc 'vasa aspera signis,' et, 'vestes signis rigentes' apud Poëtam: hinc ἄσημος ἄργυρος Græcis, et ἄσημος ἑσθίς, vestis sine clavis, et argentum sine signis, hoc est, læve. *Salmas.*

Græce testimonium interrogatum] Quare Græce eum interrogari magis quam respondere passus est? Viri docti conjectura, legentis *Græcum*, mihi non displicet. Et sane cum Græci in ipsa Græcia apud Romanos Latine agere pro Imperii majestate juberentur, non mirum est si Romæ id observari Tiberius voluit. Vide Val. Max. lib. II. capite I. et Tryphonium Jurisconsultum lib. XLVIII. de re judicata, ubi ait decreta a Prætoribus Latine interponi debere. Hinc interpretum usus in provinciis apud Magistratus. *Torrent.*

CAP. 72. *Naumachia*] Naumachiam vocamus et pugnam navalem, et locum ubi pugna fit. Hic locus significatur: videturque intelligendum esse de naumachia, quam Augustus construxit circa Tiberim cavato solo,

ubi mox fuit Cæsareum nemus. *Be-roald.* Naumachia sub Janiculo fuit in Vaticani parte: sed quia hortos dixit, ad sua tempora videtur Tranquillus respexisse: siquidem Neronis horti in eodem tractu fuere: nec eo inficias et in parte Martii campi circa Tiberim a Cæsare dictatore, et ab Augusto navale prælium editum: itemque hortos in eodem tractu fuisse Strabonis verba demonstrant. *Sabell.*

Erat ei in oblectamentis serpens draco] Etiam serpentes, inimicum illud humano generi animal, cicurantur, et vel per se, vel arte et industria hominis mansuefiunt. Hi sunt, quos Plutarchus in Alexandro appellat χειροθήεις ὄφεις. Auctor est Philostratus, Ajaci Locro fuisse draconem mansuetum, cubitorum quinque: quo ille utebatur convictore et comite instar canis. Notum etiam, quod de parvis vel parvis serpentibus narrat Græci, ut Aristophanis scholiastes Pluto, Suidas, et alii. Sed qui proprie dracones in genere ἐρπυστικῶ nominantur, ii fere veneno carent. Nicander de hac specie: οὐ μὲν ὄγ' αὐτὸς Ἐγχερίψας ἤλγυνε, καὶ ἦν ἔκπαγλα χαλεφθῆ. Legè Plinium lib. XXI. c. 4. Hujus generis erant, quos nominabant dracones Epidaurios, et quos Pellæos: de quibus illustris Luciani locus in Alexandro. Non prætermittendus Senecæ locus e libro II. de Ira: ejus me aliquando admonuit J. Philippus Pareus adolescens eruditissimus. Sic ille: 'Aspice elephantorum jugo colla submissa, taurorum pueris pariter ac fœminis per-sultantibus tergum impune calcata, et repentes inter pocula sinusque innoxio lapsu dracones.' *Causaub.* Serpentes draconem vocat, ad eorum differentiam qui volatiles esse perhibentur. Talis autem fortassis Tiberii draco, quales hodie quoque mulierculæ Romanæ, æstivis maxime mensibus, in deliciis habent, ut olim Flaccilla apud Martialem, 'Sic gelidum

collo nectit Flaccilla draconem.' *Torrent.*

Rediens ergo prope Campaniam] Sic Terentius Adelphis, 'Proficisci Cyprum.' Livius lib. XLV. semel iterumque, 'Cyprum navigare.' Cicero pro leg. Manil. 'Inde Sardiniam venit.' Tacitus II. Annal. 'Germanicus Ægyptum proficiscitur. Sed frequentius ita Poëtæ loquuntur. Nam qui prosa scribunt, fere his locis addunt præpositionem *in*: præsertim illi melioris ævi. Nam sequioris ævi scriptores pro *in* solent adjicere ad. Capitolinus in Pio: 'Profectus est ad Campaniam.' *Vossius.*

Castrensibus ludis] Castrenses ludos (ut puto) eos appellat, qui a militibus illic in statione manentibus castrensi more edebantur. *Torrent.*

Commeatu abfuturus] Medicus erat futurus absens a Tiberio, quum commeatum, hoc est, abeundi facultatem impetrasset. *Beroald.* Haud absurde 'commeatum' hoc loco pro comitatum ceperis: cui sententiæ natura vocis minime repugnet. 'Meare' quid sit notissimum, 'commeare' esto, cum alio una meare, planesicuti 'comitare,' quemadmodum antiqui dicebant, cum alio itare. Non erat autem tum temporis vel Romæ, vel Capreis Tiberius, sed in itinere deprehensus vagabatur. Charicles igitur a convictu principis discedens, atque, ut Tacitus in hujus rei narratione loquitur, 'ad propria negotia digrediens,' non amplius inter comites itineris esse voluit.

Existimans tentatas ab eo venas sibi] Taurus quidem apud Gellium libro XVIII. c. 10. imperitiam medici perstringit, qui, cum arteria exploranda esset, venam eum tangere jubebat. Cæterum et Suetonius venas tentatas dicit, et in hac ipsa historia Tacitus: 'per speciem officii manum complexus, pulsum venarum attigit.'

Instans in medio triclinio] Sic supra c. 35. 'incænante eo in prætorio.'

CAP. 73. *Et nihil aliud quam nominatos ab indice scripserat]* Index est, qui facinoris, cujus ipse est conscius, latebras indicat, impunitate proposita. Certæ autem personæ sunt, quæ indices fieri possint: itaque neque repetundarum causa per indices agi solet; neque senatoria persona potest indicium profiteri, salvo legibus. *Asconius.*

In villa Luculliana] Hodie etiam, cum tanta lux incrementa fecerit, Luculliani horti inter Cæsareos preciosissimi habentur. Jam illa in ora maris, et apud Neapolim ædificia, cum exhausta inferne terra colles pensiles effecisset, cursusque in mari, et piscosos transitus ædibus suis circumduxisset, habitationes in mari extruxisset, ut inspexit Tubero Stoicus, Xerxem eum togatum nominavit. *Plutarch.* Villas magnifice structas prætoria vocabant, ut dictum est ad Aug. Pro *Luculliana*, Codex *Salmas.* habet *Lucullana.*

C. Contio Nigro] Legendum *Cn. Acerronio Proculo, Cn. Pontio Nigrino Coss.* Sic enim Tacit. et Dio, et hæc inscriptio: JOVI. CONSERVATORI SACRVM. C. JVLIVS. C. F. QVIR. ARRIANVS. V. S. DON. DEDIT. XVI. KAL. MART. CN. ACERRONIO. ET PONTIO. NIGRINO. COSS. *Torrent.*

Venenum a Caio datum] Orosius de Tiberio scribens, ait: 'Hic ambiguus veneni signis obiit.' Idem tradit Eutropius. Vid. Calig. c. 12.

Nonnulli pulvinum injectum] Tacitus magis probabiliter, 'Macro intrepidus opprimi senem injectu multæ vestis jubet, disceditque a limine.' Dio similiter, ἰμάτια πολλὰ καὶ παχέου ὡς καὶ θερμασίας τινὸς δεομένῳ προσέβαλε. In vitis Imperatorum Germanicorum reperimus similis tragædiæ exemplum. Nam Fridericum II. circa annum Domini MCL. a Manfredo filio naturali narrant extinctum, pulvino in os injecto. Quo etiam leti genere vitam ferunt ad-

emptam Johanni x. Romano Pontifici, qui circa annum DCCCXIII. pontificatum inierat. *Casaub.* Livius lib. XL. de Philippi F. Demetrio, cum venenum prius illi datum commemorasset, 'injectis,' inquit, 'tapetibus in caput faucesque spiritum intercluserunt. Ita innoxius adolescens, cum in eo ne simplici quidem genere mortis contenti inimici fuissent, interficitur.'

Exemtum anulum] Signatorium intelligo, quo non modo scripturas magnificiendas, sed et rerum pretiosarum scrinia consignabant: atque adeo morituri spectatæ fidei hominem commendabant. Nam quod *Torrentius* ex *Plin.* lib. XXXIII. c. 1. scribit, religione quadam annulos morientibus detractos, id nihil est. Verba *Plinii*: 'Nunc rapiendæ comparantur epulæ, pariterque qui rapiat eas: sed et claves quoque ipsas signare, non est satis, gravatis somno aut morientibus anuli detrahuntur.' Ubi nulla mentio superstitionis. *M. Donat.*

CAP. 74. Apollinem Temenitem] Signum Apollinis, qui Temenites vocabatur, pulcherrimum et maximum, quod Verres abstulisset, si portare potuisset, commemorat *Cic.* *Accus.* IV. idem (puto) de quo hic *Sueton.* *Torrent.* Syracensis adjunctæ *Epipolæ* erant, quibus locus nomine Temenites suberat: unde, ut conjicio, Temenites Apollo vocatus fuit. *Stephanus*: Τέμενος τόπος Συκελίας ὑπὸ τὰς ἐπιπολάς πρὸς ταῖς Συρακούσαις. Huic favet et suffragatur sententiæ *Suetonius.* *Turneb.*

Bibliotheca novi templi] Templum (ni fallor) Apollinis Palatini intelligit, quod sexto Augusti consulatu dedicatum, si Dioni credimus initio lib. LIII. postea incendio illo, de quo *Dio* lib. LV. quo et domus Augusti periit, conflagravit. Ideo fortassis novum vocat *Sueton.* *Gellius* quidem lib. XIII. c. 19. et *Vopiscus Probo*, bibli-

othecæ domus Tiberianæ, quæ et ipsa in Palatio fuit, mentionem faciunt, sed aliud domus, aliud templum est. *Torrent.*

Turris Phari terræ motu concidit] Exstructa iterum, ex his *Statii* versibus: 'Theloboumque domos, trepidis ubi dulcia nautis Lumina noctivagæ tollit Pharus æmula lunæ.' *Lipsius.*

Cinis e favilla] Favillam viventem (ut ita dicam) ac calentem intelligo, qualis una cum carbonibus inferri solet. Et mox *illatis* pro *illatus* legendum arbitror. *Torrent.* Ita autem calefiebant triclinia, quoniam in iis camini non erant. *Casaub.*

Exarsit repente] Scribit *Plinius* in decimo octavo, in terrenis ignibus esse præsagia. Hoc genus divinationis ignispicium vocamus. Primus *Amphiarus* invenit ignispicia. Græce dicitur *πυρομαντεία.* *Beroald.*

CAP. 75. Ut ad primum nuntium discurrentes, pars Tiberium in Tiberim clamarent] De primo nuntio an *Suetonio* credi par est? Nonne enim fieri solitum, ut primi de morte tyranni nuntii suspensis auribus excipiantur ob metum? Quare etiam scribit *Josephus* lib. XVIII. de morte *Tiberii*, 'Ρωμαῖοι μὲν δὴ πίστει (male editum πίστει) τῆς Τιβερίου τελευτῆς εὐφραίνονται μὲν τῷ ἀγαθῷ τῆς ἀγγελίας, οὐ μὴν πιστεύειν γε θάρσος ἦν αὐτοῖς. Simillima *Tranquillus* in morte *Caligulæ* libro primo cap. ultimo. et de eodem *Josephus.* *Casaub.*

Terram matrem] Terræ uni rerum naturæ partium, eximia propter merita, cognomen indidimus maternæ venerationis. Illa nos nascentes excipit, natos alit: semelque editos sustinet semper: novissime complexa gremio, jam a reliqua natura abdicatos, tum maxime, ut mater, operiens. *Plinius.*

Deosque Manes orarent] 'Manis' et 'manus' antiquis Latinis erat bonus, unde 'cerus manus' in carmine Sa-

liari creator bonus, et compositum 'immanis,' qui non valde bonus. Manes vero vocaverunt defunctos, exemplo et more Arcadam, qui Italiam tenere: nam et illi *χρηστούς* nominabant. Notat Plut. in Quæst. Græc. in fœderis columna, quod inter Lacedæmonios et Arcades conventum est, inter alia scriptum fuisse, *Μεσσηνίου ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρας, καὶ μὴ ἐξεῖναι χρηστούς ποιεῖν*; et non licere manes facere, quod ait Aristotelem interpretari, non licere interficere. Idem quoque repetit in Quæstionibus Romanis. Hinc Manes mortui, et Dii manes defunctorum genii: hi et Lemures sive Lemurii, et feriæ eorum Lemuralia. *Θεοῖς καταχθονίοις* in veterum monumentis Græcis sæpe insculptum visitatur, pro eo quod est in Latinis, 'Diis manibus,' pro quo et 'Diis inferis' aliquando legitur. Exstat oratio Corneliæ Gracchorum matris ex libris Nepotis excerpta, qua C. Gracchum dehortatur a capessenda Rep. et nece fratris vindicanda. In ea leguntur hæc verba: 'Ubi mortua ero, parentabis mihi, et invocabis Deos Manes parentis. Eo tempore ne pudeat eorum Deum preces expetere, quos vivos atque præsentis relictos atque desertos habueris.' *Salmas.*

In decimum semper diem] Hoc idem Bononiæ observatur. *Beroald.* Dio lib. LVII. *Καὶ δόγμα τι παραδοθῆναι ἐκέλευσε, μήτ' ἀποθνήσκειν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν τὸν καταψηφισθέντα ὑπ' αὐτῶν, μήτε τὸ γράμμα τὸ ἐπ' αὐτῷ γενόμενον ἐς τὸ δημόσιον ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ χρόνου ἀποτίθασθαι.* Nec aliud Seneca sensit, de Tranq. lib. I. c. 45. 'Credisné illum decem medios usque ad supplicium dies sine ulla solitudine exegisse?' Mansisse videtur id decretum, donec Theodosius Imp. clemen-

tissime convicto et damnato reo dies indulisit triginta vitæ, in l. Si vindicari, c. de pœnis. *Lipsius.*

Atellam potius deferendum] Negant dignum, qui Romæ sepeliatur, quam ita cupide deseruisset, et a qua tam pertinaciter abstinnisset: projiciendum igitur in aliquod Campaniæ municipium, qua tantopere vivus delectabatur. Atellam autem nominant potius quam aliud, alludentes ad flagitiosam ejus vitam: talis enim Atellanorum vita et mores: unde sunt Atellanæ fabulæ nuncupatæ. *Casaub.*

Et in Amphitheatro semiustulandum] Duplex contumelia his verbis continetur. Volunt enim non cremari Tiberium, sed amburi tantum et leviter curari ejus funus, ut fiebat in mendicis, qui a vespillionibus raptim in Esquiliis cremabantur: vide libro sequente de Caii funere. Gravissimum vero de amphitheatro: nam ibi sotes igne consumi soliti, ut infra libro quarto, c. 27. et Philo contra Flaccum, aliique. *Idem.*

CAP. 76. *Æquis partibus*] Utrumque ex semisse.

Substituitque invicem] Ut, puta, si Caius hæres non erit, Tiberius hæres esto: vel, si Tiberius hæres non erit, Caius hæres esto.

Plebique Romanæ viritim, atque etiam separatim vicorum magistris] Dio populo divisum scribit *ης. quadringentias quinquagias, πέντε καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ χίλιαι μυριάδας.* Budæi æstimatione fuerint undecies centena et vincti quinquæ millia coronatorum. Videtur ea summa utrumque legatum comprehendî, et quod vicomagistris relictum. Confer ea, quæ de Augusti legatis sub finem superioris libri disquiruntur.

C. CÆSAR CALIGULA.



Produxit orbi monstra, civibus pestes,
 Ocellus orbis, vita civium Cæsar:
 Virtute patrum gloriaque metiri
 Dedisce natos : indolem dies promet.

J. Schildius.

CAP. I. C. *Cæsar Caligula*] Libertas illa, qua malorum principum vitia persecutus est Tranquillus, etiam cuīdam post eum magno stetisse dicitur : nam scelestissimus Imperator Commodus eum, qui Tranquilli librum vitam Caligulæ continentem legerat, feris objici jussit, quod eundem diem natalis ipse habuerat, quem et Caligula. *Politianus.*

Germanicus] Germanici cognomen- tum patri Druso debuit, qui fortiter in Germania rem gesserat, ac propterea hunc honorem sibi posterisque meruerat. Dio initio lib. LV. et Suetonius cap. 1. Claud.

Drusi et minoris Antoniaæ filius] Duæ supererant Antonii et Octaviae sororis Augusti filia: harum alteram Domitius Ænobarbus, alteram pudicitia

et forma nobilem Antoniam Drusus, Liviæ filius, Cæsaris privignus, duxit, et ex ea Germanicum atque Claudium genuit. Plutarchus.

A Tiberio patruo adoptatus, quæsturam quinquennio ante quam per leges liceret, et post eam, consulatum statim gessit] Distingue ante *statim* sic: *a Tiberio patruo adoptatus, quæsturam quinquennio ante quam per leges liceret, et post eam consulatum, statim gessit.* Levissima emendatio grande momentum affert ad historiæ fidem: quæ stare hic non potest, si *τὸ statim* referatur ad consulatum. Nam inter Germanici quæsturam et ejusdem consulatum anni septem interjecti. Refer igitur ad superiora, et intellige, statim ut adoptatus est Germanicus, quæsturam eum gessisse. Hæc germanissima est hujus loci sententia. Clare arguit ratio annorum, si attendimus. Nam et adoptatio Germanici et quæstura in eundem incidunt annum DCCLVII. qui Coss. habuit Sex. Ælium Catum et C. Sentium Saturninum. De adoptione liquet ex Velleii cæterorumque historicorum testimoniis. De quæstura arguit, quod dicitur quinquennio ante quam per leges liceret eam consecutus: nempe anno undevigesimo factus Quæstor Germanicus. Sic enim Tiberius, cui idem contigit privilegium, ‘Quæstor, undevicesimum annum agens, capessere cepit Remp.’ inquit Velleius. Id ætatis Germanicum fuisse, cum est adoptatus, intelliget statim, qui cum dicto anno DCCLVII. vel eum contulerit quo natus est, vel eum quo denatus. Alter est annus urbis DCCXXXVIII. alter DCCLXXII. ætatis ipsius quartus et trigesimus. *Casaub.* Vide etiam, quæ paulo post ex Beroaldo afferuntur.

Ante quam per leges liceret] Cicero Philippica v. quo loco amplissimos honores Octavio admodum adolescenti decernendos suadet, ex-

empla memorat eorum, quibus ætatis immaturitas minime obfuit, quo minus ad Reip. munia admitterentur. Imo vero ‘majores nostri,’ inquit, ‘veteres illi, admodum antiqui, leges annales non habebant: quas multis post annis attulit ambitio, ut gradus essent petitionis inter æquales.’ Præter ea quæ diximus ad cap. x. Tiber. hanc quoque antiquissimorum majorum inobservantiam adspicere Tacitus potuit, cum illa scripsit Annal. xi. ‘Apud majores virtutis id præmium fuerat, cunctisque civium, si bonis artibus fiderent, licitum petere magistratus.’ Cætera ad dictum Tiber. caput exhibentur.

Statim] Transcendendo media, summa imis continuavit: cum inter quæsturam et consulatum sint intermedii magistratus, ædilitas et prætura. Olim Tribuni plebis, autore Livio, non patiebantur Titum Flaminium petere ex quæstura consulatum, tanquam fastidiret ædilitatem, atque præturam, neque per gradus honorum tenderet ad consulatum. *Beroald.*

Incertum constantia an pietate majore] Vide Tib. cap. 25.

Cum Armeniæ regem devicisset] Lipsio ut assentiamur, ac scribamus, *regem dedisset, vel dejecisset,* flagitat, non postulat, Taciti narratio. omnium tamen librorum in edita lectione mira constantia. *Casaub.*

Antiochiæ obiit] Seleucus Nicanor, exstructis per totam imperii sui longitudinem urbibus, sedecim a patre denominavit, quarum clarissima nunc exstat Antiochia sub Libano. *Appianus.*

Cremati quoque cor inter ossa incorruptum repertum est] Negatur cor cremari posse in iis qui cardiaco morbo extincti obierint, negatur et veneno interemptis. Certe extat oratio Vitellii qua reum Pisonem ejus sceleris coarguit, hoc usus argumento, palamque testatus, non

potuisse ob venenum cor Germanici Cæsaris cremari. Contra genere morbi defensus est Piso. Plinius.

CAP. 3. *Omnes Germanico corporis animique virtutes*] Magnum et rarum elogium : in quo tamen consentiunt historici. Tacitus, lib. II. pluribus persequitur illius laudes; etiam cum Alexandro Magno comparatione facta. Dio paucis verbis non pauciora dicit libro LVII. *κάλλιστος μὲν τὸ σῶμα, ἄριστος δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ἔφυ, παιδεία τε ἅμα καὶ ῥώμη διέπρεπε, πράξιός τε καὶ σφρονέστατος ἦν.* Dilaudat eundem et Josephus originum libro XVIII. cap. 8. Unus Velleius, per adulationem principis turpissimam, ausus laudato ab omnibus juveni ignaviæ maculam aspergere. *Casaub.*

Utroque eloquentiæ genere] Græco et Latino.

Formæ minus conveniebat gracilitas crurum] Quod inter præcipua olim habitum, quæ bonam formam corrumpent: fuitque hic habitus urbanorum dicteriiis semper obnoxius. Seneca, In sapientem non cadere injuriam, libro secundo, 'In capitis mei levitatem jocatus est, et in oculorum valetudinem, et in crurum gracilitatem, et in staturam.' Infra lib. VI. Neroni tribuuntur, inter alia vitia corporis, 'gracillima crura.' Vide et in Domitiano, cap. 18. Sic in Aristotele notatum, quod esset *ἰσχυροσκελής*, id est, *perfilis*. nam ita comici vocarunt. Glossarium, *Perfilis*, *μακροσκελής*. Plautus, 'todilla crusculla.' Eubulus comicus, *κοψίχου σκέλη*: alii *στρουθόποδας*. Contra quibus inferiores corporis partes erant crassiores, *κληματίδας Αἰγυπτίας* vocabant: quod de Zenone Stoico est dictum. Quemadmodum autem crurum gracilitatem, sic etiam manus vel brachii, inter deformitatis notas ponebant. *Casaub.*

Equi vectatione post cibum] Quo sanguis scilicet, atque alimenti vis

eo deflueret, præsertim cum 'stapiis,' quas vocamus, nondum tunc uterentur. Stapias certe, aut quid simile, neque Xenophon de arte equestri, neque Julius Pollux de equestribus instrumentis, usquam commemorant, et nihil in veterum monumentis invenias, quod eo referri possit. Neque ea quæ ob assiduam equitationem Scytharum refert incommoda Hippocrates de aëre, aqua, locis, eis accidissent, si stapiarum usum habuissent. *Torrent.*

Oravit causas etiam triumphales] Viterb. cod. et Pithœi habent *triumphalis*: quam lectionem amplector ut verissimam. Dio jubet, cui refragari durum. Notat ille in actis anni DCCLXV. Germanicum etiam Consullem causas orasse. *Καὶ αὐτὸς μὲν, αἰτ, οὐδὲν ἄξιον μνήμης ἔπραξε, πλὴν ὅτι καὶ τότε ὑπερεδίκησεν.* Triumphalis autem dicitur, non is tantum qui triumphavit, sed et ille qui triumphalia ornamenta est consecutus, quæ nactum esse Germanicum ex bello Dalmatico ante consulatum suum primum, testis Dio I. LVI. *τῶ Γερμανικῶ αἰ τε νικητήριοι τιμαὶ ἐδόθησαν καὶ αἱ στρατηγικαί.* *Casaub.* Triumphales accipio magnas et eximias, quæ de triumpho decernendo agerentur, qui enim minus triumphales causas quam Consulares dicamus? *Torrent.*

Comædias] Germanicum in Poëtica floruisse, testatur Ovidius, dicens: 'Scimus et, ad nostras cum se tulit impetus artes, Ingenii currant flumina quanta tui.' Huic enim Germanico Fastorum libros dedicavit: cui omnia illa quadrant, quæ in Fastis leguntur. *Beroald.*

Sine lictoribus] Ut Rhodii Tiberius, cap. 11.

Quantacumque de causa nactus esset] Cod. Salm. *nactus*; et ita semper. *Idem.*

Devotionibus] Reperiebantur solo ac parietibus erutæ humanorum corporum reliquiæ, carmina et devotio-

nes, et nomen Germanici plumbeis tabulis insculptum, semiusti cineres, ac tabo oblitī, aliaque maleficia, queis creditur animas Numinibus infernis sacrari. Tacitus. Glossæ ‘devotiones’ interpretantur ἐπιφθιάς. Nobis sortilegium dicitur carmen, *charme*: et inde verbum *charmer* pro carminibus devovere aliquem ac defigere, quasi carminare. ‘Devovere’ autem, defigere, obligare, verba magicæ artis propria, quæ incantationibus, deprecationibus, diris, herbis, fascinationibus animum ejus ac mentem, quem devovet, ita præpedit et extra se ponit, ut sui officii meminisse non amplius possit, aut muniis naturalibus fungi. Qui vota facit ac se devovet, ligare se intelligitur. Unde ‘votis caput obligare’ Horatio. Sed et qui alium devovent, diris eum et imprecationibus defigunt ac devinciunt. Quod et ‘obsecrare’ dicebant; cuius contrarium ‘reseerare,’ quod est solvere obsecratione, ac devotione liberare. Vota apud Virgilium pro devotionibus magicis: ‘Colchiacis animum defigere votis.’ *Salmas.*

Amicitiam ei more majorum renuntiaret] Augusti quoque exemplo, qui fecit idem in Cornelio Gallo, libro secundo, cap. 66. Tacitus: ‘Componit epistolas queis amicitiam ei renuntiabat.’ Sic ‘inimicitias denuntiare,’ Cicero pro Flacco, et Seneca *Epist. lib. v.*

CAP. 4. Adoptandum Tiberio dederit] Veritus Augustus, ne Tiberius aliquando animo elatus novas ad res consurgeret, Germanicum Drusi fratris filium ei adoptandum dedit, quam ipsi Tiberio natus fuerat filius. Dio Cassius. *Aug. cap. 65. et Tib. cap. 25.*

CAP. 5. Lapidata sunt templa, subversa Deum aræ] Non dissimile Augusti factum, qui classe tempestate perdita, proximis Circensibus Neptuni simulacrum pompæ detraxit. *Suet. Aug. cap. 16. Torrent.* Quos honore auc-

tos volebant, sive Deos sive homines, ἐφυλλοβόλον: et contra per contumeliam lapidibus petebant et Deorum et hominum imagines. Tacitus *1. Histor.* ‘Primani Quintanique turbidi, adeo ut quidam saxa in Galbæ imagines jecerint.’ Hinc illa theatralis lapidatio, de qua multa nobis dicta *Animadv. in Athenæum libro vi. cap. 11. Casaub.*

Lares familiares] Ex Lemuribus, qui, posteriorum suorum curam sortitus, pacato et quieto numine possidet, Lar dicitur. Qui vero, propter adversa vitæ merita, nullis bonis sedibus, incerta vagatione, ceu quodam exilio, punitur, inane terriculamentum bonis hominibus, cæterum noxium malis, id genus plerique Larvas perhibent. Cum vero incertum est, quæ cuique eorum sortitio evenerit, utrum Lar sit an Larva, nomine Manem Deum nuncupant: et honoris gratia Dei vocabulum additum est. Apuleius. *Consule Salmas. ad cap. 74. Tib.*

In publicum abjecti] Apud Plantum in *Anulularia* loquitur Lar familiaris, testaturque thure, vino, coronis sibi quotidie sacrificatum fuisse. Lares adeo a priscis fuerunt aliquando sprete, contemptique, ut Tertullianus in *Apologetico* scribat hæc: ‘Domesticos Deos, quos Lares dicimus, domestica potestate tractatos demutando aliquando in cæcæbulum, aliquando in trullam.’ Non est ergo mirum, si tunc abjecti fuerunt in publicum ex indignatione. *Beroald.*

Regulos quosdam barbam posuisse] Lugentibus ea accommodata sunt, quæ et inusitata. Eum, qui Lyciis leges posuit, aiunt mandasse civibus, ut in luctu veste uterentur muliebri. Quosdam ferunt in foveas certas sese pro dies complures abdere, neque solis lumen videre sustinere, quo is quem lugent privatus sit. Quidam vero barbarorum etiam corpora suanaribus, auribus, aliisque partibus ami-

putandis, fœdant: gratificari se aliquid defunctis putantes, cum in hoc genere a natura constitutam mediocritatem excedant. Plutarch. Romanos in luctu barbam capillumque summisisse, vides cap. 67. Cæs.

Capita rasisse] Quid attinet vetera referre? Mos adhuc tenet in Sabinis, ac toto Latio, ut in summo luctu mulieres sibi capillos adimant. *Sabell.*

Regum etiam regem] Parthorum rex apud priscos 'regum rex' vocitabatur: quod testatur Plutarchus, scribens, Pompeium Parthorum regem noluisse in epistola 'regem regum' appellare, quemadmodum a cæteris appellabatur. Idem in Lucullo inquit: 'Tigranes nunc sedet rex regum, qui tanta potentia viget. Nec mirandum, regem regum dici, cui reges complusculi ministrant, instar satellitum et pedisequorum.' In Cyri sepulcro hoc epitaphium insculptum legebatur: CYRUS. EGO. REX. OLIM REGUM. CONDITUS. HIC. SUM. Julius Capitolinus Saporem Persarum regem appellat 'Regem regum.' Præterea, ut autor est Marcellinus, olim Sapor rex Persarum literas dedit ad Constantium Imperatorem, quarum hoc fuit principium: 'Rex regum Sapor, particeps siderum, frater Solis et Lunæ, Constantio fratri meo salutem plurimam dico.' *Beroald.*

Exercitatione venandi] Xenophon in primo Pædiæ ait, venationem videri Persis verissimam meditationem rerum bellicarum, qua etiam assuescunt frigora, et calores tolerare. *Id.* Tacitus initio *Annal.* II. de Vonone Parthorum rege: 'Accendebat dedignantem et ipse, diversus a majorum institutis, raro venatu, segni equorum cura.'

Convictu Megistanum] Sunt Græcis viri summi ac proceres cujusque regni, quibus permissum ut cum regibus epularentur. Quo vocabulo usus est etiam Tacit. et *Annæus Seneca* Epist.

ad Lucilium XXI. Unde et D. Marci Evangelistæ locum capite sexto de Herode scribentis rectius intelligimus, δέϊπνον ἐποίει τοῖς μεγιστᾶσιν. *Torrent.*

CAP. 6. *Salva Roma, &c.*] Versus integer trochaicus, Fulv. Ursino agnoscente. Quod genus versuum quasi submanum, etiam rudioribus, natum videtur, ut probabiliter colligitur tum ex hoc loco, tum ex iis quæ de militibus Gallico triumpho currum prosequentibus semel iterumque tradidit Suetonius in Cæsare.

Non edictis inhiberi luctus publicus potuit] Edictum tamen aliquod Tiberii, quo ad solemnia repetenda populum hortabatur, non frustra fuisse patet ex Tacito. Sequitur enim: 'Tum exuto justitio, reditum ad munia.' Eodem edicto monuit, 'quia ludorum Megalensium spectaculum suberat, etiam voluptates resumerent.' Unde constat, diu ac pertinaciter pop. Rom. interitum Germanici luxisse. Obiit enim, ut vero simillimum est, ante mensem Decembrem. At Megalensium spectaculum incidit in Nonas Aprileis.

Per festos mensis Decembris dies] Id est, Saturnalia.

CAP. 7. *Agrippina, Drusilla, Livilla*] Agrippina Domitio, ac postea Claudio principi nupsit. Drusillam L. Cassio, Livillam (Juliam Tacitus vocat, ob proaviam, quæ modo Julia, modo Livia scriptoribus) M. Vinicio Tiberius conjunxit. *Ann.* VI.

Continuo triennio] In hanc sententiam ait Plin. in VII. 'Item alii, aliæque fœminas tantum generant aut mares, plerumque alternatim: sicut Gracchorum mater duodecies, et Agrippina Germanici novies.' Alternabat itaque Agrippina in partu, ut tres fœminas continenter pareret, mox totidem mares. Nam si intelligas alternasse, ut alternis annis fœminam, alternis masculum generaret, non conveniet Plinius cum Tranquil-

lo. *Beroald.*

CAP. 8. *Patre suo, et C. Fonteio Coss.]* A. U. DCCLXV. De quibus Coss. extat hæc inscriptio, GERMANICO. CÆSARE. C. FONTEIO. CAPITONE COSS. K. JAN. SEIÆ. FORTUNÆ. AVG. SACR. *Torrent.*

Vico Ambiatino] Cod. Salmas. *Ambitarvio.*

Supra Confluentes] Hinc hodie quoque urbi Conflentiæ nomen, qua Mosella in Rhenum influit sub ditione Treverensi. *Torrent.*

OB AGRIPPINÆ PUERPERIUM] Mos Romanus, quo receptum, ut, propagandæ memoriæ causa, ara aut templum statueretur virtuti rei que, quam cuperet laudatam. Tacitus Annal. I. 'aram que adoptionis et alia hujusmodi prohibuit.' Ita apud eundem, cum Tiberius publico iudicio ultus esset Germanici mortem, 'Cæcina Severus censuit aram Ultioni:' et lib. xv. post natam ex Poppæa prolem, 'supplicationes a Senatu decretæ, et templum Fecunditati.' *Lipsius.*

Apud hibernas legiones] Apertior locutio est, et in quibusdam exarata codicibus, si dicas, *apud hiberna legionum.* *Beroald.*

Ego in Actis Antii editum invenio] Suetonio manus nondum do. Primum ambigo, utrum natus eo anno Caius sit. Video enim dissensum in numero annorum quos dicitur vixisse. Et quid si paullo ante natus sit, cum pater in Germania esset? quid si paullo post? Deinde quæritur, quando natus Caligula sit, non quando satus. Nonne ipso patre Consule, ut Suetonius vult, nasci potuit in castris? Nec enim opus credo eam ad rem præsentia patris. Nam Germanicum constat ex Dione statim a clade Variana continenter in Germania mansisse, ad hunc usque consulatum. Suspiciari autem probabiliter possum, uxorem, quæ tumida et vicina partui, relictam ab eo in Germania donec uterum posuisset. Sed

in Actis reperio, ait, natum eum Antii. Quid si Acta de alio quoque Caio, filio pariter Germanici, senserint? Non enim Caligulæ nomen discriminis causa, opinor, apponi potuit Actis, quoniam Professio apud Acta nato statim puero fieri solita. Addit amplius, bimulum demum perductum in castra. At quid obstat, Agrippinam et infantem in Germaniam revertisse? Quod Antium prætulerit omnibus secessibus Caius: quin hoc argumento Tiberium Capreis genitum dicit, Tiburi aut Lanuvii Augustum? Huic meæ sententiæ præter consulares, Plinium et Tacitum, subscribunt pedanei Senatores Sex. Victor, et Athenæus lib. iv. cap. 7. *Lipsius.*

Urbe Herculi sacra] Unde Hercules, et Herculis Tibur: sup. Aug. c. 72. Et fortassis ut Commodus, sic Caligula Hercules Romanus videri ac dici voluit. *Torrent.*

Puellas pueras] Varro de vita pop. R. 'Sic in privatis ædibus pueri liberi et pueræ ministrabant.' Idem: 'Properate, pueræ, quas sinit ætata ludere, esse, amare, et Veneris tenere bigas.' Adi et Paulum J. C. l. CLXI. de Verb. signif. et, ad eum, Alciatum.

Ex servis medicum] Medicos fuisse in numero servorum apud priscos, idonei scriptores tradiderunt, et in primis Seneca, qui sic ait lib. III. de Beneficiis: 'Tenebatur inclusus Domitius: imperavit medico, eidemque servo suo, ut ei venenum daret.' *Beroald.* Non tamen omnes medicinam profitentes servi fuere: ut Casaubono notatum ad c. 4. Cæs.

Quæ sola Actorum restat et publici instrumenti auctoritas] Cod. Salmas. *quæ sola auctor restat.*

Omnibus semper locis atque secessibus prolatum] Strabo de Antio libro v. *Novὴ μὲν οὖν αἰνεῖται τοῖς ἡγεμόσι, εἰς σχολὴν καὶ ἄνεσι τῶν πολιτικῶν.* Reliqua vide ad Augustum.

CAP. 9. *Caligulæ nomen castrensis joco traxit*] Caligulæ, militis calceamenta, etsi tibiatiim calcearentur, nunquam tamen pro braccis, aut femorum tegmine, apud veteres sunt acceptæ, ut viri quidam docti falso sibi persuaserunt. Recentiores non de calceamento tantum militari dixerunt, sed de omni calceorum genere. D. Hieronymus *σανδάλια caligas* vertit. Vetus interpres Juvenalis Græcorum crepidas 'Graias caligulas' vocat. Nimirum 'trechedepna' volebat esse apud Juvenalem, quæ Græcis *τροχάδες* appellantur. Auctor veteris Glossarii *τροχάδες* sunt *galliculæ*. Idem *galliculas σανδάλια* reddit alio loco: sic plane gallicæ et caligæ confunderentur. Atqui constat gallicam de eo genere calceorum fuisse, quod infimas tantum plantarum calces tegetet, quales erant crepidæ et soleæ: at caligæ non tales. Quamvis non dubitem, multis auctorum locis caligas, et caligulas, pro gallicis et galliculis irrepisse. Græci quoque, dum *κάλλικα* et *καλλίγαν* scribunt, dubium facere possunt, utrum caligam au gallicam exprimere voluerint. Idem *καλλιγύλαν* solent plerumque scribere qui Latinis Caligula. Sed certum est, de caliga esse accipiendum. *Salmas.*

Ablegari eum] Omnes Mss. quos e quidem viderim habent *obligari*, atque ita legendum est, ne bis idem dicat: sequitur enim 'demandari.' Proximam autem civitatem Treverorum urbem intellige, ex Tacito lib. 1. *Annal. Torrent.* Adstipulatur *Torrentii* codicibus *Salmasianus*.

Liviæ Augustæ] Hoc cognomento decorabantur uxores, atque etiam sorores Imperatorum. Uxori sororique Trajani Senatus obtulit cognomen Augustum: quod illæ tamen deprecatae sunt: quarum modestiam ita laudat Plinius in Panegyrico: 'Hoc magis dignæ sunt, quæ in ani-

mis nostris et sint, et habeantur Augustæ, quia non vocantur.' *Beroald. Liviæ Augustæ proaviæ contubernio*] Liviam proaviam vocat, (ea enim Drusi mater erat,) Antoniam vero aviam, quæ Drusi uxor. Et notandum, etiam fœminarum contubernium dici. *Torrent.*

Vicesimo ætatis anno] Cum fere fieret XVII. ætatis anno, Caligulæ ob avi Tiberii cunctationem tardius contigit, atque adeo eodem tempore simul barbam deposuit. Qui dies etiam solennis habebatur. *Juvenal. Sat. III.* 'Ille metit barbam, crinem hic deponit amati, Plena domus libris vœnalibus.' *Torrent.* De barba prima posita vide *Ner. cap. 12. Cod. Salmas. undevicesimo.*

Fratrum ejus] Neronis et Drusi, quorum tyrocinii diem celebravit Tiberius, dato plebi congiario. *Tib. capite 54.*

Insidiis tentatus] Tiberii capite 54.

Perinde obliterato suorum casu ac si nihil cuiquam accidisset] *Tacitus*: 'Immanem animum subdola modestia tegens, non damnatione matris, non exsilio fratrum rupta voce.'

Incredibili dissimulatione transmitens] Potentiorum injuriæ hilari vultu, non patienter tantum ferendæ sunt. Facient iterum, si se fecisse crediderint. Hoc habent pessimum animi magna fortuna insolentes, quos læserunt, et oderunt. Notissima vox est ejus, qui in cultu regum consequeratur: cum illum quidam interrogaret, 'Quomodo rarissimam rem in aula consecutus esset, senectutem? Injurias, inquit, accipiendo, et gratias agendo.' *Seneca.* Narrat deinceps (1. de Ira, cap. 33.) quomodo ab hoc ipso C. Cæsare Pastor eq. Rom. ad cœnam invitatus, tristitiam ex supplicio filii conceptam dissimulaverit: de quo hic c. 27.

Et ganeus atque adulteria capillamento celatus, et veste longa noctibus obiret] Adulteria pro fœminis adulteris, ita

dictum, ut conjugia pro conjugibus, et alia id genus. *Casaub.* Vestem longam gessisse Caligulam, quispiam censeat, ut stolam mulier solet ad pedes demissam, ne agnosceretur. Et capillamentum sumpsisse virili longius, simileque muliebri, aut Maurorum et Hispanorum promissis crinibus. Nam hi populi capillati erant. Petronius tamen ostendit, esse addititiam comam in viris, ut *corymbion* in fœminis: nam sic de raso scribit: 'Evocatumque me non minus decore exornavit capillamento.' *Turneb.* Suetonius in Othone 'galericulum' vocat.

Ut aliquoties prædicaret exitio suo omniumque Caium vivere] Dio cati senis vaticinium ita narrat: ἡγνόμεν μὲν γὰρ οὐδὲν οὐδὲ τῶν κατὰ τὸν Γάϊον, ἀλλὰ καὶ εἰπέ ποτε αὐτῷ διαφερομένην πρὸς τὸν Τιβερίον, ὅτι σύ τε τοῦτον ἀποκτενεῖς, καὶ σε ἄλλοι. Propterea Philo narrat, sæpius deliberasse Tiberium de tollendo Caio. *Casaub.* C. Cæsari, forte orto sermone, L. Syllam irridenti, omnia Syllæ vitia, et nullam ejusdem virtutum habiturum prædixit: simul crebris cum lacrymis minorem ex nepotibus complexus, truci alterius vultu: Occides hunc tu, inquit, et te alius. Tacitus.

Natricem] Quam eandem cum boa faciunt Glossæ: *Natrix*, *boa*, ἔχιος εἶδος. Est ex Græco δύης, quod idem est ac δύτης. Æoles Bœotii dicebant βύης, inde *boa*, ut φύπης, *pora*. Plinius boam dictam autumat, quod alatur bubuli lactis succo. Falsa ἐτυμότης, nec enim hoc proprium boæ, sed omnium serpentium esse, sciunt nostræ rusticæ. Lactis omnes avidæ sunt, et colubri plerumque in pastu pedibus vaccarum circumvoluti posterioribus lac ex uberibus usque ad sanguinem sugunt. *Salmas.*

Phaëtontem orbì terrarum] Duas Agrippinas, matrem et sororem Caii, 'faces generis humani' vocat Plinius.

CAP. 12. *Prius quam inauguraretur]* Hoc genere loquendi etiam Cicero et Varro utuntur. In collegium augurum cooptari quoque dicebantur. Ita Cicero non uno loco. Erat enim Romæ augurum collegium, qui augures publici vocabantur. Cicero II. de Leg. 'Augures publici interpretes Jovis Opt. Max.' Fertur et vetus inscriptio Neapoli hodieque exstare in hæc verba: C. MÆTIO. MEMNIO FURIO. BALBURIO. CÆCILIANO. PLACIDO. C. V. PONTIFICI. MAIORI. AUGURI. PUBLICO. POPULI. ROM. QUIRITIUM. Qui vero inaugurabatur, rejurando adigebatur, se nihil ex mysteriis enuntiatum, autore Plutarcho. *Brisson.*

Ad Pontificatum traductus est] Pontificum enim sacerdotium multo honoratius erat, quam augurum. De præstantia eorum ac dignitate multa in vita Numæ tradidit Halicarnass. lib. II. Cicero in exordio orationis pro domo sua ad pontifices: 'Cum multa divinitus, Pontifices, a majoribus nostris inventa atque instituta sunt, tum nihil præclarius, quam quod vos ejusdem et religionibus Deorum immortalium, et summæ Reip. præesse voluerunt: ut amplissimi et clarissimi cives Remp. bene gerendo, religiones sapienter interpretando, Remp. conservarent.'

Reliquis subsidiis] Solo nempe Caio, cum Tiberio, Drusi filio, adhuc puero, ex omnibus masculis domus imperatoris superstite. Quod vero Augurum in locum fratris sui Drusi designatum dicit, de Drusi Auguratu nihil equidem in antiquis monumentis inveni. At vero ipse Caius Cæsar, Germanici Cæsaris F. Divi Augusti pronepos, et Flamen Augustalis, et Quæstor in veteri marmore scribitur. *Torrent.*

Chiographo] Cod. *Salmas. cyrographo:* κύρος idem Græcis, quod pignus, firmamentum, probatio Latinis. Non igitur absurda ea scriptura.

CAP. 13. *A Miseno*] Ita loquitur Suetonius c. 51. 'repente a Messana noctu profugit.' Non sine exemplo melioris ævi scriptorum.

Inter altaria et victimas ardentisque tædas] Ita moris fuit prodire obviam viris principibus. Originem rei docet M. Tullius: nam primitus Deis hic honos exhibitus, cum transferrentur eorum imagines: vide lib. iv. in Verrem: deinde ad homines idem est translatum: estque hoc adulationis genus antiquissimum. Exempla suppeditant Q. Curtius lib. v. de Alexandri ingressu in Babylonem loquens, Plutarchus in Dione, Justinus l. xxiv. Sueton. lib. super. c. 98. Mitto locum in Galba, c. 18. Meminit et Appianus *Ἐμφυλίων* libro quinto, narrans Octavii et Antonii in Urbem adventum post factam inter se pacem, *παροδείουσιν αὐτοῖς οἷα σωτήρσιν ἐγγύμοντο θυσίαι*. Sic interpretor quod scribit Philostratus libro quinto, de Vespasiano *Ægyptiacos nomos* peragrante. Addit Suetonius, *tædasque ardentibus*: quod erat aliquanto civilis et usitatus. Servius ad librum v. *Æneidos*, 'In honorem regum cum facibus procedebatur a populo.' Videatur etiam Plutarchus in Pompeio, et Herodianus lib. quarto describens ingressum Caracallæ in Alexandriam. Imperatoribus autem Christianis idem genus honoris postea esse exhibitum, passim illorum historiæ testantur, nam sive ipsos, sive eorum laurata, sive cadavera defunctorum suffitibus excipiebant. Atque idem honos postea etiam episcopis est exhibitus: idque jam inde a temporibus primis florentis Ecclesiæ. Simile est quod de cereis accensis in Histor. Ecclesiast. observamus, quos initio moris fuit rebus sacris præire. Mox ad ipsorum episcoporum honorem ii sunt adhibiti. Testes Theodoritus, Sozomenus, Gregorius, Cyrillus. Denique apud Cedrenum, et id genus scriptores, passim leges *θυμιάμασι καὶ κη-*

Delph. et Var. Clas.

ροῖς προπέμπειν: et, *μετὰ κηροῦ καὶ λαμπάδων καὶ ἀρωμάτων*. Casaub.

Super fausta nomina] 'Fausta nomina' accipio qualia sunt, Pater, Princeps, Magnus, Pius, Felix, et similia. Horatius lib. i. Od. 2. 'Hic ames dici Pater, atque Princeps.' Seneca l. i. de Clementia, 'Magnos, et Felices, et Augustos dicimus.' *Torrent*.

Sidus et pullum, et puppum] Sidus (ni fallor) appellabant ob faustitatem, aut etiam oris venustatem. Hor. lib. iiii. Od. 9. 'Quamvis sidere pulcrior Ille est.' Et lib. i. Sat. 7. 'Solem Asiæ Brutum appellat, stellasque salubreis Appellat comites.' De pullo, et puppo, Catull. Epigr. 'Deprendi modo pupulum.' Martial. l. x. 'Pupam se dicit Gellia, cum sit anus.' Plautus Cas. 'meus pullus, meus passer.' Sic 'pullus Jovis,' 'pullus Martis.' 'Puerum (inquit Festus) quem quis amabat, pullum ejus vocabant.' *Idem*.

Alumnum appellantium] Nutrices blandientes, quos educaverunt, alumnos appellant. Unde illud: 'Charo comes ibat alumno.' Seneca in *Medea*: 'Alumna, celerem quo rapis tectis gradum?' Idem in *Octavia*: 'Cede fati, atque fortunæ tuæ, Alumna, quæso.' Sed Jovem Alumnum cognominaverunt ab eo, quod omnia aleret, non autem quod aleretur. *Berould*. Si quæ alia, huc faciunt illa Palladiæ apud Salvianum, Episcopum Massiliensem, suavissimum scriptorem, in *Epist.* 'Advolvo vestris, o Parentes carissimi, pedibus, illa ego vestra Palladia, vestra gracula, vestra dominula, cum qua his tot vocabulis quondam indulgentissima pietate lusistis, quæ vobis per varia nomina nunc fuit mater, nunc avicula, nunc domina, cum esset unum scilicet vocabulum generis, aliud infantia, tertium dignitatis.' Similes blanditiæ apud Plautum quoque leguntur. *Boxhorn*.

CAP. 14. *Nepotem suum coheredem*

Sueton.

5 F

ei dederat] An bonorum tantum Tiberii coheredes sunt relictī, an etiam imperii? Non temere quærimus: videntur enim inter se non consentire veteres scriptores. Dio quidem initio libri LVIII. nepoti traditum imperium scribit: τῷ Τιβερίῳ τῷ ἐγγόνῳ τὴν αὐτοαρχίαν κατέλιπε. Contrarium affirmat Josephus, apud quem Caio Remp. committit Tiberius moriens, et his verbis utitur: Ὡ παῖ, καίπερ μοι συγγενεστέρου Τιβερίου ἢ κατὰ σέ ὄντος, σοὶ φέρων ἐγχειρίζω τὴν Ῥωμαίαν ἡγεμονίαν. Utrique communicatum tradit Philo, τὸν γὰρ ἀνεψίδν καὶ κοινῶν ἀπολειφθέντα τῆς ἀρχῆς κτείνει. Et scribit idem, si paullulum advixisset Tiberius, mutaturum fuisse, ac, sublato Caio, solum heredem imperii relicturum suum nepotem. Philonem arbitror vera dicere, qui cum iis temporibus vixerit, et Romæ etiam Caii temporibus sit versatus, ignorare quod factum erat non potuit. *Casaub.*

Qui depugnatos se armis pro salute ægri, quique capita sua titulo proposito voverent] Opinio veterum fuit, mortem posse redimi: ex qua persuasione multa introducta. Mitto fabulas Poëtarum, et Deciorum devotiones, aliaque ex antiqua historia, vel recente barbararum gentium: ejusmodi est mos ille in Canariis observatus, devovendi sese, ac statim mortem obeundi pro salute novi Principis, ut narrat Aloysius Cadamustus capite 8. Ex eo fonte istud est, quod ægrotos periculo posse eripi putarent, si vitam suam illius loco projecissent. Vide Juvenalem Sat. XII. de heredipeta, qui orbo adulatur ægro-tanti. Inde est etiam quod narrat Suetonius in Nerone c. 36. nec ob aliam causam institutum, ut pro salute Principis committerentur gladiatores: quod in Claudio diserte notat Dio, aliique confirmant. Estat et inscriptio vetus quæ continet titulum, quo proposito duæ legiones capita devoverunt pro salute Trajani

bello Dacico periclitantis. Bellonarii quoque pro salute Imperatoris sanguinem se fundere dicebant, ut est apud Tertullianum in Apologet. c. 25. Postremo inde est illud loquendi genus frequens in adulationibus principum, devotus numini majestatique tuæ, quod explicat Dio, σοὶ καθωσιώμεθα. eum vide lib. LIII. De P. Afranio ac Potito, qui pro salute Caii capita sua devoverunt, idem libro LVIII. *Idem.*

Titulo proposito] Publice nempe, ut nemo ejus voti reos esse ignoraret. Id enim ‘proponere’ significat. Sup. Tiber. c. 48. et mox c. 16. ‘Rationes Imperii, ab Augusto proponi solitas, sed a Tiberio intermissas, publicavit.’ Dio addidisse voto jusjurandum scribit, coactosque postea a Caio præstare promissum, ne perjurio sese illigarent. *Torrent.* De duobus vide quæ Suetonius capite 27. Porro ejuscemodi vota quod attinet, etiam non prætereundus est locus Cæsaris de Gallis. Sic ille lib. VI. ‘Qui sunt affecti gravioribus morbis, quique in præliis periculisque versantur, aut pro victima homines immolant, aut se immolaturos vovent, administrisque ad ea sacrificia Druidibus utuntur, quod pro vita hominis nisi vita hominis reddatur, non posse Deorum immortalium numen placari arbitrantur: publiceque ejusdem generis instituta habent sacrificia.’

Arthabanus] Tiberii capite sexagesimo sexto. Dio extremo lib. quinquagesimi octavi.

Aquilas et signa Romana] In legione Romana signa tot, quot cohortes, id est, decem. In medio cujusque titulus coh. VI. aut quintæ, &c. pro numero. Imagines illas clypeosque, qui in nummis ubique apparent, auctor mihi, qui adserit esse ab Augusto, Isidorus lib. XVII. cap. de signis: ‘Pilam in signa constituisse fertur Augustus, propter nationes sibi in cuncto orbe subjectas, ut magis fi-

guſiam orbis oſtenderet.' Pilam appellat rotundas illas imagines, quas innexas a ſummo ad medium videbis in ſignis. *Lipsius.*

Cæſarumque imagines adoravit] Tacitus *Annal.* xv. 'ſignis et ſimulacris in modum templi.' Ea ſimulacra, nego aliud fuiſſe, quam Cæſarum ex auro argentove imagines, ut quiſque imperabat. Et ita capiendus hic Suetonius. Idem Tacitus lib. i. *Hist.* 'Vexillarius comitantis cohortis de-reptam Galbæ imaginem ſolo afflixit.' Similia exſtant lib. iii. Ob has imagines illatas orta Judæorum ſeditio, de qua Joſephus, Zonarasque, et Suidas: *Σημαῖαι, σίγνα, προτομαί. Πιλάτος εἰς τὴν Ἰουδαίαν τὰς Τιβερίου εἰκόνας, αἱ σημαῖαι καλοῦνται, εἰσὴνεγκεν· οἱ δὲ ἐξεπλάγησαν, ὡς πεπατημένον αὐτοῖς τῶν νομίμων. Idem.*

CAP. 15. Pontius] Forte reſcribendum, *Pontiam*: ut ſupra Tib. 54. 'Neronem in inſula Pontia fame necavit.' Strabo quoque non niſi unius inſulæ Ponticæ meminit, et quidem bis, ſemel lib. ii. iterum lib. v.

Ad tranſferendos matris fratrisque cineres feſtinavit] Frater hic eſt Nero, de quo capite 7. Extat hodieque urna, in qua hujus cineres Romæ olim ſervabantur et colebantur, cum hac inſcriptione: OSSA. NERONIS. CAESARIS. GERMANICI. CAESARIS. F. DIVI AVG. PRON. FLAMIN. AVGVSTALIS QVAESTORIS. *Casaub.*

Nec minore ſcena] Scenam pro ſpecie et apparatu, ac prætextu, vel obtentu dixere ejus ſeculi auctores. Tacit. lib. xiv. ubi de morte Agrippinæ, 'ſcenam ultro criminis parat.' Niſi ſchema et hic, et apud Tacitum legimus, ut Tib. c. 43. *Torrent.* Similem ſcenam lege apud Plutarchum in Demetrio, cum ejus reliquias filius excipit, et per aliquot Græciæ inſulas atque urbes traducit.

Medio ac frequenti die] Principis moderatio fuit, quod cives inquietare noluit indicto funebri officio: honori

tamen matris fratrisque in eo conſuluit, quod horam diei elegit frequentem. Id tempus Græci vocant *πλήθουσαν ἀγοράν*. Quod Paulus, libro iv. Sententiarum, finit a ſecunda ad decimam horam. Dio quoque Chryſoſtomus, in ſecunda de gloria, *πλήθουσαν ἀγοράν* circa decimam conſtituit, et manifeſto ſeparat a meridie. Verum nihil obſtat, eſſi pars ea diei frequentiſſima, quin et medius dies poſſit dici frequens. *Casaub.*

Duobus ferculis Mauſoleo intulit] Sic appellat pompatus, ut dicam cum Tertulliano, instrumentum in quo cineres erant cum inferrentur in Mauſoleum, ob ſimilitudinem aliquam ferculorum triumphalium: utraque enim ſic erant composita, ut elata geſtari omnibuſque oſtendi poſſent. *Idem.* Pro ferculis Cod. Salmas. *fericulis.*

Mauſoleo] Aug. c. 100.

Carpentumque quo in pompa traduce-retur] Lib. i. c. 76.

Septembrem Germanicum] Martial. 'Germanicarum magna lux Calendarum.' Sed urbaniſſimus Poëta ad ſua tempora reſpexit. Domitianus enim, Germanici cognomine aſſumpto, Septembrem menſem, et Octobrem Germanicum, et Domitianum ex appellationibus ſuis nominavit. *Sabell.*

Patrum Claudium Equitem R.] Equitem tantum vocat, quia nullos ad id tempus honores adhuc gesserat, Claud. c. 5. et c. 7. *Torrent.* Ut Senatores non niſi ex iis fere, qui magiſtratus geſſiſſent, legebantur, ſic contra Equites magiſtratus non capiebant: ubi vero cepiſſent, Equites eſſe, aut vocari deſinebant. Id quod, ut multa alia, egregie Cic. in Cluentiana oſtendit. *Sigon.*

Fratrem Tiberium] Fratrem vocat etiam inf. c. 23. Vir doctus vult eos a Tiberio pariter adoptatos fuiſſe, cum etiam coheredes eidem extiterint. Verum adoptione nihil opus

erat, cum parentum suorum Germanici et Drusi morte jus filiorum adepti fuerint. Et alioqui de adoptione nulla apud auctores mentio. *Torrent.*

Principem juventutis] Ut Caius et Lucius Cæsares appellati fuere. Quæ de re nummi veteres cum hac inscriptione, C. L. CAESARES. AVG. F. COS. DESIG. PRINC. JVVENT. Quæ appellatio ad omnes postea Cæsarium filios defluxit. *Idem.*

Ut omnibus sacramentis adjiceretur] Non dissimilis honos est, quo matrem Helenam defunctam adfecit Constantinus Magnus. Eusebius in ejus vita lib. III. In Novell. Justin. extat jurisjurandi formula, ab iis exigendi, qui magistratum aliquem adirent. Ibi adstringit se, qui jurat, ad fidem servandam et omne servitium præstandum, non solum Imperatori, sed etiam Augustæ uxori: Ὁμνυμι ἐγὼ τὸν Θεόν, ὡς καθαρὸν συνειδὸς καὶ γνησίαν δουλείαν φυλάξω τοῖς θειοτάτοις καὶ εὐσεβεστάτοις ἡμῶν δεσπότηις, Ἰουστινιανῶ καὶ Θεοδώρα τῇ ὁμοζύγῳ τοῦ κράτους αὐτοῦ. *Casaub.*

Sacramentis] Dio Senatus ac Magistratum jusjurandum intelligit, quod ineunte scilicet anno de more pro Imperio Cæsarium præstabatur. Ego vero etiam de militari sacramento Suetonium loqui arbitror, ut Cæs. capite 42. Ner. c. 44. et sæpe alibi. Sic enim fere J. C. ac vetustissimi quique auctores, sacramenti vocabulo utuntur. *Torrent.*

Adjiceretur] Libri veteres, ut omnibus sacramentis adjicerentur. Ita loquitur etiam lib. II. § quod observavi Cod. de jur. prop. cal. *Cujacius.*

HABEO] Codex Salmas. HABEO. et MOX, QUAM CALUM ET AB EO SORORES EIUS.

QUOD BONUM FELIXQUE] August. c. 58.

Convectos in forum] Sic legimus optimos principes tabulas veterum fisci debitorum, non in palatio, sed in foro

concremasse. Ausonius: 'Tu argumenta omnia flagitandi publicitus ardere jussisti. Videre in suis quæque foris omnes civitates conflagrationem salubris incendii.' Spartianus in Hadriano: 'Ex reliquis ingentes summas remisit, sygraphis in foro Trajani, quo magis securitas omnibus roboraretur, incensis.' Cedrenus in Anastasio: Πυρὶ ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ ἐναντίον πάντων κατέκαυσε τὰ τῆς τοιαύτης συντελείας κατάγραφα. *Casaub.*

CAP. 16. *Monstruosarum*] Cod. Salmas. *monstrosarum.*

Ne profundo mergeret] Reperio hoc genus supplicii in ejusmodi personis solitum usurpari, ut de Cleomene tyranno et Periandro narrat Athenæus lib. x. *Casaub.* Simile quid de Germanis, in libello de moribus eorum, Tacitus: 'Distinctio pœnarum ex delicto: proditores et transfugas arboribus suspendunt, ignavos, et imbelles, et corpore infames, cæno ac palude, injecta insuper crate, mergunt. Diversitas supplicii illuc respicit, tanquam scelera ostendi oporteat, dum puniuntur, flagitia abscondi.'

Titi Labieni] Non tulit Labienus contumeliam, nec superstes esse ingenio suo voluit, sed in monumenta se majorum suorum ferri jussit, atque ita includi: veritus scilicet, ne ignis, qui nomini suo subjectus erat, corpori negaretur: non finivit tantum se ipse, sed etiam sepelivit. Seneca.

Cordi Cremutii, Cassii Severi] De Cremutio Cordo Tiber. c. 61. et de Cassio Severo Vitellii c. 2. et nonnihil Aug. c. 56. Plura apud Tacitum.

Nominibus in recitatione præteritis] Severe, at moderate tamen, egisse eum dicit; severo, quod iis qui probrosi erant palam equos per ignominiam ademerit, moderate vero, quod in leviori culpa nomina eorum qui sic peccassent in recensendo omiserit. Quo facto equis quidem privabantur, sed sine nota publica infamabantur.

miæ. Vide Augusti censuram c. 39. *Torrent.*

Quintam decuriam] Tribus, quæ ante fuerant, quartam Augustus adjecit, c. 33. Caius quintam. At vero sextam adjici petentibus Galba denegavit, c. 14.

Suffragia populo reddere] Populus dominus esse solebat trium rerum, magistratum scilicet creandorum, legum sancendarum, bellorum inferendorum: autor Dionysius in sexto: sed Republica a Cæsaribus oppressa, potestas omnis adempta populo est, et in principem translata. *Beroald.* Quæ populi, quæ Senatus in libera Rep. partes fuerint, omnium præclarissime docet Polybius lib. vi. Cæterum comitia Cæsar Dictator cum populo partitus fuerat, c. 41. Augustus verbis magis, quam re ipsa restituit, c. 40. Tiberius vero omnino sustulit. Illam varietatem comitiorum habendorum explicat Lipsius ad c. 41. Cæs.

Auctionum] Jus auctionis earum rerum fuit, quæ publice per præconem sub hasta, præsentem et addicentem magistratu, venderentur: in auctionibus enim ei qui plurimum auget res addicitur; et quoniam ex auctione illa dominum sibi justum in eam rem comparant, hinc etiam auctoritas jus in auctione quæsitum dicitur, et auctor is appellatur, a quo quis auctoritatem, id est, jus domini in quampiam rem accepit. Cicero VII. in Verrem: 'Tum illi intellexerunt, se id, quod a malo auctore emissent, diutius obtinere non posse,' id est, ab eo, qui vendendi nullam potestatem habebat. *Sigon.*

Adjecit et fructum] Codex Salsasii, *adfecit.* Antea quoque c. 15. *ut omnibus sacramentis adjiceretur,* idem codex habebat *adficerentur.*

Vectigaliorum, et reddituum] Vectigalia sunt publici redditus: redditus vero sunt privata vectigalia: et ita utrumque distinxit disparavitque

Tranquillus perinde ac diversa: quamvis et interdum vectigalia pro redditibus privatis accipiantur. Horatius: 'Ego vectigalia magna, Divitiasque habeo tribus amplas regibus.' Cicero: 'Ex meo tenui vectigali aliquid etiam redundat.' *Beroald.*

Antiocho] Hic igitur unus ex Regibus illis confiscatis, de quibus Tib. c. 49.

Comageno] Comagena perparva regio est, et urbem habet natura munitam Samosata, regni caput: nunc provincia facta est. Circumjacet regio, ut parva, ita admodum felix. Hoc in loco nunc est Euphratis pons, apud quem sita est Seleucia Mesopotamiæ castellum, Comagenæ a Pompeio adjectum. Strabo. Tiberii Strabonisque tempore, in formam provinciæ redacta: nunc post excessum Tiberii Caius Antiocho regnum restituit.

Octaginta] Duo millia coronatorum.

Decretus est ei clypeus aureus] Id est, clypeata imago. Macrobius libro primo Saturn. cap. 3. de jocis Ciceronis: 'Cum in ea provincia, quam Q. Cicero frater rexerat, vidisset clypeatam imaginem ejus, ingentibus lineamentis usque ad pectus ex more pictam, (erat autem Quintus ipse staturæ parvæ,) ait: frater meus dimidius major est quam totus.' Vocarunt has imagines et scuta. In Panegyrico Constantino Augusto Constantii F. dicto: 'Merito igitur tibi, Constantine Imperator, et Senatus signum Dei, et paullo ante Italia scutum et coronam, cuncta aurea, dedicarunt.' Ubi sic junguntur scuta et coronæ, ut apud Philonem Legatione ad Caium. *Casaub.*

Collegia sacerdotum] Sacerdotia curationes vocamus eorum, qui res sacras et divinas tractarent. Sacerdotes vero aut singulis Diis operatos esse invenimus, quales fuere Luperci, Potitii, Sodales Titii, Salii, Flamines,

Vestales; aut singulas eorum res curasse, ut Fratres Aryales, Curiones, Augures, Aruspices; aut promiscue omnium Deorum, et omnium cærimoniarum colendarum rationem tenuisse, qui soli Pontifices fuere. *Sigon.*

Carminē modulato] Aug. cap. 57. 'sed et modulatis carminibus,' &c.

Palilia] Simile huic est, quod August. legimus cap. 7. quosdam censuisse eum Romulum appellari debere, quasi et ipsum conditorem Urbis.

Palilia vocaretur, velut argumentum rursus conditæ urbis] Pales Dea est pabuli: quam alii Vestam, alii matrem Deum vocant. Hanc Virgilius genere fœminino appellat. Alii, inter quos Varro, masculino genere, ut hic Pales. Huic sacra solvuntur XI. Kal. Mai. die, quæ Palilia vocatur. Servius. His adde Propert. lib. IV. 'Urbi festus erat, dixere Palilia patres: Hic primus cœpit mœnibus esse dies.' Et Ovidium IV. Fast. 'Apta dies legitur, qua mœnia signat aratro: Sacra Pales aderat, inde movetur opus.' Scaliger ad Eusebium Num. MDIV. discrimen docet inter Palilia Catoniana et Varroniana: et multo fusius de Emend. temp. lib. V.

CAP. 17. *Forensia*] Vestimenta, quibus in foro utimur, forensia veteres appellaverunt: sicut cœnatoria, quibus in cœna utebantur. *Beroald.* Aug. capite 73.

Pueris ac fœminis] Vestimenta sic distinguunt Jcti, ut aut virilia sint, aut muliebria, aut puerilia, aut communia, aut familiaria, l. XXIII. de auro, argent. et vest. leg. Et fasciæ quidem, quas pedules aut cruales vocat Ulpianus, etiam virorum in usu sunt, pectorales vero fœminarum tantum, maxime virginum propriæ. Nonius in 'Strophium.' Martial. lib. XIV. Epigr. 134. *Torrent.*

Fascias] Videntur intelligi institutæ purpuræ vel conchylii, quæ assui

vestibus e panno solebant. Propterea fœminis dantur et pueris, quos sciimus fuisse prætextatos. Habuerunt fœminæ et pectorales fascias, sed quæ, ut puto, ab his erant diversæ. *Casaub.*

Purpuræ ac conchylii] Plinius quoque lib. IX. cap. 37. purpuram a conchyliis apertissime separat. Et de purpura quidem haud mirandum dicit, tantopere ab omnibus expeti, cujus tam insignis et eximius color. De conchyliis miratur, quod pretiosa et illa essent, cum tam male olerent, nec gratum colorem haberent. qua igitur in re differebant conchylia a purpuris? solo tingendi temperamento. De Tyrii et amethystini temperamento habes capite 38. lib. IX. apud eundem. Capite sequenti quomodo conchylia tingerentur ostendit. Pelagio et buccino purpura et amethystinum tingebantur: at conchylium solo pelagio, hoc est, solo purpuræ conchylio. Nam conchylium est concha purpuræ. Præterea lotium tingendis conchyliis admiscebatur; purpuræ non item: hinc grave virus et malum odorem in conchyliis notabat Plinius. Postremo color in purpura abundantissimus et saturatus, in conchylio dilutus et pallidus, et ad cœruleum magis accedens, quam ad purpureum. *Salmas.*

CAP. 18. *In Amphitheatro Tauri*] Aug. capite 29.

Catervas Afrorum Campanorumque] Afri et Campani pugiles post Græcos maxime laudabantur. Aug. capite 98. Catervas autem vocat vel catervatim assumptos, vel ad differentiam eorum qui ordinarii et legitimi appellabantur. *Torrent.* August. c. 45.

Sparsit] Papinius in primo Sylvarum, 'Dives sparsio quos agit tumultus.' Fiebat et sparsio liquoris odorati in spectaculis: de qua ait Seneca in II. Quæstionum: 'Numquid dubitas, quin sparsio illa, quæ ex fundamentis mediæ arenæ excres-

cens, in summam altitudinem amphitheatri pervenit, cum intensione aquæ fiat? Idem quoque, in sexto Controversiarum, Musam Rhetorem irridet, qui pro sparsionibus odoratoriis ‘imbres’ dixerat, putide et affectate nimis. *Beroald.*

Panaria] Martialis: ‘Cum panarioliis tribus redisti.’ Et infra dicit Tranquillus, panaria Senatoribus Equitibusque cum obsonio distributa fuisse a Domitiano. *Beroald.* Papi-nianus lib. Sylvarum I. ‘Hi panaria candidasque mappas Subvectant, epulasque lautiores.’ Quibus verbis datur intelligi, panaria cum obsoniis dari solita. Sunt enim panaria, vasa ad ferendas dapes ex viminibus facta. Sabini hodie quoque minores cistas panaria et panariola appellant. *Sabell.*

Interjecta modo Africanarum venatione] Sic pantheras vocabant, quod ereberrimæ in Africa erant, quemadmodum et varias, ob maculas nempe, quibus erant conspicuæ. *Torrent.* Romani, teste Plinio, varias et pardos in eo genere appellabant mares: fœminas vero pantheras. Glossæ: *varia, παράδαλις, ποικίλη.* Legitur apud eundem Plinium: ‘Primum Scæurum Ædilitate sua varias centum quinquaginta universas misisse, Pompeium quadringentas decem, Divum Augustum quadringentas viginti.’ Hoc magnum, tot varias, id est, tot pardos, et mares omnes misisse, ideo notatum: magis enim magnificentum, quam si totidem fœminæ, id est, pantheræ, una missione essent editæ: et alias missio hujusmodi animalium silvéstrium per sexus discreta fiebat. Hinc in Vitis Imperatorum sæpe legere est, centum leones una missione editos, et centum lænas. *Salmas.*

Minio et chrysocolla constrato circo] Id Plinius lib. xxxiii. cap. 5. Neronis principatu visum scribit, cum ipse concolori panno aurigatu-

rus esset. Juvenalis Sat. II. ‘sed fragor aurem Percutit, eventum viridis quo colligo panni.’ *Minio*] Apud Romanos olim Verrius tradit, sacræ etiam religionis fuisse, quod Jovis facies diebus festis eo illini consuisset: nec non et triumphantium corpora, Camillum affirmans ita triumphasse. *Sabell.*

Chrysocolla] Chrysocollam et smaragdum ejusdem coloris esse tradit Theophrastus. Chrysocollam Dioscorides probat, τὴν κατακόρωσ πρασίζουσαν, id est, *sature prasinam.* Plinius summam commendationis esse chrysocolla dicit, ‘ut colorem herbæ segetis læte virentis quam simillime reddat.’ Hunc colorem ‘prasinum’ Latini proprie vocarunt, ex Græco, unde prasini factio, et smaragdus quoque, ‘prasina gemma.’ Ita passim vocatur apud Anastasium. *Salmas.*

E Gelotiana apparatus Circi prospicientem] Gelotiana domus erat, ut ex inscriptione vetere liquido constat, in qua scriptum est: SYMPHORO TESSERARIO. SER. CAESARIS. DE. DOMO GELOTIANA. *Turneb.*

Ex proximis mœnians] Mœniana ædificia ex tabulis compacta in podiorum speciem: imo eadem, quæ et sublimiora podia: etenim quæ Veneti podiola dicunt, Romani mœniana vulgo appellant. Meretrices mœniana proximæ quæstum faciebant. Martialis: ‘Raraque sub Mœnii fornice rima patet.’ Et alibi submœnianæ quæstuariæ puellæ ab eodem dicuntur. *Sabell.* Jabolenus J. C. de verb. sign. ‘Inter projectum et immissum hoc interesse Labeo ait, quod projectum esset, id quod ita proveheretur, ut nusquam conquiesceret, qualia mœniana et subgrundia essent.’ Mœniana Græci ὀρθὰς vocant. Nomen, ut volunt, sumere a Mœnio quodam Romano, qui cum patrimonium abligurivisset, domum vendidit, quam ad forum spectantem reliquam habebat, exceptitque sibi

unam columnam, ex qua projecit tigna, quo amplius podium efficeret, unde gladiatorios ludos conspiceret. Hincque exterius porrecta ædificia appellari cœpere Mœniana. *Alciatus*.

Contractis undique onerariis navibus] Septem aut octo certe dierum cibaria supererant: dum ille pontes navibus jungit, et viribus imperii ludit, aderat ultimum malorum obsessis quòque alimentorum egestas. Exitio pæne ac fame constitit, et, quæ famem sequitur, rerum omnium ruina, furiosi, et externi, et infeliciter superbi regis imitatio. Quem tunc animam habuerunt illi, quibus erat mandata frumenti publici cura? Ferrum, saxa, ignes, Caium excepturi, summa dissimulatione tantum inter viscera latentis mali regebant. *Seneca*.

Securi et cetra] Cetra, peltæ (ut alienubi de bello Punico tradit *Livius*) non dissimilis, recte securi adjungitur, quæ nota Amazonum arma sunt. *Q. Curtius* initio lib. III. 'Armati bipennibus, levibusque scutis, cetræ maxime speciem reddentibus.' *Torrent*. Cetra scutum loreum, quo utuntur Afri et Hispani. *Servius*.

Famosorum equorum] Qui cursura erant clarissimi: qualis apud Martialem *Irpinus*: apud *Juvenalem Corita*: apud *Silium Lampus*. Inter generosos equos numerantur equæ *Miltiadis*, *Cimonis*, *Podarge Achillis*, *Arion Adrasti*, *Cyllarus Castorum*. *Beroald*.

CAP. 20. *Syraculis astycos ludos*] Instar eorum, qui ἐν ἄστει Athenis, qui erant ludi scenici. Recte autem ἄστυκοὶ per T. Omnino ἄστυκοὶ ἀγῶνες sunt Græci instituti, ut ne mireris, quare ἄστυκοὶ ἀγῶνες in urbe Græca Syraculis a Calignula instituti. *Philostratus*: Ἦν μὲν ὁ παρὰ τοῖς Νεαπολίταις ἀγῶν ἢ δὲ πόλις ἐν Ἰταλία ὤκισται γένος Ἑλλήνες καὶ ἄστυκοὶ, ὅθεν καὶ τὰς σπουδὰς τῶν λόγων Ἑλληνικοὶ εἰσι. Ergo ἄστυκοὶ ἑλληνικοὶ, et

ludi astyci, ἐλληνίζοντες, qualia omnino τὰ ἐν ἄστει Διονύσια. Nam τὸ ἄστυ sunt veræ Athenæ. *Joseph. Scalig*.

Lugduni miscellos] Miscellos ludos vocari existimo, qui ad nullum certum genus ludorum scenicorum, sive argumentum, sive scenæ instrumenta et apparatus spectes, referri possint. *Torrent*. Misceli ludi vocantur *Suetonio*, qui *Juvenali* Miscelanea: 'Sic veniunt ad miscelanea ludi.' Sic, inquit, fiunt ex Senatoribus mimi sive ludi. Unde transcursaria vocat ludos, ad quos ex Senatu transibant: id est, quando ex Senatoribus fiebant scurræ, sive ludi, aut histriones. Tria enim hæc idem sunt. *Jos. Scaliger*.

Scripta sua spongia linguave delere jussos] In libro secundo *Anthologiæ* εἰς Ποιητὰς· Τοῦ σου γὰρ πάσχω νεκροῦ χάριν, οἷα πάθοιεν οἱ καταδείξαντες βιβλία καὶ καλάμους. Omnino legendum οἱ καταλείξαντες, qui delingunt scripta sua et calamos. Nihil sinisterius *Poëtæ* aut *Rhetori* imprecatur, quam ut illi accidat, quod victis fit, in *Miscelaneis* *Lugdunensibus* ad aram *Cæsaris*. Neque in alium sensum accipiendum illud distichon ex eodem libro, εἰς ἀσελγείς· Οὐχ' ὅτι τὸν κάλαμον λείχεις, διὰ τοῦτό σε μισῶ, ἄλλ' ὅτι τοῦτο ποιεῖς καὶ δίχα τοῦ καλάμου. *Jos. Scaliger*. Notum illud *Augusti*, 'Ajacem in Spongiam incubuisse.'

Flumine proximo] *Rhodano*. *Lugdunum*, ut inquit *Strabo* in iv. *Geographiæ*, conditum est in colle, ubi *Arar* *Rhodanusque* commiscentur. Ibi templum ab universis Gallis communi impensa in honorem *Augusti Cæsaris* extractum fuit. Aderat et ara dignitatis eximiæ, cum titulo gentium sexaginta, quæ singulæ singulas statuas ibidem erexerant. *Beroald*.

CAP. 21. *Sub Tiberio semiperfecta*] *Sup. Tib. c. 47. inf. Claud. c. 21.*

Inchoavit aquæductum] *Vicit ante-*

cedentes aquarum ductus novissimum impendium operis inchoati a Caio Cæsare, et peracti a Claudio, quippe a lapide quadragesimo ad eam excelsitatem, ut in omnes Urbis montes levarentur, influxere Curtius atque Cæruleus fontes. Plinius.

Regione Tiburi] Cod. Salmas. *Tiburti*. Sic 'Tiburtem agrum' Livius, et 'Tiburte via' Horatius.

Sami Polycratis] De Polycrate lege quæ scribunt Herodotus in III. Strabo in XIV. et Plinius in ultimo naturalis historiæ.

Mileti Didymeum peragere] Post Posidium seu Neptunium Milesiorum, deinceps est oraculum Didymei Apollinis in Branchidis, sursum versus circiter XLIX. stadia. Incensum est a Xerxe, ut et alia omnia templa, præter Ephesium. Postea temporis Milesii templum omnium maximum construxerunt, quod ob magnitudinem sine culmine mansit: nam ambitus delubri pagi amplitudinem æquat. Strabo.

Didymeum] Ulpianus tit. xx. 'Deos (inquit) heredes instituere non possumus præter eos quos ex S. C. aut constitutionibus Principum instituere concessum est, sicuti Jovem Tarpeium, Apollinem Didymæum, Martem in Gallia.' *Torrent*. Solem Ἀπόλλωνα διδυμαίων vocant, quod geminam speciem sui numinis præfert ipse illuminando formandoque Lunam. Macrobius.

Isthmum perfodere] Cæs. c. 44.

CAP. 22. *Hactenus quasi de Principe*] Rerum, ut solet, non temporis ordinem sequitur. Quod cum ex aliis, tum etiam ex capitibus 19. et 31. inter se collatis, manifestum est.

Opt. Max.] Jovem cum optimum et maximum dicimus, cumque eundem salutarem, hospitem, hospitorem dicimus, hoc intelligi volumus, salutem hominum in ejus esse tutela. Cicero.

Εἰς κόλρανος ἔστω, εἰς βασιλεύς] Exat Iliad. II.

Nec multum absuit, quin statim diadema sumeret] De diademate cogitanti obtulit sese Appiani locus in Syriacis, quo narrat, Alexandro, Iustranti navigio paludes, abreptum vento diadema, et arundinibus suspensum obhæsisse: nautarum vero unum enatasse, et ad regem, capiti suo impositum, retulisse. Quod minus mirum videbitur, si, quod jam aliis plurifariam notatum est, diademata veterum nil nisi fascias quasdam fuisse cogitemus. A diademate vero, ne plane regio nomine Remp. occupare viderentur, sapienter, usque ad Aurelianum, Imperatores abstinere, quippe quorum intererat, 'sublatis inanibus, vera potentia augere,' ut Tacitus ait. Vide Casaubonum sequenti nota.

Speciemque principatus in regni formam converteret] Speciem vocat insignia, quæ Tacitus 'inania' alicubi dicit: D. Lucas, Polybius, et Athenæus φαντασίαν. 'Species principatus' est ornatus Imperatoris Romani, qui proprie princeps appellatur, et imperium principatus: sic enim initio Augustus instituit, ut ex Tacito norunt eruditi. Sic regni formam vocat insignia, quibus reges olim utebantur ad indicandam majestatem regiam, puta diadema, purpuram, sceptrum, et cætera hoc genus. *Casaub.*

Divinam ex eo majestatem asserere sibi cepit] Nempe ut Cretensis Jupiter cum Junone, sic ipse quoque cum sororibus concubuit. Nec Jupiter tantum, sed nunc Bacchus, nunc Heracles, nunc Neptunus quoque videri volunt. Quin et Dearum interdum habitum sumpsit. Nihil ergo Gallo illo, quem Dio commemorat, liberius atque urbanus. Is enim, cum Jovis specie pro tribunali sedentem intuitus subrisisset, interrogatus ab ipso Caio quid esse illi videretur,

μέγα παραλήρημα, respondit, hoc est, *magnum deliramentum*. De qua monstri hujus insaniam etiam Athenæus. *Torrent.*

Inter quæ Olympici Jovis] Jovem, qui a loco, in quo universis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Atheniensis statuarii, ausus est jubere in urbem transferri. Aiunt, Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negocium, prodigiis fidem excedentibus vetitum, distulisse imperata facere: quæ ipse inseruit excusantibus cessationem suam litteris: cumque capite luedum esset neglectum mandatum, interitus Caii hominem exemit periculo. Josephus.

Capite demto] Vid. Aug. c. 58.

In vestibulum transfigurata] Ædem Castorum in foro fuisse, cum ex aliis auctoribus, tum ex Suetonio ipso constat, Cæs. cap. 10. Partem igitur Palatii ita in forum promovit Caius, ut Castorum ædes in vestibulo quodammodo esse videretur. Ædem vero non diruit, sed ea (ut scribit Dio) in duas partes divisa, ingressum per media Deorum fratrum simulacra in Palatium struxit, dicens se janitores habere velle Lædæ ac Jovis filios. Melius autem Suetonium et Dionem intelliget, qui sciverit, in ea montis Palatini parte fuisse Tiberii domum, ubi Romani postea Principes habitaverunt, quæ viam Sacram, et Pacis templum respicit, ut ex lamina plumbea in hortis Farnesianis cum Tiberii inscriptione reperta constat. Media autem ædes Castorum fuit. Porro quod Castores sibi janitores esse voluit Caius, ex Augusti somnio declaratur, de quo supra capite 91. *Torrent.*

Latialem Jovem] Latialis Jupiter in Albano monte colebatur, ejus templum constituit Tarquinius Superbus, sacrificiaque Latiali Jovi communia fiebant a Romanis, et Latinis populis: auctor Dionysius in

III. historiæ. Refert Lactantius, Latialem Jovem a Latinis coli solitum humano sanguine. Latias ferias Jovi Latiali in monte Albano indicere solebant Consules inuito statim consulatu; quod significat Livius l. XXI. *Beroald.* Pro *Latialem* Cod. Salmas. *Latiavem*, ut ante *Parilia*, pro *Palilia*. Utrumque scriptoribus usurpatum invenies.

Simulacrum stabat aureum iconicum] Iconas vocabant imagines ad vivum expressas. Unde 'iconicula' Ner. cap. 56. Sic 'statuæ iconicæ' apud Plinium lib. XXXIV. cap. 4. et 'iconici duces' libro XXXV. cap. 8. ut ἀγάλματα εἰκονικά apud Athenæum lib. v. cap. 6. ubi de nave Philopatris. *Torrent.*

Magisteria sacerdotii] Sic Domit. cap. 4. 'sorte ducti magisterio fungerentur.' Capitolin. M. Antonino, 'Fuit in eo sacerdotio et præsul, et vates, et magister.' Livius lib. XXXIX. 'magistri sacrorum.' *Idem.*

Ditissimus quisque] Sacerdotes addidit Cæsoniam uxorem suam, Claudium, aliosque ditissimos, centies sestertium a singulis eo nomine accipiens. Ipse etiam sibi sacerdos fuit, equumque suum collegam sacerdotii adscivit. *Dio Cassius.*

Phænicopter] Avis, ejus linguam optimi esse saporis Apitius docuit, nepotum, ut Plinius ait, altissimus gurgis. Martialis libro XIII. 'Dât mihi penna rubens nomen: sed lingua gulosis Nostra sapit: quid si garrula lingua foret?' *Sabell.*

Tetraones] Tetraones quæ sint aves, inventu res erat haud difficilis, nisi Plinianos inemendatissimos habere mus codices. Nam quod apud illum legitur lib. x. Hist. Nat. 'Decet Erythrotaonas suus nitor;' hoc in vetustissimo exemplari de Mediceæ gentis bibliotheca publica, pæne legitur emendate, *Decet et troanas*. Quare totum locum Politiano autore sic legas: 'Decet tetraonas suus nitor;

absolutaque nigritia. In superciliis cocci rubor. Alterum eorum genus vulturum magnitudinem excedit, quorum et colorem reddit: nec ulla avis, excepto struthocamelo, majus corpore implens pondus, in tantum aucta, ut in terra quoque immobilisprehendatur. Gignunt eas Alpes, et Septentrionalis regio.' Hactenus ille de Tetraonibus. *Politiagnus*.

Numidicæ] Varronis tempore, quum gallinas Africanas gibberas, quæ ex Numidia adportabantur, tantum noscent Romani, easdem cum Meliagridibus esse putarunt. Hinc Columella quoque nullum discrimen agnoscit inter Meleagridem et Numidicam, nisi de colore galeæ ac cristæ. Ideo Africanas scribit Varro 'Meleagrides' Græcis vocari. Africanæ sunt, quas vulgo 'gallinas Guineæ' vocitamus. In capite 'tuber' habent, sive gibbam rutilam. Unde gibberas eas esse auctores aiunt. At in gallinis Indicis, quæ Meleagrides sunt Græcorum, insigne corporeum veluti clavus rotundus e capite exit, quod maribus ultra rostrum propendit, dum in venerem incitantur, et fœminas ambiunt. *Salmas*.

Meleagrides] Ætolix peculiare hoc avitium facit Menodotus Samius apud Athenæum, et inde in alias orbis partes translatum, ut pavones e Samo, et Persicas gallinas e Perside. Ut eæ describuntur apud eundem Athenæum lib. XIV. verbis Clyti Milesii, gallinis his similes sunt, quas hodie vocamus 'Indicas,' sic ut eadem videantur esse, et plane sunt. τὸ ποικίλον illis tribuit nigris albisque plumis alternatum, ita ut rotundis maculis albis rhombi nigri distincti sunt. Multæ gallinæ nostræ Indicæ hoc modo varias habent plumas, quædam ex iis absque notabili varietate totæ nigræ sunt. Reliqua descriptionis ferme conveniunt. Indicas igitur vocamus, non quod ex India primum advectæ sint, nam in Bœotia

et Græcia passim nascuntur, sed quia quidquid ad nos transmarinum adfertur, Indicium vulgo appellamus. *Idem*.

Phasianæ] Satis constat a Phasi fluvio Colchorum Phasianas nominatas, unde primum transportatam se phasiana testatur apud Epigrammatistam. Hadrianus tetrapharmaco, vel potius pentapharmaco usus est, quod cibi regii genus est, quod constat ex rebus quinque, hoc est, sumine, phasiano, pavone, crustulato, et aprugna. Antonius Geta prandia parari jubebat per singulas litteras: veluti per f; ut ita edulia omnia, quæ inciperent ab ea littera, apponerentur, ut fasianus, farrata, ficus, ficidula: modo per a; ut anser, anas: modo per p; ut pullus, perdix, pavius, porcellus. Alexander Romanus Imperator diebus tantum festis phasianum adhibuit in mensa. *Beroald*.

Generatim] Per genera singula, verbi causa, ut hoc die Numidicæ, alio die pavones, et alio phœnicopteri immolarentur. Virgilius: 'Quare agite, o proprios generatim discite cultus, Agricolaë.' Græci κατὰ γένη. *Idem*.

Lunam invitabat assidue in amplexus atque concubitum] Aliquando Caius rem sibi esse cum Luna dixit, percontatusque est Vitellium, vidissetne secum Deam congregi: tum Vitellius, quasi attonitus, oculis in terram demissis, tremens, exili voce: 'Solis,' inquit, 'Domine, vobis Diis licet invicem videre.' Dio Cassius.

Cum Capitolino Jove] Tale quiddam Scipio Africanus factitasse creditur, qui in Capitolium prius, quam diluclaret, ventitare solebat, atque ibi solus demorabatur, quasi consultans de Republica cum Jove. *Beroald*.

Εἰς γαῖαν Δαναῶν περᾶσσε] Machinam habebat, qua tonitribus obstreperet, ac contra fulgura fulguraret: ac quoties fulmen decidisset, lapidem ejaculabatur, semper Homericum il-

lud addens: Ἡ μὲ ἀνάειρ, ἢ ἐγὼ σε. *Dio Cass.* Illud Ἡ μὲ ἀνάειρ, ἢ ἐγὼ σε hoc quoque loco clare *Codex Salmasii* exhibuit.

CAP. 23. Augustus cum filia] Attende, quod vulgo dici solet de Ovidii relegatione, id esse aliqua auctoritate subnixum. Fama circumfert, Ovidium ideo ab Augusto relegatum, quod eum viderit cum Julia filia incestum admittentem. Non me præterit, Sidonium insinuare amorem puellæ Cæsareæ fuisse causam relegationis: et alia dici solent parum consistentia. *Beroald.*

Feris solennibus] Moris est, ut dies illi inter festos referantur, et solenniter celebrentur, quibus victoria ex devictis hostibus parta est, sicuti Bononienses jam multos annos celebrant divi Raphaëlis diem, cursusque equorum perniciosissimorum exhibetur ad perpetuum victoriæ partæ monumentum. *Idem.*

Ulyssem stolatum] Vafra et astutam, ut fuit inter Græcos Ulysses. Stolatum vero fœminam dixit, quippe quæ stola amiciretur. Erat id apud Romanos pudicarum matronarum insigne. Martialis ‘stolatum pudorem’ appellat. *Sabell.*

Decurione Fundano] *Sueton.* Tib. c. 5. natum eum Fundis multos credidisse scribit, quod avia ipsius materna, hoc est, Livix mater, Fundana fuerit, Aufidii Lingonis, ut ex hoc loco colligimus, filia. Et sane gentem Aufidiam Fundanam fuisse, docet nos ille Horatii ex Sat. 5. lib. 1. versus: ‘Fundos Aufidio Lusco Prætores libenter Liquimus.’ *Torrent.*

Lingonem] Aufidiorum cognomina fuere Lucro, et Lingo, uti et Orestes, (*Fasti Capitolini*, et *Varro libro III. De re rustica*,) et Luscius apud Horatium, nisi more suo eum ridens sic vocaverit, cum vere lusens esset. *Torrent.* *Codex Salmasii Lyrgonem*, unde *Casaubono* quoque *Lurconem* legi placet,

Præfectus] Cohortium scilicet Prætorianarum.

Repente immisso Tribuno militum, interemit] Longe aliter Philo, cujus narratio plane miserabilis: mandatu Caii Tribunos et centuriones quosdam venisse ad adolescentulum Tiberium: jussisse ut se ipse interficeret; neque enim fas esse ut soboles imperatoria per alium tolleretur: illum, qui neminem adhuc occidi vidisset, et in summa rerum imperitia propter ætatem versaretur, primo ab iis qui venerant petiisse, ut sibi aliquis cervices, quas protenderet, amputaret: dein cum irritæ ejus preces essent, orasse ut se docerent qua corporis parte ferrum immitteret, ut quam citissime moreretur. Ita, edoctum ab iis, se occidisse. *Casaub.*

Silanum item socerum] De Silano etiam supra capite 12. Sed plura *Dio.* Caius eum pecudem auream vocabat. *Torrent.*

Secundas fauces] Eodem genere mortis periit Tigellinus, qui, autore Tacito, ‘apud Sinnessanas aquas, sectis novacula faucibus, infamem vitam fœdavit exitu sero et inhonesto.’ *Histor. 1.*

Antidotum oboluisse] Odorem remedii contra venena exhalasset. Est enim obolere, graveolentiam, odoremque vehementiorem redolere. *Beroald.*

Nam Claudium patrum non nisi in ludibrium reservavit] Attamen Josephus *Antiq. lib. XIX. c. 1.* in hanc sententiam scribit: ‘Claudius ausus est Pollux mancipium ipsius reum facere: et Caius sustinuit inter iudices audire dicentem causam capitis, sperans sumpturum se de illo supplicium: quod tamen ei non licuit.’

CAP. 24. Cum sororibus] Refert *Entropius*, Caligulam non solum contuprasset sorores, sed etiam ex una natam filiam cognovisse. *Commodus*

Imperator, qui natus est eo die, quod Caligula, tanquam eundem haberet horoscopum, et ipse sorores constupravit, concubinasque suas sub oculis suis constuprari ab amicis jubebat. *Beroald.*

Singulas infra se vicissim collocabat, uxore supra cubante] Sorores infra se, id est, in sinu collocabat, quasi justas uxores, legitima consorte loco pulsa. Non aliud Cicero significat in Epistola quadam hilariore: 'Infra Entrapelum Cythæris accubuit.' *Lipsius.* Uxori supra se cubanti locum dabat, ut digniori digniorem. Sorores suas, quas unice diligebat, et plus quam frater sororem debeat, infra se ponebat. Excepto consulari loco, qui infimus ultimusque fuit medii lecti: summus locus in unoquoque lecto semper honoratissimus habitus Romanis. Ideo miratur Plutarchus, cur honor et dignitas præcipua data illi consulari loco apud priscos fuerit, qui nec medius erat, nec summus. Qui soli duo loci videri poterant maxime honorem primatus mereri. Rationes hujus rei plures adfert. *Salmas.*

Ac mæroris impatiens] C. Cæsar, amissa sorore Drusilla, is homo qui non magis dolere, quam gaudere principaliter posset, conspectum conversationemque civium suorum fugit, exequisque sororis suæ non interfuit, justa sorori non præstitit, sed in Albanum suum secessit. Idem ille Caius, furiosa inconstantia, modo barbam capillumque submittens, modo Italiæ ac Siciliæ oras errabundus permetiens, et numquam satis certus utrum lugeri vellet, an coli sororem. Eodem enim tempore, quo templa illi constituebat ac pulvinaria, eos, qui parum mæsti fuerant, crudelissima afficiebat animadversione. *Seneca.*

Per numen Drusillæ] Urbes per omnes divinis eam coli honoribus jussit: nec defuit Senatorii ordinis vir, qui juraret se eam vidisse in cælum ad-

scendentem: ac hoc juramento, uti prior ille, qui similiter de Augusto jurabat, vel potius pejerabat, decies sestertium meruit; ut auctor Dio in LIX. Ex quo etiam cognoscimus, eam habitu Veneris, cognomine Pantheæ consecratam: facile Lipsio assenserunt, eodem referenti veterem hanc inscriptionem: VENERI. CÆLESTI. AUGUSTÆ. SACR. MUMMIA. C. F. DORCAS. S. P. F. C. *Vossius.*

Dejeravit] 'Dejerare' est valde jurare: hæc enim particula, de, interdum valde significat, et 'dejurium' ab Aulo Gellio eleganter dictum ipsum jusjurandum. *Beroald.*

Exoletis] Adulterioribus cinædis. Ab exoleo verbo deducitur exoletus. Plaut. 'Domi reliqui exoletam virginem grandem,' id est, quæ exoleverat. *Idem.*

In caussa Æmilii Lepidi] Agrippinam 'puellaribus annis stuprum cum Lepido spe dominationis admisisse,' dicit Tacitus Ann. XIV. Rutilius in Itinerario, de quatuor Lepidis: 'Quartus Cæsareo dum vult irrepere regno, Incesti pœnam solvit adulterii.' Cur incestum ejus adulterium cum Agrippina et Livia? Ideo quia maritus Drusillæ Lepidus, et cum Agrippina etiam sanguine junctus. Credo enim hunc Lepidum natum ex Æmilio Paulo et Julia nepte Augusti. At Julia soror Agrippinæ, quæ mater Caii, et sororum. Hinc clarum, cur Caius successorem illum imperii destinaverit, et quinquennio maturius, quam per leges liceret, magistratum capere voluerit: quod Dio tradidit lib. LIX. Erat enim sanguinis gentisque Augustæ, pari cum Caligula gradu. *Lips.*

Tres gladios in necem suam præparatos Marti Ultori, addito elogio, consecravit] Ex veteri more, quo gladios destinatos insigni alicui facinori, aut per quos aliquid memorabile patratum esset, consecrabant. In Vitellio cap. 10. 'Pugionem, quo se Otho

occiderat, in Agrippinensem coloniam misit Marti dedicandum.' Lucianus in Tyrannicida: Οὐκ ἂν τὸ ξίφος ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀνεθήκατε; οὐκ ἂν μετὰ τῶν θεῶν ἐκείνο προσεκυνήσατε; Quod ait de 'addito elogio,' intelligit titulum adjectum, ut fere semper fieri solitum in rebus consecrandis. Elogium est omnis brevis scriptio, ut *πιπτάκιον*, notoria, titulus statuæ, aut quicumque alius, et id genus omnia. *Casaub.* Tacitus de Nerone, post vindicatam conjurationem, 'templum Saluti exstrueretur, eo loci ex quo Scævinius ferrum promserat. Ipse eum pugionem apud Capitolium sacrauit, inscripsitque Jovi. VINDICI.' Sub finem Ann. xv.

Marti Ultori] Dictum est superius, quemadmodum Augustus exstruxerit ædem Marti cognomento Ultori, quam voverat bello Philip. pro ultione paterna suscepto.

CAP. 25. *Ad officium*] Absolute officium dicimus id quod novæ nuptiæ deducendæ, nuptialique pompæ celebrandæ impenditur. Juvenalis: 'Officium cras Primo sole mihi peragendum in valle Quirini.' *Beroald.* Ner. cap. 27. de Sporo: 'Cum dote et flammeo per solenne nuptiarum celeberrimo officio deductum ad se, pro uxore habuit.'

EXEMPLO ROMULI] Historia notissima est, quemadmodum Romulus ex raptu Sabinarum sibi reperit uxorem nomine Hersiliam. Hæc in Deam demutata est, quam 'Horam' vocant: de qua intellexit Gellius in XII. scribens 'Salaciam esse Neptuni, Horam Quirini, Nerienem Martis.' *Beroald.*

Lolliam Paullinam] M. Lollii, de quo Tib. cap. 13. neptem. Vide Plinium libro IX. cap. 35. Suetonium Claud. c. 26. *Torrent.*

Ac perductam a marito conjunxit sibi] Quemadmodum Augustus uxorem Liviam a priore viro Nerone abducens, eam tanquam a patre traditam

accepit, ita etiam Caligula Lolliam Paullinam a Memmio accipiens, coëgit eum sese illius patrem profiteri, et dotem dicere. Hinc Eusebius Num. MMLVI. 'Impellens eum, ut uxoris patrem esse se diceret.' De Nerone Liviam Octaviano tradente Dio: ἐξέδωκε δὲ αὐτὴν αὐτὸς ὁ ἀνὴρ, ὡσπερ τις πατήρ. De Memmio idem: διαλιπὼν οὖν ὀλίγας ἡμέρας ἔγρημε Λολλίαν Παυλίαν, αὐτὸν τῆς ἀνδρα αὐτῆς Μέμμιον ῥηγοῦλλον ἐγγυῆσαι οἱ τὴν γυναῖκα ἀναγκάσας, μὴ καὶ ἀνέγγυον αὐτὴν παρὰ τοὺς νόμους λάβῃ. Non poterat eam ducere nisi deponsatam; desponsare autem patris est. Patrem igitur maritum sese dicere coëgit. *Jos. Scaliger.*

Cæsoniam] Orfiti, ut Plinius scribit, et Vestiliæ filiam, octavo mense natam. Creditur Caligula ab ea potionatus amatorio medicamento. Juvenalis: 'Cui totam tremuli frontem Cæsonia pulli Infudit.' Cætera ad cap. 1.

Neque ætate integra] Virgilius Æneidos IX. 'atque integer ævi Ascanius.' Integri ævi, id est, adolescens, cui ætas integra superest. Unde Ennius 'Deos ævi integros' dicit, quibus multum ævi superest. *Servius.*

Chlamyde] Quæ postea Agrippinam quoque debonestavit. Tacitus Annal. XII. quo loco naumachiam a Claudio editam describit: 'Ipse insigni paludamento, neque procul Agrippina chlamyde aurata præsedere.' Plinius, 'paludamentum, auro textili sine alia materie' fuisse, memorat libro XXXIII. capite 3.

Peltaque] Pelta et cetra admodum similia sunt: quod ut affirmem, his adducor argumentis. Livius libro XXXVIII. 'Menippum quandam ex regis ducibus cum mille peltatis (pelta cetræ haud dissimilis est) Chalcidem mittit.' Et libro XXXI. 'Nocte cetratos, quos peltastas vocant, loco oportuno inter bina castra in insidiis abdiderat.' Jam quos idem Livius

lib. XLII. et XLIV. ex Persei Macedonum regis exercitu 'cetratos' vocat, eosdem Plutarchus in Æmiliï vita 'peltatos.' Utebantur eo scuti genere Amazones, Macedones, Afri, Hispani, Cretenses. *A. Manutius.* Sed forma peltarum non apud omnes eadem. Sic Thraciæ erant quadrangulæ, de quibus accipienda verba Suidæ: *πέλται ἀσπίδια τετράγωνα.* Vide et Dionys. Halicarn. libro II. at peltæ Amazonicæ hederæ folio similes erant. *Salmas.*

Minervæ gremio imposuit] Josephus Antiquit. libro XIX. c. 1. tradit, eo insanix provectum esse, ut natam sibi filiam, in Capitolium delatam, in simulacri genua deponeret, quasi communem sibi cum Jove prolem, in medio se relinquere dicens iudicium, utro majore parente esset genita.

CAP. 26. *Ex Selenâ filia]* Cleopatram Selenam appellat Suetonius, indito a matre cognominæ. Quæ cum se Lunam, et Isidem, ut Antonius Bacchum se, atque Osirim, nominasset, filio etiam Alexandro et Cleopatræ filix Solis ac Lunæ nomen dedit. Cleopatram vero vocant Dio lib. LI. et Plutarchus Antonio, ac nummus argenteus Jubæ junioris, ejusque uxoris. Porro quod Ptolemæum Cæi consobrinum vocat Suetonius, cum Cains Antonii pronepos fuerit, Ptolemæus nepos, hic nempe ex ejus filia Cleopatra, ille ex nepote Germanico, Antonix Junioris filio, natus, larga vocabuli ejus significatione accipiendum est, cum ne apud Jctos quidem consobrini semper duarum sororum filios significant, sed etiam ulteriore gradu. *Torrent.*

Adjutores] Cap. 12.

Quosdam summis honoribus functos ad essedum sibi occurrere togatos per aliquot passuum millia] Scribo *accurrere,* Id enim significat quod Græci verbo *παράθειν*, ut Plutarchus in Lucullo de Tigiane. Appianus pro eo dixit *παπατροχάζειν* III. Bellorum Civil.

et in Syriacis. Lucianus *παρέπεσθαι τῷ φορέῳ.* Juvenalis eundem morem tangit Satyra x. 'Hinc præcedentia longa Agminis officia, et niveos ad frena Quirites.' Vide Suetonium libro VII. in Galba, capite sexto: erant vero alii qui præcederent: de quibus alibi. *Casuub.*

Et cœnanti modo ad pluteum] Isidorus: 'Sponda exterior pars lecti, pluteus autem interior.' Sic lectos in cubiculo collocabant veteres, ut parieti propius admoverentur, nec in medio essent positi, quod etiam hodieque solemus. Sic illa pars quæ parietem spectabat, et pluteo muniabatur, et interior, sponda vocabatur. Ad pluteum mulieres cubabant, viri autem in priore sponda. In lectis tricliniaribus, non minus quam in cubicularibus, spondæ ac plutei dicebantur, sed contrario modo: nam sponda pars interior lecti tricliniaris appellabatur, et quæ mensæ admovebatur: exteriori vero pluteus. Ideo puellæ et pueri, qui in deliciis, interiores accumbere dicebantur, cum in gremio amatorum suorum jacerent, nec pluteum tangerent. Scipio Africanus de Sulpicio Gallo: 'Qui in convivis adolescentulus cum amatore, cum chiridota tunica, interior accubuerit.' *Salmas.*

Modo ad pedes] Ad pedes stare solitos convivii ministros ostendit Seneca lib. III. de Beneficiis c. 27. 'Servus qui cœnanti ad pedes steterat.' Suetonius Galb. c. 26. 'ad pedes stantibus.' *Torrent.*

Stare succinctos linteo passus est] In modum scilicet atriensis et ministratoris; falluntur enim, qui ad hunc locum notarunt, coquos et vilia tantum ministeria hoc habitu ministrasse. Græci *σιμόνας* ejusmodi linteæ vocant, erantque cirrata, ideo *δίκροσσα* vocabantur. Pollux: *Σιδῶν ἐστὶν Αἰγυπτία μὲν, περιβόλαιον δ' ἐν εἴῃ τὸ νῦν δίκροσσον καλούμενον.* Ea plane tunica est linteæ Pelusio districta,

cirris dependentibus, qua atriensis ille succinctus apud Phædrum: 'Ex alticinctis unus atriensibus, Cui tunica ab humeris linteo Pelusio Erat districta, cirris dependentibus.' Cirri autem sunt fimbriæ, κροσσοὶ Græcis: unde κροσσωταὶ vestes fimbriatæ, vel cirratæ. *Salmus.*

Natali suo edicere] Per edictum publicare diem suum natalem, ut scilicet a populo Romano coleretur.

Fuitque per triduum sine summa potestate Resp.] Mansit id decus nomini Consulium usque ad ultimos fere Imperatores. Jordanus de rebus Gothicis, 'Factusque est Consul ordinarius, quod summum bonum, primumque in mundo decus edicatur.' Similia his apud Cassiodorum. Sed non prætermittendus S. Patris Chrysostomi locus in hanc rem eximius, decima homilia super epistolam ad Hebræos: Τί γὰρ αἰτ, εἶπέ μοι, μέγα νομίσεις; ποῖον ἡγή μέγα ἀξίωμα εἶναι; τὸ τοῦ ὑπάτου· οὐδὲν γὰρ τούτου τοῦ ἀξιώματος μείζον νομίζουσιν οἱ πολλοί. Dignitatem consularem statuit supra omnes alias privatorum, nulla excepta. Simillimum est, quod apud Procopium legimus Persicorum libro 1. de illo infelici Johanne, quem vocat ἄνδρα ἐς τῶν ὑπάτων ἀναβεβηκότα τὸν δῖφρον· οὐ μείζον εἶναι οὐδὲν ἔν γε τῇ Ῥωμαίων πολιτείᾳ δοκεῖ. *Casaub.* Adde quod non semel, sub melioribus principibus rerum, Consulatum fastigii nomine Panegyristæ audent insignire. Plinius ad Trajanum: 'Ac si quid forte ex consulatus fastigio fuerit diminutum, nostra hæc erit culpa, non seculi: licet enim, quantum ad principem, licet tales Consules agere, quales ante principes erant.' Ausonius Gratiarum actione pro consulatu ad Gratianum: 'Ista antem sedes honoris, sella curulis, gloriosa pompis imperialis officii, in cujus me fastigio ex qua mediocritate posuisti!'

Quæstorem suum] C. Cæsar Sextum Papinium, cui pater erat consularis,

Belienum Bassum Quæstorem suum, Procuratoris sui filium, alios Senatores et Equites Romanos, uno die flagellis cecidit, torsit, non quæstionis, sed animi causa. Deinde adeo impatiens fuit differendæ voluptatis, quam ingens crudelitas sine dilatione poscebat, ut in xysto matronarum hortorum, qua porticum a ripa separatur, quosdam ex illis, inambulans cum matronis atque aliis Senatoribus, ad lucernam decollaret. Seneca.

Fremitu] Discursu et clamore loca in Circo per noctem occupantium. Subjacet enim Circus Palatio. *Sabell.*

Caussam discordiarum serens] Josephus de missilibus a Caio sparsis loquens, 'Ο Γάιος ἡδονῇ τὰς περὶ αὐτῆς ἐθεώρει μάχας καὶ διαρπαγὰς, οἰκειουμένων αὐτὰ τῶν θεωρῶν. De his pugnis propter missilia Seneca epist. LXXIIII. 'Prudentissimus quisque, cum primum induci videt munuscula, a theatro fugit, et scit magno parva constare.' *Casaub.*

Decimas maturius dabat, ut equestria ab infima quoque occuparentur] Lego, inter plebem et Equitem, caussam discordiarum serens, tesseræ decima maturius dabat. Videtur vox 'tesseræ' initio confusa fuisse cum præcedenti voce 'serens,' propter aliquam soni similitudinem: deinde ommissa ab iis qui locum voluerunt emendare: unde postea secuta depravatio vocis *decimas* pro *decima*. Sententia, quam restituimus, appositissima est, ac, ut puto, vera: nam tesseræ aliaque missilia non ante finitos ludos spangebantur. Ludis totum diem ad decimam usque fuisse occupatum, et per se probabile in illo tanto furore veterum circa ludos, et insuper probamus auctoritate Suet. l. vi. c. 21. 'Utque constitit peracto principio, Niobense cantaturum per Clinium Rufum consularem pronuntiavit, et in horam fere decimam perseveravit.' Sic Paulus Jurisconsultus tempus, quo res aguntur in foro, ad decimam us-

que producit. Non collegisse autem sparsa missilia solos plebeios, sed etiam Equites ac senatorii ordinis viros, docet Tranq. clare in Domit. cap. 4. qui locus cum isto conferendus. *Id.*

Equestriū] Sic 'popularia' Domit. c. 4. Seneca etiam 'Equestres' vocat De benef. vii. cap. 12. *Torrent.* Vide Lipsium ad Jul. Cæsarem.

Reductis velis] Forum integri solebat, quando gladiatoria spectacula edebantur. Unde ait Plin. Cæsarem totum Romanum forum intexisse: quod munere ipso gladiatorio mirabilius visum tradunt. Marcellus velis forum inumbravit, ut salubrius litigantes consisterent. Carbasina vela primus in theatro duxisse traditur Lentulus Spinter Apollinaribus ludis. Caligula, ut pestifer ex omni parte esset Romano populo, spectacula quoque, quæ voluptatis causa comparata sunt, convertebat in supplicium, cum sublatis et complicatis velis spectaculorum spectatores æstu Solis ferventissimo conficerentur. *Be- roald.*

Emitti quemquam] Ne quis scilicet adversus Solem sese tegeret. Umbellæ enim uti solebant, quod ex Martiale discimus lib. xiv. Epigr. 28. Et tale aliquid facere potuit Caius cum totus insaniret; initio vero Principatus (ut Dio tradidit) et discalceatos spectare permisit, et adversus Solem usum pileorum Thessalicorum concessit. Quin et Senatoribus, qui nudis antea asseribus sedebant, pulvinos subiecit. *Torrent.*

Gladiatores quoque pegmares] Nullus locus temere magis criticos exercuit. Ego 'gladiatores pegmares' interpretor, quos 'de ruina arena dimisit,' ut Petronius loquitur: qui in pegmate populo exhibiti, felici quodam sidere superstites ei spectaculo fuerunt. Pegmata in re ludorum dicta lignæ quædam moles, quæ machinamentis occultis attollebantur, deprimebanturque: super iis producti per ludos

facinorosi homines, quales gladiatores fere erant, ut vel inibi pugnam inter se committerent, vel spectati a populo, mox solutis compagibus pegmatis, casu suo in foveam, ubi vel ignis vel feræ erant, populum oblectarent. Hoc ex Strabone, Petronio, Apuleio, et Claudiano probare possem, nisi occupassent viri doctissimi. Qua autem derivatione aiunt, quoque exemplo, a pegmate pegmares? Enimvero ut σχῆμα, γλαύκωμα, et similia, duobus modis Latini enuntiant, sic et πῆγμα: tam enim pegma, pegmæ, quam pegmatis flectere possis, inde ergo pegmaris, certa analogia, ut a palma, palmaris. *Casaub.* Codex Salmasii *pægniaries* exhibet. Quid si isthoc verbi non minus ex Græcia sit derivandum, quam alterum illud *pegmares*? Παίγνια et παίγνιον, quod nemo nescit, ludicrum, Insum, item delectamentum puerile, Græcis notat. Sumto igitur gladiatores pægniaries, qui nullis flagitiis antorati, nullius imperio adacti, sed libidine pugnandi, vel principi gratificaturi, in harenam descenderunt. Hos immitissimus Cæsar, ut novo spectaculo oculos pasceret, rabidis feris subiecit: cum non magis tantam crudelitatem exspectarent, quam vilissimi illi senioque confecti, et patres familiarum noti. Id sane ferociam Caii magis decernerit, quam homines facinorosos, et ad ferum damnatos, bestiis permittere. Pægniaries autem eo jure a pægnion vel pægnia deducemus, quo tricliniaris a triclinion, et similia multa a similibus deducuntur. Non abhorreere ab ejusmodi Græcanicarum vocum usurpatione Suetonium, sciunt qui non otiose in monumentis ejus sunt versati. Hæc sic, varietate lectionis impellente, dicenda videbantur: cæteroquin a summo Casaubono dissentire minime nobis volupe est.

CAP. 27. *Custodiarum*] Supra Tib. c. 61.

Nullius inspecto elogio] Quid sit elo-

gium jam docuimus. Custodiarum elogia sunt, quæ Græci Jurisconsulti vocant *παρασημειώσεις* iudicum inferiorum, ut pedaneorum, atque etiam prætorum. Ita videtur hic accipienda vox elogium: ut in lege sexta Dig. de custodiis et exhibit. reorum. At cum scribit Tertullianus in Apologetico, 'Vestros contestamur actus, qui quotidie iudicandis custodiis præsidetis, qui sententiis elogia dispungitis,' possumus id verbum aliter interpretari: ut sit elogium, non sententia inferioris iudicis sed commentariensis pittacium, quo iudici breviter exponebat, quicquid de reo comperisset. Ita enim fuit moris. Extat lex Imp. Gratiani, Valentin. et Theodosii A. A. A. cujus hæc sunt verba: 'Nisi intra tricesimum diem semper commentariensis ingesserit numerum personarum, varietatem delictorum, clausorum ordinem, ætatemque victorum, officium viginti auri libras ærario nostro jubemus inferre.' *Casaub.*

A calvo ad calvum] Cum recognosceret custodias, duo forte aderant calvi, alter in summo, alter in imo, ut inter duos calvos omnes custodiæ continerentur: tunc Caligula stans in porticu, in qua agebatur cognitio carcerariorum, iussit ut carnifices ducerent ad supplicium custodias omnes, incipiendo ab uno calvo, qui erat primus, et eundo ad alterum calvum, qui erat novissimus. *Beroald.*

Verbenatum] Verberna proprie est herba sacra, sumpta de loco sacro Capitolii: qua coronabantur faciales et pater patratus fœdera facturi, vel bella indicturi: abusive tamen etiam verbenas vocamus omnes frondes sacratas, ut est laurus, oliva, vel myrtus: ut Terentius: 'Ex ara hinc verbenas sumo.' nam myrtum fuisse testatur Menander, de quo Terentius transtulit. Servius. Horatius lib. I. Od. 19. 'Hic vivum mihi cespitem,

hic Verbenas, pueri, ponite, thuraque Bimi cum patera meri.'

Infulatumque] Alciatus sic explicat: 'Verum has irrisiones, cum quis per ora hominum cum infula deferretur, Græci *παραδειγματισσαι* appellant.' Nos sic: cum quidam pro salute Caligulæ periturum se novisset, ipse tanquam votum ejus reposcens infulatum victimæ instar ad supplicium duci iussit. Virgil. Georg. III. 'Sæpe in honore Deum, medio stans hostia ad aram, Lanea cum nivea circumdatur infula vitta,' &c. Servius Æn. x. 'Infulæ fasciæ sunt in modum diadematum, a quibus dependent vittæ ab utraque parte.' Nemo autem qui coronatas victimas prisco Diis immolasse nesciat. Suidas: *Εισάγεται δ' Ἀθάμας ἐστραφανόμενος, ὡσπερ ἱερεῖον σφαιγιασθησόμενος.* *Brodæus.*

Ex aggere] Aggerem Tarquinii intelligo, quo ad Orientem (ut lib. III. c. 5. describit Plinius) Urbs clauderetur, opere inter prima mirabili. Celebrem fuisse locum ostendit Juvenal. Sat. VI. 'Plebeium in Circo positum est et in aggere fatum.' Inde ergo, uti et de saxo Tarpeio, damnati dejiciebantur. Quamquam et peculiarem locum Caii cædibus destinatum intelligere possumus, auctore Seneca lib. de tranquillitate vitæ, c. 14. his verbis: 'Nec jam procul erat tumultus in quo Cæsari Deo nostro fiebat quotidianum sacrum.' *Torrent.*

Deformatos prius stigmatum notis] Fronti forsitan inscriptis. Stigmatum alioqui notabant servos: et eos quoque qui militiæ erant adscripti. Vide Vegetium lib. I. c. 8. et lib. II. c. 5. Igitur hoc non tam ignominiosum apud veteres haberi solebat, quam nunc nostris moribus solet. Idem fabricensibus fiebat. Cod. de fabric. Imperatores Arcadius et Honorius: 'Stigmata, hoc est, notæ publicæ fabricensium brachiis ad imitationem tironum infligantur, ut hoc saltem

modo latitantes possint agnosci.’

Ad metalla] Inter genera pœnarum metalli pœna numeratur. Apud jurisconsultos fit differentia inter eos qui in metallum, et eos qui in opus metalli damnantur: nam qui in metallum damnantur, gravioribus vinculis premuntur: qui in opus metalli, levioribus. Plinius in Epistolis: ‘Erat fustibus cæsus, damnatus in metallum, strangulatus in carcere.’ *Beeroald.*

Aut ad bestias] Paulus Jurisconsultus: ‘Ad bestias damnatos favore populi præsidēs dimittere non debent.’ Antiqui bestiarios appellaverunt, qui cum bestiis depugnare damnati erant. Hinc a Seneca ludus bestiariorum nuncupatur, quo bestiarii depugnabant: de quibus sic ait Tertullianus in Apologetico: ‘Jupiter est Romæ quem ludis suis sanguine prolunnt bestiariorum.’ *Idem.*

Aut bestiarum more quadrupedes cavea coërcuit] Confirmat et Dio, qui ita refert, exposito Equitis cujusdam illustris supplicio, τὸν τε πατέρα αὐτοῦ μηδὲν ἀδικήσαντα, ἔς τε γαλεάγραν, ὡσπερ καὶ ἄλλους συχνούς, καθείρξε, κἀνταῦθα διέφθειρεν. Græcorum imitatione videtur hoc factum a Caio: nam Callisthenis, Lysimachi, Telesphori Rhodii, et aliorum Græcorum, similes narratur cruciatus. Præter historicos lege Senecam de Ira lib. III. c. 17. qui etiam libro eodem, c. 3. inter sævitix exempla ponit, ‘inscriptiones frontis, et bestiarum immanium caveas.’ *Casaub.*

Quadrupedes] Id est, tam humili cavea clausit, ut bestiarum more pedibus manibusque consisterent. *Sabell.*

Aut medios serra dissecuit] Medietatem accipe non longitudinis et staturæ, sed latitudinis corporis. Sic enim medios ducto a capite principio serra dissecabant. Vetus Poëta apud Clementem Alexandrinum, κρατὸς ἕξ ἄκρου Δεινοῦς καθιέλις πρίονας

εἰς ἄκρους πόδας. Familiare olim Orientalibus, etiam Judæis supplicium: quod ex sacra historia scimus, et extranea quoque. Dio de rebellantibus in Africa Judæis sub Trajano: πολλοὺς δὲ καὶ μέσους ἀπὸ κορυφῆς διέπριον. Hebræis serra dicitur הַגָּמָה *megea*. Inde nomen unius Furiarum Μέγαυρα nam Furiæ suppliciorum præsidēs. *Casaub.*

Per Genium suum] Per Genium Principis Romanos jurare solitos: testes sunt JCTi nostri, quemadmodum et per salutem Principis, et per Principis venerationem, l. XIII. de jurejurando, l. XLIII. de transact. et l. II. C. de reb. cred. Eleganter Tertull. Apologet. c. 28. ‘Citius apud vos per omnes Deos, quam per Genium Principis pejeratur.’ Nec minus facete Minutius Felix libro qui Octavius inscribitur: ‘Eorum numen invocant, ad imagines supplicant, Genium, hoc est, Dæmonem, implorant, et est eis tutius per Jovis Genium pejerare, quam Regis.’ Crebra etiam Imperatorum, et quidem (quod miror) Christianorum quoque numismata cum inscriptione, GENIVM. AVG. uti et FORTVN. AVG. nam etiam per fortunam Cæsaris jurabant. *Torrent.*

Lectican misit] Ut in jus vocatis, si morbo, aut ætate impediabantur, jumentum sterni ex XII. Tab. jubebatur. Gellius lib. XX. c. 1. *Idem.*

Epulis statim adhibuit] Propinavit illi Cæsar heminam, et posuit illi custodem: perduravit miser, non aliter quam si filii sanguinem biberet. Unguentum et coronas misit, et observari jussit an sumeret. Sumpsit eo die, quo filium extulerat, imo quo non extulerat. Jacebat conviva centesimus, et potiones vix honestas natalibus liberorum podagricus senex hauriebat; cum interim non lacrymas emisit, nec dolorem aliquo signo erumpere passus est. Cœnavit, tanquam pro filio exorasset. Quæris, quare? Habebat alterum. Seneca.

Atellanæ] Tib. c. 46.

CAP. 28. *Misit circum insulas, qui universos contrucidarent]* Cædem factam a Caio exulum suorum, et in legatione ad Caium, et contra Flaccum narrat Philo: causam tamen, vel occasionem, quam Suetonius ait, apud illum non leges. *Casaub.* Satyricus Poëta: 'Aut maris Ægæi rupem, scopulosque frequentes Exulibus magnis.' Item: 'Sed qui pene perit, cui vix in Cyclada mitti Contigit, et parva tandem carnisce Seripho.' Corn. Tacitus: 'Plenum,' inquit, 'exiliis mare, infecti cædibus scopuli.'

Graphiisque confossum] Quia σιδηροφορεῖν non licebat; et stilis et calamis ad necem inferendam abutebantur: sed illis frequentius. In historia Ecclesiastica et apud Prudentium, multos martyres graphiis confossos beatam animam cælo, unde acceperant, reddidisse legimus. Et apud Plutarch. in Gracchis perit Antyllus quidam, γραφείοις μεγάλοις κεντούμενος, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεποιήσθαι λεγομένοις. Propterea cantum aliquando Romæ, ne ferrea graphia quisquam haberet, sed œsea, ut Isidorus refert. *Casaub.*

CAP. 29. *Quam ἀδιατρεψίαν]* Salmasii quoque Codex adjicit interpretamentum, *hoc est, verecundiam*, quod non improbat *Casaubonus*. Ἀδιατρεψία, inquit, pertinacia in exsequendo malo semel cogitato. Similis vox ἀνεπιστρεψία apud Arrianum in Dissert. Epicteti lib. II.

Omnia mihi et homini licere] Cod. Salmas. et hominis. Unde unius litterulæ immutatione fiet *dominis*. Ut se forte regibus adæquaverit, qui despotico imperio subditos premebant. A quo sensu non abhorrent ea, quæ de Caio c. 22. memorantur. Aliæ tamen editiones, *Omnia mihi in omnes licere*.

Ex secessu Anticyræ, quam valetudinis causa petierat] In Maliaca Anti-

cyra ferunt optimum elleborum nasci, in Phocensi autem melius apparari: ideoque multos ad hanc purgandi sanitatisque causa proficisci: nasci enim in Phocide medicamentum quoddam sesami simile, quo Cætæum temperent veratrum seu elleborum. Strabo.

Propagari sibi comteatum] Non soli igitur milites castris abesse sine comteatu non poterant, sed ne ab Urbe quidem et Magistratus, et qui magistratum gesserant, ut prætorius iste. *Torrent.*

Subscribens] Subnotans. Aliter Asconius, 'Oblique,' inquit, 'Cicero removere conatur Cæcilium etiam a subscribendi spe,' id est, a subscriptoris officio. Erant enim subscriptores causidici, qui accusatorem adjuvabant: quo verbo Cicero in Divinatione utitur. *Sabell.*

Rationem se purgare dicebat] Græcum est ἐκκαθᾶραι λογισμὸν, quod in Evangelio dicitur συναίρειν λόγον. Sic τὴν ἀμφιλογίαν ἀποκαθᾶραι apud Plutarch. in Commentario de amore inter fratres, et ἐκκαθᾶραι καὶ διαλύσαι τὰς ἀμφιλογίας, in Agesilao. *Casaub.*

CAP. 30. *Ut se mori sentiat]* Ita in bello civili Mariano Marius quidam, particulatim amputatus, diu vivere, vel potius diu mori, coactus est, ut inquit eleganter Augustinus lib. III. de C. D. de quo Lucanus in secundo Pharsaliæ: 'Nil animæ lethale datum, moremque nefandæ Dirum sævitix, pereuntis parcere morti.' *Beroald.*

Quos crematos simulaverat] Supra c. 15.

Faventi adversus studium suum] Caligula (ut infra docebit Tranquillus) factioni Prasiæ fuit addictus: ex quo, cum turba popularis faveret alteri aurigarum factioni, quæ Veneta nominatur, factum est, ut Caius odio illos prosequeretur. *Beroald.*

Tetrinios esse ail] Hoc est, dignos, qui ad ferrum et ipsi darentur.

Retiarii] Arma Retiarii Juvenalis cum cura descripsit, et velut ex professo. Ita autem docti retiarii factique, ut arte quadam collectum suspensumque dextra manu rete in adversarii caput jacerent, et si errassent, effuse fugerent, donec forte iterum rete collegissent. Tridens sive fuscina illis pro gladio: inermes et in sola tunica. Tertullianus tamen spongiam iis attribuit, pectori nimirum tegmen. *Lipsius.*

Tunicati] Tunicati ab eo dicuntur, quod in tunica digladiabantur. Hinc illud Satyricæ dictum: 'Vicit et hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi.' *Beroald.*

Totidem secutoribus succubuerant] Secutor ab insequendo Retiarium dictus est. Arma secutoris describit Isidorus, sed parum ex fide. Gestabat enim cuspidem seu gladium, clypeum, et galeam; quæ communis plerisque gladiatoribus. Isidorus ipsi tribuit etiam massam plumbeam, quæ adversarii jaculum impediret, ut antequam ille feriret reti, iste superaret. *Lipsius.*

CAP. 32. *Comissantis*] De comissione ad Vitellii c. 13. dicitur.

Miles decollandi artifex] Sub Imperatoribus inventum istud artificium: Lucanus lib. VIII. de milite qui Pompeium decollavit: 'Tunc nervos venasque secat, nodosaque frangit Ossa diu: nondum artis erat caput ense rotare.' *Casaub.* Speculatores olim carnificis officium peragebant. *Salmas.* ad c. 17. Aug.

Repente omnes præcipitavit] Quidam libri *e ponte.* Dio: *συχροὺς τῶν ἐταίρων ἐς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τῆς γεφύρας ἔβριψε.*

Ob detractam lectis] Tricliniaries lecti laminis argenteis sive bracteis operiebantur. *Plin.* in XXXIII. 'Lectos mulierum jam totos operiri argento, et triclinia quædam, quibus argentum addidisse primus traditur *Carvilius Pollio* eques Romanus.'

Præcedente titulo] Inscriptione, et

elogio: per quod significaretur causa supplicii. Paulo ante de elogio dictum est.

Mirmillonem] In scriptis *Plinii* semper *Murmillo* reperitur, aut *Murmilio*; atque ita apud Festi abbreviatorem in antiquissimo exemplari inveni scriptum. *Μορμυρίωνες* Græcæ dicti videntur hoc genus gladiatores, quod *μόρμυρον* piscem in galeis effictum gestarent. Hinc retiarius, qui adversus *Murmilionem* pugnabat, cantare solitus erat: 'Non te peto; piscem peto, quid me fugis, Galle?' Nam *murmillo*nes, ut notat Festus, antea Galli vocabantur, quod genere armaturæ Gallico uterentur. *Salmas.*

E ludo] Ubi ad gladiaturam exercebantur.

Rudibus] Duplex in ludo rudis. *Lanistæ* sua, qua novitios gladiatores aberrantes cædebat, velut legitimus magister. Item tironibus sive exercentibus sua, quæ diversa ab illa, et gladii forma, fortasse ponderosior, graviorque. *Lipsius.*

Batuentem] Milites ad palum se exercebant. Qui locus veteribus 'Palalaria' dicebatur, ut ait *Charisius.* Nam alioqui, cum singulari congressu duo se exercebant, locus *Batualis*, ipsi *Batuatores* dicebantur. *Batuere* enim, ferulis velitari, aut verberare, ut in *Vespasiano* legimus. Tamen *Cicero* posuit inter *κακήφαρα*, in erudita illa epistola ad *Pætum.* Quia *Syracusane* *βατεύειν* dicebatur, cum mas init fœminam. *Theocritus*, *οὐκ ἐσορῆ τὰς μηκάδας, οἷα βατεῦνται*; *Jos. Sculiger.*

Cum palma] Gladiatoria. *Victoribus* in certaminibus palma, ut signum victoriæ, dari solebat: quoniam, ut *Plutarchus* et *Gellius* tradiderunt, magnitudini oneris urgenti non cedat, sed adversus pondus resurgat, sursumque nitatur. *Romani*, sicut docet *Livius* in x. palmas victoribus dare cœperunt Græcos imitati. *Cum palma* gladiatoria discurrit *Caius*, sicut posterioribus temporibus, pal-

mas gladiatorias consecutus est ex occisis retiariis certaminibusque gladiatorum Commodus Imperator, qui Caligulam habuit velut exemplar, quod imitaretur. *Beroald.*

Succinctus poparum habitu] *Popæ*, qui et victimarii appellantur, bini plerumque adsunt, limo tantum pudenda tecti, cætera nudi. Quo habitu Romæ in Capitolii area videntur. Unde et Propert. lib. IV. Eleg. 3. 'Succinctique calent ad nova lucra popæ.' Spartian. Geta: 'Hostiam popa, nomine Antoninus, percussit.' Limum vero vocari quo se velabant, autor est Servius ad illud Æn. 'Velati limo.' Utitur et Gellius lib. XII. c. 3. quanquam vulgati codices *linum*, et *linium* habent. Vide locum, et Isidorum lib. XV. c. 14. Etymol. quæque notavi ad Horat. lib. III. Oda 23. *Torrent.* Plutarchus in Æmilio Paulo describens apparatus sacrificii: οἱ δὲ ἄγοντες τοὺς χρυσοκέρως τροφίας βοῦς νεανίσκοι, περιζώμασιν ἐνυπαρύφοις ἐσταλμένοι, πρὸς ἱεροῦργίαν ἐχώρου. *Casaub.*

Cultrarium] Id est, cultrum sacrificanti subijcere solitum: aut certe qui hostiæ jugulo cultrum admovebat. *Sabell.*

CAP. 33. *Cunctantem flagellis discidit*] Hic est Apelles Ascalonita tragædus, in quem adeo invehitur Philo in legatione ad Caium. De ejus cæde ibidem habentur hæc verba: 'Ὁ μὲν ὑπὸ Γαίου σιδήρῳ δεθεὶς ἐφ' ἑτέρας αἰτίαις καὶ στρεβλούμενος καὶ τροχιζόμενος ἐκ περιτροπῆς ὡσπερ ἐν ταῖς περιδιζούσαις νόοις. *Casaub.*

Tam bona cervix, simul ac jussero, demetur] Dirissimæ immanitatis dictum. Sed in historia Turcarum factum legimus hoc etiam dicto crudelius. Capta Constantinopoli, reperta est inter captivas virgo nobilis, exquisitissimæ formæ, cui nomen Irene. Hæc ad Sultanum Muhammed II. adducta, ita illum cepit, ut per aliquot annos, cura rerum omissa aut

remissa, nihil nisi Irenen cogitaret: quum male audire apud suos eo nomine cœpisset, ejusque ignaviam Mustapha liberius increpisset, tyrannus, advocata concione, prodit in medium, Irenen cultu superbissimo adornatam manu tenens: deinde exposita omnium oculis ejus forma, ac verbis etiam dilaudata, ut se virum probaret adversus omnes affectus fortem, prehensa misellæ coma, in ipso vestigio caput illi amputavit. *Idem.*

Exquisiturum se vel fidiculis de Cæsonia sua] Fidiculæ dictæ a fidibus, seu chordis et nervis, quibus, manibus post tergum revinctis, homines ad torturam funi alligabantur. Verum quia retro alligatis manibus, torquendum in altum extollebant ligneo instrumento torcularis instar, *Torchiello* vulgo dicunt, et *Torchlea*, iccirco in fidicularum tormento adesse ligna bina aliqui dixere, alii esse instrumentum ligneum. Quod vero fidiculæ hujusmodi non sint partes eculei, sed tormenti genus diversum, constat tum ex Val. Max. cap. de Patientia, tum ex Seneca, lib. III. de Ira, sic scribente: 'Torserat per omnia, quæ in rerum natura tristissima sunt, fidiculis, tribularibus, eculeo, igne.' Eleganter tormenti genus explicat Prudentius in Hymno D. Vincentii: 'Vinctum retortis brachiis Sursum ac deorsum extendite, Compago donec ossium Divulsa membratim crepet.' *Marc. Donat.*

CAP. 34. *Vetuitque posthac viventium cuiquam usquam statuam aut imaginem, nisi consulto se et auctore, poni*] Postea Claudius quoque, quoniam urbs imaginibus replebatur, (licebat enim omnibus qui vellent pictura, ære, lapideque suam publicare effigiem,) plerasque illarum alio quo transtulit, sauxitque in posterum, ne quis privatus sine permissu Senatus id faceret: nisi si quis opus aliquod aut fecisset, aut etiam refecisset:

his enim cognatisque eorum monumentum sui aliquod iis in locis ponere permisit. Dio Cassius.

Licuit] Cod. Salmas. *licuisset*.

Amoverit] Cod. Salmas. *amoveret*.

Respondere] Autor est Pomponius Jurisconsultus, ante tempora Augusti publice respondendi jus datum non fuisse Jurisconsultis: sed qui fiduciam studiorum suorum habebant, consulentibus respondebant: neque responsa signata dabant. Primus divus Augustus, ut major juris autoritas haberetur, constituit ut ex autoritate ejus responderent. *Beroald*.

Præter eum] *Lego æquum*: ita enim habent nonnullæ editiones. Dicebat ille quidem 'æquum,' verum ita, ut facile prudentiores intelligerent, eum 'eccum' pronuntiare: sicut apud veteres nullum pronuntiationis discrimen inter simplex E et dipthongum Æ fuisse comperimus. Innuebat enim, se effecturum, ne responsa ab alio quam a Principe expectari possent. Jctos igitur eo necessitatis redacturum, ut quoties consulerentur, nihil aliud respondere audeant, nisi hoc, quo clientes suos ad Principes remitterent, 'eccum.' Quare et ipse Suetonius explicat, quasi eo significaret, se omnem eorum scientiam aboliturum. *Rutgersius*.

CAP. 35. *Torquato torquem*] Augustus Torquati nomen, quod Manliorum erat, C. Nonii Asprenatem, posterosque ejus ferre permisit, cap. 43.

Magni cognomen] Huic Cn. Pompeio, reddito Magni nomine, Claudius postea filiam despondit, cap. 27.

Abollæ] Tarentine *βουλῆ, βόλλα*, et *ἀναβολῆ, ἀμβόλλα*, unde abolla. Quod Æolismum sapit. *Jos. Scaliger*. Abolla militum erat, ut Nonio Marcello placet: unde jocus Martialis in Crispinum, qui, posita abolla, togam sumpserat: 'Nescit cui Tyriam dederit Crispinus abollam, Dum mutat cultus induiturque togam.' Et apud Juvenalem non semel. *Bayfius*. Sed

inspice etiam Martialem libro I. Epigramm. 133. qui lib. IV. de Cynico Philosopho sic: 'Cerea quem nudi tegit uxor abolla grabati, Cui dat latratus obvia turba cibos.'

Ob egregiam corporis amplitudinem et speciem Colosseros dictus] Utrumque voce Colosseros eleganter exprimitur: amplitudo corporis priore parte compositæ hujus dictionis: forma venusta et amabilis posteriore. *Casaub.* Mallem *Colosseus*; sic enim et Plin. lib. xxxv. cap. 7. 'Nero Princeps jusserrat colosseum se pingi,' et lib. xxxiv. cap. 7. 'Simulacrum colosseum,' ut 'statuam colosseam' ipse Sueton. Vesp. cap. 23. et Spartian. L. Ælio. Sed et 'signum colossicon' Plin. lib. xxiv. cap. 8. ut 'opera colossicoterâ' libro X. Vitruvius, quæ ingentiora sint. Hinc igitur proverbium, *κολοσσαῖος τὸ μέγεθος*. *Torrent*.

Threci] *Thraces*, vel (ut libri fideiiores) *Threves* gladiatores, a similitudine parmularum Thraciarum. Imo non ab armis solum, sed quia ipsi ex ea gente. Certe suo ingenio ea gens prona ad pugnas et cædes: et jam antiquitus ad rogam singulari certamine decertabat. *Lipsius*.

Et mox hoplomacho comparavit] Hoplomachi confundi possunt cum Myrmillonibus, vel Samnitibus. Nam et in Myrmillonem vox Græca convenit, qui tectus in armis. At verius fortasse in Samnitem, cujus nomen ante Ciceronem celebre, desiisse sub Imperatoribus videtur, et abiisse in Hoplomachum: at res armaque eadem. Samnitium originem non celat nos Livius: 'Campani,' inquit, 'odio Samnitium gladiatores eo ornati armarunt, Samnitiumque nomine appellarunt.' *Idem*.

Comparavit] 'Comparare Thraci' dixit Sueton. ut committere, contendere, et componere, et quidem maxime proprie, cum par pari congregatur. *Torrent*.

Nemorensi regi] Strabo: Τὸ δ' Ἀρτεμίσιον, ὃ καλοῦσι Νέμος, ἐκ τοῦ ἐν ἄρισ-
 τερᾷ μέρους τῆς ὁδοῦ τῆς ἐξ Ἀρικίας
 ἀναβαινούσης· τῆς δ' Ἀρικίης τὸ ἱερόν.
 λέγουσι δ' εἶναι ἀφίδρυμα τῆς Ταυροπό-
 λου. Τὸ ἱερόν τῆς Ἀρικίης est tem-
 plum Dianæ, quod Græcis Ἀρτεμίσιον
 dicitur, Latini vero Nemus proprie
 vocabant, a nemore in quo erat si-
 tum. Hinc ipsam Dianam Nemo-
 rensem, et sacerdotem ejus regem
 Nemorensem, dicebant. Ἀφίδρυμα
 τῆς Ταυροπόλου Straboni est, quod
 Solino 'simulacrum Scythicæ Dia-
 næ.' *Salmas.* De Nemorensi rege sic
 Ovidius: 'Regna tenent fortes ma-
 nibus, pedibusque fugaces, Et perit
 exemplo postmodo quisque suo.'

Validiorem adversarium subornavit] Etiam barbaricus ac Scythicus mos apud id templum obtinet: perfuga enim sacerdos ibi constituitur, qui sacerdotem priorem sua trucidaverit manu: strictoque semper gladio paratus ad insultus propulsandos circumspicit. Strabo.

Essedario Porio] Essedarii sunt, qui ex essedo pugnant, quamquam mixtim modo e curru, modo pedites præliati sint. Nam desiluisse, et pedibus pugnasse, præit ad suspicandum Seneca. Servum etiam habuisse videntur in pugna, qui pro augura. *Lips.* Claud. cap. 21.

Calcata togæ lacinia] Macrobius de Cæsare: 'Ita toga præcingebatur, ut trahendo laciniam veluti mollis incederet.' Cicero in Epist. ad Tironem: 'Videor enim videre te e mentem rusticas res, cum villico loquentem, in lacinia servantem ex mensa secunda semina.' Ab Hieronymo dicitur 'disputatio laciniosa.' Ita Plinius libro v. cap. 16. Alexandriam 'laciniosam' vocat. *Marc. Donat.* Vide quæ ad Neronem de lacinia dicentur.

Sibi] Vis est in pronomine. Sibi, qui princeps erat. Sibi, qui Deus videri volebat. Sibi, qui divino cul-

tu venerabilis, et venerandus apparet. Sibi, qui se fratrem Jovis, ut inquit Josephus, est ausus appellare. *Beroald.*

CAP. 36. Prostituta] Instar vulgaris scorti, et diobolaris. Dicitur enim 'diobolare scortum,' quod duobus obolis conducitur. Erat itaque ob infamiam notissimus amor, quo Caligula efflictim amabat turpem et prostitutam meretricem Pyralida. *Idem.*

Mercantium more] Aug. c. 69. 'Et conditiones quæsitæ per amicos, qui matresfamilias et adultas ætate virgines denudarent, atque perspicerent, tamquam Thoranio mangone vendente.'

Lasciviæ notis] Quales supra Aug. cap. 69.

Bona malave concubitus] C. Cæsar inter cætera vitia, quibus abundabat, contumeliosus mirabiliter ferebatur, omnibus aliqua nota feriendis, ipse materia risus benignissima. Immensum est, si velim singula referre, per quæ in patres avosque suos contumeliosus fuit, per quæ in universos ordines: ea referam, quæ illum exitio dederunt. Asiaticum Valerium in primis amicis habebat: ferocem virum, et vix æquo animo alienas contumelias laturum. Huic in convivio, id est, in concione, voce clarissima, qualis in concubitu esset uxor ejus, objecit. Dii boni, hoc virum audire, Principem scire, et usque eo licentiam pervenisse, ut non dico consulari, non dico amico, sed tantum marito Princeps et adulterium suum narret, et fastidium! Seneca. Asiaticus iste postea sub Claudio venas exsolvit, 'cum se honestius calliditate Tiberii, vel impetu C. Cæsaris periturum dixisset, quam quod fraude muliebri, et impudico Vitellii ore caderet.' *Anal.* xi.

Absentium maritorum nomine repudium ipse misit] Perperam quidem Caius, qui maritis uxores eripuit invidis. Potuisse tamen inter absentes

et repudium et divortium fieri, ex Hottomanno notavimus ad caput 11. Tiberii.

Jussitque in Acta referrî] Etiam flagitia matrimoniorum, si ab illustribus essent commissa, digna adnotatu videbantur. Tacitus, qui Actorum fide imprimis nititur, initio lib. 1. historiarum, ubi seriem futuræ narrationis explicat, ‘Pollutæ,’ inquit, ‘cærimonîæ. Magna adulteria.’

CAP. 37. Nepotinis sumtibus] Caius Cæsar, quem mihi videtur rerum natura edidisse, ut ostenderet quid summa vitia in summa fortuna possent, centies HS. cœnavit uno die, et in hoc omnium adjutus ingenio, vix invenit quomodo provinciarum tributum una cœna fieret. Seneca. Cod. Salmas. *Nepotatus.* Et sane ‘nepotatus,’ et ‘nepotari’ dixerunt veteres: etiam Plinius. Apuleius ‘nepotali luxu.’ Apud Festum legimus, luxuriosæ vitæ homines nepotes appellari, ‘quod non magis his rei suæ familiaris cura est, quam iis, quibus pater avusque vivunt.’

Commentus novum balnearum usum] Plinius in unguenti libras, ut minimum, quadragenos supputat denarios. Si quis igitur solio aut lavacro ingerat 576. sextarios, quos dupondios recte existimat Budæus, erunt 1152. unguenti libræ. Tot suffecerint ad unius solii expletionem, ut quis solus lavet, (nam minuere magis libuit omnia, quam adaugere,) ea summa per 40. multiplicata, faciet summam denariorum 46080. Rursus ea per 10. divisa, producet summam coronatorum 4608. Tanti una lotio, ut ita dicam, aut unius solii repletio ad lavandum constitit. *Glareanus.*

Ut calidis] Neque enim ante usitatum fuerat lavari in balneari solio unguentis calidis frigidisque. Unde Plinius hoc commentum Caii Caligulæ in XIII. taxat his verbis: ‘Nec non aliquem ex privatis audivimus jussisse spargi parietes balnearum

unguento, atque Caium principem solitum lavari: ac ne principale videatur hoc bonum, et postea quendam ex servis Neronis.’ *Beroald.*

Unguentis] De compositione unguentorum, et nominibus, legæ quæ scribit Plin. in XIII. qui cum omnia diligenter, copioseque explicasset, ‘Hæc est,’ ait, ‘materia luxus e cunctis maxime supervacui: unguenta ilico expirant, et suis moriuntur horis.’ Olim Licinius Crassus et Julius Cæsar censores edixerunt, ne quis venderet unguenta exotica. *Id.*

Margaritas liquefactas] Clodius, tragædi Æsopi filius, ut experiretur in gloria palati, quid saperent margaritæ, singulos uniones convivis absorbendos dedit: ne luxu suo nimis superbiat Caius princeps histrioni comparatus. Horatius in II. Sermonum: ‘Filius Æsopi detractam ex aure Metellæ, Scilicet ut decies solidum exsorberet, aceto Diluit insignem baccam.’ *Idem.*

E fastigio basilicæ Juliæ] Meminit hujus basilicæ Scholion Juvenalis in Sat. IV. Nescio an eadem cum porticu Julia. Glossæ Persii: ‘Fœneratores ad Puteal Scribonis Licinii, quod est in porticu Julia, ad arcum Fabianum, convenire solebant.’ Eam porticum vetustate collapsam a Vettio Probiano V. C. Præfecto Urbis instauratam fuisse: testis inscriptio Romana. Augustus in suo indice: FORVM. JVLIVM. ET. BASILICAM. QVAE FVIT. INTER. AEDEM. CASTORIS. ET AEDEM. SATVRNI. COEPTA. PROFLIGATAQVE. OPERA. A. PATRE. MEO PERFECTI. In alia inscriptione: T. FLAVIVS. GENETHLIVS. NVMYL. DE. BASILICA. JVLIA. NATIONE. BESS. *Jos. Scaliger.*

De cedris] Autor est Plinius, reges in Ægypto ac Syria ad naves conficiendas usos esse cedro inopia abietis. Diodorus quoque testis est in II. Bibliothecæ, ex cedris naves ingentes fabrefactas fuisse a regibus

Ægyptiacis. ‘Materiæ,’ inquit Plinius, ‘cedri æternitas est: ideoque simulacra Deorum ex ea factitateverunt. Cedrinus est Romæ in delubro Apollo Sosianus.’ Tectum templi Ephesiæ Dianæ fuit ex cedrinis trabibus. *Beroald.* Cod. Salmas. *deceris*, quam lectionem Turnebus quoque cum alicubi reperisset, *δεκήμες*; id est, *decemremes*, inde extruxit. Quale navium genus, ob ingentem magnitudinem, amplissimorum triclinciorum atque thermarum capax fuit.

Inter choros et symphonias] Tale quid de L. Vero Ant. Capitol. et de Cleopatra, Cydno amne subvecta, Plutarchus.

Jactæ moles] Horat. lib. III. Od. 1. ‘Contracta pisces æquora sentiunt, Jactis in altum molibus; huc frequens Cæmenta demittit redemptor Cum famulis, dominusque terræ Fastidiosus.’

Totumque illud Tiberii Cæsaris vicies ac septies millies HS. non toto vertente anno absumpsit] Dio et in summæ numero, et in temporis spatio, quo hæc opes sunt absumptæ, dissentit: scribit enim sub initium libri LVIII. Πέντε γων μυριάδας μυριάδων, καὶ πεντακοσίας καὶ ἑπτάκις χιλίας, ὡς δὲ ἕτεροι, ἄκτῶ τε καὶ δισχιλίας καὶ πεντακοσίας τεθησαυρισμένας εὐρῶν, οὐδὲ ἐς τὸ τρίτον ἔτος μέρος ἀπ’ αὐτῶν τι διέσωσεν. Ex quibus verbis apparet, diverse tradi solitum pecuniarum modum, quas Tiberius confiscatas reliquit; aliis scribentibus fuisse vicies ter millies sestertium, aliis tricies et ter millies sestertium. Ita namque efferrî Latine debent Græca verba Dionis. Perperam has opes. Neronem absumpturum Sibyllæ vaticinium prædicat, vel potius bonus ille vir, qui multo post Neroniana tempora, zelo propagandæ religionis Christianæ, sub nomine Sibyllarum ea carmina fecit et publicavit. *Casaub.*

Vicies ac septies millies HS.] Id est,

sexcenties septuagies quinquies centena millia coronatorum, sive, ut vulgo loquimur, LXVII. milliones cum dimidio.

Non toto vertente anno] Sol signi spatium, quod est duodecima pars mundi, mense vertente vadens transiit: ita duodecim mensibus duodecim signorum intervalla pervagando, cum redit ad signum, unde cœperit, perficit spatium vertentis anni. Vitruvius.

CAP. 38. *Sibi posterisque*] His verbis JCTi minores omnes intelligunt, etiam ultra trinepotes. At Caius eis tantum filios comprehendit. Vide lib. LXXXI. de legatis l. III. et l. III. de jure immunitatis. *Torrent.*

Julii et Augusti diplomata, ut vetera et obsoleta deflebat] Vel *deflebat* retineam, et cum Torrentio interpreter de mimico gestu, quo solitus uti Caius in elevanda auctoritate horum diplomatum, vel cum Lipsio scribam *deflebat*. Quam scripturam sciolus aliquis inventam in optimo Memmii libro corruerat: ita tamen ut illius clarissima invenerimus vestigia et certissima. Sic fere *καταφυσᾶν* positum notabamus apud Epiphanium, libro primo *κατὰ Μαρκοσίων*. Idem enim valet eo loco *καταφυσᾶν*, quod apud Sophoclem, *πτύειν*, et vulgo *καταπτύειν*, aspernari, contemnere. Porro voce, qua usus Caligula, exprimitur gestus fastidientis et contemnentis: nam ita erat moris. In Martyrologio veteri id dicitur ‘exsufflare:’ quam vocem Sulpicius Severus, scriptor politissimus, negat satis Latinam. *Casaub.* Paulo ante c. 30. hanc ‘ut crudelissimam eædem deflevit edicto.’ Cod. Salmas. *deflebat*.

Arguebat et perperam editos census] *Lego, perperam editi census.* Considera: aliter sententia stare non potest. in censum omnia bona erant deferenda: qui fallebant, aut ærarii fiebant, et in Cæritum tabulas referebantur, aut vænibant ipsi bonaque eorum. eo

spectavit Caius, eo Suetonius. *Casaub.*

Testamenta primipilariū] Imo omnium centurionum Diove autore. Similia alia fisci jura, aut injurias potius, historici et Jurisconsulti referunt. Videtur autem Suetonius primipilariū tantum fecisse mentionem, quia horum potissimum expectatæ hæreditates: ut eorum ad quos pleraque commoda militiæ solita pervenire. Vegetium vide libro secundo, c. 21. Inter alia autem primipilariū commoda, ea fuerunt, quæ ex militum testamentis consequerantur. Fere enim milites, qui in castris testamenta condebant, amicis commilitonibus, in primis autem primipilariis, sua relinquebant. *Casaub.* Primipilarem, ut consularem dici, pro eo videlicet, qui centurio primi pili fuit, alibi Beroaldus monuit.

Herede Cæsare] Si quis diceret, se ex aliquo audivisse, quod ille heredem sibi esse vellet principem, Caius illius bona occupabat, rescissis testamentis, tamquam irritis, atque inutilibus. Scribit Paulus Jurisconsultus, titulo de testamentis, quod ejus bona, qui se Imperatorem facturum heredem esse jactaverat, a fisco occupari non possent. *Beroald.*

Ab ignotis] Atqui nunquam ex ignoti testamento capere aliquid Augustus voluit, c. 66. Spartianus Hadriano, 'Ignotorum hereditates repudiavit, nec notorum accepit, si liberos haberent.' Sed et Antonini duo id observarunt. Pertinax quoque professus est, nullius se aditurum hereditatem quæ aut adulatione delata esset, aut lite perplexa, ut legitimi heredes et necessarii privarentur. Horum itaque principum exemplo recte Paulus Jurisconsultus, 'Imperatorem (inquit) litis causa heredem institui invidiosum est, nec calumniæ facultatem ex principali facultate capi oportet,' l. xci. de hereditat.

instit. Ipse etiam Domitianus hæc saltem in re bonos principes secutus est, Caium Commodus. *Torrentius.*

Heres nuncuparetur] Nuncupare heredem proprie est, non scripto quem quis sibi successorem velit nominare, sed verbis palam exprimere. Unde testamentum 'per nuncupationem' scripto opponitur l. XXI. et XXV. de testam. *Idem.*

Et multis venenatas mactæas misit] Arnobius: 'Frustilla hæc parvula pro suavibus mactæolis sument.' 'Mactæa' in Martiale lib. x. Epigr. 59. scribitur Græcorum more. Hoc nomine, ut ait lib. XIV. Athenæus, omne scitamentum, et omnis cupedia, jucundumque et pretiosum edulium, censetur: cum tamen initio esset quædam maza. *Turneb.*

Dum ea meridiaret] Id soliti veteres. Varro de R. R. 'Tamen æstivum diem si non diffinderem meo insititio somno meridie, vivere non possum.' Sic lib. III. 'æstate diem dividere meridie' dixit, somno scilicet meridiano. Apud Theocritum Παντὸ μεσημβρινὸν καθεύδει. *Salmas.*

CAP. 39. *Auctione proposita, reliquias omnium spectaculorum subjecit, et vendicavit]* Reliquiæ spectaculorum sunt gladiatores qui spectaculo superstitibus remanserant. Dio vertit, τοὺς περιγενομένους τῶν μονομάχων. Erant et quædam reliquiæ Circensium: quarum facit idem obscuram mentionem. 'Subjicere' ἀπλῶς pro, subjicere hastæ. *Casaub.*

Exquirens per se prælia] Dio: αὐτός τε ἐπὶ τοῦ πρατηρίου καθεζόμενος καὶ αὐτὸς ὑπερβάλλων.

Venas sibi inciderent] Leni ac facili mortis genere. Itaque Seneca, ex sectæ suæ disciplina, tamquam promississimam ad libertatem viam commendat: 'Quæris igitur, quod sit ad libertatem iter? Quælibet in corpore tuo vena.' lib. III. de Ira, c. 15. item Ep. LXX. 'Scalpello aperiri ad

illam magnam libertatem viam, et puncto securitatem constare.' Frequentia hujusemodi ἐξαγογῆς, ut iidem illi Stoici vocant, exempla Tacito memorantur.

Nutantem sibi] Qui dormitat, capite nutare identidem consuevit: et qui sic nutat, approbare videtur quod fit, diciturque. Unde Caligula, captans quæstum ex Saturnino dormitante, admonuit præconem, qui præerat auctioni peragenda, ut illi, tanquam motu capitis innuenti se venalia emere velle, addiceret magno pretio. *Beroald.*

Quo ad tredecim gladiatores HS. nonagies ignorantibus addicerentur] Id est, ducentis et viginti quinque millibus coronat.

Atque etiam liberos, immensis pretiis vendidisset] Cod. *Salmasii liberios. Lege libertos.*

Quicquid instrumenti veteris aula erant] Idem etiam boni principes fecere, ne molesti subditis essent. Capitolinus in vita M. Antonini Philosophi: 'Cum ad hoc bellum omne ærarium exhausisset sum, neque in animum induceret, ut extra ordinem provincialibus aliquid imperaret, in foro divi Trajani auctionem ornamentorum imperialium fecit, vendiditque aurea pocula et crystallina, et myrrhina: vasa etiam regia, et vestem uxoriæ sericam et auratam, gemasque etiam, quas multas in repositoryo sanctiore Hadriani reppererat: et per duos menses hæc venditio celebrata est.'

Pistrinensibus fumentis] Cæs. capite 31. 'Mulis e proximo pistrino,' &c.

Panis Romæ sæpe deficeret] Ex hoc colligimus, molas molendinarias, quæ aquariæ sunt, non fuisse in frequenti usu apud Romanos. Scribit tamen Palladius, pistrina, si aquæ copia est, ita debere formari, ut, constructis aquariis molis, sine animalium

vel hominum labore frumenta frangantur. *Beroald.*

Occurrere ad vadimonium] Ex inopia vehiculorum multi litigatores non poterant in tempore obire vadimonium, quo deserto, caussa cadebant. Est autem vadimonium sponsio quædam sistendi, ut dici solet, comparandique in iudicio ad diem constitutam: quod deserere non licet. Hinc illud Plin. 'Inscriptiones, propter quas vadimonium desereri possit.' Apud Ciceron. in oratione pro Quintio, longa est disputatio de vadimoniis dilatis, atque desertis. *Idem.*

Ducenta HS.] Quinque coronatorum millia.

Vocatoribus] Qui convivas invitabant. Plin. lib. xxxv. c. 10. 'Vocatores suos ostendenti, ut diceret a quibus invitatus esset.' Catullus Epigramm. 'mei sodales Quærun in trivii vocationes.' Elegans Senecæ locus lib. III. de Ira c. 37. *Torrent.*

Ut per fallaciam convivio interpone-retur] Ammianus Marcell. lib. XIII. 'Homines enim eruditos et sobrios, ut infaustos et inutiles, vitant quoque: accedente quod et nomenclatores assueti hæc et talia venditare mercede accepta, cœnis quosdam et prandiis inserunt subdititios, ignobiles, et obscuros.' *Casaub.*

CAP. 40. *Ex gerulorum diurnis quæstibus*] Geruli sunt οἱ μισθοῦ φέρουτες, ut vocat Appian. VI. Ἐμφυλ. Attici προῦνέλκους et περιδίνους vocant. Latini etiam bajulos et gerones, ut Cicero in epistola quadam ad Atticum. *Idem.*

Ex capturis prostitutarum] Capturæ Latinis dicuntur mercedes artium sordidarum, et obscœnarum. Sic apud Valerium Max. libro III. capite 4. lib. VI. capite 10. et lib. IX. capite 4. Græci μίσθωμα proprie vocant: docent enim Græci critici, ita differre μίσθωμα et μισθόν, ut illud sit captura proprie, vel pretium flagitii aut see-

leris. Atque ita distinguit eas voces Philo contra Flaccum. Extat ejusdem magni scriptoris commentariolus, cujus index *περὶ τοῦ μίσθωμα πόρνης εἰς τὸ ἱερὸν μὴ προσδέχασθαι*. In quo capturas hujusmodi *λήμματα αἰσχρὰ* nominat. Sic accipienda vox *μίσθωμα* apud Ælianum *Ποικίλης* lib. IV. c. 12. alii Græci *ἐμπολάς*. Sic interpretor apud Athenæum titulum comœdiæ Ephippi *Ἐμπολή*. Habet et lingua Hebræa propriam huic rei vocem, *הנהא etnah*: unde Græci suum *ἔδνον* derivarunt: quod donum amatorium significat, et præmium amoris, sed honesti: non enim est ab *ἡδω*, ut nugaces grammatici Græcorum somniant. *Casaub.* Bononiæ hoc etiam hac tempestate observatur, ut prostitutæ meretrices tributariæ sint, hoc est, vectigal persolvant menstruum his magistratibus, qui vulgo præfecti bulletarum dicuntur. Si Latine dici volumus, syngrapharum dici possunt. *Beroald.*

Ut tenerentur publico et quæ meretricium, et qui lenocinium fecissent] Vetus malum et probrum multarum Rerum publ. pretio vendere honestatem publicam. Nam et Athenis *πορνικὸν τέλος* fuit, ut ex oratione Æschinis contra Timarchum scimus: et Imperatoribus plerisque fuisse id genus lucri non ingratum, ex Lampridio in Alexandro Severo, et Jurisconsultis certum est. Vide legem VII. Cod. de spectaculis, et scenicis, et lenonibus, et Novellam XIV. de lenonibus: cui non parum lucis attulerit qui eum capite 39. libri III. Evagrii Scholastici eam contulerit. Similiter aliæ quoque artes et sordidæ et sceleratæ pretio tolerabantur, eratque beneficiariorum principis et curiosorum inquirere, atque in matriculas suas referre eos, qui tali de causa publico tenerentur. Vide Tertullianum et Justinum. Similiter Mathematici et planetarii pretium dependebant, ut artem possent vanissimam profiteri. Habes

exemplum apud beatum Augustinum libro IV. Confessionum, capite tertio. Declarat et Suidas: ex quo discimus Alexandriæ (qua in urbe frequens fuit id genus hominum) *βλακεννόμιον* proprio nomine esse appellatum tale Tributum: qua appellatione stultitia consultoribus Astrologorum exprobratur. *Casaub.*

Meretricium fecissent] Absolute meretricium appellat artem meretriciam. Voluit eas quoque obnoxias esse legi, qui olim meretricium quæstum exercuissent, quamvis in præsentia ob senium, aliamve caussam, non exercerent. *Beroald.*

Lenocinium] Ulpianus Jurisconsultus, ‘Lenocinium,’ inquit, ‘facit, qui quæstuarium mancipia, et prostituta habet: et talis notatur infamia, et lenocinii pœna tenetur.’ *Idem.*

Nec non et matrimonia obnoxia essent] Apud antiquissimos Septentrionales populos id receptissimum invenio. In eorum legibus vocatur ‘Vectigal marchetæ mulierum.’ Nam *March* iis olim significabat equum, unde Marchiones, *marcheren*, et ejusmodi alia, quæ adhuc in usu sunt, vocabula derivanda videntur. Hinc deducta metaphora ab equitando ‘Marcheta mulieris’ dicitur virginalis pudicitiae prima violatio et delibatio. Hæc vetustissimis temporibus principibus omnibus viris et dynastis, qui ‘Domini capitales’ in legibus dicuntur, in suis ditionibus impie permissa, in omnibus novis nuptis, prima nuptiarum nocte. At invalescente religione Christiana, mos ille paulatim sublatus, isque concubitus certo vacarum numero et quasi pretio redemptus est. Inde in vetustis legibus Scotorum: ‘Quæcunque mulier fuerit, sive nobilis, sive serva, sive mercenaria, marcheta sua erit una juvenea, vel tres solidi: et rectum servientis tres denarii. Et si filia libera sit, et non Domini villæ, marcheta sua erit una vacca, vel sex so-

lidi.' Leguntur hæc in collectione legum antiquarum Scotiae, quas nuper edidit nobilissimus Skenæus. Ejusmodi vectigalia in quibusdam Belgii nostri ditionibus pagorum dominis adhuc hodie penduntur. Non igitur soli Caligulae ea placuere. *Boxhorn.*

CAP. 41. *Indictis neque propositis*] Publice scilicet. Sup. Tib. cap. 48.

Multa commissa fierent] Hoc est, (ut ego quidem interpretor,) cum multa in commissam, seu in causam commissi caderent, sic enim loquuntur JCTi nostri. Et committi dicuntur merces prædia, resque aliæ, quæ in publicum deferuntur. *Torrent.*

Minutissimis litteris, et augustissimo loco] Atqui in locis celeberrimis, atque ubi de plano ab omnibus legi possent, edicta proponebantur. Ausonius Gratiarum actione ad Imp. Gratianum huc alludit, cum ita scribit: 'Has ego litteras tuas in omnibus pilis atque porticibus, unde de plano legi possint, instar edicti pendere mandavero.' Adde notas v. D. P. R. L. P. id est, unde de plano recte legi possit. *Idem.*

Manubiorum] Pecuniarum quasi ex præda quadam principi quæsitaram: nam quid alioqui manubiæ sint, diximus ad c. 26. Cæs.

Lupanar in palatio constituit] Simile quid Dio de Messalina, item Xiphilinus de Avito. Lampridius quoque in Heliogabalo: 'Lupanaria,' inquit, 'domi amicis, clientibus, et servis exhibuit.'

Pro loci dignitate] Qualis erat dignitas ædium Palatarum.

Cellis] Cellulas meretricias significat, quibus nomina et tituli prostituerum inscribentur. Seneca lib. II. Controversiarum: 'Meretrix vocata es, in communi loco stetisti: superpositus est cellæ tuæ titulus: venientem accepisti.' Idem: 'Deducta es in lupanar, accepisti locum, pretium constitutum est, titulus inscriptus est.' Hinc illud Satyricum exiit

in Messalinam: 'Tunc nuda papillis Constitit auratis, titulum mentita Lyciscæ.' Et ab Epigrammatico Poëta dictum est: 'Intrasti quoties inscriptæ limina cellæ.' *Beroald.*

Pecunia fenebris] Fenerari autem apud majores non solum dedecorosum erat, sed detrimentosum. 'Nam,' ut inquit M. Cato Censorius, 'in legibus posuerunt furem dupli condemnari, feneratorum quadrupli.' Ex quo licet existimare, quanto pejorem civem existimaverint feneratorum, quam furem. Idem olim interrogatus, nunquid fenerari utile foret: 'quid hominem,' inquit, 'occidere?' Invenio apud autores, L. Genutium Tribunum plebis tulisse ad populum, ne fenerari liceret. *Idem.*

Nunquam se prosperiore alea usum] Alea quondam ludens, auditoque deesse pecuniam, Gallorum census indices poposcit, jussisque ex iis locupletissimis necari, ad collusores reversus, ipsos ob paucos ludere denarios inquit, at se jam nunc ad sexies millies sestertium coëgisse. Atque hi quidem nulla de causa necati sunt, unusque eorum, Julius Sacerdos, cognomento similitudine mortem invenit. Dio Cassius.

CAP. 42. *Ædium*] Scilicet Palatarum.

Kalend. Januariis] Tiberius edixerat, ne strenarum commercium ultra Kal. Jan. exerceretur. cap. 34. Vide Aug. c. 57.

Volutatus est] Cod. Salmas. *voluptatus est.* 'Voluptari' forte dixerint veteres, sicut et 'voluptarius,' quod in Jul. Capitolini Vero, et 'voluptabilis,' quod in Plauti Epidico legimus.

Neque ex destinato] Nulla prius facta deliberatione super rebus bellicis.

CAP. 43. *Cum ad visendum nemus flumenque Clitumni Mevaniam processisset*] Virgilius II. Georg. 'Hinc albi, Clitunne, greges, et maxima taurus

Victima, sæpe tuo perfusi flumine sacro Romanos ad templa Deum duxere triumphos.' Clitumnus fluvius est in Mevania, quæ pars est Umbriæ partis Tusciæ, de quo fluvio, ut dicit Plinius in historia naturali, animalia quæ potaverint, albos fœtus creant. Servius.

Admonitus de supplendo numero Batavorum, quos circa se habebat] De Germanis, et inter eos Batavis, corporecustodibus Cæsarum, adeunda lectori sunt, quæ ad cap. 24. Neronis adferuntur.

Quos circa se] Tanquam *σωματοφύλακας*. Latini prisco vocabulo latrones dixerunt, quasi laterones, ab latere: quia, ut interpretatur Varro, circum latera erant regi, atque ad latera habebant ferrum. Dictum jam est, quemadmodum Augustus Cæsar inter armigeros secum habuerit cohortem Germanorum usque ad cladem Varianam. *Beroald.*

Delectibus] Tres libri *dilectibus*, ut fere in vetustissimis exemplaribus. Festus, 'Dilectus militum, et is qui significatur amatus, a legendo dicti sunt.' Atque ita in Pand. Florentinis scribitur. Quin et diligenter, id est, cum dilectu, interpretamur. *Torr.*

Octophoro] Llecticam, quæ ab octo servis lecticariis fertur, octophorum dixerunt, quod vocabulum proprie est delicatorum. Apuleius in II. *Apologiæ*: 'Vectabatur octophoro: vidistis profecto, qui affuistis, quam improba juvenum circumspexitrix, quam immodica sui ostentatrix.' Martialis: 'Octophoro sanus portatur, amice, Philippus.' *Beroald.*

Conspergi propter pulverem exigeret] 'Virtus,' ut inquit Seneca, 'pulverulenta est, colorata, et callosas habens manus.' Cicero castigat Verrem, et incessit facetosa quadam urbanitate, quod itinerum laborem, qui vel maximus est in re militari, jucundum sibi per delicias reddiderit: qui non equo, sed lectica ferebatur, in

qua erat pulvinus perlucidus Melitensis rosa fartus: qui quum ad aliquod oppidum venerat, eadem lectica usque ad cubiculum deferebatur. *Idem.*

CAP. 44. Maturis jam] Maturus vocat, qui stipendia impleverant. Tiberius (ut ante dictum est) missiones veteranorum rarissimas faciebat, ex senio mortem, ex morte compendium captans. Eadem ratio Caium movit.

Commoda emeritæ militiæ] Aug. capite.

Ad sex millium summam rescidit] Augusti definitionem, ex Dione habes, ad ejus vitam cap. 49. Commoda autem militiæ quid differant a præmiis, Torrentius notat ad cap. 24. ejusdem.

Britannorum regis filio] Pro *Britannorum* Beroaldus malit *Batavorum*. Quia, inquit, Britannorum regis filium in deditionem accipere non potuit, cum de Germanica expeditione Suetonius loquatur. At nihil obstat, quo minus e Britannia trajiciens Adminius, ad Cæsarem se receperit. Ideo 'transfugisse' eum Suetonius dicit. Præterea Batavos eo tempore regibus paruisse, de eo vix est uti non deliberandum censeat, qui Civilis illa verba apud Tacitum *Histor. iv.* pensitaverit: 'Servire Syriam Asiamque, et suetum regibus Orientem.'

Monitis speculatoribus] Militum quidem ferendis litteris frequens in historia usus, præcipue tamen ex cohorte speculatorum desumpti, ab eaque mente scriptum Tacito *Historiar. ii.* 'Vix credibile memoratu est quantum superbix Vitellio accesserit, postquam speculatores Syria Judæaque adactum in verba ejus Orientem nunciavere.' *Torrent.*

Vehiculo] Vehicularem cursum Augustus instituit. Aug. c. 49.

In æde Martis] Ubi de bellis triumphisque Senatam consuli debere Augustus sanxit, c. 29. *Torrent.*

CAP. 45. Deficiente belli materiâ]

Eleganter Philostratus de bellicis rebus Caii, ὁ Διονυσσομανῶν, καὶ Λυδίζων τὴν στολὴν, καὶ πολέμους νικῶν οὐκ ὕντας. *Casaub.*

De custodia] Vel quos captos habebat in custodia significat, vel quos habebat ad corporis custodiam. *Beeroald.*

Equitum Prætorianorum] Fuere ergo et Equites inter Prætorianos. Suet. Claud. c. 21. Xiphilin. Severo, Zonaras ubi de Diocletiano, vetera marmora. *Torrent.*

Ad lumina reversus] Quasi in noctem protracta fuerit dimicatio. Vel eo refer, quod ardentibus tædis, ob rem prospere gestam, excipi non alienum ab illorum temporum institutis fuit. Dictum hac de re ad cap. 13.

In hoc quoque mimo] Perperam vulgatæ editiones, *in hoc quoque minimo.* Mimi enim nomen plurimis auctorum locis in affine plerumque degeneravit; quod ostensum nobis lib. 1. Adversar. toto c. 17. *Pithæus.*

Sicut erant, loricated ad discumbendum hortatus est] Plerique militum non habebant loricas hamatas, sed partem æris aut ferri procusam, quæ summum pectus tegetet: nam ima ventris satis scutum muniebat. *Lipsius.*

Intempestiva convivia] Legitima convivii hora apud Romanos priscos, sol occasus. Postea decima haberi cœpta. Imo actnosi homines et forenses post decimam sæpe, quoniam res et judicia in foro exercita ad decimam horam, uti ex Miloniana Asconii discas. At labente imperio moribusque, octava hora balnea cœpta, nona cœnæ. Hanc horam qui præveniebant, tempestive epulari dicebantur, et præmature, et convivia eorum tempestiva. Tacitus: 'Claudius domum regressus, et tempestivis epulis delinitus.' Qui in longum trahebant, inque noctem intempestam, jure eorum epulæ intempesti-

væ. Suetonius de Nerone: 'Epulas a medio die ad mediam noctem protraherat.' Curtius lib. vi. 'Intempestiva convivia, et perpotandi pervigilandique insana dulcedo.' *Lipsius.* Codex Salmasii *intempestivis conviviiis* substituit *tempestiva.* Tacitus Histor. II. 'Legati Tribuniq̄ue, ex moribus Imperatorum, severitatem æmulantur, vel tempestivis conviviiis gaudent.'

Amœnos secessus] Quales imprimis Romanis erant illi, quos elegantissimis versibus celebrat Papinius in III. Sylv. 'Hos Præneste sacrum, Nemus hos glaciale Dianæ, Algidus aut horrens, aut Tuscula protegit umbra; Tiburis hi lucos, Anienaquæ frigora captant.'

CAP. 46. *Perpetraturus bellum*] 'Ductare exercitus,' et 'patrare bellum,' apud Sallustium dicta sancte et antique, ridentur a nobis, si Diis placet. Quam culpam non scribentium quidem judico, sed legentium: tamen vitanda, quatenus verba honesta moribus perdidimus, et evincitibus etiam vitiiis cedendum est. Quintilianus.

Ballistis] Ballista funibus, nervis, chordisque tenditur, quæ quanto prolixiora brachiola habuerit, hoc est, quanto major fuerit, tanto spicula longius emittit: quæ si juxta artem mechanicam temperetur, et ab exercitatis hominibus, qui mensuram ejus ante collegerint, dirigatur, penetrat quodcunque percusserit. *Vegitius.*

Machinisque dispositis] Inter machinas et organa id videtur esse discrimen: quod machinæ pluribus operibus, aut vi majore coguntur effectus habere; uti ballistæ torculariumque præla; organa autem unius operæ prudenti tactu perficiunt, quod propositum est; uti scorpionis, seu anisocyclorum versationes. Vitruvius. Ballista igitur Vitruvio inter machinas censetur. At Lipsius in

Poliorceticis sic distinguit, ut vineas, pluteos, testudines, musculos, vecetes, et similia, pro machinis habeat, ballistas inter tormenta referat. Suetonius quoque non obscure machinas a ballistis separat.

Ut conchas legerent] Conchæ proprie non sunt pisces, præsertim quæ in littore leguntur: exuviæ sunt et superficies animalis, non animal ipsum. Victor addidit et ‘umbilicos,’ quos pariter cum conchis junxere Cicero et Val. Max. Sic Ovidius ‘conchas et teretes lapillos.’ Hi teretes lapilli sunt calculi littorales ad instar umbilici, unde et sic appellati. ‘Veneris umbilicos’ quibusdam appellatos notat alicubi Turnebus, sed fallitur. Herba est quam sic vocavere, quæ Græcis Κοτυληδών. *Salmas.*

Altissimam turrem excitavit] Fuere inter eruditissimos Batavorum, qui turrim istam Caligulæ non aliam existimarent, quam quæ postea, ut ipsi volunt, aliis usibus destinata, BRITANNICÆ ARCIS nomen accepit: cujus hodieque ruinas, binis circiter ab hac urbe Lugdunensi milliaribus, Oceanus abscondit. Veruntamen in tanta vetustate, cum et autorum luculentiora testimonia desint, et violentia maris locorum faciem confuderit, opinari se quidem hoc doctissimi homines, cæterum scire minime profitentur. At quod iidem illi magno hactenus assensu tradidere, turrim istam Caligulæ in ARMAMENTARIUM conversam videri, id perquam infirma destina niti, nuper adeo comperimus, cum ad clarissimum virum Petrum Scriverium, in prædio suo suavissime rusticantem, inviseremus. Lapidem enim, cujus inscriptio eos in hanc sententiam impulit, quique Septimio Severo ARMAMENTARIUM RESTITUTI gloriam tribuit, non ex arcis istius rudibus extractum, sed vero Ródanburgi inventum, patriarum antiquitatum callentissimus se-

nex referebat, qui locus ab alia urbis parte situs, plusquam binis milliaribus a turri Britannica distat, et Agrippinæ quondam prætorium fuisse perhibetur. Cæterum, non plane a vero eorum opinionem dissidere, qui autorem et conditorem istius pyrgi Caligulam faciunt, illud quoque non minimo indicio fuerit, quod in Bataviæ littore concharum spolia stolidissimus Imperator legisse videtur. Tacitus Hist. IV. ‘Erat in Caninefatibus Brinio, claritate natalium insigni: pater ejus, multa hostilia ausus, Caianarum expeditionum ludibrium impune spreverat.’ Plane tum apud Batavos egisse Caligula videtur. Suetonius quoque paullo ante: ‘Mox deficiente belli materia, paucos custodia Germanos trajici oculique trans Rhenum jussit: ac sibi post prandium quam tumultuosissime adesse hostem nuntiari.’ Rhenum intelligo proprie dictum, (medium Cl. Ptolemæus ostium appellavit,) qui nunc quidem obstructus, olim apud turrim istam Caianam in Oceanum irrumpebat. Adde quod Britannicam quoque idem Caius expeditionem minabatur, ut credibile sit ab ejus oppositu indidisse eum turri suæ denominationem. Suetonius cap. 19. de ponte Puteolano: ‘Ut Germaniam et Britanniam, quibus imminerebat, alicujus immensi operis fama territaret.’ Tacitus in Agric. ‘Agitasse C. Cæsarem de intranda Britannia satis constat.’ Denique nummi etiam, Caligulæ nomen præferentes, heic eruti ostenduntur. Sed nihil affirmamus. Bene qui conjecerit, vatem hunc perhibebo optimum.

CAP. 47. *Procerissimum quemque*] Qui tanto rectius aliquem e majoribus nostris poterat representare: quippe queis ‘magna corpora’ Tacitus tribuit. Idem ex genere armorum, quibus utebantur, patet. Germanicus enim Annal. II. in orat. ad

militem, immensa eorum scuta, et enormes hastas memorat. *Idem.*

Coëgitque non tantum rutilare] Ut germani scilicet Germani viderentur. Tacitus: 'Truces et cœrulei oculi, et rutilæ comæ.' Ideo Auricomi Batavi Silio: 'At puer auricomo jam formidate Batavo.' Ut Vandali χρυσοειδείς Procopio dicti. Ruffum colorem Seneca dixit III. de Ira. Nec a natura solum rutilus hic crinis, etiam ab arte. Lavabant enim crebro, et medicamento rutilabant. Ammian. 'Videbat (Germanos) lavantes alios, quosdam comas rutilantes ex more.' Romanæ etiam matronæ veteres amavere hunc colorem, 'et summa diligentia capillos cinere rutilabant,' ait Valerius lib. II. c. 1. Posteriores magis avide, quæ capillitium ipsum emebant a Germanis, et pro comis suis supponebant. Ovidius ad puellam: 'Jam tibi captivos mittit Germania crines, Culta triumphatæ munere gentis eris.' *Lipsius.*

Submittere] Promittere, et prolixiorum facere: quod proprium est Germanorum. Namque populi Septentrionales, ut Vitruvius et Plinius tradiderunt, flavos habent crines, et promissos ex humoris copia: sicut e contrario Æthiopes vaporis efficacia capillos habent breves, et adustis similes. *Beroald.* Quod autem falsum e Germania triumphum Caligula adornavit; in eo imitatore postea Domitianum habuit. Vide Tacitum in vita Agric. Persius Satyr. VI. 'missa est a Cæsare laurus Insignem ob cladem Germanæ pubis... jam lugausapa captis, Essedaque, ingentesque locat Cæsonia Rhenos.'

Jus haberent] Liber unus haberet. Non displicet tamen multitudinis numero legi: nam quæ a procuratore Cæsaris geruntur, sic comprobantur, ut si ab ipso Cæsare gesta sint. Lib. I. Pand. de off. proc. Cæs. *Torrent.* Procuratores primo rei familiari sive fisco præfecti, sed imago imperii

quibusdam adjuncta. Plura de procuratoribus ad l. v. dicentur.

CAP. 48. *Quin decimare velle per-severaret]* Id vetustum supplicii militaris genus, multo tempore omissum reduxit Crassus in bello adversus Spartacum, in quo pœnæ etiam turpitudine adest, multaque omnibus inspicientibus horrenda peraguntur. *Plutarch.*

Cui animadvertendos] Libri duo cui ad avertendos, (quæ lectio Sabellici conjecturam confirmat; nam ad avertendos legendum putat,) quasi a se amoliretur dedecora, si in Senatum fureret. *Torrent.*

CAP. 49. *Edixit]* Edicto reditum suum populo significavit.

Siquidem proposuerat Antium, deinde Alexandriam commigrare] De Antio supra, capite 8. De protectione Alexandriam Philo: Τοῦτο δὲ πράξειν ἐμελλεν ἐν παράπλῳ, κατὰ τὴν εἰς Ἀγυπτον ἀποδημίαν. ἄλεκτος γὰρ τις αὐτὸν ἔρωσ κατέιχε τῆς Ἀλεξανδρείας, εἰς ἣν ἐπόθει σπουδῆ πάσῃ παραγενέσθαι, καὶ ἀφικόμενος πλείστον χρόνον ἐνδιατηθῆναι. Caussam consilii vide in sequentibus: meminit et Josephus. *Casaub.*

Alexandriam] Liber opt. *Alexandream*, ut apud Horat. lib. III. Od. 14. 'Portus Alexandria duplex,' &c. et Antiochea apud Ausonium de claris urbibus, et in nummis veteribus. *Torrent.*

Alteri gladius, alteri pugio] Dio Protogenem quendam commemorat, Caio in omnibus atrocissimis rebus administrum, ὥστε καὶ βιβλία αἰὲ δύο περιφέρειν, καὶ αὐτῶν τὸ μὲν ξίφος, τὸ δὲ ἐγχειρίδιον ὀνομάζειν. De Sulcio et Caprio, qui cum libellis accusatoris obambulabant, Horatius lib. I. Sat. 4.

CAP. 50. *Pallido colore]* Cod. *Salmas.* quod aliis quoque repertum, *expallido.* Sic 'exalbidus' apud Plinium. Vim et potestatem vocis præpositio amplificat.

Gracilitate maxima cervicis et crurum] C. Cæsar, materiâ risus benign-

nissima. Tanta illi palloris insaniam testantis fœditas erat, tanta oculorum sub fronte anili latentium torvitas, tanta capitis destituti, et emendicatis capillis aspersi deformitas, adjice obsessam setis cervicem, et exilitatem crurum, et enormitatem pedum. Seneca.

Oculis et temporibus concavis] Plin. rigentes ei oculos tribuit lib. xi. cap. 37.

Fronte lata] Aristoteles in i. de Hist. animal. Οἷς μὲν μέτωπον πλατὺν, ἐκστατικοί: quibus frons lata est, inquit, mente moveri idonei sunt. Plane Caio convenit.

Capram nominare] Causa præcedit, quod hirsuto corpore esset. Refert Ammianus Marcellinus, Julianum Imperatorem, cum esset hirsutus, appellatum fuisse a carptoribus Capellam. *Beroald.*

Vultum vero natura horridum ac tetrum etiam ex industria efferabat] Id est, ad feritatem et terrorem omnem componebat. Sic argentum, in quo belluæ expressæ erant, 'efferatum' eleganter vocat Apuleius. Libet ipsum loquentem audire lib. v. 'Mirus prorsum magnæ artis homo, imo semideus, vel certe Deus, qui magnæ artis subtilitate tantum efferavit argentum.' *Boxhorn.*

Puer] Scripsit Hippocrates, et adstipulatur Galenus, epilepsiam, qui morbus caducus, sive comitialis dicitur a nostris, esse proprie infantium, et puerorum: qui adolecentes quoque infestat propter incontinentiam, et si fuerint famis, vigiliæ, caloris, algoris supra modum patientes. Cornelius Celsus autor est, comitiale morbum ante pubertatem cœptum non ægre finiri. *Beroald.*

Comitali morbo] Qui Cæsarem quoque Julium infestabat. Relege quæ scribuntur ad cap. 45. Cæs.

A Cæsonia uxore] Juvenalis: 'Ut avunculus ille Neronis, Cui totam tremuli frontem Cæsonia pulli Infudit... Ardebant cuncta, et fracta com-

page ruebant, Non aliter, quam si fœcisset Juno maritum Insanum.' Josephus hoc nomine ait Cæsoniam a conjuratis interfectam: quia alienata potionibus principis mente omnium malorum fuisset causa. *Sabell.*

CAP. 51. *Ad minima tonitrua et fulgura*] Non semper autem ita affectus fuit bonus hic Imperator; ausus enim interdum non solum vultum attollere, sed etiam ταῖς βρονταῖς ἐκ μηχανῆς τινοσ ἀντιβροντᾶν, καὶ ταῖς ἀστραπαῖς ἀνταστράπτειν, καὶ ὅποτε κεραυνὸς κατὰπέσοι, λίθον ἀντακοντίζειν. Auctor Dio. Sed omitteremus istum ἀταρτηρὸν, φρένας ἤλεδν, et notemus potius veterum consuetudinem admodum laudabilem: moris enim fuit cum tonaret, aut fulgeret, aut terra moveret, continuo pro mutua salute Diis vota fundere. Didici ex Philostrato, cujus hæc sunt de vita Apollonii libro sexto: loquitur de Antiochensibus Syris, et terræ motu, qui, dum ipsi in concione sunt, factus est, σεισμοὶ δὲ γενναίου προσπεσόντος ἔπτηξαν, καὶ, ὡσπερ ἐν διοσημείαις εἶθον, ὑπὲρ ἀλλήλων ἠύξαντο. *Casaub.* Vide adnotationem e Dione excerptam ad c. 22.

Connivere] Illud 'connivere,' minus est illis, quæ hic vult Suetonius. Quidam Mss. habent, *conruere*. Sed id ferri non potest, cum sequatur, 'caput obvolvere.' Lege, *contremere*. Contemnere Deos, et contremere ad minima fulgura, optime hic inter se contenduntur. Non solus Caligula, omnes ad fulgura, etiam minima, connivemus. Non debuisent autem ad vulgatam lectionem, cum palam inepta sit, tam diu connivere eruditi. *Boxhorn.*

Ætnæi verticis] Pro *Ætnæi verticis*, quod sane non reprehendo, lego in pervetusto libro, *Ætnæi crateris*: neminem autem paullo doctiorem fallit, spiracula, ignem evomentia, crateras dici. *Turneb.*

Si victores Alpium jugu occuparent] Figura est, πρὸς τὸ σημαυόμενον. præcessit enim, *audita rebellione Germa-*

niā. At viri docti locum censent emendandum, et scribendum *Germanorum*, quibus non assentior. Infinita sunt hoc genus apud optimos scriptores. Notum apud summum vatem *φίλε τέκνον*, et quæ variis locis congerit Eustathius. Pausanias Arcadicis, *νικῶσι δὲ προσλαβόντες Ἀχαιῶν στρατιὰν, καὶ Ἄρατον ἡγεμόνα ἐπ' αὐτῷ*. ait ἐπ' αὐτῷ, quasi præcessisset, *στρατόν*. *Casaub.*

CAP. 52. *Vestitu calceatuque*] Quamvis proprie et stricte calceum appellarent id calciamenti genus, quod totum pedem et infime et superne tegebat, tamen omne genus calciamentum, et quidquid pedibus inducitur, calcei nomine nonnunquam venit. Nam et Græci quoque omne genus calceatus *ὑπόδημα* appellant: utut *ὑπόδημα κοῦλον* vocent, quo pēs totius tegitur et amicitur, ad differentiam sandaliorum sive solearum. Hesychius: *κάλτιοι, ὑποδήματα κοῦλα ἐν οἷς ἱππεύουσι*. Vox Sicula *κάλτιος*, de cavo et profundo calciamento; unde Latina *calcius*. Plutarchus, quoties calcei Romani mentionem facit, fere semper reddit *κάλτιον*. Cæterum fere semper calcei aurati purpuream vestem sequebantur. Ita qui consulatum capiebant sub Imperatoribus, ut purpura sive Tyrio vestiebantur, ita et auro calciabantur. Sic mulieres, quibus purpura familiaris, etiam calceos inauratos habebant. Testis, præter Epictetum et Lucianum, Apuleius Milesiarum lib. xi. *Salmas.*

Ac denique humano] Quasi dicat, non contentus pro patrio cultu peregrinum usurpasse, pro civili militarem, pro virili muliebrem; sed ne divino quidem abstinuit. *Subell.*

Manuleatus] Tunicis uti virum prolixis ultra brachia, et usque in primores manus ac prope in digitos, Romæ atque omni in Latio indecorum fuit. Eas tunicas Græco vocabulo nostri 'chiridotas' appellarunt: feminisque solis vestem longe lateque diffusam decoram existimave-

runt, ad ulnas cruraque adversus oculos protegenda. Viri autem Romani primo quidem sine tunicis toga sola amicti fuerunt: postea substrictas et breves tunicas citra humerum desinentes habebant, quod genus Græci dicunt *ἐξωμίδας*. Virgilius quoque chiridotas, quasi femineas ac probrosas, criminatur: 'Et tunicæ manicas, et habent redimicula mitræ.' Gellius.

Aliquando sericatus] Tacitus Ann. II. sub Tiberio decretum narrat, 'ne vestis serica viros fœdaret.' Postea quoque Tacitus imperator, ut Fl. Vopiscus scriptum reliquit, holosericæ vestis usum omnibus viris interdixit. Est autem holoserica vestis, tota ex serico, nulla alia materia. Subserica vero, cujus substantiam ex serico est. Holosericæ vestis pretium immensum fuisse, conicio ex eodem Vopisco in Aureliano, his verbis: 'Vestem holosericam neque ipse in vestiario suo habuit, neque alteri utendam dedit. Et quum ab eo uxor sua peteret, ut unico pallio blatteo serico uteretur, ille respondit, Absit, ut auro fila pensentur. Libra enim auri, tunc libra serici fuit.' Jam ante conquestus fuerat Plinius, tam longinquo orbe peti, 'ut in publico matrona transluceat.' *Bayfius.*

Et cycladatus] Pallium et cyclas, habitus matronarum Romæ. Servius: 'Togas autem etiam feminas habuisse, cycladum et recini usus ostendit: recinum autem dicitur, quod post tergum rejicitur.' Recinum togam vel togæ genus fuisse, etiam Festus ostendit. Cyclades erant, quas nunc 'Zupas' vocamus: sunt enim plane pleneque rotundæ, et nullum habent angulum, quia undequaque clausæ per extremum ambitum. *Salmas.*

Ac modo in crepidis vel cothurnis] Cothurni tragica calciamenta sunt, sublevato altius subere, ut mimi, prisorum heroum in scena personas indu-

entes, grandiores apparent. Soccus vero humile est calciamentorum genus, in modum crepidarum, comædis proprium: qui fortasse excalceati, cum tragicis histrionibus collati, Senecæ Ep. viii. appellantur: 'Quantum disertissimorum versuum inter mimos jacet! Quam multa Publii, non excalceatis, sed cothurnatis dicenda sunt!' *Brodæus*.

Speculatoria caliga] 'Speculatoriam' hoc loco Tranquillus addidit, quo majorem caligæ vilitatem ostenderet; inter milites enim alii aliis ornatiore caliga utebantur. Et speculatores quidem militum numero habebantur, verum ob laboris assiduitatem, ac discrimina quæ subibant, minus cultos incedere solitos credendum est, et fieri potest ut peculiari quodam calciamenti genere induerentur. Quæ 'speculatoria' absolute dicitur a Tertulliano de corona militis, cum ait, 'speculatoriam, morosisimam pedibus, absolvit.' *Torrent*.

Socco muliebri] Et quidem ex margaritis. Plin. lib. ix. cap. 35. et lib. xxxvii. cap. 2. Elegans etiam de Cæii socco locus Senecæ lib. de Benefic. ii. cap. 12. et de socco muliebri Suetonii Vitell. cap. 2. *Torrent*. Haud frustra vero addidit 'muliebri.' Nam præterquam, quod soccorum in palliatis comædiis usus esset, etiam Cynici eos induisse videntur. Plautus in Persa: 'Cynica esse e gente oportet parasitum probum: Ampullam, strigilem, scaphium, soccos, pallium.'

Aurea barba] Sicut Jupiter figuratur. Æsculapius quoque barba aurea olim spoliatus fuit a Dionysio. *Beroald*.

Caduceum] In Mercurio solem coli, etiam ex caduceo claret, quod Ægyptii in specie draconum maris et fœminæ conjunctorum figuraverunt Mercurio consecrandum. Hi dracones parte media voluminis sui invicem nodo, quem vocant Herculis, obli-

gantur: primæque partes eorum reflexæ in circulum, pressis oculis, ambitum circuli jungunt, et postmodum caudæ revocantur ad capulum caducei, ornaturque alis ex eadem capuli parte nascentibus. Macrobius. Philo etiam talaria Mercurii sumsisse eum narrat: Πέδιλα Ἑρμῆς ὑποδεῖται περῶν θάρσους ἔχοντα. Διὰ τί; ἄρα οὐχ ὅτι προσήκει τὸν ἑρμηνεῖα καὶ προφήτην τῶν θείων, ἀφ' οὗ καὶ Ἑρμῆς ὠνόμασται, τὰ ἀγαθὰ διαγγέλλοντα, ποδωκότατόν τε εἶναι καὶ μονοπόδον πτηνὸν φέρεσθαι; Γάϊος δὲ πρὸς τινα χρεῖαν πέδιλα ἀνελάμβανεν; ἢ ἵνα τὰ δύσφημα καὶ δυσώνυμα δέον ἡσυχάζεσθαι, βοηδρομήσαι, τάχει συντόνω πάντη συνηχοῦντα; Vide eum autem de ἐκθεώσει et mirifico habitu Cæii ubertim et eleganter disserentem libro de Legatione ad Cæium.

Veneris cultu] Qui alius alibi figurabatur: nam et barbata apud quosdam culta est. *Sabell*.

Repetitum e conditorio ejus] Alexandri corpus Ptolemæus Alexandriam detulit: ibique id sepeliit, et adhuc ibi jacet, non tamen in eodem alveo. Nunc enim vitreus est, ille in aureo condiderat. Aureum Ptolemæus cognomento Coccus et Subditivus rapuit, e Syria eo profectus: statimque dejectus nullam ex præda utilitatem percepit. Strabo.

CAP. 53. *E disciplinis liberalibus minimum eruditioni, eloquentiæ plurimum attendit*] Ita libro ii. de Octavio: 'Eruditione varia repletus Sphæri.' Hoc est, φιλολογίαν καὶ πολυμάθειαν ἀσκήσας, doctore Sphæro. Appello φιλολογίαν historiæ et rerum antiquarum cognitionem, litterasque humaniores, quas qui tenent eruditi proprie vocantur, ut docet M. Tullius. *Casaub*.

Irato et verba et sententiæ suppetebant] Sententia hujus loci flagitat, ut pro irato scribatur imparato. Mens enim Suetonii est, tam facundum promptumque Caligulam fuisse, ut si perorandum esset, imparatus non

minore eloquentia, quam gravitate dissereret. *Boethorn.*

Tum maxime placentem] Fuit illi viro ingenium amœnum, et temporis ejus auribus accommodatum. Tacitus.

Commissiones meras componere] Vocem ‘commissiones,’ et morem committendi, exposuimus ad libri secundi caput 89. Ea notione accipi hic quoque debet hæc dictio, et certe potest. Vocantur enim scripta Senecæ commissiones meræ, ut si Græce dicas cum Isocrate, λόγοι πρὸς τὰς ἐπιδείξεις καὶ ἀγῶνας γεγραμμένοι. Imo vero commissiones sunt ἀγωνίσματα, quo sensu dixit Thucydides de opere suo, κτῆμά τε ἐς αἰὲ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν εὐγκεῖται. Ita accipit et Philosophus in lib. de Poëtice. Et Polybius lib. III. in aureo dicto, et dignissimo quod ubique, non ibi tantum, legatur: ἱστορίας γὰρ ἐὰν ἀφέλῃ τις καὶ διὰ τί, καὶ πῶς, καὶ τίνος χάριν ἐπράχθη, καὶ τὸ πραχθὲν πότερα εὐλογον ἔσχε τὸ τέλος, τὸ καταλειπόμενον αὐτῆς ἀγώνισμα μὲν, μάθημα δὲ οὐ γίγνεται. Quod Thucydides voce ponderosa valde κτῆμα dixit, Polybius magis aperte μάθημα. *Casaub.*

Et harenam esse sine culce] Credo, quod sententias plerumque loqueretur, breves et nulla admodum connexionione inter se cohærentes. Tale quid voluit et Quintilianus, cum in Seneca reprehendit, ‘quod rerum pondera minutissimis sententiis fregisset.’ De quo genere dicendi vide ejusdem doctoris judicium libro VIII. cap. 5. Diversa ratio est, cur dicat Epiphanius, hæreticos σχοινία ἐξ ἄμου πλέκειν, ex harena funiculos nectere, in suis scriptis, dum sacræ scripturæ loca male componunt. *Idem.*

Magnorum reorum] Exemplum insigne Domitii Afri, quem tantopere Seneca et Quintilianus celebrant, apud Dionem. Is enim accusatus Cæsaris oratione scripto prolata, non alia ratione periculum evasit, quam quod, tanquam auditor potius quam

reus, tandem defensionis loco eum se magis ut oratorem quam ut Cæsarem metuere respondit. *Torrent.*

Stylus cesserat] Dicendi ratio successerat. Siquidem stylum, non causam secutus, eo detorquebat impetum, quo vis dicendi facilius inclinasset. *Sabell.*

CAP. 54. *Batuebat pugnatoris armis]* Cum rudibus tantum in batualibus uterentur. Repete notas ad cap. 32.

Pervigilium indixisse] Antiquos in sacris quibusdam pervigilio usos, passim legimus. Tacitus: ‘pervigilia celebrantur fœminæ, quibus mariti erant.’ Cicero ‘pervigilationes’ vocat II. de Leg. Suetonius in Galba, de simulacro Fortunæ: ‘In parte ædium consecratum, menstruis deinde supplicationibus, et pervigilio anniversario coluit.’ Nihilominus voluptatis etiam et hilaritatis causa pervigilia priscos egisse, ex hoc loco colligimus. Etiam Vitell. cap. 10. Vitellii luxum describens, eum in Apennini jugis pervigilium egisse tradit. Id quod clarius docet Tacit. Hist. III. *Marc. Donat.*

Super pulpitem collocavit] Erat in scena proscenium, id est, locus ante scenam porrectus, ubi pulpitem excitatum erat, quo actores fabularum prodirent; ita ut scena altior esset pulpito, pulpitem autem altius orchestra: quæ ipsa locus erat saltantium, ob id orchestra dicta, quasi saltatorium. *Budæus.*

Magno tibiæ et scabellorum crepitu] Saltatores et saltatrices, præter ictum pedum, varia instrumenta sono edendo apta adhibebant. Fere enim jungebantur, ut Lucianus Περὶ ὀρχήσεως indicat, κρούματα, τερετισματα, et ποδῶν κτύπος. Inter alia organa ejus generis et scabelli fuerunt. Eam vocem non magis Latinam puto esse quam barbitus, sambuca, nabla; et alia pleraque omnia instrumentorum musicorum nomina: quæ simul

cum usu rerum quas significant in civitatem Romanam sunt admissa. Assentior autem doctissimo amicissimoque Scaligero, qui scabellos sive scabella esse putat apud Suetonium et Arnobium, quos Hispani et Aquitani 'cascabellos' dicunt; quam dictionem Rabbi Jona usurpat in explicatione vocis Hebraicæ *קק*. Erat hoc unum e crepitaculorum generibus, quibus vel cum musicis organis, vel inopia eorum, ut notat scholiastes Aristophan. ad Ranas, utebantur. Talis fuit testarum crepitus, item acetabulorum tinnitus, sive *ὄξυβάφων μουσική*, et illa *Ἀραδίων μουσική, καὶ Φοινίκων κρούματα*, de quibus multa notamus ad Athenæum. *Casaub.* Carol. Langius, vir doctissimus, *scannilorum* legebat, ut ea sint quæ nostro idiomate *Scalmeyen* vocamus. Quod sane probabile esse ostendit vetus inscriptio Spoleti: DIS. SYRIIS. M. SEPTIMIO. M. F. HOR. SEPTIMIANO EQVO. PVB. C. ALBICIUS. C. L. RESTITVTVS. IIII-VIR. I. D. PRAEF. FABR. ROMAE. DEC. IIII. SCAMILLAR. OPERAE. VETERES. A. SCAENA. PATRONO OB. MERITA. EIVS. L. DDD. Cicero quidem pro Cælio, 'Deinde (inquit) scabella concrepant, aulæum tollitur.' Sed ibi de fine mimi, hic de initio agitur. *Torrent.*

Cum palla] Palla ab Horatio 'honestâ' dicta, mulierum erat, ut quidam opinantur. Martialis: 'Fascia te tunicæque tegunt, obscuraque palla.' Utebantur et citharædi. Ovidius XI. *Metam.* 'Ille caput flavum lauro Parnasside vinctus Verit humum Tyrio saturata murice palla.' Et tragædi. Idem *Amor.* III. 'Fronte comæ torva, palla jacebat humi.' Erat autem ad terram usque promissa, ut apparet in Ovidiano versu, quam ob id appellat longam Virgilius: 'pro longæ tegmine pallæ.' *Bayfius.*

Cum palla tunicaque talari prosiluit, ac desaltato cantico abiit]

Quod sane mirum videri potest, saltatores longis ac fluentibus tunica pallaque velatos, quum habiliores succincti et tunicati tantum futuri fuissent. *Ferrarius.*

Atque hic tam docilis ad cætera, nartare nesciit] In ipsa Urbe, aut ad Urbem hoc olim factum, et Romani veteres Campum Martium vicinum Tiberi ideo delegerunt, in quo juvenus, post exercitium armorum, sudorem pulveremque dilueret. *Lipsius.*

CAP. 55. *Tumultuanti*] Tumultum excitanti, saltante Mnestore pantomimo.

Ptolemæum] Consobrinum suum. *Sup. cap. 26.*

Columbo] Mirmilloni nempe, cum ipse Thracum factioni faveret, ut in Circo Prasinæ.

Prasinæ factioni] Lege quæ ad illa Domitiani cap. 7. notantur: 'Duas Circensibus gregum factiones, aurati purpureique panni, ad quatuor pristinas addidit.'

In stabulo] Scilicet Prasinorum aurigarum.

Et maneret] Adscripsit in Codice suo Ill. Salmasius, 'id est, pernœtaret.' Ita Suetonius in Octavio: 'Matutina vigilia offendebatur: ac si vel officii vel sacri causa maturius evigilandum esset, ne id contra commodum faceret, in proximo eujuscumque domesticorum cœnaculo manebat: id est, cubabat. Idem in eadem vita: 'ac per annos amplius quadraginta eodem cubiculo hyeme et æstate mansit,' id est, cubuit. Eodem sensu id verbi usurpatur Senecæ lib. III. de Benef. c. 15. *Tq̄ apud aliquem manere* contrarium est 'ab aliquo manere,' quod in Julii Capitolini Marco Antonino reperitur.

Comissatione quadam in apophoretis] Hoc nomine existimo significari munera, quæ convivis dantur, ut ea domum referant, unde et nomen adepta sunt. Sed quis huic sententiæ est auctor et fundus? Luculentissimus

omnium D. Ambrosius in exhortatione ad virgines ita scribens: ' Qui ad convivium magnum invitantur, apophoreta secum reportare consueverunt. Ego ad Bononiense invitatus convivium, ubi sancti martyris celebrata translatio est, apophoreta vobis plena sanctitatis et gratiæ reservavi.' *Turneb.* Adi etiam Vesp. capite 19. De propudio illo hominis Heliogabalo sic in ejus vita Æ. Lampridius: ' Eunuchos pro apophoretis dedit: dedit quadrigas, equos stratos, mulos, basternas et rhedas: dedit et aureos millenos, et centena pondo argenti.'

Vicies HS.] L. millia coronator.

Incitato equo] Quendam suorum equorum, Incitatum nomine, ad cœnam quoque adhibebat, et inauratum ei hordeum apponebat, et in poculis aureis vinum propinabat, per salutem ejus ac fortunam jurabat, Consullemque se eum creaturum pollicebatur: facturus, si diutius vixisset. Dio Cassius.

Præter equile marmoreum, &c.] Similem, at non parem Caianæ stultitiam refert in Vero Julius Capitolinus: ' Volucris equo prasino aureum simulacrum fecerat quod secum portabat. Cui quidem passas uvas et nucleos in vicem hordei in præsepe ponebat: cui mortuo sepulcrum in Vaticano fecit. In hujus equi gratiam primum cœperunt equi aurei vel bravia postulari. In tanto autem equus ille honore fuit, ut ei a populo prasinianorum sæpe modius aureorum postularetur.' Tantum prasinus color, cui Caius quoque impensissime favit, oculos Veri cepit.

CAP. 56. Potentissimorum libertorum] Hoc est, quod suis eum telis confossum dicit Plin. lib. XXXII. c. 2. Adde, si lubet, Josephum Antiquit. lib. XIX. qui et Callistum conjuratis se junxisse narrat, quod nimium sibi pecuniosus, atque adeo invidiæ principis tandem victima fore, vide-

retur.

Cum placuisset Palatinis ludis] In honorem Augusti institutis, de quibus sic Dio: ' Ἡ Διούα ἰδίαν δὴ τινα αὐτῷ πανήγυριν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐν τῷ παλατίῳ ἐποίησεν, ἣ καὶ δεῦρο ἀεὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀεὶ αὐτοκρατόρων τελεῖται. Josephus memorat, Caium in iis ludis rem divinam Augusto fecisse.

Egressum meridie] Ut solebant prandendi causa. Hinc Equitis illius dictum apud Quinctilian. lib. VI. c. 3. ad quem in spectaculis bibentem cum misisset Augustus qui ei diceret, Ego si prandere volo, domum eo, Tu enim (inquit) non times ne locum perdas. Adde Suetonium Claud. c. 34. ' dimisso ad prandium populo.' *Torrent.*

Cassius Chærea] Hic ille est, qui centurio Germanici exercitus seditione, quam moverant excessu Augusti nuntiato, cum eum peterent ad mortem milites, ut reliquos centuriones, audacia singulari per medios ferro sibi viam patefecit, unde et salutem adeptus est, magna centurionum aliorum parte cæsa. *Bapt. Eg-natius.*

PRIAPUM aut VENEREM dare] Chæreæ, Tribuno militum, sermo non pro manu erat, languidus sono et infracta voce suspectior. Huic Caius signum petenti modo Veneris, modo Priapi dabat: aliter atque aliter exprobrans armato mollitiam. Hæc ipse perlucidus, crepidatus, armillatus. Coëgit itaque illum uti ferro, ne sæpius signum peteret. Seneca. ' Aliter atque aliter exprobrans: ' exponit Lipsius: cum Venerem ei signum daret, ut fœminæ: Priapum, ut qui virum quæreret.

Osculandam manum offerre, formatam commotamque in obscœnum modum] Inter alios irridendi modos est quæ sanna proprie dicitur: cum gestu aliquo mimico exprimitur id quod volumus objicere ei quem ridemus. Tria earum genera notavit eleganter Persius Satyra prima: manu pinsentem

ciconiam exprimere, opposito temporibus pollice auriculas asininas effingere, et linguam exertare instar sitiētis canis. Similis hic sanna intelligitur: quod Suetonius elegantissime exprimit per ‘formatam et commotam manum in obscœnum modum.’ Qui meminerit eorum, quæ de infami digito apud veteres leguntur, et eorum quæ de voce σκιμαλίζειν Græci scholiastæ notant, præsertim ad illa ex Pace Aristophanis, Καλ τὸν δορυξέον οἶον ἐσκιμαλίσεν, facile animo concipiet quale hoc sannæ genus fuerit; neque est operæ pluribus ista explicare. Obscurius idem Suetonius similem Pyladis sannam refert libro II. c. 45. nam ita locus ille accipi debet. *Casaub.*

CAP. 57. *Simulacrum Jovis, quod dissolvi transferrique Romam placuerat*] Illustrius primum facta est Olympia, oraculis quæ ibi Olympius edebat Jupiter: quæ postquam desierunt, nihilominus sua templo mansit gloria. Ornatum autem est donariis ex universa Græcia ibi dedicatis. Inter hæc est etiam Jupiter ex auro ductus, donum Cypseli Corinthiorum tyranni. Maximum in his fuit eburnum Jovis simulacrum, quod Pheidias Charmidæ filius Atheniensis fecit tantæ magnitudinis, ut quanquam templum est maximum, tamen videatur bonam proportionis rationem duxisse, quod sedentem finxit, ita ut vertice culmen propemodum tangat, et ex ipsa specie appareat, eum, si surgeret seque erigeret, tecto templum nudaturum esse. Strabo.

Capitolium Capuæ] Non Romæ solum Capitolium fuit, sed et aliis in locis: ac tandem ea voce omnes arces promiscue appellatæ videntur. *Casaub.* Capuæ Capitolium Tiberius dedicavit: c. 40. Tib.

Cella Palatini atriensis] Viterb. Cod. *palatini*, minore *p.* Recte: cum de atriensi intelligat palatii et domus imperatoris; non autem Apollinis

Palatini. Cellas Latini vocant omnia gurgustiola infimæ sortis hominum. Tales erant cellæ servorum, ut atriensis hujus et janitorum: quæ erant adstructæ magnarum domorum aut insularum foribus. Earum mentio apud Vitruvium, Petronium, Suetonium in Vitellio, et alios. Quas Romani cellas meretricias, Græci vocant κλισία, et στέγας, item στέγος, vel τέγος. Quare cum legis apud Græcos πόρνας ἐπὶ τέγους, vel ἐπὶ στέγους ἐστῶσας, semper de cellulis meretriciis debes intelligere. *Casaub.*

Qualis eodem die] Intellige Divi Julii cædem.

Sortes Antiatinæ] Gallici quidam codices *Fortunæ Antiatinæ*, quam lectionem agnoscunt et interpretes. Sicque in veteri nummo Q. Rustii appellantur, ut ‘Fortunæ Antiates,’ in antiquo marmore, ‘Fortunæ apud Antium’ a Macrobo. lib. I. Saturn. c. 23. Qua de re latius ad Hor. notavimus I. I. Od. 35. ‘O diva, gratum quæ regis Antium.’ *Torrent.*

Phœnicopteri sanguine] Ipse, ut videtur, sibi sacerdos, phœnicopterum numini suo immolavit: sup. c. 23.

Tragædiam saltavit] Cinyram, (auctor Joseph.) in qua ipse cum filia Myrrha occisus sit. Nota est fabula ex Ovidio et aliis. *Torrent.*

Neoptolemus tragædus] Meminit hujus rei Stobæus Sermone xcvi. Plutarch. Demosthene; Diodor. Sicul. extremo libri xvi. ubi de Philippi regis morte, quanquam non nihil a Suetonio dissentiens. Meminit etiam Tertullianus de anima, et de Neoptolemo histrione ipse Demosthenes de pace. *Torrent.*

Et cum in Laureolo] Locus intricatus sic e Codice Salmasii restituendus: *Et cum in Laureolo mimo, in quo actor prœripiens se ruina sanguinem vomuit, (lego vomit,) plures secundarum certatim experimentum artis darent.*

Laureolo mimo] Juvenalis: ‘Laureolum velox etiam bene Lentulus

egit, Judice me vera dignus cruce.' Nævius in carcere Laureolum fabulam scripsit. Martialis: 'Et ficta pendens in cruce Laureolus.' Sabell.

Plures secundarum certatim experimentum artis darent] Cicero in Verrem: 'Ut in actoribus Græcis fieri videmus: sæpe illum, qui est secundarum partium, aut tertiarum, cum possit aliquanto clarius dicere, quam ipse primarum, multum submittere, ut ille princeps quam maxime excellat.' Comædia quinque actus habet, hoc est, quinquies ducitur in scenam. Est ergo persona primarum partium, quæ sæpius actu regreditur: secundarum et tertiarum, quæ minus minusque procedunt. Terentius in Phormione: 'Quia primas partes qui agit, is erit Phormio.' Asconius.

CAP. 58. *Hora quasi septima*] Ὁρα ὥσει ἐβδόμη. Nam ita et Græci loquuntur. At in Mss. nostris *ferè*, non *quasi*. Casaub.

Pridiani cibi] Ita supra pridiana, id est, superioris diei obsonia dixit apposita fuisse a Tiberio in solenni-bus cænis.

Pueri nobiles ex Asia ad edendas in scena operas evocati] Libro primo capite 39. 'Pyrrhæicam saltaverunt Asiæ Bithyniæque principum liberi.' Josephus: Ἄμα καὶ παῖδας οἱ εἰσήκεσαν ἐκ τῆς Ἀσίας κατανοήσων, πομπῆς αὐτῶν ἐκείθεν γενομένης, ἐπὶ ὕμνοις μυστηρίων, ἃ ἐπετέλει ἔνιοι δὲ κατὰ πυρρῆχισμοὺς οἱ ἐν τοῖς θεάτροις ἔσονται. Dio evocatos e Græcia et Ionia scribit, ut hymnum de laudibus Caii factum canerent. Casaub.

Præmissa voce: Hoc age] Dum Magistratus res divinas facerent, vel auspicia captarent, a præcone inelamatum, 'hoc age.' Plutarchus in Numa et in Martio Coriolano. Quibus verbis juberi scribit: προσέχειν τοῖς ἱεροῖς καὶ μηδὲν ἔργον ἐμβαλεῖν μεταξὺν μηδὲν χρεῖαν ἀσχολίας. Huc etiam pertinet ille Syllæ crudelis et inhumanus jocus: 'Hoc agamus: seditiosi

pauculi jussu meo occiduntur.' Atque eodem præsens Suetonii locus referendus est, tanquam nimirum victimam Chærea immolaret. Extrema quoque Galbæ vox percussoribus jugulum offerentis hæc fuisse fertur; 'Ut hoc agerent, ac ferirent, si ita e Rep. videretur.' quemadmodum ab eodem Tranquillo, et a Tacito memoriæ proditum est. Brisson.

Caio Jovem dante, Chæream exclamasse: Accipe ratum] Nempe signum: quasi diceret; optas ut Jupiter, cujus nomen das pro tessera, te servet ac protegat: (nam omnium semper ea mens est qui nomina superum tessera loco dant:) en votum tuum ratum. Dictum εἰρωνικῶς, vel etiam simpliciter et serio absque ironia: quia Caligulæ, flagitiis omnibus et sceleribus dedecorato, non nisi morte poterat succurri, ut dictum est de Nerone. Vide quæ notamus ad Tiberium capite 66. Potest etiam ita accipi: 'Accipe ratum,' quod do nempe, hoc est, mortem. Sic 'mortem ratam' dixit Livius libro XLV. 'Noxa liberati interfectores; exilium pulsus æque ratum fuit, ac mori interfectis.' Casaub.

Lecticarii cum asseribus] Dicti lecticarii, qui ad lecticam erant, homines robusti, quales Liburni, Syri, Medi, Germani, Britanni, ut passim apud auctores legimus. Llecticarium Cæsaris stationem alicubi in Palatio fuisse ostendit Tacitus libro V. Extant et hæc inscriptiones: TI. CLAUDIVS. AVG. L. QVADRATVS. DEC. LECTICARIORVM. BRITANNICORVM. VIX. AN. LX. ET. TI. CLAVDIO. AVG. LIB. TIGRANO. EX. CORPORE. LECTICARIORVM. CAESARIS. VIX. ANNIS. LXXXV. *Torrent.*

Cum asseribus] Asseres ligna appellat, quibus innixi lecticarii lecticam bajulant. De his existimo intellexisse Martialem illo versu, 'Ut Canusinatus multo Syrus asserere sudet.' *Be-rouald.*

CAP. 59. *Hortos Lamianos*] Lamia gens clara et illustris haud unius Poëtarum testimonio. Juvenalis: 'Hoc nocuit Lamiarum cæde mudenti.' Horatius: 'Æli vetusto nobilis ab Lamo.' A Lamo, qui Caietæ regnavit, gens ipsa orta dicitur. Silius Italicus: 'et regnata Lamo Caieta.' *Sabell.*

CAP. 60. *In asserenda libertate*] Josephus prodidit, cum, nocte procedente, Chærea signum a consulibus petiisset, illos LIBERTATEM dedisse.

Julia vocabatur] Inter postremos maximosque delatos a Senatu Cæsari Dictator honores decretum etiam

illud, ut nova Curia, quæ in locum Hostiliæ fieret, Julia appellaretur. Quam Triumviri exstruxerunt, Augustus vero post bella Actiaca dedicavit. *Torrent.*

Caii prænomen] At Caius certe Augusti filius, Lucii frater, ferro non periit. Ne Dictatoris quidem Cæsaris pater, qui dum calceatur matutino, nulla evidente causa, subito Pisis exanimatus est. *Idem.*

Qui Cinnanis temporibus sit occisus] De hoc Cicero tertio de Oratore, et in Bruto. *Idem.* Vide et Appianum Ἐμφυλίων libro I.

TIBERIUS CLAUDIUS DRUSUS
CÆSAR.



I nunc, jacentem lude Claudium, Roma,
Et vile Caio, vile copreis nomen
Non crede summæ destinariæ rerum,
Servo futura serva, stipiti stipes.

J. Schildius.

CAP. 1. *Neronem prænomine*] Nero et prænomen et cognomen esse, nemo vel mediocriter in litteris versatus ignorat. Hujus autem Drusi prænomen fuisse et nummi et lapides ostendunt, in quibus NERO CLAUDIUS. DRUSVS inscribitur. *Torrent.*

Cum Augusto gravida nupsisset] Ne-

rone marito eam, tanquam patre, despondente. Ad Calig. cap. 25. Drusum autem, domi suæ natum, Tiberio patri reddidit Augustus. Ad Tib. caput 14.

Τοῖς εὐτυχούσι, &c.] Quidam codices habent, *τοῖς κοινολεχέσιω*, ex quibus verbis satis aptus sensus ad rem, de qua sermo, elici potest. *F. Ursinus.*

Dux Rhæticus] Hinc pulcherrima Horatii Oda illa lib. iv. 'Qualem ministrum fulminis alitem,' &c. Vide Tib. cap. 9. *Torrent*.

Oceanum Septentrionalem primus Romanorum ducum navigavit] Subit igitur mirari, cur Velleius lib. ii. post excessum Drusi, Tiberio in Germania agente, 'mira felicitate et cura ducis, temporum quoque observantia, classem, quæ Oceani circumnavigaverat sinus, ab inaudito atque incognito ante mari, flumine Albi subvectam' prædicet. Nam si frater Drusus illam gloriam navigandi Septentrionalis Oceani præcepit, quid opus erat hanc tantam laudem Tiberii temporibus transcribere? Certe aut partes antea nemini tentatas intelligit, aut præpostero adulandi studio abreptus, etiam ea, quæ falsa esse sciebat, ad Tiberii sui felicitatem refert.

Fossas effecit] Sæpe Imperatores, ad discutiendum torporem militarem, milites occupatos detinent in fossa facienda, aliisque similibus: hoc fecit Drusus olim. Corbulo quoque inter Mosam Rhenumque trium et viginti millium spatio fossam perduxit, ut ita miles otium exueret. *Beroald*. Propiorem causam Tacitus hanc Annal. xi. aperuit: 'quo incerta Oceani vetarentur.' Hodie de *Vleit* ab Hollandis appellatur, ac paullum infra Leydam e Rheno derivata, postea Delphos prætexens, inde porro Mosam petit.

Novi et immensi operis] Nimis amplificare magnitudinem rei Suetonius videtur. Cod. Salmas. *navi et immensi operis*. Festus: 'Navus, celer ac strenuus.' Immensum autem veteres dixere quidquid insigni magnitudine videretur. Sic Tacitus Frisios 'ambire immensos lacus,' et Chaucos 'immensum terrarum spatium implere' ait, lib. de Mor. Germ. Idem Annal. ii. Mosam 'immenso ore in Oceanum effundi'

dixit.

Quæ nunc adhuc DRUSINÆ vocantur] Fossa Drusina continuat ad duo aut tria milliaria, Rhenumque novæ Ise-læ nomine donatum deducit, præter Doesburgum oppidulum, forte a Drusi nomine dictum, quasi Drusoburgum. Quæ causæ eum impulerint ad fossam illam deducendam, ignoramus. Si objectu novi alvei hostilem furorem paravit excludere, ut aliqui opinantur, næ ille ficuloum auxilium et invalidum comparare aggressus est. Sin fossam duxit ad commoditatem bellici apparatus in externos hostes, Romanorum commodis, quam provinciæ servivit magis, dum Bataviam, antea (loquor de universo insulæ corpore) peninsulam, rescindit, et a continente deripit. Restat ut palustri ac humili regioni semper in stagni modum natanti, laborantique a gurgite et inundatione Rheni, consulere voluerit. Sed, ut hic scopus illi propositus fuerit, certe dictura est aliud Transiselana et Cisirhenana Frisia, quarum fines adesæ et consumtæ, hinc Rheno, illinc Oceano, in mare conversi sunt. Hanc fossam, teste Tacito, Germanicus Cæsar ingressus, post vota Druso patri facta, lacus inde Rheni et Oceanum ad Amisiam usque flumen, præcipiti alveo et secunda navigatione pervectus fuit. *H. Junius*.

Species barbaræ mulieris] Qualis in Hadriani nummis cernitur, cum inscriptione, GERMANIA. Pulchre historiam narrat Dio lib. lv. *Torrent*. Videndum, an ad Veledam Deam, peculiare numen Germanorum, de qua meminerunt Tacitus, et Statius, sint referenda. *F. Ursinus*.

Humana amplior] Semper ita antiqui, ut fidem divinitatis adstruant ejusecemodi idolis. Tacitus Ann. xi. de Curtio Rufo, in Africa versante: 'Oblata ei species muliebris, ultra modum humanum.' Plinius super eodem miraculo: 'Offeritur ei mulie-

bris figura, humana grandior pulchriorque.' Virgilius: 'Visa mihi ante oculos et nota major imago.' Itaque Dio etiam hoc loco: *Γυνή τις μελίων ἢ κατὰ ἀνθρώπου φύσιν.* Id quod Xenophon libro octavo Cyripæd., *κρείττων τις ἢ κατὰ ἄνθρωπον,* dixit.

Morbo obiit] In Epitome Liviana lib. cXL. sic habetur: 'Ex fractura equo super crus ejus collapsa, xxx. die quam acciderat, mortuus est.' *Grævius.*

Scelerata appellata] Ad calamitatem infortuniumque indicandum ex obitu Drusi, Scelerata dicta sunt castra: sicut olim porta Romæ Scelerata est appellata, qua Fabii egressi ad amnem Cremeram ad unum omnes cæsi sunt a Veientibus. Et campus quoque Romæ Sceleratus dictus, prope portam Collinam, quo virgines Vestales ob incestum vivæ defodiebantur. Fuit et vicus Romæ Sceleratus dictus a Tulliæ impietate. *Beroald.*

Per municipiorum coloniarumque primores] Ab æstivis castris ad hiberna gestarunt Tribuni et centuriones: deinde susceperunt *οἱ καθ' ἐκάστην πόλιν πρῶτοι.* Dio libri LV. initio. corpus toto itinere pedibus prægrediente Tiberio. libro tertio, cap. 7. *Casaub.*

Scribarum decuriis] Scribæ (ut Festus tradidit) sic dicti, quod rationes publicas scribebant in tabulis; non Quæstoribus tantum, sed aliis quoque Magistratibus apparebant, in quorum rationibus monumentisque versabantur. Ingens itaque eorum numerus Romæ. Qui distincti per decurias, ordinem obtinebant Equestri proximum. De quo multa Cic. Verr. v. Sicut igitur Augusti corpus Equites Rom. sic Drusi scribæ a Decurionibus exceptum in urbem detulere. *Torrent.* Philippus Amyntæ filius Eumenem habuit ad manum scribæ loco. Id multo apud Graios honorificentius est, quam apud Romanos. Nam apud nos re vera, sicut sunt, mercenarii scribæ existimantur. At

apud illos, e contrario, nemo ad id officium admittitur, nisi honesto loco, et fide et industria cognita, quod necesse est omnium consiliorum eum esse participem. *Corn. Nepos.*

Ad urbem devectum] *Ad hoc loco valet in:* nam urbi fuisse illatum, non ad urbem tantum, doceo argumento certo funebris laudationis, quam ei de more pro Rostris peregit Tiberius. at Augustus non in urbe, sed ad urbem eum laudavit in Circo Flaminio. *Caussam docet nos Dio, ἔξεστρατεύετο γὰρ, inquit, καὶ οὐκ ἦν οἱ ὄσιον μὴ οὐ τὰ καθήκοντα ἐπὶ τοῖς κατεργασμένοις παρ' αὐτὴν τὴν εἴσω τοῦ πωμηρίου εἴσοδον ἐπιτελέσαι. Quia res bello gesserat, fus ei non erat ea prætermittere, quæ post bella confecta in ipso pomeriū introitu de more præstabantur.* Quid intelligat Dio non est obscurum, vel utcumque versatis in historiæ Romanæ lectione. Præcipua siquidem cura urbem ingredientibus post victoriam partam fuit, Jovi Capitolino aliisque Diis gratias in ipsorum templis agere. Quod Augustus funesta ipsius domo facere non poterat: ideo ad urbem mansit. *Casaub.*

In Martio campo] Epitome Liviana: 'Corpus Romani pervectum, et in C. Julii tumulo conditum.'

Exercitus honorarium tumulum] *Lamprid. Alexandro;* 'Cenotaphium in Gallia, Romæ amplissimum sepulcrum meruit.' Quale etiam nobis *Virgil. describit Æneid. III.* 'Manesque vocabat Hectoreum ad tumulum, viridi quem cespite inanem, Et geminas, causam lacrymis, sacraverat aras.' *Torrent.* Tacitus Ann. II. 'Tumulum, nuper Varianis legionibus structum, et veterem aram Druso sitam disjecerant. Restituit aram (Germanicus), honorigue patris princeps ipse cum legionibus decucurrit.' Dio: *Τίμας καὶ εἰκόνων καὶ ἀψίδος κενῶ-ταφίου τε πρὸς αὐτῷ τῷ Ῥήμῳ λαβάν.* Nescio an huic tumulo adjuncta ara: apparet, quia Suetonius ait, 'suppli-

carent? Volunt id cenotaphium ad Moguntiacum fuisse. Repugnat Tacitus, qui constituit inter Lupiam et Rhenum. Sed et Ravennæ sepulcrum Drusus habuit, a Claudione ejus F. an ab Augusto exstructum? Cujus memoria in Lapide prisco ibi: TIB. CLAUDIVS. DRVSI. F. CAES. AVG. GERM. PONT. MAX. TRIB. POT. II. COS. DESIG. III. IMP. III. P. P. DEDIT. OB. MEMORI-AM. PATRIS. SVI. DEC. VII. COLLEGII FABR. M. R. HS. ∞. N. LIBERALITATE DONAVIT. SVB. CONDICIONE. VT. QVOTANNIS. ROSAS. AD. MONVMENTVM. EIVS. DEFERANT. ET. IBI. EPVLENTVR. DVMTAXAT. IN. V. ID. IVLIAS. QVOD SI. NEGLEXERINT. TVNC. AD. VIII. EIVSDEM. COLLEGII. PERTINERE. DEBEBIT. CONDICIONE. SVPRADICTA. *Lipsius.*

Circa quem deinceps stato die quotannis miles decurreret] In funeribus clarorum virorum, milites suis instructi armis, et tanquam in procinctu, gradu militari et exercitatione quadam ludicra decurrebant. Id Virgil. XII. *Æneid.* in funere Pallantis imitatus est: 'Ter circum accensos, cincti fulgentibus armis, Decurrere rogos.' Sed lævos orbes agere, circumque in sinistram decurrere primum solebant: deinde ut expiarent contagionem funeris, in dextram decurrebant. Papinius lib. VI. 'Lustrantque ex more sinistro Orbe rogam.' Deinde subjicit: 'hic luctus abolere, novique Funeris auspiciam, vates, quantum omnia sentit Vera, jubet, dextro gyro et vibrantibus armis, Hac redeunt.' *Turneb.*

Marmoreum arcum] Quales duos Romæ conspeximus, in quibus tropæa fabrefacta visuntur. *Beroald.* Qualem in vetustis numismatibus tam æreis, quam argenteis cernimus, cum titulo GERMANICI, et DE GERMANIS. *Torrent.*

Fuisse autem creditur non minus gloriosi quam civilis animi] Drusus Claudius, frater Neronis, adolescens tot

tantarumque virtutum, quōt et quantas natura mortalis recipit, vel industria percipit: cujus ingenium utrum bellicis magis operibus, an civilibus suffecerit artibus, in incerto est. Morum certe dulcedo ac suavitas, et adversus amicos æqua ac par sui æstimatio inimitabilis fuisse dicitur. *Vel-leius.*

Opima quoque spolia captasse] Opima spolia dicuntur, originem quidem trahentia ab Ope Saturni uxore, quod ipse agrorum cultor habetur, nominatus a satu, tenensque falcē effingitur, quæ est insigne agricolæ. Itaque illa quoque cognominatur *Consiva*, et esse existimatur terra. Ideoque in regia colitur a populo Romano, quia omnes opes humano generi terra tribuit. Ergo et opulenti dicuntur terrestribus rebus copiosi, et hostiæ opimæ præcipue pingues: et opima magnifica, et ampla. Unde spolia quoque, quæ dux populi Romani duci hostium detraxit, opima dicuntur, quorum tanta raritas est, ut intra annos paullo . . . trina contigerint nomini Romano. *Festus.*

Quandoque restitutum, si posset] *Codex Salmas.* *quandoque posset restitutum.* Hac de re datas ab eo ad Tiberium litteras, atque Augusto proditas, alio *Tranquillus* loco significavit.

Cæsares suos] Filios Caium et Lucium, quos domi adoptaverat.

Etiam vitæ memoriam] Memoria pro commentario rerum gestarum, vel vitæ *Ephemeride*. Fuit etiam inter officia domus Augustæ 'memoriæ magister.' Et 'memoralis,' qui ad memoriæ officium apparebant, οἱ μεμориάλιοι. Inde et 'memoria,' cippus vel columna mortui tumulo imposita, in qua elogium ejus inscriptum visebatur, quod nomen, patriam, parentes, professionem, artem, ætatem, mortis genus continebat. *Salmas.*

Antonia minore] *Calig.* c. 1. vide, et *Ner.* c. 5. De *Livilla* *Tib.* capite

62. Antoniam illam nunquam exspuisse, Plinius Solinusque prodiderunt.

CAP. 2. *Lugduni*] Cod. Salmas. *Lugduni*. Sic in marmoribus quoque ejus loci antiquis, et in numismatibus legi, Geographi testantur. At Bataavorum Lugdunum, non *Lugudunum*, sed *Lugodinum* appellatum invenimus.

Ara ibi Augusto] De hac ara *Callig.* c. 20.

Atque etiam post tutelam receptam] Hoc est, postquam sui juris effectus, in tutorum esse potestate desiisset: peculiari Jurisconsultis loquendi formula, apud quos pupillus 'suæ tutelæ effici,' et 'in tutelam venire' dicitur, cum pubertatis annos attigit. Quibus verbis usus etiam sic Cicero est. Et impuberum quidem cura ad tutores spectat, adolescentium vero, uti et aliorum, qui rebus suis superesse non possunt, quales sunt furiosi, prodigi, fatui, ac perpetuo aliquo morbo impediti, proprie curatores dicimus, ac curationem ipsorum munus. *Torrent.*

Barbarum et olim superjumentarium] Jumentarius dicitur, qui præest jumentis, eaque curat, ut asinarius ὁ ἐπὶ τῶν ὄνων, vel ὁ πρὸς τῇ τῶν ὄνων ἐπιμελεία, ut quidam auctores loquuntur: possis et magistrum jumentorum dicere, ut apud Victorem, 'magister pecoris camelorum;' qui et 'camelarius' dicitur apud Victorem Uticensem. At 'superjumentarius' est is, qui præfectus est jumentariis. Ut Græci ἐπὶ usurpant in officiis denotandis, ita Latini 'super' aut 'supra.' Sic qui in Cæsarum aulis obvenientes hereditates administrabat, aut vigesimæ hereditatum præpositus erat, dictus super vel supra hereditates, ὁ ἐπὶ τῶν κληρονομιῶν. Scribonius Largus c. 41. 'Hoc Anteros Tiberii libertus supra hereditates remediatus est.' Similiter 'supra velarios,' in veteri inscriptione quæ Neapoli *Ves-*

tur: SUPRA. VELARIOS. DE. DOMV. AVG. Qui et 'Præpositus velariorum dicebatur.' Alius lapis: TIB. CL. THALLVS. PRAEPOSITVS. VELARIO- RVM. DOMVS. AVGVSTANAE. FECIT SIBI. ET. FILIIS. SVIS. L. L. POST. EO- RVM. Denique ut primicerius jumentariorum dicitur hic 'superjumentarius,' sic stationariorum, de quibus multa in Codice, præpositum vocabant 'superstationarium.' Ejus mentio apud Optatum Milevitanum libro primo. *Casaub.* Sic et 'superpositus medicorum' in veteri item inscriptione dicitur, qui super medicos poterat dici. *Salmas.*

Memoriæ patris] Ritu, exemploque majorum: qui in funere patrum gladiatoria spectacula edere solebant. Valerius lib. II. dicatorum factorumque memorabilium testis est, gladiatorum munus primum Romæ datum esse in foro Boario, Appio Claudio, Quinto Fulvio Consulibus: dederunt autem Marcus et Decius filii Bruti, funebri memoria patris cineri honorando. *Beroald.*

Palliatus novo more præsedet] Cinnædi et molles capita semper pileolis aut pallioli tecta gerebant. Trimalcio ille Petronianus: 'adrasum pallio incluserat caput.' Palliolum et focalia in oratore solam validitudinem excusare scribit Quintilianus; nam qui ægrotabant, ut hic Claudius, etiam capite tecto solebant esse. Rutilius Lupus de figuris sententiarum in characterismo hominis ebriosi: 'tunicatus sine pallio, soleatus præ lectulo, palliolo frigus a capite defendens.' Ovidius lib. I. artis amatoriae: 'Ægrum tu facito ut simules, nec turpe putaris, Palliolum nitidis imponisse comis.' Palliola quoque mulierum, et præcipue meretricum, quibus caput tegebant: ut ex Martiale et Juvenale constat. Cæterum mitra, pileus, cucullus, galerus, palliolum, capitis tegmina erant, ut reapse haud multum diversa, sic nomine plerum-

que ab auctoribus confundi solent. *Salmas.*

Sine solenni officio] Sine ullo honore, ut sup. Calig. c. 10.

In Capitolium] Cum in forum deduci solerent.

CAP. 3. *Nam et avunculus major Augustus]* Avunculum Claudii majorem Augustum vocat, quia Octavia, utriusque Antoniae mater, Augusti soror fuit. De Augusti Epistolis Augusti capite 76. *Torrent.*

CAP. 4. *Ludis Martialibus]* Eos intelligo, qui in Circo Kal. Augusti, quod ea die Martis aedes consecrata fuit, quotannis celebrabantur. De quibus Dio lib. LX. Cum etiam sub Claudio celebratos refert, non quod ipse eo die natus esset, sed ob templi illius consecrationem. Possumus etiam ludos eos intelligere, qui veteri in Calendario, Augusti temporibus proposito, IV. EID. MAII annotantur, Marti Ultori sacri. *Idem.*

Aprios] Cod. *Salmas.* Latinis litteris exaratum habuit, *artius, ut ita dicam, holoclerus.*

Quin per eosdem articulos et gradus producendus sit, per quos frater ejus productus fuit] Sic *πρόδγειν*, et *προηγμένα*, vocabulo Stoicorum Cicero vertit 'producere ad dignitatem,' et 'producta.' Articulos et gradus vocat, quæ M. Tullius puncta, cum dicit, 'omnibus punctis honorem colligere.' *Casaub.*

Triclinium sacerdotum] Hoc propter Saliis dictum existimo, qui erant sacerdotes dicati Marti: et soliti erant celebratis ludis lautissimas cœnas conficere. Unde Saliarum cœnæ, pro opiparis. *Beroald.* Firmet opinionem Beroaldi, quod c. 33. lego: 'Ictus nidore prandii, quod in proxima Martis aede Saliis apparabatur.'

Ab Silani] Hoc nomen gentis Juniae tribus sub Augusto Consulatibus celebre fuit, ac postea etiam Caius M. Silani filiam duxit. Calig. cap. 12. et 23.

Ex pulvinari] Ex hoc loco discimus quid pulvinar fuerit. Aug. capite 45.

Cur non præficitur Urbi] Sensus est: Si talis habendus est, ut sine majore nostro rubore cum fratre Albam sacerorum causa venire possit, non video qua ratione non etiam civitati eum præficere possimus: absentibus enim magistratibus, qui civitati per eos dies præesset, creabatur. Pomponius Jureconsultus, 'Quoties,' inquit, 'Reipublicæ magistratus proficiscuntur, unus relinquitur, qui jus dicat, qui præfectus olim constituebatur. postea Latinarum feriarum causa introductus est, et quotannis observatur.' *Sabell.* Moris fuit, ut summo loco nati adolescentes utrique huic muneri præficerentur: sic enim Julius Capitolinus M. Antonino, 'Virilem togam sumpsit xv. ætatis anno, nec multo post Præfectus feriarum Latinarum fuit.' Alterum exemplum est apud Dionem, cum Claudium Principem permisisse scribit generos suos, L. Junium Silanum, et Cn. Pompeium Magnum, Præfectos Urbi feriis fieri; ferias enim Latinas intelligo. His adde locum Suetonii Ner. cap. 7. et quod de quadrigarum certamine in Capitolio Latinis feriis scribit Plin. l. xxxvii. c. 7. *Torrent.*

Si potest fratrem suum sequi in montem] Scilicet Albanum: ubi Consules soliti erant sacrum facere Jovi Latiali. Ex quo intelligimus, Augustum hæc scripsisse eo tempore, quo Consul erat Germanicus Claudii frater: qui quum esset facturus in monte solenne sacrum indictis Latinis feriis, quærebat Livia ab Augusto, an una mittendus esset Claudius cum Germanico fratre Consule. *Beroald.* Plura de feriis Latinis ad cap. 79. Cæsaris.

Ἄτυχεϊ, &c.] In versu Græco (sive is e veteri quopiam Poëta est, sive Augusteus, quales unus et alter referuntur Aug. c. 99.) dictionem *πάνυ* et *λίαν*

trajecerim, atque ita legerim' *Ατ. λλαν.*
aut *λλαν γ', εν τ. σπ. πάνυ.* *Torrent.*

Auguralis sacerdotii] *Brissonius*
vide ad cap. 12. *Calig.*

Nisi inter tertios] Qui secundis hereditibus substituebantur: quippe quibus nulla pene spes erat hereditatem aliquando adeundi. *Subell.* Aug. cap. ultimo.

Extraneos heredes] Qui testatoris juri non sunt subjecti, extranei appellantur. Itaque liberi quoque nostri, qui in potestate nostra non sunt, heredes a nobis instituti, extranei heredes dicuntur: servus quoque, a domino institutus, extraneorum numero habetur. Scribunt Jurisconsulti, extraneis heredibus deliberandi potestatem esse de adeunda hereditate, vel non adeunda. *Beroald.*

E parte sexta] E sextante. *Cod. Salmas.* ne parte sexta.

CAP. 5. Legitimos] Scilicet honores. Aliud est Consulatum gerere, aliud ornamenta Consularia impetrare: cum Consulatus sit legitimus honos et magistratus, Consularia vero ornamenta per indulgentiam principis etiam illis dentur, qui nunquam ad Consulatum aspiraverunt: sicut insignia quæstoria, et ornamenta prætoria decreta *Narcisso* et *Crispino* fuisse legimus. *Beroald.*

In Saturnalia et Sigillaria misisse ei] Quem morem *Spartianus* in *Caracalla* ostendit cum ait: 'Quæ a parentibus gratia Sigillariorum acceperat, vel clientibus, vel magistris sponte donavit.' Idem *Hadriano*: 'Saturnalia et Sigillaria frequenter amicis inopinantibus misit, et ipse ab eis libenter accepit.' Quo loco nove his vocabulis usus est. *Torrent.* Traditum, ut cerei Saturnalibus missitantur, et sigilla arte fictili fingerentur, ac venalia pararentur: quæ homines pro se atque suis piaculum pro Dite Saturno facerent. Ideo Saturnalibus talium commerciorum celebritas cæpta, septem occupat

dies, quos tantum feriatos facit esse, non festos omnes. *Macrobius.*

CAP. 6. Exposceretur] *Cod. Salmas.* *exposcerent*, sensu liquidiori.

Lacernas deponere] Equidem id reverentiæ causa advenientibus Principibus fieri consuevisse crediderim: nam et oraturi Deos pænulas deponabant. Auctor *Tertullianus* lib. de oratione. *Torrent.* *Birrus*, sive lacerna, communis fuit sub imperatoribus, et in communi usu versata vestis jam inde a temporibus Augusti, qui cum in concione lacernis indutum vidisset *Pop. Romanum*, exclamavit, 'En Romanos rerum dominos gentemque togatam!' jussitque deinceps omnes, positis lacernis, togatos consistere. Hoc apud *Suetonium* legitur, quod tamen vix post illum obtinuit. Rarus exinde togarum apud Romanos usus: in salutationibus matutinis tantum, et officiis cæteris celebrandis, sumebantur: omni alio tempore lacernati, hoc est, birris amicti vel pænulati ibant. Senatores omnium ultimi togam retinere, quam tamen postea in totum abdicarunt, adeo ut *Constantini* temporibus *chlamydes*, hoc est, lacernas passim induerent, quod vetitum illis fecit *lex Constantini Cod. Theod.* 'quo habitu uti oportet intra urbem,' jussitque terrorem *chlamydam* deponere. Tandem penes solos judices, cum judicarent, et advocatos cum causas perorarent, toga hæsit. Unde 'togati Augustorum,' 'togati præfectorum,' de causidicis, qui apud Augustum aut præfecturæ sedem causas elatrabant, in antiquis inscriptionibus, et rei *Agrimensoriæ* auctoribus reperiuntur dicti. Advocatos tamen etiam pænulatos aliquando fuisse cum causas agerent, legitur apud auctorem de causis corruptæ eloquentiæ. *Salmas.*

Ut ad numerum sodalium Augustalium sorte ductorum extra ordinem adjiceretur] *Annus U. C. DCCCLXVII. nō-*

vas cærimonias accepit, addito sodalium Augustalium sacerdotio, ut quondam T. Tattius retinendis Sabinorum sacris sodales Titios instituerat. Sorte ducti e primoribus civitatis unus et viginti. Tiberius Drususque, et Claudius, et Germanicus adjiciuntur. Tacitus.

Dicendæque inter consulares sententiæ jus esset] Ante legem, quæ nunc de Senatu habendo observatur, ordo rogandi sententias varius fuit. Alias primus rogabatur: qui a censoribus princeps in Senatum lectus fuerat, alias qui designati Consules erant. Quidam e Consulibus studio aut necessitudine aliqua adducti, quem iis visum erat, honoris gratia, extra ordinem sententiam primum rogabant. Observatum tamen est cum extra ordinem fieret, ne quis quemquam, ex alio quam ex consulari loco, sententiam primum rogaret. Gellius.

Ex parte tertia] Ex triente.

Circa sestertia vicies] V. C. habet *Circiter sestertium vicies*. F. Ursinus. Sunt coronat. L. millia.

CAP. 7. *Dexteriore*] Non omnes aves ab eadem parte ratum faciunt auspiciam: sed sicut a sinistra cornix et picus faciunt ratum, sic a dextera corvus et aquila. Hinc illud Plautinum ex *Asinaria*: 'Picus et cornix est ab læva: corvus porro ab dextra consuadet.' *Beroald.*

Sortitus est et de altero consulatu] Ea quæ sortitio fuerit ignoro, nisi Caium dicamus in annos aliquot sorte Consules designasse, quo tempore etiam equo suo Incitato consulatum destinavit. *Torrent.*

In quartum annum] Hoc est, ut post primum consulatum, quarto demum anno iniret secundum.

Acclamante populo, Feliciter] Faus-tis acclamationibus plane familiaris vox. Domit. c. 13. 'Domino et Dominæ Feliciter.' Cic. lib. XIII. ad Att. 'Faciam quod volunt. Feliciter, velim, inquam.' Florus libro III.

cap. de Bello Cimbrico: 'frequens-que in spectaculo rumor victoriæ Cimbricæ, Feliciter, dixit.' In sponsalibus etiam idem acclamatum, Juvenalis Satyra prima indicat: 'Signatæ Tabulæ: dictum, Feliciter.' Ejusmodi erant *βοαὶ* illæ καὶ εὐφημαί, de quibus Appianus lib. x. de B. C. cum de Antonii et Octaviæ sponsalibus agit. *Brisson.*

CAP. 8. *Interdum ferula flagrove velut per ludum excitabatur a copreis*] De his copreis sentit Tacitus *Annalium* lib. XII. 'Erat Cappadociæ procurator Julius Pelignus ignavia animi, et deridiculo corporis juxta despiciendus: sed Claudio perquam familiaris, cum privatus olim conversatione scurrarum iners otium oblectaret.' Legimus enim cum Lipsio: cujus emendationem habemus pro verissima. *Casaub.*

CAP. 9. *Neronis et Drusi*] Eos Tiberius fame necaverat, c. 54. Caius ipsorum memoriam restituit, c. 15.

Domesticorum aliquo] Calig. c. 23.

Cum vero detecta esset Lepidi et Gætulici conjuratio] Ad hunc locum pertinet fragmentum lapidis Fratrum Arvalium, in quo est . . . A. D. VI. K. NOVEMB. . . . OB. DETECTA. NEFARIA. CO. . . . VM. CN. LENTVLI. GAE. . . . Apparet autem ex his reliquiis, Fratres Arvales, ob detecta nefaria consilia Cn. Lentuli Gætulici in Claudio, immolasse hostias alicui Deo, cujus nomen in eo lapide incisum erat. *F. Ursinus.*

Patrum potissimum ad se missum, quasi ad puerum regendum] Patruorum in nepotes, ceu peculiaris genuinaque severitas, proverbio locum dedit, 'Ne sis patruus mihi.' Horatius: 'Sive ego prave Seu recte hoc volui, ne sis patruus mihi.' Idem in *Odis*: 'Metuentis patrux verbera linguæ.' M. Tullius adversus Herennium: 'Fuit in hac causa quidem patruus, censor, magister. Objurgavit M. Cælium sic, ut neminem unquam

parens.' *Erasmus.*

Sestertium octogies pro introitu novi sacerdotii coactus impendere] Postquam cœpere imperatoribus tanquam Diis templa extrui, redempta statim sunt ab improbissimis adulatoribus sacerdotia ista, vi magna pecuniæ, non in urbe solum, quod testatur hæc historia, sed etiam per provincias. Declarat Arrianus, item vetus ille lapis quem Capuæ descripsisse aiunt viri docti, positus a quodam, qui gratis eum honorem esset consecutus: quod hæc verba indicant: HVIC. ORDO. DECVRIONVM. OB. MERITA. EIVS. HONOREM. AVGVSTALITATIS. GRATVITO DECREVIT. *Casaub.*

Novi sacerdotii] Quod ipse sibi instituerat. sup. Calig. c. 22.

In vacuum] 'In vacuum,' quod cum neque ipse certa die solveret, neque quisquam pro eo satisdaret: tanquam vacua, aut vacantia, (ut Jurisconsulti vocant,) hoc est, sine domino ac possessore, esse videbantur, donec in fiscum cogerentur. Quo sensu Horat. lib. II. Sat. 4. 'in vacuum venire' appellat, quando primi heredis morte vacantem hereditatem is qui substitutus est apprehendit. Solere autem intervenire amicos, tabulasque seu libellos, quibus suspensa erant bona, dejicere, Cicero in orat. pro Quinctio ostendit, et Seneca lib. IV. de Benefic. cum ait, 'Suspensis amici bonis, libellum dejicio, pro eo me obligaturus.' Quo facto, 'nomen tabulis eximi' dicebatur. *Torrent.*

Lege prædiatoria] Cum præfectus ærarii suam fidem obligasset, et oppignorasset omnia sua prædia, ea lege, ut nisi ad certum diem solveret, vendi possent, neque cum dies cessisset, solvisset, 'lege prædiatoria,' id est, lege ea et conditione, qua obligata et opposita prædia fisco vel ærario fuissent, sub titulo pependisse venalem Claudium ait: pependisse, id est, venalia ejus prædia pendenti erant titulo et libello pro-

scripta: nam vendi videtur, cujus fortuna et bona veneunt. Sic 'comedi senem' dicit Plautus, cujus bona comedantur. *Turneb.* Meminit et Cicero 'juris prædiatorii,' oratione pro C. Balbo: et 'prædiatorum' ad Att. libro 12. sed a prædibus, ut videtur, non a prædiis sic appellat.

CAP. 10. *Venalis penderit sub edicto præfectorum]* Videtur ex veteri jure servatum in caussis fiscalibus, ut qui non solverent, ipsi bonaque ipsorum venum exponerentur edicto præfectorum ærarii. Hi sunt qui pependisse dicuntur: non quorum bona solum in tabula proscripita fuerunt. *Casaub.*

Eo desiderante] Scilicet Caligula: qui cum esset intra regalia, rectum dimisit iter, deflectens ad locum angustum, ubi inspecturus erat pueros arti scenicæ præparatos. *Berwald.*

In diætam] Diæta Græcum est, unde et διατῶμαι. Varro tamen inde dici vult, quod in ea per diem edatur. Frequens apud Jurisconsultos pro habitatione, quæ amœnitatis causa in hortis exstructa sit. I. XLIII. de legatis I. l. penult. de donat. inter virum et ux. Quamvis etiam pro quocumque cœnaculo accipitur. Quin et diætæ hypocaustas dicebant, ad aliarum differentiam, quibus hieme utebantur. I. LV. de legatis III. *Torrent.* Paulus Sent. lib. III. 'Domo cum omni jure suo, sicut instructa est, legata, urbana familia, item artifices, et vestiarii, et zetarii, et aquarii eidem domui servientes, legato cedunt.' Qui hic zetarii, alibi diætarii appellantur: ex quo apparet zetam et diætam idem valere, sicut zabolium, (qua voce utuntur sæpe Cyprianus, Hilarius, Ambrosius, Paulinus,) et diabolum, item zacynthum, et diacynthum, zazonum, et diaconum. Idem vero videntur esse atrienses et diætarii. Nam veteres Glossæ, ex libris de officio Pro-

consulis, atrienses interpretantur esse diætarios et diætarchas. *Cujacius*.

Cui nomen est Hermeum] *Hermeum* dixit, ut *Iseum*, *Serapeum*, *Museum*, et similia, non pro templo tantum, sed quocunque loco Dei nomine insignito recte dicuntur. Hic certe diætæ nomen est, quale illud, 'cœnare in Apolline.' Servi quoque diætarii, ut topiarii, et aquarii, ab *Ulpiano* vocantur, quibus commissæ erat diætæ cura l. XII. de inst. leg. *Torrent*. Hac etiam tempestate in ædibus principum sunt cubicula varii nominis: ut aliud psittaci, aliud columbarum vocitetur. A nominibus quoque divorum nominamus cubicula et cœnationes: ut *Apostoli Petri*, ut *Pauli*, et consimiliter. *Beroald*. *Lampridius* in *Alexandro Severo*: 'In matrem *Mammæam* unice pius fuit, ita ut *Romæ* in *Palatio* faceret diætæ nominis *Mammææ*, quas imperitum vulgus hodie 'ad *Mammam*' vocant.' *Casaubonus*, ut domum *Gelotianam* lib. IV. c. 18. sic et *Hermeum* inhabitatum a parte famulitii *Cæsariani* putat, teste inscriptione: SYMPHORO. TESSERARIO. SER. CAESARIS. DE. DOMO. GELOTIANA. FECIT PHILODESPOTVS. SER. CAESARIS, EX HERMAEO. FRATRI. B. M.?

Prorepsit ad solarium proximum] In antiquissimis membranis regie bibliothecæ, *Memmii* et *Cujacii*, *solarium* scribitur. An fuit aliquis in *Urbe* locus eo nomine? an destinatum habendæ scholæ locum, ejusmodi fuit domus *Catilinæ* in *Palatio Augusti*, vocabant *scholarium*? Eadem analogia *vestiarium* dixerunt, et similia. Quidam *scalarium*. *Casaul*. *Solarium* locum fuisse in ædibus, ubi solem excipere et apricari solebant, non solum *Macrobio* de *Augusti* dictis locus ostendit lib. II. *Saturn*. c. 4. sed et *Ulpian*. l. XVII. de servit. urb. præd. ubi *heliocaminum* et *solarium* loca vocat, quibus sol sit necessarius. Nec male hoc diætæ proximum so-

larium describitur. Utitur eo etiam *Plantus Milite*. *Torrent*.

Prætenta foribus vela] Hinc velarii inter officia domus *Augustæ*, in antiquis inscriptionibus, et 'velares anuli' apud *Plinium* libro XIII. capite 9. ex *Theophrasto*, qui κρῆκους εἰς τοὺς στρωματεῖς vocat. Quibus adde *Juriscultos* l. XIII. de instru. legato, l. XVIII. de act. empti, quodque 'velo levato, causas cognosci' dicunt, quæ, cum leviores sint, nec magna disquisitione indigeant, palam admissio populo pertractantur. Sic enim *Honorius* et *Theodosius* l. v. de naufragiis l. XI. 'De submersis navibus, decernimus, ut levato velo istæ causæ cognoscantur.' Cujus consuetudinis meminit *Clemens Romanus Pontifex* *Constitut*. *Apostol*. cap. LVI. quem locum vide. *Idem*.

In castra delatus est] Nummum servo aureum pulcherrimum, et similem argenteum. Parte una effigies *Claudii*, altera vero castra *Prætoria*, cum inscriptione, IMPER. RECEPT. quasi per *Prætorianos* imperium recepisset. Ut vero hic 'succollantibus,' sic 'succollatis' dixit *Othonis* c. 6. *Idem*.

Intra vallum] Castra prætorica significat.

Per Tribunum plebis] *Tribunis* pl. vocandi *Senatus* veteri instituto jus erat.

Promisitque singulis quinadena HS.] Hujus liberalitatis nulla apud *Dionem* mentio. Fallitur enim qui huc refert verba accuratissimi ejus scriptoris, quibus centenos nummos militibus prætorianis ait fuisse donatos. Nam ejus donationis alius fuit titulus: nempe natalis imperii ejus: quem diem soliti Imperatores prosequi aliquo donativo: neque primo die imperii ea summa data, sed anno primo vertente mos ille institutus, et deinceps per singulos annos imperii *Claudiani* servatus, hoc vero munus, quod hic narratur et apud *Josephum*,

quasi merces fuit traditi imperii, et proinde statim est persolutum. *Casaub.*

CAP. II. *E conjuratorum in Caium numero interentis]* Chærea rogavit militem, num exercitatus esset ad cædes, et num acutum haberet gladium, postulavitque eum quo ipse Caium interfecerat: denique uno ictu feliciter periit. Lupus autem dejecto animo parum fortiter cervicem præbens, pluribus ictibus demum confectus est. Paucis post diebus, quando solenne parentandi tempus rediit, pop. Rom. dum suorum quisque manes honoraret, eadem opera etiam Chæreæ suam partem in ignem conjiciebant, ap-precati ut propitius non irasceretur ipsorum ingratitude. *Joseph.*

Jusjurandum neque sanctius sibi nequo crebrius instituit, quam PER AUGUSTUM] Sive ut frequentior formula fuit, PER GENIUM AUGUSTI. Sic per genium Cæsaris, aut salutem, jurabant, jam inde ab Augusti temporibus, quando hoc primum institutum, ut notissimus Horatii versus probat; 'Jurandasque tuum per nomen ponimus aras.' *Casaub.*

Aviæ Liviæ divinos honores] Druso patri, et Antoniæ matri ludos equestres eorum natalibus instituit: translatis iis ludis, qui in eos dies incidissent, in aliud tempus, ne simul fierent: aviam Liviam, præter hunc honorem, etiam immortalitati asseruit, dedicavitque ejus effigiem in templo Augusti, ac rem sacram ei fieri a Vestalibus mandavit, mulieresque per nomen ejus jurare jussit. Dio Cassius. Similia de sorore Drusilla Caius decrevit.

Currum elephantorum Augustino similem] Designatur currus elephantum, in quo Augustus ramum Lauri manu gerens vehitur in argenteo ejus denario. *F. Ursinus.*

Matri carpentum] Quale in vetustis Agrippinæ nummis conspicitur, de quo Calig. capite 15. proprium nem-

pe matronis vehiculum, ut mox c. 17. 'Currum ejus Messalina uxor carpentum secuta est.' *Torrent.*

Et cognomen Augustæ, ab avia recusatum] Scribendum, *ab viva recusatum.* Ad matrem Antoniam hæc referuntur, non ad aviam: uti docet vel ἀκολουθία sermonis: quæ viva donata Augustæ nomine a Caligula (ταύτην τε γὰρ Αὐγούσταν εὐθὺς καὶ ἱέρειαν. τοῦ Αὐγούστου ἀποδείξει, ait Dio) id sprevit: et mortua nunc per Claudium recepit. Itaque in lapidibus Claudiani ævi: ANTONIAI. AVG. DRVSI. sculptum hodieque. *Lipsius.* Adi etiam, si lubet, adnotationes ad cap. ult. Augusti.

Neapolitano certamine docuit] De quinquenniali Neapolitano certamine (Græci ἀγῶνα vocant) Gymnico et Musico Strabo lib. v. Gymnici meminit Sueton. Aug. c. 98. Musici hic, de quo etiam Papinius in Silvis non uno loco. 'Docere' quoque 'comædiam' dixit, ut διδάσκειν δράμα Græci. Unde κωμφοδοδιδάσκαλοι, et τραγωδοδιδάσκαλοι. Cicero Bruto: 'Livius, qui primus fabulam, C. Clodio, et M. Tuditano Coss. docuit.' Horat. quoque de arte: 'Et qui prætextas, et qui docuere togatas,' pro edere, seu publicare. *Torrent.*

Neapolitano] Neapoli sane omnino tanquam privatus egit, quum ipse ac familia ejus Græco more viverent, ac in musicis ipse ludis pallium et soleas, gymnics purpuram et auream coronam ferret. Dio Cassius.

Ac de sententia judicium coronavit] Id est, coronam retulit. Eleganter nonnunquam activa pro passivis Latium admittit. Plurima ejus rei exempla celeberrimo Vossio adferuntur Artis Grammaticæ lib. v. c. 3.

Ne Marcum quidem Antonium] Erat hic Claudii maternus avus, utpote pater Antoniæ, quæ mater fuit Claudii, quam ex Octavia Augusti sorore susceperat. Hinc ait ipse Claudius apud Senecam: 'M. Antonius avus

meus nullo minor, nisi eo, a quo victus est, fratrem interfectum audivit.'

CAP. 12. *Sponsalia filia*] Sponsalia a spondendo dicta esse, inter omnes convenit: propterea quod veteribus plerumque moris fuit, stipulari et spondere sibi uxores futuras. Unde sponsorum et sponsarum nomina: ut ait l. i. l. ii. l. iii. D. h. t. Quod idem Serv. Sulpicius tradit, Agell. lib. iv. c. 4. Ejusque consuetudinis exempla in l. si stipul. xxxv. D. de verb. obl. et apud Plautum in Pœnulo. Item in Trinummio tale: 'Lys. Sponden' ergo Tuam gnatum uxorem mihi? CHAR. Spondeo, et mille auri Philippum dotis. Lys. Istac lege filiam tuam sponderi mihi, Uxorem dari? CHAR. Spondeo. Lys. Et ego spondeo idem hoc.' Dixi autem, plerumque interponi stipulationes. Nam interdum etiam antiquissimis temporibus sola pactione et consensu nudo ea conventio fiebat: unde 'pactæ' puellæ dicebantur. *Hottomann.*

Ut sibi in Curiam præfectum Prætorii, Tribunosque militum secum inducere liceret] Hoc primus Tiberius petierat et impetraverat post cædem Sejani. Tacitus lib. vi. 'Dein redditis absentia caussis admodum vagis, flexit ad graviora, et offensiones ob Remp. captas: utque Macro præfectus, Tribunorumque et Centurionum pauci secum introirent, quoties curiam ingrederetur, petivit: factumque large, et sine præscriptione generis aut numeri, senatusconsultum.'

Utque rata essent quæ procuratores sui in judicando statuerent] Provinciæ quædam Cæsaris minores, non Legatos aut Proprætores, sed Procuratores saltem acceperere. Quorum præcipuum ac proprium munus, ut reditus ac tributa colligerent, aliaque quæ ad fiscum: sed quoniam, nullo alio Præsidente, res sæpe cogebat jus inter provinciales dici, etiam in re criminum, factum ut jurisdictionem

aliquam sibi sumerent, Præsidium exemplo. Dico, sumerent: revera enim non habebant, Equites quia erant, aut liberti. Itaque nec judicia nec acta eorum rata, vocarique poterant ad disquisitionem Principis aut Senatus: quoniam lege apud eos agi nefas. Inter Equites excipio unum præfectum Ægypti, apud quem, ut Tacitus notat, lege agi permisit Augustus, decreto quodam singulari. Attamen procuratores illi provinciis præerant, et jus sæpe in crimine et causa capitis dicebant. Exemplum in Pontio, qui Judææ procurator (non enim illi provinciæ proprie Præses) sententiam tulit de capite nostri capitis, Christi servatoris: exempla in Petronio, Cumanio, aliisque vulgo apud Josephum: Idemque in cæteris minutis provinciis factum, quibus regendis solus Procurator. Suetonii igitur locum, et comparem Taciti, ad hos Procuratores refero. Hinc Tacitus indignatur, quod jurisdictio communicata cum Equitibus et libertis: de quo toties inter ordines certatum seditione aut armis erat. Addo, procuratores solius rei familiaris Rationales postea dictos, ut a prioribus illis distinguerentur. *Lipsius.*

Præcario exegit] Recte præcario, nam Præfectus Prætorio ex Equestri ordine sumebatur, inf. Tit. c. 6. ac proinde in Senatum venire non poterat. *Torrent.*

In privata prædia] Plin, libro v. Epist. 4. 'Vir prætorius a Senatu petiit, ut sibi instituere in agris suis nundinas permetteretur.' Sed et Cicero Philipp. 11. conqueritur domesticis Antonii nundinis non vectigalia solum, sed etiam imperium P. R. diminutum esse. *Idem.*

Cognitionibus magistratuum] Quos magistratus potissimum intelligat, declarat Dionis de eadem re locus: Πολλὰκις δὲ καὶ τοῖς ὑπάτοις τοῖς τε στρατηγοῖς, καὶ μάλιστα τοῖς τὴν διοίκησιν ἔχουσι, συνεξετάζετο, καὶ ὀλίγα παν-

τελῶς τοῖς ἄλλοις δικάστηροῖς ἐπέτρεπε. Miratus sum aliquando, prætermis-
sum in hoc albo Prætozem urbanum,
cujus maxima fuit in urbe jurisdic-
tio: verba tamen Dionis alio trahere
non possis: nam στρατηγοὶ οἱ τὴν
διοίκησιν ἔχοντες, vel οἱ ἐπὶ τῆς διοική-
σεως, semper apud eum scriptorem de
Prætoribus ærarii intelligendum, ut
declarant cum alii loci, tum hic in
eodem libro, τοὺς στρατηγούς τοὺς ἐπὶ
τῆς διοικήσεως καταλύσας, ταμείαις αὐ-
τὴν κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἐπέτρεψεν. *Casaub.*

Ut unus e consiliariis] Et Tiberius
'magistratibus pro tribunali cognos-
centibus plerumque se offerebat con-
siliarium.' Capite 28.

Excusavit, quod propter angustias non posset audire eos nisi stantes] At-
qui hic mos videtur fuisse servatus,
ut qui principem alloquerentur, stan-
rent. Quare etiam Consules in Se-
nату verba ad illum facturi, de curuli
surgebant aut descendebant: quos
tamen civiliter admodum solitos ex-
cipi a Claudio, notatum Dioni repe-
rio. Τῶν ὑπάτων, inquit, ἐν τῷ συνε-
δρίῳ καταβάντων ποτὲ ἀπὸ τῶν δίφρων
ἵνα διαλεχθῶσιν αὐτῷ, προεξανέστη τε,
καὶ ἀντιπροσῆλθε σφίσι. Eodem per-
tinent et quæ sequuntur paullo post:
ubi notat idem Dio, Claudium, si
quando aliquid in curia recitaret, so-
litum propter corporis imbecillitatem
sedere: sed, si qui surgebant in Se-
nату, diutius stetissent, eum quoque
assurrexisse. *Casaub.*

CAP. 13. *Cum dolone*] Virgilius
Æn. VII. 'Pila manu sævosque ge-
runt in bella dolones: Et tereti pug-
nant mucrone, veruque Sabello.' Do-
lo est flagellum, intra cujus virgam
latet pugio. Aut secundum Varro-
nem, ingens contus cum ferro brevis-
simo. Dolones autem a fallendo
dicti sunt, quod decipiant ferro, cum
speciem præferant ligni. Et multi
volunt per teretes mucrones, dolo-
nes dici: per veru Sabellum pila sig-
nificari. Servius,

Furius Camillus Scribonianus] Me-
minit ejusdem Sueton. infr. cap. 35.
et Oth. cap. 1. Plura Oros. libro VII.
et nonnihil Plin. lib. III. Epist. 16.
Torrent.

Oppressus est] Milites, quum eis
Camillus nomen populi obtenderet,
ac pristinæ libertatis restitutionem
polliceretur, veriti, ne iterum mo-
lestias ac mutationes intolerandas
haberent, dicto ei audientes non fu-
erunt. Itaque metuens eos, Camillus
in Issam insulam delatus est, ibique
mortem voluntariam oppetiit. Clau-
dius in tanto metu fuerat, ut paratus
ultra ei principatu cedere esset. Dio
Cassius.

Aquila ornari] Aquila (ut scribit
Plin. lib. X. cap. 4.) Romanis legioni-
bus a C. Mario secundo ejus consula-
tu dicata, magna in veneratione apud
milites fuit, et quidem in sacello col-
locata. Unde eam efferri, nisi mo-
vente exercitu, nefas erat. Stabat
autem inposita hastæ, cujus pars in-
ferior acuta in solum figebatur. Ad
ornatum autem spectat quod tradit
Plin. libro XIII. cap. 3. his verbis:
'Aquilæ certe, ac signa pulverulenta
illa, et custodiis horrida, inungun-
tur festis diebus. Hac nimirum mer-
cede corruptæ terrarum orbem de-
vicere Aquilæ.' *Torrent.*

*Neque signa convelli moverique po-
tuerunt*] Virgil. Æn. XI. 'ubi pri-
mum vellere signa Adnerint su-
peri.' Vellere proprie dixit, quia
Romana signa figebantur in castris,
et cum ad bellum eundum fuisset,
captatis auguriis avellebantur e ter-
ra: nam alibi ea figi non licebat.
Sed inter auguria etiam hoc habeba-
tur, si avellentem facile sequerentur:
adeo ut eum filio, Orodis bello sit
Crassus occisus, qui iturus ad Par-
thiam avellere signa vix potuit. Quod
etiam Flaminio contigit, qui, cum im-
perasset signa tolli, eaque non pos-
sent moveri, effosso solo in quo erant
fixa, vi magna extrahi præcepit, et

infeliciter apud Thrasymenam pugnavit. Servius.

CAP. 14. *Super pristinum*] Præter illum priorem, quem cum Caio adhuc privatus gessit per duos menses.

Suis, suorumque diebus solemnibus] Multi dies in Fastis legebantur solennes, et festi: qui dicati erant partim Claudio, partim Cæsaribus Claudii antecessoribus, partim Druso, et Germanico, reliquisque Gentis Claudiæ majoribus. Hinc est illud Nasonis ex lib. 1. Fastorum: 'Invenies illic et festa domestica vobis: Sæpe tibi pater est, sæpe legendus avus: Quæque ferunt illi pictos signantia fastos, Tu quoque cum Druso præmia fratre feres.' *Beroald.*

Iis qui plus petendo formula excidissent, restituit actiones] Justinian. lib. IV. Institut. tit. VI. 'Si quis agens intentione sua (sic libellum vocant) plus complexus fuerat, quam ad eum pertinebat, cadebat, id est, rem amittebat, nec facile in integrum restituebatur a Prætoribus, nisi minor erat annis XXV.' Et paullo post, 'Plus autem quatuor modis petitur, tempore, loco, causa, re.' Idem ferme Paulus Jurisconsultus lib. 1. sent. c. 10. Quæ de re sæpe etiam Cicero, maxime lib. 1. de Oratore. Eleganter Ep. XLIX. Seneca ad eos, qui sophismatum argutiis abutuntur: 'Quid enim aliud agitis, cum eum quem interrogatis scientes in fraudem inducitis, quam ut formula cecidisse videatur? Sed quemadmodum illum Prætor, sic hos philosophia in integrum restituit.' Quod ergo formula excidere dicit Sueton. id ego ex Justiniano interpretor pro causa cadere, aut rem amittere. Quoniam enim certæ ac solennes quædam constitutæ erant formulæ ad agendum, ne quis aberraret, hinc factum est, ut formula apud optimos quosque auctores pro actione accipiatur. Sic 'formula injuriarum' Vitell. c. 7. 'cadere for-

mula,' 'errare formula.' *Idem.*

Privatos judices] Id est, rerum privatarum judices, qualis Prætor, et Centumviri. *Torrent.*

CAP. 15. *Cum decurias rerum actu expungeret*] De rerum actu sup. Aug. c. 32. Expungere autem decurias dicit, pro dispungere, seu ordinare qui retinendi essent in numero judicum, quive non. Verbum in rationibus usurpatum. Unde eleganti translatione Seneca libro IV. de Benef. 'munus munere expungere' dixit: et 'expungere stipendiis militem' Paullus lege penult. de re militari. *Idem.*

Responderat] In recognoscendo judicum albo nominatim ciebantur, uti et Equites cum recognoscebantur. Sup. Calig. c. 16. Quoniam ergo is, de quo hoc loco Sueton. vocatus responderat, neque, cum immunis esset, sese excusaverat, Claudius eum, ut judicandi cupidum, dimisit atque expunxit. *Idem.*

Negantemque cognitionis rem, sed ordinarii juris esse] Ordinarium jus est, cum Prætor, aut qui jurisdictioni præest, dat judices, neque de re ipse cognoscit. Igitur sibi dari judices ille a Cæsare volebat, ut ordinarium jus postulat, neque enim rem esse, de qua deberet extra ordinem cognoscere: nam de quibusdam rebus majoribus, aut ad Rempublicam, aut exemplum pertinentibus, judicem non dabant, sed ipsi cognoscebant: quæ res cognitionis dicebatur. *Turneb.*

Absentibus secundum præsentem facillime dabat] Concisa, ac proinde obscura oratio est. Sentit Claudium sæpe temere, altera parte absente, cum comperendinare satius foret, secundum præsentem pronunciasse, hoc est, pro eo qui comparuerat. Sic enim veteres loquebantur, nec solum dare litem, dare sententiam, pro litem judicare, ac sententiam dicere, sed 'dare' absolute. Ulpian. l. XXVII. de liberali causa: 'contra liberta-

tem dabit.' Plinius lib. vii. Epist. 6. 'secundum reos dedit.' Cic. quoque, quod huc propius spectat, Verr. iv. 'Utatur instituto suo, nec cogat ante horam decimam de absente secundum præsentem judicare.' Atque adeo apertius locutus fuisset Sueton. si de absentibus dixisset. *Torrent.*

Falsario] Qui testamentum, aut quid aliud falso signarat. 'Falsarius lege Cornelia intelligebatur, non solum qui falsum testamentum scripsisset, sed qui etiam signasset, recitasset, subjecisset, vel adulterinum signum fecisset, aut sculpsisset: pœna in servos ultimum supplicium, in liberos deportatio.' Hæc Jureconsultus. *Sabell.*

Cum machæra mensaque lanionia] Græci ἐλεδν, vel ἐπικόπανον, una voce dicunt, item ἐπίξηνον, ut apud Aristophanem in Acharnensibus: Κ' ἄν γε μὴ λέγω δίκαια, μηδὲ τῶ πλήθει δοκῶ, Ἵπὲρ ἐπίξηνον θελήσω τὴν κεφαλὴν ἔχων λέγειν. Unde apparet ex more veteri esse, quod mensæ lanionia in hos usus adhibentur. Cassandra apud Æschylum in Agamemnone, de suo supplicio loquens: Βωμοῦ πατρός μ' ἀντεπίξηνον μένει Θερμῶ κοπέλης φοινίφ προσσφάγματι. *Casaub.*

Peregrinitatis reum] Peregrini vocantur, qui cives Romani non sunt. Ulpian. tit. v. Institut. et l. vi. de heredib. institut. Inde peregrinitas dicitur, cum jus civium amittitur. *Torrent.*

Prout accusaretur defendereturve] Ut videlicet pallium indueret, habitum peregrinum, quando accusabatur tanquam peregrinus: togam vero Romanum vestimentum, quando defendebatur, tanquam civis Romanus. Ita fiebat res ridicula, cum idem in judicio sæpius cogeretur mutare vestem, quum accusatores non semel, sed pluries accusatoris munus obirent, et identidem defensores defensionis munia capesserent. *Beroald.*

Ex tabella pronuntiasse creditur]

Pertinet ad eas tabellas, quæ judicibus in ferenda sententia dabantur, de quibus Cicero sæpe in orationibus, et Pædianus. *F. Ursinus.*

Mortuus est, inquit, Putcolis] *Al. puto, licuit.* Quæ scriptura plus acciti atque acuminis videtur habere. Atque hoc regiæ bibliothecæ antiquissimus codex firmat, ubi sic liquido scriptum: nec multo aliter in regiis aliis duobus antiquæ item manus. *Casaub.*

Obscœnitatis in fœminas] Tib. capite 45.

CAP. 16. Gessit et censuram] Ad hanc Claudii censuram refero verba Eusebii in Chronico Num. MMLXI. ex interpretatione Hieronymi: 'Descriptione Romæ facta sub Claudio, inventa sunt civium Romanorum LXVIII. centena, XLIII. millia.' Græca habent xcvii. millia amplius: quod discrimen hand exigui momenti est. Cæterum hoc gestum totidem verbis Cassiodorus conjicit in consulatum Asiatici et Cornelli: quamvis ibi numerus mancus est, et male Cornelli pro Corvini, id est, Messallæ, numero MMLXII. *Jos. Scaliger.*

Intermissam diu post Paullum Plan- cumque] Censores fuere Paullus Æmilii Lepidus, et L. Munatius Plan- cus A. U. C. dccxxxI. At Claudii Censuram refert Plin. l. x. cap. 2. ad A. U. dccc. *Torrent.*

Hanc quoque inæqualiter] Ob hanc Claudianam censuram dixit Sidonius: 'Et caligas Caii Claudii censura secuta est.' *Beroald.* Codex Salmas. *inæqualiter.*

Cum orantibus familiaribus demisset cuidam appositam notam, Litura tamen, inquit, exstet] Quid adeo ridiculi visum fuerit Suetonio contineri hoc Claudii dicto, equidem non intelligo: nam mens certe illius patet optima fuisse. Cum enim precibus amicorum condonaret isti censoriam notam; sui tamen judicii cupiit extare aliquod testimonium. Neque dubium

est, idem variis rationibus factum sæpius a censoribus. Simile est quod narrat Dio libro XL. de Appio censore. Qui, cum nota dignum Curionem censeret, ac notæ tamen gratiam rogatu quorundam facturum se promisisset, sententiam de eo suam in Senatu prius aperuit. *Casaub.*

Quod se inscio ac sine comœatu Italia excessissent] Livius lib. XXXVI. ‘P. Cornelius edixit, qui Senatores essent, quibusque in Senatu sententiam dicere liceret, quique minores magistratus essent, ne quis eorum longius ab urbe abiret, quam uno die redire posset, neve uno tempore quinque Senatores ab urbe Roma abessent.’ Dio quoque scribit, nulli Senatorum, citra veniam impetratam, alio proficisci, quam in Siciliam, Galliamque Narbonensem licuisse. Sed et Tacit. An. XII. prodidit, Galliam Narbonensi ob egregiam in Patres reverentiam datum, ut Senatoribus ejus provinciæ, non exquisita principis sententia, jure, quo Sicilia haberetur, res suas invisere liceret. *Marc. Donat.*

Ptolemæum Alexandriam, crediti servandi causa, secuto] Caius Rabirius Posthumus Ptolemæo regi Alexandrino, cum regno pulsus Romam venisset, egenti, et roganti, grandem pecuniam credidit: cui et regnanti crediderat absens: nec solum suam pecuniam credidit, sed et amicorum. Postquam autem in regnum reductus est Ptolemæus, Alexandriam profectus est Posthumus, causa pecuniæ exigendæ: ubi diæcetes fuit regius, hoc est, dispensator. Præterea coactus est suscepta regia dispensatione vestitum habitumque mutare. Ex hoc accusatus, tanquam majestatem pop. Rom. læsisset, et a Cicerone defensus est. *Beroald.*

Ad Sigillaria] Nomen vici, cujus Gellius quoque meminit.

Bene dolia picarentur] Plinius, ‘Pice,’ inquit, ‘et resina condire musta

vulgare Italiæ est.’ Toto etiam capite 23. libro XII. Columella: ‘De pice, qua utuntur Allobroges ad condituram vini picati.’ Idem prolixè e. 19. ejusdem libri docet, quomodo dolia, et seriæ, cæteraque vasa ante quadragesimum vindemiæ diem picanda sint, atque aliter ea, quæ demersa sunt humi, aliter quæ stant supra terram. Ipsum consule.

Ad vipera morsum] Proprie, sic Lucanus: ‘Morsu virus habent, fatumque in dente minantur: Pocula morte carent.’

CAP. 17. *Vehementi Circio]* Atabulus Apuliam infestat, Calabriam Iapyx, Athenas Sciron, Pamphiliam Catægis, Galliam Circius. Cui ædificia quassanti tamen incolæ gratias agunt, tanquam salubritatem cœli sui debeant ei. Divus certe Augustus templum illi, cum in Gallia moraretur, et vovit, et fecit. Seneca.

Juxtaque Stæchadas insulas] Ante angustias, facto a Massiliensibus initio, sitæ sunt Stæchades insulæ, tres earum memorabiles, duæ exiguæ. agros earum colunt Massilienses. Antiquitus etiam præsidium ibi erat contra prædonum incursiones. habent et portus suos. Strabo. Stæchades a vicinis Massiliensibus dictæ propter ordinem, quas item nominant singulis vocabulis Proten et Mesen, quæ et Pompeiana vocatur; tertia Hypæa. Plinius.

Gessoriacum usque pedestri itinere confecto] Variant, ut in plerisque talibus, eruditorum suspiciones. Gessoria cumponit Turnebus apud Audomarum recens opidum, in vico *Soaci* dicto. Scaliger ad Ausonium, vult *Gessoire* opidum nomen retinere. Petrus Screverius, Vir Clarissimus, iis accedere se innuebat, qui cum Gessoriano Bononiam comparant (incolæ *Bologne* vocant) dictumque existimabat, quasi Cæsarietium. Portum enim Ictium, eundem cum Gessoriano sibi videri. In Codice Salmasiano

Gesoriacum, quod aliquanto propius ad Cæsarem accedit. In Panegyrico Maximiano Imper. dicto, est Gesorigia. Cæsarietium vero sic dici putem, ut Cæsaraugusta Plinio, Cæsarodunum Ptolemæo, Cæsaromagus Antonino et Ptolemæo dicuntur.

Parte insulæ] Vide quæ ex Taciti Agricola notantur ad c. 25. Julii Cæsaris.

Præsibus provinciarum] Cum alioqui præsi abnoctare non liceat extra provinciam, permisit præsidibus Claudius, ut Romam venire possent causa spectandi triumphum. Martianus Jurisconsultus: 'Illud observandum est, ne qui provinciam regit, ejus fines excedat, nisi voti solvendi causa.' *Beroald.*

Juxta civicam] Cujus perpetuo habendæ usus jam antea fuerat Imperatoribus concessus. Plinius: 'Dedit hanc Augustus coronam Agrippæ, sed civicam a genere humano accepit ipse.' *Sabell.*

Secuti et triumphalia ornamenta eodem bello adepti] Jam enim invaluerat mos, ut ex eodem bello vel triumphos, vel triumphalia certe ornamenta comites expeditionum consequerentur. non ita olim, ut diximus ad libri secundi caput 38. Hic vero notat Dio, triumphalia ornamenta adeptos esse per Claudium, non solum consulares viros ex Senatoribus, sed alios quoque dignitate longe inferiores. *Casaub.*

In prætexta] Prætextati scilicet sequuti sunt. Autor est Eutropius, Claudium, devicta Britannia, per Cn. Sentium et Aulum Plautium, illustres et nobiles viros, triumphum celebrem egisse, qui circa quosdam amicos tam civilis extitit, ut etiam Plautium triumphantem ipse prosequeretur, et descendenti Capitolium lævus incederet. *Beroald.* Sed inspicere cap. 24.

Crassum Frugi] Primus apud Romanos Lucius Piso cognominatus est Frugi. Cicero in Tusculanis quæstio-

nibus: 'Reliquas etiam virtutes frugalitas continet: quæ nisi tanta esset, et si his angustiis, quibus plerique putant, teneretur, nunquam esset Lucii Pisonis cognomen tantopere laudatum.' In Crassorum familia fuisse cognomentum Frugi indicat etiam Spartianus, cum ait: 'Crassum Frugi occisum fuisse a procuratore Hadriani, injussu ipsius, quasi res novas molientem.' *Idem.*

In veste palmata] Palmata, ut refert Servius, utebantur illi, qui palmam merebantur: unde palmata dicta. Hinc illud lucenter dictum a Sidonio in Panegyrico: 'Post palmam palmata venit.' Non prætereundum est, quod tradit Julius Capitolinus, qui de Gordiano scribens, ait: 'Palmatam tunicam, et togam pictam primus Romanorum privatus suam propriam habuit: cum ante Imperatores etiam de Capitolio acciperent, vel Palatio.' *Idem.*

CAP. 18. *Æmiliana*] Locus is fuit Romæ, sed extra portam, in continentibus (ut loquuntur Jcti) Urbis ædificiis, et quidem (ut ex hoc loco colligitur) non procul a campo Martio. Varro lib. III. de re rustica c. 2. 'Eorum ædificia, qui habitant extra portam Frumentariam, aut in Æmilianis.' Tacit. lib. xv. ubi de Neronis incendio: 'Plus infamiæ id incendium habuit, quia prædiis Tigellini Æmilianis eruperat:' quo loco in Æmilianis legendum puto, ut apud Varro. Erat et vicus Æmilianus regione VII. viæ latæ. Rufus. *Torrent.*

In diribitorio] Diribere idem quod distribuere est. Unde Diribitores dicti, qui Romanis in suffragia euntibus tabellas ministrabant, uti et rogatores, qui cistam deferebant in quam tabellæ mittebantur, et custodes, qui observabant ne quid fraudis admitteretur. Cic. orat. Post reditum in Senatu: 'Quando illa dignitate rogatores, diribitores, custodesque vidistis?' Nam de divisoribus

August. c. 3. Diribitorium igitur locus fuit ad diribitorium munus serviens, et quidem apud Septa, regione Circi Flaminii, ut Victor tradidit. De quo sic Dio lib. iv. ‘Diribitorium, domum omnium quæ uno culmine fuerunt maximam, Agrippa imperfectum reliquit.’ Atque hoc est, quod interdum ob calores æstivos munera ludosque in diribitorio edi consuesse legimus. *Idem.*

Positis ante se cum pecunia fiscis] Fiscis, id est, pecuniæ receptaculis. Ita enim accipiendum, et hic locus ostendit, et Asconius ad Proëm. Act. in Verrem, demonstrat.

Arctiore annona] Duæ fames notabiles sub Claudio: altera Claudio Aug. II. C. Licinio Cæcina Coss. altera Consulibus suffectis Rufo, et Pompeio Silvano, Imperatore Claudio Consule IV. designato. Quo tempore regina Adiabenorum Helena, cœmpta ex Ægypto annona, famem Judææ levavit, auctore Josepho lib. xx. c. 3. Atque hæc est fames illa, quam prædixit Agabus in Actis Apostolorum. Triennium interest inter utriusque famis tempus. *Jos. Scaliger.*

Convitiisque ac simul fragminibus panis ita instratus] Non desunt in historia Augustorum exempla similis furoris. Marcellinus Comes Indictione XIII. consulatu Antiochi et Bassi: ‘Hoc tempore dum ad horrea publica Theodosius processum celebrat, Imp. tritici in plebem ingruente penuria, ab orientis populo lapidibus impetitus est.’ *Casaub.*

Postico] Quod Tranquillus posticum vocat, id eleganti vocabulo ψευδοθύρον, quasi *falsum ostium*, Paulus Orosius appellat. Quin etiam Tullius pseudothyrum Latinitate donavit, sic scribens in Verrinis: ‘Ea quemadmodum ad istum postea per pseudothyrum revertantur, tabulis vobis, et testibus, iudices, planum faciam.’ Ammianus quoque Marcell.

eadem dictione usus est. *Beroald.*

Suscepto in se damno] Simillimum est quod Livio memoratur lib. XXIII. impetratum fuisse, ut, quæ navibus imponerentur, ad exercitum Hispaniensem deferenda, ab hostium tempestatisque vi publico periculo essent. Sed insignis publicanorum fraus, naufragia eumentium, eidem lib. XXV. pluribus recensetur.

CAP. 19. Pro conditione civis] Corrupisse hunc locum sædissime, qui Suetonium in capita distinxerunt, recte Torrentius monuit: nam ad navium fabricatores, de quibus ante dictum, hæ Claudii constitutiones sunt referendæ: leget, qui me audiet, quæ super his eruditissime observata sunt a clarissimo amplissimoque viro Petro Fabro Semestrium libro I. c. 25. Totum autem locum sic scribe, et *naves mercaturæ caussa fabricantibus, magna commoda constituit pro conditione civis: civibus, vacationem legis Papiæ Poppeæ.* *Casaub.*

Civibus vacationem legis Papiæ Poppeæ] De lege Papiæ Aug. c. 34. Civis appellatione hoc loco intelligo eum, qui jus civitatis Romanæ adeptus sit, justa ac plena libertate manumissus: nam qui Latinæ tantum conditionis erat, ac proinde civi deterior, is nave non vacationem legis Papiæ consequeretur, (neque enim poterat ut puta necdum civis, aut plene liber) sed jus Quiritium, quo civis fieret. *Torrent.*

Fæminis jus quatuor liberorum] Olim apud Romanos fæminæ a successione ab intestato sic excludebantur, ut ne inter matrem quidem et filium filiamve ultro citrove hereditatis capiendæ jus esset. Primus Divus Claudius matri, ad solatium liberorum amissorum, legitimam eorum detulit hereditatem. Postea vero Divi Hadriani temporibus S. C. Tertulliano cautum est, ut mater ingenua trium liberorum jus habens, libertina quatuor, etiam si in potestate esset, ad

bona florum ab intestato mortuorum admitteretur, ut hæc narrat plenissime Justinian. Institut. lib. III. tit. III. ad S. C. Tertullianum. Et ea quidem quæ sub Hadriano constituta sunt, ad Claudium referri nequeunt, his tamen, quæ diximus, manifestum est, fœminis jus trium quatuorve liberorum habentibus, multa quocunque tempore privilegia fuisse, quæ omnia Claudius naves fabricantibus competere voluit. De præmiis vero hujusmodi negotiatorum, ac naves annonæ causa habentium, pulchre Scævola, et Callistratus, l. III. de vocatione et excus. munerum, et l. v. de jure immunitatis. Qua in re notandum est quod addidit Scævola, Senatores eam ob naves vacationem non habuisse, quoniam ne habere quidem navem ex lege Julia repetundarum illis liceret: nam etiam ante leges Julias Senatori ædificare navem non licebat, sed veteres leges pæne mortuas novæ revocarunt. Cicero Verr. v. 'Noli metuere, Hortensi, ne quæram, qui licerit ædificare navem Senatori. Antiquæ sunt istæ leges et mortuæ (quemadmodum tu soles dicere) quæ vetant.' *Idem.*

CAP. 20. *A Caio inchoatum*] Vide quæ ex Plinio notantur ad Calig. c. 21. qui ter millies sestertium erogatum in id opus refert.

Item emissarium Fucini lacus] Perfecisse scribit, quod miror. Verum est, tentatum quidem a Claudio, sed frustra. Dio: Τὴν δὲ λίμνην, τὴν Φουκίνην, τὴν τῶν Μαρσῶν ἠθέλησε μὲν εἰς τὸν Τίβεριν ἐξαγαγεῖν, ὅπως ἢ τε χῶρα ἢ περὶ αὐτὴν γεωργῆται, καὶ ὁ ποταμὸς ναυσίπορος μᾶλλον γένηται· μάτην δὲ δὴ ἔδαπανήθη. Sed et Seneca quæstiones suas sub Nerone scribente, locus ille erat in rerum natura. *Jos. Scaliger.* Adi et Ponzanum Comitem ad caput 44. Jul. Cæs.

Alterum e D. Julio sapius destinatum] Pro alterum F. Ursinus in V. C. reperit cæterum: ut emissarium Fu-

cini lacus et ab Augusto petentibus Marsis negatum, et a Julio destinatum intelligas. Adi sis hujus vitam c. 44. Erant autem Marsi finitimi Fucino. Strabo in v.

Curtio et Albulino] Fontem Curtium binominem fuisse arbitror, ut etiam Albulinus vocaretur. Plin. enim lib. XXXVI. c. 15. duos tantum, Curtium et Cæruleum, commemorat, sicut et hæc inscriptio: IMP. CAESAR. VESPASIANVS. PONT. MAX. TRIB. POT. II. IMP. III. DESIG. IIII. P. P. AQVAS. CVRTIAM. ET. CAERVLEAM. PERDVCTAS. A. DIVO CLAVDIO. ET. POSTEA. INTERMISSAS. DILAPSASQVE. PER. ANNOS. NOVEM. SVA. PECVNIA. VRBI. RESTITVIT. Albulini tamen fontis meminit Frontinus quoque. *Torrent.*

Rivum Anienis novi lapideo opere in urbem perduxit] Passim apud veteres Claudia aqua et Anio novus conjunguntur, ut in sequenti inscriptione: TI. CLAVDIVS. DRVSI. F. AVGVSTVS. GERMANICVS. PONTIF. MAXIM. TRIBVNICIA. POTESTATE. XII. COS. V. IMPERATOR. XXVII. PATER. PATRIAE. AQVAS. CLAVDIAM. EX. FONTIBVS. QVI. VOCABANTVR. CAERVLEVS. ET. CVRTIVS. A. MILLIARIO. XXXV. ITEM. ANIENEM. NOVAM. A. MILLIARIO. LXII. SVA. IMPENSA. IN. VRBEM. PERDVCTENDAS. CVRAVIT. *Casaub.*

In plurimos et ornatissimos lacus] Quod si quis diligentius æstimaverit aquarum abundantiam in publico, balneis, piscinis, domibus, euripis, hortis, suburbanis villis, spatioque advenientis exstructos arcus, montes perfossos, convalles æquatatas, fatebitur nihil magis mirandum fuisse in toto orbe terrarum. Plinius.

Fucinum] Ferunt huic lacum aliquando usque ad montana impleri, rursusque subsidere, ita ut palude obducta loca rursus detegantur, et agriculturæ sint commoda: sive isti affluxus fiunt humore, qui in profundo est, mutatione loci sursum se effe-

rente, rursumque in unum confluenta: sive prorsus deficiunt fontes atque stipantur: quod Ameriano flumini evenire perhibent, per Catanam fluenti: qui per aliquot annos destitutus aquis, deinde iterum fluit. Strabo.

Partim effosso monte, partim exciso] Ejusdem Claudii inter maxime memoranda equidem duxerim, quamvis destitutum successoris odio, montem perfossum ad lacum Fucinum emittendum, inenarrabili profecto impendio, et operariorum multitudine per tot annos: cum aut corrivatio aquarum, qua terrenus mons erat, egereretur in vertice machinis, aut silex cæderetur, omniaque intus in tenebris fierent, quæ neque concipi animo, nisi ab his, qui videre, neque humano sermone enarrari possunt. Plinius.

Ad introitum profundo jam solo] An potius salo? Nam portum ἀρχιβαθῆν intelligit, cui proprium est profundum salum. *Casaub.* Idem Sabellico placet.

Stabilius fundaret] Scribit Plinius, ex Puteolano pulvere exædificatas fuisse a Claudio turres Hostiensis portus. De hoc pulvere Vitruvius: 'Est genus pulveris admirandum, nascitur in regionibus Baianis, quod commistum cum calce et cæmento, non modo cæteris ædificiis præstat firmitates, sed etiam moles constructæ in mari sub aqua solidescunt.' Sidorius Panegyrico: 'Namque Dicarcheæ translatus pulvis arenæ Intratis solidatur aquis.' *Beroald.*

Navam ante demersit, qua magnus obeliscus ex Ægypto fuerat advectus] Abies admirationis præcipuæ visa est in navi, quæ ex Ægypto Caii principis jussu obeliscus in Vaticano Circo statutum, quatuorque truncos lapidis ejusdem ad sustinendum eum adduxit: qua nave nil admirabilius visum in mari certum est. cxxx. M. modium lentis pro saburra ei fuere.

Longitudo spatii obtinuit magnâ ex parte Ostiensis portus latere lævo. Arboris ejus crassitudo quatuor hominum ulnas complectentium implebat. Plinius.

Qua magnus obeliscus ex Ægypto fuerat advectus] Thebis intra labra ingentia, diversasque moles figmenta Ægyptiorum numinum exprimentes, obeliscos vidimus plures, aliosque jacentes et comminutos, quos antiqui reges, bello domitis gentibus, aut prosperitatibus summarum rerum elati, montium venis vel apud extremos orbis incolas perscrutatis excisos erectosque, Diis superis in religione dicarunt. Est autem obeliscus asperimus lapis, in figuram metæ cujusdam sensim ad proceritatem consurgens excelsam; utque radium imitetur, gracilescens paulisper specie quadrata in verticem productus angustum, manu levigatus artificis. Formarum autem innumeras notas, hieroglyphicas appellatas, quas ei undique videmus incisas, initialis sapientiæ vetus insignivit autoritas. Ammianus Marcellinus.

CAP. 21. *Quod ambustum]* Sub Tiberio incensum fuisse auctor Euseb. Chron. Atque illud quidem partim Tiberius ipse, partim Caius jam ante restituerant, sup. Tib. c. 47. et Calig. c. 21. sed iterum incensum fuisse, et a Claudio restitutum indicat hoc loco Sueton. *Torrent.*

Cum prius apud superiores ædes supplicasset] Prostibula per ludos publicos in scenam introduci solent, et exponi omnium non libidini solum, sed licentiæ. Non ergo mirum, si Theatrum, lasciviæ illa sedes, Veneri olim sacrum. Tertullianus: 'Et Pompeius Magnus, theatro suo solo minor, cum illam arcem omnium turpitudinum exstruxisset, veritus quandoque memoriæ suæ censoriam animadversionem, Veneris adem superposuit: et ad dedicationem edicto populum vocans, non theatrum, sed Veneris

templum nuncupavit: cui subjecimus, inquit, gradus spectaculorum.' Ex hoc loco clara lux Suetonio. Intelligit enim supplicasse Claudium apud templum Veneris superpositum theatro: ideo recte, 'superiores ædes.' Et quia gradus spectaculorum, id est, cavea et orchestra, subjecta ædi, bene addit, descendisse eum inde per mediam caveam ad orchestram. Interpretibus ante me hic caligo. Si quid mutandum, legerim ipse, *apud superiorem ædem*. At de sententia, quam dixi, non mutò. *Lipsius*.

Perque mediam caveam] De cavea, loco in spectaculis depressiori, Cæsar Scaliger ad c. 44. Augusti.

Silentibus cunctis] Nullo plausu et favore excipientibus, quum soleret alioqui populus Cæsarem venientem plausu et favore excipere. Martialis: 'Quotque sonant pleno vocesque manusque theatro, Quum subiti populus Cæsaris ora videt.' *Sabell*.

Fecit et sæculares] Oppianus Hælientica sua Caracallæ obtulit sub tempus ludorum sæcularium, qui a patre Severo Aug. et Antonino Caracalla filio celebrati sunt, ut ex illis constat: Πολλὰς ἐνδεκάδεσσιον ἐλισσομένων ἐνιαυτῶν. Nam seculum Romanum est periodus δέκα ἐνδεκάδεσσιον ἐλισσομένων ἐνιαυτῶν, annorum undenum decies vertentium circulus. Horatius: 'Certus undenos decies per annos Orbis ut cantus referat.' Ideo illa apud Martialem jactat se vixisse decies undenos annos: 'Bis mea Romano spectata est vita Terento.' Non utique quod binos sæculares ludos vidisset. Nam intervallum inter Secularia Claudii et Domitiani per exiguum est: sed dicit se tot annos vixisse, quot satis sunt ad bis spectandum Secularia. Neque locus Martialis vulgo bene capitur, neque ille Oppiani ab ullo hætenus animadversus. *Jos. Scaliger*. De Secularibus etiam ad c. 31. Aug. Politianus.

Delph. et Var. Clas.

Nec spectaturus esset] Falsum: siquidem Domitiani Secularia vix annorum L. interstitio disjuncta a Claudianis fuere. Vide Dom. c. 4. et quæ inibi ex Onuphrio Panvinio adseruntur.

Quidam histrionum producti olim, tunc quoque producerentur] Id de Stephanione testatur Plinius. Anni autem ab Augusti Secularibus ad eos quos fecit Claudius LXIII. fuere. *Torrentur*.

Per quinos missus] Singulis missibus quatuor mittebantur quadrigæ, quæ septem spatiis circum metas evolutis, quæ prior metam in septimo curriculo circumflexisset, ea palmam adipiscebatur. Hujusmodi missus una die viginti quatuor exhiberi legitimum ac solemnè fuit, quibus nonaginta sex quadrigæ currebant. Olim vigesimus quintus missus addebatur, qui et 'ærarius' vocatur, quia de collatione populi exhibebatur. Viginti quinque missus centum curribus constabant, quia singuli quatuor. *Salmas*.

Marmoreis carceribus] Sidonius Appollinaris: 'Hæc est janua Consulique sedes, Ambit quam paries utrimque senis Cryptis porticibusque fornicatus.' Ostium Ausonii, quod ad medium Circi spatium patet, idem prorsus est cum hac janua et consulum sede Sidonii, quæ utrimque senos carceres fornicatos habebat. Ea sunt ostia Circi, ἰππαφέσεις ψαλιδωταί. Sola sex ostia, quæ a latere dextro illius mediæ januæ erant, necessaria mittendis quadrigis fuere, quia a dextera ad sinistram curricula sua peragebant. An igitur ad ornatum, atque ut æqualis esset architecturæ facies, totidem ostia in alio latere facta, quæ ut ipsa eodem machinarum artificio, eodemque tempore pandebantur, quamvis nulli inde currus emitterentur? Ex illis porro senis ostiis, quæ ad dextram fuere primarum metarum, sola quatuor prima quadrigas emittebant quatuor certaturas, sin-

Sueton.

5 K

gula singulas. Quod ab eo tempore obtinuit, quo in quatuor colores et greges tota Circi factio divisa est. *Salmas.*

Tophina] Ex topho lapide. Vulgaris lapis, et imprimis circa urbem. Juvenal. 'Ingenitum violarent marmora tophum.' Papinius in iv. Sylvar. 'Cocto pulvere, sordidoque topho.' *Sabell.*

Propria senatoribus constituit loca, promiscue spectare solitis] Spectabant quidem jam in circo separatim et per se singuli ordines, Senatorum, Equitum, et plebis, ex quo primum id institutum fuit: non tamen certi loci singulis ordinibus assignati fuerant. At tunc secrevit Claudius Senatoribus eas sedes, quas nunc quoque obtinent; fecitque ipsis potestatem, si vellent, alio quocumque loco in vulgari veste spectandi. Dio Cassius.

Africanus] Ad Caligulæ caput vigesimum tertium.

Conficiente turma Equitum] Sic 'confectores ferarum,' Aug. c. 43.

Qui feros tauros per spatia Circi agant] In altera parte vetusti denarii Julii Cæsaris caput impressum est: in altera taurus concitatus ac furens, quo id spectaculi genus indicatur, cum his litteris: L. LIVINEIVS: qui fortassis iis ludis præfuit. *F. Ursin.* 'Thessalorum gentis inventum est, equo juxta quadrupedante cornu intorta cervice tauros necare: primus id spectaculum dedit Romæ Cæsar Dictator.' Plinius. Verba hæc Plinii absque dubio mendosa sunt. Nam quid est, 'cornu intorta cervice tauros necare?' Nos scimus moris fuisse Thessalis illis equitibus in hac taurorum venatione, ut tauris adequitantes, injecto in cornua vineulo, eos cernuare, et humi procumbere magna vi cogerent. Legendum igitur apud Plinium: *cornu intorto restibus, vel, retibus.* πλέγμα et ἄμμα dixit in eadem re Philippus, qui hanc taurorum venationem Thessalis familiarem

ita describit hoc epigrammate: Θεσσαλῆς εὐπιπὸς ὁ ταυρελάτης χορὸς ἀνδρῶν Χερσὶν ἀπευχήτοις θηρσὶν ὀπιζόμενος Δενδροτυπεῖ πώλους ζεύξει σκιρτήματι ταύρων, Ἀμφιβαλεῖν σπεύδων πλέγμα μετωπίδιον· Ἀκρότατον δ' ἐς γῆν κλίνας ἄμα κ' εὐροπον ἄμμα Θηρὸς τὴν τόσσην ἐξεκύλισσε βίαν. Arteinidorus quoque ostendit, in Thessalia qui generosissimi essent, et nobilissimi, taurorum venationi operam dedisse. *Salmas.*

Plurifariam] Pro, pluribus locis. Calig. capite 56. 'exstructo plurifariam Circo.'

Anniversarium in castris prætorianis] In memoriam recepti illic Imperii.

Justum atque legitimum] Scilicet cum venatione et reliquo apparatu.

Ad subitum condictamque cœnulam] 'Condicere' apud Jurisconsultos est denunciare. Hinc 'condicere cœnam,' cum quis alteri denuntiat se cum eo cœnaturum. Ut convivæ, non convivatoris sit. Tiber. c. 12. 'cœnam ea lege condixit.' Condicta igitur cœnula hic pro subita ac sine apparatu, qualis amicis, qui seipsos invitant, apponitur. Quam non illepide sportulam vocabat Claudius. *Torrent.*

Nec ullo spectaculi genere communior aut remissior erat] Hoc est, μᾶλλον κοινὸς καὶ ἐπιεικὴς ἦν, ut de eodem Claudio loquitur Dio: magis tamen explicat hunc locum, quod paullo post de eodem principe scribit ξυγγραφεὺς ille diligentissimus, σφίσι κοινῶς τε ἐν τῇ θέᾳ συνῆν, καὶ παρέιχεν ὄσα ἐβούλοντο. Quorum locorum comparatione confirmatur vulgata lectio hujus loci, quæ in omnibus quoque scriptis exstat, *communior*, non *comior*: ut videri queat, atque adeo visum quibusdam legendum esse; sicut in Vespasiano capite 22. 'et super cœnam autem et semper alias commissimus, multa joco transigebat.' Verum ibi quoque Viterb. cod. præfert *com-*

munissimus. Servius: ‘*communemque vocate deum, humanum, beneficum, φιλόθρωπον.* unde et communes homines dicimus.’ *Casaub.*

Oblatos victoribus aureos] Moris fuit victoribus aurigis, aurum postulare: quod postea etiam equis victoribus cœptum postulari. Capitolinus in Vero Imperatore. *Casaub.* Locum habes ad Calig. cap. 55. Huc refert illum Juvenalis versum e Sat. VII. ‘Accipe victori populus quod postulat aurum.’

Voce digitisque numeraret] De ratione per digitos numerandi, veteribus usurpata, multa erudite observavit Lilius Gyraldus, Dialogismo II. Sic numeros ab uno usque ad centum sinistra manu denotabant, a centesimo autem numero dextra deinceps numerabant. Ideo de Nestore Satyricus ait: ‘dextra jam computat annos.’ Lilius vide.

Palumbum postulantibus] Jocus est in nomine. Nam palumbus nomen est avis notissimæ: et eodem nomine gladiator famosus nuncupabatur. Populus Romanus petebat exhiberi gladiatorem nomine Palumbum. Claudius alludens ad nomen alitis, ‘Dabo,’ inquit, ‘si captus fuerit.’ *Be-roald.* Ut hic Palumbus, sic Columbus quoque gladiatoris nomen Calig. cap. 54.

Essedario] Lipsius ad cap. 35. Calig.

Ad imaginem bellicam] Erat enim cernere totas interfici acies hostium, et alios fugere, alios captivos duci. Temporibus nostris edita sunt talia spectacula a principibus: ut civitas e ligno formata oppugnaretur forinsecus, propugnaretur intrinsecus. *Be-roald.*

Avete vos] Cod. Salmas. *aut non:* subintellige, morituri. Quasi dubium foret, an omnes isto prælio essent consumendi. Id aliter a naumachiariis acceptum. Atque adeo hæc

lectio magis, quam vulgata, causam hallucinationis ostendit.

Non sine fæda vacillatione] Cap. 30. ‘Cæterum et ingredientem destituebant poplites minus firmi, et remissee quid vel serio argentem multa deonestabant.’

Duodenarum triremium singulæ] Numerus est aperte corruptus: Dio, Οἱ δὲ ναυμαχῆσαντες θανάτῳ δὴ καταδικασμένοι ἦσαν, καὶ πεντήκοντα ναῦς ἑκάτεροι εἶχον, οἱ μὲν Ῥόδιοι, οἱ δὲ Σικελοὶ ὀνομασθέντες. Ita fuerit legendum *quinquagenarum.* *Casaub.* Tacitus undeviginti hominum millia armasse Claudium refert. An censemus scilicet centenarum triremium classem non plus Corneliana summa cepisse? *Nugæ,* et, si nautas consulimus, satis singulæ quingenis capitibus, quod notari mihi volo ad sequentia. Enimvero hæc ipsa Corneliana hominum multitudo, ut in triremes utrimque duodenas sit imposita, quod dictum auctori nostro: non a me impetro, ut vel verisimile videatur. Igitur (quod unum reliquum est) Tacitus ad Suetonii partes traxerim, et capiendo illi numero triremes duodevicens hinc inde fabricer, id est, quæ utrimvis duodevicesies quingena capita, seu novem hominum millia, conduxerint. *Torrent.*

Exciente buccina Tritone argenteo, qui e medio lacu per machinam emerserat] Duplex hic artificium: quod repente e medio lacu excitatur Triton: et quod prodit iste non mutus, sed canorus, ac buccina sonans. Illud per machinam factum adnotat Suetonius: hoc vero rationibus artis hydraulicæ organarii effecerunt: quos scimus aquæ vi et impulsu omnis generis voces atque organa suavissima imitatione exprimere, sicut ex Herone novimus et Vitruvio. Atque hoc spectaculum transtulit Claudius in naumachiam suam e theatris. Nam ibi soliti produci Tritones buccina

mugientes. Cornelius Severus in Æt-na : ' Nam veluti resonante diu Tritone canoro, Pellit opus collectus aquæ, victusque movere Spiritus, et longas emugit buccina voces, Carmineque irriguo magni cortina theatri Imparibus numerosa modis canit arte regentis, Quæ tenuem impellens animam subremigat undam.' *Casaub.*

CAP. 22. *Ut quoties terra in urbe movisset, ferias indiceret*] Quænam esse causa videatur, quamobrem terræ motus fiant, ne inter physicas quidem philosophias satis constitit. propterea veteres Romani, ubi terram movisse senserant nuntiatumve erat, ferias ejus rei causa edicto imperabant; sed Dei nomen, ita uti solet, cui servare ferias oporteret, statuere et edicere quiescebant: ne alium pro alio nominando, falsa religione populum alligarent. eas ferias si quis polluisset, piaculoque ob hanc rem opus esset, hostiam *SI. DEO. SI. DEAE.* immolabat. Gellius. Ob crebros terræ motus denuntiatos, Decemviros libros Sibyllinos adire jussos, Livius *l. xxxiv.* refert.

Dira avi in urbe aut in Capitolio visa] Diram avem incendiariam intelligo, de qua Plinius *lib. x. cap. 13.* Sed et ob bubonem, quod Capitolii cellam ipsam intrasset, lustratam fuisse Urbem refert *Plin. lib. x. cap. 12.* Lamprid. Commodus, 'Ante lucem fuerant etiam incendiariæ aves diræ.' Vide quæ notavi in *Horat. l. III. Od. 1. Torrent.*

Obsecratio haberetur, eamque ipse jure Max. Pont. commonito pro Rostris populo præiret] Obsecrare est opem a sacris petere. Festus. Vidimus certis precationibus obsecrasse summos magistratus. Et ne quid verborum prætereat, aut præposterum dicatur, de scripto præire aliquem, rursusque alium custodem dari qui attendat, alium vero præponi, qui favere linguis jubeat: tibicinem ca-

nere, ne quid aliud exaudiatur. Plinius.

Submotaque operariorum servorumque turba] Autor est Halicarnassæus *libro II.* Antiquit. opificum multitudinem vili in pretio apud veteres Romanos fuisse, qui artes cellularias et ignavas a peregrinis ac servis excoli malebant, quam ut natos in bella animos iis exercendis hebetarent. Idem *lib. VI.* ubi de septimo lustro disserit, aliquot post regifugium annis, numerum servorum, et sordidas artes exercentium, disertim a civili turba dirimit. Nec abit a Dionysio Polybius *Hist. x.* Nihilo minus crescente libertate et *ἰσομοιρία* Republicæ, civium eos loco fuisse, id est, in tribus receptos, et ad honores ac suffragia admissos, Romani juris scientissimis viris est probatum. At vero sub imperatoribus ad idem rursus vilipendium decidisse videntur, quod sub regibus olim et ambitiosis patriciis toleraverant, ut ex hoc Suetonii loco intelligere licet. Sane etiam Aristoteles, in Politicis, servire eos servitutum quandam, sed limitatam ait, propterea quod manibus eorum atque opera, non ut mancipiorum, ad res omnes, sed ad unam quandam, utimur: ut haud frustra cum servis eos composuerit Tranquillus. Idem *l. III. c. 5.* τὸ βάναισον vetustis temporibus apud quosdam fuisse δούλον, ἢ ζενικόν, et suo etiam ævo plerosque tales inveniri, testatur. Cujus et illa ibidem vox est: Ἡ δὲ βελτίστη πόλις οὐ ποιήσει βάναισον πολίτην.

CAP. 23. *Rerum actum divisum antea*] Observatum fuisse videtur ante Claudium, ut alia æstivis, alia hibernis mensibus agerentur. Ipse instituit, ut prout res inciderent promiscue et indifferenter tractarentur. Atque huc fortassis spectat beneficium Claudii, de quo Galb. *cap. 14.* ne judices hieme, initioque anni, ad judicandum evocarentur. Spectat et

alter Suetonii locus August. cap. 32. *Torrent.*

Jurisdictionem de fidei commissis] Hac de re Pomponius l. ii. de orig. juris, 'Divus (inquit) Augustus xvi. Prætores constituit, post deinde Divus Claudius duos adjecit, qui de fideicommissis jus dicerent. Ex quibus unum Divus Titus detraxit.' Multa Justinian. ii. tit. xxiii. Sed libet ascribere Ulpiani verba Institut. tit. xxv. 'Fideicommissa non per formulam petuntur, ut legata, sed cognitio est Romæ quidem Consulum, aut Prætoris, qui fideicommissarius vocatur, in provinciis vero Præsidi provinciarum.' Et merito quidem Claudius fideicommissorum, quæ sola fidei niterentur, peculiarem cognitionem extra ordinem esse voluit. Vid. l. CLXXVIII. de verborum signific. *Idem.*

A Tiberio Cæsare] Relatum fuisse sub Tiberio, de moderanda Papia Poppea, atque adeo exsolutos tum aliquot ejus legis nodos, auctor est Tacit. l. iii. Annal. Verum id quod hic refert Suet. legis acerbitem augeat magis quam imminuit. Et alioqui satis aperte ex Jurisconsultis nostris constat, ipsa lege Papia cautum fuisse, ne mulier quinquaginta annis minor sexagenario nuberet, aut vir lx. annis minor quinquagenariam uxorem duceret. Ac proinde legis ipsius interpretatione sexagenarii generare non possunt. Cui capiti Claudius obrogavit, permittens ut etiam sexagenario quinquagenaria minor nuberet. Verba igitur a *Tiberio Cæsare* ab imperito aliquo adjecta sunt. Nostram conjecturam confirmant verba Senecæ relata a Lactantio lib. i. Divinar. institut. cap. 16. 'Quid ergo est, quare apud Poëtas salacissimus Jupiter desierit liberos tollere? Utrum sexagenarius factus est, et illi lex Papia fibulam imponit? An impetravit jus trium liberorum?' *Idem.*

Pupillis extra ordinem tutores a Coss. darentur] Ante Claudii tempora, si pupillus neque ex patris testamento, neque ex lege xii. tabularum tutorem accepisset, quem vel testamentarium appellabant, vel legitimum, illum pro patris arbitrio, hunc agnatum proximum, tunc lege Atilia jus dandi tutoris habebat Romæ Prætor cum majore parte Tribunorum plebis, in provincia vero Præses lege Julia Titia. Qua de re præter Jurisconsultos etiam Livius lib. xxxix. Sed et Cicero vocem illam Verris Prætoris commemorat, 'pupillos et pupillas certissimam esse prædam Prætoribus.' Claudius igitur, quo tutore indigentibus melius prospiceretur, curam illam Consulum esse voluit. Idque Trajani quoque temporibus obtinuisse docet nos Plin. l. ix. Epistol. ad Quadratum. *Idem.* Postea de M. Antonino sic Jul. Capitolinus: 'Prætores tutelares primus fecit, quum ante tutores a Consulibus exposcerentur, ut diligentius de tutoribus tractaretur.'

Hi, quibus a magistratibus, &c.] Locum hunc illustrat, quod a Callistrato traditur libris βασιλικῶν, relegatum, sive interdictum patria sua a Præsidi provinciæ, etiam Roma, quæ communis sit patria, abstinere debere, nec solum Roma, sed ea civitate in qua princeps agit, qui pater patriæ est. Cui non absimile quod prodit Maer l. xii. de re mil. eos, qui ignominiose missi sunt, neque Romæ, neque in sacro comitatu agere posse. *Torrent.*

Ut ultra lapidem tertium vetaret egredi ab urbe] Simile exemplum legitur in sacris: i. Regum ii. commate 37.

De majore negotio acturus, in curia medius inter Consulum sellas, tribunio subsellio sedebat] Dabunt et accipient magnam lucem collata cum hoc loco Dionis verba, loquentis de supplicio affectis a Claudio, ἐκρίνοντο δὲ ἐν τῷ

συνεδρίῳ, τοῦ τε Κλαυδίου, τῶν ἐπάρ-
χων τε καὶ τῶν ἐξελευθέρων αὐτοῦ παρ-
όντων· τὴν μὲν γὰρ ἐσήγησιν ἐν μέσῳ
τῶν ὑπάτων ἐπὶ δίφρου ἀρχικοῦ ἢ καὶ ἐπὶ
βάθρου (tribunicium subsellium intel-
lige ex Suetonio) καθήμενος ἐποιεῖτο·
μετὰ δὲ τοῦτο αὐτός τε ἐπὶ τὴν συνήθη
ἔδραν μετήρχετο, καὶ ἐκεῖνοι οἱ δίφροι
ἐτίθεντο· καὶ ταῦτα καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων
τῶν μεγίστων (Suetonius de maijore ne-
gotio acturus) ὁμοίως ἐγίνετο. Ex
ejusdem auctoris lib. XLII. didicimus,
Cæsari Dictatori summi honoris loco
decretum fuisse a Senatu, ut in sub-
sellis tribunicis sedere ei liceret :
quī honos postea etiam aliis est de-
latus. *Casaub.*

*Commeatus a Senatu peti solitos be-
neficii sui fecit*] Senatus enim consul-
tum curavit Claudius faciendum, quo
ea sibi potestas concederetur. Auc-
tor Dio. Elegans est dicendi genus,
quo utitur hic Tranquillus. sic apud
Justinum l. XIII. ‘Et ut munus imperii
beneficii sui faceret.’ libro XIV.
‘Non quoniam eripere his regnum ;
sed quod facere muneris sui vellet.’
Et alibi non semel. *Idem.*

CAP. 24. *Procuratoribus ducenariis*]
Ducenta et centena dignitates sunt
in schola agentium in rebus, et in
officio sacrarum largitionum l. I. C.
Theod. de Cæsar. l. I. C. Th. de Mu-
ril. l. v. C. Th. de decur. Euseb. VII.
de Samosateno : Καὶ ὑπερῆται κοσμικὰ
ἀξιώματα ὑποδύμενος, καὶ δουκηνάριος
μᾶλλον ἢ ἐπίσκοπος θέλων καλεῖσθαι.
Procuratores ducenarii dicuntur a
Cypriano in Epistolis : ‘Actis,’ in-
quit, ‘publice habitis apud procura-
torem ducenarium.’ An igitur sic
videntur appellati ducenarii et cen-
tenarii, itemque sexagenarii, (de qui-
bus lib. x. Cod. Justin. de exact.
tribut.) a numero pecuniarum eis
commissarum? Qua ratione procu-
ratoribus Cæsaris indita fuisse no-
mina Dio scribit lib. LIII. Καὶ τοῖς γε
ἐπιτρόποις καὶ αὐτὸ τοῦτο ἀξιώματος
ὄνομα ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διδομένων

αὐτοῖς χρημάτων προσγίνεται. *Cujacius.*
Senatorium dignitatem recusantibus]
Vel oblatam quoties Senatum legeret
Claudius, vel jure acquisitam, quan-
do aliquis tribunnatum gesserat : vide
l. II. cap. 11. *Casaub.*

*Libertinorum filios in senatum alle-
gisse*] Ob infamem atque invidiosam
Senatus lectionem verecundia victus
Appii collega, C. Plautius, censura
abdicavit. Livius.

*Detractaque Ostiensi et Gallica pro-
vincia*] Hæ sunt provinciæ, in quas
solitus mittere Quæstores Augustus.
Docuit me Dio libro IV. Ταμίαις ἐν τε
τῇ παραλίῳ τῇ πρὸς τῇ πόλει καὶ ἐν ἐτέ-
ροις τισὶ τῆς Ἰταλίας χωρίοις ἄρχειν
ἐποίησε. καὶ τοῦτο καὶ ἐπὶ πλείω ἔτη
ἐποίησε. Id est, Quæstores præfecit
oræ maritimæ ad urbem (hæc est Os-
tiensis provincia) *et quibusdam aliis
Italiae locis, idque in plures annos ab eo
servatum.* Inter ista Italiae loca pars
aliqua Galliae Cisalpinæ fuit. Atque
hæc est Gallica provincia quæstoria,
quam Suetonius hoc loco intelligit.
Casaub. Tullius etiam, in oratione
pro Murena, mentionem facit Osti-
ensis provinciæ quæstorιæ, quam ait
esse non tam gratiosam et illustrem,
quam negotiosam et molestam.

Ærarii Saturni] Cur Saturni tem-
plo utuntur loco ærarii, ibidemque
contractuum monimenta adservant?
An quia obtinuit opinio, regnante
Saturno, avaritiam apud homines in-
justitiamque locum non habuisse, sed
fidem et justitiam? aut quia Deus
ille fructuum, atque agriculturæ præ-
esse creditur? ex ubertate autem
frugum, et venditione, pecuniæ cres-
cit copia. Primus autem ædem Sa-
turni ærarium fecit, post exactos re-
ges, Valerius Poplicola, cum sentiret
locum istum et conspicuum, atque ab
insidiis tutum. Cæterum legati quo-
que, undecunque Romam missi, ad
Saturni ædem accedunt, ibique no-
mina sua dant præfectis ærarii. Plu-
tarch.

Quam medio tempore Prætores aut utique prætura functi sustinuerant] Olim ærario præpositi Quæstores. Causa immutandi sub Julio Cæsare orta. Quia enim absente Cæsare Quæstores creati nulli, ærarii cura Ædilibus duobus commissa est: donec Augustus prætorios substituit. Claudius Quæstoribus reddidit. Ita tamen ut honores iis extra ordinem permetteret, 'ne metu offensionum seguius consulerent,' ait Tacitus. Quem Dio explicat in Claudio. Ex quo discas, honores extra ordinem iis datos fuisse præturas. Sed id ipsum immutans rursus Nero, rediit non ad Prætores (non enim ita appellati amplius) sed ad Præfectos, quos e Prætoriiis elegit. In jure crebra mentio præfectorum ærarii, ut l. XII. de his quæ ut indignis. l. XV. et XLIII. de jure fisci. *Lipsius.*

Ut epistolæ communi legionum nomine exstiterit] Curtius Rufus in agro Martiaco recluserat specus quærendis venis argenti: unde tenuis fructus, nec in longum, fuit: at legionibus cum damno labor, effodere rivos, quæque in aperto gravia, humum infra moliri: quis subactus miles, et quia plures per provincias similia tolerabantur, componit occultas litteras nomine exercituum rogantium imperatorem, 'ut, quibus permissurus esset exercitus, triumphalia ante tribueret.' Tacitus.

Gabinio Secundo] De Gabinio Secundo dubito. Nam quæ contra Caucos, seu Chaucos, ut eos vocat Tacit. (Dio Cauchos) gesta sunt sub Claudio, Cn. Domitio Corbuloni attribuantur. *Torrent.*

CAP. 25. *Equestreis militias ita ordinavit, &c.]* Ala eo tempore, quo Suetonius scripsit, non nisi equitum fuit. Unde et alarii equites, ut plurimum auxiliares, eoque nomine distincti a legionariis. Inter equestres milites alæ et cohortis præfecturam posuit, ut et tribunatum legionis, quia

Tribuni legionum equites, et equo merebant, item præfecti cohortium et alarum. Alæ, ut dixi, proprie de equitibus auxiliariis, et cohortes de auxiliariis peditibus. Ideo hic a legione distinguuntur, id est, a legionariis militibus. Hoc ordine igitur promotionem equestris militiæ faciebat Claudius, ut post cohortis auxiliariorum præfecturam daret præfecturam alariorum equitum, sive alæ equitum auxiliariorum, et post alæ præfecturam Tribunatum legionis, id est, præfecturam unius cohortis in legione. Hæc pluribus ita esse in nostro de Militia Commentario docemus. Militiæ autem equestres, quia, ut dixi, equo merebant omnes hi præfecti. *Salmas.*

Instituit imaginariæ militiæ genus, quod vocatur Super numerum] Ita Mss. vulgo *supra numerum.* Diversi ab his sunt supernumerarii illi equites peditesque, quorum meminit Vegetius: item illi *ὑπεράριθμοι σχολάριοι*, quos instituisse Justinianum in ordinaria militia Palatina, refert Procopius. Mentio habetur supernumerariorum in Codice Theodosiano, de palatinis sacrarum largitionum et rerum privat. lege XV. et XVII. *Casaub.* In nummo veteri, NERO. CLAUD. CAES. DRVSVS. GERM. PRINC. JVVENT. SACERD. COOPT. IN. OMN. CONL. SUPRA. NVM. EX. S. C. id est, Sacerdos cooptatus in omnia collegia supra numerum ex S. C. *Torrent.*

Libertinos publicavit] Id est, bona eorum proscripsit, atque in fiscum cogi jussit, quemadmodum sup. c. 8. 'venalem pendisse' dicit Claudium, cujus bona sic exposita fuerant. Lamprid. Alexandro: 'Mulieres infames, quarum infinitum numerum deprehenderat, publicari jussit.' Tertullianus de fuga: 'Publicaris? Bonum tibi est; qui enim non publicatur in hominibus, publicatur in Deo.' Non repugnaverim tamen, si quis de personarum etiam proscriptione hæc

intelligat, præcipue Tertulliani locum. Nam libertinorum pro Equitibus se gerentium, ac mulierum infamium, satis equidem gravis est pœna si bonis exuantur, aut his salvus in exilium agantur, ut sup. Tib. capite 35. *Torrent.*

Ingratos, &c.] Hoc ex instituto Atheniensium transtulit Claudius, apud quos convictus a patrono libertus ingratus jure libertatis exuebatur. ‘Supersedeo,’ inquit patronus, ‘habere te civem tanti muneris impium æstimatorem: abi igitur, et esto servus, quoniam liber esse nescisti.’ Apud Massilienses quoque tres in eodem manumissiones rescindi permittebatur, si ter ab eodem deceptum dominum cognosset: quarto errori subveniendum non putabant. *Ber.*

Revocavit in servitutum] Ergo, ex constitutione Claudii, omnes ingrati potuerunt in servitutum revocari? Cave putes, neve temere assentiaris Suetonio, qui rem certa conditione concessam laxè et ἀπειρορίστως enunciavit. Unus enim tantum est casus, quo libertus redigitur in servitutum patroni, ex hac constitutione Claudii: si delatores submiserit, qui patrono libertatis facerent quæstionem. Vide legem v. Dig. de jure patr. *Casaub.*

Adversus libertos ipsorum] Quando videlicet indigni essent, qui eo jure sublevarentur, quod nuper oppugnassent. *Sabell.*

Cum quidam ægra et affecta mancipia tædio medendi exponeret] Antiquorum hæc fuit dira immanitas, ut et recens natos infantes liceret vel tollere, vel exponere ad cædem: et liberos aut servos ægrotos exponere tædio curandi. Atque hoc jus tam barbarum non statim sustulerunt Christiani Impp. sed cum progressu temporis, vide in Cod. Theodosiano titulum de expositis. *Casaub.*

In Insulam Æsculapii] In qua ægri ad captandum somnum exponebantur. Strabo libro VIII. Plautus Gur-

gulione Act. II. Scena I. et tabellæ marmoreæ Romæ apud Maffæos; quibus etiam miracula quædam enarrantur. *Torrent.* Prima Epidaurus Æsculapio Messenio, ob medicæ artis principatum, statuit fanum, sed extra urbem, ut est apud Pausaniam in Corinthiacis. Exemplum Epidauriorum secuta mox reliqua Græcia, ut ex Tullio constat. Imo et Romani; sed itidem extra urbem, in insula Tiberina. In inscriptionibus antiquis crebro junctim reperias, ἈΣΚΛΗΠΙΩ ΚΑΙ ὙΓΕΙΑ. ÆSCULAPIO. ET. SALVTI. Ac interdum subjicitur, σωτήριον πολιοῦχος, vel θεοῖς ἐπικουροῖς. *Vossius.*

Cædis crimine teneri] Recte Claudius. Sic enim lex Cornelia de sicariis eum punit, qui hominem occiderit, etiam si servus sit. Quem ne domino quidem occidere, neque ad bestias dare sine iudice licuit. Quod etiam Hadrianum sanxisse, auctor est Spartianus. *Torrent.*

Viatores] Hujus edicti causam fuisse puto, ne viæ corrumperentur. Spartianus Hadriano; ‘Vehicula cum ingentibus sarcinis Urbem ingredi prohibuit, sederi in equis in civitatibus non sivit.’ Et Capitolinus M. Antonino: ‘Sederi in civitatibus vetuit in equis, sive vehiculis.’ *Idem.*

Puteolis et Ostiæ singulas cohortes ad arcendos incendiorum casus collocavit] Sub Othone stationem habebat Ostiæ cohors septimadecima. Tacitus Histor. lib. I. ‘Septimadecimam cohortem colonia Ostiensi in Urbem acciri Otho jusserat.’

In campo Esquilino securi percussit] Tacitus: ‘In P. Marcium Consules extra portam Esquilinam, cum clasicum canere jussissent, animadvertere:’ et iterum: ‘Sumptum est more prisco extra Esquilinam de nocentibus supplicium.’ Hanc portam aliquando Mæciam vocatam fuisse, ex Plauto conjici potest, quod

idem de porta Mæcia scribat Plautus, quod de Esquilina Horatius. Plautus in Casina: 'Illum ædepol videre ardentem extra portam Mæciam Credo ecastor velle.' Horatius vero v. Epod. 'Post insepulta membra different lupi, Et Esquilinæ alites.' In quem locum annotavit Porphyrio, in regione aggeris extra portam Esquilinam solita fuisse pauperum corpora vel comburi, vel projici: combusta fuisse indicat Plautus, projecta Horatius. *Onuphr. Panvin.*

Senatui reddidit] Vid. et Aug. cap. 47.

Iliensibus, quasi Romanæ gentis auctoribus] Sic Virgilius: 'Et Trojæ Cynthius auctor.' Roma itaque Trojanorum colonia habitata est. Adeo Romani Ilienses, tanquam consanguineos suos, magna semper benevolentia persecuti sunt. Horat. lib. III. Od. 3. 'Sed bellicosis fata Quiritibus Hac lege dico: ne nimium pii, Rebusque fidentes avitæ Tecta velint reparare Trojæ.' Iliensium vero causam actam a Nerone narrat Tacit. l. XII. et Sueton. Ner. c. 7. *Torrent.*

Seleuco] Fuit is Syriæ rex, et Antiochi pater, qui uxorem propriam, ut Appianus ait, filio concessit, cum illius amore deperire sensisset. *Sabell.*

Judæos] Sic Christianos aliquando appellatos frustra negitant quidam. Docet hic locus, et præterea iste Arriani lib. II. c. 9. *Ὅταν τινὰ ἐπαμφοτερίζοντα ἴδωμεν, εἰώθαμεν λέγειν, οὐκ ἔστιν Ἰουδαῖος, ἀλλ' ὑποκρίνεται. ὅταν δ' ἀναλάβῃ τὸ πάθος τὸ τοῦ βεβαμμένου καὶ ἡρημένου, τότε καὶ ἔστι τῷ ὄντι καὶ καλεῖται Ἰουδαῖος.* Ait, τοῦ βεβαμμένου, qui ergo tincti et baptizati præter Christianos? *Lipsius.*

Impulsore CHRISTO] Tertullianus et Lactantius docent, Christum Servatorem nostrum, mutato I in E, *CHRISTUM* per contumeliam homines impios appellare solitos, quemadmodum et de Pertinace tradit Capitolinus, Chrestologum vocatum fuisse,

quod bene loqueretur, maleque faceret, blandusque esset verbis, re non item. Cum autem Tacitus Ann. xv. scribat, Dominum nostrum imperante Tiberio supplicio affectum, Suetonius non de persona ejus, sed de doctrina per Apostolos disseminata intelligendus est. Cæterum in marmoribus etiam antiquis pluries *CHRESTI* nomen inscriptum observamus, unde apparet inter nomina Romana illud fuisse. *Marc. Donat.*

Germanorum legatis, &c.] Hoc Tacitus in Neronis principatum conjicit: qui et verba eorum in hunc modum refert: 'Nullos mortalium armis aut fide ante Germanos esse.' Augustus 'Romæ legatos liberarum sociarumque gentium vetuit in orchestra considerare: cum quosdam etiam libertini generis mitti deprehendisset.' Capite 44.

In popularia] Gradus theatrales, in quibus populus sedens spectare solebat.

In Senatu] In Equite, pro inter Equites, spectare dixit Sueton. Domit. c. 8. ut hic 'sedere in Senatu,' pro in Senatorum sedibus, et quod magis receptam lectionem firmat, inf. Ner. c. 12. 'In orchestram Senatunque descendit.'

Druidarum] Cod. Salmas. *Driadarum.*

Diræ immanitatis] Cruore captivo adolere aras, et hominum fibris consulere Deos, fas habebant. Tacitus. Plura de *ἀνθρωποθυσίᾳ* Druidum Cæsar de B. G. Commentario sexto, et Strabo Geogr. lib. IV.

Penitus abolevit] Abolere penitus voluit, non potuit. Itaque apud posteriores etiam scriptores de durante hac superstitione legas, non in Britannia modo hostili, sed Gallia ipsa: ut hquet e Lampridii Alexandro, Vopisci Aureliano, nec non Taciti vita: Eusebio item, qui conqueritur de sacris istis in IV. Præparat. Evang. et incerto Theodosiani, ut videtur,

ævi scriptore in Querulo sive Anularia: ubi sub robore ab iis capitales ait ferri sententias. Origo vocabuli Druidarum peti debet e lingua Celtica: qualis et Britannica, ac Gallica vetus. Britannis vero, uti et Germanis, *Dru*, fides, pro quo alii *trou* dicunt. Unde et Deus veteribus Germanis *Drutin*, sive *Trudin*: ut videre est ex Othfridi Evangelio. Itaque *Drutin* signet *divinus*, aut *fidelis*. Utraque vox sacerdotibus conveniens. *Vossius*.

Sacra Eleusina etiam transferre ex Attica Romam conatus est] Videtur innuere Aurelius Victor, Eleusina sacra per Hadrianum Romam fuisse translata, sed id prorsus falsum est. Cereris quidem sacra jam olim de Græcia assumpta longe ante Hadrianum Roma percoluit: sed illa quæ Eleusina dicebantur, nunquam Romæ percepta sunt, sed in Attica. confundit igitur Aurelius sacra Cereris cum Eleusinis initiis. Eleusina autem sacra usque ad Valentinianum et Theodosium mansere: sub quibus imperatoribus penitus deserta sunt et abolita. *Salmas*. Sacra Cereris (non tamen Eleusina) diu ante Ciceronis ætatem admissa in Urbem fuisse, ex iis abunde constat, quæ ad Aug. c. 93. ex oratione ejus pro C. Balbo notantur. In eo capite, cum Augustus de privilegio sacerdotum Atticæ Cæteris cognovisse dicitur, de Eleusinis accipiendum videtur, ut causam sacerdotum, quanquam in Attica religionum suarum sedem habentium, Romæ tractatam intelligas. Sequitur enim: 'cum secretiora quædam proponerentur.' Sed et ipse Augustus Athenis initiatus fuerat, ut paullo ante Suetonius inibi memorat. Pro *Eleusina* Cod. *Salmas*. habuit *Eleusinia*, imitatione Græcorum, queis τὰ Ἐλευσίνια hæc mysteria vocantur.

In Sicilia Veneris Erycinæ] Est et nummus apud me C. Considii Nonia-

ni, cum Veneris imagine parte una, altera vero ipsius templi in monte positi. Asscriptum, ΕΡΥC. Fuit ejusdem Veneris etiam Romæ templum apud portam Collinam, de quo non uno in loco Livius, et Ovid. III. Fastor. Bene ergo additum a Suetonio, 'in Sicilia.' *Torrentius*. Eryx mons est ad mare, in eo Siciliæ latere quod Italiam spectat, inter Drepana et Panormum: qua Drepana contigit magis inaccessus, omnes Siciliæ montes præter Ætnam longe superans. habet hic in vertice planitiem, cui imposita est Veneris Erycinæ ædes, omnium, sine controversia, quæ tota hac insula spectantur, et divitiis et reliquo cultu longe clarissima. *Polybius*.

Vetere præfatione] Fœdera, alia aliis legibus, cæterum eodem modo omnia fiunt. Inter Tullum Hostilium et Albanos ita factum accepimus, nec ullius vetustior fœderis memoria est. Feccialis regem Tullium ita rogavit: 'Jubesne me, rex, cum patre patrato populi Albani fœdus ferire?' Jubente rege, 'Sagmina,' inquit, 'te, rex, posco.' Rex ait, 'Puram tollito.' Feccialis ex arce graminis herbam puram attulit: postea regem ita rogavit: 'Rex, facisne me tu regium nuntium populi Rom. Quiritium? vasa comitesque meos?' Rex respondit, 'Quod sine fraude mea populique Rom. fiat, facio.' Feccialis erat M. Valerius: is Patrem Patratum Sp. Fusium fecit, verbena caput capillosque tangens. Pater Patratus ad jusjurandum patrandum, id est, sciendum, fit fœdus; multisque id verbis, quæ longo effata carmine non operæ est referre, peragit. Legibus deinde recitatis, 'Audi,' inquit, 'Jupiter, audi, pater patrato pop. Albani, audi tu, populus Albanus, ut illa palam prima postrema ex illis tabulis cerave recitata sunt, sine dolo malo, utique ea hic hodie rectissime intellecta sunt: illis legibus populus

Rom. prior non deficiet. Si prior defexit, publico consilio, dolo malo, tu illo die, Jupiter, populum Rom. sic ferito, ut ego hunc porcum hodie feriam: tantoque magis ferito, quanto magis potes pollesque.' Id ubi dixit, porcum saxo silice percussit. Livius.

Fecialium] Quorum collegium a Numa Pompilio institutum est, qui de belli pacisque et fœderum jure consulerentur: itaque et ad eos de bello indicendo referebatur, et bellum ipsi pinum verbis conceptis indicabant: fœderaque etiam sanciebant, in quibus si quid, de quo ambigeretur, ortum esset, referri ad eos consueverat. Hinc, priusquam indicerent bellum iis, a quibus injurias factas sciebant, Feciales Legatos repetitum mittebant quatuor, quos Oratores vocabant. *Hottomann.*

CAP. 26. *Æmiliam Lepidam, Augusti proneptem*] Julia, Augusti nepotis, L. Æmilio Paulo, Censoris filio, nupsit, unde hæc Æmilia, Claudii uxor, Aug. capite 64. *Torrent.*

Quod parentes ejus Augustum offenderant] Mater Julia ob vitæ turpitudinem, pater ob conspirationem in Augustum. Aug. c. 19. et 65. *Idem.*

Plautiam Urgulanillam] Via Tiburtina ad pontem Lucanum ex Plautiorum sepulcro eruta extat hæc inscriptio: M. PLAVTIVS. M. F. A. N. SILVANVS. COS. VII VIR. EPVLON. HVIC SENATVS. TRIVMPHALIA. ORNAMENTA DECREVIT. OB. RES. IN. ILYRICO. BENE. GESTAS. LARTIA. CN. F. VXOR. A. PLAVTIVS. MF. VRGVLANIVS. VIXIT ANN. ... Adde locum Taciti lib. IV. *Annal.* ubi Urgulaniam, Plantii Silvani, tunc Prætoris, aviam, commemorat. *Torrent.*

Barbati Messallæ consobrini sui] Dissimulant hic interpretes, quomodo hic Messalla Claudio consobrinus. Dicam ego. Ex L. Domitio et Antonia majore natus est Cn. Domitius pater Neronis principis, et item Le-

pida amita ejusdem. Hæc Lepida est illa ipsa quæ nupta Valerio Messallæ, et quæ Messallinæ mater. At Claudius natus ex Druso et minore Antonia, uti clarum. Vides ergo Claudium et Lepidam Domitiam (id enim duplex illi nomen) vere consobrinos. Atque hac ratione fortean maritum ipsum Lepidæ Suetonius dixerit Claudii consobrinum. Tamen tutius putarim legi, *Barbati Messallæ et consobrinx suæ filiam.* Lipsius.

Super cætera flagitia atque dedecora] Sextus Aurelius: 'Claudii uxor Messalina primo clam, mox passim quasi jure adulterii utebatur: ex quo facti plures metu abstinentes exstincti sunt: dehinc atrocius accensa nobiliores quasque nuptas et virgines scortorum modo secum proposuerat: coactique mares ut adessent: quod si quis talia horruerat, adfecto crimine in ipsum omnemque familiam sæviebat, ut magis videretur sub Imperatore vir, quam Imperatori nupta esse.'

C. Silio] Juvenalis Sat. x. 'Optimus hic et formosissimus idem Gentis patritiæ rapitur miser exstingendus Messallinæ oculis.'

Dote inter auspices consignata] Haud sum ignarus fabulosum visum iri, tantum ullis mortalium securitatis fuisse in civitate omnium gnara et nihil reticente, nedum Consulem designatum cum uxore principis, prædicta die, adhibitis qui obsignarent, velut suscipiendorum liberorum causa, convenisse: atque illam audisse auspicum verba, subsisse, sacrificasse apud Deos; discubitum inter convivas, oscula, complexus, noctem denique actam licentia conjugali. Tacitus. Juvenalis: 'Dudum sedet illa parato Flammeolo, Tyriusque palam genialis in hortis Sternitur, et ritu decies centena dabuntur Antiquo, veniet cum signatoribus auspex: Hæc tu secreta et paucis commissa

putabas? Non nisi legitime vult nubere.'

De conditionibus continuo tractavit] Aug. c. 69. 'conditiones quæsitæ per amicos.'

Lollia Paullina] Calig. c. 25. Eam Agrippina occidit, quam Caio Memmio Caligula ademerat: cui dimissæ perpetuo alterius concubitu interdixerat.

Per jus osculi] Quia sæpius et aperte, ut fratris filia, in Claudii complexus et oscula sese effundebat. Vetus præterea est, nec a Romanis, ut Cato et Plinius docent, tantum, sed a peregrinis quoque gentibus servatum, ut necessitudine conjunctas oscula viri exciperent. Ovidius: 'Oscula aperta dabis, oscula aperta dabo.' *Sabell.*

Subornavit proximo Senatu qui censeret cogendum se ad ducendum eam uxorem] Plane istum Claudii mimum multis post seculis retulit Michaël Imperator: qui, uxore mortua, cœlibatum initio professus, mox in Euphrosynæ virginis Christo devotæ amorem plectus, ne levitatis notam subiret, subornavit, qui cogendum Imperatorem censeret ad ducendum uxorem. Urgere igitur Senatus: ille recusare et abominari. quid multa? Vix tandem multis senatus precibus exorari se passus Imperator est. *Lege Cedrenum. Casaub.*

Qui censeret] Id Vitellium fecisse volunt. Vide Tacitum, Zonaram. *Torrent.*

Quæ ad id tempus incesta habebantur] Apud Romanos quidem. Ideo Tacitus, 'Nova,' inquit, 'nobis in fratrum filias conjugia: at aliis gentibus solennia, nec lege ulla prohibita.' Athenis id licuisse ostendit Isæus et Lysiaë vita Plutarchus. Imo ejus facti apud Hebræos exstant exempla. Talem namque Abrahamo Saram fuisse Josephus putat. Idem post datam legem exempla nobis dat in Herode, qui fratris filiam duxe-

rat, et suam filiam fratri Pherotæ desponderat. Vide eum antiquæ historiæ lib. XII. et XVI. Phineo patruo promissa Andromede; Ovid. *Metamorphoseôn* v. Id igitur apud Romanos vetitum permisit Claudius: vetuit Nerva: permisit Heraclitus. *Hugo Grotius.*

CAP. 27. *Pompeii*] Urbe Campaniæ. Meminit Strabo in quinto.

Strangulatum] Cod. Salmas. *strangylatum*, ob affinem τῶν V et X pronunciationem. Vide supra ad 54. Tib.

CAP. 28. *Posidem spadonem*] Juvenalis Satyra XIV. 'Græcis longeque petitis Marmoribus vincens Fortunæ atque Herculis ædem, Ut Spado vincebat Capitolia nostra Posides.' Balneas exstruxit magnificas in litore Baiano. Unde aquæ Posidianæ in Baiano appellatæ. Plin. lib. XXX. c. 2.

Hasta pura] Virgil. VI. *Æn.* 'Ille (vides) pura juvenis qui nititur hasta:' Pura, id est, sine ferro. Nam hoc fuit præmium apud majores ejus, qui primum vicisset in prælio. sicut ait Varro in libris de gente pop. Rom. Servius.

Trium reginarum maritum] Ad amores vagos Felicis eruditi homines referunt. ita simile fuerit illi de Julio Cæsare, 'omnium mulierum virum fuisse.' At maritum heic Suetonius ait, non virum. Hoc igitur sine dubio significare voluit, pullo huic Veneris tres diversis temporibus nupuisse regio sanguine prognatas mulieres. Drusillam Judæam Agrippæ regis sororem ductam in uxorem a Felice, Josephus narrat lib. XX. Antiquit. Sunt qui existiment de altera ejusdem uxore loqui Tacitum, in quinto Historiarum sic scribentem: 'Antonius Felix per omnem sævitiam ac libidinem jus regium servili ingenio in Judæa provincia exercuit, Drusilla Cleopatæ et Antonii nepte in matrimonium accepta: ut ejus-

dem Antonii Felix progener, Claudius nepos esset.' Neque potest dubitari, quin vera sit hæc sententia: nisi probetur Agrippa magnus præter Cypron Phaseli filiam, alteram quandam uxorem habuisse, Cleopatram et Antonii filiam: quod nemo veterum, opinor, scriptum reliquit. *Casaub.*

Harpocram] Existimo hunc esse illum, qui alio nomine Callistus nominabatur, quem Plinius Claudii libertorum potentissimum fuisse dicit: quem Seneca in primis memorat: cuius mentio multa est apud Tacitum: qui plurimum etiam polluit sub Caligula. Nam quum Tranquillus nullam faciat mentionem Callisti, qui inter alios est memoratissimus, adducor facile ut credam, eum alio nomine a Tranquillo significari, tanquam esset binominis. *Beroald.* Et quod sciam, Harpocræ solus meminit Suetonium, ut valde verosimilis sit conjectura Beroaldi.

Spectacula publice edendi jus tribuit] Id enim juris promiscui non fuit, sed ratio census habita: extat namque apud Tacitum Senatusconsultum, quo 'cautum ne quis gladiatorium munus ederet, cui minor quadringentorum millium res esset.' lib. IV. Annalium. Spectata etiam persona: neque enim id fuit libertini generis hominibus permissum, saltem in Urbe, ut declarat hic locus: neque alias vilibus hominibus, unde illa indignatio duorum æqualium Poëtarum: Juvenalis Satyra III. 'Quondam hi cornicines et municipalis arenæ Perpetui comites, notæque per oppida buccæ, Munera nunc edunt.' Et Martialis: 'Das gladiatores, sutorum regule cerno: Quodque tibi tribuit subula, sica rapit.' *Casaub.*

Polybium a studiis] Reperitur de altero Claudii liberto a studiis hæc inscriptio, TIB. CLAUDIVS. LEMNIVS D. CLAVDI. AVG. LIB. A. STVDIIS

Torrent. Polybius is est, quem Seneca consolatur in morte fratris. In eo libro inter alia abjecte et demisse scripta (quippe in exilio scripsit) hæc quoque c. 35. leguntur: 'Magnam tibi personam hominum consensus imposuit: hæc tibi tuenda est. Omnes scient, quomodo te in isto tuo gesseris vulnere: utrumve statim percussus arma submiseris, an in gradu steteris. Olim te in altiore ordinem et amor Cæsaris extulit, et tua studia deduxerunt: nihil te plebeium decet, nihil humile.' Sed de ministerio ejus in aula Claudii, imprimis inspiciendum est caput 26.

Inter duos Coss. ambulabat] E contrario laudant Historici Adrianum principem, qui cum quondam servum suum inter duos Senatores ambulantem vidisset, misit qui colaphum daret, et diceret: 'Noli inter eos ambulare, quorum adhuc potes esse servus.'

Narcissum] Juvenalis Sat. XIV. 'Nec Cræsi fortuna umquam, nec Persica regna Sufficient animo, nec divitiæ Narcissi, Indulsit Cæsar cui Claudius omnia, cujus Paruit imperiis uxorem occidere jussus.' Is Narcissus Annal. XII. 'Ita de se meritum,' ait, 'Cæsarem, ut vitam usui ejus impenderet.'

Pullantem] Plinius libro VII. Epist. 29. 'Est via Tiburtina intra primum lapidem monumentum Pallantis ita inscriptum: HVIC. SENATVS OB. FIDEM. PIETATEMQUE. ERGA PATRONOS. ORNAMENTA. PRAETORIA DECREVIT. ET. SESTERTIVM. CENTIES. QVINQVAGIES. CVIVS. HONORE CONTENTVS. FVIT.' subjicit deinde: 'Sed quid indignor? Ridere satius est, ne se magnum aliquod adeptos putent, qui huc felicitate pervenerunt, ut rideantur.' Idem Plinius libro VIII. Ep. 6. false commentatur in ipsum SC, quod quæsisisse se

scribit, et invenisse tam copiosum et effusum, ut ille superbissimus titulus medicus atque etiam demissus videretur.

CAP. 29. *His, ut dixi, uxoribusque addictus*] Elegantissime Philostratus ait, de Claudio loquens in vita Tyanæi lib. v. Ἄλλὰ κακείνος τηλικόσδε ὦν πολλὰ μειρακιώδη ἔπαθε καὶ μηλόβατον γυναικοῖς τὴν ἀρχὴν ἀνήκεν. Et iterum paullo post: ἐννοῶν τὸν χρηστὸν Κλαύδιον ὡς ὑπὸ γυναικῶν ἐμβροτηθεὶς ἐπελάθετο τοῦ ἀρχεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ζῆν. Venustissime etiam Julianus: qui Claudium absque uxore et libertis suis ait esse instar earum personarum, quæ in fabulis mutæ introducuntur. Id enim *δορυφόρημα* Græci vocant in hoc proverbio, ἔστι γὰρ, ait, ἐκείνων δίχα τουτὶ τῆς τραγωδίας τὸ *δορυφόρημα* μικροῦ δέω φάναι καὶ ἄψυχον. Similime Plutarchus in extremo Alexandro, Aridæum, qui mortuo illo aliquandiu aliis, sibi nunquam, rex fuit, *δορυφόρημα* regis majestatis vocat, quasi dicas, simulacrum et mutam imaginem. *Casaub.* Nihil arduum videbatur in animo principis, cui non iudicium, non odium, nisi indita et iussa. Tacitus.

Ejus iudicia rescissa] Nihil turpius. Philippus Macedonum rex, cum Machetæ causam inique iudicasset, cognovissetque paullo post se inique iudicasse, iudicium quidem non rescidit, sed æstimationem litis ipse persolvit. *Beroald.*

Datorum officiorum codicillos] Principes enim officia deferebant, missis traditisve codicillis. Postea adjecta sunt codicillis etiam insignia, de quibus multis locis Justinianus in *Novellis*, et affatim in notitia utriusque Imperii, et in eorum temporum historicis persæpe. Græci interdum Latina voce utuntur, et *κωδικέλλους* vocant, interdum *πινακίδας*. Cassiodorus non semel ‘chartas.’ Suetonius in *Vespasiano* cap. 8. ‘litteras.’

Symmachus epistolarum libro secundo, ‘sacras litteras.’ Ad huiusmodi codicillos dignitatum alludens Basilus in homilia de hominis fabrica, οὐ μὲν τοι, inquit, παρὰ θεοῦ ἔλαβες οὐκ ἐν ξύλοις γεγραμμένην, οὐδ’ ἐν πτυξὶ φθαρταῖς σητῶν παραναλώμασιν (ἀρχῆς ἐξουσίαν)· ἀλλ’ ἀνόγραφτον ἢ φύσις ἔχει τὴν θείαν φωνήν, Ἀρχέτωσαν. Sic litteris missis traditisve dignitatem adimebant, ut apud Zosimum libro quarto de Valentiniano Arbogastem exauctorante, δέδωκεν αὐτῷ γράμματα τῆς ἀρχῆς παραλύοντα. Unde est, epistolam vel codicillos ab aliquo auferre, pro exauctorare et dignitate spoliare, ut in lege xx. Cod. Theodos. de decurionibus. In historia veteris Ecclesiæ, διαπέμπειν καθαιρετικὸν hoc sensu non raro legere memini. *Casaub.*

App. Silanum consocerum suum] Is ergo M. et L. pater fuit. De Appii vero huius morte inf. cap. 37. Addit Dio, matrem Messallinæ ei nupsisse, atque inde natum odium, quod cum nuru concumbere noluerit. Fuit ergo et consocer Claudii ob conjunctos matrimonio utriusque liberos et socer ratione conjugis Messallinæ. *Torrent.*

Juliasque] Juliam filiam Drusi, Tiberii filii, quæ uxor Neronis, Germanici filii, fuerat, æmulatione ductus, et alteram Juliam, Germanici filiam, interemit. Dio Cassius. Hoc tantum monendus est lector. Julia Germanici filia etiam Livilla vocatur a Suetonio Calig. cap. 7. cum eandem hic Juliam vocet, ut semper Dio, et Caii nummus æreus, quem, præter alios bene multos, videre nuper mihi contigit apud civem quendam huius Reipub. Leidensis. In eo nummo stolatæ tres Caii sorores representabantur.

Renutiantie centurione] Similis locus Tib. cap. 22.

Ad transferendum periculum] Sensus

est: Ex quibusdam portentis harioli prædixerant periculum imminere Imperatori: quod ut Claudius propulsaret, in alterumque transferret, permisit ut Messallina nuberet Silio, ut ita in Silium, tanquam in Imperatorem, periculum ipsi imminens transferretur. Nam quemadmodum licebat apud antiquos Consuli et Prætori pro se alium civem devovere, ita periculum transferri posse putabatur ab uno ad alterum. *Beroald.* Neron. capite 36. 'Ex Babilo astrologo didicit, solere reges talia ostenta cæde aliqua illustri expiare, atque a semet in capita procerum depellere.'

CAP. 30. *Auctoritas dignitasque formæ non defuit vel stanti vel sedenti]* Eginhartus de Carolo Magno: 'unde formæ auctoritas ac dignitas tam stanti quam sedenti plurima inierat.' Radevicus de Friderico I. Imperatore: 'Talis corporis forma et dignitas et auctoritas tam stanti quam sedenti acquiritur.' Porro dignitas formæ in viro idem quod pulchritudo in fœmina, ut observat Agrætius e Cicerone pro Cælio: atque ita Jacobus Cujacius interpretatur 'dignitas certa' apud Papirium Justum leg. pen. D. de decurionibus. Velleius Paterculus de Pompeio: 'Fuit hic forma excellens, non ea qua flos commendatur ætatis, sed ex dignitate constanti.' *Casaub.*

Opimis cervicibus] Quod signum esse hominis ἀναισθήτου, consentiunt omnes τῆς φυσιογνωμονικῆς auctores, et confirmat unice hoc exemplum. *Casaub.* Cæterum antiqui, quorum subinde æmulator est Suetonius, itidem cervices plurali numero dicebant. Hinc Varro tanquam nove dictum arguit in Hortensio, quod cervix pro cervices usurpasset. lib. VII. et IX. de L. L.

Spumante rictu] Hinc de Agrippinæ boleto loquens Juvenal. Sat. VI. 'Tremulumque caput descendere jussit

In cælum, et longam manantia labra salivam.' *Torrent.*

Præterea linguæ titubantia, caputque tremulum] Adde et manus ex Dione: qui linguæ titubantiam ex tremore capitis profectam scribit: τὸ δὲ σῶμα, inquit, νοσώδης, ὥστε καὶ τῇ κεφαλῇ καὶ ταῖς χερσὶν ὑποτρέμειν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τῷ φωνήματι ἐσφάλλετο. *Casaub.*

CAP. 32. *Sexcenteni]* Vide cap. 12. lib. VI.

Ad fulcra lectorum sedentes vescerentur] Sic Aug. c. 64. 'Nec cœnavit una nisi ut imo lecto assiderent.' De Augusti liberis loquitur. Imum igitur lectum illic, quod hic 'fulcra lectorum' vocat. *Torrent.*

CAP. 33. *Proxima Martis æde]* In Augusti foro cognoscenti proxima erat Martis Ultoris ædes. Cæterum huc spectat quod ante de Claudio legimus c. 4. ludis Martialibus curasse eum triclinium Sacerdotum.

Saliis] Salii erant duodecim juvenes forma longe omnium præstantissimi, quos Numa ex ordine patritio delectos crearat, quorum sacra sunt in Palatio, ipsique Palatini appellantur. Nam Agonales, qui a nonnullis Collini Salii vocantur, quorum sacrarium est in Collino tumulo, post Numæ obitum a rege Hostilio instituti fuerunt, ob votum quoddam quod in bello contra Sabinos voverat. Isti omnes Salii sunt quidam saltatores et laudatores Deorum illorum, qui armorum sunt præsides. Dionysius Halicarn.

Pinna in os inderetur ad exonerandum stomachum] Fit hodie, et factum olim. Apud Suidam scriptum ex Aristophanis scholiis, εἰώθασιν οἱ δυσεμῶντες πτέρῳ χρῆσθαι πρὸς τὸ εὐχερῶς ἐμέσαι. Galenus et alii Græci medici, πτερῶν καθέσει εἰς ἔμετον παροξύνει τὴν γαστέρα. Vide ad Athenæum lib. XI. c. 10. *Casaub.* Hac consuetudine freta Agrippina, cum boleto parum proficere videretur, medici opera, tanquam vomitum provocatura, piu-

nam rapido veneno illitam faucibus demisit, qua de re Tacit. extremo lib. XII. De pinnæ usu Martial. lib. III. 'Stat exoletus, suggeritque ructanti Pinnas rubentes, cuspidesque lentis-ci.' *Torrent.*

Aleam studiosissime lusit] Ideo Seneca Ἀποκολοκυντώσει: 'Cædite mœstis pectora palmis, O Causidici, venale genus, Vosque, Poëtæ, lugete novi, Vosque in primis, qui concusso Magna parastis luera fritillo.'

Solitus etiam in gestatione ludere] Gestatio veteribus Romanis crebro vel assiduo potius in usu, exercitii et valetudinis gratia: idque fere sub balnei aut cœnæ tempus. Quia, inquam, exercitii, ideo Glossæ veteres explicant *gestationem*, γυμνασίαν: itemque *gestatorem*, γυμναστήν. Pressius meliusque eadem alibi: Αἰώρα, *gestatio*, et Αἰωρίζεται, *gestatur*. Quia autem crebra, imo assidua hæc gestatio, curæ fuit, ut locus esset in urbe aut villis duplex, apertus et tectus. Et apertæ quidem gestationes arboribus clauderentur ad latera: tectæ vero porticibus, opere et manu factis. Utrumque genus Juvenalis tetigit Sat. IV. 'Quid refert igitur, quantis jumenta fatiget Porticibus? quanta nemorum vectetur in umbra?' Atque eæ porticus, fortasse et viridaria, plerumque rotundæ, et in orbem ibant. Inscriptio marmoris: GESTATIO. CIRCINI. EXTERIOR. A DIAETA. APOLLINIS. AD. DIAETAM. EANDEM. IN. CIRCIVTV. P. ∞. CC. LXXVII. Has tales, ditiores etiam in ipsa urbe habebant, suisque domibus, nec Martialem aliter exaudio lib. XII. 'Et rus in urbe est, vinitorque Romanus, Intraque limen clausus essedo cursus.' *Lipsius.* De triplici modo gestandi, ex eodem Lipsio dicitur ad c. 16. Vitell.

CAP. 34. *Pœnusque parricidarum*] Videbis ea sæpe committi, quæ sæpe vindicantur. Claudius plures intra quinquennium culleo insuit, quam

omnibus seculis insutos accepimus, multo minus audebant liberi nefas ultimum admittere, quamdiu sine lege crimen fuit. Summa enim prudentia altissimi viri, et rerum naturæ peritissimi, maluerunt, velut incredibile scelus, et ultra audaciam positum, præterire, quam, dum vindicant, ostendere posse fieri. Itaque parricidiæ cum lege cœperunt, et illis facinus pœna monstravit. pessimo loco pietas fuit, postquam sæpius culleos vidimus, quam cruces. Seneca.

Repræsentabat] Hoc est, sine dilatione exigebat. Valerius Maximus l. VI. c. 5. 'Cum liceret culpam vel dissimulare vel errore defendere: pœnam tamen repræsentare maluit, ne qua fraus fieret justitiæ.' Ab hac mente interpretor in Apologetico Tertulliani 'potestatem repræsentaneam,' potestatem repræsentandi pœnas contemptorum Imperatoriæ majestatis. *Casaub.*

Exigebatque coram] Tac. Agric. 'Præcipua sub Domitiano miseriarum pars, videre et aspici.'

Antiqui moris supplicium] Ner. c. 49. Domit. c. 11.

Exspirantium facies] Erat enim aperta et nuda facies retiariorum, qui solo pileo tecti digladiabantur. Hinc illud Satyricum de retiario: 'Tota fugit agnoscendus arena.'

Beroald.

Par quoddam] Duo gladiatores inter se compositi ad depugnandum.

Bestiariis] Bestiarios vocabat eos, qui cum bestiis pugnabant, sive iudicis sententia bestiis objicerentur, sive ad id conducti, aut alioqui confisi viribus, et (ut Ulpiani utar verbis) virtutis ostentandæ causa, ultro in arenam descenderent, sive etiam servi a dominis ad bestias darentur. Qua in re tamen advertendum est, non omnibus noxiis permissum fuisse, ut pugnando se defenderent: sed pro delicti modo nunc ad ludum tantum bestiarium damnari solere, ut ibi ex-

erentur, nunc illico ad bestias dari, idque ut vel pugnam committerent, seque defenderent, vel alligati palis, interdum etiam plures simul innexi, ab atrocissimis bestiis discerperentur, ut ex Vopisci Aureliano manifestum est. Et hæc peculiaris erat Christianorum pœna, tunc mitissima, cum tantum ad arenæ ministeria, seu ad bestiarum curam damnabantur. Quod etiam de servis addidi, id ante legem Petroniam, et Senatusconsulta ad eandem rem spectantia, obtinuit. His enim vetabantur domini servos pro arbitrio ad bestias tradere. Oblati vero ante iudicem, si justa erat domini querela, tunc demum pœnæ nomine tradebantur, ut eleganter Modestin. J. C. l. xi. de sicariis. *Torrent.*

Meridianisque] Cum munera edebantur, matutinis fere horis bestiarii producebantur, inde gladiatores, venationesque circa meridiem edebantur, postea vero jucundiora quæque spectacula, ut populus a sanguine recrearetur, atque inde læti omnes discederent. De matutinis igitur Martialis libro x. Epigr. 25. 'In matutina nuper spectatus arena,' &c. Et Xenii Epigr. xcvi. 'Matutinarum non ultima præda ferarum Sævus Oryx.' Et Seneca Epist. x. 'Nuper in ludo bestiariorum, unus e Germanis, cum ad matutina spectacula pararetur,' &c. Paulatim vero ad mitiora procedi solere idem Seneca ostendit Epist. vii. 'Cum in meridianum incidi, lusus exspectans, et sales, et aliquid levamenti, quo hominum oculi ab humano cruore acquiescant, contra est.' et post pauca, 'Mane leonibus, et ursis homines, meridie spectatoribus suis objiciuntur.' Quo etiam spectat Suetonii locus Aug. c. 44. et quod Augustin. lib. viii. Confess. spectaculum Circensium pomeridianum appellat. Et hæc quidem ut plurimum sic fiebant, interdum vero aliter observatum. *Idem.*

Delph. et Var. Clas.

Dimisso ad prandium populo] Sup. Calig. c. 56.

Si ἀυτόματον] Cum Suetonius Latinis litteris scripsisset *automatum*, perperam librarii plerique ex eo *aut ornatum* fecere. Automata vero appellari solita, quæ ita mechanici fabricabantur, ut sua sponte efficere quippiam, velut ignara caussa, viderentur. Qualia nunc aut horologia sunt, aut versatiles quæpiam machinæ, in quibus imagunculas occulta vi cursitantes, ludibundasque miramur. Qualis etiam vel fontes, vel ignes ipsi quodam artificioso temperamento, specieque nova, certis intervallis aquas flammæve jaculantes. Homerus in iii. Rhapsodia, venisse ad dapes Menelaum dicit *ἀυτόματον*, id est, ut Eustathius exponit, non cuiuspiam vocatu, quasi a semet impulsam. Philosophus Heron, in Pneumaticis, aquam exprimi, ait, in sublime *ἀυτόματον*, id est, spontalem, de sphaera concava, quam describit: sicuti cornicem quoque confingit, quæ se ad aviculas itidem factas convertat *αὐτομάτως*. Ut omnia quo diximus intellectu sint audienda. *Politianus.* C. 21. 'Exciente buccina Tritone argenteo, qui e medio lacu per machinam emererat.'

Vel pegma] Pegmata appellarunt machinas quasdam e ligno, quibus usus in Theatris aut Arenis. Glossæ priscæ *πήγμα* interpretantur *Confixum*: et docte Apuleius 'confixilem machinam' dixit, allusione ad vim ipsam verbi. In his pegmatis varia inventa, et stupendi lusus ingeniorum, de quibus Augustinum loqui sentio: 'Ad quam stupenda opera industria humana pervenit, quæ in Theatris mirabilia spectantibus, audientibus incredibilia, facienda et exhibenda molita est!' *Lipsius.* Vide et Casauboni notam ad cap. 26. Calig.

Induxit et unum ex nomenclatoribus suis] Principes viros Romanos servos

Sucton.

5 L

habuisse Nomenclatores, notissimum est. Habebant et Censores. Romæ in Ara coeli exstat tabella marmorea cum inscriptione hujusmodi: L. VOLVSIUS. VRBANO. NOMENCLATOR. CENSORIO. Utebantur iis et candidati, in petendis honoribus. Horatius in Epist. 'Mercesur servum qui dictet nomina, lævum Qui fodiat latus, et cogat trans pondera dextram Porrigere, hic multum in Fabia valet, ille Velina.' Imperatoris autem nomenclatores meliore, quam servos, conditione fuisse, ex eo patet, quod hunc Claudii togatum fuisse Suetonius scribit. *Marc. Donat.*

CAP. 35. *Jactator civilitatis*] Cæs. c. 75. Aug. c. 51.

Spiculatores cum lanceis] Lib. probatissimus *speculatores*. Extant etiam hæ inscriptiones: P. AELIO. MUCIANO SPEC. LEG. II. ADIVT. VITALIANVS. ET VITALIS. AVNCVLI. Altera, SCHOLA SPECVLATORVM. LEG. I. ET. II. ADIVTRICVM. PIARVM. FIDELIVM. *Torrent.* Addidit 'cum lanceis,' ut *δορυφόροι*, Græcum nomen, expressius significaret. *F. Ursinus.*

Scrutatores] Vespas. c. 12. 'Consuetudinem salutantes scrutandi,' &c.

Aut librario] Perperam vir doctus librarium fuisse antiquis interpretatur, qui a studiis, vel a Bibliotheca dicebatur. At vero illi ea perscribebant, quæ ab aliis dictabantur, vel ab aliis litteris exarata transcribebant. Italis *Scrittori* et *Copisti*. Cicero orat. contra Rullum: 'Concurrunt jussu meo plures uno tempore librarii, descriptam legem ad me afferunt.' In Epist. Famil. 'Sed pecto a te, ut quam celeberrime mihi librarius mittatur, maxime quidem Græcus, qui mihi exscribat Hypomnemata.' Et ad Atticum: 'Legi litteras non tuas, sed librarii tui.' Scævola JC. l. xci. D. de reg. jur. 'Si librarius in transcribendis stipula-

tionis verbis errasset.' *Marc. Donat.*

Graphiariæ thecæ] Ne graphiis peteretur. Nam et Cæsar Cassii brachium graphio trajecit, et Caius Senatorem graphiis in Curia confodi curavit. *Torrent.*

CAP. 36. *Ut supra retuli*] Capite decimo tertio.

CAP. 37. *App. Silanum*] Consoceorum suum, de quo ante c. 29.

Arcessi statim, &c.] Al. *accersi*. Sed *arcessi* legendum est: *arcessere* enim etiam accusare significat. 'Arcessere aliquem capitis,' 'arcessere iudicii,' 'arcessere crimine,' apud Cic. Jam ante vero Appius vocatus fuerat. Volueritque Princeps, minime malus, (abfuisset modo libertis et uxoribus obsequendi ignavia,) instar aliquid iudicii aut cognitionis intercedere, ut videretur scilicet specie tenus saltem et accusatus et condemnatus Silanus. *Torrent.*

Etiā dormiens excubaret] E contrario insomnium attulit perniciem illustri Equiti Romano, tanquam secundum quietem vidisset Claudium pampinea corona, vel, ut alii prodidere, spicea corona evinctum, spicis retro conversis: adeo illo tempore non solum vigiliæ, sed etiam somnia erant pestifera, et exitialia, tam sua, quam aliena, tam vera, quam commentitia. *Beroald.*

CAP. 38. *Iræ atque iracundiæ*] Accurate hæc duo distinxit. Ita Philosphus aliter *ῥῆγην*, aliter *ῥῆγιδότηα* definit.

Quia sibi subeunti Tiberim scaphas obviam non miserint] Scapha non solum naviculam significat, sed etiam vas concavum, quod etiam nunc nomen retinet apud Venetos. Si quis navem cum instrumento emerit, præstari ei debet scapha, secundum Labeonem in tractatu de fundo instructo: etiamsi Paulus id notet, dicatque scapham mediocritate, non genere a nave differre. Erat longarum navium. Cæsar IV. de B. G.

‘Quod quum animadvertisset Cæsar, scaphas longarum navium, item speculatoria navigia, militibus compleri jussit.’ Strabo I. Geogr. *δίκωπα σκαφίδια* vocat scaphas parvas, quæ agerentur tantum duobus remis. Tullius II. de Invent. ‘Postea aliquanto ipsos quoque tempestas vehementius jactare cœpit, usque adeo ut dominus navis, quum idem gubernator esset, in scapham confugeret.’ *Σκάφος* autem in neutro accipitur, pro communi navium cujuscunque generis vocabulo. *Bayfius*.

Tantum non satis facientibus] Optimus omnium Ms. *tantum non satisfacientis modo veniam dedit*. Ut sensus sit, Claudium, tam vehementer irascentem, ita mox se repressisse, ut ipse inter ignoscendum satisfacere quodammodo ac factum deprecari videretur. *Torrent*. Eandem scripturam Cod. Salmas. tuetur. De verbo satisfacere plura Muretus ad cap. 73. Cæs.

Manu sua repulit] Id in Principe indecorum.

Scribam quæstorium] Vespasiani capite 3.

Adversus privatum se intemperantius affuisset] Irroboravit inveteravitque falsa atque aliena verbi significatio ejus, quod dicitur, Hic illi superest; cum dicendum est, Advocatum esse quem cuipiam, caussamque ejus defendere. Memini ego Prætoris docti hominis tribunali me forte assistere: atque ibi advocatum non incelebrem sic postulare, ut extra caussam diceret, remque, quæ agebatur, non attingeret. Tunc Prætorem ei, cuja res erat, dixisse, advocatum eum non habere: et cum is, qui verba faciebat, reclamasset: ‘ego illi V. CL. supersum:’ respondisse Prætorem festiviter: ‘tu plane superes, NON ADES.’ Gellius.

In ædilitate multasset] Officium erat Ædilium hoc in primis, punire eos, qui venderent cibaria cocta

contra legem. Græci *ἀγορανόμους* appellant. *Beroald*.

Cocta vendentes] Libri Mss. omnes *coacta vendentes*, et ascriptum uni, *id est, collecta*. Sed *cocta* legendum. Quod enim de Claudio scribit Dio, tabernas eum, quo potantes commebant, demolitum fuisse, atque edixisse, ne quis carnem elixam, aut aquam calidam venderet, id et ante imperium Claudii, præsertim sub Tiberio, cautum fuisse credendum est. Nam et Nero interdixit, nequid in popina cocti præter legumina et olera væniret, (Suet. Ner. cap. 16.) et idem fecisse Vespasianum Xiphilin. tradit. *Torrent*. *Cocta* scriptum in Cod. Salm.

Stultitiam] Suet. Ner. c. 33. ‘Morari eum inter homines desiisse, producta prima syllaba jocabatur: multaque decreta et constituta, ut insipientis atque deliri, pro irritis habuit.’ Summum ejus stuporem, in festivissimo Ludo, illis imprimis verbis Seneca traducit: ‘Claudius, ut vidit funus suum, intellexit se mortuum esse.’ Et tamen fuere, qui sapientiæ eum nomine commendarent. Sarisberiensis Policratici lib. VIII. cap. 10. ‘Sed et in his, quæ palam dicentur, fideliter exsequendum erit, quod in primo libro de Analogia scripsit Claudius Cæsar, vir excellentis ingenii, magnæque prudentiæ.’ Tam pulchram de se opinionem doctrinæ debuit, qua non leviter eum tinctum fuisse constat. Infra cap. 40. ‘Principi neque infacundo, neque indocto, immo etiam pertinaciter liberalibus studiis dedito.’ Item toto c. XLI.

CAP. 39. *Μετewpλαν και ἀβλεψιαν*] Theophrastus *ἀναισθησιαν* vocat: nam plane *ἀναισθησιαν* Theophrastæ exempla sunt quæ loco commemorantur. Quare merito irrita illa olim, sive Senecæ sive Neronis, orationis pars, qua laudabatur providentia sapientiaque Claudii, ut refert Tacitus initio l. XIII. Idem magnus

scriptor 'oblivionem' vocat in fine xi. quam Suetonius μετεωρίαν καὶ ἀβλεψίαν. Vocem ἀβλεψία usurpat et Servius: apud quem sic lego, ad libri octavi Æneid. versum, 'Primus in bellum.' notat ibi Servius: 'Et scienda est Poëtæ affectatio: nam ablepsiam nefas est dicere.' Non multum differt ἀπὸ τῆς μετεωρίας, quam vocant iidem Græci ἐμβρονησίαν: cuius datur hoc exemplum ab Athanasio: medicus ad ægrotum ex vulnere vocatus, ubi venit ὦν μὲν χάριν εἰσηλθε σιωπᾶ. τῶν δὲ ἄλλων ὦν οὐκ ἔστι χρεία αὐτοῦ διαλέγεται. *Casaub.*

Occisa Messallina, paullo post quam in triclinio decubuit, cur domina non veniret, requisivit] Videamus ne verior causa sit, amoris, nondum penitus extincti, impatientia: nam idem plane accidit Herodi Magno, principi nihil minus quam μετεώρω καὶ ἀναισθήτω, cum uxorem suam Mariamnem occidisset. Josephus Originum lib. xv. c. 11. Τοσοῦτον, inquit, ἤττητο τοῦ πάους, ὥστε αὐτὸν ἦδε καὶ καλεῖν τὴν Μαριάμνην προστάξει τοῖς ὑπηρέταις, ὡς ζῶσαν ἔτι, καὶ δυναμένην ὑπακούειν. *Idem.*

Cur domina non veniret] Nomen inter conjuges haud insolens. Sic apud Nasonem Fastorum lib. 11. Lucretia de marito absente: 'Mittenda est domino (nam nunc properate puellæ) Quam primum nostra facta lacerna manu.' De sponso suo Dido apud Virgilium: 'dominum Ænean in regna recepi.' Epictetus: αἱ γυναῖκες εὐθὺς ἀπὸ τεσσαρεσκαίδεκα ἑτῶν ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν κυραὶ καλοῦνται. Sed et obvios vulgo, Dominos vocabant. Seneca: 'Quomodo obvios, si nomen non succurrit, dominos salutamus.' Lusit in eo more eleganter Poëta Græcus in Anthologia: *Ἦν ὁ φίλος τι λάβη, δόμινε φράτερ, εὐθὺς ἔγραψεν. *Ἦν δ' αὖ μήτι λάβη, τὸ φράτερ εἶπε μόνον. *Ὦνια γὰρ καὶ ταῦτα τὰ ῥήματα· αὐτὰρ ἔγωγε οὐκ ἐθέλω δόμινε, οὐ γὰρ ἔχω δόμεναι.

Postero statim die, et in convivium et ad aleæ lusum admoveri jussit] Dio simpliciter verbo ἐπιζητεῖν hoc ipsum significavit, et caussam simul adiecit: nam hoc illi solitum evenire quoties metu percussus aliquem repente in illa subita animi perturbatione duci jussisset: Πολλάκις, inquit, ἔξαπιναίως ἐκπλαγείς, καὶ κελεύσας τινὰ ἐκ τοῦ παραχρῆμα περιδεοῦς ἀπολέσθαι, ἔπειτα ἀνενεγκῶν καὶ ἀναφρονήσας, ἐπέζητει τε αὐτὸν, καὶ μαθὼν τὸ γεγονός, ἐλυπεῖτό τε καὶ μετεγίνωσκεν. Est et apud Tacitum similis ex parte historia initio libri xi. 'Messalina,' inquit, 'ad perniciem Poppææ festinat, subditis qui terrore carceris ad voluntariam mortem propellerent: adeo ignaro Cæsare, ut paucos post dies epulantem apud se maritum ejus Scipionem percentaretur, cur sine uxore discubisset.' *Casaub.*

Non cessavit omni oratione filiam et alumnam, et in gremio suo natam atque educatam prædicare] Quid hoc stultius aut magis absurde poterat dici? Nam qui nuptias appetunt personarum sibi conjunctarum, id potius agunt, ut cognationem dissimulent, aut penitus negent. At Claudius tam fatuus fuit, ut, Agrippinam subinde filiam et alumnam appellitans, siuæ ἀνομίας et flagitii circumstantes sedulo admoneret. Filia nuptias appetere, nefas est omnium maximum; proximum huic, alumnae, quæ quidem filia γνησίας loco fuerit habita. Imperatoris Justiniani sunt verba: 'Nec enim homo sic impius invenitur, ut quam ab initio loco filiae habuit, eam postea in suo collocet matrimonio.' Vide legem xxvi. Cod. de nuptiis. *Idem.*

Quod adulto jam filio privignum adoptaret] Pallas stimulabat Claudium, consuleret Reip. Britannici pueritiam robore circumdaret. Sic apud Divum Augustum, quamquam nepotibus subnixum, viguisse privignos, a Tiberio super propriam stirpem

Germanicum assumptum. Se quoque accingeret juvene, partem curarum capessituro. His evictus, biennio majorem natu Domitium filio anteponit, habita apud Senatum oratione in eundem, quem a liberto acceperat, modum. Tacitus.

CAP. 40. *Laniis ac vinariis*] Græce κρεπωῶλαι et οἰνοπῶλαι. Sed vinarii nomen apud Latinos rarius, quo tamen etiam Plautus est usus. Apud Lampridium quoque Alexandro lego ‘corpus vinariorum.’ Eademque ratione in vetustis marmoribus pomarios et olearios memini legere, pro his qui poma, aut olenum vendunt. Ulpian. de Ædilit. edicto vinarios vocat servos vino deditos. *Torrent.* Cicero, in orat. pro Fonteio, meminit ‘portorii vinarii’ et ‘criminis vinarii,’ hoc est, vectigalis, et fraudis in eo factæ.

Unde solitus esset vinum olim et ipse petere] Apud veteres vilissimorum tantum hominum fuit e taberna vinum petere, non e cella sua. Cicero in L. Pisonem: ‘Pistor domi nullus, nulla cella: panis et vinum a propola atque de cupa.’ Plutarchus in Timoleonte, loquens de Dionysio juniore Corinthi in summa tenuitate post amissam tyrannidem degente: οὐδὲν γὰρ οὔτε φύσεως ὁπότε καιρὸς, οὔτε τέχνης, ὅσον ἐκεῖνο τύχης ἔργον ἐπεδείξατο, τὸν Σικελίας ὀλίγον ἔμπροσθεν τύραννον, ἐν Κορίνθῳ διατρίβοντα περὶ τὴν ὀψόπωλιν, ἢ καθήμενον ἐν μυροπωλίῳ πίνοντα κεκραμένον ἀπὸ τῶν καπηλείων. Hic locus Plutarchi, et quid sit ‘vinum de cupa’ apud Ciceronem explicat, et quam insulse Claudius princeps hæc de se verba apud senatum fecerit. Aliud est ‘petere vinum de cuppa’ apud beatum Augustinum libro nono Confessionum, capite octavo. Vise locum. *Casaub.*

Quod pater ejus] Vid. Ner. c. 16.

Inducta teste] Hoc contra leges factum videtur, quæ a dicendo testimonio fæminas excludunt: nisi fuerit

crimen læsæ majestatis: tunc enim mulieres audiuntur: et conjurationem Catilinæ Fulvia mulier detexit, et M. Tullium Consulem indicium ejus instruxit. *Beroald.*

Ornatricæ] Differunt ornamenta muliebria, qualia sunt inanres, armillæ, viriolæ, a vestimentis, ut Jcti nostri tradunt l. xxvi. et xxxviii. de aur. arg. Quæ ergo ornamenta servabant, aut ornandi officium præstabant, ornatrices vocabantur. Quo vocabulo usus Marcian. lib. lxxv. de legatis iii. et Festus in ‘Acus.’ Sed et in marmoribus antiquis ornatricæ, tonstrix, sarcinatrix, ab ornamentis, a veste, a mundo muliebri, inter muliebria officia invenias. *Torrent.*

Ego tibi Theogonius videor] Tanquam per interrogationem diceret Claudius, se videri ex Diis genitum: hoc enim significat Theogonius. quod videtur quadrare cum sequente λογιάτατος. *Beroald.* Scribe cum Pithæi libris *Telegennius*. Inter gentes Romanas fuit et isto nomine una. Lapis vetus, ejus mihi testis et index Josephus Scaliger: DIS. MANIBUS C. TELEGENNI. OPTATI. ‘Non dubito,’ inquit idem Scaliger, ‘quin hæc vera apud Suetonium lectio.’ Fuit autem *Telegennius* hic notæ aliquis fatuitatis homo per illa tempora. *Casaub.* Legi in pervetusto codice: *Quid, ego tibi telæ Genius videor?* Omnibus rebus Genium antiqui præficiabant. erit igitur ‘telæ Genius’ dictum, pro infimo et abjecto: ut ‘Jovis’ contra ‘Genius’ diceretur de eximio et præstantissimo. *Turneb.*

Λογιάτατος] Lego, λάλει καὶ θίγγανε, ex antiquis et archetypis libris: quod est, loquere, sed verberibus parce: parum autem pro dignitate et imperio loquebatur Claudius ista usurpans, quasi plagas et verbera veritus, ut jure inconsiderati hominis verba a Tranquillo notentur. *Idem.* Ejusdem lectionis non obscura vestigia in Codice Salmas. deprehendo.

CAP. 41. Historiam] Historiarum Claudii meminit Plin. lib. XII. c. 17. Sueton. sup. 21. Sed et quod scripsisse Claudium refert Plin. lib. VII. c. 3. hippocentaurum in Thessalia natum eodem die interiisse, ex historiis ejus sumptum arbitror. *Torrent.*

Auditorio commisisset] Hoc est, veluti in certamen ac contentionem varie judicantium coniecisset. hoc enim est 'committere.' De quo Aug. c. 84. et Calig. c. 53. *Idem.*

Refrigeratus sæpe a semet ipso] Id est, sibi ipse in causa, cur minore studio audiretur, ob cachinnos scilicet, qui inter recitandum subinde ei recurrerent. Ab eadem mente scriptum Plinio lib. VI. Epist. 15. 'Interim Paulo (de recitante loquitur) aliena deliratio aliquantum frigoris attulit.' *Torrent.* In vita Lucani legitur, Lucanus 'ægre ferens, recitante se, subito, ac nulla nisi refrigerandi sui causa, indicto senatu, cum recessisset Nero, neque verbis adversus principem neque factis extantibus temperavit.' Vocem frigus ita usurpat Seneca pater Controversiarum libro secundo. Nec alienum est ab hoc loco, quod notant Græci Grammatici: Οἱ ἀρχαῖοι, inquit, τὰ μὲν ἀηδῆ καὶ λυπηρὰ ἀπὸ τῶν ψυχρῶν ὀνόμασαν· τὰ δὲ ἡδέα καὶ τερπνὰ ἀπὸ τῶν θερμῶν. *Casaub.* Adde quæ notantur Aug. capite 66. ad illa, 'rigoris suspicione.'

A matre et ab avia] De matre Antonia, III. viri filia, satis constat. Aviam quoque, maternam intelligo, Octaviam, Antonii uxorem, de cujus erga maritum affectu præclare Plutarch. Quamquam ne Livia quidem fortassis scribentem æquo animo tulerit, cujus ante Augustum maritus et ipse Antonii partes secutus sit. *Torrent.*

Prioris materiæ] Historiæ scriptæ a cæde Cæsaris.

Posterioris] Materiæ, quam cœpit a pace civili.

De vita sua] Ut alii multi Principes, de quibus Aug. c. 85.

Adversus Asinii Galli libros] Asinius Pollio ille luculentus orator filium habuit Asinium Gallum: quem, ut autor est Seneca in Declamationibus, reliquit magnum oratorem. Is libros scripsit de comparatione patris, et Ciceronis: in quibus patrem Ciceroni longe anteponebat: quod significat Plinius sic scribens in VII. Epistolarum: 'Cum libros Galli legerem, quibus ipse parenti ausus de Cicerone dare palmam decusque.' Claudius adversus hos Asinii Galli libros condidit instar Apologeticæ defensionem Ciceronis. *Beroald.* De Asinio Pollione, et Asinio Gallo, qui Ciceronem insectati ambo, inde eruditionis et eloquentiæ gloriam captarunt, sæpe Quinctilian. Gell. quoque lib. XVII. c. 1. et passim. Seneca Declamation. et Controvers. libris.

Novas etiam commentus est litteras tres] Totidem etiam Tacitus ait. Planissime tres Claudius repperit. Æolicum Digamma, cujus facies litteræ ¶ inversæ. Quintilianus: 'Nec inutiliter Claudius Æolicam illam ¶ ad hos usus litterarum adjecerat.' Hanc tamen non Claudius solus inter litteras habendam censuit, sed et Varro: si credimus Annæo Cornuto. Hoc digamma etiam hodie in lapidibus: TERMINAVIT. AMPLIAVITQUE. et, DIPI AVGVSTI. De hac ergo clarum. Secundam eruo e Prisciano lib. I. 'S et P loco Græcæ Ψ fungitur. Pro quo Claudius Cæsar antisigma hac figura Ϟ. scribi voluit: sed nulli ausi sunt antiquam scripturam mutare.' Antisigma ideo, quia duo sigmata obverso dorso Ϟ. Hac enim semilunæ figura prisce Græci sigma formabant. In tertia littera hæremus, nec auxilio est Grammaticorum manus. *Lipsius.*

In plerisque libris ac diurnis] De libris actorum intelligo, non de privata scriptura. Ut fortassis in libris ac-

torum diurnorum legendum sit, quod Sueton. veterum more dimidiatis dictionibus ACT. DIUR. exaraverat. De quo lector cogitet. Sic nimirum et apud Tacitum Annal. III. 'Scriptura actorum diurna,' et 'acta Urbis diurna' lib. XIII. Sed et absolute 'populi Romani diurna' dixit lib. XVI. Sæpe etiam Plin. 'invenitur in actis,' 'legitur in actis.' *Torrent.*

CAP. 42. *Cum utroque sermone nostro sis peritus*] Cod. Salmas. *paratus.*

Oratione] Scilicet Græca, et hoc contra institutum antiquorum, qui perseveranter custodiebant, ne Græcis unquam nisi Latine responsa darent: quin etiam ipsos Græcos per interpretem Latine loqui cogebant, nulla in re togam pallio subjiciendam arbitantes. *Beroald.*

Non temere aliud dedit] Mirum, integrum Homeri versum pro signo ab Imperatore Rom. datum: nam plerumque uno aut altero verbo signum dabant. Qualia, Victoria, Palma, Triumphus, Virtus, Jupiter, Mars, Venus, Cupido, Priapus, Æquanimitas, Optima mater, et similia. Idem tamen refert Dio; et tessera huic non dissimilis apud Sueton. Galb. cap. 6. *Torrent.*

Ἄνδρ' ἐπαμύνασθαι] Exstat *Odyssea* II.

Καρχηδονιακῶν] Conditores Carthaginis fuere Xorus et Carchedon: ut autem Romani ipsique Carthaginenses existimant, Dido. Appianus.

Veteri Alexandria Museo alterum additum ex ipsius nomine] Musæum (vel *Musium*, ut scribitur in antiquis libb. et hic et apud alios) Alexandria appellatum est collegium doctorum virorum, qui publico sumtu ibi alebantur, ut litterarum studii vacarent. Philostratus in vita Dionysii Milesii sophistæ: Τὸ δὲ Μουσεῖον τράπεζα Αἰγυπτία ξυγκαλοῦσα τοὺς ἐν πάσῃ τῇ γῆ ἑλλογίμους. Idem in Polemone, κατέλεξε δὲ αὐτόν. Hadrianus, καὶ τῷ τοῦ Μουσείου κύκλῳ ἐς τὴν Αἰγυπτίαν

σίτησιν. Vide et Dionem Chrysostomum in Oratione Alexandriae habitata. Musei hujus institutio antiquissima est: ac videtur a Ptolemæo Philadelpho, qui Biblia Græce vertenda curavit, et bibliothecam illam admirabilem comparavit, institutum: redacta vero Ægypto in provinciæ formam, non minore liberalitate doctos ibi Augustus, Tiberius, cæterique principes foverunt. Extat et Tyanei Apollonii epistola missa τοῖς ἐν τῷ Μουσείῳ σοφοῖς. Huic Museo alterum a Claudio adjectum 'Claudium' est appellatum. Meminit ejus, quod sciam præter Sueton. unus Athenæus libro sexto. *Casaub.*

CAP. 43. *Britannicum arctius complexus, hortatus est, ut cresceret*] De Narcisso idem Tacitus narrat.

Ὁ ἔρως δ' ἐπέλεγεται] Hæc scriptura est cod. Viterbiensis, et veteris Romanæ editionis. Memmii, Pithæi et Lislæi præferunt, quod Turnebus vulgavit, ὁ τρώσας πείσεται. Placet vero unice quod Petrus Victorius divinavit, ὁ τρώσας καὶ ἰάσεται. Proverbium est ex oraculo natum, quod olim Telepho est editum. Enstathius: Ὡς δὲ ὁ Τήλεφος τὸ τραῦμα εἶχεν ἀθεράπευτον χράται. καὶ ὁ χρησμός ἀνείπε τὸ θρυλλούμενον, ὡς ἔρα ὁ τρώσας ἰάσεται. Eadem verba apud Lycophronis Græcum interpretem. *Casaub.*

CAP. 44. *Delatores multorum criminum*] Narcissus in primis criminabatur Agrippinam, eique impudicitiam objectabat, cum Pallante adultero potiretur.

Ubi autem, et per quem dato, discrepat] Ut Taciti narratio est, non Romæ, sed vel Sinuessæ, vel in itinere quo Sinuessam pergebat, occisis prima fronte videatur: sed attendenti quæ de Agrippina narrentur Tacito, mortuum Claudium in palatio non erit dubium. *Casaub.*

Halotum spadonem prægustatorem] De quo Tacitus: 'Is,' inquit, 'inferre epulas, et gustu explorare sole-

bat.' Exstat et hæc Romæ in hortis Julii III. Pont. Max. Inscriptio: DIS MANIBVS. TI. CLAVDI. AVG. LIB. ZOZIMI. PROCVRAT. PRAEIVSTATORVM CLAVDIA. ENTOLE. CONIYX. VIRO. BENEMERENTI. ET. CLAVDIA. EVSTACHYS. FILIA. PATRI. PIENTISSIMO. Haloti autem hujus mentio infr. Galb. c. 15. *Torrent.*

Quæ boletum medicatum avidissimo ciborum talium obtulerat] Boleti per se non occidunt. Ὑπὸ τῶν βολητῶν μόνων, inquit Galenus, οὐδεὶς ἰστόρηται τεθνεώς. At Claudii boletus medicatus fuit, ut omnes scribunt. De hoc scribit Ptolemæus Hephæstionis Ἐὼς Κλαύδιον κούσα ἡ μήτηρ, βολητῶν τοὺς μύκητας ἐπιθυμήσασα φάγοι, καὶ Κλαύδιος μύκητας πεφαρμακευμένους φάγων, ἀποβιφή. *Casaub.* Hinc titulus libelli Senecæ ἀποκοκύντῳσις, et quod boletos Deorum cibum appellabat Nero. Sed et Juvenalis Sat. v. 'Boletus domino; sed qualem Claudius edit, Ante illum uxoris, post quem nil amplius edit.' Cui simile illud Martialis, 'Boletum, qualem Claudius edit, edas.' *Torrent.*

CAP. 45. *Acilio Aviola]* Aviolam consularem virum in rogo revixisse, et quoniam subveniri non poterat, prævalente flamma, vivum crematum esse, Valerius Pliniusque prodiderunt.

LXIII. *ætatis, imperii XIII. anno]* Tempus vitæ nec Dio nec Suetonius exacte notarunt: quippe dum ambo ἀπαρτιλογούσιν, ambo veritatem deserunt. Sed hic fere Suetonii mos est, ut annum inchoatum pro pleno numeret. Quare male ariolantur, qui ex Dione volunt scribi in nostro LXIII. *ætatis.* Nam præter omnes veteres codices tuentur vulgatam Eutropius, Pæranus, et alii, qui e Suetonio acceptum eum numerum servant. Vixit autem Claudius κατὰ τὸν ἀκριβῆ λογισμόν annos LXIII. menses duos, dies XIII. *Casaub.*

Et in numerum Deorum relatus]

Plinius in Pan. 'Dicavit cælo Tibertius Augustum; sed ut majestatis numen induceret; Claudium Nero, sed ut irrideret; Vespasianum Titus, Titum Domitianus; sed ille, ut Dei filius, hic frater ut videretur. In sideribus patrem (Nervam) intulisti, non ad metum civium, non in contumeliam numinum, non in honorem tuum; sed quia Deum credis.' Quibus vero ritibus Deorum ordinibus inserere Cæsares soleant, ex parte dicit Dio in consecratione Augusti lib. LVI. Sed accurate imprimis, atque eleganter, rem omnem describit Herodianus lib. IV. Quod vero miremur, in numismate veteri habemus et consecrationem Constantini M. licet Christiani. In eo anima ejus, linteo velata, cætera nuda, in cælum vehitur quadrigis, brachioque exserto excipitur a brachio cælitus porrecto. Subscriptum vero, CONS. hoc est, CONSECRATIO. Sed hanc, Christiano sensu accipere malo, non de immortalitate in terris a mortalibus collata, sed de cælorum gloria donata divinitus. *Vossius.* Lepidissime de Claudii consecratione Dio: Ἀγριππῖνα δὲ καὶ ὁ Νέρων πενθεῖν προσεποιούντο ὃν ἀπεκτόνεσαν, ἔς τε τὸν οὐρανὸν ἀνήγαγον, ὃν ἐκ τοῦ συμποσίου φοράδην ἐξενηνόχεσαν. Templum illi in Britannia dicatum, ex Senecæ Ludo discimus: 'Parum est,' inquit, 'quod Templum in Britannia habet, quod hunc barbari colunt, et ut Deum orant.' De eo sic Tacitus Annal. XIV. 'Ad hæc templum, divo Claudio constitutum, quasi ara æternæ dominationis adspiciebatur; delectique sacerdotes specie religionis omnes fortunas effundebant.' Quod autem divinitatis honorem, a successore destitutum, recepisse per Vespasianum dicitur, eo pertinet, quod is templum Claudii in Cælio monte, ceptum quidem ab Agrippina, sed a Nerone prope funditus destructum, excitavit. *Vesp. cap.*

CAP. 46. *Exortus crinitæ stellæ, quam cometen vocant*] Cometas Græci vocant, nostri crinitas, horrentes crine sanguineo, et comarum modo in vertice hispidas. Terrificum magna ex parte sidus, ac non leviter pitatum, ut civili motu Octavio Consule, iterumque Pompeii et Cæsaris bello. In nostro vero ævo circa veneficium, quo Claudius Cæsar imperium reliquit Domitio Neroni, ac deinde principatu ejus, assiduum prope ac sævum. Plinius.

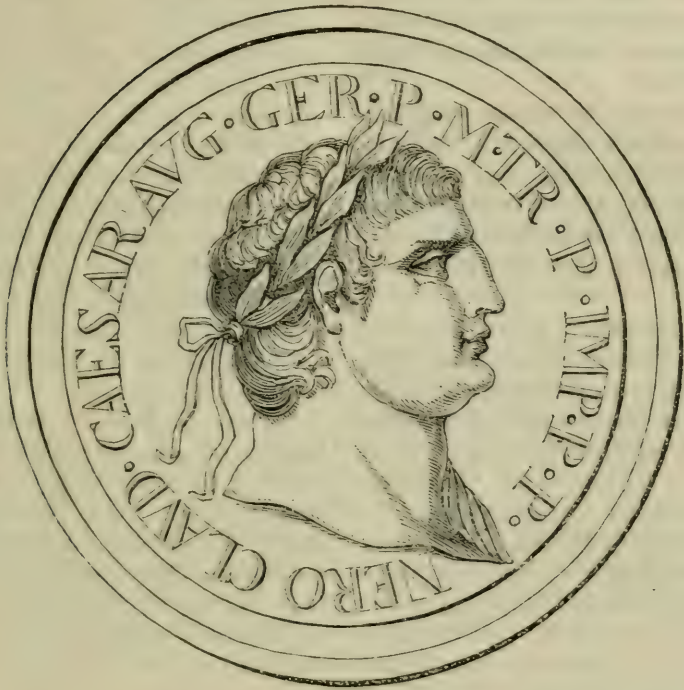
Tactumque de cælo monumentum Drusi patris] Exitus Claudii a cometa tam diu viso, pluvia sanguinolenta, fulmine in signa prætorianorum militum delato, spontanea templi Jovis Victoris apertione, examiæ apum

conglomerato, præmonstratus fuit. Dio Cass.

Ex omnium magistratum genere] Tacitus extremo libri XII. sigillatim enumerans, Quæstorem, Ædilem, Tribunum, Prætorem, et Consulem defunctos narrat. Unde qui Magistratus tum dicerentur intelligimus. Sunt tamen, qui Tribunos pl. Magistratum in numero fuisse negent, præsertim Plutarchus Quæstione LXXXI. Rerum Romanarum. *Torrent.*

Abominantibus qui audiebant] Id est, omen, quod verbis principis inesse videbatur, non accipientibus. Talia enim, prout ab audientibus acciperentur, aut portendere aliquid, aut vana esse existimabant.

NERO CLAUDIUS CÆSAR.



Germana, conjux, nata Cæsarum et mater,
 Ut omne Divum munus una consumsit
 Non chara Divis! quippe Cæsarum genti
 Ex se datura triste funus Augustæ.

J. Schildius.

CAP. I. *Ex gente Domitia duæ familiæ*] Gens quid a familia differat, ex Sigonio notamus ad cap. 1. Aug.

Juvenes gemini] Hi Castores fuisse creduntur, quos pro Romano imperio semper excubuisse pluribus exemplis ostendit Val. Max. lib. 1. cap. 8. Præsentem vero historiam narrat Plutarch. Paulo Æmilio; narrat et Dionysius lib. vii. barbæ tamen mutatæ non meminit. Extant etiam ve-

teres denarii, in quorum uno Romæ effigies, ascriptum, ROMA, altera vero parte juvenes duo hastati, atque equi duo bibentes, cum hac inscriptione, A. ALBINVS. SEX. F. nam A. Postumio Albino Dictatore ea contra Latinos ad lacum Regillum Diis juvantibus victoria contigit, A. U. CCLVII. *Torrent.*

Augustiore forma] Livius: 'Species viri majoris, quam humano habi-

tu, angustiorisque.' De hac loquendi ratione diximus alibi. Cod. Salmas. habet *auctiores forma*.

In fidem majestatis] Ut fidem facerent, se Deos esse, et divina majestate præpollentes: quæ a magnitudine dicta est, ut ait Festus Pompeius. A majestate Jovem Majum dixere, ut docet Macrobius in primo. Uxor quoque Vulcani Majesta vocitabatur: quam quidam Maiam appellant. *Beroald.*

CAP. 2. *Jus sacerdotum subrogandorum a collegiis ad populum transtulit*] Quod postea Sylla mutavit, antiquata lege Domitia, quam extremo Ciceronis consulatu Labiennus retulit, annitente Cæsare. Dio lib. xxxvii. *Casaub.*

Ac in consulatu] Errat Suetonius, ac duos Domitios patrem ac filium confundit, ut ratio temporum docet, ac pridem moniti sumus a viris doctis, qui Fastos concinnarunt. *Casaub.* In A. U. C. dcxxxii. Obsequens et Cassiodorus Consules edunt Cn. Domitium et C. Fannium, Fasti Græci Ahenobarbum et Fannium, quorum Cicero meminit in Bruto, et Plinius libro II. cap. 32. C. Domitius hic est, qui a Tranquillo Neronis Imperat. atavus appellatur. Cn. Domitium filium Obsequens et Cassiodorus cum C. Cassio Consulem faciunt. A. dclviii. Græci hic quoque pro Domitio Ahenobarbum ponunt. Interjecti igitur sunt inter utriusque Domitii, patris et filii, consulatus anni xxiv. *Onuphr. Panvin.*

Allobrogibus Arvernisque superatis] Domitius Ahenobarbus, et Fabius Maximus, ipsis quibus dimicaverant in locis, saxæas exstruxere turres, et desuper exornata armis hostilibus tropæa fixere: quum hic mos inusitatus fuerit nostris. Nunquam enim populus Romanus hostibus domitis victoriam suam exprobravit. *Florus.*

Elephanto invectus] In hoc imitaba-

tur Annibalem, et Porum regem Indorum, qui elephanto vectabantur. In hoc autem Allobrogico bello Romanos habuisse elephantos, testantur Historici, scribentes, quod maximus barbaris terror elephanti fuerint, immanitati gentium pares. *Beroald.*

Licinius Crassus] Alii, *L. Crassus*. Id enim magno illi oratori Crasso prænomen fuit, et sic eum vocat Plinius, omisso gentis nomine, lib. xvii. cap. 1. ubi Domitii et Crassi censuræ et jurgii meminit.

Non esse mirandum, &c.] Crassus alludens ad nomen Ahenobarbi, mordaciter usus scommate est, ducto ex nominibus metallorum æris, ferri, plumbi; ita ut per os ferreum, durum et inflexibile; per cor plumbeum, lividum Domitii ingenium, necnon obtusum et ponderosum, intelligi vellet. *Beroald.*

Cui esset os ferreum] Dicterium in homines impudentes jactitatum: quos similiter Græci vocabant χαλκοπροσώπους. B. Chrysost. adversus Judæos: Ἄκουε τί φησιν ὁ μεγαλοφρονότατος Ἡσαΐας. Γινώσκω ὅτι σκληρὸς εἶ σὺ (πρὸς τὸν λαὸν τὸν Ἰουδαϊκόν) καὶ νεύρον σιδηροῦν ὁ τράχηλός σου (τουτέστιν ἀκαμπές) καὶ τὸ μέτωπόν σου χαλκοῦν τοῦτ' ἔστι ἀνάλσχυτον. οὕτω γοῦν καὶ ἡμῖν ἔθος πολλάκις, τοὺς ἐρυθριῶν μὴ εἰδότες χαλκοπροσώπους καλεῖν. *Catullus*: 'ruborem Ferreo canis exprimamus ore.' Lege Artemidorum libro primo, capite 24. *Casaub.*

Hujus filius Prætor Cæsarem] Vide Suetonium Cæs. c. 25.

Per factionem] Pompeianorum scilicet, et eorum qui Cæsarem oppressum cupiebant.

Acie Pharsulica occubuit] Non in acie ipsa, sed post prælium ex castris in montem fugiens, ab equitibus interfectus est. De ejus morte Lucanus et Cæsar de B. C. *Torrent.*

Qui id sibi prudens ac sciens minus noxium temperasset] Rebus suis desperatis, a medico venenum poposcit,

idque ut moriturns bibit. Statim vero audito, Cæsarem mira humanitate captos hostes persequi, deploravit suam sortem, et consilii celeritatem: cumque eum medicus bono esse animo jussisset, incredibili gaudio affectus surrexit, et Cæsarem adiit. Plutarch.

De mediis] Cæsar c. 75. 'Denunciante Pompeio pro hostibus se habiturum qui Reip. defuissent, ipse medios et neutrius partis suorum sibi numero futuros pronuntiavit.'

CAP. 3. *Is inter conscios Cæsarianæ necis, quamquam insons*] Caussam ejus contra Octavium tnetur Antonius apud Appianum v. Ἐμφυλ. jure damnatum negans, cum tempore necis Cæsarianæ nondum senatoria ætate esset. Ita accipio Appiani hæc verba: Ἀνρόβαρβος δὲ οὐκ ἔστι τῶν ἀνδροφόνων, ἡ δὲ ψῆφος αὐτῶ κατ' ὄργην ἐπῆκται. οὐδὲ γὰρ τῆς βουλῆς πω τότε μετείχεν. Casaub.

Damnatus lege Pedia] Lege Pedia, quam Consul Peditus, collega Cæsaris, tulerat, omnibus, qui Cæsarem patrem interfecerant, aqua ignique damnatis interdictum erat. Velleius.

CAP. 4. *Serviliæ Naidis*] Naidis cognomen libertinam fuisse arguit. Torrent.

Emptorem familiæ pecuniæque] Familiæ nomen interdum ad personas refertur. Cum ad res, pecunia omnis ac bonorum substantia eo continetur, ut in XII. tabb. 'proximus agnatus familiam habeto.' Et familiæ erciscundæ judicium est, quod de hereditate dividenda instituitur. Sed et Terent. Heautontimor. cum ait, 'Decem dierum vix mihi erit familia,' decem diebus rem universam absumptum iri significat. Dicis autem causa adhibebatur familiæ emptor, non ipse heres, sed ut testator vivens quodammodo bona sua alienasse videretur, quæ demum post mortem ejus heres acciperet. Qua de re Ulpian. Institut. tit. de testa-

mentis. Torrent. De more per æs et libram emendi, habes ex Hottomanno ad caput 64. Augusti.

Germanico bello] Quod Augusti auspiciis post Drusi mortem Tiberius gessit, qui et postea, prosequentibus eum Legatis, quibus ornamenta triumphalia impetraverat, triumphavit. Tib. c. 20. Torrent.

Via sibi decedere] Quum minores magistratus majoribus decederent. Subell.

Produxit in scenam] Quod, quia sine ingenti impendio fieri non poterat, idcirco profusum dixit. Credibile est enim, matronas, et viros honesto ordine locatos, ad famam prorsus abjiciendam, sine majore quadam spe præmii, induci non potuisse. Idem.

Tanta sævitia] Quod temere nimis jugulari jubebat gladiatores, nec cuiquam parceret, ut de Claudio vidimus c. 34. At Nero munere quorundam suo ne noxios quidem occidit. Infra c. 12. Torrent.

CAP. 5. *Caii Cæsaris*] De quo, et fratre ejus Lucio, ab Augusto adoptatis, in Augusti vita. Et Tib. cap. 12. 'privignum Caium, orienti præpositum.'

E cohorte amicorum] Ita Seneca i. de Clem. c. 10. 'Totam cohortem primam interioris admissionis.' Idem pulchre, et ad cohortis vocabulum satis apposite, VI. de Benef. c. 33. 'Non sunt isti amici, qui agmine magno januam pulsant, qui in primas et secundas admissiones digeruntur. Consuetudo ista vetus est regibus, regesque simulantibus, populum amicorum describere.'

Argentarios pretiis rerum cœmtarum] Argentarii, quorum maximus tum apud Græcos, tum apud Rom. usus, non solum fenebri collocandæ pecuniæ, servandisque rationibus operam dabant, sed et res quædam vendendæ ipsis committebantur, præsertim auri, atque argenti species, nummi

veteres, vasa cœlata, gemmæque, et lapides. Exemplum apud Scævolum l. LXXXVIII. de solutionibus. Unde etiam ἀργυροπράται vocantur a Justiniano l. pen. de pignorib. et Novell. const. CXXXVII. Adde Suidam in ἀργυράμοιβος, et κολλεκτάριος. Quin et auctionibus eos præfuisse, (quod Beroaldus quoque monuit,) non solum docet nos Senecæ locus proœmio Declamat. sed et Quinctilian. lib. XI. c. 1. cum de Hortensii memoria loquitur, qui, dimissa auctione, quid cuique venditum fuisset, argentariorum tabulis reddidit. M. etiam Antoninum leges tulisse ‘de mensariis, et auctioribus’ apud Capitolinum legimus. Mensarii autem iidem qui et argentarii. Unde ‘in foro de mensa emere’ apud Apuleium Apol. 1. et ‘mensæ rationes’ apud Gellium lib. XIV. cap. 2. Hinc igitur intelligimus, quomodo rerum coëmptarum pretiis argentarii defraudaverit Domitius; tanto equidem majore impudentia, quod argentariorum publica erat fides. *Torrent.* Eorum etiam mentio fit Aug. cap. 3. et plura de iis idem *Torrent.* ad c. 5.

In prætura mercede palmarum aurigarios fraudaverit] Ut bestiarum dicuntur, tam ii qui cum bestiis committuntur, quam qui bestias curant, sic aurigarii quoque dici quidem posse videntur, etiam ii qui aurigantur. Quo sensu mercedem palmarum hic interpreter aurum quod victoribus dabatur, de quo Claud. c. 21. Verum eos potius accipi debere arbitrator, qui ornandi instruendique agitantes curam gerunt, ut palmarum merces sit id quod præter palmas, ipsis victoribus, recepto a Græcis more, donandas, eorum magistris, seu curatoribus etiam debebatur. Ut autem ‘aurigarios’ hic, sic ‘quadrigarios’ dixit Sueton. inf. c. 16. ‘trigarios’ Plin. lib. XXIII. qui Plinii locus, quam dixi, aurigarii significationem confirmat. *Torrent.*

Domini factionum] Factionum dominos intelligo, qui, cum quatuor essent factiones, suæ quisque factioni præerant, ac Circi jura tuebantur, ideoque fraudatos palmario aurigarios querebantur. De his exstat Lanuvii hæc inscriptio: M. AVRELIO LIBERO. PATRI. ET. MAGISTRO. ET. SOCIO. DOMINO. ET. AGITATORI. FACTIONIS. PRASINAE. AVRELIVS. CAECILIVS. PLANETA. PROTOGENES. OB. III. PALMAR. HOC. DONVM. VOVIT. NATIVONE. AFR. Erant autem diversa cuiusque factionis officia atque functiones. Nam præter aurigarios, de quibus jam dictum est, etiam aurigatores et agitantes, et conditores, succonditoresque, tentores item, ac viatores, postremo medicos etiam factionis in vetustis marmoribus legimus. Quibus omnibus qui præerant, quique gregem ducebant, domini vocabantur. *Idem.*

Repræsentanda præmia] Id est, statim exsolvenda. Ita extremo Augusto: ‘quam summam repræsentari jussit.’ Item Claud. cap. 34. ‘pœnasque parricidarum repræsentabat:’ ad quem locum Casaubonum vide.

Majestatis quoque et adulteriorum] Sub Tiberio accusata impietatis in Principem Albucilla: annectebantur, ut conscii, adulteri ejus. Inter quos Cn. Domitius. Tacit. Annal. VI. sub finem, huic loco lumen præferens. *Torrent.*

Decessitque Pyrgis] Virgilius Æneidos x. ‘Et Pyrgi veteres, intempestæque Gravisæ.’ Hoc castellum nobilissimum fuit eo tempore, quo Thusci piraticam exercuerunt. Nam illic metropolis fuit, quod postea expugnatum a Dionysio tyranno Siciliæ dicitur, de quo Lucilius: ‘Scorta Pyrgentia.’ Servius.

Ex Agrippina, Germanico genita] Hæc optimi parentis pessima filia, primum Passieno Crispo bis Consuli nupta, inde Cn. Domitio a Tiberio tradita defuncto marito, sollicitatis

nequicquam Galbæ nuptiis, tandem in Caii fratris fœdissimo contubernio vixit. A quo mox exoletis objecta, atque in exilium acta, cum rediisset, patruo suo Claudio post Messallinæ necem incestis nuptiis conjuncta, parto tot parricidiis Neroni filio Imperio, ab eodem imperfecta periit, eo tantum memoranda, quod (ut auctor est Tacit.) in oppidum Ubiorum, ubi edita fuerat, veteranorum coloniam deduci curavit, quæ hodie quoque, tota Germania celebris, ejus nomen servat. *Torrent.*

CAP. 6. Tantum quod exoriente sole, pæne ut radiis prius quam terra contingeretur] Hoc inter præsagia quæ Neroni imperium portenderunt, ita commemoratur a Dione: *Ἀκτῖνες τικτόμενον αὐτὸν ὑπὸ τὴν ἕω ἐξ οὐδεμιᾶς τοῦτῃ λίου φανερᾶς προσβολῆς περιέσχον.* id est, *nascentem eum sub auroram radii circumfulserunt, a Sole, quod quidem appareret, non immissi.* Casaub.

Terra contingeretur] Aug. cap. 5. 'se esse possessorem, ac velut æditiuum soli, quod primum D. Augustus nascens attigisset.' Ad quem locum Bononiensem Commentatorem consule. Sed nec Plinii verba hoc loco prætereunda sunt: 'In pedes procedere nascentem, contra naturam est: suo argumento eos appellavere Agrippas ut ægre partos.' Et paullo post: 'Neronem quoque paullo ante principem et toto principatu suo hostem generis humani, pedibus genitum parens ejus scribit Agrippina.' Lib. VII. cap. 8.

Ejusdem futuræ infelicitatis signum] In V. C. est *felicitatis.* F. Ursinus.

Die lustrico] Lustrici dies infantium appellantur, puellarum octavus, puerorum nonus, quia his lustrantur, atque eis nomina imponuntur. Festus. An caussa est naturalis, quod prius puellis? fœmina enim citius augetur, ad vigorem pervenit atque absolvitur, quam mas. Dies porro post septimam sumunt. Septima

enim periculosa est infantibus, cum alias, tum quod ea die umbilicus decedit plerisque, quod antequam fit, plantæ quam animali similior est infans. Plutarch. Septimam tamen apud Græcos ei rei dicatam fuisse, constat testimonio Aristotelis libro VII. de histor. animal. M. Antoninus Imp. intra tricesimum diem nomen liberis imponere jussit, autore in ejus Vita Capitolino. Multa de lustrationibus veterum, ad hunc Tranquilli locum congerit Marcell. Donat.

Ut infanti quod vellet nomen daret] Nomen pro prænomine accipio: gentis enim nomen manebat, prænomina atque interdum cognomina pro arbitrio imponebantur, ut tandem etiam ipsa nomina, labente imperio. *Torrent.*

Ejus se dixit dare] Verum fuit Caligulæ præsagium: Nam Claudius Nero dictus est, ubi insertus fuit per adoptionem familiæ Claudiorum. *Be-roald.*

Matre relegata] Caligula capite 24. et 29.

Crispi Passieni vitrici] Ei enim primo Agrippina nupsit, inde etiam Domitia. Duas itaque sobrinas uxores habuit. Laudatur sæpe a Seneca, extremo lib. I. de Benef. et principio I. IV. Quæst. natur. Bis Consulem, et oratorem vocat Plin. lib. XVI. 44. ac celebre ejus de Caio Principe dictum refert Tacit. 'nec servum meliorem ullum, nec deteriolem dominum fuisse.' *Torrent.*

Meridiantem] Salmasius ad caput 38. Calig.

Dracone e pulvino se proferente] Vulgabatur affuisse infantia ejus dracones in modum custodum: fabulosa res, et externis miraculis adsimulata. Nam ipse, haud quaquam sui detractor, unam omnino anguem in cubiculo visam narrare solitus est. Tacitus.

Armilla inclusas] A Plinio morbo-

rum remedia referuntur, quæ inclusa armillæ gestabantur. *Beroald.*

CAP. 7. *Undecimo atatis anno a Claudio adoptatus est*] Ex Tacito clarum debuisse scribi *duodecimo*, vel *tertio-decimo*, quemadmodum recte Torren-tius observavit. Constant tamen sibi in hoc errore omnes nostri codd. *Casaub.*

Annæoque Senecæ jam tunc Senatori in disciplinam traditus] An ut ipse ad Senecam migravit? Non puto, etsi suadent verba Dionis: Ἡ Ἀγριππῖνα τὸν υἱὸν παρὰ τῷ Σενέκᾳ ἐξεπαίδευε. *Casaub.* Agrippina, ne malis tantum facinoribus notesceret, veniam exsili pro Annæo Seneca, simul præturam impetrat, lætum in publicum rata, ob claritudinem studiorum ejus, utque Domitii pueritia tali magistro adolesceret, et consiliis ejusdem ad spem dominationis uteretur: quia Seneca fidus Agrippinæ memoria beneficii, et infensus Claudio dolore injuriæ credebatur. *Tacitus.*

C. Casari præcipere] Ἀντὶ τοῦ præceptor esse: sic Græci ἀρμόζειν pro ἀρμοστής εἶναι, et apud Philostratum ἐπιστέλλειν pro magister epistolarum esse, ut in Alexandro Seleucense, Μάρκου τοῦ βασιλέως δεδωκότος αὐτῷ τὸ ἐπιστέλλειν Ἑλλήσιν id est, fecerat eum magistrum epistolarum Græcurum. Et in eodem: obiit, inquit, ut quidam aiunt, ἐν Κελτοῖς ἔτι ἐπιστέλλων· οἱ δ' ἐν Ἰταλίᾳ πεπαυμένον τοῦ ἐπιστέλλειν. *Casaub.*

Scutum sua manu prætulit] Sic Galb. c. 6. 'Campestrum decursionem scuto moderatus.' Hujusmodi autem decursionibus etiam in funere virorum principum utebantur. *Claud. c. 1.* Sed hæc exercitii causa ab Augusto instituta, 'campi cursio' appellatur a Vegetio, quem vide. *Torrent.*

Pro Bononiensibus] Bononia patria nostra id temporis igne deflagraverat: tunc Nero pro Bononiensi colonia oravit, impetravitque, ut largitione centies sestertium Bononiæ sub-

veniretur: ex quo nos non parvum deberemus principi Neroni, nisi ille ob scelera detestanda factus esset odium cunctorum mortalium. *Beroald.*

Pro Rhodiis atque Iliensibus] *Claud. c. 25.*

Auspicatus est et jurisdictionem præfectus urbis] Mos et publice et privatim olim religiose servatus. *Columella lib. xi. c. 2.* 'Per hos quoque dies abstinent terrenis operibus religiosiores agricolæ: ita tamen, ut ipsi Kalendis Januariis auspicandi causa omne genus operis instaurent.' Mitto quæ aliis sunt observata. Simillimus huic locus habetur apud *Tacitum iv. Annalium* de præfecto urbis Druso, auspicandi gratia tribunal ingresso. *Casaub.*

Præfectus urbis sacro Latinarum] *Vide Claud. c. 4.*

Non translutitias postulationes] Translutiæ postulationes dicuntur accusationes non novæ, nec nuper inventæ, sed aliunde translata: et tales breves esse solent, utpote ex formula transcriptæ, et faciliores explicatu. Sic edicta translutitia veteres dixerunt. Sensus est: Interdixerat *Claudius*, ne patroni causarum ingererent numerosas implicatasque postulationes apud *Neronem*: ne ille adhuc tyrunculus in jure dicendo vexaretur: habendam enim censebat rationem ætatis juvenilis in actione causarum: tamen illi perseveraverunt in proposito, ut maximas plurimasque postulationes pro viribus quisque ingererent. *Beroald.*

Ediditque pro Claudii salute Circenses, et venationem] Ita soliti et gladiatores in harena committi pro salute principis: cujus rei causam ante indicabamus. Id vero *Claudius* cum invidiosum sibi esse intelligeret, munus PRO SALUTE SUA edi prohibuit. *Dio: τοῖς τε στρατηγοῖς τοὺς ἀγῶνας τοὺς δπλομαχικοὺς ἀπηγόρευσε μὴ ποιεῖν, καὶ εἰ δῆποτε ἐπιτελοῖη, ἀλλὰ μήτι γε ὡς καὶ ὕπερ ἑαυτοῦ ΣΩΤΗΡΙΑΣ γιγνο-*

μένων σφῶν ἢ γράφεσθαι ἢ καὶ λέγεσθαι ἐκέλευσε. *Casaub.*

CAP. 8. *Ut de Claudio palam factum est]* Vetus formula qua utebantur cum alicujus obitumdi vulgabant: libro III. c. 22. 'Excessum Augusti non prius palam fecit.' libro IV. cap. 6. 'Et ut demum fato functum palam factum est.' Sic et in Tito capite ultimo, et apud alios. Inde 'palam facere de Republica' apud Senecam, pro Reipublicæ interitum significare, quod Tullius dixit 'palam facere concidisse Rempublicam: ut erudite a Jano Grutero viro doctissimo est observatum. *Idem.*

Inter horam sextam septimamque] Medio diei, III. Id. Octobris. Sic enim Tacit. addens, Agrippinam ex Chaldæorum monitis id tempus attentasse. Quod ergo dicit Sueton. ob totius diei diritatem id auspicandi tempus accommodatius visum fuisse, sic intelligo, ut cum reliquæ ejus diei horæ diræ atque inauspicatæ haberentur, Agrippina illud temporis punctum sumpserit, nota muliercularum superstitione, de qua Juvenal. 'Ad primum lapidem vectari si placet, hora Sumitur ex libro.' *Torrent.*

CAP. 9. *Claudium laudavit]* Postquam ad providentiam sapientiamque flexit, nemo risui temperare, quamquam oratio, a Seneca composita, multum cultus præferret, ut fuit illi viro ingenium amœnum et temporis illius auribus accommodatum. Adnotabant seniores, quibus otium est vetera et præsentia contendere, primum ex iis, qui rerum potiti essent, Neronem alienæ facundiæ eguisse. Tacitus.

Consecravitque] Claud. c. 65. *Vespas.* cap. 9.

Memoriæ Domitii patris honores maximos habuit] Hujusmodi honores expressi sunt in fragmento lapidis Fratrum Arvalium, in quo ita incisum est: IDVS. DECEMB. . . . M. ARVALIVM. NOMINE. IMMO-

Delph. et Var. Clas.

LAVI. IN. SACRA. VIA. MORIAE CN. DOMITI. AHENOBARBI. BM. F. *Ursinus.*

Signum excubanti Tribuno] Sic 'excubitori Tribuno' Claud. cap. 13.

Adscriptis] Adscripti dicebantur, qui in colonias nomina dedissent, ut essent coloni. Alio verbo transcribi dicuntur, ut docet Servius: qui enarrans illud Maronianum, 'Transcribunt urbi matres,' ait: Romani moris verbum est. transcripti enim in colonias deducuntur. *Beroald.*

E prætorio] Ex militibus prætorianis.

Per domicilii translationem] Domicilio ex urbe in coloniam translato, aut certe ita in coloniam adscripti, ut eorum domicilia alibi essent; quod in Novocomensi quoque colonia evenit. *Sabell.*

CAP. 10. *Graviora vectigalia abolivit]* Tradit Tacitus, vectigal quintæ et vigesimæ venalium mancipiorum remissum fuisse a Nerone. Idem induxit abolitionem quadragesimæ, quinquagesimæque, et quæ alia ex auctionibus illicitis nomina publicani invenerant. Idem cogitavit de abolendis cunctis vectigalibus, tanquam id pulcherrimum donum generi mortali daturus: sed eum cohibuerunt Senatores, dissolutionem Imperii docendo, si fructus, quibus Respublica sustinetur, diminueret. *Beroald.* Quintæ et vicesimæ vectigal remissum quidem a Nerone scribit Tacitus, sed specie magis, quam vi, quia, 'cum venditor pendere juberetur, in partem pretii emptoribus accrescebat.'

Præmia delatorum] Erant inter delatores criminum publicorum, quidam quadruplatores nominati, qui quartam partem de proscriptorum bonis, quos detulerant, consequebantur: cum autem lege Papia delatoribus præmia constituta fuissent, Nero ea minuens redegit ad quartas: verbi causa, ut delator, qui pro delatione accipere debebat quadraginta,

Sueton.

5 M

acciperet decem. Videtur autem sensus ille esse congruentior, ut intelligas, Neronem ad quartas rede-
gisse, minuisseque præmia, quæ constituta erant his delatoribus, qui accusabant, deferebantque nomina illorum, qui agerent adversus Papiam legem. Ita enim dicimus delatores Papiæ legis, sicut delatores Juliæ, Pompeiæ, Corneliæ legis, intelligi volentes illos, qui accusant transgressores, prævaricatoresque earum legum. *Beroald.*

Quibusdam] Tacit. Valerium Messallam nominat *Annal. XIII.*

Quingena] Sestertia scilicet: quæ XII. cor. M. et D. respondent.

Item prætorianis cohortibus] Tacitus: 'Bina nummum millia viritum manipularibus divisit: addiditque sine pretio frumentum, quo ante ex modo annonæ utebantur.' Hanc autem liberalitatem, de qua Tacitus, post vindicatam Pisonis conjurationem, exseruit.

Quam vellem nescire literas] Ut de Clementia scriberem, una me vox illa maxime compulsi: quam ego non sine admiratione, et cum diceretur audisse memini, et deinde aliis nar-
rasset. Vocem generosam, magni animi, magnæ lenitatis: quæ non composita, nec alienis auribus data subito erupit, sed bonitatem cum fortuna Cæsaris litigantem in medium adduxit. Seneca.

Respondit, cum meruero] Imitatur illam Augusti vocem, 'si merebuntur,' libro II. cap. 56.

CAP. 11. Juvenalibus] Qui privati, et per domum celebrati aut hortis. Mansit nomen ludorum posteriori ævo, et imperatores quos in Palatio ludos dabant Kalendis novi anni, Juvenalia videntur appellasse, ab exemplo hoc Neronis. Sidonium adi. Videntur tunc quidem scenicum nihil habuisse. Atque ita distinguit etiam, nisi fallor, Capitolinus in Gordianis. Neronis tamen ævo et

instituto scenici: ex Tacito hic et Plinio, qui ad hos ludos respiciens ait, Neronem 'peculiari theatro in hortis primum cantasse, et Pompeiano prælusisse.' Non prætereo notam Xiphilini, qui hos ludos institutos vult per causam positæ a Nerone primæ barbæ. Et hercle ea nominis causa. Juvenalia enim dicta, quia, ut tyrocinii die pueros exuebant: sic barba rasa juventutem, transibantque tunc in viros. Vide illud Domitiæ amitæ blandientis Neroni votum capite 34. 'Simul hanc excepero, mori volo.' *Lipsius.* Sed adi etiam caput proximum: ubi, quinquennali certamine gymnico, barbam primam a Nerone positam memorat.

Loca Equiti secreta] Ut jam ante Senatoribus propria constituerat loca Claudius, promiscue spectare solitis. Vide omnino interpretamentum ex Dione Cassio allatum ad caput 21. Claudii.

Appellari Maximos voluit] Ideo Maximos, quod pro re maxima, Imperii scilicet æternitate, suscepti fuerant. Sic ludi Magni dicti iidem, qui plebei. *Torrent.*

Ex utroque ordine] Senatorio et Equestri.

Elephanto supersedens, per catadromum decucurrit] Quærun-
t etiam Jurisconsulti, quid signent hæc Labeonis verba: 'Si per catadromum servus curreret.' Quidam, catadromum spatium esse, in quo præcipiti cursu agerentur. Budæus locum corruptum putat. Nos, catadromum funem protensum exponimus, per quem histriones ingrederentur, saltarent, ac decurrerent. Nam si in hoc Suetonii loco catadromus hippodromum denotat, nihil mirum fuisset, hominem elephanto insidentem per eum decurrere. Funambulos autem elephantum Romæ quondam visos constat. Invenio et apud Pollucem, *περίδρομον* et *ἐπίδρομον, τῆς ἄρκυος σχοιλία* esse,

quæ vocabula catadromo propinqua et affinia sunt. *Brodæus*.

Afranii togata, quæ Incendium inscribitur] Supra explicatum est, togatas dici fabulas, quæ scriptæ sunt secundum ritus et habitus hominum togatorum, id est, Romanorum: sicut Græcas fabulas ab habitu palliatis prisçi nominaverunt. In togatis autem scribendis excelluit Afranius Poëta: qui tamen argumenta inquinavit puerorum fœdis amoribus, ita mores suos fassus: autor Quintilianus in x. Hinc ab Horatio decenter dictum est: 'Dicitur Afranî toga convenisse Menandro.' Inter Afranii togatas fabulas una fuit nominata 'Incendium,' ab argumento: sicut olim nonnulli incendium Phaëtonis scripsisse produntur: et Lucanus condidit Iliacitum: quo Poëmate incendium Trojæ continebatur. *Beroald*.

Singula quotidie millia] Ex singulis generibus singula millia. *Sabell*. Videtur hic facienda distinctio: ut sit sensus, in singulos ludorum dies sparsa esse singula avium millia ex quocunque genere avium. Mox subjungendum est, 'multiplex penus,' scilicet sparsum est. *Beroald*.

Naves, insulæ, agri] Intelligo in populum sparsas fuisse tesseras, quas quicumque occupasset, illi mox dabantur naves, et agri, prout nota tessera significabat: sicuti spargebantur tessera frumentariæ, pro quibus summa frumenti notata accipiebatur. Insulæ autem in hoc loco significantur domus. *Idem*. Martialis: 'Nunc dat spectatas tessera larga feras.' Xiphilinus in Augusto: Καὶ τέλος σύμβολά τέ τινα εἰς τὸ θέατρον κατὰ κορυφὴν ἐβρίψε, τῶ μὲν ἀργύριον, τῶ δὲ ἐσθῆτα, τῶ δ' ἄλλο τι φέροντα. *Idem* in Tito apertius hæc extricat: Σφαιρία γὰρ ξύλινα μικρὰ ἀνωθεν εἰς τὸ θέατρον ἐβρίπτει, σύμβολον ἔχοντα, τὸ μὲν ἐδάδιμου τινὸς, τὸ δὲ ἐσθῆτος, τὸ δὲ καὶ ἀργύρου σκεύους, ἄλλο χρυσοῦ, ἵππων,

ὑποζυγίων βοσκημάτων, ἀνδροπόδων, ἃ ἀρπάζαντάς τινας ἔδει πρὸς τοὺς δοτήρας αὐτῶν ἐπιενεγκεῖν, καὶ λαβεῖν τὸ ἐπιγεγραμμένον.

CAP. 12. *Proscenii*] Budæus ad c. 54. Calig.

Amphitheatro ligneo] Curio funebri patris munere fecit e ligno, non amphitheatrum, ut Nero, sed theatra duo amplissima cardinum singulorum versatili suspensa libramento, quæ cornibus inter se coëuntibus faciebant amphitheatrum: et postmeridianis horis gladiatoria spectacula illic edebantur. Plinius Romani populi furorem demiratur, qui ausus sit sedere, ludosque spectare tam infida instabilique sede, periturus momento aliquo luxatis machinis. *Beroald*.

Exhibuit ad ferrum] Sic ad ferrum damnati, et ad ferrum dati apud Juriconsultos. Juvenal. quoque Sat. vi. de fœminis gladiatorum amore captis, qualem ibi describit Hippiam, 'ferrum est quod amant.' *Torrent*.

Sexcentosque Equites Romanos] Si tot Equites arenæ operam locarunt, merito illum ordinem, tanquam arenæ devotum, Caligula prosciderit. Sed Codex Salmasii pro *sexcentis* exhibet *sescentos*: sicut idem Codex c. 21. Claudii, ubi plerorumque ejus conviviorum amplitudo describitur, pro *sexcentis* adhibebat *sescentos*, forte, ni librarius corrupisset, *sescentos*. Sescentos autem pro sesquicentenis acceperim, ne utroque loco nimium multitudo excrescat. Nam et Neronem sexcentos Equites ad ferrum dedisse, et Claudii conviviiis plerisque sexcentos adhibitos, admodum a veritate alienum sedet. Pro *quadringentis* Senatoribus etiam, *quadraginta* fortasse legere præstet.

Ex iisdem ordinibus] Senatorio et Equestri. Juvenalis: 'Populi frons durior hujus, Qui sedet, et spectat triscurria patritiorum, Planipedes audit Fabios, ridere potest qui Mamer-

corum alapas. Quanti sua funera vendat, Quid refert? vendunt, nullo cogente Nerone, Nec dubitant Celsi prætoris vendere ludis.' Unde colligitur, Nerone cogente patritios in arenam productos, quum Tranquillus præmio et illecebris a Nerone allectos innuere videatur: cui eo libentius, quam Satyræ tertiæ accedo, quo ambitiosius Neroni studium, in omnium ordinum favore sibi conciliando ab initio sui principatus, fuit. *Sabell.*

Marina aqua] Quam scilicet induerat ex mari proximo intra naumachiam. *Beroald.*

Innantibus belluis] Quales sunt crocodili, et hippopotami: quos olim Mar. Scaurus ostendit Euripo temporario ludis suæ ædilitatis. Martialis quoque laudans Cæsaris sui naumachiam, scribit feras ignotas etiam ipsi Thetidi exhibitas fuisse. *Idem.*

E numero ephorum] Tales illi pueri nobiles ex Asia ad edendum in scena operas a Caio evocati, Calig. c. 58. Quibus et Claudius usus est, verum postquam saltassent, non solum civitate eos non donavit, ut hic Nero, sed statim ablegavit (auctor Dio) idque ob impuditiæ periculum, ut credo. Hujusmodi ephorus fuit ille Armenius Zalates, de quo Juven. extrema Sat. II. *Torrent.*

Inter Pyrricharum argumenta] Cum Pyrricha saltatio pedestris sit, et quidem armata, mirum videtur, cur Suetonius inter argumenta Pyrricharum Pasiphææ et Icari fabulas actas scribat? Solvere hunc nodum possumus, si dicamus, in scenicis ludis non solum Pyrrichas saltationes, sed et fabulas una exerceri solitas, atque ob id, quia fabulæ Pasiphææ et Icari priore loco actæ sunt, ideo quoad Pyrrichas saltationes, argumenta dicta sunt, eo pacto, quo in comædiis argumentum dicimus partem illam, quam Græci Periocham vocant, totius fabulæ summam continentem paucis versi-

bus, item prima actione expressam. *Marc. Donat.*

Iniit Pasiphaën] Sentire videtur Tranquillus, in repræsentanda fabula Pasiphaës, verum taurum coisse cum femina, quæ instar Pasiphaës inclusa intra simulacrum vaccæ exceperit taurum coëuntem. In Levitico præcipitur: 'Mulier non succumbet jumento, nec miscebitur ei.' Ex quo colligimus, illis quoque sanctis temporibus fuisse fæminas impudicitia obscæna pollutas, appetentesque præ nimia libidinis ureidine coitus belluini: ut verum videri possit, matronam summam sitienter appetivisse concubitum cum Apuleio in asinum deformato, sicut ipse festiviter denarrat. *Beroald.*

Juxta cubiculum ejus decidit] Cubiculum est οὐρανίσκος. Mos principum virorum in Asia fuit, ut cum vel ad jus dicendum, vel ad spectandos ludos, vel aliam ob causam, propalam sederent, papilionibus magnificis tegerentur, quos Græci οὐρανίσκους vocant. Plutarchus in Phocione, ἐνταῦθα δὴ θεὸς ὁ Πολυπέρχων τὸν χρυσοῦν οὐρανίσκον, καὶ ἐκάθισεν ὑπ' αὐτῷ τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς φίλους. Sic de Alexandro aliisque regibus notant historici, solitos χρηματίζειν ὑπὸ χρυσοῦ οὐρανίσκου. Unde est, quod σκηναὶς χρηματιστικὰς Polybius libro V. hos οὐρανίσκους vocat. De eorum magnificentia et fabrica Athenæus libro XII. Idem scriptor vocat alibi σκηναὶς οὐρανοφόρους istiusmodi tentoria. Ex eo more est, quod principibus Romanis ludos spectantibus suggestum exstruxerunt in orchestra: sic appellavit auctor cap. 76. libri primi: nam cœpit hic mos cum nascente principatu: suggestus autem dictum id pegma, quia instar tribunalis sublime fuit. Vocatur et cubiculum, ut hic, a forma: quoniam exstrui soliti hi suggestus, sive οὐρανίσκοι, in modum parvi cubi- culi: utroque modo nominat Plinius in Panegyrico ad Trajanum. Græci

interdum et κωνάκια vocant. Nicetas alicubi τὸ βασιλικὸν ἐδρίασμα. *Casaub.*

Perraro præsidere consueverat] Sic ut etiam Augustus solebat substituere, qui suam vicem præsidendo in spectaculis fungerentur. *Beroald.*

Toto podio adaperto] Nobilissimos quosque a podio spectare solitos Juvenal. docet Sat. II. 'Generosior et Fabiis, et Omnibus ad podium spectantibus.' Plin. quoque I. XXXVII. c. 3. gladiatorio Neronis munere, retia arcendis feris podium protegentia, succinis nodata fuisse scribit. Unde colligimus, eos qui ad podium erant, quam proxime spectasse omnia quæ agerentur. *Torrent.* Scenæ longitudo ad orchestræ diametron, duplex fieri debet. Podii altitudo ab libramento pulpiti cum corona et lysi, duodecima orchestræ diametri. Supra podium columnæ cum capitulis et spinis altæ parte quarta ejusdem diametri. *Vitruvius.*

Quod appellavit Neronia] In nummis Neronis de Agone, quæ Neronia dicebantur, CERTA. QVINQ. ROM. CONST. Et quidem non quatuor annorum, sicut Olympias, sed quinquennii solidi, instar lustris Romani. Alii quinquennale ludicrum diversum ab illo, quod Neronia vocabatur, fuisse scribunt; mendose, neque audiendi sunt. Nescio an per errorem, septimo anno celebratum invenio, postquam institutus fuit, C. Suetonio Paulino, L. Pontio Telesino Coss. a numero Eusebiano MMLXXVI. ad numerum MMLXXXII. *Jos. Scaliger.* Suetonius infra cap. 21. 'Cum magni æstimaret cantare, etiam Romæ Neroneum agona ante præstitutam diem revocavit.'

Dedicatisque thermis] Quod ait 'thermis atque gymnasio,' id sic intelligo, ut in thermis Græcorum more gymnasium fuerit, ad cujus usum Senatui atque Equiti olenm gratis præbuit, neque enim de oleo hic loqui puto Suetonium, quod interdum,

uti et frumentum, populo gratuitum dabatur, Cæs. c. 38. Capitol. Hadriano, Spartian. Severo. Quin et Aurelianus (si Vopiseo credimus) vinum gratuitum dare destinaverat. *Torrent. Thermis*] Martialis: 'Thermis quid melius Neronianis?' Eutropius: 'Ædificavit Romæ thermas, quæ ante Neronianæ dictæ, nunc Alexandrinæ appellantur.' P. Victor Regione Urbis nona: 'Thermæ Neronianæ, quæ postea Alexandrinæ.' *Jos. Scaliger.*

In orchestram senatumque descendit] Claud. c. 25.

Citharam autem a iudicibus ad se delatam adoravit] In optimis codicibus citharæ scriptum, mutata distinctione hoc modo: *et orationis g. carminisq. l. coronam, d. g. h. q. c. i. c. concessam sibi, recepit: citharæ autem.* Hanc scripturam magis probem: utique cum cogito, vero esse similium coronam quam citharam ad Augusti statuam fuisse delatam. *Casaub.*

Buthysia] Βουθυσία, 'bovicidia' Solino. Sic 'fordicidia' Varroni de L. L. θυσία ἐγκύμονος βοός. Nam fordæ boves gravidæ, αἱ φοράδες: inde enim dictæ. Ταυροβόλια etiam *bovicidia* aut *tauricidia* liceat vertere. Unde tauribolium matris Deum, quod tauri in ejus sacro cædebantur. *Salmas.*

Barbam primam posuit] Ponebant eam serius, citius, plerumque sub XXI. annum. Macrobius certe in Somnium Scipionis, 'ter septenarium numerum requiri ad radendam barbam,' adfirmavit. Atque ita Neronem posuisse colliges ex Fastis, annisque. Caligula tamen XX. anno posuit, in ejus vita c. 10. At Cæsar Octavianus anno demum XXV. uti clarum ex Dione. Mutavit ab hoc more primus Rom. Imperatorum Hadrianus, adnotante Xiphilino, et ostendentibus nummis. *Lipsius.* Quæ caussa mutandi Hadriano fuerit, sic indicat in ejus Vita Æl. Spartianus: 'Promissa barba fuit, ut vulnera

quæ in facie naturalia erant, tegetet. Ibidem neminem Tribunum, nisi plena barba, fecisse eum scribit.

Conditamque in auream pyxidem] Arbiter: 'Venerisque signum marmoreum et pyxis aurea non pusilla, in qua barbam ejus conditam esse dicebant.' Dio de Nerone: Καὶ τὰς τρίχας ἐς σφαίριόν τι χρυσοῦν ἐμβαλῶν, ἀνέθηκε τῷ Διὶ τῷ Καπιτωλίνῳ.

Jovi Capitolino consecravit] Sic apud Græcos virginum puerorumque comæ Deo alicui sacrabantur. Apud Martialem quidam primam lanuginem comamque 'Pegaseo posuit arma sacrata Deo.' Tertullianus de Anima: 'Quis non exinde aut totum filii caput reatui vovet, aut aliquem excipit crinem, aut tota novacula prosecat, aut sacrificio obligat, aut sacro obsignat, pro publica aut privata devotione?' Censorinus de die natali c. 1. 'Quidam etiam pro cætera bona corporis valetudine crinem Deo sacrum pascebant.' Lipsius.

CAP. 13. *Quia Olympiæ Cereris sacerdotibus spectare conceditur]* Vel potius *Olympia*. Casaub. De Agone, qui in honorem Jovis Olympii celebrabatur singulis quinquenniis, alibi dictum est. Lege autem prohibitum erat, ut inquit Lactantius, Statii interpres, Olympicum certamen spectare mulieres. Excipiebantur Cereris antistitæ, quibus ob sacerdotii majestatem concedebatur spectare ludos Olympicos. Beroald.

Tiara deducta] Servius Tiaram dicit esse pileum Phrygium. Tiara autem peculiariter gestabatur a Persis, quem 'lunatum' a forma appellat Sidonius, cum ait in Panegyrico: 'Flectit Achæmenius lunatum Persa tiaram.'

Diadema imposuit] Ut qui regnum illi assignaret, quemadmodum in Trajani numismate cernimus, cum inscriptione, REGNA. ADSIGNATA. Tacit. eum narrat a Corbulone devictum, antequam Romam veniret, dia-

dema apud Neronis effigiem deposuisse. Sed verisimile est, hanc cærimoniam spectante pop. Rom. repetitam fuisse. Alterius Tiridatis meminit Horat. libro 1. Od. 26. *Torrent.*

Perductum deinde in theatrum] Pompeii theatrum operuit auro in unum diem, quod Tiridati regi Armeniæ ostenderet. Plinius.

Juxta se latere dextro collocavit] Honoris illius causa. Eunapius in Ædesio: Καὶ ἐς τοσοῦτόν γε ἐξίκετο σοφίας καὶ δυνάμεως, ὡς ὁ μὲν βασιλεὺς ἐαλάκει τε ὑπ' αὐτοῦ καὶ δημοσίᾳ σύνεδρον εἶχεν εἰς τὸν δεξιὸν καθίζων τόπον. ὃ καὶ ἀκοῦσαι καὶ ἰδεῖν ἄπιστον. At eo devenit quorundam παραδοξολογομανία, ut non erubuerint hujus moris contrariam esse causam asseverare. At doctissimum virum idem scripsisse, quasi olim Hebræi sinistram dextræ prætulerint, equidem non possum non mirari. Nam id falsissimum esse, sacra Testamenti utriusque pagina multis locis declarat. Verius Basilius: ἡ δεξιὰ χώρα δηλοῖ τὸ τῆς ἀξίας ὑμῶν. *Locus dexter dignitatis æqualitatem indicat.* Alibi dicit, demonstrari per dextrum locum τὴν πρὸς τὸ ἴσον σχέσιν. Clarius docet hoc ipsum beatus Chrysostomus in epistola ad Hebræos: ὅτι διὰ τοῦτο οὕτως εἴρηκε, δῆλον ἐκ τοῦ τόπου τῆς καθέδρας. εἰ γὰρ ἐλάττωσιν ἤθελε δηλώσαι, οὐκ ἂν εἶπεν ἐκ δεξιῶν ἀλλ' ἐξ ἀριστερῶν. Similia his multa apud patres alios Græcos Latinosque. Enimvero vel unus Evangelii locus, de agnis ad dextram et ad sinistram, absurditatem hujus sententiæ palam fecerit. Casaub.

Laurea in Capitolium lata] Quasi magnum aliquid et triumpho dignum patrasset: nam qui triumphaverant, lauream in gremio Jovis Capitolini collocabant. Vide Tranquillum in Domitiano, capite 6. et quæ ibi notamus. *Idem.*

Janum Geminum clausit tam nullo quam residuo bello] Faërnus legebat: *Janum Geminum clusit tanquam nullo,*

residuo bello. Coniungebatque hæc verba cum iis quæ sunt in extremo superioris capituli, hoc modo: *Ob quæ imperator consalutatus, laurea in Capitolium lata, Janum Geminum clausit, tanquam nullo residuo bello.* In Neronis æreo numismate porta ipsa Janualis signata est cum hac inscriptione: PACE. P. R. TERRA. MARIQVE. PARTA IANVM. CLVSIT. De qua porta Jannali Varro lib. IV. de L. L. F. Ursinus.

CAP. 15. *Postulatoribus*] *Postulare* (inquit Ulpianus) est desiderium suum, vel amici sui, in jure apud eum qui jurisdictioni præest, exponere, vel alterius jurisdictioni contradicere. Hinc postulationes. Verum quos postulatores Sueton. dicit, Jurisconsulti procuratores fere vocant. *Torrent.*

In cognoscendo] Quædam cognitionis causæ ad Cæsarem pertinebant: Cæsar autem plerumque vice sua alios, qui de his causis cognoscerent, eligebat, ut ex inscriptionibus est notum, ut hæc: ELECTVS. AD. COGNOSCENDAS. VICE. CAESARIS. COGNITIONES. Et ex illa: ELECTVS. AD. COGNOSCENDAS. VICE. CAESARIS. COGNITIONES. PROCOS. PROVINCIÆ. AFRICÆ. *Turneb.*

Continuis actionibus omissis] Verbum *omissis* abest a duobus exemplaribus, nec male, ut ea, quæ cognitionis erant, Nero continue suo quæque ordine, ut proposita fuerant, deciderit. Lector tamen suum sequatur arbitrium: nam continuas fortasse actiones vocat, quibus promiscue quælibetque causarum genera proponerentur. Qua cognoscendi consuetudine ommissa, Nero certis cessionum diebus de unoquoque genere per vires agi instituit. Quo de more aliquid Galb. capite 10. *Torrent.*

Libertinorum filios] Claud. cap. 24.

Candidatos qui supra numerum essent] Præscriptus erat numerus magistratum: exempli causa, ut duo Consu-

les crearentur: unde fit ut in petitione consulatus, si plures fuerint candidati, duo tantum Consules designentur, reliqui repulsam patiantur. *Beroald.*

In senos plerumque menses] Claud. cap. ultimo: 'Nam et cum Coss. designaret, neminem ultra mensem, quo obiit, designavit.'

Caninii Rebili] De quo Cæsar capite 76.

Præterito Quæstoris officio] Hujusmodi Quæstores sub imperatoribus Constantinopolitanis Quæstores sacri Palatii dicti sunt, et erant, qui petitionibus subscribebant, precesque ac responsa et leges dictabant et subnotabant: ut constat ex Notitia Imperii. Symmachus ad Ausonium: 'Quæstor es, memini, consilii regalis particeps, scio, precum conditor, recognosco.' Procopius l. I. de Bello Persico: Τριβονιανὸς βασιλεῖ πάρεδρος, Κοιμιστῶρα τοῦτον καλοῦσι Ῥωμαῖοι. Denique is plane est Quæstor, quem in aula Cancellarium Latini appellant. *Marc. Donat.* Vide et Aug. c. 65.

CAP. 16. *Formam ædificiorum Urbis novam*] Post incendium Urbis id contigit. Neque tam extruxit, quam extructurum se pollicitus est. *Tacit. Torrent.*

Ut ante insulas ac domos porticus essent] Ab hac forma est illa aulæ descriptio apud Isidorum libro xv. cap. 3. 'Aula domus est regia, sive spatiosum habitaculum porticibusque quatuor conclusum.' *Casaub.*

De quarum solaris incendia arcerentur] Isidorus itidem: 'Mænius collega Crassi in foro projecit materias, ut essent loca in quibus spectantes insisterent, quæ ex nomine ejus Mæniana appellata. Hæc et solaris, quia patent soli: post hæc alii lapide, alii materia ædificavere super porticibus Mæniana, et foribus et domibus adjecerunt.' Ita putamus scribendum illum locum. *Casaub.* De solaris hæ-

bes etiam ad locum in Claudio cap. 10. 'prorepsit ad solarium proximum.'

Publicæ cænæ ad sportulas redactæ] At Domitianus sportulas sustulit, revocata cænarum rectorum consuetudine, c. 7. *Torrent.*

Ne quid in popinis cocti] Claud. c. 38.

Afflicti supplicii Christiani] Abolendo rumori Romæ a se incensæ, Christianos subdidisse reos Neronem, autor C. Tacitus: idque tempus confert in consulatum C. Lecani, et M. Licini: qui erat annus Christi LXIV. Adjicit idem: Christianos aut feris et canibus objectos, aut crucibus affectos, aut flammatos. Flammare est, quod Hispani dicunt *Pringar*. Stantibus ad palum destinatis, unco (ne motatione capitis picem cadentem declinarent) gutturi suffixo, e lamina ardente (*κεραμίδα* vocat Imp. M. Aurelius) pix aut unguen in caput liquebat, ita ut rivi pinguedinis humanæ per arenam amphitheatri sulcum facerent. Juvenalis ad hoc tormentum, eandemque historiam alludens: 'Pone Tigillinum, tæda lucebis in illa, Qua stantes ardent, qui fixo guttore fumant, Et latum media sulcum diducit arena.' Lege: 'Et latus mediam sulcus diducit arenam.' Pone, ubi stantes ad palum alligati suffixo guttore, lamina impendente fumant, et totos artus liquefiunt, ita ut pinguedo diducat arenam sulco facto. Ut memorabiles illos cruciatus fuisse necesse sit, quorum multo post tempore meminerit Juvenalis. Tertullianus in Gnosticos: 'Orientem fidem Romæ primus Nero cruentavit.' Neque solum Romæ sævitum in Christianos, sed etiam in provinciis. *Jos. Scaliger.*

Genus hominum superstitionis novæ ac maleficæ] Extat vetus inscriptio in Hispania, loco Pisuergæ vocato: in quo sine dubio crudelitas Neronis tangitur, siquidem vera est illa in-

scriptio: nam dubito. Christianismum superstitionem vocat, ut Suetonius Christianos homines novæ ac maleficæ superstitionis: NERONI CLAUDIO. CAESARI. AVG. PONT. MAX. OB. PROVINCIAM. LATRONIBVS. ET HIS. QVI. NOVAM. GENERI. HVMANO SVPERSTITIONEM. INCVLCARANT. PVRGATAM. *Idem.*

Quadrigariorum lusus] Ante c. 5. de aurigariis. Sub quibus et trigarii, et quadrigarii (ni fallor) continentur. *Torrent.* Non alios lusus intelligo, quam similem istorum hominum lasciviam peculantia illi Neronis, quam describit auctor c. 26. et Dio proluxe. *Casaub.*

Pantomimorum factiones cum ipsis simul relegatæ] Plinius ad Trajanum: 'Neque enim a te minore contentu ut tolleres pantomimos, quam a patre tuo ut restitueres, exactum est. Utrumque recte: nam et restitui oportebat, quos sustulerat malus princeps, et tolli restitutos. In his enim, quæ a malis bene fiunt, hic tenendus est modus, ut appareat, autorem displicuisse, non factum.' Hunc modum (siquidem is modus est) etiam cordatissimi scriptores sæpe tenent: quod et in cœlesti illo Panegyrico non semel observare licet. Tranquillo idem non insolens est. Ne de aliis nunc dicam, Claudii c. 40. inter stultitiæ ejus argumenta refert, quod de Quæstore quodam candidato inter causas suffragationis suæ posuisset, 'quod pater ejus frigidam ægro sibi tempestive dedisset.' Et tamen simillima beneficii memoria, in historia Darii Hystaspæ, tantopere ab omnibus celebratur.

CAP. 17. *Ac ter lino per foramina trajecto, obsignarentur]* Idem de Neronianis temporibus docet Paulus lib. v. Sent. tit. xxv. Lini utique, quo ligatæ erant supremæ tabulæ, fit mentio in l. i. § si linum. ff. de bon. poss. sec. tab. l. III. § si quis ignorans. et l. si quis in gravi. § si

quis tabulas, ff. de SC. Siliano, ex qua patet, ter vel quater quandoque linum circumductum fuisse. Non eo minus autem signatæ tabulæ, ad hoc, ut ex edicto Prætoris bonorum possessio ex his peti posset, censebantur, quod rosæ essent a muribus, vel linum aliter ruptum, aut vetustate putrefactum, vel situ, vel casu: maxime si unum linum teneret. l. i. § ult. ff. de bon. poss. sec. tab. *Brisson.*

Primæ duæ ceræ, &c.] Quanquam Justinian. tit. de testamentis nihil interesse scribit in tabulisne, an in charta, membranisque, vel in alia materia fiat testamentum, notum tamen est, ceratis tabulis olim potissimum scribi solitum, et sic quidem, ut prima tabula testatoris, altera heredis nomen plerumque contineret. Porphyrio in illud Horatii lib. ii. Sat. 4. 'quid prima secundo Cera velit versu, solus, multisne coheres.' Hujus ergo loci sententia est, cautum fuisse, ut primæ duæ testamenti tabulæ, in scripto tantum testatoris nomine, aliqui vacuæ, signatoribus de more intervenientibus ostenderentur, quo liberum fieret testatori, vel nescientibus illis, quem vellet heredem inscribere, cum satis esset, quoad testium fidem, constare cujus esset testamentum, (puta Sempronii,) quamvis ignoraretur quem heredem faceret. *Torrent.*

Ac ne quis alieni testamenti scriptor legatum sibi adscriberet] Quam in Pandectis Claudianum hoc edictum auctorem habuisse dicatur Divum Claudium, neque temere sit invenire Neronem divi appellatione affectum, labor ut assentiar viris eruditis, qui errasse hic Suetonium existimant, et Neroni perperam tribuisse, quod erat Claudii. Qua de re plura Jacobus Cujacius ad titulum Codicis, De his qui sibi, &c. scribunt in testamento. *Casaub.*

Item ut litigatores pro patrociniis, &c.] Diu ante hæc tempora, nempe A. U. C. DCLIX. Cornelio et Sempro-

nio Coss. M. Cincius Tribunus plebis legem tulit: 'Ne quis ob causam orandam donum munusve caperet.' Meminere Livius lib. xxxiv. Tacitus lib. xiii. Cic. in Catone, ad Atticum i. et de Oratore ii. Festus hanc 'Muneralem' a Plauto vocari scribit: 'Neque muneralem legem, neque leoniam, Rogata fuerit necne, flocci facio.' *Hottomann.*

Certam justamque mercedem] Id ita interpretor, ut pro modo litis, proque advocati facundia, et fori consuetudine æstimatio ineatur, dummodo tamen licitum honorarium quantitas non egrediatur, ut pulcherrime hac de re Ulpian. l. i. de extraord. cognitionibus. Licitum autem honorarium definit ipse usque ad centum aureos. *Torrent.* Vereor ne illi centum aurei in lege i. π. ix. D. de cognit. extraord. a Triboniano vel Justiniano sint, cum vetus Jurisconsultus scripsisset centum sestertios, quod est unius aurei pretium. Cum enim sestertia et sestertios confunderet, quia illa ætate nulli amplius sestertii, et sestertia mille sestertiis nummum valerent, pro quibus unum aureum solidum ponere solet Justinianus, pro centum sestertiis in illa Ulpiani lege centum aureos reposuit, qui de nummis sestertiis erant accipiendi, quibus centenis unus aureus æstimabatur ætate Jurisconsultorum. *Juven. Sat. viii.* 'Si quater egisti, si contigit aureus unus, Inde cadunt partes ex fœdere pragmaticorum.' Si unam causam quater egerat advocatus, aureum unum accipiebat pro honorario, et inde etiam partem dare debebat pragmatico, qui libellos formaverat, aut alia instrumenta litis confecerat. *Autor Miscellarum Defensionum pro Cl. Salmasio.*

Pro subselliis nullam omnino darent] Judicia, præter centumvitalia, exercébantur in Foro a Prætoribus aliisque magistratibus, sed illis maxime. Neque tribunalia vero, neque subsellia illa firma erant: verum ad tem-

pus extruebantur, quoties iis esset opus. Videtur igitur, ut aliarum rerum publico præstandarum, ita tribunalium et subselliorum fuisse mancipis: qui, ad mandatum jus dicturi, pecunia sua illa extruerent: eamque postea pecuniam a litigatoribus repeterent. Simillimum est, quod olim Athenis et Romæ etiam fieri solitum circa theatra, priusquam perpetuæ voluptatum sedes fuissent ædificatæ. erant enim θεατροπῶλαι et θεατρῶναι; ut dicebamus ad Theophrasti caput περὶ ἀναίσχυρίας. *Casaub.*

Rerum actu ab ærario causæ ad forum] Hoc est: ut, quando judicia fiunt, causæ, quæ ante apud Præfectos ærarii tractabantur, in foro deinceps coram Recuperatoribus agitantur. *Torrent.*

Ac recuperatores] In privatis judiciis arbitrato Prætoris aut iudex dabatur unus, qui de facto cognosceret, aut Recuperatores tres. Neque vero certas fuisse causas existimandum est, in quibus modo Iudex, modo Recuperatores darentur: ut plerique putant, in controversiis possessionum Recuperatores dari solitos. Nam et de injuriarum causa ad Recuperatores acta mentio fit apud Gellium lib. xx. c. 1. et lib. de Invent. II. et de corona murali apud Livium l. xxxvi. de pecunia credita apud Plautum in Bacchid. de furto item apud Plautum. A recuperando vero dictos apparet, quod per eos suum jus privati homines recuperarent. *Hottomann.*

A iudicibus ad Senatum] Auxit Patrum honorem, statuendo, ut qui a privatis iudicibus ad Senatum provocassent, ejusdem pecuniæ periculum facerent, cujus hi qui Imperatorem appellavere. nam ante vacuum id solutumque pœna fuerat. Tacitus.

CAP. 18. Concedente Polemone] Plures hoc nomine reges Ponti fuere. De Polemone, qui socius Pop. R. appellatus est Augusti temporibus, Dio lib. LIII. Hujus deinde filio Po-

lemoni regnum patrum ex S. C. confirmatum fuit, sed cum pater Bosporum quoque Agrippæ beneficio occupasset, Claudius filio quidem Bosporum ademit, sed pro eo Ciliciam partem ei tribuit. Hæc quoque ex Dione. Tandem igitur eo concedente, Ponti regnum in provinciam redactum est a Nerone. Qua de re, præter Sex. Aurelium, Eutropium, atque Eusebium, sic Vopiscus Aureliano: 'Addidit et Nero, sub quo Pontus Polemoniacus, et Alpes Cotiæ Romano nomini tributæ.' Cotio sane regi pepererat Augustus, cæteris Alpinis gentibus devictis. Quod cum Ammiano Marcellino testatur Plin. libro III. capite 30. *Torrent.*

CAP. 19. Lacinia obhæsit] Laciniam Festus dixit esse vestimenti partem. Plantus: 'Lacrumantem lacinia tenet lacrumans.' Servius, cum illud Virgilii explanaret, 'Cinctuque Gabino,' hæc posuit: 'Cinctus Gabinus est toga, sic in tergum rejecta, ut una ejus lacinia, a tergo revocata, hominem cingat.' Pro linteolo, aut sudario quadrato, aut oblongo, accepit Plantus in Mercatore: 'Sume laciniam, atque absterge sudorem tibi.' Tertio modo laciniam usurpavit Columella pro definita loci parte, Dixit enim l. VII. c. 15. 'Male affectum gregem in lacinias distribuentium: quia particulatim facilius quam universus convalescat.' *P. Manutius.*

Isthmum perfodere aggressus] Non primus Nero hanc insaniam insaniit. Vide ad Cæs. c. 44. Item Paulum Æmiliam in Carolo Magno, sub finem libri II. *Casaub.*

Primus rastello humum effodit] More magnorum ducum, quoties opus aliquod egregium a militibus perfici vellent. Sic Germanicus, apud Tacitum, primus extruendo tumulo cæsorum Variæ clade cespitem posuit. De Neronis facto auctor dialogi, cujus index Nero: 'Ὁρέξαντος αὐτῷ χρυσὴν δίκελλαν τοῦ τὴν Ἑλλάδα ἐπιτροπεύσαντος, ἐπὶ τὴν ὄρυχλιν ἦξε

κροτούμενός τε καὶ καθιόμενος τῆς γῆς τρις, οἶμαι, τοῖς τε τὴν ἀρχὴν πεπιστευμένοις παρακελευσάμενος ξυμπόνως ἀπτεσθαι τοῦ ἔργου, ἀνῆει εἰς τὴν Κόρινθον, τὰ Ἑρακλέους δοκῶν ὑπερβεβλησθαι πάντα. Quod ait de ligone Neronis aureo, similem historiam narrat Theodoretus libro III. capite 20. *Idem.* Ideo primus hoc opus aggressus est Nero, ut religione deterritos confirmaret, cum ad primam fossionem visus esset sanguis erumpens, visa etiam spectra, auditique gemitus. Auctor Xiphilin.

Parabat et ad Caspias portas expeditionem] Portæ Caspiæ, magno errore a multis Caspiæ dictæ, ingens naturæ opus, montibus interruptis repente, ubi fores abditæ ferratis trabibus, subter medio amne diri odoris fluente, citraque in rupe castello (quod vocatur Cumania) communitur ad arcendas transitu gentes innumeras: ubi loci terrarum orbe portis discluso, ex adverso maxime Harmasti oppidi Iberum. Plinius. Tacitus Caspias dixit primo Historiarum, 'quos idem Nero electos præmissosque ad claustra Caspiarum, et bellum quod in Albanos parabat, opprimendis Vindicis cœptis revocaverat.'

Conscripta ex Italicis senum pedum tyronibus nova legione] Tyronum proceritatem fuisse semper exactam, ita ut senos, vel certe quinos pedes, et denas uncias habere probarentur, Vegetius scriptum reliquit lib. I. cap. 5. Nec multo aliter Imp. Valentinianus et Valens, qui in titulo Cod. Theodos. de tyronibus delectum haberi jubent, in quinque pedibus et septem unciis usualibus. *Casaub.* Lege quæ idem ad cap. 68. Tiberii.

Quam Magni Alexandri phalangem appellabat] De phalange Macedonica res omnibus nota. Observo autem moris fuisse Macedonicis regibus, cohortem prætoriam habere, aut legionem, e tyronibus staturæ procerioris,

Neronianæ isti plane similem. Suidas de Antiochi Macedonica phalange, quæ dicebatur e re Ἑλικες, quod essent omnes ejusdem ætatis: Ἑλικες, inquit, ἐλέγοντο οἱ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς. Μακεδόνων ἦν στίφος. ὑψηλοὶ πάντες, ὀλίγον ὑπὲρ ἀντίπαιδας, τὸν Μακεδονικὸν τρόπον ὠπλισμένοι τε καὶ πεπαιδευμένοι, ὕθεν καὶ τὴν ἐπικλήσιν εἶχον. *Casaub.*

CAP. 20. *Imbutus musica]* Scimus, musicen nostris moribus abesse a principis persona; saltare etiam in vitiis poni: quæ omnia apud Græcos et grata et laude digna ducuntur. Cornel. Nepos.

Quæ generis ejus artifices vel conservandæ vocis causa, vel augendæ factitarent] Phonascos intelligit: qui velut medici erant omnium τῶν φωνασκούων: puta citharædorum, præconum, et histrionum, qua comicorum, qua tragicorum. Habes apud Galenum in hanc rem multa, cum alibi; tum maxime libri septimi initio de compositione med. κατὰ τόπους. *Casaub.*

Sed et plumbeam chartam supinus pectore sustinere] Sic plurima dicuntur, præsertim in libris medicorum, ob aliquam figuræ similitudinem. Quare etiam pagina dicitur omnis πλὰξ levigata. Sic panes medici vocant quamcumque materiam in morem panum formatam. Vetustissimus scriptor Græcus χάρτας μολυβδίνους multo ante Suetonium dixit. Lysimachus: τὸν δὲ Βόχοριν τοὺς χρησμοὺς λαβόντα, τοὺς τε ἱερεῖς καὶ ἐπιβωμίτας προσκαλεσάμενον, κελεῦσαι ἐπιλογὴν ποιησαμένους τῶν ἀκαθάρτων τοῖς στρατιώταις τούτους παραδοῦναι κατὰ ξειν αὐτοὺς εἰς τὴν ἔρημον· τοὺς δὲ λεπρούς εἰς μολυβδίνους χάρτας ἐνδήσαντας, ἵνα καθῶσι εἰς τὸ πέλαγος. Extat hic locus apud Josephum de antiquitate Judæorum. Galenus qui non semel facit mentionem plumbearum chartarum, quibus athletæ olim uti soliti, fere λεπίδας ἐκ μολύβδου λεπτὰς vocat. Apollonius Tyrius: 'Fabris navali-

bus convocatis jubet consecari et compaginari tabulas: rimas et foramina liniri præcepit, et facere loculum, et charta plumbea intus posita obturari jussit.' *Idem.*

Fuscæ] Ea est, quam Græci μέλαιναν vocant, quæ nec candida, nec clara est: ejus apud Aristotelem mentio fit. *Turneb.*

Prodiit Neapoli] Romæ non ausus incipere musicam profiteri, Neapolim, quasi Græcam urbem, delegit, inde initium capturus, ut mox transgressus in Achaiam et sacras in Græcis certaminibus coronas adeptus, majore fama studia civium eliceret.

Quam inchoatum absolveret νόμον] Id est, canticum. Græci Grammatici νόμους τὰ κιθαρωδούμενα exponunt, ut enim μέλος et melicum carmen significat, et modulus melici carminis, sic et νόμος. Nam et τὸ κιθαρωδούμενον significat, et τὸν τρόπον τῆς κιθαρωδίας. Ita μελοποιεῖν non tantum est carmen vel μέλος componere, sed etiam carmen compositum modis temperare, et musicis notis expedire. *Plutarchus*: ἐν ἀρχῇ γὰρ ἐλεγεία μεμελοποιημένα οἱ ἀλλοδοὶ ᾄδον. Sic cantica in comædiis auctor ipse vel Poëta componebat, modos autem adhibebat non Poëta, sed aliquis musicæ artis peritus. hinc in fabulis Terentii 'modos fecit Flaccus,' id est, modis canticum temperavit. At νόμων κιθαρωδικῶν ποιητῆς est canticorum scriptor, et lyricorum carminum auctor. *Salmas.*

A balneis] Postquam lotus esset: nam prius quam cibum caperent veteres lavabantur. Satyricus Persicum futurum convivam ita alloquitur: 'Jam nunc in balnea salva Fronte licet vadas, quanquam solida hora supersit.' *Sabell.*

Aliquid se sufferti tinniturum] 'Aliquid sufferti tinnire' est quod Græce dici potest, ὑπόπικρον τι ἤχειν, 'suffertum' enim intelligo plenum, densum, confertum, oppletum: quod au-

ditoris aures impleat: quanquam suffertum minus aliquanto est, quam refertum et confertum. Sed et 'subbibere,' quod Græce ὑποπίνειν dicitur: ita enim a Græcis usurpatur, quorum verba expressit Suetonius: nam ita dixerat Nero, cum prodiisset Neapoli, quæ urbs et Græca erat, et Græce loquebatur. *Turneb.*

Modulatis Alexandrinorum laudationibus] Vide libro secundo, ad caput 98.

Plausuum genera condiscerent] Erat enim plausuum ars quædam. Ovidius de Arte, 'In medio plausu (plausus tunc arte carebat) Rex populo prædæ signa petenda dedit.' *Casaub.*

Bombos] Ab apum sonitu, qui proprie bombus dicitur. *Torrent.* Hic bombus secundæ et faustæ acclamationis genus est. Sic accipitur et Græci scriptores. *Philostratus* in Alexandro Seleucensi: εὐσταλῆς δὲ οὕτω τοῖς Ἀθηναίοις ἔδοξεν, ὡς καὶ βόμβον διελθεῖν αὐτοῦ ἔτι σιωπῶντος, ἐπαυεσάντων αὐτοῦ τὸ εὐσχημον. *Themistius* ille re et cognomento Euphrades, initio orationis cui titulus Sophista: ἄρα οἴεσθέ με, ὦ ἄνδρες, ἐπιδεῶς ἔχοντα ἔτι κρότου τε καὶ ἐκβομβήσεων, ὧν δαψιλῶς μοι εἰώθατε χορηγεῖν ἐκάστοτε, θταν λέγω. *Paullo* aliter *Martianus Capella* libro II. Sed et Nero ipse eam vocem usurpavit cum cecinit, 'Torva Mimalloneis implerunt cornua bombis.' Qui versus cum cæteris qui apud Persium habentur satis indicant, quantum Nero modulatus carminibus et ῥυθμικαῖς ἐκβοήσεσι delectaretur: quando etiam in versus quos componebat rythmum admisit, ut pluribus exponimus ad Persium. *Casaub.*

Et imbrices] Sic appellatum est plausus genus ad similitudinem crepitantis super tegulas pluvix. Eum sonitum voce καχλάζειν eleganter exprimit *Lycophron* in diluvii descriptione. De eodem et *Sophocles*, κἄν

ὑπὸ στέγγῃ Πυκνᾶς ἀκούειν ψεκᾶδος εὐδού-
σῃ φρενί. *Idem.*

Et testas vocabant] Puto ad similitudinem crepitus, quem edebant collicis testis. Aristophanes *Ranis*, Πυδστιν ἢ τοῖς ὀστράκοις Ἀδτῆ κροτοῦσα; Juvenalis *Satyra* undecima: 'audiat ille Testarum crepitus.' Similis et illa ὄξυβάφων μουσική, cujus ante fecimus mentionem. Fortasse etiam imbrices talem aliquem usum habuerunt, et locum crepitaculorum, non minus quam testæ, conchæ, acetabula, et id genus alia præbuerunt. Quod si est, non aliunde peti ratio debet cur plausuum certum genus imbrices appellarint. *Idem.* De ὄξυβάφοις cap. 54. Caligulæ.

Pinguissima coma] Non tam unguento madidam, quam fultam densamque interpretor. Quæ in pueris commendabatur. Sic 'pinguis toga' Aug. capite 82. 'pingues lacernæ,' id est, crassæ, Juven. *Sat.* ix. *Torrent.* Græci una voce λιπαροπλοκάμους. *Casaub.*

Nec sine anulo lævis] Sic quidem vulgati libri omnes, ut læva manu anulos gestaverint, quemadmodum volunt interpretes, sed in Mss. quatuor est *ac sine anulo leves*. Quam lectionem veram puto, ut quamvis adolescentes eximie culti conspicerentur, anulos tamen non gestarent, atque ita inter plaudendum manus anulis vacuæ minus impedirentur. 'Leves' igitur vocat, quod contra onustæ gemmis, et auro, asperæ videantur, ut 'aspera signis Pocula' apud Poëtam. *Torrent.*

CAP. 21. *Flagitantibusque cunctis cælestem vocem]* Ita vulgo appellabant, et ita Nero appellari voluit. Tacitus de accusatione Thræsæ Pæti: 'quin et illa objectabant, nunquam pro salute principis aut cælesti voce immolavisse.' Philostratus l. iv. ἀργότερον ἀκρωμένων ὁ μὲν ἀσεβεῖσθαι Νέρωνα ὑπ' αὐτῶν ἔφασκε, καὶ πολεμίους τῆς θείας φωνῆς εἶναι. Dio vertit τὴν

ἱερὰν φωνήν. *Casaub.*

In hortis se copiam volentibus facturum] Intelligo hortos circa Tiberim; publice populo relictos a Julio Cæsare. is locus instar minoris theatri fuit iis qui se præpararent Pompeiano, aut quibus in illo esse locus quamcumque ob causam non potuerat. Plinius l. xxvii. c. 2. *Idem.*

Post Tribuni] Cod. Salmas. *protribuni.*

Peracto principio] Sensus, Neronem pronuntiasse se cantaturum fabulam Niobes post peractum principium, quo citharædi uti solent, emendendi favoris gratia, antequam legitimum certamen inchoënt: id προοίμιον Græci nominaverunt, Latine principium dicimus: unde præmia oratorum translata sunt. Autor Quintilianus in quarto. *Beroald.*

Non dubitavit etiam] Hunc locum sic edit Salm. Codex, ut a flagitio isto Neronem aliquo modo liberet: *Dubitavit etiam, in privatis spectaculis operam inter scenicos daret.*

Privatis spectaculis] Hoc est, quæ ab aliis quoque quam ab ipso ederentur; nam Imperatoris respectu cæteri omnes privatorum quodammodo loco habentur. Quod ita interpretor, quia de Prætore sequitur. *Torrent.*

Tragædias quoque cantavit personatus] Personata fabula quædam Nævii inscribitur, quam putant quidam primum actam a personatis histrionibus; sed cum post multos annos comædi et tragædi personis uti cæperunt, verisimilius est, eam fabulam propter inopiam comædorum actam novam per Atellanos, qui proprie vocantur personati, quia jus est iis non cogi in scena ponere personam, quod cæteris histrionibus pati necesse est. Festus. Quod ait, histriones cogi solitos deponere personam: hoc fiebat, quando exhibebantur, neque placebant. Macrobius loquens de Pylade histrione: 'Cum

in Herculem furem prodiisset, et nonnullis incessum histrioni convenientem non servare videretur, deposita persona ridentes increpuit: *μαροί, μαινόμενον ὀρχούμεθα.* *Jos. Scalliger.*

Inter cætera cantavit] Cantare et saltare in scena, diversarum artium et artificum erant: cantare proprium tragædorum, ut saltare histrionum. Cantare fabulam dicebatur tragædus: eandem saltare histrio. Suetonius in Caligula: 'sed et aliorum generum artes studiosissime, et diversissimas, excoluit. Thrax et auriga, idem cantor atque saltator.' Ubi per cantorem tragædum intelligit: per saltatorem, histrionem. Errant igitur qui hæc confundunt, et histrionem pro tragædo et actore fabularum accipiunt, cum aperte distinxerint veteres, et histrionem quidem pantomimum appellarint, tragædum vero qui fabulas canendo exprimit. Dixi, canendo: nam id proprie facit tragædus. At histrio alio modo fabulas agit, nempe saltando. *Glossæ histrio, παντόμιμος.* Idem Suetonius in Calig. 'quo minus et tragædo pronuncianti concineret: et gestum histrionis quasi laudans, vel corrigens, palam effingeret.' *Sulmas.*

Canacen parturientem] Fabulam Canaces, de qua extat Nasonis epistola, de qua Plutarchus scribit hæc historico stylo: 'Æolus rex Thuscorum ex Amphithea filias sex, et mares totidem suscepit. Machareus omnium ætate minimus sororis Canaces amore incensus eam violavit: qua ex re conceptus infans vagitu rem prodidit. Pater itaque filiæ mittit enses: quo accepto, illa, rem flagitiosam intelligens, necem sibi conscivit. Idemque paulo post Machareus fecit.' Consimile exemplum est Canuliæ adamatæ a fratre Romano: quam gravidam ubi pater Papyrius rescivit, filiæ misit enses, quo se puella confodit: idem Romano fac-

titavit. *Beroald.*

CAP. 22. Quondam tractum Prasinum agitorem] 'Tractum' dixit, uti et Plin. lib. xxviii. cap. 17. 'tractos quadrigis agendis, rotave vulneratos,' fimo aprugno sanari. Sed et quod sequitur apud Plinium ad rem præsentem facit. adhuc enim de fimo aprugno loquens, 'Cinerem (inquit) ejus reverentiores ex aqua bibunt, feruntque et Neronem Principem hac potione recreari solitum, cum sic quoque se trigario approbare vellet,' tanquam agitorem scilicet legitimum, qui etiam adversus hujusmodi casus se muniret. *Torrent.*

De Hectore] Nam et Hector ab Achille circum Pergama, ut Homerus ait, est distractus. Virgilius: 'Ter circum Iliacos raptaverat Hectora muros.' Quia igitur uterque tractus, locus mendacio non deficit. *Sabell.*

Eburneis quadrigis quotidie in abaco luderet] Satis constat, hoc genus lusus expressisse in abaco Circensium simulacrum: nam ea manifesto mens est Suetonii: huc refer quod de Alagabalo narrat Lampridius, eum sibi in triclinio quadrigas pransitantem et cœnitantem semper exhibuisse. Fortasse etiam ad hanc *παιδιὰν* pertinent illa Lucani in Panegyrico ad Calpurnium Pisonem, 'hic ad majora movetur, Ut citus et fracta prorumpat in agmina mandra, Clausaque dejecto populetur mœnia vallo.' *Casaub.* Macrob. lib. i. Saturnal. cap. 5. 'Vultisne diem sequentem, quem omnes plerique abaco et laturculis conterunt,' &c.

Commeabat secessu] Cod. Salmas. *e secessu*, ut plerumque ad suburbanum aliquod Imperii initio secedere consueverat.

Palmarum numerum ampliari] Tria palmarum genera in Circensibus fuisse, hujuscemodi inscriptiones ostendunt: VICIT. CXXX. SECVND. TVLIT. LXXXVII. TER. TVL. VII. Ut

qui primas tulit, vicisse dicatur absolute, alii secundarum, tertiarumque palmarum. Plin. eleganter etiam ad vina transtulit, cum inquit, 'ad tertiam palmam varia venere,' libro XIII. cap. 6. Adde locum Suetonii Domit. capite 4. 'plurium coronarum,' &c. *Torrent.*

Missibus] Claudii capite vigesimo primo.

Ne dominis quidem factionum jam dignantibus, nisi ad totius diei cursum, greges ducere] Post multiplicatos a Nerone missus, non dignabantur ducere greges equorum quadrigarios ad curule certamen, nisi currere deberent in omnibus missibus per totum diem: domini autem factionum tanto fiebant opulentiores, quanto plures erant Circenses missus, et ludi. Ex quo est illud Lampridii in vita Commodi: 'Circenses multos addidit ex libidine potius, quam religione, et ut dominos factionum ditaret.' *Beroald.*

Greges ducere] Nempe agitatorum. De dominis factionum sup. cap. 5. Etiam pantomimorum greges fuisse, testis est inscriptio lapidis Mediolanensis, quem mirifice deprædicat Scaliger ad Eusebium numero MDCCCXCIV. Ea inscriptio, Scalihero emendante, sic habet: THEOCRITO. AVGG. LIB. PYLADI. PANTOMIMO. HONORATO. SPLENDIDISSIMIS CIVITATIVM. ITALIAE. ORNAMENTIS DECVRIONALIB. ORNA. GREX. ROMANVS. OB. MERITA. EIVS. TITVL. MEMOR. POSVIT. *Græuius.*

In Circo maximo] Arena Circi chrysocolla sparsa. Plin. lib. XXXIII. c. 5. Sueton. tamen hoc Caio tribuit cap. 18. *Torrent.*

Liberto mittente mappam] 'Mappam, (ut ait Quintil. l. 1. c. 9.) usurpatum Circo nomen, Pæni sibi vindicant.' Sunt qui mappam victori a Prætoze mitti solere affirmant, sed melius qui ludorum committendorum signum fuisse volunt. Martial. lib.

XII. Epigrammate 29. 'Cretatam Prætor cum vellet mittere mappam.' Livius lib. VIII. 'Quia L. Plautius, Prætor, gravi morbo forte implicitus erat, signum mittendis quadrigis daret.' Tertullian. de spectaculis: 'Dehinc ad signum anxii pendent. Unius dementia una vox est. Misit, dicunt, et nunciant invicem quod simul ab omnibus visum est, nec vident missum quid sit. Mappam putant, sed est Diaboli ab alto præcipitati figura.' Hinc Juvenal. Sat. XI. 'Megalesiacæ spectacula mappæ,' pro ipsis Megalensibus dixit. *Idem.*

Ut diximus] Cap. 19.

Omnes citharædorum coronas ad ipsum mittere] Tanquam videlicet ad Denm Musices, et Apollinem novum *Μουσῶν προστάτην. Casaub.*

Cassiopen] Ex Græco numismate ΚΑССΟΠΑΙΩΝ, in *Cassopen* mutandum est. *F. Ursinus.* Chaones, et Thesproti, et Cassopæi, qui ipsi quoque Thesproti sunt, oram maritimam tenent quæ a Cerauniis montibus est ad sinum usque Ambracium. Cassope autem portus est, a quo ad Brundisium stadia sunt CIΘ ΙΟCC. Strabø. Plinius inter Coreyræ oppida recenset lib. IV. cap. 12. ubi et Jovis Cassii meminit. Gallienus Cassiopeiam vocat libro XIX. cap. 1.

CAP. 23. Cogi in unum annum] Congregari et contrahi. In hanc sententiam ait Apollonius apud Philostratum, ludos Olympicos ex consuetudine solitos celebrari circa finem anni ab Eliensibus: quos Nero jussit in adventum suum differre, ita ut sibi potius, quam Jovi viderentur sacrificaturi. *Beroald.*

Præter consuetudinem] Innuit, in Olympiacis spectaculis musicum certamen celebrari solitum non fuisse: quod indicat Apollonius apud Philostratum, cum ait, Neronem in Olympiis proposuisse certamina tragædorum, et citharædorum, apud viros, quibus nec theatra sint, nec scenæ ad

hujusmodi ludos peragendos idoneæ : sed stadium duntaxat nativum, nudumque. In Olympiis autem ter victorem fuisse Neronem testatur Philostratus, qui ait, missos fuisse cursores usque ad Gaditanos, qui juberent supplicationes fieri ob victoriam Neronis in Olympiis. Multæ in Hispania civitates, cum nescirent quid essent Olympia, opinabantur bellicam quandam victoriam significari, pro qua Diis esset sacrificandum : tanquam Nero populos aliquos Olympios appellatos bello profligasset. *Idem.*

Nerone dignus] Existimans se Romam reverti non posse dignum semetipso, et Imperatoria majestate, nisi musico certamine citharædos superasset.

Ne necessaria quidem caussa excedere licitum erat] Constitit plerosque equitum, dum per angustias aditus et ingruentem multitudinem enituntur, obtritatos, et alios, dum diem noctemque sedilibus continuant, morbo exitiabili correptos. Quippe gravior inerat metus, si spectaculo defuissent, multis palam et pluribus occultis, ut nomina ac vultus, alacritatem, tristitiamque coëuntium scrutarentur. Unde tenuioribus statim irrogata supplicia, adversus illustres dissimulatum ad præsens, et mox redditum odium. *Torrent.*

Judices autem, priusquam inciperet, reverentissime alloquebatur] Ita fuit moris. In veteri epigrammate de Pantomimo : 'Ingressus scenam populum saltator adorat, Solerti pendet prodere verba manu.' Neronis vero in scenam prodeuntis illa vox fuit, *Κύριοί μου εὐμενῶς μου ἀκούσατε* : auctor Dio. *Casaub.*

CAP. 24. *Legi obediebat*] 'Ne fesus resideret, ne sudorem nisi ea quam gerebat veste detergeret, ac nulla oris aut narium excrementa viserentur,' ait Tacitus initio libri xvi. Tales et gladiatorum leges, ad vulnera

non ingemiscere, jussos juguloferrum recipere, suum eodem quo hostilem vultu animoque sanguinem aspicere. *Torrent.*

Nunquam excreare ausus] Hæc teatro reverentia præstabatur ab histrionibus, tanquam templo : in templis enim excreare, aut mungere nefas. Arrianus in Epicteto libro iv. capite 11. *οὐχ ἤξεισ καθαρὸς, ἵνα σοι χαίρωσι οἱ συνόντες, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἱερὰ ἡμῶν συνέρχῃ τοιοῦτος, ὅπου πύσαι οὐ νενομίσται οὐδὲ ἀπομύξασθαι, ὕλος ὦν πύσμα καὶ μύξα*; *Casaub.*

In quodam tragico actu cum elapsum baculum cito resumsisset] Quot erant diversæ ornamentorum species, tot genera diversa baculorum. differabant enim et forma et materia pro argumento fabulæ quæ docebatur : in tragædiis qui regem saltabant, pro baculo sceptrum gerebant. de eo accipiendus hic locus, ut declarant illa verba, 'in tragico actu.' nam in tragædiis reges semper inducebantur. Quam personam sustinere quis dignior Nerone? Juvat hanc interpretationem Philostratus, scribens de Nerone libro quinto. De baculis histrionum habes apud Eustathium, Pollucem, Plutarchum, Laërtium, aliosque plurimos. *Idem.*

Adjurante hypocrita] Hypocritæ dicti in universum omnes, qui alienam personam simulant, hypocrisis ipsa simulatio. Verum non satis intelligo quem hic hypocritam dicat Suetonius, nisi aliquem forte qui canenti astiterit, ut verba ubicunque facienti phonascus, de quo cap. sequenti, ambo (ut opinor) monendi causa, sive subijciendi ea quæ memoriam fugere viderentur. *Torrent.* In tragico actu infortunium illud Neroni accidit, ut elaberetur illi baculus. Non alienum est ab hoc loco, quod ex Arriano didici, dissertationum Epicteti lib. iii. c. 14. *ὡς οἱ καλοὶ τραγωδοὶ μόνοι ἔσαι οὐ δύνανται, ἀλλὰ μετὰ πολλῶν, οὕτως ἔνιοι μόνοι περιπατῆσαι οὐ δύνανται.*

Fortē igitur ex iis hypocrita iste fuerit, qui cum principe tragœdiæ partem cantavere. Vel etiam simplicius, hypocritam pro adulatore Cæsaris accipiemus.

Victorem autem se ipse pronuntiabat] Contradicit expresse Dio: qui usum narrat præconio Cluvii Rufi viri consularis. Præconii formulam apponit idem: τὸ δὲ δὴ κήρυγμα ἦν, ΝΕΡΩΝ ΚΑΙΣΑΡ ΝΙΚΑΙ ΤΟΝΔΕ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ, ΚΑΙ ΣΤΕΦΑΝΟΙ ΤΟΝ ΤΕ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ ΔΗΜΟΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΔΙΑΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΝ. *Casaub.*

Et præconio ubique contendit] Erant enim Olympiæ et æneatorum et præconum agones. Pausanias Eliacorum I. I. ἔστι δὲ βωμὸς ἐν τῇ Ἄλτει τῆς εἰσόδου πλησίον τῆς ἀγούσης ἐς τὸ στάδιον ἐπὶ τούτου θεῶν μὲν οὐδενὶ θύουσιν Ἡλείοι· σαλπικταῖς δὲ ἐφέστηκόσιν αὐτῷ καὶ τοῖς κήρυξιν ἀγωνίζεσθαι καθέστηκε. Erant et aliis in locis, ubicunque Græca certamina edebantur. Seneca, epistola LXXVI. 'Theatrum Neapolitanorum factum est: et hoc ingenti studio, quis sit pithaulus bonus iudicatur. Habet tibicen quoque bonus et præco concursus.' *Casaub.* Pudendum sane Imperatorem Romanum præconio contendere, cum (quod epistola quadam ad Lepidam testatur Cicero) qui præconium faceret, in decurionibus esse vetaretur.

Hieroniarum] Quatuor in Græcia certamina sacra fuerunt, quos agones appellant, Nemeæa, Pythia, Isthmia, Olympia. Inde hieronica dicuntur, qui in illis sacris certaminibus vicebant, quo modo Olympionicæ, qui in Olympico. Qui vero quatuor hæc obierant et vicerant, periodovictores dicti sunt, auctore Festo. *Budæus.* Nobilibus athleticis, qui Olympia, Pythia, Isthmia, Nemeæa vicissent, Græcorum majores ita magnos honores constituerunt, uti non modo in conventu stantes cum palma et corona ferant laudes, sed etiam cum re-

vertantur in suas civitates cum victoria, triumphantes quadrigis in mœnia et in patrias invehantur, eque rep. perpetua vita constitutis vectigalibus fruuntur. Vitruvius.

Imagines] Tabulas, nisi potius ad iconas id referri oporteat: nam iis, qui ter Olympiæ victores fuissent, ut Plinius scribit, ex membris ipsorum similitudine iconas posuere. *Sabell.*

Provinciam universam libertate donavit] Imitatus exemplum Titi Flaminii, qui olim Philippo Macedonum rege profligato omnes Græciæ urbes liberas atque immunes esse iussit: idque publico frequentissimoque Isthmiorum spectaculo per præconis vocem factitatum. 'Iterum,' inquit Plutarchus, 'nostra ætate Græcia per celebritatem Isthmiorum pristina libertate donata est, suisque legibus restituta a Nerone, cum is in foro Corinthi ex pulpito concionem habuisset ad populum.' *Beroald.*

E medio stadio] Stadia in quibus curulia certamina exigebantur in terris Græciæ, pedum erant ducentorum. Olympicum vero stadium, quod Hercules suis pedibus metatus fertur, tanto longius erat quam cætera stadia, quanto mensura Herculei pedis procerior erat, quam aliorum. *Idem.*

CAP. 25. *Disjecta parte muri, ut mos hieroniarum est]* Nemini est dubium, sacrorum certaminum victores 'hieronicas' appellari. Sed moris istius causam tantum adhuc invenio apud Plutarchum, libro Symposiacæ II. in hanc sententiam: 'Quod autem,' inquit, 'victoribus curru vehementibus permissum, partem muri dividere, atque dejicere, hunc sane habet intellectum, non magnopere civitati muro opus esse, viros habentium qui pugnare possint, et vincere.' *Politianus.*

Distinctaque stellis aureis chlamyde] Olympionicæ olim amicti veste ἀμβυξῆ,

ut Græci vocant. Lucianus Democrite, aliique. Cæterum ad hunc Neronis triumphum pertinet vetus Diodoti Sardiani epigramma, quod de reditu ejus in urbem ex Græcia fecit: Αἰγυβότου Σκύριοι λιπῶν πέδον Ἰλιον ἔπλω Ἰῆδος Ἀχιλλείδης πρόσθε Νεοπτόλεμος. Τοῖος ἐν Αἰνεάδῃσι Νέρων ἀγὸς ἄστῳ Ῥέμοιο Νεῖται, ἐπ' ὠκυρόην Θύμβριν ἀμειψάμενος. Κοῦρος ἔτ' ἀρτιγένειον ἔχων χνόον· ἀλλ' ὁ μὲν ἔγχει Θῦεν' ὁ δ' ἀμφοτέρους καὶ δορὶ καὶ σοφίῃ. *Casaub.*

Coronam Olympiacam] Hæc erat ex oleastro. Unde ait Plinius: 'Græci Olympiæ victores oleastro coronant.' Hinc ab Aristophane dictum est in *Plut.* Jovem victores athletas coronare *κοτινοῦ στεφάνω*, hoc est, oleastri corona. *Beroald.*

Pythiam] Pythia fiebant in honorem Apollinis, cujus ludicri victores lauro coronantur, ut inquit Lactantius interpres Papinii; et innuit Ovidius *l. Metamorphoseos*; qui testatur Pythia dici a nomine perdomitæ serpentis. Ante inventam laurum corona æsculea coronabantur. Spectatissima laurus, ut inquit Plinius, est in monte Parnasso, ubi fiebant Pythia: ideoque Apollini grata. *Idem.*

Pompa cæterarum] Corinthii, Isthimico certamine, victores apii corona ornant, quod illis sacrum est, atque id a majoribus acceptum olim ita observabatur: nunc Nemeæis apii corona datur, pinus Isthmicis servire haud ita pridem cepit. *Plutarch.*

Augustianos, militesque se triumphantes clamitantibus] Apud Xiphilinum: ἦν τι καὶ ἴδιον αὐτῷ σύστημα ἐς πεντακισχιλίου στρατιώτας παρεσκευασμένον, ἀγούσταιοί τε ὠνομάζοντο, καὶ ἐξήρχον τῶν ἐπαίνων. ἠναγκάζοντο δὲ σφίσι καὶ ἄλλοι πάντες καὶ ἄκοντες πλὴν τοῦ Θρασέα ἐκβοᾶν: *li sunt, quos descripsit Suetonius c. 20. adolescentes culti ac nitidi, digni qui sub citharædo principie militarent. Torrent.*

Velabrum] *Jul. Cæs. c. 73.*

Palatium et Apollinem] Id est, Apollinem Palatinum. Alii triumphantes Jovem petebant; in Capitolio, hic Apollinem in Palatio, tragædus tragædum. *Idem.*

Incedenti passim victimæ cæsa] Vide quæ notantur ad libri *iv. caput 13.*

Sparsa croco] Crocum antiquitus spargebatur in theatris, vino dulci tritum: ut docet Plinius in *xxi.* Ex quo est illud *Lucretii*: 'Et cum scena croco Cilici perfusa recens est.' Ad hanc croci sparsionem est referendum illud quoque *Epigrammatarii Poëtæ*: 'Cilices nimbis hic maduere suis.' et illud: 'Rubro pulpita nimbo Spargere, et effuso permaduisse croco.' Item *Propertii*, 'Pulpita solennes non oluere crocos.' In funeribus quoque nobilioribus rogam croco respersi solitum, testis *Papinius*, cum ait: 'Ver Arabum, Cilicumque fluit, floresque Sabæi, Coriciæque comæ.' Nam comæ Coriciæ significant crocum, quod in *Corico Ciliciæ monte* erat laudatissimum. *Beroald.*

Ingestæque aves ac lemnisci et bellaria] Vetustissimus mos fuit victores in ludis harum similiumque rerum injectione honorare. De quo exstat *Clement. Alex. locus Pædag. libro 11. c. 8.* sic emendandus: Ἐν δὲ τοῖς ἀγῶσι, πρῶτον ἢ τῶν ἄθλων δόσις, ἢν δεύτερον δὲ ὁ ἐπαγερός· τρίτον ἢ φυλλοβολία· τελευταῖον ὁ στέφανος ἐπίδοσιν λαβούσης εἰς τρυφήν τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὰ Μηδικά. Ex *Eratosthene* apud *Scholiam Euripidis* intelligimus, non flores tantum, sed alia omnis generis munuscula, quæ ad manum aderant, solita conjici, ut zonas, πέταλά, (ea vox vel pileum vel fasciam illi significare videtur, vel laminas iis similes; de quibus *Plinius lib. xxi. c. 2.*) tunicas, petasos, crepidas, et similia his. *Idem* factum adversus omnes, quos honore auctos volebant. Apud *Arrianum* in *sexta historia*, qui

Alexandro gratulantur post sanata vulnera, οἱ μὲν ταινίαις αὐτὸν βάλλου-
σιν, οἱ δὲ ἄνθεσιν. Vide et Jamblichum
de amoribus Sinonidis et Rhodanæ.
Ex hoc igitur more Neroni ingerun-
tur, inter alia, lemnisci et bellaria.
Sic apud Pausaniam in Messenicis,
Aristomeni ex prælio reduci, et Au-
daniam ingredienti, mulieres ταινίαις
καὶ τὰ ἄραϊα ἐπιβάλλουσι. Similia Li-
vius libro xxxii. de Flaminio Græci-
am liberante: et Dionysius Hal. libro
xi. de funere Virginiæ. *Casaub.*

Lemnisci] Lemniscus Syracusanum
verbum, quo stricta angustaque tæ-
nia significatur. Athenæus libro ix.
Ἐκ τούτου περιστερά καὶ φάσσαι καὶ
τρυγόνες καθ' ἑλὴν ἐξέπταντο τὴν ὁδὸν,
λημνίσκοις τοὺς πόδας δεδεμέναι πρὸς τὸ
ῥαδίως ὑπὸ τῶν θεωμένων ἀρπάζεσθαι.
Palmæ in nobiliore victoria lemnis-
cis coronabantur, ut et coronæ: de
coronis Plinius libro xxi. c. 3. 'Ac-
cesseruntque et lemnisci, quos adjici
ipsarum coronarum honos erat.' A
Cicerone dicitur 'palma lemniscata,'
pro Roscio, sicut ab Ausonio Epist.
vi. Lemniscum etiam aut lemnisca-
tam coronam significasse Maro vide-
tur lib. v. *Æneid.* 'Punicis ibant
evincti tempora tænis.' *Turneb.*

Sacras coronas] Olympicam, Py-
thiam, Isthmiam, et Nemeæam notat,
quæ in sacris certaminibus dabantur
victori. Sed et Dio auctor est, oc-
tingentas et octo supra mille coronas,
quas Nero aurigando meruerat, fu-
isse ab illo in Circo appensas Ægyp-
tiaco obelisco.

In cubili] Codex Salmasii in *cubi-
culis.*

CAP. 26. *Petulantiam, libidinem,
luxuriam, avaritiam, crudelitatem*] So-
lenne illud sum servat, ut multa si-
mul proponat, quæ postea eodem or-
dine persequitur. nam hæc est ὑπόθε-
σις eorum quæ narrantur omnium ad
finem c. 38.

Post crepusculum statim] Incipit de
petulantia Neronis dicere, quam plu-

ribus describit ex Dione Xiphilinus.
Juvenalis vero quam frequens id in
urbe malum fuerit, etiam post Ne-
ronem, cujus morem juventus nobilis
retinuit, indicat Satyra tertia, ubi
pericula noctis recensens, 'Ebrius,'
ait, 'ac petulans, qui nullum forte
cecidit, Dat pœnas, noctem patitur
luculentis amicis Peleidæ, cubat in
faciem, mox deinde supinus. Ergo
non aliter poterit dormire? quibusdam
Somnum rixa facit.' vide ejusdem
Poëtæ Satyram octavam. Meminit
obiter hujus lasciviæ Tertullianus in
Apologetico. *Idem.*

Vel galero] Græci et nostri tiaram,
nonnulli galerum vocant rotundum
pileolum, quasi sphaera media sit di-
visa, ut pars altera ponatur in capite.
Plutarchus in Artoxerxe: ἀποπίπτει δὲ
τῆς κεφαλῆς ἢ τιάρια τοῦ κύρου. Quo in
loco pro galea accipi videtur. He-
sychius enim ait, quandoque esse πε-
ρικράνιον. *Bayfius.*

*Circumque vicis vagabatur ludibun-
dus*] Contendenda cum hoc loco sunt,
quæ de Vero Imp. prodidit Jul. Ca-
pitolinus: 'Fertur in tantum vitio-
rum Caianorum et Neronianorum ac
Vitellianorum fuisse æmulum, ut va-
garetur nocte per tabernas ac lupa-
naria, obrecto capite cucullione vul-
gari viatorio, et comissaretur cum
triconibus, et committeret rixas, dis-
simulans quis esset, sæpeque afflic-
tum livida facie redisse.'

Quintana] Ex castrensi usu sump-
tum erat: quintana enim porta, ut
Festus ait, post prætorium in castris,
ubi rerum utensilium erat forum. *Sa-
bell.*

*A quodam laticlavio, cujus uxorem at-
treclaverat*] Dio βουλευτήν vocat. Ἰού-
λιός τις Μουντανὸς βουλευτῆς, ἀγανακ-
τήσας ὑπὲρ τῆς γυναικὸς προσέπεσέ τε
αὐτῷ, καὶ πληγὰς πολλὰς ἐνεφόρησε.
Melius Tacitus, 'senatorii ordinis,
sed qui nondum honorem capessisset.'
De his juvenibus laticlaviis notamus
libro secundo c. 38. *Casaub.*

Gestatoria sella] Adi Claud. capite 23. et Vitell. 3.

Seditionibus pantomimorum] Rem totam declarat Tacit. lib. XIII. Nam cum antea Nero ludicram fautorum licentiam impunitate et præmiis velut in prælia convertisset, tandem non aliud remedium repertum est, quam ut histriones Italia pellerentur. Atque hic quidem ostendit Suet. quomodo primum histrionum factiones ille foverit. Relegatos vero fuisse jam ante narravit c. 16. *Torrent.*

CAP. 27. *Epulas a medio die ad mediam noctem protrahere*] Solebant veteres diem agendis rebus, noctem curandis corporibus dare. At quo quisque intemperantior erat, eo maturius convivabatur. Hinc 'convivia de die' apud Catullum. Sed et Horat. lib. II. Sat. ult. 'dictus here illic De medio potare die.' Adde Juvenalem Sat. IV. 'noverat ille Luxuriam imperii veterem, noctesque Neronis Jam medias, aliamque famem.' *Idem.*

Calidis piscinis] Orosius luxuriæ tam effrenatæ Neronem fuisse prodit, ut frigidis et calidis lavaretur unguentis. Addit Eutropius, hoc eum factitasse exemplo Caligulæ avunculi, cui similissimus fuit. Piscinæ vero præter notam significationem in balneis quoque dicuntur, videnturque a piscibus dici, ut inquit Fortunatianus, quamvis in his nihil piscium sit, de quibus hic intelligitur: sicut apud Martialem: 'Piscinam peto, non licet natare.' Romæ fuit publica piscina, ad quam et natatum et exercitationis causa veniebat populus. Unde a Lucilio dictus est pugil piscinensis, qui in piscina exercebatur. Lampridius autor est, Heliogabalum natasse piscinis infectis unguento nobili, aut croco. *Be-roald.*

Nivatis] Nive refrigeratis. Hinc illa Pliniana, et plane censoria castigatio: 'Servatur algor æstibus, excoGITaturque ut alienis mensibus nix

algeat.' Scribit Lampridius, Heliogabalum fecisse montem nivium in viridario domus æstate advectis nivibus. Curiosus lector fortassis quæret, quo modo nivem æstivo tempore custodirent, cum calore in primis resolvatur. Sciat, in palea optime nivem servari posse: de qua Augustinus in XXI. de Civ. Dei scribit: 'Quis paleæ dedit vel tam frigidam vim, ut obrutas nives servet? vel tam fervidam, ut poma immatura maturet?' Præterea luxuria commenta est officinas nivis reponendæ. Quod conqueritur graviter simul et luculenter Seneca in Quæstionibus, ubi taxat gulam illorum, qui non solum sorbere nivem volunt, sed etiam esse, et frustra ejus in scyphos dejicere inter ipsam bibendi moram. *Idem.*

Concibatque nonnumquam et in publico] Ipse quo fidem acquireret, nihil usquam perinde lætum sibi, publicis locis struere convivia, totaque urbe quasi domo uti. Et celeberrimæ luxu fama que epulæ fuere, a Tigellino paratæ. Tacitus.

Naumachia] Alibi dictum, naumachiam dici et locum in quo pugna navalis fit, et ipsam pugnam: hic locus significatur.

*Inter scortorum totius urbis ambubaia-
arumque ministeria*] Ambubaia sunt Syriæ mulieres, quæ in Circo aliisque locis ædilem metnentibus habitantes, duplici quæstu se sustentabant. Nam et corporis sui vulgo copiam faciebant, et organa quædam pulsare norant, quæ una secum a patria, cum Romam peterent, attulerant. Est enim vox Syriaca pura puta, *ambubaia* 𐤀𐤁𐤁𐤁𐤁 *abbubaia*, vel etiam 𐤀𐤁𐤁𐤁 *ambubaia*. Quod pridem J. Scaliger docuit. Juvenalis: 'Jam pridem Syrus in Tiberim deflexit Orontes, Et linguam, et mores, et cum tibi sine chordas Obliquas, nec non gentilia tympana secum Vexit, et ad Circum jussas prostrare puellas.' Quod autem

lupæ istæ Romam e Syria patria sua detulerint organa, non mirabitur, qui meminerit ejus farinæ mulieres organorum peritiam familiarem habuisse. Itaque imperitas πεζᾶς per contemptum vocabant. Hesychius: Πεζᾶς ἑταίρας ἔλεγον τὰς μισθαρούσας χωρὶς ὀργάνου. Procopius in Ἐκεδότοις: ἑταίρα εὐθὺς ἐγεγόνει, οἶανπερ οἱ πάλοι ἄνθρωποι ἐκάλουν πεζῆν. οὐ γὰρ ἀλλήτρια, οὔτε ψάλτρια ἦν, οὐ μὴν οὐδὲ τὰ εἰς ὀρχήστραν αὐτῇ ἤσκητο· ἀλλὰ τὴν ὥραν τοῖς ἀεὶ περιπίπτουσιν ἀπεδίδοτο μόνον, ἐκ παντὸς ἐργαζομένη τοῦ σώματος. Casaub.

Insignes ganeæ et matronarum institutio, copas imitantium] Lege, institoria. Tacitus lupanaria vocat in simili sententia l. xv. ‘Crepidinibus stagni lupanaria astabant, illustribus fœminis completa. Et contra scorta visebantur nudis corporibus.’ Quod ait Suetonius de coparum imitatione, declarant Dionis verba in paris vesaniæ Abiti imperatoris narratione: Ἐν τῷ παλατίῳ οἴκημά τι ἀποδείξας, ἐνταῦθα ἡσέλγαινε, γυμνός τε ἀεὶ ἐπὶ τῆς θύρας αὐτοῦ ἐστῶς, ὥσπερ αἱ πόρνοι, καὶ τὸ σιδόνιον χρυσοῖς κρίκοις ἐξηρητημένον διασειῶν, τοὺς τε παριόντας ἄβρᾶ τε καὶ κεκλασμένη τῇ φωνῇ προσεταιριζόμενος. Nec refert quod Dio scorta nominat, non copas: nam, ut alibi notamus, apud veteres Hebræos, Græcos, et Romanos inter copam et meretricem nihil, aut parum, intererat. Idem Dio libro XLVI. τοὺς ἄρτι προσίοντας σάλων καὶ γελῶν ὥσπερ αἱ πανδοκεῦτριάι. Inde apud Apuleium ‘blanditiæ tabernariæ.’ Idem.

Quorum uni mitellita quadragies HS. constitit, alteri plaris aliquanto absortio rosaria] Locus insigniter corruptus, nec intellectus, sic ex optimis libris legendus est: *Indicebat et familiaribus cœnas, quorum uni mitellita quadragies sestertio constitit, alteri plaris aliquanto rosaria.* Coronarum apud veteres in conviviis multus usus, et e rosis sutilium præcipue: postea luxuria invenit

e nardi folio, et veste Serica versicolori suere, quas unguentis adspangebant pretiosissimis. Quæ e veste Serica fiebant, ‘mitellas’ vocarunt, quasi parvas mitras. Plinius lib. XXI. cap. 3. ejus locum e veteribus libris et ingeniose sic emendo: ‘Summaque auctoritas pactili coronæ, uti Saliorum sacris invenimus solennes cœnas. Transiere deinde ad rosaria: eoque luxuria processit, ut non esset gratia, nisi e mero folio sutili mox petitis ab India, aut ultra Indos. Lautissimum quippe habetur, e nardi folio eas dari, aut veste Serica versicolori, unguentis madidas.’ Hæc Suetonium explicant et illustrant, ut nihil melius. Dari coronas e nardi folio et veste Serica dixit Plinius. Dabantur nimirum in conviviis, et sic intelligendum. Mitellita igitur vel mitellicam vocat Suetonius dationem mitellarum sive ejusmodi coronarum Sericarum, quæ in conviviis nepotum solebat usurpari. Et hæc mitellica erogatio uni constitit quadraginta millibus sestertium nummum, aliquanto plaris et rosaria, coronarum nempe largitio e mero rosæ folio sutilium: non aliter eum locum accipere licet. Sic rosaria Plinius et sericas corollas conjungit, et in conviviis lautioribus dari solitas ostendit. et quid aliud Sericea corolla, quam mitella? Sic utramque conjunxit Callimachus hoc Epigrammate: *μίτραισί τε καὶ ῥόδων ἁώτοις.* Glossæ: *rosaria, ῥοδισμός.* Rosarum scilicet aspersio, quæ in conviviis usurpabatur. Salmas.

CAP. 28. *Super ingenuorum pædagogia*] Existimo, etiam Tacito his verbis pædagogia describi: ‘decoraque servitia, et pari ætate, habebat:’ id est, cætum elegantium puerorum, quos composita veste, facie, capillis, in publico habebant, et plerumque una ætate. Seneca Ep. xcvi. ‘Trans eo agmina exoletorum, per nationes coloresque descripta, ut eadem omnibus lævitas sit, eadem primæ men-

sura lanuginis, eadem species capillorum.' Julianus in Antiocho: *ὁ κρείττον ἦν ὀδωδέναι μύρων τὴν ἀγορὰν βαδίζοντός σου, καὶ παῖδας ἡγείσθαι καλοῦς, εἰς οὓς ἀποβλέπουσιν οἱ πολῖται.* Tales et hic Suetonius intelligit. Pædagogia enim non culpatur, sed quod ex ingenuis. Quamvis hi pueri plerumque ad illicita dominis. *Lipsius.* A pædagogii veterum apud nostrates principes nobiles pueros similes in usus servientes Pædagogios vocatos puto, corrupta voce, quasi pædagogianos dices, qui et Gallis *Pages* dicuntur. *Marc. Donat.*

Puerum Sporum] Quem mutato nomine Sabinam dixit, ob similitudinem formæ: Dio, Zonaras, Suidas. Vel Poppæam, altero Sabinæ uxoris defunctæ nomine. Ita Plutarchus in Galba; apud quem male scriptum *Ποππαίου προσηγόρευσε*: nam *Ποππαίαν* debuit. Præter historicos multa de hoc inaudito monstri istius factio Dio Chrysostomus in ea de pulchritudine. *Casaub.*

Cum dote et flameo] Vir ducit, mulier nubit, quia pallio obtulit caput suum genasque. Velum autem id, quo nuptæ operiebantur, flameum vocabatur: quo boni omnis gratia eas velari solitas Sex. Pomp. tradit, idcirco quod eo assidue Flaminica uteretur, cui divortium facere non licebat. Ambrosius in l. de viduis: 'Suavis, fateor, ut vestem mutares, non ut flameum sumeres, ut a sepulchro recederes, non ut thalamum præparares.' Proinde Catullus, initio carminis de nuptiis Juliæ et Manlii, Hymenæum ad flameum capiendum excitat. Hoc vero velamen luteum erat, ut Plinii verba declarant lib. XXI. cap. 8. Ex quo Lucanus lib. II. 'Non timidum nuptæ leviter tectura pudorem Lutea demissos velarunt flameo vultus.' *Brisson.*

Celeberrimo officio] Calig. capite 25.

Conventus mercatusque Græciæ] In Julio Cæsare dictum de conventibus iudicis provinciarum. Tales hic forte conventus Græciæ significantur. Mercatum vero quod spectatur, sic Velleius lib. I. 'Is eos ludos mercatumque instituit.' Justinus quoque mercatus Olympici meminit lib. XIII. 'Quæ (epistolæ) recitatae in mercatu Olympico magnos motus fecerunt.' Huc facit, quod nundinæ, et festa, olim fere in idem inciderint tempus. De quo Macrobius lib. I. Saturn. cap. 16.

Circa Sigillaria] Claud. capite 16. *Matris concubitus*] Vide Tacitum initio libri XIV. et Dionis compendium. *Torrent.*

CAP. 29. *Conficeretur a Doryphoro*] 'Conficere' verbum arenæ proprium et accommodatum. Unde 'confectores ferarum.' Sunt qui obscœni aliquid subesse velint. Quod autem Doryphoro Neronem denupsisse ait, cum alii omnes Pythagoram ejus maritum faciant, (ut paulo ante diximus,) me adducit, ut credam binominem fuisse hoc scelus hominis. Valdeque mihi quidem verisimile est, alium in potissimis Neronis libertis Doryphorum fuisse, qui, auctore Tacito, quasi adversatus Poppææ nuptiis, P. Mario, L. Asinio Coss. creditus veneno a Principe sublatus, toto plus minus biennio ante hunc denuptum, qui eodem teste Coss. habuit C. Lecanium, M. Licinium. *Idem.*

CAP. 30. *A Tiberio relictas*] Calig. capite 37.

Quare nec largiendi nec absumendi modum tenuit] Tacitus Hist. I. 'Bis et vicies millies sestertium donationibus Nero effuderat: appellari singulos jussit, (de Galba loquitur,) decuma parte liberalitatis apud quemque eorum relicta. At illis vix decumæ super portiones erant.' Si Nero quatuordecim annis, quibus in imperio fuit, bis et vicies millies sestertium donationibus effudit, id est, quingen-

ties et quinquagies centena millia coronatorum, et auream domum exstruxit, cum interim in omni parte vitæ prodigos omnes superasset, quid existimabimus de opulentia imperii? De eo Plinius lib. XII. ita inquit: 'Periti rerum astruxerunt, non ferre thuris tantum annuo fœtu Arabiam, quantum Nero princeps novissimo pompæ suæ die concremavit.' Ubi *Poppææ* legendum puto. *Budeus*.

Oclingena nummum millia] Viginti coronatorum millia.

Super millies HS.] Super vicies quinques centena millia coronatorum.

Spicillum] Cujus infra commemorat, c. 47. et in Galba Plutarchus.

Cercopithecum Panerotem fœneratorem] Lector paullo attentior facile mendum sentiet. Quis enim fœnerator tam Neroni carus? Scribo igitur, sed suspensa manu, *Cercopithecum Panerotis fœneratoris, urbanis, &c.* Ut Cercopithecus gladiatoris, aut mimi ejuſpian, Paneros liberti forte, fœneratoris, a Nerone confiscati, nomen fuerit. Eros sane, et Paneros, pro servis in vetustis monumentis legisse memini. *Torrent*. Quod si proba est *Torrentiana* emendatio, prope est ut referam ad similem *Caianæ* insaniam. Quidni enim Nero cercopithecum, animal oblectandis hominibus factum, et urbanis rusticisque prædiis ditaverit, et amplissimo funere extulerit, cum Caius equo, præter domum, et familiam, et suppellectilem, consulatum etiam destinaverit? Certe nihil magis in avunculo suo Nero commendabat, quam abusum opum ac profusionem, ut paullo ante Suetonius scribit.

Quadrigenis in punctum HS. aleam lusit] Exponitur ad librum II. capite 71.

Piscatus est rete aurato] De aureo hamo piscantibus elegans *Angusti* dictum exstat, in ejus vita c. 25.

Purpura coccoque] Purpura et coc-

cus de coccineo et purpureo dicuntur: sicut et conchylium de colore et veste. *Λαμπρὸν χρώμα* de coccineo dixit Plutarchus in nuptialibus præceptis. Inde *λαμπρὰ ἐσθῆς* coccinea apud Evangelistam. Latinis 'clara vestis,' et 'clara purpura.' Nam purpuræ maxime claræ τὸ λαμπρὸν habent, quod in cocco inest. Græci hodieque ignem absolute vocant *λαμπρὸν. Salmas*.

Nunquam carrucis minus mille fecisse iter traditur] Persarum fuit hæc luxuria, et regum Syriæ, de quibus multa Athenæus commemorat variis locis. Plutarchus de Surena, qui Crassum debellavit, *ἐξήλαυεν, αἰτ, καθ' ἑαυτὸν ἀεὶ χιλιάς σκευοφορούμενος καμήλοις, καὶ διακοσίας ἀπήνας ἐπήγετο παλλακίδων.* *Casaub.* Lamprid. Elagabalo: 'Imperator etiam sexcenta dicitur vehicula duxisse, asserens decem millibus camelorum Persarum regem iter facere, et Neronem quingentis carrucis iter inisse.' Carrucam autem vehiculum ad varios usus fuisse constat. Nam et apud Scævolum 'carrucam dormitoriam' legimus I. XIII. de auro et argent. legatis, et Ulpian. I. XIII. Locati, carrucarium pro cisiario exponit. Sed et mulas carrucarias apud Jctos invenias. Plin. quoque libro XXXIII. c. II. conqueritur, quod carrucæ tunc ex argento cælarentur, cum aurata habuerit vehicula Elagabalus, atque gemmata, contemptis argenteis, eboratis, et æratis. In Pand. autem Florentinis 'carrucha' et 'carrucharius' scribitur. *Torrent*.

Soleis mularum argenteis] Græci similiter ὑποδήματα ἴππων vocant: apud Aristotelem καμήλους εἰς πόλεμον ἰούσας ὑποδέειν καρβατίνας, Hist. animalium lib. II. ut 'calceare mulas' noster in Vespasiano c. 33. Xiphilinus σπαρτία in simili. Proprie σπαρτία dicuntur funiculi, quibus calcei consuntur aut colligantur. Unde apud Athenæum ὑποδήματα ἐνημμένα σπαρ-

τῶν σαπρῶν. Sed et integra calciamina Hispanis confiebant e sparto, in pastorum ὄρειβατῶν usum: quorum meminit Plinius capite secundo libri XIX. similia istis erant et mularum σαπρία. Apud Columellam libro sexto, c. 12. solea sparteæ ægri bovis pes induitur. *Casaub.* Poppæa aureis. Plin. l. XXXIII. c. 11.

Canusinatis] Canusinatum dicimus indutum veste ex lana Canusina confecta, cujus color est, ut Græci dicunt, ἐρυθρὸς, ut Latini interpretantur, rutilus. Canusina lana, teste Plinio, laudatissima fuit circa Canusium Apuliæ. Martialis: 'Ut Canusinatus nostro Syrus assere sudet.' Flavius Vopiscus memorat birros Canusinos scenicis donatos fuisse, significans vestimenta ex lana Canusina. *Beroald.*

CAP. 31. *Armillata et phalerata cum Mazacum turba*] In V. C. est, *armillata falerataque Mazacum turba*. Lego: *armillata falerataque Mazucum turba*. Mazucum, τῶν Μαξυῶν. Populi in Africa Mazuces aut Maxyces. Inde et Maxices. ita nominantur Ptolemæo, qui vulgarem et Latinum typum in nominibus urbium et gentium concipiendis fere semper sequitur. Stephanus: Μάξυες, οἱ Λιβύης Νομάδες. Nemesianus: 'Quemque coloratus Mazux deserta per arva Pavit, et assiduos docuit tolerare labores.' *Salm.*

Non in alia re damnosior] Cod. *Salm.* *Non in alia re tamen damnosior*. Vere. Quippe, ut Transitoriam suam perageret, multa sine dubio aliorum ædificia diruit.

Transitoriam] Ab ipso videlicet transitu, qui per eam domum facilis erat ab uno colle ad alterum collem. Forum quoque Nervæ 'transitorium' dictum est. *Beroald.*

In quo colossus centum viginti pedum staret ipsius effigie] Zenodorus Romam accitus est a Nerone, ubi destinatum in illius principis simulacrum colos-

sum fecit cx. pedum longitudine, qui dicatus solis venerationi est, damnatis sceleribus illius principis. Plinius. Æ. Lampridius in Commodo Ant. 'Colossi caput demisit quod Neronis esset, ac suum imposuit, et titulum more solito subscripsit, ita ut illum gladiatorium et effœminatum non prætermitteret.'

Porticus triplices] Porticus duplices, triplicesque appellaverunt, quæ sunt laxiores, et in quibus ordines columnarum duplicati, triplicatique conficiuntur. Vitruvius in v. scribit, in duplici palæstrarum porticu collocanda esse complura membra. Græco vocabulo tetrasticæ porticus, et pentasticæ dicuntur, a quatuor et quinque ordinibus columnarum. Gallienus Romanorum Imperator, auctore Julio Capitolino, talem porticum fieri jusserat. *Beroald.*

Milliarias] Sic Vopisc. Aureliano 'porticum milliarensem' in hortis Salustianis commemorat. Beroaldus et Egnatius mille passuum has porticus fuisse volunt. Verum ne tota quidem Neronis domus a Palatio Esquilias usque eam longitudinem habuit. Quare mille pedum fuisse dicamus. sic enim metiebantur veteres. Horat. 'Nulla decempedis Metata privatis opacam Porticus excipiebat Arcton.' l. II. Od. 15. Si quis tamen mille passuum intelligi porticus istas malit, non equidem repugnabo. Qualem a Cæsare excogitatam fuisse in campo Martio indicat Cic. lib. IV. Ad Attic. Epist. 16. *Torrent.* Amplitudinem Neronianæ domus ista Pliniana moustrant: 'Bis vidimus urbem totam cingi domibus principum, Caii et Neronis.' libri trigesimi sexti capite decimo quinto.

Stagnum maris instar, circumseptum ædificiis ad urbium speciem. Rura insuper, &c.] Martialis libro primo, 'Hic ubi conspicui venerabilis amphitheatri Erigitur moles, stagna Neronis erant: Hic ubi miramur velo-

cia munera, thermas: Abstulerat miseris tecta superbus ager.²

Unionum conchis] In quibus uniones reperiuntur: siquidem conchæ ipsæ aliqua ex parte margaritarum imitantur candorem. *Sabell.*

Cœnationes laqueatæ] Laquearia vel laqueata tecta erant, quæ nunc 'lambrissata' vocamus: ex tabulis enim ligueis fiebant, in varias figuras et mæandros sectis, et cælatis. Quæ tabulæ plerumque etiam versatiles erant, ita ut et flores et unguenta desuper spargerentur. Hic vero locus ex veteribus libris ita legendus est: *Cœnationes laqueatæ tabulis eburneis versatilibus, ut flores: fistulatis, ut unguenta desuper spargerentur.* Non enim tantum versatiles fuere illæ tabulæ, quibus ea cœnatio Neronis laqueata est, sed etiam fistulatæ, et versatiles quidem ad hoc, ut flores desuper spargerent. Fistulatæ vero ad unguenta fundenda. *Salmas.*

Versatilibus] Utrum tandem sapientioreni putas, qui invenit quemadmodum in immensam altitudinem crocum latentibus fistulis exprimat, qui euripos subito aquarum impetu implet, aut siccatur; versatilia cœnationum laquearia ita coagmentat, ut subinde alia facies, atque alia succedat, et toties tecta, quoties fercula mutantur: an enim qui et aliis, et sibi hoc monstrat, quam nihil nobis Natura durum ac difficile imperaverit? *Seneca.*

Marinis et Albulis] Augusti capite 82.

Ejusmodi domum cum absolutam dedicaret] Dedicare, non solum est ἀνατίθεσθαι τῷ θεῷ, sed etiam auspicari usum alienius rei: quod fiebat cum solenni festivitate: sic 'dedicatio patinæ,' in Vitellio c. 13. et apud alios Latinos scriptores. Idem mos olim apud Hebræos, ut apparet Deuteronomii capite 20. et Græcos. Plinius ad Trajanum: 'Qui virilem togam sumunt, vel nuptias faciunt, vel in-

erant magistratum, vel opus publicum dedicant, solent totam bulen, atque etiam e plebe non exiguum numerum vocare, binosque denarios vel singulos dare.' *Casaub.*

Ut se diceret quasi hominem tandem habitare cœpisse] Nimirum sic habitarent illi, qui hoc imperium fecere, tantas ad vincendas gentes triumphosque referendos ab aratro aut foco exeuntes, quorum agri quoque minorem modum obtinere, quam cellaria istorum. Subit vero cogitatio, quota portio harum (de Caii et Neronis domibus loquitur) fuerunt areæ illæ, quas invictis Imperatoribus decernebant publice ad exædificandas domos: summusque illorum honor erat, sicut in L. Valerio Publicola, qui primus Consul fuit cum L. Bruto, post tot merita, et fratre ejus, qui bis in eodem magistratu Sabinos devicerat, adjici decreto, ut domus eorum fores extra aperirentur, et janua in publicum rejiceretur. Plinius.

Fossam ab Averno Ostiam usque] Severo et Celeri ingenium et audacia erat, etiam quæ natura denegavisset, per artem tentare, et viribus principis illudere. Namque ab lacu Averno navigabilem fossam usque ad ostia Tiberina depressuros promiserant, squalenti littore, aut per montes adversos. Neque enim aliud humidum gignendis aquis occurrit, quam Pomptinæ paludes: cætera abrupta, aut arenia, ac si perrumpi possent, intolerandus labor, nec satis causæ. Nero tamen, ut erat incredibilium cupitor, effodere proxima Averno juga connixus est: manentque vestigia irritæ spei. Tacitus.

Quod ubique esset custodia] Vide ad lib. III. c. 61.

Ex indicio Equitis Rom.] Cesellium Bassum vocat Tacitus initio lib. XVI. CAP. 32. *Commoda veteranorum*] Aug. c. 24.

Libertorum defunctorum bonis] Veteri jure cautum fuisse tradit Justi-

nianus l. III. tit. de success. libert. ut, si libertus sine liberis decederet, sive testatus, sive intestatus, patronus dimidium bonorum ejus acciperet. Nero instituit ut pro semisse, quem jure fisci capiebat, de quo Vespasiani c. 23. dodrans exigeretur, id est, dimidium præterea ejus quod patrono competeat, si qui libertus sine probabili aliqua causa nomen ullius familiæ usurpasset, quam princeps contingeret. Videri enim volebat æque eorum libertorum patronus, atque is esset, qui vero nomine et manifestarius haberetur. Reddenda ergo patrono et sui et liberti nominis ratio, si semissem ex ejus bonis consequi volebat. *Torrent.*

Pro semisse dodrans ei cogeretur] Cod. Salmas. *dextans ei cogeretur.*

Ingratorum in principem] Qui testando inter heredes Neronem ipsum non nominasset: quum ab eo ipsi quoquo modo ornati fuissent, aut in familiarissimis habiti. *Sabell.* Calig. c. 38.

Studiosis juris qui scripsissent vel dictassent ea] Romani in faciendis omnibus paullo majoris rei contractibus, itemque in scribendis testamentis, ad juris peritos adibant. Mitto Ciceronis multos locos. Arrianus in Epicteto capite decimo tertio libri secundi: ἄλλ' οὐδὲ νομικόν τινα παρέλαβε πάποτε τὸν ἐροῦντα αὐτῷ καὶ ἐξηγησόμενον τὰ νόμιμα· ἀλλὰ διαθήκην μὲν οὐ γράφει, μὴ εἰδὼς πῶς δεῖ γράφειν, ἢ παραλαβὼν τὸν εἰδότα· οὐδ' ἐγγύηον ἄλλως σφραγίζεται, ἢ ἀσφάλειαν γράφει· ὁρέξει δὲ χρῆται δίχα νομικοῦ. B. Augustinus in Joannem: 'Qui habent causam et volunt supplicari, quærunt aliquem scholasticum jurisperitum, a quo sibi preces componantur.' Sero postea has partes sibi vindicarunt tabelliones: a quibus propterea juris peritia exigitur, Novella LXVI. quin etiam νομικοὶ dicti tabelliones. Suidas in Ταβελίων. *Casaub.*

Revocavit et præmia coronarum] An-

te retulit c. 22. quemadmodum civitates, apud quas Musici agones edi solebant, jam instituerant citharædorum coronas omnes ad eum mittere. Nero igitur, si qua civitas id facere omisisset, ad præstandum compulsi. Præmia autem pro pretia dixit. Quæ revocata interpretor ab hac mente, quod coronæ quæ ab illis civitatibus unquam Principi delatæ, neque præsentatæ essent, seu (quod proclive est suspicari) remissæ et condonatæ, seu, cum non repeterentur, creditæ iis qui obtulissent, habitæ a Principe pro derelictis, longo intervallo jussæ exigi. id enim est, opinor, Latine 'revocare.' *Torrent.* Scribendum ex V. C. *Revocavit et præmia civitatum, quæ unquam sibi in certaminibus coronas detulissent.* Fulv. Ursinus.

Cum interdixisset usum amethystini] Amethystinus color, ab amethysto gemma, sicut pæderotinus a pæderote gemma, quam alio nomine opallium dixerunt. Vopiscus Aureliano: 'Concessit ut blatteas matronæ tunicas haberent: et cæteras vestes, quum antea coloreas habuissent, et ut multum oxypæderotinas.' Ut multum, id est, si plurimum illis permissum fuisset. Non magnum sane discrimen fuisse videtur inter amethystinum et oxypæderotinum: quare non mirum est eum colorem, ut pretiosorem et purpuræ propiorem, rarius fuisse matronis usurpatum. Nero, ut ex Suetonio discimus, non solum Tyrii, sed etiam amethystini coloris usum privatis interdixit. Ovidius tamen amethystinum inter pretii levioris colores enumerat, quem inter alios plures et viliores concedit mulieribus artis suæ. Videntur ergo matronæ, Aureliani temporibus, in solatium ademptæ purpuræ vel conchyliatæ vestis, aut, ut tum loquebantur, blatteæ, quæ erat magni pretii, amethystinas et oxypæderotinas, quæ proxime ad purpureas accederent, in usu habu-

isse. *Salmas.*

Ac Tyrii coloris] Tyrio ‘laus summa in colore sanguinis concreti,’ Plinio teste. Sanguinis color *φοῖνιξ* vel *φολίνιος*. Nam id proprie significat. Apud Poëtam ‘vellera Tyrios incocta rubores’ leguntur. Et Homero purpureus sanguis dicitur, eidemque terra rubet sanguine: *φουίνισσέτο δ’ αἷματι γαῖα*. Hesychius *φουινικοῦν* interpretatur *αἷματῶδες*. Unde Græci veteres eam Syriæ partem, in qua purpura optima tingebantur, *Φουίκην* videntur appellasse, et *Φολίνικας* Tyri et Sidonis incolas, unde præstantissima purpura Tyria, quæ et Sarrana Latinis, quia Sar olim Tyrus. *Idem.*

Pauculas uncias] Nero igitur in univ-ersum coloris hujus usum sustulit, ne quid eo imbueretur. Cæsar dictator promiscuum conchyliatæ vestis usum ademit. Suetonius c. 42. *Torrent.*

CAP. 33. *Morari*] *Α μωρὸς*, quod factuum significat: nam hic morus ad Latinos transiit. Plautus Trinummus: ‘Is mores hominum et moros et morosos facit.’ *Idem.* Adī ad caput Claudii 39.

Denique bustum ejus consepiri, nisi humili levique materia, neglexit] Principum defunctorum cineres in Mausoleum, dum fuit ibi vacuus locus, inferebant: sed ubi fuerant cremati, non minus pro religiosis locis habebantur. sic notat Strabo in descriptione campi Martii, *τὸν τῆς καύστρας τοῦ Ἀγούστου τόπον*, diversum a Mausoleo. Servatum idem in cæteris principibus, quorum busta instar cæterorum monumentorum et sepulcrorum fuere. Semper autem monumenta suorum sepiebant veteres, tenuiores quidem maceria aut humili aliqua levique materia: honestiores vero lorica e silice vel saxo aut marmore. vide infra c. 50. Virgilius in Cnlīce: ‘tumulus formatum crevit in orbem, Quem circum lapidum lævi de marmore formas Conserit, assiduæ curæ

memor.’ Pausanias *περιοικοδομήν* vocat secundo Eliacorum: alibi *κρηπίδα*. Ita Dio quoque lib. quinquagesimo primo dixit *τὴν κρηπίδα τοῦ Ἰουλείου ἡρώου*. Macer JC. lege xxxvii. Dig. de religiosis, &c. monumentum sepulcri definiens istiusmodi *κρηπίδας* intelligit. *Casaub.*

Bustum] Bustum sanè, quod Græci *τύμβον*, vocat Cicero II. de legibus. Plura notavi in Horatio Epod. xvii. ‘Neque in sepulchris pauperum prudens annus Novendiales dissipare pulveres.’ Quo loco vetus interpres: ‘Pauperum,’ inquit, ‘nam divitum sepulera suis custodibus curæ erant.’ Addiditque, apud antiquos morem fuisse, ut defuncti corpus triduo servaretur domi. (Unde Virgil. ‘Sedibus hunc refer ante suis.’) Post triduum vero in rogam poneretur. (Unde idem Poëta: ‘Tertia lux cælo gelidam dimoverat umbram, Mærentes altum cinerem, et confusa ruebant Ossa focus.’) iterumque post triduum cinis in urnam mitteretur, ac tumulo mandaretur. *Torrent.*

Locusta] Hoc quoque nomine Satyri carmine Locusta nota est: ‘Instituitque rudes melior Locusta propinquas, Per formam, et populum nigros efferre maritos.’ *Sabell.*

Legem Juliam timeo] De beneficiis C. Valerio Flacco, M. Claudio Marcello Coss. A. U. ccccxxii. primum quæsitum est, et lex constituta. Livius lib. viii. Secuta est Cornelia, a L. Sulla Dictatore lata. Cicero pro Cluentio. Inde Julia, C. Julii Cæsaris dictatoris. Quæ quod forte nihil amplius quam Cornelia statueret, factum est, ut Jcti recentiores Cornelie tantum meminerint, quanquam (ut verisimile est) Neronis tempore Julia potius vocaretur. *Torrent.* Cum nusquam legem Juliam de beneficiis observare liceat, Marcellus Donatus sic exponit, ut Juliam de majestate timere se Nero dixerit, qua inter alia cavebatur: ‘Si quis opera, con-

silio vel dolo, magistratum pop. R. Imperium vel potestatem habentem occiderit.' Ita magis etiam irrisui Britannicum habuerit, quasi jam destinatum multorum votis imperatorem.

Translatitio extulit funere] Sic 'causæ translatitiæ' sup. cap. 7. Usus eo Suetonius etiam Augusti cap. 10. ac sæpe Cicero. Libri vetustissimi fere *tralatitium* scribunt. Zonaras autem Britanni corpus, ne livor ex veneno apparet, oblitum gypso elatum narrat, sed subita pluvia eluto gypso, facinus omnium oculis detectum fuisse. *Torrent.*

CAP. 34. *Abductaque militum et Germanorum statione*] Duplex ergo custodia Agrippinæ, uti et principi ipsi: Prætoriani milites, Germanique. Jampridem vero Germanis habitus hic honos: et ante eos Hispanis. Imo et externi reges vitam suam commiserunt istis. De Herode quidem lego Judææ habuisse eum in satellitio Germanos. Hæc tamen laus propria quodammodo Batavorum. Uti enim hodie Helvetii, sic illi olim eximii ad hoc munus. Itaque indiscriminatim modo Batavi ii custodes appellati, modo Germani. Batavos Suet. Cal. cap. 43. nominat, Plutarchus in Othone. Dio apertissime lib. IV. Ex cujus verbis etiam discas, equites peditesque in hac manu fuisse, sicut et in constitutione Hadriani, inter Vexillationes Palatinas Batavos equites seniores junioresque recensitos reperies. Invenio et Frisios in hoc numero. Lapis Interamnæ: HILARIUS. NERONIS CAESARIS. CORPORIS. CVSTOS. NATI-ONE. FRISO. *Lipsius.*

Vel cameræ ruina periret] Cameræ, curva tecta sunt, de quarum dispositionibus videndus Vitruvius lib. VII. cap. 3. quæ et trulissabantur, et inducebantur tectorio. Sunt autem longe aliud a laquearibus, quamvis non ignorem, quævis tecta cameras

recentioribus dici, atque inde etiam cameras cœnationes ipsas appellatas, sive laqueatæ essent, sive cameratæ. *Salmas.*

Ad solennia Quinquatrum simul celebranda] Horatius Quinquatrus festas vocat. Causa, quia ii dies læti Minervæ, læti pueris virisque. Feriæ pueris, aut viris etiam, Iudi, et spectacula gladiatorum. Ovidius de quinque his diebus: 'Sanguine prima vacat: nec fas concurrere ferro. Causa, quod est illa nata Minerva die. Altera, tresque super rasa celebratur arena, Ensibus exsertis bellica læta Dea est.'

Trierarchis] Trierarchus significat præpositum triremi. Apud Græcos id præcipuæ dignationis vocabulum fuit, quo non nisi opulentiores donabantur, quippe queis triremium privato sumtu instruendarum necessitas incumberebat. De Isocrate Plutarchus, ἀργύριον, inquit, ὅσον οὐδείς σοφιστῶν, εὐπόρησεν, ὡς καὶ τριηραρχῆσαι.

Velut fortuito concursu confringerent] Codex Salmasii *concurso*: lege *concussu*.

Baulos] Tacitus: 'Ducitque Baulos: id villæ nomen est, quæ promontorium Misenum inter et Baianum lacum flexo mari alluitur.' Antea Hortensii villa, tunc in principum bonis. De qua non inelegans Epigramma condidit Symmachus, ejus possessor. Martialis: 'Dum petit a Baulis mater Cerelia Baias.'

Materna specie] Alterum umbrarum exemplum Calig. c. 59. et Oth. c. 7. Sed et Domitianus, antequam interficeretur, Junium Rusticum, quem innocentem occiderat, gladio ad se venientem in somnis vidit. Xiphilin. Horat. Epod. v. 'Nocturnus occurram furor.' *Torrent.*

Verberibus Furiarum] Nolite putare, quemadmodum in fabulis sæpe videtis eos, qui impie scelerateque aliquid commiserint, agitari, et perterri furiarum tædis ardentibus:

sua quemque fraus, et suus terror maxime vexat, suum quemque scelus agit, amentiaque afficit, suæ malæ cogitationes, amentiaque animi terrent: hæ sunt impiis assiduæ domesticæ furia, quæ dies noctesque parentum pœnas a consceleratissimis filiis repetant. Cicero.

Facto per magos sacro] Ut narravit Osthanes, species magiæ plures sunt. Namque et ex aqua, et ex sphaeris, et ex aëre, et stellis, et lucernis ac pelvibus securibusque, et ex multis aliis divina promittit: præterea umbrarum, inferorumque colloquia. Quæ omnia ætate nostra princeps Nero vana falsaque comperit: quippe non citharæ tragicique cantus libido illi major fuit, fortuna rerum humanarum summa gestiente in profundis animi vitiis. Plinius.

Evocare manes] Evocatio manium est, quam per artem magicam facit Ulysses apud Homerum in XI. Odysseæ. Consimiliter apud Silium Scipio evocat manes, hoc est, umbras defunctorum, magico sacrificio. Apion quoque Grammaticus prodidit, se evocasse umbras ad percontandum, Homerus qua patria, quibusve parentibus genitus esset. De hac manium evocatione intellexit Tibullus, sic scribens de saga fœmina: 'Hæc cantu finditque solum, manesque sepulcris Elicit.' Fiebat autem peculiariter inferorum evocatio sanguine in fossam victimarum effuso, melle, vino, lacte, commistis. Hinc ab Horatio dictum: 'Cruor in fossam confusus, ut inde Manes elicerent animas responsa daturas.' *Beroald.*

Eleusiniis sacris] Augusti capite 93. et Claud. cap. 25. Jul. Capitolinus in M. Antonino Philosopho: 'Orientalibus rebus ordinatis, Athenis fuit, et inter alia Cereris templum adiit, ut se innocentem probaret, et sacrarium solus ingressus est.'

Scelerati voce præconis] Scribit Ælius Lampridius, in Eleusiniis sacris

proclamari solitum, ut nemo ingrediatur, nisi qui se innocentem novit. Hinc translatum est illud poëticum: 'Procul, o procul este, profani, Conclamat vates.' Præterea nullus, qui initiatus non foret, ingrediebatur apud Athenienses templum Cereris. Unde cum olim duo juvenes Acarnanes per initiorum dies non initiati, templum Cereris imprudentes religionis ingressi essent, deducti sunt ad antistites, et tanquam ob infandum scelus interfecti. *Beroald.*

Amitæ necem] Domitiæ.

Simul hanc excepero] Verba amitæ in morbo blandientis Neroni, tanquam tunc libenter morituræ, cum vidisset Neronem, deposita prima lanugine, jam maturum Imperio ad virilitatem pervenisse. Morem barbæ primæ ponendæ explicatum vides ad caput 12.

CAP. 35. *Poppæam Sabinam*] Hæc T. Ollio patre genita, avi materni Poppæi Sabini nomen sumpsit, et a matrimonio Rufi Crispi, cui ante nupserat, Othonis opera ad Neronem pervenit. *Annal. XIII. Torrent.*

Tauri bis Consulis] Ab hoc Statilio Tauro temporibus Augusti Amphitheatrum Romæ extractum est. Fuit et alius Statilius Taurus, hujus Messalinæ frater, ut opinor, qui ob opes, et hortos egregios, quibus Agrippina inhiabat, accusatus, vim vitæ suæ attulit. 'Habemus,' inquit Marcus Varro, 'multa nomina a pecore, ex quo Statilii Tauri, Annii Capræ, Pomponii Vituli cognominati.' *Beroald.* Anno DCCXXVIII. Dio et Casiodorus Consules edunt Augustum VIII. et T. Statilium Taurum II. Fuit autem Statilius ante ann. DCCVII. in parte anni primum Consul, hic nunc est II. *Onuphr. Panvinius.*

Anicetum] Tacit. Anicetum hunc classi apud Misenum præfectum fuisse scribit, cujus opera Nero etiam in occidenda matre usus sit. *Torrent.*

Poppæam dilexit unice] Non ergo mirum, si tantum luxui ejus indulisit. Xiphilinus: 'Ἡ δὲ Σαβίνη αὐτῆ οὕτως ὑπερερρύφησεν (ἐκ γὰρ τῶν βραχυτάτων πᾶν δηλωθήσεται) ὥστε τὰς τε ἡμιόνους τὰς ἀγούσας αὐτὴν ἐπίχρυσα ὑποδεῖσθαι, καὶ ὄνους πεντακοσίας ἀρτιτόκους καθ' ἡμέραν ἀμέλλεσθαι, 'ὅν ἐν τῷ γάλακτι αὐτῶν λούηται.

Ictu calcis] Tacitus: 'Post finem ludicri Poppæa mortem obiit fortuita mariti iracundia, a quo gravida ictu calcis afflicta est.' Neque enim crediderim veneno, quod quidam scriptores magis odio, quam ex fide tradiderunt. *Sabell.*

Ex hac filiam tulit Claudiam Augustam, amisitque admodum infantem] Natam sibi ex Poppæa filiam Nero ultra mortale gaudium accepit, appellavitque Augustam, dato et Poppææ eodem cognomento. Jam Senatus iterum Poppææ commendaverat Diis, vota que publice susceperat. Quæ multiplicata exsolutaque. Et additæ supplicationes, Templumque Fœcunditati et certamen ad exemplar Actiacæ religionis decretum. Utque fortunarum effigies aureæ in solio Capitolini Jovis collocarentur: ludicrum Circense, ut Juliæ genti apud Bovillas, ita Claudiæ Domitiæque apud Antium ederetur: quæ fluxa fuere, quartum intra mensem defuncta infante. Tacitus.

Antoniam filiam Claudii] Ex Pætina nempe: nam Octaviam Claudio Messallina peperit. Quam pater, antequam Neroni traderet, ne sororem is suam ducere videretur, Claudii et ipse filius adoptivus, in aliam familiam adoptandam dedit. Zonaras, et Xiphil. ex Dione. *Torrent.*

In quibus Aulum Plantium] Cum libris aliquot verius est *A. Plantium* vocari: filium fortasse ejus qui de Britannis triumphavit. Cum Rubellio Plauto si confundis (quod faciunt plures) quomodo vel hac parte Tacitum cum Suetonio junges, qui diver-

sissima Neronis verba depromunt? Capite Rubellii allato, 'Quin,' inquit, 'Nero, deposito metu, nuptias Poppææ ob ejusmodi terrores dilatas maturare parat.' Præterea Suetonius iste Romæ fuisse debuit, cum cæsus est: in Asia Rubellius. Ille viva Agrippina, hic mortua pridem interfectus. *Lipsius.*

Ducatus et Imperia ludere] Plutarch. Catone narrans ut aliquando inter pueros luserit, 'Ludus (inquit) erat judicia, et accusationes.' Spartian. Severo: 'Nullum inter pueros ludum nisi ad judices exercuit.' Sed et Trebellius Gallieno: 'neque aliter Remp. regeret quam cum pueri fingunt potestates.' His adde Senecam lib. In sapientem non cadere injuriam, c. 12. *Torrent.*

In procuratione Ægypti] Vide Claudii c. 12.

In adventum suum] Cum Nero suscepisset peregrinationem Alexandrinam, vulgassetque se in Ægyptum iturum, Ægyptii extruxerant novas balneas, quibus Neronem suo adventu honorificenter acciperent: quibus cum filius nutricis ausus esset lavare, fuit interemptus, tanquam nullam habuisset rationem Imperatoriæ majestatis, cujus utensilia a reliquorum usu sejuncta esse solent. Unde legimus apud Historicos, capitale fuisse, si quis consedisset in sella Persarum regis. *Beroald.* Ante dictum est, Neronem profectionem Alexandrinam susceptam mox deseruisse, c. 19.

Bonisque cedenti] Quæ cum pro equestri loco nimia essent, invidia illum publicæ objiciebant. Ea de re legendus egregius libellus de vita beata, quem scripsit non alia causa, quam ut ora obstrueret calumniatoribus, præsertim a c. 17.

Libertos divites et senes] Inter quos Pallantem, et Doryphorum.

CAP. 36. *Stella crinita, quæ summis potestatibus exitum portendere vulgo pu-*

tatur] Ad Claud. c. ult. ex Plinio.

Cæde aliqua illustri expiare] Vid. Claud. c. 29. et Tacitum in anno DCCCXVII.

Promulgatis] Cod. Salmas. *provulgatis.*

Pisoniana] De hac conjuratione prolixè Tacit. Annal. xv. Viniciaua vero obscurior est. *Torrent.*

Nonnulli imputarent] Hoc est, beneficium se illi præstare dicerent, si omnibus coopertum probris interficerent. *Idem.*

Tanquam aliter illi non possent nisi morte succurrere] Intelligit Sulpicium Asperum, de quo Tacitus libro xv. 'Proximum constantiæ exemplum Sulpicius Asper centurio præbuit: percentanti Neroni cur in cædem suam conspiravisset, breviter respondens, Non aliter tot flagitiis ejus subveniri posse.' Vide libro tertio, capite 66. de Artabani litteris. *Casaub.*

Capsariis] Qui capsulam cum libellis deferebant. Juvenal. Sat. x. de puero ingenuo: 'Quem sequitur custos angustæ vernula capsæ.' Id est, servulus capsarius. Sed et Ulpian. l. XIII. de manumiss. vindicta, capsarium interpretatur eum, qui libros portat. Alioqui et capsarum opificem, et eum etiam qui vestimenta in balneis servanda recipit, significat l. ult. de jure immunit. l. III. de off. Præfecti vigilum, quod illa capsis includerentur. *Torrent.*

Diurnum victum prohibitos quærere] Scribit Tacit. omnis generis, ordinis, sexus homines, divites ac pauperes, adversus Neronem conspirasse. Pauperiores igitur Nero fame mori cœgit, prohibendo victum in diem quærere. *Idem.*

CAP. 37. *Salvidieno Orfito]* Consularem Salvidienum Orfitum, nescio an hunc ipsum a Domitiano interemptum narret, quasi molitorem novarum rerum, lib. ultimo, cap. 10.

Civitatibus ad stationem locasset]

Stationes Romæ multiples erant. nam et bibliopolarum, et tabernariorum, et jus docentium stationes legimus. Juvenal. Sat. XI. 'omnis Convictus, thermæ, stationes, omne theatrum.' Sed hoc loco municipiorum stationes intelligo, (quas in foro fuisse probant Victor reg. Urbis VIII. et Plin. lib. XVI. c. 44. de quibus etiam alter Plin. lib. II. Epist. 9.) sic dictas (ni fallor) quod legati municipiorum illic versarentur. Adde (si lubet) Paullum J. C. l. VII. Ex quib. caus. major. *Torrent.*

Imagines restituisset] Cod. Salmas. *retinuisset.* Imagines vero illas quod spectat, sic Polybius lib. VI. 'Imago est insignis alicujus viri simulacrum, oris similitudinem artificiose effictam, coloribus pigmentisque adumbratam, referens, quod in insigniori et celebriori domus parte ligneo armario includebant.' Non autem omnibus imaginem sui ponere licebat: sed iis tantum, qui magistratus curules gessissent, quales fuerunt primum Ædiles curules, Prætores, Censores, et Consules. Cumque hi magistratus primum solis patriciis patuerint, sequitur etiam patricios primum solos jus imaginis habuisse. Postquam autem hi honores plebi communicati sunt, eos jus ponendæ imaginis simul accepisse, dubium non est.

Pato Thræseæ] Thræseas hic admirator unicus Catonis, de cujus vita librum scripsit, indicante Plutarcho. Laudes ejus sparsæ in Tacito, Arriano, Dione: sed ante alia egregium de illo elogium ipsius Neronis, in Plutarchi libello πολιτικῶν παραγγελμάτων. Ait: Νέρων ὀλίγον ἔμπροσθεν ἢ κτείνειν τὸν Θρασέαν μάλιστα μισῶν καὶ φοβούμενος, ἐγκαλοῦντός τινος ὡς κακῶς κεκριμένου καὶ ἀδικῶς, Ἐβουλόμην ἂν, ἔφη, Θρασέαν οὕτως ἐμὲ φιλεῖν, ὡς δικαστῆς ἄριστός ἐστιν.

Qui cunctantes continuo curarent] Similes atrocibus factis facetias conjunxit Caligula: 'necessariam esse

sanguinis missionem, cui tam diu non prodesset elleborum.' Calig. c. 29.

Polyphago cuidam] Et istis locus inter eos quibus Principes oblectantur. Vopiscus in Aureliano: 'Vehementissime delectatus est phagone, qui usque eo multum comedit, ut nunc die ante mensam ejus aprum integrum, centum panes, vervecem et porcellum comederet: biberet autem infundibulo opposito plus orea.' *Casaub.*

Successibus] Cod. Salmas. *successionibus.*

Libertis] Libertinorum potentiam olim in primis mirati sunt Britanni, cum vidissent duces exercituum obedire Polycleto Neronis liberto, quem princeps miserat ad spectandum Britannicæ statum.

Quemquam osculo impertivit] Tib. c. 10. 'Ne verbo quidem cuiquam prosequentium reddito, paucosque admodum in digressu osculatus.'

CAP. 38. Ἐμοῦ θανάτος] Refert Dio, hunc versum frequenter Tiberio in ore fuisse, lib. LVII. Seneca lib. II. de Clementia, hunc inter voces execrabiles versum ponit, qui (ut inquit) se mortuo terram misceri ignibus jubet. Mox autem non male Turneb. ἔμοῦ δὲ θῶτος. Simile illud Varronis apud Nonium: 'Cælum ruere, dummodo Magistratum adipiscuntur, exoptent.' Nec dissimili ratione 'permisionem terræ' dixit Sallust. Bello Jug. et 'permiscere Græciam' Cicero. *Torrent.* Hand absimile est votum Rufini apud Claudianum: 'Everso juvat orbe mori: solatia letho Exitium commune dabit.'

Augustiis flexuris que vicorum] Corn. Tacitus: 'Obnoxia urbe arctis itineribus, huc et illuc flexis, atque enormibus vicis, qualis vetus Roma fuit.' Scribit Livius, Romam, postea quam a Gallis incensa fuerat, promiscue ac properanter iterum ædificatam: quæ festinatio exemit curam dirigendi vicos, dum, omisso sui alienique discri-

mine, in vacuo ædificant: ea fuit causa, ut forma urbis esset occupatæ magis, quam divisæ similis. *Beroald.*

Incendit urbem] Tempus incendii apposuit Corn. Tacitus XIV. Kalend. Sextiles. Sexto demum die apud imas Esquilinas finem incendio factum, hoc est, circiter XXV. diem Julii. Postea de Christianis supplicium sumptum. Sed quæ scribit, mendo laborant aut a librario, aut, quod magis puto, ab ipso Cornelio: 'Fuere qui annotarent, XIV. Kalend. Sextiles principium incendii hujus ortum, quo et Senones captam urbem inflammaverant.' Quod sequitur, sic lego: *ut tot annos mensesque et dies inter utraque incendia numerarent.* Μήνησις, quasi ipsi ita digitis rationem temporum putarent. Tot anni, tot menses, tot dies sunt a capta Urbe. Sed puerilia sunt. Nam si præcise eodem die ejusdem mensis incensa Roma a Nerone, quo a Senonibus, ergo inter incendium Senonum et Neronis, differentia præcise est annorum solidorum, nullis reliquis mensibus appendicibus, aut diebus. Quare Cornelius, qui περιεργίαν damnat in illis, ipse potius περιεργος, qui menses et dies ex crescentes supra annos harioletur. Nisi quis dixerit, habuisse rationem veteris anni Romani. Non puto vulgus tam doctum fuisse. Neque hæc fuit consuetudo illorum temporum, ut putarent tempora prisca secundum dies prisca seculi, sed secundum Julianos. *Jos. Scaliger.*

In prædiis suis] Domibus, sive locis, quæ in urbe possideret. Et urbanum prædium, et agreste dicitur. *Sabell.*

Per sex dies septemque noctes ea clade sævitum est] At Tacitus ait, 'sexto die apud Esquilias finem incendio factum.' Uterque longe abit a lapide prisco, qui novenos commemorat dies, Romæ ab Basilicam Petri: EX. VOTO. SVSCEPTO. QVOD. DIV. ERAT NEGLECTVM. NEC. REDDITVM. INCEN-

DIOR. ARCENDORVM. CAUSA. QVANDO VRBS. PER. NOVEM. DIES. ARSIT. NERONIANIS. TEMPORIBVS. ET. HAC LEGE. DEDICATA. EST. NE. CVI. LI-CEAT. INTRA. HOS. TERMINOS. AEDIFICIVM. EXTRVERE. Conciliari Tacitus potest, quia mox addit ignem rediisse; Suetonium, aut lapidem non excuso. *Lipsius.*

Bustorum] Generaliter ad sepulcra confugisse plebeios significatur. Potest et referri ad busta Gallica. Fuit enim Romæ locus juxta Æquimelum, dictus Busta Gallica, ab eo quod Gallorum ossa ibi coacervata ac consepta fuerunt post urbem recuperatam: itaque acervati cumuli Gallorum fecere locum insignem nomine Bustorum Gallicorum: autores Livius et Varro. *Beroaldus.* Busta Gallica in regione quarta Victor collocat. In eadem regione ponitur eidem Templum Lunæ, quod incendio Neroniano consumptum Tacitus testatur. Non est autem vero consentaneum, plebem in ea se loca recepisse, quæ itidem flammæ periculum imminabat.

Hostilibus adhuc spoliis adornatæ] In foribus ducum illustrium Romanorum, et eorum qui hostes profugissent, spolia hostilia affigi solita scribit Plinius in xxxv. quæ nec emptori refringere licebat: quæ etiam dominis mutatis diebus ornamenta erant. Livius in x. 'quorum domos affixis hostium spoliis insignes inter alias feceritis.' Hinc ait Tibullus: 'Et domus hostiles præferat exuvias.' *Beroald.*

Deorum ædes] Delubra Deum, et porticus amœnitati dicatæ latius pro-cidere. Templum, quod Servius Tullius Lunæ, et magna ara fanumque, quæ præsentis Herculi Arcas Evander sacraverat, ædesque Statoris Jovis vota Romulo, Numæque regia, et delubrum Vestæ cum penatibus populi Romani, exusta. Tacitus.

E turri Mæcnatiana] Quæ in Exquiliarium parte est. Hodie corrupto

Delph. et Var. Clas.

nomine Mesa pro Mæcnatia dicitur. *Sabell.* Horatius lib. III. Od. XXIX. ad Mæcnatem: 'Fastidiosam desere copiam, et Molem propinquam nubibus arduis.'

'*Ἄλωσιν Ilii decantavit*] Male Orosius, 'tragico habitu Iliadem decantabat,' pro Ilii ἄλωσιν. An vero Nero ipse carmen illud scripserit, an alius quispiam, merito dubitatur. Troica certe Neronis citat Serv. lib. v. Æneid. et Oresti Neronem comparans Juvenal. cum ait, 'in scena nunquam cantavit Orestes, Troica non scripsit.' *Torrent.*

Collationibus] Quam nos taleam vocamus (*taille*) antiqui collationem vocabant, Cicero etiam 'collectam' dicit; Græci ἔρανον appellant, et *συμβολήν. Budæus.* Orosius: 'Centies centena millia sestertium annua ad expensas a Senatu sibi conferri imperavit.'

CAP. 39. *Pestilentia unius autumnii*] Horatius lib. II. Sat. 6. qua rusculi sui commoda describit, 'Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus auster, Autumnusque gravis, Libitinæ quæstus acerbæ.'

Triginta funerum millia in rationem Libitinæ venerunt] Id est, delata sunt tot mortuorum nomina ad eos qui pecuniam, pro quoquo mortuo pendi solitam, exigebant recipiebantque. Ratio enim Libitinæ est, acceptarum pecuniarum liber, quem conficiebant qui Veneris Libitinæ thesauro præficiiebantur. Eusebius et Hieronymus in Chronico 'ephemeridem' obscurius vocant; de simili peste sub Vespasiano: 'Lues ingens Romæ facta, ita ut per multos dies in ephemeridem decem millia ferme mortuorum hominum referrentur.' *Casaub.* Servius Tullius, cum scire vellet, et quis esset numerus urbanæ multitudinis, et eorum qui nascebantur, et eorum qui moriebantur, et eorum qui in virorum numerum referebantur, statuit quanti pretii numerum pro singulis cognati inferre deberent in ærarium

Sucton.

5 O

Ilithyæ, quam Romani vocant Junonem Lucinam, pro iis qui nascerentur, et in ærarium Veneris, quod in Luco est, quam Libitinam nuncupat, pro iis qui morerentur et in Juventutis, pro iis qui inter viros referri inciperent. Dionys. Halicarn.

Libitinæ] Livius libro quadragesimo: 'Pestilentia in agris, forisque, et conciliabulis, et in urbe tanta erat, ut Libitina vix tunc sufficeret.' Ab hac Libitina dicta fuit Romæ porta Libitinis, per quam efferebantur, cum ex præscripto legis extra urbem sepelirentur. Portæ Libitinis meminit Lampridius in Commodi vita. Apuleius per decoram translationem Libitinas appellat invisores, et malignos, veluti exitiales, pestiferosque, instar Libitinæ. Sic enim ait in Floridis: 'Si qui igitur ex illis Libitinis splendidissimo huic auditorio, velut quædam macula, se immiscuit.' *Beroald.*

Civium sociorumque] Puto legi debere, *civium R. sociorum*, (sic enim fere loquuntur auctores,) ut cives Romanos qui illic negociabantur intelligamus. *Torrent.* At, sicuti civium sociorumque Suetonius, ita civium et sociorum in hujus rei historia Tacitus meminit. 'Ad septuaginta,' inquit, 'millia civium et sociorum, in quæ memoravi locis cecidisse constitit.' Memoraverat autem Camalodunum, Londinium, et municipium Verulamium.

Legionibus in Armenia sub jugum missis] Hoc falsum. Tacitus: 'Addidit rumor, sub jugum missas legiones, et alia ex rebus infaustis, quorum simulacrum ab Armeniis usurpatum est.' sed hunc rumorem pro re certa etiam alii quidam historici habent. *Casaub.*

Syria] Virtute Corbulonis non solum Syria retenta est, sed et Armenia domita: cui eadem potestas concessa est, quam populus Romanus olim Cn. Pompeio, bellum adversus prædones gesturo, dederat.

Nihil cum patientius quam maledicta et convitia hominum tulisse] Contrarium tamen suadent Taciti verba, *Annalium* libro xv. 'Nihil in illa conjuratione gravius auribus Neronis accidisse constitit, qui ut faciendis sceleribus promptus, ita audiendi quæ faceret insolens erat.' *Casaub.*

Proscripta aut vulgata] Proscribere publice proponere est. *Torrent.*

Néronων, Ὁρέστης, Ἀλκμαίων, μητροκτόνοι] Sors est Apollinea. Auctor dialogi de Nerone: *Καὶ τοὶ τοῦ Πυθίου καταλέξαντος αὐτὸν εἰς τοὺς Ὁρέστας τε καὶ Ἀλκμαίονας, οἷς τὸ μητροκτονῆσαι καὶ λόγον τινὰ εὐκλείας ἔδωκεν, ἐπειδὴ πατρὶ ἐτιμώρησαν.* *Casaub.*

Νεόνυμφον] *Νεόνυμφος*, hoc est, *novus sponsus*, per scomma nominatus, propter puerum Sporum, quem loco uxoris habuit: vel quod ipse veluti sponsa Pythagoræ denupserat. *Beroald.* In optimis libris reperi *νεόψηφον*, non ut in cæteris, *νεόνυμφον*. Et illud multo salsius est, et acrioris aceti, ut vel lata nuper sententia interceptam intelligamus, vel, quasi *νεόψηφον* scriptum esset, navis sententia damnatam audiamus, cum præsertim in navi eam interficere tentasset sutili. *Turneb.* *Νεόψηφον* Cod. *Salmasii* tuetur. Si vero iambicus exin confieri debeat, ita versum transposuerim: *Νέρων νεόψηφον ἰδίαν μητέρ' ἀπέκτανε.* *Grævius.*

Dum cornua Parthus] *Parthus* hostis corneo arcu utitur. *Beroald.*

Noster erit Pæan] *Pæan* Apollinis epitheton est, vel *ἀπὸ τοῦ παίνειν*, id est, a feriendo, vel *ἀπὸ τοῦ παίνειν τὰς ἀνίας*, quod molestum dolorem sedet. Verum Romani (si Macrobio credimus) id illi Deo nomen tanquam sospitali, potius quam noxio, accommodabant. A feriendo vero, ac longe ejaculando *ἐκατηβελέτης*, et *ἐκατηβόλος* etiam dicitur. Percite igitur auctor hujus epigrammatis Neroni exprobrat, quod dum Apollinis habitu, ut mitis et placidus, ipse citharam pulsat, *Parthus* quoque Apollinem

agens, sed sagittis formidabilem, Imperium lacesat. *Torrent.* Est et Pæan hymnus in laudem Apollinis ad amoliendum aliquod malum morbi vel belli; et generalius, hymnus, canticum lætum: Glossarium, *παιανίζω ovo, canto*: quæ significatio inprimis hunc locum illustrat.

Roma domus fiet] Ad taxandam luxuriosam Neronis domum, de cujus magnitudine supra memoravit, qua, ut inquit Tacitus, 'Palatium, et Mæcenatis hortos Nero concinnaverat.' Igitur, propter magnitudinem et laxitatem, hæc domus Neroniana non esse in urbe Roma, sed ipsam Romam capere, videbatur. *Beroald.*

Veios migrate Quirites] Veios migrare jubet, ut Urbe a Gallis vastata facturi fuerant, nisi Camillus obstitisset. Livius lib. v. *Torrent.*

Quod Nauplii mala bene cantaret, sua bona male disponderet] Alludit ad tragædiam aliquam de Nauplio vel Palamede, quam Nero, inter cætera fabularum argumenta, de quibus in genere dictum capite 21. saltavit. Palamedem scripserant certatim multi Græci Latinique tragici. Sophocles in his, cujus etiam alia exfabat fabula, cui index *Ναύπλιος πυρκαεὺς*: ejus meminit Hesychius. Sententiam horum verborum pluribus expressit Philostratus. *Casaub.*

Ita demonstraverat] Hoc est, gesticulando expresserat verba illa, *ὀγλαίνε πάτερ*. Id enim histrionum est, qui a multiplice imitatione etiam pantomimi appellantur. Hinc venuste Sueton. capite 42. 'gesticulari carmina' dixit. *Torrent.*

Ut bibentem natantemque faceret] Ut significaret Claudium bibendo, Agrippinam natando periisse. Nam Claudio venenum in potione datum, non in boleto, ut quidam prodiderant: quod et supra Tranquillus ostendit. *Beroald.*

Orcus vobis ducit pedes] Mortui per

pedes efferebantur. *Torrent.* Tanquam Nero Orcus significaretur, qui Senatoribus ducebat pedes, cum Senatoribus foret infestissimus, eumque ordinem sublaturum se quandoque e Republica minitaretur. Itidem Verres a Cicerone ob similitudinem dictus est alter Orcus. *Beroald.*

Senatum gestu notaret] Ob Neronis in Senatum odium; de quo ante capite 37.

CAP. 40. *Duce Julio Vindice*] Treis assertores Romani Imperii extinctoresque Neronis junctim locavit Juvenalis, ubi ait: 'Quid enim Virginius armis Debit ulcisci magis, aut cum Vindice Galba?'

Τὸ τέχνιον] Apparet, senarium esse, quem citat Suetonius, sed paucarum syllabarum commutatione depravatum. Fortassis sic restituetur: *Τὸ τέχνιον γὰρ πᾶσα γὰρ ἀνατρέφει*. Fertur inter Græcorum sententias hujusmodi senarius, ab hoc proverbio non admodum dissidens: *Διμήν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη*. Erasmus. In libris suis reperit Turnebus, *τὸ τεχνεῖον ἡμᾶς διαθρέψει*: a quo nec Salmasianus abit.

Consulto Delphis Apolline] Adhucdum igitur responsa dare Delphicus iste dæmon perseveravit. Certum est, jam multo ante plerisque subtilioribus sublestam Oraclorum fidem habitam fuisse. Immo quædam penitus valere rebus humanis dixerant. Delphicum tamen, Nerone consulente, nondum siluit. Sed et Plutarchi ævo aliqua saltem superfuisse, ex ipso non obscure colligas, et post Plutarchum nonnulla ruinam suam utcumque sustinuisse, ex Juliano Claudiano, aliisque constat.

Septuagesimum ac tertium annum cavendum sibi audivit] Decepit Apollo, ambiguo, ut semper, responso vanum consultorem: ac fortasse talis edita sors fuerat, *Ἐξηκοστὸν ἔτος, τρισκαίδεκάτὸν τε φυλάττω*. De adventu

Neronis Delphos multa memorabilia Themistius oratione quinta. *Casaub.*

Fisces eas sibi relatueros] Ut Poly-crati Samiorum tyranno Herod. I. III. Strabo l. XIV. Plin. l. XXXVII. c. I. Valer. Max. lib. VI. c. 9. Cic. lib. III. de finib. *Torrent.*

CAP. 41. *Die ipso quo matrem occiderat*] Diem anniversarium intellige, ut c. ult. ‘Obiit die quo quondam Octaviam interemerat.’ *Idem.*

Se increpitum] Objurgatum castigatumque a Vindice. Scribit Philostratus, Vindicem, vocato ad concionem exercitu, orationem habuisse virulentam contra Neronem, qui inter alia dicebat, illum magis esse omnia, quam citharædum: citharædum vero multo magis, quam regem. Eundem quoque infamia, furore, avaritia, lascivia, omnique crudelitate corruptum criminabatur: quod vero matrem interfecisset, id nequaquam illi crimini dandum esse dicebat, tanquam jure interfecta esset illa, quæ tale portentum peperisset. *Beroald.*

Deposito adoptivo] Quo Nero Claudius Drusus appellatus est. *Torrent.*

Cælumque adoravit] Quasi inde accepto auspicio. Virgil. III. Æneid. ‘tendoque supinas Ad cælum cum voce manus.’

Populo coram appellato] Libri duo adorato. Asscriptum tamen in altero, *alias appellato*, quod omittere nolui quin monerem. Adorare enim pro propitiare dixerunt veteres. Auctor Nonius. *Torrent.*

Organa hydraulica] Sunt quædam machinæ ad hauriendam aquam inventæ, quæ organa hydraulica vocantur: quorum meminit Vitruvius Architectus in IX. et X. Sunt et organa hydraulica musica instrumenta, quæ per aquam sonantes excitant voces, unde et nomen acceperunt. Plinius in VII. ‘Laudatus Ctesibius est pneumatica ratione, et hydraulici organis repertis.’ *Idem in IX.*

‘Delphinum mulceri prodidit musica arte, et præcipue hydraulico sono.’ De his musicis instrumentis censoria est illa et digna memoratu apud Ammianum peroratio: ‘Denique pro philosopho cantor, et in locum oratoris doctor artium ludicrarum accitur, et bibliothecis sepulcrorum ritu in perpetuum clausis organa fabricantur hydraulica.’ *Beroald.*

CAP. 42. *Postquam deinde etiam Galbam, &c.*] Plutarchus: ὁ Νέρων ἄμα τῷ πνθῆσθαι τὰ περὶ Γάλβαν (ἔτυχε δὲ λελουμένος καὶ ἀριστῶν) ἀνέτρεψε τὴν τράπεζαν. Id nuntiata cæterorum exercituum de fectione fecisse eum Suetonius refert, c. 47.

Intermortuus] Intermortuum Latini dicunt eum, qui inter mortem vitamque ex dolore procumbit similis exspiranti. Plinius in XXXII. ‘Vituli,’ inquit, ‘marini adeps instillatur naribus intermortuarum vulvæ vitio.’ Attalus, cum ad societatem Romanam hortaretur, ut apud Livium ait Eumenes, in ipsa concione intermortuus, haud multo post exspiravit. *Beroald.*

Veste descissa] Nota, non solius istud Hebræi moris fuisse, in summo luctu vestem scindere.

Inaudita et incognita] Galba apud Tacitum: ‘Sic ante oculos Nero, quem, longa Cæsarum serie tumentem, non Vindex cum inermi provincia, aut ego cum una legione, sed sua immanitas, sua luxuria, cervicibus publicis depulere. Neque erat adhuc damnati principis exemplum.’

Qui suum imperium vivus amitteret] Darius apud Q. Curtium lib. V. ‘Nec Dii siverint, ut hoc decus mei capitis aut demere mihi quisquam, aut condonare possit, nec hoc imperium vivus amittam. idem erit regni mei qui et spiritus finis.’ Nota vox illa, καλὸν ἔνταφιον ἢ τυραννίς. *Casaub.*

Suum imperium] Codex Salinas. *summum.*

Innotuerunt] Cod. Salmas. *notuerunt*.
Gesticulari carmina] Capite trigesimo nono.

CAP. 43. *Non posse Gallicas debellari nisi a Consule*] Sicuti fama percrebuerat, 'L. Cottam Quindecimvirum sententiam dicturum, ut, quoniam libris fatalibus contineretur, Parthos nisi a rege non posse vinci, Cæsar rex appellaretur.' Cæs. c. 79.

Inermem se in conspectum exercituum proditurum] Sperabat enim fore, ut vel reverentia, vel miseratio domus Augustæ, cujus unicum subsidium supererat, furibundum militem commoveret. Milite enim hactenus Augusta res steterat, qui et ipse vicissim obstrictus Cæsarum beneficiis erat.

CAP. 44. *Scenicis organis*] Cap. 41.

Securibus peltisque Amazonicis] Sic securim Amazoniam vocat Horat. libro IV. Od. 4. De pelta alibi dictum. *Torrent*.

Tribus urbanas] Quatuor solas urbanas tribus fuisse autumat Plinius, appellatas a partibus urbis, in quibus habitabant. Nam Suburrana, Palatina, Collina, Exquilina dicebantur: in quas transferri ignominiosum erat desidiæ probro: rusticæ vero tribus laudatissimæ existimabantur. Sed hic Tranquillus per tribus urbanas significare videtur omnes Romanas tribus, quæ erant numero trigintaquinque. *Beroald*.

Nullo idoneo respondente] Hoc est, qui Romanæ militiæ legibus honeste militare posset, a qua servi in primis arcebantur, histriones quoque, et capite censi. Libet autem ascribere Varronis verba apud Nonium: 'M. Curius Consul in Capitolio cum delecto civis responderet, vendidit tenebriorem.' Adde ejusdem auctoris apud Gellium lib. XI. cap. 1. verba, quibus citato, neque respondenti, mulcta dici solebat. *Torrent*.

Certum dominis servorum numerum

indixit] Qui non nisi in summis Reip. difficultatibus ad militiam admittebantur. Id, præter Romanos, etiam aliis generosioribus populis receptum fuit. Parthis contrarium institutum placuisse video. De iis sic Justin. l. XLII. 'Exercitum non, ut aliæ gentes, liberorum, sed majorem partem servorum habent. Quorum vulgus, nulli manumittendi potestate permisa, ac per hoc omnibus servis nascentibus, indies crescit.'

Ne dispensatoribus quidem, aut amanuensibus exceptis] Quorum opera scilicet dominis vel maxime esset necessaria. De dispensatoribus Augusti c. 67. Amanuenses vero iidem qui 'a manu.' Alii vero fuisse videntur quos 'ad manum' vocabant. Cic. libro III. de Oratore, 'Gracchus Licinum servum sibi habuit ad manum.' Quanquam 'a veste' et 'ad vestem' pro iisdem legimus. *Torrent*.

Partem census] Voluit, ut unusquisque tam ex ordine Senatorio, quam Equestri atque plebeio, per collationem conferret portionem sui census, atque divitiarum, ad expeditionem bellicam capessendam. *Beroald*.

Insularum] De quibus jam sæpe dictum est.

Repræsentare] Præsentem numerare.

Nummum asperum] Olim qui thesaurum parare studebant, in eo nummum asperum libenter recondebant, quem interpretor bene percussum et recentem, non veterem, neque tritum, atque ipso usu levem, fugientibus notis, nec forma expressa. quo sensu illud Persianum accipi censeo Sat. III. 'quid asper Utile nummus habet?' Sed et creditores in paciscendo cavere solebant sibi eo genere nummorum solutum iri, quod e Seneca conijcimus, cujus verba ex lib. II. Ep. 19. subscribam: 'Sed movebis mihi controversiam, si te novi; nec voles quod debeo, nisi in aspero et

probo, accipere.' Legi et in vetusto libro *aspraturum* esse κόλλυβον: quod qui pecuniam permutabat, pro trita asperam vellet habere. *Turneb.*

Argentum postulatam] Apud Alphenum J. C. mentio fit argenti pusulati. Quo loco Alciatus legit, *postulatam*, alii *pustulatam*. Utrumque idem valet quod pusulatum, nam et pustula, pusula dicitur, et postula. Tibullus: 'Læderet aut teneras postula rupta manus.' Festus hettam, alii pusulam dixerunt esse: apud Plinium lib. xxii. c. 25. quatuor locis, quibus scriptum est *pustulas* vel *crustulas*, veteres libri habent *pusulas*: et lib. xxv. et lib. xxi. cap. 15. Argentum igitur pusulatum est, quod Suetonio et Martiali *pustulatam* vel *postulatam*, non Alciati sensu, sed quod soleat argentum merum in coquendo in pusulas adsurgere. Gallice dicitur, *argent de copelle*. Cujacius.

Aurum ad obrussam] Obrussam dicere auri experimentum, quod igne sumitur, ex Græco ὀβρύση. ita πορφύριζον, purpurissum. Cicero: 'Heic adhibenda tanquam obrussa ratio est.' Seneca Epist. xiii. 'Hæc ejus obrussa est,' id est, probatio. Glossæ: *Obrussa*, τὸ δοκιμάζον τὸ χρυσίον ὅταν παρατίβεται. Immo, ὅταν καίεται. Auri probationem, quæ lapide fit et attritu, pro altera accepit. Obryzi auri apud veteres Latinos nulla mentio, sed auri ad obrussam exacti. Corrigendus itaque Plinius l. xxxiii. c. 3. 'Aurique experimentum ignis est, ut simili calore rubeat ignescatque, atque ipsum obrussam vocant.' Ipsum nempe experimentum. Ita veteres omnes sunt locuti. *Salmas.*

CAP. 45. *Ex annonæ quoque caritate lucrantium accrevit invidia*] Sensus est, cum omnium jam animus a Nerone esset alienatus, extremum malorum accessisse cumulum, casum qui hic narratur: annonæ erat ingens Romæ

inopia, avideque naves Alexandrinæ ab omnibus exspectabantur, grassantibus interea dardanariis, qui publicam calamitatem in occasionem quæstus vertere soliti. Ita suspensis omnium animis, nuntiatur navis Alexandrina pulverem luctatoribus aulicis advexisse. Tum vero fremere omnes, et in Neronem invidiam vertere, quam ante juste conceperant adversus lucrantes ex annonæ caritate. *Ca-saub.*

Pulverem luctatoribus aulicis advexisse] Non multum a pulvere Puteolano distat arena e Nilo, tenuissima sui parte non ad sustinenda maria, fluctusque frangendos, sed ad delibanda corpora palæstræ studiis. Inde certe Patrobio, Neronis Principis liberto, advehebatur. Plinius.

Statuæ ejus a vertice currus appositus est cum inscriptione Græca, Nunc demum agona esse: et, Traheret tandem] Currum intellige, simulacrum parvum eorum curruum, quibus insistebant aurigantes in Circo. Ita esse legendum, non *cirrus*, super auctoritatem Mss. declarant sequentes inscriptiones διασυρτικαί. Quarum prior Græca, ut ait Suetonius, acroteleutium fuit senarii tragici: hoc modo, Νῦν γὰρ ἔστ' ἀγών, ut apud Aristophanem in Pace, Ὠνδρες τί πεισόμεσθα; νῦν ἀγών μέγας. Apparet provinciale dictum esse, quoties ad certamen aliquod se compararent. Sic apud elegantissimum scriptorem, Chariclea parans se ad periculum subeundum status et vitæ, πλησίον ὁ ἀγών, inquit ad Theagenem suum, libro x. Altera inscriptio fuit, *Trahe tandem*. aut Græce fortasse, Νῦν δεῖ ἐλαύνειν, vel ἔλκειν. Neque enim id διαβρήδην Tranquillus negat. Utraque lingua fuerit concepta, certum est 'trahere' vel ἔλκειν ad aurigationem esse referendum. Orphens in thymiamate Solis, Χρυσολύρη, κόσμου τὸν ἐναρμόνιον δρόμον ἔλκων, sed videtur verbum 'trahere' ali-

quid βλάσφημον et innominatum habere, ut cum dixit c. 21. libri hujus ‘tractum prasinum.’ ideo scriptum potius ab istis *Trahe*, quam *Age* vel *Agita*: aut ἔλακε potius quam ἔλαυνε. Etsi ea quoque vox aliquid interdum sonet ominosi, ut cum Diogenes Lærtius ait, epigrammate in Stilponem, πῶν γὰρ ἤλασε, id est, obiit, periit. *Casaub.*

Ascopera deligata] Perperam qui ediderunt, *scopa*. Nam neque *scopa* Latine dicitur numero singulari, et si maxime dicatur, nihil tamen commercii scopis, et culleo. *Ascopera* autem, cujus vestigium in vetustis exemplaribus deprehendimus, est sacculus pelliceus: compositumque nomen Græce est, ex utre et sacro, de quo vocabulo ita scribit Suidas, ἀσκοπήρα τὸ μαρσύπιον ἦτοι σακκοπάθιον. *Marsupium* significari Suidas *ascoperam* docet. Hæc ergo fuit *ascopera* Neronianæ statuæ collo deligata, cullei symbolum, quoniam *matricida*. Quod enim culleo *patricidæ* insuntur, qui fit e corio bovis, ejus cullei veluti instar quoddam repræsentavit, qui deligavit *ascoperam*. *Politianus*.

Ego quid potui] *Populi* vox est compellantis *Neronem*: aut *Agrippinæ* matris.

Crebro vindicem posebant] Vox est servorum petentium *vindicem*, hoc est, καρπιστήν, ut simul allusionem facerent ad *Julium Vindicem*, qui conspiraverat in *Neronem* pro libertate publica. *Casaub.*

CAP. 46. *Numquam somniare solitus*] De eo sic *Tertullianus* lib. de Anima: ‘Sed et *Neronem* *Suetonius*, et *Thrasymedem* *Theopompus* negant umquam somniasse, nisi vix *Neronem* in ultimo exitu post pavores suos.’ Pavores autem (ni fallor) vocat *Umbra*rum metus, de quibus ante c. 34. De *Thrasymede* idem *Plutarch.* de defectu oraculor. aliquid *Plin.* libro x. c. 7. *Torrent.*

Formicarum multitudine oppleri] Id illi vim et impetum plebis portendebat. Quod interpretamentum perspicuum reddit locus *Tiber.* c. 72. ‘Erat ei in oblectamentis serpens draco, quem ex consuetudine manu sua cibaturus, cum consumitum a formicis invenisset, monitus est ut vim multitudinis caveret.’

A simulacris gentium ad Pompeii theatrum dedicatarum circumiri] Non singularum tantum personarum statuas et imagines, sed gentium quoque factas esse legimus: ut *populi Romani* apud *Rhodos*, et alibi. Similes hic intelliguntur imagines gentium, quæ inter ornamenta theatri *Pompeiani*: *Plinius* lib. xxxvi. c. 5. *Martinus Polonus* in *Chronico*: ‘Erat *Romæ* consecratio omnium statuarum, quæ statuæ scripta nomina gentis in pectore, cujus imaginem tenebant, gerebant.’ *Pompeii* exemplum fuerat et *Augustus* imitatus: si quidem ex fide scribit hæc *Servius*: ‘*Porticum*,’ ait, ‘*Augustus* fecerat, in qua simulacra omnium gentium conlocaverat: quæ porticus appellatur *Ad nationes*.’ Reperio etiam simulacra gentium producta in funebri pompa principum defunctorum. *Dio* l. lvi. de exsequiis *Augusti*, τὰ τε ἔθνη πάνθ’ ὅσα προσεκτήσατο ἐπιχωρίως σφίσιον ὡς ἕκαστα ἀπεικασμένα ἐπέμφθη. Idem in funere *Pertinacis*, παρήλθον μετὰ τοῦτο τὰ ἔθνη πάντα τὰ ὑπήκοα ἐν εἰκόσι χαλκαῖς ἐπιχωρίως σφίσιον ἐσταλμένα. *Casaub.*

Asturconem] *Asturcones* ab *Asturia* *Hispaniæ* parte, unde optimi veniunt equi parvi, qui molliter alterna crura glomerando explicant. *Martialis*: ‘Hic brevis ad numerum rapidos qui colligit ungues, Venit ab auriferis gentibus *Astur* equus.’ *Sabell.*

Mausoleo] Sepulcrum intelligit, quod *Augustus Cæsar* extruxit in campo *Martio*. Cui et *Poppeæ* corpus non igni abolitum, sed regum

externorum consuetudine, differtum odoribus, Nero intulerat. Ipsius vero reliquias non Mausoleo, sed gentili Domitiorum monumento illatas legimus c. 1.

Nomine eum cientis] Virgil. ‘Hinc exaudiri voces et verba vocantis Visa viri.’ De Sichæo Didonem conjugem appellante loquitur. *Torrent.*

Kalend. Januarii exornati lares] Aug. c. 31.

Auspicanti] Moris fuit, ut quicumque munus aut magistratum gererent, primo die leviter aliquid delibarent, auspicii saltem caussa. Itaque appellabant primum illum Auspicalem diem. Panegyristes: ‘Illum tamen primum Consulatus tui Auspicalem diem tacitus præterire nullo modo possum: quo tu solus omnium consecutus es, ut quod tempus antea incipiendis tatummodo rebus aptum esse videbatur, tunc primum potueris sufficere peragendis, unoque sol curriculo et officia te Consulis inchoantem viderit, et imperatoris implentem.’ Vide supra capite 7.

Proserpinæ raptus] Talis sculptura præsagium fuit Neroni, quod et ipse ab Orco raperetur, sicut rapta fuerat Proserpina. *Beroald.*

Votorum nuncupatione] Eam votorum nuncupationem intelligo, quæ anni initio pro salute Principis fiebat. nam et quod de Spori munere præcedit, ad ineuntis anni strenas refero. *Torrent.* Kalendis ipsis hæc vota suscipi, Corn. Tacitus sentire videtur, qui et Thræseæ objectum scribit, quod principio anni solenne jusjurandum vitaret, nuncupationibusque votorum non adesset. Caius tamen J. C. l. ccxxxiii. de verb. signif. ‘Post Calendas,’ inquit, ‘Januarias die tertio pro salute principis vota suscipiuntur.’ Addit Septimius in Apologetico, tum solitos cives focos et choros in publicum educere, vicatim epulari, civitatem tabernæ habitu obolefacere, vino lutum co-

gere, catervatim cursitare. *Alciatus.*

Ac brevi dignum exitum facturos] Male qui *exitum* pro *exitum* scribunt. ‘Exitum facere,’ probum et elegans dicendi genus. Seneca epistola cxv. Petronius Arbiter, Quintilianus declamatione iv. et v. Marcellus Jurisconsultus lege iii. Dig. item de iis quæ in testamento delentur, &c. usurpant. *Casaub.*

Atque in hoc decidisse versu] Cod. Salmas. *dedisse.* Lege, *desisse.*

Θαυειν, &c.] *Mori me jussit uxor, mater, pater.* Hanc sententiam dicebat de se ipso Œdipus in fabula: tanquam mori juberetur propter uxorem, quæ erat mater Jocasta, et propter patrem Laium, quem interemerat. Idem versus Neroni commedissime aptari potest, qui mori jubetur propter uxorem Octaviam, matrem Agrippinam, patrem Claudium, quos omnes interemerat. *Beroald.*

CAP. 47. *Duos scyphos*] Calices, et quidem crystallinos, vocat Plin. xxxvii. cap. 2. *Burmans.*

A cælatura carminum] Appellabat Homericos ab hac cælatura, quæ de Nestorio calice Homericis versibus xi. Iliad. describitur. *Beroald.*

In hortos Servilianos] In Servilianis hortis solitum Neronem commorari, docet Corn. Tacitus, qui ait, Milichum, a quo detecta est conjuratio, venisse in hortos Servilianos, ibique conventum Neronem edocuisse quæ audierat de conjuratis.

Usque adeone mori miserum est] Hemistichon est Virgilianum, quod dicit Turnus ad sororem Juturnam in xii. Æneidos, ubi ostendit potius moriendum esse, quam fugiendum. Versus Maronis hi sunt: ‘Usque adeone mori miserum est? Vos o mihi manes Este boni, quoniam superis aversa voluntas.’

Atratus] Indutus atris, hoc est, nigris vestibus: qui color funebris est, convenitque lugentibus, et ad misericordiam movendam est accom-

modatus. Nefas erat apud priscos in epulo publico accumbere atratos convivas. Hinc Cicero taxat Vatinium, quod in epulo Q. Arii cœnavit atratus. Græci ἀνθράκινον vocant nigrum, atrumque colorem, ab anthrace, qui Græce dicitur carbo: et vestis anthracina erat lugentium. Varro: ‘Propinquæ adolescentulæ, et adolescentuli proximi, amiculo nigello, capillo demisso sequerentur luctum.’ *Beroald.*

Vel Ægypti præfecturam concedi sibi oraret] Nymphidius, præfectus aulæ cum Tigellino, ut primum Nero rebus suis deploratis videbatur in Ægyptium fuga abiturus, perinde ac si is jam profugisset, militibus persuasit, uti Galbam imperatorem crearent: promisitque ejus in gratiam aulicis et prætoriis militibus viritim denarios VII. M. et D. iis qui in provinciis militabant MCL. quam pecuniam, nisi pluribus, quam Nero, maleficiis totum humanum genus affecisset, nullo modo comparare poterat. Plutarch.

Stationem militum] Excubitorum scilicet. Sup. cap. 8.

Spicillum mirmillonem] Capite trigesimo.

Nec amicum habeo, nec inimicum] Vocem vere miserabilem: miser sit necesse est, qui neutrum habeat. Quod vox illa apud Lælium Ciceronis declarat: quum quidam stulte gloriaretur ‘se inimicum nullum habere,’ responsum est, ‘ergo nec amicum:’ necesse est enim hominis vitam utrumque sortiri. *Sabell.*

CAP. 48. *Inter Salariam]* Salis nomen honoribus etiam militiæque interponitur, salariis inde dictis magna apud antiquos autoritate, sicut apparet ex nomine Salaris viæ, quoniam illa Sal in Sabinos vectari consueverat. Plinius.

Et Nomentanam viam] A Viminali porta incipit via Nomentana, qua iter erat Nomentum Sabinorum oppidum.

Hæc alio nomine Ficulnensis appellata fuit. Hæc, ut Strabo refert, in viam Salariam apud Heretum Sabinorum oppidum supra Tiberim jacens incidebat. Hujus viæ mentio talis exstat in vetusta inscriptione: CN. MVNATIVS. M. F. PAL. . . . AVRELIVS BASSVS. PROC. AVG. . . . PRAEF. FAB. PRAEF. COH. III. SAGITTARIOR. PRAEF. COH. ITERVM. II. . . . ASTRVM CENSITOR. CIVIVM. ROMANORVM. COLONIAE. VICTRICENSIS. QVAE. EST. IN BRITANIA. CAMALODVNI. CVRATOR VIAE. NOMENTANAE. PATRONVS. EJVSD. MVNICIPII. FLAMEN. PERPETVVS DVVMVIRALI. POTESTATE. AEDILIS DEDICATOR. IIII. *Onuphr. Panvin.*

Fulgure adverso] Tranquillus omisit id quod alii de Nerone prodiderunt, videlicet quod olim discumbenti Neroni dapes fulmine ictæ fuerunt, mensaque disjecta: et, ut inquit Philostratus, ‘calix manu Neronis excussus est, cum jam ori propius admovisset.’ *Beroald.* Id Eusebius Num. MMLXXVIII. in octavum Neronis annum conjicit. Tzetzes in versibus Politicis, citante Scaligero: Καὶ δὴ ποτε τοῦ Νέρωνος πίνοντας, ἐν τραπέζῃ Σκηπτὸς χυθὲς ἐξήρασεν ἐκ τῆς χειρὸς τὸν σκύφον. Βλάβη δ’ οὐδ’ ὄλωσ γέγονεν ἐκείνῳ τῷ τυράννῳ.

Ex proximis castris] Prætoriis, quæ non procul distabant a porta Viminali. Vide Tib. cap. 37. et inibi Onuphrium Panvinium.

Agnitus est a quodam missicio prætoriano] ‘Missicium prætorianum’ appellat a militia prætoriana missum, hoc est, veteranum prætorii. Vulgo hoc loci *Missicium* et scribunt et accipiunt, quasi nomen esset proprium, pudendo errore. Hodie legitur in Glossis Isidori: ‘missilius, qui missilia exhibet.’ Ita correxerunt, quod erat in veteribus membranis, *missicius, qui militiam exhibet.* Lego, *missicius, qui militia exivit.* Vetus inscriptio: TRIB. LEG. XI. AVG. ET. MISSICIVS LEG. VI. AVG. *Missicius est, vetera-*

nus, et qui honesta missione missus est. Missicius autem, ut cesticus, adscripticius, subditicius, et similia, quæ nos per *t* scribimus, veteres per *c* scripsisse alibi docemus. *Salmas.*

Ut interim in specum egestæ harenæ concederet] Dio paullo aliter: ἐς καλαμαδῶν τόπον τινὰ ἐκρύβθη: in arundineto quodam sese occultuit. Subjecta vox Neronis fidem astruit narrationi Dionis, neque dissentit Suetonius, si recte capias. Hic videtur esse locus, quem ætas posterior appellavit cisternam Neronis. Radevicus de gestis Friderici I. libro II. capite 66. ‘Nono die descendentes trans Tiberim, eo die et altero commorantes, XI. exierunt, et pervenerunt ad Cisternam Neronis, in qua latuit Nero fugiens Romanos insequentes.’ Capite 70. ‘Probatum est etiam, quod Rolandus XII. die post domini Victoris promotionem, ab urbe egressus, apud Cisternam, in qua Nero Imperator quondam ab Urbe profugus latitavit, primo est immantatus.’ *Casaub.*

Neronis decocta] Neronis Principis inventum est decoquere aquam, vitroque demissam in nives refrigerare. Ita voluptas frigoris contingit sine vitis nivis. *Plinius.*

Surculos rasit] Lego, abrasit: id est, surculos, qui trajecta penula in hæserant, detersit. *Sabell.*

Modicella culcita] Cod. *Salmas. modica.*

CAP. 49. *Scrobem coram fieri imperavit, dimensus ad corporis sui modulum]* Et qui carnificis manu puniendi erant, et qui aliqua necessitate coacti se interimebant, in scrobibus præparatis sæpe soliti sedere: credo, ut evitaretur casus ἀσχημων post vulnus acceptum. *Appianus* de bellis civilibus lib. IV. in historia Labronis sese vita privantis, afflictis Bruti Cassique partibus. *Tacitus* lib. XV. in pœna Flavii Veiani. *Philostratus* libro quinto narrans, sub in-

gressum Apollonii Tyanei in Alexandriam, obviam illi factos carnifices ducentes ad supplicium duodecim ληστὰς τὴν αἰτίαν, id est, quorum elogium continebat latrones eos esse; (αἰτία hic elogium puniendorum significat, id est, titulum vel τίτλον, ut vocat *Johannes*: *Matthæus* similiter αἰτίαν, et apud *Marcium* ἡ ἐπιγραφή τῆς αἰτίας pro inscriptione elogii;) harum scrobium ita meminit, πρὸς τοὺς δημίους, ὑφ’ ὧν ἤγοντο, ὑφεῖναι ἔφη, κελεῖω τοῦ δρόμου, καὶ σχολαίτερον ἦκειν ἐπὶ τὸ ὄρυγμα. Nescio an non talis mos aliquis fuerit Athenis servatus: nam sane si locus, ubi de damnatis ultimum supplicium sumebatur, ὄρυγμα, fossa, dicebatur. Vide *Harpocratium* et *Demosthenem*, contra *Aristocratem*. *Casaub.*

Aquam] Calida aqua lavabantur cadavera ex ritu priscorum: quem expressit *Maro* in VI. *Æneid.* ‘Pars calidos latices, et athena undantia flammis Expediunt, corpusque lavant frigentis, et unguunt.’ *Ennius* quoque sic cecinit: ‘*Tarquini* corpus bona fœmina lavit et unxit.’

Qualis artifex pereo] Dio, ὡς Ζεῦ, οἶος τεχνίτης παραπλόυμα! Intellige vocem ‘artifex,’ ut cum Græci nominant Διονύσου τεχνίτας: de quo apud *Aristotelem* in *Problem.* Græci quidam καθαρωδὸς explicatius vertunt, ut in *Manassæ Chronico*, οἶος, ὡς Ζεῦ, καθαρωδὸς ἐξ ἀνθρώπων ἀπόλλυται! *Casaub.*

More majorum] Sup. *Claud. c. 34.* ‘antiqui moris supplicium.’

Inseri furcæ] *Lipsium* vide, prolixè de furca veteri novaque, ut vocat, disserentem libro III. de *Cruce.*

Νήφειν δεῖ ἐν τοῖς τοιούτοις] *Νήφειν*, id est, φρονεῖν: sic enim sæpe Græcis usurpatum invenias, quasi dicat, magno animo, et majoribus suis digno, *Neronem* esse debere.

Ἰππων, κ. τ. λ.] Versus est ex *Iliad. x.*

Ferrum jugulo adegit] Quid igitur illud est, quod *Hegesippus* ait libro

iv. c. 20. Neronem periisse ‘mangano, quod ipse sibi de ligno pararat.’ Ferro enim et gladio periit, non mangano. Est vero μάγγανον, instrumentum ad jacienda tela, ut ballista: hujus in Glossario mentio, et apud Leonem in Tacticis, atque alios. Est et instrumentum ad torquendum, de quo sensit Hegesippus. *Casaub.*

Juvante Epaphrodito] Domit. cap. 14. ‘Epaphroditum, a libellis, capitali pœna condemnavit: quod, post destitutionem, Nero in adipiscenda morte manu ejus adjutus existimabatur.’

A libellis] Libellus est, quam vulgo *requeste* appellamus. Id ex Suetonio patet, Augusti c. 4. et 50. Unde ‘a libellis’ dicti ministri, qui principi in hoc negotio subserviunt. Ut hoc loco Epaphroditus. Ita Lampridius in Alexandro, ‘Postmeridianis horis subscriptioni et lectioni epistolarum semper dedit operam, ita ut ab epistolis, a libellis, et a memoria semper assisterent.’ Sic accipitur in lege Rescriptum, infra, de distractione pignorum: ‘Rescriptum est ab Imperatore libellos agente Papiniano:’ id est, libellis apud Imperatorem præfecto. *Budaus.*

Interrumpenti centurioni] Codex Salmas. *irrupenti.*

Totus cremaretur] Juvenalis mortem Catilinæ atque Cethegi anteponit Pompeii neci, propterea quod integri totoque cadavere ceciderunt, cum Pompeio abscissum caput fuerit manibus Septimii. *Beroald.*

Permisit hoc Icelus] Galbæ cap. 14.

Primo tumultu] Qui exortus est, nuntiata defectione Galliarum et Hispaniarum.

CAP. 50. *Impensa ducentorum millium*] Intellige, sestertium nummum, qui ad v. m. coronatorum rediguntur.

Stragulis albis] Quæ una cum cadavere flammis absumpta intelligo. *Beroaldus* hic quædam de linteo à-

σβέστῳ admiscet. Sed ejus rei nullum in Romanis funeribus usum fuisse, solide ad cap. 100. Aug. demonstratur.

Cum Acte concubina] Ex III. Annal. Taciti hæc ancilla nota, et Neronis contubernium cum ipsa, neque taceatur eadem a Dione. Vid. et capite 28. *Casaub.*

Impositum colle hortorum] *Lego colli hortulorum*, nunc quoque Romæ omnibus notissimo. *Torrent.* Viterbiensis, *Colle ortulorum*: duplici archaismo. *colle* pro *colli*, et *ortulorum* pro *hortulorum*. Quo modo scripsisse multos antiquorum, ex iis constat, quæ scripserunt veteres de orthographia. *Casaub.* Galbæ cap. 4. ‘in villa colli supposita.’ ubi Cod. Salmas. *superposita.*

In eo monumento solium] Πύελον, quo defuncti condebantur apud Græcos, Latini reddidere *solium*, a similitudine solii vel alvei, in quo lavabantur. Vulgo dicimus *une auge*, ex Latino sequioris seculi *albius*, pro alveo. Sic *πύελον*, in quo Cyri corpus jacebat, Curtius *solium* interpretatus est. Florus de Cleopatra: ‘In Mausoleum se, sepulcra regum sic vocant, recepit. Ibi maximos, ut solebat, induta cultus, in differto odoribus solio juxta suum se collocavit Antonium.’ Ita et Plinius accepit libro xxxv. cap. 12. ‘Quin et defunctos sese multi fictilibus soliiis condi maluere.’ Fictilia solia sunt, ὀστράκιναι πύελοι, arcæ fictiles condendis mortuis. Arcam item dixit Petronius in historia nobili illius matronæ, quæ pudicitia exemplum fuit. Sed et Cedrenus *λάρνακα πορφυρᾶν* vocat, id est, arcam Porphyretici marmoris, qua corpus Juliani repositum est. Suetonius pro cinerario usurpavit: quo conditæ fuerunt Neronis reliquiæ, *Salmas.*

Porphyretici marmoris] Vide Plinium l. xxxvi. capite 7. ubi genera marmorum recenset.

Superstanti] Cod. Salmas. rectius, *superstante e Lunensi ara: e Lunensi scil. lapide structa.*

Lunensi] Circa Lunam, Etruriæ urbem, fodiuntur lapides albi, et discolors, ad cæruleum vergente specie: magno numero, et mole, ut etiam columnæ ac grandes tabulæ unico constantes lapide inde excindantur. Itaque pleraque egregiorum operum, quæ Romæ et aliis in urbibus visuntur, materiam habent inde petitam. Strabo.

Circumseptum est] Præter generalem muri ambitum, quo clausum fuisse verisimile est monumentum gentile Domitiorum, intra illud monumentum Arca Porphyretica, in qua reliquiæ Neronis repositæ sunt, et cui superstabat ara ex Lunensi marmore, lapide Thasio circumsepta fuit. Hoc in aliis etiam aris, quæ sub dio ponebantur, factum apparet. Ad tutelam et munimentum addebantur hæc septa. Hinc illæ loquutiones tralatitiæ, qualis apud Apuleium in Apologia extrema: 'Si philosophiæ honorem, qui mihi salute mea antiquior est, nusquam minui; immo contra ubique conceptum pinnis tenui.' Hoc septum si forte proprie puteal, quia instar putealis aram ipsam cingebat. Hinc puteal pro ara ipsa sæpe nominant auctores. Salmas.

Lapide Thasio] Thasos insularum Cycladum una est, marmore nobilis. quod, ut inquit Plinius, erat maculosum. Hoc marmore Thasium intelligit Papinius illo versu: 'Non huc admissæ Thasos aut undosa Caristos.' Beroald.

CAP. 51. *Vultu pulcro magis quam venusto*] Pulcritudinem ad colorem, venustatem ad lineamenta referendam puto.

Ventre projecto] Prominente. Talis a Plauto dicitur ventricosus. Græce προγαστωρ. Pertinax Imperator fuisse fertur ventre prominulo. Beroald.

Gracillimis cruribus] Casaubonus ad c. 3. Calig.

Comam in gradus formatam] Flexus illos cincinnorum 'gradus' vocat, quale Othonis capillamentum in ejus nummis cernimus, quanquam reticulo illud composuit. Quos autem gradus hic Sueton. Seneca 'anulos' (ni fallor) appellat lib. de brevitate vitæ c. 12. Ingeniose Statius lib. 1. Silvar. 'celsa procul aspice frontis honores, Suggestumque comæ.' Quinctilian. lib. XII. c. 10. 'Do tempori, ne crassa toga sit, non serica, ne intonsum caput, non in gradus atque anulos totum comptum.' *Torrent.* Aliter tamen gradus dicuntur in capillorum compositione, aliter annuli. Inflexio enim ipsa et crispatio capillorum nexiles annulorum orbes imitabatur. Comæ tamen sic annulatim crispatæ, non etiam confusæ ac turbatæ, et indiscriminatim temereque implexæ habebantur, sed per gradus quosdam positæ, et ordine digestæ, ita ut unaquæque annulorum series stationem quasi suam servaret, et gradatim alveolatimque alia super aliam scanderet. Latini in his exprimendis, ordinem, stationem, gradus solent usurpare. Ovidius 'crines in ordine ponere,' et 'in statione' ἔδραν Euripides dixit. Quinctilianus gradus et annulos junctim posuit, Manilius 'crines in fluctum ponere,' eleganter: nam illa crinium per annulos inflexio, et per gradus digestio, fluctuum modo extantium, modo subsidentium, et invicem se propellentium, undulatos intortosque motus plane refert. Salmas.

Pone verticem submisere] Id est, a postica parte capitis, contra morem patrium, prolixum aluerit.

Plerumque synthesinam indutus, ligato circum collum sudario, prodierit in publicum, &c.] Hoc est, habitu hominis in triclinio discumbentis. Satyrici auctor: 'In his eramus lautitiis,

cum ipse Trimalcio ad symphoniam allatus est, positusque in cervicalia minutissima, expressit imprudentibus risum. Pallio enim coccino adrasum incluserat caput, circaque oneratas veste cervices laticlaviam immiserat mappam, fimbriis hinc atque illinc pendentibus.' Dio 'sudarium' vertit *σῶδόνιον*. *Casaub.*

Synthesinam indutus] Romani foris toga semper utebantur, quam Saturnalibus tantum ponere, et synthesin sumere, licebat. Martial. l. XIII. Epig. 1. et 141. Sed et domi quoque sæpius, et quidem maxime in conviviis, synthesibus induebantur, ut Zoilus ille apud Martialem lib. v. Epigr. 121. Verum non satis honestum erat, viros principes sic indutos conspici: Nero autem synthesinatus, discinctusque prodibat etiam in publicum, cum ne pænula quidem usus Imperatori unquam permetteretur. Synthesim vero effœminatorum ac mollium fuisse etiam Tertullian. lib. de pallio ostendit, uti et Xiphilin. cum, hunc Suetonii locum exprimens, sic ait, *χιτώνιον τι ἐνδεδικώς ἀνθινόν, καὶ σῶδόνιον περὶ τὸν αὐχένα ἔχων*. *Torrent.* Synthesis quoque accipitur pro tota veste in vestiario composita: in leg. Titia, § Sempronix. Synthesis enim Græcum vocabulum compositionem notat. *Bayfius.*

Sine cinctu, et discalceatus] Discinctum in publico videri, mollitiæ signum habebatur. Erat tamen, ubi et calceos ponere, et cinctum negligere, *ταπεινοφρονήσεως* argumentum erat. Qua de re habes ad cap. 100. *Aug.*

CAP. 52. A philosophia cum mater avertit: monens imperaturo contrariam esse] Philostratus, in vita Apollonii Tyanei, homini vano dictum non vanum in hanc sententiam tribuit: *φιλοσοφία παρὰ βασιλεῖ ἀνδρὶ, ἐξόμμετρος μὲν καὶ ὑπανειμένη, θαυμαστὴν ἐργάζεται κράσιν· ἡ δὲ ἀκριβὴς καὶ ὑπερπετείνουσα φορτικὴ τε, ᾧ βασιλεῦ, καὶ ταπεινωτέρα*

τῆς ἡμετέρας σκηνῆς φαίνεται· καὶ τύφον δὲ αὐτὸ τι εἶναι ἡγοῦνται βάσκανοι. *Casaub.*

A cognitione veterum oratorum Seneca præceptor, quo diutius in admiratione sui delineret] Solus hic (Seneca) fere in manibus adolescentium fuit: quem non equidem omnino conabar excutere, sed potioribus præferri non sinebam; quos ille non destiterat incessere, cum, diversi sibi conscius generis, placere se dicendo posse iis quibus illi placerent diffideret. *Quinctilianus.*

Venere in manus meas pugillares libellique] Appellat libellos chartas viliores, quibus olim eruditi utebantur, quando primum aliquid componebant: ut opus emendatum in chartam meliorem inde transferrent. Epiphanius ejusmodi libellos vocat *σχεδάρια*: chartas autem, quæ opus correctum excipiebant, *τετράδας*. *Casaub.*

CAP. 53. Pingendi] Corn. Tacitus: 'Puerilibus statim annis Nero vividum animum in alia detorsit, cælare, pingere, cantus, aut regimen equorum exercere.' Pictura apud veteres in tanta fuit æstimatione, ut inter ingenuas artes numeraretur, utque ingenui pueri antigraphicen, hoc est, picturam, in ludo docerentur: ut docet Plinius in xxxv. Aristoteles quoque in viii. Politicorum ait, 'juvenes discere consuevisse literas, gymnasticam, musicam, et picturam.' *Beiroald.*

Fingendi] Fingere ad plasticam statuariamque refertur. Namque, ut inquit Plinius in xxxv. 'Plasticæ opus est fingere ex argilla similitudines.' Praxiteles plasticam matrem esse dixit statuariæ, sculpturæ, et cælaturæ: et cum esset in his omnibus summus, nihil unquam fecit ante, quam finxit. *Idem.*

Maxima autem popularitate efferebatur, omnium æmulus, qui quoquo modo animum vulgi moverent] Maxima po-

pularitas, maximum placendi vulgo studium. Non displiceat *maxime autem popul.* Eandem vocem (dico *maxime*) si quis ex præcedente sententia sustulerit, non multum meo iudicio erraverit. Neronis popularitatem perstringit Dio Chrysostomus cum ait in orat. de philosoph. *Καί τοι τῶν νῦν βασιλέων τις ἐπεθύμει σοφῶς εἶναι τὴν τοιαύτην σοφίαν, ὡς πλείστα ἐπιστάμενος. οὐ μὲν τοι τὰ τοιαῦτα ἔμὴ θαυμάζεται παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλ' ἐφ' οἷς στεφανωθῆναι ἔστι.* *Casaub.*

Descensurum] Eleganter dixit, quasi in certaminis discrimen iturum: sic, descendo in campum, in pugnam, dicimus, non tam ex superiore loco in inferiorem, quam ex tuto in locum discriminis: quanquam et ad situm urbis, et castrorum munitiones, et loca spectantium, quæ superiora sunt, tota usurpatio referri possit; sed elegantiarum accuratissimi exactores, quod prius diximus, tenent. *Sabell.*

Brabeutarum] Gymnicis agonibus præerant Brabeutæ, qui et Mastiganomi et Rhabduchi dicuntur a Græcis, auctoribus Polluce et Suida: Latine 'designatores' ab Ulpiano dicuntur. Dicuntur a *βραβεύω*, quod *constituere et arbitrari* significat. Inde *βραβεῖον*, præmium Hieronicarum, hoc est, corona. *Budæus.*

Qui Apollinem cantu] Cod. Salmas. *quia Apollinem cantu, &c.* Una littera adjecta efficit, ut de re ipsa liqueat.

Æquiparare] Cod. Salmas. *æquiparare*: et ita semper.

Brachiorum nexibus] Qualem videmus Herculem in Græcorum numismatibus, et C. Poblucii denariis. *Torrent.*

Nudus elideret] Suffocaret, strangularetque: sicut Hercules leonem Nemeæum manibus strangulasse fertur. *Beroald.*

CAP. 54. Hydraulicam] Qui sciens est organorum hydraulicorum, is hy-

draula nuncupatur. Horum organorum supra mentio facta est.

Et choraulam] Choraules is est, qui ad chorum tibia canit, ut *λυραδδς*, qui ad lyram, *ἀλφδδς*, qui ad tibiam. Hyginus fabula cclxxii. 'Pythaulles, qui Pythia cantaverat, septem habuit palliatos, qui voce cantaverunt, unde postea appellatus est Choraules.' Palliatos vocat, qui revera Choraulæ palliati erant. Vide Vopiscum in fine Cerini. Septem igitur palliati constituebant chorum, ad cujus cantum is, qui tibiam inflabat, dicebatur Choraules. Quem nemo melius aut elegantius Cypriano expressit in libro de spectaculis: 'Alter cum choris, et cum hominis canora voce contendens spiritu suo, quem de visceribus suis superioribus nitens hauserat, tibiaram foramina modulans, nunc effuso, et nunc intus recluso, ac represso, nunc certis foraminibus emisso, atque in aërem profuso, item in articulos sonum frangens loqui digitis elaborat, ingratus artifice, qui linguam dedit.' *Joseph. Scaliger.*

Saltaturumque Virgilii Turnum] Id est, gesticulatione imitaturum. Horat. lib. I. Sat. 5. 'Pastorem saltaret uti Cyclopa rogabat.' Idem Epist. 2. lib. II. 'agrestem Cyclopa movetur.' *Torrent.* Vide cap. 39. et 43.

CAP. 55. Erat illi æternitatis perpetuæque famæ cupido, sed inconsulta] Plane simile est Pausaniæ de Nerone iudicium: quod libet adscribere. Postea enim quam de liberata ab eo Græcia dixit, *Ἀπιδόντι, αἰτ, ἐς τοῦτό μοι τοῦ Νέρωνος τὸ ἔργον, ὀρθότατα εἰρηκεῖναι Πλάτων ἐφαίνετο ὁ Ἀρίστωνος ὀπόσ' ἀδικήματα μεγέθει καὶ τολμήματι ἔστιν ὑπερηρκότα, οὐ τῶν ἐπιτυχόντων εἶναι ταῦτα ἀνθρώπων, ψυχῆς δὲ γενναίας, ὑπὸ ἀπόπου παιδείας διεφθαρμένης.* Non potest negari, et cupidinem famæ, ac nominis sui æternitati consecrandi desiderium, generosi animi esse documentum. *Casaub.*

Novam induxit] Cod. Salmas. *indixit*, quod auget intemperiem Neronis.

Aprilem Neroneum] Ob detectam eo mense conjurationem Pisonianam. *Torrent.*

Neropolim] Quasi Neronis civitatem. Neronem in hoc æmulatus videtur Commodus Imperator, qui Romanam coloniam Commodianam vocari voluit, qui et Romanus Hercules est appellatus, quod feras in amphitheatro occidisset. *Beroald.*

CAP. 56. *Præter unius Deæ Syriæ*] Quæstio est, num eadem diva sit Atergatis, ac Dea Syria. Sic videtur, propter illa Strabonis verba in XVI. ubi, cum de Euphrate esset locutus, subjungit, Ἰπέρκειται δὲ τοῦ ποταμοῦ σχοίνους τέτταρας διέχουσα ἡ Βαμβύκη, ἣν καὶ Ἐδεσσαν καὶ Ἱερὰν πόλιν καλοῦσιν, ἐν ἧ τριμῶσι τὴν Συρίαν θεὸν τὴν Ἀτεργάτιν. Sed Atergatin quidem constat unam esse ex Syrorum Deabus: attamen aliam arbitror ab illa, quæ καθ' ἐξοχὴν Dea Syria dicebatur. Nam Atergatis sive Derceto erat semimulier, et semipiscis: ut ex Luciano constat, qui continuo subjungit: Ἡ δὲ ἐν ἱερῇ πόλει πᾶσα γυνὴ ἐστὶ. Hæc Syria Dea non tam animale nomen videtur, quam naturale. Nempe vis naturæ generatrix, quæ tum Veneris, tum matris Deum nomine intelligitur. Vel si cum naturali hoc numine pariter coluerint animale, non hoc Atergatis erit, Semiramidis mater, sed Semiramis ipsa. quod ex eo liceat suspicari, quia nulla Syris celebratior heroina fuit Semiramide, uti nulla Diva iis divinior Dea Syria. Accedit, quod Semiramis dicitur educata a columbis, et columbæ etiam symbolo signabatur. Dea autem Syria ex ovo, cui columba insederit, dicitur prognata; idque ad Euphratem, ubi Babylon, urbs regia Semiramidis. Qua de re Cæsaris Germanici interpret. *Vossius.*

Icunculam puellarem, cum quasi remedium insidiarum muneri accepisset]

Mosis fuit hominibus præstigiatoribus et planis remedia adversus quosvis morbos et casus vendere, quæ semper circumferri facilia essent. Talis hæc icuncula puellaris: tales in anuli *φαρμακῖται* sive *φυσικολ*, quorum mentio apud Aristophanem atque alios. Tales item laminæ illæ, quarum meminit Arnobius libro secundo: 'Adversus ictus noxios et venenatos colubrarum morsus remedia sæpe conquirimus, et protegimus nos laminis, Psyllis Marsive vendentibus, aliisque institoribus atque planis.' In Viterbiensi vero diserte scriptum *acuncula*. Puto verum esse *acuncula*: quæ et Latina et proba dictio est. Imperator Constant. in Cod. Theodosiano, de repudiis: 'Si præter hæc tria crimina repudium marito miserit, oportet eam usque ad acunculam capitis in domo mariti deponere.' De acu, quæ muliebris mundi olim, ut nunc quoque, pars fuit, nihil attinet dicere. notissima enim res est. Hujusmodi igitur acus non minus quam anulos aut laminas in magico instrumento locum habuisse, ex hac lectione discimus. *Casaub.*

Monitione ejus] Ex hoc vero similis videtur imagunculam potius quam acunculam significari, cum ad imaginem magis, quam ad acum monitio referri possit. *Beroald.* Qui præfert *icuncula*, adeat etiam ad Caligul. c. 12.

CAP. 57. *Obiit secundo et trigesimo ætatis anno*] Tempus Imperii fuisse ait Josephus annorum tredecim, et dierum octo. Zonaras annis tredecim adjicit menses octo, demptis diebus duobus. Xiphilinus duos amplius dies illi tribuit tantum. Clemens vero annorum vult fuisse tredecim, mensium octo, dierum XXVIII. Eusebius, nisi fallunt nos, ut sæpe, ejus codd. annos XIV. ait, menses septem, dies XXIV. Etiam alii minorum gentium chronologi aliter. In annis vitæ late errant Dio et Zonaras, qui aiunt

vixisse annos xxx. menses novem. Vide et Epiphanium, Theophilum, alios. *Casaub.*

Die quo quondam Octaviam interemerat] Ad quem plane exitum illud de Octavia insomnium pertinuit, c. 46.

Pileata] Sext. Aurelius: 'Omnis Roma adeo interitu Neronis exultavit, ut plebs induta pileis manumissionum, tanquam sævo exempta domino, triumpharet.' Martial. 'Permittis puto pileata Roma.'

Vernis æstivisque floribus] Aug. c. 18.

Quasi viventis, et brevi magno inimicorum malo reversuri] Quia Neroni sese perimenti paucissimi (tres ait Dio, Suetonius quatuor) testes adfuerunt: propterea eo extincto et ignoratum plerisque mortis genus, quo verum illud monstrum perierat, et multis etiam persuasum non esse illum occisum, sed vivere, ac brevi reversurum. Fuit et illa constans pleborumque in veteri Ecclesia opinio, venturum Neronem ante seculi finem; et vel ipsum fore Antichristum, (Johannes Chrysostomus seriò affirmat, Neronem Antichristi fuisse typum,) vel temporibus iisdem per Occidentem sæviturum, quibus ille per Orientem: qua de re suaviter fabulatur ille vere *θανυμάσιος* Martinus, apud Severum Sulpicium dialogo secundo. Auctor versuum qui Sibyllis tribuuntur, de Nerone, 'Ἄλλ' ἔσται καὶ ἄϊστος ὁ λόγιος' εἶτ' ἀνακάμψει Ἰσάζων θεῶν αὐτόν. et plura in hanc sententiam variis locis ejus operis. B. Augustinus de civitate Dei lib. xx. dictum Pauli Apostoli explicans, 'Jam enim mysterium iniquitatis operatur,' inter cætera scribit: 'Quidam putant hoc de imperio dictum fuisse Romano: et propterea Paulum Apostolum non id aperte scribere voluisse, ne calumniam videlicet incurreret, quod Romano imperio male optaverit, cum speraretur æternum. Ut hoc quod

dixit, Jam enim mysterium iniquitatis operatur, Neronem voluerit intelligi: cujus facta velut Antichristi videbantur. Unde nonnulli ipsum resurrecturum, et futurum Antichristum, suspicantur. Alii vero nec eum occisum putant: sed subtractum potius, ut putaretur occisus: et vivum occultari in vigore ipsius ætatis, in qua fuit cum crederetur extinctus, donec suo tempore revelaretur, et restitueretur in regnum.' *Casaub.*

Vologesus Parthorum rex] Quo cum Nero pacem fecit, quando Tiridatem fratrem Romam misit ad Neronem adorandum. Scribit Sextus Aurelius, quod huic loco convenit, Persas in tantum dilexisse Neronem, ut legatos mitterent orantes copiam construendi monumenti.

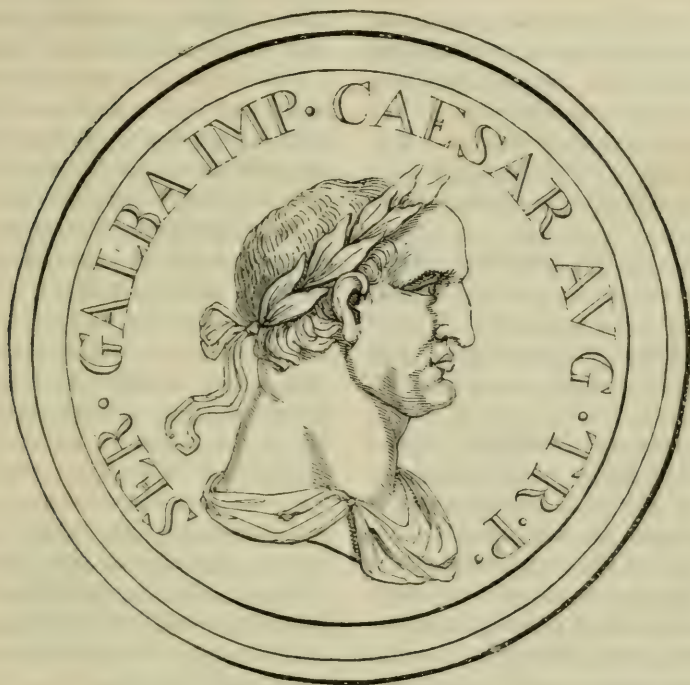
Denique cum post viginti annos adulescente me exstitisset conditionis incertæ, quæ se Neronem esse jactaret] Pseudonones fuere plures. Tacitus clare ostendit, etsi parum vulgo ad ejus verba attendunt, secundo Historiarum: 'Sub idem tempus Achaia atque Asia falso exterritæ, velut Nero adventaret: vario super exitu ejus rumore, eoque pluribus vivere eum fingentibus credentibusque. Cæterorum casus conatusque in contextu operis dicemus. Tunc servus e Pontu, sive, ut alii tradidere, libertinus ex Italia, citharæ et cantus peritus, (unde illi super similitudinem oris propior ad fallendum fides,) adjunctis desertoribus quos inopia vagos ingentibus promissis corruperat, mare ingreditur.' Illa verba, 'pluribus vivere eum fingentibus,' subobscurè indicant falsos Neronem fuisse plures: quod arguunt manifeste sequentia: nam de pluribus se dicturum pollicetur. Et historia confirmat, quæ plures commemorat. Primus est, quem Tacitus inserit rebus Othonis et Vitellii: nam interpreti non assentior componenti illum locum cum

isto Suetonii. Aperte repugnant tempora, et Tacito consentit Xiphilinus ex Dione, narrans in Othone, captum fuisse tum quendam qui Neronem se fingeret: cujus, inquit, Dio nomen se ignorare ait. Similem ignorantiam profitetur et Tacitus in fine narrationis illius: 'Asprenati,' inquit, 'cuncta ex fide nuntiata: cujus cohortatione expugnata navis, et interfectus quisquis ille erat.' Alius ab hoc est Terentius ille Maximus, quem ex Dione, ut arbitror, tradit Zonaras in

vita Titi. Tertius est, de quo Suetonius hoc loco. Eum narrat Tranquillus extitisse post viginti annos a Neronis morte: incidit igitur in Domitiani tempora, et imperii ejus annum septimum: quare non potest cum alterutro superiorum idem esse. Pseudoneronis cujusdam meminit Lucianus in commentariolo Πρὸς ἀπαλδεύρον. Casaub.

Et vix redditus sit] Scilicet ad supplicium.

SERV. SULPICIUS GALBA.



Spopondit annis, laudibusque privati,
 Capax regendi pectus: at rigor prisco
 Par solus ævo, seculoque Camilli,
 Segni regendæ fecit imparem Romæ.

J. Schildius.

CAP. I. *Pangique ramulum placuis-*
set] Ramulum vocat κλώνα. Nam
 laurus earum arborum una est quæ
 generant si κλών pangatur, id est,
 surculus: non generant neque prove-
 niunt, si ἀκρέμων, hoc est, surus, sive
 crassior ramus. Caussam habes apud
 Theophrastum Αἰτίων φυτικῶν libro
 primo, capite tertio. *Casaub.*

Ea villa ad Gallinas vocetur] Plin.
 lib. xv. c. ult. hac de re loquens, vil-

lam istam, Tiberi impositam, juxta
 nonum ab Urbe lapidem, via Flami-
 nia describit. *Torrent.*

Tale vero lauretum, ut triumphaturi
Cæsares, &c.] Virgil. Æn. i. 'Spar-
 gens rore levi, et ramo felicis olivæ.'
 Moris fuerat ut de lauro fieret. Sane
 dicit Donatus, quod hoc propter Au-
 gustum mutavit. Nam nata erat
 laurus in palatio, eo die quo natus
 est Augustus, unde triumphantes

coronari consueverant: propter quam rem noluit laurum dicere ad officium lugubre pertinere. Servius.

Inde laureus decerperent] Post hæc verba Codex Salmasianus spatium unius lineæ cum dimidia reliquit. Si quid in eo exaratum olim fuit, id hactenus alta oblivione sepultum latet.

Alias confestim eodem loco pangere] Pangere, figere, unde plantæ pangi dicuntur, cum in terram demittuntur. inde etiam versus pangi, id est, figi in cera dicuntur. Festus. Pulchra translatione Lucret. lib. II. 'Quandoquidem vitæ depactus terminus alte.'

Arborem ab ipso institutam] Arborem instituere, pro arborem in terra statuere et pangere, dixit. Non est absimile illud Ciceronis apud Rulum, 'Ubi instituere vineas possint.' Turneb.

Silva omnis exaruit radicitus] Habes similem historiam apud Joannem Tzetzem, Historici chiliade IV. de ficu logothetæ cuidam unice dilecta, (sic ut nemini alii esse fructum ex ea liceret,) quæ, magna omnium admiratione, die mortis exaruit, ac postridie a summo ad imum fidit se. quam historiam sancte jurat auctor esse veram. Casaub. Tacitus in anno DCCCXI. 'Eodem anno Ruminalem arborem in comitio, quæ super octingentos et quadraginta (numerus falsus est) ante annos Remi Romulique infantiam texerat, mortuis ramalibus et arescente trunco deminutam, prodigii loco habitum est, donec in novos fœtus reviresceret.'

Cæsarum æde] Dubitari possit, quam hic Cæsarum ædem vocet. Ego sane ædem Veneris Genitricis fuisse arbitrator: a Venere enim gens Julia per Æneam. Torrent.

Augustique sceptrum e manibus excussum est] Sceptrum intelligo, quale etiam stante Republica triumphantibus gestare jus erat, ut fortassis ha-

bitu triumphali illa Augustum statua repræsentaverit. Cæteroquin insignia regni abnuisse, quibus primis rerum dominis esse Romæ contigit, ea fidem abunde faciunt, quæ ad c. 22. Caligulæ dicuntur.

CAP. 2. *Nullo gradu contingens Cæsarum domum*] Liviam tamen aliquo modo contingebat, auctore Plutarcho, ἦν δέ τι καὶ Διβία τῆ Καίσαρος γυναικὶ κατὰ γένος προσήκων ὁ Γάλλος. Casaub.

Nobilissimus] Genus paternum a gente Sulpicia, maternum a Lutatia trahens, quod de se ipso Pisonem jam adoptaturus narrat apud Tacitum libro I. Historiarum. Torrent.

Vetere prosapia] Quintilianus prosapiam esse ait verbum vetustum nimis, et oblitteratum, quo minime utendum esse censet.

PRONEPOTEM Q. CATULI CAPITOLINI *semper adscripserit*] Scribe PRONEPOTEM SE Q. C. casu enim omissa vocula se, quam et Salmasii Codex agnoscit, et Casauboni codices, ut ipse testatur, habuerunt.

CAPITOLINI] Qui nomen accepit ex eo, quod curator fuit restituendi Capitolii, illudque dedicavit: quod solum felicitati Syllæ defuerat. Hujus Historiæ mentio facta est in vita Cæsarum Dictatoris.

In atrio] Vide ad caput 37. Neronis.

Ad Pasiphaën] Mirum vero, cum Pasiphaë Solis filia feratur, non ad Solem potius maternum genus eum retulisse, quam ad fœminam tam fædo concubitu infamem. Quare suspicor hunc loco esse corruptum, scribendumque, *paternam originem ad Minœm, ac Pasiphaën, Minois uxorem, referret, deleto maternam*, infarto ab aliquo, qui materni quoque generis mentionem faciendam esse putabat. Atqui illud ante ad Q. Catulum retulerat Suetonius. Sic de alio quodam Galba Silius Italicus lib. VIII. 'Huic genus orditur Minos, invisaque tauro Pasiphaë.' de paterno

enim genere loquitur. *Torrent.*

CAP. 3. *Elogia*] Elogium medium est verbum : tam enim honoris, quam vituperationis testificatio. *Sabell.*

Universi generis exsequi longum est : familiæ breviter attingam] Plures igitur in gente Galbarum familiæ fuere. Sic a Cn. et C. Octaviis ‘duplex Octavioꝝ familia defluxit.’ Aug. c. 2. Item, ‘Ex gente Domitia duæ familiæ claruerunt, Calvionum et Æno-barborum.’ Ner. c. 1.

Illitis demum galbano facibus] Glossarium, Γαλβάνη ἢ Χαλβάνη, *Galba.* Sed Græci per χ hanc vocem enuntiant, non, ut Latini, per g : quam analogiam in aliis deprehendes : et Latini hunc herbæ ferulaceæ succum appellant galbanum, non galbam. *Casaub.* Plin. l. XII. c. 25. ‘Dat et galbanum Syria, in eodem Amano monte, e ferula, quam ejusdem nominis resinæ modo stagonitin appellant. Cum accenditur, flammam nutrire, pluribus herbariæ rei scriptores testantur.

Quod in diurna validudine galbeo, id est, remediis lana involutis assidue uteretur] Hunc locum perperam sollicitatum vexatumque viris doctis doleo. Galbeum vocat auctor illa remedia lana involuta quibus utebatur Galba, quod more galbei vel armillæ circa brachium obvoluta illa haberet : remedia igitur lana involuta, et in brachio vicem armillæ gestata, galbeum vocavit Suetonius : armillas etiam vel galbea gestarunt veteres, quibus remedia quædam erant inclusa adversus varios morbos facientia. Galbeum, vel calbeum, quod pro ornamento vel armilla accipiebatur apud veteres, qua virtutis ergo donabantur milites, ita dicebatur a voce Græca κάρπιον : unde *carpeum* et *calpeum*, postea *galbeum* : recte igitur ‘calbeos’ scripsit Festus. Hinc et κάρπιους, ὄφεις, et ἐπικαρπίους Græci dicunt armillas in modum serpentis contextas. *Sulmas.*

Nonnulli, quod præpinguis fuerit visus, quem Galbam Galli vocent] Vetus Gallorum lingua eadem cum Germanica fuit ; ut jam pridem ab eruditis, imprimis Isacio Pontano nostro, est observatum. Non superest tamen hodie, quod sciam, Germanis vocabulum *Galbe*, hac, quam Suetonius hic tradit, significatione. Cæterum sciendum est, ut cæterarum linguarum, ita etiam Germanicæ multa vocabula periisse. *Boxhorn.* Id quod dictum est de veterè Gallica lingua, etiam clarum fit ex eo præsertim loco, in quo Plinius aratra rotulis instructa, Gallicum inventum, *Pflugrat* recte nominavit : ubi tamen codices, *Plummarat*, alii *Planarat*, habent. Quidam vero, ut se prorsus ineptos ostenderent, in *Planetam* mutarunt. Idem Plinius Bodincum, Padum fluvium, hoc est fundò carentem, Gallica lingua, a Liguribus dictum ait. Idem ibidem, oppidum eodem tractu esse Bodincomogum vetusto nomine nuncupatum, dicit. Ita apud Suetonium in Galba, præpinguis Gallice *Galb* intelligitur, seu potius vitulus : nam ita homo præpinguis, atque obesus, per jocum, vitulus vocatur : et *Becco*, rostrum, apud eundem in Vitellio, Belgæ nostra ætate in sua lingua adhuc habent, sicut Itali. Multa his similia enumerat Ægidius Tschudus, qui etiam hodiernam Francorum linguam ex duabus linguis constare ait, ex prisca lingua Celtica et Romana : in qua tamen Romana dominatur lingua. Vulgo hominem pinguem *kalb* aut *kalf* Germani vocant. Unde forte factum nomen Galba, id est, pinguis. *Glareanus.*

Animalia quæ in esculis nascuntur] Sunt multa animalcula et vermiculi, qui in arboribus aut siccis etiam lignis nascuntur : qui quum appellatione communi Græcis dicantur *τερηδόνες*, Latinis teredines, varia nomina ex arborum generibus, aut aliis caussis, sunt sortiti in utraque lingua. Ejus-

modi nomina sunt κίς, σῆς, ἕξ, ψῆν, κόκελος, item, cossi, bytarus, apud Plinium e M. Tullio, et galbæ, ut docemur isto loco. Memmii liber, in *æsculis*. quomodo ejus arboris nomen in plerisque libris scriptum invenitur. *Casaub.*

Eloquentissimus] Temporum suorum Ser. Galba eloquentia præstitit: cujus tamen orationes exiles fuerunt, et redolentes antiquitatem, quæ ob id exaruerunt. Cicero.

XXX. Lusitanorum millibus perfidia trucidatis, Viriatiini belli causam existisse] In tria agmina partitos descendere in planitiem, quam singulis assignarat, jussit. Deinde ad primos accedens, ceu jam amicos, arma deponere imperat: armis spoliatos vallo circumdat, omnesque trucidat. Eodem modo secundos et tertios ingenti festinatione delevit. Ac perfidiam ultus est, non, ut Romanum decuit, Romanorum humanitatem, sed barbarorum diritatem atque immanitatem imitatus. Evasere tamen ex illis pauci, inter quos Variatus. Appianus.

Repulsam consulatus] Meminit hujus repulsæ Q. Hirtius de bello Gallico: sic tamen ut non per Cæsarem, sed per Cæsaris inimicos eam Galba passus sit. *Torrent.* Verba: ‘Ereptum Ser. Galbæ consulatum, cum is multo plus gratia suffragiisque valuisse, quod sibi conjunctus et familiaritate et necessitudine legationis esset.’

Cujus legatus in Gallia fuerat] Cæsar in Commentariis crebro meminit de hoc legato suo Galba: cujus virtutem in primis extollit in tertio Commentario belli Gallici.

Pedia lege] Neronis cap. 3.

Quam brevi corpore] Cod. Salmas. *quamquam.*

Vitium corporis secreto posita veste detexit] Similem historiam de Cratete Thebano, quem Hipparchia nobilis puella appetebat, habes apud

Diogenem Laërtium libro vi. *Casaub.*

Caium et Servium procreavit] Admonendos lectores duxi maxime non attentos, non recte in vulgatis codicibus hunc Imperatorem *Sergium* dici, sed *Servium* Galbam. Est enim Servius prænomen, et sæpe in Sulpicia gente, ut in tota Romana historia videre licet. Sergius autem familiæ nomen est, de qua L. Catilina fuit. *Glareanus.*

Prohibitusque a Tiberio sortiri anno suo proconsulatum] Vid. ad cap. 47. Aug.

CAP. 4. Livii nomen et Ocellæ cognomen assumpsit] Satis notum est, ‘Ocella’ cognomen fuisse gentis Romanæ. Non dubito, casum aliquem peperisse hanc appellationem; sive ab ocellis, propter parvitatem oculorum, sive ab ὀκέλλω, quod Græcis navem appellere significat, prima ejus fuerit origo. Fuit et apud Græcos etiam vetustissimos usitatum Ocelli nomen. Hæc quum ita sint, miror in optimis membranis scribi, et *Ocellare cognomen*. In Domitiani cap. 8. legimus ‘Ocellatas sorores.’ An igitur etiam hic propter adoptionem Ocellæ cognomen aliter est formatum? *Casaub.*

Apprehensa buccula] Ut fit cum pueros deosculamur. Aug. cap. 94. ‘ejusque osculum delibatum.’ *Torrent.*

Τῆς ἀρχῆς ἡμῶν παρατρώξῃ] Sic loquitur Philostratus in Ptolemæo Naukratite, δικῶν τε καὶ δικαστηρίων παρέτρωγεν. At Dio vocem minus usitatam mutavit usitatiore παραγεύση. *Casaub.* Sic Dio lib. LVII. et Xiphilin. Galba, atque etiam Joseph. Antiq. Judaic. XVIII. Tacit. quoque iis verbis, ‘et tu Galba quandoque degustabis Imperium.’ Mirandum vero, cum cæteri dictum id Tiberio tribuant, solum Suetonium Augusto tribuere, et quidem non memoria lapsus, ut arbitrator, (nam et Tiberii

hic meminit,) sed quod ita acciderit, ut vel ex temporum ratione colligimus. Siquidem Galba anno ætatis LXXIII. demum ad imperium pervenit. Ab Augusti vero exitu ad hujus Imperii initium anni tantum sunt LIV. Pueritiam igitur egressus erat Galba ante Tiberii principatum. *Torrent.*

Cum comperisset, imperaturum eum] Tiberius adeo fatum uniuscujusque præstantissimorum virorum indagabat, ac certo cognoscebat, ut Galbæ etiam, qui tum forte uxorem duxerat, obviam factus dixerit, 'eum quoque aliquando imperium gustaturum.' Abstinnit autem ejus cæde, quia hoc quoque in fati Galbæ erat, ut quidem ego sentio: ut autem ipse Tiberius dicebat, quod, se jam defuncto, senex esset imperio potiturus Galba. Dio Cassius.

Vivat sane, quando id ad nos nihil pertinet] Simillimum est, quod in Maximino Juniore Julius Capitolinus refert: 'Nec defuerunt qui cavendum infantem dicerent Caracallæ. Tum ille dixit: Longe est ut mihi succedat iste.'

Fulgor procuranti] Expianti, propitiæque per procuraciones. Nam fulminum quædam sunt læta, quædam adversa, quædam mista: quæ adversa sunt, ut inquit Seneca, mala portendunt, et ideo expiationibus, procuracionibusque propitiari solent ad avertenda mala, quæ minitantur: et de his procuracionibus fulminum intelligit idem Seneca, sic scribens in secundo Quæstionum naturalium: 'Quid ergo expiationes, procuracionesque? Quo pertinent, si immutabilia sunt fata?' Apud Lucanum in primo Pharsaliæ describitur procuratio fulminis facta ab aruspice. *Be- roald.*

Cum mula pepererit] Est in annalibus nostris, peperisse sæpe, verum prodigii loco habitum. Theophrastus vulgo parere in Cappadocia tradit:

sed esse id animal ibi sui generis. Plinius.

Æstivare] Æstivo tempore commorari: sicut hybernare ad hybernium tempus refertur. Varro: 'Mihi greges in Apulia hybernabant, qui in Arretinis montibus æstivabant.' *Be- roald.*

In parte ædium consecratum] Ab hoc, ni fallor, tempore observatum, ut Fortuna aurea semper in cubiculo Principum poneretur. Capitolinus vita Pii, et vita M. Aurelii, Spartian. Severo. Unde frequentissima illa numismatum inscriptio, uti et marmorum, *FORT. AVG. Torrent.*

Pervigilio] Ad caput 54. Caligulæ.

Mane salvere, vesperi valere] Lucianus in apologia ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ προσ-αγορεύσει πταίσματος, cujus libelli argumentum intelliges ex his Artemidori libro primo, capite ultimo: Ἐβρωσο δὲ καὶ ὑγλαίνε, οὔτε λέγειν οὔτε ἀκούειν ἀγαθόν. οὐ γὰρ προσιόντες ἀλλήλοισι, οὔτε μέλλοντες τι πράττειν ταῦτα λέγουσιν ἄνθρωποι· ἀλλὰ ἀπαλαττόμενοι ἀλλήλων, καὶ πρὸς ὕπνον τρεπόμενοι. *Casaub.*

CAP. 5. Inter conventum] Cod. Salmas. *in conventu.*

Atque etiam manu pulsata sit a matre Lepida] Pars librorum *Lepida:* alii, *Lepidæ.* sensus manet idem. Nam quin de matre *Lepidæ* uxoris Galbæ sit accipiendum, non potest dubitari. *Casaub.*

Observavit ante omnes] Observantiæ hujus evidens testimonium est, quod Imperator factus omnis generis nummos cum *DIVÆ. AVG.* (*Liviæ* scilicet) imagine percussit. *Torrent.*

HS. namque quingenties] Id est, habere eum *Livia* voluisset. sic enim dictum, ut libro primo, 'pepiguit cum adversariis.' Omnino autem scribendum suspicor *quingenties*, non autem *quingenties*. Scio enim eam summam legati esse ultra civilem modum: quem cum Augustus in testamento suo diligenter servaverit, tes-

te Tacito, ineptum est putare, non esse habitam ejus rationem a Livia. Nonne vero absurdum fuerit, cum Augustus et Tiberius quadringentis non multo amplius populo Rom. legarint, Liviam uni Galbæ quingentis reliquisse? Nunquam factum, meo judicio. Ita ergo statuamus potius. Legaverat Livia Galbæ quingies, hoc est, aureorum coronatorum centum viginti quinque millia. Tiberius revocavit ad quingenta, sive coronatorum duodecim millia et quingentos. *Casaub.*

Cum præcipuum inter legatarios habuisset] Præcipuum proprie vocant Jurisconsulti, quod heredum alicui præter hereditatis partem peculiari-ter sibi capere permittitur l. xxxv. et l. ult. de leg. II. Inde per præceptionem dare, legare, relinquere. Præceptio quoque certum legati genus, de quo Ulpian. Institut. tit. xxiv. et l. xc. de legat. III. Sueton. vero 'præcipuum' vocat, quod Galbæ, tametsi heres scriptus non esset, primo ac veluti summo inter legatarios loco relictum a Livia fuerat. *Torrent.*

Quia notata, non perscripta erat summa] Notæ, unde notarii, non tam litteræ erant, quam signa litterarum, aut si litteræ, singulariæ tantum, sine coagmentis syllabarum, ut recte alicubi Gellius. Ideo Plutarchus, Cicero, *σημεία* vocat, et Cicero ipse lib. xv. ad Attic. 'διὰ σημείων scripseram.' Quæ scribendi ratio, a Tiro- ne, Ciceronis liberto, (ut volunt) inventa, aucta deinde a Mæcenate, et Seneca, quamvis ad celeriter quidvis accipiendum percommoda erat, quia tamen sæpe incerta, pro scribentis scilicet arbitrio, Justinianus in libris suis quicquam notis scribi vetuit, l. II. Cod. de veteri jure enucleando. Sed et ante Justinianum, si quæ notis in testamento scripta erant, pro non scriptis habita fuisse videntur. *Idem.*

Notata] Numerorum figuris, non

syllabis, et plenis dictionibus expressa. *Sabell.*

Ne hæc quidem accepit] Tiberius enim omnia matris suæ legata fecit irrita. auctor Dio, initio Caligulæ.

CAP. 6. Commissione ludorum] Officium peculiare erat Prætoris, ut ludos exhiberet privata impensa. Hinc Cicero laudat Murenæ magnificentiam, qui in prætura ludos fecit magnificentissimos, qui illi mox in petitione consulatus admodum profuerunt apud populum ludis magnopere lætantem. Id Symmachi adhuc ætate obtinuit, sicut ex Epist. ejus patet: 'In prætura filii mei equorum mihi curulium nobilitas præparanda est, ut expectationi populi Romani mea pecunia, tua cura respondeat.' Item: 'Designatum tibi ad urbanam præturam filium meum nuntio: intelligis quid sibi hoc indicium velit: quadrigarum curulium nobilitas præparanda est.' *Beroald.* Primitus tamen opus haud fuisse, ut privatis impensis, hos quidem ludos exhiberent, sequens Lactantii testimonium docet.

Floralium] Flora, quum magnas opes ex arte meretricia quæsisisset, populum Romanum scripsit heredem, certam pecuniam reliquit, cujus ex annuo fœnore suus natalis dies celebraretur, editione ludorum, quos appellant Floralia. Quod quia Senatui flagitiosum videbatur, ab ipso nomine argumentum sumi placuit, ut pudendæ rei dignitas quædam adderetur. Deam finxerunt esse, quæ floribus præsit, eamque oportere placari, ut fruges cum arboribus, aut vitibus, bene prospereque florescerent. Celebrantur hi ludi cum omni lascivia, convenientes memoriæ meretricis. Nam præter verborum licentiam, quibus obscœnitas omnis effunditur, exnuntur etiam vestibus populo flagitante meretrices, quæ tunc mimorum funguntur officio, et in conspectu populi usque ad satietatem impudicorum luminum, cum pudendis moti-

bus, detinentur. Lactantius.

Elephantos funambulos edidit] Græci *σχοινοβάτην* vocant: sicut *νεροβάτην*, qui per nervos currit: qua dictione usus est Flavius Vopiscus, scribens neurobaten exhibitum esse in spectaculis a Carino Imperatore. Plinius in octavo ait, 'elephantos adversis funibus subisse: quod quidem mirum fuit: sed mirabilius existimatum, cum retrograderentur funibus utique pronis.' Seneca quoque libro Epistolarum XI. sic inquit: 'Elephantem mimus Æthiops jubet subsidere in genua, et ambulare per funem.' *Beroald*. Sed et repete, quæ ad illum Neronis locum notantur: 'Notissimus eques Romanus elephanto supersedens per catadromum decucurrit.'

Ordinarium] Legitimo ordine datum. Ostendit Lampridius differre ordinarios Consules a suffectis: tanquam ordinarii sint illi, qui ex ordine creati ineunt magistratum anni principio; suffecti vero, qui in locum demortui ordinarii substituuntur. *Beroald*.

Gætulico substitutus] Lentulum Gætulicum ea tempestate Germaniæ præfuisse, auctor Tacit. Annal. v. Sed et Dio cum aliis rebus illustrem, tum administrata per decennium Germania, occisum a Caio scribit, quod militum benevolentiam sibi comparasset. Meminit ejusdem etiam Sex. Aurelius. *Torrent*.

Solenni forte spectaculo] Nam et in castris spectacula edi solita: quorum Plutarchus in Galba meminit. *Casaub*.

Data tessera, ut manus pænulis continerent] Tesseram vocat ducis præceptum, quod ab iis qui proximi erant primo exceptum per successionem ad omnes pervenit: nec refert, sive id voce datum est, sive in pittacio scriptum. utroque enim modo fieri solitum. At tesseram hic accipere notione vulgari, ut accipitur

a Torrentio, pro signo ad excubias, omnino est *ἀπροσδιόνυσον*. Quid apud Livium magis obvium, quam ut ad mandata perferenda tesserae adhibeantur? *Idem*.

Disce, miles, militare, &c.] Trochæus. Adspice quæ ad cap. 6. Caligulæ.

Neque testimonium neque præmia ampliora ulli perciperent] Miles, sub Imperatoribus, leviora præmia ab eo duce petebat et accipiebat, cujus ductu bellum gerebat: quæ majoris momenti erant, ut plura genera coronarum, ea ab ipso Imperatore erant petenda: qui solitus in ea re judicium sequi plerumque ducum, vel legatorum. De hoc testimonio loquitur Suetonius. *Casaub*. Huc refer illud Tib. c. 12. 'Venit etiam in suspicionem per quosdam beneficii sui centuriones.'

Campestrum decursionem] De campi cursione meminit Vegetius lib. III. c. 9. et 10. armatos præcepit cursu exerceri, et simul sarcinas ferre.

Scuto moderatus] Ner. c. 7. 'indicta decursione prætorianis scutum sua manu prætulit.'

Cucurrit] Caligula, ut in superioribus explicatum est, quosdam summis honoribus functos ad essedum sibi currere per aliquot passuum millia passus est.

Cap. 7. In cohortem amicorum] Ner. c. 5. 'dimissus e cohorte amicorum.' Horat. Epist. ad Celsum, 'comiti scribæque Neronis.'

Africum pro Consule biennio obtinuit] Videtur Galba monumentum sui reliquisse urbem in eo loco positam, ubi ipse castra habuerat, Castra Galbæ dictam. Ejus mentio apud B. Cyprianum in Concilio Carthaginensi: ubi tamen dicitur Castrum Galbæ. *Casaub*.

Extra sortem] Non sortitus more Romano provinciam, sed per electionem consecutus. *Beroald*.

Et is fame extabit] Extinctus est.

Casilinensi quoque obsidione constat eum, qui soricem captum ducentis nummis vendidisset, fame consumptum, emptore ea alimonia servato. Plinius est autor. Lucanus: 'Pro lucri pallida tabes! Non deest pro lato jejunus venditor auro.' *Sabell.*

CAP. 8. *Inter XV. viros, sodalesque Titios, item Augustales cooptatus]* xv. viros sacris faciundis intelligo. Augustalium meminit quoque Sueton. Claud. capite 6. Quemadmodum vero ab Augusto Augustales, sic alii ab aliis Imperatoribus nomina traxere, ut Flaviani, Æliani, Antoniniani, Helviani. *Torrent.*

Ne ad gestandum quidem] *Ne ad gestandum quidem aliter unquam iter ingressus.* Ita est in V. C. cum in vulgatis desit illud *aliter*. F. Ursinus. Nove dixit, pro ne gestationis quidem causa. Vide Claud. c. 33. Domit. c. 11. Vitell. c. 3.

Ut secum vehiculo proximo decies HS. in auro efferret] Nihil mutemus: nam *e proximo*, quod quidam restituunt, non potest locum habere, si ad auctoris mentem diligenter attendimus: qui hoc vult, cavisse Galbam, ne si casus aliquis subito nuntiaretur, qui fugæ necessitatem ei afferret, a pecunia imparatus reperiretur: propterea proximum sibi habuisse semper in omni itinere vehiculum istud auro onustum. De more circumferendi pecuniam notavimus ad Apuleii apologiam. *Casaub.*

Hispania Tarraconensis oblata est] Missus est ad regendam Hispaniam a Nerone, nondum sibi a civibus magnæ existimationis metuere docto: utque eo minus timeretur, ad mansuetudinem ingenii, qua præditus videbatur, senectus accedebat. *Plutarch.*

Summi Imperii signum] Modo regni, alias consulatus. Nam et consul et rex duodecim lictores habuerunt, gestantes secures virgarum fascibus alligatas. *Livius de Romulo Romano*

rege scribens ait: 'Cum cætero habitu se augustiorem, tum maxime lictoribus duodecim sumptis fecit.' *Be-roald.* Codex Salmas. *summæ Imperii.* Nota locutio, 'summa rerum: ita, 'summa Imperii.'

CAP. 9. *Implorantique leges]* Porciam scilicet, quæ, ut Cicero scribit, virgas ab omnium civium Romanorum corpore amovit, libertatemque lictori in civem ademit. Gracchus quoque, ut idem autor scribit, legem tulit, ut de capite civium Romanorum injussu populi nemo judicaret. Hinc ejusdem verba illa, 'Carnifex vero, et obductio capitis, et nomen ipsum crucis, absit non modo a corpore civium, sed etiam a cogitatione, oculis, et auribus.' *Sabell.*

Præter cæteras altiore et dealbatam statui crucem jussit] Quasi esset solatium, quoniam pereundum sit, *ἐξ ἀξίου γούν ξύλου*, ut est Græcorum proverbium. *Casaub.* Similis illa Gavianæ crux, ut eam vocat Lactantius Institution. divinar. libro IV. capite 18. quam Verres Gavio civem Romanum se esse clamanti statuit. Quod factum omnibus eloquentiæ suæ viribus persequitur Cicero Verrina v. At Galba hic laudari videtur. *Torrent.*

Ne quid materiæ præberet Neroni] Nempe ad odium, vel suspicionem, aut utrumque potius. Tyranni enim virtutes, quibus ipsi carent, in aliis oderunt, et perditas cupiunt. Iidem viros omnes, quos sua virtus in quocumque genere reddit insignes, et quod necesse est, in vulgus gratiosos, pro hostibus habent. Itaque passim in Tacito observabis rectores provinciarum, res magnas gerere idoneos, vires sponte remittere, quum plus ab Imperatore quam ab hoste timerent. Hæc sine dubio causa fuit prima, cur a prioris administrationis severitate Galba recederet, ut indicat his verbis Suetonius. Sed hanc causam ipse profiteri cum non auderet, aliam

solitus afferre, quæ statim sequitur. *Casaub.* Ann. xi. de Corbulone: 'sin prospere egisset, formidolosum paci virum insignem, et ignavo principi prægravem.'

Conventum agens] Jus dicens. Juridici conventus Tarraconensis Hispaniæ, autore Plinio, septem numero fuere, Carthaginensisque omnium primus. *Sabell.* Adi locum in Cæsare: 'Cum, mandatu Prætoris, jure dicundo conventus circumiret.' cap. 7.

Ut humano generi assertorem ducemque se accommodaret] Vindex manifestum bellum parans ad eum scripsit, hortans ut imperium susciperet, seque valido corpori caput quærenti imponeret, Galliæ nimirum, quæ c. hominum millia in armis haberet, et armare plura posset. *Plutarch.*

Nec diu cunctatus] At certe aliquantum est cunctatus, et cum amicis deliberationem habuit. in eo concilio, vox fuit Titi Ovinii viri non optimi prudentissima. Deliberasse de defectione, jam defecisse est, τὸ ζητεῖν Νέρωνι εἰ πιστοὶ μένομεν, ἤδη μὴ μενόντων ἔστί. adi *Plutarchum.*

Partim metu] De successore Galbæ sic *Tacitus*: 'Fingebat et metum, quo magis concupisceret. Prægravem se Neroni fuisse. Suspectum semper invisumque dominantibus, qui proximus destinaretur.'

Sacerdos Jovis Cluniæ] Clunia oppidum est in Hispania citeriore, Celtiberiæ finis: a qua Cluniensis conventus dictus. Illic erat templum Jovis. *Beroald.* Politiani codex, et alii nonnulli, *sacerdos Lunæ Cluniæ.* De Luno Deo habes apud *Spartianum* in *Caracalla.* Sed membranæ omnes quas inspeximus, *Jovis. Casaub.*

Oriturum quandoque ex Hispania principem, dominumque rerum] Non fuit vana fides: nam *Trajanos, Hadrianos, Theodosios* orbi terrarum dedit Hispania. Præter *historicos*

adi *Pacati* divinum *Panegyricum.* *Idem.* Similiter *Vespas.* cap. 4. 'Percrebuerat Oriente toto vetus et constans opinio esse in fati, ut eo tempore Judæa profecti rerum potirentur.'

CAP. 10. *Manumissioni vacaturus*] Magistratus P. R. non quibusvis quovis tempore negotiis vacabant, sed distincti erant sessionum dies. Quod de Prætoze non uno in loco docent nos *Jurisconsulti, præsertim Ulpian.* l. ii. 'Quis ordo in bon. poss. servetur.' Et de qua re tunc cognoscebant, ei rei sedere dicebantur. *Idem Ulpian.* l. ii. § confestim, Ad *SC. Tertullianum.* Eadem porro in provinciis ratio. Atque adeo novissimis conventuum diebus manumissionibus dabant operam, quod a *Theophilo, Institut. Justiniani* paraphraste, annotatum memini. Quamquam autem etiam de plano, atque in transitu manumittere liceret, tribunal tamen adscendit *Galba,* majora præcipiens animo, ipsamque liberaturus servitute *Rempublicam.* Sane initio principatus omnis generis nummos cum effigie Libertatis publicavit, addito elogio, LIBERTAS PVBLICA. *Torrent.*

Nobili puero] Romano forsân: detecta enim conjuratione *Pisoniana,* damnatorum liberi Urbe pulsî, enectique veneno, aut fame. *Ner.* capite 36. *Idem.*

Legatum se Senatus ac populi Rom. professus est] Legatus, στρατηγός. *Dionem* vide lib. *LIII.* *Plutarchus,* στρατηγός συγκλήτου καὶ δήμου Ῥωμαίων ὀνομαζόμενος. De *Virginio* idem *Plutarchus* autor est, eum institutum suum servantem Senatui electionem Imperatoris integram reservasse: quanquam *Nerone* mortuo et urgeret eum rursus multitudo, et quidam *Tribunorum militum,* qui aderant ad tabernaculum, stricto ense, eum vel imperium vel ensemittere jussisset.

Super exercitum veterem legionis unius] Sic est: quia jam Hispania bona fide præstare obsequium assueverat, vetus ordinatio fuerat immutata. Nam quum olim tres legiones in ea parte Hispaniæ prætenderent, ut est auctor Strabo, Galbæ Tarraconensem administranti major non adest exercitus, quam legionis unius, alarum duarum, et cohortium trium. Ipse ait apud Tacitum primo Historiarum: 'Sit ante oculos Nero, quem longa Cæsarum serie tumentem non Vindex cum inermi provincia, aut ego cum una legione, sed sua immanitas, sua luxuria cervicibus publicis depulere.' Paullo ante scribit idem, legionem Hispanam a Galba in urbem introductam: quæ hæc ipsa est. Nam legio cognomine Hispana illis temporibus nulla, opinor, fuit. *Casaub.*

Velut instar Senatus] Cod. Salmas. *vel instar.*

Manente anulorum aureorum usu] Scipio captivum quendam, solum vinculis, misit ad Asdrubalem, rogans ut sepeliret Tribunos. ille quæsitos inter cadavera, et aureorum anulorum agnitos indicio sepeliit: nam anulis aureis differunt Tribuni a vulgo militum, ferreos gestantium. Apianus.

Evocati appellarentur] Puto mansisse nomen istorum, fuisseque in aulis principum, qui Evocati Augusti appellarentur: non illa veteri nomine omnibus nota, sed hac recenti. In antiquis sane inscriptionibus sæpe legas, *EVOC. AVG.* et apud scriptores quoque interdum. *Casaub.*

Sculptura gemmæ victoriam cum trophæo exprimente] Multi codd. *sculptura.* melius per *a* in Memniano et aliis. Tres sunt artes, cælatura, sculptura, sculptura, quarum differentias pauci capiunt. At sculpturam a sculptura auctor Glossarum videtur distinguere ratione materiæ: ut hæc sit in auro, argento, argilla, et

similibus: illa in lapidibus. Sic Gloss. *Sculpit, γλύφει λίθον, Sculptor, λιθογλύφος. Idem.*

Dertosam appulit] Δέρτωση Ptolemæus, *Derdosa* Antoninus. Dertosanos habet Plinius. Hodie dicitur *Tortosa*, Clusio teste. In Catalonia est, ad Iberum fluvium, Hispaniæ Tarraconensis regione.

Justum piumque, et faventibus Diis, bellum suscipi] Ex illa belli sciscendi decernendique formula, quam Livius libro I. refert, manavit 'justi piique belli' frequens in veterum auctorum libris Epitheton. Florus libro II. 'justa illa et pia cum exteris bella.' Lucanus lib. II. 'nec enim ista vocari Prælia justa decet, patriæ sed vindicis iram.' Pia quoque et justa arma ex eodem fonte fluxerunt. Apud Livium lib. VIII. C. Pontius Sannitum dux, 'Justum est bellum,' inquit, 'Sannites, quibus necessarium, et pia arma, quibus nulla nisi in armis relinquitur spes.' Justo autem et pio bello injustum, impium, nefarium opponit Cicero I. in Catilin. et in Divinat. libroque X. ad Att. *Brisson.*

In balneas transeuntem pæne interemerunt: nisi cohortantibus invicem, &c.] Sic sæpe Latini scripteres. Auctor Romanus, quem Hegesippum dicunt, libro II. c. 14. 'Tanto impetu in Romanos prosilire, ut omnem exercitum averterent, nisi equites subvenissent.' Averterent, pro, aversuri fuerint. Libro V. c. 20. 'Romanos flammæ circumvallaverant, nisi mature consulissent: hoc est, circumvallaturæ fuerant. c. 50. 'In potestatem hostium vivus concesserat, ni nodum intercidisset: pro concessurus fuit. *Casaub.*

CAP. II. *Mors Vindicis*] Vindicis ac Rufi exercitus vi quodammodo duces, tanquam aurigas habenerunt impotentes, ad magnam conferendam pugnam perpulerunt: in qua Vindex, XX. millibus Gallorum suo-

rum amissis, mortem sibi conscivit. Plutarch. Codex Salmas. *mors sui indicis.*

Sed supervenientibus ab urbe nuntiis] Icelus libertus Roma in Tarraconensem venit ad Galbam septem diebus. Tam stupenda diligentia merebatur a Suetonio haud prætermitti. Vide Plutarchum. *Casaub.*

Suscepit Cæsaris appellationem] Ut tueretur sese ejus nominis autoritate, quod proprium quondam regnatrici domui fuerat. Ab eo tempore Cæsaris appellatio, non familiæ, sed dignitatis esse cœpit. Nominis superstitionem Tacitus vocat Histor. III.

Ac dependente a cervicibus pugione ante pectus] De itinere Galbæ ex Hispania Romam loquitur Tranquillus. Sed videtur Galba morem semel susceptum semper postea servasse; nam Xiphilius, vitæ urbanæ illius extrema tempora describens, observat irrisum fuisse, quod senex quum esset, et valetudini nervorum obnoxius, in omni itinere gladium suspensum gestaret, *ὅτι ξίφος διὰ πάσης τῆς ὁδοῦ ἐξηρτᾶτο καὶ γέρων καὶ ασθενῆς τὰ νεῦρα ὄν, καὶ πάνυ πολλὴν γέλωτα ἀφλίσκανεν.* *Casaub.*

In Germania, &c.] Macrum in Africa haud dubie turbantem Trebonius Garucianus procurator, jussu Galbæ, Capitonem in Germania, cum similia cœptaret, Cornelius Aquinus et Fabius Valens legati legionum interfecerant, ante quam juberentur. Cæterum utraque cædes sinistre accepta: et invisio semel principe, seu bene seu male facta premunt. Tacitus.

CAP. 12. *Murorum destructione punisset]* Muros ergo ignominia causa dejicere pœnæ loco habitum. Exempla apud Thucydidem lib. I. et III. apud Livium lib. VIII. cum ait, 'In Veliternos, quod toties rebellassent, graviter sævitum, ac muri dejecti.' Apud Herodianum lib. III.

de Byzantio, apud Appianum Ibericis de Termiso Vaccæorum. *Torrent.*

Classarios] Sic navales sive socios, sive milites, vocat. Tib. cap. 62. Oth. cap. 8. et Vespas. cap. 8. Similis locus lib. III. Histor. 'E classicis Ravennatibus legionariam militiam poscentibus optimus quisque adsciti.' *Idem.*

Quos Nero e remigibus justos milites fecerat] Parum honesta apud Rom. olim nautica militia. At classarii isti et remiges beneficio Neronis facti justi milites in unam legionem fuerant coniecti, auctore Plutarcho: quam sane admodum amplam, supra consuetum etiam illa ætate modum, fuisse oportet, si caret mendo, quod scribit Dio, sævitia ista Galbæ perisse illorum ad septem millia, præter numerum ingentem eorum, qui tunc liberati, mox sunt decimati. Fortasse scribendum apud Xiphilinum, *εἰς τρισχιλίους* vel *τετρακισχιλίους ἀπέθανον.* *Casaub.*

Germanorum cohortem] Calig. capite 58. et Ner. cap. 34. item Aug. cap. 49.

Cn. Dolabellæ] Cui, uti et Othoni, cum utriusque horum plures ambirent Imperium, Galba Pisonem prætulit. *Torrent.*

Juxta cujus hortos tendebat] Ante castra in urbe ædificata prætoris cohortes multifariam diverseque tendebant in urbe, et vicinis urbi municipiis. Sejanus in unum coëgit exstructis castris: sed in castra, ut vides, non admissæ cohortes quæ ex aliis quam Romanis civibus erant compositæ, ut Germanorum, Hispanorum, aliorumve. *Casaub.* 'Tendere' militare verbum, pro, tabernacula habere. Virgil. 'Hic Dolopum manus, hic sævus tendebat Achilles.' Ut autem Sueton. Germanorum cohortis juxta hortos Dolabellæ, sic cohortis Illyricorum in porticu Vipsania tendentis Plutarch. meminit, et

ipse Tacitus. *Torrent.*

Breviarium rationum] Sic 'breviarium Imperii' Aug. cap. ult. *Idem.*

Cano] Elegans satis Apollonii cum hoc Cano dialogus apud Philostratum lib. v. cap. 7. Meminit Martialis lib. iv. Epigr. 5. et lib. x. Epigramm. 3. *Idem.*

Choraulæ] Josephum Scaligerum vide ad cap. 54. Neron.

Mire placenti denarios quinque donasse] Spartianus in Marci vita: 'Temperavit etiam scenicas donationes, jubens ut quinos aureos scenici acciperent: ita tamen ut nullus editor decem aureos egrederetur.' Sed istæ donationes lege Marci circumscriptæ editores spectabant. Imperatores vero solebant in theatro scenicis placentibus donare. Ut hic choraulæ Galba quinque denarios. At Alexander, Æ. Lampridio teste, ne argenteos quidem vel denarios histrionibus donabat, sed æreos, idque raro. idem tradit Dio de Galba: ὥστε μηδὲ δραχμὰς ἔστιν οἷς, ἀλλ' ὀβολοὺς χαρίζεσθαι. Denarii autem quinque vix est ut florenum Belgicum efficiant. Plutarchus aureos quinque donasse Galbam scribit. An ergo denarii etiam aurei fuere? inquit *Torrentius*. Non crediderim, illo quidem ævo. Neque tale quid exprimere ex autoribus possis. Non est enim mirum, dissentire in tam levicula donatione a Tranquillo Plutarchum. Postea vero Heliozabalus denarium aureum invenisse dicitur, qui denos aureos penderet. Græci δεκάχρυσον vocassent.

E peculiaribus loculis] Hoc Plutarchus explicat, cum ait adjecisse Galbam de suo, non de publico se dare. Sic 'peculiares servi' Cæs. c. 76.

CAP. 13. *Atellanis*] Tib. cap. 45.

Canticum exorsis, Venit io Simus a villa] Simus nomen est personæ comicæ, e re sic appellatæ: ita enim fingebant personam hominis rustici et triparci, qualem populus Galbam

existimabat. Pollux: τῷ ἀγροίκῳ τὸ μὲν χρῶμα μελαίνεται. τὰ δὲ χεῖλη πλατέα, καὶ ἡ ῥίς σιμὴ, καὶ στεφάνη τριχῶν. Porro in omnibus Mss. locus hic depravate exaratus reperitur; fere enim scribunt, *venitione simus*. Possis facere, *venit Onesimus*. Casaub.

Reliquam partem retulerunt] Aristoteles in simili sententia, tertio Rhetoricorum, προλαμβάνειν aptius dicit. *Idem.*

CAP. 14. *Pædagogos*] Hujus rei meminit Sex. Aurelius his verbis: 'Galba trium amicorum consilio, id est, Vinii, Cornelii, et Iceli, cuncta disponens, adeo ut inter Palatinas ædes pariter habitarent, et vulgo pædagogi dicerentur.'

Ex assessore præfectus prætorii] Assessores sunt, qui a Magistratibus Præsilibusque in consilium adhibentur, ab eo dicti, quod in jure reddendo eis assiderent, L. 1. l. ult. de offic. Asses. Quare etiam consilarii appellantur. Assessura quoque ipsorum functio. L. penult. De proxenet. Quo spectat quod de Tiberio refert Sueton. capite 33. eum sese Magistratus pro tribunali cognoscentibus sæpius obtulisse consiliarium, atque assedisse. Porro ut hic Laco ex Assessore Præfectus Prætorii factus, sic Paullus quoque, et Ulpianus, cum ante Papiniano in consilio fuissent. Auctor vita Pescennii Nigri Spartian. Quos autem Præfectos Prætorii Latini, Græci fere τῆς ἀλλῆς, καὶ τῶν δορυφόρων, καὶ τῶν στρατοπέδων ἐπάρχους vocant, ut hunc Laconem, et Nymphidium Plutarch. Burrhum quoque sub Nerone Dio, et Perennem sub Commodo Herodianus. *Torrent.*

Summi equestris gradus candidatus] Placet Petri Fabri Jurisconsulti interpretatio, ut non de censu equestri, sed de Præfectura Prætorii locus hic intelligatur. Præfecti enim Prætorio ab Augusti usque temporibus ex Equestri tantum ordine sumebantur.

In quo Præfectura Prætorii summus erat honorum gradus. Icelus ergo, jam ante donatus anulis aureis, plus quam centum (ut puto) Equites possidens, non censum Equestrem, sed præfecturam ambibat. *Idem.*

Quam conveniret principi electo] Cæsares enim hactenus tanquam hereditarium, ac domui suæ debitum, sibi vindicaverant imperium. Itaque et Augustus quasi hereditario jure in fortunam avunculi successerat, dissuadentibus vitrico matrique respondens, ‘ nefas esse, quo nomine Cæsari dignus esset visus, semet ipsum videri indignum:’ ut lib. II. traditum est Velleio. Et Tiberius apud Josephum his verbis Caio imperium commendat: *σοὶ φέρων ἐγχειρίζω τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν.* Dio lib. LVIII. τῷ ἐκγόνω, inquit, τὴν αὐταρχίαν κατέλιπε. De Caio vero disertissime Suetonius c. 24. ‘ Heredem quoque (Drusillam sororem) bonorum atque imperii æger instituit.’ Dicis tamen causa, consensus Senatus et autoritas etiam tum accedebat, uti ne Remp. invadere, sed accipere potius, viderentur. Dicis causa, dixi: nam et in electo principe Othone, idem hoc ‘ prætextum Senatus’ Tacitus appellavit *Histor. I.*

Illius ætatis] Cod. Salmas. *illud ætatis.*

Inauditos condemnavit] Plutarchus de cæde Cingonii Varronis, Mithridatis Pontici, et aliorum, *ἔδοξε μὴ νομίμως, εἰ καὶ δικαίως, μηδὲ δημοτικῶς ἀνηρηκέναι πρὸ κρίσεως ἄνδρας οὐκ ἀσήμους.* *Casaub.*

Jura trium liberorum] Quemadmodum Bononiæ, qui decem liberos habet, immunis est a publicis oneribus, ita apud Romanos numerus trium liberorum immunes faciebat: quod jns sæpe ab Imperatoribus muneris amplissimi loco impetrabatur. *Beroald.*

Ad certum præfinitumque tempus] Ob legem Papiam, ne diutius matrimo-

nio abstinerent, aut minus operam darent liberis. *Torrent.*

Sextam decuriam] Quintam Caius adjecerat.

Concessum a Claudio beneficium] Claudii c. 22.

CAP. 15. Nisi invitis, ac recusantibus] Cum Galba sentiebat Alexander Romanus Imperator, qui dicere solebat, invitos, non ambientes, in Republicam esse collocandos. Ita apud Livium Fabio recusanti datur a populo consulatus. *Beroald.*

Scenici aut xystici] Οἱ περὶ σκηνὴν καὶ πάλαιστραν. *Plut. Vide l. II. c. 45.*

Per comites] Illustris Salmasius ad c. 46. Tiberii.

Pretio addici, aut donari gratia passus est, vectigalia] Principum, qui ad breve tempus regnarunt, facta negligentius ab historicis, etiam diligentissimis, prodi memoriæ solent. Nam quia ordinationes ab iis profectæ cum suis auctoribus ut plurimum finiuntur, quod non mansit diu, pro eo habetur, ac si ne fuisset quidem unquam. Ne aliunde exempla arcesam, quis e scriptoribus rerum Galbæ fecit mentionem quadragesimæ ab eo remissæ? Sciunt periti rerum Romanarum, nomen id esse portorii, quod publicianis pendebatur. Eam exactionem, ut et plures alias ejusdem generis, Neronem quondam sustulisse, auctor est Tacitus libro XIII. *Annalium.* Verum eo loco addit Tacitus illa Neronis decreta, ‘ brevi servata, dein frustra habita.’ Galbam revocasse abolitionem quadragesimæ, docemus nos invicto argumento nummi veteris qui ex S. C. ad tradendam posteris ejus beneficii memoriam et honorem Galbæ fuit percussus. Ab una ejus nummi parte hæc leguntur: *SER. GALBA. IMP. AVG. ab altera ista: SC. QVADRAGIENS. REMISSA.* Quod igitur scribit Tacitus, mansisse adhuc ætate sua abolitionem quadragesimæ per Neronem factam, non ita intelligendum est, quasi post Neronis con-

stitutionem perpetua et constans ejus viginisset observatio: sed quod fuit Galbæ imperium et breve et obscurum, hoc ignoravit Tacitus, aut dissimulavit. *Casaub.*

Supplicium Haloti et Tigillini] Haloti, qui, prægustator cum esset, Claudio venenum dedit, mentio sup. Claud. c. 44. De Ofonio vero Tigillino sæpe Tacitus. Juvenalis quoque Satyra 1. *Torrent.*

Sævitia populum increpuit edicto] Placet hæc omnium codd. scriptura, nec assentior doctissimo cuidam viro, qui mallet, *sævitiam populi increp. ed.* hoc usitatius: illud magis Suetonianum. lib. IV. capite 39. ‘modo avaritiæ singulos increpans.’ Edicti sententiam apud Plutarchum lege. *Casaub.*

CAP. 16. *Universis ordinibus offensus*] Errant qui hanc Mss. lectionem *γνησιωτάτην* corrumpunt, et legunt *offensis*. Potuit fugere viros eruditissimos vocis ‘offensus’ hæc significatio? Cicero ad Atticum lib. II. ‘Scito nihil unquam fuisse tam infame, tam turpe, tam peræque omnibus generibus, ordinibus, ætatibus offensum, quam hunc statum.’ Pro Sextio: ‘aliusne est aliquis improbis peculiaris populus, cui nos offensi invisique fuerimus?’ Et ita sæpe alibi. *Idem.* Salmasii tamen Cod. *offensis*.

Præpositi] Ei scilicet negotio, quos inter vel præcipuus Nymphidius Sabinus Præfectus Prætorii. Cujus hæc promissio Neronem primo, mox Galbam perdidit. *Torrent.* Alterum enim spe accipiendi prodidere milites, alterum quod non pendebat necavere.

Navata adversus Gallos et Vindicem operæ] Duce Virginio Rufo.

Kalend. Januarii] Ineuntibus singulis annis, repetitum sollemniter juramentum militare videtur. De hujusmodi vero juramento, quod communiter omnes præstabant, in hanc

sententiam Plutarchus Galba: ‘Stattim quoque Flacci legiones præclaris illis et ad pop. in Rempublicam accommodatis juramentis valere jussis, Vitellio Imperatori se facturos imperata sacramento confirmarunt.’

Adigi sacramento] Qui sacramento non tenebantur, licet in castris versarentur, tamen nec hostes illis prælio lacessere, nec ferire fas erat, ut autoritate Catonis scribit Plutarchus Problem. XXXVIII. Sacramentum vero militare, etiam strictis gladiis cervicibusque admotis, dictum fuisse, ex Ammiano Marcellino discimus, lib. XXI. *Marc. Donat.*

CAP. 17. *Despectui esse non tam se-nectam suam, quam orbitatem ratus*] Plutarchus ad verbum, *φοβηθεὶς ὡς μὴ μόνον διὰ τὸ γῆρας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀπαίδιαν καταφρονούμενος.* Sunt vero liberi ‘firma imperii munimenta, et subsidia dominationis,’ ut loquitur Tacit. ‘subsidia aulæ,’ ut Tranquillus. Philostratus lib. v. de Vespasiano. *τὴν δὲ ἀρχὴν ὑποδεξάμενος θεραπεύεται μὲν ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ παίδων, στηρίζεται δὲ ἐπ’ αὐτῶν, καὶ ἐπ’ αὐτοῦ οἱ παῖδες.* *Casaub.*

Pisonem Frugi Licinianum] De quo, et uxore Verania, Plin. lib. II. Ep. 20.

Testamentoque semper in bona et nomen adscitum] Ait ‘semper,’ quia soliti olim prudentes patresfamilias supremis suis mature prospicere, ac sæpe pro oblata occasione testamenti tabulas reficere. Non enim ferri potest, quod proferunt quidam ac tumentur, *super pro semper.* Vide in Julio c. 83. et nota ibi verba ista, ‘heredem ab eo scribi solitum.’ *Casaub.*

Ac pro concione adoptavit] Galba apud frequentem militum concionem Imperatoria brevitate adoptari a se Pisonem pronuntiavit, more divi Augusti, et exemplo militari, quo vir virum legeret.

CAP. 18. *Cum per omne iter dextra*

sinistraque oppidatim victimæ caderentur] Vide Casaubono notata ad c. 13. Calig. quibus istud ex Hirtio de B. G. adde: 'Nihil relinquebatur, quod ad ornatum portarum, itinerum, locorumque omnium, qua Cæsar iturus erat, excogitari posset. Cum liberis omnis multitudo obviam procedebat, hostiæ omnibus locis immolabantur, tricliniis stratis fora templaque occupabantur, ut vel expectatissimi triumphilætitia percipi posset.' Item illud ex Tacito Hist. II. de itinere Vitellii: 'Nec minus inhumana pars viæ, quam Cremonenses lauro rosisque constraverant, exstructis altaribus, cæsisque victimis, regium in morem.'

Taurus securis ictu consternatus] Observatum est a sacrificantibus, ut si hostia, quæ ad aras duceretur, fuisset vehementius reluctata, ostendissetque, se invitam altaribus admoventi, amoveretur: quia invito Deo offerri eam putabant. Quæ autem stetisset oblata, hanc volenti numini dari existimabant. Hinc Virgilius: 'Et ductus cornu stabit sacer hircus ad aras.' Et alibi: 'Et statuam ante aras aurata fronte juvenum.' Macrobius. Piacularia vocabant, quæ sacrificantibus tristia portendebant, cum aut hostia ab ara profugisset, aut percussa mugitum dedisset, aut in aliam partem corporis quam oporteret decidisset. Festus.

Rupto vinculo] Mirum vero quod rupto vinculo fugisse victimam narrat Suet. cum Servius solutas duci solere hostias scribat. Crediderim hostias ferociores ob periculum, ne fugiendo sacra perturbarent, laxo quodam fune vinciri solere, ut nihilominus tanquam liberæ ducerentur. Atque ita intelligo Juvenalis locum c. Sat. XII. 'Sed procul extentum petulans quatit hostia funem.' Verum de his rituales illi Etruscorum libri quos Festus commemorat, quosque de sacrificandi arte scriptos fuisse

Delph. et Var. Clas.

auctor est Livinus lib. XXV. *Torrent.*

Ac descendentem spiculator impulsu turbæ lancea prope vulneravit] Suidas, σπεκουλάτωρος, τοῦ δορυφόρου, interpretatur: et hic in Suetonio atque in Tacito reperias inter satellites Principales. Arma iis clypeus et lancea. Josephum vide Ἰουδαϊκ. ἀλώσ. lib. III. c. 6. Nam capiam ibi sane λογχοφόρους, sive lancearios, hos speculatores. Præter hunc locum suadet alter Suetonii in Claudio: 'Neque convivia inire est ausus, nisi ut speculatores cum lanceis circumstarent.' Cæterum ut *speculatorem*, non *spiculatorem* legamus, libri scripti suadent et lapides. *Lipsius*. Salmasianus quoque Cod. semper *speculatores*.

Excepit terra tremore] Neronem urbe egredientem terræ tremor persecutus est. Ner. c. 48.

Assimilis quidam mugitui sonus] Antequam terra moveatur, solet, ut Seneca inquit in VI. Quæstionum, mugitus audiri, ventis in abdito tumultuantibus. Unde est illud a Virgilio scienter simul et eleganter dictum: 'Sub pedibus mugire solum.' Plinius quoque in II. 'Præcedit,' inquit, 'comitaturque terribilis sonus, alias murmur similis mugitibus, aut clamori humano, armorumve pulsantium fragori.' Adstipulatur Plinio Senecæque Ammianus, qui ait: 'Necesse est velut taurinis reboare mugitibus fragores, fremitusque terrenos.' *Beroald.*

Fortunam suam Tusculanam] Quam Tusculi consecraverat. Sup. c. 4.

Ad expiandum somnium] Tibul. lib. III. Eleg. 4. 'At natum in curas hominum genus omina noctis Farre pio placant, et saliente sale.' *Torrent.*

Tepidam in ara favillam] Omina infausta atque inominata. Fulgere aram oportebat, vinum simpulo, thus acerra, non catino, aut calice, quæ vasa escaria ac potoria sunt, administrari, neque a sene, et eo quidem atrato, sed a puero ingenuo, ac bene

Sueton.

5 Q

culto, quales qui Camilli appellabantur. Accedit materiæ calicis et cactini vilitas, in Imperatoris maxime sacrificio, cum hi quoque qui argentum ad alios usus omnes aspernarentur, patellam saltem Deorum causa haberent argenteam. *Idem.*

Sacrificanti coronam de capite excidisse] Veteres ‘caducum auspicium’ vocabant. Silius Italicus lib. xvi. de rege Syphace, ‘Vittaque majorum decoramen fronte sine ullo Delapsa tactu nudavit tempora regis: Talia coelicolæ casuro tristia regno Signa dabant, sævique aderant gravia omina fati.’ *Casaub.*

Pullos evolasse] Quod et C. Hostilio Mancino sacrificanti accidisse Valerius prodidit, quippe cui auspicanti cum pulli cavea emissi in proximam sylvam effugissent, nec requisiti uspiam extitissent, futura per id clades denunciata est. *Sabell.*

Castrensem sellam] Non solum in castris atque in curia peculiaris erat Imperatori sella, sed et in cubiculo, et triclinio, et theatro, qua alium sedere nefas esset. Spart. Hadriano: ‘Tunc Servianum, quasi affectatorem Imperii, quod in sedili regio juxta lectum posito sedisset,’ &c. *Idem Severo:* ‘Sedit et in sella Imperatoria, temere a ministro posita, ignarus quod non liceret.’ Loquitur autem de convivio. Herodian. lib. i. de Lucilla sorore Commodi, ‘sella Imperatoria sessitare in theatro, et ignem de more præferri patiebatur.’ Sic enim vertit Politianus. *Torrent.*

Curulem] Bassus, in commentariis suis, Senatores dicit in veterum ætate, qui curulem magistratum gessissent, curru solitos honoris gratia in curiam vehi. In quo curru sella esset, super quam considerent, quæ ob eam causam *currulis* appellaretur. *Gellius.*

CAP. 19. *Haruspex*] Umbrinium haruspicem eum fuisse Plutarchus ait: cujus Juvenalis, credo, et Plinius meminere: is mane Galba in Palatio

sacrificante, conspectis extis, magnæ perturbationis signa, periculumque ex dolo ejus capiti imminere, deprehendit.

Loricam tamen induit linteam] Nepos (sive is Æmilius Probus est) vita Iphicratis, ‘Mutavit genus loricarum, et pro ferreis atque æneis lineas dedit. Quo facto expeditiores milites reddidit.’ Apud Homerum quoque II. Iliad. Ajax Oileus λινοθήραξ est. *Torrent.* Fiebant autem linei thoraces opera atque artificio coactiliariorum et πιλοποιῶν, qui linum aceto vel austero vino, cui sal esset adjectum, probe macerabant, deinde ita cogebant, ut soliditatem ac crassitiam linteae octies decies aut sæpius in se complicati haberet. Nicetas Acominatus libro I. rerum Isaaci Angeli: ‘Ipse Conradus sine scuto tunc dimicabat; sed pro lorica textum quoddam gestabat, e lino factum, vino austero probe salito maceratum, sæpius replicatum: quod quidem sale et vino coactum adeo firmum adversus ictus erat, ut penetrari a nullo telo posset. Erant autem hujus texti plagellæ octodecim et eo plures.’ *Cusaub.*

Dimota paganorum turba] Pagani militibus opponuntur. Augusti capite 27.

Deinde rursum incitati] Milites Romani, quasi Vologesen aut Pacorum avito Arsacidarum solio depulsuri, ac non imperatorem suum inermem et senem trucidare pergerent, disjecta plebe, proculcato Senatu, truces armis, rapidis equis forum irrumpunt. Nec illos Capitolii adspectus, et eminentium templorum religio, et priores et futuri principes terruere, quo minus facerent scelus, cujus ultor est quisquis successit. Tacitus.

CAP. 20. *Hoc agerent*] Ad Calig. capite 58.

Quando ita videretur] Tacitus: ‘agerent ac ferirent, si ita e Rep. videretur.’

Neque præsentium quempiam opem

Imperatori ferre conatum] Imo ferre conatus est Sempronius Densus centurio, qui primo vite centurionali, dein stricto gladio, quoad potuit, irruentium vim propulsavit. Virtutem viri Plutarchus et Xiphilinus haud tradendam oblivioni duxere.

Excepta Germanicorum vexillatione] Turnebus Germanos illos fuisse vult, de quibus ante c. 12. dimissos quidem illos, sed adhuc tamen, ob non soluta forte stipendia, aut militiæ commoda, apud vexillum manentes. Atqui Sueton. sine ullis commodis in patriam remissos tradit, et Tacit. (quem legisse oportet eum qui Suetonium interpretari velit) Germanica fuisse vexilla ait, nempe eorum quos Nero Alexandriam præmiserat, atque inde reversos, longa navigatione ægros, impensiore cura Galba in atrio Libertatis refovebat. Porro cum plura fuisse vexilla commemorat Tacit. 'vexillationis' vocabulum pro complexione quadam plurium vexillorum hic accipio, quanquam Vegetius ad equitum alas vocabulum illud referat libro II. capite I. *Torrent.*

Ad lacum Curtii] Augusti capite 57.

Ac relictus, ita uti erat] Reperi in commentariis Græcorum causam cur ita diu fuerit relictus: nempe adstittisse illi canem, quo vivo caput Galbæ amputari non potuerit. Historia id sit, an fabula, nihil pronuntio. *Causaub.*

Gregarius miles] Fabius significatur, qui, autore Plutarcho, Galbæ caput amictu comprehensum primo occultabat: mox a sociis admonitus, ut rem fortiter gestam ostentaret, illud lanceæ affixit: et ita quatiens senis principis faciem, lanceam ernore perpusam quatiebat. Otho Galbæ capite viso exclamasse fertur: 'Hoc nihil est, o commilitones: monstrate mihi Pisonis caput:' quod et ipsum paulo post allatum est, cum Piso pro foribus templi Vestæ fuisset trucidatus.

Nullum caput tam insatiabilibus oculis perlustrasse dicitur Otho, quam Pisonis: cuius ut inimici et æmuli cæde lætari jus fasque credebatur. *Beroald.*

Galba cupide fruaris ætate tua] Melius blattarius Tranquillus, *Galba Cupido fruaris ætate tua.* Senex, qui pulcher etiamnum videri vellet, per irrisionem Cupido, id est, bellus et formosus, joculariter appellatus. *Turneb.* Turnebi Codici Salmasianus accedit.

Ἐπι μοι μένος] Iliad. E. 254.

Patrobii Neroniani libertus] Patrobium una cum plerisque aliis Neronis emissariis, excepto Haloto et Tigillino, Galba occiderat. Eum Neronianum vocat Sueton. quod Neronis libertus fuisset: ut Demetrium Pompeianum Seneca de tranquillitate vitæ capite octavo. *Torrent.*

Et loco ubi jussu Galbæ animadversum in patronum fuerat] Capitibus cum ad satietatem se oblectassent, Junii caput filiæ ejus bis mille denariis vendiderunt; Pisonis, uxori reddiderunt, non quidem cranium requirenti; Galbæ Patrobii servis dono dederunt; iique cum omnibus contumeliis ludibriisque affecissent, in Sestertium projecerunt. Locus est, quo abjiciuntur eorum capita qui Cæsarum jussu supplicio afficiuntur. *Plutarch.*

Dispensator Argius] Tacitus: 'Galbæ corpus diu neglectum, et licentia tenebrarum pluribus ludibriis vexatum, dispensator Argius ex primariis servis humili sepultura in privatis ejus hortis contextit.' Plutarchus ait, Galbæ corpus Othone permittente sublatum ab Helvidio Prisco, quod noctu Argius libertus sepelivit. *Beroald.*

In privatis ejus hortis Aureliæ via sepulture dedit] Et portam et viam Aureliam invenio. De via sic Cicero Philip. XII. 'Tres vici sunt ad Mutinam, a supero mari Flaminia, ab in-

fero Aurelia, media Cassia.' Eutropius quoque: 'Etruriæ,' inquit, 'per Aureliam usque ad Alpes maritimas ingentes agri sunt, hique fertiles et silvosi.' In hac via fuerunt privati horti Galbæ. Atque in eadem, ut in Flaminia, Appia, Latina, et aliis viis, plurimi loculi, urnæ, et antiqua sepulchra vetustate fere consumpta adhuc videntur. *Onuphr. Panvinius.*

CAP. 21. *Statura fuit justa*] Ad Tiberii caput 68.

CAP. 22. *Spargique ad pedes stantibus*] 'Spargi' pro dividi dixit. Ad pedes vero stabant viliores in convivio ministri. Calig. c. 26. astantibusque reliquiæ interdum distribuabantur. Seneca Epist. CLXXVII. 'Marcellinum admonuit, non esse inhumanum, quemadmodum cœna peracta reliquiæ circumstantibus dividuntur, sic peracta vita aliquid porrigi his qui totius vitæ ministri fuissent.' *Torrent.*

Velleretur] Hinc Scipio Æmilianus pro maximo probro objectavit Sulpitio Gallo homini delicato, quod feminibus subvulsis, hoc est, femoribus depilatis, ambularet. Quintilianus in primo ait, velli, et comam in gradus frangere, non carere reprehensione. Idem in octavo tradit, corpora vulsa atque fucata esse foedissima. Scribit Julius Firmicus, quod, 'Qui nascentur Pleiadibus ori-

entibus, hi, demptis pilis, corpus in fœminam transferent.' *Beroald.*

CAP. 23. *Periit*] Hac usus est fortuna Galba, qui, sua ætate quinque imperatoribus rerum potitis, omnium eorum in principatu cum honore et gloria vixerat. Neminem qui imperium ejus desideraret, multos qui mortem miserarentur, reliquit. Plutarch.

Rostratæ columnæ superstantem] Celebratio statuarum in columnis antiqua est, ut inquit Plinius lib. XXXIV. sicut Caio Menenio supra columnam statua dicata est, qui devicerat priscos Latinos. Rostratam autem columnam vocat, quasi rostris insignitam; sicut et coronæ rostratæ dictæ, quod rostris navium erant decoratæ. Quid si legas, *striatæ columnæ*? Namque striatas columnas prisci dixerunt eas, quæ striis distinctæ sunt. Sunt autem striæ quasi cavaliculæ, et sulci, quibus quoddam columnarum genus excavatur: de quibus sic scribit Vitruvius in tertio de Architectura: 'Columnarum striæ faciendæ sunt vigintiquatuor, ita excavatæ, ut norma in cavo striæ cum fuerit coniecta, circumacta anconibus striarum dextra ac sinistra tangat acumen.' Non infestiviter Apuleius frontem striatam vocat contractam, caperatamque, et quasi sulcos facientem præ tristitudine. *Beroald.*

M. SALVIUS OTHO.



Cunctorum egestas, efferata consultrix,
 Sperare mollem cuncta jussit Othonem :
 Uno virilem : dum redire victorem
 Urbs horret, urbi parciturus occumbit.

J. Schildius.

CAP. 1. *Majores Othonis orti sunt oppido Ferentino*] Ferentinum oppidum in Etruria, item in Latio sive Volscorum, sive Hernicorum, item in Samnio. Hæc omnia in Livio libris 1. II. ac X. Quidam et in Campania, ubi et Plinius Ferentinates, locant : sed heic de Ferentino in Etruria loqui videtur auctor, cum subjungat, 'ex principibus Etruriæ:'

nisi inde migrarint in Latium. *Glareanus.*

Urbanos honores] Ut puta ædilitatem, præturam, consulatum : qui magistratus in urbe geruntur.

Motu Camilli] Claud. cap. 13.

Ante principia se coram] Utrumque supplicii severitatem auxit, et locus, et ducis præsentia, cum non extra vallum (ut moris erat) neque per

Centurionem, sed veluti in ipsa castrorum fronte, omniumque conspectu, se coram illos capite plecti iusserit. Extra vallum vero plectendos duci solere, et Centurionem supplicio præfici, docet nos Senecæ locus lib. 1. de Ira, cum de militis supplicio loquens, ‘*Damnatus,*’ inquit, ‘*extra vallum deductus est.*’ *Torrent.* Spatium quoddam medium inter superam et inferam castrorum partem Romanis principia dictum, Græcis ἀρχαία. Etsi enim proprie sic appelles initium ipsum castrorum, (inde enim vox,) tamen totum hoc spatium medium inter legiones et Tribunos sic esse dictum constat. Hæc principia fuerunt in religione, ob præcipua signa, quæ ordine illic antefixa; omnes enim primæ decuriæ et manipuli metabantur illic; ergo et signa quæque prima, id est, primi Hastati, primi Principes, et Primipili etiam, id est, Aquilæ ipsæ. *Lipsius.*

Equitis R.] Alterum illorum duorum significat, de quibus Claud. capite 13.

Allectum inter patricos] Cum gens Salvia ante plebeia tantum fuisset, nec Romana quidem, sed ex oppido Ferentino translata. *Torrent.* Vide Octav. capite 2.

Vir, quo meliores liberos habere ne opto quidem] Tali pæne laudatione prosequuntur est Augustus Drusum Germanicum, cum precatus est Deos, Cæsares suos illi similes facerent. Claud. capite 2.

Marcum cognominem] Hanc lectionem sequor. Othonis enim Principis patrem, qui Galbæ in consulatu successit, Othonem et ipsum cognominatum fuisse auctor est Suet. Galb. capite 6. Cognomines itaque fuere pater et M. minor filius. Major vero L. Titiani cognomen tulit. Caius filius, Salvius Cocceianus, a Domitiano occisus est. Domit. cap. 10. Vide Vitell. cap. 2. *Torrent.*

Druso] Quem Tiberius in ima parte

Palatii fame necavit.

CAP. 2. *Ferebatur et vagari noctibus solitus]* Similem Nero petulantiam exercebat. Ner. cap. 26.

Ac distento sago impositum in sublimine jactare] Lasciviæ hujus meminit Ulpianus, in Collatione juris cum legibus Mosis: quam edidit pridem Petrus Pithæus. Ea proprie sagatio dicta veteribus Latinis, ut ex Glossario idem Pithæus ante nos annotavit. In eo scriptum, *Sagatio, πάλλειν.* Gallis dicitur *berner*; vocabulo veteris, ut videtur, Græciæ: nam Dores βέρνεσθαι dicebant pro πάλλειν. Hesychius, βερνώμεθα, κληρωσώμεθα, Λάκωνες. κληρούσθαι idem est ac πάλλειν κλήρους. ut in illo Poëtæ, κλήρους ἐν κυνέη χαλκήρεϊ πάλλον ἐλόντες. *Casaub.* Hoc ludicri supplicii genus frequens est apud procaciores, qui culcita, aliove vestimento plurium manibus distento, in sublime jactare consueverunt vel hominem, vel canem, ludibrii causa. De hoc Martialis: ‘*Ibis ab excusso missus in astra sago.*’ *Beroald.*

Quo efficacius coleret] Id est, majore fructu ac commodo ei obsequeretur. Cræci θεραπεύειν dicunt. *Torrent.*

Damnatum repetundis] Repetundarum, aut de repetundis, Jurisconsulti et elegantius loquentes dicerent. Sed familiare huic nostro, ac Tacito quoque, præpositiones omittere. *Idem.* In V. C. adjecta est particula *de.* F. Ursinus.

Prius quam plane restitutionem ei impetrasset] Motus ille quicumque Senatu erat: sed Otho quasi plene restitutum in Senatum introduxit. Olim sane crimini repetundarum exilium pœna fuit, et æstimatio, uti Asconius notat in Verrem, et Cicero subindicat non semel: sed secuta lex Julia immutavit. Ex ea pœnam fuisse adfirmo amissionem ordinis, et æstimationem, nihil ultra; id est, qui damnatus eo crimine esset, Senatu moveretur, et iudices acciperet ad æsti-

mandam litem. Attamen subinde gravius, et plerumque extra ordinem in id crimen animadversum, pro delicti modo. Atque ea Macri mens libro VII. Ad leg. Jul. repet. *Lipsius*. Adspice Cæs. c. 43.

CAP. 3. *Poppæam Sabinam*] Aliquid Ner. c. 35. sed prolixè historiam narrat Tacitus libro XIII. Annalium. quamquam nonnihil a Suetonio discrepans. Plutarchus Othone idem sentire videtur quod Sueton. *Torrent*.

Nec corrupisse contentus] ‘Corrupisse,’ pro alienasse a Nerone, ut corrumpere alterius servum dicimus, et ‘actionem de servo corrupto’ in Pandectis legimus. Nemo enim uxoris suæ mæchus est, ut mox sequitur. *Idem*.

Diducto matrimonio] Horatius in dialogismo supra modum venusto, qui est Ode 9. libri III. ‘Quid si prisca redit Venus, Diductosque jugo cogit aheneo?’

Ne pæna acrior minus omnem divulgaret] Ita superius dixit: ‘in hoc quoque mimo præter modum intemperans.’

Uxoris mæchus] Id est, Poppææ, quam Neroni tradiderat, amorem exuere non poterat.

CAP. 4. *Seleuci mathematici*] Ptolemæus Othoni in Hispania comes inter alia prædixerat, hoc futurum, ne a Nerone interimeretur, imo ipsum Neroni superfuturum promiserat, Romanisque imperaturum. Fortassis hic Ptolemæus dictus est Seleucus, veluti binominis. *Beroald*.

Aureos excubanti cohorti viritim dividebat] Itidem Plutarch. Tacitus centenos nummos dicit. Dio lib. LV. et alicubi Zonaras aureum XXV. drachmis, hoc est, totidem denariis, æstimant. Quæ ratio sane etiam cum pondere ejus temporis aureorum optime convenit, si argenti ea quæ nunc est ad aurum proportio observetur. Sub recentioribus vero Imperatoribus, maxime Constantinopolitanis, eadem

aurei æstimatio fuit, pondus autem minus. Quod in juris studiosorum gratiam annotatum volui. *Torrent*.

Totum agrum redemit] Hac de re sic Tacit. ‘Adeo animosus corruptor, ut Cocceio Proculo, speculatori, de parte finium cum vicino ambigenti, universum vicini agrum sua pecunia emptum dono dederit.’ ‘Emancipare’ dixit Sueton. quod Tacit. ‘dono dare.’ ‘Emancipare igitur, quovis modo alienare, et in alium transferre dominium rei alicujus, significat. Quamvis imaginaria fortassis venditione Otho agrum militi nummo addidit, quod specie quidem vendere, re ipsa donare est. Qua de re Cæs. cap. 1. Apertius tamen loqueretur Sueton. si diceret, *redemit, eique mancipavit*. *Idem*.

CAP. 5. *Dispensatione*] Sic dispensatoris officium vocat. Ingens autem peculium enim Cæsaris servum habuisse necesse est, qui decies HS. pro officio illo penderet, præsertim sub tam avaro principe. Argii dispensatoris mentio Galb. c. 20. et alterius, quem ‘ordinarium’ vocat, c. 12. ad differentiam nempe eorum, qui extraordinarias dispensationes adipiscebantur. Qualis dispensator Armeniaci belli Neronis servus, qui libertatem centies vicies HS. redemit, (sic enim lego apud Plinium lib. VII. cap. 39.) et Drusillanus Claudii dispensator Hispaniæ, qui lanceam illam quinquagenariam possedit, de qua idem Plin. lib. XXXIII. c. 11. Talem aliquam dispensationem hoc loco intelligo. *Torrent*. Vide Aug. c. 67.

Decies sestertium] Id est, viginti quinque millia coronatorum.

Quinque spiculatoribus commissa est res] Plutarchus, de hac conspiratione loquens, sic ait: ἐν δὲ τοῦτοις Ἰτούριος καὶ Βάρβιος, ὁ μὲν ὀπτῶν, ὁ δὲ τεσσαερίος, ac mox subjicit, Optionis et Tesserarii nomine significari eos, qui nuntiorum et ὀπτῶν, id est, speculatorum, ministerio funguntur. Pos-

terior ætas 'Scultatores' nuncupavit, quasi auscultatores: quo fit, ut nocturnarum excubiarum tesseræ tractentur ex eo ordine, qui Tesserarii dicuntur. Optionum inferior est gradus. Sunt enim ordine et promotione antecedentium militum adjutores, auctore Vegetio, et dum junguntur speculatoribus in l. Divus. D. de bonis damn. speculatorum adjutores significari videntur. Junguntur tesserariis, quos speculatores esse diximus, in antiquis inscriptionibus, quarum una sic habet: TESSERARIO. OPTIONI. FISCI. CVRATORI. altera, IN EIS. TESSERARIVS. OPTIO. VEXILLARIVS. *Cujacius.*

Dena sestertia] Ducenti et quinquaginta coronati.

Haud dubia fiducia in ipso negotio pluribus affuturis] Deest ut aut quasi in isto loquendi genere. Nam hoc Græci ita dicerent: *πεποιθότες σφόδρα, ὡς ἐν αὐτῷ ἔργῳ πλειόνων παρεσομένων, vel προσχωρησόντων.* *Casaub.* Cod. Salmas. *plures adfuturis: lege, adfuturos.*

CAP. 6. Ejusdem statione] Stationem vicem vocat, qua cohors illa inter alias tunc iterum excubiis aderat. Alioqui statio ipsos milites certo loco positos significat, ut 'statio Germanorum' Ner. c. 34. 'statio Nicomediensis' apud Plinium Epist. lib. x. Sed et Modestin. J. C. l. III. de re militari, 'Qui stationis munus relinquunt plusquam emansor est,' hoc est, qui suo die stationi non adest. Hinc 'stationarii milites' l. 1. et l. penult. de fugit. Sed et superstationarios legimus, quibus (ut arbitror) major incumberebat publicæ sollicitudinis cura. *Torrent.* Superstationarius est, qui præfectus stationariis. Ut superjumentarius, qui præpositus jumentariis. Vide ad Claud. c. 2.

Medium quoque tempus religio et Seleucus exemit] Medium tempus vocat sex illos dies, quos ait Plutarchus medios fuisse ab adoptione Pisonis ad

cædem Galbæ: adoptio celebrata a. d. IV. Id. Jan. cædes facta XVIII. Kal. Feb. Medio tempore inter hos dies interjecto, ne Otho Galbam occideret, impeditum illum ait Suetonius, qua religione, qua Seleuci monitis. Religio, quam intelligit, est *πατροπαράδοτος* quædam traditio, qua vetabantur seria negotia certis diebus inchoare. Talis erat in eo tempore, quod medium hic vocatur, dies postridie Idus: ut libro secundo notamus c. 13. Refero eodem et diem III. Id. Jan. et qui XIX. Kal. Feb. dicitur, ambos Carmentæ sacros: quo tempore favere linguis oportebat, non cædibus operam dare: atque hi dies publice religiosi. Potuerunt autem etiam cæteri privata superstitione Othoni esse religiosi et atri: sicut Augusto omnes Nonæ. Jam ergo habemus quomodo medium tempus religio exemerit: ut missa faciam omnia, tristia auguria et aruspicum responsa, quæ Othonis cæpta tardare potuerunt. Mos autem omnium fere Romanorum fuit per ea tempora, ut, prius quam vel tantilli momenti rem aggredierentur, adjirent ad mathematicos et astrologos, ut sumendo exordio horam felicem indicarent. *Casaub.*

Miliarium aureum] Miliarium vas est longum et angustum, ad similitudinem milii. Palladius, 'Vas,' inquit, 'æreum, miliario simile, id est, altum et angustum:' eo ad balnea utebantur. Etiam Miliarium aureum Romæ in foro columna erat, in quam omnes viæ Italiæ competeabant et desinebant: quod ita vocabatur, quod ab eo miliariorum numerus, quibus itinera metiebantur, incipiebat. Nam lapides in viis, quibus miliaria notabantur, miliaria etiam vocabantur. Plutarchus: *Ὁδὸν χρυσοῦς εἰστήκει κίων, εἰς ἃν αἱ τετμημένοι τῆς Ἰταλίας ὁδοὶ πᾶσαι τελευτῶσι.* De eadem re Suetonius loquitur. *Turneb.*

Ad constitutum] Sic veteres loquebantur, vel simpliciter, vel subaudiendo locum, aut diem, de quo conenerat. Varro lib. II. de re rust. c. 5. 'Cum alius eum salutasset, alius conviciatus esset, qui tam sero venisset ad constitutum.' Cic. ad Marium lib. VII. 'Si quod habes constitutum cum podagra, fac in alium diem differas.' *Torrent.*

Abditus prope muliebri sella] Tacitus *sellam ἀπλῶς*. at Plutarchus *φορεῖον*. Melius dixisset *δίφρον κατάσσεγον*: nam tales sellæ mulierum, quibus in publicum deferebantur: quod vox 'abditus' manifesto docet. Fuerunt et aliæ sellæ mulierum non adoportæ, sed quarum domi usus, non foris. Talis erat, opinor, quæ seliquastrum dicebatur, ut Varro et Festus scribunt: alii per *i* siliquastrum. Habuere mulieres olim et *δίφρους λοχειαίους*, in quibus sedentes enitebantur: quarum hodieque usus est. mentio earum Exodi capite primo, et apud Artemidorum libro quinto, capite 74. *Casaub.*

Lecticariis] Vide Calig. c. 58. Rem paullo aliter narrat Tacitus.

Donec omissa mora succollatus] Bene: neque delenda verba, *omissa mora*, *φειδοῖ τοῦ χρόνου*. Moram intelligit exspectandi lecticarios servos, quibus deficientibus, liberi homines in armos et collum receptum eum bajularunt vicibus: quod succollare dicitur. *Casaub.* Sic Claud. c. 10. 'Ab his, quia servi diffugerant, vicissim succollantibus, in castra delatus est.' Virg. de apum rege libro IV. Georgic. 'illum admirantur, et omnes Circumstant fremitu denso, stipantque frequentes, Et sæpe at tollunt humeris.' Quod Barbari creandis regibus facere consueverunt. *Torrent.*

Ad principia] Lipsius ad c. 1.

Id demum se habiturum, quod sibi illi reliquissent] Id Tacitus vocat, 'omnia serviliter pro dominatione facere.'

CAP. 7. *Deinde vergente jam die ingressus senatum]* Exacto per scelera die, novissimum malorum fuit lætitia. Vocat Senatum Prætor urbanus, certant adulationibus cæteri magistratus. Accurrunt patres, decernitur Othoni tribunicia potestas, et nomen Augusti, et omnes principum honores. Tacitus.

Positaque brevi ratione] Simplex pro composito; posita, id est, exposita. Viterb. tamen *oratione*, cum veteri Rom. item Memm. et aliis multis: sed durum sit nimis *posita oratione*, pro, habita. *Casaub.* Cod. *Salmas. oratione.*

Ab infima plebe appellatus Nero] En leves ac degeneres animos! Iidem per blanditias Neronis nomine novum Imperatorem salutant, qui ob monstrum illud e rebus humanis sublatum pileati tota urbe discurrerant. Ner. cap. ultimo. Othonem vero sic appellari non refugisse, minus mirandum est, cum apud quosdam, et Partulos imprimis, diu favorabile Neronis nomen exstiterit. Vitellius quoque 'inferias Neroni dedit: ac solenni convivio citharædum placentem palam admonuit, ut et aliquid de Domitio diceret: inchoantique Neroniana cantica, primus exsultans etiam plausit.' c. 11. Non facturus utique in ipso principatus exordio, ni gratam aliquibus memoriam ejus existimasset.

Quingenties HS.] Duodecies centena et insuper quinquaginta mill. coronat.

Manes Galbæ] Similis de Nerone locus c. 34.

Τί γάρ μοι καὶ μακροῖς ἀυλοῖς] Paulo aliter, sed eadem sententia, Dio: *τί γάρ με ἔδει μακροῖς ἀυλοῖς ἀυλεῖν*; id est, *Quorsum attinebat me longis tibiis canere?* Otho post cæsum Galbam fecerat sacrum, in quo exta inauspicatos exitus portendebant. Ita pœnitens sumptus et operæ frustra insumptæ, fertur hæc verba prolocutus,

quæ deinde in vulgi fabulam abi-
erint. Olim in sacris longis tibiis
cani solitum est: qui mos postea
sublatus, autore Plutarcho. *Eras-*
mus.

CAP. 8. *Et placuerat per classarios,*
δc.] Dele *et*, ac pone *τελείαν στιγμήν*
ante *placuerat*. Incipit namque hic
narrare, quod præcedentibus verbis
proposuerat. Scripti omnes hunc
pusillum errorem agnoscunt. Rem
narrat Plutarchus accuratius: nam
Suetonius multa omittit. *Casaub.*

Insidias quidam suspicati] Visa inter
temulentos arma cupidinem sui mo-
vere. Fremit miles, et Tribunos Cen-
turionesque proditiōnis arguit, tam-
quam familiæ Senatorum ad pernici-
em Othonis armarentur. Tacitus.

In triclinium] In cœnationem: ubi
cum octoginta Senatoribus, fœminis-
que primariis epulabatur.

Motis necdum conditis ancilibus] Qui
belli susceperat curam, sacrarium
Martis ingressus primo ancilia com-
movebat, post hastam simulacri ip-
sius Dei, dicens, Mars vigila. Servius.
Adi Polybium in fragmento libri ab
Ursino editi xxiii. et Livium in ea-
dem historia libro xxxvii. Similis
superstitio servata Athenis, cum ce-
lebrarent Plynteria. Per ejus festi
dies Minervæ simulacrum tegebatur,
ac publice privatimque diligenter ob-
servabant, ne inchoato festo, necdum
peracto, quicquam aggredierentur:
id enim infaustum habebatur. Xeno-
phon de reditu Alcibiadis in patriam
post exilium: *Κατέπλευσεν εἰς Πει-*
ραιᾶ ἡμέρα ἧ πλυντήρια ἦγεν ἡ πόλις,
τοῦ ἔδους κατακεκαλυμμένου τῆς Ἀθηνᾶς.
ὅ τινες οἰωνίζοντο ἀνεπιτήδειον εἶναι κα-
ὐτῶ καὶ τῇ πόλει. Sed Plynteriorum
dies unus saltem erat infaustus: an-
cilia semel mota ante trigesimum
diem non condebantur, ut affirmare
videtur Polybius, loco quem indica-
vimus. *Casaub.*

Ancilibus] An hæc etiam nomen
habuerunt ex eo, quod esset *ἄγκυλον*

τὸ σχῆμα? An quod ἐπ' ἀγκύλων ges-
tarentur? An quia ἄνωθεν ὤκειλαν καὶ
ἐνέχθησαν? An vero hoc est studium
præposterum Græcorum *σπουδαζόν-*
των ἐξελληνίσαι τὰ τῶν Λατίνων? Et
sunt revera ancilia Latino verbo scu-
ta circumcisa, ut Jurisconsultus in-
cile dixit, solum nimirum incisum,
quia aqua manaret. Atque ita Ovi-
dius: 'Idque ancile vocat, quod ab
omni parte recisum est, Quemque
notes oculis, angulus omnis abest.'
Camerarius.

Quod antiquitus infaustum haberetur]
Antiquitus, pro ab omni usque anti-
quitate, aut opinione majorum. Sane
et matrimonia tunc contracta infaus-
ta habebantur. Ovid. lib. iii. *Fastor.*
Torrent. Cod. *Salmas. habetur.*

Quo cultores Deum matris lamentari
et plangere incipiunt] Hinc Arnobius
adversus gentes lib. v. 'Aut si ea,
quæ dicimus, non sunt ita, vos edis-
sertate, vos dicite, evirati isti mol-
lesque, quos interesse vobiscum in ip-
sius numinis videmus sacris, quidnam
istic habeant negotii, sollicitudinis,
curæ: et cur more lugentium cædant
cum pectoribus lacertos, et fortunam
imitentur in lamentabili constituto-
rum sorte.' Galli autem isti, in sa-
cris Cybeles, imitabantur lugentem
Cybelem ob Attin. Propterea eju-
labant, ac pectus palmis cædebant.
Eviratos vocat Arnobius, quod ad
Phrygium tibiæ tantum virilibus
privarentur. Ovidius in *Ibin*: 'At-
tonitusque seces, ut quos Cybeleia
mater incitat ad Phrygios, vilia mem-
bra, modos.'

Præterea adversissimis auspiciis]
Prodigia insuper terrebant diversis
auctoribus vulgata. In vestibulo Ca-
pitoli ommissas habenas bigæ, cui
Victoria institerat. Erupisse cella
Junonis majorem humana speciem.
Statuum divi Julii, in insula Tiberini
amnis, sereno et immoto die ab Occi-
dente in Orientem conversam. Pro-
locutum in Etruria bovem. Insolitos

animalium partus, et plura alia rudibus seculis etiam in pace observata, quæ nunc tantum in metu audiuntur. Tacitus.

Victimas Diti patri cæsas litavit] Cod. Salmas. *victima Diti patri cæsa litavit.* At Virgilius quoque: 'sacrisque litatis Indulge hospitio.' Cum non sacra litemus, sed Deo sacris, ut ibi monuit Servius. *Torrent.*

Diti patri] Qui placat Plutonem cæsa victima, se charum esse Diis infernis cognoscit: qui vero non litat Plutoni, prosperum auspiciam consequitur, tanquam sit victurus, nec ad Plutonas sedes per mortem transiturus. Dicitur autem juncto vocabulo Dis pater, sicut Neptunus pater, Janus pater conjuncte dicuntur, et Mars pater, hoc est, Marspiter. Scribit Cicero in Oratore, quod antiquitus Divis vocabatur, qui nunc dicitur Dis, postquam placuit nomina contrahere. *Beroald.*

Inundationibus Tiberis] Eo quidem factis tempore, quo maxime turgent fluvii: sed nunquam ita excreverat, neque ulla unquam eluvione tantum damni dederat. Nam cum magnam urbis partem proluit, tum eum præsertim locum, ubi frumentum venale reponebatur, opplevit, magnamque permultorum dierum difficultatem effecit. Plutarch.

CAP. 9. *Ante Vitellii adventum profligari plurimum posse]* 'Profligare,' ut docet Gellius in XIV. Noctium Atticarum, significat ad perniciem, interitumque deducere, atque deperdere. Profligatasque res quasi profectas, et perditas appellamus. In alio significato 'profligata' dixerunt absoluta, et effecta: quod quamvis damnetur a Gellio, tamen repudiandum non est: cum et Latine linguæ parens 'profligatum' dixerit pro absoluto, et pene confecto. Sic enim ait in v. quæstion. Tusculan. 'Atque si ita est, profligata jam hæc, et pene ad exitum deducta quæstio est.' Corn. Tacitus

dixit: 'Profligaverat bellum cum Judæis Vespasianus.' Pro eo quod est, confecerat, et pene ad exitum deduxerat. *Beroald.*

Nec illi pugna affuit] Cod. Salmas. *nec ulli, &c.*

Substititque Brixilli] Βριξελλον Ptolemæo, Plinio *Brixillum*, ut et Plutarch. legit in Othone. Gallie Togata in Italia urbs, ad Padum flumen, ut Plutarchus.

Apud Bebriacum fraude superatus est] Sic Tacitus quoque et Orosius. Lipsiana editio *Bedriacum*, Plutarchus Βηδριακόν, Josephus Βρηγδιακόν, Eusebii interpres 'Vetriacum.' Sed ea nihil aliud sunt, quam unum nomen multifariam depravatum. Scholia Juvenalis Satyra II. vocant 'Bebriacum Campaniæ.' Ita vocat Campes tria Cremonæ, Mantuæ, et Veronæ, ut in Gallia est Campania Rhemensis, Campania Laudunensis. Rursus de Othone et Vitellio: 'Horum bellum scripsit Cornelius: scripsit et Pompeius Planta, qui ait Bebriacum vicum esse a Cremona vicesimo lapide.' *Jos. Scaliger.*

In ipsa consalutatione] Attonitas subito terrore mentes falsum gaudium in languorem vertit, repertis qui descivisse a Vitellio exercitum ementirentur. Omissa pugna ardore, Othoniani ultro salutavere; et hostili murmure excepti, plerisque suorum ignaris quæ causa salutandi, metum proditionis facere. Tum incubuit hostium acies. Tacitus. Ex his patet, causæ nihil esse, cur vir doctus *in ipsa consalutatione* malit.

Ne tanto rerum hominumque periculo dominationem sibi asserere perseveraret] Exstat hac de re et apud Plutarchum, et apud Tacitum egregia, et constantiæ plena oratio: quæ prorsus illud Suetonii cap. 12. confirmat: 'ut mors ejus, minime congruens vitæ, majori miraculo fuerit.' Tacitus: 'Duobus facinoribus, altero flagitiosissimo, altero egregio, tan-

tundem apud posteros meruit bonæ famæ, quantum malæ.’

Ad secundos] Noluit Otho primo discrimini, casuique bellico committere copias omnes, sed partem militum sibi reservaverat ad fortunam bellicam, casumque secundo tentandum. *Beroald.*

CAP. 10. Suetonius Lenis] Pater cognominatus est Lenis, cum filius dictus sit Tranquillus cognomento consimili. Nolim existimes, hunc esse Paulinum, inter duces Othonianos clarissimum, quem contatorem natura fuisse memorat Tacitus. Ille enim fuit dux, cum pater Tranquilli fuerit Tribunus. *Beroald. Cod. Salmas. Lætus.*

Tribunus angusticlavius] Tribuni militum quidam angusticlavii erant, quidam laticlavii: lique majoris dignitatis, illi minoris. Patereulus lib. II. de Mæcenate, qui in Equestri ordine semper mansit: ‘Quippe vixit angusto clavo pene contentus: nec majora consequi non potuit, sed non tam optavit.’ Lampridius in Alex. Severo: ‘Tum satis esse constituit, ut equites Romani a Senatoribus clavi qualitate discernentur.’ Hæc me movent, ut in Papinio lib. IV. Sylvar. sic hos versus legam, et de angusto clavo intelligam: ‘Hic parvus inter pignora curiæ, Contentus arcto lumine purpuræ, Crescis.’ ‘Arctum lumen purpuræ’ angustum clavum purpureum accipio, quo is, quamvis Senatoris filius, contentus erat. *Turneb. Vide ad lib. II. cap. 38.*

Fratrem fratrisque filium] Sup. c. 1. Domit. c. 10. Sed de fratre dissentiant Tacitus et Plutarch. qui e pugna evasisse in castra narrant, ac cum aliis se dedidisse. *Torrent.*

Fratrisque filium] Plutarchus: ‘Accersitum fratris filium Cocceium adhuc adolescentem, ut aunderet, neque timeret Vitellium, est hortatus: et ut matrem, et domum, et uxorem ipse tanquam proprios curaus tueretur.’

Tacitus eum vocat Salvium Cocceianum, quem ait prima juvena trepidum fuisse: eum Otho monuit, ut erecto animo capesseret vitam, neu patrum suum Othonem fuisse, ‘aut oblivisceretur unquam, aut nimium meminisset.’ *Grævius.*

Exaravit] Scripsit. Qui enim stylo scribit in codicillis, is quasi sulcos instar aratoris ducere videtur. M. Tullius in epistola ad Cornificium: ‘Hæc, cum essem in Senatu, exaravi.’ *Beroald.*

Ad Messalinam Neronis] Ner. c. 35.

CAP. 11. Celeriter (nam ita præceperat) funeratus] Funus Othonis maturatum est: id enim ipse precibus petierat, timens ne amputaretur caput, ludibrio futurum. Sepulcrum autem structum est modicum, et mansurum: quod Plutarchus ait fuisse non, ut mendosi codices habent, apud Veliternam vicum, sed Brixilli: seque id vidisse cum tali inscriptione, MARCI OTHONIS. Veliternæ, quod vici nomen est, nulla mentio fit neque a Tacito, neque a Plutarcho. *Id.*

XXXVIII. ætatis anno] More suo Tranquillus annum inchoatum pro pleno numerat: nam alii xxxvii. solum vixisse aiunt.

XCV. Imperii die] Valde confusa sunt tempora et initia horum trium Imperatorum, Galbæ, Othonis, et Vitellii, nisi adhibueris temperamentum, quod præcepit Xiphilinus ex Dione, ut scilicet unum annum, et xxii. dies illis tribus conjunctim assignemus, quia alius alii non successit, sed duo simul eodem tempore imperii inessores fuerunt. Xiphilinus in fine Vespasiani: *Κὰκ τοῦτου συμβαίνει ἐναντὸν τε καὶ δύο καὶ εἴκοσι ἡμέρας ἀπὸ τοῦ θανάτου Νέρωνος μέχρι τῆς τοῦ Οὐεσπασιανοῦ ἀρχῆς διελεθεῖν. Joseph. Scaliger.*

Male pedatus] Distortis pedibus. Sicut a manu manuleatus, ita a pede pedatus derivatur: unde et adverbium pedatim inclinatum est: quo

utitur Plinius, qui ait in xi. ‘Leo tantum et camelus pedatim ingrediuntur.’ Hoc est, ut sinister pes non transeat dextrum, sed subsequatur. *Beroald.*

Scambusque] Ex Græco *σκαμβός*. Qui pedes non ponunt in rectis ac parallelis lineis, aut in exteriorem partem eos flectunt, iique vari dicuntur, aut introrsum eos convertunt, et valgi appellantur, Græce *βλαισοί*, aliter vatiæ dicti. Non varum intelligit Suetonius, sed vatiæ et valgum. *Salmas.*

Galericulo capiti propter raritatem capillorum adaptato et annexa] Veteres, cum capite nudo essent, et calvitium urbanorum dictis esse obnoxiam experirentur, ad eam celandam instituerunt pelles quasdam parare, appositis crinibus humanis, sic ut aptata capiti, cutis vera, non coma ascititia videretur. Iis pellibus usi et viri et feminae. Tertullianus de cultu foeminarum: ‘Affigitis præterea nescio quas enormitates sutilium atque textilium capillamentorum, nunc in galeri modum, quasi vaginam capitis et operculum verticis, nunc in cervicem retro suggestum.’ Nec galericulum solum vocabant, sed galerum. Juvenalis Satyr. vi. ‘Sed nigrum flavo caput abscondente galero.’ Avienus: ‘Nam mox dejecto nituit frons nuda galero, Discolor apposita quæ fuit ante coma.’ *Casaub.* Eleganter Seneca de C. Cæsare, libro de const. sap. ‘tanta capitis destituti, et emendicatis capillis aspersi, deformitas.’

Quotidie rasitare] In hoc imitatus est Otho Africanum Scipionem, qui primus omnium radi quotidie instituit.

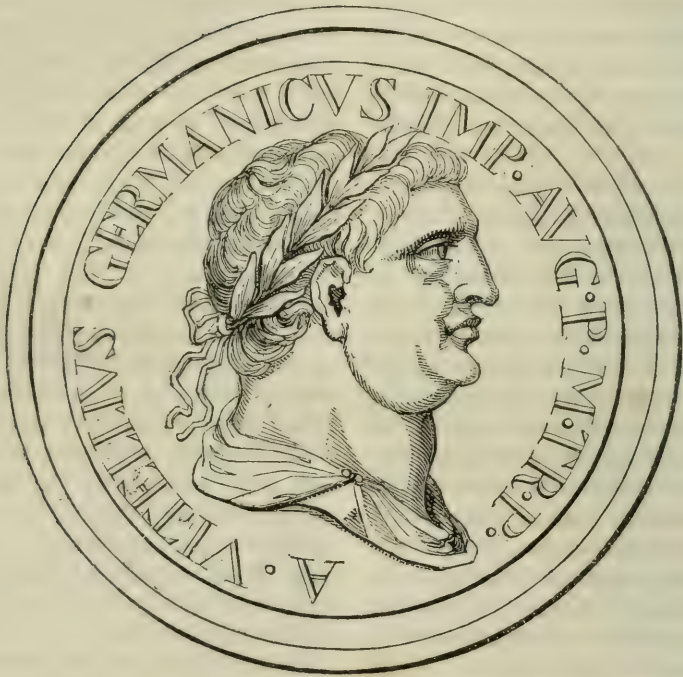
Sacra etiam Isidis] Satis est verisimile, eandem esse Cererem ac Isidem, ut ab Ægyptiis traditum fuit. Valdeque hæc sententiam firmat,

quod Cereris sacra apud Athenienses tantopere convenirent cum sacris Isiæ. Diodorus Siculus lib. i. Παρ’ ἐνάϊας δὲ τῶν πόλεων, καὶ τοῖς Ἰσείοις ἐν τῇ πομπῇ μετὰ τῶν ἄλλων φέρεσθαι πυθμένας πυρῶν, καὶ κριθῶν, ἀπομνημόνευμα τῶν ἐξ ἀρχῆς τῇ θεῇ φιλοτέχνως εὐρεθέντων. Quod satis ostendit, eo loco Isidem habitam Ægyptiis, quo Ceres Græcis. Tacitus etiam inter Germanorum numina collocat Isidem. ‘Pars,’ inquit, ‘Suevorum et Isidi sacrificat.’ Sed si in superstitione tot seculis intermorta nunc etiam conjecturis est locus, dixero, Germanis fuisse reliquias primævæ traditionis de Adamo et Eva, quorum ille Mannus sit, hæc Isis. *A man* mulier dici potuit *manna*: sed non fuit hoc in usu Germanis. Ac fortassis ex longa traditione retinuerunt Hebræum *Ischa*; quod apud Mosen, et veteri Latinorum lingua *viram* sonat. Romani autem cum audirent Germaniæ genti cultos *Man*, et *Ischa*, ut ex illo Mannum, ita ex hoc Isidem fecerint: quia non viderent, quod numen *Ischa*, quam Isis, esse posset. Nisi et Ægyptiis, ut Osiris Adamus, sic Eva Isis. *Vossius.*

Sæpe in lintea religiosaque veste pro-palam celebrasse] Appianus de Bellis Civilibus lib. iv. Οὐλοούσιος ἀγορανομῶν προεγράφη, καὶ φίλον ὀργιαστὴν τῆς Ἰσιδος ἔχων, ἤτησε τὴν στολὴν, καὶ τὰς ὀθόνας ἐνέδου τὰς ποδῆρεις, καὶ τὴν τοῦ κυνὸς κεφαλὴν ἐπέθετο. καὶ διήλθεν οὕτως ὀργιάζων ἀντὶ σχήματι ἐς Πομπήιον. Sed de habitu Isiæcorum plura B. Cyprianus, Apuleius, atque alii. *Casaub.* Martialis: ‘Linigeri fugiunt calvi, sistrataque turba.’

Mortuum laudibus tulit] Hinc plane exiit illud Martialis: ‘Sit Cato, dum vivit, sane vel Cæsare major: Dum moritur, nunquid major Othone fuit?’

A. VITELLIUS.



Quæ præliantium vota ridet immensa,
 Brevemque summo culmini struit scenam,
 Fortuna fallax, et Vitellio partes,
 Primo nepotum, mira non negat primas.

J. Schildius.

CAP. 1. *Exlat Q. Eulogii ad Q. Vitellium libellus*] Quintus hic Eulogius libertus Q. Vitellii fuit, estque a manumissione appellatus Q. Vitellius Eulogius, aut fortasse Eclogius. Hic, ut patrono gratificaretur, stemma Vitelliae gentis descripserat, et librum eidem nuncuparat. Hoc genere officii soliti liberti patronorum suorum studia demereri. Sic Julius Marathus, Augusti libertus, de rebus illius

libros ediderat, ut dixit auctor libro secundo. Spartianus, 'Famæ celebris Hadrianus tam cupidus fuit, ut libros vitæ suæ scriptos a se libertis suis litteratis dederit, jubens ut eos nominibus suis publicarent.' *Casaub.*

Divi Augusti Quæstorem] Ex his (inquit Beroaldus) qui Candidati Principis dicebantur. Ego potius Augusti in expeditione aliqua Quæstorem eum fuisse crediderim, aut mi-

litaris ærarii Præfectum. *Torrent.*

Et Vitellia] Deæ Vitellix nemo (quod sciam) præter Suetonium meminit. Arnob. lib. iv. Vibilliam commemorat, quæ ab viarum erroribus liberet, Macrobius Saturn. libro III. c. 3. Vitulam, seu, ut alii legunt, Vitulinam, quæ lætitiæ præsit, quam Piso ait Victoriam nominari. Verum quoniam eam nominis rationem adfert Macrobius, quod potens sit vitæ tolerandæ, non temere suspicemur *Vitelliam* potius quam *Vitulam* scribi illis debere. Quanquam et Vituna vocari debere videatur, ut Vitunus Deus, quod vitam tueatur. Verum satius est, ut Deam hanc (sive Nympha fuerit) certo loco circumscribamus, qualis Juturna, et Venilia. Ut non mirum sit obscuram esse, cum in cæli Senatum nunquam venerit. De Vitellia quoque via nihil memini me legisse. Viam Vitulariam commemorat Cic. ad Q. fratrem ep. 1. lib. III. verum alia parte Italiæ. *Idem.*

Ab Janiculo] Virgilius libro septimo dictum vult ab oppido quod Janus Deorum omnium vetustissimus condidit: 'Hic duo præterea disjectis oppida muris Reliquias veterumque vides monumenta virorum: Hanc Janus pater, hanc Saturnus condidit arcem, Janiculumque illi, huic fuerat Saturnia nomen.' Janicularis a Servio vocatur, nunc a flavis harenis mons aureus nominatur, et corrupto vocabulo *Montorius*. Ex hoc propter altitudinem Roma maxime conspicua. Martialis: 'Longi Janiculi jugo recumbit, Et planus modico tumore vertex Cælo perfruitur sereniore. Hinc septem dominos videre montes, Et totam licet æstimare Romam.' *Onuphr. Panv.*

Gentili copia tutandam] Sicut Fabia gens Bellum Veiens depoposcit a Senatu gerendum privato sumptu, et copia gentis Fabiorum.

Adversus Æquiculos] Vitellix colonix ab Æquis expugnata meminit

Livius libro v. *Torrent.*

Quosdam ex Vitelliis subsedis Nuceria] Apulorum urbem Luceriam, per L, non per N, in prima adeo syllaba: Umbrorum autem, Picentinarum, ac Campanorum urbeis per N Nucerias scribi, in usu apud Latinos auctores fuit. In Græcis certe codicibus hæc corrupte leguntur, ut et videre est in Ptolemæi codice. Quippe λ et γ literarum vicinitate, quemadmodum n et u apud Latinos, facile corruptionem admittunt. Verum lector heic etiam atque etiam secum perpendat, quando Samnitico bello, cujus heic est mentio, Luceria identidem nominatur apud Livium, utrum etiam heic *Luceria* potius, quod equidem puto, quam *Nuceria* legendum. *Glareanus.*

CAP. 2. *Cassius Severus]* De hoc Aug. c. 56.

Sectionibus et cognituris uberius compendium nactus] Glossæ: *Sector*, βιώνης, ὁ ἀπόδαμος, ὁ ἀγοράζων οὐσίαν. Cognitor autem et sector pæne idem. Est autem is, qui sectionibus præest, cujus munus cognitura dicitur. Ovidius: 'Aptius hæ capiant vadimonia garrula ceræ, Quas aliquis duro cognitor ore legat.' Glossæ: *Cognitor*, ἐκδικος. Est ergo proprie, qui compendii sui causa nullum non manubiarum genus experitur. *Jos. Scaliger.*

Ex muliere vulgari] Vulgaris mulier est, quæ sui copiam facit, seque vulgat, quomodo et a Jurisconsultis usurpatur. *Turneb.* Ovid. lib. 'iv. Pastor. 'Numina vulgares Veneris celebrate puellæ.' Domit. cap. 22. 'nataretque inter vulgarissimas meretrices.'

Cujusdam furnariam exercentis] Furnaria absolute positum pro, furnaria negotiatio. Sic 'lignaria negotiatio' apud Capitolinum, et id genus alibi multa. In Glossario exponitur *furnarius*, ἰπνοκαύστης, καμνοκαύστης: sed ea interpretatio ministro potius fur-

narii, quam furnario, conveniat. *Casaub.*

Domo Nuceria] Sic Virgil. ‘Qui genus? unde domo?’ Horat. quoque, ‘unde domo quis, Cujus fortunæ.’ Frequens in antiquis marmoribus, ut post tribum etiam patriæ nomen elogiis, militum maxime, apponatur. Romæ in ædibus Maffæorum: L. CASIVS. L. F. ROM. NIGER. DOMO. A. TESTE. MIL. COH. I. PR. MIL. ANN. XVII. VIX. ANN. XXXVII. Iterum: L. PINARIO. L. F. SCAPTIA. MATERNO. FLORENTIA. MIL. COH. XII. URB. VIX ANN. XXX. MIL. ANN. VII. Sed et Seneca Consolatione ad Helviam: ‘Jube (inquit) omnes istos ad nomen citari, et unde domo quisque sit quære.’ *Torrent.*

Quintus caruit ordine] Q. Vitellium inter eos numerat Tacit. lib. II. Annal. quos Tiberius Senatu movit, aut sponte abire passus est. Sueton. igitur nove dixit caruisse eum ordine, quo dejectus sit. *Idem.*

In custodiam fratri datus] Ut a fratre custodiretur: quod in Catilinæ quoque conjuratione est factum, ut consilii participes aliquot horas privato custoditi sint. *Sabell.* Tacitus Ann. v. de P. Vitellio et Pomponio Secundo: ‘neque aliud periclitantibus auxilii quam in fratrum constantia fuit, qui vades exstitere.’

Scalpro librario venas sibi incidit] Græci *σμίλην*, ut in epigrammate Juliani, quo continetur scribæ suppellelex, *σμίλης τ' δ' ἐντόμον κοπίδα*. Latini ‘sicilam’ vocant. Glossarium, *Sicila*, *σμίλα χαρτοτόμος*. Arnobius vocem *smilam* pro Latinitate donata usurpat libro quinto: nisi legendum ibi *sicilam*. *Casaub.* Tacitus: ‘Crebris prolationibus spem ac metum juxta gravatus Vitellius, petito per speciem studiorum scalpro, levem ictum venis intulit, vitamque ægritudine animi finivit.’ Huc Stoicum illud Senecæ refer: ‘scalpello aperiri ad illam magnam libertatem viam, et puncto

securitatem constare.’

Lucius ex consulatu Syriæ præpositus] Dio lib. LVIII. Tacitus in anno urbis DCCLXXXVIII. Sueton. lib. IV. c. 14. Et ea præfectura, ut in Judæos benignus, non uno in loco a Josepho laudatus est.

Ad veneranda legionum signa] Hoc est (opinor) quod Dio narrat, non solum coactum a Vitellio pacis conditiones accipere, filiosque obsides dare, verum etiam Augusti et Caii statuis sacrificare. Imperatorum sane imagines signis imponebantur. Historiam latius enarrat Joseph. I. XVIII. *Antiq. Torrent.* Vid. ad cap. 14. *Calig.*

Ordinarios] Consules ordinarios opponi suffectis, alibi dictum.

Salivis melle commistis] Refert Seneca, cognovisse se quendam ornatum hominem, qui exiturus in publicum fascia uxoris pectus colligabat, et ne puncto quidem horæ præsentia ejus carere poterat, potionemque sibi nullam nisi alternis tactam labris vir et uxor hauriebant. *Beroald.*

C. Cæsarem adorari ut Deum instituit] Quem morem postea retulit Diocletianus, mansitque ex parte etiam sub insectis principibus, quorum salutatio habuit aliquid adorationis immixtum. *Casaub.* Festivum Vitellii responsum, quod sciscitanti de divinitate sua Caligulæ dedit, habes e Dione ad c. 22. *Calig.*

Capite velato] Ut Deos, sic Cæsarem religiose adibat Vitellius. Unde Plinium intelligimus operis sui præfatione ad T. Vespasianum, cum ait, ‘Te quidem, in excelsissimo humani generis fastigio positum, summa eloquentia, summa eruditione præditum, religiose adiri etiam a salutantibus scio.’ De gestu vero habituque Deos adorantium, ut pulchre hoc loco Sueton. sic Lucret. lib. v. ‘Nec pietas ulla est velatum sæpe videri, Vertier ad lapidem, atque omnes accedere ad aras, Nec procumbere humi pro-

stratum, et pandere palmas Ante Deum delubra.' In nummis etiam et marmoribus sacrificantes fere velato capite cernimus. Plura Macrob. Saturnal. lib. i. c. 8. Servius in illud Virgilii, 'Purpureo velare comas adopertus amictu:' et Plutarchus Quæst. x. Rerum Rom. Accedat, quod positus pænulis adiri Deos ex Tertulliano notavimus Claud. c. 6. *Torrent.*

Circumvertensque se] Adorationis vetus hic, non apud Romanos modo, sed et apud alias plerasque gentes, ritus fuit, ut dextra manu labris admota, et ad osculum relata, priore digito in erectum pollicem residente, capite submisso, corpus dextro-vorsum circumagerent. Plin. lib. xxviii. cap. 2. 'In adorando, dextram ad osculum referimus, totum corpus circumagimus: quod in lævum fecisse Galliæ religiosius credunt.' Plautus in Curcul. 'PH. Quo me vortam nescio. PA. Si Deos salutas, dextro-vorsum censeo.' Ovidius lib. iii. Fastorum: 'Atque aliquis modo tunc visa jam vertitur ara.' Apuleius lib. iv. Asin. Aur. 'Et admoventes oribus suis dexteram, priore digito in erectum pollicem residente, ut ipsam prorsus Deam Venerem religiosius adorationibus venerabantur.' Minutius Felix Octavio: 'Cæcilius simulacro Serapidis viso (ut vulgus superstitiosus solet) manum ori admovens osculum labiis pressit.' *Pithæus.*

Pro maximo munere] Cod. Salmas. *proximo munere:* quod auget indignitatem, si id populo inspectante factum intelligas.

Socculum dextrum inter togam tuni-
camque gestavit] Minus erit indignationis, si meminerimus, soccis aureis qui etiam lapillis fulgerent, usos veteres, qua fœminas qua viros ἀσπορέ-pous. Propterea non cum cæteris calceamentis promiscue habebantur, sed in thecis servabantur, quas σαρ-

Delph. et Var. Clas.

δαλοθήκας Menander appellavit. Noti etiam sandaligeruli et sandaligerulæ ex comædiis. *Casaub.* Plin. lib. ix. cap. 35. loquens de margaritis, 'Quin et pedibus, (inquit,) nec crepidarum tantum obstragulis, sed totis soccenis addunt.' Vide Calig. cap. 52.

Inter Lares] In Larario: qui locus est in quo Lares et Dii domestici coluntur.

CAP. 3. Ex Sextilia probatissima fœmina] De qua Tacitus: 'Nullis postea Fortunæ illecebris in gaudium evicta, domus suæ tantum adversa sensit.'

Eodem ambos totoque anno] Quo pater ipse L. Vitellius ter Cos. cum Claudio Imperatore etiam Censor fuit, ac notissimum illum censum egit, de quo Tacitus. A. U. C. ut Onuphrius computat, DCCCI.

Publico funere] Arbitror funus publicum et indictivum eadem: nec aliud esse quam cum justitium indicitur, et publicus luctus. Censorium, cujus Tacitus Ann. iv. meminit, partem ejus esse: id est, ut omne Censorium funus publicum sit (qui enim aliter potest?) at non omne publicum Censorium. Ut inter magistratus honoratissimi Censores, isque cumulus quasi reliquarum dignitatum, sic inter funera illud primo loco. Publico autem funeri opponitur 'tacitum,' id est, sine pompa, sine designatore, sine ludis, præcone, indictione, silens et quietum. Seneca de tranquillitate lib. i. cap. 1. 'Quid opus est seculis duratura componere? Vis tu nunc id agere, ne te posterius taceant? Morti natus es. minus molestiarum habet funus tacitum.' *Lipsius.*

Pro afflictæ lamentata] Sic Calig. cap. 13. 'prope afflictæ domus.'

Tiberiana scorta] Scorta ergo vocantur etiam pueri meritorii. Livius lib. xxxix. 'Philippum Pœnum, carum ac nobile scortum.' Sex. Aurelius de Domitiano: 'Inju-

Sucton.

5 R

ria verborum, qua se scortum vocari dolebat accensus Antonius.' Ex quibus omnibus locis, adversus viri docti discrimen, scorta vocari pueros non meritorios tantum, qui mercede se prostituant, verum etiam eos quos catamitos ac concubinos honestius appellabant, manifestum est. *Torrent.*

Et ipse perpetuo spintrix cognomine notatus] Ego spintriam eum accipio, qui muliebria patitur, seque aliis abutendum præbet: certe pro spintria Dionis compendium *πεπορνευκότα* dicit, id est, prostitutum et stuprum passum: sed et spintrias a patientia nominatos Tacitus ostendit. Nam in ejus verbis 'loci fœditatem' ad selarios refero, 'multiplicem patientiam' ad spintrias: quare cum effæminati essent, in eis spinter effeminatur, et spintrix vocantur: unde origo appellationis. *Turneb.* At Sabellici derivationem ad cap. 43. *Tiber.* firmat, et quod hic *Codex Salmas.* pro *spintrias* habet *spintherias*, et quod istic additur, 'ut adpectu deficientes libidines excitaret.' Sed talibus immorari, putidum est.

CAP. 4. Præsidentis certamini Neronis] *Ner. c. 12.*

CAP. 5. Trium principum] *Caligulam, Claudium, et Neronem* significat.

Curamque] Inter officia ab Augusto excogitata, cura operum publicorum, viarum, aquarum, et alvei Tiberis. *Aug. c. 37. Torrent.*

Cum succedenti fratri legatus substitutus fuisset] Substitui dicitur ille, qui vacuum desertione alterius locum occupat: quod hic de Vitellio dici posse non videtur. Legendum est cum libro Memmii, cui et alii e nostris assentiuntur, *substitisset.* Quum exacto tempore administrationis annuæ, provincia excedendum esset Vitellio, ille substituit, ut fratri sibi succedenti legatum ageret. *Cusaub.*

Stannum] *Cod. Salmasii stagnum.* G pro N ponebatur apud antiquos,

sequente videlicet alio G; aut C, aut N: de quo Varro lib. 1. *Analog.* Sic *aggulus, aggens, agguilla, aggerunt* dicebant. Ita et *stagneum* pro *stanneum* Plautus usurpavit: 'Muriaticam autem video in vasis *stagneis.*' *Grævius.*

Aurichalcum supposuisse.] Virgilius *Æneid. XII.* 'Ipse dehinc auro squalentem alboque orichalco Circumdat lorica humeris.' Apud majores orichalcum pretiosius omnibus fuisse metallis, Servius in eum locum notat, et ex Lucretio fabulam addit. Quamquam non plane de nihilo sit quod dicit. Nam et Plinius alicubi scribit, aurichalcum in usu gemmarum diu apud veteres in admiratione fuisse: nempe, quod auri vice eo uterentur ad includendas gemmas. Plautus quoque in *Milite Glorioso*, 'Ego,' inquit, 'istos mores orichalco contra comparem.' Album Poëta dixit, non quod eo colore proprie sit, sed auri comparatione. Orichalcum vero, ut Græci *ορείχαλκον.* Porro, Vitellio sacrilegii exemplo prævit Julius Cæsar, qui in primo consulatu ex illa arce religionum, Capitolio, tria millia pondo auri furatus, tantumdem inaurati æris reposuit. *Cæs. c. 54.*

CAP. 6. Manu emisit] Per emancipationem exemit patriæ potestati.

CAP. 7. Per communem factionis suæ favorem] Lib. unus *factionis Venetæ favorem,* et ascriptum, *alias suæ.* Ego *suæ* retineo, et Venetam interpretor, cui ita favit Vitellius, ut Veneto indutus habitu ipse aliquando abstergendis equis operam suam Circo præstiterit. Auctor Xiphilin. Eidem ergo factioni cum faveret etiam Vinius, ejus patrocinio provinciam adeptus est: 'magna' enim (quod ait Satyricus) 'inter molles concordia.' *Torrent.* *Lectionem Venetæ Cod. Salmas.* defendit.

Meritorio cœnaculo] Frequens Jctis, pro superiore ædium contignatione, quo scalis ascenderetur. Ibi enim

tenuiores fere distinctis mansionibus habitabant. Plura ad Horat. Ep. I. 'Quid pauper? Ride, mutat cœnacula.' *Torrent.* Alibi annotavimus, quemadmodum cœnacula inquilinis locabantur, quæ meritoria dicuntur: et qui cœnacula locabant, eumque quæstum exercebant, facere cœnaculariam dicebantur. *Beroaldus.*

Detractum unionem] Gloria erat fœminarum, ut inquit Plinius in IX. binos ac ternos uniones auribus suspendere. Idem in XI. de auribus scribens ait: 'Nec in alia parte fœminis majus impendium margaritis dependentibus: in Oriente quidem et viris aurum gestare eo loci decus existimatur.' In hanc sententiam est illud luculente dictum a Seneca severissimo Romanæ luxuriæ castigatore, in sexto de Beneficiis: 'Video uniones, bina ac terna patrimonia, auribus singulis pependisse.' *Beroald.* Cum vero Sextilia, antiqui moris fœmina, sicut Tacitus eam vocat, tanti pretii unionem auribus suspenderit, minus sane mirandum de Cleopatra ac Metella.

Detinentium] Sicut et creditores Julium Cæsarem detinuerunt parantem iter in Hispaniam, quos interventu sponsorum removit.

Sinuessanos] Sinuessa in sinu Sitino sita est, et a sinu nomen gerit: in proximo thermæ ad quosdam morbos pellendos efficacissimæ. Strabo. Tacitus Ann. XII. de Claudio: 'Refovendis viribus mollitie cœli et salubritate aquarum Sinuessam pergit.' Apud eandem aquas, Tigellinus supremæ necessitatis nuncium accepit. Hist. I.

*Quorum publica vectigalia interverte-
rat*] Quare tollendam censet vocem 'vectigalia' vir doctus? An quia 'publicum' ἀπλῶς aliquando dicitur τὸ τελώνιον, ideo vera erit ejus sententia? quasi vero non multo sæpius aliter loquantur optimi auctores: quos omnes, itemque aliquot veteres

inscriptiones, corrigamus oportet, si locum daturi sumus huic emendationi. *Casaub.*

Injuriarum formulam] Vide Claud. c. 14. 'formula excidere.'

Ætate integra] Aug. c. 19. 'neque ætate, neque corpore integri.'

Caligatorum] Aug. c. 25.

Perque stabula] Stabulum non solum significat receptaculum equorum, et jumentorum, ut vulgo dicitur, sed etiam accipitur pro caupona, et pro hospitio. Inde stabularii, de quibus titulus est apud Jurisconsultos, dicti, qui exercent, ut ita loquar, stabulariam: et muliones viatoresque accipiunt. Apuleius: 'Quod primum ingressui fuerit stabulum, prandio participabo.' Jurisconsultus, titulo 'pro socio,' viatica meritoriorum et stabulariorum ait recte imputaturum, si quis ex sociis iter fecerit. *Beroald.*

Jamne jentassent] Liber Memmii, itemque Pithœi, *jantassent.* sic quidam scribebant: ut in Glossario 'jantare,' 'jantaculum.' *Casaub.*

CAP. 8. *Notas*] Notæ apponi solent his, qui ignominia fuerint notati. Unde Vitellius tales notas demebat ignominiosis, ignominiam remittebat. Corn. Tacitus: 'Redditi a Vitellio plerisque ordines, remissa ignominia, allevatæ notæ.' *Idem.*

Reis sordes] Nove, sed non ineleganter, 'sordes' pro veste sordida atque habitu, quo in reatu utebantur, ac consequenter pro reatu dixit. Sordidati autem incedebant non solum rei, verum etiam propinqui et affines. De quo Venuleius J. C. I. xxxix. de injuriis, 'Vestem sordidam rei nomine in publico habere, capillumve submittere nulli licet, nisi ita conjunctus sit affinitate, ut invitatus in reum testimonium dicere cogi non possit.' Quam vero sordidam Venuleius, squalidam vocat Ulpian. l. xv. de injuriis, et obsoletam Valer. Max. lib. VI. c. 4. de P. Ruti-

lio. *Torrent.*

Neque diei, neque temporis habita ratione] Diei, quod is forsā religioſus aut nefastus eſſet: ſicuti poſtea Allienſi die pontificatum maximum cepit. Temporis, quod in auſpicandis negotiis certas plerumque diei horas obſervarent. Quo pertinet locus in Nerone c. 8. ‘ Inter horam ſextam ſeptimamque proceſſit ad excubitores: cum ob totius diei diritatem non aliud auſpicandi tempus videretur.’ Vide quæ inibi dicuntur.

In veſte domeſtica] Ad horum diſcrimen forenſia vocabant, quibus in publico utebantur, Aug. c. 63. *Torrent.*

Divi Julii gladium tenens detractum delubro Martis] Sic Strabo, lib. iv. et Plutarchus, Cæſare, Gallos etiam ſcribunt monſtraſſe Cæſaris gladium ſuſpenſum in templo Martis. Alterum exemplum apud Tacitum lib. xx. de Nerone, qui Scevini pugionem Jovi Vindici in Capitolio conſecravit. Tertium videbimus inf. c. 10. Sed et ſibi ipſi detractum pugionem Vitellius, poſtquam eum Conſules et Senatus recuſaſſent, in æde Concordiæ deponere voluit. Addam et Horatii locum libro III. Od. 5. ‘ ſigna ego Punicis Affixa delubris, et arma Militibus ſine cæde (dixit) Direpta vidi.’ Contigere autem ea, de quibus hic Sueton. apud Coloniam Agrippinam, quam ſtrictum tenens enſem Vitellius ingreſſus eſt, ut Romam Galba, ſuſpenſo a cervicibus ante pectus pugione. Coloniam ergo, quanquam cis Rhenum eſſet, inferiori Germaniæ attribuerunt Romani. *Torrent.*

Superioris provinciæ] Scribit Plutarchus, exercitum, qui erat in Germania ſuperiore, evertiſſe imagines Galbæ, et ad Vitellium, qui inferiori Germaniæ præerat, aberatque itinere unius diei, ſe contuliſſe.

AUGUSTI *diſtulit: CÆSARIS in perpetuum recuſavit]* Et Cæſaris quidem

nomen neque in nummis ejus, neque in marmoribus unquam vidi, Auguſti vero perſæpe. Sic enim numiſma aureum, cum liberis ipſius, ab una parte, A. VITELLIUS. GERM. IMP. AVG. TR. P. *Torrent.*

CÆSARIS *in perpetuum recuſavit]* Tacitus Hiſtor. II. ‘ Præmiſit in urbem edictum, quo vocabulum Auguſti diſferret, Cæſaris non reciperet, cum de poteſtate nihil detraheret.’ At non perpetuo ab illius tanti nominis uſurpatione abſtinuit. Sic enim idem Tacitus, in extremis Vitellii rebus, Hiſtor. III. ‘ Quin et Cæſarem ſe dici voluit, aſpernatus antea. Sed tunc, ſuperſtitione nominis, et quia in metu conſilia prudentium et vulgi rumor juxta audiuntur.’ Initio vero principatus abnuendi forſan cauſa fuerit, ut animi magnitudinem oſtendat, qui alieni nominis præſcriptione tueri imperium ſuum nollet, ſicuti nec Auguſti vocabulum continuo admiſit: vel certe, ut in viſis Reip. nominibus abolitis, æquioris principatus ſpem civibus præberet.

CAP. 9. *Partitus eſt copias]* Vitellius duos duces, duo itinera bello deſtinavit: nam Fabius Valens in Italiam ex Cottianis Alpibus irrumperere juſſus cum exercitu; Cæcinæ triginta millia armatorum data, cum quibus per Apennini juga descenderet; ſuas quoque Vitellius copias ſupplevit, tota mole belli ſecuturus.

A parte dextra repente advolavit aquila] Quædam aves auſpicium faciunt iatum a ſiniſtra, ut cornix: quædam a dextra, ut corvus, et aquila: et, ut autor eſt Seneca in ſecundo Quæſtionum, aquilæ honor datur, ut magnarum rerum faciat auſpicia. De his alibi dictum.

Lustratiſque ſignis] ‘ Luſtrare’ circumire eſt. Ut aquila primum circumvolaverit agmen, deinde leni meatu, nullo gaudantium militum clamore territa, tanquam dux viæ præceſſerit. Vide Virgil. Æneid. VIII. ‘ Luſ-

trat Aventini montem.' *Torrent.*

Cruribus] 'Equestres vero statuæ,' ut inquit Plinius in xxxiiii. 'Romanam celebrationem habent, orto sine dubio a Græcis exemplo.' Harum statuarum origo perquam vetus est, cum fœminis etiam honore communicato: Clæliæ enim virgini statua equestris fuit posita. *Beroald.*

Gallinaceus, &c.] Quid hoc portenderit, ipse post Sueton. explicat: venturum nempe in alicujus hominis Gallicani potestatem. Quod mihi sane frigidum videtur. Gallus, quem Martis pullum vocat Aristophanes, viri pugnacis atque invicti symbolum est, qualem insultatum ejus capiti ostentum significat. Adde proverbium, ἀλεκτροῦν ἐπιπηδᾶ. *Torrent.*

CAP. 10. *Ut pessimi exempli*] Pessimum exemplum præbuerant prætoriani adversus Imperatorem, dum deserunt Galbam, et Othonem ipsi sine Senatus populique autoritate faciunt Imperatorem. Igitur ne in posterum milites talia auderent in principem, Vitellius prætorianos exauctoratos jussit arma tradere Tribunis. Ita Cæsar apud Lucanum seditiosos et desertores militiæ arma reddere jubet. sic enim inquit: 'Vadite, meque meis ad bella relinquitte fatis: Invenient hæc arma manus, vobisque repulsis, Tot reddet fortuna viros, quot tela vacabunt.' *Beroald.*

Uno exauctoravit edicto, jussas Tribunis tradere arma] Pulchre huic loco convenit illud Ulpiani l. ii. de his qui not. infam. 'Sed et si eum exauctoraverit, id est, insignia militaria detraxerit.' Eodem spectant l. iiii. § non omnis, et l. vii. de jure militari. *Torrent.*

Perque flumina delicatissimis navigiis] Cujusmodi erant Ptolemæorum regum θαλαμηγά πλοῖα, de quibus Appianus et scriptores alii multi. Vel illa Cilicum piratarum navigia, de quibus Plutarchus in Pompeio. *Casub.*

Necem representantes] Sic Virgil. 'Præsentemque viris intentant omnia mortem.' Sup. Claud. cap. 24. 'tormenta repræsentare.'

Detestabili voce confirmare ausus est] Erant quos varia fors rerum, lacrymæque et misericordia subiret. At non Vitellius flexit oculos, nec tot millia insepultorum civium exhorruit. Lætus ultro et tam propinquæ sortis ignarus instaurabat sacrum Diis loci. Tacitus.

Optime olere occisum hostem, et melius civem] Vox Vitelliana plane sanguinaria, ac detestabilis, quæ non abhorret ab illa truculenta Annibalis voce, qui cum fossam sanguine humano plenam vidisset, dixisse proditur: 'O formosum spectaculum!' Potest huic Vitellianæ voci execrandæ comparari proclamatio illa nefaria Volesi Asiæ Proconsulis: qui cum trecentos una die securi percussisset, incedens inter cadavera vultu superbo, quasi magnificum quiddam conspiciendumque fecisset, proclamavit: 'O rem egregiam!' Fuit ejusdem Vitellii illa quoque vox sævisima, qua se pavisse oculos, spectata Blæsi inimici morte, jactavit. *Beroald.*

Marti dedicandum] Sup. cap. 8.

Marti] Germani inter cæteros Deos Martem colunt, quem animalibus placant: quamvis Cæsar in Commentariis prodiderit, Deorum numero eos solos a Germanis existimari, quos cernunt, videlicet Solem, Vulcanum, et Lunam. Quod autem et Herculem venerentur, et Martem, testis Tacitus in libro de situ Germaniæ. *Idem.*

Etiam pervigilium egit] Marcellum Donatum vide ad cap. 54. Calig.

CAP. 11. *Urbem denique ad classicum*] Galba pugionem præferens, Vitellius ad classicum Urbem introiit. Utrumque Imperii signum est. De gladio passim Jcti. De classico sic Veget. lib. ii. capite 22. 'Classicum

appellatur, quod buccinatores per cornu dicunt. Hoc insigne videtur Imperii, quia classicum canitur Imperatore præsentem, vel cum in militem capitaliter animadvertitur, quia hoc ex Imperatoris legibus fieri necesse est.' Adde Varronem lib. v. de Lingua Lat. ubi de supplicio T. Quinctii Trogi, et Senecam lib. i. de Ira cap. 16. *Torrent.*

Introit paludatus] At Tacitus, amicorum consilio deterritum, sumpta prætexta, et composito agmine incessisse, scribit.

Alliensi die] Fuit hic dies ad quintumdecimum Kalend. Sextil. duplici clade insignis. Namque eodem prius die ad Cremeram Fabii cæsi: deinde ad Alliam cum exitio urbis fœde pugnatum est. Romani hunc diem a posteriore clade Alliensem appellarunt, insignemque re nulla publice privatimque agenda fecerunt: autor Livius in vi. *Beroald.* Majores nostri funestiorum diem esse voluerunt Alliensis pugnae, quam urbis captæ, quod hoc malum ex illo. Itaque alter etiam nunc religiosus dies, alter in vulgus ignotus. Cicero.

Comitia in decem annos ordinavit] Sensus est: Magistratus, qui comitiis, comitialibusque diebus quotannis creari solebant, a Vitellio per decem annos ordinati sunt, ut ita per decennium minime foret opus habere comitia magistratuum causa. *Beroald.*

Seque perpetuum Consulem] Vetus inscriptio: A. VITELLIVS. L. F. IMPERATOR. COS. PERP. *Casaub.*

Ut et aliquid de Domitio diceret] Id est, caneret aliquod ᾠσμα, promptum ex libro canticorum Neronis. Sed quare potius de Domitio quam de Nerone? An Nero volumini a se edito indicem fecerat Domitii cantica? At Pithæi cod. *de Dominico*, ut puto, non absurde: ita enim videtur appellatus ab assentatoribus vivi Neronis liber canticorum ejus, rerum do-

mini. quam vocem refert nunc Vitellius, non sine allusione ad tempora Neronis, quæ revocare studebat. *Idem.* Etiam Salmas. Cod. *de dominico.*

CAP. 12. *Poscam vendentem*] Poscam quamplurimi Grammatici loram esse suspicantur: ego semper apud Plinium 'oxycrium.' Qui zythum apud eum esse existimant, nugantur. Ipse enim poscæ et zythi, ut diversarum potionum, mentionem infert. Nec vero, ut tradunt, e farina in aqua decocta, priscorum zythus conficiebatur, nec de eo poscæ nomine loquuntur Historici. *Brodæus.* Hieron. Mercurialis docet, vinum acidum aquæ mixtum pro vili plebecula vœnire solitum, quod poscam appellaverint: et, sicut escam pro cibus, ita poscam pro potibus esse antiquitus usurpatum, posculenta item pro potulentis legi. Onomasticus: *Posculentum*, πόντιμον. At Æ. Spartianus, in Adriano, leviter intuenti inter cibos referre videatur. Sic enim ille: 'Cibus etiam castrensibus in propatulo libenter utens, hoc est, larido, et caseo, et posca.' Nisi forte generalius, pro omni alimento, cibi nomen acceperit.

Deprehendisset] Cod. Salmas. *reprehendisset.* quod Torrentio quoque placuit. Calig. c. 45. 'Veluti profugos ac reprehensos in catenis re-duxit.' Livius libro xxxiv. 'Adeo turbatæ erant læxtræ alæ equites, peditesque, ut quosdam Consul manu ipse reprehenderet.'

Circumforaneo lanistæ] De lanistis, qui emunt, docentque familias gladiatorias, alibi dictum est. Circumforaneus autem lanista dicitur, qui circum fora multa discurrit, versaturque, ut gladiatores vel emat, vel muneriis vendat. *Beroald.*

Dilatatum ad finem muneris] Sensus est: Vitellius furtim clanculumque surripuit Asiaticum lanistæ, cum extremo loco productus digladiari do-

beret in spectaculo gladiatorum. *Id.*

Provincia accepta] Germania inferiore.

Aureis donavit anulis] Antea quidem etiam anulus aureus a magistratibus dabatur, sed non ut eos, quos donarent, Equites Rom. facerent, quos a Censoribus fieri equo publico attributo oportuit, sed ut eos eo jure afficerent, quo quidem essent, si lecti Equites a Censoribus essent, quorum illud est præcipuum, ut lege Roscia in XIV. gradibus considerent. Neque vero solum ingenui, sed etiam libertini sæpe aureo anulo sunt donati, eo nimirum consilio, ut eis non equestria modo ornamenta, sed etiam ingenuorum jura ea largitione tribuerent. *Signon.*

Rogantibus pro eo cunctis] Tacit. exercitum rogasse dicit. Sueton. ergo 'cunctos' cum ait, milites intelligit. *Torrent.*

CAP. 13. *In jentacula et prandia et cœnas, comissionesque*] Dio totidem nominat: Οὐχ ὕλης τῆς ἡμέρας οἱ αὐτοὶ εἰστίων αὐτόν· ἀλλ' ἄλλοι μὲν ἀκράτιστασθαι παρείχον, ἄλλοι δὲ ἀριστῆσαι, ἕτεροι δὲ δεῖπνον, ἕτεροι δὲ μεταδόρπιά τινα πλησμονῆς παραμύθια. *Casaub.*

Jentacula] Codex Salmasii, *Jantacula*. Sicut antea *jantassent* pro *jentassent*.

Comissionesque] Commissari proprie est post cœnam epulari: quod in Domitiano aperte significatur, cum ait: 'Convivabatur frequenter, et large, sed pæne raptim, certe non ultra solis occasum, nec ut postea comessaretur.' Consimiliter Livius lib. XL. refert Demetrium post cœnam, qua sodales acceperat, dixisse, 'Quin comissatum ad fratrem imus?' Idem post paulum ait: 'Comessatores tanquam ad cædem suam venientes aditu januæ arcet.' Item convivam separat a comessatore, tanquam convivam ad convivium cœnamque vocetur, comessator vero post cœnam ad comessionem. Sic enim loqui-

tur apud eundem Perseus criminans fratrem Demetrium: 'Convivam me tibi committere ausus non sum: comessatorem te cum armatis recipiam?' Ab eo igitur comessatio usurpatur in hoc significato, quo apud Tranquillum accipitur, ut scilicet accipiatur pro postcœnia. Cur enim non liceat nobis dicere postcœniam, sicut licuit veteribus dicere antecœniam, et domicœnium? In alia significatione comessiones accipiuntur apud Aristotelem, tanquam sint convivia ex collatione symbolisque confecta, quæ Lacedæmonii Phiditia, Cretes Andria nuncupaverunt: unde ait in secundo Politicorum: 'Comissiones phiditia nominant Lacedæmonii, apud quos unusquisque conferre habet, etsi sunt pauperrimi: qui vero comissionum esse participes nequeunt, hi ad Reipublicæ gubernationem non admittuntur.' *Be-roald.*

Facile omnibus sufficiens, vomitandi consuetudine] Dio: Καὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ἐδαπάνᾳ, ἀπλήστως τε ἐμφορούμενος, καὶ συνεχῶς πάντα ἐξεμῶν, ὡς μόνη τῇ παρόδῳ τῶν σιτίων τρέφεσθαι. ἀφ' οὗ καὶ ἀνταρκεῖν ἠδύνατο. De vomitandi consuetudine, quod Cicero vocat extremo libro XIII. epistolarum ad Atticum 'ἐμετικὴν agere,' Plinius libro XXVI. capite 3. Cornelius Celsus libro primo capite tertio. Jam inde ab Hippocratis temporibus mos fuit multorum, ut bis quot mensibus ἐμετικὴν agerent, quibus erat sua valetudo curæ. Apparet ex libro De salubri diæta. Philo de vita Cæii: Πολὺς ἄκρατος καὶ ὀψοφαγία, καὶ ἐπὶ πλήρεσι τοῖς ὄγκοις ἀπλήρωτοι ἐπιθυμῖαι, θερμολουσίαι τε ἄκαιροι καὶ ἔμετοι, καὶ εὐθὺς πάλιν οἰνοφλυγῖαι, καὶ ἔφεδροι γαστριμαργῖαι. Propter hanc consuetudinem objectum a Magno Pompeio ingrato cuidam quem ditaverat, quod fecisset eum ἐκ πεινατικῆς ἐμετικόν, de sæpe esuriente, sæpe rejicientem. *Casaub.*

Indicebat] Plane ut Nero familiaribus suis sumtuosissimas cœnas indicebat, quorum uni mitellita quadragies hs. constitit.

Aliud alii] Ut apud alium pranderet, apud alium comessaretur. Solebat Heliogabalus quoque id genus convivio celebrare, ut apud amicos singulos singuli ferculorum missus apparerentur.

Nec cuiquam minus singuli apparatus quadringenis millibus nummum constituerunt] Videtur legendum, *minoris, &c.* non minus. Dio de hac re ita habet: ὥστε ὀλίγων ἡμερῶν διελευσῶν, ἕκατον εἰς τὸ δεῖπνον μυριάδας ἀναλᾶσαι, &c. Corruptus locus, sed ex quo *quadringenis millibus nummum* legendum videatur. *F. Ursinus.* ‘Quadringenis millibus nummum,’ id est, decem coronatorum M.

Cœna ei data adventitia a fratre] Solebant veteres tum Græci tum Romani advenientes peregre amicos lautiore convivio excipere. Athenæus ὀδοιπορικόν, Plutarchus, Συμπωσιᾶς, ὑποδεκτικὸν δεῖπνον vocant: Sueton. ‘cœnam adventitiam.’ Plautus Bacchid. Act. i. Sc. 2. ‘viaticam:’ ‘Ego sorori meæ cœnam hodie dare volo viaticam.’ Iterum Act. iii. Sc. ult. ‘salvus, cum peregre advenis cœna detur.’ Et lepide Mostell. Act. iv. Scen. 3. cum Teuropides peregre se venire dixisset, prævertens Simo, ‘promisi,’ inquit, ‘foras, Ne me te ad cœnam vocare censeas.’ Eodem spectat tam sollicita Antiphonis excusatio Sticho Actu iv. quod, qui fratribus duobus peregre advenientibus prior dare cœnam debuerat, ipse ab eorum altero vocari se passus fuisset. Quare, ‘Cras,’ inquit, ‘apud me eritis et tu et ille, cum vestris uxoribus.’ Cœnam talem Vitellio Principi frater dedit, quamquam et ipse una abfuerat. Sed et Horatius talem celebrat lib. i. Od. 36. cujus in vetustissimo cod. hæc inscriptio est, ‘Eucharistice ad Numidam, amicum Lamix,

redeuntem ab Hesperia.’ Martialis quoque præfatione xii. adventoriam vocat epistolam, quæ adveniēti amico obviam mittitur. *Torrent.*

Dedicatione patinæ] De hujusmodi lautis patinis intellexit Satyricus cum dicit: ‘Et quadringentis nummis condire gulosum Fictile.’ Nam patinæ, in quibus lautiores cibi apponebantur, fictiles erant. Plinius libro xxxv. c. 12. ‘Atque ut luxu quoque aliqua contingat auctoritas figlinis, tripatinum, inquit Fenestella, appellabatur summa cœnarum lautitia. Una erat murænarum, altera luporum, tertia myxonis piscis, inclinatis jam scilicet moribus, ut tamen eos præferre Græcis etiam Philosophis possimus.’ Idem Juvenalis: ‘Debetur magnus patinæ subitusque Prometheus: Argillam atque rotam citius properate.’ Patina est λωπάς. Glossæ: *patina*, λωπάς. Meleager apud Strationem Sardonum ἐν τῇ παιδικῇ μούσῳ. Εἰ γὰρ σοὶ τὰδε περπὰ πόροι θεὸς, ᾧ μάκαρ, ὅταν Ἀρτύσεισιν παίδων Ῥωμαϊκῆν λωπάδα! vides Romanam patinam proverbio Græco jactari de miscellanea patina, variis et exquisitis lautitiis referta. Juvenalis: ‘condire gulosum Fictile, sic veniunt ad miscellanea Iudi.’ Sic Græcus Poëta ἀρτύσαι λωπάδα dixit, quod Latinis ‘condire gulosum fictile.’ Talis fuit patina Vitelliana. Et Æsopeæ, de qua Plinius, ‘aves,’ inquit, ‘in ea posuit aut cantu aliquo, aut humano sermone vocales, sex sestertiis singulas cœmptas.’ *Salmus.* Vitellianam vero patinam idem Plinius decies hs. id est, xxv. m. coronat. æstimat. Dedicationem autem patinæ quod attinet, de variis veterum dedicationibus alibi Casaubonus dixit.

Clypeum Minervæ] Ingentem patinam suam clypeum Polinchi Minervæ appellabat Vitellius, quod patina illa magnitudinem scuti Minervæ, quam Athenis fecerat Phidias, æquaret.

Cum autem illa Minerva colossea esset, amplitudinemque xxvi. cubitorum æquaret, ejus etiam immanis clypeus erat, multis et operose cæ-latus argumentis. Unde et 'patinarum paludes' Vitellii memoriæ Mucianus exprobravit. *Turneb.*

Πολιούχου] Poliuchi communi genere, ut Suidas ait, dicuntur, qui civitatibus imperant, eisque moderantur: alias Dii tutelares dici possunt, seu custodes. Lilius Gyraldus vide, De Diis gentium Syntagm. xi. *Grævius.*

Scarorum jocinora] In librorum antiquitatibus invenio, 'scarorum scarorum jocinora.' Quibus piscibus sacri nomen attribueretur, scribit Athenæus. scarum etiam Romani deperibant adeo, ut eum Jovis cerebrum dixerit Ennius: erant et quidam in lacubus et piscinis fortasse Dis sacri. *Turneb.*

Phasianorum et pavonum cerebella] Ocio qui abundat, ei inter Heliogabali et Vitellii luxum parallelismus ex Suetonio et Ælio Lampridio institui potest.

Phænicopterum] Sabellicum vide ad c. 22. Calig.

Murænarum lactes] Partes sunt intestinorum, a Græco γάλακτος dictæ: singulare est, hæc lactis. Titinius: 'Craticula, cerebellum, lactis agnina.' Plinius sentire videtur, lactes dici tantum in ovibus et hominibus. Sic enim ait in xi. 'Ab hoc ventriculò lactes in ove, et homine, per quas labitur cibus.' Plautus agninis lactibus vincendum esse dixit fugitivum: tanquam escaria vincula cæteris sint valentiora. Persius superstitiones sale Satyrico perfiricans ait: 'Emeris auriculas pulmone et lactibus unctis?' *Berould.*

A Carpathio usque, fretoque Hispaniæ] Hoc est, ab extremis Imperii finibus Orientem versus et Occidentem. Legendum enim a Parthia usque, auctoribus libris scriptis. Lautos

homines et popiniones Romanos aves a Parthis solitos petere, testatur Seneca Consolatione ad Helviam matrem. *Casaub.* Placet ut a Carpathio, fretoque Hispaniæ legas: cui nostræ opinioni Columella adstipulatur: 'Sola,' inquit, 'ex pretiosis piscibus muræna, quamvis Tartesiæci, Carpathique pelagi, quod est ultimum, vernacula, quovis hospes freto peregrinum mare sustinet.' *Sabell.* Pro Carpathio, quod sic dicitur ab insula Asiatica, stare etiam Plinius videatur, qui lib. ix. c. 17. 'Nunc scaro,' inquit, 'datur principatus, qui solus piscium dicitur ruminare, herbisque vesci, non aliis piscibus, mari Carpathio maxime frequens.'

Non profundæ modo gulæ] Respicit locum superiorem capite septimo, ubi similiter profundam gulam Vitellio tribuit. Sic locutus Seneca epist. lxxxix. 'Ad vos deinde transeo, quorum profunda et insatiabilis gula hinc maria scrutatur, hinc terras.' Et Apuleius in Apologia. Græci pari elegantia atque efficacia vocem βάθος usurpant, ut in illo Pauli Apostoli, ὁ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ. Et Plutarchus, in Marcello, Archimedi tribuit βάθος ψυχῆς καὶ θεωρημάτων πλοῦτον. Themistius oratione decima cuidam βάθος διανοίας. Dicitur et βαθύτης, ut in sexta Polybii historia, βαθύτης ψυχῆς. et apud Ciceronem ad Atticum, 'mea βαθύτης:' quæ dicitur Sallustio in Jugurthino 'altitudo ingenii.' Inde apud Athenæum libro nono, ὁ βάθος τῆ φύσει στρατηγός. Vopiscus in Numeriano: 'Denique erat altus, risit et tacuit.' Altus est βάθος, vel βαθυγνώμων. Ex eo dicta 'profundæ mentis consilia' Quintiliano, declamatione xviii. Græci Poëtæ βυσσοδομεύειν. Translatum dicendi genus a cultu arborum, declarant Æschyli de Amphiarao versiculi: Βαθειαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος, Ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα. *Casaub.* De pecuniis

luxu Vitelliano absorptis sic Tacitus: 'Ipse abunde ratus, si præsentibus fruere, nec in longius consultans, novies millies sestertium paucissimis mensibus intervortisse creditur.' Novies millies sestertium, Budæi æstimatione, summam non minorem ducenties vicies quinquies centenis millibus coronatorum confecerit, seu, ut vulgo loquimur, **XXII.** milliones cum dimidio. Confer nepotinos Caligulæ sumptus, in ejus vita c. 37. Cod. Salmas. pro *gulæ* habet *gylæ*, quo firmantur ea quæ de voce *strangylatam* ad Tiberium dicuntur.

Viscus] Viscus non solum intestina significat, sed quicquid inter ossa et cutem est. Servius in illud Virgillii, 'et solida imponit taurorum viscera flammis.' *Æneid.* VI. Arnobius libro VII. 'Si aliquod viscus aris fuerit traditum,' &c. *Torrent.*

Farra pæne rapta e foco] Numa Pompilius instituit Deos fruge colere, et mola salsa supplicare, atque far torrere, statuitque non esse purum ad rem divinam nisi tostum. Idem fornacalia instituit, farris torrendi ferias. Plinius.

CAP. 14. Allicefuctos] Multis illecebris invitatos.

Quam is affectus febre poposcerat] Legimus, Petronem medicum dare solitum in potu aquam frigidam febricitantibus: qui si moverat sudorem, explicuisse se ægrum judicabat; si non moverat, plus etiam aquæ frigidæ ingerebat. Aesclepiades quoque aquam frigidam tempestive dando ægros curabat. *Beroald.*

Fæneratorum et stipulatorum] Bene hos conjungit: nam quia usuræ non nisi ex stipulatione debebantur, quo incertiora erant nomina, eo majore opus erat cautione, ne creditores defraudarentur. Id curabant stipulatores. Ut enim actionum, judiciorumque, sic et stipulationum certæ erant formulæ, quarum periti contractibus fere adhibebantur. Docent

id orationes Pro Quinctio, et Pro Cæsina, sed et libro I. de legibus: 'Quo me vocas? aut quid hortaris? An ut judiciorum, et stipulationum formulas componam?' Adde (si lubet) Plautum Pseudolo Act. I. Sc. 1. et Act. IV. Sc. 6. *Torrent.*

Venetæ factioni clare maledixerant] Venetæ factioni favisse Vitellium, jam ante dictum. Simile Domitiani sævitæ exemplum cap. 10. Justinianus vero, cum etiam tum Venetorum Prasinorumque factiones audirentur, Venetis pertinaciter deditus, ipsam Rempubliam in discrimen dedit, ut autor est in *Ἀνεκδότοις* seu Historia Arcana Procopius. Quamquam ea conscribisset in isto libro, quæ ne apud credulos quidem fidem debeant invenire. Ea quippe de Justiniano in memoriam transdedit, quæ vix ulli inter monstra sua Suetonius tribuit.

Et nova spe id ausos opinatus] Cod. Salmas. *obstinatus*. Et 'obstinare' quidem pro perveraciter adfirmare, apud Plautum Aulularia, et Catonem in Q. Thermum legimus.

Vernaculis et mathematicis] Merito vellent viris doctis aurem isti 'vernaculi.' Quos enim sic appellat Suetonius? Quare visum Josepho Scaligero, doctorum nobilissimo, nobilium doctissimo, scribere *veraculis*, aut *vericolis*. Oracula et sortes vocabant vera. Julius Capitolinus: 'Vates cælestis apud Carthaginem, quæ Deo repleta solebat vera canere.' Neque ego video quid commodius excogitari possit. Nisi fortasse aut cum Turnebo *divinaculis* legamus: aut vulgata lectionem defendamus sic, ut vernaculi sint *γόητες*. Nam Zonaras distincte notat pulsos ab eo et *ἀστρολόγους*, hoc est, mathematicos, et mox *γόητας*, hoc est, præstigiatores ac circulatores. Hos videtur Suetonius 'vernaculos' appellare. Rationem nominis non facile aliquis divinet: sed videtur vox esse sordidæ plebis, quæ vilissimos de circo præstigiato-

res, ut erant *ψηφοπαίκτηι*, et quicunque *θαυμαστοποιοὶ* dicebantur, sic indigebat: fortasse quia eorum mos erat admirationem et risum hominibus ciere. Seneca de Beneficiis libro sexto: 'Alter apud proximum circulatorum resedit, et dum vagus atque erro vernaculis congregatur, et ludit transeuntem Platonem, quem non quæsierat, invenit.' Martialis, 'Vernaculorum dicta, sordidum dentem, Et fæda linguæ probra circulatoricis.' *Casaub.*

Et Chaldæos dicere] V. C. habet, *edicere.* F. Ursinus.

Bonum factum] Hanc formulam in edictis e Brissonio explicatam vide ad cap. 80. Cæs.

Vaticinante Catta muliere] Germanam fuisse vel ex eo credibile est, quod et Germani (ut cæteri fere barbari) mulierum vaticiniis plurimum utebantur, quales Velledam et Auri-niam commemorat libro de ipsorum moribus Tacit. Hispanæ etiam virginis fatidicæ mentio Galb. cap. 9. *Torrent.*

Tædio præsentium] 'Paucis ante diebus opportuna morte excidium domus prævenit, nihil e principatu filii assecuta, nisi luctum et bonam famam.'

CAP. 15. *Syriacus*] Cod. Salmas. *Syriaticus*; ut Asiaticus, et similia.

Pars in absentis, &c.] Exercitus Mæsiæ, Pannonicæque, utpote remotiores, jurarunt in verba absentis: Judaicus vero in verba præsentis. Mucianus autem adegit milites Syriacos in verba Vespasiani.

Bebriacenses copias, et duces] Cæcinam Valentemque significat, quos expeditionem adversus Flavianos sumere jussit una cum illis copiis militari-bus quibus apud Bebriacum Othlonianos profligaverat: sed, ut ait Tacitus, 'non vigor corporibus, non ardor pristinus animis militum inerat, quos urbanæ deliciae subnervaverant: itaque videres fluxa Vitelli-

anorum arma, segnes equos, impatientem militem solis, pulverum, et tempestatum.' Cod. Salmas. *Bebriacenses*; ut semper *Bebriacum.*

Ubique aut superatus aut proditus] Apud Cremonam in primis superati sunt Vitelliani ab Antonio Primo, qui erat acerrimus Vespasiani partium propugnator, cum exercitu in Italiam præmissus: tunc Cremona colonia direpta fuit, et incendio consumpta, adeo ut solum Veneris templum steterit ante mœnia.

Succensoque templo Jovis Opt. Max.] Id facinus post conditam urbem luctuosissimum fœdissimumque populo Rom. accidit, nullo externo hoste, propitiis, si per mores nostros liceret, deis. Sedem Jovis Optimi Maximi auspicato a majoribus pignus Imperii conditam, quam non Porsena dedita urbe, neque Galli capta temerare potuissent, furore principum excindi? Arserat et ante Capitolium civili bello, sed fraude privata. Nunc palam obsessum, palam incensum: quibus armorum caussis, quo tantæ cladis pretio pro patria bellavimus? Tacitus.

Solutum a latere pugionem] Quo facto scilicet ostenderet, deponere se Imperium. Sic Dionis compendium. Sup. Galb. c. 11.

Concordiæ recipere cognomen] Ut olim M. Antonii III. viri frater L. cognominatus est Pietas. *Torrent.*

CAP. 16. *Cum virginibus Vestalibus*] De intercessionibus Vestalium ad c. 1. Jul. Cæs.

Hostem appropinquare] Flaviani tripartito agmine Romam accesserunt: prælia multa et varia inter Flavianos et Vitellianos ante urbem commissa. Concurrerunt et in campo Martio infestæ acies: sed pro Flavianis fortuna fuit. Populus Romanus aderat spectator, tanquam in ludicro certamine.

Gestatoria sella] Celsus lib. II. in capite proprio de Gestatione: 'Ge-

nera,' inquit, 'Gestationum plura, Sed tamen levissima est navi, vel in portu, vel in flumine: vehementior in alto, mari, vel lectica aut scamno: acrior vehiculo.' Omitto illas in aquis. In terra triplex est: lectica, scamno, vehiculo. De lectica notum est. Scamnum quid est? Dico idem esse, quod sellam. Nam in lectica jacentes fere vehebantur: in sella sedentes, ideoque et scamnum dixere. Ubi Juvenalis dixerat, 'strata positus longaque cathedra,' Scholiastes interpretatus est, 'Cervicalibus stratis, scamnum dicit.' Ergo eo auctore idem scamnum, quod cathedra sive sella. Hæc est quæ sella gestatoria Suetonio dicitur. At tertia est in vehiculo sive essedo, et communiter valde sic utebantur, et hanc maxime intelligebant. Hujus Suetonius meminit in Claudio. *Lipsius*.

Confugitque in cellulam janitoris, religato pro foribus cane] Dio, ἐς οἰκημα σκοτεινὸν, ἐν ᾧ τρέφοντο κύνες, ἐκρύφθη. De cellulis janitorum diximus ad libri quarti caput 57. ad eas canis haberi solitus catena alligatus. Eandem fuisse Græcorum consuetudinem notabamus ad Laërtium. Dio non satis apte videtur describere hanc cellam: nam etsi canis unus pluresque ibi habiti, tamen is non erat locus alendis canibus proprie destinatus. Sed quid sibi vult idem optimus scriptor, paullo mox, cum ait, Vitellium inventum a militibus fuisse, captumque ὑφαντοῦ καὶ αἵματος ἀναπεπλησμένον? quid significat vox ὑφαντοῦ hoc loco? Nihil nempe: non enim ita scripsit Dio, sed φορτυοῦ, vel Zonara teste. *Casaub.*

CAP. 17. *Per totum viæ sacræ spatium]* Celeberrimum videlicet urbis locum. Sic in via Sacra deambulare consueverant, qui, auræ popularis studiosi, populo se ostentabant. Horatius in Epodis, de Mena Pompeii M. liberto: 'Videsne Sacram metiente te viam, Cum bis ter ulnarum

toga, Ut ora vertat huc et huc euntium Liberrima indignatio?' Et de puella populo se præbente Propertius: 'Cui sæpe immundo Sacra conteritur via socco, Nec sinit esse moram, si quis adire velit.' In eadem Cæsar habitavit. Suet. c. 45. *Onuphr. Panvinius.*

Reducto coma capite] Hoc vult, milites, qui pone Vitellium erant, comam ei prehensisse, et coëgisse caput resupinare. Plinius in laudatione Trajani, de supplicii delatorum loquens: 'Contigit desuper intueri delatorum supina ora, retortasque cervices.' Græci Poëtæ similem huic capitis reductionem in cædendis victimis fieri solitam, intelligunt verbo αὐτὸν ἐρύειν, pro quo et ἄνω τρέπειν dicunt. Virgilius, 'reflexa Cervice orantis, capulo tenus abdidit ensem.' Euripides Oreste in cæde Clytemnæstræ eleganter, ὤμοις ἀνακλάσας δέρην πατεῖν. Contrarium his est apud Senecam de tranquillit. 'subducta cervice ferrum recipere.' *Casaub.*

Ceu noxiæ solent] Intelligit morem in illustrium personarum supplicio servari solitum, ut capite nudo et elato, quo dignosci omnibus possint, trahantur ad supplicium. Sic apud Polybium Danaë illustris fœmina rapitur διὰ μέσου τῆς πόλεως ἀκατακάλυπτος. Dio in Sejani supplicio, καὶ ἀπεκάλυπτον ἐπικαλυπτόμενον. *Idem.*

Incendiarium et patinarium] Ob incensum Capitolium, et illas patinarum paludes. *Torrent.* Una vox Vitellii non degeneris animi excepta fuit a circumstantibus: namque Tribuno insultanti, se tamen Imperatorem ejus fuisse, respondit.

CAP. 18. *Anno vitæ VII. et quinquagesimo]* Tacitus, Eutropius, et ejus metaphrastes Pænius consentiunt. Dio et Zonaras tres fere annos detrahunt, et vixisse aiunt, ἔτη τέσσαρα καὶ πενήκοντα, καὶ ἡμέρας ἐννέα καὶ ὀγδοήκοντα. Imperium autem tenuisse per annum, decem diebus

demptis. At Clemens, *μηνας ἐπτὰ, ἡμέραν α'*. Aliter Theophilus, et item aliter Epiphani codices. Non enim illa putem scripsisse Epiphanium. Facile compones hos scriptores, et cæteros qui idem tempus notarunt, ex iis qui Fastos concinnarunt. Onuphrium adi. sed in Clemente videtur scribendum *μηνας ὀκτώ, ἡμέραν α'*, ex Entropio. *Casaub.*

Cui Tolosæ nato cognomen in pueritia Becco fuerat] Id hodie quoque Gallis Germanisque (adde ex Beroaldo, Italis,) in usu est, non pro gallinacei tantum, sed cujusvis etiam alterius avis rostro. Porro de Antonio primo, Vespasiani partium acerrimo propugnatore, Tacitus, Dio, et Hegesippus l. III. *Torrent.* Plurimi sibi imaginantur, linguam Gallicam esse, quam hodie Franci in Galliam profecti ante mille annos, relicta vetere nobilissima lingua, Romanam assumpserunt. Cæterum id haud absonum rationi est, veram Gallicam esse linguam, quam adhuc illi Galli tenent, qui Romanam non acceperunt. Ut

est bona pars Rheni. Celtica enim utuntur adhuc Helvetii, Rauraci, Sequani ad Rhenum, (nam alii Romanam acceperunt,) Tribochi. Belgica vero Brabanti, Flandri, Geldri, Hollandi, ac vicini illorum, nempe qui Romana non utuntur lingua. Sane vetus Gallica lingua ac Germanorum dialecto differunt, non thematis. Hæc latius prosecuti sumus in Annotationibus ad C. Cæsaris Commentarios. Hoc unum heic ad hujus loci explanationem addere placuit: in Belgarum lingua etiamnum hodie manere *beck* pro rostro: apud Celtas nomen non admodum, sed verbum *becken* vel *bicken* in frequenti adhuc esse usu, pro rostro ferire. *Glareanus.* Sed de Celtica lingua, et amplissimo ejus inter Illyrios, Germanos, Gallos, Hispanos, atque Britannos usu, non modo prolixius, sed et multo accuratius nobilissimus Philippus Cluverius in *Germania Antiqua*, quem vide imprimis lib. I. cap. 5. 6. 7. 8.

T. FLAVIUS VESPASIANUS
AUGUSTUS.



Qua Phœbus orbi lumen imputat nascens,
Noctem timentis surgit imperi Phœbus.
Spes anteires, ni moneta te Diva
Et Mucianus possideret, Auguste.

J. Schildius.

CAP. 1. *Rebellionem trium principum*] Nam et Galba Neroni, et Otho Galbæ, et Vitellius utrique rebellaverat.

Incertum diu, et quasi vagum imperium] Ob vacillam siquidem, ac crebram Imperii mutationem tres illi, quorum proxime meminimus, a nonnullis in numerum Cæsarum non rediguntur. *Sabell.*

Municeps Reatinus] Gentem Fla-

viam ex municipio Reatino oriundam significat. Est autem Reate oppidum in Sabinis, ut ait Plin. in III. dicatum cælicolum matri, ut inquit Silius. Tradit Marcus Varro, Italiæ umbilicum esse in agro Reatino. *Beroald.*

Pompeianarum partium centurio, an evocatus] Familiare Tacito, Plinio, aliisque loquendi genus: quo usus et noster est in Claudio, c. 13. in Galba, c. 12. et in hac vita iterum,

c. 6. Extat et apud Livium, ut libro xxviii. 'Ea suspicio, vitio orationis an rei, haud sane purgata est.' *Causaub.*

Coactiones argentarias factitavit] Coactores non unius generis; fuerunt nam et publicanis et argentariis ministrabant. Qui publicanis, ea quæ minutim a reliquatoribus debebantur vel redimebant ipsi, ut inde lucrum facerent, vel mercede aliqua persequerentur. De quibus Cic. pro Rabirio, et pro Cluentio. Qui vero argentariis, qui auctionibus præerant, pretia rerum venditarum ab emptoribus certa et ipsi mercede colligebant. Qualem fuisse patrem suum testatur Horat. lib. i. Satyr. vi. Et hoc est quod coactiones argentarias factitare appellat hoc loco Sueton. Adde Catonem de re rustica c. 146. et c. 150. Atque ita intelligo Plautinum illud Asin. Act. i. Sc. 3. 'vetus est nihili coactio.' Præsentem enim pecuniam lena postulat, odit quod in diem promittitur. *Torrent.*

Cum adhuc ordines duceret] Centuria aliter vocabatur ordo. Is in veteri Legionem fuit lxx. militum. Hinc ordines petere, impetrare: ita Ordinis ductor, pro Centurione. *Lipsius.* Dicebant militibus: Hactenus tibi licet: Hic consistes: Eo progredi: Huc revertere: ὑποδῶ, inde ordo. In militia igitur nata vox: sic et Græci τὰξιν, ab aciei directione. *Cæsar Scaliger.*

Sacramento solutum per causam valitudinis] Justa missio duplex: Honestæ et Caussariæ. Honestæ, quæ emeritis stipendiis datur. Caussariæ, quæ ob vitium, defectum, morbum. Hæc quia justam causam habebat, etiam præmiis, interdum Honestæ æquata. *Lipsius.* Inde caussarii a Livio dicti, qui per caussariam missionem sacramento solvuntur. Eodem Beroaldus refert illud ex Spartiano Adriano: 'Post hæc profectus in Gallias omnes caussarios liberalitati-

bus sublevavit. Sed eum locum accuratius examinat Illustris Salmas. in Notis ad Histor. August.

Publicum quadragesimæ in Asia egit] Sic habent omnia Tranquilli exemplaria, quæ adhuc videre contigit: sed ego, ob ea quæ apud Tacitum legimus, *publicanum* pro *publico* scribendum contenderim: 'Manet,' inquit ille, 'abolitio quadragesimæ quinquagesimæque, et quæ alia ex auctoribus illicitis nomina publicani invenerant.' *Sabell.*

Sabinus ad præfecturam urbis] Præfectum fecit Nero, neque vel Galba, vel Otho honorem ei ademerunt. Plutarchus Othone. *Torrent.*

Vespasium Pollionem] Pollionem hunc quidam esse volunt eum de quo Plutarch. Othone in fine. Verum repugnat temporum ratio. Cum enim Vespasianus jam senior ad Imperium venerit, qui fieri potuit, ut maternus avus post occisum Othonem castrorum Præfectus fuerit? Non negaverim hujus vel filium vel nepotem fuisse. *Idem.*

Præfectumque castrorum] De cujus officio Vegetius lib. ii. toto capite 10. in hæc verba desinens: 'Is, post longam probatamque militiam, peritissimus omnium legebatur; ut recte doceret alios, quod ipse cum laude fecisset.'

Fuisse mancipem operarum, quæ ex Umbria in Sabinos ad culturam agrorum quotannis commeare solent] Mos hodie obtinet apud multos populos, ut imæ plebis pars non pœnitenda, quia domi quod agat nihil habet, certo anni tempore voluntarium sibi indicat exilium, et alias terras petat, ut in quo suam occupet industriam inveniat. Sic Epirotarum agmina patriam quotannis relinquunt, et ulteriora ditionis Turcicæ adeunt, operis simul et quæstus faciendi gratia: ipsi *ergates* patrio sermone dicuntur. Longohardis et Sabaudis qui caminos purgant, puteos mundant, et similia

obeunt ministeria, refertæ sunt per ætatem Galliæ omnes urbes. Luteitiæ, et in reliqua Francia, qui ædificabant, Lemovicibus operis magna parte anni plurimum utuntur. Operæ rusticæ apud Hispanos multis locis viles homunculi sunt Galli, qui compendii sui gratia illuc quotannis commeant. Eundem apud Veteres morem fuisse, testatur hic Suetonii locus abunde. Hujusmodi igitur operarum maniceps fuit hic Vespasiani progenitor: hoc est, solitus est in Umbriam profectus operas vili pretio conducere, et præsentem pecuniam, quas in Sabinos perductas mercede majore elocabat. *Casaub.*

CAP. 2. *In prædiis Cosanis*] Cosa oppidum est Hetruriæ, a populo Romano deducta colonia, ut meminit Plinius. Virgilius pluraliter Cosas dixit, cum ait in x. 'Quique urbem liquere Cosas, queis tela sagittæ.' Cosa vero civitas est in Hirpinis, quæ post cladem Cannensem tradita est Annibali, ut docet Livius.

Aversatus est] Recusavit dignitatem Senatoriam, tanquam onerosam: sicuti olim Mæcenas substitit intra dignitatem equestrem, cum illi lativici dignitas pateret. Cicero in oratione pro Cluentio laudat quosdam Equites Romanos, qui maluerunt degere vitam tranquillam, quam ascendere ad Senatoriam dignitatem.

Tribunatu militum in Thracia meruit] Nihil dubito, quin *Tribunus militum* legi debeat, ut Tit. cap. 4. 'Tribunus militum et in Germania et in Britannia meruit.' Scripserat Sueton. TR. M. vel TR. MIL. ut in Valerii Probi notis legitur. Hinc *tribunatum* fecere alii. Idem error et Cæs. cap. 5. *Torrent.* At Cod. Salmas. *Tribunatum militum in Thracia meruit.* Eam scilicet virtutem in Thracia exseruit, ut ad tribunatum adscenderet.

Cretam et Cyrenas provinciam] Li-

ber opt. *provincias.* Et alia quidem Creta, alia Cyrenaica: illa insula nota omnibus, hæc pars Africæ, a Cyrenis, urbe nobili, sic dicta, eademque Pentapolis, quod præter Cyrenas urbibus aliis quatuor, Berenice, Arsinoë, Ptolemaide, Apollonia, insignis esset, diu ante Cretam testamento Regis Ptolemæi Apionis in potestatem pop. Rom. redacta, sed ambæ tamen unius Præsidis imperio regebantur. Una igitur censenda provincia. Sic enim Appian. post Cæsaris dictatoris mortem Cassio Prætori Cretam cum Cyrenis mandatum scribit. *Torrent.*

Sextoque loco vix adeptus est] Quid sexto demum loco ædilitatem adipisci sit, ambigo. Negant enim tot uno anno Ædiles fuisse, nec verisimile est quinquies eum repulsam tulisse. Verum de Ædiliis numero res aliter se habet. nam cum antea quatuor tantum crearentur, Cæsar duos, qui frumento præessent, addidit. Auctor Pompon. JC. l. ii. de origine juris. Neque id eo tantum anno servatum, sed morem illum creandi Ædiles sex, duos patricios, plebeios quatuor, ad suam usque durasse ætatem auctor est Dio extremo libro XLIII. Vespasianus igitur et ante repulsam tulerat, et tandem honorem quidem adeptus, sed sexto demum loco renunciatus est. *Idem.*

Ludos extraordinarios depoposcit] Ædiliis et Prætorum officium peculiare erat exhibitio ludorum. Unde Vespasianus Prætor depoposcit sibi concedi, ut ludos extra ordinem facere posset. *Beroald.*

Conjuratorum] De conjuratione Lepidi Calig. cap. 24.

Egit et gratias ei apud amplissimum ordinem] More eorum, qui magistratum aliquem consecuti erant, mandante principe, aut adjuvante. *Casaub.*

Honore cæna] Calig. c. 39.

CAP. 3. *Sabratensis*] Sabrata qui-

dem Africæ oppidum est apud Plinium et Ptolemæum, Syrtim minorem contingens, sed Tabraca nobilior, et quidem civium Romanorum, teste Plinio lib. v. c. 3. De qua etiam Juvenal. Sat. x. 'Quales umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,' &c. Ut fortassis Tabracensis hic Statilius fuerit. *Torrent.*

Ex Africa delegatum] In optimo et vetustissimo libro est *deligatam*. Viliissimi inter servos, non a J.C. tantum, sed et ab aliis passim compediti et vincti dicuntur. Dicuntur et alligati a Columella l. i. cap. ult. dum scribit, 'vineta plurimum per alligatos excoli.' Fortassis et eodem sensu 'deligata' dicitur a Suetonio. Domitilla manumissione primum Latinæ conditionis facta est, licet aliquando deligata. J.C. nostri fortasse dicerent, dediticiorum numero fuisse. Sed neque mihi post legem Æliam pœnæ caussa vinctam constat, et videntur vetustiores duo fere genera libertatis in manumissis statuisse, Justam, sive majorem, et Latinam: et ex Latinis alios Junianos, alios dediticiorum numero dixisse: quanquam hæc in libris nostris subtilius distinguuntur. Viderit etiam qui volet, annon et apud Spartianum in Adriano deligatorum nomen de compeditis et vinctis accipi possit, dum scribit: 'Corrupisse eum Trajani libertos, curasse deligatos, eosdem sepelisse per ea tempora, quibus in aula familiarior fuit.' Vulgo tamen scriptum est *delicatos*, quod de iis accipi potest, qui principi in deliciis erant: et hoc quidem fortasse rectius. Festus: 'Delicati sunt lusui dicati.' Vide et Suetonium in Tito. *Pithæus*. In Codice Salmas. olim *delicatam* fuerat, sed correctum postea *deligatam*.

Recuperatorio judicio] Sic de palæstra sibi apud Recuperatores adjudicata queritur Labrax leno Plautinus Rudente. Plura Ner. c. 17. Atque huc spectat tit. de liberali causa,

Delph. et Var. Clas.

item si libertus ingenuus esse dicatur, Pandect. lib. XLII. *Torrent.*

Et Domitillam] Divæ Domitillæ, sororis Titi et Domitiani Imperatorum, Vespasiani Augusti filiæ, a Domitiano Imperatore consecratæ, cujus meminit Statius libro Silvarum primo, hanc marmoream inscriptionem vidi: C. ASCONIO. C. F. FAB. SARDO. IIII. VIR. I. D. PRAEF. FABR. FRATRI. CYSINIAE. M. F. SARDI. MATRI ET. SIBI. ASCONIA. C. F. AVGVRIINA SACERDOS. DIVAE. DOMITILLAE. *Onuphrius Panvinius.*

Antoniæ libertam] Cujus Antonia, non dicit: duæ enim fuere M. Antonio et Octavia Antonia genitæ. Fuit ab his et alia tertia Antonia Claudii principis filia, quæ primo Cn. Pompeio, mox Fausto Syllæ nupsit.

A manu] Amanuensem. Nam sicut viris erant ministri, qui 'a manu' dicebantur, ita fœminis erant libertæ, ancillæque, quæ et ipsæ 'a manu' dicebantur, scribendis scilicet rationibus et epistolis accommodatæ. Marcellinus ancillam a manu signasse videtur, cum ait in decimo octavo: 'Quibus literis occulte, quantum fieri potuit, missis, ancilla, quæ domina dictante perscripserat, exemplum ferens chartulam prodidit.' *Beroald.*

Revocavit in contubernium] Eleganter Cic. Ver. VII. 'Ubi illud contubernium muliebris militiæ in illo delicatissimo littore?' Porro ad militaris contubernii similitudinem quandam factum est, ut, cum inter servos jure Romano veræ nuptiæ dici nequeant, servile connubium non matrimonium, ut inter liberos, sed, uti mera cohabitatio, contubernium diceretur. Sic enim de servilibus cognitionibus pulchre Paullus Jctus libro decimo quarto de ritu nuptiarum. Hinc contubernales etiam servorum uxores dictæ, cum sæpe alibi tum l. CCXX. de verb. signif. Sed et eleganter Seneca Controvers. lib. III. 'In contubernium (inquit) deducta servi

Sueton.

5 S

domina est.' Talis igitur apud Virgilium Amaryllis, et hoc loco Cænis. Quæ quanquam serva non esset, quia tamen libertinam ducere Senatores lex prohibuit, Vespasiani uxor dici non potuit. Quin etiam si mulierem, cum qua matrimonium iniri potuit, non tamen maritali affectione sibi quis adjunxerit, contubernium potius dicetur, quam conjugium aut nuptiæ. Sic enim Justinian. Institut. lib. III. titul. I. *Torrent.*

CAP. 4. *Insulam Vectem*] In Britanico mari Plinio ponitur. *Victesis, Οὐτίκτησις*, legitur apud Ptolemæum. *Vecta* habet Eutropius, et Panegyricus Maximiano dictus. Hæc *Icta*, Ἰκτῆ Diodori Siculi, Ortelio videtur.

In deditioem redegit] Cod. Salmas. *in dicionem*: ita fere semper.

Auli Plautii consularis legati] Vide Claud. c. 24.

Africam integerrime, &c.] Mutat Tacitus Histor. I. 'Et integrum illic,' inquit, 'ac favorabilem proconsulatum Vitellius, famosum invisumque Vespasianus egerat.' Qui concilientur, non video.

Rapa in eum jacta sunt] Consuetudine φυλλοβολίας in contrarium versa, per quam flores et omne genus fructus mittebantur. Vide ad librum sextum. At odii et contumeliæ causa, rapa jacta, fimus, lapides, aut lutum: cujus moris mentio etiam apud Jurisconsultos, lege prima Dig. de extraordinariis criminibus. Observant etiam veteres critici morem Athenis fuisse, ut facinorosi extra fines exportandi luto faciem illinerentur. Auctor Etymologici: Οἱ Ἀπτικοὶ τὸν ἐπὶ τινὶ ἀμαρτήματι ἀλόντα πηλῶ χρίοντες ἐδημοσίεον. Idem auctor alibi, etiam in aliis quam in damnatis sententia judicis, hunc morem fuisse usurpatum scribit. Οἱ ἀρχαῖοι, inquit, ὅτε ἤθελον ὑβρίσαι τινὰ καὶ ἐμπαῖξαι, πηλῶ ἔχριον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. *Casuub.*

Ad mangonicos quæslus] Salmasium vide ad c. 69. Aug.

Peregrinatione Achaïca inter comites Neronis, &c.] Simile periculum subiit idem ex simili vel eadem causa et in Urbe. Tacitus libro XVI. *Annalium*: 'Ferebant Vespasianum, tanquam somno conniveret, a Phœbæ liberto increpitum, ægreque meliorum precibus obtectum: mox imminentem perniciem majore fato effugisse.'

Judæa profecti rerum potirentur] Videntur et Tacitus et Suetonius, qui verbis iisdem hoc oraculum referunt, ipsa verba expressisse, quibus id conceptum; in quibus apparent vestigia veritatis et ejus vaticinii unde istud manavit. Scriptum enim in sacris litteris; ἐκ σοῦ ἐξελεύσεται ὁ ἡγούμενος. Lege Josephum Ἀλώσεως libro sexto, cap. 31. Hegesippum libro quinto, capite 44. *Casaub.*

Casoque præposito, legatum insuper Syriæ consularem suppetias ferentem, rapta aquila fugaverunt] Romani, cum de rebus Judæorum loquuntur, quam tenuem rerum illorum notitiam haberent, nunquam non ostendunt. Erat tum Judææ procurator Gessius Florus, fax et auctor præcipuus illius belli. Hunc si intellexit noster, et fuisse occisum voluit significare, fugit eum ratio: neque enim est occisus in illo motu. Sed 'cædere' verbum Latinis historicis non semper occisionem denotat: verum detrimentum, clademque exercitus, et quod Græci dicunt, πλῆγὰς λαβεῖν τὸν στρατόν. Hoc sensu feram sane, dici *Florum* a Judæis cæsum, id est, clade belli affectum, multis suorum amissis. Nam eo tempore multi Romani milites sunt contrucidati. Fortasse cædem illam respicit Romanorum militum, quorum Metilius erat præpositus. Josephus τῶν Ῥωμαίων ἐπαρχὸν nominat, historiam commemorans libro II. Ἀλώσεως, capite 32. nec refert quod ipsius Metillii vitæ parvitum est. Nam hoc potuit Suetonius ignorare: cum præsertim, ut diserte Josephus docet, omnia Judæorum de-

licta, Flori astu et fraude graviora atque atrociora, quam essent, Romam nunciarentur. Sic et quod ait de aquila rapta, in historia Josephi non legas, quam habes fusc expositam eodem libro, capite 40. *Idem.*

Ut in oppugnatione castelli lapidis ictum genu, scuto sagittas aliquot exceperit] Petrus Apollonius Collatius, de excidio Hierosolymitano libro secundo, in obsidione Iotapates, 'Media inter talia stridens, Incertum qua jacta manu, delapsa sagitta est Sub Petroniadæ coxam, qua poplite juncta est.' Josephus libro III. cap. 16. Hegesippus lib. III. cap. 12. *Casaub.*

CAP. 5. *Marti sacrata*] Hoc peculiariter intelligendum est, quod quercus illa Martis sacrata foret; cum generaliter quercus et æsculus sint Jovi dicatæ: sicut Apollini laurus, Minervæ olea, Veneri myrtus, Herculi populus. *Beroald.*

Singulos repente ramos a frutice dedit] Mira Latinitas, et vitii suspecta. Probo vero Justi Lipsii emendationem, *ramos aut frutices dedit.* Quod genus dicendi non raro corrumpit librariorum imperitia. *Casaub.*

Ideoque puella nata non perannavit] Sive *perennavit* scribatur, sive *perannavit*, ut constanter in Mss. non dubium eandem esse vocis utriusque originem. Fere autem id verbum accipitur pro *πολλὰ ἔτη διαγιγνέσθαι*, sive *διαίωνίζειν*. Veteres Romani mense Martio sacra fecere Annæ Perannæ: ut liceret sibi non solum annare, sed et perannare: hoc est, durare in multos annos. Suetonius *καίνοπρεπῶς* accepit pro *διετίξειν*, *durare in annum.* Non dissimilis ambiguitas in dictionibus *διετής* et *διέτης* Græcorum. Prior de eo dicitur qui perannet: posterior de bimo. Quare etiam verbum *διετίξειν*, quod significat perannare, ut loquitur Suet. de bimatu quodam loco apud Theophrastum Gaza interpretatur. *Idem.*

Nec illam quidquam aliud quam ca-

chinasse] Loquitur de Tertulla, Sabini matre, Vespasiani avia. *Torrent.*

In prætextæ sinum] Prætextam significat, qua indutus erat Vespasianus, utpote Ædilis. Supra enim memoratum, prætextam proprie esse magistratum.

Canis extrarius] Est qui *externus* reponendum putet, sed injuria. Nam non solum Latina vox est 'extrarius,' sed et maxime propria, et ab externo differens. Ait Festus, 'Extrarium' dici, 'qui extra focum jusque nostrum ac sacramentum est.' Apuleius in II. Apol. 'Præterea minabatur, si extrario nupsisset, nihil se filiis ejus ex paternis eorum bonis testamento relicturum.' Extrarium accipit pro eo, qui non sit domesticus, et ex eadem familia. Terentius Phormione: 'Hanc conditionem si cui tuleri extrario.' Utuntur eo et Cicero, Lucretius, Quintilianus. *Marc. Donat.*

Carmeli Dei oraculum] Tacitus: 'Est Judæam inter Syriamque Carmelus. Ita vocant montem, Deumque. nec simulacrum Deo, aut templum: sic tradidere majores: aram tantum, et reverentiam.' Et longe Tacito Suetonioque antiquior Scylax Caryandensis: *Κάρμηλος ὕρος, ἱερὸν Διός.* Significat, montem et Deum esse, et Dei sedem ac fanum. Nul- lum enim in eo templum, ut Tacitus indicat: sed ipse mons Carmelus quasi templum erat numinis: imo et corpus ejus. Nam Carmelus Deus constabat genio loci, et vasto montis corpore. Verisimile autem est, hanc opinionem paullatim irrepsisse ex eo quod Elias Thisbites hic habitavit, scholamque habuerit, ut quidem prodidit Joannes Hierosolymitanus Patriarcha. Vide et I. seu III. Reg. 18. item IV. Reg. c. 2. et 4. Hinc diu mons ille pro sancto habitus est, gratioremque in eo fore numini cultum judicatum. Nondum tamen mons ipse pro numine habebatur: non ma-

gis sane quam lapis ille fastigiatis assurgens instar montis credebatur Deus ipse Elagabalus: qui symbolum ejus solum habebatur. Nam Elagabalus quidem Deum montem, vel montis Deum signat: sed eo nomine non mons intelligebatur, verum Sol, ejus delubrum in monte Emesseno erat. Similiter igitur non montem primo, sed sancti montis numen coluere: ac credibile est, itidem id Solem putasse. Tandem tamen ipse Carmelus mons habitus pro Deo, idque occasione ea, quam ex Tacito dicebamus. *Vossius.*

Josephus] Nobilis ille historicus, quem vide lib. III. Belli Judaici capite 14. Somnio autem ea de re commonitum sese, innuit. Vide et Xiphilin. *Torrent.*

Thensam] Vide Budæum ad caput 76. Cæs.

E sacrario] E sacrorum repositoio, quod erat in Capitolio, in quo erat thensa cum aliis donariis, sacrisque Jovi dicatis. *Beroald.*

Statua Divi Julii] Vide ad caput 8. Othonis.

CAP. 6. *Revocatis ad officium numeris*] Numerus militare vocabulum, non solum pro catalogo, seu breviculo militum, quam etiam matriculam vocant recentiores, sed pro ordinibus ipsis, turmisque et cohortibus militum. varie enim distinguebantur. Hinc referri in numeros, in numeris manere, desinere in numeris esse apud JCTos. tit. de test. milit. præsertim l. XLII. ubi sic Ulpian. 'Ex eo tempore quis jure militari incipit testari posse, ex quo in numeros relatus est, ante non. Proinde qui nondum in numeris sunt, licet jam lecti tirones sint, et publicis expensis iter faciant, nondum milites sunt; debent enim in numeros referri.' Nec minus eleganter l. II. de his qui not. infamia: 'Exercitum non unam cohortem, neque unam alam dicimus, sed numeros multos militum.' Vide

Plinium lib. x. item lib. III. Ep. 8. *Torrent.* Sed et ἀριθμὸς in eadem significatione aliquando usurpavit Synesius. *Turneb.* Vopiscus in Probo 'numeros' a limitaneis militibus distinguit, hoc est, legionarios milites a limitaneis vel ripensibus, numeri enim sunt legiones. Legionarii milites, per provincias dispositi in castris, et sedibus, ut tunc vocabantur, degebant. Limitanei vero, qui in ripa per cuneos auxiliaque constituti limitem tuebantur. Sic in Codice Theodos. multis locis 'comitatenses numeri,' et 'ripenses:' et 'militia comitatensis,' et 'ripensis:' et alibi, 'comitatenses,' et 'limitanei.' Nam limitanei et ripenses iidem. Comitantes enim tunc legiones dicebantur, et 'comitatenses numeri,' quos simpliciter 'numeros' vocat Vopiscus. *Salmas.*

Ultionem mandantis] Nimis arguitur Beroaldus, qui mandatum istud solum morte ex libris Jurisconsultorum annotat. nam 'mandare' hoc loco non simpliciter est ἐντέλλεσθαι, sed quod proprie Græcis ἐπισκῆπτειν. sic lib. IV. c. 2. 'mandaretque domesticis ultionem, si quid sibi accideret.' Id vero mandati genus a morte demum mandatoris vim habere incipit. *Casaub.*

Mollioremque militiam] In quam sententiam est illud Lucani: 'Quicquid ad Eos tractus mundique teporem Labitur emollit gentis clementia cœli.' M. Tullius Asiam appellat delicatam provinciam, in qua continenter vixisse laudandum est. *Beroald.*

Sagittariorum] Sagittarios equestres Græco vocabulo ἵπποτοξότας vocant: quæ dictio frequens est apud Historicos. Parthos autem præpollere sagittariis satis notum, cum sagittis potissimum bella conficiant, quas etiam et tergo scienter jaculantur, adeo ut non minus fugiendo noceant, quam resistendo. Hinc il-

lud: 'Fidentemque fuga Parthum, versisque sagittis.' *Idem.*

CAP. 7. Interim Alexandriam transiit, ut claustra Ægypti obtineret] Hæc vera causa, non quam Philostratus, scriptor interdum nugacissimus, libro quinto ait; ubi clarissimis verbis affirmare audet præstigiator ille insignis Apollonius, propter se transiisse in Ægyptum Vespasianum: seque adeo imperium illi detulisse, ac donasse solum, impudentissimo animo gloriatur. Josephus prudentissime causas hujus consilii explicat libro quarto, c. 37. Præcipua et potissima fuit, annonæ cura: notat enim Vespasianus, si suis præsidiiis Ægyptum semel firmasset, fore eam populo Rom. instar freni, ob famis metum. Plura in hanc rem Pseudohegesippus libro quarto, capite 26. *Casaub.*

Ædem Serapidis] His (de memorandis Alexandriæ loquitur) accedunt altis sublata fastigiis templa, inter quæ eminent Serapium, quod licet minuatur exilitate verborum, atriis tamen columnariis amplissimis, et spirantibus signorum figmentis, et reliqua operum multitudine ita est exornatum, ut post Capitolium, quo se venerabilis Roma in æternum attollit, nihil orbis terrarum ambitiosius cernat. Ammianus Marcellinus.

Se convertisset] Ritu adorantium, de quo Pithæus ad caput 2. Vitellii.

Et panificia] Quæ haud dubie a Judæis æmulatores Ægyptii accipere. Noti in sacris panis propositionum.

Basilidis libertus] Atqui Tacitus Basilidem hunc e primoribus Ægyptiorum, et quidem sacerdotem, fuisse narrat, et alioqui non nomine tantum, quod regale est, sed et in specie ipsa ac functione sacerdotis Imperii omen est. Accedit quod Carmeli quoque, sive montis, sive Dei, de quo ante, sacerdotem Basiliden vocat, eundem nimirum qui in Serapidis templo ap-

paruit. Siquidem tunc longe ipsum abfuisse narrat Sueton. Quibus adductus rationibus dictionem *libertus*, a Grammatico alioqui pari imperitia atque impudentia ascriptam, amovendam censeo. Quid enim Romani hominis liberto cum Judæorum aut Ægyptiorum sacris? *Torrent.*

Apud Cremonam] Ubi Antonius cum Mæsiacis legionibus Vitellianos duplici prælio fuderat.

Luminibus orbatus] Similia Hadriani Principis miracula apud Spartianum. *Torrent.*

A Serapide] Sarapin Græci fere vocant, Serapin sæpius Latini: *θεὸν ἑπταγράμματος* nuncupatum ex veteri constat epigrammate, item Hesychio in *ἑπταγράμμων*. Eum esse Josephum, colligere etiam est ex eo, quod modius capiti superimponeretur; ut est apud Rufinum Hist. Eccl. lib. II. cap. 23. Cum autem variæ ejus rei causæ adferantur, maxime placet, quod subjungit, frugum largitatem eo indicari. Suidas similiter, in *Σάραπισ*, ait, *μόδιον ἔχειν ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ τὸν πῆχυν*. Ibidem legas, a quibusdam Josephum putari. Eamque sententiam confirmat, quod idem sit Serapis, ac Apis: quemadmodum ex Aristeo Argivo tradit Clemens Alexandr. in primo *Στρωμ.* ex Terentio item Varrone B. Augustinus lib. XVIII. C. D. cap. 5. In eo interim hi pariter decepti, quod intellexerint Apim, regem Argivum, cum debuerint Ægyptium, qui Argivo compluribus erat seculis antiquior. *Vossius.*

Si inspūisset] Et apud Epiphanium, *κατὰ Σαμφαίων*, inter instrumenta miraculorum est *ὁ σιελος τῶν πτυσμάτων*. *Casaub.* [Primam hujus Notulæ partem vid. supr. ad pag. 914.]

Hortantibus amicis] Maxime Medicis, qui disserebant, non excussam esse vim luminis illi orbato luminibus, et redituram aciem, si pellerentur obstantia; alteri vero depravatos

artus integrari posse, si salubris vis adhiberetur. *Beroald.*

Palam pro concione utrumque tenta- vit] Quid appellat concionem? An convocatum in eam rem populum, sive in theatrum, sive in forum? An potius coronam forte adstantis multitudinis? Hoc puto verius: et suadent Taciti verba: 'Igitur Vespasianus cuncta fortunæ suæ patere ratus, nec quidquam ultra incredibile, erecta quæ astabat multitudine, jussa exsequitur.' Notemus ergo vocis 'concio' hunc usum pro multitudine ἀπλῶς. *Casaub.*

CAP. 8. Talis tantaque cum fama in urbem reversus] Tacitum vide, qui Etesiarum flatum Alexandriae opertum esse Vespasianum narrat. Josephus libro quarto iter illud describit capitibus 37. et 40. ac sequentibus, et libro VII. capitibus 5. et 10.

Acto de Judæis triumpho] Ne credas, Vespasianum statim ut Romam rediit de Judæis triumphasse: id enim repugnat sententiæ Historicorum, qui prodiderunt, Vespasianum expectasse filium Titum a Judaica victoria revertentem: cum quo communem triumphum ob res bene gestas agere statuit: quamvis utrique Senatus proprium decrevisset. Pompa Judaici triumpho graphice perscripta est a Josepho libro septimo belli Judaici: in quo inter cetera lex Judæorum gestata fuit, quam in Palatio conditam servari præcepit Vespasianus. *Beroald.*

Consulatus octo veteri addidit] Vetterem vocat, quem privatus adhuc gessit sub Claudio Principe ex Cal. Novembris, quo anno P. Cornelius Faustus, et L. Salvius Otho Cal. Januar. inierant Magistratum. Sup. cap. 4. inf. Domit. cap. 1. Onufrius tamen aliter digirit. *Torrent.*

Pars victoriae fiducia, pars ignominiae dolore] Victoriæ fiduciam et ignominiae dolorem intelligo, prout vel Ves-

pasiani partes secuti fuerant, vel adhaeserant Vitellio. *Idem.*

Calcearii nomine] Calcearium dixit Sueton. ut clavarium Tacit. lib. III. Histor. pro donativo, quod vel in calceos, vel in caligares clavos impenditur. Sic 'camelasia,' vel (ut alii legunt) 'camelaria,' apud JCTos, quod alendis camelis datur, l. 1. et l. ult. de munerib. quo vocabulo usus est etiam Ammianus lib. XVII. Neque alio sensu Ciceronis in Pisonem verba accipio cum ait: 'Nonne hsc. centies et octogies, quod quasi vasarii nomine in venditione mei capitis asscripseras, ex ærario tibi attributum Romæ in quæstu reliquisti?' Vasarium enim vocat omne illud, quo ituri in provinciam magistratus suppellectilis causa instruebantur. Quae de re Aug. cap. 36. *Torrent.*

Excalceatos] Codex Salmas. *excalciatos*, atque ita semper: ex Græco κάλτιον.

Achaïam] Sane Achaïa, et omni Græciæ libertatem ademit Vespasianus. Nam nomine Achaïa omnis Græcia comprehendebatur, auctore Pausania. De libertate Achæis a Nerone reddita Plinius lib. IV. cap. 6. Philostratus item libro quinto, ante finem: qui, inter cetera Apollonium sic scripsisse ad Vespasianum tradit: Νέρων τούς Ἕλληνας παίζων ἡλευθέρωσε, σὺ δὲ αὐτοὺς σπουδάζων ἐδουλώσω. Ἐρῶρωσο. Nero liberos dimittens Achæos, et omnem Græciam, ne populus Romanus doleret sibi hanc provinciam ademptam, Sardiniam Romanis donavit. Pausanias Achaicis. *Jos. Scaliger.*

Rhodom] Sex. Rufus: 'Ita Rhodus et insulae primum libere agebant. Postea in consuetudinem parendi Romanis clementer provocatae pervenerunt: et sub Vespasiano Principe Insularum provincia facta est.' In Notitia Imperii: 'Lyciæ, Cariæ, Insularum.' *Jos. Scaliger.*

Thraciam, Ciliciam, et Comagenem]

Si ea scriptura sedet, intelligemus de parte aliqua Thraciæ, ubi regnum ante fuerit : et scimus quam late pateat interdum Thraciæ appellatio. *Casaub.* Tanto ante cum in populi Romani ditiones redacta fuisset Thracia, existimo legendum *Trachiam Ciliciam*, pars enim Ciliciæ propter asperitatem montium, ut ex Geographis constat, Trachia dicebatur. *Turnebus.* Eutropius : ‘ Ciliciam Tracheam, et Comagenem.’ *Κίλικες Τραχιῶται* Stephano, et Straboni. Inde *Κιλικία τραχεῖα*. In omnibus scriptis et excusis inepte *Thracia* pro *Trachea* excusum. Alioquin Thraciæ provinciæ a Vespasiano dispositæ fuerunt. Vide Eustathium in Dionysium. Ex Thraciis sex provincias fecit, Thraciam, Æmimontem, Mæsiam inferiorem, Scythiam, Rhodopen, Europam, in qua secundæ arces orbis Rom. sunt positæ. Sex. Rufus in veteri inscriptione : *CONSVLARI PROVINCIÆ. EVROPAE. ET. THRA CIAE.* In Notitia : ‘ Sub dispositione viri spectabilis Vicarii Diæceseos Thraciarum, EUROPA, THRACIA, HÆMIMONTUS, RHODOPA, MÆSIA SECUNDA, SCYTHIA.’ *Jos. Scaliger.*

Ditionis regiæ usque ad id tempus] Non semper tamen Commagene quidem : quam in provinciæ formam redegit Tiberius, transtulitque ad jus prætoris. Tacitus in actis anni *DCCCLXXI.* Annalium l. II. sed priorem formam *πολιτείας* Commagenis restituerat Caius imposito Antiocho. Dio libro quinquagesimo octavo : *Ἀντιόχῳ τε τῶ τοῦ Ἀντιόχου τὴν Κομμαγενήν, ἣν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἔσχεν, καὶ προσέτι καὶ τὰ παραθαλάσσια τῆς Κιλικίας ἔδωκε.* Qui locus movet me valde, ut Turnebo assentiar, et legam, *Tracheam Ciliciam et Commagenen.* Nam maritima Ciliciæ, non aliud quam Trachea Cilicia, quæ Commagenæ adjuncta, ac regi uni attributæ ambæ. *Casaub.*

Consularemque rectorem imposuit, pro

Equite Rom.] Cappadociæ, in formam provinciarum redactæ, Eques impositus a Tiberio. Dio libro *LXII.* in anno *DCCCLXX.* *Καὶ ἡ Καππαδοκία τῶν τε Ῥωμαίων ἐγένετο, καὶ ἰππεῖ ἐπετράπη. Idem.*

Restitutionem Capitolii] Curam restituendi Capitolii in L. Vestinum confert, equestris ordinis virum, sed auctoritate famaue inter proceres. Ab eo contracti haruspices monuere, ut reliquiæ prioris delubri in paludes aveherentur, templum iisdem vestigiis sisteretur, nolle Deos mutare veterem formam. Tacitus.

Ruderibus purgandis manus primus admovit, ac suo collo quadam extulit] Simile illud quod vere an falso in Actis Silvestri de Constantino Magno legimus : ‘ Octavo die processit, albis depositis, totus mundus et salvus, et veniens ad Confessiones beati Petri Apostoli, ablatoque diademate capitis, exuens se chlamyde, et accipiens bidentem, terram primus aperuit ad fundamenta basilicæ construenda. dehinc ob numerum *XII.* Apostolorum, duodecim cophinos terra plenos suppositis humeris bajulans asportavit.’ Similia his narrant alii de summis Principibus. *Casaub.* Ita Ner. cap. 19. ‘ In Achaia Isthmum perfodere aggressus, &c. primus rastello humum effodit, et corbulam congestam humeris imposuit.’ Ad quem locum plura.

Ærcarumque tubularum] Quod in Capitolio forent publica monumenta, et leges, et fœdera in tabulis aeneis scripta, testantur Historici, et docet Polybius, qui scribit in tertio, fœdera, quæ inter Romanos et Carthaginienses icta fuerunt, perscripta in tabulis aeneis fuisse : quæ conspiciantur in templo Jovis Capitolini, ubi ab Ædilibus diligentissime custodiebantur. M. Tullius scribens in Catilinam ait, ‘ æra legum in Capitolio fuisse tacta de cœlo, et liquefacta.’ Plinius quoque tradit, ‘ publicas con-

stitutiones incidi solitas in tabulis æreis.' Livius refert in tertio, 'consulta olim fuisse relata in ædem Cæceris ad ædiles:' et olim fœdus ictum cum Latinis fuit insculptum in ænea columna. *Beroald.*

CAP. 9. *Templum Pacis*] Cujus hodie quoque visuntur vestigia ad lævam via Sacra ad Mariæ cognomen-
to Novæ fanum tendentibus. *Sabell.* De eodem templo Josephus lib. VII. c. 24. de B. J. 'Omnia in illud fanum collecta ac disposita sunt, quorum visendorum studio per totum orbem qui ante nos fuerunt vagabantur, quomodo aliud apud alios situm esset, videre cupientes.' Arsit temporibus Commodi. Vide Herodianum, et Galenum in libro de theriaca. Nugas eorum, qui memoriæ prodiderunt hoc templum Æternum fuisse dictum, et nescio quæ miracula ibi facta ad Domini adventum, erudite refellit Cardinalis Baronius. *Casaub.*

Divique Claudii] Spectat huc Suetonii locus Claud. c. 45. 'Funeratus est sollenni Principum pompa, et in numerum Deorum relatus. Quem honorem, a Nerone destitutum abolitumque, recepit mox per Vespasianum.' Sed et Sex. Aurelius Victor: 'Capitolinum, ædem Pacis, Claudiique monumenta reparavit.' Monumenta cum ait, non templum Claudii tantum, de quo hic Suetonius, sed et aquas Curtiam et Cæruleam intellige: has enim, a Claudio inductas, restituit. Qua de re Claud. c. 20. *Torrent.*

Amphitheatrum] Id opus magna ex parte adhuc extat inter Palatium, Cœlium, et ædem Virginis, cujus proxime meminimus. *Sabell.* Theatri figura fuit semicirculi in cornua producti. Pompeii jussu et cura amphitheatrum, cujus vacuum expleretur hominum quadraginta millibus C. Curio is, qui Cæsaris partes fovit, ligneam amphitheatrum excitavit; quod subditis rotis pensile ex iisdem cardinibus diduceretur medium: at-

que vitandi Solis causa etiam averteretur, coiretque rursus in circulum, ubi res posceret. Habes Amphitheatri laudes apud Martialem, quod ab Augusto destinatum Vespasianus extruxit, Titus filius dedicavit. Duo in urbe nostra; quorum alterum admirabile. Unum Polæ vidimus non contemnendum. Nemausi unum structura et mole nulli secundum. *Cæsar Scaliger.*

Amplissimos ordines] Amplissimum ordinem etiam equestrem vocat. Ac de ea utriusque ordinis purgatione loqui arbitror Suetonium, qua non solum indignos removit, sed et gentes familiasque composuit atque restituit, et quidem (si Victori credimus) numero mille, cum ægre ducentas reperisset, plerisque tyrannorum sævitiæ extinctis. *Torrent.*

CAP. 10. *Judicia centumviralia*] Centumviri, (quos primum Quæstura functi, deinde Decem virilitibus judicandis hasta posita solemniter conventu cogere solebant, omnibus autem Prætor præsidebat,) de testamentis aliisque civilibus ac privatis causis judicabant, quales nimirum Crassus enumerat, lib. I. de oratore, ac cernere est apud JCTos, l. XIII. de inoff. test. et l. XXX. de lib. leg. Ea igitur judicia, quæ ad Centumviros pertinebant, Vespasianus etiam aliis extra ordinem cognoscenda commisit. *Torrent.* Adde Plin. Epist. 14. libro II. Epist. ult. libro V. et 24. lib. III. et 32. lib. VI. ac Suetonium Aug. c. 36.

CAP. 11. *Auctor Senatui fuit decernendi*] Observatum videmus ab optimis quibusque Principibus, ut constituturi aliquid venirent in Senatum, atque ibi ea de re in quam vellent partem oratione habita, censendi arbitrium Patribus relinquerent. Quo facto Senatusconsultum in ipsorum fere sententiam sequebatur, et interdum a Principe, tanquam auctore, interdum a Consulibus, in gratiam Senatus, sæpe etiam a re ipse, appella-

batur. Exempla apud JCTos passim obvia. Atque hoc est quod frequenter eadem de re nunc Senatusconsulto, nunc Principis oratione cautum aliquid legitur. *Torrent.*

Ut quæ se alieno servo junxisset, ancilla haberetur] Atqui multo ante a Claudio factum narrat Tacitus Annal. XII. Cujus verba quanquam corrupta sunt, non dubia tamen eorum sententia est, mulierem liberam quæ alieno servo, ignorante domino, se miscisset, veluti proprio consensu servam fieri, et inde natos quoque pro liberis non haberi. Sic enim S. C. Claudianum exponunt JCTi, Ulpian, institut. tit. II. Paull. Receptar. sententiar. lib. IV. tit. X. ipse Justinian. lib. III. Institut. tit. XIII. et in Codice suo de SCTo Claudiano tollendo. Crebra etiam in Codice Theodosiano ejus mentio. Sunt itaque qui velint Vespasianum primo suo consulatu, quem sub Claudio gessit, auctorem fuisse ut id decerneretur. Atqui Tacitus non solum Claudio hoc ascribit, sed et Pallantem, libertum, tanquam repertorem ejus, laudatum ac remuneratum tradit. Sed et Suetonius hic de Vespasiano, uti jam Principe, loquitur. *Idem.*

Neve filiorumfamilias fœneratoribus exigendi crediti jus unquam esset] Id quoque ante Vespasiani tempora sæpius cautum: nam et Lætorix legis circumscriptionem adolescentium vindicantis meminit Cicero l. III. de offic. et Plautus Pseudolo legem quinam vicenariam commemorat, quæ vetaret adolescentibus pecuniam dari mutuo, ab ipsa (ut opinor) ætate, intra quam id prohiberetur, a Poëta sic appellatam. Et Claudium scribit Tacitus initio libri II. Annal. lege lata sævitiam creditorum coercuisse, ne in mortem parentum pecunias filiisfamilias fœnori darent. Eam igitur legem neglectam Vespasianus revocavit. Neque id profuit: aliter enim suo mox tempore usitatum fu-

isse ostendit Juvenalis, cum ait Satyra III. ‘funus promittere patris Nec volo nec possum.’ Leges igitur bonas semper fœneratorum vicit improbitas, ut de Fufidio illo suo lib. I. Sat. 6. tradit Horatius, et de Macedone JCTi ad S. C. Macedonianum, quod tam præclari adolescentium circumscriptoris nomen illustrat. *Idem.*

CAP. 12. *Comitemque Herculis*] Tanquam illi, qui Reate oppidum in Sabinis condiderunt, fuerint in Herculis comitatu: Silius tamen cecinit, Reate non Herculi fuisse dicatum, sed magnæ matri Cælicolarum. Herculem autem venisse in Italiam post abacta Geryonia armenta vulgo notum est. *Beroald.*

Consuetudinem salutantes scrutandi] Hinc ‘scrutatores’ dicti Claud. c. 35.

CAP. 13. *Caussidicorum figuras*] Vocabulum hac notione eo seculo natum. Quintilianus libro IX. c. 2. Sextus Victor vocat ‘obliqua dicta:’ Eutropius in Vespasiano ‘convicia.’ Suidas in eodem, σκώμματα βητόρων. Græci vocant ὑποβολάς. Herodianus, ut videtur, ὑπογραφὰς libro quarto, dum ait de Alexandrinis, πεφύκασι δὲ πως εἶναι φιλοσκώμμονες, καὶ λέγειν εὐστόχως ὑπογραφὰς ἢ παιδιάς. Figuras hujusmodi et dicta figurata sic describit Julius Papa Romæ in Epistola quam inserit Anastasius Apologiæ secundæ: καὶ ἐν οἷς, αἰτ, ῥήμασιν ἐδόξατε ἡμᾶς τιμᾶν, ταῦτα μετασχηματιζόμενοι μετ’ εἰρωνείας τινὸς εἰρήκατε. Figurarum exempla sunt hæc. Ælius Spartianus in Severo: ‘Damnabantur plerique, cur jocati essent, alii cur tacuissent, alii cur pleraque figurata dixissent, ut quod esset imperator vere nominis sui, vere Pertinax, vere Severus.’ *Casaub.* ‘Morsus figuratos’ vocat Macrobius l. VII. Saturn. c. 3.

Notæ impudicitix] Impudici proprie qui cum viris consueverunt. Vid. in Augusto. Quod repetendum

quo melius intelligatur quod sequitur, 'Ego tamen vir sum,' vel (ut Victor refert) 'Nosti me virum esse.' *Torrent.*

Post damnationem] Nam Vespasianus suadente Muciano Philosophos Roma expulit, relegato in insulam Demetrio: auctor Xiphilin. *Idem.*

CAP. 14. *Ex officio*] Officium pro officialibus poni non est infrequens, nec insolens, Jurisconsultis præsertim: eodem in sensu posuit Tranquillus. *Turneb.*

Admissionis] Apud nos primi omnium C. Gracchus et mox Livius Drusus instituerunt segregare turbam suam, et alios in secretum recipere, alios cum pluribus, alios cum universis. Habuerunt itaque isti amicos primos, habuerunt et secundos, nunquam veros. Seneca. Lampridius in Alexandro: 'Moderationis tantæ fuit, ut amicos non solum primi ac secundi loci, sed etiam inferioris, ægrotantes viserit.' Et Tiberius ipse amicos solitus describere in tres classes. Ab hoc more Admissiones manarunt, Admissionales, et officium admittendi. Admissionum facilitatem in Trajani laudatione Plinius admiratur. Alexandrum quasi unum e Senatoribus, patente velo, Admissionalibus remotis, salutatum esse Lampridius scribit. *Lipsius.*

Abire Morboniam] Morbonia, vel, ut in quibusdam libris scribitur, *Morbovia*, ut nomen oppidi, quod tamen nusquam est, fingi videtur: aut adeo populi ore frequentabatur ceu oppidi nomen, sub sensu morbi et exitio. Hoc enim perinde est, ac si quis aliquem in malam crucem amandet, aut ad corvos abire jubeat. Certe compendium Dionis pro Morbonia, ἐς κόρακας, habet. *Turneb.*

Metium Pomposianum] Eum ob genesim postea Domitianus occidit, c. 10. *Torrent.*

Genesim habere Imperatoriam] Vulgo ferebatur, quod mathematici Pom-

posiano prædixissent, inspecta ejus nativitate, fore, ut aliquando imperaret. Hoc enim significat, habere genesim Imperatoriam. Olim Severus audivit quandam in Syria fœminam, nomine Juliam, regiam habere genituram, hoc est, ut regi jungeretur: eandem uxorem petiit, et accepit: et ita, quum ipse regnaret, prædicta Mathematicorum de uxore comprobata sunt. *Beroald.*

Insuper Consulem fecerit] Videtur Vespasianus idem sensisse, quod M. Antoninus Imperator sensit, qui de Avidio Cassio, quem Verus cavendum scripserat, tanquam osorem tyrannidis, ita rescripsit: 'Si Cassio divinitus debetur Imperium, non poterimus interficere, etiam si velimus: scis enim proavi tui dictum, Successorem suum nullus occidit.' *Idem.*

Quandoque] Si imperaret, sicuti credebatur ex genitura Imperatoria.

CAP. 15. *Helvidio Prisco*] Hic ille Helvidius Priscus gener Thræsæ, de quo præclare Tacit. extremo lib. XVI. Annal. et initio lib. IIII. Histor. Juvenal. quoque Sat. V. Altercationes etiam, de quibus hic Sueton. commemorat Arrianus de Epicteti sermonibus lib. I. c. 2. Filium Helvidium patri cognominem occidit Domitianus, c. 10. De patre et filio elegans Plinii epistola lib. III. ad Cerealem. *Torrent.*

CAP. 16. *Omissa sub Galba vectigulii*] Quale erat imprimis QUADRAGESIMÆ, de quo ex veteri nummo ad caput 15. Galbæ.

Quibus quidem vulgo pro spongiis dicebatur uti] Haud absimile est scitum illud Cynici Diogenis, 'Dionysium amicis uti pro vasculis; quæ, dum plena sunt, evacuat, et abjicit vacua.'

Ad manubias et rapinas necessitate compulsus] Xiphilinus: 'Ο δὲ Μουκιανὸς καὶ χρήματα ἀμύθητα πανταχόθεν, ὄθεν ἐνεδέχετο, εἰς τὸ δημόσιον ἤθροισεν ἐταιμώτατα, τὴν ἐπ' αὐτῷ ἐπηγορίαν εἰς

ἐαυτὸν ἀντὶ τοῦ Οὐδεσπασιανοῦ ἀναδεχόμενος· νεῦρα γὰρ τῆς ἡγεμονίας τὰ χρήματα ἀεὶ ποτε εἶναι ἔλεγε. Manubiarum vero vocabulo uti videtur Suet. pro spoliis atque illicito quæstu, ut alibi quoque, et non semel ipse Cicero. De quo verbo Gell. lib. XIII. c. 23. Ascon. Verrina III. Nonius, et alii. Hinc ‘manubialis pecunia’ Aug. c. 30. *Torrent.*

Quadringenties millies opus esse] Hanc summam majorem esse video, quam ut Vespasianus speraverit quantavis parsimonia, aut tributorum exactione, colligi posse. Quare pro quadringenties *quadrages* legendum esse videtur, id est, millies centena millia aureorum coronatorum: ultra eum hanc summam ne ludicra quidem vota hominum procedere solent, etiamsi immensum quid, majusque omni auri conceptaculo exoptare contendant. *Budæus.*

CAP. 17. *Explevit censum Senatorium]* Aug. c. 41.

Quingenis sestertiis annuis sustentavit] Eadem liberalitate usus est Nero in Messalam consularem, cujus paupertatem, ut inquit Tacitus, sustentavit quingenis sestertiis in singulos annos. Item Aurelio quoque Cottæ et Antonio annuam pecuniam statuit, quamvis per luxum habitas opes dissipassent. Quingenis autem sestertiis, id est, XII. M. et D. coronat.

Plurimas per totum orbem civitates, &c.] Tres Cypri civitates, Vespasiano imperante, terræ motu concidisse, scribit Eusebius num. ΜΜΧCIII. Ille, qui lusit de ocio suo, quisquis is fuit Sibyllinorum carminum conditor: Καὶ τότε δὴ Σαλαμίνα Παφόν θ' ἄμα σεισμὸς δλέσσει, Κύπρον ὅταν περικλυστον ὑπερκλονέη μέλαν ὕδωρ. Ex inundatione terræ motum sequenturum innuit, quod clarius postea.

CAP. 18. *Primus e fisco Latinis Græcisque rhetoribus annua centena constituit]* Sive, quod idem est, aureos millenos, nostræ vero pecuniæ aure-

os bis millenos et quingenos. Amplissimum sane, ut quidem nunc vivitur, honorarium: pro ratione vero illorum temporum tenue. Nonne enim pudendum, Terpno Diodoroque citharædis pro una productione data ducenta, istis vero annua centena tantum statui? Medicis ducena saltem quinquagena annuam mercedem apud principes fuisse, scribit Plinius libro XXIIX. Fuere et Philosophis annua constituta, ut clarum ex illo Tatiani loco quem supra laudavimus. at non Vespasianus ejus instituti auctor, sed M. Antoninus Pius, de quo scribit Capitolinus, ‘Rhetoribus et philosophis per omnes provincias et honores et salaria detulit.’ *Casaub.*

Nec non et artifices coëmilit] Vetus vox ‘coëmere’ pro, mercede conducere: sic ‘emptivus’ miles, ὁ μισθῶ πεπεισμένος, apud Festum. ‘Emere auxilio,’ apud Julium Capitolinum in Antonino Philosopho. *Idem.*

Colossi refectorem] Hic colossus erectus sub Nerone, reffectus a Vespasiano, ac, dempto capite Neronis, et Solis adjecto cum VII. radiis, Soli dicatus fuit. Iterum Commodus, ablato capite Solis, suum reposuit. Illarum enim immanium statuarum capita et brachia, quod exemptilia essent, commutabantur gomphis ferreis, aut plumbeis, binis, aut ternis, ut etiam hodie videre est Romæ in statuis vetustissimis. Hieronymus in c. 3. Habæuc: ‘Vultu tantummodo commutato, ablatoque capite, ejus qui vice-rit facies superponitur.’ Ideo elegantissime Tertullianus capite 12. Apolog. ‘Cervices ponimus ante plumbum, glutinum et gomphosis capiti sunt Diis vestris.’ Γόμφωσιν et coagmentationem capitibus simulatorum ex plumbo fieri ait. *Jos. Scaliger.*

Insigni congiario] Congiarium vocat quod privato datum fuit. Cæs. capite 27.

Mechanico quoque grandes columnas,

§c.] Idem Archimedes machinator tormentorum bellicorum scientissimus scripsit ad Hieronem, quodcumque onus arte mechanica moveri possit, si quem alterum nactus terræ globum esset, se hunc orbem ad illum translaturum. Id cum Hieron admiraretur, tanquam incredibile factu, navem onerariam solito onere onustam, procul assidens, nullo corporis conatu, quietam manu adeo facile duxit, ut mari perlabi videretur. *Beroald.*

Sineret se plebeculam pascere] Plebeculam intelligi voluit operarios viliores, et victum ex opera quotidiana quæritantes.

CAP. 19. *Marcelliani theatri*] Quod Augustus extruit c. 29. *Torrent.*

Acroamata] De quibus ad caput 74. Ang. Addit hoc loco Beroaldus, acroamata dici, non solum ipsas voces, et verba, sed ipsos quoque histriones enarratoresque acroamatum vocales. Quo significato dictum est illud a Lampridio, quod Alexander Romanus Imperator nanos, et nanas, et moriones, et vocales exoletos, et omnia acroamata, et pantomimos populo donaverit.

Terpno] Terpni mentio Ner. c. 20.

Ut macellarios adjuvaret] Qui convivium lautiora facit, et crebriora, is adjuvare dicitur macellarios, a quibus emit obsonia. Ita enim magno annona macelli venditur, et ejus pretia augentur. In hanc sententiam M. Varro, in III. de re rustica, ait eleganter: 'Sed ut ad hunc bolum pervenias, opus erit tibi aut epulum, aut triumphus alienus: ut tunc fuit Scipionis Metelli, aut collegiorum cœnæ, quæ tunc innumerabiles excandefaciebant annonam macelli.' *Beroald.*

Kalendis Martii fœminis] Quæ erant Saturnalia fœminarum, sicut ostendit Epigrammaticus Poëta illo hendecasyllabo ad fœminam: 'Scis, puto,

vestra jam venire Saturnalia, Martias Calendas.' Plautus in milite: 'Da mihi vir Calendis mittam cum Martiæ venerint.' Nam tunc fœminis munera missitabantur: quia Calendæ Martiæ, ut inquit Porphyrio, 'matronarum dies festus erat, et Matronalia dicebatur:' quas eleganter Juvenalis 'fœmineas' vocat, perinde ac fœminis peculiariter dicatas. Præterea, mense Martio ingrediente, ita servis cœnas matronæ apponebant, ut domini Saturnalibus. Vide Ovidium in Fastis. *Idem.*

Alexandrini] Loquax semper, et ingeniosa in contumelias Præfectorum Ægyptus fuit, maxime Alexandria. Quod cum alii, tum Seneca testatur extrema Consolatione ad Helviam, (seu Albinam mavis,) et Herodianus Antonino. *Torrent.*

Cybiosacten eum vocare perseverarunt, cognomine unius e regibus suis turpissimarum sordium] Cybium Plinio, Martiali concisam pelamidem appellari scimus: unde frequens Plinio nominis usurpatio inter præcipua salsamenta, corrupta etiam apud Varro- nem lectione. Credidit Festus dicta a cuborum similitudine, qui cum æque in omnes partes pateant (quadrata enim ad lusum aptæ sunt) ita etiam piscantes hoc genus piscis aleam veluti ludant. Hic autem, quem Cybiosacten appellatum dicit Tranquillus, propter ejus illiberalitatem, non unus fuit ex Ptolemæis regibus, sed e Syria ducens originem: qui a filia maxima natu Ptolemæi Auletæ expulsi a suis in virum accersitus, non multo post ab ipsa expellitur, cum ejus ignobilitatem atque illiberalitatem pati non posset. Strabo. Unde illi ab ordinandis cybiis, quæ forte ipsemet familiæ dispensaret, merito sordidissimum cognomen adhæsit. *Bapt. Egnatius.*

Favo] Nomen archimimi omnino cum Turnebo et melioribus scriptis putamus esse *Favor*, non *Favo*: sive

ex omine popularis studii, sive ex eventu id histrio ille adsciverit. Et certe, quod refertur, ingenium et elegantiam mimicam sapit. Sic Amor nomen est viri in marmore Romano: 'Conditus hic Amor est dictus de nomine patris, Heu miseri patris conditus hic Amor est.' In alia inscriptione idem est feminae nomen. A neutris quoque finxerunt masculina. Ut Auxilium Grammaticus apud Ausonium, Obsidius apud Florum, L. Cincius Alimentus nobilis historicus. *Gronovius.*

Archimimus] Princeps ludionum, sceniçorumque: sicut Archigallus dicitur princeps primariusque Gallorum Cybeleiorum.

Personam ejus ferens, imitansque, ut est mos, facta ac dicta vivi] Mos servatus in divitum et insignium virorum funeribus, ut notat Dionysius Halicarnassæus, libro septimo: *Εἶδον δὲ καὶ ἐν ἀνδρῶν ἐπισήμων ταφαῖς ἅμα ταῖς ἄλλαις πομπαῖς προηγούμενους τῆς κλίνης τοὺς σατυριστὰς χοροὺς, κινούμενους τὴν σκίνην ὀρχησίν, μάλιστα δὲ ἐν τοῖς εὐδαιμόνων κήδεσι.* Vide et in Tiberio capite 57. Nam videtur is scurra, de quo ibi agitur, ex ista consuetudine funeri admotus: etsi id Suetonius *διαβρῆδην* non dicit. *Casaub.*

Ut audiit HS. centies] Hic locus omnino refingendus, ut in parte vidit Budæus: *ut audiit sestertio centies, exclamavit, centies sibi sestertium darent, ac se vel in Tiberim projicerent.* Non tantum quod Favor procuratorum vocem, sed præcipue quod imitaretur avaritiam ejus, cujus personam sustinebat, Vespasiani. Quam ad rem non est opus summa parva. Nullum est certius argumentum sordium in avaro, quam quod ei deest tam quod habet, quam quod non habet. Adeo naturalem et insitam fuisse significat illi principi pecuniæ cupiditatem, ut etiam mortuus, si intelligeret, tantum impendii factum in funus suum, id esset doliturus,

malletque in thesauris argentum condere, licet nunquam usurus, quam extremi muneris honorem recipere: quin imo putaret tanto dono quamvis ignominiam cadaveri suo oblatam abunde compensari. Hinc satis apparet, amplam fuisse summam: videlicet, ducentorum quinquaginta millium Philippeum nostrorum: non centum millium nummum, quæ tantum faciunt duo millia quingentos. *Gronovius.*

CAP. 20. Statura fuit quadrata] Observavimus curiose apud Celsum et Columellam, staturam quadratam dici, quæ neque longa, neque brevis sit, sed inter utrumque temperata. Sic enim ait Columella de canibus scribens: 'Probatur quadratus potius, quam longus, aut brevis.' Celsus ait in secundo: 'Corpus habilissimum quadratum esse, neque gracile, neque obesum. Nam longa statura, ut in juvena decora est, sic matura senectute conficitur: gracile corpus infirmum, obesum hebes est.' Igitur Tranquillus, significare volens, Vespasianum fuisse neque procera, neque brevi statura, sed intermedia, eleganter dixit 'quadrata.' *Beroald.*

Vultu veluti nitentis] Aperte quidem, sed minus verecunde, Mart. l. III. Epigramm. 87. Vide Festum in 'Nictare.' *Torrent.*

Ad numerum] Frictiones quidem summopere commendant medici, sed audiendos negant qui numero faciant: id enim ex viribus hominis colligendum est. Et si perinfirmitas est, potest satis esse quinquages, si robustior, potest ducenties esse faciendum. Vespasianus vero, qui nulla necessitate frictionibus utebatur, numerum voluit esse æquabilem, quod conservandæ valetudini magis convenit. *Idem.*

In sphaeristerio] Sphaeristerium locus erat rotundus, variis exercitationibus accommodatus: quod indicat Plinius in v. Epistolarum, cujus ver-

ba sunt hæc: 'Apodyterio suppositum est sphæristerium, quod plura genera exercitationis, pluresque circulos capit.' Dicitur autem videtur a sphærica, circularique figura. Lampridius sphæristerium capere videtur pro loco in quo speciatim pilæ lusus exercetur: unde quidam dicitur esse autumant a lusu pilæ, quam Græci *σφαίραν* vocant. Nam et *σφαίριζω* Græcum verbum est, quod significat, pila ludere. *Beroald.*

CAP. 21. *Ordinem vitæ fere hunc tenuit*] Lampridius in vita Alexandri Severi, 'usus vivendi eidem hic fuit.' Ad Martialem epigrammate octavo libri quarti, et 90. ejusdem. Extant et Plinii aliquot epistolæ ejusdem argumenti, itemque simiæ ejus Sidonii Apollinaris: et integro Ausonii poemate descripta Ephemeris. Ex his locis discit studiosus antiquitatis, quomodo soliti veteres diem disponente. *Casaub.*

Breviariis] Obiter annotandum, 'brevem' et 'breve' masculino et neutro genere eleganter et Latine dicitur, in eo significato, quo vulgus usurpat, 'brevem Apostolicum' nominando. Lampridius in Alexandro: 'Ut in cubiculo haberet breves, et numerum, et tempora militantium.' Flavius Vopiscus in Aureliano: 'Breve nominum conscripsit.' Item, 'Breve legit singulis quorum nomina continebat.' *Beroald.*

Post decisa] Sic Horat. Epist. ad Mæcenatem: 'Gaudentem parvisque sodalibus, et Lare certo, Et ludis, et post decisa negotia Campo.' *Torrent.*

Accubante aliqua pallacorum] Sicuti pellex ea proprie dicitur, quæ cum ea concumbit, qui uxorem habet, ita pallaca seu pallace proprie vocatur, quæ cum cælibe consuescit. quæ distinctio colligitur ex Festo: 'Pellitem eam antiquæ nominabant, quæ uxorem habenti conjungebantur.' Item ex Gellio l. iv. c. 3. Sic Cam-

paspen, amicam Alexandri, Plinius pallacem ejus appellat. Et in Curtii nonnullis exemplaribus pro *pellice* legitur *pallace*. Suetonium vero etiam hac voce intelligere eas quæ cum Vespasiano inuxorato commiscerentur, illa verba demonstrant: 'quas in defunctæ Cænidis locum plurimas constituerat.' De Cænide capite 3. *Marc. Donat.*

Ac secreto] Codex Tornacens. *A secreto*: *A* majuscula, hand dubie melius. *Torrent.*

Ea momenta domestici captabant] Apud Maronem Dido ad Annam sororem: 'Sola viri molles aditus, et tempora noras.' Item alibi: 'Et quæ mollissima fandi Tempora.'

CAP. 22. *Et super cænam autem, et semper alias comissimus*] Mirifice placet scriptura Viterbiensis, *Super cænam autem et super aleas communissimus*. Aleæ lusu inter cænam plurimum utebantur: vide ad librum secundum. De voce 'communissimus' notavimus ad Claudium cap. 21. *Casaub.* Si Viterbiensem scripturam admittimus, similis huic Vespasiani comitati erit illa Theodorici Gothorum regis, de quo Sidonius Apollinaris scribit, cum in alea vinceret, fuisse indulgentissimum. 'Tunc enim,' inquit, 'petitionibus portus aperitur.' Quamquam alia petendi momenta Vespasiani domestici captarunt.

Ut ne prætextatis quidem verbis abstineret] Prætextatum sermonem quidam putant dici, quod prætextatis nefas sit obscæno verbo uti. Alii, quod nubentibus depositis prætextis a multitudine puerorum obscæna clamantur. Festus.

Prætextatis] 'Prætextata verba' obscæna et turpia interpretor, a fabulis prætextis, quales Afranii fuerunt, in quibus fœdissima et turpissima dicta et argumenta erant. *Turneb.* 'Prætextata verba' impudica et obscæna, ut apud Macrobius Saturn.

cap. 1. lib. II. Sic 'prætextate,' id est, verbis obscœnis, Prologo Captiv. Plantinæ, ubi perperam scriptum *pertractate*. Eadem 'Veneris vocabula' Varroni apud Marcellum in 'Acerbum.' 'Verba obscœna' eidem apud eundem in 'Returare,' et in 'obscœnum.' Eadem 'nupta verba' apud Festum. *Theod. Marcilius*.

Admonitus ab eo plaustra potius quam plostra dicenda] Quanta fuerit affinitas soni inter *au* et *o*, infinita prope sunt quæ arguant. Dio notat Claudium aliis dictum, qui semper apud Ciceronem Clodius: idem observat et Scholiastes Juvenalis ad sextam. Dixere et 'cotes' pro cautes, 'origa' pro auriga, notante eodem interprete: sic 'focaneus palmes,' qui a faucibus dictus, auctore Columella libro IV. 'clostrum' et 'clostellum' pro claustrum et claustellum, 'caudicem' pro codicem, 'cantem' pro cotem, 'sauricem' pro soricem, 'oricularius clyster' in medicorum libris pro auricularius. Sic Audius ille, a quo Audiani hæretici sunt de nominati, aliis Ἀῦδιος, aliis Ὠδιος scribitur: ideo Epiphanius, Ἀῦδιανὸς εἶπουν Ὠδιανὸς. Propheta quoque Hosea, aliis Ὠσηε, aliis Ἀῦση dictus, ut et notat Hieronymus. *Casaub.* Galli plane pronuntiationem τοῦ *au* transtulerunt in *o*.

Flaurum salutavit] Petitus est Vespasiano e Græca allusione sal et lepos, seu Grammaticam observatiunculam ridenti, ut ineptam ac nullius rei, seu hominem ipsum notanti ut nihili et futilem. id enim est φλαῦρος. *Torrent.*

Cum productæ pro concubitu HS. quadringenta donasset] Ex cod. Pithœi est hæc lectio: Memm. et Viterb. habent *perductæ*. Sed quare tantam pecuniæ vim homo ad opprobrium usque deparcus hujus rei causa effundisset, cum non amore captus istam accersisset, sed ab illa fuisset expugnatus? Quare puto non ipsum fœminæ, sed ipsi fœminam potius do-

mum dedisse, quasi μίσθωμα τῆς συνοῦσας. Lego igitur, cum *perducta*. Deinde quod de rationalibus sequitur, interpretor de accepti pagina, in quam referri debuit hæc summa, sub aliquo titulo. *Casaub.* Moris fuit unumquemque domesticam rationem sibi totius vitæ suæ per dies singulos scribere, ex quo appareret quid quisque de redditibus suis, quid de arte, fœnore, lucrove supposuisset quoque die. *Asconius.* Codex quoque *Salmas. perductæ*. Unde *perductores* non multo lenonibus honestiores. Vide Pithœi *Adversariorum* subsecivorum lib. II. cap. 17.

Rationibus referri] Lege potius cum *Salmas. Cod. inferri*.

CAP. 23. *De quodam proceræ staturæ, improbiusque nato*] 'Improbe natum vocat,' τὸν κακῶς πεφυκότα, hominem deformi et turpi proceritate corporis. Sic apud Plautum 'improba facies.' Notat autem in hujusmodi homine pravum incessum: multi enim ejus staturæ λορδοὶ incedunt, ut est apud Aristotelem περὶ πορείας cap. 7. Εγχοσ ergo hic dicitur de corpore producto adinstar perticæ, longiuive. *Casaub.* Quod Homerus Iliad. H. de Ajacis cum Hectore congressuri hasta dixerat, id jucundissimus Imperator ad eam corporis partem transtulit, quæ honeste nominari nequit. Itaque *vasato* scribendum esse judico. Quid autem vasa in Priapi sacris sint, neque mei pudoris est dicere, neque aliis difficile conjectare. Sed omittendum non est, præclarum illud omnium virtutum domicilium Danielem Heinsium, cum de hoc loco mentio casa incidisset, mihi affirmasse, sibi *mutoniato* legendum videri. Eodem quidem sensu; sed meum a vulgata lectione minus abit. *Rutgersius.*

Ob subterfugiendum quandoque jus fisci] Vide quæ notamus Ner. c. 32. Quanquam nec deerit fortasse, cui venustior sententia videatur, si Ce-

rylum hunc Latinæ conditionis fuisse dicamus. Latini enim, sive Juniani, in vita pro liberis habiti, extremo vitæ spiritu cum anima libertatem simul amittebant. Institut. de success. libertorum, § ult. Non ignoro tamen, quoad jus fisci deterioris fuisse conditionis etiam alios cum morerentur, libertos omnes quam ingenno. *Torrent.*

Ω Λάχης Λάχης] Prima hæc ὦ Λάχης Λάχης, et ultimum vocabulum Κήρυλος, non sunt Poëtæ, sed Vespasiani. Quare ita sine dubio scribendum: ὦ Λάχης Λάχης, Ἐπὶ ἀποθάνης αἰθῆς ἐξ ἀρχῆς ἔση Κήρυλος. Huic liberto nomen erat Cerylo, sed ille, ut servitutis quam servierat memoriam aboleret, Lachetem se dixerat. Hic igitur Vespasianus, *O Laches, postquam diem ultimum clauseris, eris denovo Cerylus.* Hoc est, jura, quæ fiscus habet in bona libertorum post eorum obitum, non subterfugies. Vespasianus sunt, ut diximus, prima verba, et postremum etiam. Qui interjicitur medius versus, Menandri est. *Casaub.*

Dispensationem] Vide Aug. capite 66. et Oth. cap. 5.

Exactaque pecunia, quantum is cum suffragatore suo pepigerat] Per Vespasianum igitur licitum fuit suffragiorum commercium: quod jus in Imperio Rom. non semper obtinuit. Julianus Imper. lege pr. Si certum petatur de suffragiis lib. III. Cod. Theod. leges Romanas hujusmodi contractus penitus ignorare affirmat. Extant et leges duæ Imp. Constantini Codice eodem, de honorariis codicillis, quo omnis pecuniæ exactio pro suffragiis vetatur. Per dictam Juliani legem neque soluti fuit repetitio, neque non soluti petitio. Contrarium plane jus introducit Justinianus lib. IV. Cod. titulo de suffragiis: ea lex et stipulationem pecuniæ pro suffragio facit licitam, et promissæ petitionem concedit. id vero jus

postea Tiberius Augustus sustulit, *Novella CLXI. Casaub.*

Ad calceandas mulas] 'Calceare mulas' est, soleis ferreis pedes earum munire. Plinius lib. XI. cap. 45. de camelis: 'Pes imus vestigio carnosio, qua de causa in longiore itinere sine calceatu fatiscunt.' Apud Plaut. Captivis Act. I. Sc. 2. Ergasilus parasisit perquam venuste: 'Cum calceatis dentibus veniam tamen.' *Torrent.*

Quanti calceasset] Quasi dicere vellet, quantam pecuniam accepisti ab hoc litigatore, ut sub hoc prætextu posset otiose satis rem suam denarrare? Mulio confessus est de lucro, et id partitus est cum Vespasiano. *Beroald.*

Urinæ vectigal] Sordidum profecto vectigal, et ex re sordidissima repletum, minimeque principi conveniens: quod hoc, opinor, pacto excogitavit. Romæ in angiportis, et in angulis vicorum, amphoræ antiquitus erant collocatæ, in quibus transitores ebrii et vinolenti, urinæ libidine lacessente, meiere solebant: quod indicat Caius Titius vir ætatis Lucilianæ, in oratione qua legem Fanium suasit. Potest etiam referri id vectigal ad urinam qua fullones utuntur. *Idem.* Athen. I. XI. τὸ δὲ ἀφ' ἡμῶν διηθούμενον οὐδὲν ἐστὶ δριμύ· τὰ γοῦν ἰμάτια τοῦτῳ χράμενοι ῥύματι πλύνουσιν οἱ γραφεῖς. Similia testimonia apud Græcos Medicos, præsertim Galenum: qui etiam in tertio Ῥγειῶν Quinti indoctum dictum commemorat: tractare de urinis non Medico, verum fulloni, convenire. Potest tamen intelligi de stipe exacta ab iis, qui per diem vesicam exonerare velent in amphoris, quæ per angiportos erant collocatæ: ut indicat Titii veteris Scriptoris locus apud Macrobius libro III. cap. 17. quem Beroaldus laudat. Meminit et Lucretius lib. IV. Porro simile huic vectigal fuit, quod foricarii exercebant,

cujus meminit Juvenalis Satyra tertia. Extat et fornicariorum mentio apud Paulum lege xvii. § fiscus Dig. de usuris, quem locum explicat Cujacius Observat. libro xxii. capite 34. Beatus Chrysostomus *κοπρώνας* vocat, in priorem ad Corinthios, et eorum *ἐπιτήδειμα ταλαίπωρον καὶ ἐπονεῖδιστον*. Reliquam not. vid. ad pag. 936.

Pecuniam ex prima pensione admovit ad nares] Ad iudicium de metallis faciendum etiam olfactus adhibetur interdum, ut de poculis Darii notat Aristoteles de miraculis auditis, quæ solo narium iudicio cognoscebantur ænea essent an ferrea. Ergo etiam trapezitæ et nummularii in æstimanda pecunia hac ratione inter alias plures usi. Arrianus Dissertationum Epicteti libro i. c. 20. Ad hunc morem videtur Vespasianus respexisse. *Idem*.

Ex prima pensione] Cod. Salmas. *passione*.

Sciscitans num odore offenderetur] Huc haud dubie respexit Juvenalis Satyr. xiii. cum ait, 'Lucri bonus est odor ex re Qualibet.' *Torrent*.

Statuam colosseam] Ad Calig. capite 35.

Cavam manum ostentans] Hoc quam vim habeat (habet autem magnam ad denotandos mores,) fuse exponitur lib. ii. ad caput 91. *Casaub*.

Paratam basim] Manum scilicet cavam fore fundamentum colossi, ad destinatam illius conflationem alludens. *Sabell*.

Cum inter prodigia, &c.] Similis locus Ner. c. 66. 'De Mausoleo sponse foribus patefactis audita vox est.'

Ad Juniam Calvinam e gente Augusti] Et Tacitus initio lib. xiii. Annal. Junium Silanum Divi Augusti abnepotem nominat, de quo Plin. quoque lib. vii. cap. 13. Et hæc igitur Junia e gente Aug. venisse potuit. *Torrent*.

Ad Parthorum Regem] Verba Vespasian. *Delph. et Var. Clas.*

pasianus referens Victor, 'Istud,' inquit, 'ad Persarum Regem pertinet, cui capillus est effusior.' Iidem ergo Parthi qui et Persæ. Barbaros autem Reges barbam et capillum nutrire solitos, præter nummorum et lapidum monumenta ostendit ipse Sueton. Calig. c. 5. Libet et illud addere, allussisse ad id Juvenalem Sat. vi. cum ait, 'Instantem regi Armenio, Parthoque cometen Prima videt.' *Torr*.

Ut puto, Deus fio] Id est, morior. Nam post mortem Cæsares referabantur in numerum Deorum. Unde quicumque Cæsarem, dum agit animam, eleganter dicere potest, se Deum fieri: cum per mortem transeat ad divinitatem, qua mox est consecrandus. 'Nam,' docet Tacitus, 'Deum honor principi non ante habetur, quam agere inter homines desiderit.' *Beroald*. Similis Neronis paricidæ jocus, quo boletum Deorum cibum vocabat, postquam eo occisum Claudium Deum fecerat. Ner. capite 33. *Torrent*.

CAP. 24. *Tentatus motiunculis levibus*] Augusto in Campaniam progresso, eleganter Velleius: 'Quamquam jam motus imbecillitatis, inclinatæque in deterius principia valetudinis senserat.'

Cutylas] De harum usu Plin. libro xxxi. Gelidissimas vocat eodem libro c. 3. Xiphilinus: *ἐν τοῖς ἕδασι τῶν Σαβίνων τοῖς Κουτιλλοῖς ὀνομασμένοις*.

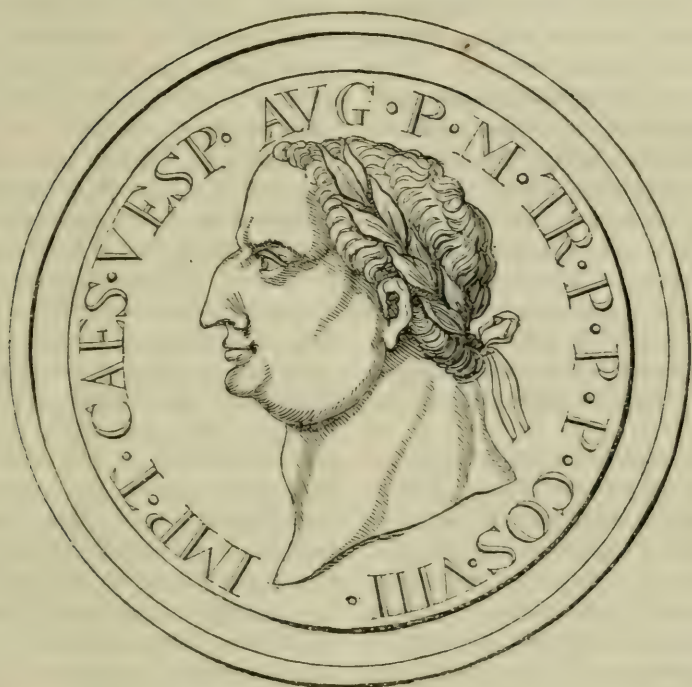
Imperatorem ait stantem mori oportere] Stoicorum est scitum: Sapientem in actu mori oportet: de quo Seneca epistola octava. In xxxvii. autem, 'Recto,' inquit, 'tibi invitoque moriendum est.' Idem epistola lxxxvi. 'O efficacem concionem! Quis post hanc dubitet se infestis ingerere mucronibus, et stans mori?' *Casaub*.

Annum agens ætatis sexagesimum ac nonum, superque mensem ac diem septimum] Vixit annos lxxix. menses viii. monarchiam obtinuit annos x. sex

diebus exceptis. Ex quo fit, ut a morte Neronis, usque ad principatum Vespasiani, annus unus intercedat, diesque viginti duo. Quod idcirco scribendum putavi, ne errore duce-
rentur ii, qui numerum temporis ad eos, qui principatum obtinnerunt, re-

ferrent. Non enim sibi successere invicem, sed vivo adhuc, et imperante altero, quisque eorum imperatorem se tum esse credidit, ex quo in ipsum quasi prospectasset imperium.
Xiphilinus e Dione.

TITUS FLAVIUS VESPASIANUS
AUGUSTUS.



Dispar parenti Titus. Impio fratri,
Sibique dispar, cive principem miscet
Et audit orbis cura corque: sed nunquam,
Nisi imperasset, imperare deberet.

J. Schildius.

CAP. 1. *Titus, cognomine paterno*] Brevissime Suetonius significare voluit discrimen inter duos filios Vespasiani, ratione assumptorum ab illis cognominum. Titus cognomine paterno dictus Vespasianus: alter frater cognomine materno a Domitilla, Domitianus est appellatus. *Casaub.*

Amor ac deliciae generis humani] Hinc illud Pacati ex Panegyrico ad

Theodosium: 'Quin me Nerva tranquillus, amor generis humani Titus, pietate memorabilis Antoninus teneret.'

Superfuit] Affluit. In hunc sane significatum cepit id verbum circa Plinii et Tranquilli tempora usurpari; quod Gellius ait a peritioribus repudiatum. *Sabell.*

Præpe Septizonium] Nomen est

magnæ molis et ædificii, quod septem cingulis ambiebatur: unde dictum videtur: Græci enim ζώνιον cingulum vocant. Spartianus inter opera, quæ publica a Severo principe extracta sunt, memorat Septizonium, et thermas Severianas: sed hic haud dubie de alio Septizonio est intelligendum, cum multis annis post Severus imperaverit. Apud Ammianum Marcellinum mentio fit Septizonii, quem locum Romæ celebrem fuisse testatur: ubi operis ambitiosi nymphæum, hoc est, lavacrum, conditum fuisse ait a Marco Imperatore. Septizonium dimidiatum adhuc Romæ invisitur. Supersunt tres ambitiosæ veluti zonæ, columnarum pulchritudine, magnificentia, altitudine spectabiles: ex quibus conjectatur vix reliqua altitudo fastigium ad cacumen æstimantibus, si moles integra, cum totis septem zonis superesset. *Beroald.*

CAP. 2. *Metoposcopum*] Perinde ac si frontis inspectorem dicas. Utitur eo vocabulo etiam Plinius libro xxxv. capite 10. Physiognomi generalius nomen est, pro eo qui se profiteatur hominum mores naturasque ex corpore, oculis, vultu, fronte percipere, qualis Zopyrus, qui Socratem notarat apud Xenophontem et Ciceronem lib. de fato. Adde Juven. locum e Sat. vi. 'frontemque manumque Præbebit vati.' *Torrent.*

Titus quoque juxta cubans gustasse] *Cubans?* Atqui Britannicus ipse non cubabat, verum sedebat. Lege Tacitum, et Tranquillo negligentiam dicti condona. *Casaub.* Claud. c. 32. 'Adhibebat omni cœnæ et liberos suos cum pueris puellisque nobilibus, qui more veteri ad fulcra sedentes vescerentur.' Similis locus exstat Aug. c. 64.

CAP. 3. *Cui non minus auctoritatis inesset quam gratiæ*] In hanc sententiam ait Tacitus, 'in Tito fuisse decorem cum quadam majestate.'

Notis quoque excipere velocissime solutum] De notis Galb. cap. 5. De celeritate vero notarum et quam multa parvo spatio scriberentur, Seneca Epist. xiv. ad Lucilium, et Quinctilian. lib. xi. cap. 2. Vulgatum et illud, Homeri Iliadem in nucis putamine sic inscriptam fuisse, ex Solino. Sed et Plutarch. Catone, auctor est, orationem ejus quam adversus Cæsarem de Catilinæ sociis habuit notis exceptam, sua adhuc ætate extitisse. *Torrent.* Manilius libro iv. 'Ille scriptor erit felix, cui littera verbum est, Quique notis linguam superet, cursumque loquentis, Excipiens longas nova per compendia voces.' Ausonius: 'Puer notarum præpetum, Solers minister advola.' Vide et de Cassiano martyre Prudentium *περὶ στεφάνων*, Hymn. xix.

Ac sæpe profiteri se maximum falsarium esse potuisse] Eleganter Cic. II. Philip? 'Quo me teste convinces? An chirographo, in quo habes scientiam quæstuosam?' Qui possis? Sunt enim librarii manu.' Notat enim Antonium, id facientem quod Titus se facere posse dicebat. Chirographum hac significatione Græci *ιδιόχειρον* appellant: nam *χειρόγραφον* proprie ad contractus pertinet, et debitoris aut alterius manu signata cautio est. *συμβόλαιον γραμματεῖον*, ut exponit Hesychius. *Torrent.*

CAP. 4. *Foro operam dedit, honestam magis quam assiduam*] Instar magni patroni causas nobiliores tantummodo suscipiebat.

Patre Equite Rom.] Meminisse debemus Præfecturam Prætorii summum fuisse honorum equestris ordinis gradum. Galb. cap. 14. Male igitur qui *sed te Præfecto* hic legunt. Tertullum enim Equitem tantum fuisse significat, sed in eo ordine summum. *Torrent.*

Marciam Furnillam] Furnia gens Romana est, et quidem Consularis, Marcia tamen multo illustrior. Hoc

igitur est quod eam splendidi generis fuisse adjicit Suetonius. *Idem.*

Tarichæam et Gamulam] De his Josephus et Hegesippus, Plinius quoque et alii. *Idem.*

CAP. 5. *Rediit ex itinere*] Corinthum usque processerat. *Rediit* autem pro *rediit* scribunt fere antiquissimi codices, uti et Pandectæ Florent. veterum more, qui I longum pro geminato ponebant. *Idem.*

Aditoque Paphiæ Veneris oraculo] Sanguinem aræ offundere vetitum, precibus et igne puro altaria adolentur, nec ullis imbribus quanquam in aperto madescent. Simulacrum Deæ non effigie humana, continuus orbis latiore initio tenuem in ambitum metæ modo exurgens: et ratio in obscuro. Tacitus.

Cepitque eam natali filiæ] Octava die mensis Septembris, anno secundo principatus Vespasiani Hierosolyma civitas a Tito capta est. Cod. Salmas. *cepitque ea*, nempe Hierosolyma.

Tanto militum gaudio ac favore] Refert Philostratus in VI. de vita Apollonii, gentes finitimas ob victoriam Judaicam coronare Titum voluisse: qui tali honore indignum se esse respondit. Non enim se esse talium operum autorem, sed Deo iracundiam contra Judæos demonstranti suas manus præbuisse: quæ cum audisset Apollonius Tyanæus, vehementer virum laudavit, quod videretur Titus ingenio abundare et modestia, tum vero divinarum humanarumque rerum naturam nosse, cum sanguinis causa coronari noluisset. *Beroald.*

Sed non deerant qui secius interpretarentur] Et sane qui circa illa tempora vixerunt sic loquuntur, quasi alia vulgo opinio hominum fuerit. Philost. l. IV. Ἀναβρῆθεις δὲ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ἐν τῇ Ῥώμῃ, καὶ ἀριστείων ἀξιώθεις τούτων, ἀπῆει ἰσομοιρήσων τῆς ἀρχῆς τῷ πατρί. At quod ait de salutato Romæ tunc temporis Tito Im-

peratore, an verum? Non sane, sed prorsus nugatorium: nam id factum in castris ad Hierosolyma, ut modo dixit Suetonius, et narrat Josephus libro VI. capite 32. Neque aliter salutatus a suo exercitu Titus Imperator, quam vetusto sub Republica more, qui omnibus notus. Vide libro primo ad caput 76. *Casaub.*

CAP. 6. *Triumphavit cum patre*] Triumpho scilicet Judaico, quo Vespasianus prior ibat, Titus sequebatur.

Censuramque gessit una] Plinius in VII. meminit hujus censuræ, quam duo Vespasiani, pater et filius, simul gesserunt. Sic enim inquit: 'Accedunt experimenta, et exempla recentissimi census, quem intra quadriennium imperatores Cæsares Vespasiani, pater filiusque, censores egerunt.'

Quæstoris vice] Id enim Quæstorum qui Candidati Principis vocabantur officium erat. Aug. c. 65.

Nisi ab Equite Romano] Hoc ergo est quod præfatione sua ad Titum ait Plin. 'Triumphalis, ac Censorius tu, sexiesque Consul, ac Tribunitiæ potestatis particeps, et (quod his nobilius fecisti, dum illud patri pariter et Equestri ordini præstas) præfectus Prætorio ejus.' Porro ex Equestri ordine Præfectos Prætorio sumi solitos etiam alter Suetonii locus ostendit, Claud. c. 12. Neque in eo ordine majus quicquam aut sublimius fuisse, Galb. c. 14. Idem etiam Capitolinus nos docet de Pertinace, scribens M. Aurelium palam doluisse, quod eum, cum Senator esset, Præfectum Prætorii facere non posset. Primus vero Alexander statuit, Præfecti Prætorio Senatorii ordinis insignia haberent, ne Senatorem per non Senatorem judicari contingeret. Sic enim de eo tradit Lampridius. Nec dissimilis Spartiani de Hadriano locus est. *Torrent.*

Incivilis] Civilis dicitur, qui sævus

non est, sed moderatus, parique cum cæteris jure vivit: incivilis, qui se pro Principe et Imperatore non gerit, sed arrogans est et tyrannus. Qua de re ad c. 11. Tiberii.

A. *Cæcinam consularem virum*] Hic A. Licinius Cæcina fuit, quo bello 'civilis duce' utebatur Vitellius Victor ad verbum e Suetonio. A quo tamen in eo discrepat, quod ob suspicionem stupratæ Beronices, quam etiam uxoris nomine dignabatur, jugulatum dicit. *Torrent.*

Præparatæ apud milites conjurationis] Scribe *concionis*: et ita scriptum in melioribus libris. *Casaub.* Ita etiam scriptum in Salmasiano, qui semper melioribus accedit.

CAP. 7. *Comissiones*] Vitellii cap. 13.

Insignem reginæ Beronices amorem] De hac Tacitus: 'Nec minore animo regina Beronice juvabat partes, florens ætate, fama; et seni quoque Vespasiano magnificentia munerum grata.' Idem alio loco indicat Beronice a Tito adamatam fuisse, cum ait, animum Titi juvenilem non abhorruisse a Beronice; cujus desiderio accensus ferebatur olim ex Græcia in Judæam vertisse iter. Opinor hanc esse illam Beronice Agrippæ sororem, cujus magna mentio fit apud Josephum et Hegesippum: de qua vulgatus est rumor, quod cum Agrippa fratre coiret. *Beroald.*

Quod constabat in cognitionibus patris nundinari præmiarique solitum] V. C. habet: *Quod constabat in negotiationibus patris nundinari, prædarique solitum*: quod non displicet. *F. Ursinus.*

Præmiarique] Verbum elegans et antiquum, pro quomodolibet quæstum facere. Hinc 'præmiosus' pro pecuniosus apud Festum, et 'præmiatores' nocturnos prædones exponit Nonius. Atque hinc porro intelligimus Tibulli locum lib. 1. Eleg. 2. 'Nec sinit occurrat quisquam qui

corpora ferro Vulneret, aut rapta præmia veste petat.' *Torrent.*

Neque ullo vitio reperto] Vitium vocare videtur, quod natura in se verit, non quod ætas attulerit, aut paterni imperii occasio: sic enim Tacit. initio lib. 11. Histor. 'Lætam voluptatibus adolescentiam egit, suo quam patris imperio modestior.' *Idem.*

Sibi et Reip. necessariis] 'Gravissimi Principis labores, queis orbem terræ capessit, egent adminiculis,' ut ait Tacitus. 'Etenim magna negotia magnis adjutoribus egent.' Vell. Patercul. l. 11. c. 127. 'Eum, qui de sua unius sententia omnia gerit, superbum judico magis quam sapientem.' Liv. *Bern.*

Acquieverunt] Sic Tib. c. 56. 'quibus vel maxime acquiescebat.' *Torrent.*

Quosdam e gratissimis delicatarum] Refer ad illa superiora, 'suspecta libido fuit, propter exoletorum et spadonum greges.' Sunt enim delicati, quos Græci παῖδας ἀπαλοὺς vocant. Dio Chrysostomus de regno, κομᾶν ὄπισθεν ἀφείλς, ὡς περ οἱ νῦν τοὺς παῖδας τοὺς ἀπαλοὺς. *Casaub.* 'Enervatos greges' vocat Victor.

Scenam tenuerint] Id est, principem in ea locum habuerint. Sic 'scholam tenere,' tenere Remp. Cicero et alii. *Torrent.*

Collationes] Calig. c. 42. 'collationes in alimoniam atque dotem puellæ recepit.' Aug. c. 57. 'libentes ac pro facultate quisque pecunias contulerunt.' Collationes idem esse Latinis, quod Gallis *tailles*, alibi notamus ex Budæo in Pandectas. Adde locum e Plinii Panegyrico: 'Feres, Cæsar, curam et solitudinem consularem: nam mihi cogitanti, eundem te collationes remisisse, donativum reddidisse, congiarium obtulisse, delatores abegisse, vectigalia temperasse,' &c.

Amphitheatro dedicato] Augustus id opus destinavit, Vespasianus extruxit.

it, Titus dedicavit. Amplitudo operis, quum magna adhuc ex parte dureret, notior omnino est, quam ut pluribus explicari verbis oporteat. *Sabell.* Valerii Martialis liber exstat extra numerum aliorum, nomine Amphitheatri hujus. Vide et Vespas. c. 9.

Celeriter exstructis] Cod. Salmas. *celebriter.* Sed *celeriter* retine ex historia. Sic enim et Martialis: 'Hic ubi miramur velocia munera thermas.'

Munus edidit apparatissimum largissimumque] Grues certaverunt inter se et quatuor elephantum. *Xiphilinus e Dione.* Pro grues lege Germani, ex sententia Casauboni, τοῖς γερανοῖς substituentis Γερμανοῦς. Quamquam vulgata lectio nihil absurdi contineat, ut ut novum spectaculi genus esse videatur. Præcedit enim apud Xiphilinum: πολλὰ καὶ θαυμαστὰ ἐποίησε.

Dedit et navale prælium] Omnino Xiphilinum adi: qui simulacra ista præliorum a fictitiis Corcyrensibus et Corinthiis, itemque a Syracusanis et Atheniensibus exhibita tradit.

CAP. 8. *Quinque millia omne genus ferarum*] Amphitheatrum, quod Titus ædificandum curavit, Breviarium Dionis appellat τὸ θέατρον τὸ κυνηγετικόν, id est, Theatrum venatorium, quod venationum causa exstructum esset; ut et thermas βαλανεῖον: in quo pro quinque millibus ferarum a Tranquillo scriptarum, referuntur novem millia. *Turneb.* Sic *Torrentius* quoque. 'Dionis,' inquit, 'compendium, impudentius, novem millia ponit.' At non ferarum modo, sicuti *Tranquillus*, sed et pecorum, βοτῶν, in ampliore illo numero Compendium Dionis meminit. Verba: ἄλλα τε ἐς ἐνακισχίλια καὶ βοτὰ καὶ θηρία ἀπεσφάγη. Non igitur absurdum hoc quaecumque narrationis dissidium.

Primus præterita omnia uno confirmavit edicto] Edicti hujus meminit et *Dio.* Habes ejusdem plane argumenti edictum divi Nervæ libro decimo

epistolarum *Plinii.* Titi enim exemplum plerique deinceps principum imitati. De patre suo M. Antonino philosopho testatur *Commodus* apud *Modestinum* Jurisconsultum. 'Ὁ θεῖο-τατος, inquit, πατήρ μου παρελθὼν εὐ-θὺς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, διατάγματι τὰς ὑπαρχούσας τιμὰς καὶ ἀτελείας ἐβεβαίωσεν. *Casaub.*

AMICI, DIEM PERDIDI] *Themistius* oratione sexta: Τίτου τοῦ γενναίου τὸ λαμπρὸν καὶ μέγα ἐκείνο ῥῆμα, ὅτι Τήμερον οὐκ ἐβασίλευσα: οὐδὲν γὰρ εὐ ἐποίησα. Meminit idem *Themistius* et alibi. Atque hoc vere χρυσοῦν ἔπος Titi, Imperatores sunt imitati principio constitutionis de patrimonialibus rei dom. 'Prope est ut beneficium accepisse credamus, quotiens offertur nobis causa præstandi: et diem periisse procul dubio suspicemur, quem nostri numinis munificentia non illustrat.' Alluserunt et alii multi; ut *Leo* Augustus in constitutione quadam de Imperatoris officio disserens. Et *Radevicus*, de gestis *Friderici* I. l. I. c. 14. 'Nullos sibi dies otiosos transire passus est: eos se ratus perdidisse, in quibus non aliquid de utilitatibus imperii disposuisset.' *Idem.*

Proposito gladiatorio munere] Sic 'proposito millies HS.' *Tib.* cap. 68. *Torrent.*

Et ut quæ vellent, peterent, ultro adhortatus est] *Plinius* in *Panegy.* de *Trajani* liberalitate: 'Impetratum est quod postulabatur, oblatum quod non postulabatur: institit ultro, et ut concupisceremus admonuit.' *Casaub.*

Studium armorum Threcum] Contra *Domitianus* mirmillonibus favebat, c. 10. *Caius* etiam *Threcibus*, capite 30. *Studium*] Hoc est, favorem. Spectatores ludorum in partes diducebantur, et magno studio huic generi pugnantium favebant aut illi. Sic in *Circo* alius in *Venetum* pannum, alius in *Prasinum* pronus: in *Amphitheatro* hic in *Thracum* arma-

turam, alius in Mirmillonum, aut Secutorum. Unde factiosa illa nomina, ut spectatorum alii dicerentur Venetiani, alii Prasiani: item Parmularii (qui parmæ, hoc est, Thracibus, ea armatura uti solitis, favebant, qualem hoc loco Noster Titum facit) iteinque Secutorii, &c. Hæc studia sua, gestu, exultatione, metu, clamore, sponsonibus etiam, indicabant, et quisque suos vincere jure vel injuria volebant; atque fraude adeo nonnunquam vel imperio rem eo trahabant. *Bern.*

Ut fautor, cavillatus est] 'Cavillatus est,' id est, cavillatione et derisione prosecutus est, inquit Beroaldus. At Sabellicus: 'Cavillatus est,' tempestivo cavillo studium dissimulavit suum. Hæc expositiones minime concordant. Nam si fautor erat, quomodo derisione prosecutus est? quod Philippus ait. Sin dissimulabat, ut Sabellicus inquit, quomodo ut fautor cavillatus est? Unde fortassis ita legendum: *Sæpe cum populo et voce et gestu, ut non fautor, cavillatus est.* Atque ita egregie procederet sensus ac dissimulatio, quam innuit Sabellicus. Quasi dicat Tranquillus: Fautor erat Titus Threcum, sed dissimulabat. Ergo una cum populo et voce et gestu eos cavillatus est, ut non fautor: majestate tamen salva, nec minus æquitate. Lector, si melius quid reperiat, id sequatur. *Glareanus.*

Nec minus æquitate] Sensus est: Quamvis Titus favere videretur, et studere his gladiatoribus, qui Threces dicuntur, tamen æquus erat judex, et ex æquitate palmam dabat victori.

Nomnunquam in thermis suis, admissa plebe, lavit] Lampridius in Alexandro Severo: 'Thermis et suis et veterum frequenter cum populo usus est, et æstate maxime, balneari veste ad palatium revertens: hoc solum imperatorium habens, quod lacernam cocci-neam accipiebat.' *Casaub.*

Conflagratio Vesevi montis] Memorabilis hujus incendii multi meminere, Eusebius, Dio apud Xiphilinum, Plinius junior, Josephus, Martialis. Simile ejusdem montis incendium accidit anno Christi CCCCLXXIII. Marcellinus Comes: INDICTIONE X. Marciano et Festo Coss. 'Vesuvius mons Campaniæ torridus, intestinis ignibus æstuans, exusta vomuit viscera, nocturnisque in die tenebris omnem Europæ faciem minuto contexit pulvere. Hujus metuendi memoriam cineris Byzantii annue celebrant VIII. Idus Novembris.' Hodie periiit illius cultus instauratio ex Menologiis Græcorum. *Jos. Scaliger.*

Et incendium Romæ, per triduum, totidemque noctes] Tito ad visendam calamitatem Campaniæ profecto, multa Romæ conflagraverunt. Nam Serapidis ac Isidis fana, Septa, templum Neptuni, balneum Agrippæ, Pantheon, diribitorium, theatrum Balbi, scena Pompeii, Octaviana ædificia una cum libris, templum Jovis Capitolini, cum proximis templis igni consumpta sunt. *Xiphilinus e Dione.*

Pestilentia] De hac Eusebius sic: 'Lues ingens Romæ facta, ita ut per multos dies in ephemeridem decem millia ferme mortuorum hominum referrentur.' *Beroald.* Quæ quidem Ephemeris a Libitinariis conficiebatur, et 'ratio Libitinæ' a Suetonio Ner. c. 39. dicitur. Locum vero, quem ex Eusebio Beroaldus laudat, non in Titii rebus, sed Vespasiani, apud Eusebium reperias.

Sorte duxit] Cur 'sorte' Romani in deferendis hujusmodi muniis usi, Tacitus Hist. iv. 8. causam hanc adducit: 'ne ambitioni aut inimicitiiis (inter competitores) locus foret.' *Bern.*

Vesevo] Cod. Salmas. *Vesuvio.* At Virgilius: 'Vicina Vesevo Ora jugo.'

Nihil nisi sibi publice perisse testatus]

Trajectio: nam 'publice' jungi cum 'testatus' debet. Sic membranæ. 'H σβνραξίς, ' nihil nisi sibi publice perisse testatus.' Titi hanc vocem imitati sunt Imperatores Theodos. et Valent. AA. in constitutione de indulgentiis reliquorum: ' Nobis perit deterior possessor effectus, nobis proficit non gravatus.' *Casaub.*

Cuncta prætoriorum suorum ornamenta] Adspice quæ notantur ad locum in Augusto c. 72. 'Ampla et operosa prætoria gravabatur.'

Delatores mandatoresque] 'Mandare' est gerendum aliquid alicui committere. Hinc mandatores dupliciter fere accipiuntur apud Jurisconsultos, et hi videlicet quorum mandato pecunia alicui creditur, (nec quicquam a fidejussoribus differunt, nisi quod illi tanquam auctores præcedunt, fidejussores vero sequuntur) et hi qui delatores instruunt subornantque ad accusandum. Quare ut pari sunt turpitudine, ita parem quoque pœnam detecta calumnia merentur. sic enim Callistratus l. II. de jure fisci. Differt tamen a mandatore exhortator aut instigator tantum, quod Papinianus respondit lib. xx. de his qui not. infamia. Auctorem ergo fieri necesse est, ut mandatoris nomine quis puniatur. Male autem qui *amandatores*, aut *emendatores* hic legunt. *Torrent.*

Traductos] Veluti per ignominiam: hoc enim significat traducere, quod Græci dicunt παραδειγματίζουσι. Unde in Evangelio scriptum est: 'Et nolens eam traducere, voluit occulte eam dimittere.' Papinius: 'In summa nempe ego sum qui traducor.' Et a Martiale dictum: 'Rideris, multoque magis traduceris, Afer.' Seneca quoque in hoc significato sic inquit in decimo septimo Epistolarum: 'Volo luxuriam objurgari, libidinem traduci.' *Beroald.*

Per Amphitheatri harenam] Ob hoc dixisse videtur Epigrammaticus Po-

ëta: 'nec cepit arena nocentes, Et delator habet quod dabat exilium.' *J. Lipsius.*

Subjici in servos, ac venire] Illud 'subjici in servos,' sic interpretor, ut hastæ subjecti pro mancipiis vendantur. Juvenal. Sat. tertia: 'Et præbere caput domina venale sub hasta.' *Torrent.*

Partim in asperrimas insularum avehi] Vide quæ scribuntur libro primo ad c. 66.

De eadem re pluribus legibus agi] Multa sunt inventa legum diverticula et vafritiæ: ut si actionem intendero adversario secundum formulam legis Aquiliæ, et ille absolvatur, tunc alterius legis actionem mihi competere dicam, ut ita infelix reus divexetur. Ad hæc vaframenta calumniasque tollendas, noluit Titus ut de eadem re actio fieret pluribus legibus, sed una tantum lege competeret. *Beroald.*

Defunctorum statu] Status personarum conditionem significat, secundum quam alii ingenui sunt, alii libertini, alii servi. Crebræ hic delatorum calumniæ cum lucro. Nam liberos in servitutem, ingenuos in libertinitatem trahebant, bono fisci et suo. Status autem conditio mutata mutat etiam hæreditatem. Itaque defunctis quoque movebant controversiam status. *Bern.*

Ultra certos annos] Hinc titulus ille Codicis Justiniani, Ne de statu defunct. post quinquennium quæretur. Sed et Capitolin. de M. Antonino, 'De statu (inquit) defunctorum intra quinquennium quæri jussit.' *Torrent.*

CAP. 9. Puras servuret manus] Sic Horatius libri primi Sat. tertia: 'at bene si quis, Et vixit puris manibus.' Nec dissimile illud Plinii, libri decimi octavi capite tertio, 'Honestis manibus omnia lætius proveniunt.' Loquitur enim de agricultura, in qua cultorum innocentia felicius agitur.

At quanto ea magis in Pontifice requiritur? Sancte igitur Titus, nam Dii (quod in Alcibiade docet Plato) integritate animorum et precibus placantur. Eleganter etiam Horatius libri tertii Odarum 23. ‘Immunis aram si tetigit manus,’ &c. *Idem*.

Duos patricii, &c.] Ita ‘Cæsar, si quæ cogitarentur gravius adversus se, inhibere maluit quam vindicare.’ Sueton. Cæs. c. 75. Ratio facti: nam ‘ipsa facilitate veniæ animos sontium in posterum conciliamus.’ *Bern.*

Oblata sibi ornamenta pugnantium] Ornamentum est *σκευή* quam Græci vocant. Sic *σκευή* ‘*Ἡρακλέους* dicitur, quicquid prodituro in scenam assumendum, ut Hercules personam agat; puta, leonina pellis, clava, pharetra, et cætera omnia id genus. Latini ornamenta vocant, ut ex Festo, Seneca, et Suetonio recte animadversum viris eruditis. Seneca in Epistola XLVIII. ‘subornare’ pro armis instruere. Nihil igitur mutandum. In codice tamen Viterb. et Cujaciano, *ferramenta* scriptum, non *ornamenta*. Casaub. Victor ‘mirmillonum gladios’ exponit. Quos editoris mos exhibere, ut periculum faceret satisse essent acuti. Ornare autem eleganter dixerunt veteres pro instruere. Sic ‘ornati asini’ apud Catonem de re rustica, ‘ornata jumenta’ apud Ulpianum lege trigesima octava de Ædilit. edicto, ‘ornata provincia,’ et ‘ornare provinciam’ apud Suetonium Cæsare, capite decimo octavo. *Torrent. Ferramenta* Cod. Salm. tuetur.

Inspicienda porrexit] Aurelius Victor: ‘Se utrumque assidere jussit, petitoque ex industria gladiatoris quorum pugna visēbantur gladio, quasi ad explorandam aciem, uni atque alteri committere.’

Seponere] Seponere alias est removere, procul ponere. Ut Propert. l. i. eleg. ‘sepositus fons.’ Hic autem peculiariter est, honesta aliqua negotii

specie quasi relegare, adeoque paullo minus quam in exilium mittere. *Bern.*

CAP. 10. *Morte præventus est*] Observavi diligenter apud Philostratum de morte Titi aliter tradi, quam memoret Tranquillus, et reliqui prodiderint. Is enim scribit in sexto de vita Apollonii: ‘Titum ab Apollonio admonitum ut ab his sibi caveret qui essent propinquissimi; necatumque esse eum a Domitiano, veneno leporis marini propinato.’ Est enim lepus marinus venenum aliis in potu aut in cibo datus; aliis etiam visus. Siquidem gravidæ, si aspexerint leporem marinum, nauseant; ac deinde abortum faciunt. *Beroald.*

Hostia aufugerat] Sic Cæs. capite 59. Vide Galb. 18.

Tempestate serena tonuerat] Hoc alii pro læto felicique auspicio observaverunt, sicut indicat illud Ennianum: ‘Cum tonuit lævum bene tempestate serena.’ Unde ait Cicero: ‘Quædam nobis videntur adversa, quæ Græcis et barbaris bona existimantur: cum alii aliter observent signa.’

Tempestate serena] Idem de Cæsaris morte Virgil. l. Georg. ‘Non alias cælo ceciderunt plura sereno Fulgura.’ Horat. lib. l. Od. 34. ‘Plerumque per purum tonantes Egredietur equos, volucrumque currum.’ Sup. Aug. c. 95. *Torrent.*

Ad primam mansionem] Ubi primo pernoctavit. Aug. capite 78. ‘in proximo cujuscunque domesticorum cœnaculo manebat.’ Ibidem capite 74. ‘Ipse scribit invitasse se quendam, in cujus villa maneret,’ id est, cubaret aut pernoctaret.

Dimotis plagulis] ‘Plagæ (inquit Nonius) grande tegmen linteum, quam lecticariam sindonem dicimus.’ Hinc igitur plagulæ non totum illud lecticæ tegmen, sed quibus fenestra lecticæ obtegeretur. Quo vocabulo usus est etiam Livius lib. IX. ubi de luxu ex Asia Romam advecto conqueritur. *Torrent. Dimotis pallulis* in

juratissimis antiquitatis libris reperi. Quidni enim vela obducta lecticæ pallulæ vocari queant? Quod ita a me affirmatur, ut tamen *plagulis* de suo jure nullam controversiam faciam, ne momenti actionem mihi intendant, et a Prætoꝛe restitui petant, si a me dejiciantur. *Turneb. Pallulus* defendit *Cod. Salmas.*

Quidam opinantur, &c.] Alii putant (quibus ego assentior) quod Domitianum, a quo sibi certo sciebat insidias parari, non interfecisset, sed id ab eo pati maluisset; et quod traderet imperium Romanum tali viro, qualem eum fuisse referemus. Dio Cas-
sius.

CAP. 11. *Excessit in eadem, qua pater, villa*] Periiit conjectus in arcem ligneam nive oppletam, si Dioni credimus. Aliter Tzetzes: esu leporis marini: Τίτος δὲ θνήσκει βεβρωκῶς λαγῶν τῶν θαλασσίων. Unde Græculus hæc tam discrepantia a Dione et aliis? Plutarchus in balneo extinctum fuisse, in libro ἑγχεινῶν παραγγελμάτων. Stulti Judæi, muscam in ejus cerebrum ingressam, unde σφακελισθεὶς perierit. Quæ sunt portenta Judaica. *Josephus Scaliger.*

Villa] Cutylias accipe, ac Reatina rura in Sabinis, ubi mortuum Vespasianum patrem, tradit in eo Noster c. 24. *Bern.*

Non secus atque in domestico luctu mærentibus publice cunctis] Et istud videntur Græci de Suetonio vertisse, quem etiam Entropius est imitatus. Cedrenus, vel is potius unde habet

Cedrenus: Τσοῦτος θρήνος ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ Τίτου κατέσχε τὴν Ῥώμην, ὡς ἐν χρόνῳ πολλῷ τοῦτον ἀπομνημονεύοντες, καὶ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ ἀναλογιζόμενοι, δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους κλαίειν, ὥσπερ οἰκείῳ πάθει κατεχόμενος ἕκαστος. Quam bene assecuti sint Græculi isti mentem Suetonii, qui valent judicio, satis intelligunt. *Casaub.*

Senatus prius quam edicto convocaretur, ad curiam cucurrit] Simile huic est quod de populo Romano observat Tacitus, audita morte Germanici ultro illum sibi indixisse justitium. Annalium lib. II. 'Hos vulgi sermones audita mors adeo incendit, ut ante edictum magistratum, ante Senatusconsultum, sumto justitio descenderent fora, clauderentur domus.' *Idem.*

Cucurrit] In Palatinis Codd. esse *concurrit* monet Gruterus: quod haud dubie rectius est. Nam cucurrisse Senatores, quis credat? Concurrere autem, ut et confluere, Romane loquentes etiam de iis usurpant qui βάδην, eundo, conveniunt frequentes. *Bern.*

Tantas mortuo gratias egit] Entropius libro VII. 'Tantus luctus eo mortuo publicus fuit, ut omnes tanquam in propria doluerint orbitate. Senatus, obitu ipsius circa vesperam nuntiato, nocte irrupit in curiam, et tantas ei mortuo gratias laudesque congegisset, quantas nec vivo unquam egerat, nec præsentis. Inter divos relatus est.'

T. FLAV. DOMITIANUS
AUGUSTUS.



Erexit urbem, sed fatigat erectam
Gens Flaviorum. Meta criminum, finis
Immanitatis, lætiora portendi,
Cum nil furori restat, ultimus spondet.

J. Schildius.

CAP. 1. *Honorem*] Consulatus scilicet, quem per duos novissimos anni menses gessit. Vespas. cap. 4. *Torrent.*

Ad Malum Punicum] Declarat hoc P. Victor de regionibus urbis, cum ait, 'Malum Punicum, ad quod Domitianus dedicavit templum Minervæ Flavianæ, seu templum gentis Flaviæ, et erat domus ejus.' Quod dictum volui, ne quis malum Puni-

cum insigne domus illius fuisse existimet. Fuit autem regione Urbis VI. Quid hujus Not. restat, vid. ad pag. 959. *Idem.*

Poëma Neronis] Ut hunc Claudium Pollionem, sic Afranium Quinctilianum, vel (ut alii volunt) Quinctianum, probroso carmine diffamavit Nero. Auctor Tacit. l. Ann. xv. Hinc itaque Juven. versum intelligimus e Sat. IV. 'improbiior Satyram seri-

bente cinædo.' Neronem enim significat, qui molles, ipse mollior ac nequior, carminibus suis perstrinxerat. *Idem.*

Apud Ædituum] Ædituus significatur ille, qui præest tuendis ædibus: veteres æditimum appellaverunt. Lucretius pro ædituis, ædituentes appellat. *Beroald.*

Isiaci celatus habitu, inter sacrificulos vanæ superstitionis] Sic nimirum et M. Volusius, Ædilis plebis, proscriptus a III. viris, Isiaci habitu per itinera viasque publicas stipem petens, evasit. Appian. Bellor. Civilium IV. et Valerius Maximus lib. VII. cap. 3. Quem vero Isiaci habitum hic Suetonius vocat, Tacit. 'lineum amictum' appellat, ut 'linream religiosamque vestem' ipse etiam Suetonius Tiber. capite §6. et Oth. capite decimo secundo. Eleganter etiam Tibull. libro primo Elegia III. 'Ut mea votivas persolvens Delia voces Ante sacras lino tecta fores sedeat.' Sed et Juvenal. Sat. VI. Isiacorum gregem linigerum pariter et calvum vocat; ab amictu nempe linigerum; calvum, quod et caput raderent. Ortum id vero ex Orphei, et Pythagoræ disciplina, qui lanea omnia in rebus divinis, ut impura et profana, dampabant. Qua de re in defensione sua Apollonius apud Philostratum lib. VIII. capite 3. Cui addere poteris Plinium lib. XIX. cap. 1. et Plutarchum de Iside et Osiride. *Torrent.*

Ælio Lamiæ nuptam] Hunc post interfecit. Inf. cap. 10. Juvenalis extrema Satyra IV. *Idem.*

CAP. 2. *Expeditionem quoque in Galliam, Germaniasque]* Adi Josephum, qui plenis velis laudat Domitiani hoc inceptum, 'Ἀλώσεως libro septimo, capite 11. *Casaub.*

Germanias] De hac Domitiani adhuc pueri expeditione Germanica sentire videtur Silius, cum ait in tertio Punicorum: 'At puer auricom-

præformidate Batavo.' Germanias ideo pluraliter protulit, quia et superior et inferior Germania est. *Beroald.*

Conditionis] Quæ privata adhuc erat: ut ætatem ad belli consilia, conditionem ad officia temere distributa referas. *Sabell.*

Equo albo comitatus est] 'Ἐπὶ κέλῃτος vertit Zonaras. Nec male Zonaræ interpre sequum singularem exponit; nam et navigia quædam actuaria, quod uno tantum remo agantur, seu remorum ordine potius, Græci κέλῃτας vocant, celoces Gellius. *Torrent.* Vide quæ notantur ad illud Tib. c. 6. 'funali equo.'

Nonnisi unum ordinarium gessit] Ætate Imperatorum annus in multos dividebatur Consules; sed soli, qui anni initio inibant honorem, ordinarii censebantur, honoratiorisque erant. Seneca, 'Consulem me fecit, sed non ordinarium.' Id a Dione lib. XLIII. etiam scribitur. *Turneb.*

Simulavit et ipse mire modestium, in primisque Poëticæ studium] De poëtica Domitiani idem Tacitus: at Fabius et Plinius mire laudant. *Casaub.* Pertinent huc elegantes Valerii Flacci ex opere primo Argonautic. versus, varie a Criticorum ingenii emaculati. *Torrent.*

Vologesus] Hic ille est, qui sub initium Imperii Vespasiano pollicitus est quadraginta sagittariorum millia. Vesp. c. 6.

Adversus Alanos] Alani populi sunt Scythiæ Europææ, juxta quos sunt Toxolani: autor Plinius in IV. Refert Ammianus Marcellinus, Alanos appellari quos prisci Massagetæ dixerunt: ab eodem Alani Europæi cognominantur. Martialis: 'Nec te Sarmatico transit Alanus equo.' Alani, ut docet Eusebius in VI. Præparationis Evangelicæ, carnibus aluntur, panem non esitant. *Beroald.*

CAP. 3. *Inter initia principatus, quotidianie secretum sibi horarium sumere sole-*

bat] Ut hæc lectio est, videtur Domitianus consuetudine captandi secretum istud horarium per initia tantum principatus esse usus: postea mutasse morem: Contrarium tamen suadet Plinius in Panegyrico, cum ait: ‘non adire quisquam, non alloqui audebat, tenebras semper secretumque captantem.’ Sed falluntur qui Plinianum locum superiorem cum isto Suetonii comparant: nam illud secretum de quo Plinius, diversum est ab isto horario. Ille ἀπλῶς de moribus Domitiani loquitur: hic de primis illius gestis post assumptum imperium: clarum hoc vel ex voce ‘deinde,’ quæ statim subjicitur. *Casaub.* Codex Salmas. *inter vitia principatus.*

Muscas capture, ac stylo præacuto configere] Et animi quidem, sed et corporis fortasse vitium ad hoc insanix genus Domitianum adegit. Nam Hippocrates, inter alia indicia hominis quem atra bilis vexat, hoc quoque recenset, et muscas eum captare scribit. Locus est in libro de internis affectionibus. *Casaub.*

Ex qua in secundo suo consulatu filium tulerat] Hunc infantulum mortuum in Divos relatum, et immortalitate donatum fuisse, ex argenteo Domitiæ denario intelligimus, in cuius altera parte puerulus nudus quasi supra cælum collocatus videtur. *F. Ursinus.*

Alteroque anno consulaverat ut AUGUSTAM] Quamvis uxores Augustorum Augustas vocari ratio postulat, tamen hoc decreto Senatus fiebat. Capitolinus in Antonino Pio: ‘Uxorem Faustinam Augustam appellari a Senatu permisit.’ Alioqui mos erat non solas Augustas appellare uxores Imperatorum, quum filix, sorores, et nurus quoque, et socrus Augustorum ita vocarentur, ut in inscriptione: DIVAE. MARCIANAE. AVG. SORORI Item: DIVAE. MATIDIAE. AVG. FIL. AVG. Claudiano mos est socrus, filias et neptes Augustorum reginas voca-

re: Repudiatam uxorem suam Domitiam Longinam intra breve tempus reduxit: in cuius rei gratiam nummi cusi sunt: DOMITIA. AVGVSTA. IMP. DOMIT. CONCORDIA. AVGVST. Item: ΔΟΜΙΤΙΑ. ΔΟΝΓΕΙΝΑ. ΞΕΒΑΣΤΗ. *Jos. Scal.*

CAP. 4. *Sollemnes bigarum quadrigarumque cursus]* ‘Sollemnes’ vocat, sine quibus Circenses nulli peragerentur. *Torrent.*

Atque in Amphitheatro navale quoque] Neque hoc explicant commentatores, quo pacto prælium navale in Amphitheatro representari potuerit. Pudet alios fateri ignorantiam. Sed id est parum ingenii hominis, et diffidentis sibi in aliis. *Glareanus.* Hoc spectaculi genus quomodo in Amphitheatro representari potuerit, in Tito docet e Dione Xiphilinus. Verba ipsa subjeci: Τὸ γὰρ θέατρον αὐτὸ ἐκεῖνο ὕδατος ἐξαίφνης πληρώσας, εἰσήγαγε μὲν καὶ ἵππους καὶ ταύρους καὶ ἄλλα τινὰ χειροῆθη δεδιδαγμένα πάνθ’ ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς, πράττειν καὶ ἐν τῷ ὑγρῷ. εἰσήγαγε δὲ καὶ ἀνθρώπους ἐπὶ πλοίων. καὶ οὗτοι μὲν ἐκεῖ ὡς οἱ μὲν Κερκυραῖοι, οἱ δὲ Κορίνθιοι ὄντες, ἐναυμάχισαν. Ait, derepente immissis aquis impleto theatro, naumachiam quandam exhibitam fuisse. Θέατρον autem ibi pro Amphitheatro accipiendum. Nam in dedicatione Amphitheatri tale quid Titus populo præbuit. Et sic a Xylandro quoque vertebatur. Quod perperam ab emendatore Xylandri postea sollicitatum.

Et noctibus ad lychnuchos] Noctibus et spectacula et convivia sæpius exhiberi solita a Domitiano. Xiphilinus: δείπνον σφίσι δημοσίᾳ διὰ πάσης τῆς νυκτὸς παρέσχε· πολλάκις δὲ καὶ τοὺς ἀγῶνας νύκτωρ ἐποίει. Idem paulo ante narraverat, noctu Domitianum sylvanos vino manantes multis locis populo exhibuisse: οἶνόν τε σφίσι πολλαχῆ βέοντα νυκτὸς παρέσχεν. *Casaub.* Vide Cæs. cap. 37. Calig. c. 18

‘quondam etiam et nocturnos (ludos) accensis tota urbe luminibus.’

Nec virorum modo pugnās, sed et fæminarum] Discite, et credite priscis, non in caveam solum fæminas venisse, sed in arenam. Testatur Juvenalis Sat. vi. Staius de iisdem ludis, de quibus hic Suetonius: ‘Stat sexus rudis insciusque ferri, Et pugnas capit improbus viriles, Credas ad Tanaim ferunq̄ue Phasim Thermodontiacas calere turmas.’ Adeoque id verum et vulgatum, ut Severo imperante, cavendum SC. fuerit, μηκέτι μηδεμλαν γυναικα μονομαχεϊν, non ultra fæminam ullam ad gladium depugnare, ait in Severo Xiphilinus. Quin et Tacitus in rebus Neronis: ‘fæminarum illustrium Senatorumque plures per arenam fœdati sunt.’ Lipsius.

Quæstoriiis muneribus] Ludis et spectaculis quæ per Quæstoret exhiberi solebant: nam, ut inquit Tacitus, ‘institutum fuit a Claudio principe, ut spectaculum gladiatorum per omnes annos celebraretur pecunia eorum, qui quæsturam adipiscerentur.’

E suo ludo] Ex gladiatorio Imperatoris ludo, ubi familiæ gladiatoriæ erudiebantur. Itidem Plinius in undecimo mentionem facit de ludo gladiatorio Imperatoris Caligulæ, cum ait: ‘Thraci enim studioso in Caii Cæsaris ludo notum est dextram fuisse proceriorem.’ Beroald.

Aulico apparatu] Non vulgari, quo alii a lanistis accersiti, sed aliquanto exquisitiore, ut ex aula principis producti videri possent. Sabell.

Circumstructo] ‘Circumstructum’ intelligo, in cuius circuitu sedilia extracta fuerint, undespectari pugna posset. sic enim Aug. cap. 43. Ut fortassis hæ porticus fuerint, quas inter Domitiani opera enumerat Eutropius, uti naumachiam cap. sequenti Sueton. Torrent. Tacitus loco simili Annalium xii. ‘Lacu in ipso

navale prælium adornatur, ut quondam Augustus structo cis Tiberim stagno.’

Perspectavit] Sic ut Aug. c. 98. ‘quinquennale certamen gymnicum, honori suo institutum, perspectavit.’

Fecit et ludos seculares: computata ratione temporum ab anno, non quo Claudius proxime, sed quo olim Augustus ediderat] Quam recte hæc Tranquillus scripserit, haud satis scio. Siquidem Domit. Imp. nec Augusti nec Claudii secularium, quum ipse eos celebrasset, rationem habuit. Non Claudii, quia vix xl. ab ejus ludis annus exactus erat: non Augusti, quia sex annos anticipavit. Eos enim non dcccxli. sed dcccxlvi. ad Augusti summam edere debuisset. Quod qua ratione fecerit, haud equidem scio. Tacitus libro xi. se hanc causam reddidisse scribit, ubi ita ait: ‘Utrinque principis (et Claudii et Domitiani) rationes prætermitto, satis narratas libris, quibus imperatoris Domitiani res composui.’ Ego autem existimarem, Domitianum ipsum ludos seculares a numero decennii septenario, in quo prius celebrabantur, tanquam parum apto, ad primum ejus decadis, Livianam forte et Antiatis annorum summam in hac duntaxat re sequutus, redigere voluisse, in qua ex antiqua consuetudine ludos seculares referri oportebat: et ita aliqua ratione Augusti ordinem est sequutus, potius quam Claudii, non quidem ratione numeri, sed annorum decadis. Onuph. Parvin.

Centum missus] De missibus ad c. 21. Claud. Salmasius.

A septenis spatiis ad quina corripuit] Peractis septem spatiis, palma victori dabatur. Unde ait Seneca libro quarto Epistolarum moralium: ‘Agitatorum lætitia, cum septimo spatio palmæ appropinquant.’ Et ad hunc numerum alludens Lactantius, sic scribit libro septimo Institutionum Divinarum: ‘Quoniam decursis pro-

positi operis septem spatiis, ad metam provecti sumus.' Propert. libro II. Eleg. 25. 'Aut prius infecto deposcit præmia cursu Septima quam metam triverit arte rota.' 'Corripuit' autem, id est, contraxit.

Instituit et quinquennale certamen, Capitolino Jovi, &c.] Factum anno U. C. DCCCXXXIX. Coss. Domitiano XII. et Ser. Cornelio Dolabella. vide Censorinum. Sed nemo plura de hoc agone quam Statius Papinius in Sylvio. Quem eximium Poëtam certum est in eo superatum esse, aliis contra eum coronatis, testis ipse, cum in carmine ad Claudiam uxorem, tum in epicedio patris. *Casaub.* Capitolinus Agon a Græcis passim vocatur *Καπιτώλια* et *Καπετώλια*. In nummo Domitiani legimus: ΚΑΠΕΤΩΛΙΩΝ ΣΕΒΑΣΤΩΝ. Vocatur autem 'lustrum' semper in veteribus inscriptionibus, ut in illa egregia, adducta ab Onuphrio Pavino: L. VALERIO. L. F. PVDENTI. HIC. CVM. ESSET. ANNO. RV. M. XIII. ROMA. CERTAMINE. IOVIS. CAPITOLINI. LVSTRO. SEXTO. CLARITATE. INGENI. CORONATVS. EST. INTER. POETAS. LATINOS. OMNIBVS. SENTENTIIS. IVDICVM. HVIC. PLEBS. VNIVERSA. HISCONIENSIVM. STATVAM. AERE. COLLATO. DECREVIT. In ea inscriptione manifesto 'lustrum' est Agon Capitolinus, celebratumque est illud lustrum anno a Christo CVI. Exstat Romæ luculenta stela ex portu Anconitano devecta, quæ tota pertinet ad hunc agonem. Et quamvis sit Græca, tamen pro lustro littera L. singularis apposita est. Etiam in numismatis Græcis nunc L. nunc Δ. pro lustro ponitur. *Jos. Scaliger.*

Plurimum quam nunc est, coronatorum] Sic 'ampliare numerum palmarum' Ner. c. 22.

Chorocitharistæ quoque et psilocitharistæ] De psilocitharistis et arte psilocitharistica, Athenæus libro XIV. Sic apud Græcos ψιλὴ κιθάρισις, cui adjungitur vocis melodia: ut in II.

Platonis de Legibus. *κιθάρισαι ψιλὴν* eleganter in secunda Historia Diosdori. *Casaub.* Chorocitharistæ vero plures sunt citharædi una modulantes, quod vocabuli ratio ostendit. *Torrent.*

Purpureaque amictus toga Germanica] Ut toga nihil aliud erat quam pallium rotundum, sic pallium Græcicum aliud nihil quam toga quadrata. Hinc 'togam Græcicam' Suetonius pro pallio Græco dixit. Ita enim optimus librorum, quem vidi, legit, pro *Germanica*, quod editiones nunc occupat. Frustra enim laborant in quaerenda illa Germanica purpura viri eruditissimi. Toga Græca purpurea est pallium purpureum Græcum. *Salmas.*

Cum effigie Jovis et Junonis] In corona aurea, quam gestabat Domitianus, visebantur effigies et simulacra Deorum Capitolinorum, qui sunt Jupiter, Juno, et Minerva. Erant enim hæc spectacula Jovi Capitolino dicata. *Beroald.*

Collegio Flavialium] Sacerdotum, quos ille patri, et Flaviæ genti consecravit. Papinius: 'Est hic, agnosco, minister Illius, æternæ modo qui sacraria genti Condidit, atque alio posuit sua sidera cælo.' Martialis: 'Templa Deis, mores populis, dedit otia ferro, Astra suis, cælo sidera, sarta Jovi.' *Sabell.*

Celebrabat et in Albano quotannis Quinquatria] 'In Albano' accipiendum ut, in Tusculano. Non enim Albanum montem intelligit: sed arcem ad ejus radices sitam. 'Albanum secessum' Tranquillus nominat c. 19. Dio fere, τὴν Ἀλβανὸν, vel τὸ Ἀλβανὸν χωρίον. Ulpianus ad Sabinum: 'Albanus fundus principalibus usibus deserviens.' *Casaub.*

Minervæ, cui collegium instituerat] Minervam, cujus etiam filius dici ac credi voluit, viderique ejus omnia consilio agere, præcipua veneratione Domitianus semper coluit. Quod non solum ejus ætatis historici, sed et

Quintilian. et Philoſtratus attēſtantur, nummi præterea plurimi, Deæ effigiem præferentes. Quare in Albano monte non ſolum Quinquatria annis ſingulis celebravit, ſed et collegium inſtituit. Quod inſigniter deſcribit Juvenal. Sat. II. tam liber, et verax, atque ubique ſui ſimilis, quam contra vani ac futiles Papinius et Martialis, quavis occasione turpiſſime adulantes. *Torrent.* Ter victor diſceſſit ex hoc certamine Papinius. In carmine ad uxorem, ‘ter me vidisti Albana ferentem Dona comes, ſanctoque indutum Cæſaris auro, Viſceribus complexa tuis, ſertisque dedisti Oscula anhela meis.’ *Casaub.*

Magiſterio fungeventur] Sup. Aug. c. 2. ‘Avus municipalib. magiſteriis,’ &c.

Superque oratorum ac poëtarum certamina] Inſcriptio, quam ex Onuphrio ſubjecimus, poteſt referri ad Quinquatria Albana: in queis erant oratorum et poëtarum certamina: L. SVRREDIO. L. F. CLV. FELICI. PROCVRATORI. AB. SCEN. THEAT. IMP. CAESAR. DOMITIAN. PRINCIP. CORONATO. CONTRA. OMNES. SCENICOS. Quod autem in ea inſcriptione dicitur coronatus contra omnes ſcnicos, manifeſto oſtendit, in commiſſione poëmatum hoc contigiſſe. Et qui ita coronati erant contra omnes, ſive poëtæ eſſent, ſive Hieronicæ, omnes illi dicebantur paradoxii. *Jos. Scaliger.*

Inter ſpectacula muneris, &c.] Hujus loci ſententia eſt, Domitianum, in ſpectaculo muneris gladiatorii, populo ibidem ſedenti epulum dediſſe. E Xiphilino. *Torrent.*

Septimontiali ſacro] Septimontium dies feſtus appellatur mense Decembri, qui dicitur in faſtis Agonalia, quod in ſeptem montibus fiunt ſacra, Palatio, Velia, Fagutali, Subura, Cermalò, Cælio, Oppio, Cæſpio. Hæc Feſtus. Varro diſſerens de feſtis, quæ in mensem Decembrem incidebant, ponit et inter ea Septimontium.

Delph. et Var. Clas.

Agonalia vero eodem mense erant propriè Idus Decembres, alia ab illis Agonalibus, quæ notant faſti mense Januario. Hoc tantum intereſt, quod Agonalia ſint ante Larentinalia: Varro vero Septimontium ponat poſt Larentinalia. De Septimontio habes et apud Tertullianum libro de Idololatria: ‘Etiam ſtrenæ captandæ, et Septimontium, et brumæ, et caræ cognationis honoraria exigenda omnia.’ Ex quibus apparet, non ſolum mense Decembri fuiſſe, quia is eſt brumæ mennis: ſed etiam circa finem ejus mennis fuiſſe, quia proximum ſit ſtrenæ exigendæ, quod fiebat Kalendis Januariis. *Jos. Scaliger.* Septimontium celebrant ob incluſum pomæriis ſeptimum collem, atque adeo ob Romam ſepticollem effectam. Plutarch.

Panariis] Panaria, tanquam capaciora atque honeſtiora Equiti et Senatui data, ut ſportellæ plebi. Similis locus Calig. c. 17. ‘panaria cum opſonio viritim diviſit.’ *Torrent.*

Quinquagenas tesseras] Alibi dictum de tesseris, quæ prout hoc vel illud inſcriptum continebant, ita raptorem ſui locupletabant. Aug. cap. 41. ‘tesserasque nummarias duplicavit.’

CAP. 5. Plurima et amplissima opera] Habes apud Eutropium et Eusebium in Chronico, multorum operum nomina, quæ partim Titus, partim Domitianus fecerunt; neque enim ſatis diſtincte ab auctoribus ſunt tradita. *Casaub.*

Novam autem excitavit ædem in Capitolio Custodi Jovi] Domitianus prima irruptione (Vitellianorum) apud ædituum occultatus, ſollertia liberti, lineo amictu turbæ ſacricolarum immixtus ignoratusque, apud Cornelium Primum paternum clientem, juxta Velabrum, delituit. Ac poſtiente rerum patre, diſjecto æditui contubernio, modicum ſacellum JOVI CONSERVATORI, aramque poſuit, ca-

Sueton.

5 U

susque suos in marmore expressit. Mox imperium adeptus, JOVI CUSTODI templum ingens, seque in sinu Dei sacravit. Tacitus.

Odeum] Ubi canebatur, ὠδεῖον. Ea vox apud Ciceronem et in historiis frequens. In Odeo Attici theatri Ægyptiorum regum statuas fuisse, Pausanias scripsit. Extra theatrum quoque loca dicata Musis eodem dicta nomine. Quale Athenis a Pericle destinatum Musicis certaminibus. Alexi quoque, et Plutarchus, Demosthenes, et Aristoteles in quarto Divinæ Philosophiæ, ὠδεῖον faciunt mentionem. Pausanias in Achaicis memoriæ prodidit, Herodæ Attici jussu atque impensis constructum pulcherrimum ὠδεῖον defunctæ uxoris monumentum. ὠδεῖον columnarum mentio fit in libro de formis dicendi, qui Theophrasto attribuitur. Λογείον sic ab Odeo distinguit Vitruvius, ut sit pulpiti pars in qua canerent ὠδεῖον: altera autem, in qua aut risum moverent aut censuram exercerent, aut vitæ nostræ putarent rationes. *Cæs. Scaliger.*

Naumachiam] Cujus adhuc aliqua creduntur extare vestigia post Sylvestri fanum, inter Flaminiam viam et Pincianum collem, vinetis cooperata. *Sabell.*

CAP. 6. *E cujus postea lapide maximus Circus est extractus*] Auctor tanti operis est Trajanus. Multa de hoc Circo Plinius in libro panegyrico. *Casaub.*

Cornelio Fusco præfecto cohortium prætorianarum] Juvenalis: 'Et qui vulturibus servabat viscera Dacis, Fuscus marmorea meditatatus prælia villa.' Martialis quoque ejus interitum eleganti deplorat carmine: 'Ille sacri lateris custos, Martisque togati.' *Sabell.*

De Sarmatis lauream modo Capitolino Jovi retulit] Clarum ex hoc loco errare doctissimos viros, qui triumphare et Jovi Capitolino lauream re-

ferre idem esse putant. Majus enim et longe dignius triumphum quam laureæ jus, quod etiam stante Rep. omnibus competiit, qui cæsis hostibus Imperatores salutati fuissent: sive illi res triumpho dignas gessissent, sive starent eorum facta intra gloriam triumphum. Præter hoc certissimum testimonium, sunt et alia non minus liquida. Lib. v. scribit Suetonius cap. 13. Neronem, ob Teridatis in urbem adventum, 'Imperatorem consalutatum, lauream in Capitolium latam.' Nemo tamen sanus triumphasse eum propterea dixerit. Antonium collegam Ciceronis ex bello Catilinario lauream reportasse quis nescit? Atqui triumphandi neque jus neque spem ullam habuisse Antonium certissimum est. M. quoque Tullium, præliis aliquot in Sicilia feliciter gestis, et imperatorem fuisse salutatum, et laurea fasces suos ornasse constat. Triumpho res dignas eum gessisse adeo non constabat, ut Catoni et Senatorum plerisque aliis absurde facere visus, qui triumphum peteret. *Casaub.*

Paulloque post, &c.] Papinius: 'Quæque tuas laurea volucris, Germanice, cursu, Fama vehit prægressa diem, tardumque sub astris Arcada, et in medio linquit Thaumantida cælo.'

Occisum Antonium vulgatum est] Quum autor hujus nuntii quæreretur, inventus est nemo: sed alter alterum allegabat. Tandem vero quia in plebem, veluti in vastum quoddam pelagus sermo referebatur, apparebatque nullum certum habuisse principium, subito hujusmodi fama prolapsa ceciderat: sed postea Domitiano cum exercitu ad bellum proficiscente, in ipsa via certus nuntius, et literæ de victoria adversus Antonium venerunt. Dies pugnæ idem fuerat, quo Romæ victoriam fama vulgaverat, ultra distantiam viginti millium stadiorum. Simile quid Ner.

cap. 1. *Beroald.*

CAP. 7. *Sportulas publicas sustulit*] Erogationes etiam, quæ in ordinem decurionum fiebant, sportulæ appellatæ fuere, de quibus Papinianus in L. Epurii tit. de Decur. ita scribit: 'Minores xxv. annis decuriones facti, sportulas decurionum accipiunt, sed interim suffragium inter cæteros ferre non possunt.' Quod etiam ex epist. Plinii ad Trajan. lib. x. clare patet. Sed et pecennias illas, quæ iudicibus vel viatoribus, id est, executoribus litium ac negotiorum pro salario dabantur, sportulas appellatas observamus. Apud nostrates quoque pecuniæ, quum in Ducali Cancellaria persolvuntur, sportulæ dicuntur a participantibus, qui a libellis et a secretis principi sunt. *Marc. Donat.*

Ad quatuor pristinas addidit] Cassiodorus colores quatuor totidem factionum in Circensibus fuisse memorat, propter quatuor anni tempora. Nam Prasinus, qui viridis est, virenti veri dicatus erat: Roseus, flammæ ætati: Venetus, nubilæ hiemi: Albus, pruinoso autumno. De coloribus harum quatuor factionum, et de toto studio aurigarum, scite scribit Sidonius Apollinaris.

Interdixit histrionibus scenam] Sup. Ner. capite 16. Plinius in Panegyrico hoc signat, quum ait, 'Pantomimos a malo principe fuisse sublatis.'

Castrari mares vetuit] Statius: 'Qui castæ Cereri diu negata Reddit jugera, sobriasque terras: Qui fortem vetat interire sexum.' Postquam hoc exiit edictum, solita peti venia a principe vel præside provinciæ, si quis vel se vel alium vellet evirare. Justinus Apologia secunda: Ἡδὴ τις τῶν ἡμετέρων βιβλίδιον ἀνέδωκεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Φήλικι ἡγεμονεύοντι, ἀξιῶν ἐπιτρέψαι ἰατρῷ τοὺς διδύμους αὐτοῦ ἀφελεῖν. ἄνευ γὰρ τῆς τοῦ ἡγεμόνος ἐπιτροπῆς τοῦτο πράττειν ἀπειρηθῆσαι οἱ ἐκεῖ ἰατροὶ ἔλεγον. *Casaub.* De hoc

sic Dionis epitome: 'Etsi Carinum amabat, quia tamen Titus exsectos dilexerat, vetuit in ejus contumeliam, ne quis in posterum intra fines Rom. Imperii castraretur.' Adde Martialem libro vi. Epigr. ii.

Apud mangones] Hi enim castrabant pueros: quo pluris venderent. Quod Martial. ostendit cum ait, 'Non puer avari sectus arte mangonis.' Ostendit et Quinctilian. lib. v. cap. 12. pulcherrima illa similitudine qua de mancipiorum negotiatoribus utitur, qui formæ puerorum excisa virilitate lenocinantur: ac postremo Ulpian. libro xxvii. ad legem Aquilianam his verbis: 'Si puerum quis castraverit, et pretiosorem fecerit, Vivianus scribit, cessare Aquilianam, sed injuriarum erit agendum, aut ex edicto Ædilium.' *Torrent.*

Existimans nimio vinearum studio negligi arva] Non solum in vita Apollonii lib. vi. meminit hujus rei Philostratus: quem locum laudat Beroaldus: sed uberius in vita Scopeliani sophistæ. Is est, qui totius Asiæ nomine legationem obiit ad Domitianum, deprecaturus edicti hujus executionem. In quo tanta fuit illius vel dexteritas vel felicitas, ut non solum colendi vineas impunitatem suis nactus sit, sed etiam necessitatem. Caussam latæ legis, quod ad Asiam provinciam attinet, aliam affert Philostratus: seditionem nempe sæpe ortas ex temulentia. Ideo servatum videtur sub Imperatoribus insequentibus, ut promiscui non esset juris vitem instituere, sed eorum tantum qui a principe veniam impetrassent. Vopiscus in Probo: 'Gallicis omnibus et Hispanis ac Britannis hic permisit, ut vites haberent vinumque conficerent.' Eutropius in eodem, 'Vineas Gallos et Pannonios habere permisit.' Quo loco ridicula est Pæanii appendix ad verba superiora, οὐπω πρότερον τοῦτο εἰδῶσι. Quasi ante Probum vineas colere

nescierint Galli. *Casaub.*

Ne quis in Italia novellaret] Hoc est, vites novellas (quo verbo aptissime usus est Virgil.) institueret. Male autem apud Eusebium Chronicis vetuisse scribitur Domitianus vites in urbe seri, pro in Italia. Neque infacete apud Philostratum Apollonius, intellecto Domitiani de vitibus edicto, 'At hic (inquit) præclarus Imperator, qui mares castrari vetuit, terram eunucham fecit.' Quod etiam citat Beroaldus, et Pauli Jurisconsulti locus l. vi. de impensis in rebus dotalibus factis, ubi 'novelleti' vocabulo, pro vinea recenter instituta utitur. Sed tamen 'oliveum' etiam ibi legitur. *Torrent.*

Geminari legionum castra prohibuit] Puto 'geminari' castra dici, non, ut censent interpretes, cum ex veteri more pro occasione fierent majora et minora: sed cum duæ legiones cœunt in unum locum, et castra una: quod semper experientia docuit esse periculosum. Fere enim 'secuta exercitus seditio, qui plerumque contemptatus frequentiam suam a disciplina desciscit,' ait Velleius verissime; et Dio quoque lib. XLIX. milites, inquit, πρὸς τὴν ὕψιν τοῦ πλήθους σφῶν θρασύνονται. Ideo seditionem parantes, aquilas, signa, castra jungebant, ut de legionibus Germanicis narrat Tacitus libro primo. Confirmant hanc interpretationem quæ statim sequuntur, de occasione legis hujus ferendæ. *Casaub.*

Ad signa deponi] Divinitus institutum est, quum milites publica sustinerentur annona, ex donativo, quod consequerentur, pars dimidia ipsis servaretur, ne inutiliter se absumerent, et depositi memores signa non desererent. Vegetius.

Addidit et quartum stipendium militi, aureos ternos] Locum corruptissimum. Vulgo sic emendant: *addidit et quartum stipendium militi ad aureos ternos*: et vere quidem quod ad sententiam.

Nam certum est, Domitianum, ad aureos ternos, quos accipiebant prius milites stipendii nomine, aureum unum addidisse, et sic militaris stipendii modum quaternis in mensem aureis statuisset. sed verba ipsa quomodo stabunt? Quartum stipendium addidisse ad aureos ternos? Mira sane locutio, pro, quartum aureum addidisse ad ternos. Quod enim dicunt, stipendium vocari aureum unum, quem menstruum merebant sub Augusto milites, alterum porro stipendium adjecisse Caligulam, alium deinde principem tertium, postremo quartum stipendium ad tria priora Domitianum; quis, rogo te, quis unquam sic locutus est? Ex numero quidem annorum stipendia sua numerabant milites: unde sena et vicena stipendia emeruisse quidam leguntur in veteribus monumentis. Sed ex aureorum numero plane novum et inauditum. Hoc enim modo quadraginta et octo stipendia anno uno meruisse poterat miles, tot enim aureos accipiebat. quod quam ridiculum sit, nemo non videt. Legendum in Suetonio puto: *addidit quartum stipendii militi in aureos ternos*: hoc est, addidit militi quartum aureum in ternos aureos stipendii, quod scilicet prius accipiebant. Addere quartum aureum in aureos ternos, proba et Latina locutio. Sic enim 'oleum in ignem addere:' et 'aquam in mare' dixit Ovidius. Possumus tamen etiam *stipendium* retinere, cum hac distinctione: *addidit et quartum, stipendium militi, in aureos ternos*, id est, quartum, subaudi aureum, addidit in aureos ternos, militi stipendium. atque hæc vera omnino est lectio. *Salmas.*

CAP. 8. *Ambitiosus Centumvirorum sententias rescidit*] De Centumviris Vespas. c. 10. Ambitiosus vero sententias vocat, non qua decet libertate latas, sed obsequio, favore, et gratia. Simile illud Ulpiani lib. IV.

de Decretis ab ord. faciendis, 'Ambitiosa decreta Decurionum rescindi debent.' Sic 'judex ambitiosus' apud Livium, 'ambitosæ et fucosæ amicitie' apud Ciceronem. *Torrent.*

Recuperatores] Ad Ner. c. 17. *Hottomann.*

Ne se persuasoriis assertionibus accommodarent, identidem admonuit] Codex idem Salmasii *perfusoriis*. Cujacium vero consule ad legem XIII. Dig. de excusationibus.

Nummarios judices] Causam nummariam, judiciumque nummarium vocant Jurisconsulti nostri, quando de pecunia disceptatur, sic enim Callistratum intelligo l. ult. Ne de statu defunctorum post quinque quæretur. Atqui contra Cicero Verr. v. nummarium appellat judicium, quod acceptis pecuniis agitur, ut nummarios quoque judices pro Cluentio, et lib. I. ad Attic. sordidos mercenariosque, qui nummis se corrumpi sinant, quales (ut Suetonius hoc loco tradit) Domitianus una cum assessoribus ac consiliariis suis notavit infamia. Sic nummarios quoque sacerdotes dixit Hieronymus, nummarium tribunal Seneca de Benef. I. c. 9. *Torrent.*

Cum suo quemque consilio] Consilium pro consiliariis et adessoribus, qui judicantibus soliti adesse; ut conjugium pro conjugue. *Casaub.*

Ædilem sordidum repetundarum accusandi] Sordes apud optimos quoque auctores etiam pro avaritia legimus. At Jurisconsulti manifestius pro pecuniaria corruptione accipiunt, cum alibi sæpe, tum lib. II. et lib. IX. de receptis ut arbitr. dicant, et lib. XV. de judiciis. De arbitrio nempe agitur sordibus corrupto, cujusve sordes manifestæ sint; item de judice cujus evidens vel gratia, vel inimicitia, vel sordes sint. 'Sordidum' ergo 'Ædilem' hic accipio, qui pecunia corruptus aliter officium exercuit, quam debuit, ut cap. sequenti, 'ne quid sordide facerent.' Et 'sordide e-

gisse tutorem' legimus apud Ulpian. lib. III. de suspectis tutoribus, qui per avaritiam pupillum defraudavit, et 'sordide Proconsulatum gerere' apud Plinium Epistolis. *Torrent.*

Suscepta morum correctione] Sic Tib. c. 42. 'in ipsa publicorum morum correctione.' Domitianus autem Cæsaris Dictatoris exemplo consulatum in annos decem et censuram perpetuam assumpsit. Dionis epitome. *Idem.*

Promiscue in Equite spectandi] Martialis: 'Edictum domini Deique nostri, Quo subsellia nostra certiora fiunt, Et puros Eques ordines recepit.' 'In Equite spectandi,' id est, in Equestribus, sive Equitum cuneis.

Scripta famosa] Vide Aug. c. 55.

Quod gesticulandi saltandique studio teneretur] Gesticulari est histrioniam exercere Suetonio. Sic in Nerone capite 42. 'Jocularia in defectionis duces carmina, lasciveque modulata, quæ vulgo innotuerunt, etiam gesticulatus est.' Id est, mimicis gestibus expressit. 'Demonstrare' vocat ejusdem Neronis c. 39. 'Atellanarum histrio in cantico quodam ita demonstraverat, ut bibentem natanquemque faceret.'

Probrovis fæminis] Easdem (ut puto) famosas vocat Tib. c. 35. sicut et Ulpian. lib. II. Ad SC. Tertullianum, et maxime quidem ob stuprum, aut lenocinium. Probrum enim in fæmina proprie stuprum est. Ut cum probrum Virginis Vestalis capite puniri, virum qui eam incestavisset verberibus necari lex jubet, de quo Festus in 'Probrum.' *Torrent.* Adde Catonis verba, de muliere: 'Si vinum bibit, si cum alieno viro probri quid fecit, condemuatur.' Gell. lib. X. c. 23.

Lege Scatinia] Hæc impudicitiam cõercebat, ut lex Julia stuprum et adulterium. Quanquam et Julia (si Justiniano credimus) eos puniebat

etiam qui cum masculis deliquissent. Qua de re Aug. c. 34. Pœna autem Scatinæ legis primum pecuniaria fuit, sub Christianis vero capitalis. lib. xxxi. Cod. de adult. Quinctilian. lib. iv. c. 2. 'Ingenuum stupravit, et stupratus se suspendit. Non tamen ideo stuprator capite, ut causa mortis, punietur, sed x. millia, quæ pœna stupratori constituta est, dabit.' Similis locus lib. vii. capite 4. Meminere ejusdem legis Cic. Philipp. iii. Cœlius ad Cicer. epist. Fam. lib. viii. Juvenalis Sat. ii. Terullian. de monogamia, et Prudentius hymno in Romanum Martyrem. Sunt qui Scantiniam vocatam velint, a C. Scantio Tr. pleb. stupri in Marcelli filium commissi damnato, de quo Valer. Max. libri vi. cap. 1. *Torrent.*

Mox Corneliam] Plinius lib. iv. epist. 11. 'Quum Corneliam Maximillam Vestalem defodere vivam concupisset, ut qui illustrari seculum suum ejusmodi exemplo arbitraretur, Pontificis maximi jure, seu potius immanitate tyranni, licentia domini, reliquos Pontifices non in regiam, sed in Albanam villam convocavit.' Præter Corneliam vero, tres alias sub Domitiano damnatas fuisse, etiam Euseb. Chronicis refert. Cui adde Plutarchum Probl. Rom. Quæst. lxxxiii. *Idem.*

Virginem maximam] Virgo maxima dicitur præfecta, et princeps reliquarum Vestalium: qualis hodie Abbatissa nuncupatur. Hinc non absurde apud Plinium pro 'Corneliam Maximillam Vestalem,' legi posset Corneliam maximam Vestalem, ut conveniat cum sententiâ Tranquilli. *Beroald.*

Defodi imperavit] Plinius: 'quum in illud subterraneum cubiculum demitteretur, hæsissetque descendenti stola,' &c.

Excepto prætorio viro] Fortassis signat Valerium Licinianum, qui præ-

monitus fuit, si comitium et virgas pati nollet, ad confessionem incesti cum Cornelia Vestali confugeret. Domitianus exilium ei molle dedit, permisitque, si qua posset ex rebus suis raperet, antequam bona publicarentur.

Ossaque et reliquias, quæ inerant] Vide quæ ex ore Illustris Salmasii notamus ad c. 100. Augusti.

CAP. 9. *Impia, quam cæsis*] Virgilius in ii. Georgicorum sic scribit: 'Ante etiam sceptrum Dictæi regis, et ante Impia quam cæsis gens est epulata juvencis, Aureus hanc vitam in terris Saturnus agebat.' In expositione hujus versus ait Servius: 'Quod majores boves comesse nefas putabant.' Plinius quoque et Columella tradunt, in tanta fuisse apud antiquos veneratione boves, ut tam capitale esset bovem necasse, quam civem. *Beroald.*

Ne boves immolarentur] Ex dogmate Pythagorico præcipitur apud Ovidium, ne boves immolentur, neve adhibeantur in cibatu. Sic enim scriptum est: 'Quid meruere boves, animal sine fraude doloque, Innocuum, simplex, natum tolerare labores?' Porphyrius quoque refert, ex iniquitate hominum esse inductum morem immolandi hostias: quem fœdissimum appellat, et crudelitatis plenum: cum ex sanguine occisorum animalium imbuantur aræ Deorum. *Idem.*

Omnes circa se largissime prosecutus] 'Circæ se' Græcorum more dixit, ut 'omnibus circa eum,' Cæsar. capite 27. 'Prosequi' etiam absolute, pro beneficio ac liberalitate prosequi. *Torrent.*

Apud ærarium pependissent] Intelligit diuturnos reos, quorum nomina ab accusatoribus delata, inter acta magistratum ad ærarium fuerant delata. Similis locus in vita Augusti capite 32. Ita potius capiam hæc verba cum eruditissimo Jurisconsulto

Gul. Ranchino, quam ut Torrentius, qui ex libri quinti capite nono locum interpretabatur. *Casaub.*

Qui causam non teneret] Qui non obtineret reum damnari. *Gujetus.*

Scribas quæstorios] Talis Flavius Liberalis, Vespasiani socer: Vespas. capite 3.

Subseciva] Quod si *subseciva* legeris, a subsecando inclinabitur. Plinius in præmio Nat. historiæ, et Aulus Gellius in novissimo Noctium Atticarum, subcisiva, sive subsiciva tempora dixerunt, quæ subducta subtractaque sunt, et veluti subcisa, sive subsecta a rebus necessariis. Item Tranquillus subcisa appellat portiunculas agrorum, quasi subcisis relictasve, quæ velut reliquiæ in dividendis agris superfuerant. *Beroald.* Subsicivus ager, de quo heic agitur, Boëthio is est, qui secundum proprias determinationes adscriptus in finibus suis tabulario Cæsaris infertur, et qui beneficio concessus, aut assignatus coloniæ fuerit, sive is proximus, sive longius positus, quem colonia in tabulario Cæsaris manu conditoris subscriptum habere debet. Item ager similis subcivus est, qui non assignatus Reip. populoque, aut coloniæ, cujus fine circumdatur, remanet in ejus potestate, qui assignare potuerit, hoc esse principis. Unde inter XIII. controversiarum genera illa vel præcipua est, quæ de subcivis agris oritur. *B. Egnat.*

Usucapta] Quasi per usucapionem vindicata. Antiquitus jure civili constitutum fuerat, ut res, si mobilis esset, anno ubique uno, si immobilis, biennio tantum in Italico solo usucaperetur, ne rerum dominia in incerto essent. Mox Justinianus constitutionem promulgavit, qua cautum est, ut res quidem mobiles per triennium, immobiles vero per longi temporis possessionem, id est, inter præsententes decennio, inter absentes viginti annis usucapiantur: sicut scri-

bunt latissime Jurisconsulti. *Beroald.*

Calumnias] Falsas delationes adversus cives pro fisco intentas.

CAP. 10. *Impuberem adhuc*] Ut nec ætas obstiterit, quo minus ob magistri odium discipulum perderet. Paridem enim ante necaverat. Extat inscriptio: D. M. PVERI. SEPTEMTRIONIS. QVI. ANNORVM. XII. ANTIPOLL. IN. THEATRO. BIDVO. SALTAVIT ET. PLACVIT. *Torrent.*

Propter quasdam in historia figuras] Sic 'causidicorum figuras' dixit Vespas. cap. 13. quem locum vide. *Idem.*

Threcem mirmilloni parem] Hoc quoque seu scomma seu figuram, ad se traxit Domitianus. Nam cum gladiatorio munere paterfamilias quidam non infacetus, Threcem mirmilloni cum quo committebatur, parem quidem esse diceret, sed munerario imparem, quod nempe Domitianus, qui munus edebat, aut (ut apud Homerum Achilles, apud Virgilium Æneas) muneri forte præsidebat, ob adversæ factionis favorem eum premeret, id sævus Imperator, ut in se dictum, morte puniit. Sic igitur 'munerarii' vocabulum accipio, usurpatum primo ab Augusto. Auctor Quintilian. lib. VIII. cap. 3. Florus lib. III. c. 20. 'muneratorem' vocat muneris editorem, seu ludi dominum. 'Patrem' quoque 'familias' dixit, pro quendam e populo, ut sup. Calig. c. 26. 'patresfamilias notos,' &c. Mirmillonum autem factioni vel in fratris odium favebat Domitianus: Titus enim studium armaturæ Threcum præ se tulit. *Idem.*

Munerario imparem dixerat] In V. C. est *Reliario* pro *Munerario*. et post: *Acilium Glabionem in exilio*, &c. nam in vulgatis deest in præpositio. *F. Ursinus.*

Impie locutus parmularius] Non solum in spectaculis periculum fuit sub tyrannide favere alicui contra studium

principis; sed etiam domi in vino et conviviis liberam vocem de his nugis misisse, verti solitum in occasionem calumniæ, et impietatis crimen ut appellabant. Allusit suo more ad hanc historiam Plinius in Panegyrico: 'Jam quam libera spectantium studia, quam securus favor? Nemini impietas, ut solebat, objecta, quod odisset gladiatorem; nemo spectator, spectaculum factus, miseris voluptates unco et ignibus expiavit.' Similis sævitæ exemplum in Caligula, capite 35. Martialis de suo convivio: 'De Prasino conviva meus Venetoque loquatur, Nec faciunt quemquam pocula nostra reum.' Porro parmularios, vel ut Græci scribunt hanc vocem, *παμουλαρίους*, appellabant, qui Threcibus in arena favebant, quorum erat propria parma. Ab eadem causa dicti Prasiani vel Prasiniani, Venetiani, et Secutoriani. *Casaub.*

Complures Senatores, in his aliquot consulures, interemit] Adde etiam aliquot triumphales, vel certe triumphalibus ornamentis donatos. In his Julium Agricola, quamquam gener ejus suspicari id, quam asseverare malit.

Quasi molitores novarum rerum] Ita Ner. c. 35. 'quasi molitricem novarum rerum.'

Ælium Lamiam] De hoc sup. c. 1.

Quod post abductam uxorem laudanti vocem suam, Heu taceo, dixerat] Nobis videbatur notatam fuisse tyrannidem principis, qui omnia in suo genere pulchra et excellentia possessoribus eriperet. Unde necessitas incumbat sua bona dissimulandi celandique. Sic esse exponendum docent illa verba, 'laudanti vocem suam,' ad quæ parum attendisse interpretes videntur. Similes sententiæ multæ apud Poëtas. Literas postea ab illusterrimo Scaligero accepimus, quibus ille nobis suam de isto loco sententiam aperit. Sic autem acutissimus vir: 'Placet *eutacto*,' &c. Vid.

p. 984. '*Heu taceo*, quod vulgo legitur, ineptum est: *σφῶ ἔστῃ οἱ ᾄδοντες, ἔγῳ δὲ ὁ εὐτακτῶν.* Est locus elegans et notabilis.' *Casaub.* *Eutacto* est in Salsasiano.

Μὴ καὶ σὺ, κ. τ. λ.] An et tu uxorem ducere vis? Quo dicto intelligi voluit Ælius Lamia, quod Titus quoque vellet abducere alteram sibi uxorem, sicut Domitianus primam abduxerat. *Beroald.*

Quod Othonis Imperatoris patru sui diem natalem celebraverat] Patruus his, inter alia, hortamentis mœrentem eum ac trepidum erexerat: 'neu patrum sibi Othonem fuisse, aut oblivisceretur umquam, aut nimium meminisset.' Autor Tacitus Histor. II. Sed leviculæ ejuscemodi offensæ non soli Cocceiano capite steterunt, Imperatoribus nihil non in exitia bonorum arripientibus. Certe ad Thraseam quoque evertendum, tale aliquid valuisse credibile est. De quo Juvenalis Satyra v. 'Quale coronati Thrasea, Helvidiusque bibeant, Brutorum et Cassi natalibus.' Brutorum ac Cassii natalem celebrare, delatorum interpretatione, eorum erat, qui præsentia perosi, spem in mutatione rerum ponerent. Cossutianus ad Neronem Ann. XVI. 'Frustra Cassium amovisti (de C. Cassio Syriæ præside loquitur, et anceps nomen in occasionem calumniæ vertit) si gliscere et vigere Brutorum æmulos passurus es.'

Metium Pomposianum, &c.] Pomposianum interemit, propterea quod in horoscopo sidereque natalitio Imperatoria dignitas ei destinata esse vulgo dicebatur. Idem exstat capite 14. *Vespas.*

Quodque servis nomina Magonis et Annibalis indidisset] Non absimili calumnia circumventus est, Neronianis temporibus, Torquatus Silanus, cui accusatores objecere: 'Eum nobiles habere, quos ab epistolis et libellis et rationibus appellet, nomina summæ

curæ et meditamenta.' Annal. xv.

Quod Pæti Thrææ et Helvidii Prisci laudes edidisset] Legimus, cum Aruleno Rustico Pætus Thrææ, Herennio Senecioni Priscus Helvidius laudati essent, capitale fuisse: neque in ipsos modo autores, sed in libros quoque eorum sævitum, delegato Triumphis ministerio, ut monumenta clarissimorum ingeniorum in comitio a foro irerentur. Scilicet illo igne vocem Pop. Rom. et libertatem Senatus, et conscientiam generis humani aboleri arbitrabantur: expulsis insuper sapientiæ professoribus, atque omni bona arte in exsilium acta, ne quid usquam honestum occurreret. Tacitus.

Appellassetque eos sanctissimos viros] Dio vertit, ἁθροπος ἱερὸς, qua de voce ad Athenæum notamus. Junius Rusticus, de quo hic Suetonius, is est, de quo Plutarchus in lib. de curiositate. *Casaub.*

Philosophos omnes urbe Italiæ submovit] Non solum temporibus nimis rudibus, necdum Græca doctrina expolitæ, Philosophi ex urbe Roma pulsati sunt: verum etiam Domitiano imperante Senatusconsulto ejecti, atque urbe et Italia interdicti sunt, qua tempestate Epictetus quoque Philosophus propter id Senatusconsultum Nicopolim Roma decessit. Gellius.

Helvidium filium] Tacitus in Agricola: 'Mox nostræ duxere Helvidium in carcerem manus: nos Maurici, Rusticique visus, nos innocenti sanguine Senecio perfudit.' Patrem Helvidium Vespasianus occiderat cap. 15. *Torrent.*

Quasi scenico exodio] Vide quæ ex Livio decerpimus ad cap. 15. Tiberii.

Sub persona Paridis et Cænes] Suspiciatur Demetrius, Ilii regionem, quæ sub Hectore fuit, a Navali usque ad Cebreniam pertinuisse. Nam et sepulchrum Paridis hic ostendi

ait, atque Cænes, quæ ante raptum Helenes uxor Paridis fuit. Strabo.

Flavium Sabinum] Extat inscriptio vetus ex lapide Tiburtino his verbis concepta: EX. AVCTORITATE. IMP. CAESARIS. TITI. VESPASIANI. AVG. IN LOCO. QVI. DESIGNATVS. ERAT. FLAVIVM. SABINVM. OPERVM. PVBLICORVM. CVRATOREM. TEMPLVM. EXTRVXERVNT. NEGOTIATORES. FRVMENTARI. *F. Ursinus.*

Civili bellii] Quod Antonius Saturninus moverat. Sup. cap. 6. *Torrent.*

Latentes conscios, investigato novo quæstionis genere, distorsit] Emenda, *latentes per conscios investigatos, novo quæstionis genere distorsit.* *Casaub.* Vide Juvenal. Sat. x. 'Secat ille cruentis Verberibus quosdam mœchos, et mugilis intrat.'

Tribunum laticlavium] De juvenibus laticlaviis dictum est ad libri II. caput 38. nam fuisse istos juvenes certum est. *Casaub.*

Qui se, quo facilius expertes culpæ ostenderent, impudicos probaverant] Simile est illud sub finem Annal. XI. 'Cesoninus vitiis protectus est, tanquam in illo fœdissimo cœtu passus muliebria.' Sic Nero professis apud se obscænitatem cætera quoque concessit delicta, cap. 29. *Torrent.*

CAP. 11. *Sed et callidæ inopinataque sævitæ*] Cod. Salm. *calidæ*, quam accipio pro *repentina*.

Auctorem summarum] Nihil dubito quin *actorem* legendum sit: agendi enim vocabulum latissime patet. Hinc rerum actus, et agentes in rebus, quorum tam frequens in Cæsarium constitutionibus mentio. Actores etiam servi, quibus præcipua rerum domini incumbere cura, atque in magna familia aliis sub se servis (quos vicarios vocabant) in sua quisque functione imperabant, quos Theophilus διοικητὰς vertit. Scævola παραγματευτὰς l. XLI. de fidecommiss. libertatibus. Interdumque absolute

actores appellantur, interdum adjuncto aliquo, ut actores rerum, actores honorum, actores prædiorum, fundorumque, de quibus etiam Columella libro I. de re rust. et Plin. Epist. ad Calvisium libro III. Simili ergo ratione 'actorem summarum' eum vocat Sueton. qui omnium rationibus dispungendis præerat, easque observabat, quales qui ἀντιγραφείς Græcis, a nobis Gallico vocabulo 'contrarotularii' appellantur. Post Suetonii vero ætatem, rationarii et rationales a Marcellino et Lampridio dici cœpere. *Torrent.*

Assidere in toro juxta cœgit] Ita moris, intra cubiculum sedere in toris, ut fit hodie in scamnis: non solum cum ad cibum sumendum discumberent, sed in omni otio aut negotio, quod quiescere non prohiberet. Galenus in libro de præcognoscendo, loquens de matre, quæ puero ægro adsidebat, ἐν τῷ οἰκήματι ἦν καὶ κλίνη, καθ' ἧς ἡ μήτηρ τοῦ παιδὸς ἐκαθέζετο. Totum illum locum vide. *Casaub.*

Partibus de cœna dignatus est] Epularum partes misit ad autorem summarum ex more, quo principes partibus ciborum principalium de cœna missis victorem honorabant. Ex hoc conjectabant, illum esse Domitiano charissimum. Mamertinus in Panegyrico ad Julianum: 'Quis nescit aliorum Imperatorum hilarem diritatem, cachinnantemque sævitiam, a quibus ingens crudelitas figmento lætitiæ tegebatur?' Plinius quoque in Panegyrico ad Trajanum luculenter inquit: 'Quid enim tam infidum mare, quam blanditiæ principum illorum, quibus tanta levitas, tanta fraus, ut facilius esset iratos quam propitios habere?' *Beroald.*

Simul gestanti] Galb. c. 8. 'inter gestandum,' &c.

More majorum] Ner. c. 49.

Nam et parcelis oculis vestris] At Tacitus: 'Præcipua sub Domitiano

miseriarum pars erat, videre et adspici.'

Senatui interfuisse] Tanquam persuaserim Senatoribus, liberum mortis arbitrium esse indulgendum majestatis reis.

CAP. 12. *Stipendioque quod adjecterat*] De quo c. 7.

Præter cæteros Judaicus fiscus acerbissime actus est] Quod factitatum alibi notabamus in artibus sordidis et vetitis, ut pretio depenso permitteretur illarum professio: idem factum in religione Judaica, ac mox quoque in nostra, sicut declarat Tertullianus. Is est, quem vocat auctor fiscum Judaicum, et a duobus hominum generibus pensitatum fuisse indicat. Prius fuit eorum, qui liberam suæ sectæ professionem in urbe redimebant. Judæis enim licuit soluto pretio quod erat imperatum, in urbe manere. Nam interpretes qui ad persecutionem secundam Christianorum sub Domitiano hæc verba referunt, falluntur. Tributi hujus meminit Xiphilinus in Vespasiano, et Appianus in Syriacis, ubi φόρον τῶν σωματίων vocat. Ita interpretamur illa verba, 'qui veluti professi, Judaicam intra urbem viverent vitam.' *Casaub.*

Judaicus fiscus] Significat tributum, quod Judæi omnes, qui in imperio Romano erant, solvebant. Nam viritim binæ drachmæ exigebantur ab iis, qui Judaicam religionem colebant, Jovis Capitolini nomine, ut Dio refert. *Turneb.* De hac re in numismate Nervæ sic habetur: IVDAICI. FISCI. CALVMNIA. SVBLATA. *F. Ursin.*

Vel dissimulata origine] Possunt hæc verba etiam ad Christianorum persecutionem sub Domitiano referri. Nam hi videntur esse, quos pro Judæis passim habitos, dissimulatæ originis arcessebant. *Casaub.*

Circumsectus] Vulgo circumcisos dicimus. Hinc verpus, recutitus,

curtus, apella, Judæorum epitheta. *Torrent.*

Osculumque, ut assueverat, offerenti] Tib. c. 34. 'quotidiana oscula.' Manum autem per contemptum ac fastum Cænidi, patris concubinæ, sed uxoris loco habitæ, Domitianus osculandam porrexit, ut Chœrææ Caligula capite 56. nam manum osculari summæ reverentiæ erat indicium. Plutarchus Catone Uticensi: 'Ejus abitum ægre ferentes milites, vestes suas, qua iturus erat sternebant, et manus deosculabantur.' Adde Plinium libro XI. c. 45. et libro XXVIII. c. 2. *Idem.*

Indigne ferens, albatos et ipsum ministros habere] Albati ministri Imperatorum, id est, albis tunicis induti. Nec solum albæ illæ tunicæ, sed etiam auro distinctæ. Lampridius: 'Auratam vestem ministrorum nullus vel in publico convivio habuit.' Auratam vestem vocat, qualem gerebant regii ministri, tunicam albam, auro distinctam. Alexander vero albatos tantum, non etiam auratos habuit ministros. Tunicæ autem illæ imperialium ministerianorum non per totum auro sparsæ et intextæ, sed paragaudis, hoc est, loris auratis prætextæ. Cod. de vestibus hol. leg. II. 'Nemo vir auratas in tunicis aut in lineis habeat paragaudas: nisi hi tantummodo, quibus hoc propter imperiale ministerium concessum est.' Albati igitur illi ministri, et in tunicis albis, auro limbatis. Sed hæc pluribus in libro de officiis Augustæ domus. *Salmas.* Albati epulo intererant, ut docet Cicero in oratione contra Vatinius: et ab Horatio dictum est: 'Ille repotia, natales, aliosque dierum Festos albatus celebret.' *Beroald.* Vopiscus in vita Taciti Cæsaris: 'Quo in Principem lecto, Senatores elati lætitia albati sederunt, atque albas hostias immolarunt.'

CAP. 13. *Et patri se, et fratri imperium dedisse: illos sibi reddidisse]*

Tanquam debitum restituisse. Hoc autem ideo dicebat, quod in bello civili Vitelliano, patre et fratre absentibus, ipse Romæ cuncta confecerat, et Capitolium una cum Sabino patruo velut arcem occupaverat: tandem profligatis Vitellianis militibus Cæsar est consalutatus: ex quo videbatur ipse Imperium dedisse patri Vespasiano et fratri Tito. Hinc illud Martialis, 'Solus Iuleas, cum jam retineret, habenas Tradidit, inque suo tertius orbe fuit.'

Revocatam eam in pulvinar suum] Quasi nimirum et ipse Deus esset. Diis enim pulvinaria sternebantur. Hinc 'ad omnia pulvinaria supplicare' Cic. et Livius. Eleganter igitur de Messallina e prostibulo ad sacrum cubiculum redeunte Juvenalis, 'fumoque lucernæ Fæda lupanaris tulit ad pulvinar odorem.' Sed et Seneca Consolat. ad Polybium, loquens de Fortuna, 'Potest hæc,' inquit, 'adversus privatas domos ullam æquitatem nosse, aut ullam modestiam, cujus implacabilis sævitia toties funestavit ipsa pulvinaria?' Pulvinaria privatis Laribus opponit. *Torrent.*

Epulari die] Quo datum est populo epulum. Papinius: 'Una vescimur omnis ordo mensa, Parvi, fœmina, plebs, Eques, Senatus.' *Sabell.*

Domino et Dominæ feliciter] Adi ad Claudii c. 7. *Brissonium.*

Capitolino certamine] Ante dictum est, certamen Capitolino Jovi institutum fuisse a Domitiano.

Formalem dictaret epistolam] Formalem epistolam vocat Tranquillus, formatam epistolam, qua aliquid Imperator edicebat et publice imperabat, aut publice ad aliquos scribebat; ut ex ejus stylo et forma et exemplari similes scriberentur. Nam cum habent eam formam quam instrumenta publica et edicta habent, formales epistolæ dicuntur. Suetonius, 'epistolas orationesque et edic-

ta alieno formabat ingenio.' Itaque epistola formalis alia est, quam familiaris. *Turneb.* Græci Historici vocant ἐγκυκλίους ἐπιστολάς. *Casaubonus.*

Dominus et Deus noster] Sic de eo Victor: 'More Caligulæ Dominum sese Deumque dici coëgit.' Et adulator Martial. 'Edictum Domini Deique nostri.' *Torrent.*

Statuas sibi in Capitolio nonnisi aureas et argenteas poni permisit] Plinius Panegyrico ad Trajanum: 'Paullo ante aditus omnes, omnes gradus, totaque area hinc auro, hinc argento relucebat.' Xiphilinus: Καὶ τοσαῦτα αὐτῷ ἐψηφίσθη, ὥστε πάσαν ὀλίγου δεῖν τὴν οἰκουμένην τὴν ὑπ' αὐτὸν οὖσαν εἰκότων αὐτοῦ καὶ ἀνδριάντων καὶ ἀργυρῶν καὶ χρυσῶν ἐμπλησθῆναι.

Janos] Arbitramur per Janos intelligendas esse portas illas magnas, quæ in viarum capitibus extrui solebant ab antiquis Romanis, unica tantum janua aditum præbentes: vulgo *Portoni* dicuntur. Dio in Nerva ἀψίδας, id est, fornices, appellat. Livius lib. II. 'Infelici via e dextro Jano portæ Carmentalis profecti.' Ammianus Marcellinus: 'Ex plebe,' inquit, 'Romana quosdam nominibus cultos et seniores per Janos et foræ clamitari sæpe.' *Marc. Donat.* Vide in Octavio c. 31.

Consulatus XVII.] E quibus decimum septimum, qui illi ultimus fuit, adorat (sic enim loquitur) Papinius lib. IV. Silv. I. Aliter quidem Plin. Panegyrico in Trajanum, et altero in Gratianum Ausonius. *Torrent.*

Septembrem mensem et Octobrem, ex appellationibus suis, Germanicum Domitianumque transnominavit] Mensis September principalem sibi retinet appellationem, ex Germanici appellatione: Octobrem vero suo nomine Domitianus invaserat. Sed ubi infaustum vocabulum ex omni ære vel saxo placuit eradi, menses quoque usurpatione tyrannicæ appellationis

exuti sunt. Cantio postea principum cæterorum diri ominis infausta vitantium mensibus a Septembri usque ad Decembrem prisca nomina reservavit. *Macrobius.*

CAP. 14. Simul et uxoris] Sextus Aurelius refert, adscitam esse in consilium conjuratorum Domitiam, uxorem tyranni Domitiani, ob amorem Paridis histrionis. *Beroald.*

Adolescentulo Chaldæi cuncta prædixerant] Cœpit ex nomine gentis, ea vox professionis esse, ut alibi communitum est.

Fungis abstinentem] Tanquam cibo mortifero. Fungorum numerosa sunt genera, inter quos snilli numerantur, venenis accommodatissimi, qui olim familias interemere et tota convivia. *Beroald.*

Edicti gratiam] August. c. 16. 'conjurandi gratiam fecit.' *Torrent.*

Κἄν με φάγης ἐπὶ ῥίζαν, &c.] *Verto:* *Etsi me comederis ad radicem, tamen adhuc fructum producam, quantum infundi Cæsari immolato sufficiat.* Quod vitis capro minitabatur apud Evennum Poëtam, hoc eadem nunc Cæsari, pulcherrima, Hercule, parodia: Vel si me, inquires, ad radicem comederis, tantum tamen vini producam, quantum immolando Cæsari possit infundi. Mos enim veteribus, uti capitibus stantium sub ictu cultroque victimarum vinum infunderetur. Sic apud Maronem videlicet, 'Ipsa tenens dextra pateram pulcherrima Dido, Candentis vaccæ media inter cornua fundit.' Igitur neci Domitianum Cæsarem per hos versiculos libelli destinabant, ob edictum de excidendis vineis. *Politian.*

Equites Romani, quibus sors obtigisset, trabeati] Trabearum tria genera Suetonius in libro de vestimentis, auctore Servio in l. VII. Virg. fuisse ostendit, unum e sola purpura, Diis consecratum: alterum e purpura, non sine albo, quo reges utebantur: tertium augurale, e purpura et cocco.

Militarem habitum, post reges, crederim trabeam fuisse, quo consules in bello uterentur. Livius lib. xxxii. ‘ Consul,’ inquit, ‘ cum Coreyræ hybernasset, vere primo in continente trabeatus ad hostem ducere pergit.’ Propterea equestres turmæ, bellicam speciem repræsentantes, idibus Quintil. ante censores trabeati transvehantur. Valerius Maximus l. ii. c. 1. ‘ Trabeatos equites idibus Julii Q. Fabius transvehi instituit.’ Et apud Tacitum lib. iii. in funere Germanici: ‘ Præcedebant incomta signa, versi fasces, atque ubi colonias transgrederentur, atrata plebs, trabeati equites.’ *A. Manutius.*

Phengite lapide] Scribit Plinius in xxxvi. repertum esse lapidem in Cappadocia Neronis principatu, duritia marmoris, candidum atque translucentem, qui ex argumento Phengites appellatus est: φέγγω enim apud Græcos significat illumino et φέγγος lumen: unde phengites luminosus dictus. Hoc lapide construxerat Nero ædem Fortunæ, quam aurea domo complexus est: quare etiam foribus operis interdum claritas diurna erat hand alio, quam speculari, modo, tanquam inclusa luce non transmissa. *Beroald.*

Plerasque custodias audiebat] Seneca Ep. v. ‘ Eadem catena et custodiam et militem copulat.’ Solebat, Ulpiano teste, æstimari, essetne reus in carcerem conjiciendus, an militi tradendus, vel fidejussoribus committendus. Fereque, nisi tam grave scelus admissum esset, ut supplicium carceris pœna præcedere deberet, militibus soutes assignabantur, dicti custodiæ ab eo, quod patiebantur: toto titulo π. de reorum custodia et exhibitione, nominatim ibi: ‘ Si custodia se interfecerit, vel præcipitaverit, militis culpæ adscribitur.’ Et alibi: ‘ Ne quis receptam custodiam sine caussis dimittat, mandatis ita cavetur,’ &c. Hinc clarus hic Sue-

tonii locus. *Modius.*

Epaphroditum a libellis] Sup. Ner. c. 49.

Post destitutionem] Ita Ner. capite 40. ‘ Talem principem terrarum orbis tandem destituit.’

CAP. 15. *Flavium Clementem patrualem suum*] Flavius Sabinus, Præfectus Urbi, Vespasiani Principis frater, Capitolii oppressus incendio, duos reliquit filios, Flavium Sabinum, de quo ante cap. 10. et Flavium Clementem. Utrique prænomen Titus. Cum autem hunc Flavium Clementem contemptissimæ inertiae hominem vocat Sueton. eo ipso Christianum fuisse demonstrat. De quo injuriæ in Christianos titulo, quod inertes et inutiles atque infructuosi dicerentur, Tertull. Apol. cap. 42. *Torrent.*

Tot fulgura facta nuntiataque sunt] Fulgura pro fulminibus usurpat: ut Plinius lib. xxxv. cap. 10. lib. xv. c. 18. et lib. ii. cap. 54. cum loquatur de fulminibus: ‘ Quæ jam,’ inquit, ‘ fulgura enuntiare, non putant fas.’ Nonius quoque ‘ fulguritum,’ pro fulgure ictum, explanat, et ‘ fulgurire,’ pro fulgur jacere. Denique locus est lib. ii. de Divin. in quo fulgurare, pro fulmen jacere, dictum est. *A. Manutius.*

Arbor, &c.] Vespas. cap. 5.

Prænestina Fortuna] Silius: ‘ Sacrisque dicatum Fortunæ Præneste jugis.’ Sed inspicere quæ ad caput 63. Tiberii.

Minervam quam superstitione colebat] Ita oportuit matrem coli a filio. Præter alios testatus Philostratus libro septimo, quendam periisse commemorans, ἐπειδὴ θύων ἐν Τάραντι οὐ ἦρχε, μὴ προσέθηκε ταῖς δημοσίαις εὐχαῖς ὅτι Διομετιανὸς Ἀθηναῖς εἴη παῖς. *Cusaub.* Apud Eusebium, inter opera sub Domitiano facta, mentio fit Minervæ Chalcidicæ. Τό τε Ἀθήναιον καὶ τὸ Χαλκιδικὸν ἀνομασμένον ab Augusto dedicatum scribit Dio lib. li. Chal-

cidicum igitur fuit ædificium, a cuius vicinia dicta fuerit Minerva Chalcidica. Hoc fanum vetustate corruptum instaurasse Domitianus videtur.

Exarmata] Despoliata armis, quibus eum haecenus tutata fuisset. Arma autem Palladi assignant, clypeum et hastam.

A mimo Latino] Latini mimi, qui temporibus Domitiani floruit, meminerunt Poëtæ, et in primis Martialis, cum ait ad Domitianum: 'Qua Thymelem spectas, derisoremque Latinum, Ista fronte precor carmina nostra legas.' Apud eundem extat epitaphium Latini mimi, in quo sic ipse loquitur: 'Dulce decus scenæ, ludorum fama Latinus, Ille ego sum, plausus deliciæque tuæ.' *Beroald.*

CAP. 16. Oblatos tuberes] Martialis tuberes Africanos, tanquam generosiores, celebrat illo disticho: 'Non tibi de Libycis tuberes et Apyrina ramis, De Nomentanis sed damus arboribus.'

Luna se in Aquario cruentaret] Cum Aquarius sit signum humectum et imbricum, dixit Domitianus Lunam se in Aquario cruentaturam: quia non aqua, sed cruor effunderetur. Et hoc prædixit, præsagens mortem suam futuram sanguinariam, quo tempore Luna esset in Aquario, quem Græci 'ῥδροχόον vocant. Unde Germanicus in Arato ait: 'Infimus Hydrochoos, sed qua vestigia figit, Sunt aliæ stellæ.' *Beroald.*

Audiit condemnavitque] Sed dilato supplicio, quo tum demum afficeretur, quum ille periculum effugisset: tandem necato Domitiano salvus evasit, et a Nerva quadringenta sestertia accepit. *Xiphilinus e Dione.*

Horas requirenti] Romæ, quod primum horologium statutum est, alii in Capitolio, nonnulli in æde Dianæ positum fuisse volunt. In foro postea aliud constitutum constat, quod ex Sicilia advectum fuit, quo unico

horologio tota urbs diu contenta est. Procures Romani pueros ad hoc habuere, qui horas sibi nuntiarent. In Græcia quoque idem obtinuit, et dominæ ancillas, quæ hoc munus sibi fungerentur, habebant. Hesychius: Περητρία, ἡ παραγγέλλουσα τὴν ὥραν ταῖς κεκτημένοις. *Salmas.*

CAP. 17. Domitilla procurator] Flaviam Domitillam Judæorum religioni addictam, scribit Dio, quum Christiani tunc iidem cum Judæis esse putarentur. Unde Suetonius: 'Judæos duce Chresto tumultuantes.' Dio de Domitilla, et Flavio Clemente: 'Ἐπηνέχθη δὲ ἀμφοῶν ἔγκλημα ἀθεότητος, ὑφ' ἧς οἱ ἄλλοι εἰς τὰ τῶν Ἰουδαίων ἦθη ἐξοκέλλοντες πολλοὶ κατεδικάσθησαν. Hieronymus Epitaphio Paulæ: 'Delata ad insulam Pontiam, quam clarissimæ quondam fœminarum sub Domitiano principe, pro confessione nominis Christiani Flavix Domitillæ nobilitavit exilium: vidensque caulos, in quibus illa longum martyrium duxerat,' &c. *Jos. Scaliger.*

Sinisteriore brachio velut ægro, lanis fuscisque obvoluto] Ita moris fuit: atque hæc sunt lanæ, quarum meminit Ulpian. § ne ea quidem, lege 'Si cui lana.' Dig. de legatis III. Apud Hippocratem et alios medicos leges sæpe ἐρίοις ἐπικαταδεῖν, aut περιελίσσειν προσσηλῆς ἕνεκα, id est, ut pars affecta commodius sese habeat. Martialis: 'Quod lana caput alligas Charine.' Meminit et Aristides in Saceris sæpius. Ex eo istud Artemidori libro I. ξρια ἀντὶ τριχῶν ἔχειν, νόσους μακρὰς καὶ φθίσιμ προαγορεύει. Hinc dicti sunt 'lanoculi,' ut docet Festus. *Casaub.*

Ad ipsam horam] Arnobius libro V. 'Conclamant exterriti ad horam Phryges,' id est, παραχρήμα, αὐθιραί. *Salmas.* Reliquam not. vid. p. 997.

Dolum interjecit] Scribe *dolonem.* Sic emendavit hunc locum εὐστοχάτατα Jacobus Ferrarius, ut testatur clarissimus doctissimusque Petrus

Faber III. Semestrium. Dolo sicæ vel pugionis est genus. Hesych. δόλωνες, ξιφίδια ἐν ξύλοις ἀποκεκρυμμένα. Servius: ‘Dolo est flagellum, intra cuius virgam latet pugio.’ Plutarchus in Gracchis interpretatur ληστικὸν ξιφίδιον. Vide in Claudio c. 13. Unice comprobatur hanc pulcherrimam conjecturam Philostratus. *Casaub.*

Admissus] Plinius in Panegyrico: ‘Dimovit perfregitque custodias pœna, angustosque per aditus et obstructos, non secus ac per apertas fores et invitantia limina irrupit, longè tunc illi divinitas sua, longè arcana illa cubicula sævique secessus, in quos timore, et superbia, et odio hominum agebatur.’

Clodianus cornicularius] Hæc nomina, commentariensis, cornicularius, de legionaria militia sumta sunt. Asconius. Ut in exercitu ac acie dicitur cornu, ita in cohortibus tribuni militum corniculum, et fortasse in ordinibus centuriorum: a quo cornicularius, qui corniculo tribuni militum præest. *Turneb.* Refert Livius in x. Papyrium Consulem equites omnes ob insignem in bellis operam donasse corniculis, armillisque argenteis: tanquam cornicula sint inter donatica ornamenta militaria. *Beroald.* Meminit et Val. Maxim. lib. vi. c. 1. item Suetonius de claris Gramm. ‘primo apparituram fecit magistratibus, deinde in Macedonia corniculo, mox equo meruit.’ A voce ‘Cornicularius’ est illa, *Cornel.* nota in militia hodierna. *Boxhorn.*

Saturius decurio cubiculariorum] Decurionem cubiculariorum vocat Sueton. qui ad militiæ similitudinem parti alicui cubiculariorum præfuit. Nam omnibus simul præfectum fuisse Parthenum crediderim, qui etiam gladii gestandi honorem adeptus fuerat. Extat Romæ in hortis Cardinalis Carpensis hæc inscriptio: TI. CLAUDIVS. AVG. L. QVADRATVS. DECVRIO LECTICARIORVM. BRITANNICI. VIX.

A. LX. Recentiores fere Decanos vocant, ut olim quoque in monasteriis Decanos appellatos fuisse, qui decem monasteriis præerant, Augustinus tradit lib. de moribus Manichæorum. *Torrent.*

Colluctatum diu] Mirum quod de Apollonio Xiphilin. et Philostratus lib. viii. tradidere, cum Ephesi esset, hanc eum vidisse eadem, et Stephani cum tyranno luctam.

Populari sandapila] Tenuiores et plebei non in lecto ferebantur ad rogam, sed in arca lignea, vel ligneo sarcophago ex paucis tabulis compacto, unaque cum cadavere eadem ustrina comburebatur. De huiusmodi arca lignea accipiendi Horatius et Lucanus, qui plebeias et viles vocant, quia cadavera plebeia in illis efferebantur. Sandapilas Latini proprie vocarunt huiusmodi loculos ligneos, in quibus mortui de nota plebeia efferi solebant. Glossæ: *sandapila*, νεκροφορεῖον. Glossæ nondum editæ vetustissimæ, ‘Sandapila, feretrum, quo mortuorum pauperum corpora ad sepeliendum ejiciuntur sine ditiori apparatu; dicta sandapila, quasi sine dapila.’ Immo sandapila est *σανιδοπύελος*, ex tabulis et asseribus compacta arca. Græci *σοροδος* vocant, quas ligneas fuisse constat. Nam *σοροπηγοί* dicti sandapilarii, qui arcas eas ex ligno compingebant. *Salmas.*

Per vespillones exportatum] Vespæ et vespillones dicuntur, qui funerandis corporibus officium gerunt, non a minutis illis volucris, sed quia vespertino tempore eos efferunt, qui funebri pompa duci propter inopiam nequeant. Festus.

Latina via] A Latina porta initium habet via ejusdem nominis, in Latinos populos ducens, quæ modo Latina, modo Ausonia dicitur a Martiali. *Onuph. Panvin.* Satyroglyphus: ‘Clivosæ veheris dum per monumenta Latinæ.’ Item: ‘Quorum Flaminia

tegitur cinis, atque Latina.’

CAP. 18. *Vultu modesto, ruborisque pleno*] Et vultum modestum hic, et mox verecundiam oris, accipe, ut loquuntur Jurisconsulti, sine effectu: quomodo sæpe Suetonium loqui ante notavimus. Modestum ergo vocat, qui, ut Tacitus ait, imaginem modestiæ præ se ferret. Nam falluntur interpretes, qui aliter sensisse Suetonium quam Tacitum et Plinium notant. Modestiæ illa imago fuit rubor: qui color in vultu pudoris ingeni argumentum esse solet, ideoque non parvam commendationem affert. Lege epistolam Senecæ undecimam. Propterea Hesychius *θεμερδν*, quod est rubrum, explicat etiam *σεμνόν*. et vocem *θεμερῶπις* (ut in Æschyli Prometheo vincto, *ἐπληξέ μου τὴν θεμερῶπιω αἰδῶν*) interpretatur idem, *ἔρασμία*. *Casaub.*

*Quæ tamen ei validitudine longa rema-
cruerant*] Sensus apertior, si admittas, quod Pulmannus alicunde eruit, *crurum gravitate, non gracilitate.*

Commendari se verecundia oris adeo sentiebat] Arguunt hunc ejus sensum adulatores Poëtæ Statius et Martialis: qui hoc nomine sæpe illum laudant, nempe quia sciebat gratius ei nihil accidere posse. *Casaub.*

Ὀὐχ ὀράας, &c.] Est ex Iliad. XXI.

Scias nec gratius quicquam decore, nec brevius] Eandem sententiam elegantissime persecutus Arbiter in hoc capillorum elegidario, ‘Quod solum formæ decus est, cecidere capilli: Vernantesque comas tristis abegit hiems. Nunc umbra nudata sua jam tempora mærent: Areaque attritis ridet adusta pilis. O fallax natura Deum: quæ prima dedisti Ætati nostræ gaudia, prima rapis.’ *Casaub.*

CAP. 19. *Laboris impatiens*] Plin. Panegy. ad fastum magis referre videtur, quod non temere pedibus ambularet: ‘Ante te Principes fastidio nostri, et quodam æqualitatis metu usum pedum amiserant. Illos hu-

meri cervicesque servorum super ora nostra vehebant.’

Armorum nullo, sagittarum vel præcipuo studio tenebatur] Exercitium armorum ab exercitio sagittarum, missilium, pilorumque diversum. Sic exercitium armorum a sagittis hic separatur Suetonius. Pilum autem et sagittas conjungit Vopiscus in Aureliano: ‘Nullum unquam diem prætermisit, quamvis festum, quamvis vacantem, quo non se pilo et sagittis cæterisque armorum exerceret officii.’ Si arma generaliter accipiuntur, non sum nescius, et sagittas, et pila, et alia missilia eo nomine comprehendendi. Sub armorum vero exercitio, scutum et gladius tantum comprehendebantur. Ovidius jaculandi peritiam ab armis distinguit: ‘Sunt illis celeresque pilæ, jaculumque, trochique, Armaque, et in gyros ire coactus equus.’ Cicero in Catone majore, ubi exercitationum militarium genera enumerat, arma quoque ab hastis separatur. *Salmas.*

Quasi cornua] In cornuum speciem duabus a fronte sagittis affixis.

Præbentisque pro scopulo] V. C. habet *scopo*: et sic legendum, non *scopulo*. F. Ursinus.

CAP. 20. *Missisque Alexandriam*] Idem Victor tradit, quanquam maximam illam Ptolemæi Philadelphi bibliothecam bello Alexandrino exustam, auctor Plutarch. Cæsare. Meminit et Seneca de tranquill. vitæ c. 9. *Torrent.*

Carminibusque cognoscendis] Nisi ad Titi fratris æmulationem. Sup. Tit. c. 3. Atque hæc quidem Suetonii opinio est: Plinius tamen in præfatione præclari illius operis sui, primas Domitiano tribuere videtur, quem frater Titus felicissime imitatus fuerit. Sed de eo Plinii loco alii viderint. Martialis certe Domitianum eo nomine pæne in cælum fert, cum alibi tum l. VIII. Epigr. ult. Idem de Domitiano Papinius, Silius

Italicus, Valerius Flaccus, Quinctilianus, Tacitus. *Idem.*

Commentarios et acta Tiberii] Commentarii quidem, quem summam ac breviter de vita sua scripsit Tiberius, mentio c. 61. magis tamen crediderim Suetonium hic aliorum de Tiberio libros intelligere, atque acta publica ejus temporis. *Idem.*

Et incanum, perfusam nivem mulso dixit] Græci incanum *σπαρτοπόλιον* dicunt: apud eosdem leges pro canitie et *χιόνα* et τὸ *χιονούμενον τοῦ τριχώματος*: et apud Græcos Poëtas, *γῆρως εὐρώτα πάχνην*, quod dictum laudat et explicat Philosophus libro v. de generatione animalium. *Cassaub.* Non simpliciter hoc dictum putes, sed scito alluisse ad potionem mulsi et nivis, quæ simul in convivio dari solebant, mistura coloris rutili et albi facta: quod indicat Plinius, cum sic ait in Epistola ad Septitium Clarum: 'Paratæ erant lactucæ singulæ, cochleæ trinæ, ova bina, alica cum mulso et nive. Nam hanc quoque computabis, imo hanc in primis, quæ perit in ferculo.' *Beroald.*

CAP. 21. Conditionem principum miseriam aiebat] Idem dictum Hadrianus Imp. usurpabat. De quo elegans M. Antonini ad L. Verum epistola apud Vulcatium *ῥίτα* Avidii Cassii. *Torrent.*

Etiam profestis diebus] Sic ferme de Augusto c. 71. *Idem.*

Lavabat de die] Balnearum significat lotionem, qua Commodus Imperator adeo oblectabatur, ut per diem septies atque octies in balneis lavaretur. E contrario prisca, ut inquit Seneca in XIII. Epistolarum moralium, brachia tantum, ac crura quotidie abluebant, quæ scilicet sordes opere collegerant: cæterum toti nudinis lavabantur. Tempus autem lavandi erat, ut docet Vitruvius, post-meridianum. *Beroald.*

Matianum malum] C. Matius pri-
Delph. et Var. Clas. Sueton.

mus nemora tonsilia invenit. Auctor Plin. libro XII. capite 2. ubi tamen Cn. vocat. De pomo idem Plin. lib. XV. c. 14. et Columella lib. V. c. 10. Macrobius lib. III. Saturnal. c. 19. *Torrent.*

In ampulla potiunculam] Ampulla vasculum erat ventrosus, oris augusti, cujus præcipuus erat in balneis usus. Unde 'ampulla olearia' apud Apuleium, et 'ampullariæ unctiones' apud Plautum. Ampulla quoque et strigilis apud eundem Persa, et Ciceronem IV. de finibus, Cynici suppellex. Sed et viatorem Plautus chlamyde, zona, machæra, petaso, atque ampulla instruit, verum vinariam potius (ut arbitror) quam oleariam intelligens. Nam et potoriæ ampullæ in mensis usus. De qua Martialis lib. XIV. Epigr. c. 10. et Suetonius hic. *Idem.*

Pæne raptim] Hoc explicant illa Plinii ad Trajanum: 'Non enim ante medium diem distentus solitaria cœna spectator adnotatorque convivis tuis immines: nec jejunis et inanibus plenus ipse et eructans, non tam apponis quam objicis cibos, quos dedigneris attingere: ægreque perpessus superbam illam convictus simulationem, rursus te ad clandestinam ganeam occultumque luxum refers.'

CAP. 22. Quasi concubinas ipse divelleret] Legendum, *develleret*: devellere enim est vellere et depilare. Divellere et devellere significatione longe differunt. Plautus Pænulo: 'SY. Sine pennis volare haud facile 'st, meæ alæ pennas non habent. MI. Nolito pol devellisse, jam duobus mensibus Volucres tibi erunt hircinæ.' Glossæ: ἀποτίλλω, *decerpo, devello*: at *divello, dilacero, διασπῶ. Sabmas.*

Fratris filiam, &c.] Juliam significat Titi filiam, quam Domitianus, ut inquit Plinius in IV. Epistolarum, 'non solum polluit incesto, verum, etiam occidit. Nam vidua abortu per-

uit.' Hinc exiit illud Satyricum: 'Cum tot abortivis fœcundam Julia vulvam Solveret, et patruo similes effunderet offas.' Apud Philostratum *de vita* Jo fit Juliæ, quæ neptis erat Domitiani ex filia, quam Sabino nuptam abduxit Domitianus in uxorem, interfecitque ipsum Sabinum; et cum Ephesii pro his nuptiis Imperatoriis sacrificarent, interveniens Apollonius, 'O nox,' inquit, 'qualis fuit Danaï filiarum, cur sola fuisti?' *Be-roald.*

CAP. 23. *Occisum cum populus indifferenter tulit*] Non sunt audiendi, qui *differenter* legunt. Neque enim hoc vult Suetonius, e populo quosdam cæde Domitiani lætatos, quosdam eam graviter tulisse; sed vero illud; cum miles gravissime ferret occisum Domitianum, Senatus autem adeo lætaretur, ut repleta certatim curia non temperaret, quin mortuum contumeliosissimo atque acerbissimo acclamationum genere laceraret; populum, ut negligentem, et nulla Reipub. tactum cura, mortem Domitiani ad animum non revocasse. Hoc est, indifferenter ferre principem occisum. Eam securitatem aut socordiam, sive *ἀνασθησιαν*, Populi Romani arguit Juvenalis Satyr. x. 'Nam qui dabat olim Imperium, fascēs, legiones, omnia, nunc se Continet, atque duas tantum res anxius optat, Panem et Circenses.' Causa vero hujus securitatis est, quod in aliorum potius exitium grassatus esset Domitianus, quam ejus populi, de quo hic agit Suetonius. *Boxhorn.*

Miles gravissime] Quod milites gravissime tulerint Domitiani mortem, testis est Sextus Aurelius, scribens milites poposcisse a Nerva ad eadem interfectores Domitiani, qui Petronium uno ictu, Parthenium vero amputatis prius genitalibus, et in os conjectis, jugulavere. *Be-roald.*

Senatus adeo lætatus est] Merito

Senatores lætati morte Domitiani, a quo quotidie ad necem destinabantur: a quo dixit Cornelius Tacitus obsessam curiam, et clausum Senatum, et factas multorum consularium cædes, ut non immerito nobilitas 'comesa' a Satyrographo dicta sit. *Idem.*

Contumeliosissimo atque acerbissimo acclamationum genere] Signat a Senatu factas in Domitianum acclamationes, quales in Commodum Imperatorem occisum eruperunt, acclamante Senatu, 'Hosti patriæ honores detrahantur, parricida trahatur, hostis Deorum, carnifex Senatus, trahatur: qui Senatum occidit, unco trahatur: qui Senatum occidit, in spoliario ponatur: qui sanguini suo non pepercit, unco trahatur: necator civium trahatur.' *Idem.*

Scalas etiam inferri, clypeosque et imagines ejus coram detrahi] Quid si potius *Scalis etiam inferri, &c.* nam Scalas dici absolute Scalas Gemonias, quo solita abjici aut trahi supplicio affectorum corpora, non mirum. Vulg. tamen lectionem non damno. Detrahere, est de loco superiore dejicere aut amovere. Clypei et imagines dedicabantur sublimes, ut cuilibet est compertum. Quare in re simili verbum detraho est usitatissimum. Justinus lib. xxxviii. 'Tunc populus Alexandrinus statuas et imagines ejus detrahit.' Et inter Senatus acclamationes extincto Commodo, fuit hæc, 'gladiatoris statuæ detrahantur.' *Casaub.*

Abolendamque omnium memoriam] Multa nunc quoque Romæ marmora, in quibus erasum Domitiani nomen. *Torrent.* Adde locum e Macrobio ad cap. 13.

Cornix in Capitolio elocuta est] Plinius in x. autor est, cornicem esse inauspicatæ garrulitatis. Non mirum vero si cornix hæc pauca Græca verba id temporis elocuta est, cum scribat Plinius, Equitem Romanum habuisse cornicem plura contexta verba

experimentem, et alia atque alia crebro addiscentem. *Beroald.*

Gibbam sibi pone cervicem auream enatam] Gibbum et gibbam in eodem significato usurpamus. Somnium hoc Domitiani significabat, a tergo ejus, hoc est, post ipsius obitum, futuros

principes optimos, qui ætatem auream orbi terrarum reducerent. *Idem.*

Insequentium principum] Nervæ, Trajani, ac forte etiam Hadriani, sub quo epistolarum magister Suetonius fuit.

DE ILLUSTRIBUS GRAMMATICIS

LIBER.

CAP. 1. *Rudi scilicet ac bellicosa etiam tum civitate*] Sunt qui ante Lælii ætatem et Scipionis ingenii cultum Romanis ignoratum velint. At non tam male de prisceis illis Cicero est opinatus, ut eos, qui incredibiles ad omnem excellentiam cursus fecissent, eruditionis gloria plane destitutos fuisse crederet. Imo vero, etiam veteres illos ac horridos a vicino Pythagora sapientiæ plurimum hausisse, cum conjectura probabile esse, tum quibusdam etiam vestigiis indicari, judicat. ‘Quis est,’ inquit, ‘qui putet, cum floreret in Italia Græcia, potentissimis et maximis urbibus, ea quæ magna dicta est, in hisque primum ipsius Pythagoræ, deinde postea Pythagoreorum tantum nomen esset, nostrorum hominum ad eorum doctissimas voces, aures clausas fuisse?’ Cætera, quæ ad sententiæ suæ præsidium affert, edisserentem vide sub initium lib. iv. Tusc. Quæst. Ex quibus intelligere licet, sapientiæ studium antiquiores amplexos fuisse, sed ‘non ultra, quam concessum Romanis.’ Posteritas, evagata liberius, ad tricas et minutias descendit, nec ‘retinuit, quod est difficillimum, ex sapientia modum:’ quam laudem socero suo, antiquitatis æstimatori, Tacitus adscribit.

Livium et Ennium dico] Consulibus Claudio Centone Appii Cæci filio, et M. Sempronio Tuditano, primus omnium L. Livius Poëta fabulas docere Romæ cœpit, post Sophoclis et Euripidis mortem annis plus fere centum et sexaginta, post Menandri, annis circiter quinquaginta duobus. Claudium et Tuditanum Consules sequuntur Q. Valerius et C. Manilius: quibus natum esse Q. Ennium Poëtam M. Varro, in primo de Poëtis libro, scripsit. A. Gellius.

CAP. 2. *Crates Mallotes*] Mallus, urbs Ciliciæ, condita ab Amphilocho et Mopso Apollinis filio. Mallotes fuit Crates Grammaticus, cujus discipulum fuisse aiunt Panætium. Strabo.

Plurimas ἀκρόσεις subinde fecit] Id est, frequenter auditores admisit. Apud Græcos quoque, ποιῆσαι ἀκρόσιν reperias. Facere ἀκρόσιν sic dicitur Suetonio, ut aliis ‘medicinam facere,’ et ipsi paullo post c. 3. ‘præconium facere,’ item c. 9. ‘apparituram facere.’

CAP. 3. *Quod pater ejus præconium fecerat*] Id est, præco fuerat. Accurate multiplex præconum officium, et varias in pronuntiando formulas explicat Brissonius. *Burmamnus*. Præconium vero etiam merces est præ-

conis, ut in illo Catonis de R. R. cap. 146. ‘præconium præsens sestertii quinquaginta.’

Ducentis millibus nummum] Id est, V. M. coron.

CAP. 4. *Quo distinguit literatum ab erudito*] Quid eruditio Tullio, aliisve tersioribus, notet, dictum est ad cap. 52. Calig. Ad intelligendam vero, quam deinceps persequitur, controversiam, Scaligeri verba faciunt, quæ ex epistola ejus ad Petrum Scriverium capiti 70. Tib. adnectuntur: et Vossii, quæ infra capiti 20. Sed et apud Senecam Epistola LXXXVIII. invenio, quæ faculam huic loco possint allucere: ‘Grammaticus,’ inquit, ‘circa curam sermonis versatur, et si latius evagari vult, circa historias. Jam ut longissime fines suos proferat, circa cærmina.’ Et apud Fabium lib. II. c. 1. ‘Grammaticæ, quàm in Latinum transferentes, literaturam vocaverunt, tenuis a fonte, assumtis Poëtarum historicorumque viribus, pleno jam satis alveo fluit.’

Ut Græci Grammaticum a Grammatista, et illum quidem absolute, hunc mediocriter doctum existiment] Usus hoc pacto Augustin. lib. I. Confess. ‘Adamaveram,’ inquit, ‘Latinas litteras, non quas primi magistri, sed quas docent, qui Grammatici vocantur.’ Similiterque Ælius Lampridius in Alexandro Severo litteratores sive Grammatistas, quos Severus in pueritia habuit, distinguit a Grammaticis, quibus in patria, Romæque usus est. Idem quoque discrimen observat Julius Capitolinus, in M. Antonino Philosopho: ‘Usus,’ inquit, ‘est magistris ad prima elementa Euphonone litteratore, et Gemino Comædo,’ &c. Et mox: ‘Usus præterea Grammaticis Græco Alexandro, quotidianis Latinis Trosio Apro, Pollione,’ &c. Vossius.

CAP. 8. *Præcipuum illud annalium elenchorum*] Lege cum Statio ex vet. edit. *annalium Ennii elenchorum.* Q.

Ennii annales sæpe Gellio laudati.

CAP. 9. *Primo apparituram magistratibus fecit*] Id est, apparitorem egit, sive ut lib. II. cap. 2. Valerius Maximus, ‘magistratibus apparuit.’ Locutio qualis est cap. 2. et 9. *Burmannus.*

Deinde in Macedonia corniculo, mox equo meruit] Adspice notata ad caput 17. Domitiani.

Librum etiam, cui est titulus Perialogos, edidit] Minus a recepto abit, quod Turnebo placuit, *περὶ ἀλόγων.*

Quod Muræna gibber erat] In Galbam eloquentia clarum, sed quem habitus corporis destruebat, M. Lollii vox circumferebatur: ‘Ingenium Galbæ male habitat.’ In eundem Galbam Orbilius Grammaticus acerbius irrisit. Prodierat Orbilius in reum testis: quem Galba ut confunderet, dissimulata ejus professione, interrogavit, ‘Quid artium facis?’ respondit, ‘In sole gibbos fricare soleo.’ Macrobinus.

CAP. 11. *Custodis videt hortulos Priapi*] Baalphegor, sive Priapus, nihil aliud est, quam seu naturæ, seu cœli, seu Solis vis generatrix, cœlitus sese diffundens per universum orbem, maximeque se exserens, tum in plantis, unde in hortis simulachrum Priapi constitui solebat: tum in animalibus, etiam hominibus, unde nupturæ ad Mutinum Titinum (ædis ei, Festo teste, in Veliis ad murum Mustellinum: atque ut B. Augustinus nos docet, idem est ac Priapus) deduci solebant, ut a numine generationis præside, post fœdos quosdam ritus, vim et ipsæ generandi adipiscerentur. Qua de re Arnobius l. IV. et Lactantius lib. I. c. 20. Vossius.

Tegula sub una] Id est, in uno eodemque cœnaculo sub tegulis diutissime ætatem trivit. Regredere sis ad c. 9. et adde Juvenalem Satyr. III. ‘Ultimus ardebit, quem tegula sola tuetur A pluvia, molles ubi reddunt ova columbæ.’

CAP. 12. *Calatorque sacerdotio augurali*] Calatores dicebantur servi ἀπὸ τοῦ καλεῖν, quod est vocare, quod semper possent vocari ob necessitatem servitutis. Festus. Propius huc spectat, quod est in Glossis Isidori: 'calator, minister sacrorum.'

Librum autem, quem Sylla novissimum de rebus suis imperfectum reliquerat, ipse supplevit] Plutarchus in Sylla: 'Non modo præsagii suum obitum, sed et quodammodo de eo scriptum reliquit. Nam vigesimum secundum commentariorum librum biduo antequam moreretur scribens, finem operi fecit,' &c.

CAP. 13. *Emptus de catasta*] Ridicule quidam magni nominis catastam compedem ligneam interpretatur. An non legit in suis martyrologiis, catastæ ferreæ martyres imponi? Gloss. Isidor. 'Catasta, lectus ferreus.' Jos. Scaliger. Catastus Vitruvio est servus venalitus e catasta profectus. Sic ille lib. VIII. c. 4. 'Ut qui ibi procrearentur, voces ad cantandum egregias haberent, ideoque semper transmarinos catastos emere formosos, et puellas maturas, eosque jungere, ut qui nascerentur ex his, non solum egregia voce, sed etiam forma essent non invenusta.' Hos transmarinos catastos circumscriptit Plinius lib. XXXV. c. 17. decreta loquens vilissima: 'Qua,' inquit, 'pedes venalium trans mare advectorum denotare instituerunt majores.' Exstat et catasti mentio apud Martialem lib. XII. Epigr. 'Cum tibi Niliacus portet crystallata catastus.' H. Junius. Porro, qui catastam accipiunt pro loco, ubi venales servi constituebantur, et exponebantur, eorum interpretatio a loci Suetoniani sententia minime est aliena.

CAP. 14. *Sed mihi solitudo et recessus provincia est*] Tanti æstimat, sibi vivere, ut, eo pretio, lubenter administratione alienius provinciæ sit cariturus. Itahæc accipi debere, com-

monstrant illa, quæ, una interjecta epistola, idem Tullius ad Atticum suum scribit: 'Quod me ad consuetudinem revocat: fuit meum quidem jampridem Remp. regere quod faciebam: sed interea erat ubi acquiescerem.' Plane cum illo Flacci convenit, qui nec 'Otia divitiis Arabum liberrima mutat.'

Hujus de Lucilio libros, etiam Satyra comprobat] Vulgatam sic tueor, ut intelligam, etiam ex Satyra Niciæ deprehendi potuisse, quod idem ille libros de Lucilio aliquot exarasset. In ea enim forte hunc ingenii sui fœtum agnoverat, de cujus parente Tranquilli temporibus dubitabatur.

CAP. 19. *Cujus etiam libros de Orthographia rescripsit*] Si placet viri magni emendatio: *cujus etiam libro vel libris de Orthographia rescripsit*: exemplum succurrit Julii Cæs. cap. 63. 'cujus asperrimis orationibus non minore acerbitate rescripserat.' Sed nec vulgatam aspernam suadet locus in eodem Cæsare, c. 56. 'existimatque rescripturum et correcturum fuisse.'

CAP. 20. *Quem propter antiquitatis notitiam Polyhistorem multi*] Quomodo γράμματα, et literæ, nunc prima notant elementa, ut cum literarum alias dicimus esse vocales, alias consonantes: nunc vero sumuntur pro literarum studiis, ut in veteri senario: Διπλοῦν ὀρώσιν οἱ μαθόντες γράμματα. Quomodo item Tullius literas dividit in vulgares, et interiores sive reconditas: ita et γραμματικῆ, quæ ἀπὸ τῶν γραμμάτων dicta, nunc legendi scribendique, vel bene loquendi artem designat: nunc vero, præter eam, historiarum ac fabularum notitiam comprehendit: quandoque etiam plurium artium, et multarum rerum scientiam, et efflorescentem inde facultatem enarrandi scriptores, et judicandi de eorum scriptis, locisque corruptis. Atque hoc pacto cum sententia nostra conciliari posse ar-

bitror opinionem veterum, qui late adeo Grammaticen extendunt, ut non una sit scientia, sed scientiarum cinnus. Hoc sine dubio argumentum fuit Telephi Grammatici libro eo, quo ostendit, πόσα χρῆ εἶδέναι γραμματικόν, Suida teste. A varia qui scientia commendarentur, appellabantur πολυῖστορες: ut Alexander Cornelius, item Apion Alexandrinus, contra quem Flavius Josephus scripsit. Dicti quoque φιλολόγοι, ut Eratosthenes et Atteius: de quibus c. 10. Etiam dicebantur πολυμαθεῖς. Studiumque ipsum nominatum πολυμαθεια. Vossius.

Quidam historiam vocabant] Ita supra alius 'literarum oblivio' vocabatur.

CAP. 21. *Quantquam adserente matre]* Certam fuisse adsertionum formulam dubium non est. Quam integram Terentius versu uno clausit, apud quem Adolph. Act. II. Sc. 1. Æschines ita loquitur: 'Neque vendendam censeo, quæ libera est, Nam ego illam liberali adsero causa manu.' Ubi Donatus, 'Ordo est,' ait, 'Ego libe-

rali causa manu adsero. Et sunt juris verba, quibus Adsertores dicuntur, alienæ vindices libertatis.' Plautus Persa Act. I. Sc. 3. 'Nam ubi ego argumentum accepero, Continuo tu illam a lenone adserito manu.' Varro lib. V. de L. L. 'Hinc adserere manu, in libertatem cum prehendi-mus.' Ab hac autem manuum prehensione Adsertio, in Lexico Latino Græco B. Germani Parisiensis Καρπισια, et Adsertor Καρπιστής, definitur. *Brisson.*

Quo delegante, &c.] In Cæsaris dictatoris vita: 'Quos omnes libellos vetuit Aug. publicari ea epistola, quam brevem admodum ac simplicem ad Pompeium Macrum, cui ordinandas bibliothecas delegaverat, misit.'

Fecit et novum genus Togatarum, inscripsitque Trabeatas] De Togatis fabulis ad cap. 45. Aug. Barthius: de trabeis ad cap. 14. Domit. Manutius: Quibus inter se comparatis, facile, quod Trabeatæ fabulæ sint, perspicies.

DE CLARIS RHETORIBUS

LIBER.

CAP. 1. *Vetus Senatusconsultum, item Censorium edictum, subjiciam*] Extat utrumque etiam apud Aulum Gellium lib. xv. capite 11.

Grandeis prætextatos] Id est, pueros. Calig. c. 14. 'Nepotem suum prætextatum adhuc coheredem ei dederat.' Ex epistola Ciceronis ad Pætum, lib. ix. 'Hirtium ego, et Dolabellam dicendi discipulos habeo, cœnandi magistros. Puto enim te audiisse (si forte ad vos omnia perferuntur) illos apud me declamitare, me apud eos cœnitare.'

Bolum quanti emerent] Βόλον, id est, jactum retis. Sic apud Plutarchum, βόλον πρίασθαι, quantum uno jactu capitur, emere.

Venalicii] Aliter mangones. Salsmasium vide ad cap. 69. Aug.

CAP. 2. *Quam pro se de vi habuit*] Chronicon Eusebii: 'Atracinus, qui septemdecim natus annos Cœlium accusaverat, clarus inter Oratores habetur. Et ad extremum morborum tædio in balneo voluntate exanimatus heredem dereliquit Augustum.'

CAP. 5. *Ingens etiam congiarium accepit*] Congiarium appellat munus, homini privato collatum, ut Vesp. cap. 18.

CAP. 6. *Nec alium in ulla locum, quam perorandi*] Plures enim in eadem causa oratores audiebantur. Epilogus vero seu peroratio acris esse debet, ut relinquat aculeos in animis auditorum. Quare has partes, ingenio suo convenientes, Albutius sibi depoposcit. Multum hac re valuisse Ciceronem, ac imprimis si opus esset misericordia, argumento est, quod, si is affectus ciendus esset, Ciceroni ab aliis peroratio relinqui soleret. Ita enim de se ait in Oratore: 'Quid ego de miserationibus loquar? Quibus eo sum usus pluribus, quod, etiamsi plures dicebamus, perorationem tamen mihi omnes relinquebant, in qua ut viderer excellere, non ingenio, sed dolore assequebar.'

In lite quadam centumvirali] De hasta centumvirali Budæum, de causis centumviralibus Sigonium consule ad cap. 36. Augusti.

FINIS NOTARUM VARIORUM.

RECENSUS EDITIONUM

C. SUETONII TRANQUILLI

EMENDATIOR ET AUCTIONIOR FABRICIANO,

IN QUATUOR ÆTATES DIGESTUS.

[EX ED. BIPONT. 1800.]

ÆTAS I. NATALIS.

1470—1515.

CURATORES primi fuere Jo. Ant. Campanus et Jo. Andreas, Episcopus Aleriensis, Bonaccursius, Dom. Calderinus, et Xicco Polentonus. Successere Commentatores M. Ant. Sabellicus et Phil. Beroaldus pater. Tum rationem magis criticam adhibuere Guido Morillonus, primæ Parisiensis, Marianus Tuccius, primæ Juntinæ curatores.

1470 Editio princeps. C. Suetonii Tranquilli de XII. Cæsarum vitis Libri XII. ex recognitione Jo. Anton. Campani. Præmittitur Epistola Jo. Anton. Campani ad Franciscum Cardinalem Piccolomineum. Sequuntur dein rubricæ librorum per ordinem. In fine: ‘Cai Suetonii Tranquilli de XII. Cæsarum vitis liber ultimus feliciter finit. absolutus Rome in pinea regione via pape Anno a Christi natali. M. CCCC. LXX. Sextili mense Pauli autem Veneti II. Pont. Max. anno sexto.’ Fol. s. n. typographi; elegantiori tamen characterè impressa, quam ut ex officina Udalrici Han eam prodiisse sit credibile. Quare probamus iudicium Audiffredi, qui hanc ed. a Ioh. Phil. de Lignamine impressam putat. Usi sunt ea Burmannus et Oudendorpius. Cf. Maitt. p. 290. Panzer T. II. p. 417. col. Tom. IV. p. 413. — Eodem anno iterum, sed ex diverso Codice descriptus, Romæ prodiit

— Suetonius Tranquillus de XII. Cæsaribus, ex recognitione Jo. Andreæ Aler. Episc. Præcedit ejusdem Epistola ad Paulum II.

P. M. cujus ad calcem sequitur Ausonii carmen de XII. Cæsaribus per Suetonium scriptis, 41. versibus constans. Post hos versus legitur: 'Tibi Pater beatissime omnes uitam optant et felicitatem diatissimam Dominici Natalis M. CCCC. LXX. Pontificatus uero tui Anno VII.' Sequuntur deia 'Rubricæ librorum per ordinem.' In fine:

Aspicis illustris lector quicunque libellos

Si cupis artificum nomina nosse: lege.

Aspera ridebis cognomina teutona forsân

Mitiget ars musis inscia uerba uirum.

Conradus suueynheym: Arnoldus pannartzque magistri

Rome impresserunt talia multa simul.

Petrus cum fratre Francisco Maximus ambo

Huic operi aptatam contribuere domum.

M. CCCC. LXX.

Fol. Cf. Maitt. p. 289. Panzer T. II. p. 421. Com. de Reviczky in Bibl. Gr. et Lat. p. 184. sq. ed. sec.

1471 Suetonii Vitæ XII. Cæsarum. In fine:

Hoc ego Nicoleos Gallus cognomine Jenson

Impressi: miræ quis neget Artis opus?

At tibi dum legitur docili Suetonius ore;

Artificis nomen fac, rogo, Lector, ames.

M. CCCC. LXXI. (Venetiis.) Char. Rom. s. sign. cust. et pag. num. fol. --- Maitt. p. 303. Panzer T. III. p. 76. Quis huic ed. præfuerit, non constat. Solebat Jensonus uti opera Omniboni Leoniceni.

1472 C. Suetonius Tranquillus de XII. Cæsaribus. Præcedit absque ulla præfatione Ausonii carmen in laudem operis cum rubricæ librorum. In fine legitur:

Aspicis illustris lector, &c.

Conradus Suueynheym: Arnoldus pannartzque magistri

Rome impresserunt talia multa simul.

M. CCCC. LXXII. die XVII. Septembris.

Fol. Cf. Maitt. p. 313. Panzer T. II. p. 431.

... Suetonius de claris Grammaticæ et Rhetoricæ scriptoribus, ex recognitione Jo. Al. Tuscani. Incipit fol. 1. 'Reuerendissimo domino Johanni tituli sanctorum Nerei et Archilei presbitero Cardinali Nouariensi. Iohes Aloisius Tuscanus Aduocatus consistorialis.' In aversa pagina sequitur 'Suetonius de Grammaticis.'

In fine legitur: 'Finis, Laus Deo.' 4. min. s. l. a. et typogr. sed circa an. 1474. typis Jo. Gensbergii Romæ impressa. — Vid. Audiffr. p. 393. Panzer T. II. p. 528. Reviczky p. 185.

1474 Modestus de re militari. (Pomponius Lætus) de magistratibus urbis. et sacerdotiis. et de legibus. Suetonius de Grammaticis et Rhetoribus ex recensione Johannis Aloisii Tuscani. In fine :

‘ Quem legis, impressus dum stabit in ære character

Dum non longa dies uel fera fata prement

Candida perpetue non deerit fama Cremone

Phidiacum hinc superat Bartholomeus ebur

Cedite chalcographi: millesima vestra figura est

Archetypus fingit solus at iste notas.

M. CCCC. LXXIII. die. XXVII. Mai. Nicholao Marcello duce ueneciarum regnante impressum fuit hoc opus feliciter. Deo gratias.' 4. — Sic de la Vall. I. p. 590. In exemplari, quod consuluit Maittaire, hos versus ille non inuenit, sed sequentem subscriptionem: 'Impressus Opera et impendio Bartholomei Cremonensis ac Bartholomei de Carlo Verzellensis ejus consocii, Venetis die XXVII. Madii. M. CCCC. LXXIII. Nicolao Marcello inelyto Venetiarum duce.' Duplicem ergo exstare editionem uerosimile est. Cf. Maitt. p. 339. et 384. Panzer T. III. p. 103.

1475 In hoc codice continentur Caius Suetonius Tranquillus de XII. Cæsaribus, Ælius Spartianus. Julius Capitolinus. Ælius Lampridius. Treuellius Pollio. Flavius Vopiscus. Eutropius et Paulus Diaconus, de regum et imperatorum Romanorum uita. — Præmittitur Epistola Boni Accursii Pisani ad Cicchum Simonetam primum ducalem Secretarium, cum Ausonii carmine in XII. Cæsares, et Calderini Siconisque Poletoni Vita Suetonii. Sequitur breuis Calderini Commentarius in tria capita priora uitæ Jul. Cæsaris, duabus paginis comprehensus. In fine Suetonii legitur: 'Finis. Mediolani impressum per Magistrum Philippum de lauagnia. M. CCCC. LXXV. die 20. Julii.' In calce reliquorum auctorum: 'Informatum est hoc opus per magistrum Philippum de Lavagna anno a nativitate Christi M. CCCC. LXXV. undecimo Kalendas Januarias, Mediolani.' Fol. — De rarissima hac editione uid. Car. Theod. Gemeiners Nachrichten von den in der Regensburgischen Stadtbibliothek befindlichen merkwürdigen und seltenen Büchern aus dem funfzehnden Jahrhundert p. 21. sqq. et Indicem nostrum edd. Scriptorum hist. Aug. p. 26.

— Suetonius de Grammaticis. Phalaridis Epistola, latine in-

terpr. Aretino Feliciter absoluta sunt A. MCCCCLXXV. Modestus de re militari. De Magistratibus et Sacerdotiis. Plinius de viris illustribus. 4. s. l. et typogr. forte Romæ impressa. — Panzer T. II. p. 462.

1478 C. Suetonii. Tranquilli. De Grammaticis. Et. Rhetoribus. Claris. Liber. Incipit. — Hæc in fronte literis quadratis. In fine iisdem literis: ‘Impressum. Florentiæ. Apud. Sanctum. Jacobum. De. Ripoli. M. CCCC. LXXVIII. 4. — Maitt. p. 390. et 394. Panzer T. I. p. 406.

1480 Suetonii Vitæ Cæsarum, cum Domitii Calderini vita Suetonii. In fine: ‘Finis: Hoc opus diligenter emendatum impressum est Mediolani per Antonium Zarotum opera et impensa Johannis legnani die XVI. Novembris Anno domini. M. CCCC. LXXX.’ Fol. — Maitt. p. 410. Panzer T. II. p. 38.

— Suetonius, &c. In prima pagina fol. 2. leguntur Ausonii versus de Suetonii historia, quibus accedit titulus: ‘C. Suetonii Tranquilli de vita XII. Cæsarum Liber primus — D. Julius Cæsar.’ In fine: ‘C. Suetonii Tranquilli de vita XII. Cæsarum Libri duodecimi: ac ultimi finis.’ Sequuntur iidem Ausonii versus, monosticha de ordine imperatorum, Tetrasticha de Cæsaribus post Tranquillum, duo Elogia Suetonii. Tandem: ‘Finis. M. CCCC. LXXX. Registrum.’ Char. Rom. cum sign. fol. min. s. l. et typogr. mentione. — Panzer T. IV. p. 464.

— Suetonius de vita XII. Cæsarum. Fol. s. n. l. et typogr. — Maitt. p. 411. Panzer T. IV. p. 23.

1488 C. Suetonii Tranquilli de Vita XII. Cæsarum, cum Phil. Beroaldi vita Suetonii. In prima pagina ultimi folii primum quidem legitur sequens ‘ad lectorem’ monitum: ‘Quicumque Tranquillum emendatissimæ lectionis habere cupis: hunc eme: et securus abi. Nam Simon pasqualis Jodertinus (vestrum ardulides delitium) accurata id egit emendatione: ut quod impediatur legentes jam frustra hic perquiratur. quare vel ex hac impressione vnum habeas vel nullum emendatum quæras.’ Tum alia sequitur notitia: ‘Opus hoc exaratum et impressum est Bononie diligentissime per me Platonem de Benedictis stampatorem ejusdem ciuitatis ciuem: Anno salutis. M. CCCC. LXXXVIII. septimo Kalendas Martias Joanne Bentiuolo Bononiensis Senatus principe.’ Fol. — Maitt. p. 501. Panzer T. I. p. 219.

1489 Suetonius, cum Scriptoribus historiæ Augustæ. Prima pagina folii 1. vacua relicta est: in aversa leguntur versus Ausonii

in libros Suetonii. Tum sequitur: 'Domitii Calderini, viri clarissimi, de vita Caii Suetonii tranquilli.' Hac finita, subjecta sunt verba: 'In codice continentur Caius Suetonius Tranquillus de XII. Cæsaribus. Ælius Spartianus, Julius Capitolinus, Ælius Lampridius, Trevellius Pollio, Flavius Vopiscus, Eutropius et Paullus Diaconus de regum ac imperatorum romanorum vita.' In fine sequentia leguntur: 'Habes candide lector Cæsarum vitas parvo ære, quas olim anxius quærebas, maxima lucubratione a viris præstantissimis emendatas. Quæ omnia accuratissime Venetiis impressa sunt per Bernardinum nouariensem anno a natali christiano MCCCCLXXXVIII. Kal. Octobr.' Fol. — Cf. Theoph. Christoph. Harlesii *Introductio in Notitiam Literaturæ Romanæ* T. I. p. 398.

1490 C. Tranquilli Suetonii Vitæ XII. Imperatorum cum Antonii Sabellici commento. In fine: 'Venetiis per Baptistam de tortis. M. CCCC. LXXX. die xv. Februarii.' Char. Rom. cum sign. et foll. num. fol. min. — Maitt. p. 432. et 520. Panzer T. III. p. 281. Sabellici commentarius versatur in verbis et rebus pro illius temporis necessitate explicandis et illustrandis, e critico genere non multum habet.

— Inter Historiæ Aug. Scriptores, Venetiis per Johannem Rubeum de Verellis anno a natali christiano M. CCCC. LXXX. die xv. Julii. Fol. — Maitt. p. 520. Panzer T. III. p. 287. Cf. *Indicem nostrum edd. Scriptt. H. A.* p. xxviii.

1491 Suetonius cum comment. M. Ant. Sabellici. Epistola Sabellici ad Aug. Barbadicum. Proœmium. In fine Vita Suetonii per Sabellicum, et alia per Xicconem Polentonum. In calce: 'Impressum Mediolani per Uldericum Scinzenzeller die XIX. Novembris MCCCCLXXXI.' Fol. — Panzer T. II. p. 65. Denis *Suppl.* p. 315.

1493 Caius Tranq. Suetonius de vitis duodecim Cæsarum cum comment. M. Antonii Sabellici. Præmissa est M. A. Sabellici epistola ad Aug. Barbadicum. In fine: 'Venetiis per Damianum de Mediolano M. CCCC. LXXXIII. die XXIX. mensis Martii.' Fol. — Maitt. p. 562. Panzer T. III. p. 345. *Repetitio ed. 1490.*

— Suetonii Tranq. Vitæ XII. Cæsarum, cum commentario Philippi Beroaldi. In fine: 'Commentarios hosce a Philippo Beroaldo diligenter compositos impressit Benedictus Hectoris Bononiensis adhibita pro viribus solertia et diligentia. ne ab archetypo aberraret. Impressum Bononiæ. Anno salutis

MCCCCLXXXIII. Nonis Aprilibus. Illustrissimo Jo. Bentiuolo reipublicæ habenas feliciter moderante. Finis Laus Deo.' Fol. min. — Maitt. p. 559. Panzer T. I. p. 226. Hæc est ed. Beroaldi I. editoribus recentioribus non inspecta.

1494 Suetonius cum commentario Philippi Beroaldi. Præcedunt Phil. Beroaldi epistola ad Annibalem Bentivolum. Vita Suetonii. Breviarium rerum memorabilium. Epigrammata Joh. Bapt. Pii et Ugerii Pontremulensis. In fine: 'Commentarios hosce a Philippo Beroaldo diligenter compositos impressit Leonardus Pachel Theutonicus adhibita pro viribus solertia et diligentia, ne ab archetypo aberraret. Impressum Mediolani Anno salutis MCCCXCIII. quarto Idus Januarias.' Fol. — Panzer T. II. p. 76. Denis Suppl. p. 380. Repetitio ed. Bonon. 1493. quam inspexit Oudendorpius.

1496 Suetonius Tranq. cum Philippi Beroaldi et M. Ant. Sabellici Commentariis. — Hæc in fronte. In aversa tituli pagina incipit Phil. Beroaldi ad Annibalem Bentivolum epistola, cui folio tertio subjunctum habetur breviarium rerum aliquot memorabilium. Istud Sabellici epistola ad Augustinum Barbadicum excipit. Sequitur 'Caii Suetonii Tranq. de vita duodecim Cæsarum Liber primus.' Libro ultimo subjecta sunt 'Tetrasticha de Cæsaribus post Tranquillum,' 'Suetonii vita a Beroaldo et Sabellico descripta.' 'Beroaldi Adpendix adnotamentorum.' Ad calcem operis sequentia habentur: 'Commentaria Philippi Beroaldi necnon Marci Ant. Sabellici In Suetonium Tranquillum feliciter Venetiis exacta per Simonem cognomento Beuilaqua Papiensem. Anno Christianæ Salutis MCCCCLXXXVI. Finis.' — Cf. Placidi Braun Notitia hist. lit. de libris ab a. 1485. usque ad a. 1500. impressis, &c. Part. II. p. 288. n. XXXII. Panzer T. III. p. 395.

1499 Suetonius cum comment. Beroaldi et Sabellici. Venetiis fol. — Maitt. p. 699.

... Inter Hist. Aug. Scriptores. Præcedunt 'versus Ausonii in libros Suetonii;' item 'Cæsarum ordo, tempora, obitus.' 'Domitii Calderini de vita Suetonii narratio et ejusdem annotationes in vitam Julii Cæsaris.' Demum titulus: 'In hoc codice continentur Caius Suetonius Tranquillus de XII. Cæsaribus. Ælius Spartianus. Julius Capitolinus. Ælius Lampridius. Trevellius Pollio. Flavius Vopiscus. Eutropius. Et Paulus Diaconus. De Regum ac Imperatorum Romanorum vita.' In fine Suetonii: 'C. Suetonii Tran-

quilli De Vita XII. Cæsarum Libri Duodecimi Ac Vitimi Finis. Registrum chartarum. Tetrasticha de Cæsaribus post tranquillum. Narrationes duæ de Suetonio et ejus operibus.' Char. Rom. cum sign. fol. s. a. l. et typogr. — Maitt. p. 751. Panzer Tom. IV. p. 142.

. . . C. Suetonii Tranquilli Vitæ XII. Cæsarum. Incipit a versibus Ausonii in XII. Cæsares. Excipit illos 'Liber primus.' Terminatur aliis Ausonii versibus 'ad Hesperium filium cum tetrasticho de Cæsaribus.' In fine duo testimonia de Suetonio. Char. Rom. sine sign. cust. et foll. num. 4. s. a. l. et typogr. — Editio ad Jensonianam an. 1471. ita expressa, ut linea lineæ, pagina paginæ respondeat. Panzer T. IV. p. 197.

. . . C. Suetonii Vitæ XII. Cæsarum per Domit. Calderinum. Fol. s. a. l. et typogr. — Repetitio ed. Mediolan. 1480. Panzer l. c.

. . . Suetonius de Grammaticis et Rhetoribus claris libellus. 4. min. s. a. l. et typogr. — Panzer ibid.

. . . C. Suetonius Tranquillus de cll. Grammaticæ et Rhetoricæ scriptoribus ex recognitione Jo. Al. Tuscani. Prima pagina fol. 1. incipit: 'Reuerendissimo domino domino Johanni tituli sanctorum Nerei et Archilei (sic) presbitero Cardinali Nouariensi Iohes Aloisius Tuscanus Aduocatus consistorialis.' In aversa pag. 'Suetonius de Grammaticis' (incipit). In fine: 'Finis. Laus Deo.' Char. Joh. Gensbergii sine sign. cust. et pagg. num. 4. min. — Panzer T. II. p. 528.

. . . Apicii Celii de re coquinaria libri decem. Suetonius Tranquillus de Claris Grammaticis. Suetonius Tranquillus de Claris Rhetoribus. Venetiis per Bernardinum Venetum. 4. s. a. sed ante an. 1500 impressa. Editio rarissima. Cf. Freytagii Appar. I. p. 98. Plac. Braun. l. c. Part. II. p. 40. Panzer T. III. p. 496.

1500 Suetonius Tranquillus cum Philippi Beroaldi et Marci Antonii Sabellici commentariis. — In fine: 'Commentaria Philippi Beroaldi necnon Marci Antonii Sabellici In Suetonium Tranquillum Feliciter Venetiis exacta Per Bertholomeum de zanis de Portesio Anno domini. M. CCCC. die XXVIII. Julii.' Fol. — Repetitio ed. 1496. Est penes nos.

1506 Suetonius Tranquillus cum Philippi Beroaldi et Marci Antonii Sabellici commentariis. Cum figuris nuper additis. — In fine: 'Venetiis per Joannem Rubicum Vercellensem Anno domini M. CCCC. VI. Die VIII. Januarii. Fol. — Panzer Tom. VIII. p. 302.

1506 Suetonius Tranquillus cum Phil. Beroaldi commentario. Bononiæ, fol. Repetitio ed. Bonon. 1493. in qua recognitionem factam a Beroaldo ipso putat Burmannus, qui et multa ab eo in textu superiorum editionum mutata observavit.

1508 C. Suetonii Tranq. de vita XII. Cæsarum. — In fine: ‘Suetonius Tranquillus de vita duodecim Cæsarum exaratus. Lugduni (opera Balthasaris Calcographi Lugd.) Anno Domini 1508. die vero III. Octobris finit feliciter.’ 8. sine notis, a Caspate Argilensi Bononiensi curata; quam subinde memorat Casaubonus, habuit et Burmannus. — Panzer Tom. VII. p. 291.

— Suetonius de claris Grammaticis et Rhetoribus, c. Plinii Epistolis, &c. Venetiis, apud Aldum et Andream Socerum. 8.

1509 C. Suetonii Tranquilli Divus Julius Cæsar Dictator. — In fine: ‘τελος. CN. APPIVS BIBLIOPONVS ERPHORD ÆRE SIGNATO TORCVLARIQ. TRANSCRIBEBAT Mense Julio M. D. VIII. 4. — Panzer. Tom. VII. p. 496.

— C. Suetonius Tranq. de duodecim Cæ. vitis diligentiori studio a mendis prope omnibus, quas temporum vitio contraxerat, per Guidonem Morillonum nuperrime vindicatus. Dispersis pro lectorum usu in marginibus annotatiunculis. Cum Ang. Politiani elegantissima in eundem prefatione. Venundantur Parisiis in vico divi Jacobi sub intersignio poti stanni juxta sanctum Yvonem. — In fine: ‘In lucem jam prodit C. Suetonii Tranq. hystoriographi opus - Impressum Parrhisius e regione Collegii Itatorum impensis gravissimorum virorum Egidii Gourmont, Dionysii Roce et Ponseti le Preux: Anno domini millesimo quingentesimo nono.’ 8. — Maittair. Tom. II. p. 199. Panzer Tom. VII. p. 539. In Præfatione queritur Editor seu temporum iniquitate seu chalcographorum imperitia male adhuc Suetonio cessisse. Tantis enim mendis immo monstris monstralibus scatuisset, ut tam arduum non molitus esset negotium, nisi in vetus et ob id emendatum incidisset exemplar, ab antiqua S. Victoris Bibliotheca extractum auctore Jacobo de Curia Campano. At tamen ipsam hanc Morilloni editionem vitiosissimam esse testatur Ernesti in Fabricii B. L. Tom. II. p. 455. qui ejus etiam exemplum habuit sine anni nota. ‘Jam hic Morillonus,’ addit idem Ernestius, ‘valde laudatur ab Adriano Junio, etiam P. Nannio in Misc. L. V. initio, ut ab ejus cura aliquid non contemnendi proficisci potuisse videatur. Et fortasse hæc exempla sunt repetitiones vitiosæ per typographorum incuriam: nam et nostrum

exemplum est vitiosissimum, sed in genere typographico: et extat melior anni 1508.'

1509 Suetonius de claris Grammaticis et Rhetoribus. Cum Plinii Epistolis et Julio Obsequente. Venetiis, in ædibus Aldi et Andreae Asulani. 8. — Cf. Ind. nostrum edd. C. Plinii p. xliii. sq.

1510 C. Suetonii Tranq. de vita XII. Cæsarum. (curante Mariano Tuccio.) In fine: 'C. Suetonii Tranq. opus explicit. Quod summa diligentia castigatum Florentiæ excusum est opera et impensa Philippi de Giunta Florentini Anno a Virginis nuntio M. D. X. Idibus Februarii, Petro Soderino perpetuo Vexillifero existente.' 8. — Panzer Tom. XII. p. 12. Convenit cum Lugdunensi 1508.

— Commentationes conditæ a Philippo Beroaldo in Suetonium Tranquillum. Additis quam plurimis annotamentis. — Caii Suetonii vita per Philippum Beroaldum. Caii Suetonii vita per Sabellicum. Cum commento ejusdem. Philippi Beroaldi vita per Bartholomæum Blanchinum, &c. — In fine: 'Philippi Beroaldi nec non Marci Antonii Sabellici in C. Suetonium Tranquillum Commentaria fœliciter Venetiis exacta: per Philippum Pincium Mantuanum. Anno domini MCCCCCX. Die XVIII. Februarii. Incliti dni dni Leonardi Lauredani Venetiarum Ducis serenissimi Tempestate.' Fol. — Panzer Tom. VIII. p. 401.

1511 C. Suetonii Tranq. de clarissimis Rhetoribus et Grammaticis libellus ex castigatione Georgii Valle et Philippi Beroaldi. In fine: 'Impressum Lypse per Baccalaureum Guolfgangum Monacensem Anno salutis Millesimo quingentesimo Undecimo Mense Julio.' 4. — Panzer Tom. VII. p. 172.

— Suetonius de Grammaticis et Rhetoribus. Cum Plinii Epistolis, &c. Parisiis ap. Egid. Gourmont et Hemon. le Febvre. 8. — Panzer Tom. VII. pag. 557.

1512 Commentationes condite a Philippo Beroaldo adjecta paraphrastica M. Ant. Sabellici interpretatione in Suetonium Tranquillum, additis quam plurimis annotamentis, quæ ut facilius cognoscantur Asterisco* notavimus. Ejusdem Ph. Beroaldi vita per Bartolemæum Blanchinum composita. Venundantur Parrhisiis sub intersignio trium Coronarum fœlicis Coloniae Agrippinæ In vico divi Jacobi. — In fine: 'Impressum Parrhisiis, opera cumprimis honesti viri Magistri Joannis Philippi: ære vero necnon impensis integerrimorum Bibliopolarum Lodovici Hornken et Godofredi Hittorpii. M. D. XII.' Fol. — Extat in Bibl. Acad.

Heidelberg. Plura de hac ed. vid. ap. Freytagium in *Apparat. lit.* T. III. p. 655. sqq.

1514 Suetonius de claris grammaticis. Cum Plinio de viris illustribus et Jul. Obsequente. Argentorati apud Matthiam Schurerium, 4. — Panzer Tom. VI. p. 68.

1515 C. Suetonii Tranquilli de vita duodecim Cæsarum Libri XII.

Cæsareos proceres, in quorum regna secundis
 Consulibus dudum Romana potentia cessit,
 Accipe bis senos, sua quemque monastica signat.
 Quorum per plenam seriem Suetonius olim
 Nomina, res gestas, vitamque obitumque peregit.

Hæc in fronte. Ad calcem: 'C. Suetonii Tranquilli de duodecim imperatoribus finis. Argentorati. Ex Ædibus Matthiæ Schurerii. mense Martio. M. D. xv. regnante Imperatore Cæs. Maximiliano P. F. Aug.' 4. — Servatur in Biblioth. Argentor. Repetitio videtur esse Juntinæ, quia Tuccii præfatio præposita est, etsi ab ea interdum in levibus rebus discedat.

— C. Suetonii Tranquilli vitæ duodecim Cæsarum diligentissime recognitæ. — In fine: 'Impressum Florentiæ, opera et sumptu Philippi Juntæ. Anno a Nativitate D. xv. supra mille. Mense Martii. Leone decimo Pontifice.' 8. — Panzer Tom. VII. p. 21. Repetitio ed. Juntinæ 1510.

— Suetonius de claris Grammaticis et Rhetoribus, cum Plinii Epistolis, &c. Florentiæ, ap. Phil. Juntam. 8.

ÆTAS II. EGNATIO - ERASMICA.

1516—1594.

Quam post J. Bapt. Egnatium, Aldinæ I. curatorem, condidit D. Erasmus Roter. Post illos juverunt lectionem Suetonianam Robertus Stephanus, Henr. Glareanus, Theod. Pulmannus, et Lævinus Torrentius.

1516 Aldina I. In hoc volumine hæc continentur. C. Suetonii Tranquilli XII. Cæsares. Sexti Aurelii Victoris a D. Cæsare Augusto usque ad Theodosium excerpta. Eutropii de gestis Romanorum libri X. Pauli Diaconi libri VIII. ad Eutropii historiam additi. — In calce: 'Venetiis in ædibus Aldi et Andreæ Soceri mense Augusto MDXVI.' 8. — Hanc editionem curavit Jo. Bapt.

Egnatius, qui notulas etiam addidit, pro illius temporis ratione bonas, quas et laudat Erasmus, et editioni suæ inseruit Burmannus. Ipse quidem hunc suum Suetonium non dubitat 'longe emendatissimum' appellare. Alii de textu Aldino, et de notis Egnatii iniquius detrahere maluerunt. Cf. Indicem nostrum edd. Scriptorum Hist. Aug. p. xxix. sq.

1518 Ex recognitione Des. Erasmi Roterodami. C. Suetonius Tranquillus, Dio Cassius Nicæus, Ælius Spartianus, Julius Capitolinus, Ælius Lampridius, Vulcatius Gallicanus V. C. Trebellius Pollio, Flavius Vopiscus Syracusius. Quibus adjuncti sunt Sext. Aurelius Victor, Eutropius, Paulus Diaconus, Ammianus Marcellinus, Pomponius Lætus Ro. Jo. Bapt. Egnatius Venetus. — In fine legitur: 'Basileæ apud Joannem Frobenium, mense Junio MDXVIII.' Fol. — Editio in principibus numeranda. Vide Indicem nostrum edd. Scriptt. Hist. Aug. p. xxx.

— Suetonius de claris Grammaticis et Rhetoribus, cum Plinii Epistolis et Jul. Obsequente de Prodig. Venetiis, in ædibus Aldi et Andreæ Soceri 1518. mense Junio. 8.

1519 C. Suetonii Tranquilli XII. Cæsares. Florentiæ apud her. Phil. Juntæ. 8. — Aldinam 1516. secuta.

1520 C. Suetonius Tranq. de vita XII. Cæsarum. Argentorati in ædibus Jo. Prüz mense Augusto MDXX. 4. — Panzer Tom. VI. pag. 93.

— C. Suetonii Tranq. Cæsares. Lugduni apud Guil. Huyon. 8. — Panzer Tom. VII. pag. 330. Hanc ed. curavit Ant. Francinus, qui in Præf. profitetur textum esse, collatis in unum plurimis antiquissimis exemplaribus, a se emendatum.

— C. Suetonii Tranq. de vita duodecim Cæsarum libri duodecim. Selestadii apud Lazarum Schurerium. — In fine: 'Selestadii ex ædibus Lazari Schurerii. Mense Februario M. D. XX. 4. — Panzer Tom. VIII. pag. 290.

1521 Aldina II. C. Suetonius Tranquillus. S. Aur. Victor. Eutropius. Paulus Diaconus. Annotationes J. B. Egnatii et Erasmi. — In fine: 'Venetiis in ædibus Aldi et Andreæ Soceri, Mense Maio MDXXI.' 8. — Panzer Tom. VIII. p. 466.

— Suetonius de vita XII. Cæsarum. Argentorati apud Joh. Schurer. 4. — Panzer. Tom. VI. pag. 96.

— De claris Grammaticis et Rhetoribus, cum Plinio de viris

illustribus et Julio Obsequente. Argentorati ex ædibus Hulderichi Morhardi. 4.—Panzer *ibid.* pag. 97.

1521 De claris Grammaticis et Rhetoribus, cum Plinii Epistolis et Julio Obsequente. Basileæ apud Andream Cratandrum. 8.

1522 Suetonii Cæsares. Venundantur a Stephano Aufray in Vico Jacobæo sub Signo Ensis. Parisiis Anno MDXXII. Idibus Martiis. 8.—Panzer *Tom.* VIII. pag. 81.

1523 Suetonius de Grammaticis et Rhetoribus, cum Plinii Epistolis et Jul. Obsequente. Antverpiæ in ædibus Guil. Vorstermanni. 8.

1526 De claris Grammaticis et Rhetoribus, cum Plinii Epistolis, &c. Basileæ, apud Andr. Cratandrum. 8.

1527 Suetonius, inter Scriptores Hist. Aug. ex recognitione Des. Erasmi Roter. Coloniae in ædibus Eucharii Cervicorni, mense Aprili. Fol.

— Suetonius cum annotationibus Des. Erasmi Roterod. et Egnatii. Ex officina Simonis Colinaei Parrhisiensis Typographi. MDXXVII. Sexto Calendas Augusti. 8.—Panz. *Tom.* VIII. pag. 103.

1529 De claris Grammaticis et Rhetoribus, cum Plinii Epistolis, &c. Parisiis, apud Rob. Stephanum. 8.

1530 De claris Grammaticis et Rhetoribus, cum Plinii Epp. et Jul. Obsequente. Basileæ, apud Andr. Cratandrum. 8.—Panzer *Tom.* VI. pag. 276.

1531 De claris Grammaticis et Rhetoribus, cum Plinii Epistolis, &c. Lugduni, apud Seb. Gryphium. 8.

1532 Suetonius de claris Grammaticis et Rhetoribus, cum Plinii Epistolis, &c. Antverpiæ, ap. Mart. Cæsarem. 8.

1533 'Omnia quam antehac emendatiora. Annotationes Des. Erasmi et Egnatii cognitu dignæ. C. Suetonius Tranq. Ælius Spartianus, Ælius Lampridius, Treb. Pollio &c. Basileæ in offic. Frobeniana.' Fol.—Vid. *Indicem nostrum edd. Scriptt. Hist. Aug.* p. xxxii. Ejus exemplum extat in *Bibl. Argentorat.*

— Suetonius de claris Grammaticis et Rhetoribus, cum Plinio de Viris illustr. et Jul. Obsequente. Paris. ap. Rob. Stephanum. MDXXXIII. octavo Cal. Sept. 8.

1534 Suetonius. Lugduni apud Seb. Gryphium. 8.—Panzer *Tom.* VII. p. 360. Sequitur Erasmicam.

1535 Suetonius ex Erasmi recognitione cum notis Egnatii. Parisiis apud Simonem Colinaeum MDXXXV. XVI. die Julii. 8.—Panzer Tom. VIII. p. 184.

1536 Suetonius de Grammaticis et Rhetoribus, cum Plinio de viris illustr. et Jul. Obsequente. Paris. ex off. Rob. Stephani MDXXXVI. III. Calend. Maii. apud Rob. Stephanum. 8.

. . . Suetonius. Parisiis in ædibus Joannis Tonsoris. (Barbier.) 8. s. n. a.—Panzer Tom. VIII. p. 218.

. . . Suetonius de claris Grammaticis, cum Plinii Epistolis et Julio Obsequente. Venetiis apud Aldum. 8.—Panzer Tom. VIII. p. 560.

1537 C. Suetonii Tranq. XII. Cæsares; nec non Ausonius de XII. Cæsaribus, et Egnatius de Romanis Principibus, cum ejus et Erasmi annot. in Suetonium. Lugduni, apud Seb. Gryphium. 8.—Bibl. Bunav.

— De claris Grammaticis et Rhetoribus, cum Plinio de viris illustribus et Jul. Obsequente. Parisiis, apud Rob. Stephanum. 8.

1539 C. Suetonii Tranquilli XII. Cæsares. Jo. Bapt. Egnatii de Romanis principibus libri III. cum ejusdem et Des. Erasmi Roterod. in Suetonium annot. Lugduni, apud Seb. Gryphium. 8.

— cum Erasmi, Longolii, Egnatii notulis, et hujus libris III. de principibus Rom. Coloniae. 8.—Haud magni pretii editio.

— De Grammaticis et Rhetoribus, cum Plinio de viris illustr. et Jul. Obseq. Parisiis ex officina Rob. Stephani. 8.

1541 Suetonius. Lugduni apud Stephanum Doletum. 8.—Maitt. Tom. III. p. 325. Hanc e Gryphiana aliqua expressam putat Burmannus.

— De Grammaticis et Rhetoribus, cum Plinio de viris ill. et Jul. Obseq. Parisiis ex off. Rob. Stephani. 8.

1542 De claris Grammaticis et Rhetoribus, cum Plinii Epistolis, &c. Basileæ, ap. heredes Andr. Cratandri. 8.

1543 C. Suetonii Tranquilli XII. Cæsares. Parisiis, ex officina Roberti Stephani 1543. Calend. Decembr. 8.—Crevenna Tom. v. p. 167. Hæc omnibus ante memoratis Francicis, immo et ceteris præstantior, novi optimique exempli est editio. Inprimis Stephanus usus erat Codice claro Memmiano: eique adeo textus Suetonii, quem nunc habemus, plurimum debet.

— Suetonius cum annot. Erasmi et compendio Assis Budaici, et

aliis quibusdam. Parisiis apud Sim. Colinaeum. 8.—Maittair. Tom. III. p. 350.

1543 Coloniae. 8. Repetitio ed. 1539.

1544 C. Suetonii Tranquilli XII. Cæsares. Item Jo. Bapt. Egnatii de Romanis principibus libri III. Ejusdem Annotationes in Suetonium. Annotata in eundem per Des. Erasmum Roterod. Lugduni apud Sebast. Gryphium. 8.—Crevenna Tom. v. p. 167.

— Suetonius de Grammaticis et Rhetoribus, cum Plinio de viris illustr. et Jul. Obsequente. Paris. apud Rob. Stephanum. 8.

1545 Jo. Rænerii in Suetonii Tranquilli XII. Cæsares Scholia. Lugd. apud Guil. Rovillum. 8.

— Suetonius de claris Grammaticis et Rhetoribus, cum Plinii Epistolis, &c. Parisiis, apud Colinaeum. 8.

1546 in Scriptt. vitar. Cæsarum c. Des. Erasmi et Jo. Bapt. Egnatii notis. Basileæ, ap. Frobenium. Fol.

1548 C. Suetonii Tranq. XII. Cæsares, cum Ph. Beroaldi et M. Ant. Sabellici commentariis, et Jo. Bapt. Egnatii aliorumque annotationibus. Lugduni apud Jo. Frellonium. Fol.—Biblioth. Emtinck. Part. III. p. 40. n. 337. Editio nitida. Ceterum nil habet novi boni, sed repetitos modo Beroaldi, Sabellici Comment. et Erasmi Egnatiique notulas.

— C. Suetonii Tranquilli XII. Cæsares. Item Jo. Bapt. Egnatii de Romanis principibus libri III. cum ejusdem et Erasmi annotationibus. Lugduni, apud Seb. Gryphium. 12.—Crevenna Tom. v. p. 167.

1550 Suetonius de Grammaticis et Rhetoribus, cum Plinii libro de viris illustribus. Lutet. apud Vascosanum. 4.—Maitt. Ind. p. 159.

1551 Suetonii Tranq. XII. Cæsares. Jo. Bapt. Egnatii de Romanis principibus libri III. cum ejusdem et Erasmi annotationibus. Lugduni, apud Seb. Gryphium. 12.—Crevenna Tom. v. p. 167.

1553 C. Suetonii Tranq. XII. Cæsares. Obscuriorum locorum brevis et dilucida explanatio. Autore F. M. Gallo. Ausonius poëta de XII. Cæsaribus per Suetonium Tranquillum scriptis. Ejusdem tetrasticha a Julio Cæsare usque ad tempora sua. Jo. Baptistæ Egnatii Veneti de Romanis principibus libri III. Ejusdem annotationes in Suetonium. Annotata in eundem et loca aliquot restituta per Desiderium Erasmum Roterod. et Gysbertum Longolium.

Coloniæ Agrippinæ, Impensis Gualtheri Fabricii I. L. Anno a Christo nato M. D. LIII. 8.—Servatur in Bibl. Acad. Heidelberg.

1553 ex ed. Glareani. Basil. Bona ad usus doctorum editio, notas habens non vulgaris doctrinæ.

1555 Suetonii Octavius Cæsar Augustus. Lutet. apud Michaëlem Vascosanum. 4.—Maitt. Tom. III. p. 663.

1556 C. Suetonii de Grammaticis et Rhetoribus libri duo, castigati et Indice aucti; quibus accesserunt Suetonii vita per Eliam Vinetum Santonem, Plinii avunculi vita ex catalogo illustrium virorum Suetonii nunc primum formis in lucem data, Oratii poëtæ vita ab eodem Suetonio conscripta, ut Petrus Nannius nuper edidit. Pictavis ex officina Enguilberti Marefii. 4.—Maitt. Ind. p. 881.

1558 C. Suetonii Tranq. Cæsares. Jo. Bapt. Egnatii de Rom. principibus libri III. Ejusdem et Erasmi annotat. in Suetonium. Lugduni, ap. hered. Gryphii. 12.

— Lugduni, apud Tornæsios. 8. Repetitio ed. 1534.

1560 Basileæ. Repetitio ed. Glareani 1553.

— Parisiis. 18.

1565 C. Suetonii Tranq. Cæsares, &c. Lugduni, ap. hered. Gryphii. 8.

— Libri II. de illustribus Grammaticis et claris Rhetoribus, cum Achillis Statii Lusitani commentatione. Romæ, ex offic. Vinc. Lucchini. 8.—Hamberger Tom. II. p. 289.

1567 C. Suetonii Tranq. libri II. de illustribus Grammaticis et claris Rhetoribus, cum Achillis Statii commentatione falso nuper Lugduni Jo. Bapt. Egnatii nomine inscripta et edita. Lutet. apud Fed. Morellum. 8.—Maitt. Tom. III. p. 740. In Catalogo Bibl. Emtinckianæ Part. III. n. 732. et in Bibl. Banav. hæc ed. refertur ad an. 1568.

1568 Coloniæ. 8.

— inter Scriptt. historiæ Romanæ ab Henr. Stephano publicatos 1568. III. voll. 8.

1574 C. Suetonii Tranquilli XII. Cæsares, Theod. Pulmanni Craneburgii opera et studio emendati. In eosdem annotationes atque lectionis varietates ex doctiss. hominum scriptis, et ex vetustis vulgatisque libris, ab eodem collectæ. Ejusdem C. Suet. Tr. de illustribus Grammaticis et claris Rhetoribus Libr. II. cum Achillis Statii Lusit. commentatione. Jo. Bapt. Egnatii, D. Erasmi Rote-

rod. et Henr. Loriti Glareani in Suetonium annotationes. Antverpiæ, ex officina Christoph. Plantini. 8.

1578 Læv. Torrentii in C. Suetonii Tranq. XII. Cæsares Commentarii. Antverpiæ, ex offic. Christoph. Plantin. 8.—Hunc Commentarium non Torrentii, sed alterius, nescio cujus viri docti, morte præventi, esse scribit Adolphus Occo Epistol. ad Amersbachium, apud Patinum Introduct. ad numismatum veterum notitiam p. 291. fide non incerta solum, sed suspicione etiam parum credibili, cum Torrentii eruditionem et characterem dictionis ejus notæ etiam in Horatium, et alia monumenta testantur. Sed vid. tamen Burm. de hoc commentario in Præf. ad Suetonium. Cum notis plurimis Mss. viri docti Torrentii Commentarius hic fuit in Bibl. Hohendorfiana III. p. 281. sq. accessit thesauro librario Imperatoris.

1585 C. Suetonii Tranq. Cæsares, de illustr. Gramm. et Rhetor. Lugduni, apud Gryph. 12.

1587 cum comm. Lævini Torrentii auctiori, et figg. Antverp. ex offic. Plantin. 4.

1588 C. Suetonii Tranq. XII. Cæsares, cum seorsim adjectis Jo. Bap. Egnatii, Erasmi Roterod. Henr. Glareani et Theod. Pulmanni annotationibus. In Frid. Sylburgii SS. Hist. Aug. Francof. 1588. fol. Tom. II. p. 1.

1590 C. Suetonii Tr. XII. Cæsares: ejusdem de illustribus Grammaticis liber; de claris Rhetoribus liber: accedunt alia. Lugduni, apud Ant. Gryphium. 12.—Bibl. Emtinck. Part. III. p. 455. n. 305.

1591 C. Suetonii Tr. XII. Cæsares, et in eos Lævini Torrentii commentarius auctior et emendatior. Antverpiæ, ex officina Plantin. 4.

— Lugduni. 12.

ÆTAS III. CASAUBONIANA

1595—1671.

Ab Isaaco Casaubono et Jano Grutero illustrata. Laudantur quoque Lipsii et Salmasii commentarii particulares, quas cum ceterorum curis exhibuit Jo. Schildius, denique Matth. Berneggerus, cui etiam index locupletissimus debetur.

1595 Casauboni I. C. Suetonii Tranquilli de XII. Cæsaribus

libri VIII. Isaacus Casaubonus recensuit et animadversionum libros adjecit. Genevæ, ap. Jac. Chouet. 4.— In commentario scribendo primus operæ pretium fecit Casaubonus, propter quem ejus editio omnibus superioribus præferenda est: est enim plenus varia et exquisita doctrina; nec ille criticam rationem neglexit. Anno post Appendix notarum, et Monumentum Ancyranum notis illustratum accessit.

1596 C. Suetonii Tranq. duodecim Cæsares, et de illustribus Grammaticis et claris Rhetoribus libelli duo. Additæ notæ, quibus scripturæ ratio redditur et varietas lectionum indicatur. Lugduni Bat. ex offic. Plantiniana, ap. Franc. Raphelengium. 8.—Hanc ed. curavit Petr. Scriverius, in textu Casaubonum secutus, in notis Pulmannianam editionem, paucis de suo additis.

1597 Lugd. Bat. 16.

1603 Titus Fl. Vespasianus, ex Suetonii libro VIII. cum interpretatione et emendatione Theod. Marcilii. Parisiis, ex officina Petri Pautonnier. 8.

1605 C. Suetonius Tranquillus de Cæsaribus, &c. ex recensione et cum animadversionibus Isaaci Casauboni. Lugduni, excudebat Steph. Gamonetus. 4.—Repetitio ed. 1595.

1607 — ex recensione Is. Casauboni. Aureliæ Allobr. apud Sam. Crispinum. 12.

1609 in Historiæ Romanæ Scriptoribus Lat. Aureliæ Allobrogum (Genevæ) per Petrum de la Rovièrè. Fol. Tom. II.

1610 Casauboni II. C. Suetonii Tranq. de Cæsaribus et Grammaticis et Rhetoribus libri, ab Is. Casaubono ex fide vetustissimorum librorum recensiti, cum ejusdem animadversionibus et doctorum virorum commentariis. Editio altera, ab auctore emendata et aucta. Parisiis, apud Hieron. Drouard, cui privilegium commune fuit cum Adriano Beys et Sebast. Cramoisy. Fol.—Maitt. Tom. III. p. 856. Præter notas Casauboni hæc ed. exhibet Sabellici paraphrasin, Beroaldi commentarios et annotamentorum appendicem, Egnatii, Erasmi, Glareani, Pulmanni notas, Torrentii commentarium, Fulv. Ursini notas, Theod. Marcilii emendationes, notasque Justi Lipsii.

— Justi Lipsii in tres posteriores libros (i. e. Vespasianum, Titum, et Domitianum) comm. una cum sex decadibus Epistolarum Lipsii antea ineditarum. Offenbaci. 8.

1611 C. Suetonius Tranquillus, ex rec. Is. Casauboni, cum ejusdem animadv. et Marcilii expositionibus. Paris. 4.

1611 Casauboni III. ex recens. et cum animadv. Is. Casauboni. Genevæ, apud heredes Jac. Chouet. 4.

— cum notis Casauboni. Lugd. 4.

— ex Jani Gruteri recensione, cum ejus notis, in Tom. I. Historiæ Augustæ Scriptorum. Hanoviæ, fol.—Usus est tribus Mss. Palatinis.

1615 ex rec. Casauboni, cum appendice notarum. Coloniae Allobr. 4.

1617 ex rec. Casauboni, cum ejusdem annotat. Antverpiæ. 12.

1620 Suetonius Tranquillus de XII. Cæsaribus. Duaci. 8.

1621 C. Suetonius Tranquillus. Amst. ap. Jansson. 24.

1623 C. Suetonii Tranq. de XII. Cæsaribus, et de illustr. Grammaticis et Rhetoribus omnia, quam maxima fieri potuit diligentia, ultima hac editione recognita et emendata. Parisiis, apud Cl. Morellum. 12.—Maitt. Tom. III. p. 881.

— in collectione Scriptorum veterum hist. Rom. Genevensi repetita ex illa 1609. fol.

1627 e museo Isaaci Pontani. Amst. 12.

1630 c. annot. diversorum. Amstel. apud Guil. Blæuw. 16.

1632 Boxhornii I. cum notis M. Zuerii Boxhornii. Lugduni Bat. ex offic. Jo. Mairii.—Vid. Indicem nostrum edd. Scriptt. Hist. Aug. p. xxxv.

1634 Antverpiæ. 8.

1635 Suetonius Theod. Pulmanni opera et studio emendatus. Antv. 8.—Repetitio ed. 1574.

1644 C. Suetonius Tranquillus. Parisiis, e typographia regia. 12. cum iconibus Imperatorum.—Editio nitida. Cf. Crevenna Tom. v. pag. 163.

1645 Boxhornii II. Lugduni Bat. 12.

1647 Schildii I. C. Suetonius Tranquillus, et in eum commentarius, exhibente Joanne Schildio. Lugduni Bat. ex officina Francisci Hackii. 8.

— cum Is. Casauboni animadversionibus, et dissertationibus politicis Jo. Henr. Bœcleri, et fragmentis Suetonii, itemque uberri-
mo indice. Argentorati, ex officina Jo. Phil. Mülbii. 4.

1650 Suetonius. Amstel. ap. Elzeyir. 16.

1651 cum notis variorum. Lugd. Bat. 8.

1652 Schildii II. c. not. varior. Lugduni Bat. 8.—Repetitio ed. 1647.

1653 in collectione historiae Romanae Scriptorum Lat. veterum, qui extant, omnium, Genevæ facta 1653. fol. Tom. II.

1655 Matthiæ Berneggeri Diatribæ in C. Suetonii Tranq. C. Jul. Cæsarem, Augusti quædam, et Titum Vespasianum. Ex auctoris annotationibus passim auctæ et emendatæ. Argentorati, sumptibus Jo. Joach. Bockenhofferi. 4.

1656 Schildii IV. C. Suetonius Tranq. et in eum commentarius, exhibente Joan. Schildio. Editio quarta. Lugduni Bat. ex offic. Francisci Hackii. 8.

1661 Boxhornii III. Lugduni Bat. itemque Amstel. 12.

— C. Suetonii Tranq. Opera omnia, cum annotationibus diversorum. Oxonii. 12.

1662 Schildii V. Lugd. Bat. 8.

1663 cum annotationibus diversorum. Amstelod. 16.

1667 Schildii VI. Lugduni Bat. ex offic. Hackiana. 8.

1668 Boxhornii IV. C. Suetonii Tranq. quæ extant, et in eum M. Zuerii Boxhornii notæ. Amstelod. apud Jo. Jansson, et Elizæi Weyerstrædi viduam. 12.

1671 cum annotationibus diversorum. Amstelod. typis Dan. Elzevirii. 16.

ÆTAS IV. GRÆVIANA

1672—1800.

Priorum editorum curis suas adjunxit veteribus membranis adjutus J. G. Grævius, novi sic exempli auctor. Ornamenta attulere Car. Patinus et Sam. Pitiscus. Delectum cum spicilegio fecere Petr. Burmannus et Franc. Oudendorpius. Stipulas tandem legit Jo. Aug. Ernesti.

1672 Græviana I. C. Suetonius Tranquillus ex recensione Joannis Georgii Grævii, cum ejusdem animadversionibus, ut et commentario integro Lævini Torrentii, et Isaaci Casauboni. His accedunt Notæ Theodori Marcilii et Francisci Guyeti, nec non Index Matthiæ Bernecceri. Trajecti ad Rhenum, typis et ex officina Gisberti a Zyll, bibliopolæ. Anno 1672. 4.

1675 C. Suetonii Opera quæ extant. Carolus Patinus notis et numismatibus illustravit, suisque sumptibus edidit. Basileæ typis Genathianis. 4.

1676 C. Suetonii Tranquilli Opera, cum notis brevibus et selectis ad usum lectionum. Oxonii, e theatro Sheldoniano. 8.

1677 C. Suetonius; accurante Dan. Hartnaccio. Dresdæ. 12.

1678 Guil. Gæsii in C. Suetonium Tranquillum Conjectanea. Hagæ Com. 4.

1684 C. Suetonii Tranquilli Opera omnia, quæ extant, interpretatione et notis illustravit Augustinus Babelonius, ad usum Delphini. Parisiis, apud Fred. Leonard. 4.

1686 c. n. Boxhornii. Amstel. 12.

1688 C. Suetonius Tranquillus: cum Isaaci Casauboni animadversionibus et dissertationibus politicis Joh. Henr. Bœcleri, itemque uberrimo Indice. Argentorati, sumptibus Josiæ Stædelii. MDCLXXXIIX. 4.

1690 Pitisci I. C. Suetonii Tranquilli Opera, et in illa commentarius Samuelis Pitisci, quo Antiquitates Romanæ, tum ab interpretibus doctissimis, Beroaldo, et quam plurimis aliis, explicantur. Trajecti ad Rhenum, ex officina Francisci Halma. 2. voll. 8. cum figg. in æs incisis.

— Oxonii, e theatro Sheldoniano. 8. Repetitio ed. 1676.

1691 Hagæ Comitum. 4. In qua, etsi minus emendate repetita editione Græviana 1672. præter effigies Imperatorum ex nummis Guil. Cætierii, Rectoris Daventriensis, et Guil. Gæsii Conjectanea, Hagæ Comitum 1678. 4. seorsim edita, nec pœnitenda Grævii notis separatim adjunctis augmenta accesserunt.

— Græviana II. Trajecti ad Rhen. 4. ex recensione Jo. Georg. Grævii, cum ejusdem animadversionibus, ut et commentario integro Lævini Torrentii, Is. Casauboni, et Theod. Marcilii, nec non selectis aliorum.

1695 cum Boxhornii, Torrentii, Casauboni, Grævii aliorumque notis, accurantè Dan. Hartnaccio. Dresdæ. 12.

1697 ex recensione Grævii, c. ejusdem animadversionibus et nummis Cæsarum ære incisis. Amstel. 8.

1698 C. Suetonii Tranq. vitæ XII. Cæsarum, et quæ ex illustribus Grammaticis ac claris Rhetoribus supersunt, cum prioris partis collatione facta a Cl. Salmasio ad Ms. Codicem Memmianum integra. Adjectis emendationibus Jac. Gronovii. Lugduni Bat. ex offic. Joh. de Vivie et Is. Severini. 12.—Quam Ernestius dicit a critica ratione in textu constituendo egregiam.

1700 C. Suetonius Tranq. cum annotationibus diversorum. Amstel. sumptibus societatis. 16.

1703 Græviana III. eaque locupletissima. C. Suetonius Tran-

quillus, ex recensione Jo. Georg. Grævii, cum ejusdem animadversionibus, ut et commentario integro Lævini Torrentii, Is. Casauboni, Theod. Marcilii, et cum notis ac numismatibus, quibus illustratus est a Car. Patino. Accedunt notæ selectiores aliorum. Editio tertia, auctior et emendatior. Trajecti ad Rhen. ap. Ant. Schouten. 4.—Hac ed. vix absoluta fatis concessit Grævius.

1705 C. Suetonii Tranq. Cæsarum XII. vitæ et alia quæ extant, cum M. Z. Boxhornii, Læv. Torrentii, Is. Casauboni, J. G. Grævii, aliorumque notis et observationibus præcipuis, accurante Dan. Hartnaccio. Dresdæ, sumptibus Jo. Christoph. Miethen. 12.

1706 c. n. ad modum Minellii. Lips. 12.

1707 C. Suetonii Tranq. Opera quæ extant, Car. Patinus notis et numismatibus illustravit. Basil. ap. Thurneysen. 4. Repet. ed. 1675.

1708 ex rec. et c. n. Jo. Georg. Grævii et aliorum. Trajecti ad Rhen. 4. c. figg.

1714 c. notis Granvillii, in qua resecta sunt obscæna omnia. Cf. Comment. Trevoltinos (Mém. de Trevoux) an. 1714. p. 1462.

— et 1715. Pitisci II. C. Suetonii Tranq. Opera, et in illa commentarius Sam. Pitisci, in quo antiquitates Romanæ ex auctoribus idoneis fere nongentis, Græcis et Latinis, veteribus et recentioribus, perpetuo tenore explicantur. Huic accedunt terni Indices: 1. Editionum. 2. Auctorum, cum laudatorum, tum obiter notatorum, emendatorum, explicitorum. 3. Rerum absolutissimus et locupletissimus. Imperatorum imperatoresque arctissimo gradu contingentium icones, et figuræ ex veterum monumentis ad historiam illustrandam depromptæ, in æs eleganter incisæ. Editio secunda priori ornatior et limatior. Leovardiæ, excud. Franc. Palma. T. I. 1714. Tom. II. 1715. 4.

1715 — Opera, cum notis M. Zuerii Boxhornii. Editio novissima, rerum nominumque priorum novo Indice aucta. Trajecti Bat. ex offic. Guil. a Poolsum. 12.

1718 — Opera omnia, quæ extant. Interpretatione et notis illustravit Aug. Babelonius, in usum Delphini. Londini. 8.—Repetitio ed. 1684.

1722 c. n. Christ. Junkeri. Lips. 8. Levioris pretii.

1723 in Historiæ Rom. Epitomis, Florentiæ editis 1723. 8. Tom. II.

1727 In Caii Suetonii Tranquilli de XII. Cæsaribus libros VIII. Commentarii ad usum exc. Comitis Vimiosani D. D. Josephi Portugalensis per Petrum Almeida Soc. Jes. Hagæ Comitum, apud Adr. Mœtjens. 4. — Nihil habet, præter compilationes superiorum commentariorum, Lexicorum item et aliorum librorum de rebus antiquariis, &c.

1732 — cum Anglica versione Jo. Clarke. Londini. 8. — Vid. infra verss. Angl. h. a.

1736 C. Suetonius Tranquillus, cum notis integris Jo. Bapt. Egnatii, Henr. Glareani, Lævini Torrentii, Fulvii Ursini, Is. Casauboni, Jani Gruteri, Theod. Marcilii, Jo. Georg. Grævii, Car. Patini, et selectis aliorum. Curante Petro Burmanno, qui et suas annotationes adjecit. Amstelod. ap. Janssonio-Waesbergios. 2. voll. 4. — In textu concinnando, basi facta e Græviano exemplo, pluribus antiquis scriptis et editis usus est Burmannus, quorum et varias lectiones notavit: illustrandi autem causa addidit, præter suas eruditas notas, aliorum interpretum, meliorum quidem totas, ceterorum autem selectas: de quibus omnibus præfatio est consulenda.

1739 — c. Anglica versione Jo. Clarke. Londini. 8. — Repetitio ed. 1732.

1748 inter Scriptt. hist. Aug. a Bennone Casp. Haurisio editos Heidelbergæ fol. Tom. III. cum nummis et figg. Subjectas habet et varr. et notas maxime ex Patino haustas ad illustranda monumenta.

— C. Suetonius Tranquillus, ex recensione et cum animadversionibus Jo. Aug. Ernesti. Lips. apud Jo. Wendlerum. 8. — De hac editione sua editor ipse hæc profitetur: ‘Ceterum, cum Burmannianæ editionis exempla majora essent, quam pro usibus studiosorum, quippe viris modo destinata, nos, qui Suetonii lectionem ad multas res utilem juventuti sciebamus, et aliquoties in scholis nostris interpretati eramus, excussis ante etiam illis egregiis Stephani, Casauboni, Grævii, et Burmanni editionibus, instituimus Suetonium ita edere, ut aptus esset lectioni juvenilis ætatis. Itaque primum textum concinnavimus quodammodo novum, delectis lectionibus, quæ nobis optimæ videbantur, quibusdam etiam novis assumtis, sed paucis, quæ rationibus rerum et linguæ certis niterentur, ceteris pro conjecturis in notas rejectis: deinde notas ipsi scripsimus breves sub textu ad intelligenda difficiliora necessarias, longio-

ribus disputationibus sub *Excursuum* nomine ad calcem rejectis. Neque tamen textus, in quo editionem 1698. sequitur, nisi quod passim *Burmannianas* emendationes receperit, ea qua decebat diligentia exscriptus; quod commune fere vitium est editionum, in quibus corrigendis aliena manus adhibetur. Notæ neque perpetuæ, neque pro viri nomine graviter satis, vel ad rationem criticam apte conscriptæ videntur.

1751 Caius Suetonius Tranquillus, ex recensione Francisci Oudendorpii, qui variantes lectiones, suasque animadversiones adjecit; intermixtis J. G. Grævii, et J. Gronovii, nec non ineditis Car. Andr. Dukeri adnotationibus. Lugduni Batavorum, apud Sam. Luchtmans et filios. 2. voll. 8 maj. — In textu nullam superiorum recensionum totam sequitur, sæpissime tamen Grævianam, sed ita, ut rationes auctorum commemoret. Sæpe sequitur suum iudicium: in quo et scriptis quibusdam libris usus est, et edd. veteribus pluribus: bene sane de Suetonio meritis.

1755 C. Suetonii vitæ XII. Cæsarum. Halæ. 12.

1761 — XII. Cæsares, ex optima atque accuratissima Franc. Oudendorpii editione fideliter expressi. Edinburgi. 12.

1762 Suetonius Chrestomathia illustratus a P. Millero cum tabb. geneal. Berolini, s. potius Ulmæ, in offic. Wagneri. 8.

1767 C. Suetonius Tranq. Lugd. Bat. 12.

1771 cum Gallica versione, notis atque observationibus de la Harpe. Paris. 2. voll. 8.

— cum Gallica versione et obs. Henr. Ophelot de la Pause. Paris. 4. voll. 8.

1775 C. Suetonius Tranquillus ex recensione et cum animadversionibus Jo. Aug. Ernesti. Editio secunda emendatior. Lipsiæ, sumtibus Caspari Fritsch. 8. In qua editione etiam Oudendorpii curis usus est. Sed textus laborat interpunctione nimia, mendorumque graviorum turpitudinem admisit; ut in cap. penultimo vitæ Othonis legitur ipse exanimatus *undenonagesimo ætatis anno, et nonagesimo imperii die; qui xxxviii. ætatis anno et lxxxv. imperii die* obiisse Suetonio dicitur.

1778 C. Suetonii Tranq. Cæsarum XII. vitæ. Halæ, sumtibus orphanotrophei. 12.

1782 — ex recensione Burmanni. Norimb. ap. Riegel. 8.

— C. Suetonius Tranq. de XII. Cæsaribus, ad optimas editiones editus. Herbipoli, ap. Stahel. 8.

1783 C. Suetonius Tranquillus ad optimas editiones collatus. Præmittitur Notitia Literaria. Accedit Index. Studiis Societatis Bipontinæ. Editio accurata. Biponti, ex typographia Societatis. 8. — Textum exhibet ed. Ernestinæ 1775. facta cum accuratioribus editionibus comparatione emendatiorem.

1788 C. Suetonii Tranq. quæ supersunt omnia. Mannhemii. 2. voll. 8.

1800 C. Suetonius Tranquillus ad optimas editiones collatus. Præmittitur Notitia Literaria. Accedit Index. Studiis Societatis Bipontinæ. Editio secunda, emendatior et auctior. Argentorati, ex typographia Societatis. Anno VIII. 8. — In secunda hac editione nostra lectionem, an. 1783. a nobis post Ernestium vulgatam, subinde mutavimus, adeoque emendatiorem reddidimus, facta denuo accuratiore textus collatione cum ed. Veneta an. 1500. Parisina 1512. Aldina II. Basileensi 1533. Stephaniana 1543. Casauboniana, Græviana, Oudendorpiana: Notitiam literariam cum Indice editionum auximus: tandem Fragmenta Suetonii addidimus, quæ in editione Ernestina desiderantur.

Sed et alii commemorandi sunt, qui Suetonio prodesse voluere, vel profuere aliquo modo. Commentarios perfectos moliebatur Casp. Barthius; vid. Statium ejus Tom. III. p. 404. Promisit et Salmasius ad Script. H. A. pag. 57. Rich. Bentleium molitum esse novam editionem Suetonii, in Diario Veneto traditum reperitur Tom. XVIII. p. 458. quam intercidissee dolemus. Multi scripsere præterea, quæ Suetonio vel prodesse, vel profutura auctores sperarent. Nobis hi notuere: Marcellus Donatus in Dilucidationibus in Latinos plerosque historiæ Rom. scriptores pag. 154. ed. Veron. 1656. 4. insertis quoque Tom. VI. Lampadis Artium s. Thesauri critici Gruteriani Francof. 1612. 8. Nic. Bellerfontius in Diss. in Tacitum, Suetonium, &c. Basil. 1626. 8. E commentariis, quos Berneccerus in Suetonium parabat, editæ sunt diatribæ quædam in Cæss. Argentor. 1623. 4. item 1655. 4. Sunt fere e genere politico. In ceteris nil admodum literis periit. Extant et Jac. Zevcotii Observata politica ad Suetonii Julium Cæsarem, recusa Amstelodami 1637. 12. Commentarium perpetuum in vitam Julii Cæsaris scripsit Henr. Hoogveen, adhuc ineditum. Nic. Fabri plures observationes reperiuntur in ejus Semestribus, ut L. I. c. 2. 5. 6. 18. &c. Locum in Caligulæ c. 16. ex nummis emendare aggressus est Moreau de Mautour. Vid. Mémoires de Trevoux an.

1728. Nov. p. 2121. an. 1729. Mars p. 557. an. 1730. Mai. p. 835. De Carmelo monte et Deo ad illustrandum Suetonium in Vespas. c. 5. Dissertationem scripsit Jo. Jac. Bosius, editam Lipsiæ 1740. 4. Et Casp. de Mendoza: 'Explication de un lugar de Suetonio, y examen de la Deidad, que consulto Vespasiano en el Carmelo, per Gaspar de Mendoza. en Sevilla 1678.' 4. Dan. Guil. Trilleri Dissertatio de veterum Chirurgorum arundinibus atque habenis ad artus male firmos confirmandos adhibitis, ad locum Suetonii in Aug. c. 80. prodiit Amst. 1751. 8. De Felice, trium reginarum marito, Comm. Christ. Guil. Franc. Walchii ad illustrandum locum Suetonii Vit. Claud. c. 28. legitur in Gorii Symbolis liter. Rom. Vol. III. Romæ p. 183-206. Singula loca etiam tractantur in Franckii Biblioth. noviss. observat. et recens. Sect. I. p. 29. et in Obs. Misc. Dorv. Vol. VI. p. 598. sq. Add. Chr. Grimm Exercit. critico-exegeticam super loco Suetonii Galba c. 22. init. Lips. 1798. 8. et Kappium in censura novissimæ ed. Ernestinæ in Ephemeridibus lit. Erfurt. qui multas attulit emendationes novas. Huc pertinent etiam Jac. Perizonii notæ, in scholis ejus exceptæ, et a quodam Christ. Phil. Kœllnero editæ Vratisl. 1725. 8. In Titum emendationes et interpretationes novas edidit Theod. Marcilius an. 1603. quas vehementer perstringit Casaubonus ad Vopisci Carin. princ. Suetonium de imperio Caligulæ cum Dione Cassio, Josepho, et Philone contendit Birgerus Thorlacius in Disquisitione historico-critica, Hafniæ 1797-8. Quis Chrestus in vita Claudii c. 25. sit, quæstio orta est, et in pluribus scriptis præter interpretes atque editores agitata. Heumannus in Dissert. Jenæ 1709. 4. et in Sylloge Dissert. p. 536. contra Anton. van Dale (Ant. van Dale Dissertatio de statua Simoni Mago erecta, qua occasione agitur de Chresto Suetonii.—Post Ant. van Dale Dissert. de Oraculis. Amst. 1700. 4. p. 579.) intelligit Christum redemptorem, et sic alii, inter quos Gisb. Cuperus in Epistola de Chresto. Vid. Lettres de Critique, de Littérature et d'Histoire de Gisb. Cuper. Amst. 1743. 4. p. 509. et Car. la Motte in Dissertation sur le nom de Chrestus, dans la quelle on fait voir, contre l'opinion d'Usher, von Dale, et le Clerc, que Suctone a entendu par la N. S. Jesus Christ. Dans la Nouvelle Bibliotheque Tom. IX. Juin. 1741. p. 235. Contra Gœtzius in Celeb. virorum Epistolis de re numismatica, Witteb. 1716. 8. Mich. Rossal Observatione de Christo per errorem in Chrestum commutato, Groningæ 1717. 8. Paul. Christ. Hilscher

in Program. de Chresto, cujus mentionem Suetonius facit, quod ille non sit Christus, mundi salvator, Lips. s. a. et Guil. Christ. Ettel in Comment. de Judæis, impulsore Chresto assidue tumultuantibus, Salfeld. 1779. negant cum aliis, et affirmant, Chrestum illum fuisse Græcum aut Romanum, qui Judæorum doctrinam placitaque amplexus, tumultus dedisset occasionem.

Codices scripti, præter eos, qui jam usurpati sunt a viris doctis, pluribus locis servantur. Quatuor in Bibl. Taurinensi, duo membranacei, duo chartacei, sed de Sæc. xv. omnes. Vid. Catal. Mss. Taurin. Tom. II. p. 132. 357. alius in Bibl. Tigurina, item in Bernensi: duo in Bibl. Guelf. alium in Bibl. S. Georgii vidit Abbas Gerbertus. Vid. Itinerar. pag. 453. Varietas e Ms. Giphanii est in Obs. Miscell. Tom. IX. pag. 328. sq. De Codice Lyseriano dictum est in præf. editionis Ernestii.

VERSIONES.

HISPANICA.

1569 interprete Jaimo Bartholomæo. Tarracone.

GALLICÆ.

1490 Lucain, Suetone et Salluste. In fine: 'Cy finist Lucan Suetone et Saluste en François Imprime a paris Le xxii^o jour de decembre mill. IIII. CC. IIIIXX. et x. par Pierre de Rouge Libraire du roy nostre sire pour Anthoine Verard marchand libraire demourant a Paris sur le pont nostre dame a lymage saint Jehan leuangeliste.' Fol.

1500 Lucan, Sueton et Salust en François. Paris pour Antoine Verard. xvii. de Sept. 1500. Fol.

1520 Suetone translaté en François par Guillaume Michel dit de Tours. Imprimé à Paris, par Pierre Vidove pour Galliot du Pré. MDXX. Fol.

1530 La très-illustre et mémorable Vie, Faits et Gestes des douze Césars, écrite premièrement en Latin en douze livres par

Suetone Tranquille; translâtées par Guillaume Michel dict de Tours. On les vend à Paris par Jehan Petit, imprimés par Pierre Leber demourant au coing du pavé pres la place Maubert, et fut achevé le troiziesme jour de Fevrier mil cinq cens xxx. 4.

1556 Suetone Tranquille de la vie des douze Cæsars, en douze livres, trad. par George de la Boutiere. à Lyon par Jean de Tornes. 4.

1569 Eadem, ibid. 4.

1611 C. Suetone Tranquille de la vie des douze Césars, traduit en François et illustré d'annotations (par Jean Baudoin) à Paris, chés Richer. 4. c. figg.

1616 Georgii de la Boutiere versio repetita Paris. 4.

1628 Parisiis, 4. novam Suetonii versionem Gallicam prodiisse cum brevibus in margine notis, testatur Fabricius in Bibl. L. Vol. II. p. 461. Sed illa forsân non nisi repetitio fuerit versionis Jo. Baudoin.

1654 C. Suetone Tranquille, contenant l'histoire de la vie des douze Césars. Nouvellement traduit en François et illustré d'annotations, (par J. Baudoin.) à Rouen, chés Jacques Caillove. 8.

1661 C. Suetone de la vie des douze Césars, traduction nouvelle par B. du Teil. à Paris. 4. Repetita ibid. 1663. 12. 2 voll. c. figg. et 1667. 12. tum 1669. 12. Amstel. 1663. et 1670. 12.

1668 Histoire des Empereurs Romains par Suetone, mise en François par D. B. . . . à Paris. 8.

1688 L'histoire des Empereurs Romains depuis Jules César l'an de Rome 670. jusqu'à Domitien en 849. traduite du Latin de Suetone par D. B. . . . à Paris. 12.

1771 Histoire des douze Césars de Suetone, traduite par Henr. Ophelot de la Pause (Delille de Salse) avec des Mélanges philos. et des notes. à Paris. 4 voll. 8. cum textu Lat.

— — par de la Harpe. à Paris. 2 voll. 8. c. textu Lat.

GERMANICÆ.

1536 C. Suetonius Tranquillus von Geburt, Leben, Thaten vnd Todt, Julij, Augusti, Tyberij, Caligule, Claudij, Neronis, Galbe, Othonis, Vitellij, Vespasiani, Titi vnd Domitiani, der XII. ersten Rœmischen Keyser, Auff's allerfreiest, niemandts etwas entzogen, noch hinzu gethan, on alle schmeychlerei beschrieben. Darunde, wirt auch, wie sich von ersten die schweren Burgerkrieg angefangen,

vnd jämmerlichen, zu verderbung dess ganzen Römischen Reichs, eyn endt genummen, kürztlich gemeldet. Jetzundt New aussgangen. Gedruckt zu Strassburg bei M. Jacob Cammerlander von Mentz. Anno M. D. XXXVI. — In fine: Ende C. Suetonij Tranquilli Von geburt, leben, thaten vnd Todt der Zwölff ersten Römischen keyser. Fol. — Auctor hujus versionis est Jac. Polychorius.

1663 Philomusen (Graf Heinrich Detlef von Holken) verdeutschter Suetonius über die zwölf erste römische Kaisere. Gedruckt zu Copenhagen im Jahr 1663. 8.

1766 Das 33. Kap. aus dem Leben des Augusts; das 17. und 18. aus dem Leben Des Tibers, von Schlegel. — Vid. Schlegels Werke. Kopenhagen und Leipzig. 1766. 8.

1771 Kaius Suetonius Tranquillus ins Deutsche übersetzt von M. Ioh. Franz Wagner. Lemgo. 8.

1788 et 1789 Caius Suetonius Tranquillus übersetzt und mit erläuternden Anmerkungen begleitet von J. P. Ostertag. Frankfurt am M. bey Hermann. 2 Theile. 8.

ITALICÆ.

1529 l. 1539 Vita de duodeci Imperatori descritta per Suetonio in volgare. Historia d'Herodiano de lo Imperio dopo Marco tradotta in lingua toscana, et con diligentia stampata MDXXXIX (sic.) — In fine: In Venetia, Per Venturino di Rofinelli, del mese di Febraio MDXXIX. 8. — Insunt vitæ tredecim Imperatorum: Julii Cæsaris, Augusti, Tiberii, Neronis, Galbæ, Othonis, Titi, Domitiani, Nervæ, Trajani, Adriani, Antonini Pii, et Marci Philosophi, partim ex Suetonio, partim ex aliis auctoribus, in compendium redactæ.

1544 Le Vite de dodici Cesari di Gaio Suetonio Tranquillo. Tradotte in lingua toscana per M. Paolo del Rosso Cittadino Fiorentino. In Roma nel M. D. XLIII. — In fine: Stampato in Roma per Antonio Blado Asulano, ad istanza et à spese di M. Francesco Priscianese Fiorentino. 8. — In Bibl. Fabriciana hæc ed. male refertur ad an. 1539.

1550 Le Vite, &c. (ut supra) In Vinegia, appresso Hieronymo Calepino. 8. — Repetitio ed. antecedentis.

1554 Le Vite, &c. (ut supra) In Venetia, Appresso Baldassare

Constantini, al segno di S. Georgio.—In fine: In Vinegia per Giovan. Griffio, ad istanza di Baldassare Constantini. 8.

1556 Le Vite de Dodici Cesari, Primi Imperatori Romani, di Gaio Suetonio Tranquillo. Novamente in bonissima lingua Toscana tradotte per M. Paolo del Rosso Cittadin Fiorentino. Con una copiosissima Tavola de le più memorabili cose fatte da quelli. In Vinegia, per Pietro Bosello. MDLVI.—In fine: In Vinegia, per Domenico de' Farri ad instantia di Pietro Boselli. 8.

1611 Le Vite de' XII. Cesari di Cajo Suetonio Tranquillo, tradotte in volgar Fiorentino da Paolo del Rosso con l'ordine di leggere gli Scrittori dell' Istoria Romana, di Pietro Angeli da Barga, tradotto da Francesco Serdonati. In Firenze per Filippo Giunti. 8.

1738 Le Vite de' Dodici Cesari di Gaio Suetonio Tranquillo, tradotte in volgar Fiorentino da F. Paolo del Rosso Cavalier Gerosolimitano. Nuova edizione con le vere effigie de' Cesari ed altre illustrazioni dichiarate nella Lettera dell' Editore a' Lettori. In Venezia, appresso Francesco Piacentini. 4.

ANGLICÆ.

1606 The History of the twelve Cæsars, written in Latin by C. Suetonius Tranquillus. Translated into English, with Notes, by Philemon Holland. London. Fol.

1670 The Lives of the twelve Cæsars, the first Emperors of Rome. Written in Latin by C. Suetonius Tranquillus, and now done into English by several hands. With the Life of the Author, and Notes upon those passages which relate to the Roman Customs. London, printed by Tho. Hodgkin. 8. cum figg. Repetita ibid. 1672. 1677. 1689. 1690. 1692. 1698. 1704.

1717 The Lives of the XII. Cæsars, written in Latin by C. Suetonius Tranquillus, and translated into English by Jabez Hughes. London. 2 voll. 12. cum sigg. Recusa ibid. 1726.

1732 C. Suetonii Tranquilli XII. Cæsares, cum libera versione, in qua idiomatis Anglici ratio, quam maxime fieri potuit, habita est. Or, The Lives of the twelve first Roman Emperors, writ by C. Suetonius Tranquillus, with a free translation; wherein due regard has been had to the propriety of the English tongue. By John Clarke, Master of the public Grammar School in Hull. London, printed for A. Bettesworth and C. Hitch. 8.

1739 Eadem, *ibid.* 8.

1768 *The Life of Terence translated from Suetonius with Notes, by Dr. Ralph Schomberg of Bath, and prefixed to Mr. Colman's Translation of the Comedies of Terence. The second edition.* London. 8. Vol. I. p. lxxv-lxxxiii.

1796 *The Lives of the first twelve Cæsars, translated from the Latin of C. Suetonius Tranquillus, with Annotations and a Review of the Government and Literature of the different Periods. By Alexander Thomson, M. D.* London, Robinsons. 8.

BELGICA.

1699 C. Suetonius Tranq. van de XII. Keizers, uyt het Latyn verduischt door A. Bogaart. t'Amst. 8.

DANICA.

... Interprete Comite Henr. Detlevo Holkio. — Sic Fabricius in *Bibl. Lat.* Tom. II. p. 461. sq. non indicato loco neque anno, quo prodiit hæc versio. Ejusdem Holkii versionem Germanicam Suetonii supra memoravimus sub an. 1663.

RESTAT ut paucissima, quæ vel Bipontinorum oculos inter tot congesta fefellerunt, vel quæ recentius prodierunt, a nobis adjiciantur.

Suetonii editio Parisiensis 1512. 'recusa esse videtur,' ait Harlesius, 'Paris. 1515. fol. apud eosdem; (nisi novus tantum titulus fuerit præfixus;) saltem ad verbum ed. Bonon. 1506. expressam, at multo vitiosorem esse judicat Burmannus in Præfat.'

La Vie, Faits, et Gestes des douze Césars, nouvellement imprimés, Paris. 1481. 8vo.

Suetonius. Antv. 1548. In Museo Britann.

Versionem Hispanicam memorant Bipontini, interprete Jaimo Bartholomæo, Tarracone 1569. sed, ni fallimur, non prodiit ante annum 1596. 8vo. Edita est etiam Madriti a Francisco Sanz, 1679. 8vo. *Ensayo de una Bibliotheca de los Traductores en Castellano, &c.*

Vita T. Fl. Vespasiani, cum notis et animadversionibus M. Berneggeri, Argent. 1625. 4to.

Suetonium Anglice vertit celeberrimus Andrew Marvell. Lond. 1672. 8vo.

Caii Suetonii Tranquilli Vitæ duodecim Cæsarum, Erläutert Von Joh. Heinr. Bremi, Turici 1800. 8vo. maj. ‘Adolescentibus,’ ait Harlesius, ‘præcipue antiquarum literarum studiosis commendanda est editio.’

Caii Suetonii Tranquilli Opera, in usum Scholarum accommodata, Halæ 1801. 8vo.

C. Suetonii Tranquilli Opera. Textu ad Codd. Mss. recognito, cum Jo. Aug. Ernestii animadversionibus nova cura auctis emendatisque, et Isaaci Casauboni Commentario, edidit Frid. Aug. Wolfius. Insunt Reliquiæ Monumenti Ancyrani et Fastorum Prænestinorum. Laudes magnas tulit hæc editio tam ob adjumenta a codicibus Mss. accepta quam ob Ernestiani textus varias et felices emendationes. Lips. 1802. 8vo. voll. 4.

Histoire des douze Césars de Suetone par de la Harpe, repet. Paris. 1805. 1806. 8vo. voll. 2. Extat etiam in viri ejusdem Operibus.

Suetonii XII. Cæsarum Vitarum versio Gallica a Bernard du Teil repetita est Paris. 1806. 12mo. voll. 2.

Suetonii XII. Cæsarum Vitas Gallice reddidit, et notis illustravit Maurice-Léveque. Paris. 1807. 8vo. voll. 2. Hæc inter Gallicarum versionum optimas habetur.

Suetonii Vitæ Cæsarum Gallice versæ a Delaroche. Paris. 1807. 8vo.

Caii Suetonii Tranquilli Julius Cæsar et Cæsar Octavianus, in usum Scholarum. Posnan. 1809. 8vo. maj. Editio expurgata, quæ vocatur, textum Wolfianum exhibens.

C. Suetonii Tranquilli Opera. Textu ad præstantissimas editiones recognito, continuo commentario illustravit, clavem Suetonianam adjecit Detlev Car. Guil. Baumgarten-Crusius. Lips. 1816. voll. 3. Bene accurata est editio, notis criticis et historicis illustrata. Qualem præstare in animo habuerit doctus editor, præfatio ejus, a nobis recusa supra pp. 3. sqq. lectorem jam certiore fecit.

C. Suetonii Tranquilli Opera, sedula recensione accurata, Lond. 1824. 18mo. editore Joanne Carey, LL.D.

Hactenus de Suetonii Editionibus. Tractatibus ad Suetonium pertinentibus a Bipontinis jam supra p. 1808. sqq. memoratis addi possunt sequentes: Henrici Heisen triplex dissertatio de Imperatoria Majestate a primis Historiæ Augustæ conditoribus indignissime habita extat in Symbolis literariis Bremens. Tom. II. P. II. pag. 246. et alibi.—M. Green Progr. de templo curia ad Suetonii Octav. Cæs. Aug. cap. 29. et 35. Misenæ 1743. 4to.—M. Schwarzii Rect. Progr. de ultimis Augusti apud Suetonium in Octav. 99. et Dion. LVI. 30. 1794. fol.—Suetonius, Dio Cassius, Josephus, et Philo in imperio Cæii Caligulæ et invicem et cum aliis comparati: disquisitio historico-critica; Hafniæ 1797. 8vo.—Nouveau Dictionnaire Historique, in loc.—Arthur Browne in Miscellaneis, Dublin, 1798. 8vo. comparisonem inter Tacitum et Suetonium instituit, et Romæ incendii Neronem fuisse auctorem pernegat.—Frid. Aug. Wolfii Prolusiones quædam catalogorum lectionum in Academia Halënsi habendarum, in quibus varios Suetonii locos critice tractavit, collectæ primum a Frid. Manitio, et junctim editæ Hal. 1801. 8vo. in Collectione tractatum diversi argumenti, iterumque ab ipso Wolfio, Hal. 1802. 8vo.—Mülleri Obs. ad Sueton. cum Auctario Animadversionum Reinesianarum, Lips. 1804. 8vo.—G. H. Waltheri Observationes ad Suetonii Cæsarum Vitas, Torgaviæ 1813. 8vo.

RECENSUS CODICUM MSS.

C. SUETONII TRANQUILLI

QUI IN BIBLIOTHECIS BRITANNICIS ASSERVANTUR.

Codices in Museo Britannico.

In *Biblioth. Reg.* N. 15. C. 111. Codex membran. sæc. XII. complectitur, cum multis aliis, C. Suetonium Tranquillum de Vitis XII. Cæsarum.

In *Biblioth. Harl.* N. 5342. Suetonius de Vitis XII. Cæsarum. Cod. membran. illuminat. nitide script. caract. Ital. sæc. XV.

N. 2695. Suetonius de Grammaticis et Rhetoribus. Cod. membran. 8vo. nitide script. caract. Ital.

N. 3392. Suetonii XII. Cæsarum Vitarum versio Italica a Danthe Popoleschi, Florentino, Francisco I. Galliæ regi dicata; sine notis; continet vero alphabeticam interpretationem, et verborum antiquorum explicationem. Cod. membran. sæc. XV.

Inter Codices *Burneianos*, N. 259. Suetonius de Vitis XII. Cæsarum. Cod. membran. collatus ad quasdam paginas editionis P. Burmanni, Amstelod. 1736.

N. 260. Suetonius de Vitis XII. Cæsarum. Cod. chartac. collat. ad quasdam paginas ejusdem Burmanni ed. 1736.

Catal. *Askeu.* N. 2509. Suetonii Vitæ XII. Cæsarum. Cod. chartac. nitide script. sæc. XIV. sine notis. Præfiguntur versus quidam hexametri, Suetonii Operis Commendatio, Cæsarum Ordo, et Cæsarum Tempora.

Codices Oxonienses.

In *Biblioth. Bodl.* (fide *Catal. Mss. Angliæ et Hiberniæ*,) inter Isaaci Casauboni *Adversaria* asservantur ejusdem *Variæ Lectiones in C. Suetonium Tranquillum.*

Inter *Codd. Manuscriptos, et Impressos cum notis Manuscriptis, olim D'Orvillianos, in Biblioth. Bodl. sunt:*

X 2. 4, 10. In *Suetonium Dictata P. Burmanni.*—Ms. in 4to.

X 2. 4, 11-13. In *Suetonium notæ J. P. D'Orvillii. tom. i. pp. 663. tom. ii. pp. 387. tom. iii. p. 389-827.*—Ms. in 4to.

X 2. 4, 14. *Lectiones in Suetonii T. Fl. Vespasianum, J. P. D'Orvillii.*—Ms. pp. 119. in 4to.

Inter *Codd. Canonici* inveniendi sunt:

Lat. 180. *Suetonii Tranquilli de duodecim Cæsaribus Liber. Cod. membran. fol. circa fin. sæc. xv.*

Lat. 133. *C. Suetonii Tranquilli de vitis duodecim Cæsarum. Cod. membran. sæc. xv. Varias quasdam lectiones, ex editionibus primis collectas, continet hic Codex.*

Lat. 282. *Caii Suetonii Tranquilli de vita et moribus duodecim principum Romanorum. Cod. chartac. fol. 'absolutus Pagi in terra noua Anno a Christi natali MCCCCLXXV. viii. Idus Januarii.'* Hic *Cod. lectiones editionis principis Rom. 1470. sequi videtur.*

4. Lat. 151. *C. Suetonii Tranquilli de Grammaticis antiquis et Rhetoribus. Cod. membran. 8vo. maj. sub fin. sæc. xv.*

Hanc *Mss. Canonici* notitiam viro docto, Philippo Bliss, S. T. P. Bodlejano Bibliothecario, acceptam referimus.

In *Biblioth. Coll. Lincoln.* 'Suetonius. Julii Cæsaris Vita desideratur; sex etiam aut septem aliæ lineæ Augusti, quæ tamen manu recentiore adjiciuntur. Cujusque Imperatoris Vita unum librum conficit, et hoc modo clauditur: *Suetonii Tranquilli de duodecim Cæsaribus liber duodecimus terminatur, ac feliciter explicit.* Contra quam in vulgatis dividi solet. In fine ita scriptum legitur: *Nicolaus de*

Frisia, alias de Bolsuardia, Librarius, transcripsit. 4to. Catal. Mss. Angliæ et Hiberniæ.

Codices Cantabrigienses.

In *Biblioth. Publ. Vitæ Cæsarum*, 597. 2056.

Liber illustrium Virorum, (Suetonio falso tributus,) 1608. I. Catal. Mss. Latinorum in Georgii Dyer 'Privileges of Cambridge,' vol. II. p. 623.

Codex Edinensis.

In *Biblioth. Advocatorum apud Edinenses*: Suetonii Vitæ XII. Cæsarum, Cod. membran. fol.

Codex Dunelmensis.

In *Biblioth. ecclesiæ Cathedralis Dunelmensis*, 563. 498. Suetonii Vitæ Cæsarum, fol. Catal. Mss. Angliæ et Hiberniæ.

Codices Sionenses.

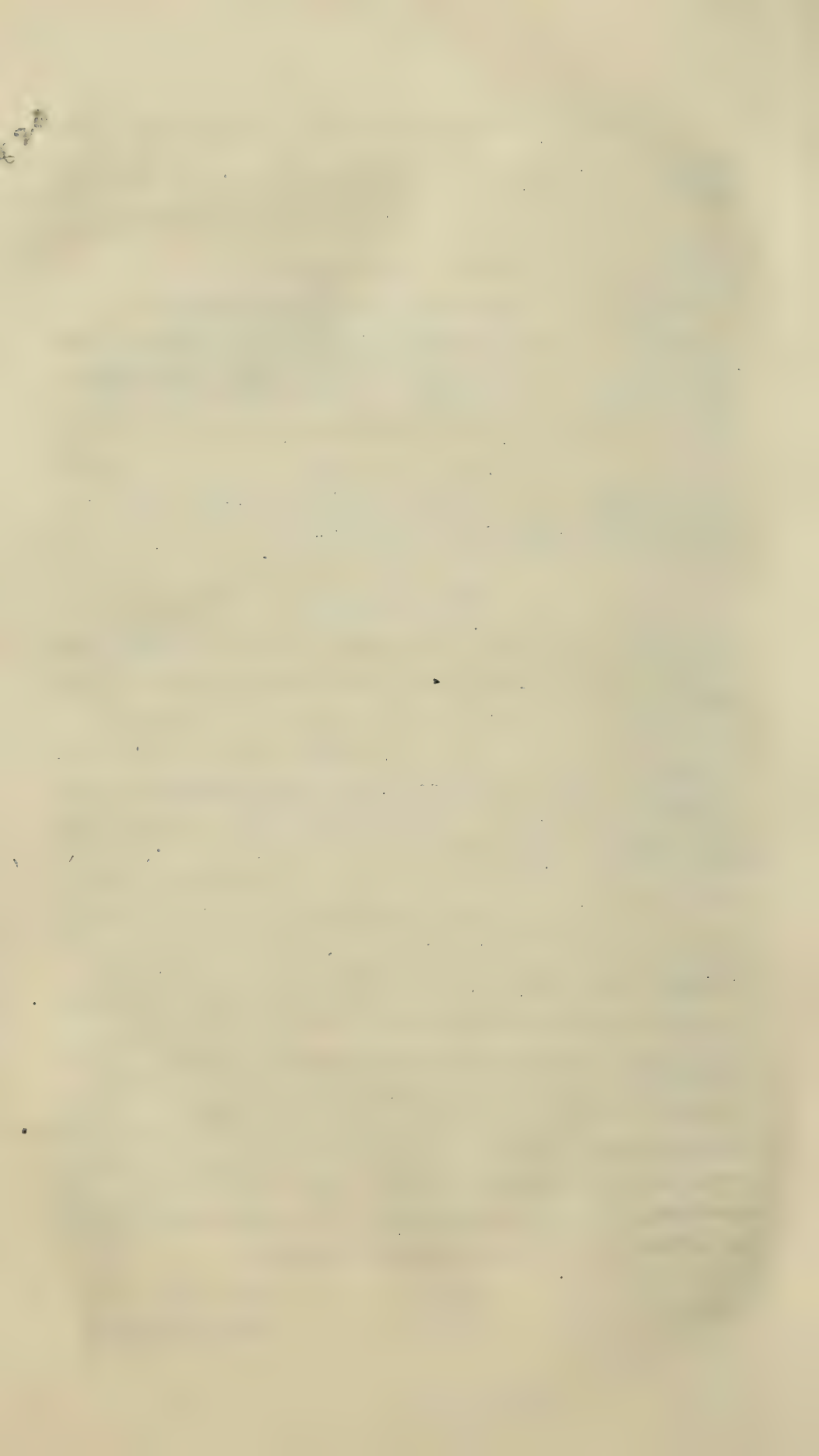
4070. 6. Suetonius Tranquillus de vitis Cæsarum.

4087. 23. Suetonius Tranquillus de vitis Cæsarum, 4to. Catal. Mss. Angliæ et Hiberniæ.

ADDANTUR etiam hæc exemplaria impressa, cum notis manuscriptis, quæ in bibliothecis publicis asservantur:

Suetonii Vitæ XII. Cæsarum ap. Nic. Jenson, Venet. 1471. fol. cum notis Mss. in *Biblioth. Bodl.*

Suetonii editio Gronoviana, Lugd. Bat. 1698. cum notis Mss. Ricardi Bentleii, in Museo Britannico. Servantur etiam ibidem Suetonii editio Græviana, et duo aliæ, cum ejusdem critici celeberrimi notis Mss. quem novam Suetonii editionem molitum esse jam dictum est.



INDEX

VOCABULORUM OMNIUM

QUÆ APUD CAIUM SUETONIUM TRANQUILLUM

LEGUNTUR.

C. Caligulam	Juv. Juvenalem	Rh. Rhetoris
Cl. Claudium	L. Lucanum	Te. Terentium
D. Domitianum	N. Neronem	Ti. Titum
G. Galbam	O. Octavium	Tib. Tiberium
Gr. Grammaticos	Oth. Othonem	Ve. Vespasianum
H. Horatium	Pe. Persium	Vi. Vitellium
J. Julium	Pl. Plinium	

- A**BACO N. 22
Abdicare Cl. 29
Abdicato Tib. 15
Abdicavit O. 65
Abdidit G. 20
Abditam N. 12
Abditis Vi. 7
Abditos N. 31
Abditum O. 90
Abditus Gr. 11. Oth. 6. Ti. 12
Abducere H.
Abduceret Ti. 5
Abduci O. 91
Abducta N. 34
Abductam D. 10. O. 69. Oth. 3
Abductos C. 45
Abduxisse C. 25
Abduxit C. 24. D. 1. O. 62
Abegisse Tib. 7. Ve. 5. 8
Abegit C. 26
Aberat O. 67. Ti. 9
Aberis Cl. 4
Aberravit Cl. 4
Abesse Ve. 7
Abessent O. 43

- Abesset J. 23. 42. 52. O. 20. Tib. 12
Abeundi Tib. 10
Abeuntem N. 2
Abeuntes J. 4
Abeunti N. 30
Abfuit C. 22. 34. G. 11. N. 25. 28. O.
14. 21. Tib. 19. Ve. 14
Abfuturus Tib. 72
Abhinc O. 69
Abhorrebat O. 83
Abhorrentes Vi. 10
Abhorrentia N. 43
Abhorrentibus G. 4
Abhorret C. 12. Tib. 62
Abjecerit Tib. 53
Abjecerunt Tib. 75
Abjecit Cl. 36. G. 20. N. 6. Tib. 41
Abjecta Cl. 5. J. 16
Abjectæ C. 35
Abjecti C. 5. N. 48. Tib. 61
Abjecto C. 12. G. 20
Abjectum D. 2
Abjectus Tib. 61
Abierit Tib. 10
Abigere D. 22

- Abjici Cl. 27. N. 24
 Abiit C. 54. J. 23. O. 26
 Abire Oth. 11. Ve. 14
 Abiret C. 55. J. 20. Ve. 14
 Abite C. 46
 Abiturus N. 34
 Ablegari C. 9
 Abligurare Gr. 23
 Ablocaret Vi. 7
 Abnepos Tib. 3
 Abnepotem Cl. 24
 Abneptem N. 35
 Abnuente J. 19
 Abnuisse Tib. 21
 Abolendam C. 60. D. 23
 Abolendi O. 42
 Abolendis C. 34
 Aboleret Pe.
 Abolevit Cl. 25. D. S. G. 23. N. 10.
 O. 32. 85. Tib. 37
 Abolita Gr. 24. O. 31. Tib. 61
 Abolitionem O. 34. Tib. 4
 Abolito C. 16. D. 15
 Abolitum Cl. 6. 45
 Aboliturus C. 34
 Abollæ C. 35
 Abominantibus Cl. 46
 Aboriginum Vi. 1
 Abreptum O. 17
 Abripi O. 99
 Abripuit Tib. 45
 Abrogasset J. 28
 Abrogata Tib. 61
 Abrogavit C. 26
 Abrumperet Tib. 21
 Abrupit O. 17
 Abrupti O. 25
 Abscederet N. 34
 Abscessit Cl. 33. Oth. 6. Vi. 15
 Abscisa C. 27. J. 68
 Abscisis C. 32
 Absens C. 17. D. 6. N. 25. O. 65.
 Tib. 7. 26. 65
 Absente D. 9. Tib. 75. Ve. 15. Vi. 2
 Absentem C. 45
 Absentes C. 39. Cl. 25. J. 28. O. 10
 Absenti J. 26. O. 57
 Absentia Tib. 10
 Absentiam J. 23
 Absentibus Cl. 15
 Absentis G. 16. J. 28. Vi. 15
 Absentium C. 36
 Absimilis D. 10. Oth. 1
 Absolveret N. 20
 Absolvit C. 21. Cl. 20. G. 21. Pl.
 Absolutam D. 8. J. 46. N. 31
 Absolute Gr. 4
 Absolutiones Ve. 16
 Absolutis Ti. 10
 Absoluto J. 4
 Absolutoriam O. 33
 Absolutum Cl. 3
 Absorptio N. 27
 Absterrito J. 20
 Absterritus J. 59
 Abstinentem D. 14
 Abstinencia D. 23. Oth. 3
 Abstinentiæ D. 9. 10
 Abstinentiam J. 54
 Abstinerere J. 81. N. 20. Tib. 44
 Abstineret N. 51. Tib. 50. Ve. 22
 Abstinerent Gr. 3
 Abstinerit O. 94. Tib. 23
 Abstinuisset C. 5. J. 51
 Abstinuit C. 36. Cl. 12. 36. Gr. 9. J.
 3. 14. 24. O. 52. 65. 98. Rh. 6. Ti.
 7. Tib. 6. 10. 71. 72. Ve. 23
 Abstrahentibus J. 71
 Abstrusus Vi. 16
 Abstulerit J. 54
 Abstulissent O. 96
 Absumendi N. 30
 Absumendos N. 37
 Absumeret Cl. 21. O. 84
 Absumsisset O. 101
 Absumsit C. 37
 Absumta D. 5. J. 25
 Absumtæ O. 57
 Absumtam N. 31. Tib. 53
 Absumtas D. 20. O. 30
 Absumta G. 15. J. 23
 Absumtueros O. 98
 Absurde Cl. 28. D. 3. Gr. 6. Juv.
 Abundante J. 10. O. 2
 Abundantes O. 87
 Abundantia Cl. 44
 Abundantiam Cl. 40
 Abundantis G. 22
 Abundantissimam N. 42
 Abundantissime O. 74
 Abundantissimum C. 17
 Abundaret J. 54
 Abundaturum Cl. 28
 Abundavit C. 57
 Abunde C. 8. J. 86
 Abusum C. 8
 Abusus J. 76
 Abutendum G. 14
 Abutentes Tib. 43
 Abuteretur D. 11
 Abuti Cl. 15. N. 42
 Accedentibus Ve. 10
 Accensis C. 18
 Accensus J. 20
 Acceperant J. 11. O. 10
 Acceperat G. 10. J. 24. 82. N. 33
 Acceperit O. 94
 Accepimus N. 1. O. 90

- Accepisset N. 56. O. 29. 67
 Accedit Cl. 26. G. 4. 5. 8. Gr. 17. J.
 22. 33. 54. O. 23. 62. 68. Rh. 5.
 Tib. 1. 9. Ve. 4
 Accepta Tib. 15. Vi. 12
 Acceptam N. 35
 Acceptor Vi. 4
 Accepissimis O. 67
 Accepto Oth. 12
 Acceptum Gr. 21. N. 33
 Acceptorum O. 42
 Accesserant G. 12
 Accesserit O. 41
 Accesserunt O. 71. Tib. 12
 Accessione Ve. 23
 Accessisse Cl. 46. J. 53
 Accessisset C. 38
 Accessit C. 14. G. 11. J. 82. Oth. 4.
 Tib. 17. Ve. 7
 Accessum J. 58
 Accidebat Cl. 8
 Accidentem Cl. 10
 Acciderant C. 57
 Acciderat J. 28
 Accideret C. 23. J. 20
 Acciderunt Ti. 8
 Accidisse N. 42. Tib. 18
 Accidisset C. 10. Cl. 18. O. 101.
 Rh. 1
 Accidit G. 8. J. 33. N. 45. O. 43.
 Tib. 14. 75
 Accipe C. 58
 Accipere O. 41. Ti. 9. Tib. 53
 Accipere Gr. 9
 Acciperentur C. 55
 Acciperet Cl. 43. O. 40. Oth. 4. Tib.
 44
 Accipi Tib. 59
 Accipientium J. 41
 Acciri Cl. 15
 Accitis O. 28
 Accitos C. 54. O. 34
 Accitus C. 10. Cl. 10
 Acciverat G. 10. O. 94
 Acclamante Cl. 7
 Acclamantes G. 20
 Acclamantibus Vi. 15
 Acclamantium Cl. 27
 Acclamari D. 13
 Acclamatione O. 58
 Acclamationes J. 79. Oth. 6
 Acclamationum D. 23
 Acclamatum O. 70. Tib. 52
 Accommodarent D. 8
 Accommodaret G. 9
 Accommodassent Tib. 48
 Accommodata J. 84
 Accommodatius N. 8
 Accommodavit J. 40. O. 32. 98
 Accrevit N. 45
 Accubans J. 44. N. 12
 Accubante Ve. 21
 Accubantem O. 98
 Accurrerunt C. 58
 Accumbentem C. 25
 Accumbentis Ve. 5
 Accumberet Te. 2
 Accuratissime D. 15
 Accurrisse N. 21. 34
 Accusandi D. 8
 Accusante O. 56
 Accusanti Rh. 3
 Accusaretur Cl. 15
 Accusati Tib. 61
 Accusationem J. 55
 Accusationes C. 53
 Accusator Tib. 35
 Accusatore D. 12. O. 38. 56
 Accusatorem O. 51
 Accusatori D. 9. Rh. 2
 Accusatoribus Tib. 61
 Accusatorum O. 66
 Accusavit Tib. 54. Vi. 2
 Accusem H.
 Acer G. 9
 Acerba Tib. 57
 Acerbæ Gr. 9
 Acerbe J. 75
 Acerbior G. 14
 Acerbissima Gr. 15
 Acerbissime C. 43
 Acerbissimo D. 23
 Acerbissimos Cl. 35
 Acerbitas J. 12. Tib. 67
 Acerbitate C. 48. J. 73. N. 44. Tib. 15
 Acerbitatibus C. 2
 Acerbius N. 34. O. 27. Tib. 51. Vi. 7
 Acerbo Cl. 3
 Acerram G. 8. Tib. 44
 Acerrime Tib. 19
 Acerrimus J. 67
 Acerronio Tib. 73
 Acervos C. 42. O. 57
 Aceto C. 37
 Achaia C. 21. Cl. 42. N. 19. Ve. 5
 Achaiam Cl. 25. N. 22. Tib. 4. 6.
 Ve. 8
 Achaica G. 3. N. 51. Ve. 4
 Achaicam G. 3. N. 19
 Achilli Tib. 70
 Acie C. 46. Cl. 1. D. 18. J. 30. 35. 75.
 N. 2. 49. O. 11. 20. 91. Oth. 5. 10.
 11. Ti. 4. Ve. 1. 5
 Aciem J. 62. 63. O. 16. 96
 Acies J. 39
 Acilii J. 68
 Acilio Cl. 45
 Acilium D. 10

- Acinis O. 76
 Acquiescebat Tib. 56. Vi. 14
 Acquiescens C. 51
 Acquiescerent Tib. 31
 Acquieverunt Ti. 7
 Acquirere Cl. 28
 Acquireret Cl. 17
 Acquiri Cl. 36
 Acquisituum J. 60
 Acrem C. 44
 Acri Te. 5
 Acrior Oth. 3
 Acriter Pe.
 Acrius D. 9. O. 79
 Acroamata O. 74. Ve. 19
 Acta C. 36. Cl. 11. D. 20. J. 19. 37.
 82. O. 10. Te. 2. Tib. 26. 67
 Acte N. 50
 Acten N. 28
 Actiacæ O. 18
 Actiacas C. 23
 Actiacis Tib. 6
 Actiaco Tib. 6
 Actiacum O. 9. 22
 Actio O. 17
 Actionem J. 15. Rh. 2
 Actiones Cl. 14. J. 49
 Actionibus C. 53. N. 15
 Actis C. 8. 43. J. 23. O. 5. Tib. 73
 Actitavit G. 3
 Actium O. 17. 18. 96. Tib. 47
 Acto C. 12. Ve. 8
 Actor C. 57. J. 39
 Actorius J. 9
 Actorum C. 8
 Actu Cl. 15. 30. N. 17. 24
 Actuarius J. 55
 Actui O. 32
 Actum Cl. 23. J. 7. 20. N. 42. Tib. 50
 Acturum J. 28
 Acturus Cl. 23
 Actus D. 12. O. 78
 Acumen Rh. 5
 Acuta J. 55
 Acute Gr. 4
 Acutior J. 55
 Adæquaret D. 2
 Adæquavit O. 46
 Adamato Ve. 22
 Adaperto N. 12
 Adaptatis Cl. 33
 Adaptato Oth. 12
 Adaquari G. 7
 Addebat O. 50
 Addendum Ve. 2
 Addere C. 26. H. O. 86
 Adderet Ve. 13
 Addicerentur C. 39
 Addici G. 15
 Addictum Vi. 2
 Addictus C. 55. Cl. 29. Tib. 69
 Addidisse Ve. 16
 Addit C. 8. 16. 55. Cl. 16. 41. D. 7.
 Gr. 21. J. 24. 84. O. 29. Tib. 26.
 Ve. 8
 Addiscere C. 47
 Addita Tib. 18
 Additis N. 9. Ve. 4
 Addito C. 24. Cl. 23. 44. J. 39
 Additum C. 40. Cl. 42
 Additur J. 88
 Additus L.
 Addixit J. 50. O. 24
 Adornisceret Cl. 8
 Adduci Tib. 21
 Adducimus J. 51
 Adduntur N. 34
 Adduxerant C. 44
 Adegerunt C. 58
 Adegissent G. 19
 Adegit N. 49. O. 17. Ve. 6
 Adelphorum Te. 2
 Ademerant O. 21. Tib. 9
 Ademerat O. 48
 Ademit C. 35. 44. Cl. 24. 25. 38. D. 8.
 J. 43. O. 45. 65. Ti. 7. Tib. 35. 37
 Ademta O. 34. Tib. 49. Ve. 8
 Ademto C. 16
 Ademtum Tib. 61
 Ademturum J. 24
 Adeone N. 47
 Adeoque Rh. 1. Tib. 6
 Adepta Tib. 1
 Adepti Cl. 17
 Adepto N. 6. Ve. 2
 Adeptum J. 22. 86. Tib. 38. Ve. 16
 Adepturum O. 16
 Adeptus C. 13. D. 13. G. 14. J. 26.
 N. 20. O. 3. Ve. 2
 Adequitantem C. 25
 Adequitarent O. 64
 Aderat C. 32. J. 84. N. 26. Tib. 33
 Adesse C. 45. N. 49. O. 35. Tib. 51
 Adessent G. 4. J. 81
 Adesset Cl. 37. N. 41. O. 45. Tib. 62
 Adeundi Tib. 40
 Adeuntes Cl. 38. J. 78. Tib. 40
 Adeunti Ve. 23
 Adeuntibus C. 22. Cl. 12. O. 6
 Adeuntium O. 53
 Adhærente Oth. 6
 Adhærentes G. 14
 Adhibebat Cl. 32
 Adhibendum Tib. 34
 Adhiberet Gr. 22
 Adhibes Rh. 5
 Adhibita Cl. 25. Tib. 61. Vi. 11
 Adhibitam D. 2. Ve. 5

- Adhibitis Cl. 35. J. 33
 Adhibito C. 2. O. 100. Tib. 25. Vi. 15
 Adhibitum O. 74. Ti. 2
 Adhibitus N. 16. 37. Oth. 4
 Adhibuit C. 27. 39. D. 8. J. 73. Ti. 8. 9
 Adhortando Cl. 21
 Adhortante J. 81
 Adhortantes Tib. 24
 Adhortatam Tib. 50
 Adhortationes O. 94
 Adhortatus C. 45. N. 41. Ti. 8
 Adibat C. 3
 Adjecerat D. 12
 Adjecit C. 16. 17. 29. Cl. 15. 43. D. 16. J. 10. 38. 79. O. 40. 99. 101. Oth. 1. 7. Vi. 14
 Adjectione Tib. 26
 Adjectis Rh. 1
 Adierint Tib. 31
 Adierit O. 47
 Adierunt Ve. 7
 Adigi G. 16
 Adjiceret N. 32. O. 56
 Adjiceretur C. 15. Cl. 6
 Adjici G. 14
 Adjiciamus Oth. 11
 Adjiciet Tib. 67
 Adjicit J. 9. O. 11
 Adiit C. 15. Cl. 9. J. 8. N. 26. 47. O. 8. 16. 47. Tib. 6. Vi. 10
 Adimerentur Cl. 35
 Adimeretur J. 28. 29
 Adipiscenda D. 14
 Adipisceretur O. 40
 Adire J. 70. N. 38. Oth. 11. Tib. 16. Vi. 2
 Adiret O. 84
 Adiretur O. 30. Tib. 40
 Adiri O. 65. Tib. 75
 Adisse C. 4. Tib. 27
 Adisset Tib. 14. 52
 Adita Tib. 6
 Aditis Tib. 72
 Adito Te. 5
 Aditu J. 80
 Aditus C. 49. N. 21
 Adjudicavit O. 32
 Adjumento Tib. 68
 Adjuncta Te. 5
 Adjunxit J. 19
 Adjurans Ti. 9
 Adjurante N. 24
 Adjuravit O. 31
 Adjutare Te. 2
 Adjutor Gr. 10
 Adjutore J. 12
 Adjutorem O. 10
 Adjutores C. 26. Tib. 63
 Adjutoribus O. 39. Te.
 Adjutorium Gr. 10
 Adjutum Te. 2. Vi. 7
 Adjutus D. 14. N. 57. Tib. 13
 Adjuvante Cl. 41. N. 21
 Adjuvantium C. 41
 Adjuvare J. 23
 Adjuvaret Ve. 19
 Adjuvat Gr. 18
 Adjuvise Te. 4
 Admensus O. 41
 Adminio C. 44
 Administranda Rh. 4
 Administrandæ O. 37
 Administrantem O. 3
 Administraret Tib. 21
 Administratam Ti. 6
 Administratione J. 16. 75
 Administrationem D. 3
 Administratis O. 46
 Administravit Cl. 25. J. 20. O. 3. 29. 27. Oth. 1. 3. Tib. 8. Ve. 4. Vi. 5. 12
 Admirabilem J. 75
 Admiratio J. 56
 Admiracione C. 19. N. 52. O. 94. Te. 2
 Admiracionem Cl. 37
 Admiror Cl. 4
 Admiserat Tib. 32
 Admiserit Tib. 27
 Admisit J. 41. N. 10. 13. 15. O. 66
 Admissa O. 27. Ti. 8. Tib. 2. 37
 Admissam J. 75
 Admissionis Ve. 14
 Admissis N. 15. Tib. 23
 Admissos O. 99
 Admissum C. 15. O. 35. Tib. 4. Ve. 7
 Admissus D. 17. O. 79
 Admittebat O. 53. Ve. 21
 Admittere Gr. 24
 Admitteret N. 22
 Admonebat Cl. 16. O. 89. Tib. 33
 Admonens Cl. 21. J. 65
 Admonente Ve. 22
 Admonentem J. 78
 Admonentibus Ti. 8
 Admonentis J. 45
 Admoneretur D. 2. N. 23
 Admoneri Cl. 4
 Admonitione O. 39
 Admonitionis O. 39
 Admonitum Te. 3
 Admonitus C. 22. 43. Ve. 22
 Admonuit D. 8. Tib. 50. Vi. 11
 Admota C. 32
 Admotis O. 26
 Admoto Tib. 10
 Admotum J. 79
 Admovebat N. 37

- Admoverat Tib. 14
 Admoveret O. 80. Tib. 44
 Admoveri Cl. 39
 Admovit O. 17. 64. Ve. 8. 23
 Adnotum Gr. 1
 Adolescens Cl. 26. J. 55. O. 5. 20. 62.
 Tib. 70
 Adolescente J. 9. N. 57
 Adolescentem Cl. 4
 Adolescentes Rh. 1
 Adolescentia C. 50. Cl. 41. D. 18. N.
 4. Oth. 2. Pe.
 Adolescentiæ Cl. 2. D. 1. L.
 Adolescentiam Tib. 7
 Adolescentibus Gr. 16. O. 24
 Adolescentis Tib. 68
 Adolescentuli Cl. 29. Te. 4
 Adolescentulo D. 14. Gr. 4. J. 56
 Adolescentulos N. 20. Rh. 1
 Adolescentulum D. 12. O. 43. Ve. 8.
 Vi. 12
 Adoluerent O. 48
 Adolevit O. 94
 Adopertis Oth. 11
 Adoperto N. 48
 Adoptandum C. 4
 Adoptare Tib. 15. 21
 Adoptaret Cl. 39
 Adoptaretur Oth. 5
 Adoptato Cl. 2. Tib. 3
 Adoptatur Tib. 15
 Adoptatus C. 1. Cl. 24. G. 4. N. 6. 7.
 Tib. 6
 Adoptavit C. 15. Cl. 27. G. 17. J. 83.
 O. 64. 65
 Adoptione Cl. 43. Tib. 15
 Adoptionem Cl. 39. N. 7. O. 68. Oth.
 6. Tib. 21
 Adoptionis G. 17. 18. N. 35. Ti. 5
 Adoptivo N. 41
 Adoptivum Tib. 52
 Adorandum C. 22
 Adorare Vi. 2
 Adoravit C. 14. N. 12. O. 94
 Adorirentur J. 9. 80
 Adoriri C. 56
 Adornare O. 29
 Adornatæ N. 38
 Adornatam N. 12
 Adornate Rh. 6
 Adornavit O. 20. Tib. 43
 Adorti D. 17
 Adriatici Tib. 16
 Advecta N. 34
 Advectum Gr. 20. O. 43. Tib. 74
 Advectus Cl. 20
 Advenæ J. 39
 Advenerant C. 22
 Advenerat Cl. 9. Oth. 4
 Advenerere Ve. 7
 Adveniens N. 37
 Advenientem Tib. 2. Vi. 7
 Advenientes O. 99
 Adveniunt Cl. 6. J. 54
 Advenientibus C. 41
 Advenire G. 19
 Adveniret C. 4
 Advenisse Tib. 62
 Adventicia Vi. 13
 Adventu J. 30. N. 2. O. 92
 Adventum N. 35. Oth. 9
 Adventus G. 13. J. 68. Tib. 51
 Adversa N. 48. O. 96
 Adversæ D. 10. J. 58. 63. 75
 Adversam C. 14
 Adversante J. 11. O. 10
 Adversantibus Pl. Vi. 10
 Adversarii O. 14
 Adversariis Cl. 15. D. 1. J. 22. 29.
 30
 Adversario Gr. 22. Rh. 6
 Adversariorum J. 36. 68. N. 23. O. 69
 Adversarios J. 30. N. 23
 Adversarium C. 35. Cl. 37. N. 54
 Adversarum Tib. 6. Vi. 18
 Adversis Ti. 8. Tib. 11
 Adversissimis Oth. 8
 Adverso C. 58. J. 39. 68. N. 48. Ti. 6.
 Tib. 33. Vi. 8
 Adversum J. 25
 Advexisse N. 45
 Adulando Vi. 2
 Adulantium Oth. 7
 Adulationem C. 8. 28
 Adulationes O. 53. Tib. 27
 Adulatores Vi. 1
 Adultas O. 69
 Adulterare O. 67
 Adulteras C. 24
 Adulteratam J. 6. 48
 Adulteria C. 11. O. 69. 70. Tib. 11
 Adulterii Cl. 43. D. 8. O. 5
 Adulterii Cl. 16. O. 34
 Adulterio Tib. 62
 Adulteriorum J. 52. N. 5. 35
 Adultero Cl. 29. 36
 Adulterum J. 74
 Adultis Tib. 10
 Adulto Cl. 39
 Adunco G. 21
 Advocata Cl. 22
 Advocatione Gr. 22
 Advocatis Cl. 25. 33
 Advocato Gr. 9
 Advocatos Cl. 15
 Advolaverunt G. 20
 Advolavit Vi. 9
 Æde C. 7. 22. 44. Cl. 33. G. 1. J. 61.

78. O. 21. 26. 29. 100. Oth. 7. Vi.
 15
 Ædem Cl. 13. G. 8. Gr. 15. O. 29. 60.
 91. Tib. 20. 50. Ve. 7
 Ædes C. 21. Cl. 21. J. 10. 84. N. 38.
 O. 29. 30. Tib. 35
 Ædibus J. 46. N. 30. O. 72. Ti. 1.
 Tib. 11
 Ædificando N. 31
 Ædificare Ve. 8
 Ædificaturus J. 31
 Ædificiis N. 31
 Ædificiorum N. 16. 38. O. 30. 89.
 Oth. 8
 Ædilem D. 8. Ve. 5
 Ædilibus Cl. 38. O. 40. Tib. 34
 Ædilis J. 10. N. 4
 Ædilitate Cl. 38. O. 27. Rh. 6
 Ædilitatem J. 9
 Ædilitatis Ve. 2
 Ædilium J. 41. 76
 Ædis O. 91
 Ædituum D. 1. O. 5
 Ædium C. 42. G. 4. N. 44. O. 100
 Æger C. 24. J. 74. O. 13. 72. Tib. 30
 Ægerrime O. 16
 Ægisthum J. 50
 Ægra Cl. 25. N. 35. O. 99
 Ægræ Tib. 51. Vi. 14
 Ægram N. 34
 Ægre C. 16. Cl. 8. 18. 20. 41. G. 10.
 21. J. 69. 85. L. N. 39. 48. Tib. 2
 Ægri C. 14. Tib. 11
 Ægro Cl. 40. D. 17
 Ægrorum Tib. 11
 Ægros G. 20
 Ægrum C. 2. 35. D. 10
 Ægypti J. 35. Juv. N. 35. 47. O. 66.
 Ve. 6. 7
 Ægyptiæ J. 39
 Ægyptii N. 37
 Ægyptios C. 57. Tib. 36
 Ægypto Cl. 20. D. 4. O. 93
 Ægyptum J. 52. O. 17. 18
 Ægyptus J. 11
 Æliano O. 51
 Ælianus O. 51
 Ælli Gr. 2
 Ælio D. 1
 Ælium D. 10. Tib. 55
 Ælius Gr. 2. 3
 Æmiliam Cl. 26
 Æmiliana Cl. 18
 Æmilii C. 24. O. 16
 Æmilio O. 2. Tib. 5
 Æmilium J. 1. 29
 Æmulatione C. 19. N. 23. 33. Ve. 6
 Æmulationis Tib. 11
 Æmulatus Pe.
 Æmulus N. 53. O. 13
 Ænaria O. 92
 Ænea J. 81
 Æneæ N. 39
 Æneam N. 2
 Æneatores J. 32
 Æneis O. 101
 Ænobarbi N. 1
 Ænobarborum N. 1
 Ænobarbum N. 7. 41
 Ænobarbus Rh. 1
 Æquabili D. 3
 Æquales G. 4. Gr. 17. Pe. Vi. 14
 Æqualis Gr. 2
 Æqualiter Te. 2
 Æquarentur Tib. 25
 Æquati C. 37
 Æquato Te. 5
 Æquavit J. 55
 Æquævum Pe.
 Æquiculos Vi. 1
 Æquiore N. 23. Tib. 25
 Æquiparare N. 53
 Æquipararet O. 94
 Æquis Tib. 76
 Æquissimo O. 56
 Æquitate O. 79. Ti. 8
 Æquitatem Cl. 15
 Æquo Cl. 14. J. 35. Oth. 3. Tib. 11.
 Ve. 25
 Æquos Tib. 29
 Æquum O. 53
 Æquus Cl. 15
 Ærarii Cl. 24. O. 36. Ve. 16
 Ærario Cl. 9. 25. J. 11. N. 17. O. 101
 Ærarios J. 41
 Ærarium D. 9. J. 28. O. 49. 94
 Ære O. 47. 59
 Æream O. 7
 Ærearum Ve. 8
 Æri N. 1
 Æris J. 13. 42. 54. Oth. 5. Tib. 48
 Æs J. 28
 Æsar O. 97
 Æsculapii Cl. 25. O. 59
 Æsernini O. 43
 Æstate O. 72. 82
 Æstatem O. 16
 Æstati J. 40
 Æstimaret N. 21
 Æstinari C. 39
 Æstimationem J. 42
 Æstimavit Tib. 48. Ve. 15
 Æstiva O. 49
 Æstivare G. 4. Ve. 24
 Æstivis N. 57. O. 31
 Æstivo N. 27. Rh. 1
 Æstivorum Tib. 21
 Æstivos Cl. 23

- Æstu Pl.
 Æstus C. 49. O. 81
 Ætas O. 31. Ve. 10
 Ætate C. 25. Cl. 2. 3. G. 4. 10. 20.
 J. 7. 13. 30. N. 22. 40. O. 19. 48.
 49. 65. 66. 69. 84. Tib. 10. 44. 54.
 Vi. 4. 7
 Ætatem C. 4. Cl. 46. Gr. 3. Juv. L.
 N. 8. O. 5. 8
 Ætati O. 51
 Ætatibus J. 43
 Ætatis C. 1. 10. Cl. 10. 45. D. 2. 17. G.
 14. 23. Gr. 7. 9. 17. 21. J. 49. 88.
 N. 7. 26. 57. O. 3. 26. 32. 41. 61.
 79. 100. Oth. 11. Pe. Te. 1. Ti. 3.
 11. Tib. 7. 68. 73. Ve. 24
 Ætutulæ Cl. 16
 Ætatum O. 31
 Æternitate N. 11
 Æternitatis N. 55
 Æthiopia J. 52
 Æthiopas C. 57
 Ætuniæ C. 51
 Ætolia O. 17
 Ævi C. 34
 Afer Te. 1. 4
 Affari Cl. 3
 Affatim N. 29
 Affecerit J. 48
 Affecisset G. 12
 Afficit Cl. 26. G. 9. J. 25. O. 17. 24.
 Tib. 35
 Affecta Cl. 25
 Affectabat Ve. 23
 Affectati J. 79
 Affectatione Gr. 10. Ti. 9. Tib. 70
 Affectum Ti. 8. Tib. 21
 Affectus Tib. 52. Vi. 14
 Afferret D. 16
 Afferri Tib. 14
 Afferunt O. 86
 Afficeret J. 4
 Afficeretur Cl. 14
 Affici N. 39. Vi. 10
 Afficiebatur Tib. 66
 Afficiuntur O. 33
 Affines J. 1
 Affini Cl. 4
 Affinitate N. 35. Pe.
 Affinitatem J. 21
 Affinitatis O. 48. Tib. 65
 Affirmabat Cl. 16
 Affirmans C. 56. 57. Cl. 37. O. 40.
 Tib. 34
 Affirmante Gr. 22
 Affirmantem D. 16. Tib. 14. 74
 Affirmantibus Cl. 29. G. 19
 Affirmare Ve. 25
 Affirmarent D. 1
 Affirmaret J. 33
 Affirmasse O. 94. Ti. 2. 9
 Affirmasset C. 19. Cl. 24
 Affirmatione Oth. 4
 Affirmatum O. 94
 Affirmavit C. 57. Cl. 37. D. 16. N. 41.
 43. O. 42. 94. Tib. 57. Vi. 15
 Affixit G. 9
 Affari Tib. 69
 Affatus Tib. 72
 Afflictæ C. 13
 Afflictam Ve. 8
 Affictarum Ti. 8
 Affictas Ve. 17
 Afflictatus Ti. 2
 Afflicti N. 16. O. 66
 Afflictis Oth. 9. Tib. 8. 52
 Afflicto Vi. 3
 Affligi D. 23
 Affixit N. 7. O. 96. Rh. 6. Tib. 51
 Affluente Cl. 44
 Affluentem O. 35
 Affuerit Tib. 61
 Affuisset Cl. 38
 Affuit Oth. 9
 Affuturos Oth. 5
 Affuturum N. 22
 Afranii N. 11
 Afranio J. 34. 75
 Afranius J. 75. Te. 5
 Afri O. 4
 Africa G. 8. 11. J. 35. 36. 59. 70. N.
 31. O. 16. 47. Tib. 32. Ve. 3
 Africæ Oth. 1. Vi. 5
 Africam G. 7. J. 70. Ve. 4
 Africanarum C. 18
 Africanas Cl. 21
 Africani J. 56. Te. 1
 Africano Cl. 2. O. 8. Te. 1
 Africanum J. 37
 Africanus Te. 3
 Afrorum C. 18
 Afros Te. 1
 Afrum O. 27
 Agamemnonem Tib. 61
 Agamus N. 32
 Agat Tib. 24
 Age C. 58
 Agebant Ve. 8
 Agebantur Tib. 31
 Agebat Gr. 22. O. 45. Tib. 50
 Agenda J. 31
 Agendas J. 45. Oth. 2
 Agendum N. 4
 Agens C. 1. Cl. 15. G. 9. Gr. 21. J.
 1. 68. O. 8. 61. Ve. 24
 Agentem J. 44. Cl. 30
 Agenti C. 56. Cl. 6. J. 73. N. 10. Tib.
 60

- Agere Cl. 15. 35. 37. J. 81. L. O. 64. 72. Ti. 6. Tib. 24
 Ageret C. 27. Cl. 25. G. 10. 20
 Ageretur Tib. 53
 Ageret Gr. 9. N. 15. O. 86. Tib. 11. 21. Ve. 8
 Ageretur C. 48. Cl. 40. J. 19. 88. O. 35. 94
 Agerinum N. 34
 Aggere C. 19. 27. 37
 Aggravante J. 1
 Aggravata O. 98
 Aggrederentur D. 17
 Aggredi C. 56. J. 44. O. 10. 19. Oth. 6
 Aggregarentur N. 43
 Aggressos Gr. 10
 Aggressus C. 3. 12. Cl. 20. 41. J. 25. N. 19. Ve. 8
 Agi N. 28. O. 32. Ti. 8. Tib. 28. 69
 Agiliore Tib. 68
 Agitabant Te. 1. 5
 Agitantes J. 8
 Agitatorem N. 22
 Agitatori C. 55
 Agitaverunt J. 39
 Agitavit Cl. 32. N. 47
 Agitis G. 20
 Agmen C. 45. 51
 Agmine C. 13. 19. D. 19. J. 51
 Agmini Vi. 9
 Agminis Vi. 17
 Agnitum J. 52
 Agnitus N. 48. Vi. 17
 Agnoscentem Cl. 15
 Agnoscentibus Tib. 23
 Agnosceret Cl. 37
 Agnoscere O. 65
 Agnovit Cl. 10
 Agona N. 21. 23. 45
 Agones N. 22
 Agraria J. 20
 Agri Cl. 20. J. 70. N. 11
 Agrippa O. 16. 29. 42. 63. 94. Tib. 7. 15. 22
 Agrippæ C. 7. 23. Gr. 16. O. 35. 51. 66. 94. 97. Tib. 10. 25
 Agrippam O. 19. 25. 64. 65
 Agrippina C. 7. 8. Cl. 26. 44. N. 5. 6. Ve. 9
 Agrippinæ C. 8. Cl. 29. 43. G. 5. N. 28. 39. O. 86. Tib. 7
 Agrippinam C. 7. 39. 44. O. 64. Tib. 7. 53. Ve. 4
 Agrippinensem Vi. 10
 Agris D. 9. O. 13. 21. Tib. 12
 Agro Ve. 5
 Agrorum O. 41. 42. Ve. 1
 Agros J. 38. O. 24. Gr. 23
 Agrum J. 20. O. 3. 4. Oth. 4. Tib. 1
 Agunt Cl. 21
 Ajacem O. 85
 Ajax O. 85
 Aiebat Cl. 3. D. 21. N. 38. O. 25. Oth. 10. Tib. 19. Rh. 5
 Alæ Tib. 30
 Alam Cl. 25
 Alanos D. 2
 Alarum G. 10
 Alauda J. 24
 Albam G. 1
 Albanarum O. 72
 Albano D. 4. 19
 Albanum Cl. 4. Te. 1
 Albatos D. 12
 Albia Oth. 1
 Albin O. 21
 Albis N. 25. 50
 Albo Cl. 16. D. 2. 8. N. 21. Tib. 51
 Albulino Cl. 20
 Albulis O. 82
 Albutius Rh. 6
 Alea C. 41. D. 21
 Aleæ C. 41. Cl. 5. O. 71
 Aleam Cl. 33. N. 30. O. 70
 Alendam C. 25
 Alexander J. 7. Ve. 6
 Alexandri J. 7. 18. N. 19. O. 50
 Alexandria Gr. 20. J. 35. N. 20. O. 17. 71
 Alexandria Cl. 42. J. 64. 76
 Alexandriam C. 49. Cl. 16. D. 20. J. 35. 79. Ti. 5. Tib. 52. Ve. 7
 Alexandrina G. 10. N. 19. 45. O. 98
 Alexandrinæ Cl. 20
 Alexandrinam N. 19
 Alexandrinarum O. 98
 Alexandrini J. 11. 56. Ve. 19
 Alexandrino O. 41. Tib. 4
 Alexandrinorum N. 20
 Alexandrinum Gr. 20. O. 22. J. 37
 Alexandro O. 94
 Alexandrum Gr. 20
 Algere C. 58
 Ali Cl. 27. O. 65. Rh. 2
 Alia C. 35. 54. 55. D. 14. Gr. 4. J. 7. 84. N. 31. 34. 56. O. 57. 64. 73. 75. 100. Oth. 4. Rh. 6. Tib. 1. 51. 55. 65
 Aliam O. 31. Tib. 37. Vi. 1
 Aliarum O. 36
 Alias J. 30. 50. 81. 89. O. 19. 24. 47. 75. 94. Ti. 8. Tib. 18. 29. 71. Ve. 22
 Alibi O. 23
 Alicubi Gr. 7
 Alicui Tib. 73

- Alicujus C. 19. Gr. 4. O. 72. 79. Vi. 18
 Aliena N. 52. O. 91. Te. 4
 Alienæ C. 36
 Alienatæ O. 99
 Alieni J. 13. 42. 54. N. 17. Oth. 5. Tib. 48
 Alienigenis O. 48
 Alieniorem Tib. 12
 Alienis O. 45
 Alienissimæ D. 12
 Alieno Cl. 15. 34. D. 20. O. 29. 47. 55. Ti. 7. Ve. 11
 Alienum J. 44. Rh. 1
 Alii C. 25. 58. Cl. 44. D. 18. 22. G. 3. J. 30. 56. 78. 86. O. 2. 12. 16. 54. 89. 100. Oth. 6. Pe. Rh. 1. Tib. 17. 73. 75. Vi. 1. 2. 13. 14
 Aliis C. 56. Gr. 10. J. 28. 30. N. 42. O. 43. 71. 97. Oth. 5. 9. Tib. 47. Vi. 17
 Alimenta Tib. 54
 Alimoniam C. 42
 Alio C. 25. 30. J. 82. 89. N. 25. 41. O. 16. 19. 26. 54. 98. Ti. 9. Tib. 18. Vi. 8
 Alioqui Vi. 2
 Aliorum C. 54. Gr. 2
 Alios C. 19. Cl. 10. D. 2. Gr. 16. 21. 24. H. J. 23. 40. 56. 68. N. 20. 36. 41. O. 13. 17. 35. 39. 67. Vi. 15
 Aliqua C. 26. 56. Cl. 15. J. 1. N. 35. 36. O. 38. 46. 62. 85. 98. Rh. 1. Tib. 58. Ve. 5. 14. 21. 23
 Aliquam Tib. 24
 Aliquamdiu C. 42. Cl. 24. D. 4. J. 1. 82. N. 6. O. 27. Tib. 72
 Aliquando C. 52. O. 43. 45. 70. Pe. Rh. 1
 Aliquantum J. 81. N. 48. Tib. 13
 Aliquas J. 55. 69. O. 45. 78
 Aliquatenus Pe.
 Aliquem C. 31. 53. Cl. 4. Gr. 23. Rh. 6. Tib. 12. Ve. 13
 Aliqui Gr. 7. Pe.
 Aliquid C. 8. 16. 40. Cl. 4. Gr. 3. 4. H. J. 8. 20. N. 20. O. 40. 79. 86. 89. Tib. 50. Ve. 8. 29. 21. Vi. 11
 Aliquis Gr. 17. N. 49. Tib. 62
 Aliquo C. 4. 59. Cl. 9. G. 9. N. 22. 52. O. 31. 78. 82. Tib. 47. 65. 67
 Aliquod D. 16
 Aliquos O. 39. 87. 88. Tib. 21
 Aliquot C. 18. 26. 29. 37. Cl. 37. 46. D. 10. 17. Gr. 24. J. 12. 23. 68. O. 56. 81. Tib. 21. 41. 61. 63. Ve. 4
 Aliquoties C. 11
 Alis O. 38. Ve. 4
 Alitem G. 1
 Aliter C. 8. Cl. 38. D. 13. J. 45. N. 24. 36. 53. O. 25. 40. 48. 65. 87. 94. 95. Oth. 6. Ti. 8. Tib. 11. 15. 24. 28. 64. Vi. 2. 7
 Aliud Cl. 42. D. 11. 21. Gr. 10. J. 17. 20. 38. 45. 55. 82. N. 8. 43. 49. O. 58. 83. 92. 98. Tib. 28. 49. 73. Ve. 5. Vi. 13. 18
 Alium C. 27. Cl. 15. 16. 40. Gr. 22. J. 15. 48. N. 2. 30. 47. O. 94. Rh. 6. Tib. 27. 35. 55. Ve. 23
 Alius C. 8. 47. Cl. 15. O. 100. Ve. 7
 Allecta O. 2
 Allecti N. 1. O. 35
 Allectis J. 80
 Allecto Ve. 9
 Allectum Oth. 1
 Allecturum Tib. 51
 Allegantes O. 47
 Allegaret O. 5
 Allegeret Tib. 51
 Allegisse Cl. 24
 Allegit J. 41
 Allevans C. 36
 Allevatum N. 13
 Allicefactus Vi. 14
 Alliciebat J. 28
 Alliensi Vi. 11
 Allium Ve. 8
 Allobrogibus N. 2
 Allocutione Tib. 23
 Allocuturo G. 18
 Alloquebatur N. 23
 Alloquendo J. 33
 Alloquens Tib. 29
 Alloquenti C. 58
 Alludens J. 22
 Alluxit Vi. 8
 Alpes Oth. 9
 Alpius J. 25
 Alpinas Tib. 9
 Alpium C. 21. 51. J. 56. N. 18. O. 79
 Altaria C. 13. O. 94. Vi. 13
 Altaribus C. 32
 Alte C. 32
 Alter Cl. 12. 13. Gr. 14. J. 82. O. 85. Tib. 1. 24
 Altera C. 56. Cl. 37. G. 10. Gr. 10. H. J. 41. 55. O. 20. Rh. 5. Ve. 5. 25
 Alteram Cl. 29. 38. J. 32. O. 49. 63. Ti. 2. Tib. 31. Rh. 1
 Altercatione Cl. 13. H. J. 71. Tib. 2
 Altercationes J. 23. O. 54
 Altercationibus Ve. 15
 Alteri C. 49. 56. Cl. 20. G. 14. N. 27. O. 66. Tib. 42
 Alteris O. 13
 Alterius J. 61. N. 24. 45. Tib. 11. 52.

58. Ti. 9. Vi. 14
 Alternantes N. 1
 Alternis Gr. 4. O. 82
 Altero C. 57. Cl. 7. 16. 26. 42. D. 3.
 13. J. 20. 48. N. 15. O. 62. 101.
 Ti. 4. 11. Tib. 25. Ve. 4. Vi. 3. 6
 Alterum C. 14. 21. 27. 34. 56. 58. Cl.
 20. 42. D. 2. 10. 15. Gr. 10. 24. J.
 24. 29. O. 7. 11. 16. 37. 51. 66. 87.
 Oth. 11. Tib. 7. 26. 48. 61. 63. 65.
 76. Ve. 23. Vi. 17
 Alterutri O. 13
 Altiora Gr. 21. J. 26
 Altiozem G. 9
 Altissima O. 94. Tib. 65
 Altissimam C. 46. Cl. 20
 Altissime O. 94
 Altitudinis Tib. 40
 Altius N. 2
 Altiusculis O. 73
 Alvei O. 37
 Alveo Cl. 33
 Alveum O. 30
 Alvi O. 97
 Aluit J. 61
 Aluuiam Cl. 39
 Alumnum C. 13
 Alumnus Juv.
 Alvo Ve. 24
 Alvum O. 80
 Amabiles O. 83
 Amabili C. 8
 Amanuensibus N. 44. Ti. 3
 Amare Tib. 59
 Amari Te. 1
 Amarissime O. 70. Tib. 54
 Amator Te. 5
 Amatorio C. 50
 Amavit C. 25
 Amazonas J. 22
 Amazonicis N. 44
 Ambiatino C. 8
 Ambienti J. 18
 Ambigebatur Tib. 58
 Ambigitur G. 3
 Ambigua Tib. 12
 Ambigui C. 27
 Ambiguus O. 75. Tib. 24
 Ambirent O. 31
 Ambitione C. 22. Gr. 9. O. 25. Tib. 21
 Ambitionem J. 28. O. 42
 Ambitionis Oth. 4
 Ambitiosas D. 8
 Ambitiosius O. 25
 Ambitiosum O. 42
 Ambitu J. 41. O. 34
 Ambitum Cl. 21. O. 94. Tib. 71
 Ambitus J. 9
 Ambo C. 49. J. 16. Tib. 3. 25
 Ambobus O. 17. Ti. 9
 Amborum H. Tib. 54
 Ambos O. 11. Vi. 3
 Ambubaiarum N. 27
 Ambulabat Cl. 28
 Ambulante O. 67
 Ambulavit D. 19
 Amburereutur Tib. 6
 Ambustum Cl. 21
 Amenti Cl. 15
 Amentiozem O. 65
 Amethystini N. 32
 Amicæ N. 3
 Amicam Cl. 16. Oth. 3
 Amici Gr. 21. J. 86. O. 60. 69. 91.
 Ti. 8
 Amiciebat Ve. 21
 Amiciebatur C. 22
 Amicis C. 18. 25. 45. 58. D. 2. J. 70.
 79. N. 35. O. 16. 35. 66. 85. Ve. 7. 14
 Amicissimis J. 1
 Amicitia H. O. 66. Pe. Rh. 5
 Amicitia O. 48
 Amicitiam C. 3. 14. Cl. 25. H.
 Amicitias O. 66. Tib. 51
 Amicorum C. 19. D. 14. G. 7. Gr. 2.
 H. L. N. 5. 6. 21. O. 45. 66. 101.
 Oth. 10. Tib. 46. Ve. 13
 Amicos C. 26. J. 52. 72. N. 47. O. 17.
 56. 69. 99. Oth. 2. Pe. Ti. 7. Tib.
 24. 42. 55. Ve. 4. 21
 Amictus D. 4
 Amicula C. 33
 Amicum D. 18. J. 11. N. 47. O. 56.
 Ve. 13
 Amiserat Cl. 6. O. 16. Tib. 15
 Amiserunt J. 36
 Amisissent Tib. 52
 Amisit Cl. 26. 27. J. 1. 26. N. 6. 35. O.
 8. 61. 65. Tib. 7. Ve. 3
 Amissa G. 5. Gr. 9. N. 40
 Amissarum Te. 5
 Amissis N. 40
 Amisso Ti. 4
 Amitæ J. 6. N. 34
 Amitam J. 6. N. 6. 7. Pe.
 Amitteret N. 42. Tib. 2
 Amoenitate Tib. 11
 Amœnos C. 45
 Amor Ti. 1
 Amore C. 9. D. 3. Gr. 15. Tib. 7. Ve.
 22. Vi. 2
 Amorem C. 14. 36. Cl. 26. 36. 42. Ti. 7
 Amoris C. 3. Cl. 12
 Amota N. 47
 Amoveret C. 34
 Amoveri J. 68
 Amovit Vi. 7
 Amphitheatrici C. 27. N. 53. Ti. 8. Tib. 40

- Amphitheatro C. 18. D. 4. 13. N. 12.
 O. 43. Ti. 7. Tib. 7. 75
 Amphitheatrum C. 21. O. 29. Ve. 9
 Amphoram Tib. 42
 Ampius J. 77
 Ampla Cl. 32. N. 33. O. 72
 Amplexu Oth. 10
 Amplexus C. 22
 Ampliando J. 44
 Ampliare N. 22
 Ampliato O. 18
 Ampliavit J. 41. O. 41
 Amplificando J. 66
 Amplior Tib. 17
 Ampliora G. 6. J. 76. Ve. 16
 Ampliore O. 7. Ve. 4
 Ampliorem O. 94. Oth. 1
 Amplis O. 3
 Amplissima D. 5. G. 15. J. 50
 Amplissimæ Vi. 2
 Amplissimam J. 7. Rh. 6
 Amplissime C. 15
 Amplissimi C. 49. O. 8
 Amplissimis J. 16. Oth. 1. Vi. 5
 Amplissimo O. 26
 Amplissimos J. 72. N. 3. Ve. 9
 Amplissimum Ve. 2
 Amplitudinem C. 35. J. 47
 Amplitudinis Tib. 74
 Amplius Cl. 16
 Amplo Tib. 68
 Ampulla D. 21
 Amputabat C. 32
 Amputasset O. 24
 Amputavit D. 10. G. 9. 20
 Analogia J. 56
 Ancharia O. 4
 Ancilibus Oth. 8
 Ancilla Ve. 11
 Ancipitem O. 81
 Ancipiti J. 36. 60. O. 59
 Anco J. 6
 Ancoras C. 19
 Andriam Te. 2
 Andronicus Gr. 8
 Angiportum G. 10
 Angore Juv. Tib. 7. 49
 Anguem O. 43
 Angustias C. 34. 51. Cl. 9. 12. J. 63.
 N. 48. O. 45
 Angusticlavius Oth. 10
 Angustiis N. 38. Oth. 9
 Angustiozem C. 19
 Angustissimo C. 41
 Angustissimos J. 31
 Angustius O. 56
 Angusto O. 73
 Anicetum N. 35
 Anienem Tib. 1
 Anienis Cl. 20
 Animadversa J. 7. N. 16
 Animadversam N. 32. O. 89
 Animadversione O. 24
 Animadversionibus C. 11
 Animadversis Cl. 10
 Animadversum G. 20. Tib. 61
 Animadverterat D. 15
 Animadverteret D. 12. Gr. 24. Rh. 1.
 Tib. 18
 Animadverterit O. 88
 Animadverti C. 30. J. 80. O. 94
 Animadvertisse O. 94
 Animadvertissent C. 9
 Animadvertit C. 35. Cl. 29. J. 82. O.
 15. Tib. 50. 68
 Animadverto Gr. 6
 Animalia G. 3
 Animam D. 2. J. 88. O. 99
 Animatus Vi. 7
 Animi C. 3. 50. Cl. 15. D. 12. J. 68.
 Juv. L. O. 83. 86. Oth. 5. Tib. 7.
 52. 54. 59. 68
 Animo Cl. 2. 16. D. 18. Gr. 15. J. 33.
 45. 75. N. 23. 42. O. 56. 98. Oth. 3.
 12. Ti. 9. Tib. 25. 67. Ve. 5. Vi. 7. 8
 Animos N. 47. Oth. 6. Tib. 12
 Animossissime J. 47
 Animum C. 3. 32. 38. D. 18. J. 46.
 N. 48. 53. O. 35. 57. 66. 98. Oth. 8.
 Tib. 49. Vi. 15
 Animus C. 56. Cl. 4. J. 82. Oth. 6
 Annæi Pe.
 Annæo N. 7
 Annæum Pe.
 Annales Gr. 2
 Annalibus Tib. 61
 Annalium Gr. 8
 Anne O. 69
 Annexo Oth. 12
 Anni Cl. 29. J. 9. 14. 23. 35. 100.
 Tib. 4
 Annibalis Ho.
 Annis C. 59. J. 25. 42. O. 101. Pe.
 Ve. 25
 Anniversarias O. 81
 Anniversario G. 4
 Annus O. 86
 Anno C. 10. 37. 42. Cl. 10. 14. 45.
 46. D. 3. 17. G. 3. 6. Gr. 9. J. 21.
 29. 40. 76. 88. N. 7. 57. O. 26.
 31. 32. 41. 94. 100. Oth. 11. Rh. 1.
 Ti. 1. 11. Tib. 1. 5. 9. 14. 18. 25.
 54. 61. 68. 73. Vi. 3
 Annona Cl. 18. G. 7. O. 25. 42
 Annonæ Cl. 18. N. 45. O. 18. 41.
 Tib. 8
 Annonam Tib. 34
 Annorum Cl. 21. O. 26. 38. Pe.

- Annos C. 35. Cl. 20. G. 9. J. 12. 25.
 69. 76. N. 40. 51. 57. O. 26. 27. 69.
 72. Oth. 3. Pe. Ti. 8. Tib. 6. 41.
 47. 61. 63. Vi. 11
 Annotasset N. 41
 Annua C. 15. Gr. 23. N. 10. 14. O.
 32. Ve. 18
 Annua J. 38. N. 44
 Annui O. 30
 Annis Gr. 3. O. 47. Tib. 50. Ve. 17
 Annularias O. 72
 Annulis G. 14. Vi. 12
 Annulo J. 39. N. 20. Tib. 58
 Annulorum G. 10. J. 33
 Annulos O. 100
 Annulum C. 12. N. 46. Tib. 73
 Annulus G. 10
 Annum C. 1. 8. Cl. 7. D. 9. 14. 15.
 Gr. 7. 9. 17. 21. H. J. 1. 40. N. 21.
 23. 40. O. 8. 21. 31. 40. 61. 98.
 Pe. Te. 4. Tib. 32. Ve. 24
 Annumeratus J. 55
 Annuntiari O. 49
 Annuntiata Vi. 9
 Annuos Cl. 11. J. 23. O. 26
 Annus J. 40
 Annum O. 101
 Anteambulonem Ve. 2
 Antecedente Tib. 5
 Antecedentes J. 13
 Antecessit O. 43. Vi. 9
 Antecessores Vi. 17
 Anteferretur O. 66
 Anteibat J. 57
 Anteirent O. 64
 Antepones J. 55
 Anteposuit Gr. 21. Tib. 12
 Antequam J. 18. Ve. 2
 Antiatinæ C. 57
 Anticatones J. 56
 Anticipasse Tib. 61
 Anticipatos Cl. 21
 Anticyræ C. 29
 Antidotis N. 34
 Antidotum C. 23. 29
 Antii C. 8. N. 6
 Antio Tib. 38
 Antiochi Vi. 2
 Antiochiæ C. 1.
 Antiochiam Tib. 49
 Antiocho C. 16
 Antiqua Gr. 10. Ve. 5
 Antiquæ C. 35. Vi. 2
 Antiquam Tib. 32
 Antiquarios O. 86
 Antiqui C. 8. Cl. 34. J. 47. 81. Ve. 7
 Antiquis O. 31. 89. Ve. 10
 Antiquissimæ N. 31
 Antiquitate Cl. 21. N. 38. Tib. 19
 Antiquitatis Gr. 20
 Antiquitus Cl. 14. O. 17. 60. 94. Oth. 8.
 Antiquius Cl. 11. Ve. 8. Vi. 15
 Antiquo Cl. 26. G. 10
 Antiquorum Gr. 24
 Antiquum J. 20. O. 24
 Antiquus Gr. 14. 17
 Antisophistas Gr. 9. Tib. 11
 Antistio J. 23
 Antistius J. 82. O. 54
 Antium C. 8. N. 9. 25. O. 58
 Antliam Tib. 51
 Antoni Tib. 59
 Antonia C. 24. Cl. 1. 3. N. 5
 Antonia C. 1. 15. 23. 29. Cl. 4. Ve. 3
 Antoniam C. 10. Cl. 27
 Antonii C. 26. Cl. 11. J. 22. 83. O.
 13. 15. 17. 70. Rh. 5. Tib. 5
 Antonio D. 6. Gr. 8. J. 79. N. 3. O.
 5. 8. 10. 11. 13. 16. 20. 21. 59. 62.
 63. 81. Rh. 5. Vi. 18
 Antoniorum O. 17
 Antonium Cl. 11. D. 6. Gr. 10. 18.
 O. 9. 12. 14. 17. 28. 49. 86. Rh. 1.
 4. Tib. 4
 Antra Tib. 43
 Anus N. 11
 Anxiæ Ti. 9
 Anxiam Tib. 66
 Anxie N. 23
 Anxius Vi. 8
 Anxio C. 19
 Anxius D. 14. N. 36
 Apennini J. 44. Vi. 10
 Aperiendum O. 17
 Aperitur J. 83
 Aperta O. 101
 Aperte N. 47
 Apertis O. 82. Ti. 11
 Apertissime O. 86
 Aperueritis Tib. 28
 Aperuit Gr. 16. Rh. 4
 Apin O. 93
 Aphrodisius Gr. 19
 Apollinari Ve. 19
 Apolline N. 40. O. 70
 Apollinem N. 53. O. 57. 70. Tib. 74
 Apollini O. 52
 Apollinis O. 18. 29. 31. 94
 Apollodoro O. 89
 Apollonia O. 10. 95
 Apolloniæ O. 94
 Apolloniam O. 8
 Apollonio J. 4
 Apologos Rh. 1
 Apollophane O. 16
 Aponi Tib. 14
 Apophoreta Ve. 19
 Apophoretis C. 55

- Apparabat C. 51. J. 26
 Apparabatur Cl. 33
 Apparantem O. 47
 Appararent C. 47. G. 18
 Apparatisimo N. 9
 Apparatisimum Ti. 7
 Apparatu C. 26. Cl. 17. 21. D. 4. J. 37. N. 46
 Apparatum C. 18. N. 12. O. 96
 Apparatus J. 10. Vi. 13
 Appareat C. 51. N. 1
 Apparet Cl. 4. Gr. 10. J. 51. O. 73. Ti. 4
 Apparitoribus Tib. 11
 Apparituram Gr. 9
 Appartorem O. 14
 Apparuisse O. 10
 Apparuisset Ve. 23
 Apparuit Cl. 34. G. 1. 13. J. 32. O. 94. Tib. 45. 61. Rh. 1
 Appellabat J. 67. N. 19. O. 25. 98. Tib. 43
 Appellabatur J. 24. Tib. 13
 Appellandis Tib. 29
 Appellandos Gr. 4
 Appellans C. 23. Cl. 21. G. 17. Gr. 9. 15. Tib. 57
 Appellantes C. 28
 Appellantium C. 13
 Appellantur G. 3
 Appellarat J. 70
 Appellare Cl. 21. D. 23. J. 50. O. 65. Ve. 13
 Appellarentur G. 10
 Appellaret Gr. 23. Tib. 72
 Appellaretur D. 13. J. 79. O. 100
 Appellari D. 10. 15. Gr. 4. N. 11. O. 7. 25. 53. Tib. 50
 Appellarit N. 25
 Appellasset D. 10. J. 49
 Appellat H. J. 52. Rh. 2. Ve. 2
 Appellatam C. 25
 Appellatio Gr. 4. Tib. 67
 Appellatione C. 16. Gr. 6. N. 55. Rh. 1. Tib. 48
 Appellationem G. 11. Gr. 10. J. 76. 77. O. 13. 100. Tib. 67. Ve. 12
 Appellationes N. 17. O. 33
 Appellationibus D. 13. Rh. 1
 Appellatis J. 34. N. 8
 Appellato J. 23. N. 41
 Appellatum J. 11. N. 41. Vi. 3
 Appellatur O. 7. Ve. 1
 Appellatus C. 8. Cl. 2. Oth. 7
 Appellavit C. 15. 17. 45. 55. N. 12. 55
 Appellem C. 33
 Appelleret N. 27
 Appetebat O. 76. Tib. 70
 Appetentem Tib. 7
 Appetentes Tib. 44
 Appetentissimus Cl. 33. D. 14
 Appetent J. 42
 Appeteret C. 11. O. 66. Ve. 2
 Appetisse J. 53. N. 28
 Appetitam N. 2
 Appetitus G. 3
 Appetiverunt Rh. 1
 Appetivit Ve. 12
 Appia Pe. Te. 5. Tib. 72
 Appiæ N. 5
 Appii Cl. 24. Tib. 2. 3
 Appio Cl. 37. Gr. 10. Tib. 3
 Appium Cl. 24. 29. 37
 Appius Cl. 37. Tib. 2
 Applicaret N. 25
 Apponere O. 48
 Apponeret C. 37
 Apportarentur C. 22
 Apportatum D. 6
 Apposita G. 12. J. 43. Vi. 13
 Appositam Cl. 16
 Appositis C. 41. Gr. 9
 Appositum Cl. 2. J. 53. O. 91
 Appositus N. 45. Tib. 22
 Apposuit Cl. 32. 35. Tib. 34
 Apprehendentes C. 32
 Apprehendisset Tib. 72
 Apprehendit J. 82. Tib. 53
 Apprehensa G. 4
 Apprehenso Cl. 15
 Approbarent O. 46
 Approbaret O. 12. 17
 Approbata O. 8
 Approbavit G. 6
 Appropinquabant N. 49
 Appropinquante D. 14
 Appropinquantem G. 10
 Appropinquantibus Oth. 8
 Appropinquare C. 57. Cl. 12. Vi. 16
 Appulisset Tib. 11
 Appulit G. 10
 Aprilem N. 55
 Aprilis Tib. 73
 Apro O. 67
 Aprum Tib. 34. 72
 Aptasse Tib. 73
 Aptatis Tib. 65
 Aptissime Tib. 57
 Apuleium Gr. 3
 Apuleio O. 100
 Apulerat O. 98
 Aqua Cl. 32. O. 77. 82. Tib. 14
 Aquæ C. 21. Cl. 20. N. 5. 48. Oth. 11. Ve. 24. Vi. 14
 Aquam N. 48
 Aquario D. 16
 Aquarum O. 37

- Aquila Cl. 7. 13. G. 1. J. 78. O. 94. 96. Tib. 14. Vi. 9
 Aquilam G. 12. J. 78
 Aquilas C. 14
 Aquileiæ Tib. 7
 Aquileiam O. 20. Ve. 6
 Aquilifer J. 62
 Aquilius O. 11
 Aquilum O. 79
 Aquis N. 31. O. 42
 Aquitaniæ G. 6. 9
 Aquitaniam O. 21
 Ara Cl. 2. G. 18. N. 50. O. 1
 Aræ C. 5. 8. Tib. 14
 Aram N. 22. O. 14. 35. 94
 Aras C. 8. J. 76. O. 59. 94
 Arator Ve. 5
 Aratorum O. 42
 Arbitrator Oth. 4
 Arbitrabatur O. 25
 Arbitraretur Cl. 17. Pe.
 Arbitratu O. 35. Tib. 34. 68
 Arbitremur Cl. 4
 Arbitrii Cl. 2. Tib. 18
 Arbitrio Cl. 25. G. 14. L. O. 28. Oth. 7. Vi. 12
 Arbitrium C. 14. D. 8. 11. J. 7. 9. 20. Ti. 8
 Arbitror C. 8. N. 1
 Arbor D. 15. Ve. 5
 Arborum G. 1. O. 94
 Arboribus C. 45
 Arboris Cl. 16. Ve. 5
 Arborum C. 37
 Arca C. 49. Tib. 63
 Arcadia Ve. 7
 Arcadiæ Te. 1. 5
 Arcanarum Tib. 43
 Arce Cl. 44
 Arcendos Cl. 25
 Arcerentur N. 16
 Arceri N. 46
 Arcessendam J. 2. Oth. 3
 Arcessendas J. 58
 Arcesserentur G. 20
 Arcesseretur Ti. 5
 Arcessi Cl. 37. Tib. 53
 Arcessitam N. 33
 Arcessitis Cl. 21. O. 78
 Arcessivit N. 20
 Archelaum Gr. 2. Tib. 8. 37
 Archelaus Gr. 2
 Archimimus Ve. 19
 Architectos Oth. 6
 Arctior Tib. 8
 Arctiore Cl. 18
 Arctissima G. 7
 Arctissimas N. 46
 Arctissimis G. 22
 Arctissimo O. 4. Oth. 11
 Arctius Cl. 43. O. 56
 Arcto O. 16
 Arcu N. 25
 Arcus D. 13. O. 95
 Ardente D. 1. J. 70
 Ardentem C. 23
 Ardentes C. 13
 Ardenti J. 55. O. 68
 Ardentibus J. 84. N. 34
 Ardentis N. 11
 Ardentissime D. 22
 Ardentius C. 25
 Ardere Tib. 14
 Arderent Cl. 18
 Ardore C. 53
 Ardori Oth. 9
 Area C. 22. 34. J. 26
 Areas Ve. 8
 Arefactum Ve. 5
 Arei O. 89
 Arelate Tib. 4
 Arenæ N. 12. 48. Tib. 35
 Arenam D. 10. O. 43
 Aretalogos O. 74
 Aretinum D. 11
 Argentarias Ve. 1
 Argentarium O. 2. 3
 Argentarius O. 70
 Argenteam C. 32
 Argenteas D. 13. O. 52
 Argenteis N. 30
 Argenteo Cl. 21. Ve. 2
 Argenteum Cl. 16. D. 1. O. 94
 Argenti Pe.
 Argento J. 67. N. 32. O. 25. Vi. 5
 Argentum N. 11. 44. O. 75
 Argius G. 20
 Arguebant Cl. 44
 Arguebat C. 38. Tib. 49
 Arguebatur Cl. 16. G. 7
 Arguens J. 81. N. 23. 33. Ti. 5
 Arguere C. 23. Gr. 22. J. 53. N. 7. O. 67
 Argueret Cl. 3
 Argueretur Oth. 10
 Arguit C. 7. Gr. 1. J. 75. Te. 1
 Argumenta C. 57. N. 12
 Argumenti H.
 Argumentis Cl. 46. G. 7
 Argumento C. 8. N. 25. 41. Tib. 44
 Argumentum C. 16. Cl. 38. N. 21. O. 85
 Ariciæ O. 4
 Aricinus O. 4
 Arida J. 84
 Aridi Gr. 4
 Arimino O. 30
 Aristarchi Gr. 2

- Aristarchus Gr. 14
 Aristocratis Pe.
 Arma C. 48. J. 16. 84. O. 15. 72.
 Oth. 8. 10. Vi. 10
 Armamentis O. 17
 Armata J. 14
 Armatis J. 30. N. 13
 Armato C. 48
 Armatos Cl. 10. O. 25
 Armaturæ J. 66. Ti. 8
 Armaturas C. 55
 Armenia N. 39. 40. Tib. 11
 Armeniæ C. 11. N. 13. Tib. 9
 Armeniam J. 44. O. 21. Tib. 41
 Armenios Cl. 25
 Armigeros O. 49
 Armillæ N. 6
 Armillata N. 30
 Armillatus C. 52
 Armis C. 8. 14. Cl. 54. G. 10. H.
 J. 20. 31. 67. 69. O. 10. Oth. 12.
 Tib. 37. Vi. 11
 Armorum D. 19. J. 26. 30. 57. 84. O.
 83. Tib. 13
 Arrepto N. 26
 Arreptum J. 82
 Arreptus J. 23. Vi. 2
 Arriam Pe.
 Arricidiam Ti. 4
 Arrigas O. 69
 Arripere G. 20
 Arripi N. 34
 Arripiente Rh. 6
 Arripuit N. 49. Oth. 11
 Arrogans N. 4
 Arrogantia D. 13. G. 14
 Arrogantiæ J. 77. Tib. 68
 Arrogantius J. 79
 Arruntio Oth. 2
 Arserat D. 5
 Arserunt N. 38
 Artabani Tib. 66
 Artabanum Vi. 2
 Artabanus C. 14
 Arte C. 22. Cl. 33. D. 10. 15. 19.
 Gr. 4. N. 4. 23. O. 45. Vi. 2
 Artem D. 7. N. 25. 40. Tib. 36
 Arterias Vi. 2
 Arteriis N. 25
 Artes C. 11. 54. Ti. 3. Tib. 70. Ve. 18
 Artibus Vi. 2
 Articulari G. 21
 Articulis Cl. 4. Tib. 68
 Articulos Cl. 4
 Artifex C. 32. N. 49
 Artifices J. 84. N. 20. Ti. 7. Ve. 18
 Artificio Gr. 9
 Artis C. 57. D. 15. Gr. 3. N. 41. Ti.
 1. Tib. 74
 Artium J. 42. N. 22
 Artus C. 28
 Arva D. 7
 Arvernus N. 2
 Arvis N. 31
 Arundine J. 32
 Arundineti N. 48
 Ascenderat O. 94
 Ascendit Cl. 33. J. 37
 Ascenso Tib. 2
 Ascitum G. 17. Tib. 23
 Asciturus Cl. 39
 Asclepiadis O. 94
 Ascletarionis D. 15
 Ascopera N. 45
 Ascriberet N. 17
 Ascribi Tib. 51
 Ascripserant O. 12
 Ascripserit G. 2
 Ascriptis N. 9
 Ascriptum N. 45. O. 70
 Asellio Tib. 42
 Asellus O. 96
 Asia C. 58. J. 2. O. 26. Tib. 48.
 Ve. 1
 Asiæ C. 57. D. 10. J. 28. 39. O. 17
 Asiam Gr. 6. J. 4. 63. Te. 4
 Asiatici Vi. 12
 Asiaticorum O. 86
 Asinario O. 96
 Asinii Cl. 41. O. 19
 Asinio Cl. 45. H. O. 29. 43. Pe.
 Asinium Gr. 10
 Asinius Cl. 13. Gr. 10. 22. J. 30. 55.
 56
 Asparagi O. 87
 Aspectu Tib. 43
 Asper Tib. 59
 Aspera Tib. 60
 Asperam O. 94
 Asperiora J. 14
 Aspermantibus J. 53
 Asperrimam O. 51
 Asperrimas Ti. 8
 Asperrimis J. 73
 Aspersus N. 3
 Asperum N. 44
 Aspice Tib. 59
 Aspicere O. 16
 Aspidis O. 17
 Asportatum C. 59
 Asprenas O. 56
 Asprenatem O. 43
 Assectatus J. 19
 Assecutus Gr. 11
 Assedit Tib. 14
 Assem O. 64

- Assensere Ve. 6
 Assensu O. 68. Tib. 45
 Assentiendum O. 35
 Assentiri J. 80
 Assequi Cl. 3
 Asserebant Vi. 10
 Asserenda C. 60. J. 16
 Asserente Gr. 21. Ve. 3
 Asserere C. 22. Oth. 9. Tib. 2
 Asseribus C. 58
 Assertionibus D. 8
 Asserto O. 74
 Assertorem G. 9
 Assertores J. 80. Tib. 2
 Asserturi Cl. 10
 Asses O. 91
 Assessore G. 14
 Asseveravit Ve. 5
 Assidebat Tib. 33
 Assidens N. 20. 53
 Assidente O. 78
 Assidentem J. 82
 Assidentibus D. 4
 Assidere D. 11
 Assiderunt O. 64
 Assidua C. 3. Cl. 32. G. 18. Tib. 40
 Assiduam C. 23
 Assiduas Cl. 18. Ve. 25
 Assiduissimi O. 71
 Assiduitate O. 43
 Assiduitatem D. 22
 Assiduitatis Tib. 10
 Assiduo G. 6. J. 75. O. 80
 Assiduos Ve. 8
 Assiduum Tib. 50
 Assiduus Tib. 11
 Assignasti Rh. 5
 Assignatis Tib. 9
 Assignavit J. 38. O. 44
 Assimilem N. 1
 Assimilis G. 18. Ve. 7
 Assimulasse Tib. 57
 Assistens C. 33. D. 17
 Assolet N. 7. 34. Ve. 7
 Assuefaceret O. 64
 Assuerat J. 45. O. 49
 Assuescerent O. 38
 Assueta D. 15
 Assuetis O. 23
 Assueto N. 37
 Assulas Gr. 11
 Assumsisse Gr. 10
 Assumit C. 15. Cl. 2. G. 4. O. 7.
 Tib. 1. 65
 Assumta Tib. 24
 Assumtis C. 22. Cl. 13
 Assumto D. 13
 Assurgere Cl. 6. J. 78. Tib. 31. Ve.
 13
- Assurgeret J. 78
 Assurrectum O. 56
 Assurrexisse J. 78
 Astabat Ti. 2
 Astante G. 10. N. 25. Tib. 17. 61. 72
 Astantem Oth. 3. Tib. 32
 Astantibus O. 56
 Astantis O. 79
 Asticos C. 20
 Astitit Vi. 9
 Astrictum Tib. 18
 Astrinxerant J. 84
 Astrinxit O. 49
 Astrologo N. 36
 Asturæ Tib. 72
 Asturam O. 97
 Asturconem N. 46
 Asylorum Tib. 37
 Atalanta Tib. 44
 Atavus N. 2
 Atellam Tib. 75
 Atellanæ C. 27
 Atellanarum N. 39
 Atellanico Tib. 45
 Atellanis G. 13
 Athenis Gr. 10. L. O. 69. 93
 Athenodoro Cl. 4
 Athletæ J. 39
 Athletarum N. 12. O. 44
 Athletas N. 40. 53. O. 43
 Athletis O. 45
 Atia O. 4. 94
 Atiæ O. 94
 Atiam O. 94
 Atio O. 4
 Atratino Rh. 2
 Atratium G. 19
 Atratus N. 47
 Atria Juv.
 Atriensis C. 57
 Atrio G. 2. 4. Gr. 17. O. 45
 Atrium C. 41. O. 29. Ve. 5
 Atrociora N. 34
 Atrocis D. 11
 Atrocissime Tib. 58
 Atrocitas C. 6
 Atrocitate C. 29. D. 11. Tib. 75
 Atrocitatem C. 12. Tib. 48
 Atrocitatis C. 48
 Atrociter Tib. 59
 Atta Tib. 1
 Attalo Gr. 2
 Atteio Gr. 22
 Atteius Gr. 7. 10
 Attendit C. 53. G. 5. N. 56
 Attenuatum Tib. 21
 Attica Cl. 25
 Atticæ O. 93
 Attici Tib. 7

- Atticum Gr. 14. N. 35
 Attigerat Gr. 9
 Attigerint N. 38
 Attigisse C. 15
 Attigisset N. 43. O. 5
 Attigit C. 43. N. 52. Tib. 60. Ve. 4
 Attilii J. 84
 Attingam G. 3
 Attingeret Tib. 13
 Attonita C. 6
 Attonitis J. 28
 Attonito Cl. 37. D. 17
 Attractum Tib. 57
 Attraherent N. 49
 Attractaverat N. 26
 Attribuerim C. 51
 Attribuit Ti. 8
 Attritis G. 3
 Attrito O. 40
 Attulerunt Oth. 12
 Attulisse Ve. 6
 Avare O. 67
 Avaritiæ C. 39. D. 9. G. 12
 Avaritiam N. 26
 Aucta G. 12. Tib. 23
 Auctam J. 52
 Auctione C. 39
 Auctionibus J. 50
 Auctionum C. 16. 38
 Auctis O. 34
 Auctor C. 15. Cl. 25. 37. D. 8. G. 10.
 Gr. 11. J. 81. N. 33. O. 28. 36.
 Pe. Ti. 9. Tib. 35
 Auctoramento Tib. 7
 Auctore C. 34. G. 19. O. 70. 81. 96.
 Te. 3. Tib. 1. 27. 47. Vi. 2
 Auctorem D. 11. J. 16. N. 1. Rh. 6.
 Vi. 2
 Auctores C. 12. J. 5. 9. 20. N. 39.
 Oth. 1. Tib. 56. 61. 70
 Auctoribus C. 6. Cl. 25. D. 23. N. 34.
 O. 31. 55. 89
 Auctoris D. 5. Gr. 8
 Auctoritas C. 8. Cl. 30. Ve. 7
 Auctoritate Cl. 12. G. 14. 19. J. 69.
 Tib. 11. 31. 54. 65
 Auctoritatem J. 11. 28. Tib. 10
 Auctoritatis Ti. 3
 Auctorum D. 8
 Auctu O. 7
 Auctumni N. 39
 Auctumno J. 40
 Auctus Vi. 5
 Aucupanti O. 86
 Audaciam Gr. 10. Ve. 8
 Audasii O. 19
 Audasius O. 19
 Audendam D. 14
 Audendum J. 8
 Audentem Vi. 4
 Audenti Rh. 6
 Audentibus O. 10
 Audentior J. 58
 Audentius C. 8
 Auderent O. 40
 Auderet J. 20. N. 23. O. 89. Tib. 10.
 Ve. 7
 Audiamus D. 11
 Audiebam C. 19. Cl. 15
 Audiebant Cl. 46
 Audiebat D. 14
 Audiendi N. 23
 Audiendum C. 53. J. 32
 Audiencie Tib. 61
 Audiendum Tib. 21
 Audiit D. 13. 16. N. 48. O. 93. Ve.
 19. Vi. 10
 Audio Tib. 21
 Audire Cl. 12. H. J. 33. N. 22
 Audiret C. 22. Tib. 32. Ve. 24
 Audiri Cl. 15. Tib. 44
 Audisse D. 12. Gr. 10
 Audisset Cl. 3. O. 99. Tib. 61
 Audita C. 22. 51. J. 67
 Audite Rh. 5
 Auditorem O. 86. Pe.
 Auditoria Rh. 6. Tib. 11
 Auditorio Cl. 41. 42. Juv. O. 85
 Auditos Tib. 73
 Auditu O. 21
 Auditum J. 29
 Auditus D. 4. Juv.
 Audivit N. 40. O. 89. Oth. 6
 Ave Cl. 21
 Avehi Ti. 8
 Avem J. 81
 Aventinum Vi. 16
 Averno N. 31
 Avernum N. 31. O. 16
 Aversas O. 75
 Aversatus Tib. 27. Ve. 2
 Avertendam D. 17
 Avertendas Oth. 3
 Avertendos C. 48
 Avertit N. 52
 Aves N. 25
 Avete Cl. 21
 Avexit G. 4. J. 71
 Auferente O. 57
 Auferre J. 60. O. 31
 Auferret Gr. 17
 Auferretur G. 15
 Aufidium C. 23
 Aufugerat Ti. 10
 Aufugisset J. 59
 Augebat C. 29. J. 65
 Augenda O. 87
 Augendæ N. 20
 Augendam Tib. 15
 Augendi N. 18. O. 21

- Augendo Cl. 12
 Augent O. 86
 Augentibus Cl. 33
 Augeret C. 17. Tib. 10
 Augeri O. 96
 Augur C. 12
 Auguralis Cl. 4
 Augurandi Gr. 1
 Augurato O. 7
 Augurem Tib. 49
 Augurio O. 7. Vi. 18
 Augurium O. 31. 95
 Augusta C. 15. Cl. 3. O. 7
 Augustæ C. 10. 16. Cl. 11. Oth. 1
 Augustam C. 23. D. 3. G. 5. N. 35
 Auguste N. 46. O. 58
 Augusti C. 1. 8. 9. 21. 22. 23. 25. 31.
 38. 48. Cl. 6. 26. 33. G. 1. Gr. 19.
 N. 4. 10. 12. O. 2. 7. 94. 100. Tib.
 6. 7. 10. 11. 21. 22. 23. 26. 47. 48.
 50. 53. 58. 70. Vi. 1. 2. 8. 23
 Augustianos N. 25
 Augustino Cl. 11
 Augustiore G. 18. N. 1
 Augustis Cl. 2
 Augusto C. 16. 34. Cl. 1. 2. 20. 21. 25.
 Gr. 16. 17. H. N. 4. O. 4. 7. Tib.
 4. 6. 12. 13. 15. 16. 17. 21. 42. 47.
 50. 58. 61
 Augustum Cl. 21. 26. H. N. 3. O. 4.
 59. 94. 100. Rh. 1. 4. Tib. 21. 48.
 Ve. 9
 Augustus C. 4. 7. 23. Cl. 1. 3. 4. 25.
 D. 4. H. J. 55. 56. 88. O. 2. 5. 7.
 58. 94. 100. Tib. 17. 22. 50. 68.
 Ve. 2
 Avi Cl. 32. G. 4. Tib. 7
 Avia C. 24. Cl. 3. 41. Tib. 5. Ve. 2
 Avia C. 15. 23. 25. 29. Cl. 11. Ve. 2
 Aviam O. 8. 94. C. 10
 Avide Tib. 59
 Avidis Te. 1
 Avidissimo Cl. 44
 Aviditatem Tib. 42
 Avidius C. 18
 Avio O. 96
 Aviola Cl. 45
 Avis Vi. 2
 Avito O. 6. 94. Ve. 5
 Avium O. 7. Vi. 13
 Aula C. 12. Ti. 2. Ve. 14. Vi. 4
 Aulæ C. 39. Juv. N. 6
 Auli J. 50. 75. Ve. 4
 Aulicam Oth. 2
 Aulicis C. 19. N. 45
 Aulico D. 4
 Aulum N. 35. Vi. 2
 Aulus Pe. Vi. 2. 3
 Avo C. 23. G. 4. Tib. 3
 Avocaret N. 23
 Avocaretur O. 40
 Auræ O. 97
 Aurata J. 84
 Aurati D. 7
 Auratis Cl. 21. O. 31
 Aurato N. 30
 Auratos O. 70
 Aure Vi. 7
 Aurea C. 19. 52. O. 18. 71. 94. Tib. 59
 Aureæ N. 6. Tib. 6
 Auream D. 4. 23. G. 12. J. 76. N. 12.
 31. 38. 47. Oth. 7
 Aureas D. 13. O. 52. Tib. 65. Ve. 19.
 Vi. 2
 Aureis G. 14. 20. N. 10. 25. Vi. 12
 Aurelia J. 74
 Aureliæ G. 20
 Aurelium J. 1
 Aurelius Gr. 6
 Aureo J. 39. 49. O. 25. 43
 Aureorum C. 42. G. 10. Vi. 16
 Aureos Cl. 5. 21. D. 7. O. 96. 100.
 Oth. 4. Tib. 14
 Aures C. 15. O. 79
 Aureum C. 22. Cl. 32. Oth. 6
 Aureus C. 16
 Auri J. 54. O. 30. Rh. 1
 Auribus Te. 1. Tib. 25
 Aurichalcum Vi. 5
 Auriculas Pe.
 Auriculis O. 69
 Auriga C. 54
 Aurigabat C. 54
 Aurigandi N. 4. Vi. 4
 Aurigando N. 53
 Auriganti Vi. 17
 Aurigantibus C. 18
 Aurigare N. 22
 Aurigarios N. 5
 Aurigarum Vi. 12
 Aurigas O. 43
 Aurigatione N. 35
 Aurigavit N. 24
 Auro C. 37. G. 8. N. 31. 32. 50. O. 25.
 Tib. 53. Vi. 5
 Aurum J. 51. N. 11. 44. O. 75. Tib. 3
 Aurunculeio J. 25
 Ausam Tib. 53
 Ausis Tib. 37
 Ausos Cl. 1. Vi. 14
 Auspicandi N. 8
 Auspicando N. 37. Tib. 2
 Auspicanti G. 18. N. 46
 Auspicantibus O. 38
 Auspicaretur C. 54
 Auspicatus Cl. 7. N. 7
 Auspices Cl. 26
 Auspicia J. 30. N. 2. O. 92
 Auspiciis G. 9. O. 21. Oth. 8
 Auspicio N. 41

- Auspicioꝝ N. 46
 Auspicium Ve. 7. Vi. 9
 Austrinis O. 81
 Ausum C. 12. Ve. 13
 Ausuros Ti. 8
 Ausurum J. 19
 Ausurus Tib. 73
 Ausus C. 23. 49. Cl. 35. J. 16. Juv.
 L. N. 3. 24. 34. O. 27. 56. 61. 63.
 Oth. 1. Ve. 25. Vi. 2. 10
 Autographa O. 71
 Autographæ O. 87
 Autronio J. 9
 Avum C. 10. 19. O. 2
 Avunculi O. 7. 10. 68
 Avunculum N. 30. O. 8
 Avunculus Cl. 3. O. 94
 Avus G. 3. O. 2. Oth. 1
 Auxerat Vi. 7
 Auxerunt Gr. 2
 Auxilia C. 44. D. 2. G. 9. 10. J. 28.
 O. 49
 Auxiliis C. 43. J. 4. O. 23
 Auxilio Cl. 18. J. 60. Ve. 6
 Auxiliorum Tib. 16. 30
 Auxilium C. 58. G. 20. J. 30. 54. N.
 49. O. 10. 16. Tib. 48
 Auxisse Ve. 16
 Auxit C. 6. J. 2. 42. N. 3. O. 31. 37.
 Oth. 1. Te. 2. Ti. 5. Tib. 62
 Axe J. 37
 Axium J. 9
- B.
- B O. 88
 Babilo N. 36
 Baceolum O. 88
 Baculum N. 24
 Baianum C. 19. N. 27
 Baiarum C. 19
 Baias O. 16. 64
 Baiis N. 31. Tib. 6
 Balbo J. 78. O. 4. 29
 Balbus J. 81. O. 4
 Baleari G. 10
 Balineæ N. 31
 Balineas G. 10
 Balnei O. 85
 Balneis N. 20. 35. O. 94
 Balneo O. 76
 Balneum Ve. 21
 Ballistic C. 46
 Balnearum C. 37
 Barba C. 24. 52. N. 1. O. 23
 Barbam C. 5. 10. J. 67. 71. N. 2. 12.
 O. 79
 Barbara O. 94
- Barbaris D. 12. G. 6
 Barbaro Cl. 42
 Barbarorum D. 6. G. 7. Ve. 8
 Barbaros C. 5. 47. 51
 Barbarum Cl. 2
 Barbati Cl. 26
 Barbatus Oth. 12
 Bareas Juv.
 Basi D. 15. O. 51
 Basilica O. 100
 Basilicæ C. 37
 Basilicam O. 29
 Basilicas C. 41. J. 10
 Basilides Ve. 7
 Basin Ve. 23
 Basso Pe.
 Bassum Pe.
 Batavorum C. 43
 Batuebat C. 54
 Batuentem C. 32
 Baulos N. 34
 Beatiorem D. 23
 Becco Vi. 18
 Bedriacensi Ve. 5
 Bedriacenses Vi. 15
 Bella J. 86. O. 9. 20. 25. 83. Pl. Tib.
 30. 59
 Bellantem J. 35
 Bellaria N. 25
 Belli C. 45. Cl. 24. D. 6. 10. G. 3.
 J. 24. 37. 56. 75. 83. N. 2. 40. O.
 8. 48. Tib. 16. 18. Te. 1. Vi. 1
 Bellica J. 44. O. 38
 Bellicam Cl. 21. O. 21
 Bellicas C. 43
 Bellicis N. 38
 Bellicosa Gr. 1
 Belligeraverunt O. 94
 Bellis J. 36. 37. 69. N. 38. O. 29. 40
 Bello Cl. 13. 17. D. 1. G. 10. H. J.
 26. 27. 28. 30. 50. 70. N. 4. 13.
 O. 1. 2. 11. 14. 16. 23. 29. 61. 70.
 84. 85. Oth. 8. 10. Rh. 1. Te. 4.
 Tib. 4. 37. Ve. 1. 7. 10. 12
 Bellorum J. 54. O. 10. 32. 96. Tib. 16
 Bellua Tib. 24
 Belluarum O. 72
 Belluis N. 12
 Bellum C. 5. 46. Cl. 13. 35. D. 6. G.
 10. Gr. 2. J. 35. 42. 44. 68. L. O.
 10. 13. 14. 16. 21. 22. 25. Oth.
 9. Rh. 1. Tib. 5. 9
 Beneficia J. 49. Ti. 8
 Beneficii Cl. 23. Tib. 12. Ve. 14
 Beneficio Cl. 15
 Beneficium G. 14. J. 29. Tib. 48
 Beneventanus Gr. 9
 Beneventi Gr. 9. N. 36
 Beneventum O. 97

- Benevolentia Tib. 55
 Benevolentiam C. 3. O. 66
 Benevolentissimus Ti. 8
 Benigue O. 89
 Benignitas O. 71
 Berenicen Ti. 7
 Berenices Ti. 7
 Berytius Gr. 24
 Bessis O. 3
 Bestiæ O. 96
 Bestiariis Cl. 34
 Bestiarum C. 27
 Bestias C. 27. Cl. 14. J. 75
 Betizare O. 87
 Bibaculi Gr. 9
 Bibaculo Gr. 4
 Bibaculus Gr. 11
 Bibentem N. 39
 Bibere O. 77
 Biberent Tib. 2
 Biberius Tib. 42
 Bibisse N. 34
 Bibit N. 48. O. 77. Tib. 59
 Bibliotheca O. 29. Tib. 74
 Bibliothecæ Gr. 20
 Bibliothecam Pe.
 Bibliothecarum Gr. 21
 Bibliothecas D. 20. J. 44. 56
 Bibliothecis C. 34. Tib. 70
 Bibuli J. 49
 Bibulo J. 19. 20
 Bibulum J. 21. O. 76
 Bibulus J. 9. 10
 Biduo C. 19. J. 16. O. 57. 82
 Biduum Cl. 11. J. 43. Tib. 42
 Biennii G. 15
 Biennio C. 25. G. 7. O. 26. Tib. 13.
 38. Vi. 5
 Biennium Ti. 11. Tib. 20. 76
 Bifariam O. 100
 Biferas O. 76
 Bigæ Tib. 26
 Bigarum D. 4
 Bigas J. 39
 Bijugi C. 19
 Bile Tib. 59
 Bimestrem N. 14
 Bimestres Cl. 14
 Bina D. 4. J. 38. 39. 84. Ve. 6
 Bini J. 80
 Binos J. 76. O. 37. 38. Oth. 5. 10
 Bipedali O. 43
 Biremes J. 39
 Biremibus O. 16
 Biremis C. 15
 Bithynia J. 2. 49
 Bithyniæ J. 39
 Bithyniam J. 2
 Bithynicam J. 49
 Bithynicum J. 49
 Blande C. 32
 Blandiori J. 67
 Blanditiarum Cl. 26
 Blanditias N. 34. O. 53. Oth. 7. Tib.
 37
 Blanditiis Vi. 14
 Blandius Tib. 27
 Bogudis J. 52
 Boleti Tib. 42
 Boletum Cl. 44
 Bolum Rh. 1
 Bombos N. 20
 Bona C. 33. 36. 47. D. 12. G. 17. J.
 82. N. 34. O. 24. Ti. 8
 Boni C. 16. 55. H. Tib. 32
 Bonis J. 14. 42. N. 6. 32. 35. O. 41
 Bono D. 14. Ti. 7. Vi. 8
 Bononiam O. 96
 Bononiensibus N. 7. O. 17
 Bonorum C. 24
 Bonos Tib. 29
 Bonum C. 15. J. 80. O. 53. 58. Tib.
 29. Vi. 14
 Bos Ve. 5
 Botere Cl. 27
 Bove Ti. 5
 Boves D. 9
 Bovillas O. 100
 Bovillis O. 100
 Brabeutarum N. 53
 Brachas J. 80
 Brachia L.
 Brachio Cl. 20. D. 17. J. 82. N. 6
 Brachiorum N. 53
 Brachium J. 82. O. 20
 Breucos Tib. 9
 Breve Cl. 21. D. 3. Tib. 51. 68
 Brevem Cl. 38. J. 56. O. 79
 Breves N. 7. O. 72
 Brevi C. 25. Cl. 3. 12. D. 15. 23. G.
 3. Gr. 3. J. 3. 34. 41. N. 20. 30. 46.
 57. O. 17. 65. Oth. 4. 7. Ti. 5. Tib.
 4. Ve. 4. Vi. 6
 Breviariis Ve. 21
 Breviario Gr. 10
 Breviarium G. 12. O. 101
 Breviore O. 22
 Brevis H.
 Brevissimi Cl. 33
 Brevissimum Juv. Ve. 10
 Brevisiter G. 3. Rh. 1. Tib. 59. 61
 Brevis D. 18
 Britannia J. 25. N. 18. 40. Ti. 4
 Britannicæ Cl. 21. D. 10. Ve. 4
 Britanniam C. 19. Cl. 17. J. 47. 58.
 Ve. 4
 Britannica N. 39. Vi. 2
 Britannicæ G. 7

- Britannici N. 6. 33
 Britannico Cl. 28. N. 33. Ti. 2
 Britannicum Cl. 27. 43. N. 7. 33. Ti. 2
 Britannicus Ti. 2
 Britannorum C. 44
 Britannos J. 25
 Brixelli Oth. 9
 Bructero Tib. 19
 Brundisii O. 17
 Brundisio J. 58
 Brundisium J. 34. O. 17
 Bruti J. 50. 80. 85. Oth. 10
 Bruto G. 3. H. J. 56. 80. 81. 82. O.
 10. 85
 Brutum Gr. 12. J. 55. 83. N. 3. O. 9.
 Rh. 6. Tib. 61
 Brutus J. 49. 80
 Bubula O. 5
 Bubulco Ve. 16
 Bucca Rh. 5
 Buccas O. 76
 Buccina Cl. 21
 Buccula G. 4
 Bucolicis Gr. 23
 Bullam Rh. 1
 Bullas J. 84
 Burro N. 35
 Burseni Gr. 11
 Bustum J. 84. N. 33
 Buthysia N. 12
 Byzantium Ve. 8
- C.
- C O. 88. 97
 Cachinnasse Ve. 5
 Cachinnos C. 32. Cl. 41
 Cachinum C. 57. O. 98
 Cadaver C. 59. D. 15. 17. N. 34
 Cadavera Tib. 62
 Cadaveri N. 49. Tib. 75
 Cadaveris N. 48
 Cadaverum N. 38. Vi. 10
 Cadentibus Tib. 14
 Caderent C. 39
 Caderet J. 82. O. 43. Tib. 27
 Caduceum C. 52
 Cæci Tib. 3
 Cæcilii Tib. 7
 Cæcilio Te. 5
 Cæcilius Gr. 16
 Cæcinæ J. 75
 Cæcinam Ti. 6
 Cæcum Cl. 24
 Cæcus Tib. 2
 Cæde C. 60. D. 9. G. 7. J. 26. N. 36.
 Tib. 37. 59. Ve. 1. 9. 15. Vi. 9
 Cædem C. 30. 57. Cl. 11. 41. Oth. 8
 Cæderentur G. 18
 Cæderet O. 94
 Cædes C. 31. G. 19. J. 81. N. 33.
 Tib. 66
 Cædi D. 8. 17. J. 9. N. 49
 Cædis C. 57. 60. Cl. 10. 25. D. 17.
 23. J. 81. 84. O. 10. Rh. 6. Tib. 1
 Cælatura N. 47
 Cælius Rh. 2
 Cænidem Ve. 3
 Cænidi D. 12
 Cænidis Ve. 21
 Cæno Vi. 17
 Cæpione J. 21
 Cæpionem Tib. 8
 Cæpionis D. 9. O. 19
 Cærimonias J. 6
 Cærio Te. 2
 Cæruleis G. 21
 Cæsa C. 14. Cl. 25. D. 6
 Cæsæ N. 25
 Cæsar C. 7. 22. D. 1. Gr. 22. H. J. 10.
 29. 30. 32. 41. 49. 52. 55. 56. 75.
 79. 80. 82. 86. N. 6. O. 31. 58. 70.
 94. Rh. 1. Tib. 3. 20. 59. Ve. 5
 Cæsare C. 38. 45. Cl. 23. D. 3. G. 6.
 Gr. 20. J. 20. 75. 85. L. O. 8. 10.
 17. 51. 68. 96. Tib. 4. 31. Vi. 3
 Cæsareas O. 60
 Cæsarem C. 29. 39. Cl. 43. D. 12. J.
 9. 28. 30. 49. 53. 79. 85. 89. N. 2.
 O. 45. 70. 94. Ve. 5. 13. Vi. 2
 Cæsares C. 60. Cl. 1. G. 1. Ti. 8
 Cæsari C. 15. Cl. 26. G. 3. J. 1. 28.
 50. 81
 Cæsarianæ N. 3
 Cæsaribus G. 12
 Cæsarionem O. 17
 Cæsaris C. 1. 37. 41. Cl. 41. D. 20.
 G. 11. J. 10. 49. 52. 55. 80. 81. L.
 N. 5. 37. O. 4. 7. 8. 10. 35. 95. Oth.
 5. Rh. 1. Tib. 4. 70. Vi. 2. 8
 Cæsarum C. 14. 23. Cl. 10. G. 1. 2.
 O. 43. Tib. 14
 Cæsetium J. 80
 Cæsetius J. 79
 Cæsiis N. 51
 Cæsım C. 58
 Cæsio Pe.
 Cæsis D. 9. J. 25. 81. O. 21. 23
 Cæsium Pe.
 Cæso Ve. 4
 Cæsonia C. 33. 50. 59
 Cæsoniæ C. 38
 Cæsoniam C. 25
 Cæsonio Tib. 42
 Cæsos J. 30. Ti. 8
 Cæsum O. 45

- Cæsus J. 76. N. 26
 Caiana Ti. 1
 Caii C. 1. 2. 60. Cl. 7. 10. 11. G. 7.
 J. 73. N. 5. 37. O. 4. 67. Tib. 4
 Caio C. 8. 15. 19. 25. 39. 58. 60.
 Cl. 7. 9. 20. 26. 38. G. 6. Gr. 20.
 H. J. 72. 80. O. 65. 101. Rh. 1.
 Te. 1. 5. Tib. 11. 15. 73. 75. Ve. 2.
 Vi. 4. 17
 Caium C. 8. 11. 15. 19. Cl. 11. G. 3.
 Gr. 10. J. 29. 52. 78. 83. N. 2. 6.
 30. O. 2. 17. 26. 27. 43. 64. 65. 93.
 94. Te. 3. Tib. 12. 23. 54. 62. 76.
 Ve. 2. Vi. 2
 Caius C. 7. 8. 56. G. 3. Gr. 2. 20. 21.
 J. 49. 52. 53. N. 6. O. 2. 5. 31.
 Oth. 6. Rh. 6
 Calagurritanorum O. 49
 Calamariæ Cl. 35
 Calamitas J. 60
 Calamitatibus C. 31
 Calamitosas C. 23
 Calator Gr. 12
 Calcata C. 35
 Calce C. 53. Vi. 7
 Calceabat Ve. 21
 Calceamentis O. 73
 Calceandas Ve. 23
 Calcearii Ve. 8
 Calceasset Ve. 23
 Calceatu C. 52
 Calceatus O. 78
 Calceo Oth. 6
 Calceos O. 73
 Calceum G. 21
 Calceus O. 92
 Calcis N. 35
 Calculis O. 80
 Caldus Tib. 42
 Calefacta O. 82
 Calendas D. 17. H.
 Calendis Ve. 6
 Calfecimus O. 71
 Calice G. 18
 Calicem Cl. 32. O. 71
 Calida O. 81
 Calidarum N. 31
 Calidis C. 37. N. 27. O. 82
 Caliga C. 52
 Caligatis O. 25
 Caligatorum Vi. 7
 Caligo N. 19
 Caligulæ C. 9
 Calles J. 19
 Callida Tib. 24
 Callidæ D. 11
 Callide N. 29
 Callis O. 80
 Calonibus C. 51. G. 20
 Calpenus J. 39
 Calpurnia J. 81
 Calpurniam J. 21
 Calpurnium Pe.
 Calumnia C. 16. Rh. 4
 Calumniæ Tib. 58. Vi. 7
 Calumniandi O. 32
 Calumniantium D. 9
 Calumniarum C. 38. Tib. 49
 Calumnias D. 9
 Calumniatoris Rh. 4
 Calumniatus C. 12. Tib. 53
 Calumniis N. 32
 Calvi J. 49. O. 72
 Calvinam Ve. 23
 Calvino Gr. 3
 Calvinorum N. 1
 Calvinus J. 36
 Calvitie G. 20
 Calviti J. 45
 Calvito D. 18
 Calvum C. 27. J. 51
 Cæmelorum N. 11
 Camerino Ve. 2
 Camerinos Juv.
 Camillæ Cl. 26
 Camilli Cl. 26. Oth. 1
 Camillo Oth. 2. Tib. 3
 Camillus Cl. 13. 35
 Camini Vi. 8
 Campanæ O. 94
 Campania Ti. 8. Ve. 24
 Campaniæ C. 14. Cl. 5. O. 72. 98. Pl.
 Ti. 8. Tib. 10. 39
 Campaniam C. 24. Tib. 72
 Campanorum C. 18
 Campanum J. 20. O. 4
 Campestem G. 6
 Campestes N. 10. O. 3
 Campi C. 37. J. 39. N. 12
 Campo Cl. 25. J. 80. 84. N. 27. 50.
 O. 43. 97. Vi. 11
 Campos Vi. 10
 Campum C. 34. J. 20. 84. O. 100
 Canacen N. 21
 Canalem Cl. 20
 Candida J. 79
 Candidati O. 40. 98
 Candidatis O. 56. Ve. 16
 Candidato O. 40
 Candidatorum J. 41
 Candidatos N. 15
 Candidatum O. 4. 10. Tib. 42. Ve. 23
 Candidatus G. 14. J. 24. Ve. 2
 Candido J. 45. Tib. 68
 Candidum O. 79
 Candore O. 94

- Cane Vi. 16
 Canebantur J. 80
 Canem O. 71. Ve. 13
 Canendi C. 11. 54. N. 21
 Canendum N. 32
 Canens J. 32
 Canenti N. 20
 Canentibus O. 100
 Canes D. 15
 Canesceret G. 8
 Canibus D. 10. 15
 Caninii N. 15
 Canis Ve. 5
 Canitie Cl. 30
 Cano G. 12
 Canoros N. 46
 Cantabria O. 81
 Cantabriæ G. 8
 Cantabriam O. 21
 Cantabrica O. 29. Tib. 9
 Cantabrico O. 85
 Cantabricum O. 20
 Cantando N. 45
 Cantante N. 23. Ve. 4
 Cantanti N. 20
 Cantare N. 20. 21. 22. Tib. 70
 Cantaret N. 22. Ti. 3
 Cantasse N. 46
 Cantata J. 84
 Cantaturum N. 21. 43
 Cantavit N. 20. 21
 Cantica Vi. 11
 Cantico C. 54. N. 39
 Canticum G. 13
 Cantionum N. 25
 Cantitaret N. 39
 Cantor C. 54
 Cantu N. 53
 Canunt J. 49
 Canusinatis N. 30
 Canutius Rh. 4
 Capere Gr. 22. J. 75. O. 66
 Caperent O. 37
 Caperet Gr. 23. J. 10. Tib. 18
 Caperetur Pe.
 Capessendam N. 49. Tib. 25
 Capi O. 31
 Capielat Gr. 23
 Capiendi D. 8
 Capiens O. 94
 Capienti O. 95
 Capillamento C. 11
 Capillatus Ve. 23
 Capilli D. 20. Tib. 6
 Capillo C. 24. 50. N. 51. O. 23. 69.
 Tib. 68
 Capillorum D. 18. Oth. 12
 Capillum J. 45. 67. N. 1. O. 79. 99
 Capillus G. 8
 Capita C. 5. 14. 32. 51. Cl. 3. D. 19.
 G. 1. J. 11. N. 36. O. 5. Tib. 37
 Capital C. 24
 Capitali D. 8. 14. J. 48. O. 24. Tib.
 61
 Capitalia Tib. 58
 Capite C. 22. 37. Cl. 39. D. 4. G. 7.
 8. 18. 21. J. 28. 57. 58. N. 10. 25.
 42. 46. 48. O. 13. 79. Oth. 1. Tib.
 60. 61. 69. Vi. 2. 9. 14. 17
 Capiti Cl. 23. J. 79. Oth. 12
 Capitibus J. 22
 Capitis C. 3. 39. D. 11. G. 12. N. 49.
 Tib. 2
 Capito Gr. 22
 Capitolii J. 15. N. 46. O. 94. Tib. 3.
 Ve. 8
 Capitolina C. 34
 Capitolinæ G. 18
 Capitoli D. 8. G. 2. J. 84. O. 26. 30.
 94
 Capitolino C. 22. D. 4. 6. 13. N. 10.
 Tib. 53
 Capitolinum O. 91
 Capitolio C. 46. Cl. 22. D. 5. 23. Gr.
 9. J. 54. O. 29. 57. 91. Tib. 1
 Capitolium C. 6. 16. 22. 57. 60. Cl. 2.
 24. D. 1. 5. 15. J. 10. 37. 79. N.
 13. O. 59. 94. Tib. 2. 40. Ve. 18.
 Vi. 15
 Capitone C. 8. Gr. 22
 Cappadocem Tib. 37
 Cappadociæ Ve. 8
 Cappadociam C. 1
 Capram C. 50
 Caprearum O. 98
 Capreas C. 10. O. 92. Tib. 40. 60. 73
 Capreensi Tib. 43
 Capreis O. 72. 98. Tib. 62. 74. Vi. 3
 Capricorni O. 94
 Caprineum Tib. 43
 Capsariis N. 36
 Capta Gr. 20. O. 15. 71
 Captabant Ve. 21
 Captandas C. 42
 Captans Tib. 48
 Captare D. 3. N. 23
 Captaret Tib. 14. 57
 Captasse Cl. 1
 Capti J. 68
 Captis J. 17. O. 91
 Captivus Ve. 5
 Captivorum J. 28
 Captivos C. 47. O. 21
 Captivum O. 13
 Captum O. 53. Te. 1. Vi. 6
 Captura O. 25

- Capturis C. 40
 Captus Cl. 21. J. 4. 74. N. 2. 20. 56.
 Te. 1. Tib. 11. 44
 Capua J. 81
 Capuæ C. 57. J. 81. Tib. 40
 Capulo D. 17
 Capulum C. 49. O. 26
 Caput C. 40. 51. Cl. 30. D. 6. 17. 20.
 G. 20. J. 84. 85. N. 26. O. 23. Tib.
 13. 58
 Capys J. 81
 Carbonibus Tib. 74
 Carcere Vi. 17
 Carcerem J. 17. 20. Tib. 11. 61
 Carceribus Cl. 21
 Carcinomata O. 65
 Carere J. 74
 Carinis Gr. 15. Tib. 15
 Cariores C. 15
 Caritate N. 45. O. 42. Tib. 52
 Carius C. 27
 Carmeli Ve. 5
 Carmen H. Tib. 70
 Carmina G. 9. Gr. 2. J. 49. N. 10. 42.
 52. O. 55. 89. Tib. 28
 Carmine C. 16. 23. L. N. 24
 Carminibus C. 34. D. 20. J. 75. N. 39.
 O. 57
 Carminis N. 12
 Carminum G. 9. H. N. 10. 47
 Carnem N. 37
 Carnifex Cl. 34. Tib. 54
 Carnifice Tib. 61
 Carnificem Cl. 15
 Carnifici C. 32
 Carnulium Tib. 61
 Carnulius Tib. 61
 Caro G. 21
 Carpebat C. 34
 Carpento Cl. 17. Tib. 2
 Carpentum C. 15. Cl. 11
 Carpsisset O. 27
 Carpsit D. 2
 Carptim D. 9
 Carrucis N. 30
 Carthagine G. 9. Te.
 Carthaginem Te.
 Caruit Cl. 9. O. 19. Ti. 1. Ve. 19. Vi. 2
 Carus D. 11. Oth. 1
 Caseum O. 76
 Casibus Tib. 19
 Caspius N. 19
 Cassii C. 16. J. 68. 85. N. 22. 37.
 Oth. 10
 Cassio C. 24. 57. G. 3. J. 80. N. 37.
 O. 56
 Cassiopen N. 22
 Cassium C. 57. Gr. 13. J. 63. N. 3.
 O. 9. 51. Tib. 61

- Cassius C. 56. 57. Gr. 22. O. 4. Vi. 2
 Caste O. 6
 Castelli J. 68. Ve. 4
 Castello J. 68
 Castigat D. 9
 Castitate O. 71
 Castoris C. 22. J. 10. Oth. 9. Tib. 20
 Castra C. 44. Cl. 10. 36. D. 7. G. 6.
 17. 19. 20. J. 39. 75. N. 8. Oth. 6.
 Ti. 6. Tib. 12. 37. Vi. 8
 Castrari D. 7
 Castrensem G. 18
 Castrenses D. 12
 Castrensi C. 9
 Castrensibus Tib. 72
 Castricum O. 56
 Castris C. 8. Cl. 21. G. 10. J. 59. N.
 48. O. 13. 49. 77. 91. 94. Oth. 8.
 Tib. 42
 Castrorum C. 22. J. 58. O. 18. 38. 96.
 Ve. 1. 4
 Casu C. 10. Cl. 10. 13. D. 15. J. 89.
 O. 65. 75. 87. Tib. 13. 67
 Casum O. 43. Tib. 25
 Casus Cl. 25. G. 6. J. 60. Oth. 9.
 Rh. 1
 Catadromum N. 11
 Catasta Gr. 13
 Catena O. 94. Rh. 3
 Catenarum N. 36
 Catenati O. 13
 Catenatos Tib. 64
 Catenis C. 27. 45. D. 14. N. 21
 Catervarios O. 45
 Catervas C. 18
 Catilina J. 17
 Catilinæ J. 14. 17. Gr. 17. O. 3. 94
 Catino G. 18
 Cato Gr. 2. 11. J. 30
 Catone Gr. 4. J. 19. O. 85. 87
 Catonem Gr. 4. J. 20
 Catonis Gr. 11. 15. O. 13. 86
 Catta Vi. 14
 Cattis D. 6
 Cattos D. 6
 Catuli G. 2. 3. O. 94
 Catullus C. 36
 Catulo Gr. 3
 Catulum J. 15
 Catulus O. 94
 Cavam O. 91. Ve. 23
 Cavas Tib. 43
 Cavato O. 43
 Caudex Tib. 2
 Cavea C. 27. N. 29. O. 44
 Caveam Cl. 21
 Cavebatur O. 1
 Cavendum Cl. 37. N. 40. Tib. 67. Ve.
 14

- Caverat D. 9
 Cavere J. 86. O. 41. Tib. 25
 Caverent J. 45
 Caveret C. 57. G. 19. J. 81. Tib. 72
 Cavernæ N. 48
 Caverunt O. 59
 Cavillatione Tib. 57. Ve. 23
 Cavillationem Gr. 3
 Cavillatus Ti. 8
 Cavisset O. 40. Tib. 50
 Cavit C. 12. O. 65. Ti. 6. Tib. 37
 Cauliculi Gr. 11
 Causa C. 3. 22. 23. 24. 27. 29. 35. 38.
 39. 50. 54. 55. 56. 57. Cl. 9. 11. 15.
 16. 18. 25. 34. 38. 42. D. 8. 10. 22.
 G. 3. J. 14. 23. 24. 26. 41. 50. 52.
 65. 74. 80. Juv. L. N. 15. 20. 23.
 24. 32. 37. O. 6. 16. 24. 25. 29. 40.
 47. 53. 71. 78. 82. 83. 94. Oth. 12.
 Rh. 1. Te. 4. Ti. 9. Tib. 2. 8. 21.
 25. 27. 32. 37. 51. 52. 55. 67. 72.
 Ve. 4. 6. Vi. 3. 14
 Causæ Tib. 12
 Causam C. 18. 19. 26. 32. Cl. 15. 24.
 D. 9. G. 3. 10. J. 2. 19. 30. N. 36.
 O. 10. 12. 56. Oth. 3. Rh. 1. Tib.
 10. 30. 40. 61. Ve. 1
 Causarum J. 39
 Causas C. 3. 15. Cl. 40. G. 3. Gr.
 22. J. 30. O. 40. Pl. Rh. 6. Tib.
 47. 51
 Causatus C. 23. 44. N. 49
 Causidicorum Ve. 13
 Causidicos Cl. 15
 Causis C. 27. 38. Cl. 2. O. 97. Rh. 6
 Cautionem O. 98
 Cantius Cl. 16
 Cautum N. 17. O. 29
 Cecidisse Tib. 58
 Cecidit Gr. 9
 Cedente D. 2
 Cedentibus Tib. 16
 Cedere Cl. 35. J. 55. 58. Ve. 15
 Cederent Cl. 26
 Cederet N. 33. O. 63
 Celans Oth. 11
 Celarunt Rh. 1
 Celasse O. 27
 Celata Cl. 45. Tib. 66
 Celato N. 34
 Celatus C. 11. D. 1
 Celeberrima N. 40. O. 1
 Celeberrime Tib. 52
 Celeberrimis N. 7
 Celeberrimo N. 28
 Celeberrimos O. 44. Vi. 8
 Celebrabant J. 84
 Celebrabat D. 4. O. 75
 Celebranda N. 34
 Celebrarent C. 45. Cl. 11.
 Celebrari C. 23. Tib. 65
 Celebrarunt O. 57
 Celebrasse Oth. 12
 Celebratam Cl. 11
 Celebrator O. 18
 Celebraverat D. 10
 Celebravit Cl. 26. Tib. 54
 Celebres Gr. 3
 Celebritatem Gr. 23
 Celerem J. 87. Tib. 25
 Celeritate C. 37. J. 57
 Celeriter J. 37. 56. 69. N. 23. O. 25.
 Oth. 11. Ti. 7
 Celerius D. 10. O. 38. 49
 Cella J. 84
 Cellæ O. 6
 Cellam N. 48
 Cellis C. 41
 Cellulam Vi. 16
 Censebatur Gr. 10
 Censendum O. 35
 Censente Tib. 31
 Censentibus O. 7
 Censentium Cl. 10
 Censere J. 20
 Censerent Cl. 26
 Censorem Cl. 16. N. 4
 Censores Cl. 16
 Censorino H.
 Censorio J. 41
 Censoris O. 64
 Censorium Rh. 1
 Censu O. 32
 Censuerint C. 60. J. 24. O. 100
 Censuerit Tib. 71
 Censuerunt Rh. 1. Tib. 17
 Censuisse O. 94
 Censuisset J. 26
 Censuit Cl. 6. J. 14. N. 2. O. 55. Tib.
 4. 34. Ve. 2
 Censum O. 27. 41. Tib. 21. Ve. 17
 Censura Cl. 16. N. 1. Tib. 3
 Censuræ O. 27
 Censuram Cl. 16. Ti. 6. Ve. 8. Vi. 2
 Censuras Tib. 1
 Censuris Tib. 3
 Censurus C. 38. J. 33. N. 38. 44. O. 40.
 Tib. 49
 Centena Gr. 17. J. 57. Ve. 18. 19
 Centenas D. 19
 Centenis C. 46
 Centenos J. 38
 Centenum Tib. 7
 Centesimum Gr. 9
 Centies Ve. 19
 Centum C. 14. D. 4. G. 7. 20. Gr.
 21. J. 25. 41. 66. 68. N. 31. O. 97
 Tc. 5. Tib. 59. Ve. 19. Vi. 10

- Centumviralem O. 36
 Centumvirali Rh. 6
 Centumvitalia Ve. 10
 Centumvirorum D. 8
 Centurias J. 19
 Centuriatum Gr. 24
 Centurio O. 26. Ve. 1
 Centurione C. 59. Cl. 29
 Centurionem C. 55. D. 10. Tib. 53. 60
 Centuriones C. 40. 58. J. 68. N. 47.
 O. 24. 27. Tib. 12
 Centurioni N. 49
 Centurionibus Cl. 11
 Centurionis J. 68
 Centurionum C. 44
 Ceperant J. 80
 Ceperat J. 19. Tib. 60
 Cepisse D. 7. O. 42
 Cepissent N. 44
 Cepisset C. 15. 16. Oth. 6
 Cepit C. 43. Cl. 10. D. 13. J. 76. N.
 6. O. 2. 26. Oth. 4. 9. Ti. 5. Ve. 2.
 Vi. 11
 Cera J. 83
 Cerae N. 17
 Ceraunios O. 17
 Cerebella Vi. 13
 Cerebri C. 27
 Cerebro C. 50
 Cercis J. 84
 Cereris N. 12. O. 93
 Cerialem D. 10
 Cerimonias Cl. 22. Tib. 36
 Cerimoniis O. 31
 Cernebat J. 15
 Cerrite O. 88
 Certa Cl. 18. O. 6. 36. Tib. 59
 Certabant D. 4
 Certam D. 9. N. 17. O. 49. Tib. 18
 Certamen C. 20. D. 4. N. 12. O. 98.
 Tib. 42
 Certamina Cl. 21. N. 53. D. 4
 Certamine C. 20. 30. Cl. 11. D. 13. L.
 N. 24
 Certamini D. 4. N. 12. O. 45. Vi. 4
 Certaminibus N. 32
 Certaminis N. 21
 Certando N. 24
 Certantem Ti. 3
 Certantes N. 40
 Certantibus Ve. 5
 Certantium O. 45
 Certatim C. 57. O. 100. Tib. 70
 Certationes O. 45
 Certaverit N. 23
 Certaverunt J. 39
 Certe Rh. 1
 Certi D. 13. Tib. 61
 Certior O. 65. Tib. 14
 Certiorem N. 10
 Certiores Tib. 5
 Certis Gr. 2. J. 43
 Certissimam C. 57
 Certissimis O. 92
 Certissimum Tib. 53
 Certius Cl. 3. D. 11
 Certo C. 16. D. 23. O. 81. 91. Oth. 8.
 Te. 3
 Certos J. 43. Ti. 8
 Certum C. 23. 40. G. 14. J. 44. N. 44.
 O. 41. 42. 49. Tib. 15. 34. Ve. 25
 Cervicalia N. 6
 Cervice N. 51. Tib. 68
 Cervicem C. 58. D. 23. N. 49. Tib.
 68. Ve. 5
 Cervicibus Cl. 30. G. 11. O. 67. Vi. 17
 Cervicis C. 50
 Cervix C. 33
 Cerulo Ve. 23
 Cessantem J. 76
 Cessantibus J. 58
 Cessarent Ve. 6
 Cessaret O. 42
 Cessasset Cl. 15
 Cessavit C. 56. Cl. 39. D. 2. N. 21.
 Tib. 12. 61
 Cesserat C. 53. Gr. 11
 Cesserit J. 72
 Cesserunt O. 21
 Cessisse J. 31. Tib. 10
 Cessissent O. 24
 Cessisset Cl. 34
 Cessit G. 3. J. 14. 69. O. 91
 Cessurus N. 34
 Cetera C. 48. 54. Cl. 12. 25. 26. Gr.
 7. J. 20. 49. 76. N. 21. 29. 41. O.
 10. 51. Te. 2. Ti. 8. Tib. 31. Ve.
 20. 23. Vi. 10
 Ceteræ O. 94
 Ceteram C. 26
 Ceterarum N. 25
 Ceteras C. 50. Cl. 6. D. 15. G. 9. J.
 68. N. 20. O. 30. 34. 47. 93. Oth.
 7. Tib. 72. Vi. 13
 Ceteri C. 7. 58. Cl. 17. J. 29. 37. 42.
 56. O. 13. 56. Te. 5
 Ceteris C. 28. Cl. 26. G. 4. Gr. 2. 8.
 J. 53. 67. 68. 81. N. 11. 21. 31. O.
 42. 71. 101. Ti. 8. Tib. 4. 23. 68.
 Ve. 12
 Cetero C. 52. J. 41. O. 24. 57
 Ceterorum C. 38. 44. N. 47. Vi. 15
 Ceteros C. 26. Cl. 10. 14. D. 10. 12.
 Gr. 13. J. 4. N. 35. 42. O. 12. 26.
 29. Tib. 25. 55. Ve. 6
 Ceterum Cl. 30. D. 1. G. 16. 20. J. 4.
 16. N. 12. O. 8. 66. Ti. 2. 9. Tib.
 42. 61. Ve. 6. 15. Vi. 2

- Cetra C. 19
 Ceu Tib. 44. 52. Vi. 17
 Chærea C. 56
 Chæream C. 57. 58
 Chaldæi D. 14
 Chaldæos Vi. 14
 Chariclem Tib. 72
 Charta J. 56
 Chartam N. 20
 Chaucis Cl. 24
 Chaucius Cl. 24
 Chiis Tib. 8
 Chirographo C. 12. O. 87
 Chirographum D. 1. J. 17. O. 64. Ti. 6
 Chlamyde C. 19. N. 25
 Chlamys Tib. 6
 Choragum O. 70
 Choraulæ G. 12
 Choraulam N. 54
 Choros C. 37
 Chresto Cl. 25
 Christiani N. 16
 Chrysocolla C. 18
 Cibariis Tib. 46
 Cibariorum G. 7
 Cibaturus Tib. 72
 Cibi C. 58. Cl. 33. G. 22. N. 33. O.
 76
 Cibus N. 35
 Cibo Cl. 44. G. 7. Rh. 6. Tib. 10
 Ciborum C. 37. Cl. 44
 Cibus C. 3. Cl. 8. N. 33. O. 78. Tib.
 18. 53. 73. Vi. 14
 Cicatricibus O. 65
 Cicero J. 9. 30. 42. 49. 50. 55. 56. O.
 94. Rh. 1. 2. 5. Te. 5
 Cicerone Gr. 9. J. 20. O. 5
 Ciceronem Gr. 7. J. 56. Tib. 2
 Ciceronis Cl. 41. Gr. 14. 16. J. 17. O.
 3. Tib. 7
 Cicilia J. 3
 Ciciliam J. 8
 Ciens N. 46
 Cilicia O. 75
 Ciliciam Ve. 8
 Cimber J. 82. O. 86
 Cimbri C. 51
 Cimbrico O. 23
 Cimbris J. 11
 Cinædus O. 68
 Cinariam Tib. 56
 Cincinnato C. 35
 Cincinno O. 86
 Cinctu N. 51
 Cinctus C. 49. O. 19. 35
 Cineres C. 15. Rh. 6
 Cineribus D. 17
 Cingeretur J. 45
 Cinis Tib. 74
 Cinna Gr. 11. J. 52
 Cinnæ J. 1. 5
 Cinnam J. 85
 Cinnanis C. 60
 Circeios O. 16. Tib. 72
 Circenses C. 15. 18. 55. Cl. 11. 21.
 J. 39. N. 11. 22. O. 45
 Circensi Cl. 11. J. 76. Ti. 2
 Circensibus D. 7. J. 39. N. 7. 22. O. 43.
 Tib. 6. 26
 Circensium D. 4
 Circi C. 18. Cl. 21. J. 39. N. 25
 Circio Cl. 17
 Circo C. 18. 26. 54. Cl. 21. D. 4. N.
 4. 22. 27. O. 43. 74
 Circuit Tib. 11
 Circuitis N. 19. O. 98
 Circuito Cl. 8
 Circuitu J. 25. O. 17
 Circulatim J. 84
 Circuli O. 80
 Circulus O. 95
 Circumageretur N. 31
 Circumcise Rh. 6
 Circumclusum Tib. 20
 Circumdederat Vi. 9
 Circumdedit C. 48. Vi. 16
 Circumduceretur C. 32
 Circumduci C. 35
 Circumducit O. 87
 Circumducto Cl. 20
 Circumductus Tib. 6
 Circumduxit N. 41
 Circumegit J. 70
 Circumferens C. 25
 Circumferret D. 10. O. 90
 Circumferri G. 22
 Circumforaneo Vi. 12
 Circumibat O. 56
 Circumjectas O. 100
 Circumiret J. 7
 Circumiri N. 46
 Circumlatus Vi. 8
 Circumplexa D. 6. Tib. 6
 Circumpositis J. 30
 Circumsectus D. 12
 Circumseptum N. 31. 50
 Circumspectis O. 63
 Circumspectissimum Tib. 21
 Circumspectus Cl. 15
 Circumstabat Cl. 10. J. 14
 Circumstantibus O. 35
 Circumstantium J. 84. O. 93
 Circumstarent Cl. 35
 Circumsteterunt J. 82
 Circumstructo D. 4
 Circumtonsam O. 45
 Circumtulisse J. 46
 Circumtulit J. 85

- Circumveniret Tib. 55
 Circumvertens Vi. 2
 Circumvolavit O. 97
 Circus D. 5
 Cisalpina J. 29
 Cisalpinam J. 22
 Citare C. 26
 Citarentur O. 38
 Citari Cl. 15
 Citati Tib. 61
 Citatis N. 5
 Citatum Tib. 11
 Citatus J. 74
 Citavit N. 44
 Citeriore J. 56
 Citeriorem J. 30
 Citharæ N. 12
 Citharam N. 21. 39
 Citharædicam N. 40
 Citharædico N. 25
 Citharædis Ve. 19
 Citharædorum N. 21. 22
 Citharædos D. 4. Vi. 4
 Citharædum N. 20. 30. 41. Vi. 11
 Cito Gr. 21. N. 35. O. 8. 99. Tib. 39.
 Ve. 5
 Citra Cl. 35. J. 28. O. 24. 43. 66
 Citro C. 19
 Civem C. 49. G. 9. O. 94. Tib. 52.
 Ve. 3. Vi. 10
 Cives Tib. 37
 Civibus Cl. 25. J. 75. O. 31. Tib. 29
 Civica J. 2
 Civicam Cl. 17. Tib. 26
 Civicum D. 10
 Civile Cl. 13. D. 6. J. 42. 44. 68. L.
 Rh. 1. Tib. 11. Ve. 9
 Civilem Cl. 22. Tib. 26
 Civili C. 52. Cl. 35. 41. Gr. 10. J. 4.
 27. 50. 75. N. 3. Ve. 1. 5. 7. 12
 Civilia J. 44. 86. Oth. 10. Tib. 59
 Civilibus J. 36. 69. O. 40
 Civilis C. 3. Cl. 12. D. 10. 12. J. 56.
 75. 83. N. 2. Ve. 12
 Civilitatis Cl. 35. O. 51
 Civilium J. 30. 54. O. 32. Tib. 8
 Civis Cl. 24. J. 42
 Civitas C. 6. J. 28
 Civitate C. 34. Gr. 1. J. 8. 24. 42. 76.
 N. 24. O. 47. 51. 56. 70. Tib. 11.
 17. 51
 Civitatem C. 9. 38. Cl. 25. G. 14. Gr.
 22. J. 5. O. 40. Ve. 4
 Civitates G. 12. J. 4. 25. N. 22. 32.
 O. 59. Ve. 8. 17. Vi. 10
 Civitatibus N. 37. Tib. 48. 49. Ve. 1
 Civitatis G. 4. J. 29. N. 12. O. 40.
 Tib. 42. 55
 Civitatum Ti. 8
 Civium C. 14. J. 11. 20. N. 39. O. 12.
 42. Ti. 7. Tib. 66
 Clade C. 3. 31. 38. J. 67. Pl. Tib. 17.
 55
 Cladem J. 36. O. 49. Oth. 10. Tib. 18.
 40
 Clades N. 39. O. 23
 Cladibus J. 25. 81
 Cladis O. 23
 Clamantem J. 82
 Clamitans C. 35. O. 40
 Clamitantem C. 58
 Clamitantibus N. 25
 Clamitarent Tib. 75
 Clamore Pe.
 Clamorem N. 48
 Clamoribus O. 71
 Clandestinus N. 48
 Clangores D. 6
 Clara N. 39. Tib. 3
 Claræ O. 43
 Clare C. 15. Cl. 3. N. 37. O. 98. Tib.
 45. 61. Vi. 14
 Clari Gr. 4
 Clarior G. 3
 Clariore L.
 Claris Gr. 10
 Clarissimi Gr. 3
 Clarissimo J. 4
 Clarius C. 22
 Claro O. 64
 Clarorum C. 3
 Claros G. 14. Gr. 7. O. 79
 Claruerunt N. 1
 Clarus N. 4
 Classe J. 4. 25. O. 70. Tib. 2. Vi.
 15
 Classem J. 2. 36. N. 3. 47. O. 49. 74.
 Tib. 2
 Classes C. 51. J. 58
 Classi Pl. Tib. 4
 Classiariorum Tib. 62
 Classiarios G. 12. Oth. 8. Ve. 8
 Classibus O. 16. Tib. 46
 Classicum Vi. 11
 Classis Cl. 21
 Classium D. 4. O. 16
 Claudia Tib. 1. 2
 Claudiæ Cl. 20. 39
 Claudiam Cl. 27. N. 35. O. 62
 Claudicaret O. 80
 Claudii Cl. 29. Juv. N. 6. 7. 35. 39.
 Pe. Ti. 2. Ve. 4. 9
 Claudiis Gr. 10
 Claudillam C. 12
 Claudio C. 21. 49. Cl. 3. G. 7. 14. Gr.
 23. N. 6. 7. 8. 33. Oth. 1. Tib. 1.
 42. Ve. 4. Vi. 2. 4
 Claudiorum Tib. 2. 6

- Claudios Tib. 2
 Claudium C. 15. 23. Cl. 1. N. 6. 9.
 Oth. 1. Vi. 2
 Claudius Cl. 2. 37. D. 4. J. 28. N. 6.
 Oth. 1. Tib. 2. Ve. 25
 Clausa D. 17
 Clausam Tib. 50
 Clauserat J. 34
 Clausis N. 23. 47
 Clausit N. 13
 Clausula N. 39
 Clausulæ Ve. 13
 Clausulam O. 99
 Clausum O. 22
 Clava N. 53
 Claves N. 46
 Clavo J. 45
 Clavum Cl. 24. J. 80. O. 38. Tib. 35.
 Ve. 2. 4
 Clemens Ve. 12
 Clementem D. 11. 15. Tib. 25
 Clementia Tib. 53
 Clementiæ D. 10. N. 10. O. 27. 51
 Clementiam J. 75. Vi. 14
 Cleopatra J. 52. O. 17
 Cleopatrarum N. 3. O. 17
 Cleopatram J. 52
 Cliente O. 40
 Clientela Gr. 6. O. 17
 Clientelas C. 3. Tib. 2
 Clientes C. 30. J. 71
 Clienti J. 2
 Clientibus O. 56
 Clientium O. 60. Tib. 1
 Clinopalen D. 22
 Clitumni C. 43
 Cloacæ Gr. 2
 Cloacis N. 26
 Clodiam D. 9
 Clodianus D. 17
 Clodii J. 26
 Clodio G. 11. J. 6. O. 62. Rh. 5
 Clodium D. 1. J. 20. 74
 Clodius Gr. 2. Rh. 5
 Cluniæ G. 9
 Clusit O. 22
 Cluvium N. 21
 Clypeos D. 23
 Clypeum Vi. 13
 Clypeus C. 16
 Clystere N. 20
 Clysterem Cl. 44
 Cnæi Cl. 1. J. 50. O. 8. 9
 Cnæo C. 35. Cl. 27. G. 4. 12. Gr. 14.
 J. 9. N. 2. Tib. 73
 Cnæos N. 1
 Cnæum Cl. 29. J. 83. O. 2. Rh. 1.
 Tib. 49. 52. Vi. 2
 Cnæus C. 8. N. 2. O. 2. Rh. 1. Vi. 2
 Coacta Cl. 38
 Coactæ D. 22
 Coactiones Ve. 1
 Coactis Tib. 36
 Coacto Tib. 23
 Coactore H.
 Coactos C. 20
 Coactum C. 45. Cl. 38. Tib. 54
 Coactus Cl. 9. 29. Gr. 8. J. 16. 18.
 O. 81. Oth. 7. Tib. 7. 13. 15. 24.
 47. 48
 Coalesceret O. 92
 Coarctatum O. 30
 Coarctavit O. 34
 Coarguendam D. 15
 Coarguit Tib. 25
 Coaxare O. 94
 Cocceianum D. 10
 Coccinatus D. 4
 Cocco N. 30
 Codicibus O. 101
 Codicillis Cl. 5. Pe. Tib. 22. 42
 Codicillos C. 18. 55. Cl. 29. L. N.
 49. Oth. 10. Tib. 22. 51
 Coegerit H. O. 21
 Coëgimus Gr. 10
 Coëgit C. 47. Cl. 15. D. 11. J. 20. N.
 4. 33. O. 14. 39. 63. 67. Tib. 27. 30
 Vi. 14. 15
 Cœlestem N. 21. O. 71
 Cœlestis O. 80. 94
 Cœli O. 94. Tib. 36
 Cœlibatu Cl. 26. G. 5
 Cœlibatum Cl. 16
 Cœlibem G. 5
 Cœlio Tib. 48. Ve. 9
 Cœlium Tib. 48
 Cœlo Cl. 46. D. 15. G. 1. O. 94. Tib.
 69. Ve. 23
 Cœlum J. 88. N. 41. O. 16. 94. 100.
 Ti. 10
 Coëmendo Ve. 16
 Coëmtarum N. 5
 Cœna C. 45. D. 11. G. 12. N. 26. O.
 70. 78. Oth. 4. Vi. 13
 Cœnaculis O. 45
 Cœnaculo O. 78. Vi. 7
 Cœnæ C. 25. 39. Cl. 8. 32. J. 73. N.
 16. 40. O. 70. 74. Ti. 9. Ve. 2
 Cœnam C. 22. 36. Cl. 4. D. 21. G. 22.
 J. 87. N. 20. 22. 42. O. 71. 74. 76.
 77. Oth. 3. Ti. 8. Tib. 42. 53. 56.
 72. Ve. 22. Vi. 12
 Cœnante Ve. 5
 Cœnantem D. 17. Oth. 6. Te. 2
 Cœnanti C. 26. D. 15. N. 33
 Cœnare O. 74. Te. 1
 Cœnaret C. 55
 Cœnaretur Tib. 42

- Cœnarum C. 37. D. 7. Vi. 2
 Cœnas N. 27. Vi. 13
 Cœnasse C. 24. Te. 2
 Cœnat O. 70
 Cœnationes N. 31
 Cœnationum N. 31
 Cœnaturum C. 39
 Cœnavi O. 71
 Cœnavit O. 64
 Cœnet Cl. 4
 Cœnis Tib. 34
 Cœnitabat N. 27. O. 76
 Cœnulam C. 21
 Cœperant Tib. 35
 Cœperat N. 36. Oth. 3. Ve. 23
 Cœperunt Pe.
 Cœpi O. 69
 Cœpisse Gr. 16. N. 31. Rh. 2
 Cœpisset G. 7. J. 26. O. 94
 Cœpit Cl. 21. 41. D. 13. N. 20. Pe.
 Tib. 75
 Cœptabant Oth. 11
 Cœptam Cl. 27
 Cœpti Oth. 5
 Cœptis Ve. 6
 Cœpto Te. 1
 Cœptorum N. 34
 Cœptum Ve. 9
 Cœpturus C. 46
 Cœrcebat J. 65
 Cœrcendas O. 30
 Cœrcente Ve. 11
 Cœrcere J. 44. N. 4
 Cœrcerent Tib. 35
 Cœrceret Cl. 2. Ti. 8
 Cœrcita N. 16
 Cœrcitionem Cl. 38. O. 45
 Cœrcitis G. 6
 Cœrcito O. 40
 Cœrcuerat J. 12
 Cœrcuit C. 27. D. 8. O. 21. 42. 67.
 Tib. 37. Ve. 8
 Cœruleo O. 25
 Cœtu O. 64. Ti. 7
 Cœtum J. 16
 Cœtus C. 32. J. 41
 Cogebat C. 27
 Cogendo Tib. 50
 Cogendum Cl. 26
 Cogentium C. 10
 Cogerent O. 36
 Cogeret G. 12
 Cogeretur G. 9. J. 1. 30. N. 32
 Cogi N. 23. Tib. 58
 Cogitandum Tib. 21
 Cogitante N. 52
 Cogitarat J. 9
 Cogitare Cl. 40
 Cogitarent Vi. 7
 Cogitarentur J. 75
 Cogitaret Ve. 5
 Cogitasse Cl. 31
 Cogitati Tib. 19
 Cogitatione C. 48. N. 47
 Cogitato C. 12
 Cogitavit C. 34. 50. J. 36. N. 18. O.
 28
 Cognatam Pe.
 Cognatione N. 3
 Cognita J. 19. Rh. 1. Ti. 9
 Cognitio Cl. 9
 Cognitione Cl. 46. N. 52. O. 51. Rh. 6
 Cognitionem Cl. 43. J. 23
 Cognitioni Tib. 62
 Cognitionibus Cl. 12. Ti. 7
 Cognitionis Cl. 15
 Cognitos O. 21
 Cognitu O. 43
 Cognitum C. 9
 Cognituris Vi. 2
 Cognomen C. 9. 35. Cl. 2. 11. 24. 26.
 G. 3. 4. Gr. 6. 10. J. 59. 76. O. 7.
 43. 58. Oth. 7. Tib. 3. 26. Vi. 8. 15.
 18
 Cognomina Tib. 1
 Cognominaretur Tib. 17
 Cognominatum O. 7
 Cognominavit Cl. 27
 Cognomine D. 13. G. 14. Gr. 3. 5. 18.
 N. 1. O. 7. 31. Ti. 1. Tib. 17. Ve.
 1. 19. Vi. 3
 Cognominem Oth. 1
 Cognomines Vi. 2
 Cognominibus C. 22. Tib. 1
 Cognominis N. 1. Tib. 67
 Cognoscatur Cl. 3
 Cognoscebat C. 38
 Cognoscendi N. 15
 Cognoscendis D. 20
 Cognoscendo Cl. 15
 Cognoscendum O. 55
 Cognoscens Cl. 33
 Cognoscente Tib. 8
 Cognoscentibus O. 33. Tib. 33
 Cognoscere D. 11. Gr. 24
 Cognoscerent Tib. 33
 Cognosceret C. 3. O. 93
 Cognosci N. 1. O. 9. 49
 Cognoscit G. 19
 Cognoscite Rh. 5
 Cognoverant C. 13
 Cognoverat Cl. 11. O. 56
 Cognovisse J. 17
 Cognovisset Tib. 35
 Cognovit G. 11. N. 40. 42. O. 12. Pe.
 Tib. 62
 Cohæredem C. 14. Cl. 1. Vi. 14
 Cohibente Rh. 6

- Cohorrescit Tib. 21
 Cohorruerit Oth. 10
 Cohors J. 68
 Cohortantibus G. 10
 Cohortatus Cl. 46. N. 19. Oth. 10
 Cohorte C. 19. N. 5
 Cohortem Cl. 25. G. 7. 12. Tib. 37
 Cohortes C. 4. 43. Cl. 25. J. 31. O.
 24. 49. Tib. 37
 Cohorti L. Oth. 4
 Cohortibus C. 12. Cl. 10. 28. J. 31.
 N. 10. 13. O. 101. Ve. 4
 Cohortis C. 56. Juv. Oth. 6
 Cohortium G. 10. D. 6. Ti. 4. Tib. 60.
 Vi. 10
 Coibant O. 32
 Coiretur O. 35
 Coitu C. 25
 Coitus H.
 Colas J. 30
 Colebat D. 15
 Colere N. 56
 Coleret Gr. 23. Oth. 2
 Coleretur N. 57. Vi. 1
 Coli Tib. 65
 Colitur O. 7
 Collabi J. 81
 Collapsa C. 21
 Collapsas O. 30
 Collapsum Cl. 25
 Collatas C. 34
 Collationem N. 44
 Collationes C. 42. Ti. 7
 Collationibus N. 38
 Collato O. 59
 Collaudans C. 33. O. 86. Oth. 1
 Collaudare N. 33
 Collaudatum J. 16
 Collaudavit O. 93. Tib. 32
 Collectanea J. 56
 Collectæ Rh. 1
 Collega J. 10. 19. O. 27. Ti. 6
 Collegam C. 15. 17. D. 1. J. 20. 26.
 29. 49. O. 27. 97. Tib. 65
 Collegarum J. 16. O. 16
 Collegas O. 37. 96
 Collegia C. 16. J. 42
 Collegii O. 32
 Collegiis N. 2
 Collegio Cl. 24. D. 4. J. 23. 78
 Collegiorum O. 100
 Collegis O. 27
 Collegit Cl. 12
 Collegium D. 4
 Colli G. 4. N. 50
 Colligatis Tib. 61
 Colligendum N. 48
 Colligente Cl. 7
 Colligere C. 3. 50. Gr. 10
 Colligi Tib. 54. 67
 Collo C. 32. 45. Ve. 8
 Collocabat C. 24
 Collocandos O. 13
 Collocarent Tib. 48
 Collocassent O. 39
 Collocata J. 84. O. 33
 Collocatam C. 24. D. 22. G. 18
 Collocatis C. 19
 Collocavit C. 54. Cl. 25. 27. J. 21. N.
 13. O. 21. 49. 64. 100. Tib. 9
 Collocutus Cl. 4
 Colloquentem C. 50
 Colloquii O. 79. Oth. 9. Tib. 61
 Colloquio O. 27
 Colloquium C. 14. Vi. 2
 Collosseros C. 35
 Collucerent Tib. 14
 Colluctatum D. 17
 Collum C. 33. N. 51
 Collusori C. 41
 Colluvione O. 40
 Collybo O. 4
 Coloni J. 81
 Colonia J. 81. O. 46. Tib. 58
 Coloniam N. 9. Vi. 1. 10
 Coloniarium O. 25. 46
 Colonias J. 8. 42. Tib. 4. 38
 Colonici O. 46
 Colonis J. 28
 Colore C. 50. J. 45. O. 65. Te. 5. Tib.
 68
 Colorem O. 79
 Coloris N. 32. 48
 Colosseam Ve. 23
 Colossi Ve. 18
 Colossus N. 31
 Coluissent Tib. 48
 Coluit G. 4. Gr. 10. O. 93. Pe. Tib.
 70. Vi. 2
 Columbarum O. 94
 Columbinum C. 55
 Columnæ G. 23
 Columnam J. 85
 Columnarum O. 72
 Columnas Ve. 18
 Columnis N. 45
 Coma N. 20. Vi. 17
 Comam D. 18. N. 51
 Comatam J. 22. Tib. 9
 Comatos C. 35
 Comburare Tib. 36
 Come Te. 5
 Comedi O. 76
 Comedisso O. 70
 Comendō O. 79
 Comes Cl. 16. Gr. 10. 15. J. 42. N. 5.
 Tib. 6. Vi. 2
 Cometen Cl. 46

- Comi Gr. 7. O. 99
 Comica Te. 5
 Comicis Te. 5
 Comissantis C. 32
 Comissatione C. 55
 Comitante C. 19
 Comitanti J. 72
 Comitantibus N. 48
 Comitate C. 27. O. 53. 74. Ti. 8
 Comitatem O. 98
 Comitatis N. 10. Oth. 3
 Comitatu J. 31. O. 98. Oth. 6
 Comitatum Tib. 6
 Comitatur Gr. 23
 Comitatus C. 10. D. 2. Gr. 3. N. 28.
 Tib. 6
 Comite D. 1. O. 94
 Comitern O. 98. Ve. 12
 Comites C. 45. G. 15. Tib. 30. 46.
 Ve. 4
 Comitia J. 13. 41. 76. 80. Ve. 5. Vi.
 11
 Comitiali C. 50. J. 45. N. 33
 Comitibus N. 49. O. 8. 98. Vi. 11. 16
 Comitibus J. 18. 28. 80. O. 40. 56
 Comitio O. 43
 Comitiorum C. 16. D. 10. O. 40. 46
 Comitit O. 16. Tib. 12
 Comitium J. 10
 Commagenen Ve. 8
 Commageno C. 16
 Commeabat N. 22
 Commeant Ve. 8
 Commeantes J. 27
 Commeare Cl. 17. Ve. 1
 Commearent N. 31
 Commeatibus Tib. 38
 Commeatu C. 43. Cl. 16. N. 20. Tib.
 12. 72
 Commeatum C. 29. N. 35. Tib. 10. 18
 Commeatus Cl. 18. 23. G. 6. O. 16
 Commeavit C. 19
 Commemorabat O. 45
 Commemoranda C. 12
 Commemorans J. 35
 Commemoranti J. 49
 Commemorantibus Cl. 43
 Commemorem Tib. 2
 Commendabat Cl. 27
 Commendanda Cl. 42
 Commendans Oth. 10
 Commendanti D. 15
 Commendantis H.
 Commendare Gr. 10
 Commendari D. 18
 Commendatione J. 75. O. 46
 Commendatis O. 45
 Commendavit C. 25. Cl. 6. 46. O. 56.
 Tib. 54
 Commendo J. 41
 Commentando Gr. 2
 Commentarii Gr. 4
 Commentariis Gr. 10. J. 56
 Commentario Gr. 18. Tib. 61
 Commentarios C. 15. D. 20. Gr. 5. J.
 56. O. 64
 Commenticia Cl. 21
 Commenticiam J. 81
 Commentum O. 31
 Commentus C. 37. Cl. 41. N. 34. O.
 30. Tib. 43. Ve. 23
 Commercio C. 36. Cl. 42. J. 27. Te. 1.
 Tib. 50
 Commercio Tib. 34
 Commigrare C. 49
 Commigravit Tib. 1
 Commilitones Cl. 10. G. 20. O. 25
 Commilitonum Vi. 11
 Comminantis C. 22
 Comminata J. 14
 Comminationibus Tib. 37
 Comminatus J. 62
 Comminus C. 3. J. 63. Tib. 3
 Commiscuit J. 81. D. 17. Vi. 13
 Commiserat D. 6
 Commisisset Cl. 41
 Commisit C. 18. Cl. 21. D. 4. N. 11.
 23. 26
 Commissa C. 41. O. 69
 Commissam N. 3
 Commissiones Ti. 7. Vi. 13
 Commissi J. 68
 Commissione G. 6. O. 43
 Commissiones C. 53
 Commissionibus O. 89
 Commissis Cl. 23. J. 39
 Committendam Gr. 23
 Committere Gr. 17. Juv.
 Committeret Cl. 34. O. 96
 Committeretur Ve. 4. 5. Vi. 3
 Committi O. 28
 Commixtis Vi. 2
 Commixtos O. 25
 Commoda C. 44. Cl. 18. H. N. 32.
 O. 24. 25. 31. Vi. 15
 Commode O. 99
 Commodiorem Cl. 3. Tib. 33
 Commodis C. 35. O. 49
 Commodissimus J. 87
 Commoditate O. 79
 Commodius O. 49
 Commodo G. 12
 Commodum O. 78
 Commonito Cl. 22
 Commoraretur Tib. 11
 Commoratus N. 48. O. 17

- Commota Tib. 51
 Commotam C. 56
 Commoto O. 51
 Commotus D. 15
 Commovebatur D. 14
 Commovit G. 16
 Commune N. 15
 Communem Cl. 10. G. 10. O. 17. Ve.
 13. Vi. 7
 Communes O. 17
 Communi C. 5. D. 7. J. 19. N. 38.
 O. 52. 60. Oth. 7
 Communicaretur O. 75
 Communicaverunt C. 56
 Communicavit D. 7. Tib. 18
 Communionem O. 74
 Communior Cl. 21
 Communis Cl. 24. O. 88. Rh. 1
 Communissimus Ve. 22
 Communiter Tib. 21
 Communium Cl. 42. J. 10. 55
 Commutandum Tib. 71
 Commutare J. 1. Tib. 27
 Commutasse Vi. 5
 Commutavit O. 24. 47
 Commutet J. 56
 Comædi Cl. 45
 Comædia O. 89. Te. 2
 Comædiam Cl. 11
 Comædias Te. 4
 Comædum Tib. 47
 Compactis Ve. 20
 Compagibus O. 43
 Comparabant C. 22
 Comparandarum J. 44
 Compararat Tib. 25
 Compararetur Gr. 18
 Comparasse J. 47
 Comparassent J. 42
 Comparata J. 10
 Comparatas J. 75
 Comparatione O. 79
 Comparationem Rh. 6
 Comparatis O. 8
 Comparato O. 10
 Comparati Tib. 49
 Comparavit C. 35. H.
 Comparuisse Rh. 4
 Comparuit O. 94
 Compedes Vi. 12
 Compedibus J. 48. O. 67
 Compellari J. 17
 Compelleretur Cl. 37. Ve. 14
 Compelli J. 1
 Compendii Cl. 20
 Compendium Tib. 48. Vi. 2
 Compererat O. 45. Oth. 1. Ve. 9
 Comperi Ti. 3
 Comperisse Te. 3
 Comperisset C. 3. Cl. 26. N. 49. O.
 42. Tib. 56. 61
 Comperit D. 6. G. 10. J. 16. N. 34.
 47. O. 8. Oth. 8
 Comperta D. 21. J. 3. O. 66. 94
 Compertam Tib. 35
 Comperto N. 31
 Compertum J. 66. O. 67
 Compescuit C. 1. J. 16. O. 45. Tib.
 36. 37
 Competeret O. 31
 Competiit Oth. 12
 Competitores J. 13
 Competitoribus J. 41
 Compitalicios O. 31
 Compladata C. 37
 Compladato J. 44
 Completum O. 30
 Complexu J. 14
 Complexus O. 101
 Complura Cl. 21. J. 80. O. 29. 100.
 Tib. 39. Ve. 1
 Complures Cl. 1. D. 10. N. 20. O. 19.
 101. Ti. 8. Tib. 12
 Compluribus C. 22. 41. Cl. 13. 41. G.
 1. N. 32. O. 79. 94. Rh. 3
 Complurium Tib. 51
 Compluvium O. 92
 Componendum C. 1. H.
 Componere C. 20. 53. Gr. 10. 21. O.
 89
 Componi N. 43. O. 89
 Comportare C. 3
 Compos O. 58. Ti. 5
 Composita J. 1. Juv. O. 84
 Compositis Tib. 25. Vi. 9
 Composito Cl. 37
 Compositos J. 56
 Composuisse C. 40
 Composuissent Gr. 1
 Composuit Gr. 6. 8. N. 52. O. 85.
 Tib. 61. 70
 Compote Ve. 5
 Computem C. 13. O. 28
 Compotorum Rh. 5
 Comprehendit Pl.
 Comprehensis C. 39. Tib. 38
 Compressa Tib. 73. Ve. 6
 Compressam C. 4
 Compressit O. 19
 Comprimentum Ve. 4
 Comprobaret G. 16
 Comprobaret Cl. 29
 Comprobassent O. 53
 Comprobat Gr. 14
 Comprobaverunt O. 21
 Comprobavit N. 31
 Compulisset Tib. 8. 62
 Compulit C. 23. Cl. 15. 21. J. 24. N.

35. O. 14. 35. Vi. 15
 Compulso O. 66
 Compulsum Ve. 16
 Compulsus D. 14. J. 64
 Computata D. 4
 Conantem Tib. 27
 Conantes Ve. 12
 Conantibus O. 15
 Conaretur J. 20. 78
 Conata G. 10. 17
 Conatibus Cl. 10. O. 10. Oth. 4
 Conatos Vi. 14
 Conatu N. 12
 Conatum G. 20. J. 78
 Conatur D. 17. Te. 2
 Conatus Cl. 16. D. 23. J. 82. N. 7.
 28. 40. O. 16. Tib. 2. 63. 72
 Concameratum O. 90
 Concavis C. 50
 Concedente N. 18
 Concedere O. 66. Tib. 11
 Concederentur Cl. 20
 Concederet N. 48
 Concederetur J. 29. Tib. 31
 Concedi N. 47
 Conceditur N. 12
 Conceperat Tib. 14
 Concepisse O. 17
 Concepit N. 40
 Concepta O. 6
 Conceptam Cl. 27. Ve. 5
 Conceptis C. 40
 Conceptu Vi. 8
 Conceptum D. 22. Tib. 62
 Conceptus O. 63
 Concerpsit N. 47
 Concertantes C. 22
 Concertantibus O. 21
 Concessa O. 16. Ti. 8. Tib. 18
 Concessam J. 68. N. 12
 Concessas Ti. 7
 Concessis G. 15
 Concessisse N. 29
 Concessisti Rh. 5
 Concessit C. 16. Cl. 5. 24. D. 9. O.
 32. 40. 44. Tib. 5
 Concesso D. 7. Tib. 50
 Concessum G. 14. N. 11
 Conchas C. 46
 Conchis N. 31
 Conchyliatæ J. 43
 Conchylii C. 17
 Conciderunt N. 46
 Concidisse Tib. 73
 Concidit Tib. 74
 Conciliandæ C. 3
 Conciliandos Oth. 6
 Conciliare J. 50
 Conciliato J. 11
 Conciliator O. 48
 Conciliatus Te. 1. Vi. 7
 Concinentibus Tib. 37
 Concinentium C. 6
 Concineret C. 54
 Concio J. 33
 Concionandi J. 55
 Concionante O. 27
 Concionantem J. 33
 Concionantis Rh. 6
 Concionatus J. 85
 Concionatus O. 84
 Concione C. 15. 24. Cl. 1. 10. 22. 26.
 27. G. 17. J. 17. 33. 67. 75. 83. N.
 19. O. 8. 17. 25. 65. Tib. 21. 32.
 Ve. 7. Vi. 15
 Concionem C. 48. J. 5. 66
 Conciones D. 10
 Concitarentur Tib. 54
 Concitari Tib. 61
 Concitasset J. 8
 Concitati Tib. 54
 Concitatum Oth. 10
 Conclamantibus Tib. 75
 Conclamatum J. 80. N. 46
 Conclavia O. 72
 Conclusam N. 31
 Concordi J. 19
 Concordiæ Tib. 20. Vi. 15
 Concordiam Cl. 46. Oth. 8. Vi. 15
 Concorditer Tib. 7
 Concremavit C. 15. Oth. 10
 Concretis O. 80
 Concubina N. 50
 Concubinæ D. 12
 Concubinas D. 22. N. 28. 44
 Concubinatus N. 28
 Concubinis G. 22
 Concubitu C. 24. 40. Cl. 29. O. 91.
 Ve. 22
 Concubitum C. 22. N. 28
 Concubitus C. 36. Tib. 43
 Concupisse N. 37
 Concupisset C. 28. Cl. 31. T. 22. 30.
 Ve. 12
 Concupivit N. 20
 Concurrerunt Cl. 21. Oth. 12
 Concurrisset J. 15
 Concurrisset J. 32
 Concursantibus Oth. 7
 Concursu O. 14
 Concursum C. 6
 Concursurum Oth. 10
 Concursus Rh. 2
 Concusso N. 20
 Condemnarentur D. 11
 Condemnaret Ve. 16
 Condemnasset Tib. 3
 Condemnatam Tib. 49

- Condemnatis C. 29. J. 9
 Condemnato Tib. 51
 Condemnatos J. 41
 Condemnatus D. 11
 Condemnatus J. 30
 Condemnaverat Cl. 43
 Condemnavit C. 24. 27. 38. Cl. 14.
 D. 8. 16. G. 14. Vi. 2
 Condere C. 21. 51
 Conderet O. 97
 Conductam Cl. 1
 Condiderunt C. 60. 100
 Condidit C. 15. N. 49. O. 18. 31. 47
 Condisceret N. 20
 Condiscipuli D. 1
 Condiscipulos N. 22. Vi. 14
 Condita J. 28. O. 7. 22
 Conditæ C. 16
 Conditam N. 12. Tib. 1
 Conditione C. 31. Cl. 19. 24. D. 9.
 G. 15. J. 16. 27. 68. 86. O. 2. 17.
 32. Oth. 4. Tib. 13. 26. 44. 51.
 Ve. 10. Vi. 6. 15
 Conditionem C. 60. Cl. 25. 36. D. 21.
 G. 9. Gr. 21. Oth. 9
 Conditiones O. 17. 69
 Conditionibus Cl. 26. J. 3. 75. O. 63. 65
 Conditionis C. 35. Cl. 25. N. 23. 57.
 Ve. 3
 Conditis Oth. 8
 Condito N. 47. Tib. 21
 Conditor J. 81
 Conditorem O. 7. 98
 Conditores Ve. 12
 Conditorio C. 52
 Conditorium O. 18
 Conditum J. 53
 Conditus H.
 Conditum Tib. 42
 Condormiebat O. 78
 Conduceret Tib. 35
 Conducticiam Te. 1. 5
 Conductum Gr. 3
 Conduxit O. 70
 Confecerunt C. 58
 Confecit C. 43. Cl. 26. D. 6. J. 5.
 O. 10. Ti. 5
 Confecta O. 17. 73
 Confecti J. 37
 Confectis J. 37
 Confecto C. 38. Cl. 17. J. 28
 Confectores N. 12. O. 43
 Confectos C. 26
 Confectus Vi. 17
 Conferebat O. 71
 Conferens Vi. 15
 Conferentem J. 47
 Conferre J. 44. N. 44
 Conferri N. 49
 Conferta Tib. 2
 Confessi O. 33
 Confessio Tib. 19
 Confessionem Cl. 15
 Confessus J. 52. L. N. 34. O. 79.
 Tib. 11
 Conficeret O. 78
 Conficeretur N. 29
 Confici C. 1. L.
 Conficiendum C. 38
 Conficiente Cl. 21
 Conficientem D. 19
 Conficto Cl. 15
 Confidens D. 12. Tib. 19
 Confidentialiam C. 51
 Confideret Oth. 10
 Confierent J. 20
 Configere D. 3
 Confirmabat J. 66
 Confirmabatur G. 9. O. 80
 Confirmare O. 43. Vi. 10
 Confirmarent Cl. 12
 Confirmarentur J. 19
 Confirmaret Tib. 55
 Confirmaretur N. 34
 Confirmasse J. 9
 Confirmasset J. 14. N. 2
 Confirmat Gr. 4
 Confirmata G. 12. O. 6. 10
 Confirmatum Ve. 5. Vi. 9
 Confirmaturum Ve. 7
 Confirmatus N. 24. Ti. 5
 Confirmavere Ve. 5
 Confirmavit Cl. 26. G. 4. Ti. 8. Tib. 52
 Confiscabatur D. 12
 Confiscari C. 41
 Confiscatam O. 101
 Confiscatis O. 15
 Confiscatos Tib. 49
 Confiscatum C. 16
 Confisum J. 86
 Confisus J. 29
 Confitentur Tib. 21
 Confixa J. 68
 Conflagratio Ti. 8
 Conflagraverant Ve. 8
 Conflasset G. 12
 Conflata N. 36
 Conflaverit O. 71
 Conflavit N. 32. O. 52
 Conflictatus Cl. 2. O. 17
 Confixerunt J. 39
 Confixisse Ve. 5
 Confixit Ve. 4
 Confluentem J. 16
 Confluentes C. 7
 Confluentibus Tib. 10
 Confluxerant N. 20
 Confluxit J. 39
 Confodi Cl. 26. J. 81. O. 27. Ti. 6
 Confodiendi O. 51

- Confodit C. 32
 Confossa C. 59. O. 91
 Confossum C. 28
 Confossus Cl. 29. J. 82
 Confricaret Cl. 8
 Confringerent N. 34
 Confugerant J. 5. 34
 Confugerat O. 17
 Confugere O. 14
 Confugit Cl. 36. D. 1. Vi. 16
 Confunderetur Cl. 33
 Confusissimum O. 44
 Confusum J. 7. O. 31
 Congemuit Tib. 23
 Congesserant O. 98
 Congessit C. 15. Ti. 11
 Congesta C. 28
 Congestam N. 19
 Congestas G. 22
 Congestis Cl. 20. Tib. 54
 Congesto Ve. 5
 Congiaria Cl. 21. O. 41
 Congiario J. 27. O. 42. Tib. 54. Ve. 18
 Congiarium C. 17. D. 4. N. 7. O. 42.
 Rh. 5. Tib. 20
 Congressu O. 65
 Congressum Tib. 50
 Congruat Gr. 7
 Congruebat C. 3
 Congruens Oth. 12. Tib. 68
 Congruentia Oth. 2
 Congrueret J. 40
 Conjecit J. 17. Tib. 37. Vi. 12
 Conjectans N. 40
 Conjectante O. 95
 Conjectantibus N. 6
 Conjectare D. 3
 Conjectarent C. 57
 Conjectores J. 7
 Conjectum O. 27
 Conjectura G. 7. J. 1
 Conjecturam Tib. 5
 Conjecturum Oth. 10
 Conjectus N. 49
 Conjiceretur Ve. 5
 Conjuge C. 24. O. 45. Tib. 52
 Conjuges O. 65
 Conjugibus C. 17. G. 12
 Conjugii O. 99
 Conjugio Gr. 18
 Conjugiorum Cl. 26
 Conjugum C. 5
 Conjuncta O. 79
 Conjunctiones O. 86
 Conjunctos N. 35
 Conjunctum J. 6
 Conjunctus Pe.
 Conjungeret N. 28
 Conjungeretur Tib. 2
 Conjunxit C. 17. 19. 22. 25. Cl. 23
 Conjurandi O. 17
 Conjurati C. 60
 Conjuratio Cl. 9
 Conjurations C. 26. 56. D. 21. J. 14.
 17. L. N. 56. O. 56. 66. 94. Tib. 65
 Conjuraciones O. 19. Ve. 25
 Conjuracionibus N. 36
 Conjuracionis J. 9. L.
 Conjuratis C. 58. J. 80. 82
 Conjuratorum Cl. 11. J. 17. Ve. 2
 Connexi Tib. 43
 Connivebat J. 67
 Connivere C. 51
 Conquerens C. 42
 Conquerenti O. 51. Tib. 10
 Conqueritur Cl. 2
 Conquestio Tib. 70
 Conquestum J. 20
 Conquestus O. 66. Ti. 10
 Conquiescebat O. 78
 Conquirebat O. 83
 Conquirerentur O. 71
 Conquiri Vi. 10
 Conquisiti Tib. 43
 Consalutat O. 58
 Consalutatione Oth. 9
 Consalutato Tib. 17
 Consalutatus D. 1. G. 10. N. 8. 13.
 Oth. 6. Vi. 8
 Consalutaverat D. 3
 Consalutaverint Ti. 5
 Consanguineorum J. 81
 Consanguineos Cl. 25
 Consauciatus O. 20
 Consauciavit N. 26
 Conscondisset G. 10
 Conscondit C. 51. J. 58. Te. 4. Tib. 17
 Conscias C. 24
 Conscientia C. 56. Cl. 44. Vi. 6
 Conscientiam N. 34
 Conscliis O. 65. Oth. 6
 Consclio Tib. 22
 Consclios C. 58. D. 10. N. 3. 34. 43.
 Vi. 2
 Conscliscenda Cl. 31. J. 36
 Consclium Tib. 14
 Consclius Cl. 38. N. 33. Oth. 6. Ti. 9
 Conscriberet Cl. 38. Ti. 6
 Conscriptis Cl. 44. G. 10
 Conscripta J. 81. N. 19
 Conscriptam J. 24
 Conscriptas J. 8
 Conscripti D. 11. O. 58. Rh. 5. Tib. 67
 Conscriptis Cl. 42. O. 5. 97
 Conscriptos J. 78
 Consecrando Ti. 5
 Consecraturat J. 81
 Consecraretur O. 5

- Consecrari Tib. 51
 Consecrata O. 1
 Consecrationis D. 2
 Consecratis C. 35
 Consecratos J. 88
 Consecratum G. 4. J. 20
 Consecratur O. 7
 Consecravit C. 24. O. 18. 29. N. 9. 12
 Consecutus Gr. 7. J. 31. Tib. 12
 Consedit O. 43
 Consensisse C. 5
 Consensit C. 60
 Consensu C. 14. D. 13. N. 12. 44.
 O. 57. 58. Ti. 6. Tib. 1
 Consensum O. 58
 Consentiens O. 58
 Consentiente G. 13. J. 19. Vi. 8
 Consentientibus O. 56
 Consentire O. 12
 Consentit Cl. 4
 Consenuit Gr. 6
 Consepiri N. 33
 Consertum G. 18
 Conservanda N. 20
 Conservandæ N. 25
 Conservaret J. 21
 Conservari O. 94
 Conservasse D. 1
 Conservatis Tib. 30
 Conservavit O. 17. 45
 Conservent Tib. 21
 Consessu O. 44
 Considerabat C. 36
 Consideratius J. 77
 Consideravit J. 31
 Considerere O. 44
 Consideret C. 38. Cl. 7. O. 35
 Consignata Cl. 26
 Consignaverit Cl. 29
 Consilia J. 17. 80. O. 35. 69
 Consiliariis Cl. 12
 Consiliarios Tib. 55
 Consiliarium Tib. 33
 Consilii N. 34. Tib. 18
 Consiliis Tib. 50
 Consilio D. 8. N. 34. Tib. 68. Vi. 12
 Consiliorum Oth. 3
 Consilium C. 48. 51. 65. Cl. 4. D. 17.
 J. 9. N. 23. O. 8. Ve. 6
 Consistens C. 22. Tib. 18
 Consistere C. 57. O. 40. Tib. 64
 Consisteret C. 53
 Consobrinum C. 26
 Consobrini Cl. 26
 Consocerum Cl. 29
 Consolando O. 53. Ti. 8
 Consolandos J. 68
 Consolans D. 18
 Consolanti N. 42
 Consolantibus Tib. 52
 Consolatorios Oth. 10
 Consopitum Cl. 44
 Consorte Tib. 1
 Consortem Oth. 8. Ti. 9
 Consortium Cl. 28
 Conspecta Tib. 14
 Conspecto D. 11
 Conspectu C. 9. 27. 32. O. 98. Rh. 6.
 Ve. 5
 Conspectum O. 16. Tib. 4. 7. 65
 Conspectus C. 52
 Conspergi C. 43
 Conspici Cl. 4
 Conspicietur Cl. 4
 Conspicuis O. 72
 Conspicuum O. 45
 Conspirandi G. 10
 Conspirasse J. 9
 Conspirassent Cl. 37
 Conspirati G. 19. J. 82
 Conspiratione C. 56. O. 19
 Conspirationi J. 15
 Conspirationis D. 17. J. 80
 Conspiratis D. 17. N. 43
 Conspiratum J. 80
 Conspiraverat Tib. 8
 Conspiraverunt Cl. 13
 Conspiravit G. 3
 Constabat Ti. 7. Ve. 7
 Constans J. 6. 50. N. 2. Ve. 4
 Constanter Ve. 4
 Constanti G. 4. Tib. 39
 Constantia C. 1. O. 42
 Constantiæ J. 63
 Constantiam L.
 Constantium Tib. 65
 Constantissime N. 7. O. 66. Ti. 2.
 Tib. 45. Ve. 5
 Constantius C. 25. O. 10. Tib. 19
 Constaret G. 14. N. 30. O. 25. Tib. 2.
 Ve. 19
 Constat C. 59. Cl. 15. D. 1. 10. G. 4.
 J. 1. N. 36. O. 10. 71. Tib. 1. 49.
 Vi. 7
 Consternata J. 26
 Consternatione Cl. 12. J. 20
 Consternationem C. 51
 Consternatis Vi. 8
 Consternato N. 48
 Consternatum O. 23. 43
 Consternatus G. 11. 18. O. 90
 Constet Gr. 3. 23. Rh. 1. Ve. 1
 Constitere O. 2
 Constiterunt Vi. 13
 Constitisse O. 94
 Constitisset O. 33
 Constitit J. 26. 31. 87. N. 21. 27
 Constituebantur J. 40

- Constituebat C. 34
 Constituendæ O. 27
 Constituerat Ve. 21
 Constitueretur O. 36
 Constituerit Cl. 4. J. 76
 Constituerunt O. 59
 Constitui C. 8. Cl. 4. Tib. 65. Ve. 8
 Constituit C. 41. Cl. 18. 21. N. 10.
 O. 18. Tib. 37. Ve. 18
 Constituta Cl. 19. J. 9. 10. 17. 39. 42.
 N. 33
 Constitutiones Tib. 33
 Constitutum J. 30. O. 5. Oth. 6. Tib.
 75
 Constrato C. 18
 Constringi C. 35. N. 34
 Constructa N. 38
 Constupraret Tib. 44
 Constupratum Vi. 12
 Consuerant O. 36. Rh. 1
 Consuerat C. 50. 56. D. 14. G. 4. 22.
 N. 12. O. 66. 98. Oth. 6. Tib. 34
 Consuerant Rh. 1
 Consuesse G. 16
 Consuessent O. 41
 Consuesset C. 28. J. 50
 Consuetudine D. 7. 9. 17. Gr. 4. J.
 31. 40. N. 7. 33. 42. 51. O. 32.
 Oth. 2. Te. 1. Tib. 7. 33. 42. 72.
 Ve. 24. Vi. 13
 Consuetudinem C. 9. 24. Gr. 4. 14.
 N. 23. 35. O. 40. 87. 97. Rh. 1.
 Ti. 10. Tib. 18. 32. 52. Ve. 12
 Consuetudini Ve. 2
 Consuetudo J. 21
 Consuetum Oth. 12
 Consul C. 1. Cl. 14. J. 19. 21. 28. 29.
 80. 84. Tib. 9
 Consularem D. 11. J. 4. N. 21. O.
 69. Oth. 2. Ti. 6. Tib. 27. Ve. 4. 8
 Consulares C. 54. Cl. 6. D. 10. N. 11.
 12. 38. Tib. 32. 63. Ve. 17
 Consulari C. 24. 25. 36. Cl. 26. D. 1.
 6. Gr. 12. J. 9. O. 8. 88. Te. 4
 Consularia Cl. 5. 24. J. 76
 Consularibus Cl. 24. O. 33. 62. Te. 4.
 Tib. 41
 Consularis C. 14. Cl. 29. G. 3. Tib.
 49. 61. Ve. 4. Vi. 6
 Consularium Cl. 9. D. 10. Ti. 8.
 Ve. 6
 Consulatibus D. 2. J. 76. Ti. 6. Tib. 3
 Consulatu C. 8. 15. Cl. 7. 9. 27. D. 3.
 15. G. 3. J. 9. 18. 19. 21. 23. 29.
 30. 54. 83. N. 2. O. 53. 61. 95. 100.
 Tib. 5. 65. Ve. 24. Vi. 2
 Consulatum C. 1. 55. Cl. 7. D. 14.
 G. 6. J. 18. 24. 76. N. 15. 43. O.
 10. 26. 66. Tib. 3. 9. Ve. 4
 Consulatus C. 17. Cl. 14. D. 13. G. 3.
 J. 9. 24. 26. 41. 73. N. 4. 14. O. 4.
 14. 26. 31. 37. Tib. 1. 26. Ve. 5. 8
 Consule D. 1. G. 7. Gr. 9. J. 20. 79.
 80. N. 43. O. 10. Rh. 5
 Consulebat O. 94
 Consulem D. 10. J. 14. 24. 26. 29. 80.
 N. 7. 35. Tib. 3. 4. Ve. 14
 Consulente Tib. 58
 Consulentem Ve. 5
 Consulenti C. 57. O. 94
 Consuleret Oth. 10
 Consuleretur O. 29
 Consules C. 60. Cl. 10. 28. J. 8. 29.
 34. 56. 76. 80. N. 43. O. 64. Tib.
 17. 21. Vi. 3
 Consuli Tib. 63. Vi. 15
 Consulibus C. 8. 26. 32. 44. Cl. 2. 6.
 12. 23. 45. G. 4. H. J. 1. 19. N.
 15. O. 5. 11. 100. 101. Pe. Rh. 1.
 Te. 5. Tib. 5. 65. Ve. 2. Vi. 3
 Consulis Cl. 4. J. 1. 5. 14. 76. 82. N.
 15. 35. Vi. 7
 Consulit Ti. 5
 Consulo H.
 Consultandum N. 15. Vi. 16
 Consultante N. 2
 Consultatione N. 41
 Consultationibus Tib. 14
 Consultis C. 34
 Consulto C. 34. J. 56. N. 40. Tib. 53.
 62
 Consultum J. 84
 Consultus D. 16. O. 18
 Consulisset C. 33
 Consuluit O. 56. Rh. 1
 Consulum Cl. 23. J. 15. Tib. 31
 Consummare J. 30
 Consummaturi C. 44
 Consumsit Tib. 42
 Consumta C. 59
 Consumtum Tib. 72
 Consurgenti N. 19
 Consurgere Rh. 6
 Consurgerent J. 9
 Consurgit Ve. 24
 Contaminare N. 56
 Contaminaretur D. 8
 Contaminatas O. 65
 Contaminatis N. 29
 Contaminatos Ve. 9
 Contaminatum J. 49
 Contaminatus Vi. 4
 Contectam N. 31
 Contectus N. 29
 Contemnendam Tib. 25
 Contemnens C. 53
 Contemneret C. 51. Tib. 66
 Contemni Gr. 24

- Contemptior Tib. 13
 Contemptiore Te. 2
 Contemptissime D. 15
 Contemptius D. 11
 Contempto Tib. 73
 Contemptor N. 56
 Contemptu Vi. 7. 14
 Contemptum C. 14. Tib. 2
 Contemptui Cl. 15
 Contendens C. 15. Te. 1
 Contenderat N. 12
 Contendere Vi. 3
 Contenderent D. 6
 Contenderit Vi. 3
 Contendit D. 2. N. 24. O. 27. 98.
 Oth. 6. Rh. 6
 Contenti O. 87. Vi. 10
 Contentione Cl. 15
 Contentis Tib. 7
 Contentum Tib. 17
 Contentus C. 23. Cl. 1. J. 28. 49. 76.
 O. 2. 40. 82. Tib. 11. 18. 25. Ve.
 16. Oth. 3
 Conterritos N. 6
 Conterritus D. 11. N. 49
 Contigerat C. 10
 Contigisse C. 3
 Contigisset J. 35
 Continebant C. 49
 Continebantur O. 19. Ve. 8
 Continebar Rh. 2
 Continebat Tib. 65
 Continentem Gr. 9. O. 65. Tib. 40
 Continenti C. 19. Gr. 2. O. 16
 Continentia Cl. 32
 Continentissimum O. 71
 Continere G. 19
 Containerent G. 6
 Containerentur O. 23. Tib. 37
 Containeret J. 81. O. 15
 Containeretur J. 79
 Continetur J. 25. O. 5. Vi. 1
 Contingebat O. 4
 Contingens G. 2
 Contingentium O. 25
 Contingere Ve. 7
 Contingeret N. 32
 Contingeretur N. 6
 Continua Tib. 27
 Continuæ O. 47
 Continuantes N. 1
 Continuas N. 36. O. 78
 Continuatione Tib. 21
 Continuato Vi. 5
 Continuavit D. 13. N. 14. O. 26
 Continuis C. 20. D. 15. J. 84. N. 15.
 20. O. 94
 Continuit Tib. 25
 Continuos C. 27. J. 38. 78. 88. O. 23. 98
 Continuum J. 76. Tib. 42
 Contis C. 32. Tib. 62
 Contortis J. 62
 Contracta Gr. 24. O. 31
 Contractas G. 6
 Contractis C. 19. 53. J. 5. O. 96
 Contracto C. 43
 Contractum O. 80
 Contradicente J. 20
 Contradicerem O. 54
 Contradicerent J. 18
 Contradiceret Rh. 1
 Contradixit O. 55
 Contraria O. 8
 Contrariæ N. 31
 Contrarium N. 52. O. 81
 Contrarii Tib. 67
 Contraxerit C. 25
 Contraxit O. 10. Ti. 6. Ve. 4
 Conrectandæ C. 42
 Conrectarent Cl. 35
 Conrectasse N. 34
 Conrectatis D. 1
 Contribuit O. 43
 Controversia Rh. 6
 Controversiæ Rh. 1
 Controversiam Gr. 22. Rh. 1
 Controversias J. 85. Rh. 1
 Contrucidandi C. 48
 Contrucidarant G. 19
 Contrucidare N. 43
 Contrucidarent C. 28
 Contrucidarunt D. 17
 Contrucidaverat J. 75
 Contubernalis J. 42
 Contubernio C. 10. 36. Cl. 5. Gr. 7.
 J. 2. N. 34. Tib. 14. 56. Ve. 4
 Contubernium C. 22. J. 49. O. 89.
 Rh. 6. Ve. 3
 Contuenti O. 79
 Contuitus O. 94
 Contulerit O. 30
 Contulerunt J. 19. 80. O. 57. Ve. 6
 Contuli N. 19
 Contulisse C. 20
 Contulissent J. 68
 Contulisset D. 1. G. 4. N. 3. O. 6. 66
 Contulit C. 55. Gr. 16. 24. N. 30.
 O. 2. 10. Tib. 4. 15. 40. Vi. 1
 Contumaces Tib. 2
 Contumaci Cl. 35
 Contumacia O. 54
 Contumaciam Ve. 13. Vi. 12
 Contumacius O. 24
 Contumelia O. 13
 Contumeliæ Tib. 27
 Contumeliam D. 18. J. 22. 79. N. 41.
 O. 7. 68. Ve. 2
 Contumeliarum Cl. 36. N. 45

- Contumeliis Cl. 8. N. 33. 49. Tib. 63
 Contumeliosa Cl. 35
 Contumeliosus N. 41
 Contumeliosissimo D. 28
 Conturbatum O. 31
 Convaluerat O. 59
 Convaluisse C. 6. O. 92
 Convaluisent Cl. 25
 Convaluit O. 42
 Convectos C. 15
 Convelli Cl. 13
 Convenerat J. 9. Oth. 6
 Conveniat Rh. 1
 Convenientem Tib. 7
 Convenientibus Tib. 50
 Convenientius O. 10
 Convenire O. 25
 Conveniret G. 14
 Convenisse J. 9
 Convenit Cl. 44. Ve. 25
 Conventibus J. 30. 56
 Conventu G. 5. J. 49
 Conventum G. 9
 Conventus J. 7. N. 28
 Conversa Ti. 7
 Conversam Ve. 5
 Conversis Cl. 13. Te. 5
 Conversum Te. 5
 Conversus C. 47. Cl. 11. D. 16. G. 9.
 J. 31. 40. N. 34. O. 51. 98. Oth. 5
 Convertens J. 62
 Convertere Rh. 1
 Converteret C. 22
 Converteretur N. 31
 Convertisse C. 35
 Convertisset Ve. 7
 Convertit C. 38. D. 1. 16. J. 30. 34
 Convicia N. 34. 39. 41. Tib. 28. 54.
 66. 94
 Convicianti Tib. 53
 Conviciatorem Tib. 11
 Conviciis Cl. 18. N. 34. 35
 Convicio O. 13. Ve. 2
 Convictam D. 8
 Convictos Cl. 14. J. 43. N. 31. Ti. 9
 Convictu Pe.
 Convictus Tib. 1. Ve. 4
 Convinceretur C. 40
 Convivabatur D. 21. O. 74. Ve. 19
 Convivæ Cl. 32. O. 71. 74
 Convivarum Tib. 39
 Convivas N. 33. O. 70
 Convivatum J. 48
 Convivatus Cl. 32
 Convivia C. 45. Cl. 32. 35. J. 52. N.
 43. O. 74. Tib. 72. Ti. 7
 Convivio C. 24. 25. 39. 45. Cl. 32. 41.
 J. 31. 49. O. 51. 75. 76. Tib. 13.
 42. 61. 72. Vi. 11
 Convivis C. 37. J. 48. O. 71
 Convivium Cl. 39. N. 34. O. 69. 76
 Convocaretur Ti. 11
 Convocarint C. 60
 Convocata Rh. 6
 Convocatis J. 66
 Convocaturum J. 29
 Convocavit Cl. 18. 36
 Convulso Tib. 72
 Cooptandis Cl. 22
 Cooptassent N. 2
 Cooptata Tib. 1
 Cooptatus G. 8
 Cooptavit O. 27
 Copia J. 10. 22. 26
 Copiam C. 39. N. 21. O. 41. Tib. 16
 Copiarum D. 1. J. 66. O. 16. Oth. 9
 Copias D. 6. G. 6. J. 34. 68. O. 16.
 Ve. 4. 7. Vi. 9. 15
 Copiis J. 58. 63. O. 49. 96. Oth. 8.
 Tib. 2. Ve. 7. Vi. 7
 Copiosissimi J. 35
 Copeas Tib. 61
 Copreis Cl. 8
 Coquere N. 33
 Coquo Vi. 16
 Coquantur O. 87
 Cor C. 1. Gr. 11. J. 77. N. 2
 Coram Cl. 16. 34. D. 23. N. 7. 49. O.
 13. 27. 39. 56. 69. Oth. 1. Ti. 10.
 Tib. 24. 43. 62. 66
 Corbulæ N. 19
 Corde J. 77
 Cordi C. 16. 49
 Cordubensi O. 51
 Cordubensis L.
 Cordus O. 35
 Corfinium J. 34. N. 2
 Corinthia O. 17
 Corinthiarius O. 70
 Corinthiorum O. 70. Tib. 34
 Corinthum G. 3
 Cornei O. 80
 Cornelia O. 33
 Corneliæ J. 6
 Corneliam D. 8. J. 1. 6
 Cornelii Gr. 12
 Corneliis J. 11
 Cornelio D. 6. J. 74. 78. O. 29. Te. 5
 Corneliorum J. 59
 Cornelium C. 58. Gr. 16. 20. J. 4. 55.
 O. 66
 Cornelius G. 14. Gr. 4. 12. Te. 1. J.
 81. 85. O. 26. 77
 Cornibus Cl. 21. Rh. 4
 Cornicularius D. 17
 Corniculo Gr. 9
 Cornificio O. 29
 Cornix D. 23

- Cornu O. 13
 Cornua D. 19. N. 39
 Cornuti Pe.
 Cornuto Pe.
 Cornutum Pe.
 Cornutus Pe.
 Corollaria O. 45
 Corona C. 19. J. 2. O. 18. 93. 94
 Coronæ J. 79
 Coronam Cl. 17. D. 4. G. 12. 18. J.
 79. N. 12. 21. 25. Tib. 26. 69
 Coronarum C. 45. D. 4. N. 32. Vi. 10
 Coronas N. 22. 25. 53. O. 25. Ve. 7.
 19
 Coronati O. 98
 Coronatum D. 13
 Coronatus N. 24. Tib. 17
 Coronavit Cl. 11
 Coronis D. 4
 Corpore C. 1. 42. 50. Cl. 2. 30. D. 18.
 G. 3. J. 77. O. 19. 33. 80. 81. 94.
 Oth. 12. Te. 5. Tib. 51. 68
 Corporis C. 3. 26. 36. 50. 55. 58. D.
 16. G. 3. 12. Gr. 3. 6. H. J. 45. 82.
 N. 29. 46. 49. O. 38. 65. 80. Te. 1.
 Ti. 3. Vi. 3. 17
 Corpus Cl. 6. 16. J. 82. N. 49. O. 18.
 100. Oth. 12. Tib. 7. 21. 75
 Correcta Ve. 4
 Correctione D. 8. Tib. 42
 Correcturum J. 56
 Correpta G. 5
 Correptis Cl. 38. N. 6
 Correpto D. 17. J. 72
 Corruptum C. 12. Cl. 31. D. 2. N. 33
 Corruptus Cl. 41. D. 2. J. 45. O. 43.
 Vi. 3
 Correxerit Cl. 22. O. 32. 44
 Corrigenda Tib. 33
 Corrigendi Ve. 8
 Corrigendis L.
 Corrigendorum Tib. 59
 Corrigenis C. 54
 Corrigentem N. 34
 Corrigeret J. 28
 Corrigi O. 99
 Corripere Oth. 2
 Corripi C. 41. Oth. 11
 Corripiebantur D. 12
 Corripientibus N. 35
 Corripuerat N. 39
 Corripuerit O. 53
 Corripuit C. 45. D. 4. Tib. 32. 34
 Corroboratis Tib. 11
 Corroboravit G. 6
 Corruerunt Vi. 9
 Corruit D. 15
 Corrumperet N. 23
 Corrupisse Oth. 3
 Corrupt D. 22
 Corruptelis Cl. 16
 Corrupti N. 34
 Corrupto Tib. 51
 Corruptores D. 8
 Corruptum D. 1
 Cortinas O. 52
 Corvinum Tib. 70
 Corvinus Cl. 13. Gr. 4
 Corvos O. 96
 Cosanis Ve. 2
 Cosmum O. 67
 Cossutia J. 1
 Cothurnis C. 52
 Cotisoni O. 63
 Cotta Gr. 1. H.
 Cottam J. 1. 79
 Cottii Tib. 37
 Cottio N. 18
 Coxendice O. 80
 Cras D. 11
 Crassi J. 50
 Crassitio Gr. 18
 Crassitius Gr. 18
 Crasso J. 9. O. 21. Tib. 9
 Crassum J. 9. 19. 21. 24
 Crassus Cl. 17. J. 9. N. 2. Rh. 1
 Crastinum D. 16
 Crates Gr. 2
 Cratetis Gr. 11
 Creandi Ve. 6
 Creari O. 37
 Creatur J. 19
 Creatus C. 1. J. 14
 Creavit O. 37. 40
 Creberrimo Ve. 24
 Crebra O. 34. 45
 Crebrior J. 55
 Crebris C. 30
 Crebrius Cl. 11. O. 21
 Crebro C. 39. 49. J. 35. 42. O. 25.
 Oth. 10. Te. 1
 Credant J. 66
 Credatur D. 14. Ve. 2
 Credebat C. 25
 Credendum C. 30
 Credens N. 43
 Credere Gr. 18
 Crederent Oth. 1. Ve. 6
 Crederetur D. 21. Ve. 14
 Credi C. 23. N. 23. 56. Tib. 44
 Crediderim Gr. 7
 Crediderit J. 56
 Crediderunt N. 12
 Credidisse Gr. 10
 Credidisset Cl. 36
 Credit Te. 1
 Crediti Cl. 16. J. 42. Ve. 11
 Creditor Gr. 11

- Creditores J. 18
 Creditoribus Gr. 11. J. 42. Oth. 5
 Creditorum Vi. 7
 Creditum C. 60. H. J. 88. Vi. 6
 Creditur C. 24. 50. Cl. 15. J. 20. N. 37. 43. Oth. 3. Tib. 52. 62. Ve. 16
 Credo C. 51
 Cremare J. 84
 Cremaretur N. 49
 Cremati C. 1. O. 100
 Crematos C. 30
 Crematum C. 59. Tib. 75
 Crematus O. 100
 Cremavit C. 27. O. 31
 Cremonam Ve. 7
 Cremutii C. 16
 Cremutius O. 35
 Crepidas Tib. 13
 Crepidatus D. 4
 Crepidis C. 52
 Crepitu C. 54
 Crepitum Cl. 32
 Crepusculum N. 26
 Cresceret Cl. 43
 Cretam Ve. 2
 Creverat Oth. 1
 Crevit Tib. 75
 Crimen Cl. 16. D. 8. N. 34. 36
 Crimina Gr. 16. O. 51
 Criminante C. 7
 Criminantibus C. 30
 Criminantur O. 16
 Criminari C. 56. Tib. 10
 Criminationes J. 55
 Criminationibus Tib. 12. 54
 Criminatus Tib. 65
 Crimine Cl. 15. 29. D. 12. J. 74. N. 35
 Criminibus C. 38. J. 23. O. 71
 Criminis D. 10. Tib. 52
 Crimosissime Tib. 53
 Crimosissimo J. 75
 Crimosum C. 50
 Crinum C. 15. Cl. 44. D. 8. J. 27
 Crinem C. 35
 Crinibus N. 41
 Crinita J. 88. N. 36. Ve. 23
 Crinitæ Cl. 46
 Crispi N. 6
 Crispinum N. 35
 Crispo D. 3
 Cristatus Tib. 14
 Criticus Gr. 14
 Croco N. 25
 Cruce G. 9
 Crucem C. 12. G. 9
 Cruci D. 10. 11. J. 74
 Cruciatu G. 10. O. 99
 Cruciatu Tib. 62
 Crudam N. 37
 Crudelem J. 75. Tib. 52
 Crudelissimam C. 30
 Crudelitatem N. 26
 Crudelitatis Tib. 61. 75
 Crudeliter Tib. 61
 Crudissimo O. 4
 Cruenta C. 26
 Cruentaret D. 16
 Cruenti Oth. 8
 Cruore C. 57. G. 18. N. 12
 Cruorem Tib. 59
 Crura O. 67. 68. Tib. 44
 Crure O. 80. Ve. 7
 Cruribus N. 51. Vi. 9
 Crurum C. 3. 50. D. 18
 Crus O. 20. 43. Ve. 7
 Crypta C. 58
 Cubabant C. 32
 Cubabat O. 72. 82
 Cubandi C. 50
 Cubans Gr. 24. O. 33. 43. 91. Ti. 2. Ve. 24
 Cubante C. 24
 Cubantem N. 34
 Cubicula Tib. 43
 Cubiculares O. 7
 Cubiculariis J. 4
 Cubiculariorum D. 17
 Cubicularios Tib. 21
 Cubiculi D. 17. J. 81. O. 82
 Cubiculis N. 25
 Cubiculo C. 7. D. 16. O. 72. 100. Oth. 11. Ti. 1. Tib. 44. Vi. 8
 Cubiculum C. 12. Cl. 13. 37. D. 11. 15. 16. G. 10. J. 49. N. 12. 47. O. 19. 69. 73
 Cubitali G. 4
 Cubiti Tib. 38
 Cubito H.
 Cubitorum O. 43
 Cubitum O. 6
 Cubuerit J. 72
 Cubuisse O. 16. 73
 Cucumeris O. 77
 Cucurrerunt Oth. 8
 Cucurrit G. 6
 Cujuslibet Tib. 12
 Cujuspian O. 55
 Culcita N. 48. Tib. 54. Vi. 16
 Culcitis Cl. 35
 Culeo O. 33
 Culicem L.
 Culmine D. 23. Tib. 14
 Culpa C. 16. 37. Cl. 15
 Culpæ D. 10
 Culpam Vi. 15
 Culparetur J. 72
 Culpaverit Pe.

- Culpetur Ve. 16
 Cultam N. 32
 Cultores O. 91. Oth. 8
 Cultos J. 67.
 Cultrarium C. 32
 Cultro Cl. 13. O. 19
 Cultrum Tib. 25
 Cultu C. 52. J. 45. N. 20. 31. O. 72
 Cultum J. 44. N. 51. O. 65
 Cultura O. 42
 Culturam Ve. 1
 Cumas Gr. 8
 Cumulabatur N. 8
 Cumulus Tib. 17
 Cunas O. 94
 Cuncta D. 14. G. 10. J. 42. N. 31.
 Ti. 5. 8. Tib. 7. 42. 66. 69
 Cunctandi Tib. 25
 Cunctante O. 26
 Cunctantem C. 27. 33
 Cunctanter O. 94. Ti. 6. Tib. 37
 Cunctantes N. 37
 Cunctanti J. 32
 Cunctantibus C. 56. D. 17
 Cunctantior J. 60
 Cunctantius G. 12. J. 19
 Cunctaretur Cl. 1
 Cunctari O. 56
 Cunctati J. 80
 Cunctatione O. 12. Tib. 24
 Cunctatus C. 4. 58. Cl. 21. D. 2. J.
 70. 81. O. 8. Ve. 16. Vi. 10
 Cuncti G. 13. 16. J. 84. O. 60. Ve. 6
 Cunctis C. 6. 14. Cl. 21. J. 75. 82. N.
 21. 35. O. 37. 58. Ti. 11. Vi. 12.
 14. 15
 Cunctos C. 30. D. 13. N. 32
 Cuneos D. 4
 Cuneum O. 44
 Cuperent J. 1
 Cuperet Gr. 24. O. 63. Tib. 66
 Cupide G. 20. J. 12. O. 84. Tib. 11.
 Ve. 12. Vi. 8
 Cupidine C. 42
 Cupidinis C. 7
 Cupidissime C. 11
 Cupidissimum Ve. 16
 Cupiditas Ve. 16
 Cupiditate J. 50
 Cupiditatem D. 10
 Cupiditatis D. 9. G. 14. Ve. 1. 19
 Cupido N. 55
 Cupidum Cl. 15
 Cupiebat O. 17
 Cupientem Vi. 4
 Cupio H.
 Cupressus Ve. 5
 Cur C. 15. 33. 34. Cl. 4. 39. D. 4. G.
 3. Gr. 14. J. 74. Oth. 3
 Cura C. 14. Cl. 42. D. 18. G. 7. Gr.
 3. 11. 21. J. 44. 61. N. 27. O. 36.
 55. 82. Oth. 8. Ti. 6. Tib. 70
 Curæ D. 8. O. 48. 89
 Curam C. 47. Cl. 18. 24. 25. D. 16.
 Gr. 21. J. 45. 76. N. 44. O. 37. 64.
 86. Tib. 8. 13. 16. 18. 37. 41. 51.
 Ve. 5. Vi. 2. 5
 Curando N. 49
 Curantibus Tib. 11
 Curare Cl. 4. Gr. 14
 Curarent N. 37. Tib. 63
 Curaret Rh. 1
 Curari O. 81. Vi. 2
 Curas Juv.
 Curasse Gr. 8. J. 86. O. 70. 94
 Curasset Cl. 9. D. 20
 Curationem J. 15
 Curatorem C. 27
 Curatores Ti. 8
 Curavit Cl. 11. G. 15. Gr. 24. O. 17.
 38. 92. Tib. 25. 51. 70
 Curia Cl. 23. 40. D. 23. J. 14. 20. 22.
 76. 84. O. 26. 31. 43. 53. 54. 55. 58.
 94. 100. Tib. 61
 Curia J. 81. O. 38
 Curiam C. 14. 28. 44. 60. Cl. 10. 12.
 D. 11. J. 16. 76. 80. 81. 88. N. 8.
 15. Ti. 11. Tib. 23. 30
 Curiata O. 65
 Curio J. 9. 17. 36. 49. 52
 Curionem J. 29
 Curioni Rh. 1
 Curionibus J. 50
 Curionis J. 49
 Curiose C. 16. O. 40. Ve. 1
 Curiosum O. 27
 Curius J. 17
 Currere O. 31
 Curriculo C. 19
 Curru J. 37. N. 24. 25. Tib. 2. 9. 20
 Currum Cl. 11. 17. J. 49. N. 25. O.
 94. Tib. 6
 Cursitant Ve. 8
 Cursitare Tib. 38. Ve. 8
 Cursore N. 49
 Cursores O. 43. Ti. 9
 Cursorum N. 30
 Cursu D. 4
 Cursum Cl. 20. J. 40. N. 22. Oth. 6
 Cursus C. 46. D. 4
 Curtii G. 20. O. 57
 Curtio Cl. 20
 Curtius Gr. 14
 Curulem G. 18
 Curules O. 22
 Curuli N. 13. O. 26
 Curulis O. 43
 Cuspide J. 62

- Custode J. 81
 Custodem Tib. 12
 Custodes C. 59. J. 43. N. 47. O. 43
 Custodi D. 5
 Custodia C. 29. 32. 45. O. 65. Vi. 2
 Custodiæ N. 31. Tib. 61
 Custodiam G. 12. J. 68. N. 21. O. 49.
 Vi. 2
 Custodiarum C. 27
 Custodias D. 14. J. 86
 Custodibus C. 55. 57. J. 43
 Custodiendos J. 14
 Custodiis Tib. 61
 Custodit O. 88
 Custodiretur Vi. 17
 Custodis Gr. 11
 Custoditos Tib. 51
 Custoditum Tib. 7
 Custoditus O. 11
 Custos Tib. 22
 Cyathum J. 49
 Cybiosacten Ve. 19
 Cycladatus C. 52
 Cynægiri J. 68
 Cynicum Ve. 13
 Cynicus N. 39
 Cyrenas Ve. 2
 Cyrum J. 87
 Cyzicenis Tib. 37
- D.
- D J. 56
 Dabat C. 3. 12. 26. Cl. 15. J. 60. N.
 37. O. 25. 84. 89. Ve. 19
 Dabis C. 8
 Dabit Juv.
 Dabo Tib. 28
 Dacis D. 6. Tib. 41
 Dacorum O. 21
 Dacos D. 6. J. 44. O. 8
 Dalmatas Tib. 9
 Dalmatia Oth. 9
 Dalmatiæ Cl. 13
 Dalmatiam O. 21
 Dalmatico O. 20
 Dalmaticum O. 20. 22
 Damna C. 16
 Damnandum O. 66
 Damnari N. 31
 Damnatum Tib. 11
 Damnati J. 89. N. 3. 10. Tib. 61
 Damnationem Gr. 16. O. 65. Tib. 64.
 Ve. 13
 Damnationis Tib. 61
 Damnatis D. 11. Vi. 8
 Damnato Tib. 58
 Damnatorium O. 33
 Damnatorium G. 10. N. 36. O. 41.
 Tib. 66. 75
 Damnatos C. 15. Tib. 61. 62
 Damnatum Gr. 6. Oth. 2
 Damnatus C. 2. G. 3. N. 3
 Damnaverat Cl. 39
 Damni J. 67. O. 25
 Damno Cl. 18. Ti. 10
 Damnosas Tib. 52
 Damnosior N. 31
 Damnum Cl. 6. O. 25
 Dandam Cl. 26
 Dandarum Te. 4
 Dandum O. 16
 Dant Juv.
 Dante C. 58
 Danubium Tib. 16
 Daphnidem Gr. 3
 Dapsile Ve. 19
 Dare C. 56. Cl. 43. D. 15. Gr. 22.
 N. 6. 21. O. 40. 42. 86. Tib. 24
 Darent C. 57. Cl. 1. J. 26. N. 17.
 O. 31. Tib. 75. Ve. 19
 Darentur Cl. 23. 24. J. 17
 Daret Cl. 25. 32. G. 14. J. 4. 22. N.
 6. O. 79. Pe. Tib. 18. 63. 72. Te. 2
 Daretur J. 11. 26. N. 37. O. 37
 Dari J. 9. N. 33. Ti. 9
 Darium C. 19
 Data Cl. 21. 29. G. 6. J. 19. 28. 44.
 O. 7. 10. 34. 56. 92. Oth. 4. Rh. 5.
 Vi. 13
 Datæ O. 5
 Datam O. 98
 Datis O. 16
 Dato C. 22. 23. Cl. 44. J. 74. N. 19.
 O. 3. Tib. 34
 Datorum C. 11. Cl. 29
 Datos Vi. 10
 Datum J. 17. Tib. 3. 25
 Daturus N. 46
 Daturum Cl. 15. 21. O. 40. 42
 Daturus Cl. 21. G. 15
 Datus Gr. 21. N. 39. Vi. 2
 Deæ G. 4. N. 56. Tib. 67
 Dealbatam G. 9
 Deambulabat D. 21. O. 83
 Deambulanti O. 96
 Dearum C. 25. N. 21. O. 70
 Deas O. 70
 Debeamus Tib. 28
 Debeat J. 55
 Debellari N. 43
 Debellatum Tib. 17
 Debere C. 38. J. 77. N. 23. 35. Tib.
 29. 54
 Deberet Cl. 21. J. 28

- Deberetur J. 2
 Debes N. 23
 Debili Ve. 7
 Debilitate C. 26
 Debilitatum O. 43
 Debita C. 46
 Debitores Tib. 48
 Debitorum O. 32
 Debitum Tib. 57. Ve. 12. Vi. 7. 14
 Decantavit N. 38
 Decedens J. 8. N. 24. O. 4
 Decedentem Ti. 5
 Decedentibus J. 24
 Decedere N. 4. Tib. 31
 Decederet C. 48. J. 26. O. 101
 Decem C. 59. J. 63. 66. 69. 76. O.
 27. 35. 39. Oth. 3. 5. Pe. Ve. 4.
 Vi. 11
 Decembrem J. 40
 Decembres H. Pe.
 Decembri O. 32. 71
 Decembris C. 5. Tib. 5. Ve. 2
 Decemjugem N. 24
 Decempedis O. 24
 Decemvir Tib. 2
 Decemviri O. 36
 Decens D. 18
 Deceptis O. 19
 Decepto Ve. 15
 Deceptum Tib. 25. 65
 Decernenda Cl. 11. O. 38
 Decernendi Ve. 11
 Decernendo Cl. 15
 Decernentibus Tib. 4
 Decernentium J. 88
 Decernerentur J. 19
 Decerneret D. 23
 Decerneretur N. 26
 Decerni J. 76. O. 52. Tib. 26. 31. 58
 Decerperent G. 1
 Decertare Oth. 9
 Decessisse Gr. 20
 Decessit Gr. 17. H. J. 18. N. 5. Pe.
 Vi. 3
 Deciderat D. 4
 Deciderent N. 34
 Deciderunt G. 1
 Decidit Cl. 9. D. 15. G. 8. N. 12. O.
 94. Oth. 5
 Decies G. 8. N. 21. Tib. 44
 Decimæ Oth. 10
 Decimam N. 21. O. 24
 Decimare C. 48
 Decimas C. 26
 Decimatas O. 24
 Decimavit G. 12
 Decimis G. 15
 Decimo C. 29. D. 17. J. 80. O. 10.
 94. 100. Pe.
 Decimum J. 1. 14. O. 10. Tib. 75
 Decimus J. 39
 Decisa Ve. 21
 Declamabat Rh. 6
 Declamandi Rh. 1
 Declamantem Cl. 4
 Declamantium Gr. 10
 Declamare Gr. 4
 Declamaret Gr. 7
 Declamasse O. 84
 Declamat Cl. 4
 Declamationes Rh. 1
 Declamatur Rh. 6
 Declamavit N. 10. Rh. 1
 Declarant O. 1
 Declarantium J. 80
 Declinandam J. 4
 Declinarunt O. 70
 Decocta N. 48
 Decollandi C. 32
 Decoloratis O. 4
 Decore D. 18
 Decori O. 43
 Decoro O. 64
 Decrepsit Oth. 2
 Decreta C. 3. J. 20. N. 10. 33. O. 35.
 Tib. 61
 Decretæ J. 76
 Decretam Ve. 23
 Decreti Tib. 58
 Decretis Cl. 17. J. 45. 78
 Decreto Cl. 25. 28. J. 16. O. 44. 58.
 Tib. 71
 Decretum C. 16. Cl. 11. D. 14. G. 23.
 O. 1. 5. Tib. 53
 Decretus C. 16. Tib. 17
 Decreverat G. 23. J. 84
 Decreverit J. 6. 24
 Decrevit Cl. 24. G. 7
 Decubuisse J. 49
 Decubuit Cl. 39. N. 48
 Decucurrit N. 11
 Decumanos J. 17
 Decuriæ O. 57
 Decuriam C. 16. G. 14
 Decurias Cl. 15. O. 29. 32. Tib. 41. 51
 Decuriis O. 32
 Decurio C. 23. D. 17
 Decuriones O. 46. 100
 Decurionum Tib. 37
 Decurreret O. 83
 Decursione C. 18. N. 7
 Decursionem G. 6
 Decursum N. 24
 Decus Cl. 17
 Decusso Ve. 5
 Deducora Cl. 26. O. 65

- Dedecorato N. 36
 Dedecore Cl. 16. Tib. 41. 67
 Dedecorum C. 48. O. 68
 Dedendum J. 24
 Dedentes O. 21
 Dederam O. 71
 Dederant Tib. 32
 Dederat C. 14. Cl. 43. J. 75
 Dederis J. 49
 Dederit C. 4
 Dedicabat O. 43. 57
 Dedicabatur Ve. 19
 Dedicare O. 60
 Dedicaret N. 31
 Dedicari Tib. 74
 Dedicasset Tib. 40
 Dedicata Cl. 2
 Dedicatæ N. 38
 Dedicatam O. 91
 Dedicatarum N. 46
 Dedicazione C. 32. Vi. 13
 Dedicacionis Cl. 21
 Dedicatis N. 12
 Dedicato Ti. 7
 Dedicatum O. 94
 Dedicavit C. 7. G. 18. J. 61. O. 31.
 52. Tib. 20. 44. 70. Ve. 2
 Dedisse D. 13. J. 9. N. 22. 33. O. 88.
 Tib. 12
 Dedissent Cl. 1. Ti. 8
 Dedisset Cl. 40. G. 18. Tib. 11
 Dedit C. 10. 17. 55. Cl. 3. 24. 38. 42.
 D. 4. 9. 20. G. 5. 14. 20. J. 26. 31.
 38. 54. 76. L. N. 4. 12. 15. 33. O.
 33. 38. 40. 41. 42. 44. 63. 96. 101.
 Oth. 7. Ti. 7. Tib. 7. 10. 20. 25. 76.
 Ve. 5. 19. Vi. 11
 Dediticiis O. 15
 Dediticiorum Tib. 9
 Deditio Tib. 4
 Deditioem C. 44. Cl. 17. 21. J. 34.
 63. O. 14
 Deditiois J. 75
 Dedito C. 32. Cl. 40
 Deditus C. 55. Gr. 24. Tib. 62. Vi. 13
 Deducendas Tib. 4
 Deducere N. 18
 Deducerentur O. 29
 Deduceret O. 26. 43. Ve. 5
 Deduci C. 25
 Deducta J. 4. 50. N. 13
 Deductarum O. 46
 Deducti Cl. 25. 81
 Deductiorem O. 75
 Ducto D. 17. J. 42. Tib. 15
 Ductum C. 35. N. 28
 Ductus N. 7. Tib. 17
 Deducisset J. 28
 Deducit J. 82. N. 9
 Deerant G. 12. Ti. 5
 Deerat Ve. 7
 Deesse O. 51. Te. 5
 Deessent O. 40
 Deesset Cl. 34. N. 32. O. 56. Ti. 9.
 Tib. 35. 43
 Deest H.
 Defatigaret J. 65
 Defecerat Vi. 8
 Defecisse Cl. 44
 Defecit G. 1. N. 49. O. 99
 Defectione C. 50. N. 47. Tib. 16. 73
 Defectionem Ve. 24
 Defectionis N. 42. Oth. 1
 Defectoribus N. 43
 Defendens Rh. 6
 Defendenti J. 49. Rh. 1
 Defenderetur Cl. 15. N. 43
 Defendi Cl. 15
 Defendisse Te. 2
 Defendissent J. 1
 Defendisset J. 71
 Defendit Tib. 8
 Defensa C. 30
 Defensione Cl. 29. J. 52. Ve. 13
 Defensionem Cl. 41
 Defensiones C. 53
 Defensores J. 29
 Defensurus J. 33
 Deferebantur D. 12
 Deferendum Tib. 75
 Deferente Cl. 9
 Deferentes C. 1
 Deferentur Tib. 28
 Deferre O. 10
 Deferrentur O. 26
 Deferretur O. 94. Vi. 14
 Deferri Tib. 11
 Defessa C. 36
 Defessam G. 4
 Defessos Cl. 21
 Defessus Ve. 5
 Deficeret C. 39. O. 46. Tib. 23. Vi. 15
 Deficeretur Gr. 3. O. 84
 Deficiens Pl.
 Deficiente C. 45. Cl. 18. Tib. 61
 Deficientem J. 45
 Deficientes Tib. 43
 Deficienti Tib. 73
 Deficientibus Oth. 6. Tib. 73
 Definitis O. 49
 Deflagrant Tib. 48
 Deflectere O. 93
 Deflevit C. 30
 Deflexa C. 48
 Deflexit D. 3
 Deflueret N. 27
 Defluxit O. 2
 Defodi D. 8

- Deformatos C. 27
 Deformi O. 35
 Deformia Cl. 40
 Deformibus Ve. 23
 Deformis D. 18. Ve. 8
 Deformitate N. 38
 Deformatatem J. 45
 Deformiter N. 49
 Defosso J. 39
 Defractis Cl. 41
 Defricaret Ve. 20
 Defuerant D. 1
 Defuerunt C. 14. 57. J. 71. N. 57.
 Ve. 5
 Defuisse Vi. 7
 Defuissent D. 23. J. 75
 Defuisset J. 77
 Defuit C. 56. Cl. 6. 30. D. 23. N. 45.
 O. 100. Tib. 11. Ve. 7
 Defuncta C. 24
 Defunctæ C. 23. N. 34. O. 61. Ti. 4.
 Ve. 21
 Defunctam C. 10. O. 8. Tib. 51
 Defunctas J. 6
 Defuncti C. 6. O. 98. Ve. 4. 6
 Defunctis O. 65. 66. Tib. 15
 Defuncto D. 12. Gr. 10. 15. N. 15. 18.
 O. 63. Tib. 17
 Defunctorum N. 32. Ti. 8. Gr. 2
 Defunctum Cl. 1. D. 2. N. 40. O. 99.
 Vi. 3
 Defunctus C. 5. J. 89. O. 100
 Degenerasse N. 1. O. 17
 Deglubere Tib. 32
 Dehinc C. 58. D. 8. 16. J. 35. N. 19.
 25. O. 49. Ti. 8. Tib. 6. 51
 Dehonestabant Cl. 30
 Dei O. 16. 35. 94
 Dejecta O. 52
 Dejecto D. 15
 Dejerassent C. 27
 Dejeravit C. 24
 Dejicerent J. 80
 Dejiceret J. 9
 Delapsa O. 94. Tib. 39
 Delatam N. 3. 12
 Delatas Cl. 36
 Delati Tib. 67
 Delator N. 32
 Delatore D. 11
 Delatores C. 30. Cl. 44. D. 9. Ti. 8
 Delatori C. 15
 Delatoribus C. 15. N. 44. Tib. 45
 Delatorum N. 10. Tib. 61
 Delatos N. 39
 Delatum D. 15. Vi. 8
 Delaturum J. 30
 Delatus Cl. 10. N. 8. 26. O. 100
 Delebat C. 38
 Delectabatur Cl. 34. O. 89
 Delectatus O. 77. Tib. 40. 70
 Delectus C. 43. J. 79
 Delectu Cl. 15. O. 31. 43. 74
 Delectum Vi. 15
 Delectus N. 37. Ve. 4
 Delegante Gr. 21
 Delegaret Tib. 63
 Delegari Cl. 23
 Delegatus Tib. 16
 Delegaverat C. 57. J. 56
 Delegavit N. 32. O. 33
 Delegerat G. 10
 Delegit G. 10
 Delere C. 20
 Deleta N. 52
 Deletam Te. 1
 Delevit O. 3
 Delibante O. 57
 Delibatam O. 68
 Delibatum O. 94
 Deliberabat N. 15
 Deliberabimus Cl. 4
 Deliberavit O. 65
 Delicatam Ve. 3
 Delicate C. 43
 Delicatiorem O. 65
 Delicatus Vi. 10
 Delicatorum Ti. 7
 Deliciæ Ti. 1
 Deliciis Vi. 12
 Delicta J. 67. N. 29. O. 66
 Delictis G. 9
 Delicto Juv.
 Delictorum Cl. 25. O. 24
 Delictum J. 54. N. 24
 Deligata N. 45
 Deligatis Cl. 34. Tib. 62
 Deligatorum N. 29
 Deligendi N. 44
 Deligeret Cl. 4
 Deliraret Ve. 5
 Deliri N. 33
 Delitescens Cl. 5
 Delphis N. 40
 Delubro Vi. 8
 Demandarat Tib. 51
 Demandari C. 9
 Demandata C. 41
 Demandatum O. 10. Oth. 3
 Demandatus Tib. 6
 Demandaverat J. 83
 Demandavit J. 76. N. 35
 Dementia O. 19
 Demere Rh. 1
 Demereatur Cl. 40
 Demerebatur Oth. 4
 Demereretur Vi. 2
 Demeret Tib. 42

Demeretur Ve. 2
 Demergere N. 26
 Demersa O. 17
 Demersis Tib. 2
 Demersit Cl. 20
 Demersus Cl. 17
 Demeruit O. 8
 Demetetur C. 33
 Demetrium Ve. 13
 Demigrasse Tib. 35
 Deminuerat J. 5
 Deminueret J. 11
 Deminutio O. 99
 Deminuto O. 41
 Demisit G. 1
 Demissos O. 92
 Demissum O. 94
 Demochare O. 16
 Demonstrari O. 9
 Demonstrasse N. 32
 Demonstrasset O. 45. 94
 Demonstratam Ve. 7
 Demonstraverat N. 39
 Demonstravit Cl. 37
 Demortuæ O. 31
 Demortui Cl. 14. O. 10
 Demortuorum J. 41
 Demserat Tib. 58
 Demserit J. 67
 Demsisset Cl. 16
 Demsit Vi. 8
 Denti Pe.
 Demto C. 22
 Dena Oth. 5
 Denariis C. 46. G. 7
 Denario O. 57
 Denariorum J. 48
 Denarios G. 12. O. 67. 71
 Denegasset J. 1
 Denegavit C. 23. N. 15
 Denos J. 38
 Denotare C. 56
 Dens Ve. 5
 Densissimo C. 13
 Densum C. 51
 Dentem Ve. 5
 Dentes O. 79
 Denudarent O. 69
 Denuntiabatur O. 94
 Denuntiante J. 75
 Denuntiare J. 75
 Denuntiarent Tib. 59
 Denuntiaret J. 30. 65
 Denuntiasset C. 48
 Denuntiata J. 81
 Denuntiationibus O. 66
 Denuntiatio Cl. 13
 Denuntiavit C. 55. Tib. 27

Delph. et Var. Clas.

Denuo O. 47
 Denupsit N. 29
 Deo O. 5. 29. Ve. 7
 Deorum C. 21. 52. Cl. 45. J. 6. 32.
 88. N. 21. 32. 33. 38. O. 57. 70. 92.
 Rh. 4. Tib. 26
 Deos C. 15. 22. 28. 51. Cl. 1. J. 76.
 O. 58. 70. 97. Tib. 21. 69. 75
 Deparcos N. 30
 Depellere N. 36
 Dependebant O. 91
 Dependente G. 11. J. 82
 Deperditam D. 3
 Deperibat J. 42
 Deperiret Ve. 2. 22
 Depictas C. 52. Gr. 11
 Depicti O. 94
 Depictum D. 10
 Deplorante J. 20
 Deplorato Rh. 6
 Deploravit G. 10
 Deponere Cl. 6. 36
 Deponeret J. 73
 Deponi D. 7
 Deposcerunt J. 68
 Deposcissee Cl. 11
 Deposcisset Vi. 1
 Deposcisset D. 2
 Deposcit C. 56. Tib. 25. Ve. 2
 Deportandum C. 39. Cl. 6
 Deportarent J. 43
 Deportaretur O. 78
 Deportari N. 31
 Deportarunt O. 100
 Deportatum Tib. 75
 Deposcente G. 15
 Deposcentium Oth. 9
 Deposcerent O. 26. Ti. 6
 Deposita Cl. 16. G. 11. J. 13. O. 78
 Ve. 6
 Deposito N. 41. O. 36. Tib. 13
 Depositorum D. 7
 Depositum O. 101. Oth. 3
 Depositurum Tib. 24
 Deposuerit J. 77
 Deposuerunt J. 80
 Deposuit J. 15
 Deprecabantur Cl. 1
 Deprecanda O. 5
 Deprecantem Ve. 14
 Deprecanti O. 65
 Deprecantibus J. 1
 Deprecantis C. 33
 Deprecari Tib. 2. Vi. 14
 Deprecati C. 9
 Deprecatus J. 29. O. 52. Tib. 8
 Deprehenderat G. 9
 Deprehenderet C. 60

Ind. Suct.

G

- Deprehendi D. 1
 Deprehendisset O. 44. Tib. 6
 Deprehendit J. 35
 Deprehensa O. 10
 Deprehensis N. 6
 Deprehenso Cl. 36. 37
 Deprehensos J. 75. N. 38
 Deprehensum N. 34
 Deprehensus C. 24. Cl. 13. O. 19
 Depugnatos C. 14
 Depugnavit J. 39
 Depulsos Tib. 44
 Derepente Tib. 23
 Deridendi Cl. 4
 Deridens Rh. 2
 Derideri Cl. 4
 Derisores C. 38
 Derisum Tib. 70
 Dertosam G. 10
 Desævisset N. 29
 Desaltato C. 54
 Descendentem Cl. 15. G. 18
 Descendenti O. 96
 Descenderet J. 13
 Descendisset Cl. 21. O. 16. Oth. 6
 Descendit N. 12. Tib. 10. 20. Vi. 15
 Descensurum N. 53
 Desciscentibus N. 43
 Desciscere Ti. 5
 Descissent N. 40
 Desciverunt Vi. 15
 Descivisse N. 42
 Descivit D. 10. T. 68
 Describere C. 41
 Describerent D. 20
 Describitur H.
 Descripserant D. 10
 Descripsit Cl. 40
 Descriptione Tib. 30
 Desedit J. 2
 Deseri D. 2. Tib. 10
 Deserta C. 12. O. 24
 Desertam Ve. 5
 Deserto C. 45. Cl. 33
 Desertoires Oth. 11
 Desertorum J. 67
 Desertum G. 19
 Desertus Oth. 6
 Deseruerint J. 14
 Deseruit O. 12
 Desiderabat N. 38
 Desiderabatur O. 14
 Desiderabilior Tib. 21
 Desiderante Cl. 10
 Desiderantem C. 29. Cl. 45
 Desideranti O. 40
 Desiderarent O. 40. Ti. 9
 Desiderari O. 29
 Desiderasset O. 76
 Desideravit N. 48. O. 86
 Desidere J. 4. Rh. 1
 Desideria O. 17. 53. 94
 Desideriis Ti. 8
 Desiderio N. 3. Tib. 11
 Desiderium C. 16
 Desidero Gr. 14. Tib. 21
 Desidia Gr. 4. O. 98. Tib. 33
 Desidiæ N. 42
 Desidium G. 9
 Desidiosior Gr. 8
 Desieris Ve. 20
 Designabat C. 18
 Designaret Cl. 46
 Designasse Te. 4
 Designati C. 8
 Designationem J. 9
 Designato D. 1
 Designatos O. 64
 Designatum J. 14
 Designavit Cl. 46
 Desiit H. O. 53. Tib. 53
 Desiluisse N. 23. Ve. 23
 Desiluisset J. 64
 Desinant J. 66
 Desinentem Ti. 9
 Desinite Gr. 18
 Desistat Tib. 24
 Desisterent Ti. 9
 Desitos O. 37
 Desituros Tib. 36
 Desolata C. 12
 Despecti J. 79
 Despectissimo Cl. 3
 Despectui G. 17
 Despectus Tib. 5
 Desperans J. 20
 Desperationes N. 2. Oth. 9
 Desperationem J. 20. O. 81
 Desperatis J. 36
 Despiciendam Oth. 10
 Despiciens O. 4
 Despondisse O. 63
 Despondisset Cl. 27
 Despondit Oth. 1
 Desponsata J. 1
 Desponsatam Cl. 27
 Destillationibus O. 81
 Destinabat J. 44
 Destinante O. 8
 Destinantem O. 53
 Destinanti Tib. 53
 Destinantibus J. 26
 Destinarant O. 19
 Destinarat N. 16. O. 42. 79
 Destinaret C. 4
 Destinarit D. 9
 Destinasse C. 8. 38. 55. N. 43. Ve. 6.9

- Destinasset Cl. 43. Rh. 6. Tib. 14
 Destinata J. 80. O. 42. Oth. 6
 Destinatum J. 27
 Destinati J. 70
 Destinatis D. 8
 Destinato C. 43. G. 18. J. 60. N. 13
 Destinatorum C. 49
 Destinatos Cl. 34. Tib. 31
 Destinatum Cl. 20. D. 10. J. 9. O. 98.
 Tib. 13
 Destinatus C. 12. Cl. 26. J. 1
 Destinaverat C. 21. 30. D. 15. J. 10.
 N. 53. 55. Oth. 3
 Destinaverunt C. 60. O. 60
 Destinavit N. 36. O. 40. Ti. 8
 Destiterit Cl. 12. J. 78
 Destiterunt C. 9. J. 82. Oth. 8
 Destitit J. 14. N. 19. 20. 24. Ti. 6.
 Tib. 63. Vi. 17
 Destituebant Cl. 30
 Destituere G. 10. O. 56
 Destitueret J. 81
 Destitueretur N. 40
 Destituit N. 2. 40. O. 65
 Destitutionem D. 14
 Destituto G. 11. N. 10. 40
 Destitutum Cl. 45. J. 9
 Destitutus Gr. 9. N. 32. Tib. 54
 Destructione G. 12
 Destructum Ve. 9
 Desultorios J. 39
 Desumta O. 30
 Desunt Tib. 5
 Desuper N. 31. Tib. 72
 Detecta C. 56. Cl. 9. J. 14. 81. L. N.
 36. 48. 56. Oth. 1
 Detectas J. 75. O. 19
 Detectis Tib. 37. Vi. 11
 Detecto J. 57. Tib. 19. 62
 Detegens Oth. 11
 Detegerentur O. 15
 Detentus Cl. 18
 Detergeret N. 24
 Deteriore J. 86
 Deteriorem C. 10. Cl. 25
 Deteriores Ve. 6
 Deterioribus Gr. 8
 Determinaturus G. 15
 Deterrentibus J. 70
 Deterritum N. 28. 47
 Deterritus J. 14
 Deterruit J. 56. Tib. 47
 Detersit O. 18
 Detestabile N. 6
 Detestabilem N. 5
 Detestabili Vi. 10
 Detestabilis Tib. 63
 Detestata Cl. 3. Oth. 12
 Detestatum Oth. 10
 Detestatus Vi. 12
 Detexerat J. 17
 Detexit G. 3. J. 58. Tib. 50
 Detinentis J. 62
 Detinentium Vi. 7
 Detinerent O. 97
 Detineret N. 23. 52
 Detineri Oth. 11
 Detinuerat Oth. 9
 Detinuerint Ti. 5
 Detinuit O. 98. Tib. 63
 Detracta C. 26. Cl. 24. J. 56. N. 55
 Detractæ O. 86
 Detractam C. 32. J. 84. N. 32
 Detractum D. 10. Vi. 2. 7. 8
 Detracturum J. 33
 Detractus Rh. 6
 Detrahi C. 12. 55. D. 23. J. 79. O.
 38. 40. 94
 Detrahunt Cl. 21
 Detraxerit O. 16. N. 32
 Detraxit N. 32
 Detrectabant Tib. 25
 Detrectandi O. 24
 Detrectante J. 80
 Detrectantibus N. 47. O. 32
 Detrectarent J. 54
 Detrectaturus Pe.
 Detrimenti O. 23
 Detrimentis O. 71
 Detrudendi J. 24
 Detrudi J. 29
 Detrusit C. 32
 Detulerunt J. 84. O. 58
 Detulisse J. 17
 Detulissent N. 32
 Detulit Cl. 5. G. 20. J. 27. Te. 3.
 Tib. 42
 Deturbari Oth. 7
 Deturpabat C. 35
 Devectas Tib. 63
 Devectum Cl. 1
 Devectus Tib. 72
 Devehi C. 47
 Develleret D. 22
 Devenit J. 36. Oth. 6
 Deventuram Ve. 5
 Deversoria N. 27
 Devexum N. 13
 Devia Tib. 69
 Deviam Ve. 4
 Devicisset C. 1
 Devicit J. 35
 Devictis O. 15
 Devicto C. 1
 Devictum J. 37. O. 49
 Devinctus D. 22. O. 16
 Devio G. 20
 Devios O. 16

- Devitans O. 92
 Devitare Gr. 23
 Devitasse Tib. 11
 Devolutus L.
 Devotionibus C. 3
 Devotissimos J. 67
 Devoto Tib. 67
 Devotum C. 30
 Deum C. 5. D. 8. J. 54. O. 68. Tib. 2. Vi. 2. 7
 Deus D. 13. O. 70. 97. Ve. 23
 Deustis D. 5
 Dextans N. 32
 Dexteriore Cl. 7. G. 21. Tib. 6
 Dexterio O. 92
 Dextra Cl. 20. G. 18. J. 37. 68. N. 13. 25. Vi. 9
 Dextræ D. 19. O. 80
 Dextram J. 81. Tib. 25
 Dextri C. 57
 Dextro N. 6. 13
 Dextrum O. 20. Vi. 2
 Diadema C. 22. J. 79. Ti. 5. Tib. 9
 Diademate Tib. 2
 Diale O. 31
 Dialectos Tib. 56
 Diali D. 4
 Dialis J. 1
 Dialogo Tib. 42
 Dialogos O. 89
 Diana Gr. 11
 Dianæ Gr. 11. O. 29
 Dic Tib. 59
 Dicacitatem Ve. 23
 Dicacitatis Ve. 22
 Dicam C. 13. Cl. 4. 39. J. 44. N. 19. O. 97. Tib. 59
 Dicantur O. 7
 Dicar O. 28
 Dicat J. 52. 53. 77
 Dicata N. 10
 Dicatur O. 13
 Dicax J. 49. Rh. 5
 Dicebat C. 29. 47. J. 17. Tib. 59. Ve. 23
 Dicebatur J. 81. Ve. 16
 Dicenda Cl. 4. Ve. 22
 Dicendæ Cl. 6
 Dicendam Tib. 61
 Dicendi J. 4. 55. O. 86. 89. Rh. 4
 Dicendo Cl. 33. G. 3. 7. O. 97
 Dicens C. 34. Cl. 16. Gr. 4. N. 23. Te. 5. Ve. 23. Vi. 14
 Dicente C. 51. N. 38
 Dicentem G. 4. N. 48. Tib. 27
 Dicentes Tib. 72
 Dicentis J. 55
 Dicere Cl. 4. 15. D. 23. G. 9. Gr. 4. J. 16. 86. L. N. 40. O. 26. Rh. 5. Tib. 2. 27. 30. Ve. 13
 Dicerent G. 4
 Dicerentur J. 75. Te. 4
 Diceret C. 38. 39. 53. 58. D. 12. Gr. 9. J. 12. 30. 77. 81. N. 31. O. 56. Pe. Rh. 6. Tib. 25. Ve. 20. Vi. 11
 Diceretur J. 9. O. 27. Tib. 27
 Dices Te. 5
 Dici C. 23. Tib. 21
 Dicit Gr. 3. J. 55. O. 86. Te. 5
 Dicitur Cl. 32. Gr. 5. 7. 16. H. J. 55. O. 87. Oth. 7. Rh. 3. Te. 5. Ti. 9. 10. Ve. 4. 25
 Dico Gr. 1
 Dicta J. 56. 76. N. 32. 34. O. 12. Rh. 1
 Dictante N. 52
 Dictaret D. 13. Ti. 6
 Dictasse Rh. 2
 Dictassent N. 32
 Dictasset Tib. 22
 Dictata J. 26
 Dictatore J. 1
 Dictatorem Tib. 2
 Dictatoris Cl. 26. 41. Gr. 12
 Dictatura Tib. 3
 Dictaturæ J. 76
 Dictaturam J. 9. 76. 77. O. 52
 Dictaturas Tib. 1
 Dicti G. 4
 Dictis N. 39. Tib. 12
 Dictitabant Tib. 43
 Dictitabat Cl. 3. J. 30. Vi. 13
 Dictitans C. 37. N. 49
 Dictitante D. 1
 Dictitarent C. 8
 Dicto Gr. 23. 33
 Dictorum C. 32. Cl. 11. D. 20. Tib. 28
 Dictos Cl. 24
 Dictum C. 10. Cl. 28. D. 12. J. 45. O. 16. 53. 54. Tib. 58. Pe.
 Dicturum Cl. 25. J. 79
 Dicturus Vi. 17
 Dictus C. 35. Te. 2. Tib. 3
 Dicunt J. 30. 49. Pe. Te. 2
 Dicuntur N. 23. O. 72
 Didicit Gr. 23. N. 36
 Dido N. 31
 Diducto Oth. 3. Tib. 53
 Die C. 5. 10. 15. 16. 19. 25. 29. 35. 37. 39. 54. 57. Cl. 2. 10. 11. 16. 26. 27. 29. 39. D. 1. 4. 6. 10. 11. 13. 16. G. 4. 18. Gr. 9. 23. J. 15. 20. 37. 38. 56. 73. 88. N. 6. 9. 13. 15. 19. 22. 24. 27. 32. 33. 35. 40. 43. 54. 56. 57. O. 16. 26. 40. 43. 53. 68. 91. 94. 99. 100. Oth. 3. 6. 7. 8. 11. Te. 2. Ti. 7. 8. 9. Tib. 11. 34. 51. 53.

61. 70. Ve. 5. 12. 22. Vi. 11. 12. 13
 Diebus C. 59. Cl. 4. 14. 35. 42. D. 21.
 Gr. 2. J. 37. 65. 66. 81. N. 31. O.
 43. 71. 94. 100. Tib. 26. 60. Ve. 2. 5
 Diei D. 15. N. 8. 22. 41. O. 44. 50.
 100. Tib. 18. Ve. 20. Vi. 8
 Diem C. 17. Cl. 11. 13. 32. D. 10. 14.
 G. 17. Gr. 5. J. 9. 12. N. 21. 47.
 O. 23. 24. 46. 59. 61. 101. Ti. 8.
 Tib. 4. 21. 32. 35. 53. 54. 75. Ve. 1.
 24. Vi. 14
 Dierum Cl. 21. J. 24. 40. Tib. 51
 Dies C. 6. 14. 16. 17. 22. 25. 26. 27.
 37. 44. Cl. 17. 27. D. 14. 17. G.
 20. J. 2. 4. 9. 22. 39. 40. 43. 57. 78.
 81. 84. 88. N. 11. 20. 38. 40. O.
 17. 32. 43. 45. 53. 65. 71. 75. 92.
 97. 98. Oth. 5. Rh. 1. Ti. 11. Tib.
 13. 14. 38. 39. 42. 61. 62. 67. 74. 75.
 Ve. 6
 Differendum D. 16
 Differenti J. 82
 Differentia O. 40
 Differre Tib. 62. Ve. 9
 Differret J. 81
 Differretur Tib. 75
 Differri N. 32
 Difficile Gr. 11
 Difficili O. 42
 Difficilius J. 29. Rh. 1
 Difficillimum J. 35. Ti. 1
 Difficultate N. 41. O. 49. Tib. 48
 Difficultatem Cl. 20
 Difficultates Tib. 21
 Difficultatibus O. 40. 41. Tib. 16
 Difficulter Cl. 41. D. 11. Vi. 14
 Diffidens Cl. 35. Tib. 65
 Diffidentia Oth. 9
 Diffusus J. 3
 DiffRACTO J. 37. O. 17
 Diffugerant N. 47
 Diffugerint C. 57
 Diffugientibus J. 82
 Diffusa J. 44
 Diffusos C. 42
 Digerendarum J. 44
 Digitis C. 25. Cl. 21. D. 17. 18. O.
 94
 Digito O. 45. 68. Tib. 68
 Digatorum D. 19. Tib. 68
 Digitum J. 33. O. 80
 Digna N. 19
 Dignam Cl. 18
 Dignantem Ve. 13
 Dignantibus N. 22
 Dignaretur Ve. 7
 Dignatione C. 24. D. 2. O. 46. Ve. 4
 Dignationem Gr. 5
 Dignationis G. 7
 Dignatus C. 25. D. 2. 11. 13. O. 45.
 Tib. 53. Ve. 2
 Digne O. 66
 Digniores O. 54
 Dignitas Cl. 30
 Dignitate G. 3. J. 13. 16. 72. O. 27.
 Ve. 9. Tib. 1. 35. 46
 Dignitatem Cl. 24. J. 33. O. 31
 Dignitatis Cl. 3. 5. N. 15. Tib. 2.
 Ve. 1. 4. Vi. 2
 Dignus G. 18
 Dignos N. 22
 Dignosceret Oth. 12
 Dignum N. 46. O. 43. Oth. 4. Vi. 10
 Dignus C. 56. N. 23
 Digrederetur N. 43
 Digrediens Tib. 6
 Digressam J. 43
 Digresso O. 74
 Digressu N. 34. Tib. 10
 Dii C. 8. Tib. 21. 67
 Diis G. 10. J. 6. O. 31
 Dijudicant Ve. 10
 Dilabentibus Vi. 16
 Dilabi C. 48
 Dilargitus J. 21
 Dilata N. 22. 47
 Dilationem Gr. 22
 Dilationis N. 15
 Dilato C. 49
 Dilatum Vi. 12
 Dilatus G. 7
 Dilectam Ve. 3
 Dilecti Cl. 29
 Dilectis O. 98
 Dilectum N. 35
 Dilectus C. 4. Pe.
 Dilixerit C. 8. Cl. 1. H.
 Dilixisse C. 36
 Dilixit C. 24. D. 22. J. 52. N. 35.
 O. 62. Oth. 3. Tib. 52. Ve. 2
 Diligebat J. 67
 Diligenter C. 36. D. 8. Gr. 4. J. 48.
 56. L. O. 76
 Diligentia G. 12. O. 33
 Diligentissime Cl. 21
 Diligentissimus Gr. 23
 Diligentius Cl. 4. Gr. 2. 24
 Diligere Oth. 2
 Diligeret C. 33. N. 21
 Diligo H.
 Diluculo Vi. 15
 Dilueret Ve. 23
 Dimensus N. 49
 Dimetiendum C. 21
 Dimicandum J. 60. Oth. 9
 Dimicans Ti. 4
 Dimicantem C. 27
 Dimicantes C. 30

- Dimicare Cl. 21
 Dimicarent J. 26
 Dimicaretur J. 39
 Dimicarint J. 68
 Dimicatione O. 10. 17
 Dimicationis D. 6
 Dimicatum D. 6
 Dimicavit J. 36
 Dimidia D. 7. J. 41. 42. O. 101. Tib. 23
 Dimidiate Te. 5
 Dimidiatum Tib. 34
 Diminuere D. 12
 Dimiserat J. 4. 81
 Dimiserit C. 25
 Dimisisset J. 30
 Dimisit C. 27. 44. Cl. 15. 16. D. 11. G. 10. N. 35. O. 24. 62. 64. Oth. 10. Ti. 7
 Dimissa Gr. 6. 18. J. 1. O. 49
 Dimissæ D. 8
 Dimissam O. 69. Tib. 49
 Dimissis J. 16. 29. N. 48. O. 99
 Dimisso Cl. 34. O. 93
 Dimissos Tib. 73
 Dimissum O. 27. 76
 Dimissurus O. 97
 Dimissus N. 2. 5
 Dimittebat J. 60
 Dimittere J. 18. 70. O. 49. 63. Tib. 7. 10. 63
 Dimitteret Ti. 8. Tib. 11. 35. 65
 Dimitti J. 28
 Dimota G. 19
 Dimotis Ti. 10
 Diodoro Ve. 19
 Diogenes Tib. 32
 Diomedem O. 67
 Dionysii O. 89
 Dionysius H.
 Dioscoridis O. 50
 Diplomata C. 38. N. 12
 Diplomatus O. 50. Oth. 7
 Dira Cl. 22
 Diræ Cl. 25
 Directa C. 46
 Directo C. 19
 Diremit J. 43
 Direpta J. 17. N. 39
 Direptionem Cl. 21
 Direptis N. 47
 Direxit D. 19
 Diribitorio Cl. 18
 Dirigerent Cl. 20
 Diripere Pe.
 Diriperent N. 11
 Diripiendas N. 43
 Diripiendi O. 98
 Diripuit J. 54
 Iris Cl. 12
 Diritatem N. 8. Tib. 21
 Diruenda C. 60
 Diruisse J. 46
 Diruit D. 8. J. 54. O. 72
 Dirum O. 92
 Diruto N. 25
 Discalceatus N. 51
 Disce G. 6
 Discedens O. 53
 Dicedere J. 1. Oth. 11. Ti. 8
 Discederent J. 29
 Discederet C. 4. Pe. Ve. 4
 Discentium Gr. 7. 17
 Disceptantes O. 93
 Disceptantium O. 54
 Disceres Rh. 5
 Discernerent C. 25
 Discerpere D. 15
 Discerperetur N. 47
 Discerpi C. 28
 Discerpserunt J. 81
 Discerptum J. 17
 Discerptus C. 2
 Discessionem Tib. 31
 Discessit N. 8
 Discidii D. 4
 Discidisse C. 58
 Discidit C. 33
 Discincti O. 100
 Discinctos O. 24
 Disciplina Gr. 1. J. 24. O. 65. Ve. 4. Vi. 10
 Disciplinæ J. 65. Rh. 1
 Disciplinam Gr. 13. J. 48. O. 24
 Disciplinarum O. 89
 Disciplinas G. 5. N. 20. 52
 Disciplinis C. 53. Cl. 3. Gr. 1. 11. 15. Ti. 2
 Discipulorum Gr. 7
 Discipulos Gr. 9. 24. N. 33. Rh. 1
 Discipulum D. 10. Gr. 17. Rh. 4
 Discipulus Gr. 19
 Discissa J. 33. Vi. 17
 Discissam J. 84
 Discordia J. 5. 19. Tib. 4. 9
 Discordiam Gr. 21. O. 62. 96. Tib. 37
 Discordiarum C. 26
 Discordias Cl. 25
 Discrepat Cl. 44. Vi. 2
 Discretis Gr. 4
 Discrimen C. 4. J. 17
 Discrimina G. 11
 Discrimine Cl. 1. D. 9. J. 4. O. 25. Ti. 6. Tib. 13. 41
 Discrimini Tib. 2
 Discriminibus C. 45. Cl. 9. O. 14
 Discriminis Oth. 9
 Discriminum Tib. 25

- Discruciatum O. 14
 Discubuisse O. 70
 Discucurrit C. 32
 Discumbendum C. 45
 Discumbens C. 37
 Discumberent Cl. 32. J. 48
 Discumberet O. 74. Te. 3
 Discurrens Cl. 10. 21
 Discurrentes Tib. 75
 Discurreret N. 57
 Discursurum C. 19
 Discussa D. 2
 Discutere J. 79
 Disjecit C. 34. G. 12
 Disjecta J. 11. 42. N. 25
 Disjectas J. 75
 Disjectis Tib. 48
 Disjicere Tib. 63
 Disjicerent J. 81
 Dispansum D. 19
 Dispari Vi. 5
 Dispensatione Oth. 5
 Dispensationem Ve. 23
 Dispensator G. 20
 Dispensatore Ve. 22
 Dispensatorem O. 67
 Dispensatori G. 12
 Dispensatoribus N. 44
 Dispeream Tib. 59
 Dispersæ Tib. 37
 Dispersas C. 3
 Dispersim J. 80
 Dispersis O. 80. Tib. 51
 Dispertiebat Vi. 13
 Displicere N. 19
 Displicere G. 16
 Displicet Cl. 4
 Displicuissent C. 20
 Displicuisset J. 19
 Disponendo Tib. 11
 Disponeret N. 39
 Disponi Tib. 11
 Disposita H. Tib. 43. 72
 Dispositæ N. 27
 Dispositis C. 46. J. 43. N. 13. Tib. 38
 Disposuit O. 43. 49
 Disputare Gr. 4
 Disputasse Gr. 16
 Disquisitionem J. 15. N. 2
 Dissecuit C. 27
 Dissedit Tib. 7
 Dissensione G. 7. N. 3. Tib. 3
 Dissensionem Cl. 10
 Dissensionis J. 3
 Dissentiens Tib. 29
 Disserens N. 41
 Disserenti Cl. 42
 Disserere Gr. 4
 Disseruit Gr. 2
 Dissidebatur Tib. 37
 Dissimulabat N. 22. Oth. 5
 Dissimulandi N. 27
 Dissimulans C. 2. G. 19
 Dissimulanter N. 33. Tib. 21
 Dissimulare N. 29
 Dissimularet J. 10
 Dissimulasse Cl. 1. 46
 Dissimulata Cl. 15. D. 12. N. 37. Tib. 37
 Dissimulatione C. 10. Tib. 72
 Dissimulationem J. 31
 Dissimulato O. 66
 Dissimulaverat J. 73
 Dissimulavit O. 45. Ve. 12
 Dissiparant G. 19
 Dissipatus Ve. 6
 Dissolvi C. 57
 Dissolvit G. 12
 Dissuadente O. 8
 Dissuadentibus D. 2
 Dissuasit Tib. 2
 Distenderet Tib. 62
 Distento Oth. 2
 Distentus Cl. 33
 Disticho J. 51. Oth. 3
 Distincta N. 25. 31
 Distinctas C. 45
 Distinctis C. 41
 Distinctius O. 9
 Distinctos Vi. 2
 Distinguant Gr. 4
 Distinguere Gr. 24
 Distingueretur Tib. 1
 Distinguit Gr. 4
 Distinxit Cl. 38. D. 14
 Distorsit D. 10
 Distortissimis G. 21
 Distortos O. 83
 Distrahendo C. 39
 Distrahere J. 85
 Distraheret Ve. 16
 Distraxit J. 43
 Distribuit C. 17. Cl. 21. D. 1. O. 30. 49. 98. Tib. 36. 46
 Distributis D. 4. J. 42
 Districto C. 56
 Distulerat Tib. 20. 32
 Distulerit O. 44
 Distulisset N. 13. Ve. 23
 Distulit C. 43. J. 4. 33. 59. N. 21. Tib. 17. Vi. 8. 15
 Ditatus G. 5. N. 6
 Ditem G. 3
 Diti Oth. 8
 Ditionem Cl. 25. Tib. 16. Ve. 4
 Ditionis Ve. 8
 Ditissimis N. 9

- Ditissimus C. 22
 Divarum Gr. 6
 Divenderet J. 54
 Diversa Cl. 10. 44. J. 29. N. 34. O.
 2. Tib. 3
 Diversæ Gr. 9. J. 20. O. 41
 Diversarum J. 1. O. 51
 Diversas Tib. 37
 Diverse G. 19
 Diversi Gr. 21
 Diversis C. 38. 44. Tib. 7
 Diversissima C. 51
 Diversissimam Vi. 1
 Diversissimas C. 54
 Diversissime Tib. 66
 Diversissimorum N. 23
 Diversitas C. 8
 Diverso C. 49. D. 9. G. 14. J. 37. 86.
 O. 27. 86
 Diversoria Vi. 7
 Diversoriolo J. 72
 Diverterat Pe.
 Diverteret Tib. 12
 Diverticulum N. 48
 Dives J. 1
 Divexanda N. 34
 Divi C. 22. Gr. 7. O. 17. 100. Ve. 5.
 9. Vi. 1. 8
 Dividebat O. 40. 46. 75. Oth. 4
 Dividendæ N. 26
 Dividendi O. 37
 Dividendos J. 14
 Dividit O. 87
 Divina J. 84. Tib. 44
 Divinæ O. 96
 Divinam C. 22. G. 18. O. 1. Te. 1.
 Ti. 8
 Divinitas O. 97
 Divinitus Cl. 13. J. 1
 Divino Vi. 11
 Divinos Cl. 11
 Divisa J. 39
 Divisi N. 20
 Divisis Cl. 37. D. 9. J. 80. N. 10
 Divisit C. 18. Cl. 20. Gr. 2. J. 20. 38.
 O. 4. 30. 98. Oth. 10. Vi. 10
 Divisores O. 3
 Divisum Cl. 23
 Divites N. 35
 Divitiarum N. 30
 Divitis Ve. 13
 Divo Cl. 20. J. 72. O. 15. 31. 82
 Divortii Cl. 27
 Divortiis O. 34
 Divortium Cl. 26. D. 10. 13. N. 35.
 O. 62. Ti. 4
 Divorum C. 38. O. 70
 Diurna J. 20. N. 30
 Diurni O. 78
 Diurnis C. 40. Cl. 41
 Diurnos O. 64
 Diurnum N. 36
 Diutino C. 1
 Diutissime Rh. 2. Vi. 14
 Diutius J. 86. N. 52
 Diuturna G. 3
 Diuturnæ O. 28
 Diuturno J. 68
 Divulgaret Oth. 3. Tib. 62
 Divulgata D. 17. Gr. 2
 Divulgati C. 8
 Divulgato Ve. 6
 Divulgavit C. 24. Cl. 39
 Divulsa N. 48
 Divum Cl. 17. D. 23
 Divus O. 5. 94
 Dixerat D. 10
 Dixere N. 36
 Dixerit J. 68
 Dixero Tib. 29
 Dixi Cl. 29. 40
 Diximus C. 8. Cl. 35. N. 22. Tib. 72
 Dixisse G. 4. J. 30. 82. Te. 3. Tib.
 29
 Dixisset N. 34. Tib. 61
 Dixit C. 30. Cl. 9. 14. 31. D. 8. 20.
 23. Gr. 8. 18. J. 43. N. 6. O. 33.
 72. 94. Rh. 5. Tib. 2
 Docebant Gr. 4
 Docebit Gr. 5
 Docendi Gr. 17. Rh. 1
 Docendo Gr. 5
 Docens Ti. 9
 Docere Rh. 2
 Doceret Gr. 16. Oth. 8
 Docet Gr. 9. J. 53. O. 7. Te. 1
 Docilis C. 54
 Docilitas Ti. 3
 Doctissimorum Pe. Rh. 2
 Docto Te. 4
 Doctores J. 42
 Doctoribus Gr. 3
 Doctorum Gr. 11. Rh. 1
 Doctos N. 23
 Doctrina Gr. 2. 10. 20
 Doctrinæ C. 3. 34
 Doctrinam Gr. 15
 Doctum Gr. 4
 Doctus Gr. 7
 Docuerunt Gr. 3
 Docuisse Gr. 1. 10
 Docuisset J. 17
 Docuit Cl. 11. 24. Gr. 6. 7. 9. 11. 13.
 15. 17. 19. 20. 23. 24. O. 64. Rh.
 3. 4
 Documenta G. 14. O. 51
 Documentis O. 94
 Documentum Cl. 15

- Dodrante J. 83
 Dodrantis O. 79
 Dolabella J. 36. 49. Te. 5
 Dolabellæ G. 12. J. 49. 55
 Dolabellam Gr. 14. J. 4
 Dolebam Rh. 2
 Dolens J. 79. O. 16
 Doleo N. 35. Te. 5
 Dolere Tib. 52
 Dolia Cl. 16
 Dolo Gr. 9. Tib. 65
 Dolore Cl. 31. Oth. 12. Te. 5. O. 66.
 80. Ve. 8
 Dolorem N. 39. Oth. 5
 Dolori Tib. 23
 Doloribus Cl. 44
 Doloris Tib. 52
 Doluisset O. 69
 Doluit N. 41. Tib. 7
 Domestica Cl. 12. O. 73. Vi. 8
 Domesticam J. 48
 Domesticatim J. 26
 Domestici Ve. 21
 Domesticis C. 3. D. 14. J. 56. Oth.
 10. Ti. 8
 Domestico C. 5. Cl. 44. Ti. 11
 Domesticorum Cl. 9. O. 78
 Domesticos O. 89
 Domi C. 3. Cl. 22. Gr. 1. N. 10. 26.
 O. 33. 61. 64. 82. Te. 3. Tib. 61
 Domibus J. 26
 Domicilii N. 9
 Domicilium C. 8
 Domina Cl. 39
 Dominae D. 13
 Dominandi Oth. 12
 Dominaris Tib. 53
 Dominatione J. 76. O. 19
 Dominationem J. 80. N. 40. Oth. 9
 Dominationis D. 1. J. 30. N. 35. Tib.
 24
 Domini Cl. 25. O. 53. Rh. 1. Te. 1.
 5. Tib. 8. 25
 Dominis N. 5. 22. 44. Tib. 48
 Domino C. 57. D. 13. Gr. 15. J. 27. 61
 Dominos Cl. 21. J. 41. O. 40. Tib. 29
 Dominum C. 10. 35. G. 9. O. 53. 94
 Dominus D. 13. O. 67. Tib. 27
 Domita O. 81
 Domiti Cl. 17
 Domitia N. 1. Ti. 10
 Domitiæ D. 22
 Domitiam D. 1. 3
 Domitiano D. 17
 Domitianum D. 1. 13. 15. 23. Ve. 1. 3
 Domitianus D. 1
 Domitii G. 5. Gr. 16. J. 24. N. 6. 9
 Domitillæ D. 17
 Domitillam Ve. 3
 Domitio G. 6. J. 23. 34. Oth. 2. Vi. 2
 Domitiorum N. 50
 Domitium N. 1. O. 17
 Domitius Gr. 9. J. 24. 36. N. 2. 4. 28.
 Rh. 1
 Domo C. 59. Cl. 40. D. 1. G. 4. Gr.
 7. 14. J. 46. 83. N. 37. O. 66. 72.
 Oth. 1. Tib. 15. 50. Vi. 2
 Domos Cl. 25. N. 16. O. 56. 87
 Domui O. 58
 Domuit O. 21
 Domum C. 55. D. 7. G. 2. Gr. 11. J.
 13. 16. 82. 85. N. 31. 38. 41. O. 28.
 76. 92. Oth. 6. 7. Te. 1. 5. Tib. 11.
 45. Ve. 1. 5. Vi. 7. 16
 Domus C. 13. 22. 41. 59. Cl. 6. 17.
 D. 15. Gr. 15. 17. H. J. 81. N. 11.
 38. 39. O. 5. 25. 29. 45. 57. 65. 87.
 100. Tib. 14. Ve. 25
 Dona N. 32. O. 25. Vi. 5
 Donari G. 15. O. 5
 Donasse C. 40. G. 12
 Donasset Ve. 22
 Donatione O. 30
 Donationes J. 50
 Donativi G. 17
 Donativo C. 46
 Donativum D. 2. G. 16. 20. N. 7
 Donatos D. 10. J. 76. O. 51
 Donatum G. 15. Tib. 20. 51
 Donatus J. 2. 39. O. 8. Tib. 6
 Donavi O. 71
 Donavit C. 16. 45. Cl. 28. D. 9. G.
 20. J. 24. 42. N. 24. 30. O. 25. 43.
 47. Tib. 15. 42. Ve. 18. Vi. 12
 Donis D. 2. J. 54. O. 8. 25. 30. Tib.
 32
 Dono G. 18. J. 28. O. 7. Tib. 11.
 Vi. 7
 Donum Tib. 53
 Dorice Tib. 56
 Doridem Tib. 56
 Dormiebat O. 78
 Dormiens Cl. 37
 Dormientem N. 34
 Dormientis C. 12
 Dormirent O. 94
 Dermitante C. 39
 Dorsum J. 44
 Doryphoro N. 29
 Dotavit Ve. 14
 Dote Cl. 26. N. 28
 Dotem C. 42
 Dotes Ti. 3
 Dotis Cl. 29
 Draco Tib. 72
 Dracone N. 6
 Draconem O. 94
 Draconis O. 94

- Drauso Tib. 3
 Drusi C. 1. 12. Cl. 9. 11. 29. 46. O.
 99. Tib. 7. 62
 Drusilla C. 7
 Drusillæ C. 24
 Drusillam C. 24. 25. O. 62. 69. Tib. 4
 Drusinæ Cl. 1
 Drusis Tib. 3
 Druso O. 100. Oth. 1. Tib. 4. 7. 15.
 23. 25. 50. 54. 55. 76. Vi. 3
 Drusum C. 7. Cl. 27. O. 94. 101.
 Tib. 7. 52. 54. 65
 Drusus C. 7. Cl. 2. Tib. 2. 3. 39. 52
 Duabus Cl. 18. N. 36. O. 35. 94. Tib.
 3. Ve. 4
 Duæ C. 4. J. 29. N. 1. 17
 Duarum D. 7. G. 10
 Duas Cl. 26. D. 6. 7. Gr. 6. J. 39.
 N. 19. 35. O. 23. 33. 64. 76. Tib. 1.
 48. Ve. 4. 5
 Dubia Cl. 15. D. 8. Oth. 5. Ve. 5
 Dubiam O. 17
 Dubias J. 4. N. 37
 Dubie C. 9. Gr. 4. J. 55
 Dubio Oth. 8
 Dubitans Cl. 35
 Dubitante O. 8. Tib. 17
 Dubitaret O. 53. Tib. 18. 27
 Dubitarit Oth. 2
 Dubitas O. 86
 Dubitasset O. 26. Tib. 24
 Dubitaverit N. 40
 Dubitaveritis Tib. 67
 Dubitavit Cl. 35. 37. D. 2. 13. J. 23.
 N. 21. 28. O. 86
 Dubitemus Cl. 4
 Dubium C. 49. Cl. 4. G. 10. J. 52.
 58. N. 22. 26. O. 28. 71. Oth. 9.
 Rh. 1. Tib. 10. 22. Vi. 11
 Ducatu Tib. 19
 Ducatus N. 35
 Duce J. 31. 34. N. 40. O. 23. 25.
 Oth. 8. Tib. 3. Ve. 4. Vi. 18
 Ducem C. 44. 48. D. 2. 10. G. 9.
 J. 34. Te. 1. Tib. 20. 65
 Ducena Ve. 19
 Ducenariis Cl. 24
 Ducenariorum O. 32
 Ducendum Cl. 26. J. 77. O. 100
 Ducenos O. 41
 Ducens O. 10
 Ducenta C. 39. Tib. 42. 46. Ve. 4
 Ducente Tib. 14
 Ducentis C. 39. Gr. 3
 Ducentorum N. 50
 Ducentos G. 9. J. 64. O. 71
 Ducere J. 52. N. 22. Tib. 7
 Ducerent C. 8
 Ducerentur O. 59
 Duceret O. 94. Ve. 1
 Duceretur Cl. 11. G. 7
 Duces Cl. 1. D. 23. J. 56. N. 20. 42.
 O. 12. Vi. 15
 Duci C. 27. J. 20. 79. Tib. 57
 Ducibus Cl. 21. O. 21. 38. Oth. 8.
 Ve. 7
 Ducis J. 69. O. 10. 15. Tib. 18
 Ducit J. 80. N. 39. Te. 2
 Ducta Ve. 1
 Ductam Tib. 35
 Ducti D. 4
 Ducto Tib. 9
 Ductor Tib. 6
 Ductorum Cl. 6
 Ductos O. 35
 Ductu O. 21. Ve. 4
 Ductum C. 21
 Ducturus Cl. 39
 Ductus J. 12
 Dicum Cl. 1. D. 10. N. 38. O. 31
 Dulci O. 84
 Dulcia Te. 5
 Dummodo J. 81
 Duntaxat Cl. 25. J. 55. 75. O. 47. 66.
 Ti. 10. Tib. 2
 Duo C. 7. 49. 56. Cl. 13. 16. 41. Gr.
 7. 11. J. 38. 39. 41. 84. N. 39.
 O. 20. 31. 87. Rh. 5. Vi. 13
 Duobus C. 15. Cl. 28. G. 1. 5. Gr. 9.
 14. J. 4. 19. 48. N. 6. O. 10. 17.
 24. 29. 31. 62. 100. 101. Tib. 1.
 Ve. 1. Vi. 3. 16
 Duodecies O. 41
 Duodecim G. 8. O. 8. 95
 Duodecimo N. 35
 Duodecimorum O. 8. 26. Pe.
 Duodenarum Cl. 21
 Duodetriginta O. 46. Tib. 1
 Duodeviginti O. 65
 Duos C. 17. 41. Cl. 7. 14. 28. J. 13.
 40. 56. N. 14. 47. O. 96. Oth. 1.
 11. Ti. 9. 11. Tib. 17. 55. Ve. 4.
 Vi. 2. 14
 Duplex C. 58. J. 39. 55. O. 2. 88.
 Tib. 25. 76. Ve. 4
 Duplicasse Ve. 16
 Duplicata Tib. 48
 Duplicavit J. 26. O. 41
 Duplicem D. 6
 Duplices O. 27
 Duplici Gr. 5. N. 1. O. 13. 16
 Duplum D. 2. O. 41
 Duracinæ O. 76
 Duram O. 94
 Durant Tib. 6
 Durante Gr. 24
 Durare Cl. 26
 Durarent C. 45

Duraverant O. 32
 Duraverat N. 38
 Duravit C. 6
 Duretam O. 82
 Durissimi C. 37
 Duritiam Cl. 14
 Duritie N. 34
 Durius Tib. 14
 Dux O. 1. Tib. 21
 Duxerat J. 43
 Duxisse Tib. 21
 Duxit C. 12. Cl. 11. J. 1. 6. 21. 58.
 N. 35. O. 62. 86. Ti. 4. 8. Tib. 7.
 11. Ve. 3. Vi. 6
 Dynastas Tib. 26
 Dyrachina J. 68
 Dyrachium J. 36. 58. 68

E.

Eat N. 35
 Eatenus Tib. 33
 Eatur J. 32
 Ebore Ti. 2
 Ebrietatis Cl. 5
 Eburneis N. 22
 Eburneum C. 55
 Eburneus J. 84
 Ecce J. 49
 Eclogam H.
 Ecloge N. 50
 Ecquid D. 4. N. 48. O. 99. Tib. 45
 Edant O. 55
 Edebat Cl. 2. J. 41. 77. 88. N. 12
 Edenda Tib. 35. 43
 Edendas C. 58
 Edendi Cl. 28. O. 43
 Edendum Pe.
 Edente C. 35
 Edentes Cl. 12
 Edenti Vi. 2
 Edere N. 46. O. 94
 Ederent D. 4
 Ederentur Tib. 47
 Ederet Pe.
 Ederetur O. 44
 Edi N. 22. O. 45
 Edicere C. 26. D. 13. Vi. 14
 Edicta C. 53. Cl. 16. D. 20. G. 10.
 J. 20. 49. N. 57. Ti. 6. 8
 Edicti D. 14
 Edictis C. 6. D. 2. J. 9. 18. N. 41. Ve.
 15
 Edicto C. 30. 45. Cl. 9. 25. 38. G. 15.
 J. 28. 75. N. 4. O. 28. 31. 42. 53.
 55. Ti. 8. 11. Tib. 34. Vi. 10
 Edictum Cl. 11. 32. N. 13. O. 25.
 Rh. 1. Vi. 14

Edictus J. 80
 Ediderat D. 4. J. 44
 Ediderit J. 56
 Ediderunt Rh. 1. Tib. 70
 Edidisse Oth. 7
 Edidisset Cl. 41. D. 10. J. 41. O. 51
 Edidit C. 18. 20. 57. Cl. 21. D. 4. 6.
 18. G. 3. 6. Gr. 9. 12. 24. J. 39. 52.
 N. 7. 11. 52. O. 10. 43. Ti. 7. 8.
 Tib. 47
 Ediscendo O. 84
 Edita D. 8. N. 13. O. 94
 Editæ Rh. 1
 Editam J. 55. N. 12. Vi. 10
 Editas Te. 4
 Edito Gr. 18. J. 82. O. 72
 Editos C. 38. Gr. 1. Vi. 3
 Editum C. 7. Gr. 3. O. 65. Pe.
 Editura Tib. 14
 Editurum Ti. 8
 Editus Cl. 38. O. 63
 Edixerat Cl. 21. Tib. 40
 Edixerit O. 44
 Edixerunt Rh. 1
 Edixisse C. 25
 Edixit C. 42. 49. D. 7
 Edoceret Gr. 18
 Edocuisse Gr. 3
 Educabantur C. 24
 Educabatur C. 9
 Educarat D. 17
 Educare C. 11
 Educaretur O. 94
 Educatam Cl. 39
 Educatoris Gr. 21
 Educatus Ti. 2. Ve. 2
 Educavit O. 48
 Educerent Rh. 1
 Educeret J. 65. N. 44
 Eductis Oth. 9
 Eductum J. 49
 Edulibus C. 40
 Eduxerat O. 89
 Effatus N. 45
 Effecit J. 17
 Effecturum C. 34. J. 24
 Effeminatum C. 56
 Efferabat C. 50
 Efferatur C. 54. N. 53
 Efferet O. 71
 Efferet G. 8
 Effers Te. 5
 Effert Gr. 6
 Efficacius Oth. 2
 Efficax C. 3
 Efficere C. 37
 Efficeret O. 86
 Effici C. 37. J. 56
 Effictis N. 21

- Effigie N. 31. O. 31
 Effigiem C. 7. O. 100. Tib. 58
 Effingeret C. 54
 Efflagitante D. 3
 Efflagitantes Ti. 5
 Efflagitare Tib. 12
 Efflagitatis N. 38
 Efflagitavit J. 7
 Efflaret D. 2
 Efflatam O. 99
 Effluxit O. 97
 Effodere D. 17
 Effodit N. 19
 Effossa Ve. 7
 Effossæ N. 48
 Effossis O. 27
 Effosso D. 4
 Effringere N. 26
 Effuderant J. 44
 Effudisse C. 4
 Effugit O. 16
 Effuse O. 71
 Effusissimo N. 40
 Effusius N. 22
 Effusus C. 32
 Efficio Gr. 3
 Egelida O. 82
 Egens C. 38. Gr. 8. N. 6. 32
 Egerat C. 57
 Egere N. 23
 Egeret J. 52
 Egerit N. 25. O. 61
 Egerunt G. 13. J. 55
 Egestæ N. 48
 Egestate Vi. 7
 Egestatem Cl. 16
 Egestionem N. 38
 Egestionis Cl. 44
 Egimus O. 71
 Egisset C. 38
 Egit Cl. 18. 29. D. 6. J. 16. 26. 37.
 39. 41. N. 7. O. 12. 22. 27. 40.
 Rh. 6. Ti. 6. 11. Tib. 12. 15. 18.
 20. 26. 54. Ve. 1. 2. 4. Vi. 10. 15
 Egnatii O. 19
 Egredi O. 91. Tib. 50
 Egrediens Tib. 40. 72
 Egregia O. 29. Ti. 3. Tib. 2
 Egregiam C. 3. 35
 Egregie O. 3. Vi. 10
 Egregii G. 14
 Egregium Tib. 52
 Egresso O. 63. Tib. 21
 Egressu J. 59. Oth. 8
 Egressum C. 56. Cl. 13. Vi. 4
 Egressus C. 36. 58. O. 53. 91
 Ejecerit C. 34
 Ejecit C. 49. J. 80
 Ejectis O. 80
 Ejulatus N. 29
 Elaberetur O. 32
 Elabi Tib. 33
 Elanguisse G. 1
 Elapsum N. 24
 Elata J. 64
 Elati N. 23
 Elatis G. 18
 Elato C. 32
 Elatum N. 9
 Elatus J. 22. N. 37
 Electissimo Cl. 49
 Electissimorum C. 18
 Electo G. 14
 Electos O. 15
 Electra J. 84
 Electum O. 21. Oth. 8. Vi. 7
 Electus G. 7. Gr. 17
 Elegans O. 86
 Elegantem J. 55
 Elegantia O. 73
 Elegantior J. 55
 Eligi H.
 Elegit Cl. 6. 17. J. 22. N. 20. Ti. 7.
 Ve. 10
 Elementorum J. 56
 Elenchorum Gr. 8
 Elephantidis Tib. 43
 Elephantis J. 37. 39. 66
 Elephanto N. 2. 11. O. 53
 Elephantorum Cl. 11
 Elephantos G. 6
 Elevant C. 8
 Elevaret Tib. 52
 Eleusinia Cl. 25
 Eleusiniis N. 34
 Elicerent G. 19
 Elicientium C. 10
 Elidente Tib. 62
 Elideret N. 53
 Eligendi Ve. 6
 Eligendo O. 86
 Eligerent G. 16
 Eligeret Gr. 10. Vi. 11
 Elinguem Vi. 6
 Elisi C. 26. J. 39
 Elisis Tib. 39
 Elocuta D. 23
 Elogia G. 3
 Elogio C. 24. 27. H.
 Elogium Cl. 1
 Eloquendi O. 86
 Eloquentia J. 55
 Eloquentiæ C. 3. 53. Gr. 7. Rh. 5
 Eloquentiam Gr. 4. O. 84
 Eloquentissimus G. 3
 Eludendas J. 59
 Eludi O. 34
 Elusit Vi. 17

- Eluxit Tib. 57
 Emanaret N. 6
 Emanasse J. 45
 Emancipavit Oth. 4
 Emendare Gr. 24
 Emendarent D. 20
 Emendasset O. 34
 Emendate J. 56
 Emendatus Pe.
 Emendes H.
 Emendicabat O. 91
 Emendicatas J. 54
 Ementiendi C. 51
 Ementiendo J. 66
 Ementitus N. 22. 33
 Emere G. 16
 Emerent Rh. 1
 Emeritæ C. 44
 Emeritorum O. 24
 Emerserat Cl. 21
 Emicarent C. 46
 Emicuisset O. 94
 Eminenti C. 50
 Eminentiorem O. 79
 Emineret C. 15
 Emit Cl. 33. Vi. 6
 Emissa Cl. 32
 Emissam C. 60
 Emissariis D. 11. G. 15
 Emissarium Cl. 20. 32
 Emisso L.
 Emissuros Cl. 20
 Emissurus Cl. 21
 Emittendi Cl. 32
 Emittere J. 44
 Emitteretur N. 29
 Emitti C. 26
 Emolumenti O. 25
 Emolumento Gr. 9. J. 22
 Emtionem O. 98
 Emtioni O. 24
 Emtorem N. 4
 Emtores Rh. 1
 Emtoribus G. 15
 Emtos O. 64
 Emtum Gr. 3. J. 50
 Emtus Gr. 13
 Emungentem H.
 En Gr. 11. O. 40
 Enata O. 94
 Enatam D. 23. O. 92
 Enavigavit Tib. 11
 Enceladum O. 67
 Enecti N. 36
 Enectis J. 75
 Enectos C. 49
 Enecuit Gr. 3
 Eninvero N. 36. Tib. 12
 Enitens J. 26
 Enixa C. 8
 Enixæ N. 23
 Enixam C. 25. Tib. 4
 Enixe J. 71
 Enixissime J. 5
 Enixius G. 3. Tib. 50
 Enniam C. 12. 26
 Ennii Gr. 1. 2
 Ennio Gr. 1
 Ennium Gr. 1
 Ennius O. 7
 Enormi C. 50
 Enotuit Oth. 3
 Enumerans C. 36. J. 55
 Enumerantis O. 70
 Enumeratione Te. 2
 Enumerem C. 37. Cl. 29. O. 51
 Enuntiandam Tib. 71
 Epaphroditum D. 14
 Epheborum N. 12
 Ephebos O. 98
 Epicadi O. 19
 Epicadus Gr. 12. O. 19
 Epicuræ Gr. 8
 Epicurei Gr. 6
 Epidii Rh. 4
 Epidio Rh. 4
 Epidius J. 79. Rh. 4
 Epigramma O. 70
 Epigrammata J. 73
 Epigrammate Gr. 22. H.
 Epigrammatum O. 85
 Epinicia N. 43
 Epirota Gr. 16
 Epistola C. 8. 23. Cl. 24. 25. 35. Gr.
 4. 10. 14. H. J. 9. 56. N. 41. O. 4.
 67. 71. 86. Tib. 50
 Epistolæ Cl. 4. Gr. 16. H. J. 56. O.
 3. 70. Tib. 7. 67. Ve. 6
 Epistolam D. 13. O. 51. 69
 Epistolarum H. Oth. 10
 Epistolas D. 20. O. 50. Ti. 6
 Epistolis Cl. 3. 28. H. J. 26. 49. O. 7.
 45. 50. 76. Oth. 7. Tib. 21. 26. Ve.
 21
 Epotam Tib. 42
 Epulandi O. 35
 Epulando Tib. 42
 Epulanti Cl. 44
 Epulantium C. 32
 Epulas N. 27. 43. Oth. 10. Vi. 13. 15
 Epulata D. 9
 Epulatione C. 18
 Epulatus L. N. 20
 Epuli D. 13
 Epulis C. 27. 32. N. 22
 Epulo C. 17. 32. Vi. 10

- Epulum C. 17. D. 4. J. 26. 38. O. 98
 Eques Gr. 2. J. 39. N. 11. Pe. Tib.
 59. Vi. 2
 Equester Cl. 6. O. 40. 100
 Equestre D. 4. N. 12
 Equestrem C. 30. Cl. 24. O. 46
 Equestres Cl. 25. J. 33. Vi. 9
 Equestri C. 17. 49. 53. J. 1. N. 15.
 O. 2. 27. 63. Ti. 8
 Equestria C. 26. G. 15
 Equestribus Pl.
 Equestris C. 15. Cl. 13. D. 4. G. 10.
 14. N. 19. O. 100. Tib. 51. Vi. 12
 Equi C. 3. O. 38. Tib. 13
 Equidem Cl. 1. Gr. 7. O. 3
 Equile C. 15
 Equis C. 19. N. 25. 48. O. 94
 Equitandi J. 57
 Equitatu C. 45. 48
 Equite Cl. 24. D. 8. G. 12. Gr. 3.
 N. 41. O. 31. Oth. 1. Ti. 4. 6. Tib.
 42. Ve. 8. 9
 Equitem C. 15. 26. 27. Cl. 15. D. 8.
 O. 24. 27. Vi. 2. 14
 Equites C. 16. 26. 41. Cl. 21. 29. D.
 7. 14. G. 15. 19. J. 26. 68. N. 12.
 49
 Equiti C. 18. 55. D. 4. N. 5. 11. 12.
 35. 37. Pe. Te. 5. Tib. 35. 57
 Equitibus Cl. 25. J. 39. O. 40. 43
 Equitis Gr. 16. J. 48. N. 31. Oth. 1.
 Tib. 7. Ve. 3. 9
 Equitum C. 45. Cl. 16. 21. J. 9. 14.
 66. 82. O. 37. 38. 40. Tib. 3. 41
 Equo C. 16. 19. 55. Cl. 17. D. 2. 19.
 Gr. 9. J. 57. 61. N. 48. O. 10. 38.
 Ti. 4. Tib. 6
 Equorum C. 19. J. 81. N. 22. O. 83
 Equos G. 19. J. 39. 60
 Equum C. 51. N. 48
 Eradendos D. 23
 Erasit Cl. 16. D. 8
 Eratosthenes Gr. 10
 Erepisset Tib. 60
 Ereptam J. 79
 Erepto J. 60
 Erepturam G. 18
 Erga C. 26. 60. Gr. 15. J. 71. O. 47.
 Oth. 8. Pe. Rh. 6. Ti. 9. Vi. 3. 7
 Ergastula O. 32
 Ergastulis O. 32
 Ergastulorum Tib. 8
 Eripere J. 28
 Eriperet N. 49. O. 56
 Eripi Ti. 10
 Eripiat Tib. 67
 Eripuit G. 14. J. 71. O. 56. Tib. 23
 Erit J. 44. N. 39. Tib. 61
 Erogavit N. 30
 Errabundus J. 31
 Error O. 88
 Errore N. 26. O. 33. Tib. 62
 Errorem C. 30. J. 28. 85
 Erudiebat J. 26
 Eruditam Cl. 41
 Eruditione O. 89
 Eruditioni C. 53
 Eruditionis Gr. 6
 Erudito Gr. 4
 Eruditorum Tib. 70
 Eruerat G. 9
 Erui N. 31
 Eruit N. 5
 Erunt J. 31. Tib. 59
 Eruperat O. 14
 Eruperit C. 6.
 Erupit N. 27. Tib. 61
 Eruptione J. 64
 Erutum C. 59
 Erycinæ Cl. 25
 Es H. Tib. 59
 Esculis G. 3
 Esius C. 35
 Esquillas N. 31. Tib. 15
 Esquilliis H.
 Esquolino Cl. 25
 Essedario C. 35. Cl. 21
 Essedis C. 19
 Essedo C. 51. Cl. 33. O. 76
 Essedum C. 26. Cl. 16. G. 6. 18
 Ethologias Gr. 4
 Etiam D. 8. 15
 Etruria Pe.
 Etruriæ Oth. 1
 Etruriam J. 34
 Etrusca O. 97
 Evadere Cl. 18. Tib. 20
 Evaderent D. 19
 Evaserat J. 74. O. 13
 Evasisse N. 34
 Evasit J. 31. 64. N. 5. 48. Tib. 4. 39.
 61
 Evasurus Cl. 38
 Evectus O. 97
 Evenerint O. 94
 Eveniat Tib. 67
 Eveniret J. 86
 Evenisse J. 10. Vi. 1
 Evenisset J. 16
 Evenit C. 28. Cl. 7. D. 15. G. 6. 18.
 O. 6. 43. 78. Ti. 9. Tib. 14. 39. Ve.
 5. Vi. 9
 Eventu Cl. 16. O. 28. Ve. 4
 Eventum J. 20. N. 23
 Eventus O. 96. Ve. 7
 Eversa D. 15
 Evertendam J. 53
 Evidens N. 6. Vi. 7

- Evidentibus J. 81. N. 46
 Evidentissime Tib. 45
 Evidentissimis G. 1. J. 54. O. 97
 Evigilabat Cl. 33. Ve. 21
 Evigilandum O. 78
 Evigilavit G. 4
 Eviluit Cl. 15
 Evinci Tib. 37
 Evitandæ Te. 4
 Evitandas Tib. 35
 Eulogii Vi. 1
 Eunoën J. 52
 Euntem O. 100
 Eunti Cl. 24
 Euntibus Ve. 1
 Eunuchus Te. 2
 Evocarat O. 16. Tib. 62
 Evocare N. 34
 Evocarentur G. 14
 Evocasset Tib. 32
 Evocati C. 58. G. 10
 Evocato O. 56
 Evocatus Ve. 1
 Evocavit C. 25. N. 20. 34. 41
 Evolvere G. 21
 Evomuerit N. 2
 Evomuisse Cl. 44
 Euphorionem Tib. 70
 Euphratem C. 14
 Euipidis J. 30
 Euripo J. 39
 Eutacho C. 55
 Eutyclus O. 96
 Evulsa Ve. 5
 Exacerbati Tib. 75
 Exacerbatus Tib. 62. Vi. 14
 Exacta J. 69. O. 98. Ve. 23
 Exactæ Gr. 17
 Exactionum H.
 Exactionem Tib. 18
 Exacto C. 8
 Exactor Gr. 22. J. 65
 Exactos Tib. 1
 Exactum O. 27
 Exæstuarat Tib. 72
 Exæstuat O. 18
 Exagitabat O. 86
 Exagitari N. 34
 Examine Ve. 25
 Exanimasset O. 29
 Exanimati J. 39
 Exanimato N. 33
 Exanimatus Oth. 11
 Exanimis J. 82
 Exaratos N. 52
 Exaravit L. Oth. 10
 Exarmata D. 15
 Exarsisse Tib. 34
 Exarsit Tib. 74
 Exaruit G. 1
 Exauctorando Tib. 30
 Exauctoravit O. 24. Ve. 8. Vi. 10
 Exaudiretur C. 53
 Exaudita N. 46
 Excalceandos Vi. 2
 Excalceatos Ve. 8
 Excanduisset Cl. 40. Rh. 6
 Excanduit N. 40. Ve. 14
 Excarnificatus Vi. 17
 Excedere D. 15. N. 23
 Excederent Vi. 14
 Excederet Tib. 68. Ve. 2
 Excellentissimo N. 20
 Excellentissimum J. 37
 Excelsa J. 45
 Exceperit Ve. 4
 Excepero N. 34
 Except G. 18. J. 73. 78. O. 20. Vi. 7
 Excepta G. 20. O. 47. Tib. 21. 45. 48
 Exceptam J. 14. 55
 Exceptione J. 78
 Exceptis D. 18. J. 41. 75. N. 44. O.
 42
 Excepto Cl. 26. 27. 31. D. 8. 17. O.
 74. Ti. 10. Tib. 2
 Exceptos N. 52. Tib. 8
 Exceptum C. 35. G. 22. J. 80. Tib. 11
 Exceptus N. 22. O. 16. Oth. 6
 Excerptis O. 86
 Excerpta O. 89
 Excesserat Tib. 29
 Excesserit Cl. 29. Gr. 7
 Excessisse C. 22
 Excessissent Cl. 16
 Excessisset O. 77
 Excessit Cl. 45. J. 55. N. 6. O. 5. 77.
 Oth. 1. Ti. 11
 Excessu C. 1. N. 5
 Excessum C. 9. Tib. 22. 70. Ve. 3
 Excidendis D. 14
 Excidisse G. 18
 Excidissent Cl. 14
 Excidit Cl. 15. G. 3. Vi. 9
 Exciente Cl. 21
 Excipere Ti. 3
 Exciperet J. 28
 Excipiens O. 53
 Excipiente Tib. 62
 Excisæ C. 37
 Exciso Cl. 20
 Excitabatur C. 38. Cl. 8
 Excitare Rh. 6
 Excitaret Tib. 43
 Excitaretur Cl. 33. O. 16
 Excitari O. 14
 Excitasse N. 45
 Excitatus N. 47
 Excitaverunt Oth. 8

- Excitavit C. 46. Cl. 1. D. 5
 Excitus H.
 Exclamasse C. 58
 Exclamaverat C. 12
 Exclamaverit D. 15. Tib. 61
 Exclamavit C. 22. 30. Cl. 40. O. 97.
 Ve. 19
 Excludere N. 23
 Excluderetur J. 18
 Exclusisse Oth. 3
 Excluso O. 45
 Exclusus Cl. 10. Tib. 14
 Excæcatum N. 21
 Excogitare N. 29
 Excogitatissimas C. 22
 Excogitato O. 46
 Excogitatum C. 19. 32. D. 14
 Excogitaverat Tib. 62
 Excogitavit C. 19. Cl. 18. N. 16. O.
 37. Tib. 43
 Excoluit Juv. O. 29. 72
 Excreverant Ve. 10
 Excreverat G. 21
 Excruciata C. 16
 Excruciatum Cl. 44
 Excubabat N. 21. Oth. 6
 Excubanti N. 9. Oth. 4
 Excubaret Cl. 37
 Excubias Cl. 10. G. 10. O. 23. 30
 Excubitores N. 8
 Excubitori Cl. 42
 Excucurrisset G. 18
 Exculti J. 84
 Excultis O. 29
 Exculto Cl. 21
 Excultum N. 28
 Excusandi O. 35
 Excusans Cl. 16. Tib. 11
 Excusante Cl. 6
 Excusantes O. 69
 Excusanti C. 27. N. 33
 Excusantibus O. 35
 Excusare O. 15. Tib. 68
 Excusasset O. 27
 Excusata O. 101
 Excusationem Oth. 6
 Excusato N. 41
 Excusavit Cl. 12. 38
 Excussis Cl. 35
 Excusso J. 68
 Excussum G. 1
 Excusus D. 15. J. 37. N. 24
 Execrare N. 24
 Execratus C. 30
 Executor Ve. 14
 Exegerat Cl. 26. N. 49
 Exegisse J. 47
 Exegissem O. 71
 Exegisset J. 50
 Exegit C. 27. Cl. 12. N. 44. O. 37.
 45. 66. 98. Tib. 19
 Exemit Oth. 6
 Exempla O. 89. Tib. 2
 Exemplar O. 31. Tib. 43. Ve. 6. Vi.
 11
 Exemplaria Gr. 24. Tib. 61
 Exemplaribus D. 20. J. 55. Ve. 8
 Exempla C. 16. Cl. 11. O. 32. Rh. 1.
 Tib. 67. Vi. 10
 Exemplis Gr. 4
 Exemplo C. 25. Cl. 14. 23. D. 14. Gr.
 2. J. 30. N. 49. Oth. 10. Pe. Tib.
 10. 34. 76
 Exemplum C. 46. 55. Cl. 20. 26. J. 68.
 N. 15. O. 34. Tib. 21
 Exemtum Tib. 73. Ve. 5
 Exemtus Ve. 5
 Exequabatur J. 67
 Exequendis Cl. 10
 Exequi C. 12
 Exercenda J. 11
 Exercendas Tib. 58
 Exercendi D. 7
 Exercentes O. 98
 Exercentibus J. 26
 Exercentis Vi. 2
 Exerceret Gr. 23
 Exerceretur Rh. 2. Tib. 34
 Exerceri N. 20. Rh. 1
 Exercitam Tib. 6
 Exercitanda Gr. 17
 Exercitatione C. 5
 Exercitationes N. 10. O. 83. Tib. 13
 Exercitationibus Rh. 2
 Exercitationis D. 22
 Exercitibus Cl. 6. N. 2. J. 29. N. 43.
 O. 8. Tib. 32
 Exercitu J. 33. 34. O. 16. 19. 96. Tib.
 9. 20. Ve. 4. 6. Vi. 8
 Exercitui O. 10
 Exercitum G. 6. 10. J. 30. 35. 36. 56.
 58. N. 18. O. 94. Tib. 14. Ve. 6
 Exercitus C. 25. Cl. 29. G. 16. J. 24.
 28. 52. N. 37. 43. O. 11. 12. 19. 26.
 64. Oth. 10. Ti. 9. Tib. 25. 38. 53.
 Ve. 6. Vi. 7. 15
 Exercituum C. 22. 31. N. 43. 47. O.
 89
 Exercuerunt Rh. 1
 Exercuisse O. 4. 69. Tib. 11
 Exercuisset O. 16
 Exercuit C. 40. 54. D. 1. J. 43. N. 26.
 O. 27. 53. 84. Tib. 58. Ve. 1. 16
 Exhaust N. 38
 Exhausta J. 79
 Exhaustæ J. 42
 Exhaustos Ve. 9
 Exhaustum Cl. 44

- Exhaustus C. 38. D. 12. N. 32
 Exhibebat C. 22
 Exhibendæ N. 10
 Exhibere Vi. 14
 Exhiberet Vi. 17
 Exhibuit Cl. 21. J. 75. N. 12. O. 41.
 43. 89. Tib. 32. 48
 Exhilaratus O. 98
 Exhorrerunt Vi. 3
 Exhorruit O. 53
 Exhortando J. 33
 Exierat G. 20
 Exigant O. 49
 Exigebat Cl. 34
 Exigendæ J. 2
 Exigendas G. 15
 Exigendi Ve. 11
 Exigere O. 21
 Exigerentur O. 31
 Exigeret C. 43. O. 89
 Exigi G. 12. O. 94. 101
 Exigua C. 44. Gr. 24. Ve. 18
 Exiguæ N. 20
 Exiguitate Cl. 28
 Exiguos O. 79
 Exiit N. 53
 Exilem Ve. 5
 Exili Cl. 30
 Exilio C. 28. 59. D. 10. O. 51. Tib.
 35. 51
 Exilis G. 3
 Exilium D. 8. 9. Gr. 3. Tib. 59
 Exiluit N. 41. O. 94. 96
 Eximere Cl. 11
 Eximia J. 32
 Eximiæ Tib. 74
 Eximiam Tib. 3
 Eximias D. 4. O. 98
 Eximio O. 94
 Exin G. 6. O. 19. Ve. 4. Tib. 9
 Exirent C. 4
 Exisset Vi. 6
 Existente D. 12
 Existere D. 16
 Existeret O. 23
 Existimabant Rh. 2
 Existimabat J. 82. N. 40
 Existimabatur Cl. 32. D. 14. G. 15. J.
 50. Tib. 7
 Existimamus O. 58
 Existimans D. 7. J. 17. O. 25. 40. 43
 Existimant Pl. Te. 1. 2. Tib. 10. 67
 Existimare C. 60
 Existimaret Tib. 62
 Existimaretur Cl. 2. 40. N. 53. O. 70.
 Rh. 6
 Existimari O. 79
 Existimas Tib. 53
 Existimasse C. 19. J. 30
 Existimat J. 55. 56. Te. 4
 Existimatione O. 3. Tib. 58. Vi. 5
 Existimationem Cl. 7. J. 75
 Existimationis N. 12
 Existimatum O. 94
 Existimatur C. 1. G. 3. J. 33. O. 35.
 Te. 1
 Existimatus Vi. 3
 Existimaverunt Tib. 5
 Existimavit Cl. 40
 Existimem Tib. 21
 Existiment Gr. 4. O. 88
 Existimetur J. 76
 Existimo Cl. 1. Gr. 4. Tib. 21
 Exitiabilem O. 23
 Exitiabiles Cl. 25
 Exitiale C. 50
 Exitio C. 11. 49. J. 1
 Exitium D. 15. N. 36. O. 47. 94. Tib.
 53
 Exitu Cl. 43. G. 22. J. 34. N. 54.
 Oth. 10. Tib. 45
 Exitum Cl. 1. G. 18. N. 34. 39. 46.
 Ve. 12. O. 96. 99
 Exituro Vi. 7
 Exitus D. 11. 15. Vi. 9
 Exodio D. 10. Tib. 45
 Exolescentibus O. 7
 Exoleta Cl. 22
 Exoletus O. 86
 Exoletis C. 24. J. 49
 Exoleto J. 76
 Exoletorum Ti. 7. Tib. 43
 Exoletos G. 22
 Exoletum G. 4
 Exoleverunt Rh. 1
 Exonerandum Cl. 33
 Exoneraret Ve. 2
 Exoptatissimus C. 13
 Exorabilibus O. 27
 Exorabilis Tib. 13
 Exorandum Vi. 4
 Exorare N. 34. Tib. 11
 Exorari O. 65
 Exorata O. 63
 Exorato O. 56
 Exoratus C. 16. 22
 Exordio Tib. 42. Ve. 8
 Exordium Cl. 11
 Exoriens J. 87
 Exoriente N. 6
 Exornans J. 28
 Exornati N. 46
 Exornatum O. 18
 Exorsis G. 13
 Exorsus J. 32. N. 33. O. 85
 Exorta N. 6. O. 62. Tib. 6. 25
 Exorto Oth. 11
 Exortum O. 5. 94

- Exortus Cl. 41. 46
 Exosculabatur C. 7
 Exosculans N. 28. Vi. 7
 Exoscularetur C. 33
 Exosculati Oth. 12
 Exosculatus N. 13. 34
 Expavescebat O. 90. Tib. 69
 Expavit Cl. 36. N. 2. O. 55. 71
 Expectabat Oth. 5
 Expectare C. 50
 Expectatio J. 26. 66
 Expectatione J. 42
 Expectationem J. 30
 Expectato J. 18
 Expectaverunt Rh. 1
 Expediendas J. 4
 Expedire Gr. 11
 Expediret Cl. 25
 Expediretur Tib. 48
 Expedite O. 89
 Expeditione C. 10. D. 19. N. 44. O.
 29. Tib. 9. 37. Vi. 2
 Expeditionem C. 52. Cl. 17. D. 2. G.
 7. N. 19. 43. O. 8. Tib. 14
 Expeditiones D. 6
 Expeditionibus J. 58
 Expeditionis C. 43. G. 7
 Expeditionum Gr. 15
 Expeditissimus Ti. 5
 Expeditus J. 57
 Expellendum Tib. 2
 Expellens Ve. 14
 Expellere O. 10
 Expelleretur J. 38
 Expelli Oth. 7
 Expensum Gr. 14
 Expergefactæ C. 38
 Expergefactam O. 94
 Expergefactus C. 6. Cl. 8. Oth. 11
 Expergisceretur O. 78
 Experiebatur O. 81. Tib. 70
 Experiendos J. 60
 Experimenta Cl. 3. D. 9. L. N. 22
 Experimentis G. 12. N. 7. Vi. 7
 Experimentum C. 57
 Experiretur C. 41. O. 72
 Experiri Ve. 7
 Expers Cl. 13. 33. O. 8. 38
 Expertes D. 10
 Expertis Tib. 54
 Expertissimo Tib. 19
 Expertos J. 44
 Experturum D. 11
 Expertus J. 25. N. 33. O. 81. Oth. 8.
 Te. 4
 Expetendæ Gr. 14
 Expiandum G. 18
 Expiare N. 36
 Expilare N. 26
 Expilavit J. 54
 Expirantium Cl. 34
 Expiremus Tib. 21
 Explere J. 30. O. 75
 Expleri J. 26. Vi. 7
 Explevit Ve. 17
 Explicandis D. 12
 Explicare Rh. 1
 Explicarentur C. 57
 Explicari O. 94
 Explorandas Pl.
 Explorandum J. 24
 Explorasset J. 58. Tib. 18
 Explorata Oth. 11
 Explorato Cl. 35
 Exploratore Tib. 60. Vi. 16
 Exploratorias C. 45
 Exponere Cl. 25. J. 44. Rh. 1
 Exponerentur Cl. 25
 Exponeretur J. 10
 Exponi Cl. 27
 Exponent O. 94
 Exportatum D. 17
 Exposcente Cl. 10
 Exposcentium Vi. 10
 Exposcerent Cl. 6
 Exposceretur Tib. 47
 Expositi C. 5
 Exposito J. 49
 Expositum Gr. 2
 Expositus Gr. 7. 21. J. 4
 Expostulare Tib. 13
 Expostulatis D. 23
 Exposui O. 61
 Exposuit O. 85. Rh. 1
 Expressa G. 10. Tib. 19
 Expresserat Oth. 5
 Expressisse Ve. 4
 Expressit H.
 Expressum Te. 5
 Exprimendam O. 87
 Exprimente G. 10
 Exprimere O. 86
 Exprimeret Te. 5
 Exprimi O. 19
 Exprobrabit Tib. 67
 Exprobrandi O. 16
 Exprobrant O. 70
 Exprobrante Vi. 17
 Exprobrant Tib. 44
 Exprobrarent Tib. 59
 Exprobraret Tib. 24
 Exprobraretur N. 41
 Exprobrasset H.
 Exprobrat O. 2
 Exprobrata Tib. 45
 Exprobratione Cl. 15
 Exprobratos Tib. 51
 Exprobratum J. 50. Tib. 56. Ve. 14

- Exprobraverunt J. 45
 Exprobravit O. 42
 Expugnatione J. 2
 Expugnationem Cl. 21
 Expugnatum J. 1. Tib. 21
 Expugnatus Ve. 22
 Expulerant J. 11
 Expulisset O. 42
 Expulit Cl. 25. J. 20. N. 34. Tib. 2
 Expulso J. 4
 Expulsus C. 1
 Expungeret Cl. 15
 Exquirens C. 39. O. 99
 Exquirentem N. 34
 Exquireret O. 69
 Exquisita Tib. 62
 Exquisitissimæ Oth. 3
 Exquisitissimo C. 38
 Exquisiturum C. 33
 Exsecrationibus Cl. 12
 Exsectis N. 28
 Exsequar D. 1. O. 9
 Exsequenda Tib. 63
 Exsequeretur O. 10
 Exsequi D. 7. G. 3. Tib. 61
 Exsequiarum O. 100
 Exsequias Tib. 32
 Exsolverentur Tib. 35
 Exsolutus N. 49
 Exsplenduerunt Ti. 3
 Exsugerent O. 17
 Exsuperavit Vi. 13
 Extā G. 4. T. 77. O. 1. 96. Oth. 8
 Extābant Ti. 8
 Extābat O. 1. Tib. 75
 Extābuit G. 7
 Extant H. J. 56. Tib. 2. Ve. 4. 22
 Extantibus L. N. 49
 Extare Te. 10
 Extaret N. 24
 Extat C. 8. Cl. 42. N. 28. O. 85. Tib.
 28. Ve. 12. Vi. 1
 Extemporali O. 84
 Extendens C. 39
 Extenderet Ti. 7
 Extent Gr. 10. O. 3
 Exterarum J. 84
 Externa O. 20
 Externas Tib. 36
 Externorum C. 14. Tib. 16
 Exteros N. 36
 Exterreri J. 45
 Exterritum O. 94
 Exterritus Cl. 10. D. 16. G. 18
 Exterruiisset J. 10
 Extet Rh. 1
 Extinctis J. 31
 Extinctus Tib. 7
 Extingueretur Tib. 19
 Extispicio N. 56
 Extiterē C. 5
 Extiterint Gr. 18
 Extitisse N. 39. Rh. 4
 Extitit C. 23. G. 6. Gr. 1. L.
 Extorquere D. 17. O. 56
 Extores O. 12
 Extorta Tib. 37
 Extortis Vi. 7
 Extortum N. 46. Tib. 3. 51
 Extra C. 18. Cl. 6. 14. 23. D. 8. G. 7.
 J. 9. 20. O. 3. 43. 53. Tib. 23. 25.
 32. Ve. 8. 10
 Extractis Rh. 1
 Extractos J. 24. Tib. 37
 Extractum Cl. 10. Tib. 73
 Extractus G. 19. Vi. 17
 Extraherentur Rh. 1
 Extrahi J. 20
 Extraneo Cl. 9
 Extraneorum O. 64
 Extraneos Cl. 4
 Extraordinaria Oth. 1. Tib. 30
 Extraordinarii J. 11
 Extraordinarios Ve. 2
 Extraordinarium Cl. 21
 Extrarius Ve. 5
 Extraxit Tib. 2
 Extrema C. 54. J. 33. Juv. O. 87. Ve.
 4. 6
 Extremæ C. 35
 Extremam Gr. 11
 Extremis H. N. 6. O. 83
 Extremo D. 15. J. 45. 60. 75. Ve. 7.
 23
 Extremum J. 35. O. 19. L. Tib. 38
 Extrinsecus Ve. 12
 Extructa O. 72
 Extructis J. 10. Ti. 7
 Extructo J. 39. O. 12
 Extruendas J. 81
 Extruere J. 44
 Extudit Ve. 2
 Extulerunt O. 99
 Extulisset N. 31
 Extulit N. 19. 30. 33. Pc. Tib. 38*
 Ve. 8
 Exturbatus O. 6
 Exuberabat C. 40
 Exueret J. 60
 Exuit N. 32
 Exulceratam D. 16
 Exussit O. 32
 Exuti C. 39
 Exutum Gr. 11
 Exutus O. 13
 Exuviis N. 6. O. 94

F.

- Fabianis O. 40
 Fabio Cl. 2. Pe. Te. 4
 Fabricantibus Cl. 18
 Fabricata N. 32
 Fabricatis O. 16
 Fabricato J. 25. N. 12
 Fabricatum Cl. 16
 Fabricavit C. 37
 Fabrorum Cl. 34
 Fabula N. 6. 21. Te. 2
 Fabulabatur C. 22. D. 4
 Fabulæ N. 6. Te. 2
 Fabulam N. 46
 Fabulantes O. 74
 Fabularis Tib. 70
 Fabularum N. 25. Te. 4. 5
 Fabulas D. 15
 Fabulatoribus O. 78
 Fabulis O. 70. Rh. 1. Te. 5
 Fabulosam J. 81
 Facere C. 28. Cl. 3. 16. D. 14. J. 35.
 O. 10. 51. Tib. 48
 Facerent Cl. 1. D. 9. Gr. 2. J. 42. 81
 Faceret C. 39. 51. Cl. 40. D. 4. N. 39.
 O. 1. 78. Oth. 10. Tib. 22. 24
 Facetissima Ve. 22
 Facetissime J. 50
 Faciam O. 51
 Facias Vi. 2
 Faciat Cl. 4. Te. 1
 Facibus G. 3. J. 85
 Facie C. 25. N. 48. O. 83. 94. Oth. 1.
 Tib. 44. 68
 Faciebat Gr. 23. J. 65. O. 82
 Faciem C. 36. Cl. 8. 15. N. 48. Oth.
 12. Tib. 60. Vi. 17
 Facienda N. 23
 Faciendum Cl. 4. Rh. 1
 Facienti O. 54
 Facientibus N. 40
 Facies Cl. 34. N. 46. Vi. 17
 Faciet O. 26
 Facile C. 11. 25. Cl. 24. D. 11. Gr.
 14. J. 22. 56. 68. 70. L. N. 52. O.
 3. 21. 47. 57. 66. Oth. 2. Rh. 1. Ti.
 10. Tib. 11. Vi. 13
 Facilem O. 99
 Facili Gr. 7. Vi. 7
 Facilior Ve. 21
 Faciliorem G. 17
 Facilis O. 67. Rh. 5. Ti. 3. Tib. 13. 71
 Facilitate Cl. 29. Gr. 23. J. 72
 Facilius C. 8. 24. D. 4. 10. Gr. 11. J.
 29. 33. 42. N. 1. O. 25. 30. 40. 69.
 86. Rh. 1
 Facillime Cl. 15. O. 71
 Facillume Te. 1. 5
 Facinora C. 49
 Facinoris C. 12. N. 33. O. 32. Tib. 19
 Facinorum J. 42
 Facio J. 49
 Facit C. 8. Gr. 11. J. 30. Juv. Tib. 51
 Facta C. 16. 25. 29. 57. D. 15. G. 17.
 J. 68. 76. N. 32. 34. 53. O. 12.
 Oth. 9. Rh. 1. Tib. 4. 10. 52. Ve.
 19
 Facti Cl. 41. Pe. Tib. 4. Vi. 15
 Factio Tib. 3
 Factione J. 11
 Factionem Cl. 13
 Factiones D. 7. N. 16. 20. O. 32
 Factioni C. 55. Vi. 14
 Factionis J. 20. Vi. 7
 Factionum N. 5. 22. Tib. 37
 Factis L. Tib. 12. 46
 Factitarent N. 20
 Factitavit Tib. 59. Ve. 1
 Facto C. 45. D. 15. N. 34. O. 8. 44.
 Oth. 1. Ve. 6
 Factorum C. 32. Cl. 11. 43. Tib. 28
 Factum C. 6. 31. 39. Cl. 29. D. 12.
 16. G. 16. Gr. 22. J. 10. 20. 32.
 54. 78. 79. 80. N. 8. O. 16. 23. 27.
 94. 101. Oth. 12. Ti. 10. Tib. 11.
 22. 58. 65. Vi. 14. 18
 Facturos J. 30. N. 46
 Facturum N. 21
 Factus J. 60. 80. O. 58. Oth. 1. Tib.
 12
 Facultas J. 56. Ti. 8
 Facultate O. 15. 29. 57. 84. Oth. 10
 Facultatibus G. 3
 Facultatis G. 3
 Facundiæ C. 20
 Facundus C. 53
 Fallaciam C. 39. Rh. 1. Tib. 62
 Fallere G. 3. N. 16
 Falsa H. J. 33. N. 41
 Falsæ Ve. 6
 Falsario Cl. 15
 Falsarios N. 17
 Falsarium Ti. 3
 Falsarum O. 19
 Falsi Cl. 9
 Falsis G. 19
 Falso C. 56. Cl. 15. G. 12. N. 35. O.
 33. Ve. 15
 Falsum J. 81. Tib. 14
 Fama C. 19. 58. Cl. 44. D. 22. G. 12.
 Gr. 9. J. 2. 6. 33. 66. 79. N. 21. 28.
 O. 3. 21. Te. 2. Ti. 4. 7. Tib. 3.
 Ve. 8
 Famæ N. 55
 Famam C. 6. 60. Gr. 5. J. 49
 Fame G. 7. N. 36. 45. 48. Oth. 9.
 Tib. 54

- Famem C. 26. 31. J. 68. O. 16. Tib. 52
 Fames O. 70
 Familia C. 36. Gr. 4. J. 1. 6. 10. N. 1.
 44. O. 2. 4. Oth. 1
 Familiæ Cl. 39. G. 3. 4. N. 1. 32.
 Tib. 3. Ve. 1. Vi. 1. 10
 Familiam C. 55. Cl. 2. G. 3. J. 83
 Familiarem O. 53. 61
 Familiares C. 5. 38. J. 56. N. 20. Ti.
 2. Tib. 55. 61
 Familiari Gr. 23. J. 78. N. 10. Ti. 9.
 Tib. 13. 47
 Familiaribus Cl. 16. D. 11. N. 22. 27.
 O. 94. Tib. 62
 Familiaris Cl. 9. Gr. 2. 14. H. O. 101.
 Tib. 49. Vi. 4. 7
 Familiarissime Gr. 10. 16
 Familiarissimus Gr. 20. J. 81
 Familiaritates Tib. 51
 Familiariter O. 69. Te. 1. 2
 Familiarium N. 43. O. 85. Ti. 7
 Familiarum C. 35. Cl. 18
 Familias O. 42
 Famosa D. 8. J. 73. Tib. 28
 Famosæ Tib. 35
 Famosi Tib. 35
 Famosissima Vi. 13
 Famoso L.
 Famosorum C. 19
 Famosos O. 55
 Famosum Cl. 16
 Famosus Vi. 2
 Fana J. 54
 Fannii O. 19
 Fannium Tib. 8
 Fari O. 94
 Farina O. 4
 Farra Vi. 13
 Farris Gr. 11
 Fas Cl. 39. Tib. 2. 44. Ve. 9
 Fasces J. 20. 71
 Fasædia G. 21. J. 79
 Fasciam J. 79
 Fascias C. 17
 Fascibus Cl. 7. N. 43
 Fasciis D. 17
 Fascium Tib. 4
 Fastidio Gr. 4. N. 44. O. 86. Tib. 10
 Fastidit Tib. 59
 Fastidium Tib. 49
 Fastigio C. 37. Cl. 17. J. 76. N. 12
 Fastigium C. 22. J. 81. O. 91. 94
 Fastos Gr. 17. J. 40. O. 100. Tib. 5
 Fata D. 18
 Fatale N. 43
 Fatalibus J. 79. N. 40
 Fatendo N. 39
 Fatentem O. 27
 Faterentur N. 36
 Fateretur N. 35
 Fatetur Gr. 9
 Fati O. 94. Ve. 5
 Fatidica G. 9
 Fatidicorum O. 31
 Fatigatus O. 85. Ve. 12
 Fatis Cl. 43. Ve. 4
 Fato C. 6. O. 19. Ti. 9. Tib. 69
 Fauces C. 12. 23. N. 35. Vi. 2
 Faucibus J. 62. O. 84
 Faucium N. 41
 Faventes Tib. 29
 Faventi C. 30
 Faventibus G. 10
 Favilla Tib. 74
 Favillæ Pl.
 Favillam G. 18
 Favit C. 55
 Fauno Vi. 1
 Favonius O. 13
 Favor C. 14. Ve. 19
 Favorabile N. 57
 Favorabilis C. 4
 Favorabiliter N. 7
 Favore Cl. 21. G. 14. J. 11. Ti. 5.
 Ve. 6
 Favorem Tib. 57. Vi. 7. 15
 Favoris Cl. 12
 Fausta C. 13. O. 98
 Faustas Oth. 6
 Faustis Cl. 27. O. 57
 Fausto Cl. 27. Gr. 12. J. 27. 75
 Faustum O. 58
 Fautor C. 16. Gr. 3. O. 48. Ti. 8
 Fautores N. 35. 43
 Fautorum Juv.
 Febre Vi. 14
 Febrem Oth. 6
 Febrim Ti. 10
 Febris Tib. 73
 Februarias C. 58
 Fecerat Cl. 29. G. 12. Gr. 3. J. 30.
 83. Juv. Pe. Te. 5
 Feceris C. 55. H.
 Fecerit Te. 4. Ve. 14
 Feceritis O. 26
 Fecerunt O. 59
 Fecialium Cl. 25
 Fecisse Gr. 6. N. 23. 30. O. 64. Tib.
 21. Vi. 7
 Fecissent C. 40. Tib. 3. Ve. 6
 Fecisset O. 27. 45
 Fecit C. 13. 15. 18. 24. 25. 56. Cl. 21.
 23. 26. D. 4. 9. 23. Gr. 2. 5. 9. 10.
 21. J. 2. 6. 56. 69. 75. N. 9. 31.
 38. O. 17. 21. 28. 29. 38. 43. 56. 62.
 64. 65. 89. Te. 4. Ti. 8. Tib. 9. 22.
 35. 40. 47. 48. 59. 70. Ve. 9
 Fefellissent J. 43

- Fefellit N. 32. Ve. 25. Vi. 18
 Felicem Cl. 28. Tib. 59. 62
 Felicitas O. 94.
 Felicitate D. 6
 Felicitatem J. 35. N. 40. O. 58. Ve. 5
 Felicitatis Tib. 5. Ve. 5
 Feliciter Cl. 7. D. 13. Tib. 21
 Felix C. 15. J. 59. Tib. 21
 Femore J. 68. O. 80
 Femur Vi. 17
 Fenestella Te.
 Feraciorem O. 18
 Feræ N. 11. 29
 Feram O. 28
 Ferarum C. 27. N. 12. 31. O. 43. 72.
 Ti. 7
 Feras D. 19
 Fercula J. 37
 Ferculis C. 15. O. 74
 Ferculum J. 76
 Fere C. 8. 19. Cl. 2. 8. 16. 32. D.
 17. G. 6. 10. J. 25. 42. 81. 87.
 89. Juv. N. 21. 47. 52. O. 8. 41.
 45. 53. 76. 82. 85. 91. 99. Pe. Ti. 3.
 Tib. 7. 9. 13. 17. 68. 70. Ve. 14. 21
 Ferebant G. 22
 Ferebat J. 79. O. 56
 Ferebatur D. 9. 10. J. 59. N. 35. O.
 31. Oth. 2. Ti. 7. Vi. 5
 Ferenda O. 87
 Ferendæ N. 21
 Ferens C. 14. 19. D. 12. J. 28. L. Rh.
 6. Ti. 8. Tib. 4. Ve. 19
 Ferentem Ve. 4
 Ferenti J. 16. Ve. 3
 Ferentino Oth. 1
 Feri C. 30
 Feriæ J. 40
 Ferias Cl. 22
 Feriis C. 23
 Ferirent G. 20
 Feris C. 27. J. 24. 68. N. 43
 Feritatis C. 25
 Fero D. 18
 Ferocitatem Vi. 12
 Ferox N. 28. O. 65
 Ferre C. 47. G. 20. J. 52. N. 34. O.
 10. 43. Ve. 23
 Ferrea C. 32. Tib. 59
 Ferreis O. 7
 Ferrent C. 16. J. 26. O. 46. Tib. 50.
 Ve. 6
 Ferrentur J. 20
 Ferreos O. 100
 Ferret J. 45. O. 28. Tib. 47
 Ferretur O. 94
 Ferreum N. 2
 Ferri G. 7. O. 94
 Ferro C. 12. 60. Cl. 16. 21. Cl. 34. 36.
 O. 35. Tib. 45
 Ferrum C. 58. D. 14. 17. N. 12. Vi.
 15
 Fertur C. 36. D. 1. J. 13. 55. O. 33.
 Tib. 44
 Ferula Cl. 8. Gr. 9
 Ferulis C. 20
 Ferrum C. 11
 Ferunt C. 5. 20. Cl. 37. D. 23. Gr.
 23. J. 29. 45. 86. N. 7. O. 23.
 71. 94. Tib. 51. Ve. 5. Rh. 4
 Feruntur Gr. 1. 4. J. 55. 56
 Festinans Ti. 5
 Festinantem D. 16. Gr. 23
 Festinanter C. 43
 Festinantius O. 29
 Festinatæ O. 87
 Festinatas O. 69
 Festinatione J. 18
 Festinationem O. 25
 Festinato J. 16
 Festinavit C. 15
 Festis Cl. 14. J. 65. O. 71. Ve. 2
 Festivitate C. 7
 Festo Tib. 34
 Festos C. 6. Cl. 11. O. 75
 Fiat O. 25
 Fibra O. 95
 Fibula Tib. 6
 Ficedulæ Tib. 42
 Ficos O. 76
 Fictas Rh. 1
 Fictilem Cl. 32
 Fictili G. 18
 Fide C. 16. Cl. 15. G. 9. J. 4. 74. O.
 21. Rh. 1. Ve. 4
 Fidei Cl. 23. O. 42
 Fidelissimam G. 12
 Fidem C. 8. Cl. 10. 29. J. 33. 57. N.
 1. 7. Oth. 8. 10. Rh. 1. Ti. 9. Tib.
 49. 59. 75
 Fidenas C. 31. Tib. 40
 Fidentem O. 65
 Fidenter N. 3
 Fides Cl. 37. J. 71. N. 49. Ve. 7
 Fidicularum Tib. 62
 Fidiculis C. 33
 Fidissimis N. 47
 Fidius Tib. 21
 Fiducia Cl. 10. 25. G. 19. J. 24. N.
 40. O. 16. 42. 94. Ve. 8. 13
 Fiduciam D. 7. N. 31. O. 94
 Fierent C. 41. G. 14. N. 17. O. 29
 Fieret C. 9. 48. 59. D. 14. 15. J. 23.
 29. 41. N. 49. O. 27. 65. 75. Rh. 2.
 Tib. 14. 21. 31. 33. 57
 Fieri Cl. 15. 34. D. 13. H. J. 19. 20.
 26. N. 49. O. 38. Oth. 11. Te. 1
 Figentem D. 19

- Figuram Rh. 6
 Figurarum Tib. 43
 Figuras D. 10. Gr. 10. Rh. 1. Ve. 13
 Figurata Juv.
 Filia C. 23. 26. 42. Gr. 19. O. 65. 73.
 99. Ti. 4. Vi. 2
 Filiæ Cl. 12. 24. 26. 29. D. 17. J. 26.
 49. O. 95. Ti. 5. Tib. 11
 Filiam C. 7. 12. Cl. 26. 27. 29. 39.
 D. 22. Gr. 16. J. 1. 6. 21. 26. 27.
 50. N. 35. O. 19. 62. 63. 64. 65.
 71. 101. Oth. 1. Tib. 7. Vi. 6
 Filiarum C. 25
 Filias C. 8. O. 31. 46. 65
 Filii C. 38. Cl. 21. J. 83. O. 67. Tib.
 3. 7. 13. 61. 62. 70. Ve. 25
 Filiis Cl. 1. G. 5. Gr. 15. O. 24. 25.
 Tib. 54
 Filio C. 44. Cl. 3. 7. 24. 39. D. 8. J.
 50. 71. 76. N. 5. O. 63. 64. Tib. 7.
 15. 23. 25. 39. Oth. 1. Ve. 4. 23.
 Vi. 14. 18
 Filiola Tib. 53
 Filiorum C. 27. O. 89. Tib. 52. Ve. 11
 Filios Cl. 24. D. 15. G. 6. N. 15. O.
 26. 46. 56. Oth. 1. Tib. 23. Vi. 2.
 14
 Filium C. 2. 26. Cl. 15. D. 3. 10. G. 17.
 Gr. 9. 18. 23. J. 35. 52. N. 3. 35.
 O. 9. 13. 94. 101. Tib. 3. 4. 15. Vi. 7
 Filius C. 1. 8. 22. Juv. N. 2. O. 13.
 Tib. 6. 50. Ve. 1. 5. Vi. 2. 3
 Fimbriato J. 45
 Fine Ti. 10
 Finem C. 39. Cl. 46. O. 58. 66. Vi.
 12
 Fingendi N. 53
 Fingere Cl. 38
 Fingerentur Tib. 59
 Finibus J. 25
 Finit O. 101
 Finis J. 31. 87
 Finisset O. 65
 Finitima O. 49
 Finitimo O. 1
 Finitus Pe.
 Finium Oth. 4
 Finxit O. 4
 Fio Ve. 23
 Firmare G. 19. Rh. 1
 Firmavit Ve. 1
 Firme C. 26
 Firmi Cl. 30
 Firmior Ve. 5
 Firmiora C. 5
 Firmiore C. 25
 Firmiores Tib. 44
 Firmis Tib. 68. Ve. 20
 Firmitare Ve. 7
 Firmiter Vi. 14
 Firmus O. 8. Tib. 28
 Fiscales D. 9
 Fisci Cl. 28. Ve. 16. 23
 Fiscis Cl. 18. O. 101
 Fisco N. 44. O. 40. Ve. 18
 Fiscum N. 32
 Fiscus D. 12
 Fissis J. 61
 Fistulatis N. 31
 Fit Vi. 17
 Fiunt Rh. 1
 Fixit Cl. 17
 Flacci H. Pe.
 Flacco Gr. 18. Tib. 42. Vi. 3
 Flaccus Gr. 17. H. O. 86. Pe.
 Flagellabat C. 55
 Flagellasset Cl. 38
 Flagellavit C. 26
 Flagellis C. 33. O. 45. Ti. 8
 Flagellum O. 94
 Flagitabant Tib. 25
 Flagitante C. 41. J. 80. O. 16. Tib.
 28. 48
 Flagitantes G. 12. J. 70. N. 44. Oth. 8
 Flagitanti Cl. 5. O. 42
 Flagitantibus N. 21. Vi. 4
 Flagitassent Vi. 14
 Flagitavit Cl. 15
 Flagitia Cl. 26
 Flagitiis N. 36
 Flagitium Tib. 44
 Flagrabat Gr. 23
 Flagrante Pl. Vi. 8
 Flagrantissimo C. 26
 Flagrantissimum Cl. 36
 Flagrasse J. 52
 Flagravit N. 22. O. 27. Tib. 44
 Flagris Oth. 2
 Flagro Cl. 8
 Flamen J. 1
 Flaminem J. 76
 Flamines Tib. 26
 Flaminia O. 30
 Flaminiam O. 100
 Flaminium O. 31
 Flamma Tib. 6
 Flammæ J. 84. N. 38. O. 94
 Flammam O. 82
 Flatum Cl. 32
 Flavia Ve. 1
 Flaviæ D. 1. 5. 15. 17
 Flavianium D. 4
 Flaviam Ve. 3
 Flavianos Vi. 15
 Flavii Ve. 12
 Flavio Ve. 3
 Flaviorum Ve. 5
 Flavium D. 15

- Flavius Ve. 1
 Flavo Cl. 41
 Flaurum Ve. 22
 Flavus J. 79
 Flecteret Tib. 20
 Flens J. 33. N. 49
 Flere J. 81
 Fletu Oth. 12
 Fleturum N. 43
 Fleverat Ti. 10
 Flexisset N. 47
 Flexit C. 9
 Flexuris N. 38
 Floralium G. 6
 Florem J. 49. Te. 1
 Flores N. 31
 Floribus N. 57. O. 18. 31
 Floruerunt O. 66
 Floruit N. 6. Rh. 1. Tib. 3
 Florum Ve. 22
 Fluctibus J. 58
 Fluctuantes Cl. 10
 Fluctuemus Cl. 4
 Fluebant C. 1
 Fluentes N. 31
 Flumen C. 43. Cl. 9. J. 31. 32. O. 67
 Flumina J. 57. Vi. 10
 Flumine C. 20. J. 81
 Fluminibus J. 25
 Fluminis Rh. 4
 Fluvium O. 21
 Fluxioris Tib. 52
 Focillatam O. 17
 Foco O. 1. Vi. 13
 Fœda Cl. 21
 Fœderata C. 3
 Fœderatas O. 47
 Fœderatis J. 24
 Fœdere Ve. 8
 Fœdissimo O. 13
 Fœdum Cl. 36
 Fœmina Oth. 1. Tib. 44. Vi. 3
 Fœminæ Cl. 35. D. 8. J. 22. N. 21.
 Tib. 61
 Fœminam Cl. 15. O. 69. Tib. 49
 Fœminarum D. 4. N. 29. Tib. 2. 45
 Fœminas Cl. 15. 33. J. 50. O. 21
 Fœminini C. 7
 Fœminibus Ti. 4
 Fœminis C. 17. Cl. 19. D. 8. O. 25.
 Ve. 19
 Fœneratorem N. 30
 Fœneratores Tib. 48
 Fœneratoribus Ve. 11
 Fœneratorum Vi. 14
 Fœnore O. 39. 41
 Fœnus Ve. 1
 Fœtido N. 51
 Fœtoribus O. 86
 Folliculum O. 83
 Fomenta O. 81
 Fonteio C. 8. G. 11
 Fontem Tib. 14. Rh. 4
 Fontes Cl. 20
 Fora C. 41
 Foramen Gr. 2
 Foramina N. 17
 Foraminibus N. 12
 Fore C. 49. 51. Cl. 38. D. 16. Gr. 23.
 J. 22. 30. 81. 86. N. 40. Tib. 57.
 Ve. 5. Vi. 15
 Forensia C. 17
 Forent Oth. 10. Tib. 31
 Fores C. 6. G. 4. J. 81. O. 6. 94
 Foret C. 16. N. 26. Oth. 6. Tib. 2.
 65. Vi. 11
 Fori G. 23. Gr. 17. O. 29. 31
 Foribus Cl. 10. N. 46. 47. O. 23
 Foris C. 3. Cl. 22. Gr. 1. J. 9. N.
 36. O. 99
 Forma D. 10. J. 32. 52. N. 1. O. 79.
 Ti. 3. Tib. 30
 Formabat D. 20. O. 89
 Formæ C. 3. Cl. 30. D. 10. Pe.
 Formalem D. 13
 Formam C. 1. 3. 19. 22. G. 20. J. 25.
 31. 44. 56. N. 16. 18. O. 18. 80.
 Rh. 6. Te. 1. Tib. 37. Ve. 8
 Formata Cl. 37
 Formatam C. 56. N. 51
 Formatus N. 47
 Formianos Vi. 7
 Formicarum N. 46
 Formicis Tib. 72
 Formidine D. 14
 Formidinem C. 50. N. 49
 Formidolosa N. 6
 Formidolosissima O. 91
 Formoso Rh. 1
 Formosus D. 20
 Formula Cl. 14
 Formulam O. 49. 88. Tib. 18. Vi. 7
 Fomicem J. 49
 Foro Cl. 25. 33. D. 8. J. 10. 20. 39.
 85. Juv. N. 5. O. 40. 43. Oth. 5.
 6. Rh. 6. Ti. 4. 8. Tib. 7. 37
 Fortasse J. 56
 Forte C. 22. 57. Cl. 10. 34. D. 15.
 G. 6. Gr. 11. 14. N. 34. 45. O. 1.
 6. 10. 92. 94. 98. Rh. 1. 6. Tib. 11.
 13. 31. 75
 Forti D. 18
 Fortis Tib. 1
 Fortissime Tib.
 Fortissimos J. 67
 Fortissimum Oth. 12
 Fortitudine J. 68. O. 3
 Fortitudinem C. 3

- Fortuita N. 23. 39. Ti. 8
 Fortuitæ Tib. 73
 Fortuito N. 34. Ve. 6
 Fortuitu Tib. 39
 Fortuna D. 15. J. 36. 65. O. 2. 61. 65.
 66. Rh. 1. Tib. 23
 Fortunæ G. 18. N. 12. 23. 40. Ti. 1.
 Tib. 19
 Fortunam G. 4. 18. Tib. 57
 Forulis O. 31
 Forum C. 15. 22. 44. Cl. 7. 10. D. 5.
 G. 19. J. 10. 26. 84. N. 7. 17. 25.
 37. O. 26. 29. 56. 71. 72. Tib. 2.
 15. Vi. 17
 Fossa N. 16
 Fossam N. 31
 Fossas Cl. 1. O. 18
 Fossuris C. 37
 Fovebat Vi. 2
 Fovere Ti. 7
 Fovisset G. 20
 Fovit O. 17. 89. Tib. 14. Ve. 18
 Fractis Vi. 9
 Fracto N. 42
 Fractus O. 65
 Fragminibus Cl. 18. N. 26
 Fragrantem Ve. 8
 Frangerentur J. 68
 Frater Cl. 4. O. 68. 71. Pe.
 Fraternæ O. 14
 Fratres Cl. 2. D. 2. 8. J. 14. Tib. 15.
 50. Ve. 2. Vi. 13. 15
 Fratrem C. 15. 23. 29. Cl. 4. N. 7.
 O. 3. 9. Oth. 10. Ti. 9. Tib. 4. 7.
 44. Ve. 1. 23. Vi. 15
 Fratres C. 22
 Fratris Cl. 7. D. 2. 13. J. 5. 29. 35. Ve.
 4. 23. Vi. 2. 5
 Fratribus Gr. 10. J. 10
 Fratris C. 12. 15. Cl. 7. 11. 26. D. 2.
 12. 22. Oth. 10. Ti. 10. Tib. 15. 20.
 Ve. 2
 Fratrum C. 10. 12. 15. 30. Cl. 9
 Fraudari G. 16
 Fraudatam G. 18
 Fraudatum C. 48
 Fraudaverit N. 5
 Fraudavit Tib. 50
 Fraude C. 2. 24. Cl. 14. 27. Gr. 3. O.
 10. 33. Oth. 1. 9. Tib. 25. 35. 54.
 62
 Fraudem D. 2. G. 10. Tib. 3
 Fraudis O. 54
 Fraudibus Tib. 55
 Fraudis C. 39. J. 20. Vi. 14
 Fraus O. 67
 Fregisse Tib. 44
 Fregisset Gr. 2
 Fremebat G. 16
 Fremens Tib. 73
 Fremente Cl. 9
 Frementes Cl. 10
 Fremitu C. 26
 Frequens O. 58
 Frequentabatur Tib. 12
 Frequentare O. 31. 53
 Frequentaret O. 91
 Frequentaretur O. 94
 Frequentari O. 98
 Frequentarunt J. 84
 Frequentasse Gr. 7
 Frequentavit O. 46. 72. Tib. 32. Ve. 2
 Frequente C. 44. N. 20
 Frequentem O. 35
 Frequenter Cl. 1. 12. 21. D. 21. O. 38.
 41. Tib. 50. Ve. 12
 Frequentes G. 4. 19. J. 15. 81. Vi. 15
 Frequenti C. 15. Cl. 41. Gr. 9. J. 22.
 31. O. 44. Tib. 61
 Frequentia Gr. 2. J. 42. Juv. N. 37.
 46. O. 97. Vi. 11
 Frequentibus N. 41. Tib. 11
 Frequentiores Tib. 37
 Frequentissime O. 43
 Frequentissimo D. 12
 Frequentius O. 40. 74. 87
 Freto Tib. 2. Vi. 13
 Frigida O. 77
 Frigidæ Ve. 24. Vi. 14
 Frigidam Cl. 40
 Frigidis C. 37. Cl. 21. O. 81
 Frigidum C. 26
 Frigidus Tib. 74
 Frigora O. 81
 Frigore O. 80
 Frivoli C. 39
 Frivolo N. 41
 Frivolus Cl. 15
 Frondem O. 94
 Frondis Tib. 69
 Fronte C. 50. Cl. 4. D. 16
 Frontis N. 24
 Fruaris G. 20
 Fructui Gr. 24
 Fructum C. 4. 16. N. 30. O. 28
 Frugi C. 37. Cl. 17. Pe.
 Frugiferam G. 4
 Frui. Gr. 14. O. 98. Tib. 50
 Frumentariæ J. 34. N. 11
 Frumentatione G. 20
 Frumentationes O. 42
 Frumentationum O. 40
 Frumenti D. 7. J. 38. O. 37
 Frumento J. 68
 Frumentum J. 26. 41. N. 10. O. 41. 70
 Frusta N. 49
 Frustra G. 3. J. 20. 34. 58. N. 4. 6
 35. Oth. 3. 9

- Frustrari O. 75
 Frustum O. 77
 Frutice Ve. 5
 Fruticeta N. 48
 Fucini Cl. 20. 32
 Fucinum Cl. 20. 21. J. 44
 Fucosas Te. 1
 Fudit J. 35. 60
 Fuerant Cl. 21
 Fufio Pe.
 Fuga L. O. 13. 17
 Fugæ C. 51. J. 60. N. 47. Tib. 6
 Fugam C. 51. O. 12. 16. Ti. 9
 Fugatæ O. 16
 Fugatis Ve. 5
 Fugato O. 11. 47
 Fugaverunt Ve. 4
 Fugeret Vi. 16
 Fugiens N. 31
 Fugientem J. 35
 Fugientibus J. 62
 Fugisse O. 10
 Fugisset Oth. 10
 Fugit O. 70
 Fugitivos O. 3. 7
 Fulcra Cl. 32
 Fulgentem Cl. 22
 Fulgore C. 35
 Fulgorem O. 79
 Fulgur G. 4. O. 29
 Fulgura C. 51. D. 15. O. 90
 Fulgure D. 16. N. 48
 Fulguris O. 90
 Fulmen G. 8
 Fulmine O. 29. 94. 95. Tib. 69
 Fulminis O. 97
 Fulsit J. 88
 Fulvia O. 17. 62. Pe.
 Fulviæ O. 62
 Fulviam Rh. 5
 Fulvio Te. 5
 Fumantia Vi. 13
 Fumo C. 51
 Funali Tib. 6
 Funambulos G. 6
 Functi Cl. 24. J. 84. N. 1. O. 2. 36
 Functos C. 26. Cl. 29
 Functum C. 6. 23. Cl. 38. O. 10
 Functus G. 3. Gr. 9. J. 23. O. 4.
 Tib. 4. Pl.
 Fundamenta C. 22. O. 28
 Fundamentis J. 46
 Fundana Tib. 5
 Fundanam Vi. 6
 Fundano C. 23
 Fundaret Cl. 20
 Fundebat C. 42
 Fundis G. 8. Tib. 5
 Funditus Ve. 9
 Fundos G. 4
 Funeratam Tib. 51
 Funerato C. 15
 Funeratus Cl. 45. N. 50. Oth. 11
 Funeravit D. 17
 Funere D. 15. J. 84. 85. 87. N. 9. 23.
 30. 33. O. 100. 101. Tib. 57. 75.
 Ve. 19
 Funeris Tib. 51
 Funerum N. 39
 Funestas C. 23
 Fungentur Cl. 25. 35. D. 4. O. 35.
 45
 Fungetur Gr. 7. Rh. 6. Ve. 24
 Fungis D. 14
 Funibus N. 30
 Funus C. 13. J. 84. O. 100. Tib. 37.
 Ve. 19
 Furari N. 16
 Furatus J. 54
 Furcæ N. 49
 Furem Gr. 15
 Furere Tib. 61
 Furiarum N. 34
 Furio Gr. 4
 Furium Te.
 Furius Cl. 13. J. 39. Te. 1. 5
 Furnariam Vi. 2
 Furnillam Ti. 4
 Furorem C. 9. 50. N. 31
 Furtim N. 23
 Fusa J. 25
 Fusas Ve. 7
 Fuscæ N. 20
 Fuscina C. 30
 Fuscinam C. 52
 Fusco D. 6. Te. 5
 Fuis O. 3. 17. 73
 Fustibus C. 26. Ti. 8
 Futura J. 77. 81. N. 56. O. 94. 96.
 Tib. 59
 Futuræ C. 57. N. 6
 Futuram G. 4. Gr. 22. O. 96
 Futuri Ve. 5
 Futuris J. 19
 Futurorum Tib. 14. 67
 Futuros J. 75
 Futurum G. 1. Gr. 22. J. 1. O. 97.
 Tib. 67. Ve. 5. 14
 Futurus Cl. 15. D. 1
 G.
 Gabinii J. 50
 Gabinio Cl. 24
 Gadareus Tib. 57

- Gades J. 7
 Gætulici Cl. 9
 Gætulico G. 6
 Gætulicum C. 8
 Gætulicus C. 8. G. 6
 Gætulis Te. 1
 Galba G. 2. 3. 4. 6. 20. Oth. 5. 10. Ti.
 5. Ve. 5. 16. Vi. 7. 8
 Galbæ G. 3. 20. N. 40. 48. 49. Oth. 4.
 7. Vi. 9
 Galbam G. 3. 4. 5. N. 42. 47. Oth. 6.
 12. Ve. 5. 6
 Galbano G. 3
 Galbeo G. 3
 Galea C. 25
 Galeas C. 46
 Galeriam Vi. 6
 Galericulo Oth. 12
 Galero N. 26
 Galle Gr. 11
 Galli Cl. 41. G. 3. Gr. 16. J. 80
 Gallia C. 20. 39. G. 3. Gr. 3. 7. 11. J.
 25. 29. 51. 54. 56. Tib. 3. Vi. 10
 Galliam C. 8. D. 2. G. 5. J. 22. 25.
 30. O. 21. Tib. 4. 9
 Galliarum C. 47. G. 12. J. 24. 28. N.
 40. O. 79. Tib. 49
 Gallias G. 9. J. 22. 49. N. 43. Tib. 41
 Gallica Cl. 24
 Gallicani Vi. 18
 Gallicanorum N. 43
 Gallici J. 37. 56
 Gallicis J. 69. N. 2. 38
 Gallico J. 24. 49. 58
 Gallicum J. 37. 51
 Gallinacei Vi. 18
 Gallinaceus Vi. 9
 Gallinæ Tib. 14
 Gallinam G. 1
 Gallinarum G. 1
 Gallinas G. 1
 Gallio Tib. 6
 Gallis C. 29. N. 40
 Gallium O. 27
 Gallius Tib. 6
 Gallo Gr. 16. H. O. 40. 66. 68. Pe.
 Te. 4. Tib. 42
 Gallogræciam C. 29
 Gallorum J. 76
 Gallos Cl. 25. G. 16. J. 80
 Gallum Gr. 16. N. 41. O. 53. 66
 Gallus Cl. 13. Gr. 22. Rh. 2
 Gamalam Ti. 4
 Ganeæ N. 27
 Ganeas C. 11. Tib. 34
 Garrulitate O. 83
 Gaudebat O. 79
 Gaudentis N. 40
 Gaudio J. 22. N. 34. 41. O. 66. Ti. 5
 Gaudium N. 57. Tib. 14
 Gaza G. 18. O. 41. Tib. 49
 Gazæ N. 31
 Gebenna J. 25
 Gelidæ Oth. 11
 Gelidos Cl. 20
 Geloriana C. 18
 Gemens J. 50
 Gementibus J. 22
 Geminari D. 7
 Geminum N. 13
 Geminus J. 9
 Gemitu J. 82
 Gemitum Oth. 11
 Gemitus Oth. 7
 Gemmæ G. 10. N. 11. 46
 Gemmas J. 47. O. 30
 Gemmatas C. 52
 Gemmatis C. 37
 Gemmis C. 55. G. 18. N. 31
 Gemonias Tib. 53. 75. Vi. 17
 Genam Cl. 15
 Gener Gr. 2
 Genera C. 37. Gr. 4. J. 41. N. 11.
 20. Oth. 7. Tib. 61. 62
 Generante N. 52
 Generare Cl. 23
 Generatim C. 22
 Genere C. 3. 15. 38. 40. 45. Cl. 21. 26.
 44. 46. D. 10. 17. G. 14. Gr. 17.
 18. J. 6. 27. 35. 59. 68. N. 28. 33.
 O. 24. 40. 46. 47. 57. 86. 98. Oth. 1.
 4. Rh. 6. Ti. 8. Tib. 9. Ve. 1. 2. 6.
 Vi. 10. 14
 Generi G. 9. Tib. 35
 Generibus Tib. 19
 Generis C. 18. 22. 42. 43. Cl. 16. 24.
 27. D. 19. G. 3. J. 39. 72. 81. N.
 11. 20. 31. 37. 41. O. 4. 5. 26. 31.
 83. 85. Ti. 1. 4. 9. Tib. 70. Ve. 4.
 12. Vi. 2
 Genero J. 22. O. 42. 63
 Generosam J. 56
 Generosissimam Tib. 49
 Generum C. 54. D. 12. Oth. 8
 Genesin D. 10. Ve. 14
 Genio O. 60
 Genita N. 5. O. 4
 Genitam Tib. 7
 Geniti Cl. 12
 Genitis O. 17
 Genitivis O. 80
 Genitivo O. 87
 Genito Ve. 3
 Genitricis J. 61. 78. 84
 Genitum C. 8. Tib. 5. Ve. 5
 Genitura C. 57. N. 6. Ti. 9. Ve. 25
 Genituram O. 94. Vi. 3
 Genitus O. 94. 100
 Genium C. 27
 Gens D. 9. O. 1. Tib. 1. Ve. 1

- Gente Cl. 24. N. 1. O. 19
 Gentem O. 1. 40
 Gentes O. 2. 21. Ve. 4
 Genti D. 12
 Gentibus J. 24
 Gentile N. 41. Tib. 68
 Gentili N. 37. Vi. 1
 Gentilibus Tib. 1
 Gentilicia Cl. 25
 Gentiliciis J. 1
 Gentis Cl. 25. D. 1. 5. 15. 17. J. 6.
 N. 3. Tib. 1. 2. 36
 Gentium J. 84. N. 46. O. 44
 Genu O. 20. 52. Ve. 4
 Genua Cl. 10. J. 20. N. 13. Tib. 20.
 24. 27
 Genuerit Vi. 2
 Genus C. 11. 13. 19. 41. 53. Cl. 25.
 34. D. 4. 14. 22. G. 6. Gr. 4. 21.
 J. 6. 26. 87. Juv. N. 16. 29. 35. 49.
 O. 21. 39. 45. 75. 86. 94. Rh. 1. Ti.
 7. Tib. 3. 11. 44. 49. 58. 61. 69. 70.
 Ve. 17
 Gere Tib. 21
 Gerebant J. 84
 Gerebat Ve. 6
 Gerere Cl. 4. Tib. 21
 Gereretur O. 49
 Gergoviam J. 25
 Geritur Gr. 14
 Germani C. 58. Tib. 17
 Germania C. 4. G. 8. 11. J. 58. O. 23.
 Ti. 4. Tib. 7. 17. 18. 20. 25
 Germaniæ D. 6. G. 16. Tib. 16
 Germaniam C. 1. 19. Cl. 9. Ve. 4.
 Vi. 7
 Germanica Cl. 24. Ve. 2
 Germanicæ C. 43
 Germanicas Ve. 6
 Germanici C. 13. Cl. 7. 29. D. 13. O.
 34. Tib. 52. 55. 61
 Germaniciani Oth. 8. Tib. 25
 Germanicis Vi. 9
 Germanico C. 3. 8. N. 4. O. 64. Tib.
 9. 52. 76
 Germanicorum G. 20
 Germanicum C. 2. 8. 15. 47. 48. Cl. 1.
 27. D. 13. Tib. 9. 15. 25. 52
 Germanicus C. 1. 6. Tib. 25. Vi. 14
 Germanis C. 55. Tib. 41
 Germanorum Cl. 1. 25. G. 12. J. 25.
 N. 34. O. 49
 Germanos C. 45. J. 25. O. 21
 Germanum Tib. 37
 Gerulorum C. 40
 Geryonis Tib. 14
 Gesoriacum Cl. 17
 Gesserant J. 19
 Gesserat O. 7
 Gesseris Tib. 21
 Gessisse D. 1. N. 2
 Gessisset J. 30. Vi. 10
 Gessit C. 1. 17. Cl. 7. 14. 16. D. 2.
 13. G. 6. 14. J. 25. 34. 35. 76.
 N. 14. O. 9. 20. 26. 71. Tib. 9. 16.
 26. Ve. 4. Vi. 2
 Gesta J. 56. Pl. Tib. 19
 Gestæ Cl. 37
 Gestandæ J. 45
 Gestandum G. 8
 Gestans Cl. 27. D. 4
 Gestantes J. 84
 Gestanti D. 11
 Gestantibus J. 39
 Gestaret O. 94
 Gestarum O. 101
 Gestas G. 8
 Gestatione Cl. 33
 Gestationi Ve. 21
 Gestatoria N. 26. Vi. 16
 Gestavit C. 52. Ti. 5. Tib. 69. Vi. 2
 Gesticulandi D. 8
 Gesticulatus N. 42
 Gestientes C. 6
 Gestis Tib. 32
 Gestu J. 55. 82. N. 39. O. 7. Ti. 8
 Gestum C. 54. L.
 Gesturus Oth. 7
 Getarum O. 63
 Gibbam D. 23
 Gibber G. 3. Gr. 9
 Gibberosos Gr. 9
 Gigantum O. 72
 Glabriorem D. 10
 Gladiatores C. 26. 39. D. 4. J. 26. O.
 45
 Gladiatori C. 35. Cl. 21
 Gladiatoria C. 18. Cl. 21
 Gladiatorias O. 43
 Gladiatorio C. 26. Cl. 2. D. 17. Ti. 8.
 Tib. 40
 Gladiatorium J. 10. 31. 39. N. 4. 11.
 Tib. 7. 37
 Gladiatorium Cl. 24. D. 4. J. 10. O. 14.
 Ti. 9. Tib. 34. Vi. 15
 Gladii C. 49. O. 26
 Gladiis C. 48. J. 84. 86
 Gladio C. 19. 56. 58. 59. Oth. 10
 Gladios C. 24. 29. J. 14. Oth. 6
 Gladium O. 27. Vi. 8
 Gladius C. 49
 Gloriabatur C. 29. Gr. 23
 Gloriæ Cl. 20. Gr. 24. J. 86. N. 18.
 Rh. 1. Tib. 17
 Gloriam C. 6. J. 55. 79. O. 21. 71.
 Oth. 1
 Glorians C. 41
 Glorianti G. 19

- Gloriatum C. 12
 Gloriatura Ti. 10
 Gloriatas C. 38. O. 29
 Gloriosi C. 8
 Gloriosissimas Tib. 52
 Glyco O. 11
 Gnaro C. 46
 Gniphö Gr. 7
 Gniphonem Gr. 10
 Gniphoni Gr. 8
 Gracchos Tib. 3
 Gracili Te. 5
 Gracilitas C. 3
 Gracilitate C. 50. D. 18
 Gracillimus N. 51
 Gradibus N. 8. Vi. 15
 Gradu G. 2. O. 4. 49. 101
 Gradum C. 38. G. 3. Oth. 1
 Gradus C. 35. Cl. 4. G. 14. N. 51.
 O. 79. Ti. 3. Tib. 10
 Græca Cl. 25. 42. Gr. 4. O. 29. Tib.
 70. Rh. 1
 Græcæ C. 20. Rh. 5
 Græcam Cl. 11
 Græcarum O. 89
 Græcas C. 3. Cl. 42. J. 44. O. 87
 Græce Cl. 39. 42. Gr. 7. N. 7. Tib. 71
 Græci Gr. 4. O. 31. 98. Rh. 1
 Græcia C. 22. N. 25. 53. Te. 5
 Græciæ Cl. 16. J. 28. N. 28. 34. Tib.
 49
 Græcis C. 29. Gr. 4. 10. J. 81. O. 45.
 Rh. 2. Te. 5. Ve. 18. 23
 Græco N. 12. 20. 33. O. 40. 45. 98.
 Tib. 38. 53. 71
 Græcorum J. 52. Rh. 1. Te. 4
 Græcos J. 68. N. 22
 Græculis Tib. 11
 Græculo Cl. 15
 Græculos Tib. 56
 Græcum Gr. 20. N. 20
 Grammatica Gr. 1. 3. Rh. 1
 Grammaticæ Gr. 2. 8
 Grammaticam Gr. 2. 6
 Grammatici Gr. 4
 Grammaticis O. 88
 Grammatico Gr. 21
 Grammaticorum Gr. 3. 4
 Grammaticos Gr. 10. 11. 23
 Grammaticum Gr. 4. 9. 10. 11. 20. 22.
 Pe. Tib. 56
 Grammaticus Gr. 10
 Grammatista Gr. 4
 Grammatistam Gr. 24
 Grande Tib. 16
 Grandem O. 89. Tib. 60
 Grandes Rh. 1. Ve. 18
 Grandi N. 24. O. 12
 Grandia O. 45
 Grandibus D. 18
 Grandis N. 34
 Grandius G. 16
 Graphiaræ Cl. 35
 Graphiis C. 28
 Graphio J. 82
 Graphium Cl. 15
 Grassantem C. 56
 Grassantibus G. 14
 Grassati Ve. 6
 Grassatoribus O. 43
 Grassatorum J. 72
 Grassatos O. 67
 Grassaturis Tib. 37
 Grassatus C. 34. N. 36
 Grata Cl. 11. G. 14. Gr. 14
 Gratam N. 40
 Grate N. 22. O. 66
 Gratia C. 9. 26. D. 11. G. 5. 15. Gr.
 3. H. J. 19. 20. L. N. 6. 21. 25.
 31. 37. O. 12. Te. 1. Ti. 5. Tib. 2.
 12. 33. 53. Ve. 4. Vi. 3. 7
 Gratia C. 3. Cl. 21. N. 28. Ti. 3. Tib.
 53
 Gratiam C. 15. J. 10. 72. N. 33. O.
 13. 17. 27. 35. 38. 86. Oth. 1. Tib.
 20. 35. 49. 61
 Gratias Cl. 15. J. 16. N. 7. 10. Oth.
 2. Ve. 2. 8
 Gratificans N. 7
 Gratosam Oth. 2
 Gratis Gr. 13. 15
 Gratissimi N. 47
 Gratissimis Ti. 7
 Gratissimum J. 48
 Gratissimus G. 7. Gr. 12
 Gratius D. 18
 Gratuita C. 26. N. 17. Ve. 16
 Gratuitam J. 68. N. 38
 Gratuito J. 27. Tib. 48
 Gratuitum N. 10. O. 41
 Gratulabundos G. 19
 Gratulandum Cl. 9. Ti. 5
 Gratulanti Tib. 60
 Gratulantium C. 6. Oth. 7
 Gratularentur Cl. 6
 Gratularetur Vi. 2
 Gratulatione Ti. 5. Vi. 8
 Gratulationes N. 6
 Gratulationibus N. 34
 Gratum Gr. 21. J. 56
 Gratus G. 13. J. 27. Rh. 5
 Gravabatur N. 34. O. 72
 Gravarentur O. 34
 Gravate O. 24
 Gravatus Tib. 50. Vi. 12
 Gravedine O. 81
 Gravem N. 54
 Graves J. 73. O. 23. 81

- Gravi Cl. 31. D. 2. J. 49. O. 8. 67. Gyrum J. 39
 Ti. 2
 Gravia Ve. 16
 Gravibus C. 27
 Gravida N. 35
 Gravida Tib. 4. 7
 Gravidas O. 94
 Gravior J. 27
 Graviora N. 10
 Graviore N. 39. O. 5. 21. 25. 39
 Graviorem Tib. 72
 Graviore O. 84
 Gravioribus G. 12
 Gravioris Tib. 36
 Gravis G. 7
 Gravissima Gr. 16. Ve. 8
 Gravissimæ O. 10
 Gravissimam Ve. 4
 Gravissime D. 23. O. 56. 67. Tib. 37.
 Oth. 12
 Gravissimis C. 2. 16
 Gravissimo C. 45. O. 53
 Gravissimum Tib. 16
 Gravissimus J. 65
 Gravitare O. 42
 Gravitatem Vi. 10
 Gravitatis Tib. 59
 Graviter C. 58. Cl. 38. J. 79. 85. O.
 10. 43. Tib. 34
 Gravius J. 14. 30. 74. 75
 Gregarium O. 14
 Gregarius Cl. 10. G. 20
 Gregatim C. 30
 Gregem Rh. 1
 Greges J. 81. N. 22. Ti. 7. Tib. 43
 Gregis C. 58
 Gregum D. 7
 Gremio C. 25. Cl. 27. 39. G. 4. J. 81.
 O. 94
 Gremium G. 1. 20. O. 34. Ve. 5
 Gressu Gr. 3
 Gubernaculo O. 17
 Gubernaculum N. 46
 Gubernatore G. 10
 Gubernatorem J. 58
 Gulæ Vi. 13
 Gulam Vi. 7
 Gurgustio Gr. 11
 Gustare Tib. 53
 Gustasse Ve. 2
 Gustavimus O. 76
 Gustu O. 7
 Gustum N. 33
 Gymnasia Tib. 11
 Gymnasio N. 12
 Gymnasium N. 40
 Gymnica N. 53
 Gymnico N. 12
 Gymnicum D. 4. N. 12. O. 98
- H.
- Habeam H.
 Habeas Cl. 16
 Habeat Cl. 43. N. 32
 Habebantur C. 32. Cl. 26
 Habebat C. 43. Cl. 15. D. 14. 18. J.
 67. O. 63
 Habebatur C. 50. Gr. 8. J. 1
 Habemus O. 51. Tib. 28
 Habenarum O. 80
 Habendi O. 34
 Habendos N. 2
 Habent J. 31. Rh. 1
 Habente Pe.
 Habentibus O. 41
 Habeo C. 15. J. 66. O. 58. Tib. 29
 Habere C. 15. 29. Cl. 16. 40. D. 10.
 12. Gr. 10. 14. J. 10. 56. 77. O.
 51. 54. 87. Oth. 1. Tib. 34. Ve. 14
 Haberem Gr. 14. O. 54
 Haberent J. 1. 42. N. 11. O. 96. Ti. 8.
 Tib. 32. 49
 Haberet C. 30. D. 1. J. 20. N. 2. 31.
 O. 37. 40. 42. 94. Pe. Tib. 54. 62
 Haberetur Cl. 22. J. 7. 28. Tib. 70.
 Ve. 11
 Haberi J. 18
 Habet Gr. 17. O. 5. Pe. Ve. 13
 Habiliorem O. 18
 Habilis Cl. 2
 Habita C. 57. J. 55. 80. Vi. 8
 Habitabat D. 2
 Habitam H.
 Habitantes G. 14
 Habitare N. 31
 Habitationem J. 38
 Habitavit J. 46
 Habito O. 31
 Habitu C. 7. 9. 13. 19. 32. 52. D. 1.
 4. Gr. 9. J. 58. N. 13. 25. O. 70.
 98. Tib. 13. 43
 Habitu Cl. 4. 15. J. 44. N. 51. O.
 40. 45. Tib. 73. Rh. 4
 Habiturum J. 75. Oth. 6
 Habitus G. 7. Oth. 12
 Habuerat O. 49. 62. 101
 Habuerit J. 68. O. 23. Ti. 10. Tib. 41
 Habui Tib. 29
 Habuisse D. 23. J. 30. 52. 55. N. 29.
 Ti. 10
 Habuissent O. 25. Tib. 34
 Habuisset G. 5. N. 28
 Habuit C. 23. 24. Cl. 3. 26. D. 11. 12.
 G. 3. 16. Gr. 24. J. 11. 23. 49. 59.
 N. 9. 28. 33. 34. 44. O. 25. 29. 48.
 51. 64. 67. 73. 79. 93. 94. Pe. Rh.

2. Te. 1. 5. Tib. 6. 37. 51. 67. Ve.
 1. 3. 8. 13. Vi. 6. 12
 Hædo N. 33
 Hærede C. 38. G. 5. H. Tib. 49
 Hæredem C. 24. 38. Cl. 4. D. 12. J.
 83. O. 8. Vi. 6
 Hæredes J. 83. O. 17. 101. Pe. Ti. 8.
 Tib. 76
 Hæredibus Cl. 6. J. 83. O. 59. Tib.
 37
 Hæreditarium Tib. 26
 Hæreditate N. 6. Tib. 6
 Hæreditatem O. 8. Tib. 15
 Hæreditates D. 8. 9. 12. O. 66
 Hæreditatibus O. 101
 Hæreditatum O. 66
 Hærentem G. 4
 Hæreret D. 12
 Hæres C. 38. D. 9. G. 9. J. 88. N. 6.
 Tib. 23. Vi. 14
 Hæsit Gr. 14. N. 56. O. 71
 Hæsitante O. 98
 Hæsitatum Cl. 11
 Haloti G. 15
 Halotum Cl. 44. G. 15
 Hamo O. 25. 83
 Hannibali Tib. 2
 Harena (nos arena) C. 27. N. 53
 Harenæ (nos arenæ) C. 30
 Harenam (nos arenam) C. 35. 53. Ti.
 8. Tib. 72
 Harpocram (nos Arpocran) Cl. 28
 Harum N. 22
 Harundinum (nos arundinum) O. 80
 Haruspex G. 19. J. 81
 Haruspice J. 77
 Haruspice D. 16
 Haruspices O. 29. 96. Tib. 63
 Haruspicio Ve. 5
 Haruspicias Oth. 6
 Hasta Cl. 28. G. 20
 Hastæ J. 50. 85. O. 24
 Hastam O. 36
 Hastis D. 14
 Haterio Tib. 29
 Hauserunt Tib. 61
 Hausisset Vi. 6
 Hausit N. 48. Vi. 10
 Hausta Ve. 2
 Hausto Cl. 44
 Haustum N. 2
 Heautontimorumen Te. 3
 Hebescebant Tib. 68
 Hebetato Cl. 2
 Hebetiore D. 18
 Hebetioribus N. 51
 Hectorem Tib. 52
 Hecubæ Tib. 70
 Hecyra Te. 2
 Helio N. 23
 Hellesponti J. 63
 Hellespontum C. 19
 Helvetios Ve. 1
 Helvidii D. 10
 Helvidio Ve. 15
 Helvidium D. 10
 Helvium J. 85
 Helvius J. 52
 Hemicyclium Gr. 17
 Hemistichium L.
 Herba J. 68
 Herculem N. 21
 Herculi C. 8
 Herculis J. 7. 56. N. 53. O. 29. 72.
 Ve. 12
 Heri C. 8. O. 71
 Herilem Gr. 23
 Hermæum Cl. 10
 Hermam Gr. 10
 Hermogenem D. 10
 Hero Gr. 13
 Heroidum N. 21
 Heroum O. 72
 Hexametris O. 85
 Hianti Cl. 33
 Hiatu Cl. 27
 Hiatum C. 31
 Hiempsalem J. 71
 Hieroniarum N. 24. 25
 Hierosolymam O. 93
 Hierosolymorum N. 40. Ti. 5
 Hilare N. 34
 Hilarem D. 11
 Hilarionis O. 101
 Hilariores Tib. 21
 Hilaritatem C. 27. Cl. 21
 Hilaritatis O. 98
 Hilaricus C. 18
 Hinnitus N. 46
 Hipparchus Ve. 13
 Hircum Tib. 45
 Hirsuto Tib. 45
 Hirsutus C. 50
 Hirtii Tib. 5
 Hirtio O. 10. 68
 Hirtium J. 56. O. 11
 Hirtius J. 56. O. 11
 Hisce Te. 1
 Hispania G. 8. 9. 14. 16. 22. 23. J. 7.
 9. 34. 35. 36. 54. 55. O. 68. Tib. 2
 Hispaniæ G. 3
 Hispaniam G. 3. J. 18. 56. 71. Tib. 41
 Hispaniarum G. 12. J. 28. Tib. 49
 Hispanias N. 42. O. 8
 Hispanico O. 82. Vi. 13
 Hispaniensem J. 37. 38
 Hispaniensi Ve. 6
 Hispaniensis J. 56

- Hispanorum J. 86
 Hispanus Gr. 20
 Historia C. 34. D. 10. J. 9
 Historiæ Cl. 41. D. 20. Pl. Tib. 70
 Historiam Cl. 41. Gr. 10. 20. J. 56.
 Rh. 3
 Historias Cl. 42. O. 89
 Historici Rh. 1
 Historico Gr. 20. Tib. 61
 Historicum Gr. 15
 Historiis Cl. 21. Rh. 1
 Histrio Juv. N. 39
 Histrionem N. 39. 54
 Histriones J. 39. O. 43. 45. 74. Tib.
 37
 Histrionibus D. 7
 Histrionis C. 54
 Histrionum Cl. 21. O. 45. Vi. 12
 Hodie Cl. 19. G. 1. O. 71. 76. Ti. 2.
 Tib. 14
 Homeri C. 34. N. 47
 Homericis Cl. 42
 Homericos N. 47
 Homericus Tib. 21
 Homicidii Cl. 26
 Homine Cl. 4. Te. 4
 Hominem C. 37. J. 79. N. 31. Rh. 5
 Homines Cl. 21. 25. 39. D. 16. Gr.
 23. J. 6. 56. 77. N. 33. 37. O. 42.
 51. 86. Pe. Rh. 1. Te. 2. Ti. 5
 Homini O. 96. Tib. 2
 Hominibus Cl. 4. Gr. 22. Rh. 1
 Hominis C. 28. Cl. 3. N. 49. Tib. 57.
 Vi. 18
 Hominum C. 3. 13. 15. 35. 40. 51. 60.
 Cl. 20. D. 11. J. 39. N. 16. 33. 39.
 43. O. 19. 29. 57. 65. 74. 88. Oth.
 9. 12. Rh. 2. Ti. 8. 10. Tib. 40. 50.
 57. 61. 70. 75. Ve. 17. Vi. 15
 Homo Cl. 13. Tib. 21. Vi. 13
 Homuncionem H.
 Honesta Rh. 1. Tib. 68
 Honestæ G. 9
 Honestam Ti. 4
 Honestate Gr. 13
 Honestæ O. 43
 Honesti C. 27
 Honestissimo Rh. 3. Ve. 9
 Honestissimus N. 12
 Honestius J. 82
 Honesto Ve. 1
 Honestorum O. 46
 Honestum Cl. 1
 Honor J. 5
 Honoranda O. 38. 100
 Honorari Tib. 26
 Honorariis O. 32
 Honorarit O. 45
 Honorarium Cl. 1
 Honorata Oth. 1. Tib. 3
 Honoratus L. Tib. 9
 Honoravit Vi. 3
 Honore C. 10. Cl. 1. 4. 9. D. 2. G. 9.
 Gr. 1. J. 20. N. 34. 35. 43. O. 4.
 25. 26. 27. 36. 52. 67. Oth. 1. 3.
 Te. 5. Ti. 4. 9. Tib. 32. Ve. 2. 15
 Honorem C. 1. 23. 39. Cl. 14. 17. 45.
 D. 1. 14. J. 23. 76. Juv. O. 17. 31.
 37. 40. 66. Tib. 50. Vi. 2
 Honores C. 16. Cl. 4. 5. 7. 11. 12. 29.
 J. 41. 72. 76. N. 3. 9. 15. O. 3. 26.
 61. Oth. 1. Rh. 1. Tib. 17. Ve. 16
 Honori O. 98. Tib. 31
 Honoribus C. 23. 26. 48. G. 6. J. 45.
 52. 84. N. 8. O. 2. 100. Tib. 26. 67.
 Vi. 5
 Honorifice C. 35. O. 13
 Honorificentissimis J. 78
 Honoris C. 35. Tib. 9. 65. 67
 Honorum C. 15. J. 28. Tib. 10
 Hoplomacho C. 35
 Hora C. 58. D. 6. J. 20. 81. Tib. 18
 Horæ N. 26
 Horam Cl. 8. D. 14. 17. 21. J. 88. N.
 8. 21. 49. O. 16. 44. 76. 94
 Horarum Cl. 40. D. 3. N. 37. O. 50.
 Tib. 42
 Horas J. 68. 76. N. 33. O. 6. 45. 78
 Horati H.
 Horatii H.
 Horatium H.
 Horatius Gr. 9. H.
 Hordeo O. 24
 Horis C. 50. D. 21. Gr. 24. J. 35.
 Tib. 51
 Horrea N. 38
 Horreis C. 26
 Horridum C. 50
 Horror O. 6
 Horrorem N. 49
 Hortabatur N. 49
 Hortalum Tib. 47
 Hortando Cl. 21
 Hortante Cl. 41. N. 48. Vi. 15
 Hortanti D. 10
 Hortantibus N. 23. O. 10. Ve. 7
 Hortantis G. 9
 Hortantium N. 27
 Hortaretur C. 58
 Hortationes O. 85
 Hortatum G. 20
 Hortatur O. 87
 Hortatus Cl. 18. 43. J. 63. O. 29. Tib.
 72
 Hortensianis O. 72
 Hortensii Tib. 47
 Hortis Cl. 5. G. 20. N. 21. 22
 Hortorum C. 59. N. 50

- Hortos C. 59. G. 12. J. 83. N. 47. Tib. 15. 35. 72
 Hortulos Gr. 11. Te. 5
 Horum Cl. 29. Tib. 55. Vi. 1
 Hos Cl. 28. Gr. 14. 24. J. 34. 75. N. 12. 43. O. 30. 31. Oth. 5. Ti. 8. Tib. 51. 75
 Hospite J. 53
 Hospitem J. 53. Tib. 62
 Hospitia N. 47. Tib. 37
 Hospitio J. 73
 Hoste C. 1. Cl. 1. Oth. 5. Ve. 4
 Hostem C. 3. 28. 45. Cl. 1. 42. J. 60. 62. N. 49. O. 54. Vi. 16
 Hostes C. 7. O. 96. Tib. 54
 Hosti O. 17
 Hostia J. 59. Ti. 10
 Hostiæ C. 22
 Hostiarum O. 15
 Hostias C. 22
 Hostibus J. 24. 75. O. 8
 Hostiis J. 81
 Hostiles Tib. 37
 Hostilia Cl. 17
 Hostilibus N. 38
 Hostiliter J. 54. O. 26
 Hostilium J. 66. 68
 Hostis C. 51. J. 35. 64. 68. O. 1. 69. Oth. 9. Tib. 6. 16. Ve. 14
 Hostium J. 35. 55. 58. 64. 68. N. 2. O. 16. 91. Tib. 3
 Huc Cl. 17. J. 4. O. 6. 29. 72. Te. 3
 Huic C. 39. Gr. 24. J. 37. 55. O. 58. Oth. 10. Tib. 62. 67
 Hujus Cl. 4. Gr. 6. 14. 20. J. 9. O. 98. Tib. 52. Ve. 1. Vi. 2
 Hujusmodi O. 53. Tib. 8
 Humana Cl. 1. J. 84. O. 29
 Humanam Ti. 8. Ve. 5
 Humani Ti. 1
 Humanis J. 61. N. 28
 Humanitate Gr. 14
 Humanitatis Tib. 29. 50
 Humano C. 52. G. 9. J. 76. Vi. 11
 Humaturus C. 3
 Humatus H.
 Humentes Ve. 16
 Humentibus Cl. 30
 Humeris Cl. 6. N. 43. O. 10. 52. 100. Tib. 68
 Humero Cl. 7. J. 9. 68. 82
 Humerum Vi. 9
 Humi J. 72. N. 53. Oth. 7. Tib. 60
 Humili N. 33. O. 73. Oth. 1
 Humilitatem Ve. 4
 Humillimas L.
 Humillimorum Tib. 76
 Humum N. 19
 Hyberna D. 7. O. 17. 49. Ve. 6
 Hybernas C. 8
 Hyberni O. 82
 Hybernis J. 4. O. 24
 Hyberno Cl. 18. G. 22
 Hybernus Cl. 23
 Hybridæ O. 19
 Hydraulam N. 54
 Hydraulica N. 41
 Hyemaret O. 72
 Hyeme G. 14. J. 35. 58. O. 16. 72. 82
 Hylan O. 45
 Hylen Gr. 10
 Hypocrita N. 24

I.

- Iacchus Gr. 3
 Jacens O. 94. Oth. 7
 Jacent Rh. 6
 Jacentem C. 58
 Jacentis Oth. 12
 Jaceres Te. 5
 Jaceret Tib. 14
 Jaciebant O. 57
 Jacta J. 32. Ve. 4
 Jactabantur G. 12
 Jactabat C. 30. 33. O. 25
 Jactæ C. 37
 Jactans N. 20. 35
 Jactare D. 2. 13. J. 67. Oth. 2
 Jactaret Gr. 23. J. 22. L. N. 57. O. 82
 Jactasse D. 15
 Jactassent O. 12
 Jactatis O. 71
 Jactato Cl. 27. J. 51
 Jactator Cl. 35
 Jactatum G. 6. Oth. 12. Ve. 1. 6
 Jactaverit D. 18
 Jactavit C. 34. Cl. 43. G. 16. N. 3
 Jacti Tib. 14
 Jactura O. 76
 Jacuisse Tib. 73
 Jacuit J. 82. N. 42. O. 96
 Jacula J. 84
 Jaculis Tib. 72
 Jampridem Gr. 9. O. 1. Ve. 5. 7. Vi. 7
 Janitore O. 91
 Janitoribus O. 19
 Janitoris Vi. 16
 Jano O. 31
 Janos D. 13
 Januam Cl. 27
 Januarias Cl. 29. J. 76. N. 6. 15. Ti. 1. Tib. 34
 Januarii C. 17. G. 4. N. 46. 50. O. 26
 Januariis C. 17. 42. G. 16. 18. J. 21. 40. O. 57

- Januis O. 91
 Janum N. 13. O. 22
 Icarus N. 12
 Icelum G. 22
 Icelus G. 14. N. 49
 Icit Cl. 25
 Iconicum C. 22
 Ictam O. 29
 Ictibus C. 30. Cl. 34. D. 19. J. 68.
 Ti. 5. Vi. 17
 Ictu C. 58. G. 18. N. 35. O. 97. Oth.
 11
 Ictum J. 82. O. 95. Ve. 4
 Ictus Cl. 33. O. 20
 Icunculam N. 56
 Idææ Tib. 2
 Idcirco J. 9
 Idibus C. 57. J. 80. 83. O. 15. 35. Ti.
 11
 Idonea J. 22
 Idoneis O. 31
 Idoneo N. 44
 Idoneos Vi. 2
 Idoneus Gr. 8
 Idus C. 17. Cl. 45. D. 13. H. J. 81.
 88. Tib. 26. Ve. 6. Vi. 3
 Jecerat O. 71
 Jecinora O. 95. Vi. 13
 Jecinore O. 81
 Jecisse Cl. 15
 Jecit C. 22. N. 26. 37
 Jejuniū O. 76
 Jentacula Vi. 13
 Jentassent Vi. 7
 Ignaram G. 3
 Ignaro Tib. 22. Ve. 15
 Ignaros Tib. 24
 Ignarum Cl. 16. D. 14. O. 98
 Ignarus Cl. 24. 29. N. 5
 Ignaviam C. 45. J. 7. Tib. 66
 Igne C. 1. D. 10
 Ignes C. 46. Cl. 20
 Igni C. 27. Cl. 21. J. 75
 Ignibus Tib. 14
 Ignobili Vi. 3
 Ignobilitatem C. 23
 Ignobilitatis C. 23
 Ignominia C. 44. Cl. 16. D. 8. J. 69.
 N. 39. O. 24. 39. Tib. 19. 42
 Ignominia C. 16. Cl. 9. Oth. 9. Ve. 8
 Ignominiam Tib. 12. 61
 Ignominiarum Tib. 19
 Ignominias O. 23
 Ignominis O. 24
 Ignominiosis Vi. 8
 Ignorabatur Vi. 17
 Ignoranti C. 39
 Ignorantiam C. 41. G. 20
 Ignorasse Cl. 46
 Ignoro Tib. 21
 Ignoscas Tib. 29
 Ignosceretur O. 33
 Ignota Tib. 14. 66
 Ignoti N. 41. O. 66
 Ignotis C. 38
 Ignotissimum Tib. 42
 Ignoto N. 56. Tib. 11
 Ignotorum Ve. 6
 Ignotos J. 25
 Ignotum O. 94
 Ignotus Gr. 9
 Ignoverat J. 75
 Iit J. 69
 Ilerdam J. 75
 Illicis O. 92
 Ilienses Cl. 25
 Iliensibus Cl. 25. N. 7
 Iliensium Tib. 52
 Ilium J. 79
 Illacrymavit O. 66. Ve. 15
 Illæsa Tib. 68
 Illæsum Cl. 16
 Illatam Cl. 37
 Illatis Tib. 74
 Illatum Tib. 23
 Illatus N. 42
 Illecebris Cl. 26
 Illic Ve. 7
 Illico C. 51. 57. Cl. 21. J. 82. N. 32
 Illideret O. 23
 Illis C. 56. Cl. 25. J. 4. O. 27. Te. 2
 Illisa C. 59
 Illisit N. 47
 Illitis G. 3
 Illudens Tib. 2
 Illudere Tib. 45
 Illustravit G. 3
 Illustres J. 50. Rh. 1
 Illustri N. 36
 Illustriore C. 36
 Illustrioribus J. 48
 Illustrium C. 34. Tib. 32. 45
 Illuxit J. 81
 Illyrici Tib. 16
 Illyrico J. 22. 29. 36. O. 19. 21. Oth.
 1. Tib. 16. 25
 Illyricum O. 25. 97. Tib. 14. 17. 21
 Ima J. 82. 83. Tib. 54
 Imaginaria Cl. 25
 Imaginata J. 81
 Imagine J. 7. O. 50
 Imaginem C. 34. Cl. 21. Tib. 48
 Imagines C. 14. 34. D. 14. 23. G. 3.
 N. 24. 37. 57. Oth. 7. Tib. 13. 26.
 65. 70. Ve. 1. Vi. 2
 Imaginibus C. 23. 50. O. 4. Ve. 1
 Imaginum Ti. 4
 Imago D. 4. H. O. 94
 Imagunculam O. 7
 Imbecillitate Tib. 11

- Imbecillitatem C. 44. Cl. 6. Gr. 14
 Imbecillum O. 80
 Imbelli J. 35
 Imber J. 57
 Imberbes O. 31
 Imbres D. 4. N. 33
 Imbrices N. 20
 Imbutum Gr. 4
 Imbutus N. 20
 Imitandi O. 86
 Imitando O. 86
 Imitandum Gr. 2
 Imitans Ve. 19
 Imitantium N. 27
 Imitarentur O. 64
 Imitaretur Cl. 4
 Imitari J. 75. N. 53. O. 34. Ti. 3
 Imitati Gr. 2
 Imitatus Gr. 20. J. 68. N. 29. Tib. 70
 Imitetur O. 3
 Immania N. 43
 Immanissima C. 29
 Immanitate N. 7
 Immanitatis Cl. 25
 Immanium O. 72
 Immaturæ Tib. 61
 Immaturitate O. 34
 Immaturo C. 8
 Immaturum O. 8
 Immaturus O. 63
 Immemor C. 57
 Immensa J. 44. 52
 Immensæ G. 14. O. 43. Tib. 40
 Immensam Tib. 52. Vi. 13
 Immensarum N. 31
 Immensi C. 19. Cl. 1
 Immensis C. 39. N. 8
 Immenso C. 39. J. 47
 Immensos C. 42
 Immensum C. 14. N. 38. Tib. 34
 Immerito C. 10. 51. J. 55. N. 13
 Imminebat C. 19
 Imminentes J. 86
 Imminentium Tib. 25. Vi. 14
 Imminere C. 31. Cl. 29. O. 24. Ti. 9
 Imminui O. 37
 Imminuit N. 42
 Immisit Tib. 37
 Immissis N. 43
 Immisso C. 23. Cl. 44. D. 10. G. 12.
 O. 16
 Immitis N. 4. Tib. 59
 Immixtis Cl. 21
 Immo Cl. 40. D. 9. J. 63. N. 38. O.
 65. 98. Oth. 7. Rh. 5. Ti. 10
 Immobilem Tib. 73
 Immobilis Vi. 3
 Immoderatissimæ N. 51
 Immoderatus J. 14. 20
 Immodeste O. 24
 Immodicæ O. 47
 Immodicas J. 79. O. 54
 Immodicus D. 12. G. 9
 Immolantem J. 81
 Immolanti J. 59. O. 95
 Immolare C. 57
 Immolarentur C. 22. D. 9
 Immortales O. 58
 Immortalibus J. 6. O. 31
 Immunes Cl. 25
 Immunia Rh. 5
 Immunitatem O. 40
 Immunitates G. 15. Tib. 49
 Immutaret Tib. 42
 Immutatos Cl. 29
 Immo O. 64. 79
 Imos Tib. 68
 Impar J. 15. O. 71. Tib. 23. 67
 Imparatus J. 35
 Imparem D. 10
 Impatiens C. 24. 51. D. 3. 19. Gr. 3.
 N. 20. Oth. 9
 Impatientibus Tib. 59
 Impedimentis C. 51
 Impedire J. 14
 Impedita Tib. 60
 Impendentibus N. 49
 Impendere Cl. 9
 Impendia J. 54
 Impendiorum N. 31
 Impensa Cl. 6. N. 50. Tib. 7. Ve. 18
 Impensarum J. 10. N. 30
 Impensas Tib. 34. Vi. 7
 Impensis D. 12
 Impensissime D. 20
 Impensissimis Tib. 13
 Impensius Cl. 11
 Imperante C. 8
 Imperares C. 28
 Imperari D. 11
 Imperasse N. 1. Tib. 22. Vi. 1
 Imperasset Cl. 29. Tib. 22
 Imperata J. 54
 Imperator Cl. 21. G. 2. 4. 6. 10. N. 8.
 13. Oth. 2. 6. 8. Ve. 3. Vi. 8
 Imperatore H. O. 2. 13. Ve. 4. 5
 Imperatorem C. 1. Cl. 10. 13. D. 10.
 G. 16. Oth. 12. Ti. 5. Ve. 24.
 Vi. 3
 Imperatores J. 29
 Imperatori G. 20
 Imperatoria C. 42
 Imperatoriam D. 10. Ve. 14
 Imperatoriis Ve. 24
 Imperatoris Cl. 7. 12. 29. D. 10. G. 3.
 6. J. 76. Tib. 26. Ve. 6. Vi. 1
 Imperaturo N. 52
 Imperaturum C. 19. Cl. 3. G. 4. N. 10.

- Oth. 4. Vi. 14
 Imperaverunt Ve. 25
 Imperavit C. 25. 27. 59. D. 8. 15. J.
 25. N. 24. 33. 49. Ti. 8. Tib. 57. 60.
 Vi. 10. 14
 Imperfecta Tib. 47
 Imperfecto J. 26
 Imperfectum Gr. 12. J. 56. Pe.
 Imperia J. 75. N. 35. Oth. 1
 Imperii C. 8. 16. 24. 26. Cl. 7. 27. 35.
 45. D. 2. 3. 15. 17. 20. G. 4. 8. 23.
 J. 26. 30. 79. N. 3. 9. 11. 18. 22.
 31. 35. O. 28. 29. 48. 101. Oth. 4.
 8. 11. Rh. 1. Ti. 5. 6. 9. Tib. 41. 55.
 Ve. 5. 7. 8. Vi. 2. 10. 12. 14. 15
 Imperiis J. 54. O. 47. 61
 Imperio C. 12. Cl. 11. 35. J. 25. 44.
 O. 25. 29. Tib. 12. Ve. 1. Vi. 15
 Imperitus O. 89
 Imperium C. 13. 16. 60. Cl. 10. 36. D.
 13. G. 4. 14. J. 24. 61. 76. N. 6.
 20. 42. O. 21. 23. 31. Oth. 7. Tib.
 24. 30. 38. 67
 Impertiendos O. 25
 Impertiente O. 10
 Impertiit N. 37
 Impertiret Tib. 50
 Impertitum Cl. 4
 Impetiginis O. 80
 Impetrarat Tib. 20. Ve. 4
 Impetrasse Vi. 14
 Impetrasset Oth. 2
 Impetrata H. Oth. 5. Ve. 1. 8. Vi. 16
 Impetratæ Tib. 43
 Impetratam J. 75
 Impetratis O. 39
 Impetrato L.
 Impetraturum D. 11
 Impetravit J. 1. 24. Tib. 11
 Impetu Cl. 32. N. 48. O. 85
 Impetum C. 43. O. 42. Oth. 9
 Impia D. 9. O. 70
 Impie D. 10
 Impietatem L.
 Impigre Oth. 8
 Impii N. 34
 Impios Tib. 75
 Impium Rh. 6
 Implevit Rh. 6
 Implicare Tib. 28
 Implicitum Te. 5
 Implorante G. 10
 Imploranti G. 10
 Implorantibus J. 18. Tib. 8
 Imploraret O. 8
 Implorato J. 17
 Impouere C. 43
 Imponeret C. 22. 40
 Imponeretur J. 60
 Impos O. 19
 Imposita D. 12. J. 73. O. 18
 Impositos J. 66
 Impositum J. 82. N. 50. Oth. 2
 Impositus Cl. 10
 Imposuere Rh. 1
 Imposuisse Rh. 1
 Imposuisset J. 79
 Imposuit C. 25. J. 25. N. 13. O. 34.
 Tib. 9
 Impotens N. 28
 Impotentia J. 77
 Impotentibus Cl. 15
 Imprecari C. 28
 Imprecatus O. 65
 Impressam Tib. 58
 Improbabatur J. 11
 Improbans N. 15
 Improbante N. 35
 Improbarent Ve. 6
 Improbaret Tib. 7
 Improbasse Tib. 21
 Improbatis O. 39
 Improbi Gr. 15
 Improbius Ve. 23
 Improviso O. 16. 94. Oth. 9
 Impuberem Cl. 27. N. 35
 Impubi Cl. 43
 Impudens Tib. 49
 Impudenti N. 35
 Impudentiam O. 42
 Impudentissimo Tib. 24
 Impudica Cl. 43
 Impudicitia J. 52. O. 71. Ve. 13
 Impudicos D. 10
 Impugnari C. 3
 Impugnauerat J. 21
 Impulsore Cl. 25
 Impulsu G. 18. Vi. 17
 Impulsum C. 57. N. 35
 Impulsus N. 31
 Impune D. 8. N. 32
 Impunita Cl. 43
 Impunitate O. 32
 Impunitatem N. 33
 Imputarent N. 36
 Imputavit Tib. 53
 Inæquabiliter Cl. 16. G. 9
 Inæqualissimarum O. 75
 Inalpinas O. 21
 Inanis O. 86
 Inaudita C. 40. N. 42
 Inaudito Cl. 38
 Inauditum C. 19. Vi. 14
 Inauguraretur C. 12
 Inaurati J. 54
 Incanum D. 20
 Incedebat Tib. 68
 Incedenti N. 25

- Incendebat C. 15
 Incendere N. 43
 Incendia C. 31. O. 30. N. 16
 Incendiarum Vi. 17
 Incendiis O. 29. Ve. 8
 Incendio C. 59. Cl. 6. D. 20. N. 31.
 O. 30. 57. Ti. 8. Tib. 50. Ve. 17
 Incendiorum Cl. 25
 Incendium N. 11. Ti. 8. Vi. 15
 Incenso Ti. 4
 Incensus C. 42
 Inceptam O. 27
 Incepto J. 59
 Incerta O. 6. Tib. 14
 Incertæ N. 57
 Incertam O. 17
 Incertis C. 6. D. 8. N. 34
 Incerto Cl. 29. O. 75. Vi. 16
 Incertum C. 1. J. 18. Juv. N. 1. Oth. 1
 Incertus J. 56. Tib. 11
 Incessebat Rh. 6
 Incessebatur Cl. 8
 Incessens Tib. 57
 Incessentibus Vi. 17
 Incesserat N. 35
 Incessere N. 23
 Incesseret C. 25. Tib. 11
 Incessit C. 13. O. 53
 Incessu J. 52
 Incessum Cl. 4
 Incesta C. 36. Cl. 26. D. 8
 Incestarent Tib. 43
 Incesto C. 23
 Inchoabat N. 31
 Inchoandum N. 19
 Inchoanti Vi. 11
 Inchoaret O. 92
 Inchoata Tib. 23
 Inchoatam J. 46. O. 60
 Inchoato O. 97. Vi. 10
 Inchoatum Cl. 20. N. 20. O. 17
 Inchoavit C. 21. J. 26. Oth. 8. Tib. 9
 Inciderat J. 40. Tib. 8
 Incidi O. 101
 Incidisset G. 7
 Incidit C. 14. Gr. 3. H. Tib. 21. 72.
 Vi. 2
 Incipere Rh. 6
 Inciperem O. 76
 Inciperent O. 74
 Inciperet N. 23. 49
 Incipiunt Oth. 8
 Incisa J. 28
 Incisos Gr. 17
 Incitabatur C. 50
 Incitati G. 19
 Incitato C. 55
 Incitaverunt J. 7
 Incivilius Ti. 6
 Inclaruit G. 17. 18
 Inclinatam J. 66
 Inclusas N. 6
 Inclyta O. 7
 Incognita N. 42
 Incognitum O. 94
 Incolumem J. 1. N. 34
 Incolumes G. 15. Tib. 55
 Incolumi Tib. 59
 Incolumis N. 54. O. 14
 Incolumitate O. 51
 Incolunt J. 25
 Incomtiore O. 69
 Inconcinntate O. 86
 Incondita O. 35
 Inconditi Rh. 6
 Inconsiderantiam Cl. 39
 Inconstans O. 86
 Inconstantiam Tib. 67
 Inconsulta N. 55
 Inconsulto Tib. 52
 Inconsultus Cl. 15
 Incorruptum C. 1. O. 40
 Increbescente Tib. 11
 Increbuit O. 11
 Incredibili C. 10. 37. J. 57
 Incredibilia O. 94
 Incremanti C. 38
 Incremento O. 66
 Incrementorum Vi. 3
 Increpabat N. 50
 Increpans C. 39. Tib. 24
 Increparet Tib. 52
 Increpat O. 86
 Increpita C. 44
 Increpito Tib. 42
 Increpitos J. 79
 Increpitu N. 41
 Increpitu Ve. 4
 Increpuit G. 15. Ve. 8
 Increvit Gr. 3
 Incubanti Tib. 14
 Incubuerit Oth. 10
 Incubuisse O. 85
 Incumbens Tib. 25
 Incumbere Tib. 15
 Incunabulorum Ve. 2
 Incuriosam G. 3
 Incuriosus O. 79
 Incurrenti O. 67
 Incursione J. 55. O. 1
 Incursionibus O. 21
 Incursionibus Tib. 9
 Incursus Ve. 8
 Indecens Cl. 30
 Indecoras O. 53
 Inderetur Cl. 33
 Index C. 49
 Indicant C. 8

- Indicaret C. 32
 Indicat Gr. 5. 16
 Indice J. 17. Tib. 73
 Indicebat N. 27
 Indicem J. 81. N. 35. 39. O. 101
 Indicere C. 55
 Indiceret Cl. 22
 Indicia J. 63. Tib. 63. Vi. 1
 Indicibus Gr. 6
 Indicio C. 25. N. 31. O. 19. Tib. 62
 Indicium C. 5. 46. D. 17. Oth. 7.
 Ve. 1
 Indicta N. 7
 Indictis C. 41
 Indicto Cl. 15. G. 10. J. 84. L.
 Indictos O. 25
 Indidisset O. 11
 Indifferentem J. 53
 Indifferenter D. 23
 Indigens O. 78
 Indigere G. 7. O. 29
 Indigerent O. 89
 Indignabundus O. 40
 Indignam Cl. 3
 Indignante Cl. 9
 Indignantium O. 66
 Indignari O. 51
 Indignatio Gr. 11
 Indignatione O. 14
 Indignatus J. 78
 Indigne D. 12. Rh. 6. Tib. 4
 Indignissimi O. 35
 Indignissimis Ve. 9
 Indignitate Cl. 36. G. 16
 Indignitates C. 23
 Indiguerit Te. 4
 Indiguisset Tib. 10
 Indito N. 35
 Indixit C. 24. 26. N. 44. O. 23
 Indocti Gr. 18
 Indocto Cl. 40. O. 88
 Indole O. 8
 Indolem N. 10. O. 43
 Indolis C. 12
 Indos O. 21
 Inducere Cl. 12. N. 16
 Induceret D. 4
 Induceretur O. 92
 Inducias C. 5
 Inducta Cl. 40. N. 11. 52
 Inducti Cl. 45
 Inducto J. 16
 Inductos O. 33. Tib. 54
 Inductus Cl. 29. Pe.
 Induerant J. 84
 Induere O. 38
 Induit G. 19. N. 30
 Indulgeatis D. 11
 Indulgens O. 70
 Indulgentia J. 65. 69. 72. Tib. 46.
 Vi. 5
 Indulgentior Ve. 21
 Indulgere O. 51
 Indulgeret C. 16
 Indulsit Cl. 24. D. 8. Gr. 23. O. 41
 Industria C. 50. Cl. 2. 29. 33. 38. D.
 16. 19. G. 19. Gr. 21. Ti. 9. Ve.
 16
 Industriam O. 8
 Industrie D. 8. G. 3. Juv. Pl.
 Industrius Vi. 2
 Indutus C. 52. N. 51
 Induxerat D. 11. Tib. 42
 Induxerit C. 3
 Induxerunt Te. 3
 Induxit C. 27. Cl. 34. J. 20. N. 55.
 Tib. 30
 Inedia O. 53. Tib. 53
 Inediam Ve. 20
 Ineleganter Cl. 41
 Inelegantis D. 20
 Ineo O. 69
 Inepte Cl. 41. L. Ve. 12
 Ineptiarum Gr. 21
 Ineptias Tib. 70
 Ineptiis J. 56. O. 86
 Ineptis J. 56
 Inerant D. 8
 Inerat D. 4
 Inermem N. 43
 Inermes C. 48
 Inertiae D. 15
 Ineruditissimum Gr. 15
 Inesse J. 1. O. 79
 Inesset C. 16. Tib. 62
 Ineunte C. 42. N. 22. Tib. 54. 61.
 Ve. 5
 Ineunti O. 58
 Inexpiabilem J. 78
 Infacete Ve. 20
 Infaceto Gr. 23
 Infacundo Cl. 40
 Infamare N. 23
 Infame H.
 Infamia J. 52. N. 3. Tib. 44. Ve. 19
 Infamiae N. 39. O. 23
 Infamiam Cl. 5. Gr. 5. 23. J. 79. O.
 55. 68. 71
 Infamis Gr. 23
 Infans C. 8. Cl. 2. O. 63. 94. Tib. 7
 Infante Tib. 14
 Infantem C. 13. 25. 48. N. 35. O. 65
 Infantes C. 7. Tib. 44
 Infanti N. 6. O. 7
 Infantia Gr. 4
 Infantiam Tib. 6
 Infantis C. 25
 Infantium C. 25

- Infaustum Oth. 8
 Infecta C. 49
 Infectas Tib. 59
 Infelicitatis N. 6
 Infensis Tib. 52
 Infensus C. 30. G. 3. Ve. 2
 Inferciret Juv.
 Inferenda J. 20
 Inferentem J. 81
 Inferi O. 49
 Inferias C. 3. 15. Cl. 11. Vi. 11
 Inferior J. 19
 Inferiora Cl. 41
 Inferiore J. 82. O. 32
 Inferiorem Vi. 7
 Inferorum C. 57
 Inferre J. 44
 Inferrent O. 29
 Inferri D. 23. J. 47. N. 33. O. 101
 Infestantes O. 96
 Infestas O. 8
 Infestatus Cl. 13. 18
 Infeste Tib. 51
 Infestis J. 24. 26. C. 25
 Infesto C. 37
 Infestos Tib. 37
 Infestum L.
 Inficantem D. 15
 Infima O. 66. Oth. 7. Rh. 1
 Infimi J. 72
 Infimo C. 26
 Infirmam J. 81
 Infirmatis O. 84
 Infirmis O. 98
 Infirmiorem O. 82
 Infirmiorem Tib. 72
 Infirmus O. 90
 Infirmus H.
 Inflatione O. 81
 Inflatior Rh. 5
 Inflatu J. 57
 Inflatum Rh. 2
 Inflatu N. 37
 Inflexum O. 79
 Infra C. 24. J. 82. Oth. 11
 Infuit Rh. 1
 Infulciri Tib. 53
 Infuso O. 94
 Infutatum C. 27
 Ingemiscens O. 65
 Ingemuisse G. 12
 Ingemuit Ve. 15
 Ingenua C. 37. Gr. 17. N. 39. O. 89
 Ingenii C. 27. 34. D. 3. L. Ti. 1. Vi. 2
 Ingenio D. 20. J. 3. N. 2. Pe.
 Ingenua N. 1
 Ingenuum C. 3. 11. Gr. 15. O. 65. 86.
 Rh. 3. Te. 1
 Ingens C. 49. Oth. 2. Rh. 5
 Ingentes N. 30
 Ingenti D. 13. J. 29. 32. N. 44. Tib.
 49
 Ingenua C. 49. Tib. 39
 Ingentibus Cl. 28. J. 70. Tib. 2. 20
 Ingentis N. 3
 Ingenua Oth. 1
 Ingenuum Tib. 2. Ve. 3
 Ingenuo O. 45
 Ingenui C. 41
 Ingenuis O. 25
 Ingenuitatem O. 74
 Ingenuorum J. 42. N. 28
 Ingenuos Cl. 24
 Ingenuum Gr. 11. Ve. 23
 Ingenuus Gr. 7. 21
 Ingerente Tib. 66
 Ingerentem Gr. 23
 Ingerentibus N. 7
 Ingerere H.
 Ingesserunt O. 54
 Ingestæ N. 25
 Ingrata C. 38. Tib. 68
 Ingratam Te. 2
 Ingratorum N. 32
 Ingratos Cl. 25
 Ingravescente Tib. 73
 Ingravescentem C. 23. O. 16
 Ingredi C. 50. Cl. 25. Ve. 7
 Ingrediente O. 92. 95
 Ingredientem C. 28. Cl. 30
 Ingredienti Cl. 7
 Ingredientibus D. 9
 Ingressi Rh. 1
 Ingressis Ve. 6
 Ingresso C. 14. Cl. 24. J. 68. Tib. 14
 Ingressum C. 23. 35. G. 18. Te. 3
 Ingressus C. 43. 49. G. 8. 11. J. 31.
 O. 1. 22. 53. Oth. 7. Tib. 9. Vi. 8. 9
 Inguina D. 17. N. 29
 Inguini Tib. 44
 Inhiat Te. 1
 Inhibenda O. 55
 Inhibendi Tib. 34
 Inhibere C. 11. J. 75. Oth. 8
 Inhiberi C. 6. 48
 Inhibito Tib. 52
 Inhibitum O. 79
 Inhibuerunt O. 47
 Inhibuisset D. 6
 Inhibuit D. 8. G. 6. O. 32
 Inhonoratum Cl. 11
 Inibat N. 26. O. 74. Tib. 19
 Injecere J. 84
 Injecit J. 14. 20
 Injecta J. 68
 Injecto C. 38. Cl. 37. Rh. 1. Vi. 17

- Injectum Tib. 73
 Inierat Vi. 2
 Inieris O. 69
 Inierit Tib. 67
 Inierunt Ve. 6
 Injici C. 12
 Init C. 17. 48. J. 19. N. 12. 43. O.
 26. Tib. 2
 Inimici J. 53
 Inimicis Cl. 15. J. 74. O. 32
 Inimicitia Tib. 28
 Inimicorum Gr. 9. J. 30. 32. N. 57
 Inimicos J. 10
 Inimicum J. 19. 20. N. 47. Vi. 2
 Inimicus O. 69
 Iniquam Cl. 3
 Iniquissime J. 45
 Iniquitas J. 32
 Iniquitate Tib. 20
 Inire Cl. 35
 Iniret C. 1. J. 9
 Iniri Tib. 2
 Inis O. 69
 Inita O. 13
 Initia Cl. 7. D. 3. 9. L. N. 22. O. 19.
 Tib. 7. 26. 57
 Initiatione N. 34
 Initiatus O. 93
 Initio C. 38. Cl. 24. 29. 41. D. 20.
 G. 14. Gr. 4. 18. J. 4. 22. 38. L.
 N. 43. O. 50. 81. Tib. 14. Ve. 12.
 16
 Initis G. 6
 Initium C. 54. Cl. 41. D. 4. Gr. 1.
 H. J. 83. N. 40. O. 10. 59. Te. 1.
 2. Tib. 23. Ve. 5
 Inito Cl. 1. Tib. 32. Ve. 4
 Initum O. 76
 Inituro D. 1
 Injungendum Tib. 18
 Injungi Tib. 24
 Injunxerit H.
 Injunxit C. 18. Cl. 24
 Injuria J. 19. O. 14. 44
 Injuriam Tib. 53. 62
 Injuriarum O. 56. Vi. 7
 Injuriis Gr. 9
 Injussu Tib. 2
 Injustam Cl. 38
 Injusti J. 24
 Innantibus N. 12
 Innixus J. 57. N. 43
 Innocens Vi. 2
 Innocentem C. 27
 Innocentiam Vi. 5
 Innocentium G. 15
 Innocuæ D. 19
 Innoxiam Cl. 38. L.
 Innoxii Ve. 16
 Innoxios C. 58. Cl. 16. 38. D. 10
 Innoxius C. 3
 Innumeram C. 26
 Innumeras G. 6
 Innutritus O. 3
 Inobservantia O. 76
 Inopes Ve. 17
 Inopia D. 1. 3. Gr. 11. O. 42. 49.
 Tib. 16. 47. Ve. 16
 Inopia J. 27
 Inopiam C. 56. D. 7. Te. 1
 Inopinantem C. 23. Tib. 65
 Inopinanter Tib. 60
 Inopinantes Cl. 16
 Inopinanti Ti. 5
 Inopinato G. 10. Ve. 7
 Inopinatum J. 87
 Inopinatus Oth. 4
 Inops Gr. 8. J. 35. N. 6. 34
 Inquietam G. 7. Tib. 9
 Inquietarent N. 34
 Inquietaret O. 53
 Inquietaretur C. 55
 Inquietatos C. 59
 Inquietatus C. 26. Cl. 9
 Inquilinos Cl. 38. N. 44
 Inquire O. 27
 Inquirerem Ve. 1
 Inquisito Ti. 8
 Inquisitor J. 67
 Inquisitoribus J. 1
 Inquisitorum Cl. 16
 Inquisivit O. 51
 Insaniam C. 55
 Insanum N. 21. O. 86
 Inscendit N. 48
 Insciens Cl. 29
 Inscio Cl. 16
 Inscitia N. 41
 Inscitus N. 28
 Inscribi Gr. 4
 InscrIBitur D. 1. Gr. 6. J. 55. 56. N.
 11
 InscrIBuntur Gr. 21
 InscrIBerunt Ve. 6
 InscrIBit Gr. 21
 Inscriptam O. 7
 Inscriptas C. 8
 Inscriptio C. 8
 Inscriptione N. 45. O. 97. Vi. 3
 Inscripto N. 17
 Inscriptum D. 13
 Insculpisise (nos exculpisise) Cl. 1
 Insculptum N. 41
 Insectatione Gr. 19. Pe.
 Insectatus Cl. 1. N. 33. O. 68. Tib.
 32. 53

- Insecuti O. 50
 Insecutus C. 45
 Insepulti Ve. 2
 Insequente Tib. 5
 Insequenti D. 1. J. 29. O. 53. 94. Ti.
 9. Ve. 5
 Insequentis G. 6. Tib. 7
 Insequentium C. 6. D. 23. O. 31
 Insequi Cl. 1
 Insererent C. 23
 Inseri N. 49
 Inserto G. 20
 Insertos O. 42
 Insertum Cl. 39
 Insertus Tib. 3
 Inseuerit D. 18
 Inseruit C. 18. Tib. 61
 Insidens O. 82
 Insidiari Ti. 9
 Insidiarum C. 24. Cl. 13. D. 17. J.
 81. N. 56
 Insidias Cl. 36. D. 2. J. 25. 35. 74.
 86. Oth. 8
 Insidiatorem Cl. 42
 Insidiatoribus Cl. 10
 Insidiatum O. 27
 Insidiis C. 10. Cl. 12. O. 27
 Insidiosa J. 58
 Insigne Cl. 17. O. 35. 94
 Insignem C. 57. J. 79. Ti. 7. Tib. 50
 Insignes C. 26. N. 20. 27. O. 31
 Insigni C. 7. 12. 25. J. 61. O. 60. 72.
 Ti. 1. Tib. 14. Ve. 18
 Insignia C. 35. 52. O. 29
 Insignibus D. 13. O. 38. Tib. 3. 4
 Insignirentur C. 31
 Insignis C. 19. D. 6. G. 6
 Insigniter Tib. 14
 Insiliunt Cl. 21
 Insimulatum Vi. 6
 Insinuatus C. 12. Gr. 21. H. Oth. 2
 Insipientis N. 33
 Insisterent C. 26
 Insolentia Vi. 10
 Insolentissimis Ve. 15
 Insomnia C. 50
 Insons Cl. 10. N. 3. Ve. 15
 Inspecto C. 27
 Inspecturus Oth. 6
 Inspicere O. 18
 Inspiceret C. 58. Ti. 2
 Inspiceretur D. 12
 Inspicienda Ti. 9
 Inspuisset Ve. 7
 Instans Tib. 72
 Instanti G. 3
 Instantibus Ve. 6
 Instantius Cl. 5
 Instar C. 5. N. 31. O. 6. Ve. 5
 Instaret Tib. 16
 Instauranda N. 57
 Instigante Oth. 5
 Instinctu Ve. 7
 Instinctus J. 19
 Institorias N. 27
 Instituendam C. 25
 Instituerant N. 22
 Instituerat D. 4. J. 30
 Institueret Tib. 44
 Instituerit Cl. 1
 Instituerunt Rh. 1
 Instituisse Gr. 4. Oth. 12
 Instituisset J. 21
 Instituit C. 15. 22. 24. Cl. 11. 22. 25.
 D. 4. G. 10. Gr. 21. J. 20. 41. 43.
 83. N. 12. 32. O. 24. 30. 31. 35.
 48. 49. 64. 84. 101. Rh. 6. Ti. 7.
 Tib. 11. 42. Vi. 2
 Instituta N. 16. Rh. 1. Te. 4
 Institutam G. 1. 12. Gr. 23. J. 24. O.
 88
 Institutionem Gr. 23
 Institutionum Gr. 4
 Instituto O. 98. Ti. 8
 Institutum Cl. 42. O. 98. Vi. 6
 Institutus Gr. 7. Te. 1. Ti. 2
 Instrenuo Ve. 4
 Instructis C. 41
 Instructum N. 48
 Instruenda J. 44
 Instruendi N. 44
 Instrumenti C. 8. 39. O. 73
 Instrumento C. 39. J. 37. 85. O. 71.
 Tib. 36
 Instrumentum Ve. 8
 Instruxerunt Gr. 2
 Instruxistis Tib. 29
 Instruxit Gr. 10. O. 46. Tib. 43. Ve. 14
 Insueretur O. 33
 Insuetum D. 2
 Insula C. 44. G. 10. O. 26. 65. Tib.
 40. 54
 Insulae Cl. 17. N. 11. O. 98. Tib. 11.
 43. 60
 Insulam Cl. 25. J. 4. 58. O. 65. Ve. 4
 Insularum N. 38. 44. Ti. 8. Tib. 48
 Insulas C. 14. 28. 29. Cl. 17. N. 16.
 O. 72
 Insulis O. 19. 98
 Insultaturum J. 22
 Insuper C. 17. Cl. 6. 43. G. 12. 15.
 J. 10. 27. 66. 76. N. 31. 44. O. 21.
 65. 98. Rh. 6. Tib. 1. Ve. 4. 5. 14.
 Vi. 2
 Insusurrans C. 22
 Integerrime Ve. 4
 Integra C. 25. J. 56. Tib. 10. Vi. 7
 Integram Cl. 15. N. 6

- Integri O. 19
 Integris J. 42. Oth. 9
 Integritate Pl.
 Integro N. 46. O. 16. 34
 Integrum J. 16. Tib. 68
 Intellexi O. 54
 Intelligent O. 86
 Intelligent D. 11
 Intelligi C. 38. O. 79
 Intemperans C. 45. L.
 Intemperantia Tib. 62. 72
 Intemperantior H.
 Intemperantius Cl. 38
 Intempestivæ Vi. 13
 Intenderat D. 8
 Intenderet O. 35
 Intendisset Vi. 7
 Intendit N. 32. Tib. 62
 Intentans J. 14
 Intentum J. 65
 Intentus Tib. 62. Oth. 11
 Intercalandi J. 40
 Intercalaretur J. 40
 Intercalario J. 40
 Intercapedine Ve. 10
 Intercedentibus J. 30
 Intercedere Tib. 2
 Intercepisse J. 20
 Intercepisset G. 3
 Intercepit N. 35
 Intercepta Gr. 5
 Interceptarum D. 17
 Intercepto Tib. 7
 Interceptum Cl. 1
 Interceptus O. 14
 Intercessionem J. 16. 31
 Intercessionem J. 30
 Intercessit D. 11. O. 55. Tib. 17. 26
 Intercessores J. 29
 Interclusos O. 16
 Intercutis N. 5
 Interdicerentur Cl. 23
 Interdiceretur O. 43
 Interdicta O. 27. Ve. 14
 Interdictam Cl. 25
 Interdicto C. 25
 Interdictum Gr. 14. N. 7. 16. Tib. 61
 Interdiu Cl. 33. J. 65. N. 26. O. 77.
 100
 Interdixisset N. 32
 Interdixit D. 7. G. 6. O. 66
 Interemerunt C. 58. G. 10. J. 89
 Interemisset C. 26
 Interemit C. 23. 30. Cl. 27. D. 15. N.
 35. Tib. 3. 61. Vi. 6. 14
 Interemtis Cl. 11
 Interemto C. 49. Tib. 22
 Interemtorum Gr 9. O. 12
 Interemtus J. 75
 Interemtum O. 11. Oth. 12. Tib. 62.
 Ve. 7
 Interesse C. 27. J. 86. N. 34. O. 38
 Interesset C. 11. 16. Cl. 26. O. 56
 Interest Tib. 21
 Interfecissent J. 75
 Interfectæ N. 34
 Interfectorem Vi. 2
 Interficere O. 16
 Interfici D. 15. Ve. 15. Vi. 14
 Interfuisse D. 11. 12
 Interfuit Cl. 12. 46. D. 4. 17. J. 31.
 O. 45. Oth. 6. 10. Tib. 47. 72
 Interjecit D. 17. J. 40
 Interjecta C. 18. Cl. 21
 Interjectis J. 37
 Interjecto O. 26. Rh. 1
 Interiit G. 1
 Interimendi N. 37
 Interimi C. 29
 Interiore Tib. 54
 Interiorem J. 49. O. 61
 Interioribus C. 19
 Interitum N. 3. Tib. 61
 Intermissam Cl. 16
 Intermissas C. 16
 Intermissione Cl. 20
 Intermissos Cl. 21
 Intermissum O. 16
 Intermortuus N. 42
 Internecone Oth. 8
 Interneconem Oth. 12
 Internuntios Cl. 3. Oth. 8
 Interpellante N. 48. Vi. 18
 Interpellanfem J. 20
 Interpellanti Ve. 23
 Interpellare Tib. 27. 45
 Interpellaret Tib. 40
 Interpellaretur Te. 3
 Interpellari Tib. 34. 75
 Interpellatione O. 72
 Interpellatis Gr. 22
 Interpellatores O. 97
 Interpellatum Cl. 15
 Interpellatus N. 40
 Interponebat O. 74
 Interponeret N. 22. Ve. 20
 Interponeretur C. 39
 Interponi Tib. 53
 Interposita Vi. 15
 Interposito J. 85. Tib. 9
 Interpretabantur Gr. 1
 Interpretantes J. 7
 Interpretarentur G. 8. O. 94. Ti. 5.
 Ve. 5
 Interpretaretur D. 23
 Interpretata N. 13
 Interpretatione J. 14
 Interprete Tib. 18

- Interpretes Gr. 4
 Interrogandi J. 21
 Interroganti D. 3
 Interrogari O. 49. 56
 Interrogasse O. 33
 Interrogasset Tib. 56
 Interrogat O. 99
 Interrogationes Cl. 15
 Interrogatis G. 10. Ve. 19
 Interrogatum Tib. 61. 71
 Interrogatus Cl. 9. Gr. 9. J. 74. O.
 54
 Interrogavit N. 49. O. 98. Ve. 23
 Interruptum O. 78
 Intervalla D. 19
 Intervallis O. 49
 Intervallo Cl. 41. D. 8. H. O. 2. 26.
 37. Tib. 65. Vi. 1
 Intervallum C. 19. Cl. 14
 Intervenibat Tib. 33
 Interveniente J. 30
 Intervenientem Tib. 11
 Intervenientibus O. 66
 Interveniret C. 23. N. 37. O. 20
 Intervenisse Tib. 50
 Interventu J. 18
 Interverterat Vi. 7
 Intervisere O. 24
 Intestina G. 7. O. 94. Ve. 24
 Intestinis O. 98
 Intestinum C. 5
 Intextis N. 50
 Intima Gr. 18
 Intimi N. 21
 Intimorum D. 14
 Intolerabilis G. 14. J. 78
 Intolerantia Tib. 51
 Intrasset Ve. 7
 Intravit N. 21. Tib. 17. 30. 70
 Intrinsicus O. 95
 Introeunte J. 80
 Introierat C. 47
 Introit G. 12. J. 81. N. 25. Vi. 11
 Introire O. 6
 Introiret C. 7. O. 57
 Introisset J. 18
 Introitu Cl. 9
 Introitum Cl. 20. N. 13
 Introitus N. 48
 Introlatus Tib. 30
 Intuens N. 6. Vi. 10
 Intuentem O. 16
 Intulisse C. 51. Cl. 16. J. 7. Tib. 58
 Intulit C. 15. D. 17. Gr. 2. N. 26. O.
 21. 100. Ve. 5
 Intus D. 3
 Invaderent C. 28
 Invaderet J. 9. N. 29. 38
 Invalescentibus N. 27
 Invalescerent O. 19
 Invalidos G. 20
 Invalidum Oth. 2
 Invalidus O. 13
 Invaluerat Ve. 11
 Invaluit Gr. 4
 Invaserit J. 71
 Invasit G. 18. J. 34. N. 34. O. 26
 Invecta O. 41
 Invectus C. 30. N. 2
 Invehendos Cl. 18
 Invenerat Vi. 10
 Inveni Ve. 1
 Invenio C. 8
 Invenirentur N. 49
 Inveniretur O. 6. 27. 94. Tib. 67
 Invenisset Tib. 72
 Invenit G. 4. 18. Tib. 3
 Inventa C. 49. J. 81
 Inventus N. 47
 Inverecundo Gr. 15
 Investigare J. 56
 Investigatis Ve. 8
 Invicem C. 22. G. 10. J. 11. O. 63.
 66. Tib. 28. 43. 76
 Invictum J. 59
 Invictus Tib. 17
 Invidia Cl. 38. G. 16. J. 14. N. 34.
 45. O. 27. Oth. 6. Rh. 6. Tib. 75
 Invidiæ Ti. 6
 Invidiam C. 9. 56. D. 11. J. 4. 78. 84.
 N. 33. O. 71. Tib. 8. 22. Ve. 23
 Invidiose O. 43
 Invidiosis O. 55
 Invisa G. 14
 Invisor Tib. 13
 Invisitatum O. 43
 Invisos C. 56
 Invisum O. 10
 Invisus C. 15. D. 14. Tib. 63
 Invitabat C. 22
 Invitabo Cl. 4
 Invitam Ti. 7
 Invitandos C. 41
 Invitantis Cl. 21
 Invitare Cl. 21
 Invitaret O. 77
 Invitaretur J. 3
 Invitasse O. 74
 Invitasset C. 32
 Invitati C. 55
 Invitato C. 53
 Invitatos J. 27
 Invitatus C. 22. 39. Te. 2
 Invitavit N. 12
 Invitis G. 15. J. 22. Ti. 6
 Invito O. 16. Ve. 15
 Invitus Ti. 7. Vi. 15
 Inundationes O. 30

- Inundationibus O. 29. Oth. 8
 Invocare C. 50
 Invocaret Rb. 6
 Invocavit J. 33
 Involutis G. 3
 Involutus G. 7
 Involutus O. 83
 Inurere J. 56
 Jocabatur N. 33
 Jocandi O. 98
 Joci C. 27. Rh. 5
 Jocis Cl. 21. O. 55. Ve. 23
 Joco C. 9. D. 18. N. 5. 25. O. 53.
 Ve. 22
 Jocorum G. 20. Gr. 21
 Jocos C. 27. 33. D. 10. H. N. 34. O.
 98
 Joculari Juv.
 Jocularia N. 27. 42
 Joculariter J. 49. O. 75
 Jocum J. 4. 20. N. 6. 16. O. 67. 86.
 Ti. 3. Tib. 38. Vi. 10
 Jocus N. 28
 Josephus Ve. 5
 Jove C. 22. D. 15. J. 81
 Jovem C. 22. 58. G. 2. O. 57. 91. 94
 Jovi C. 57. D. 4. 5. 6. J. 79. N. 10.
 O. 23. 29. 91. Tib. 53
 Jovis C. 22. 33. 57. D. 4. 8. G. 9.
 12. J. 84. N. 22. O. 26. 29. 30. 60.
 94. Tib. 65. Ve. 5. Vi. 15
 Ira Cl. 30
 Iracundiæ Cl. 38
 Iræ Cl. 38
 Iram O. 54
 Irasci O. 66
 Irato C. 53
 Ire Cl. 4. J. 34
 Iret C. 35. J. 20. O. 16. Ti. 5
 Iretur N. 31
 Irrepsisse O. 94
 Irridens G. 4. J. 81. N. 34. Tib. 52
 Irridet O. 86
 Irrisa Cl. 21
 Irriserat D. 14
 Irrisis C. 51
 Irrisit Ve. 12
 Irrita C. 14. 38. O. 91
 Irritaret N. 39
 Irritas J. 23. O. 17
 Irritat D. 9
 Irritati G. 20
 Irritis N. 33
 Irrito Tib. 51
 Irritum D. 9
 Irrogata Tib. 3
 Irruenti J. 82
 Irrumpenti N. 49
 Irrumpentibus D. 1. Oth. 11
 Irrumpere Cl. 37
 Irruperant Vi. 17
 Irrupit Cl. 37. Ve. 5
 Irruptionem Tib. 6
 Isaurici O. 62. Rh. 4. Tib. 5
 Isaurico J. 3
 Isiaci D. 1
 Isidis Oth. 12
 Isidorus N. 39
 Isse O. 15
 Ista H. J. 82. N. 39
 Istæc J. 49
 Istam O. 13
 Iste Tib. 59
 Isthmiorum N. 24
 Isthmum C. 21. J. 44. N. 19
 Isti Te. 2
 Istiusmodi C. 23
 Istorum O. 70
 Istria D. 12
 Istuc C. 55
 Italas H.
 Italia Cl. 23. D. 7. 10. J. 38. 42. 79.
 N. 39. O. 17. 45. Tib. 8. Vi. 14
 Italiae C. 16. Cl. 25. J. 28. 81. O. 59.
 Rh. 6
 Italiam J. 54. 75. N. 31. O. 13. 17.
 46. Ti. 5. Tib. 2. 16. 37. Ve. 7
 Italicis N. 19
 Italicorum Ve. 9
 Italicos Te. 1
 Itare Rh. 1
 Iter C. 51. G. 8. 11. 18. J. 34. 56. 65.
 72. N. 30. O. 29. 64. 90. Te. 4.
 Ve. 6
 Iteratis N. 23
 Iteraverat Cl. 17
 Itidem O. 24
 Itinera J. 58. O. 82
 Itinere C. 47. 49. Cl. 13. 17. G. 20.
 J. 34. 60. N. 41. O. 3. 96. 97. 98.
 Ti. 5. Tib. 6. 7. 21. 40. 60. Ve. 13.
 Vi. 10. 13
 Itineribus J. 84
 Itineris J. 65. O. 8. Tib. 37. Vi. 7
 Iturum N. 48
 Jubæ C. 26. J. 66. 71
 Jubam J. 35. 59
 Jubar O. 94
 Jubebat Cl. 34. Tib. 62. Vi. 14
 Jubebatur N. 5. Tib. 22
 Jubebo J. 66
 Juberentur C. 30
 Juberet Cl. 35. D. 23. G. 22. O. 24.
 Tib. 13. 58
 Juberetur Tib. 2
 Jubet D. 13
 Jucunda Ti. 7
 Jucunde O. 71. Ti. 3

- Jucundior N. 33
 Jucundissime Tib. 21
 Jucundissimis N. 34
 Jucundissimos Tib. 42
 Jucundus Gr. 14
 Judæa Ve. 4
 Judææ Cl. 28. Ti. 4
 Judæam G. 23. O. 93. Ti. 5. Ve. 5
 Judæi J. 84. Ve. 4
 Judæorum Tib. 36
 Judæos Cl. 25
 Judæus O. 76
 Judaicam D. 12
 Judaicos Tib. 36
 Judaicum D. 2
 Judaicus D. 12. Ve. 6. Vi. 15
 Judex J. 12
 Judicandi Cl. 15. O. 32
 Judicando Cl. 12
 Judicandum G. 14
 Judicans J. 29
 Judicantibus C. 16
 Judicaret Gr. 6. J. 38. O. 32
 Judicato O. 17
 Judicatos Tib. 54
 Judicatum N. 49
 Judicaturus Gr. 14
 Judicavit C. 7
 Judicem Gr. 14. 23
 Judices Cl. 14. 16. D. 8. J. 30. 74.
 N. 23. 24. O. 32. Tib. 8. 33
 Judicia C. 5. J. 41. O. 29. 66. Tib.
 58. Ve. 10
 Judiciales Rh. 1
 Judiciali O. 56
 Judiciariis O. 56
 Judicibus G. 14. Gr. 22. N. 12. 17. O.
 56. Rh. 6
 Judicii J. 18. Tib. 35. 67
 Judiciis C. 40. O. 56
 Judicis J. 12
 Judicio Gr. 9. J. 20. 56. 84. Tib. 23.
 45. Ve. 3
 Judiciorum O. 29
 Judicium O. 54. Tib. 2
 Judico J. 74
 Judicum Cl. 11. 16. D. 8. J. 41. O.
 29. 32
 Juga C. 37. 51
 Jugerum Rh. 5. Te. 5
 Jugo C. 21. Ve. 5
 Jugulari C. 32. 35. Cl. 34. J. 74. Vi.
 14
 Jugulatus G. 20
 Jugulo N. 49
 Jugulum G. 20. J. 82
 Jugum N. 39
 Jugurtha J. 11
 Julia C. 23. 60. J. 1. 74. 81. O. 4. 64.
 65. Tib. 7
 Juliæ C. 7. 16. 37. D. 17. J. 6. 84. O.
 72. 95. Tib. 7. 50
 Julius C. 25. Cl. 2. J. 6. 21. N. 33.
 O. 8. 19. 63. Tib. 7. 11
 Julianos J. 75
 Julianum O. 65
 Julius Cl. 29. O. 65. 101
 Julii C. 38. Gr. 7. J. 6. O. 17. 100.
 Ve. 5. Vi. 8
 Juliis C. 17. Ve. 6
 Julio Cl. 20. G. 3. J. 20. N. 40. O.
 15. 31
 Julium Cl. 17. Gr. 18. O. 2. 16
 Julius Gr. 20. J. 1. O. 79. 94
 Iulo J. 81
 Jumenta N. 11
 Jumentis G. 7
 Jumentis C. 39. 43. N. 5
 Junctim Cl. 14. Tib. 9
 Junctis J. 31
 Junctos N. 3
 Juncturas O. 92
 Juncturi Tib. 17
 Junctus O. 56
 Jungere O. 81
 Jungerentur O. 62
 Junia C. 12
 Juniam C. 12
 Juniculo (nos Janiculo) Vi. 1
 Junii C. 8
 Junium D. 10. O. 51
 Junius Juv. O. 27
 Junonis D. 4
 Junxisset Ve. 11
 Junxit N. 34. O. 48
 Jupiter O. 70. 94
 Jura G. 14. Rh. 6. Vi. 9
 Jurabat Ti. 10
 Jurandum O. 98
 Jurantibus G. 16
 Jurarant Oth. 8
 Jurare Cl. 10. O. 21. Vi. 15
 Juraret O. 100
 Juraretur Tib. 26
 Jurarunt Vi. 15
 Jurasse G. 11
 Jurasset N. 35
 Juratus Cl. 22
 Juraverat J. 74. Tib. 35
 Juraverit Tib. 21
 Juravit Vi. 15
 Jure C. 26. 38. Cl. 22. 33. Gr. 1. 22.
 J. 7. 18. 28. 76. N. 40. O. 27. 29.
 46. 48. 56. 97. Tib. 23. 31. 35. Vi.
 11
 Jurejurando C. 12. J. 30. 85. 86
 Jurganti N. 5
 Jurgia N. 45

- Jurgius C. 22
 Jurgio D. 18. G. 5. Tib. 2. 11. Ve. 9
 Juri G. 5
 Juris C. 34. Cl. 15. H. N. 32. Tib. 50
 Jurisconsulto N. 37
 Jurisconsultus Gr. 10
 Jurisdictione N. 15
 Jurisdictionem C. 16. Cl. 23. D. 1. N. 7
 Jurisdictionis Ve. 10
 Jurisjurandi Tib. 35
 Jus C. 14. 47. Cl. 6. 12. 14. 19. 25. 26. 28. D. 8. J. 16. 30. 33. 43. 44. 45. N. 2. 16. O. 10. 25. 33. 35. 40. 72. 98. Tib. 11. 15. 49. Ve. 11. 23
 Jusjurandum Cl. 11. J. 23. 84. Rh. 6
 Jussas Vi. 10
 Jusserat D. 15. J. 58. Ve. 14
 Jusserit J. 68. Tib. 62
 Jussero C. 33
 Jussi Tib. 11. 16
 Jussisse O. 13
 Jussissent J. 79
 Jussisset C. 41. D. 16. G. 12. J. 52. 80. O. 14. 94. Ve. 5
 Jussit C. 12. 35. 36. 45. Cl. 15. 27. 34. 39. D. 2. 13. G. 9. J. 20. 74. N. 12. 21. 34. 44. O. 17. 27. 94. 97. 101. Ti. 6. Tib. 11. 53. Ve. 8. 23. Vi. 14
 Jussos C. 20. Tib. 32
 Jussu G. 20
 Jussum C. 55. 57. Ve. 15
 Jussus Cl. 37. O. 10
 Justa N. 51. O. 40
 Justæ C. 24. Ve. 3. Vi. 15
 Justam N. 17. 36. Tib. 68
 Justarum D. 4
 Justas O. 40. Tib. 47
 Justi Cl. 17
 Justiores D. 8
 Justissimo Tib. 66
 Justitiæ G. 7
 Justitii C. 5
 Justitio G. 10. Tib. 52
 Justitium C. 24
 Justo C. 48. N. 28
 Justos G. 12. O. 38
 Justum Cl. 21. G. 10. Tib. 4
 Juvabit H.
 Juvarent G. 10
 Juvaret N. 49. Tib. 34
 Juvenalem C. 17
 Juvenales Juv. N. 11
 Juvenalibus N. 11
 Juvenæ N. 12
 Juvenis D. 9
 Juvene J. 75. Tib. 22
 Juvenem Cl. 16. G. 17. J. 71. N. 35. O. 17
 Juvenes C. 41. G. 10. J. 39. N. 1. O. 31. 49. Te. 4
 Juveni G. 8. J. 71. O. 64. Rh. 1. Ve. 4
 Juvenibus Cl. 27. Gr. 10. O. 99
 Juvenili N. 26
 Juvenis C. 8. 36. Cl. 15. N. 5. O. 19. 34. 51. 89. Pe.
 Juventa D. 12. 18. O. 61. 68
 Juventus Rh. 1
 Juventute O. 43. Tib. 35
 Juventutem Tib. 36
 Juventutis C. 15. J. 27. N. 20
 Juvenum Gr. 23
 Juvit J. 5
 Ixi O. 88
- K.
- Kalendarum (nos Calendarum) C. 17. O. 26. Vi. 14
 Kalendas (nos Calendas) C. 8. 58. Cl. 29. D. 1. 13. G. 4. J. 76. N. 15. O. 5. 100. Ti. 1. Tib. 5. 34. 35. 73. Ve. 2. 19. 24. Vi. 3. 14
 Kalendis (nos Calendis) C. 17. 42. Cl. 2. G. 16. 18. J. 40. N. 46. 50. O. 35. 57
- L.
- Labantem J. 14
 Labarent Tib. 33
 Labe O. 38
 Labefacta Ve. 4
 Labefactata N. 38
 Labefactis C. 57
 Labeo O. 54
 Labeone Te. 4
 Laberius J. 39
 Labieni C. 16
 Labor C. 16
 Laborantes N. 2. O. 47
 Laboranti Cl. 44
 Laboratæ (nos Elaboratæ) N. 41
 Laboravit (nos Elaboravit) O. 64
 Labore N. 52
 Laboriosas Tib. 27
 Laboriosissime Cl. 14. J. 43. O. 84
 Laboris D. 19. J. 57
 Laborum C. 50. Tib. 10. 21
 Lacedæmonii Pe.
 Lacedæmoniis Tib. 6
 Lacerandum C. 28
 Laceraret D. 23
 Laceraretur D. 15

- Lacerari Tib. 60
 Lacerata O. 91
 Laceratam J. 75
 Laceratus Tib. 66
 Laceraverit Gr. 15
 Laceravit Gr. 9
 Lacernas Cl. 6
 Lacessissent N. 39
 Lacessisset Tib. 61
 Lacessitis J. 24
 Lacessitus O. 55
 Lachanizare O. 87
 Lachetem Ve. 23
 Lacinia C. 35. Cl. 15. N. 19
 Laco G. 14
 Lacrymans O. 58
 Lacrymis C. 15. Cl. 36. Ti. 9. Vi. 15
 Lacte Tib. 44
 Lactes Vi. 13
 Lactuculæ O. 77
 Lacu Cl. 21. D. 4. J. 39. 44
 Lacum Cl. 21. G. 7. S. J. 44. N. 31.
 O. 57
 Lacuna N. 48
 Lacunaria N. 34
 Lacus Cl. 20. 21. 32
 Lælio Te. 1. 2. 4
 Lælium Te. 1. 3
 Lælius Gr. 2. Te. 1. 5
 Læsisse Tib. 58
 Læsit J. 49
 Læta O. 58. 95
 Lætabatur N. 46
 Lætam D. 15
 Lætatus D. 23. O. 92. Tib. 75. Ve. 15
 Læti C. 46
 Lætiora J. 77
 Lætiozem D. 23
 Lætissimo C. 13. G. 4
 Lætissimos D. 6
 Lætitia C. 14. N. 10
 Lætitiã C. 17
 Læto J. 80
 Lætorius O. 5
 Lætos N. 43
 Lætum D. 16. N. 43. O. 65. 92. Vi. 9
 Lætus N. 38. Tib. 11
 Læva J. 64
 Lævæ J. 33
 Lævam Oth. 11
 Lævis N. 20
 Lambranos (nos Ambronas) J. 9
 Lamentari N. 49. Oth. 8
 Lamentata J. 84. Vi. 3
 Lamia D. 1
 Lamiam D. 10
 Lamianos C. 59
 Laminam C. 32
 Lampadio Gr. 2
 Lana G. 3
 Lance Ve. 25
 Lancea G. 18
 Lanceas D. 10
 Lanceis Cl. 35
 Laneo O. 82
 Languebat O. 81
 Languentes O. 92
 Languere O. 87. Tib. 21
 Languit N. 51
 Languore N. 41
 Languorem Tib. 72
 Laniandos C. 27. N. 37
 Laniatis D. 17
 Lanificio O. 64
 Laniis Cl. 40
 Lanionia Cl. 15
 Lanis D. 17
 Lanistæ Vi. 12
 Lanistarum O. 42
 Lanistas J. 26
 Lanugine Oth. 12
 Lanuginem N. 34
 Lauvinus Gr. 2
 Lanuvium O. 72
 Laodicens Tib. 8
 Lapidata C. 5
 Lapide D. 5. 14. N. 50. O. 20
 Lapidem C. 4. Cl. 23. O. 94. Oth. 8.
 Tib. 72. Vi. 10
 Lapideo Cl. 20
 Lapidibus D. 8. N. 26
 Lapidis J. 85. Ve. 4
 Lapidum O. 92
 Lapsis O. 48
 Lapsu O. 43
 Lapsus J. 56
 Laqueatæ N. 31
 Laqueo Tib. 53. Vi. 17
 Laquos Tib. 54
 Lares C. 5. N. 46. O. 31. Vi. 2
 Large D. 21
 Largiendi N. 30
 Largissime D. 9. O. 77
 Largissimum D. 4. J. 38. Ti. 7
 Largiter L. O. 89
 Largitione J. 13. O. 10
 Largitionem J. 19
 Largitionis J. 26
 Largitus Cl. 29. Tib. 48. Vi. 15
 Largius J. 53. N. 34
 Lanium D. 17
 Lascive N. 42
 Lasciviæ C. 25. 36
 Lasciviam Te. 1
 Lasciviendi J. 67
 Lascivissimarum Tib. 43
 Lata C. 50. N. 13. Tib. 21
 Latebra Vi. 17

- Latebræ N. 48
 Latebras J. 1. N. 27. Tib. 8
 Latens J. 74
 Latentem Cl. 10
 Latentes D. 10
 Latenti Ve. 4
 Latera C. 36
 Latere G. 21. N. 13. Tib. 72. Vi. 15
 Lateribus D. 5
 Latericiam O. 29
 Lati O. 94
 Latiarem C. 22
 Laticlavio N. 26
 Laticlavios O. 38
 Laticlavium D. 10
 Latina D. 17. Gr. 11. O. 29. Tib. 70
 Latinæ C. 20. Rh. 5. Ve. 3
 Latinarum Cl. 4. J. 79. N. 7
 Latinas J. 8. 44
 Latine Cl. 42. D. 4. Gr. 1. 7. 16. N.
 7. 39. O. 89. Rh. 1. 2. Tib. 71
 Latini Cl. 16. Gr. 22. N. 12. O. 31
 Latinis Gr. 10. Ve. 18
 Latinitate O. 47
 Latino Cl. 1. 19. D. 15. Gr. 7
 Latinos O. 45. Rh. 1
 Latinum Gr. 22
 Latinus Gr. 10
 Latio Vi. 1
 Latitudinis N. 31
 Latus Rh. 1
 Lato J. 45. O. 73
 Latrinæ Tib. 58
 Latrinas N. 24
 Latrinis L.
 Latro C. 30
 Latrocinii Tib. 1
 Latrociniiis Tib. 37
 Latrones Gr. 23
 Latronum O. 27
 Latuit D. 1
 Latum Cl. 24. O. 38. Tib. 35. Ve. 2. 4
 Latus Cl. 2. 24. Gr. 9. Tib. 68
 Lavabat D. 21
 Lavandi O. 82
 Lavantem D. 17
 Lavaret Gr. 23
 Lavaretur C. 37
 Laudabat C. 36. N. 30
 Laudandi N. 23
 Laudans C. 54
 Laudanti D. 10. G. 20
 Laudantibus Cl. 43. Vi. 14
 Laudantium Rh. 6
 Laudare C. 29. Rh. 1
 Laudasset N. 25
 Laudat Te. 5
 Laudatam Ti. 8
 Laudatione J. 6. O. 56
 Laudationibus N. 20
 Laudationis J. 84
 Laudato C. 15
 Laudatus O. 100
 Laudaverit Cl. 1
 Laudavit C. 10. J. 6. N. 9. O. 8. 66.
 Tib. 6. Ve. 13
 Laude N. 19
 Laudem Te. 2
 Laudes C. 8. 16. 20. D. 10. J. 56. O.
 98. Te. 1
 Laudibus L. Oth. 12. Ve. 6
 Lavisce C. 24
 Lavisset N. 35
 Lavit Ti. 8
 Laurea N. 13. Tib. 17. Vi. 9
 Laureæ J. 45
 Lauream D. 6. J. 79. Tib. 69
 Laureas G. 1
 Laureata O. 58
 Laureatum O. 94
 Laureo J. 81
 Laureolo C. 57
 Lauretum G. 1
 Lauri G. 1
 Laus J. 35
 Lautiore C. 32. G. 12
 Lautitiarum J. 46. O. 71
 Lautius C. 55
 Lavicano J. 83
 Laxandi O. 83
 Laxando N. 25
 Laxata N. 34
 Laxatis O. 43
 Laxato Oth. 6
 Laxavit O. 30
 Laxiore Tib. 11
 Laxitas N. 31
 Laxitate C. 37. O. 72
 Laxius J. 39
 Lecti O. 35
 Lectica Cl. 2. 25. 28. D. 2. 19. J. 71.
 N. 8. 9. 28. O. 33. 43. 76. 78. 82. 91.
 94. Ti. 10. Tib. 30. 60. 64
 Lecticæ Cl. 10. D. 8. J. 49. 82
 Lecticam C. 27. O. 29. Tib. 27
 Leticarii C. 58
 Leticariis Oth. 6
 Leticarum J. 43
 Leticulam O. 78
 Lectione O. 54. Tib. 56
 Lectionibus O. 35
 Lectis C. 32. O. 73. Tib. 22
 Lectissimorum Vi. 13
 Lectitabat D. 20
 Lectitari C. 16
 Lecto J. 49. N. 6. 47. O. 64. Pe. Te.
 5. Vi. 16
 Lectorem Cl. 41. O. 86

- Lectoribus O. 78
 Lectorum Cl. 32
 Lectos H. N. 25. O. 75
 Lectulo Tib. 73
 Lectulum Te. 2
 Lectum C. 51. J. 84. N. 48. O. 78.
 Oth. 7
 Lecturum Cl. 24
 Lecturus J. 81
 Lectus J. 84
 Legata C. 16. D. 8. O. 66. 101. Tib.
 15. 48. 57. 76
 Legatam Tib. 31. 44
 Legatarios G. 5
 Legati C. 14. G. 11. Tib. 16. 31.
 Ve. 4
 Legatione O. 58. Vi. 4
 Legationem G. 16. Tib. 31
 Legationes Ve. 24
 Legationis Cl. 6. Gr. 2. O. 26. Oth.
 3. 8
 Legatis C. 49. Cl. 24. 25. 42. G. 11.
 J. 25. 34. N. 57. O. 23. Tib. 20.
 41. 52
 Legato Cl. 4. 6. D. 6. G. 9. O. 88.
 Tib. 19
 Legatoris Tib. 31
 Legatorum O. 24. Ve. 6
 Legatos C. 44. Cl. 9. J. 24. 36. N. 22.
 O. 20. 21. 44. Tib. 37. 63. Ve. 4.
 Vi. 9. 16
 Legatum D. 9. 10. G. 5. 10. N. 17.
 Tib. 52. Ve. 4
 Legatus Cl. 13. G. 3. 14. N. 3. Ve. 4.
 Vi. 5
 Legavit J. 83. O. 101
 Lege Cl. 9. D. 8. G. 3. J. 20. 22. 28.
 81. N. 3. 32. O. 4. 21. 33. 45. 65.
 98. Tib. 21. 42
 Legem C. 41. D. 9. J. 28. 43. 52. N.
 33
 Legenda O. 100
 Legendam Cl. 4
 Legendi O. 37
 Legendis O. 45
 Legendo Gr. 2. Tib. 30
 Legens N. 15. Tib. 11
 Legenti D. 17
 Legentibus Gr. 24. O. 16
 Legerat Gr. 24
 Legere G. 16. Gr. 24
 Legerent C. 46. O. 39
 Legeret O. 54. 79
 Leges C. 1. G. 9. J. 16. 30. N. 2. O.
 34. 69
 Legi N. 24
 Legibus H. J. 11. 18. 77. O. 10. 56.
 Ti. 8. Tib. 2
 Legimus Gr. 14
 Legio J. 29
 Legionariis O. 101
 Legionariorum G. 19
 Legione D. 6. J. 25. N. 19. Ve. 6
 Legionem J. 69. O. 24
 Legiones C. 1. 8. 48. G. 6. 10. J. 8.
 24. 29. 68. O. 8. 23. 49. Tib. 16.
 Ve. 6. 8. Vi. 3
 Legionibus C. 43. Cl. 13. J. 26. 29.
 38. 66. N. 15. 39. O. 23. 26. Tib.
 17. 48. Ve. 4. 6
 Legionis Cl. 25. G. 10. J. 68. O. 10.
 Oth. 10. Tib. 19. Ve. 4
 Legionum Cl. 24. D. 7. J. 76. O. 16.
 38. Tib. 14. 30. Ve. 6. Vi. 2
 Legis C. 40. Cl. 19. 23. N. 10. O. 34
 Legisse Gr. 2. O. 84. Te. 2
 Legisset J. 87. O. 85. Tib. 73
 Legit C. 47. Gr. 11. O. 35. 54. Vi. 14
 Legitima Ve. 8
 Legitimam Cl. 14
 Legitimo Cl. 21
 Legitimos O. 45
 Legitimum Cl. 21. G. 6
 Legitimus O. 35
 Lego O. 94. Tib. 21
 Legum Cl. 14. J. 44. Rh. 6. Tib. 33.
 35
 Legumina N. 16
 Leguminis G. 12
 Lemnisci N. 25
 Lenæus Gr. 2. 3. 15
 Lenibus Te. 5
 Leniendam D. 11. Vi. 10
 Lenendis Tib. 8
 Lenior C. 26. Tib. 56
 Lenioribus O. 65
 Lenire J. 14
 Lenis C. 3
 Lenissime Ve. 13
 Lenissimorum Pe.
 Lenissimum O. 39
 Lenissimus J. 74
 Lenita O. 34
 Lenitas D. 11
 Lenitate O. 33
 Lenitatem Cl. 14
 Leniter O. 79. 94
 Lenius C. 53
 Lenocinii C. 39. O. 79
 Lenociniis Cl. 7
 Lenocinium C. 40. Tib. 35
 Lenta O. 82. Tib. 57
 Lente C. 36. N. 40
 Lentis Tib. 21
 Lentulo G. 4
 Lentulum Tib. 49

- Lentulus C. 8
 Lentum J. 87. Tib. 73
 Leonem N. 53
 Leontini Rh. 5
 Lepida G. 5. N. 5
 Lepidam Cl. 26. N. 6. 7. Tib. 49
 Lepidi C. 24. Cl. 9. J. 3. 82. O. 19
 Lepidissimum H.
 Lepido O. 8. 12. 13. 31. Tib. 5
 Lepidum C. 36. J. 3. 5. 87. O. 16. 54
 Leptinus J. 39
 Letale J. 82
 Levabatur O. 80
 Levare Tib. 6
 Levaturus G. 9
 Levatus Tib. 72
 Leucadia Te. 5
 Levavit O. 47
 Leve C. 26. Tib. 49. 61
 Levem Rh. 2. Tib. 5
 Levi C. 59. Cl. 15. 34. J. 27. Juv. N.
 33. O. 51. 66. Vi. 16
 Levibus Cl. 26. G. 7. Ve. 24
 Levior C. 16
 Leviore O. 89
 Leviozem Cl. 17
 Levioribus J. 20. O. 32. 39
 Levis Cl. 37. J. 66
 Levissima C. 35. D. 10
 Levissimo O. 41
 Levitalis L. Tib. 3
 Leviter C. 55. Cl. 15. Gr. 9. N. 41. P.
 Te. 2
 Levius Te. 2
 Libantes O. 98
 Libelli C. 49. D. 14. Gr. 6. H. J. 56.
 N. 52
 Libellis C. 30. D. 14. J. 81. N. 49.
 O. 45. 50
 Libello Cl. 2. D. 18. Gr. 4. 11. O. 65.
 84. Vi. 15
 Libellos Cl. 15. G. 21. Gr. 11. 21. 24.
 J. 41. 56. N. 15. O. 55. Tib. 18. 66.
 Vi. 10
 Libellum C. 15. Cl. 37. H. J. 81. O. 53
 Libellus J. 80. Vi. 1. 14
 Libens Cl. 28. N. 21
 Libenter D. 13. N. 52
 Libentes O. 57
 Libentius J. 42. 45
 Liber Cl. 38. Gr. 11. 17. O. 85. Rh. 1
 Libera C. 3. O. 27. Tib. 29
 Liberæ Ve. 8
 Liberalem Ve. 13
 Liberales G. 5. N. 52. Tib. 70
 Liberali O. 94. Ve. 3
 Liberalia D. 20. O. 84
 Liberalibus C. 53. Cl. 3. 40. Gr. 1. 15.
 Pl.
 Liberalis O. 71
 Liberalissimus Ve. 17
 Liberalitate Cl. 6. Gr. 7. 20. H. J.
 38. Tib. 46
 Liberalitatem O. 41
 Liberalitates Cl. 29. G. 15
 Liberalitatis C. 46. D. 9. N. 10
 Liberaliter Te. 1
 Liberalium J. 42
 Liberam C. 16. Tib. 31
 Liberare Cl. 9
 Liberarentur O. 21
 Liberarum O. 44
 Liberatus O. 25. Tib. 26
 Liberavit D. 9
 Libere Cl. 41
 Liberet Cl. 25. Tib. 25
 Liberi D. 9. J. 20. 39. N. 36. O. 94
 Liberis C. 17. 24. D. 2. O. 4. 38. 45.
 53. 66. 100. Tib. 10. 52. 61. Ve. 1
 Liberius J. 20. 49. N. 5. O. 69. Tib.
 29. 53
 Libero L. O. 24. 65
 Liberozum Cl. 15. 19. J. 52. 84. O. 63.
 Tib. 4. 54
 Liberos C. 7. 15. Cl. 1. 21. 25. 27. 32.
 46. G. 3. Gr. 13. J. 35. 37. 41. 50.
 O. 8. 17. 34. 48. 63. 101. Oth.
 1. Rh. 1. Tib. 47. 55. 61. Ve. 3.
 Vi. 6
 Liberta Cl. 40. O. 65
 Libertam N. 28. Ve. 3
 Libertas O. 54
 Libertate C. 60. N. 24. O. 12. 40. 47.
 98. Ve. 8. 9. 16
 Libertatem Cl. 10. 25. Rh. 1. Tib. 37.
 50. Ve. 13. Vi. 10
 Libertatis O. 29. 40. Oth. 12. Rh. 6.
 Tib. 30
 Liberti G. 4. J. 76. Tib. 76. Vi. 12
 Libertinae C. 16. Vi. 2
 Libertinam Oth. 2
 Libertini Cl. 24. Gr. 18. Juv. O. 44
 Libertino Cl. 26. H. J. 2. Vi. 7
 Libertinorum Cl. 24. O. 74
 Libertinos Cl. 24. 25. D. 7. N. 15
 Libertinum Gr. 5. O. 2. Vi. 2
 Libertinus Gr. 10. 17
 Libertis Cl. 13. 28. 29. 43. J. 75. N.
 37. O. 67. Vi. 2
 Liberto C. 12. Cl. 27. 37. G. 10. N.
 5. 22. 23. 29. 48. O. 24. Oth. 6. Ti.
 2. Tib. 19. Ve. 23. Vi. 14
 Libertorum C. 56. Cl. 25. 28. D. 14.
 N. 32. 47. O. 45. 67. 72. 101
 Libertos C. 39. Cl. 25. G. 15. J. 27.
 N. 35. Oth. 7
 Libertum Gr. 12. J. 48. N. 34. Tib.
 23. Vi. 14

- Libertus D. 8. 17. G. 14. 20. Gr. 6. 11.
 12. 15. 16. 20. N. 49. O. 79
 Liberum Cl. 40. D. 11
 Libidinatum N. 28
 Libidine Cl. 29. O. 69. Vi. 12
 Libidinem C. 41. J. 76. N. 26
 Libidines J. 50. O. 71. Tib. 11. 43
 Libidinibus Gr. 23
 Libidinis Cl. 33. D. 22. G. 22. Tib.
 2. 44
 Libidinoso Tib. 42
 Libidinum C. 16. Cl. 26. Tib. 43
 Libido Ti. 7. Ve. 11
 Libitinæ N. 39
 Libo Tib. 25
 Libonis Gr. 19
 Libram O. 64
 Librariis D. 10
 Librario Cl. 35. Vi. 2
 Librarum G. 12. O. 43
 Libras J. 38. 54
 Libri Pe.
 Libris Cl. 41. H. J. 79. O. 85. 94. Pe.
 Tib. 43
 Libro Gr. 10. J. 30. 75. Pe.
 Librorum J. 56. O. 31
 Libros Cl. 41. Gr. 1. 2. 8. 10. 14. J.
 44. O. 89. Pe. Pl.
 Librum Cl. 33. Gr. 3. 9. 12. J. 52. 56.
 Pe. Tib. 23
 Libuissent J. 20
 Libuisset C. 36. J. 29. N. 15. 37. O.
 35. 75. Vi. 10
 Liburnica Pl.
 Liburnicam N. 34
 Liburnicarum O. 17
 Liburnicas C. 37
 Liceat N. 41. O. 28. 58
 Licebit Cl. 4. H.
 Licendi C. 39
 Licenter D. 1
 Licentia C. 54. Gr. 11. J. 76. N. 16.
 O. 32. 47. 55. 98. Ti. 8. Tib. 37
 Licentiam D. 8. J. 40. 67. O. 45. Tib.
 42. Ve. 6. 8
 Licere C. 29. 34. O. 54. Rh. 2
 Licerentur J. 20
 Liceret C. 1. 41. Cl. 12. J. 10. 52. N.
 37. O. 66
 Licet D. 3. Ve. 1
 Licinianum G. 17
 Licinii J. 49
 Licinio Gr. 20. Te. 5
 Licinium O. 67. Ve. 13
 Licinius N. 2. Ve. 6
 Licitatio O. 75
 Licitatione C. 22
 Licitationem N. 26
 Licitum G. 23. N. 23
 Lictor J. 80
 Lictore Rh. 6. Tib. 11. 72
 Lictorem J. 20
 Lictores D. 14. J. 20
 Lictoribus C. 3. J. 16. 43
 Lictorum J. 71
 Licuerit D. 16. J. 78
 Licuisset C. 34
 Ligato N. 51
 Ligna N. 49
 Ligna Cl. 21
 Ligneis O. 43
 Ligneo N. 12. O. 82
 Liguriam Cl. 17
 Ligurire Tib. 45
 Limen G. 4
 Limone Te. 5
 Linere Oth. 12
 Lingua C. 20. 27. Gr. 1. O. 97. Tib.
 1. 44
 Linguae Cl. 30. 42. O. 89. Tib. 61
 Linguam O. 51
 Linguarum J. 39. O. 43
 Linguas Vi. 13
 Lino N. 17
 Linqui J. 45
 Lintea Oth. 12
 Linteam G. 19
 Linteo C. 26
 Liquefactas C. 37
 Liquido O. 95
 Lita N. 31
 Litante O. 96
 Litare J. 81
 Litavit N. 56. Oth. 8
 Lite Cl. 15. Rh. 6
 Litera O. 97
 Literæ G. 9. Gr. 14. O. 87. Ve. 7
 Literam Gr. 6. J. 56. O. 97
 Literario C. 45
 Literarium Gr. 9. 13. J. 56. Rh. 3
 Literas C. 44. Cl. 41. Gr. 23. J. 77.
 N. 10. 47. O. 49. 64. 88. Oth. 8.
 Tib. 54. Ve. 9
 Literati Gr. 4
 Lictore Gr. 4
 Lictorem Gr. 4
 Lictores Gr. 4
 Lictos Gr. 4
 Lictatum Gr. 4
 Lictoris C. 41. Cl. 4. Gr. 1. 4. 10. J.
 29. 81. N. 10. 34. 40. O. 71. Tib.
 11. 30
 Litibus C. 40. N. 34
 Litiganti Oth. 4
 Litigaretur C. 40
 Litigator Gr. 22
 Litigatores N. 17
 Litigatori Cl. 15. Ve. 23

- Litigatoribus Cl. 37
 Litigatorum O. 33. Ve. 10
 Litium Ve. 10
 Littora C. 37. 49. N. 27
 Littore C. 32. 46. J. 4. Tib. 40
 Littus O. 16. Rh. 1
 Litura Cl. 16
 Livia C. 7. 15. Cl. 4. O. 63. 84. 99.
 Tib. 14. 22
 Liviae C. 10. 11. G. 1. O. 29. 40. 69.
 99. Oth. 1. Tib. 6. 50
 Liviam C. 23. 25. Cl. 26. G. 3. 5. O.
 62. 101. Tib. 4. 50
 Livii C. 34
 Livilla C. 7. Cl. 3
 Livillae Tib. 62
 Livillam Cl. 1
 Livio Cl. 41. D. 10
 Liviorum Tib. 3
 Livium Gr. 1
 Livius Tib. 26
 Livore C. 34
 Livores C. 1
 Lixa O. 19
 Lixis G. 20
 Loca Cl. 21. 25. N. 11. O. 7
 Locandas Cl. 9
 Locari O. 36
 Locasset N. 37
 Locatione J. 20
 Loci C. 41. 53. O. 65. Tib. 20
 Locis C. 8. 44. Cl. 21. 32. Tib. 7.
 Vi. 1
 Loco C. 41. 42. 57. 60. Cl. 33. 40.
 G. 1. 18. 20. J. 35. 41. 72. 82. 84.
 N. 3. O. 24. 29. 43. 44. 45. 49. 76.
 94. Oth. 9. Tib. 10. 64. Ve. 2. 3. 7
 Locorum C. 51. G. 20. J. 58. Oth. 9.
 Rh. 1
 Locos Tib. 43
 Locros O. 16
 Locum C. 12. Cl. 14. Gr. 23. H. J. 6.
 39. 41. 80. N. 34. 43. O. 10. 18.
 26. 31. 44. 51. 54. 90. 94. 96. 98.
 Oth. 2. Ti. 4. Tib. 1. 4. 11. Ve. 2.
 21. Vi. 4
 Locupletatum N. 30
 Locupletavit H.
 Locuplete O. 2
 Locupletem C. 39
 Locupletes C. 41. 46. J. 42
 Locupletiores C. 39. J. 68. Ve. 16
 Locus O. 6. 72. Ve. 1
 Locusta N. 47. Tib. 60
 Locustæ N. 33
 Locustam Tib. 60
 Locutus Cl. 42. D. 10. O. 84. Tib. 28
 Lodicula O. 83
 Lolliae Cl. 26
 Lolliam C. 25. J. 50
 Lollianam O. 23
 Lollii Tib. 12
 Lollio Tib. 13
 Longa C. 11. D. 18. Tib. 62
 Longam O. 38
 Longas Cl. 15
 Longe C. 15. G. 19. L. O. 20. Ve. 7
 Longinam D. 1
 Longino C. 24. N. 37
 Longinquam O. 92
 Longinum C. 57
 Longiore Tib. 52
 Longiores Tib. 50
 Longioris Oth. 9
 Longissimas C. 50. J. 57
 Longissime Tib. 10
 Longitudinis N. 31
 Longius N. 53
 Longo D. 8. H. J. 85. O. 37. 65. Vi. 1
 Longos Gr. 24
 Longum G. 3. N. 57. Tib. 61
 Loquamur O. 88
 Loquantur Tib. 56
 Loquar O. 51
 Loquaris H. O. 86
 Loquatur Cl. 4. O. 51
 Loquens Te. 5
 Loquentibus J. 75
 Loquerentur D. 16. G. 10
 Loqueretur O. 84. 89
 Loqui J. 77. N. 22. O. 54. 64
 Lorica O. 35
 Loricatos C. 45
 Lotio Ve. 23
 Lucam J. 24
 Lucano Te. 1
 Lucanum Pe.
 Lucanus Pe.
 Luce Cl. 34. G. 18. O. 94
 Luceio J. 19
 Luceium J. 19
 Lucem C. 50. Cl. 37. 44. G. 22. J.
 31. 52. O. 78. Oth. 11
 Lucii G. 3. Gr. 12. J. 75. 80. O. 15.
 19. 29. 65. Tib. 1. 70. Vi. 3
 Lucilii Gr. 2. Pe.
 Lucilio Gr. 14
 Lucinius Rh. 1
 Lucio C. 24. D. 6. H. J. 23. 75. 83.
 O. 29. 64. 65. 101. Pe. Tib. 5. 11.
 15. 42
 Lucios N. 1
 Lucium Cl. 29. G. 4. Gr. 3. J. 83.
 N. 1. 4. 34. O. 9. 14. 26. 64. 65.
 Oth. 1. Rh. 2. 6. Tib. 4. 23. Vi. 2
 Lucius D. 7. Gr. 1. 2. 3. 18. O. 68.
 Rh. 1. 2. 3. Tib. 25. Vi. 2
 Lucra Cl. 18

- Lucrabatur C. 41
 Lucrantium N. 45
 Lucri Ve. 23
 Lucrinum O. 16
 Lucris Ve. 23
 Lucro C. 39
 Lucrum C. 40. O. 75
 Luctatoribus N. 45
 Luctu J. 84. Ti. 11
 Luctus C. 5. 6
 Lucubrante Tib. 19
 Lucubrationis C. 53
 Lucubratoriam O. 78
 Lucullana Tib. 73
 Luculleas D. 10
 Lucullo J. 20
 Lucullum D. 10
 Luculum H.
 Ludebat O. 83
 Ludens O. 86
 Ludentibus O. 94
 Ludentium C. 25
 Ludere Cl. 33
 Luderent Tib. 44
 Luderet N. 22
 Ludibria N. 6. O. 83. Vi. 17
 Ludibrio G. 20
 Ludibrium C. 23. G. 12
 Ludibundus N. 26
 Ludicras N. 11
 Ludicro O. 43
 Ludios O. 74
 Ludis C. 26. 56. 57. Cl. 4. J. 39. 88.
 N. 7. 11. 54. O. 32. 44. 45. Te. 4.
 Tib. 6. 45. 72. Ve. 19
 Ludit O. 70
 Ludo C. 32. 45. D. 4. 17. J. 26
 Ludorum G. 6. O. 14. 43. 68. Tib. 34
 Ludos C. 18. 20. Cl. 21. D. 4. J. 10.
 39. 84. N. 11. 12. O. 10. 18. 23.
 31. 40. 43. 44. 53. 59. Rh. 1. Tib.
 7. Ve. 2. Vi. 2
 Ludum Cl. 8. J. 31. Rh. 4. Ti. 3
 Lueretur C. 37
 Lugduni C. 17. 20. Cl. 2
 Lugentis C. 13
 Lugerent Tib. 61
 Lugubrem O. 23
 Luisse Ve. 1
 Luit Rh. 6
 Lumen Tib. 19
 Lumina J. 37
 Luminibus C. 6. 18. O. 98. Ve. 7
 Luna D. 16
 Lunæ C. 45
 Lunam C. 22
 Lunensi N. 50
 Lupanar C. 41
 Lupanari Tib. 58
 Lupercale O. 31
 Lupercalibus J. 79. O. 31
 Lupercos J. 76
 Lupum Tib. 25
 Lurconem C. 23. Gr. 15
 Luscio D. 1
 Luserat Te. 3
 Lusimus O. 71
 Lusit Cl. 33. J. 39. N. 7. 30. O. 71
 Lusitaniam Oth. 3
 Lusitanorum G. 3. J. 54
 Lustra O. 27
 Lustratis Vi. 9
 Lustrico N. 6
 Lustrum N. 53. Tib. 21
 Lustrum O. 97
 Lusu C. 41. O. 71
 Lusum Cl. 27. 39. N. 11
 Lusus Cl. 33. N. 16. 29
 Lutatium Gr. 3
 Luto Ve. 5
 Luxit Tib. 74
 Luxuria Ve. 11
 Luxuriæ C. 25. Gr. 23. J. 27. N. 51
 Vi. 13
 Luxuriam N. 26. Tib. 66
 Luxus N. 42
 Lychnuchos D. 4. J. 37
 Lycia O. 65
 Lyciam Ve. 8
 Lyciis Cl. 25
 Lydia Gr. 11
 Lydiæ Gr. 11
 Lyricum Tib. 70

M.

- Macedonia O. 4
 Macedoniam Cl. 25. J. 35. O. 3. Tib.
 14. 16
 Macedonum C. 57
 Macellarios Ve. 19
 Macellariis J. 26
 Macelli Tib. 34
 Macellum J. 43
 Maceror Te. 5
 Machæra Cl. 15
 Machina N. 34
 Machinam Cl. 21
 Machinis C. 46. 57. N. 38
 Machinosam N. 34
 Macro C. 23. G. 11
 Macronem C. 26
 Macroni C. 12
 Macronis C. 12
 Mactatos O. 15

- Mactavit C. 32
 Macteas C. 38
 Maculam O. 94
 Maculoso N. 51
 Madefaceret Ve. 16
 Madefierent J. 64
 Madens Cl. 33
 Madido Oth. 12
 Mæcenas H.
 Mæcenatem H.
 Mæcenati Gr. 21. H.
 Mæcenatiana N. 38
 Mæcenatis H.
 Magister Gr. 23. J. 9
 Magisteria C. 22
 Magisteriis O. 2
 Magisterio D. 4. Tib. 3
 Magistratibus C. 16. 18. Cl. 12. 23.
 D. 8. Gr. 9. O. 43. 45. 46. 61. Tib.
 30. 33. Vi. 15
 Magistratu O. 26. Tib. 12
 Magistratum C. 26. O. 2
 Magistratus Cl. 18. N. 22. J. 42. 76.
 84. O. 26. 30. 36. 89. Tib. 9. 31. 32
 Magistratum Cl. 12. 44. J. 28. 41. O.
 47. 56
 Magistri Gr. 24. J. 82. O. 30
 Magistris Pe. Tib. 76
 Magistro D. 10. J. 4. N. 22. O. 89
 Magistros N. 12. Ti. 2
 Magistrum Gr. 11. Rh. 5
 Magna C. 37. 47. 50. Cl. 12. 15. 16.
 18. 20. 25. D. 9. G. 2. 7. 18. J. 27.
 61. Juv. L. N. 1. 34. 37. 39. O. 21.
 42. 51. 52. 55. 82. 85. 94. 95. 97.
 98. Oth. 12. Rh. 6. Te. 2. Tib. 1.
 14. 48. Ve. 4. 18
 Magnæ D. 11
 Magnam C. 56. J. 22. 67. Oth. 4. Ve.
 5. Vi. 12
 Magnarum Oth. 1
 Magnetis Pe.
 Magni C. 35. 52. Gr. 7. 15. J. 7. 35.
 N. 19. 21. O. 18. 40. 50. Tib. 17.
 Ve. 15
 Magnifica Cl. 21. D. 4. Tib. 47
 Magnificam J. 55
 Magnificas C. 44
 Magnifice Tib. 7. Vi. 10
 Magnificentia O. 43. Vi. 2
 Magnificos N. 30
 Magnis Cl. 34. J. 3. 81. N. 13. O. 14.
 71. Tib. 16
 Magnitudine J. 32. Oth. 5
 Magnitudinem J. 13. Vi. 13
 Magnitudinis J. 44
 Magnitudo O. 94
 Magno J. 23. 39. 46
 Magnopere G. 20. Gr. 1. N. 57. O. 17.
 27. Ve. 21
 Magnorum C. 53
 Magnos O. 23. 56
 Magnum D. 16. Gr. 10. O. 4. Rh. 3.
 Ve. 1. 5
 Maias Oth. 2. Tib. 26
 Majestas O. 25. Ve. 7
 Majestate O. 29. Ti. 8. Tib. 30. 63.
 Vi. 10
 Majestatem C. 22. D. 12. O. 37. Tib.
 15
 Majestati Cl. 17
 Majestatis Cl. 16. D. 11. N. 1. 5. 32.
 Tib. 2. 8. 58. 61
 Maii D. 13
 Major C. 33. Cl. 3. G. 3. J. 42. 56.
 60. N. 36. O. 25. Ve. 1
 Majora C. 49. 51. J. 8. 44. 63. N. 27.
 O. 16
 Majore C. 1. Cl. 2. 14. 16. 23. D. 11.
 G. 10. 14. Gr. 9. N. 5. 40. O. 4.
 31. 35. Ti. 10. Tib. 44. 67. Ve. 4
 Majorem J. 10. 17. O. 17. Oth. 4. Te.
 1. Tib. 37. Ve. 10
 Majores C. 38. Gr. 4. O. 38. Oth. 1.
 Rh. 1
 Majori O. 98. Oth. 12. Vi. 3
 Majoribus Cl. 15. 24. J. 20. 48. O. 2.
 Tib. 19. 32. 50. Ve. 12
 Majoris Cl. 29. O. 7. 23. 90. Tib. 11.
 12. 13
 Majorum C. 3. Cl. 16. D. 11. J. 7.
 39. N. 49. O. 7. 43. Rh. 1. Tib. 6.
 35. Ve. 1
 Majus G. 4
 Mala C. 36. N. 39. Tib. 33. 59
 Malæ C. 51
 Malas N. 1. O. 99
 Male C. 27. Cl. 26. J. 17. 45. 55. N.
 39. 42. O. 17. 21. 51. 87. Oth. 12.
 Rh. 5. Tib. 42. Ve. 16. Vi. 7
 Maledicentissimis J. 75
 Maledici Ve. 9
 Maledicta N. 39
 Maledictis N. 23. O. 71
 Maledictum O. 53. Te. 2
 Maledixerant Vi. 14
 Maleficæ N. 16
 Maleficentissimos G. 15
 Maleficium O. 32
 Malevoli Te. 2
 Malevolum O. 66
 Mali C. 55. O. 83
 Malignitate C. 34. N. 23
 Maligno O. 27
 Malis N. 40
 Malle Rh. 4

- Malleo C. 32
 Mallet Cl. 25
 Mallia O. 70
 Malloniæ Tib. 45
 Mallotes Gr. 2
 Malo N. 6. 57
 Malos Tib. 28
 Maluisse O. 65
 Maluisse Ve. 8
 Maluissent C. 20
 Maluit J. 75. O. 67
 Malum D. 21. N. 40. 41. O. 86
 Mamercum J. 1
 Mancipem Ve. 1
 Mancipia Cl. 25. J. 26. N. 11
 Mandabat J. 26
 Mandantibus O. 58
 Mandantis Ve. 6
 Mandarat Tib. 57
 Mandare N. 40
 Mandaret C. 3
 Mandari Tib. 30
 Mandarunt C. 8
 Mandasse C. 25. J. 87. Oth. 6
 Mandasset C. 29. Tib. 51
 Mandasti Cl. 4
 Mandata G. 9. 19. O. 101. Tib. 11. 52
 Mandatis G. 16. Tib. 16
 Mandatores Ti. 8
 Mandatu J. 7
 Mandaverat Tib. 65
 Mandere N. 37. Tib. 54
 Manderet Vi. 13
 Manducavi O. 76
 Mane C. 18. D. 1. 16. G. 4. 19. J. 13.
 O. 26. Oth. 6
 Manebant C. 15. Ve. 1
 Manent D. 18
 Manente G. 10. Tib. 63. Ve. 2. 12.
 Vi. 12
 Manentibus O. 31. Ve. 10
 Manerent J. 39. O. 40
 Maneret C. 15. 55. D. 15. J. 14. O.
 74. Tib. 67
 Manes Oth. 7. Tib. 75
 Manet Ti. 1
 Mangones D. 7
 Mangonicos Ve. 4
 Manibus C. 16. 32. 42. Cl. 8. 26. 27.
 G. 1. 4. O. 4. Vi. 7. 17
 Manifesti O. 33
 Manifestiora G. 18
 Manipulares O. 24
 Manipulariö C. 9
 Manipularis Oth. 10
 Mansionem Ti. 10
 Mansisse Vi. 1
 Mansit C. 10. Cl. 18. Gr. 24. J. 4.
 O. 72
 Mansueferi C. 11
 Mansuetæ N. 11
 Mansura H. O. 28
 Mansuros O. 21
 Manu C. 3. 12. 36. 44. 55. Cl. 12. 15.
 38. D. 14. G. 5. 12. Gr. 23. J. 47.
 62. 74. 81. 82. N. 23. 25. 33. 47.
 48. O. 14. 27. 34. 49. 50. 53. 67.
 76. 78. 88. 94. 101. Tib. 1. 14. 34.
 53. 62. 68. 72. 73. 76. Ve. 3. Vi. 6.
 14. 15
 Manubiali O. 30
 Manubiarum C. 41
 Manubias Ve. 16
 Manubiis J. 26. Tib. 20
 Manuleatus C. 52
 Manum C. 56. D. 12. O. 3. 49. 91.
 Tib. 25. 72. Ve. 5. 23
 Manumiserit N. 2
 Manumisit Tib. 15. Vi. 12
 Manumissioni G. 10
 Manumissis O. 16
 Manumissos O. 25. 42
 Manumissum Gr. 3
 Manumissus Gr. 7. 13. 15. 19. 21. 23.
 Te. 1
 Manus C. 51. Cl. 15. D. 10. 19. G. 6.
 9. 22. H. J. 14. 33. 45. N. 26. O.
 71. 80. 82. Oth. 12. Ti. 9. Tib. 59.
 Ve. 8. 24
 Mappam N. 22
 Marathus O. 79. 94
 Marcellarum O. 63
 Marcelli O. 29. 43
 Marcelliani Ve. 19
 Marcello Cl. 45. J. 27. 29. O. 63. Tib.
 10
 Marcellus Gr. 22. J. 28. O. 66
 Marcente C. 58
 Marci C. 7. 12. 26. Gr. 5. 14. J. 50.
 53. 82. O. 3. 17. 19. 66. 68. Rh. 5.
 Tib. 10. 12
 Marciam Ti. 4
 Marciani G. 14
 Marcii J. 6
 Marcio H. J. 6. O. 8. 29
 Marco G. 4. 17. Gr. 16. H. J. 29.
 44. 80. 82. N. 3. O. 4. 5. 7. 8. 10.
 12. 16. 21. 29. Rh. 1. Te. 4. 5. Tib.
 5. 6. 7. 9. 10. 13. 15
 Marcus C. 36. Cl. 11. Gr. 7. 23. O.
 9. 16. 25. 54. 86. Rh. 1. 2. 4. 6.
 Tib. 4
 Marcus Gr. 7. 22. 24. J. 49. 52. O. 2.
 13. 27. 63. 68. 69. 94. Oth. 2. Rh.
 1. 2
 Mare C. 23. 32. J. 34. 64. N. 16. Tib.
 14. Vi. 1
 Marem Tib. 14. Vi. 6

- Mares C. 7. D. 7. G. 22
 Margaritæ N. 11
 Margaritam J. 50
 Margaritarum J. 43. 47
 Margaritis G. 18. N. 12
 Mari C. 37. D. 8. N. 31. 34. 35. O.
 16. 22. 82. 92. 96. Te. 5. Tib. 2.
 Vi. 15
 Maria C. 49
 Marii J. 11
 Marina N. 12
 Marini O. 90
 Marinis O. 82
 Mario Pe.
 Marios J. 1
 Maris N. 31. O. 49. Tib. 16. 40
 Maritandis O. 34
 Maritavit Ve. 14
 Mariti C. 25. O. 94
 Maritima O. 72
 Maritis C. 36. O. 44
 Marito C. 25. J. 43. 52. Oth. 3. Tib. 7
 Maritorum C. 36
 Maritos Cl. 16
 Maritum C. 25. Cl. 28. G. 5. J. 81
 Marium Cl. 33. O. 21
 Marmore O. 72
 Marmorea Gr. 9
 Marmoream O. 29
 Marmoreis Cl. 21
 Marmoreo Gr. 17. O. 31
 Marmoreum C. 55. Cl. 1. 11
 Marmoris N. 49. 50
 Marsi Gr. 16
 Marsico O. 23
 Marsis Cl. 20
 Marsus Gr. 9
 Marti C. 24. O. 1. 18. Ve. 5. Vi. 10
 Martiæ J. 81
 Martialibus Cl. 4
 Martias J. 81. 88. Ve. 19
 Martii J. 39. N. 12
 Martiis C. 57. J. 80. O. 15. Te. 3
 Martio Cl. 1. 21. J. 84. N. 27. 50. O.
 43. 97. Vi. 11
 Martis C. 44. Cl. 33. J. 44. O. 21. 29.
 Te. 5. Vi. 8
 Martium C. 34
 Marullum J. 80
 Masgabæ O. 98
 Masgaban O. 98
 Masintham J. 71
 Massilia Cl. 17
 Massiliæ J. 34. O. 65
 Massiliam J. 68
 Massilienses N. 2
 Mater Cl. 3. J. 6. 7. N. 35. 52. Pe.
 Tib. 21. 59. 70. Vi. 3
 Materia C. 45. Cl. 4. Gr. 17. J. 22.
 35. Rh. 5. Tib. 61
 Materiæ Cl. 41. G. 9
 Materiam O. 16. Tib. 22
 Materna N. 34. O. 4. Tib. 5
 Maternæ N. 6
 Maternam G. 2. O. 4
 Materno C. 23. Oth. 1. Tib. 3
 Maternum J. 6. Tib. 3
 Mathematicæ Tib. 69
 Mathematici D. 15. Oth. 4. Vi. 14
 Mathematicis N. 40. Vi. 3. 14
 Mathematicos Tib. 36
 Mathematicum Tib. 14
 Mathematicus C. 19. 57. Tib. 14
 Matium J. 52
 Matre Cl. 41. G. 5. N. 6. 28. 46. O.
 4. 8. Oth. 1. Tib. 51. Ve. 2. Vi. 6
 Matrem C. 23. 25. D. 1. J. 26. 50.
 L. N. 9. 34. 39. 40. O. 61. Pe. Ti.
 9. Tib. 12. 50. 75
 Matresfamilias O. 69
 Matri C. 15. J. 7. 13. N. 7. 9. Oth.
 3. Pe. Tib. 10. Ve. 5
 Matricem O. 94
 Matricidam N. 21
 Matrimonia C. 25. 40. Cl. 26. 43
 Matrimoniiis J. 51
 Matrimonio Cl. 15. 43. G. 5. Oth. 3.
 10. Tib. 49
 Matrimoniorum O. 34
 Matrimonium C. 12. 25. Cl. 26. D. 1.
 10. 22. J. 27. 50. L. N. 35. O. 62.
 63
 Matris C. 10. 12. 15. 30. N. 6. 28. 34.
 O. 68. Oth. 8. Rh. 6. Tib. 2. 6. 7.
 13. 61. Vi. 7. 14
 Matronæ C. 26. 41. J. 84. O. 94
 Matronali Tib. 35
 Matronam N. 32. O. 45
 Matronarum G. 5. N. 27
 Matronas N. 4. 11. O. 67. Tib. 35
 Matura N. 7
 Maturandi J. 80
 Maturaret C. 49. Pl.
 Maturavit D. 15
 Mature G. 6. Oth. 1. Te. 1
 Maturi O. 92
 Maturis C. 44
 Maturitatem Tib. 61
 Maturius C. 26. J. 18. 26. O. 32. 74.
 78. Ti. 8. Tib. 9. Ve. 21
 Matutina O. 78
 Matutinis D. 21
 Matutinum O. 44
 Mauram J. 52
 Mauritaniam C. 55
 Mauros O. 83

- Mausoleo N. 46. O. 100. Vi. 10
 Mausoleum O. 101. Ve. 23
 Maxillam C. 58
 Maxillis Tib. 21
 Maxima C. 22. 49. Cl. 10. Gr. 5. 11.
 N. 47. O. 78. 100
 Maximæ C. 13. J. 83
 Maximam D. 8. Te. 2
 Maximas J. 44. N. 7. Ti. 7
 Maxime C. 5. Cl. 22. N. 25. O. 94.
 Ve. 5. Vi. 15
 Maximis D. 7. J. 25. 35. 52. Tib. 26
 Maximo Cl. 17. 21. J. 79. 80. N. 22.
 27. O. 23. 58. 67. Oth. 9. Tib. 45.
 66. Vi. 2
 Maximos D. 4. N. 9. 11. O. 61. Oth.
 7. Tib. 54
 Maximum J. 13. 46. O. 31. 94. Ti. 3.
 9. Vi. 11
 Maximus C. 22. D. 5. 17
 Mazacum N. 30
 Me C. 15. Cl. 40. D. 11. 12. 18. Gr.
 4. 14. H. J. 78. 84. N. 23. 57. O.
 7. 51. 71. Te. 3. Tib. 21. 29. 61. 67
 Mea C. 8. Cl. 4. 40. N. 35. O. 69. 71
 Meæ Cl. 40. J. 6. Tib. 24
 Meam C. 25
 Meas N. 52
 Mechanico Ve. 18
 Mecum C. 49. Gr. 14. H. O. 28
 Medendæ Ti. 8
 Medendi Cl. 25. O. 81
 Media C. 26. 27. Cl. 13. G. 17. N. 20.
 O. 94. Ve. 9. 25
 Mediam C. 27. Cl. 2. 21. 33. D. 16.
 Juv. N. 27. 47. O. 43. Ti. 7
 Medias Vi. 10
 Medicamentis C. 29
 Medicamento C. 23. 50
 Medicatum Cl. 44
 Medici Pe.
 Medicinam J. 42
 Medicis O. 42
 Medico J. 4. L. O. 59
 Medicorum Tib. 68
 Medicos N. 37
 Medicum C. 8. N. 2. Tib. 72
 Medicus J. 82. O. 11. Ve. 5
 Medii C. 16
 Mediis N. 2
 Medio C. 15. 25. Cl. 18. 21. 24. J. 1.
 76. N. 5. 24. 27. Te. 5. Tib. 10. 25.
 72. Vi. 2
 Mediocre Gr. 1. N. 53
 Mediocrem C. 51. Cl. 3. Gr. 24. H.
 Medioeres O. 79
 Mediocri Cl. 37. N. 19. Te. 5
 Mediocribus Oth. 9
 Mediocris C. 37. Ve. 23

Delph. et Var. Clas.

- Mediocritate O. 101
 Mediocritatem Ve. 12
 Mediocriter Gr. 4
 Mediolani Rh. 6
 Mediolanum O. 20
 Medios C. 27. D. 13. J. 75. N. 14.
 O. 26
 Meditabatur O. 85. Tib. 65
 Meditans J. 26
 Meditantem J. 44. Ti. 9
 Meditaretur N. 40
 Meditari C. 53. N. 20
 Meditata O. 84
 Meditatus Cl. 32. N. 35
 Mediterraneis Tib. 12
 Medium C. 19. G. 8. N. 53. O. 27.
 71. Ve. 4
 Medius Cl. 23. G. 6. Tib. 17
 Medullinam Cl. 26
 Megistanum C. 5
 Mehercule C. 34
 Mei G. 20. Gr. 11. H.
 Meis C. 8. H. Tib. 67
 Meleagrides C. 22
 Meleagro Tib. 44
 Meliore O. 28
 Meliorem C. 10. O. 23
 Meliores Oth. 1
 Melissus Gr. 3
 Melius J. 50. 59. Ve. 17. Vi. 10
 Melle Vi. 2
 Membra C. 28. N. 34. O. 48. 72. Ve.
 20
 Membrana D. 10
 Membris C. 58. J. 45. N. 29. Tib. 68.
 Ve. 20
 Membrorum O. 79
 Memento C. 29. Gr. 10
 Meminerunt J. 9
 Memini D. 12. J. 20. L.
 Meminit Gr. 11
 Memmii Gr. 14. J. 73
 Memmio C. 25. Gr. 14. J. 23
 Memmius J. 49. Te. 3
 Memor G. 4. H. O. 28. 99. Ti. 2.
 Ve. 14
 Memorabile J. 7. 68. N. 38
 Memorabilem C. 31. Ti. 8
 Memorandi Tib. 32
 Memorante Oth. 10
 Memoranti N. 42
 Memorem Ve. 14
 Memoria D. 5. Gr. 9. 23. 24. J. 56.
 N. 24. 33. 57. O. 18. 100. Rh. 1. 2.
 Ti. 3. Tib. 52
 Memoriae Cl. 11. Gr. 7. N. 6. 9. O. 31.
 84. Vi. 10
 Memorialis J. 56
 Memoriam C. 13. 15. 60. Cl. 1. 11. D.

Ind. Plin.

O

23. Gr. 15. H. J. 26. O. 7. 22. Oth.
 10. Tib. 7. 75. Ve. 2
 Memoriter N. 10
 Memphim Ti. 5
 Men J. 84
 Mena O. 74
 Menander Te. 5
 Menandro Te. 5
 Menandrum Te. 5
 Mendacia O. 70
 Mendacii Oth. 10
 Mendacio C. 8. 41. Vi. 17
 Mendam O. 87
 Mendetis O. 94
 Menecraten N. 30
 Mensa Cl. 15. H. O. 70
 Mensæ G. 9. Tib. 61. Ve. 5
 Mensam N. 47
 Mensarius O. 4
 Mense Cl. 17. D. 1. G. 23. J. 37. 40.
 O. 10. 32. 35. 71. 94. Tib. 34. Vi.
 8. 15
 Mensem C. 49. Cl. 27. 46. D. 13. J.
 40. N. 55. O. 31. Ve. 24
 Menses C. 8. 17. Cl. 23. D. 23. G. 6.
 J. 35. 76. 81. N. 15. 56. O. 23. 94.
 101. Ti. 11. Tib. 65. Ve. 4. 20
 Mensibus C. 14. 59. D. 15. J. 4. O.
 24. 26. Tib. 26
 Mensis C. 6. J. 76. O. 40. 72. 100.
 Tib. 20. 26
 Mensium J. 40. O. 40. 65
 Menstruis G. 4
 Menstruum N. 10
 Mensura J. 26
 Mensuram Tib. 38
 Mente N. 41. O. 48
 Mentem Tib. 66
 Mentis C. 60
 Mentio H.
 Mentione C. 25. Cl. 11. D. 15. G. 17.
 N. 37. Tib. 13. Ve. 15
 Mentionem H. J. 79. O. 65
 Mentis C. 50. 51. J. 49. O. 19. 99.
 Tib. 67. Ve. 5
 Mentito Oth. 3
 Mentitum C. 8
 Mentitur Gr. 22
 Mentitus C. 26
 Mento Vi. 17
 Meo C. 32. O. 71
 Meorum O. 58
 Meos C. 15. J. 74
 Meras C. 53
 Mercantium C. 36. O. 75
 Mercaturæ Cl. 18
 Mercatus J. 50. N. 28. O. 57
 Mercede Gr. 13. J. 29. N. 5. Rh. 5.
 Ve. 18
 Mercedem Cl. 18. N. 17
 Mercedes Gr. 3
 Mercedibus Gr. 7. Tib. 34
 Mercedis O. 10
 Mercedum J. 20
 Merces Rh. 5
 Mercium O. 98
 Merebant N. 20
 Merebuntur O. 56
 Mereret C. 40
 Meretricem N. 28
 Meretrices D. 22
 Meretricium C. 40
 Mergendum N. 35
 Mergeret C. 16
 Mergi C. 20
 Meri Tib. 62. Vi. 10
 Meridianis Cl. 34
 Meridiantem N. 6
 Meridianum O. 78
 Meridiaret C. 38
 Meridie C. 56. Cl. 34
 Merita O. 47. 66. Tib. 2
 Meritæ Tib. 11
 Meritas J. 25
 Meriti N. 3
 Meritis O. 57
 Merito O. 45. Te. 5. Ti. 8. Ve. 1. 12.
 16. Vi. 4
 Meritoria Cl. 15. J. 57
 Meritoriis C. 39
 Meritorio Vi. 7
 Meritorium C. 26. O. 13. Ve. 13
 Meritos Oth. 10
 Meritum G. 20. O. 68
 Mero O. 35. 94. Tib. 42
 Mersit D. 8
 Meruerant Tib. 37
 Meruero N. 10
 Meruisse C. 30
 Meruisti N. 45
 Meruit Gr. 9. H. J. 3. Te. 2. Ti. 4.
 Ve. 2
 Merum G. 18. Tib. 59
 Messalla G. 4. Gr. 4. O. 74. Rh. 1
 Messallæ Cl. 13. 26. O. 58
 Messallam O. 58. Tib. 70
 Messallina Cl. 17. 27. 29. 37. 39. N. 6.
 Vi. 2
 Messallinæ Cl. 36
 Messallinam Cl. 26. N. 35
 Messana C. 51
 Mestrium Ve. 22
 Metæ J. 39
 Metalla C. 27
 Metallorum Tib. 49
 Metelli O. 89
 Metello J. 16. 55
 Metellum Gr. 3. J. 55
 Metis Cl. 21
 Metium D. 10. Ve. 14

- Metius D. 20
 Metoposcopum Ti. 2
 Metris Gr. 1. 23
 Metu C. 6. 29. 38. Cl. 10. 36. D. 3.
 G. 9. 16. J. 9. 18. 67. 82. N. 23. 33.
 O. 40. 43. 94. Rh. 6. Tib. 4. 13. 26.
 49. Ve. 14. 23. Vi. 14
 Metuant C. 30
 Metuebat D. 16
 Metuendos Vi. 7
 Metuendus Ve. 4
 Metuens N. 24. O. 10. Tib. 16. 65
 Metuentes C. 54. Vi. 15
 Metuenti Ve. 4
 Metueretur O. 25
 Metum C. 51. J. 14. 20. O. 67
 Metus C. 15. J. 19. O. 6. 15. 25. Tib.
 8. 25
 Mi O. 51. 71. 76. Tib. 21
 Mida Pe.
 Migraturum J. 79
 Mihi C. 29. Cl. 4. Gr. 14. H. J. 66.
 L. N. 32. O. 28. 51. 88. Rh. 2. Tib.
 23. 67
 Miles C. 32. Cl. 10. D. 23. G. 6
 Miletî C. 21
 Militare G. 6. J. 68. O. 49
 Militarem Cl. 22
 Militares Cl. 28. O. 49
 Militari J. 55. N. 15. O. 18. 24. Tib.
 65
 Militaria O. 21. 25
 Militariæ N. 13
 Militaribus D. 14. O. 8. 49. Tib. 32
 Militaris O. 14. 25. Tib. 21
 Milite O. 25. Tib. 30. Vi. 15
 Militem Cl. 12. G. 6. 16. J. 65. N.
 21. 41. O. 14. 44. Tib. 60. 64. 71
 Milites C. 9. 55. Cl. 25. 29. 35. D. 8.
 10. G. 12. 16. 18. J. 32. 49. 67. 68.
 70. N. 25. O. 25. 27. 84. 99. Oth. 1.
 10. Ti. 6. Tib. 19. 50. Ve. 5. 8. Vi.
 8. 15
 Militi C. 46. D. 2. 7. G. 19. N. 7. Tib.
 48
 Militia Gr. 9. J. 2
 Militiæ C. 44. 58. Cl. 25. Juv. O. 49.
 Ve. 1. Vi. 15
 Militiam C. 43. O. 38. 46. Ve. 6
 Militias Cl. 25
 Militibus J. 43. 51. 66. 70. 83. N. 8.
 O. 16. 62. 101. Tib. 76. Vi. 8
 Militis Pl.
 Militiolis Juv.
 Militis Cl. 10. J. 68. O. 10. Oth. 10.
 Vi. 10
 Militum C. 13. 23. 26. Cl. 10. 12. 18.
 D. 12. G. 10. H. J. 5. 84. N. 2. 21.
 32. 34. 47. O. 2. 17. 25. 49. 65. 101.
 Oth. 6. 9. 12. Ti. 4. 5. Tib. 9. 22.
 24. 25. 37. 41. Ve. 1. 2. Vi. 7
 Mille D. 7. N. 30. O. 35. Tib. 20
 Millia C. 14. 26. Cl. 20. G. 6. J. 38.
 54. 57. 68. N. 11. 20. 30. 31. 39. O.
 30. 31. 40. 71. 101. Rh. 5. Te. 2.
 Ti. 7. Tib. 9. 40. 48. 59. Ve. 6. 8.
 Vi. 13
 Milliaris N. 31
 Milliarium N. 48. Oth. 6. Ve. 1
 Millibus C. 39. Cl. 20. G. 3. Gr. 3. 8.
 J. 20. 33. 41. 42. 54. 66. O. 16. 68.
 Tib. 34. Vi. 13
 Millies C. 16. 37. J. 26. O. 101. Ve.
 13. 16. Vi. 15
 Millium C. 19. 44. O. 41. Tib. 7
 Milonis J. 30
 Mimo C. 45. 57. D. 15. O. 53
 Mimographos Gr. 18
 Mimum J. 39. O. 99. N. 4
 Minabatur C. 29. 48
 Minaci Cl. 35
 Minaciter Ti. 5
 Minando Cl. 21
 Minantis G. 18
 Minarentur Tib. 75
 Minaretur J. 24. N. 40
 Minarum L.
 Minas Oth. 3
 Minatur Tib. 57
 Minatus J. 4
 Minervæ C. 25. D. 4. Vi. 13
 Minervam D. 15
 Minima C. 47. 51. O. 25
 Minimæ C. 34
 Minimam C. 14
 Minime D. 12. H. J. 60. O. 66
 Minimi J. 19. O. 67. 76
 Minimis Cl. 34. D. 14
 Minimo O. 25
 Minimos N. 22
 Minimum C. 53. O. 14. Tib. 19. 50.
 Ve. 19
 Minio C. 18. Gr. 11
 Minis J. 70. N. 34. O. 16. 27
 Ministeria N. 12. 27
 Ministerio C. 2. Tib. 55
 Ministrantibus Tib. 42
 Ministrarum Tib. 14
 Ministrasse O. 45
 Ministratorem Vi. 17
 Ministri Tib. 44
 Ministris G. 8. 18. Tib. 56. Ve. 5. 23
 Ministro Ve. 23
 Ministrorum Cl. 34. 35. Tib. 39
 Ministros D. 12. 17. O. 67
 Ministrum Cl. 29
 Minois Tib. 70
 Minor J. 42. O. 43. Ti. 7. Tib. 1. 2

- Ve. 1. Vi. 3
 Minora J. 63
 Minore C. 15. 16. 34. Cl. 1. 10. 42. J.
 28. 39. 73. N. 36. O. 3. 4. 35. 42.
 Ti. 4. 9
 Minorem J. 3. 44. O. 42. Oth. 1
 Minores O. 41
 Minori J. 35. Tib. 2. 41
 Minoribus Tib. 32
 Minoris C. 1. Cl. 29. J. 77
 Minorum J. 39. 41. O. 43
 Minuendo J. 66
 Minuit Oth. 1
 Minuta O. 82
 Minutis C. 30. Gr. 24. O. 83
 Minutissimis C. 41. Vi. 17
 Minutos O. 76
 Mira Cl. 15. D. 6
 Mirabatur N. 30. Pe.
 Mirabili Cl. 10
 Miraculis C. 51
 Miraculo Oth. 12
 Mirandum N. 2
 Mirantem Ve. 5
 Mirantibus J. 50
 Mirari D. 1. O. 7. Pe.
 Mirati Cl. 39
 Miratus Pe.
 Mire D. 2. G. 12
 Miretur O. 86
 Mirer O. 3
 Miretur Gr. 11
 Miri Vi. 2
 Miris C. 50
 Mirmillonem C. 32. N. 30. 47
 Mirmilloni D. 10
 Mirmillonum C. 55
 Miror Cl. 27. Gr. 10. Te. 5
 Mirum C. 3. G. 20. N. 39. O. 88.
 Tib. 31
 Miscellos C. 20
 Miscentem Oth. 3
 Misellus Cl. 4
 Misenensi Pl.
 Miseni O. 49. Tib. 74
 Miseno C. 13. N. 31. Tib. 75
 Miseram Tib. 24
 Miseranda Tib. 65
 Miserante Cl. 10
 Miserat O. 71
 Miseratione N. 47
 Miserationem C. 13. J. 84
 Miseratus Cl. 36
 Misericordia C. 12
 Miserint Cl. 38
 Miserit J. 79
 Miserrimam D. 21
 Miserum N. 47. Tib. 21
 Misi C. 55. O. 71
 Mississe Cl. 5
 Mississet J. 58. Tib. 19. 37
 Misit C. 18. 27. 28. 36. 39. 41. Cl. 21.
 J. 56. N. 35. 42. 47. Ti. 9. Vi. 10
 Missa G. 9. J. 49. Ve. 6
 Missam C. 25. J. 69
 Missas N. 15
 Missi Tib. 31
 Missibus N. 22
 Missicio N. 48
 Missilia C. 18. N. 11
 Missilium O. 98
 Missione O. 45. Ve. 1
 Missionem C. 29. J. 7. 70. O. 17. 24.
 49. Vi. 15
 Missiones Tib. 48
 Missionum O. 49
 Missis D. 20. N. 39. 57. O. 26. Oth.
 6. Ve. 15
 Misso O. 13. Vi. 1
 Missos J. 41. N. 6. O. 43. Oth. 3
 Missum C. 8. Cl. 9. D. 16. Tib. 72.
 Vi. 3
 Missus Cl. 9. 21. D. 4. Gr. 2. Juv.
 Ti. 5. Tib. 4. 54. Ve. 4
 Mithridate J. 4. 19. N. 24
 Mithridatico Tib. 37
 Mithridatis J. 35
 Mitigandam Tib. 48
 Mittebat O. 89
 Mittendæ Oth. 8
 Mittente N. 22
 Mittere N. 22
 Mitterent J. 56. O. 46. Tib. 65. Vi. 16
 Mitterentur O. 36
 Mitteret D. 1
 Mitteretur D. 2
 Mitti O. 44
 Mitto C. 8
 Mitylenarum J. 2
 Mitylenas O. 66. Tib. 10
 Mixture D. 3
 Mnester C. 57
 Mnesterem C. 36. 55
 Moderatione C. 16. D. 23. Oth. 3
 Moderationem J. 75. Tib. 32
 Moderationis O. 21. Tib. 57
 Moderatus Cl. 14. D. 7. G. 6. O. 13
 Modeste O. 64
 Modestia Tib. 47
 Modestiae Ti. 4
 Modestiam D. 2
 Modestiores D. 8
 Modestius N. 5
 Modesto D. 18
 Modestus Gr. 20
 Modica O. 66
 Modicæ G. 3. Oth. 12
 Modicam D. 21

- Modice O. 73
 Modicis J. 46. O. 49. 72. Tib. 11
 Modico Gr. 11. J. 31. Ve. 2
 Modicos Tib. 26
 Modicus O. 85
 Modios J. 38
 Modis J. 11. O. 89. G. 5
 Modium G. 7
 Modulata N. 42
 Modulatis O. 57. N. 20
 Modulato C. 16
 Modulom N. 49
 Modum C. 24. 45. 56. Cl. 36. D. 14.
 Gr. 21. J. 44. 61. 75. N. 30. 44. O.
 27. 34. 35. 40. 46. 80. Rh. 6. Tib.
 34. 52. 69. Vi. 7
 Modus N. 16. 37
 Mœcenatem O. 86
 Mœcenatianos Tib. 15
 Mœcenatis O. 66. 72
 Mœchum J. 51
 Mœchus Oth. 3
 Mœnia C. 21. N. 16
 Mœnianis C. 18
 Mœnibus N. 38. Tib. 72
 Mœrentibus Ti. 11
 Mœrore C. 5
 Mœroris C. 24
 Mœsiaci Ve. 6
 Mœsiam Tib. 41. Ve. 6
 Mœsiarum Vi. 15
 Mœsta C. 6. Tib. 17
 Mœstum O. 23
 Mole Cl. 20. O. 84
 Moles C. 19. 37
 Molesta Tib. 56
 Molestæ C. 39. O. 86
 Molestia O. 35
 Molestiam C. 23
 Molestissimus Gr. 22
 Molestus Gr. 14
 Moliebantur G. 11
 Moliebatur Tib. 25
 Moliens C. 49
 Molientem O. 14. 66. Tib. 3. 65
 Molientium N. 31
 Moliretur J. 31
 Molitricem N. 37
 Molitus J. 8
 Mollem C. 56
 Molli Tib. 68
 Mollior O. 68
 Molliozem Ve. 6
 Mollitiem Gr. 14
 Moloni J. 4
 Momenta O. 50. Ve. 21
 Momenti D. 10
 Momentis J. 65
 Momento Oth. 4. Tib. 14
 Momentorum Cl. 40
 Monebatur Tib. 14
 Monens N. 52
 Monenti C. 29
 Monentibus Ve. 14
 Monentis Tib. 66
 Monere Cl. 3
 Monerent J. 86
 Moncret N. 25
 Monet O. 3
 Monetæ J. 76
 Monilia C. 55
 Monumenta C. 3. Ve. 1
 Monumentis C. 23. J. 54. O. 29
 Monumento J. 81. N. 41. 50
 Monumentorum N. 38
 Monumentum Cl. 46. D. 8. 15. O. 95
 Monitione N. 56. O. 89. Tib. 18
 Monitis C. 44
 Monitu O. 94
 Monitum C. 39. N. 4. Ve. 5
 Monitus G. 9. O. 91. Tib. 72
 Monopoliis Tib. 30
 Monopolium Tib. 71
 Monstra G. 18
 Monstrare J. 80
 Monstratur H.
 Monstro C. 22
 Monstrosi Tib. 43
 Monstrosarum C. 16
 Monstrosum Gr. 15
 Monte Cl. 20. J. 25. Tib. 48. Ve. 1. 9
 Montem Cl. 4. Tib. 48
 Montes O. 17
 Monti J. 44
 Montibus C. 37
 Montis Ti. 8
 Montium C. 37
 Monuerunt C. 57
 Monuit C. 45. Cl. 16. 25. D. 9. G. 19.
 J. 20. 81. Ti. 9
 Mora C. 35. 55. Cl. 34. D. 15. G. 22.
 J. 38. N. 21. O. 25. 32. Oth. 6.
 Tib. 51. 62. Ve. 6. 23
 Moræ C. 37. 51. N. 15. 37. O. 94
 Moram Ve. 23
 Morantem N. 34
 Moranti G. 8. J. 62
 Morarentur Cl. 39. J. 57. O. 97. Tib. 65
 Moraretur C. 6. O. 86
 Morari N. 33
 Moras J. 34. N. 49. O. 78. Oth. 11
 Morbi Ve. 23
 Morbis Cl. 2. Ti. 8
 Morbo C. 1. 50. G. 21. J. 1. 45. N. 5.
 33. O. 59. 98. Te. 5. Ti. 2. Tib. 62.
 Vi. 2
 Morboniam Ve. 14
 Morbum Gr. 3. Tib. 72

- Mordicus J. 64
 Morem C. 43. Cl. 22. G. 4. J. 20. N. 15. O. 24. 44. Rh. 1. Tib. 37
 Morer H.
 Moreretur Tib. 49
 Mores J. 44. Te. 4. Tib. 7. 67. Ve. 16
 Mori C. 30. 38. Cl. 29. 37. N. 34. 37. 47. O. 53. 67. Rh. 6. Tib. 53. 61. Ve. 24
 Moribus H. O. 61. Tib. 33. 67
 Moriendi Oth. 9
 Moriendum O. 15
 Moriens Cl. 6. O. 28. Pe. Tib. 22. 51
 Morientem O. 13
 Morigeratur Tib. 44
 Moris Cl. 34. O. 43
 Morituras Gr. 23
 Morituri Cl. 21
 Morosior J. 45
 Morosissime O. 66
 Morositate Tib. 70
 Mors C. 26. Cl. 45. G. 11. J. 44. O. 11. 97. Oth. 12. Tib. 62
 Morsu O. 17. Tib. 44
 Morsum Cl. 16
 Mortalitatis Cl. 46
 Morte C. 5. 26. 56. Cl. 31. D. 14. G. 3. 5. Gr. 9. J. 3. 9. 74. 76. 89. N. 23. 34. 36. Te. 4. Ti. 10. Tib. 48. 54. 62. 66. 70. 75. Vi. 14
 Mortem C. 5. 28. Cl. 46. Gr. 2. 16. J. 87. N. 2. 35. 49. O. 4. 17. 65. Oth. 2. Tib. 39. 48. 53. 54. 56. 61. 75. Ve. 11
 Morti C. 49. Oth. 11
 Mortis D. 23. 48. Cl. 46. D. 8. 14. 22. J. 87. L. N. 37. O. 67. Tib. 52. Ve. 23. Vi. 2
 Mortuo D. 2. O. 31. Ti. 11. Tib. 52. 57. 75
 Mortuorum D. 12
 Mortuos O. 18
 Mortuum D. 23. N. 33. O. 17. Oth. 12. Te. 5
 Mortuus Cl. 15. Te. 1
 Morum D. 8. Gr. 19. J. 76. O. 8. 27. 62. Oth. 2. Te. Tib. 21. 42. 51. 59
 Mos G. 1. N. 25. O. 97. Rh. 6. Ve. 19
 Motam J. 79
 Motis J. 75. Oth. 8
 Motiunculis Ve. 24
 Moto N. 33. Tib. 11
 Motu C. 39. Cl. 35. J. 55. N. 20. 40. O. 47. Oth. 1. Tib. 8. 48. 74. Ve. 17
 Motum Cl. 4. 16. D. 6. O. 94. Ve. 4
 Moturum J. 60
 Motus Cl. 25. N. 18. 22. O. 44. Tib. 37
 Movebatur J. 3. 42. O. 92
 Moventis Tib. 59
 Moverant C. 48
 Moveretur J. 31
 Moveri Cl. 13. J. 41. Tib. 75
 Moverunt J. 69
 Movisset Cl. 22
 Movit C. 13. Cl. 13. D. 8. J. 43. 78. Tib. 64
 Muciam J. 50
 Mucianum Ve. 13
 Mucianus Ve. 6
 Mucrone Vi. 17
 Mucrones G. 19
 Mugitui G. 18
 Mula G. 4
 Mulæ G. 4
 Mularum N. 30
 Mulas Ve. 23
 Mulcatum J. 17
 Muliebre O. 44
 Muliebrem N. 28
 Muliebri C. 52. J. 6. Oth. 6
 Muliebrum Oth. 12
 Mulier N. 28. Tib. 2
 Mulierculas Tib. 6
 Muliere Vi. 2. 14
 Mulierem J. 52. N. 33
 Mulieres Gr. 23. O. 44. 69
 Mulieri C. 16
 Mulieribus C. 35
 Mulieris Gr. 23. O. 19
 Mulierum J. 52
 Mulio Ve. 4
 Mulionem Ve. 23
 Mulionibus N. 30. Vi. 7
 Mulis J. 31
 Mullum Tib. 60
 Mulorum (nos malorum) Tib. 67
 Mulso D. 20
 Multa C. 41. 54. 57. Cl. 20. 30. 40. D. 7. G. 14. Gr. 7. 8. 24. J. 20. N. 6. 16. 26. 33. 39. 43. 52. O. 1. 24. 29. 51. 85. Tib. 2. 3. 25. 59. 70. Ve. 22
 Multam N. 20. O. 78. Tib. 74
 Multarum Cl. 14. Oth. 1
 Multas C. 27. J. 69. N. 37. O. 17. 94
 Multasset Cl. 38
 Multatos O. 12
 Multatus J. 1
 Multavit J. 42. 70
 Multi Cl. 44. Gr. 2. 20. J. 18. 46. Juv. N. 12. 23. O. 31. Oth. 5. 9. 12. Rh. 1. Tib. 17. 61
 Multifariam C. 18. G. 19. Tib. 52
 Multiplex N. 11
 Multiplicatis N. 22
 Multiplicem G. 3
 Multiplici Gr. 10. J. 10. 35. O. 27. 40
 Multiplicia Cl. 21

- Maltis C. 16. 38. Cl. 24. G. 7. 12. Gr. 10. J. 50. 68. N. 6. 25. 55. O. 4. 26. 29. 53. 63. 98. Te. 1. Tib. 39. Vi. 1. 15
 Multitudine Cl. 10. J. 68. N. 31. 46. Tib. 2
 Multitudinem J. 16
 Multitudini N. 13
 Multitudinis O. 46. Tib. 72
 Multitudo J. 84. O. 29
 Multorum C. 51. Cl. 44. D. 1. Gr. 4. Tib. 2
 Multos C. 27. 32. 35. Cl. 16. 39. Gr. 3. 11. 18. J. 1. O. 42. 67
 Multum C. 22. Cl. 42. 46. G. 11. J. 13. O. 8. 71. Ti. 10. Ve. 7
 Multus L.
 Mulus O. 36
 Mummiam G. 3
 Mummii G. 3
 Munatii O. 7
 Munatio O. 29. Tib. 5
 Mundam O. 94
 Mundensis J. 56
 Mundi N. 31
 Munditiarum J. 46. Oth. 12
 Munera C. 18. Cl. 21. J. 84. O. 35. 75. Tib. 6. 10. 48
 Munerario D. 10
 Munere C. 26. 27. Cl. 2. J. 39. 67. N. 12. O. 10. 43. Ti. 8. Tib. 40
 Muneri C. 27. Cl. 2. G. 10. Gr. 21. N. 46. 56
 Muneribus D. 4. O. 45. Ve. 24
 Muneris C. 35. D. 4. O. 43. Tib. 18. Vi. 12
 Munerum C. 27. D. 12. J. 54. Tib. 15. 34
 Municeps Ve. 1
 Municipalibus O. 2. 13
 Municipatim J. 14
 Municipia Tib. 38
 Municipiorum O. 100
 Muniebatur O. 82
 Munienda O. 30
 Munificentia Ti. 7
 Munificentiam J. 10. Tib. 48
 Munire J. 44
 Munitione G. 10. J. 68
 Munitionem Tib. 31
 Munitiones C. 27
 Munitus O. 35
 Munus C. 18. 35. Cl. 24. J. 10. 26. 39. 75. N. 4. O. 10. Ti. 7. Tib. 7
 Munuscula O. 98
 Murænarum Vi. 13
 Murales O. 25
 Murena Gr. 9. Tib. 8
 Murenæ O. 19. 56. 66
 Muri N. 25. O. 94
 Muro N. 23. 38
 Murorum G. 12
 Murrhinum O. 71
 Murum O. 14
 Musa O. 81
 Musæ O. 59
 Musarum Gr. 6. O. 29
 Musca D. 3
 Muscas D. 3
 Museo Cl. 42
 Musica N. 20
 Musicæ N. 20. Ti. 3
 Musici N. 22
 Musicum D. 4. N. 23
 Mutando Cl. 11
 Mutanti Tib. 14
 Mutare Cl. 15. J. 14. Tib. 2. 27. Ve. 16
 Mutari G. 9. Tib. 67
 Mutasse Tib. 58
 Mutasti Tib. 59
 Mutata Tib. 48
 Mutatæ O. 12. Tib. 67
 Mutati G. 10
 Mutatione N. 5. O. 34
 Mutationem D. 16. G. 8
 Mutato G. 4. Ve. 23
 Mutaturum Tib. 67
 Mutaverant Cl. 13
 Mutaverit Tib. 41
 Mutavit O. 69
 Mutianum (nos Matianum) D. 21
 Mutinæ O. 10
 Mutinam O. 77
 Mutinense O. 9
 Mutinensi O. 84. Rh. 1
 Mutri (nos matri) Cl. 11
 Mutua Tib. 11. Vi. 12
 Mutuam O. 66
 Mutuati O. 39
 Mutuatus Te. 3
 Mutui C. 36. Oth. 2
 Mutuis Cl. 34. J. 42. O. 48
 Mutum Vi. 6
 Mutuo O. 53. Ti. 9. Tib. 7. 44
 Mutuum J. 51
 Mylas O. 16

 N.
 Nacta J. 35
 Nactus C. 3. J. 11. O. 7. Ti. 10. Tib. 42. Vi. 2
 Næniam O. 100
 Næviam C. 12
 Nævii Gr. 2
 Nævio Te. 5
 Naidis N. 3

- Nando J. 57. 64. N. 34
 Nano Tib. 61
 Narbo Tib. 4
 Narcissi Ve. 4. Vi. 2
 Narcissum Cl. 28
 Narcissus Cl. 37
 Nares Ve. 23
 Naribus Cl. 30
 Narrabat D. 17. O. 94
 Narranda C. 22
 Narrantem C. 19
 Narrationis Rh. 1
 Nascens O. 5
 Nasceretur O. 94
 Nasci C. 8. N. 6
 Nascitur N. 4
 Nascuntur G. 3
 Naso G. 21. J. 9. 52
 Nasum O. 79
 Nata C. 42. J. 1. N. 40. Ti. 5. Ve. 5
 Natæ C. 7. 25
 Natale C. 8
 Natalem Cl. 11. 12. D. 10. O. 57. 81.
 Tib. 26. 53. 65
 Natales O. 5
 Natali C. 26. 49. Cl. 11. O. 94. 100.
 Ti. 5
 Natam Cl. 27. N. 35
 Natantem N. 39
 Natanti Tib. 44
 Natare C. 54
 Nataret D. 22
 Natas Gr. 23
 Natione Gr. 8. 20
 Nationes O. 21
 Nato C. 8. J. 87. O. 7. Ve. 23
 Natricem C. 11
 Natu Cl. 15. 24. N. 34. O. 31. 53. 89.
 Te. Tib. 2. 54
 Natum C. 51. Cl. 27. Gr. 11. J. 52.
 61. O. 43. 94. Tib. 5
 Natura C. 1. 29. 50. Cl. 3. 34. Gr. 7.
 J. 74. O. 77. Ti. 8. Tib. 57. Vi. 10
 Naturæ Gr. 9. N. 26. O. 83. Tib. 59. 68
 Naturalem Tib. 52. 55
 Naturalis Pl.
 Naturam C. 11. D. 3. N. 28. O. 94.
 Tib. 45
 Natus C. 8. Cl. 2. D. 1. 13. G. 4. Gr.
 7. 10. 16. 21. N. 6. 8. O. 5. 6. 31.
 94. Oth. 2. Ti. 1. Tib. 5. 6. 7. Ve.
 2. Vi. 3
 Navale D. 4. Oth. 43. Ti. 7. Tib. 2
 Navalem Cl. 17. O. 25
 Navales D. 4
 Navali J. 39. 68. O. 17
 Navalibus O. 18
 Navarchos Vi. 13
 Navarent N. 20
 Navata N. 33
 Nave J. 52. 66. Ti. 5. Tib. 14
 Navem Cl. 20. J. 64. 68. N. 34. 46
 Naves Cl. 18. N. 11. O. 16. 70
 Naufragio J. 89. N. 34. 40. O. 8. 16.
 27
 Navi O. 17. 98. Rh. 1. Te. 5
 Navibus C. 19. J. 63. N. 31. O. 16.
 Oth. 8. Tib. 65
 Navicula J. 63
 Navigabat O. 82
 Navigandi C. 23
 Navigare O. 98
 Navigaret Cl. 17
 Navigatione Ti. 5
 Navigationem J. 58
 Navigaturam Tib. 13
 Navigia Cl. 20
 Navigii N. 34
 Navigiis Vi. 10
 Navigio O. 16
 Navigium J. 58. Tib. 6
 Navis J. 59. N. 45
 Navium C. 46
 Naulochum O. 16
 Naumachia N. 27. Ti. 7
 Naumachiæ J. 44. Tib. 72
 Naumachiam D. 5. J. 39. N. 12
 Naumachiariis Cl. 21
 Nauseæ C. 23
 Nauta G. 10
 Nautæ O. 98
 Neapoli N. 20. 40
 Neapolin N. 20. 25. O. 98. Tib. 4. 6
 Neapolitano Cl. 11
 Neapolitanorum O. 92
 Nebulonem Gr. 15
 Necanda O. 65
 Necandæ Oth. 3
 Necare N. 43
 Necaretur J. 81
 Necasset G. 9
 Necatos N. 36
 Necatum Cl. 27
 Necaturus Tib. 62
 Necavit Tib. 54
 Necdum Gr. 1. 24. O. 29
 Nece J. 20. 36
 Necem C. 12. 23. 24. 57. D. 8. 14. J.
 5. 14. 74. N. 26. 34. 35. 49. O. 10.
 35. 95. Oth. 1. Pl. Tib. 60. Vi. 10.
 14
 Necessaria C. 30. Cl. 20. J. 44. N. 23.
 Rh. 1. Tib. 18
 Necessarium D. 2. N. 40. 43
 Necessarias Cl. 41
 Necessarius O. 21. Ti. 7. Tib. 62
 Necessario D. 6. 20. O. 6. 81. Tib. 37.
 Ve. 4

- Necessarium C. 29
 Necessè C. 2. J. 80. N. 4. 32. O. 35
 Necessitas J. 60
 Necessitate Cl. 10. 15. O. 57. Tib. 6.
 23. Ve. 16
 Necessitates J. 68
 Necessitatum Tib. 47
 Necessitudine O. 17. 62
 Necessitudinem J. 27
 Necessitudines C. 4. Cl. 6. O. 17.
 Tib. 11. 50
 Necessitudinibus O. 48
 Necessitudinis C. 26. N. 35
 Necis N. 3. 33. Ti. 9
 Necne Tib. 21
 Necnon C. 40. D. 14. Gr. 23
 Necubi O. 46. 86
 Nedum Cl. 40. Gr. 1. Ti. 1. Tib. 44
 Nefandæ C. 48
 Nefas Tib. 61
 Nefastos Tib. 53
 Negabat C. 38. O. 25
 Negabit Gr. 5
 Negando J. 66
 Negant O. 69
 Negante J. 22. Tib. 31. Ve. 23
 Negantem Cl. 15. D. 15
 Negantibus J. 30
 Negantis N. 6
 Negantur O. 94
 Negaret Cl. 29
 Negaretur C. 37
 Negassent J. 22
 Negat J. 55. N. 39
 Negata Ve. 16
 Negatum Cl. 20
 Negatura Ti. 10
 Negaverim Ve. 1
 Negaverunt J. 53
 Negavit C. 15. Cl. 15. 25. G. 14. J.
 36. 74. N. 37. 48. O. 40. 42. 97.
 Ti. 8. Tib. 51. Vi. 8
 Negetur Tib. 69
 Neglecto Vi. 11
 Neglexerit Tib. 41
 Neglexisse J. 86
 Neglexit D. 20. N. 33
 Negligebat O. 91
 Negligens O. 79
 Negligentem C. 34
 Negligentia C. 17. Gr. 9. O. 31. Tib.
 18. Ve. 9
 Negligentiæ J. 53
 Negligentiam Cl. 40. G. 14
 Negligentior G. 14. Tib. 69
 Negligere O. 21
 Negligi D. 7
 Negotia H. J. 80. Ve. 21
 Negotiantes D. 9
 Negotiantium O. 42
 Negotiationes Ve. 16
 Negotiatores N. 32
 Negotiatoribus Cl. 18. J. 49
 Negotii J. 19. Tib. 27. 30
 Negotiis O. 33. 35. 40. Tib. 28. 50. 55
 Negotio C. 22. Cl. 15. 23. J. 23. N.
 34. O. 3. 98. Oth. 5. Te. 2. Tib.
 21. 34
 Negotiorum Tib. 52
 Negotium C. 40. G. 19. O. 32. 40.
 Rh. 6
 Nemausenses Tib. 13
 Nemine N. 47. O. 45. 95. Ti. 7. Tib.
 12. 17. Vi. 17
 Neminem Cl. 12. 22. 38. 39. 46. N.
 12. 15. 29. O. 74. Tib. 27. Ve. 25
 Nemini C. 3. G. 10. Gr. 16. J. 75.
 N. 22. 26. 38. Oth. 9. Tib. 61
 Nemo Cl. 21. D. 13. G. 9. J. 26. N.
 28. Oth. 12. Tib. 25. 61. 75
 Nemore J. 81. O. 94
 Nemorensi C. 35. J. 46
 Nemoribus O. 72. Tib. 43
 Nemus C. 43. O. 43
 Neoptolemus C. 57
 Nepos C. 26. Gr. 4. O. 77. Rh. 3.
 Te. 1. 3
 Nepotatus C. 37
 Nepotem C. 14. 19. 23. Cl. 4. J. 55.
 O. 4. 19. 65. 93. Tib. 47. 55. 65.
 Ve. 5
 Nepotes Cl. 13. J. 83. O. 64. Tib. 54. 64
 Nepoti Cl. 4
 Nepotibus Gr. 17. O. 53. Tib. 62
 Nepotis Cl. 12. O. 43. Tib. 61
 Nepotum O. 29. 43
 Nepte O. 65
 Neptem C. 8. G. 3. J. 6. 27. O. 101.
 Tib. 7
 Neptes O. 64
 Neptibus O. 73
 Neptis O. 86
 Neptium O. 31
 Neptuno O. 16. 18
 Nequaquam G. 14. L. Oth. 12. Ve. 1
 Nequeat C. 1
 Nequirent G. 15. O. 12
 Nequisse Tib. 44
 Nequisset J. 24
 Nequissimum D. 11
 Nero C. 7. D. 14. G. 12. N. 6. 7. 39.
 Oth. 3. 6. 7. Pe. Rh. 1. Tib. 2. Ve. 25
 Nerone Cl. 45. G. 1. 10. N. 5. 23. 41.
 48. L. Tib. 3. 42. Ve. 9. 14
 Neronem C. 7. Cl. 27. 39. G. 11. L.
 N. 39. 48. 57. Pe. Ti. 7. Tib. 54.
 Ve. 5
 Neroneo Vi. 4

- Neroneum N. 21. 55
 Neroni Cl. 27. G. 2. 8. 9. N. 40.
 Oth. 2. 4. Ve. 5. Vi. 4. 11
 Neronia N. 12
 Neroniana Vi. 11
 Neroniani G. 20
 Neronibus Tib. 4
 Neronis Cl. 9. 43. G. 1. 6. 8. 9. 10. 15.
 22. Juv. L. N. 48. 57. O. 62. Oth.
 7. 10. Tib. 1. Ve. 4. 6
 Neropolin N. 55
 Nerva D. 1
 Nerulonensis O. 4
 Nervorum O. 82. Ve. 7
 Nesciit C. 54
 Nescio C. 39. D. 16
 Nescire N. 10
 Nescisse J. 77
 Neve Ve. 11
 Neutram N. 2
 Neutrius J. 75
 Nexibus N. 53
 Nexis N. 30
 Nicanor Gr. 5
 Nicanoris O. 89
 Nicia Gr. 14
 Niciæ Gr. 14
 Niciam Gr. 14
 Nicocolin O. 89
 Nicomedem J. 2
 Nicomedes J. 49
 Nicomedi J. 49
 Nicomedis J. 49
 Nicon O. 96
 Nidis O. 94
 Nidore Cl. 33
 Niger O. 111
 Nigidium O. 94
 Nigris J. 45
 Nigro N. 1
 Nigrum J. 17
 Nil Gr. 10. J. 20
 Nilus O. 18
 Nimia Gr. 10. Tib. 70
 Nimiam O. 69. Tib. 42. Vi. 12
 Nimias Rh. 6
 Nimio D. 7. O. 74
 Nimios Cl. 12. J. 76
 Niniis Gr. 24
 Nimium C. 51. O. 51
 Nioben N. 21
 Nisus O. 28
 Nitentem J. 20
 Nitentis Ve. 20
 Niteretur O. 10
 Nitidos O. 79
 Nititur Ve. 24
 Nivatis N. 27
 Nivem D. 20
 Nixus O. 52
 Nobilem G. 17. J. 71. Vi. 1
 Nobiles Gr. 11. 18. Vi. 14. Te. 1. 2. 5
 Nobili G. 10
 Nobilibus C. 16. Te. 1. Ve. 5
 Nobiliora Tib. 29
 Nobiliore Te. 5
 Nobilis Gr. 10. Tib. 25
 Nobilissima O. 43
 Nibilissimi C. 12. J. 39
 Nobilissimis Cl. 27
 Nobilissimo C. 35. Gr. 3. N. 10. 36
 Nobilissimos G. 2
 Nobilitate C. 22
 Nobilitatis G. 3
 Nobilium Juv. Te. 1
 Nocentibus Ve. 16
 Nocere J. 74
 Nociturum N. 35
 Nocte C. 26. Cl. 13. 44. J. 65. 81.
 N. 7. O. 94. 97. Oth. 7
 Noctem C. 57. 59. Cl. 2. D. 16. N.
 20. 27. 47. O. 33. 78. Oth. 8. 11.
 Ti. 7. Tib. 42. 74
 Noctes J. 1. N. 36. 38. Ti. 8. Tib. 52
 Noctibus C. 11. 22. 46. Cl. 18. D. 4.
 J. 84. N. 31. 45. O. 82. 94. 100.
 Oth. 2
 Noctis C. 50. J. 7. O. 6. 50. 94. Tib. 18
 Noctu C. 24. 51. 54. N. 34. O. 19. 53.
 Tib. 68
 Nocturnas J. 74. O. 30
 Nocturnis C. 50
 Nocturno O. 91. Tib. 6
 Nocturnos C. 18. Cl. 20. J. 75
 Nocturnum O. 29. 31. 90
 Nola O. 100
 Nolæ O. 98. Tib. 40
 Noli C. 25. O. 51
 Nollent O. 38. Tib. 2
 Nomen Cl. 10. 20. G. 4. 16. 17. Gr. 7.
 11. 23. J. 30. 59. 83. N. 6. 21. 41.
 57. O. 7. 89. 96. 101. Oth. 9. Rh.
 1. Tib. 26. 39. 57. 70. Ve. 2. 6
 Nomenclatores C. 41
 Nomenclatoribus Cl. 34
 Nomenclatoris O. 19
 Nomentanam N. 48
 Nomina C. 41. 47. 49. Cl. 25. D. 10.
 J. 49. O. 32. 101
 Nominare C. 50
 Nominaret J. 20. Tib. 27
 Nominari C. 57. J. 88
 Nominati C. 56
 Nominatim Cl. 6. 10. J. 26. N. 40. O.
 53
 Nominatis J. 20

- Nominatos Tib. 73
 Nominatum C. 26
 Nominaturus Tib. 71
 Nominatus J. 17. 34. N. 2
 Nominavit Cl. 22. J. 83. L. N. 31
 Nomine C. 8. 25. 36. 45. 55. 57. Cl.
 24. 42. N. 8. 17. 30. 32. 46. 55. D.
 13. 15. G. 16. Gr. 8. J. 6. 19. 20.
 25. 38. 52. 54. 67. 76. N. 8. 17. 30.
 32. 46. 55. O. 7. 26. 29. 43. 51. 52.
 55. 65. 71. 97. 98. Te. 3. Ti. 6.
 Tib. 3. 6. 11. 20. 22. 25. 43. 61
 Nominentur Gr. 4
 Nominibus C. 16. Ve. 6
 Nominis C. 30. Gr. 3. J. 79. 85. O.
 92. 97. Ve. 4. Vi. 1
 Nona O. 100
 Nonagenarius D. 12
 Nonagesimo Oth. 11
 Nonagies C. 39
 Nonam J. 69
 Nonas O. 101. Pe.
 Nondum Cl. 24. G. 4. Gr. 3. J. 75.
 N. 49. Te. 4. Tib. 57. 61
 Nonianum Pe.
 Nonis O. 92
 Nonium O. 43
 Nonius O. 56
 Nonnulla J. 55. N. 3. O. 24. 85. Ve. 22
 Nonnullæ Rh. 1
 Nonnullas O. 47
 Nonnulli Cl. 44. G. 3. Gr. 1. 3. 11. J.
 20. 24. 52. 89. N. 36. 40. O. 59.
 100. Rh. 1. Tib. 2. Ve. 1
 Nonnullis C. 44. D. 10. J. 49. N. 15.
 29. O. 3. 10. Oth. 8. Ve. 16. 19
 Nonnullos C. 47. 58. Cl. 1
 Nonnullum Gr. 10
 Nono C. 58
 Nonum O. 26. Ve. 24
 Norbano Vi. 3
 Nos C. 5. Cl. 4. H. G. 4. J. 56. O.
 58. 71. 76. Rh. 1. Tib. 28
 Nossent N. 41
 Noster D. 13. N. 39
 Nosti Gr. 14
 Nostra J. 6. 56
 Nostræ Cl. 4
 Nostram Gr. 10. Rh. 1
 Nostras Cl. 4
 Nostratem Tib. 71
 Nostri Gr. 11. 14. O. 99. Rh. 1
 Nostris Gr. 2
 Nostro Cl. 42. H.
 Nostrum Cl. 4. H. O. 86
 Nota C. 39. Gr. 2. 18. N. 25. O. 94.
 Tib. 45. 54
 Notabantur D. 8
 Notabile N. 39
 Notabilem J. 45
 Notabili N. 1
 Notabilia Cl. 17
 Notabilibus O. 72
 Notabilis C. 14
 Notabiliter O. 87
 Notabilium D. 20
 Notæ O. 75. Ve. 13
 Notam Cl. 5. 16. J. 37. Tib. 35
 Notante O. 96
 Notare Cl. 16
 Notarem O. 88
 Notaret N. 39. O. 97
 Notas C. 49. J. 56. 75. O. 88. Vi. 8
 Notasset Juv.
 Notata G. 5
 Notato Tib. 19. 42
 Notatum C. 60. Gr. 23. N. 4. Tib. 11
 Notatus N. 5. O. 70. Rh. 4. Vi. 3
 Notavi O. 87
 Notavit Cl. 16. D. 8. O. 39. Tib. 3
 Notescere O. 43
 Notioribus D. 10
 Notis C. 27. 36. O. 65. 80. Ti. 3
 Notissimi O. 70
 Notissimis Gr. 3. N. 52
 Notissimo C. 45
 Notissimos J. 49
 Notissimum C. 36. G. 13. Gr. 4. Tib. 2
 Notissimus N. 11
 Notitiam Gr. 20. Tib. 70
 Noto C. 30. Gr. 10
 Notos C. 26. J. 26. O. 89. Tib. 61
 Notum J. 49. O. 65. Ve. 9
 Nova C. 40. Cl. 22. G. 9. N. 19. O.
 37. 70. Rh. 1. Ve. 9. Vi. 14
 Novacula C. 23
 Novæ C. 22. D. 10. J. 3. N. 16
 Novam D. 5. N. 55. J. 21. N. 16.
 Vi. 1
 Novariam Rh. 6
 Novariensis Rh. 6
 Novarum D. 10. J. 35. 42. N. 35. O.
 19
 Novas Cl. 13. 41. D. 7. G. 4. 11. J.
 9. 79. O. 14. 49. 66. Te. 5. Tib. 12.
 25. 65. Vi. 7
 Novatum O. 51
 Novavit D. 7
 Novellaret D. 7
 Novem C. 7. Gr. 6. J. 25. O. 26. 69.
 Tib. 6. 65
 Novembrem J. 40
 Novembri O. 32
 Novembris D. 1
 Noverca G. 4
 Novi Cl. 1. 9. 16. 20. J. 41. N. 41.
 48. O. 26. 28. 32. Tib. 16. 31. 74
 Novis Juv. N. 46. O. 29. 49. Ve. 10

- Novissima D. 4. N. 39. Ti. 5
 Novissimam N. 46
 Novissime C. 42. Cl. 46. D. 11. 23.
 Gr. 6. J. 39. 58. N. 11. 29. O. 8.
 50. Ti. 8. Tib. 53
 Novissimo G. 1. J. 83. 86. N. 54.
 Oth. 9
 Novissimos C. 17. J. 76. Ve. 4
 Novissimum Cl. 14. Gr. 12. J. 29. 37.
 56. N. 14. O. 9
 Novissimus Cl. 9
 Novitate Tib. 25
 Novium J. 17
 Novo C. 45. Cl. 2. 14. 23. D. 10. J.
 80. N. 20. Tib. 2. 9. 61. Ve. 7
 Novocomensis Pl.
 Novorum J. 15. 20
 Novos Gr. 16. J. 29
 Novum C. 19. 37. Cl. 13. D. 14. 15.
 G. 6. Gr. 21. O. 21. Rh. 1. Tib. 42
 Novumcomum J. 28
 Novus O. 6
 Noxa J. 81
 Noxæ O. 67. Oth. 10. Tib. 33
 Noxii Vi. 17
 Noxiis C. 27. Cl. 34
 Noxiorum G. 15. N. 12
 Noxium N. 2
 Nubentem C. 25
 Nubere Gr. 18
 Nubes J. 81
 Nubilem Oth. 1
 Nubilum N. 13
 Nuce O. 68
 Nuceria Vi. 2
 Nuceriæ Vi. 1
 Nucibus O. 83
 Nudam C. 25. Cl. 27
 Nudatos J. 41
 Nudi J. 56. N. 49
 Nudis C. 42. O. 100. Tib. 42
 Nudo N. 48. O. 52. Tib. 18
 Nudus N. 53
 Nulla Cl. 37. D. 15. J. 76. L. N. 19.
 27. O. 25. 52. Oth. 8. Te. 2. Tib.
 37. Vi. 10
 Nullam C. 10. 59. H. J. 36. 69. N.
 17. 30. Ti. 8. 10. Tib. 48
 Nullas J. 73
 Nulli N. 32. O. 45. Ti. 7
 Nullis C. 31. O. 31. Vi. 14
 Nullius C. 16. 27. 34. O. 32
 Nullo C. 2. 40. 48. 50. Cl. 4. 15. D.
 2. 13. G. 2. J. 20. 48. N. 13. 30.
 47. O. 41. 43. 53. 65. 71. 98. 99.
 Oth. 4. Te. 1. Ti. 2. Tib. 19. 66.
 68. Ve. 11. Vi. 8. 15
 Nullos J. 76. Vi. 7
 Nullum D. 1. J. 26. 56. 60. N. 16. 20.
 Oth. 7
 Nullus C. 35. Cl. 37. N. 37. Rh. 1.
 Tib. 61
 Num O. 18. Ve. 23
 Numen C. 24
 Numeraret Cl. 21
 Numerasse C. 39
 Numeratis J. 4
 Numeratum J. 42
 Numeraverat J. 38
 Numeris Ve. 6
 Numero C. 30. 43. Cl. 11. 34. 41.
 Gr. 6. J. 10. 11. 39. 41. 75. N. 2.
 12. O. 17. 40. 42. 46. 56. 66. Rh.
 4. Ti. 8. Tib. 55
 Numerum Cl. 6. 25. 45. D. 12. J. 41.
 88. N. 15. 22. 38. 44. O. 31. 35.
 37. 49. 80. 97. Tib. 14. 34. Ve. 20
 Numidicæ C. 22
 Numidici J. 85
 Numidicum Gr. 3
 Numidis Te. 1
 Numina O. 70
 Numine N. 56. Vi. 1
 Numini C. 22
 Numinum C. 22
 Nummaria Tib. 48
 Nummaria O. 41
 Nummarias O. 41
 Nummarios D. 8
 Nummis N. 10
 Nummo J. 50. Tib. 58
 Nummorum D. 4. O. 46. 101
 Nummos C. 37. D. 7. J. 19. 38. O.
 41. 75. 101. Rh. 1. Tib. 20
 Nummularii O. 4
 Nummulario G. 9
 Nummum Gr. 3. 8. J. 38. 54. N. 25.
 44. O. 40. 71. 94. Te. 2
 Nuncupare N. 55. O. 97
 Nuncuparetur C. 38
 Nuncupatione N. 46
 Nuncupationem C. 38
 Nuncupatis O. 17
 Nuncupato H.
 Nuncupatum Cl. 6
 Nuncupavit O. 31
 Nundinari Ti. 7
 Nundinarum Cl. 12. N. 32
 Nundinas O. 92
 Nundinis Gr. 7
 Nuntiabantur Ve. 5
 Nuntians D. 16
 Nuntiante J. 77
 Nuntiantem G. 22. N. 34
 Nuntiantes Ve. 7
 Nuntiantibus Ve. 23
 Nuntiantur Ti. 9
 Nuntiare Tib. 57. N. 1. Oth. 10

- Nuntiaretur N. 45
 Nuntiari C. 45
 Nuntiata D. 15. 16. G. 7. J. 58. N.
 47. Tib. 11. 16
 Nuntiatum Cl. 12. G. 17. J. 31. N.
 42. Tib. 62. 75. Ve. 6. Vi. 16
 Nuntiatus Cl. 37
 Nuntiavit O. 96
 Nuntii Tib. 65
 Nuntiis D. 6. G. 11. J. 35. N. 41. O.
 17
 Nuntio C. 51. Oth. 12
 Nuntios C. 6. J. 57
 Nuntium Cl. 39. G. 20. N. 42. Tib. 75
 Nuper D. 23. J. 20
 Nupsisse Cl. 26
 Nupsit Pe. Te. 5
 Nupta Cl. 26. J. 27
 Nuptam C. 25. D. 1. Gr. 16. N. 35.
 O. 62
 Nuptarum N. 28
 Nuptiali C. 25
 Nuptiarum Cl. 26. 29. N. 28. O. 66.
 Oth. 3
 Nuptias Cl. 26. G. 1. J. 43. N. 35.
 O. 69. Ti. 7
 Nuptiis Cl. 26. 29. D. 22
 Nuptum O. 63
 Nursia Ve. 1
 Nursiæ Ve. 1
 Nursinos O. 12
 Nurum Tib. 53. 64
 Nurus Tib. 61
 Nusquam J. 44. Pe.
 Nutantem C. 39. Ve. 8
 Nutriant Gr. 11
 Nutrices N. 50
 Nutricis N. 35. Tib. 6
 Nutricula O. 94
 Nutriculæ N. 42
 Nutrimentorum C. 9. O. 6
 Nutriri G. 1
 Nutritore Gr. 7
 Nutritus C. 8. N. 6
 Nutrix D. 17
 Nutu C. 32. Ve. 8
 Nympharum Tib. 43
 Nymphidii G. 16
 Nymphidio G. 11
 Nysæ J. 49
- O.
- Obæeratorum J. 27
 Obæratum J. 46
 Obambulans Tib. 11
 Obambulantis Tib. 25
 Obdormisceret Cl. 33. Ve. 4
 Obdormisse O. 94
 Obdiebat N. 24
 Obedire C. 29
 Obeliscus Cl. 20
 Obesa N. 51
 Obesitate Cl. 41. D. 18
 Obesus H. Vi. 17
 Obeundis J. 58
 Obfirmate Tib. 25
 Obharentem Tib. 2
 Obhæsit N. 19
 Objecit D. 10. J. 49. N. 33. 45
 Objecta Cl. 20. J. 14
 Objectaretur D. 18
 Objectis Vi. 16
 Objecto C. 45
 Objectum C. 27. N. 37. O. 28. Tib.
 49. 61
 Objectus O. 67
 Obiens Tib. 15
 Obierant Cl. 46
 Obierat Tib. 39
 Objicere N. 37
 Objiceret Cl. 16
 Objiceretur N. 41. O. 51
 Objici D. 12. O. 7
 Objiciatur O. 6
 Objicientibus Rh. 4
 Objicientis Tib. 66
 Objicit O. 4. Rh. 5
 Objicitur Gr. 16
 Obiisse Gr. 5
 Obiit C. 1. 2. Cl. 46. G. 3. N. 3. 57.
 O. 4. 63. 100. Tib. 4. Ve. 1. Vi. 2
 Obiret C. 8. 11. Tib. 74
 Obisse J. 9
 Obitu C. 8
 Obitum G. 1. Te. 1. 5
 Obiturus N. 40. Tib. 39
 Objurgando Tib. 57
 Objurgante N. 22
 Objurgaretur Oth. 2
 Objurgari C. 20
 Objurgasse Tib. 61
 Objurgavit C. 45
 Oblata G. 8. J. 73. O. 16. Ti. 9.
 Ve. 4
 Oblatam D. 22. G. 12
 Oblatis Tib. 63
 Oblatos Cl. 21. D. 16
 Oblatrantem Ve. 13
 Oblatum C. 15. D. 14. N. 48. Vi. 7
 Oblaturum O. 31
 Oblectabat D. 21
 Oblectamenti O. 71
 Oblectamentis Tib. 72
 Oblectarent Cl. 45
 Obligare J. 23
 Obligaret Tib. 67

- Obligari Vi. 2
 Obligari Ve. 4
 Obligatam Cl. 9
 Oblimatas O. 18
 Obliquis D. 2
 Oblita Gr. 10
 Obliterato C. 10
 Obliteravit N. 40
 Oblitis C. 26. G. 18
 Oblivio Gr. 9
 Oblivionem C. 31. Cl. 11. 39, J. 28
 Oblocata J. 26
 Obmurmurasse Oth. 7
 Obmutuisse C. 44
 Obnoxia C. 40. O. 43
 Obnoxiam J. 45. O. 29
 Obnoxios Tib. 54
 Obnoxium D. 12. Tib. 12
 Obnoxius Cl. 8. Tib. 63
 Obnuntiantem J. 20
 Obnuntiare J. 20
 Oboluisse Ve. 8
 Oboluisse C. 23
 Oborta N. 19. 34
 Obrogavit Cl. 23
 Obrussam N. 44
 Obrutum C. 59
 Obrutus J. 58
 Obscœna C. 58. D. 10
 Obscœnitate Tib. 45
 Obscœnitatem N. 29
 Obscœnitatis Cl. 15
 Obscœnum C. 56. G. 4
 Obscura Cl. 43. H. Te. 2
 Obscurabat Tib. 70
 Obscuram Vi. 1
 Obscure Ve. 6
 Obscuris O. 75
 Obscuritatem Gr. 10
 Obscuritatis O. 86
 Obscuro Ve. 1
 Obsecratio Cl. 22
 Obsecro Tib. 21
 Obsedissent C. 48
 Obsequii C. 10
 Obsequium G. 16. 19. O. 21
 Obseratis Ti. 11
 Observabat O. 92
 Observandum J. 65
 Observare N. 23
 Observationum Gr. 24
 Observatum C. 60. G. 1. 18. N. 46.
 O. 57
 Observatus Ve. 6
 Observaverat Tib. 70
 Observavit Cl. 22. G. 5
 Obsessa O. 17
 Obsessione J. 58
 Obsiderent J. 68
 Obsiderentur J. 68
 Obsides C. 45. J. 25. O. 21. 43
 Obsidibus C. 19
 Obsidione J. 34. N. 2. Tib. 3
 Obsidum O. 21
 Obsignandas H.
 Obsignarentur N. 17
 Obsignata O. 46
 Obsignatas Tib. 63
 Obsignaverat Tib. 76
 Obsignavit Cl. 44
 Obsistens J. 62
 Obsitum C. 35
 Obsolefieri O. 89
 Obsoleta C. 38
 Obsoleti N. 48
 Obstare Tib. 10
 Obstarent Tib. 52
 Obstinatissime G. 4. Ti. 8. Tib. 67
 Obstinatius J. 29
 Obstinosus J. 15
 Obstipa Tib. 68
 Obstrepentes O. 94
 Obstreperet C. 55
 Obstrui J. 88
 Obsuta Rh. 1. Tib. 64
 Obtegere N. 29
 Obtegeret O. 94. Tib. 68
 Obtemperans Tib. 59
 Obtemperaret Cl. 35
 Obtento N. 48
 Obtestatione Tib. 39. Ve. 6. Vi. 2
 Obtestatus C. 15
 Obtigerat O. 10
 Obtigisse J. 87
 Obtigissent O. 31
 Obtigisset D. 14
 Obtinebat N. 40
 Obtinentem G. 3
 Obtinere Tib. 31
 Obtineret Ve. 7
 Obtinuisse J. 14
 Obtinuit Cl. 41. G. 7. J. 11. 23. O. 37
 Obtreare N. 18. Tib. 10
 Obtrearet C. 35
 Obtreatores Vi. 1
 Obtreatoribus C. 3. N. 28
 Obtreatorum J. 45. 55
 Obtreavit Tib. 52
 Obtrivit N. 5
 Obtulerat O. 13. Tib. 60
 Obtulerit N. 25
 Obtulerunt J. 68
 Obtulisse G. 20. Ve. 7
 Obtulisset Rh. 6. Tib. 60
 Obtulit D. 17. H. N. 12. 34. 46. O.
 40. Oth. 8
 Obturbaret O. 86
 Obvenissent Ve. 21

- Obvenit J. 7
 Obversari Cl. 37
 Obversata O. 94
 Obvia Cl. 10
 Obviam C. 4. Cl. 38. J. 69. Tib. 72
 Obviis N. 48. Tib. 64
 Obvio G. 4. J. 81. Oth. 6. Vi. 17
 Obviorum C. 13. Oth. 2
 Obvios J. 68. Vi. 7
 Obvium Cl. 43. J. 63. 85. O. 94. Ve. 13
 Obvolvere C. 51
 Obvolvit J. 82
 Obvoluto D. 17. J. 58
 Occasio N. 21. O. 47. Oth. 4
 Occasione D. 10. G. 10. J. 24. 30. 35. 60. 73. N. 40. O. 16
 Occasionem C. 10. 14. Cl. 11. G. 7. 10. 17. J. 3. 11. N. 10. O. 67. 97. Tib. 11. Ve. 8
 Occasiones Cl. 26. J. 7. O. 41. Ti. 8. Tib. 61
 Occasionis C. 56
 Occasum D. 21. J. 31
 Occidendum C. 57
 Occiderant Oth. 1
 Occiderat Pe. Vi. 10
 Occidere Ti. 9
 Occideretur D. 23. G. 19. J. 87. Tib. 19
 Occidi C. 30. Cl. 37. N. 34. O. 27. Tib. 62
 Occidisti O. 33
 Occidit C. 27. Cl. 29. D. 10. J. 85. N. 12. 35. Tib. 22. Vi. 14
 Occipitio C. 35
 Occipitium Tib. 68
 Occisa Cl. 39. N. 46
 Occisi J. 82
 Occisis D. 21. Oth. 8
 Occiso O. 13. Tib. 4
 Occisorum G. 10
 Occisos O. 11
 Occisum Cl. 44. D. 6. 23. G. 11. 19. J. 35. N. 54. O. 8. Tib. 49. Vi. 10
 Occisus C. 60. D. 16. 17. J. 84. 88. O. 31. Oth. 6. Pl.
 Occubuerat Ti. 4
 Occubuerit C. 59
 Occubuisse O. 12
 Occubuisset O. 13
 Occubuit N. 2
 Occulere O. 27
 Occuleretur O. 79
 Occultæ N. 20
 Occultandam N. 33
 Occultavit J. 71
 Occulte N. 26
 Occulti O. 15
 Occultissimum J. 31
 Occultius J. 56
 Occupabantur O. 32
 Occupandi C. 23
 Occupantium C. 26
 Occuparant Cl. 10
 Occupare Oth. 6. Tib. 2. 24. Ve. 8
 Occuparent C. 51
 Occuparentur C. 26
 Occuparet O. 11
 Occupari Tib. 41
 Occupat N. 39
 Occupationes Tib. 27
 Occupationibus N. 42
 Occupatissimus H.
 Occupatum N. 23
 Occupavit J. 34
 Occurrens O. 15
 Occurrentium C. 4
 Occurrere C. 26. 39. 49
 Occurrerent C. 35
 Occurreret G. 19
 Occurrisset Cl. 8. O. 8
 Occurrit O. 8
 Occursu N. 1. 23. Tib. 7
 Oceani C. 46
 Oceanum C. 47. Cl. 1
 Ocellæ G. 4
 Ocellatis D. 8. O. 83
 Ocellinam G. 3
 Octava C. 40
 Octavia N. 46. O. 4
 Octaviæ Gr. 21. N. 35. O. 29. 63. Tib. 6
 Octaviam Cl. 27. J. 27. N. 7. 35. O. 1
 Octavii O. 27
 Octavio O. 1. 94
 Octaviorum O. 2
 Octavios O. 1
 Octavium J. 83. O. 3
 Octavius Gr. 2. 3. J. 49. O. 1. 3. 7. 94. 100
 Octavo Oth. 11. Pe. Tib. 14. 73. Vi. 3. 15
 Octavum O. 26. Pe.
 Octingena N. 30
 Octingentorum Cl. 4. O. 41
 Octingentos Gr. 10
 Octo C. 59. Cl. 41. 42. D. 15. G. 9. J. 29. N. 40. Te. 2. 5. Tib. 3. Ve. 4. 8
 October Tib. 26
 Octobrem D. 13
 Octobres O. 5
 Octobri O. 35
 Octobris Cl. 45. D. 17. Vi. 3. 14
 Octogenarius Juv.
 Octogies Cl. 9

- Octoginta C. 16. J. 42
 Oculophoro C. 43
 Oculatus Rh. 5
 Oculis C. 50. D. 11. 18. G. 21. J. 45.
 N. 22. 49. 51. O. 16. 18. 27. 53.
 Tib. 7. 42. 66
 Oculo J. 68. Vi. 6
 Oculorum N. 26. Rh. 2. Ve. 2
 Oculos C. 25. 35. D. 17. O. 78. 79.
 Ve. 7. Vi. 14
 Oculum N. 5. 53
 Ocyus J. 68
 Oderint C. 30
 Odero Tib. 28
 Odeum D. 5
 Odio N. 45. Ti. 1. Tib. 66
 Odium C. 14. Tib. 50
 Odore C. 27. N. 48. Ve. 23
 Odoris Vi. 10
 Œdipodem N. 21. 46
 Œdipus J. 56
 Œnoues D. 10
 Offendebatur D. 18. O. 78. 89
 Offendendum C. 2
 Offenderant Cl. 26
 Offenderat J. 3
 Offenderetur Tib. 44. Ve. 23
 Offendit Gr. 14. Oth. 8
 Offensam Ve. 4
 Offensarum Ve. 14
 Offensior N. 2. Tib. 13
 Offensis Cl. 26. G. 16. O. 66
 Offensum J. 19
 Offensus C. 27. N. 38. Tib. 34
 Offerebat O. 45. Tib. 33
 Offerens J. 28
 Offerente N. 21. 48. O. 52
 Offerenti D. 12. G. 12
 Offerre C. 56
 Offerret D. 2. Tib. 53
 Officia Cl. 11. D. 1. G. 15. J. 71. O.
 37. 53. 60. 61. Oth. 7. Tib. 11. 12.
 15. Ve. 16
 Officientibus N. 20
 Officii C. 22. J. 82. O. 53. 56. 78.
 Oth. 4. Tib. 11. 27. 50. 63
 Officiis D. 7. J. 19. 30. O. 13
 Officinas Gr. 23
 Officio Cl. 2. 29. G. 10. J. 15. N. 15.
 28. O. 27. Ve. 14. Vi. 5
 Officiorum Cl. 29. J. 26. 67. Ti. 6.
 Tib. 8. Ve. 21
 Officium C. 25. Cl. 6. 26. Gr. 16. J.
 69. N. 32. Ve. 6
 Offula Cl. 40
 Olearum Cl. 8
 Olei J. 38
 Olera N. 16
 Olerc Vi. 10
 Oleum J. 53. N. 12
 Olido Tib. 45
 Olympia N. 53
 Olympiacam N. 25
 Olympiæ C. 57. N. 12. 23
 Olympii C. 22. O. 60
 Olympiis N. 24
 Omen C. 8. O. 94
 Omina O. 97. 98
 Ominantium N. 48
 Omine J. 59. Vi. 8
 Ominibus Cl. 27. G. 9
 Ominis O. 83
 Omiserat Ve. 12
 Omiserim O. 76
 Omisisse Rh. 1
 Omisit J. 26. N. 10. 27. 42. O. 8. 83.
 Tib. 13
 Omissa D. 4. Oth. 6. Ve. 16
 Omissis N. 15
 Omissio C. 40. 49. J. 84. Oth. 4
 Omissum C. 21. Cl. 11. 20
 Omittente C. 14
 Omittere N. 20
 Omittent G. 10
 Omittentur O. 32
 Omitti Gr. 4
 Omitto C. 4. J. 49. O. 57
 Onera C. 42. J. 54. Tib. 18
 Onerandas Tib. 32
 Onerare C. 53
 Oneraret N. 34
 Oneraretur Oth. 6
 Oneraria Ti. 5
 Onerariis C. 19
 Oneratis O. 67
 Oneratos Tib. 62
 Onere C. 58. Cl. 25. G. 20. Tib. 6
 Oneribus D. 12
 Onerosam Tib. 24
 Onusta G. 10
 Ope D. 2. J. 29. 72
 Opem G. 7. 20. O. 10. Ti. 8. Tib. 8.
 47. 50. Ve. 7
 Opera C. 2. 21. Cl. 18. 20. D. 5. J.
 19. 21. 30. N. 31. 33. O. 11. 29. 31.
 Te. 1. 2. 5. Tib. 34. 35. 43. 47.
 Ve. 9
 Operæ G. 16
 Operam C. 8. 27. D. 17. 20. G. 5. J.
 4. 16. 68. N. 12. 20. 21. O. 79. 84.
 86. Pl. Te. 4. Ti. 4. Tib. 3. Vi.
 10. 15
 Operantibus Cl. 20
 Operariorum Cl. 22
 Operarum Ve. 1
 Operas C. 58. O. 3. 43. 45
 Opere Cl. 20. G. 6. 10. J. 41. N. 37.
 O. 18

- Operibus D. 2. J. 28. 35. O. 46. Ti.
 8. Tib. 30
 Operis C. 19. Cl. 1. J. 47. 81. N. 9.
 Ve. 7
 Operosa O. 72
 Operose L.
 Operum C. 21. Cl. 41. D. 12. O. 37.
 Vi. 5
 Opes C. 37. N. 6. 30
 Opibus J. 79. O. 3. 66
 Opifices C. 57
 Opilius Gr. 6
 Opinabantur Ti. 7
 Opinamur Gr. 2
 Opinans C. 28. J. 60
 Opinante C. 46
 Opinantem O. 67
 Opinantes O. 10
 Opinantibus C. 6
 Opinantium Tib. 23
 Opinantur C. 12. 17. J. 30. 86. Oth.
 9. Ti. 10
 Opinarer Vi. 1
 Opinari J. 66. O. 51
 Opinatos C. 27
 Opinatur Rh. 3
 Opinatus Cl. 3. G. 23. J. 6. Vi. 14
 Opinentur Ve. 16
 Opinio C. 2. N. 53. O. 6. Ve. 4
 Opinione J. 3. 33. N. 33. O. 6. Tib. 39
 Opinionem C. 8. Gr. 4. J. 16. O. 88.
 Te. 2. Vi. 7
 Opinioni Tib. 67
 Opinionis Te. 4
 Opinor Gr. 14. O. 47
 Opis N. 21
 Opitulando Ti. 8
 Oportere C. 37. O. 7. 54. Ti. 8. Tib.
 31. Ve. 9. 24
 Oporteret Cl. 15. 44. N. 43. O. 31.
 Oth. 9
 Opperiens N. 34
 Opperientes J. 81
 Opperienti Vi. 16
 Opperirentur Oth. 6
 Opperiretur C. 6. Tib. 25
 Opperiri Cl. 34
 Oppida C. 3. Cl. 25. J. 54. N. 39. O.
 49. 72. Tib. 38. Ve. 4
 Oppidanos O. 45
 Oppidatim G. 18. O. 59
 Oppidi Cl. 21. O. 1. 46. 94. 100
 Oppido O. 12. 14. 53. Oth. 1. Te.
 1. Tib. 1. 50. Ve. 1
 Oppidorum N. 23
 Oppidum G. 3. Tib. 37
 Oppio J. 72
 Oppium J. 52
 Oppius Gr. 3. J. 52. 53
 Oppleri N. 46. Ve. 5
 Opportuna O. 32
 Opportunissime J. 13
 Opportunitate J. 22. Tib. 17
 Opposita O. 78
 Oppositas J. 58
 Opposuit Vi. 15
 Oppressa Tib. 65
 Oppressis G. 11
 Oppressit C. 12. Ti. 6. Tib. 2. Vi. 15
 Oppresso C. 12. D. 6. Tib. 61
 Oppressorum Ti. 8
 Oppressos G. 19
 Oppressum Cl. 6. 37. N. 41. O. 28
 Oppressus Cl. 13. D. 14. O. 16. Pl.
 Vi. 18
 Opprobrio Gr. 24. J. 49. O. 7
 Opprobrium J. 59. O. 53
 Oppugnatione Ti. 5. Ve. 4
 Oppugnationem J. 64
 Oppugnatum G. 3
 Opsonia C. 37. J. 43. Tib. 34. Vi. 13
 Opsonii N. 16
 Opsonio C. 18. D. 4
 Opsoniorum O. 98. Vi. 10
 Optabat C. 31
 Optare N. 23
 Optarent C. 49
 Optaverat J. 87. O. 99. Tib. 2
 Optavit N. 37. Tib. 23
 Optima J. 44
 Optimam N. 9
 Optimates J. 19. 45. O. 10. Tib. 2
 Optimatibus J. 19
 Optimatum J. 1. 11. 15. O. 12
 Optimatum Gr. 3
 Optime Ve. 16. Vi. 10
 Optimi O. 28. 94. Ve. 5. Vi. 15
 Optimo J. 79. O. 23
 Optimos O. 98
 Optimum Gr. 11. O. 94
 Optimus C. 22
 Opto Tib. 67
 Opulentior Ve. 4
 Opulentissimarum N. 40
 Opulentissimis O. 30
 Opulentos Cl. 16
 Opum N. 31
 Opus J. 27. N. 19. 31. 32. O. 37. 86.
 100. Tib. 31. Ve. 4. 16
 Opusculum Gr. 8
 Ora C. 25. O. 98
 Orabat N. 49. Ve. 16
 Oracula Tib. 63
 Oraculo Vi. 14
 Oraculum Tib. 14. Ve. 5
 Oram Tib. 11
 Orando Ti. 3
 Orans Ti. 9

- Orantes Ve. 7
 Orantibus C. 49. Cl. 16. 40
 Orare O. 15. Tib. 27
 Orarent Tib. 75
 Oraret N. 47
 Oratio J. 14
 Oratione C. 23. Cl. 1. 39. 42. D. 4.
 Gr. 22. J. 52. 55. N. 46. O. 84. 85.
 Te. 3. Tib. 27. 65. 70
 Orationem J. 55
 Orationes D. 20. Gr. 3. J. 55. O. 89.
 Ti. 6
 Orationibus D. 2. J. 9
 Orationis J. 56. N. 12
 Oratiunculis Cl. 38
 Orator N. 2
 Oratore O. 43
 Oratores Gr. 1. J. 55
 Oratoribus D. 13
 Oratoris O. 72. Rh. 6. Tib. 47
 Oratorum C. 53. Cl. 13. D. 4. J. 55.
 N. 52. O. 86. Pe. Rh. 1
 Oratum G. 22
 Oraverit Pl.
 Oravi C. 28
 Oravit C. 3. N. 57
 Orbata O. 11
 Orbatam D. 22
 Orbato N. 37
 Orbatus Tib. 39. Ve. 7
 Orbem D. 19. 16. J. 7. 28. O. 61. 69.
 95. Ve. 17
 Orbi C. 11. O. 94. Tib. 49
 Orbili Gr. 19
 Orbilium Gr. 9
 Orbilius Gr. 4. 8. 9
 Orbis J. 7. 61. N. 40
 Orbitatem Cl. 16. G. 17
 Orchestra Cl. 21. 25. J. 76. N. 20.
 O. 35. 44. Tib. 66
 Orchestram J. 39. N. 12
 Orcinos O. 35
 Orcus N. 39
 Ordearium (nos Hordearium) Rh. 2
 Ordinabat O. 46
 Ordinandam G. 7
 Ordinandarum Gr. 21
 Ordinandas J. 56
 Ordinandum J. 40. O. 13
 Ordinarentur Cl. 45. O. 17
 Ordinarii Cl. 15
 Ordinario C. 26. G. 12. Tib. 31
 Ordinarios O. 45. Vi. 2
 Ordinarium D. 2. G. 6
 Ordinatione D. 4. O. 31
 Ordinatos Gr. 17
 Ordinatum O. 31
 Ordinavit Cl. 25. G. 7. J. 76. O. 44.
 Ve. 23. Vi. 11
 Ordine C. 18. 19. 53. D. 8. G. 14. J.
 43. 56. 84. N. 1. 11. 21. O. 2. 35.
 38. 40. 63. Tib. 72. Vi. 2
 Ordinem C. 4. 18. 30. Cl. 6. 21. 23.
 37. 38. D. 8. J. 9. 14. 21. N. 37.
 O. 3. 43. 80. Rh. 1. Tib. 21. 25. 32.
 Ve. 2. 8. 9. 15. 21. Vi. 1
 Ordines C. 26. J. 75. N. 10. 44. O.
 44. 57. Ve. 9
 Ordini C. 17. 49
 Ordinibus G. 16. N. 12. O. 14. 34. 41
 Ordinis C. 15. 27. 49. Cl. 13. D. 4.
 G. 10. Gr. 18. J. 41. N. 20. O. 15.
 35. 66. 100. Pe. Tib. 12. 23. 35. 51.
 Vi. 12
 Ordinum Cl. 22. J. 27. N. 46. 74
 Ordo Cl. 6. J. 34. O. 44. 94. 100
 Ore J. 30. 45. 88. Tib. 44. 53
 Oresten N. 21
 Orestillam C. 25
 Orfito N. 37
 Orfitum D. 10
 Organa N. 41
 Organis N. 44
 Oriente Ve. 4
 Orientem N. 5. 39. O. 13. Tib. 9. Ve. 5. 6
 Orienti Tib. 12
 Orientis C. 1. D. 2. N. 40. Ti. 5
 Origine D. 12. J. 6
 Originem G. 2. O. 4. Ve. 12. Vi. 1
 Origini Gr. 21
 Originibus O. 86
 Originis N. 1. O. 7
 Orentur Tib. 37
 Oriri N. 36
 Oris Cl. 27. D. 18. Gr. 15. 23. N. 21.
 O. 84. Tib. 45. Vi. 6
 Oriturum G. 9
 Ornamenta C. 39. Cl. 5. 17. 24. G. 8.
 J. 76. 84. N. 15. 35. O. 38. Ti. 8.
 Tib. 20. 26. Ve. 4. Vi. 5
 Ornamentis Cl. 17. 28. N. 4. 28. Tib. 9
 Ornamentorum Ve. 12
 Ornanda J. 44
 Ornandam G. 18
 Ornando O. 100
 Ornandum O. 12
 Ornare Ve. 8
 Ornarent N. 57
 Ornarentur J. 18
 Ornaret J. 67
 Ornari Cl. 13. N. 21. O. 31
 Ornatam C. 25. J. 24. O. 29
 Ornatior J. 55
 Ornatissimis J. 1
 Ornatissimos Cl. 20
 Ornatix Cl. 40
 Ornatu J. 56. O. 72
 Ornatum C. 52. O. 70
 Ornatus G. 14
 Ornavit G. 15. J. 10

- Ornes H.
 Oro J. 49
 Orsus N. 9. Rh. 3
 Orta Cl. 15. Oth. 7. Tib. 1. 13. Ve. 1
 Ortam C. 23. N. 28
 Orthographia Gr. 19
 Orthographiam O. 88
 Ortū J. 49. Oth. 1
 Ortos Vi. 1
 Ortu (nos exortum) Ve. 5
 Ortum J. 6. O. 2. Rh. 4
 Os C. 1. Cl. 33. G. 20. N. 25. O. 94.
 Tib. 60
 Oscula Tib. 34
 Osculabatur C. 55
 Osculabundus Vi. 2
 Osculandam C. 56
 Osculandi Tib. 72
 Osculanti J. 13
 Osculatus (nos exosculatus) Tib. 10
 Osculetur N. 35
 Osculi Cl. 26
 Osculis G. 22. O. 99
 Osculo N. 37. Oth. 6. 10
 Osculum D. 12. Gr. 23
 Ossa C. 1. D. S. J. 81. O. 72. 100
 Ossibus Cl. 8
 Ostendamus Rh. 1
 Ostendebatur O. 1
 Ostendens N. 41. O. 26
 Ostendere Rh. 1
 Ostenderent D. 10. Tib. 14
 Ostenderentur N. 17
 Ostenderet C. 44. D. 1. J. 75. N. 10.
 O. 43. Ve. 5. Vi. 7. 10
 Ostenderetur O. 25
 Ostenderit C. 25
 Ostenderunt O. 95
 Ostendi C. 8. 35. J. 68
 Ostendimus Vi. 18
 Ostendit C. 27. Cl. 40. Gr. 22. O. 10. 99
 Ostenditur Gr. 9. H. J. 26. O. 6. Ti. 1.
 Tib. 62
 Ostenduntur Tib. 6
 Ostensurus N. 33
 Ostenta Cl. 29. J. 32. N. 36. Ve. 5
 Ostentans Cl. 15. J. 14. 33. Ve. 23
 Ostentant O. 87
 Ostentante Cl. 16
 Ostentaret Tib. 54
 Ostentatione N. 9
 Ostentavit O. 34
 Ostentis O. 92. 97. Tib. 14. Vi. 9
 Ostento C. 57. J. 77. O. 94. Tib. 19. 72
 Ostentum D. 23. G. 4. J. 32. O. 94
 Ostia Cl. 17. N. 16. Tib. 11. Ve. 8
 Ostiæ Cl. 20. 25
 Ostiam C. 15. 55. Cl. 12. N. 27. 31.
 47. Rh. 1. Tib. 10
 Ostiarius Rh. 3
 Ostiensem Cl. 20
 Ostiensi Cl. 24
 Ostiensibus Cl. 38. 40
 Ostreæ Tib. 42
 Otho Oth. 1. 2. 3
 Othone G. 19. Ve. 5
 Othonem G. 19. 20. Oth. 10. Ve. 6. Vi. 9
 Othoni G. 17. Vi. 10
 Othonis D. 10. G. 6. Oth. 1. 12. Ve.
 6. Vi. 10
 Otii G. 9. Tib. 28
 Otio Gr. 8. Pl. Te. 2. Ve. 4
 Otiosam Cl. 35
 Otium Cl. 5. D. 21. J. 4. O. 98
 Ovandi Cl. 1
 Ovans C. 49. O. 22. Tib. 9
 Ovantium N. 25
 Ovationem Cl. 24
 Ovationes Tib. 1
 Ovidio Gr. 20
 Ovum Tib. 14

 P.
 Pabulo J. 81
 Pacandæ Tib. 16
 Pacata J. 18
 Pace Cl. 41. O. 16. 21. 22. 61. Tib. 4
 Pacem O. 32. Vi. 16
 Pacis O. 17. Oth. 9. Tib. 37
 Paconii Tib. 61
 Paconius Tib. 61
 Pacti J. 23
 Pactione O. 10
 Pactionem J. 30
 Pacto C. 26. 60
 Pactum J. 9
 Pactus Gr. 7. J. 19. Oth. 2. Ve. 23
 Pacuvii J. 84
 Pædagogi N. 37
 Pædagogis N. 6
 Pædagogos G. 14
 Pædicator J. 49
 Pæne Cl. 18. J. 17
 Pænula N. 48. 49
 Pænulam N. 48
 Pænulas C. 52
 Pænulis G. 6
 Pænuria O. 70
 Pæti D. 10
 Pæto N. 37
 Paganorum G. 19. O. 27
 Paginas J. 56
 Pago O. 2
 Palæmon Gr. 23
 Palæmonem Pe.
 Palatii C. 22. Gr. 2. 17. N. 8. O. 5.
 Oth. 6. Tib. 54. Vi. 15
 Palatina D. 15
 Palatinæ Cl. 17. O. 29. 57. Ve. 25
 Palatini C. 57. O. 31

- Palatinis C. 56
 Palatino O. 52
 Palatio C. 41. 46. N. 31. 34. O. 29.
 Oth. 1. 6. Ti. 2. Tib. 5
 Palatium C. 14. 22. 54. Cl. 18. G. 14.
 18. Gr. 17. N. 25. Oth. 7. 8. Vi. 16
 Palfurium D. 13
 Pallacarum Ve. 21
 Pallantem Cl. 28
 Pallantis Vi. 2
 Pallia O. 98
 Palliati Gr. 9. J. 48
 Palliatum Cl. 15
 Pallio N. 48
 Pallium Tib. 13
 Palma C. 32
 Palmæ O. 94
 Palmam D. 19. O. 92
 Palmarum N. 5. 22
 Palmata Cl. 17
 Palmularum Cl. 8
 Palmulas O. 76
 Palpitantes Tib. 61
 Paludamento O. 10
 Paludamentum J. 64
 Paludatus Cl. 21. G. 11. Vi. 11
 Paludes J. 44
 Palum Cl. 34
 Palumbum Cl. 21
 Panaria C. 18
 Panariis D. 4
 Pandatariam C. 15. Tib. 53
 Pane Oth. 12
 Panem J. 48. N. 48. O. 76. 77. 94
 Paneroten N. 30
 Panes C. 37
 Pangere G. 1
 Pangi G. 1
 Panificia Ve. 7
 Panis C. 39. Cl. 18. J. 68. O. 76
 Paniscorum Tib. 43
 Panni D. 7
 Pannonia Oth. 9
 Pannoniæ Vi. 15
 Pannoniam O. 21
 Pannonicis O. 20
 Pannonico Tib. 9
 Pannonicum Tib. 9
 Pannonicus Tib. 17
 Pannoniis Tib. 17
 Pannonium Tib. 20
 Pansa O. 10. 11. Rh. 1
 Pansæ O. 11. Tib. 5
 Pantomimi D. 10
 Pantomimorum N. 16. 26
 Pantomimum C. 36. Juv. O. 45
 Pantomimus C. 58
 Paphiæ Ti. 5
 Papiæ Cl. 19. 23. N. 10
 Papillæ Tib. 44
 Papillam Oth. 11
 Papillas N. 34
 Papo O. 2
 Par Cl. 34. Juv. O. 12. 32. 44. 71.
 Rh. 5. Vi. 9
 Parabantur N. 27
 Parabat N. 19
 Parabatur C. 57. J. 18
 Paralysi Vi. 3
 Parare Oth. 1
 Pararetur N. 48
 Parasitica H.
 Parastichide Gr. 6
 Parata J. 56. O. 73
 Paratam J. 52. Ve. 23
 Paratis O. 97
 Paratos G. 19. J. 16
 Paratum J. 65. Vi. 6
 Paratus Oth. 11
 Paravit J. 29. N. 34
 Parcas Tib. 21
 Parce J. 38
 Parcente N. 35
 Parceret N. 25
 Parceretur J. 75. O. 27
 Parcetis D. 11
 Parcimonia O. 73
 Parcimoniam Tib. 34
 Parcior G. 14. O. 38
 Parcissime O. 25. 40
 Parcissimum J. 53
 Parcissimus O. 77
 Parcit O. 86
 Parcius Cl. 16. N. 25. O. 66
 Parcus Cl. 12. Tib. 46
 Parem D. 10. J. 72. Tib. 16. 32
 Parens J. 7
 Parentem O. 24. Tib. 50
 Parentes C. 27. Cl. 26. Rh. 6. Vi. 3
 Parenti Gr. 16. J. 85. Vi. 14
 Parentibus C. 24. 38. Cl. 11. O. 40.
 66. Ve. 2
 Parentis N. 18. Ti. 8
 Parentum Gr. 9. 21. Tib. 6
 Parere C. 8
 Pareret O. 94
 Pari C. 8. 15. Cl. 37. D. 4. 13. J. 18.
 65. O. 56. 86. Ve. 25. Vi. 10
 Paria C. 30. D. 4
 Paribus J. 10. Ti. 2. Tib. 34
 Paridem Juv. N. 54
 Paridis D. 3. 10
 Parietem N. 48
 Parietes D. 14
 Parieti C. 59. Gr. 17
 Parilia C. 16
 Pariter C. 30. Cl. 21. N. 36. Ti. 5.
 Ve. 7. Vi. 9
 Parmensis O. 4
 Parmularius D. 10

- Paropsidem G. 12
 Parrhasii Tib. 44
 Parricidam Cl. 12. L.
 Parricidarum Cl. 34
 Parricidas J. 42
 Parricidia N. 33. Tib. 66
 Parricidii O. 33. Vi. 6
 Parricidio C. 12. N. 34
 Parricidium J. 88
 Pars C. 40. D. 4. Gr. 17. J. 10. 42.
 84. 89. N. 1. 10. O. 5. 97. Oth. 12.
 Tib. 6. 75. Vi. 15
 Parsisse Gr. 23
 Parsurum N. 37
 Parsurus Tib. 62
 Parta O. 22
 Partæ N. 26. 54
 Parte C. 45. 47. Cl. 4. 6. 10. 17. 25.
 D. 1. 7. G. 23. Gr. 2. 3. 17. J. 20.
 27. 29. 41. 42. 70. 82. Juv. N. 6.
 25. 26. 29. 46. O. 17. 29. 34. 43.
 46. 70. 78. 85. 87. 94. 101. Oth. 4.
 6. Te. 5. Tib. 11. 15. 23. 33. 54.
 Ve. 25. Vi. 9. 17
 Partem C. 22. Cl. 3. G. 13. J. 11. 22.
 N. 2. 21. 41. 44. O. 16. 37. 42.
 Tib. 13. 31. 37. 49. Ve. 23. Vi. 7. 12
 Partes C. 18. 56. J. 75. 82. N. 11. O.
 9. 16. 48. 66. Rh. 6. Tib. 25. 48. 50
 Parthenii D. 17
 Parthenium Tib. 70
 Parthenius D. 16
 Parthi O. 21. Tib. 9
 Parthina O. 19
 Parthis J. 44. Tib. 41
 Parthorum C. 14. 19. D. 2. N. 57.
 O. 43. Tib. 16. 49. 66. Ve. 23. Vi. 2
 Parthos C. 5. Cl. 25. O. 8. N. 47. 57
 Parthus N. 39. Ve. 6
 Parti C. 13. Gr. 24
 Partibus Cl. 37. D. 11. H. J. 1. 68.
 80. N. 31. O. 17. 101. Tib. 4. 76
 Particeps Oth. 3. 6
 Participem D. 2. Ti. 6
 Participes C. 45. 56. O. 25
 Participibus Ve. 8
 Partim C. 18. Cl. 7. 20. 21. D. 6. G.
 9. J. 29. N. 19. 35. 47. O. 21. 34.
 49. 101. Rh. 6. Ti. 8. Tib. 5. 61.
 72. Ve. 4. Vi. 1
 Partis D. 10. Gr. 9. J. 63. 75. Tib. 11
 Partitîs N. 13
 Partitus J. 41. Vi. 9
 Partium J. 1. 35. N. 51. Tib. 6. 57.
 Ve. 1. Vi. 18
 Partu C. 12
 Parturientem N. 21
 Parturire N. 94
 Partus C. 5. 8. G. 4. O. 94. Ve. 25
 Parvam Ve. 4
 Paruerunt O. 95
 Parvis J. 48. N. 12. O. 48
 Parum C. 29. Cl. 34. 38. 39. Gr. 2.
 J. 56. 79. N. 34. O. 3. 31. 33. 64. 72
 Parumper G. 19. N. 48. Tib. 73. Ve. 6
 Parvula N. 31
 Parvulis G. 7
 Parvulos Cl. 34. D. 15
 Parvulum Cl. 27. J. 58
 Parvum Tib. 30
 Parvus D. 23
 Pascentibus Tib. 2
 Pascere Vi. 14
 Pascuis N. 31
 Pasicles Gr. 18
 Pasiphaën G. 2. N. 12
 Passieni N. 6
 Passim C. 6. Cl. 15. J. 67. N. 16. 25.
 Tib. 43. 65. Vi. 10
 Passurum O. 40
 Passurus Cl. 4
 Passus C. 26. 30. Cl. 10. 16. 28. D.
 10. G. 15. J. 17. 36. 52. 58. 76. O.
 25. 38. 43. 49. 51. 53. Oth. 7. Ti.
 8. Tib. 20. 26. 38. 50. 53. 58. Vi.
 2. 16
 Passuum C. 19. 26. Cl. 20. G. 6. J.
 25. 57
 Pastores J. 32. 42
 Pastoris Tib. 32
 Patavinum O. 51
 Patavium Tib. 14
 Patefacerent J. 54
 Patefacta Tib. 54
 Patefactis N. 46
 Patente Oth. 11
 Patentissimis Cl. 32
 Patentissimo C. 42
 Pater C. 1. 22. Cl. 16. 40. D. 14. G.
 3. 6. Gr. 3. J. 9. 52. N. 28. O. 2.
 3. 7. 63. 70. 71. 94. Oth. 1. 10. Pe.
 Ti. 5. 11. Tib. 4. Vi. 3
 Paterentur O. 40. 89
 Pateretur C. 10. Cl. 15. Tib. 51
 Paterna N. 33. O. 29
 Paternam G. 2. Vi. 16
 Paternas N. 6
 Paternis D. 2. O. 2. 101
 Paterno Ti. 1
 Paternum J. 6. Tib. 3
 Patet J. 25. Tib. 16
 Pati J. 23. N. 42. Tib. 45
 Patiantur Tib. 21
 Patibatur O. 56
 Patiens C. 38. 50. O. 82
 Patiente C. 11
 Patientem J. 61
 Patienter O. 89
 Patientia Cl. 15. D. 11. J. 68
 Patientiam O. 66. Tib. 24

- Patientium N. 29
 Patientius N. 39. O. 65
 Patinæ Vi. 13
 Patinarium Vi. 17
 Patre C. 8. 35. 44. Cl. 2. 26. D. 1. 2.
 8. 9. 22. H. J. 50. N. 35. O. 13.
 64. Oth. 1. 2. Ti. 5. Tib. 50. Ve. 3.
 Vi. 2. 6. 14
 Patrefamilias Tib. 15
 Patrem C. 2. 10. 25. 48. H. J. 1. L.
 N. 5. 6. 7. 39. O. 2. 8. 33. 45. 58. 65.
 Pe. Tib. 6. 11. Ve. 1. 5
 Patremfamilias D. 10
 Patres Cl. 16. D. 11. J. 78. O. 53.
 Rh. 5. Tib. 29. 67
 Patresfamiliarum C. 26
 Patri C. 7. Cl. 11. D. 13. G. 6. N. 7.
 Oth. 8. Ti. 5. 11. Tib. 20. 57. Vi. 3
 Patria C. 6. 42. Gr. 9. Rh. 6. Tib. 52
 Patriæ J. 76. 85. N. 8. 38. O. 58.
 Tib. 26. 50. 67. Ve. 12
 Patriam G. 12. Gr. 15. N. 3
 Patribus J. 19. 20. O. 5
 Patricia N. 1
 Patriciarum O. 2
 Patricias O. 2
 Patricii O. 5
 Patriciorum Tib. 2
 Patricios J. 41. Oth. 1. Vi. 1
 Patricius O. 10
 Patriis C. 8
 Patrimonii Tib. 48
 Patrimoniis J. 42. N. 31. O. 101
 Patrimonio Gr. 11. O. 40
 Patrio C. 52. Tib. 13
 Patris C. 13. Cl. 2. 11. 46. D. 12. J.
 6. 49. 73. 76. N. 2. 6. 8. O. 27. 34.
 58. 94. Oth. 2. Rh. 3. Ti. 7. Tib. 7.
 26. 50. 67. Ve. 12
 Patrobii G. 20
 Patrocinio J. 52
 Patroni C. 16. Cl. 25. 37. D. 14. Gr.
 15. 16. 20
 Patronis J. 55. N. 7
 Patrono Cl. 16. J. 27. Rh. 3
 Patronum Cl. 6. 40. G. 20. O. 27
 Patronus Tib. 3
 Patrualem D. 15
 Patrueli J. 29
 Patruelibus D. 10
 Patruis D. 10
 Patrum Cl. 25. J. 16. O. 44. 59. Tib.
 71. Ve. 11
 Patruo C. 1. Cl. 7. D. 1
 Patruum C. 15. 23. Cl. 9. N. 6
 Patruus Cl. 5
 Patuerunt J. 81
 Patuissent Tib. 68
 Patuisset Ve. 23
 Patuit Ve. 4
 Pauca H. O. 48. Tib. 21
 Paucas J. 76
 Pauci C. 18. J. 14
 Pauciores J. 68. Tib. 31
 Paucioribus J. 10
 Paucis Cl. 11. G. 19. Gr. 16. N. 3.
 47. O. 76. 94. Tib. 26. 60
 Paucissimas O. 6
 Paucissimi Gr. 10
 Paucissimis J. 66. O. 8. 26. Tib. 51
 Paucissimos C. 44. Cl. 17. J. 44
 Paucorum Cl. 21. Juv. Tib. 47. 61
 Paucos C. 8. 25. 26. 45. Cl. 27. D. 23.
 G. 20. J. 2. 9. 22. 81. O. 94. Oth. 5.
 Pe. Te. 2. Tib. 10. 14. 19. 26. 38.
 39. 42. 61. 74
 Pauculus N. 32
 Pavefactus C. 51. N. 48. 99. Oth. 7
 Pavida C. 50
 Pavidus D. 14. N. 24
 Pavimenta J. 46
 Pavimento O. 72
 Pavit O. 24
 Paulatim C. 3. 12. G. 9. N. 20. 27.
 O. 31. 71. Rh. 1. Tib. 33. 58
 Pauli O. 16. 19
 Paulinæ Cl. 26
 Paulinam C. 25
 Paulisper J. 8. O. 78
 Paulo O. 64
 Paulo C. 36. 57. Cl. 8. 37. 39. D. 6.
 23. G. 14. J. 21. 45. N. 2. 40. O.
 5. 11. 27. 65. 94. Rh. 1. 4. Ti. 3.
 Tib. 26. 39. 52
 Paululum C. 38. O. 26
 Paulum Cl. 16. J. 29. O. 16
 Paulum C. 34. J. 31. 82. N. 20. 28.
 Tib. 11. 72
 Pavonem Tib. 60
 Pavones C. 22
 Pavonum Vi. 13
 Pauperem Gr. 9. 20
 Pauperie Gr. 11
 Paupertatem C. 42
 Pax J. 28. Vi. 16
 Peccem H.
 Pectore J. 33. 82. N. 20. O. 52. Tib. 68
 Pectus C. 32. 58. G. 11. O. 80
 Pecudes C. 27
 Pecudi J. 77
 Pecudum N. 31
 Peculiares J. 76
 Peculiari O. 5. Vi. 4
 Peculiaribus G. 12
 Peculio Tib. 50
 Pecunia Cl. 18. J. 1. 19. N. 24. O.
 12. 30. 36. 41. 51. Tib. 37. 49. Ve. 23
 Pecuniæ C. 42. J. 2. N. 4. 30. O.
 101. Tib. 46. Ve. 16
 Pecuniam Pe. Tib. 31. Ve. 23

- Pecuniarum D. 17
 Pecunias G. 9. J. 4. 11. 19. 25. 54.
 O. 39. 57
 Pecuniis J. 42
 Pecuniosioribus O. 25
 Pecus Tib. 32
 Pedatus Oth. 12
 Pede Cl. 15. N. 48
 Pedem Tib. 38
 Pedes C. 26. 36. D. 4. G. 22. Gr. 3.
 N. 39. O. 82. 94. 96. Oth. 10. 12.
 Tib. 68. Ve. 5. Vi. 2
 Pedestre D. 4
 Pedestri Cl. 17
 Pedia G. 3. N. 3
 Pedibus C. 26. 42. Cl. 10. 17. 25. D.
 18. 19. G. 18. 21. J. 31. 57. N. 48.
 O. 16. 38. 53. 78. 100. Tib. 7. Ve. 8
 Pedis C. 57
 Pedites J. 38
 Peditibus J. 39
 Pedium J. 83
 Pedum J. 85. N. 19. 31. O. 79
 Pegma Cl. 34
 Pegmares C. 26
 Pejerarent N. 28
 Pejus Tib. 67
 Pelle N. 29
 Pellectus Cl. 26
 Pellem O. 90
 Pellexit O. 21. Vi. 2
 Pelli O. 13
 Pellicem J. 49
 Pellicis O. 69
 Pelopea Juv.
 Peloponnesi O. 17
 Pelta C. 25
 Penatium N. 32. O. 92
 Pendentibus C. 32
 Pendere O. 12
 Penem H.
 Penetrali O. 18. G. 9
 Penetrasse J. 6
 Penetraverat Gr. 3
 Penetravit J. 52. 58
 Pennatarum N. 46
 Pennis D. 6
 Pensari O. 25
 Pensi D. 12. N. 34
 Pensione Ve. 23
 Pensionem N. 44
 Pensitatis J. 30
 Pensitavit O. 66
 Penuariæ O. 6
 Pependit Cl. 9
 Pependissent D. 9. 12
 Pepercit C. 36. N. 38. Tib. 62. Vi. 14
 Pepigerat Ve. 23
 Pepigerunt Rh. 1
 Pepigit J. 29. Vi. 15
 Peracta O. 27. Tib. 44
 Peractis J. 30. 56
 Peracto N. 21
 Peractum C. 21
 Peragendam Oth. 7
 Peragendis Ve. 10
 Perageret C. 21
 Peragerentur D. 4. Ti. 8
 Perageretur Tib. 25
 Peragrada O. 93
 Peragranti O. 60
 Peragraret C. 37
 Peragrata Tib. 40
 Perannavit Ve. 5
 Percepisset O. 101
 Percipit Gr. 21. Tib. 15
 Perceptis Gr. 15
 Percipere O. 28
 Perciperent G. 6
 Percipiendi Te. 4
 Percivilis Tib. 28
 Percontatus O. 99
 Percrebruerat Ve. 4
 Percrebruisset C. 6
 Percrebruit J. 79. Tib. 45
 Percucurrit N. 3
 Perculerit N. 35
 Perculit Tib. 55
 Perculsus Tib. 11
 Percurrisse Te. 2
 Percurrit Tib. 9
 Percusserit O. 94
 Percussisse C. 58
 Percussit C. 3. Cl. 25. N. 25
 Percussorem Cl. 37. N. 34. 47
 Percussores G. 19. 23. N. 37. O. 10.
 Ve. 15
 Percussoribus C. 51. 58
 Percussorum J. 83. 89
 Percussus Vi. 7
 Perdant Tib. 21. 67
 Perdere Cl. 37
 Perderent J. 84. N. 30
 Perdidi O. 71. Ti. 8
 Perdidit O. 70. 71
 Perditæ C. 25
 Perditis O. 16
 Perdomandam Ti. 5
 Perdomito Tib. 16
 Perduceret Tib. 65. Vi. 9
 Perduceretur J. 74
 Perductam C. 25. Tib. 45
 Perductus O. 42
 Perductum N. 13
 Perductorum Ve. 18
 Perductus C. 8
 Perduellionis J. 12
 Perdurare N. 24
 Perduxit Cl. 10. 20. G. 17
 Percam Cl. 4

- Peregit Cl. 11
 Peregre C. 20. Gr. 3. J. 42
 Peregrina D. 1. Tib. 71
 Peregrinæ Cl. 25
 Peregrinaretur Pe.
 Peregrinarum J. 43. O. 93
 Peregrinatione C. 51. N. 34. 51. Ve. 4
 Peregrinationes N. 19
 Peregrinationum Tib. 46
 Peregrini O. 40
 Peregrinis J. 80
 Peregrinitatem Cl. 16
 Peregrinitatis Cl. 15
 Peregrino Tib. 71
 Peregrinos O. 42. 75
 Perenni J. 49
 Pereo N. 49
 Perfecerat D. 11
 Perfecerunt C. 56
 Perfecit Cl. 20. J. 24
 Perfecta O. 29
 Perfectæ N. 41
 Perfecto C. 12. O. 25
 Perferenda J. 56
 Perferendæ Cl. 6
 Perferunt O. 49
 Perferre Cl. 37. O. 34. 58. Tib. 10
 Perficere O. 60
 Perfici O. 17
 Perficiendi N. 43. G. 17
 Perficiendorum N. 31
 Perfidia G. 3. Tib. 49
 Perfidia N. 5
 Perfidiam J. 75
 Perfidiosius O. 21
 Perfodere C. 21. J. 44. N. 19
 Perforato J. 68
 Perfudit G. 18
 Perfunctum Gr. 3
 Perfundebatur O. 82
 Perfusam D. 20
 Perfusoriis D. 8
 Perfusum O. 77
 Pergameno O. 89
 Pergeret G. 19
 Pergula Gr. 18
 Pergulam O. 94
 Perialogos Gr. 9
 Periclitatum Cl. 32
 Periclitetur Tib. 21
 Pericula O. 16
 Periculi Cl. 36. D. 14. O. 67
 Periculo D. 16. J. 70. N. 19. O. 19.
 28. 29. Oth. 9. 10. Ve. 23
 Periculosa O. 96
 Periculosas O. 81
 Periculosi J. 24
 Periculum C. 9. 57. Cl. 9. 29. G. 19.
 J. 81. N. 26. O. 10. 32. 84. Oth.
 10. Ti. 9
 Peridoneus Gr. 11
 Perierant Tib. 40
 Perit C. 49. 54. 59. G. 23. J. 36. 88.
 89. Juv. Pl. Ti. 2. Tib. 17. 58. Vi.
 2. 18
 Perinde C. 10. Cl. 14. D. 15. G. 13.
 J. 56. N. 15. O. 35. 80. 88. Rh. 1.
 Te. 4. Tib. 52
 Perindigne Tib. 50
 Perinfamis Vi. 2
 Periphrases (nos paraphrases) Gr. 4
 Perire Tib. 67
 Periret C. 28. 57. D. 16. N. 34. 47.
 56. O. 14
 Perisse C. 26. 60. Cl. 12. J. 75. O.
 17. 27. Te. 5. Ti. 8. Tib. 62. Ve. 15
 Perissent O. 11
 Peristylio O. 82
 Perit Tib. 59
 Peritia Tib. 67
 Peritis O. 23
 Peritissimum Tib. 21
 Peritissimus J. 57. Ti. 3
 Peritorum O. 95
 Peritos J. 26
 Periturum C. 27. 56. N. 35. Ti. 9
 Perjurio C. 41
 Perlatos N. 49
 Perlectis Ve. 21
 Perlegenda O. 85
 Perlegendum Tib. 23
 Perlegit Cl. 41
 Permaneat Gr. 11
 Permanebat O. 78
 Permanendi J. 60
 Permanente Tib. 75
 Permanere J. 16
 Permanerent O. 74
 Permansisset Cl. 26. N. 54
 Permansit Cl. 13. D. 10. Gr. 21. L.
 Tib. 4. 13
 Permansurum Cl. 26
 Permiscere J. 30
 Permississet D. 8
 Permisit C. 16. Cl. 17. 25. D. 9. 13.
 G. 14. J. 35. 75. N. 9. 38. 49. O.
 24. 38. 47. 65. Tib. 26. Ve. 8
 Permissa J. 79. O. 98
 Permissam O. 45
 Permissum C. 14
 Permissurum N. 37
 Permitterebat J. 67
 Permittente Tib. 13. 26
 Permittere N. 43
 Permitteret Cl. 43. Tib. 19
 Permitteretur Tib. 11
 Permittite D. 11
 Permodica Tib. 47
 Permodicus O. 6
 Permotus N. 41

- Permulsisse N. 1
 Permutare Ve. 6
 Permutat O. 88
 Permutaverit O. 92
 Perneganti Tib. 57
 Pernegantibus N. 35
 Pernicie N. 26
 Perniciem O. 32. Ve. 14
 Perniciosa Rh. 1
 Pernoctantibus C. 14
 Pernoctaret Tib. 18
 Pernoctaverit O. 17
 Pernoctavit Cl. 10. D. 1
 Perorabat N. 46
 Perorandi Rh. 6
 Perorandum C. 53
 Perorare Rh. 6
 Peroraturus C. 53
 Perosam Ve. 4
 Perparvo Ti. 1
 Perpauca J. 84
 Perpensis Tib. 21
 Perperam C. 38. D. 10. J. 56. O. 92.
 Tib. 33
 Perpessus N. 40. O. 66
 Perpeti G. 21
 Perpetraturus C. 46
 Perpetua J. 73. O. 94. Tib. 37
 Perpetuæ N. 55. Tib. 36
 Perpetuam J. 76. N. 40. O. 27. 58
 Perpetuo C. 30. J. 45. N. 31. O. 49.
 94. Ti. 8. Tib. 7. Vi. 3
 Perpetuos O. 26
 Perpetuum C. 17. 25. Cl. 11. 23. 25.
 J. 26. O. 16. 27. 42. 65. Vi. 8. 11
 Perprospera Cl. 31
 Perquirere Tib. 56
 Perosi Tib. 21
 Perraro Gr. 24. N. 12. Tib. 38
 Perrexit O. 97
 Perruperunt Oth. 8
 Persæpe J. 57. O. 72
 Persancte N. 35. Ti. 10
 Perscripserit J. 56
 Perscripta G. 5
 Perscriptum J. 42
 Persecuta J. 81
 Persecutus J. 35
 Persederet Cl. 34
 Persenex Gr. 9
 Persequeretur J. 4. Tib. 61
 Persequi J. 56
 Persequitur O. 86
 Perseverantem Tib. 53
 Perseveranter O. 62
 Perseveranti J. 14
 Perseverantiæ Tib. 16
 Perseverantis Vi. 4
 Perseverarent C. 38. J. 75
 Perseveraret C. 48. Oth. 9
 Perseverarunt N. 1. O. 50
 Perseverasse O. 42
 Perseveraverit Tib. 28. Ve. 2
 Perseveraverunt Ve. 6. 19
 Perseveravit C. 26. D. 7. Gr. 22. J.
 73. 85. N. 21. 56. O. 28. Ti. 9.
 Tib. 16
 Persico Pe.
 Persius Pe.
 Persolverentur O. 15
 Persolverit Ve. 8
 Persolvit C. 16
 Persoluta C. 26
 Persona D. 10. J. 55
 Personam Gr. 24. O. 27. Te. 3. Ve.
 19
 Personas N. 1
 Personatus N. 21
 Personis J. 43. N. 21. Tib. 32
 Perspectavit D. 4. O. 98
 Perspeculatus J. 58
 Perspexerat C. 11
 Perspexisse Tib. 57
 Perspicerent O. 69
 Perstrinxerit Cl. 15
 Persuaderet D. 14. O. 89
 Persuasione J. 88
 Persuasionem Vi. 7
 Persuasionis Tib. 59
 Persuasisset O. 40
 Persuasissimum N. 29
 Persuasit Cl. 38
 Persuasum Tib. 21
 Pertæsus J. 7. O. 62. Tib. 67
 Pertenderat J. 4
 Pertenderent C. 44
 Pertendit J. 32. Tib. 72
 Perterritis J. 60
 Perterritos J. 66
 Perterritum C. 51
 Perterruit (nos conterruit) O. 27
 Pertinacia J. 68
 Pertinaciæ O. 27
 Pertinacissime C. 1. D. 22. 23. J. 16.
 81. N. 56. O. 52
 Pertinaciter J. 1. O. 34. Tib. 74
 Pertinacius Cl. 18. G. 12. O. 65. Tib.
 10
 Pertineant J. 44
 Pertinentes C. 15
 Pertinere Ve. 23
 Pertinerent J. 26. N. 32
 Pertinet G. 4
 Pertulissent N. 22
 Pertulisset Gr. 14
 Perturbatione Ve. 5
 Pertusæ N. 17
 Pervenias C. 8

- Pervenire J. 23. O. 82. Te. 1
 Perveniret N. 47
 Pervenit Gr. 5. J. 56
 Perventurum O. 101
 Perventurus Cl. 38
 Perverse G. 18
 Perversitatem O. 62
 Pervexit Tib. 7
 Pervigilio G. 4
 Pervigilium C. 54. Vi. 10
 Perunxit Gr. 3
 Perurgebant Tib. 25
 Perusia O. 15
 Perusiam O. 14. 96. Tib. 4
 Perusinum O. 9. 14
 Pessimi O. 32. Vi. 10
 Pestilentia N. 39. Ti. 8
 Pestilentiam C. 31
 Petasatus O. 82
 Petenda J. 81
 Petendam O. 21
 Petendi D. 8. O. 40
 Petendo Cl. 14
 Petendum Ve. 21
 Petens Ti. 5. Tib. 14
 Petentem Ve. 23
 Petentes J. 20. O. 46. Tib. 6. Ve. 8
 Petenti C. 23. 56. Cl. 5. J. 76. N. 35.
 O. 40. Pe. Tib. 4. 25. Ve. 20
 Petentibus G. 14. Ti. 8
 Petentium Cl. 24
 Petere Cl. 11. 40
 Peterent J. 24. O. 21. Ti. 8
 Peteret N. 47. O. 5
 Peti Cl. 23. G. 6. J. 82. Ti. 8
 Petierat C. 29
 Petiisse Te. 3
 Petiit C. 14. 24. 48. Cl. 12. Gr. 22. 24.
 J. 13. 27. N. 25. O. 26. Tib. 10.
 11. 39. 72. Ve. 24. Vi. 2. 16
 Petina Cl. 26. 27
 Petinam Cl. 26
 Petisse C. 58. J. 47
 Petissem J. 30
 Petisset O. 63
 Petit N. 22. O. 17. Oth. 7. Te. 1. Ti.
 10
 Petita O. 45
 Petitarum Vi. 13
 Petitio J. 26
 Petitione J. 28. 73. Ve. 2
 Petitis D. 20
 Petito O. 27. 99
 Petitur Rh. 1
 Petituri O. 29
 Petituros Vi. 16
 Peto O. 28
 Petreio J. 34
 Petreius J. 75
 Petro Ve. 1
 Petroniam Vi. 6
 Petronianum Vi. 6
 Petronii Pe.
 Petronis Ve. 1
 Petulantiam G. 20. N. 26. Tib. 61.
 Vi. 10
 Petulantibus O. 55
 Phaëthontem C. 11
 Phagite J. 74
 Phalacrine Ve. 2
 Phalanger N. 19
 Phaleras O. 25
 Phalerata N. 39
 Phalerato C. 19. Cl. 17
 Phaonte N. 48
 Phaontis N. 49
 Phari Cl. 20. Tib. 74
 Pharmacusam J. 4
 Pharnace J. 35
 Pharo C. 46
 Pharsalica J. 30. 75. N. 2. Ve. 1
 Pharsalicam J. 63
 Pharsalico J. 35
 Phasianæ C. 22
 Phasianorum Vi. 13
 Phengite D. 14
 Philemonem J. 74
 Philippense O. 9. 22. Tib. 5
 Philippensi H. O. 29. 91
 Philippicis Rh. 5
 Philippis O. 96
 Philippo O. 8. 29
 Philippos Tib. 14
 Philipus C. 57
 Philocomum Gr. 2
 Philocomus Gr. 2
 Philologi Gr. 10
 Philologus Gr. 7. 10
 Philomela Juv.
 Philopæmenem O. 27
 Philosophantium Pe.
 Philosophi Gr. 18. O. 89
 Philosophia N. 52
 Philosophiæ Pe.
 Philosophiam Gr. 6. O. 85. Pe.
 Philosophis Rh. 1
 Philosophorum Ve. 13
 Philosophos D. 10
 Philosophum N. 39
 Phæbe O. 65
 Phæbes O. 65
 Phæbi O. 70
 Phænicopteri C. 57
 Phænicopterum Vi. 13
 Phonasco N. 25. O. 84
 Phyllis D. 17
 Piaculorum Oth. 7
 Picarentur Cl. 16

- Picenum J. 34
 Pictæ N. 11
 Pictarum O. 72
 Picturarum Tib. 43
 Picturas O. 75
 Pie O. 66
 Pietas C. 15
 Pietate C. 1. 12. D. 11
 Pietatem J. 30. O. 66
 Pietati Tib. 70
 Pietatis C. 12. Cl. 11. N. 9. Pc. Vi. 3
 Pigneratus Cl. 10
 Pigneraverit Vi. 7
 Pignora O. 21
 Pignore Tib. 7
 Pignoribus J. 17
 Pignerit J. 14
 Pilam O. 83
 Pileata N. 57
 Pileo N. 26
 Pileum Tib. 4
 Pilis Cl. 20
 Pilitus Rh. 3
 Pilos C. 44
 Pilum Ve. 16
 Pilus O. 68
 Pinarium J. 83. O. 27
 Pinax Gr. 6
 Pingendi N. 53
 Pingui O. 82
 Pinguissima N. 20
 Pinna Cl. 33
 Piratas J. 74
 Piro Cl. 27
 Piscabatur O. 83
 Piscantibus O. 25
 Piscaretur N. 35
 Piscatores Rh. 1
 Piscatori Tib. 60
 Piscatus N. 30
 Pisce Tib. 60
 Pisces N. 40
 Pisciculos Tib. 44
 Piscinam N. 31
 Piscinis N. 27
 Piscis O. 96. Rh. 1
 Piscium C. 49. Vi. 13
 Pisculos O. 76
 Pisone J. 9. 83. Tib. 42
 Pisonem C. 25. G. 17. Oth. 6. Rh. 6.
 Tib. 52
 Pisoni C. 3. 25
 Pisoniana N. 36
 Pisonianæ L.
 Pisonis C. 2. J. 9. 21
 Pistore Vi. 16
 Pistorem J. 48
 Pistoria Tib. 34
 Pistoris O. 4
 Pistrinensibus C. 39
 Pistrino J. 31. O. 4
 Pistrinum O. 4
 Pitholai J. 75
 Pium G. 10
 Pius C. 22. Tib. 17
 Placent Rh. 1. Te. 2
 Placentem C. 53. Vi. 11
 Placenti N. 42. Vi. 12
 Placentiam J. 69. Oth. 9
 Placere Cl. 4. O. 44. Rh. 1
 Placeret Tib. 30
 Placida C. 50
 Placitam C. 36
 Placitum J. 9
 Placuerat C. 57. Oth. 8
 Placuisset C. 56. G. 1. Vi. 2
 Placuit J. 88. Juv.
 Plagam C. 55. Oth. 11
 Plagas Vi. 10
 Plagus J. 82
 Plagosum Gr. 9
 Plagulis Ti. 10
 Planci O. 7. Rh. 6
 Planco O. 29. 101. Rh. 6. Tib. 5
 Plancum Cl. 16. N. 4
 Plane C. 2. Cl. 21. 37. D. 2. J. 14.
 27. 52. 87. N. 23. 38. 52. O. 69.
 70. 89. Oth. 2. Tib. 59
 Plangere N. 49. Oth. 8
 Plano O. 91. Tib. 34
 Platoni C. 34
 Plaudentes G. 6
 Plausit Vi. 11
 Plausoribus N. 25
 Plaustra Ve. 2
 Plausum C. 35. O. 56
 Plausuum N. 20
 Plautiam Cl. 26
 Plautii O. 19. Ve. 4
 Plautio Cl. 24
 Plautium N. 35
 Plauto Te. 5
 Plebe C. 43. Cl. 13. G. 10. J. 14. 75.
 N. 20. 38. O. 30. 44. 46. Oth. 7.
 Rh. 6. Ti. 8. Vi. 14
 Plebeculam Ve. 18
 Plebeia Tib. 1. 3
 Plebeis Tib. 26
 Plebeio N. 46. Tib. 2
 Plebem C. 26. 37. Cl. 18. J. 20. N.
 10. 22. O. 2. 53. Tib. 2
 Plebi C. 13. Cl. 27. J. 79. O. 4. Tib.
 2. 54. Tib. 57. 76
 Plebis Cl. 10. 12. D. 8. J. 16. 23. 26.
 30. 33. 52. 76. 79. O. 10. Tib. 2
 Plebiscita Ve. 8
 Plebiscito J. 11. 28
 Plebs J. 85. N. 57. O. 40. 58. Tib. 37

- Plecti Ve. 12
 Plena C. 49. Tib. 68
 Plenam C. 22
 Pleniore J. 45
 Plenis C. 42
 Pleno C. 24. D. 18. J. 49. O. 51. 76
 Plenum Cl. 16
 Plenus J. 26. Tib. 69. L.
 Pleraque J. 56. O. 32. 73
 Pleraque J. 84. O. 59
 Plerasque D. 14. O. 47
 Plerique C. 13. 39. Cl. 46. D. 6. 19.
 J. 19. 29. 68. N. 11. 38. O. 40. Oth.
 1. Rh. 1. Tib. 70
 Plerisque C. 44. 56. Cl. 41. G. 19.
 Gr. 6. J. 50. 52. O. 32. 94. Tib. 75
 Plerosque C. 19. 48. D. 8. 10. G. 16.
 N. 29. Tib. 47
 Plerumque C. 36. 52. Cl. 25. 29. 32.
 33. D. 8. J. 62. 65. N. 15. 51. O.
 38. 64. 71. 89. Tib. 29. 33. 68. Vi. 17
 Plinii C. 8
 Plinium C. 8
 Plinius C. 8. Pl.
 Plostra Ve. 22
 Plotia J. 5
 Plotium Rh. 2
 Plotius Rh. 2
 Plumbeam N. 20
 Plumbeum N. 2. Tib. 25
 Plura Gr. 7. J. 13. 44. O. 16. 51. Ti. 8
 Plures C. 57. Cl. 12. 16. D. 13. G.
 20. J. 20. 76. N. 1. 20. 40. O. 37.
 39. 49. Tib. 5. 62. Vi. 2
 Pluribus J. 14. 64. 68. 81. N. 15. 37.
 O. 38. 40. 42. 43. 66. Ti. 3. 8. Tib.
 18. 25. 28. 47. 71
 Plurifariam C. 54. Cl. 21. N. 24. O.
 46. 80. Tib. 43. Vi. 9
 Plurima D. 5. J. 52. N. 11. O. 29. 91.
 Tib. 63
 Plurimæ Ve. 22
 Plurimas Gr. 2. N. 7. O. 45. Ve. 17.
 19. 21
 Plurimi C. 4. G. 22. J. 32
 Plurimis C. 15. J. 78. Tib. 26
 Plurimo Oth. 12
 Plurimorum O. 48. Tib. 55
 Plurimos C. 18. Cl. 20. Gr. 20. 21. O.
 15. Ve. 8
 Plurimum C. 53. Cl. 41. G. 5. 8. H.
 J. 6. O. 41. 78. Oth. 9. Ti. 6. Tib.
 4. Vi. 10. Ve. 6
 Plurimus N. 22
 Pluris N. 27. Ve. 16
 Plurium D. 4. J. 24. O. 28
 Plus C. 35. 41. 50. Cl. 14. G. 15. H.
 J. 42. O. 35. 57. 84. 101
 Pluteum C. 26
 Pluviis J. 65
 Podagræ Gr. 3
 Podio N. 12
 Pædagogis (nos Pædagogis) O. 44
 Pædagogo (nos Pædagogo) Cl. 2
 Pædagogum (nos Pædagogum) N. 35.
 O. 67
 Poëma D. 1. J. 56
 Poëmata Gr. 11. 23. L. Pe. Tib. 70
 Poëmatibus Ti. 3
 Poëmatum O. 89
 Pœna C. 40. 48. D. 9. 14. J. 48.
 69. N. 39. O. 5. 21. 33. 39. 40.
 Oth. 3. Tib. 36. 61. Ve. 6
 Pœnæ C. 27. 32. D. 11. N. 49. O. 32.
 40. Tib. 61. Ve. 2. Vi. 14
 Pœnam Cl. 10. 14. 37. D. 23. G. 9. J.
 14. 68. Ti. 6. Tib. 60. Vi. 14
 Pœnarum O. 27. 34
 Pœnas Cl. 34. G. 15. J. 42. N. 46.
 Rh. 6. Tib. 35
 Pœnis C. 11
 Pœnitenda Ve. 1
 Pœnitendum Ti. 10
 Pœnitens Vi. 15
 Pœnitentia G. 10. J. 9. 75. N. 2. 43.
 Oth. 1. Vi. 2
 Pœnitentiam C. 9. 39. Cl. 13. 25. O.
 12. 27
 Pœnitentis Cl. 43
 Pœniteret O. 28. Tib. 45
 Pœnitet Tib. 29
 Pœnos Tib. 2
 Poëta Te. 4
 Poëta Gr. 1. 20. O. 98. Tib. 61
 Poëtam C. 27. Gr. 4. 11. Juv.
 Poëtarum D. 4. Gr. 4. 23. Pe.
 Poëtas Gr. 6. 11. 16. Ve. 18
 Poëtica D. 2
 Poëticam Gr. 11. O. 85. N. 52
 Poëtis Tib. 70
 Pol Te. 3
 Polemone N. 18
 Politiora J. 47
 Politis J. 67
 Polla Ve. 1
 Pollent J. 6
 Pollentina Tib. 37
 Polleret J. 19. Te. 5
 Pollice C. 57. G. 20
 Pollicebatur J. 17
 Pollicendi J. 19
 Pollicente Cl. 6. Vi. 15
 Pollicentem J. 16
 Pollicenti Ve. 18
 Pollicentis Cl. 25. D. 1. N. 31
 Pollicentur Ve. 5
 Polliceretur Ti. 8. Tib. 13. Vi. 15
 Polliceri J. 78. Tib. 24
 Pollices O. 24
 Pollicitationibus D. 2. N. 13. Oth. 6

- Polliciti Tib. 24
 Pollicitum G. 20
 Pollicitus C. 12. Cl. 38. J. 33. 38. N.
 21. 35. 38. Ti. 7
 Pollio Gr. 10. J. 30. 55. 56
 Pollione O. 29. 43
 Pollionem D. 1. Gr. 10. Ve. 1
 Pollionis Cl. 13
 Polluci J. 10
 Pollucis C. 22. Tib. 20
 Pollutarum J. 74
 Pollutis J. 6
 Polybium Cl. 28
 Polycratis C. 21
 Polyhistorem Gr. 20
 Polyphago N. 37
 Poma Tib. 53
 Pomiferarum C. 37
 Pomis N. 20
 Pomorum O. 98
 Pompa C. 15. Cl. 11. 45. J. 76. N. 25.
 Ti. 2. Ve. 19
 Pompæ J. 37. O. 16. Ve. 12
 Pompean C. 47
 Pompeani J. 56
 Pompeia Tib. 6
 Pompeiæ J. 74
 Pompeiam J. 6
 Pompeiana Tib. 15
 Pompeianæ J. 81
 Pompeianarum Ve. 1
 Pompeiani Cl. 21. Tib. 47
 Pompeianis O. 16
 Pompeianus Tib. 57
 Pompeii C. 21. Cl. 11. Gr. 14. 15. J.
 6. 27. 34. 35. 37. 50. 54. 68. 75. 80.
 84. N. 46. O. 8. 16. 31. 74. Tib.
 4. 6
 Pompeiis Cl. 27
 Pompeio C. 35. Cl. 27. Gr. 14. J. 19.
 20. 21. 26. 36. 50. 75. L. N. 2. O.
 47. 100. Tib. 57
 Pompeiorum Gr. 15
 Pompeium Cl. 27. 29. Gr. 14. J. 19.
 21. 24. 26. 29. 35. 49. 56. 83. O. 4.
 9. 16. Rh. 1. 3
 Pompeius Cl. 29. Gr. 2. J. 28. 30. 34.
 68. 69. O. 68
 Pompilius Gr. 8
 Pomponio Tib. 42
 Pomponius Gr. 22. Rh. 1
 Pomposianum D. 10. Ve. 14
 Pontinas J. 44
 Pomum O. 77
 Pondera Pe.
 Pondere O. 67
 Ponderi G. 12
 Pondo J. 54. O. 30
 Ponderus J. 47
 Pone N. 51. Tib. 68
 Ponendas Cl. 9
 Ponendos O. 100
 Ponerent Ve. 23
 Ponerentur Tib. 26. Vi. 9
 Poneretur Tib. 74
 Poneris Te. 5
 Poni C. 34. D. 13. Tib. 26
 Poni O. 87. 88
 Ponte C. 19. 22. J. 25. 80
 Pontem C. 19
 Pontes C. 51
 Ponti N. 18
 Pontia Tib. 54
 Pontias C. 15
 Pontico J. 37
 Ponticulum J. 31
 Ponticum J. 37
 Pontifex Tib. 4
 Pontificalibus O. 44
 Pontificatum C. 12. J. 13. 46. O. 31.
 Ti. 9. Vi. 11
 Pontificem J. 13
 Pontifices Tib. 25
 Pontificibus N. 2
 Pontificis Cl. 22
 Pontificum J. 40
 Pontio Tib. 73
 Pontis C. 32. J. 64. O. 20
 Pontium J. 78
 Ponto J. 36
 Pontum J. 35. 44
 Poparum C. 32
 Popillio Te. 4
 Popinarum Cl. 38
 Popinas N. 26. Tib. 34. Vi. 13
 Popinis N. 16
 Popinonem Gr. 15
 Poplites Cl. 30
 Poposcerat Vi. 14
 Poppæa N. 35
 Poppæa Cl. 19. 23. N. 35
 Poppæam N. 35. Oth. 3
 Poppæo Ve. 2
 Populares Tib. 37
 Populari D. 17
 Popularia Cl. 25. D. 4
 Popularitate C. 15. N. 52
 Popularitatis C. 15. Ti. 8
 Popularium N. 43
 Populi C. 4. 24. Cl. 25. G. 10. J. 5.
 11. 15. 20. 28. 29. 30. 41. 75. 79.
 N. 24. 34. O. 2. 21. 27. 31. 40. 42.
 97. 100. Te. 5. Tib. 2. 21. 37. 49.
 Vi. 4
 Populo C. 2. 11. 16. 17. 23. 26. 41. 49.
 Cl. 6. 21. 22. 34. D. 3. 4. G. 15. J.
 26. 38. 41. 45. 80. 83. N. 1. 7. 10.
 11. 13. 20. 35. 37. 38. 41. 53. O.
 16. 37. 41. 42. 44. 52. 56. 58. 65.
 89. 91. 101. Te. 2. 4. Ti. 8. 10.

- Tib. 17. 40. 48. Vi. 15
 Populum C. 13. 35. 45. Cl. 21. D. 10.
 G. 15. J. 12. 26. N. 2. 26. 43. O.
 40. 42. 43. 47. 84. Tib. 2. 21. 50. 68
 Populus C. 30. Cl. 12. D. 23. J. 22.
 41. O. 68. Te. 4. Tib. 75
 Porca Cl. 25
 Porcello N. 33
 Porcius Te. 1
 Porcum Gr. 23
 Porio C. 35
 Porphyretici N. 50
 Porrecta Tib. 53
 Porrecto Vi. 14
 Porrectum J. 81. Vi. 8
 Porrexisse G. 12
 Porrexit Ti. 9
 Porrigens Vi. 15
 Porrigentibus O. 91
 Porrigere D. 17. O. 53
 Porta O. 100. Tib. 38
 Portæ J. 68
 Portam Rh. 6
 Portandis N. 44
 Portantes O. 24
 Portaret J. 84
 Portarunt G. 20
 Portas J. 34. 54. N. 19. Tib. 37
 Portasse O. 10
 Portenderant G. 18
 Portendere N. 36
 Portenderet Ve. 5
 Portenderetur Cl. 29
 Portendi C. 57. D. 23. G. 4. J. 7. O.
 95. Vi. 18
 Portendisse O. 94
 Portentis N. 46
 Portentosissima C. 37
 Portentoso D. 4
 Portentum Cl. 3
 Porticibus J. 10. N. 31. O. 72
 Porticu O. 31
 Porticum C. 27. O. 29. Tib. 11
 Porticus C. 50. N. 16. 31. O. 29. 72
 Porticuum C. 37. D. 14
 Portis N. 23
 Portitores Rh. 1
 Portoria J. 43
 Portorium Vi. 14
 Portum Cl. 20. N. 9. O. 16
 Portus J. 58
 Poscam Vi. 12
 Poscebant N. 45
 Poscenti Cl. 42. Vi. 8
 Poscentibus O. 94
 Poscentium O. 17
 Posceret Tib. 65
 Posiden Cl. 28
 Posita G. 3. O. 94. Oth. 1. 7. Tib. 2
 Positæ Ve. 1
 Positam C. 7. G. 18. Ve. 25
 Positas O. 52
 Positis Cl. 18. J. 39. O. 40
 Posito Cl. 21. N. 22
 Positos Tib. 66
 Positum Gr. 23. N. 21. Tib. 17
 Positurum N. 34
 Positurus Vi. 15
 Possessione Tib. 10
 Possessionum J. 42
 Possessor O. 6
 Possessorem O. 5
 Possessores Ve. 8
 Possessoribus D. 9. O. 56
 Possessorum J. 38. O. 13
 Postera O. 94
 Posteræ O. 71
 Posterī J. 23. O. 2
 Posterior N. 36
 Posteriora D. 8. Te. 2
 Posteriore C. 17. J. 55. N. 46
 Posteriorem Cl. 26
 Posteriores Gr. 4
 Posterioris Cl. 41. Gr. 1
 Posteris C. 16. 38. N. 1. Tib. 3
 Postero Cl. 10. 37. 39. J. 20. N. 33.
 Ve. 22
 Posteros C. 38. H. O. 43
 Posterum Cl. 3. 32. J. 14. 40. N. 5. 47.
 O. 1. 18. 27. 29. Ti. 6. Ve. 6
 Posthabita Cl. 37
 Posthac D. 13. Gr. 17. N. 33. 37.
 O. 40. 53. 55. 97. Ti. 9. Tib. 7
 Posthæc Vi. 5
 Postica Oth. 6
 Postico Cl. 18
 Postmeridianis Gr. 24
 Postmodum C. 15
 Postponi Gr. 8
 Postponit Te. 5
 Postremo C. 46. Cl. 9. J. 20. 80. Tib.
 61. 67
 Postridie C. 19. G. 6. O. 70. Oth. 7.
 Tib. 35. Vi. 16
 Postulabat N. 21
 Postulabatur O. 56
 Postulandi D. 4
 Postulante J. 83. O. 34
 Postulantibus Cl. 21
 Postularent C. 30. D. 2
 Postularet O. 25
 Postularetur C. 30
 Postularit Tib. 71
 Postulassent C. 18
 Postulatoribus N. 15
 Postulatum N. 44. O. 44
 Postulatus J. 23
 Postulavit J. 4
 Postumiam J. 50
 Postumius Gr. 5

- Postumo Cl. 16
 Posui Cl. 3. O. 58
 Posuisse C. 5
 Posuit C. 10. Cl. 40. N. 12. 25. Ti. 2
 Potando Tib. 42
 Potare Ve. 2
 Potens J. 72
 Potentem Ve. 4
 Potentes O. 56
 Potentia N. 6. O. 66. Oth. 2. Tib. 1
 Potentiæ J. 50. 86. O. 14. Tib. 2. 50
 Potentiam O. 69. 94. Tib. 55
 Potentissimas J. 28
 Potentissimi Vi. 7
 Potentissimorum C. 56
 Potentissimos J. 13. L.
 Poterat C. 11. G. 20
 Poteris H.
 Potes Gr. 22
 Potest Cl. 4. 40. Gr. 11. N. 23. Tib.
 59. 67
 Potestas N. 49. Tib. 16
 Potestate C. 26. D. 1. J. 6. 20. 76. 79.
 N. 34. O. 27. 40. Oth. 7. Tib. 10.
 14. 30. Vi. 6
 Potestatem Cl. 41. D. 4. J. 4. 17. 36.
 75. O. 13. 21. 27. Oth. 11. Ti. 4. Tib.
 9. 25. 34. 40. Ve. 12. Vi. 18
 Potestatibus Cl. 23. N. 36
 Potestatis J. 5. Tib. 11. 23. 65
 Potionatus C. 50
 Potione O. 77. Oth. 11. Ti. 2. Tib. 62.
 Vi. 14
 Potionibus N. 35
 Potiora Oth. 8
 Potiores Tib. 21
 Potirentur Ve. 4
 Potiretur C. 35. J. 64. N. 35
 Potissimum Cl. 9. D. 2. H. J. 22.
 Rh. 4. Ve. 4
 Potiturum O. 94
 Potitus O. 17. 48
 Potiunculam D. 21
 Potu G. 7
 Potuerat C. 17
 Potuerit D. 1
 Potuerunt Cl. 13
 Potui N. 45
 Potuisse C. 8. D. 10. N. 6. O. 16.
 94. Te. 1. 4. Ti. 3
 Potuit C. 6. 48. Cl. 3. 41. G. 5. J. 1.
 N. 13. 34. O. 10. 19. 34. 65. Tib.
 31. 37. Ve. 2. Vi. 9
 Potulentum Oth. 2
 Poturus N. 48
 Præ C. 4. 14. 53. Cl. 10. G. 20. J.
 39. O. 28. 34. 65. Oth. 12. Ti. 8.
 Ve. 12
 Præcuto D. 3
 Præbebat O. 74
 Præbenda Cl. 4
 Præbens C. 22. O. 91
 Præbente N. 17
 Præbentis D. 19
 Præbentium O. 45
 Præberet G. 9. N. 40. Ve. 23. Vi. 2. 17
 Præberi Vi. 14
 Præbita C. 41. J. 56. O. 15
 Præbitam O. 16
 Præbitis Tib. 50
 Præbito Vi. 10
 Præbitum J. 38
 Præbuerat Vi. 4
 Præbuit D. 12. G. 17. J. 26. 38. L.
 N. 12. 22. 57. O. 98. Oth. 11
 Præcalvo G. 21
 Præcavenda C. 23
 Præcedente C. 32. O. 100
 Præcederent D. 14
 Præcellens C. 3
 Præcellerent N. 23. O. 25
 Præceperat N. 31. Oth. 11. Tib. 65
 Præcepisse Gr. 10
 Præcepit C. 47. N. 34. O. 99
 Præceps C. 35. Cl. 15. O. 8
 Præcepta Gr. 7. O. 89. Tib. 18
 Præceptas O. 93
 Præceptis G. 10
 Præcepto C. 30
 Præceptor Gr. 10. 11. 17. N. 52. Tib.
 57
 Præceptorem N. 35
 Præceptoribus O. 42
 Præceptum Cl. 37. J. 84. N. 49
 Præcesserat G. 12
 Præcidendas Cl. 15
 Præcinctum J. 45
 Præcipere N. 40
 Præciperet Gr. 16
 Præcipitantibus J. 64
 Præcipitare Tib. 14
 Præcipitaretur C. 27
 Præcipitari Tib. 62
 Præcipitatum C. 57. Cl. 9. Rh. 4
 Præcipitaturus N. 47
 Præcipitaverit O. 27
 Præcipitavit C. 32. O. 67
 Præcipites C. 9. O. 47
 Præcipiti C. 48
 Præcipitis J. 20
 Præcipitium O. 79
 Præcipua Cl. 20. 46. G. 16. J. 21. 35.
 N. 31. 39. O. 29. 61. Tib. 2. 61
 Præcipuam J. 78. O. 1. 32. 86. Tib. 51
 Præcipue Cl. 28. 30. Gr. 11. J. 43. 65.
 84. N. 22. 39. O. 31. 72. 81. 83. 87.
 92. 94. Ti. 7. Tib. 13. 40. 50. 70. Vi. 13
 Præcipuis J. 28
 Præcipuo D. 19. J. 12
 Præcipuos C. 18. Tib. 70

- Præcipuum G. 5. Gr. 8. O. 10. Ti. 3.
 Vi. 4
 Præclara C. 22. Tib. 14. 52
 Præclare Rh. 1
 Præclaro Oth. 1
 Præclusa N. 27
 Præclusam Oth. 8
 Præclusis C. 26
 Præcluserit N. 32
 Præco D. 10
 Præcognita O. 97
 Præconem C. 39. J. 84
 Præcones Cl. 36
 Præconinus Gr. 3
 Præconio N. 24
 Præconis Cl. 21. D. 13. N. 31. O. 84.
 Tib. 11
 Præconium Gr. 3
 Præcordiorum O. 81
 Præcupidus O. 70
 Prædæ G. 4. J. 38. N. 26. 38
 Prædam J. 5
 Prædamnare O. 56
 Prædaretur D. 12
 Prædia Cl. 12. J. 50. N. 33. Ve. 4
 Prædiatoria Cl. 9
 Prædicabant Ti. 7
 Prædicabat C. 23. O. 17. Rh. 4
 Prædicant Gr. 2
 Prædicantes Cl. 25. Oth. 12
 Prædicantibus Gr. 23
 Prædicare Cl. 39
 Prædicarent J. 30
 Prædicaret C. 11. Oth. 4
 Prædicat J. 56
 Prædicerentur O. 94
 Prædicta Oth. 6. Tib. 14
 Prædictam Cl. 8. Vi. 3
 Prædictionibus Tib. 14
 Prædictum N. 40. Ve. 4
 Prædiis N. 30. 38. Pe.
 Prædiorum Cl. 38
 Præditis O. 25. Tib. 1
 Præditum Gr. 13
 Præditus O. 26
 Prædivite Gr. 3
 Prædivitis Tib. 49
 Prædixerant D. 14. Vi. 18
 Prædixerat D. 16. Tib. 11
 Prædixisse J. 13
 Prædixisset D. 11
 Prædonibus J. 4
 Prædulcem C. 33
 Præduros G. 22
 Præerat C. 12. Tib. 25
 Præesse O. 10
 Præesset Pl.
 Præeunte N. 25
 Præfari Tib. 23
 Præfatione Cl. 25. D. 11. L.
 Præfatus J. 28. Ve. 18
 Præfecti N. 21
 Præfectis O. 16
 Præfecto Cl. 21. D. 6. G. 11. J. 4. N.
 35. Ti. 4
 Præfectorum C. 56. Cl. 9
 Præfectos J. 76. Juv. Tib. 41
 Præfectum Cl. 12. Tib. 30. Ve. 1
 Præfectura Ve. 8
 Præfecturam J. 76. Juv. N. 47. O. 37.
 66. Ti. 6. Tib. 42. Ve. 1
 Præfecturas O. 38
 Præfectus C. 23. G. 14. N. 7. Ve. 6
 Præferendum N. 3
 Præferentibus J. 84
 Præferentis Tib. 44
 Præferocem J. 35
 Præfert Te. 2. 5
 Præfertur Ti. 2
 Præficere D. 4
 Præficitur Cl. 4
 Præfinitum G. 14
 Præfixo C. 15
 Præfixum J. 85
 Præfuit G. 6. O. 3
 Prægnans Tib. 14
 Prægnantem O. 62. 63
 Prægrandem Tib. 60
 Prægrandia O. 72
 Prægrandibus Tib. 68
 Prægravant J. 76
 Prægrediens Tib. 7
 Prægustatorem Cl. 44
 Præiret Cl. 22
 Præjudicium J. 23
 Prælo O. 59. Oth. 5
 Prælatum C. 8
 Prælauros N. 30
 Prælauros Vi. 2
 Prælegebant Gr. 1
 Prælegere Gr. 16
 Prælegi L.
 Prælia J. 60. Tib. 19
 Præliante C. 45
 Præligatam J. 79
 Prælii J. 56. 65
 Præliis J. 68. Oth. 9
 Prælio Cl. 17. J. 35. 36. 39. 44. 55. 60.
 67. 68. 75. 89. O. 3. 13. 17. Ve. 4
 Prælium D. 4. O. 1. 25. 43. Ti. 7.
 Tib. 2. Vi. 13
 Prælucentem O. 29
 Præmia C. 20. G. 6. J. 17. 70. N. 5.
 10. 32. 44. O. 15. 17. 45. Tib. 54.
 61. Ve. 8. Vi. 10
 Præmiari Ti. 7
 Præmiis Cl. 28. G. 16. J. 20. 52. O.
 34. Tib. 4
 Præmio Cl. 10. Gr. 17. J. 74
 Præmiorum O. 24. 49

- Præmiserat O. 17. Oth. 8. Te. 5
 Præmissa C. 58
 Præmissis G. 18. J. 31. 63. N. 47.
 Ve. 7
 Præmisso O. 38. Vi. 9
 Præmissos C. 45
 Præmissus O. 8
 Præmitteret Vi. 9
 Præmium O. 35. Oth. 2
 Præmonitis Oth. 6
 Præmorta Gr. 3
 Præmuniri C. 29
 Præmunitam N. 34
 Præneste O. 72. 82. Tib. 4
 Prænestina D. 15
 Prænestinarum Tib. 63
 Prænomen C. 69. J. 76. Tib. 1
 Prænomena N. 1
 Prænomine Cl. 1. 12. G. 4
 Prænominibus Tib. 1. Vi. 2
 Prænoscere N. 56
 Præparanda N. 44
 Præparandam Gr. 4. N. 47
 Præpararentur C. 58
 Præpararet Juv. Tib. 38
 Præparatæ Ti. 6
 Præparatarum C. 27
 Præparatos C. 24. G. 10
 Præparatum N. 53
 Præpendebat G. 21. Tib. 56
 Præpinguis G. 3
 Præponentes J. 20
 Præpositi G. 16
 Præpositiones O. 86
 Præposito Tib. 42. Ve. 4
 Præpositos G. 12. Oth. 1. Tib. 32
 Præpositum Tib. 12
 Præpositus C. 2. D. 16. Ti. 4. Tib. 4.
 Vi. 2
 Præposuisset O. 33
 Præposuit C. 55. Cl. 28. J. 76. N. 12.
 15. O. 38. Ti. 8
 Præpropere Oth. 8
 Prærepta J. 56
 Præripuit N. 49
 Prærogabat (nos perrogabat) O. 35
 Præruptis Tib. 40
 Præsagia Cl. 46. Ve. 5
 Præsagiente Gr. 23. O. 96
 Præsagiis D. 6
 Præsagio N. 6
 Præsagium G. 6. O. 99
 Præsçisse Tib. 67
 Præsçripta Cl. 14
 Præsçripto N. 10
 Præsçriptum J. 28
 Præsçdisse O. 35
 Præsçdisset O. 26
 Præsçdit C. 18. Cl. 2. 7. 21. D. 4.
 Tib. 6
 Præsçens O. 40. 53. Ti. 6. Tib. 10.
 Ve. 4
 Præsçensit O. 96
 Præsçentaneum N. 33
 Præsçente J. 76. Oth. 6
 Præsçentem Gr. 21. J. 84
 Præsçentes Cl. 15. Tib. 31
 Præsçenti C. 35. G. 6. J. 80. Oth. 10.
 Ti. 11
 Præsçentia Cl. 4. G. 19. N. 23. O. 87.
 Tib. 22. 59
 Præsçentibus Tib. 63
 Præsçentis O. 71. Vi. 15
 Præsçentium D. 1. G. 20. Oth. 12. Vi.
 14
 Præsçepe C. 55
 Præsçertim C. 8. Tib. 21
 Præsçide D. 6
 Præsçidem J. 35
 Præsçidendi C. 18
 Præsçidendo O. 45
 Præsçidens Vi. 4
 Præsçidenti Tib. 20
 Præsçidere N. 12
 Præsçides Oth. 7. Tib. 41
 Præsçidibus Cl. 17. D. 8. O. 23. Tib.
 32. Ve. 6
 Præsçidii J. 14. Rh. 1
 Præsçidiis G. 19
 Præsçidio Cl. 21. J. 34. Tib. 65. Vi. 1
 Præsçidium O. 25. Tib. 21
 Præsçitabat O. 89
 Præsçtantes Ve. 18
 Præsçtantiam Cl. 42
 Præsçtantibus G. 10
 Præsçtantior Tib. 70
 Præsçtantiorem N. 41
 Præsçtantissimis O. 89
 Præsçtantissimorum J. 55
 Præsçtare Ti. 8. Tib. 24
 Præsçtaret D. 9
 Præsçtiterunt O. 60
 Præsçtitisset Cl. 25. O. 61. Ti. 8
 Præsçtitit Cl. 11. D. 3. G. 15. J. 16.
 54. O. 29. 31. Ti. 8. 9. Tib. 18.
 Vi. 5
 Præsçtitutam N. 21
 Præsçto Cl. 15
 Præsçtolantes Cl. 13
 Præsçtolantium Vi. 7
 Præsçtrinxisset O. 20
 Præsçstructum Tib. 53
 Præsçtendens Tib. 10
 Præsçtenderat Tib. 40
 Præsçtendisset (nos pertendisset) Pl.
 Præsçtenta Cl. 10
 Præsçtentatis Cl. 35
 Præsçtentato O. 35

- Prætereo J. 49
 Prætereunte Tib. 57
 Prætereuntes C. 41
 Præteriens D. 15
 Præteriit O. 41
 Præteriret C. 39
 Præterisse J. 81
 Præterit O. 88
 Præterita O. 27. Ti. 8
 Præteritis C. 16
 Præterito N. 15
 Præteritorum N. 47
 Præteritum D. 9
 Prætermissum Tib. 15
 Prætermitterem Cl. 1
 Prætermitteret Ti. 8. Tib. 72. Ve. 8
 Præternavigantium Tib. 12
 Præternavigaret N. 27
 Præterquam D. 2. J. 36. N. 1. O. 43.
 45. 71. Tib. 48
 Prætervehens J. 37. O. 93
 Prætervehentes N. 34
 Prætervehenti J. 78. O. 98
 Prætervolans Cl. 7. G. 1
 Prætexta Cl. 17. J. 16
 Prætextæ Ve. 5
 Prætextam Pe. Rh. 1
 Prætextas J. 84
 Prætextatas N. 57
 Prætextati Cl. 35
 Prætextatis O. 44. 56. 94. Ve. 22
 Prætextato Gr. 16. J. 1
 Prætextatos Rh. 1
 Prætextatum C. 14
 Prætextatus C. 10. 24. Gr. 10. Tib.
 17
 Prætexto Tib. 28
 Prætextum J. 30. O. 12
 Prætor Cl. 22. G. 6. J. 24. N. 2.
 Rh. 1
 Prætores J. 41. N. 40. O. 10. 45. Tib.
 58
 Prætores C. 18. Tib. 32
 Prætores Cl. 24. O. 36. 89
 Prætoria J. 39. O. 72
 Prætoriam C. 56. Ve. 1
 Prætorianæ C. 43
 Prætorianarum D. 6. Vi. 10. Ti. 4
 Prætorianas C. 4
 Prætoriani O. 99
 Prætorianis C. 12. Cl. 21. N. 7. 10. O.
 101. Tib. 25
 Prætoriano N. 48. Ve. 6
 Prætorianorum C. 19. 45. Cl. 21.
 Oth. 8
 Prætorianos C. 40. Cl. 26. G. 16.
 N. 19
 Prætorianum Tib. 60
 Prætoribus J. 23. 76
 Prætorii C. 56. Cl. 12. G. 11. 14. J.
 43. N. 21. 47
 Prætoris Cl. 28. J. 76
 Prætorio D. 8. N. 9. 13. Tib. 39.
 Vi. 6
 Prætoriorum C. 37. Ti. 8
 Prætorios O. 36
 Prætoris J. 2. 7. N. 26. O. 44
 Prætorium C. 29. 39. D. 1. O. 24.
 Vi. 8
 Prætorius O. 100
 Prætorum J. 41. N. 12. 21. O. 37
 Prætrepidus N. 41. Tib. 63
 Prætulerat J. 87
 Prætulerunt J. 80
 Prætulit J. 37. Tib. 44
 Prætura Cl. 24. 29. 38. G. 3. J. 18.
 71. O. 3. Tib. 4
 Præturæ D. 1. G. 3. J. 15. N. 4. O.
 4. Oth. 1. Ve. 2. Vi. 2
 Præturam Rh. 1. Tib. 9
 Prævalens Tib. 16
 Prævalere G. 19
 Prævaleret N. 28. 33
 Prævalidum Ve. 5
 Prævaluisset O. 7
 Prævenisset Tib. 62
 Prævenit J. 44
 Præventus Cl. 44
 Prædebat D. 21
 Prædecente Ve. 5
 Prædecenti O. 94
 Prædecentis C. 32
 Prædecentia J. 38. Vi. 13
 Prædecentii Cl. 33
 Prædecentio N. 36
 Prædecentium C. 45. Cl. 34. Tib. 20
 Prædecentinæ C. 55
 Prædecentinum N. 22
 Prædecentur O. 99
 Prædecentem Tib. 24
 Prædecentes D. 13
 Prædecenti N. 13. O. 13. Tib. 10. 61
 Prædecentibus Cl. 20. G. 14
 Prædecentur N. 47. Tib. 65
 Prædecenti O. 58. Tib. 2
 Prædecentio Cl. 12
 Prædecentus Cl. 1
 Prædecentes C. 27. J. 69. L. N. 21. O. 17.
 27. Oth. 3
 Prædecentibus J. 26. O. 56. Ti. 9. Tib. 13.
 21. 37. Ve. 2
 Prædecentur N. 7
 Prædecentur C. 25
 Prædecentur Rh. 1
 Prædecenturum O. 76
 Prædecentia C. 39. Gr. 3
 Prædecentis C. 39. N. 5. O. 41
 Prædecentio G. 15. J. 47. 54. O. 41. 48

- Pretiosæ O. 70
 Pretiosissima O. 57
 Pretiosissimas C. 37
 Pretiosissimis N. 12. 40
 Pretioso Rh. 1
 Pretium Gr. 15. Te. 2. Tib. 16
 Priamum Tib. 62
 Priapi Gr. 11
 Priapum C. 56
 Pridem (nos jampridem) D. 14. J. 20. 40. 86
 Pridiana Tib. 34. Vi. 13
 Pridiani C. 58
 Pridie C. 8. 55. 57. Cl. 32. 37. 43. D. 11. 16. J. 76. 81. 85. 87. O. 96. Pe. Tib. 14. 35
 Prima Cl. 4. 34. G. 18. J. 2. 30. Juv. N. 33. O. 35. 58. 68. 84. 94. 97. Oth. 2. 12. Pe. Tib. 9. 74. Ve. 2. Vi. 8
 Primæ D. 1. N. 17. Tib. 44. 46
 Primam C. 6. D. 6. J. 52. N. 12. 44. O. 62. 78. Te. 2. Tib. 14. Vi. 3
 Primarum Tib. 60
 Primas C. 56. J. 82
 Primi G. 16. Pe.
 Primipilarem C. 21. Ve. 1
 Primipilari C. 35
 Primipilaris Tib. 37
 Primipilarium C. 38. N. 9
 Primis Cl. 35. Gr. 14. J. 44. O. 16. 86. Oth. 7. Ve. 2
 Primitus Cl. 7
 Primores D. 8. J. 16. O. 100
 Primori Tib. 33
 Primoribus G. 10. N. 41
 Primos C. 44. Cl. 14. J. 56. N. 22
 Primum C. 10. 17. 40. 58. Cl. 2. 9. 21. 41. D. 17. G. 12. 20. 23. Gr. 7. J. 21. 30. 37. 80. 82. N. 1. 7. 12. 14. 17. 19. 20. 22. 25. 33. O. 5. 9. 27. 43. 59. 63. 70. 94. Oth. 11. Rh. 2. Tib. 7. 50. 56. 68. 70. 75. Ve. 4. 5
 Primus C. 3. Cl. 10. D. 4. G. 3. Gr. 2. 5. 10. 16. J. 5. 17. 20. 25. 61. 80. N. 12. 19. O. 2. 31. 44. Oth. 4. Rh. 3. Ti. 3. Tib. 2. 57. Ve. 6. 8. 18. Vi. 2. 11
 Princeps C. 13. 58. Cl. 31. 41. D. 9. O. 26. Tib. 42. Ve. 2
 Principali Cl. 17. Tib. 65
 Principalium C. 39
 Principatu Cl. 41. Ve. 5
 Principatum C. 31. Cl. 2. D. 13. G. 8. Ti. 6. 9. Tib. 24. Ve. 1
 Principatus C. 22. 38. Cl. 11. D. 3. Tib. 7. 25. 68. Ve. 6. 16
 Principe C. 22. N. 6. 39. Ti. 1. Tib. 57. Ve. 4. Vi. 2
 Principem C. 15. 49. Cl. 14. 16. 29. G. 9. Gr. 23. J. 29. L. N. 32. 40. O. 42. 51. Oth. 4. 5. 8. Tib. 21. 25. 29. Vi. 3
 Principes O. 21. 29. 31. 50. 66. Tib. 49
 Principi Cl. 40. G. 14. N. 40. O. 7. Oth. 1. Ve. 7
 Principia Oth. 1. 6
 Principibus C. 35. 47. Cl. 35. J. 55. N. 15. 42. Oth. 1. Ti. 8
 Principiis Vi. 12
 Principio G. 18. J. 9. N. 2. 21. O. 3. Te. 2
 Principis C. 8. D. 12. G. 14. Ti. 8. Vi. 10
 Principium Pe. Te. 2
 Principum C. 22. Cl. 45. D. 21. 23. Gr. 9. J. 39. N. 37. O. 100. Tib. 9. 55. Ve. 1. Vi. 5
 Prior Gr. 19. J. 73. N. 36. O. 94
 Priora D. 8
 Priore C. 15. D. 15. J. 16. 21. 55. O. 10. 13. 25. Tib. 7
 Priorem Cl. 26
 Priores C. 16. J. 75
 Prioribus N. 15
 Prioris C. 25. Cl. 41. O. 12
 Priscæ Ti. 5
 Prisci D. 10. O. 43
 Prisco O. 2. Tib. 42. Ve. 15
 Priscorum Gr. 10. 15. N. 38
 Pristina Tib. 30
 Pristinæ N. 40. O. 94. Tib. 75. Ve. 19
 Pristinam O. 31. Ve. 12
 Pristinas D. 7
 Pristini D. 5
 Pristinum Cl. 1. 14. G. 12. O. 35. 40
 Privata Cl. 12. 35. Gr. 7. Tib. 15
 Privatæ O. 73
 Privatarum N. 9. 44
 Privati Tib. 30
 Privatim J. 26. O. 89. Vi. 15
 Privatis C. 39. Cl. 40. G. 20. J. 30. N. 21. Tib. 49
 Privato Cl. 2. 20. D. 15. J. 18. 24. N. 40. Ve. 15
 Privatos Cl. 14
 Privatum Cl. 35. O. 28. Tib. 12
 Privatus Cl. 41. D. 9. J. 18. Ti. 1. Ve. 3
 Privavit J. 79. N. 34. 43. O. 47
 Privignam O. 62
 Privignis O. 25
 Privigno Cl. 27
 Privignorum H.
 Privignum Cl. 39. O. 63. 65. Tib. 12
 Privilegia O. 45

- Privilegio O. 93. Ve. 8
 Privilegium J. 28
 Proauctorem Cl. 24
 Proaviae C. 10
 Proaviam C. 23
 Proavum O. 2. 4
 Proavus O. 2
 Probabat J. 65
 Probabili N. 32
 Probabilis J. 30
 Probandos J. 56
 Probantibus Cl. 16
 Probantur Gr. 11. J. 56
 Probarentur Tib. 61
 Probassent Gr. 2. Tib. 47
 Probastis D. 18
 Probati O. 35
 Probatione O. 7
 Probatissima Vi. 3
 Probatissimos N. 44
 Probatissimum Cl. 16
 Probatus C. 4
 Probaverant D. 10
 Probavit Gr. 18. H. O. 62. Te. 2
 Probent Tib. 59
 Probes O. 51
 Problemata Gr. 4
 Probra Cl. 26
 Probrī C. 16. Cl. 16. J. 43. Tib. 66
 Probris N. 19. 39. O. 65. Ti. 10. Tib.
 61. Vi. 4
 Probro C. 56
 Probrosam C. 11
 Probrosis D. 8
 Probus Gr. 24
 Procax Oth. 2
 Procedente O. 2. Tib. 1. 2. 49
 Procederet O. 82
 Procellæ D. 15
 Procera D. 18. Ti. 3
 Procerae Ve. 23
 Proceres Juv.
 Procerior O. 73
 Procerioris O. 79
 Procerissimum C. 47
 Proceritas Vi. 17
 Procerum N. 36
 Processerant Ve. 8
 Processerint Rh. 1
 Processisset C. 43
 Processit C. 52. G. 19. N. 8. Tib. 51.
 58
 Processum Gr. 10
 Procidit Ve. 5
 Proclamante N. 47
 Proclamantem Vi. 14
 Proclamantibus Cl. 21
 Proclamare O. 65
 Proclamaret Tib. 24
 Proclamasse G. 20. J. 1. Oth. 10
 Proclamasset C. 27. O. 51
 Proclamaverit J. 78. Ve. 16
 Proclamavit D. 12. J. 75
 Proconsulatu D. 10
 Proconsulatum G. 3. O. 3. Oth. 1. Ve.
 4. Vi. 5
 Proconsule J. 54
 Proconsulem C. 57. Rh. 6
 Proconsulibus O. 36. 47. 52
 Procreatam C. 23
 Procreatos Cl. 24
 Procreatum Cl. 1. Oth. 1
 Procreavit G. 3. N. 5. O. 2
 Procucurrisset Cl. 29
 Procul C. 53. D. 19. G. 19. N. 26.
 Oth. 12. Ti. 9. Tib. 65. 73
 Proculcatam Ve. 5
 Proculo Tib. 73
 Proculum O. 67
 Proculus C. 35
 Procumbens Vi. 2
 Procumbentem Tib. 24
 Procuranti G. 4
 Procurazione G. 15. J. 79. N. 35
 Procuraciones Pl.
 Procurator D. 17
 Procuratore D. 12
 Procuratores Cl. 12. G. 9. 12. Oth. 7
 Procuratoribus C. 47. Cl. 24. N. 32.
 Ve. 19
 Procuratorum D. 13. Ve. 16
 Procurrit N. 47
 Prodat Cl. 21
 Prodegisset N. 30
 Prodentibus Oth. 1
 Proderant O. 81
 Prodesset C. 29
 Prodeundi C. 54
 Prodeuntes Tib. 72
 Prodi Gr. 4
 Prodidierunt G. 20. J. 46. Vi. 2
 Prodidisset O. 66
 Prodidit Ti. 10. Tib. 6
 Prodierit N. 51
 Prodigæ J. 27
 Prodigia C. 57. Ve. 23
 Prodigiiis J. 81
 Prodigiorum C. 57
 Prodigium O. 94
 Prodigio Tib. 42. Vi. 7
 Prodigorum C. 37
 Prodigus Oth. 2
 Prodiit G. 19. N. 20. Tib. 11
 Prodire N. 20
 Prodirent D. 2
 Prodirent N. 47
 Prodisse C. 4
 Proditā N. 7. O. 67. Tib. 50

- Proditam C. 19. O. 74
 Proditorem Cl. 12
 Proditum N. 28. O. 3
 Proditurum N. 43. 51
 Proditus Gr. 14. Vi. 15
 Producebat O. 78
 Producendus Cl. 4
 Producerentur Cl. 21. O. 13
 Produceretur Gr. 4
 Producta N. 33
 Productæ (nos perductæ) Ve. 22
 Producti Cl. 12. 21
 Producto J. 39
 Productus J. 29. Cl. 4
 Produxerant Oth. 5
 Produxit N. 4. 13
 Perfecti Ve. 4
 Professione N. 22
 Professionem J. 59. O. 92. Tib. 38
 Professionis N. 19. Tib. 40
 Profectu N. 20
 Profectum Cl. 12. G. 4. O. 8
 Profectus Cl. 17. J. 18. Tib. 21
 Proferente N. 6
 Proferrent N. 57
 Proferret Te. 3. Tib. 66
 Proferretur J. 81
 Profert Gr. 14
 Professi (nos improfessi) D. 12
 Professione Gr. 8
 Professionibus Gr. 4
 Professis N. 29
 Professo D. 8. Ti. 9
 Professor Rh. 5
 Professorem Gr. 9. Tib. 14
 Professores Gr. 9. Rh. 1
 Professorum Rh. 1. Tib. 11
 Professos J. 42
 Professum C. 12. O. 27
 Professus C. 25. Cl. 1. 42. D. 17. Gr.
 9. J. 34. 72. N. 10. 41. O. 31. 45.
 101. Rh. 3. Ti. 8. 9. Tib. 42. 67. 68.
 Ve. 16. Vi. 15
 Profestis D. 21. O. 71
 Proficiscens J. 71. N. 37
 Proficisceretur J. 42. O. 92
 Profitentium N. 21
 Profiteretur J. 20
 Profiteri O. 4. Ti. 3. Tib. 35
 Profligari Oth. 9
 Profligatos J. 30
 Profligatis N. 3
 Profligatissimus Tib. 35
 Profligavit J. 35
 Profluente D. 16
 Profluentem Vi. 9
 Profluvio O. 98
 Profluxit Rh. 1
 Profudit Tib. 42
 Profuerit J. 12
 Profugisset C. 24
 Profugit C. 48. 51. Tib. 4. Ve. 1
 Profugos C. 45
 Profugum Vi. 12
 Profuit Te. 1. 5
 Profundæ Vi. 13
 Profundam Vi. 7
 Profundo C. 16. 37. Cl. 20. Tib. 40
 Profusa Ti. 7
 Profuse O. 72
 Profusionem N. 30
 Profusissima J. 13
 Profusissimæ Cl. 33
 Profusissime O. 75
 Profusissimo Ti. 7
 Profusissimos Vi. 10
 Profusus N. 4
 Profuturam G. 19. L.
 Progeneri O. 19
 Progeniem Vi. 10
 Progenies G. 1
 Prognatus J. 81
 Progredereetur Cl. 44
 Progredi Tib. 38
 Progrediens O. 20
 Progressa Cl. 2
 Progressu N. 46
 Progressus C. 3. 41. Cl. 24. J. 77. 81.
 N. 40. O. 100. Ve. 5
 Prohibere J. 34
 Prohiberent J. 16
 Prohibitam Rh. 1
 Prohibitis Tib. 64
 Prohibitos N. 36
 Prohibitum O. 94. Tib. 4
 Prohibitus G. 3. Ve. 4
 Prohibuisset Cl. 1. Vi. 14
 Prohibuit Cl. 25. D. 7. N. 39. O. 31.
 45. 53. 64. Tib. 26. 34. 51
 Projectiore Ti. 3
 Projecto N. 51
 Projicerent Ve. 19
 Projicerentur Ve. 2
 Proinde J. 22. 66
 Prolapsionibus O. 30
 Prolapsos Cl. 34
 Prolapsum Oth. 7
 Prolapsus Gr. 2. J. 59
 Prolata C. 38. Cl. 21
 Prolatis C. 30
 Prolatos G. 12
 Prolatum O. 18
 Prolaturum N. 41. Tib. 52
 Prole O. 89
 Prolixius Ti. 7
 Prolixo Cl. 39
 Prolixum Ve. 5
 Prologo Te. 2

- Promercale J. 54
 Promercialium Gr. 23
 Promerendam Ti. 1
 Promerendi C. 3
 Promerendis O. 3
 Promerentur Oth. 8
 Promiscue Cl. 21. D. 8
 Promiscuis O. 53
 Promiscuo Cl. 41
 Promiserat C. 27. J. 74. O. 42
 Promisit Cl. 10. 21. N. 20. Ve. 6
 Promissa O. 15. Oth. 5. Te. 3. Tib. 37
 Promisso C. 24
 Promissum J. 33. O. 42
 Promittens Ti. 9
 Promittentibus Tib. 36
 Promittere Vi. 4
 Promontoria O. 17
 Promotos Oth. 1
 Promovere N. 16. Ve. 16
 Promovit C. 22
 Promtior O. 71
 Promtissimis Ve. 6
 Promtissimo Rh. 1
 Promtissimum J. 27. Ti. 10
 Promtissimus O. 48
 Promptus C. 53. Ti. 3. Tib. 71
 Promulgata J. 15. 20
 Pronepotem G. 2
 Proneptem Cl. 26. G. 3
 Pronior N. 40. Tib. 44
 Proniorem G. 12. Tib. 33
 Proniori C. 19
 Pronum J. 50
 Pronuntiabat Gr. 2. N. 15. 24. O. 84.
 Rh. 6
 Pronuntiante N. 13. 25
 Pronuntianti C. 54
 Pronuntiarant O. 29
 Pronuntiarentur J. 41
 Pronuntiareti J. 19
 Pronuntiarit L.
 Pronuntiasse Cl. 15. J. 55. Te. 3
 Pronuntiasent G. 16. J. 61
 Pronuntiasset D. 10. Tib. 38
 Pronuntiata G. 9
 Pronuntiatam Ve. 3
 Pronuntiatio C. 53
 Pronuntiato C. 46
 Pronuntiatum C. 4. J. 71. O. 53. 68
 Pronuntiauerunt J. 49
 Pronuntiauit Cl. 46. D. 4. 11. J. 26. 75.
 84. N. 21. 24. 42. O. 40. 98. Ve. 9
 Pronus N. 52. Vi. 7. 14
 Propagandi N. 18
 Propagari C. 29
 Propagavit O. 23
 Propalam C. 24. J. 20. 77. N. 15. 22.
 O. 64. Oth. 12. Ti. 7. Ve. 16.
 Vi. 10
 Propellente Tib. 19
 Propelleret O. 79
 Propere C. 24. 51. Cl. 36. J. 3. Oth.
 6. Tib. 72
 Propinante Tib. 42
 Propinqua N. 3. Tib. 38
 Propinquarem C. 43
 Propinqui Tib. 35. 61
 Propinquitate N. 35
 Propinquitatum Oth. 1
 Propinquorum O. 31
 Propinquos C. 26. J. 1. O. 101
 Propior C. 22
 Propitiar Oth. 7
 Propitiate Ve. 7
 Propius J. 82. O. 79. Pl.
 Proponere Tib. 56
 Proponerentur O. 93
 Proponeretur N. 16
 Proponi C. 16. L. Rh. 1. Tib. 34
 Proposita C. 39. Gr. 17. O. 9. 32. 98.
 Rh. 6
 Propositi D. 14
 Propositis C. 41. G. 10. Ve. 6
 Proposito C. 14. Gr. 24. O. 42. Ti. 8.
 Tib. 48
 Propositus J. 80. Vi. 14
 Proposuerat C. 49. J. 81
 Proposuerit G. 2
 Proposuisent Cl. 15
 Proposuisset O. 72
 Proposuit C. 41. Cl. 16. N. 7
 Propraetore Tib. 3
 Propria Cl. 15. 21. Rh. 6
 Proprie Gr. 4
 Proprietate G. 7
 Proprio Cl. 15. Gr. 10. O. 5. 84
 Proprios O. 44
 Proprium C. 22
 Propterea Te. 2
 Propugnatores J. 60
 Propugnatores Ti. 5
 Propugnatorum J. 23
 Prorepsit Cl. 10
 Proripere C. 51
 Proripiens C. 57
 Proripienti O. 54
 Proripuit C. 35. 45. Oth. 6
 Prorogaretur O. 24
 Prorogari Tib. 30
 Prorsus C. 11. Vi. 10
 Proruperant G. 6
 Prosa Cl. 1. D. 4. H. O. 85
 Prosapia G. 2
 Proscenii N. 12. 26
 Prosciderunt O. 13
 Proscidit C. 30. L.
 Proscribendi O. 27

- Proscriptis J. 49. O. 27
 Proscripta N. 39
 Proscriptio O. 27
 Proscriptione J. 11. O. 27
 Proscriptiones O. 70
 Proscriptorum Gr. 13. J. 41
 Proscriptos O. 70
 Proscriptum O. 16. 27
 Prosecuit O. 1
 Prosecuta Tib. 2
 Prosecuturus O. 97
 Prosecutus Cl. 4. 6. 43. D. 9. N. 34.
 O. 66. 94. Oth. 1. Ti. 2. Tib. 7. 46
 Prosequatur Tib. 21
 Prosequebantur O. 57
 Prosequebatur Cl. 27. J. 27
 Prosequendos O. 49
 Prosequens C. 13
 Prosequente C. 16. N. 2
 Prosequentes J. 49
 Prosequentibus Tib. 20
 Prosequentium C. 4. J. 71. Tib. 10
 Prosequuntur N. 48
 Proserpinæ N. 46
 Prosilire J. 82
 Prosiliret D. 16
 Prosiluit C. 54. Cl. 21. J. 32. N. 47
 Prospectans N. 38
 Prospectis O. 16. Tib. 72
 Prospera J. 45. 86. N. 48
 Prosperam C. 35
 Prospere J. 24. 79. O. 7. 91. Tib. 19
 Prosperi N. 42. O. 92
 Prosperiore C. 41
 Prosperis C. 53
 Prosperitate C. 31
 Prosperrima Tib. 68. Ve. 20
 Prosperrime J. 36
 Prospexisse Tib. 67
 Prospexit C. 23
 Prospicere C. 50
 Prospiceret Vi. 15
 Prospicientem C. 18. J. 30
 Prospicitur N. 50
 Prostantes Tib. 43
 Prostituit N. 29
 Prostituta C. 36
 Prostitutarum C. 40
 Prostrata Ve. 5
 Prostrata J. 2. Tib. 35
 Prostratum C. 32
 Prostraverit C. 24
 Proterve Te. 3
 Protexerint J. 14
 Protinus O. 38. Ve. 24
 Protracta O. 17
 Protrahebat N. 27
 Protrahebatur N. 22
 Protrahens N. 53
 Protrahi N. 32
 Protraxit J. 52. N. 33. 34. Tib. 72
 Protulerat N. 25
 Protulerunt O. 101
 Protulisse D. 1
 Protulit Tib. 51
 Provectis Tib. 54
 Provectus Rh. 6
 Provehebantur Juv.
 Provenisset O. 94
 Provenit G. 1
 Proventu Cl. 16
 Proventurum Ve. 5
 Proverbio N. 33. Tib. 38
 Proverbium N. 20
 Provexerat O. 66. Tib. 55
 Provexit J. 72
 Provideret D. 14
 Provideri O. 29
 Providisset D. 15
 Provincia C. 25. 48. Cl. 1. 15. 16. 24.
 Gr. 10. 14. 24. J. 4. 9. 11. 29. 59.
 O. 10. 47. 49. 52. 57. 67. Ti. 5.
 Tib. 3. Ve. 4. Vi. 3. 5. 12
 Provincie C. 1. Cl. 16. 23. 28. G. 6.
 10. J. 13. 19. 24. 25. 31. N. 18. O.
 3. 18. 33. Rh. 6. Tib. 37. Ve. 8.
 Vi. 8
 Provinciam C. 39
 Provincialibus J. 51. Vi. 7
 Provincialium C. 13. O. 33. Ve. 9
 Provinciam Cl. 42. G. 7. 8. 9. J. 23.
 35. N. 2. 24. 40. 43. Oth. 3. Ti. 4.
 Tib. 42. Ve. 2. 4
 Provinciarum Cl. 17. D. 8. J. 22. 48.
 N. 40. O. 23. 59. 89. Oth. 7. Tib.
 41. Ve. 6. 8
 Provincias C. 51. Cl. 23. 25. G. 10.
 Gr. 3. J. 28. 48. 54. N. 38. O. 29.
 36. 47. 60. 64. Tib. 21. 32. 36. 38.
 48
 Provinciatim O. 49
 Provinciis D. 7. N. 42. O. 66. Tib.
 63. Ve. 16
 Provisum O. 42
 Provocabat O. 74
 Provocanti J. 12
 Provocaret Cl. 21
 Provocavit C. 27
 Prout C. 53. Cl. 15. J. 27. N. 21. 25.
 O. 35. 89
 Proulgatis N. 36
 Proxima C. 49. Cl. 33. D. 4. G. 10.
 18. N. 7. O. 72
 Proximæ J. 7
 Proximam C. 9. J. 64. N. 48. Ve. 4
 Proximas C. 14. J. 4. O. 8. 56. Ve. 4
 Proxime D. 4
 Proximi J. 14

- Proximis C. 14. 18. J. 18. 81. 83. O. 21. 98. 101. Oth. 6. Tib. 11. 45. 68
 Proximo C. 20. 25. 41. Cl. 26. D. 4. G. 8. 13. J. 31. 32. 50. 65. 79. 81. L. N. 53. O. 16. 78. 94. Tib. 18
 Proximos D. 16. J. 31. N. 34. Tib. 19. 65. 72
 Proximum Cl. 10. D. 1. 9. 15. O. 31. 44. 97. Ve. 9
 Prudens N. 2
 Prudentia G. 10
 Prudentissimum Tib. 21
 Prudentius Tib. 21
 Prurigine O. 80
 Psalleret Ti. 3
 Psilocitharistæ D. 4
 Psyllos O. 17
 Ptolemæo J. 35. 54
 Ptolemæum C. 26. 35. 55. Cl. 16. O. 18
 Pube Tib. 43
 Puberi Cl. 24
 Pubertatis D. 1
 Puberum J. 42
 Pubescens Tib. 6
 Publica C. 14. Cl. 6. H. J. 46. N. 45. O. 29. 32. 46. Ti. 1. Tib. 5. 10. Ve. 4. Vi. 7. 15
 Publicæ N. 16. 41
 Publicam C. 17. G. 8. O. 32. Tib. 11. 34
 Publicanorum Vi. 14
 Publicanos C. 40. J. 20. O. 24
 Publicare J. 44. 82. N. 21. O. 43
 Publicarentur J. 20. O. 36
 Publicaret Gr. 17. O. 100
 Publicari J. 56
 Publicarum N. 9
 Publicas Cl. 11. D. 7. J. 6. O. 42. Tib. 32. 33
 Publicatum O. 29. Tib. 5
 Publicavit C. 16. Cl. 3
 Publici C. 8. Tib. 50
 Publicis C. 23. 31. 54. J. 76. L. O. 46. 89. 94. Tib. 33. 55. 70
 Publico C. 32. 40. Cl. 2. 13. 36. 38. J. 31. 41. 84. N. 6. 26. 27. 39. O. 34. 45. Oth. 7. Tib. 2. 75. Vi. 3
 Publicorum O. 37. Tib. 15. 42. Vi. 5. 11
 Publicum C. 5. 28. 52. G. 19. N. 9. 47. 51. O. 53. 99. Ve. 1
 Publicus C. 6. Tib. 35
 Publici O. 62. Tib. 4
 Publico O. 62. Tib. 2
 Publicum J. 74. O. 94
 Publius Te. 1. 3. Vi. 2
 Pudebat N. 3
 Pudenda Tib. 65
 Pudendas Ve. 16
 Pudendis Vi. 2
 Pudendus N. 51
 Puderet C. 39. J. 47
 Pudicitia O. 34. Tib. 2
 Pudicitia C. 36. J. 2. 49. Tib. 35
 Pudicitiam N. 29. O. 68
 Pudicum N. 29
 Pudicus Pe.
 Pudore Cl. 32. Gr. 3. O. 65. 94. Oth. 9. Rh. 6. Tib. 47. 66
 Pudorem N. 23
 Puella G. 9. Ve. 5
 Puellæ C. 42. Cl. 35. Tib. 61
 Puellarem N. 56
 Puellarum Tib. 43
 Puellas C. 8
 Puellis C. 16. Cl. 32. Tib. 42
 Puellos C. 8
 Puer C. 19. 50. D. 17. Gr. 15. N. 52. Rh. 1
 Pueras C. 8
 Puerascens C. 7
 Pueri C. 58. Cl. 35. D. 19. Gr. 4. 7. N. 20. Tib. 61. 68
 Puerilem O. 7. 45
 Pueris C. 16. 17. 27. Cl. 32. O. 83. Rh. 2
 Pueritia C. 8. N. 7. Pe. Vi. 18
 Pueritiæ Cl. 2. N. 20
 Pueritiam O. 63. Tib. 6. Vi. 3
 Puero G. 4. 8. 10. Gr. 9. J. 56. O. 94. Rh. 1. Ti. 3. Tib. 44. 57
 Puerorum Gr. 23. J. 39. O. 43. Tib. 6
 Pueros C. 8. 58. O. 41
 Puerperium C. 8. O. 94
 Puerulus D. 4
 Puerum C. 8. 19. Cl. 9. Gr. 20. J. 45. N. 5. 28. O. 12. 94
 Pugilem Gr. 22
 Pugiles O. 45
 Pugillares N. 52
 Pugillarum O. 39
 Pugilum C. 18. O. 44
 Pugio C. 49
 Pugione C. 12. Cl. 13. G. 11. J. 89. N. 34
 Pugionem D. 17. Vi. 10. 15
 Pugiones N. 49. Oth. 11
 Pugionibus J. 82
 Pugna J. 39
 Pugnæ C. 51. O. 11. 16. Oth. 9
 Pugnâ C. 35. Cl. 21. J. 67. O. 96. Oth. 9
 Pugnantes O. 45
 Pugnantium Ti. 9
 Pugnare J. 67
 Pugnâs D. 4. N. 45
 Pugnatoriis C. 54
 Pugnatorum J. 39
 Pugnatum Vi. 10

- Pulcher D. 18. Gr. 17. Tib. 2
 Pulcherrimæ C. 25
 Pulcherrimum Ve. 8
 Pulchra Cl. 30
 Pulchræ Pe.
 Pulchram G. 3
 Pulchritudine N. 38
 Pulchro Gr. 10. N. 51. Tib. 3
 Pulchros C. 35
 Pulchrum Te. 1
 Pulla (nos Palla) C. 54
 Pullatorum O. 40. 44
 Pullejaceum O. 87
 Pullis Tib. 2
 Pullo O. 87
 Pullorum G. 1
 Pullos G. 18
 Pullum C. 13
 Pullus Tib. 14
 Pulpito Gr. 4
 Pulpitum C. 54. N. 13
 Pulsata G. 5
 Pulsaverint Tib. 2
 Pulsi J. 33. N. 36
 Pulsum D. 13
 Pulsus C. 44. J. 36. Tib. 49
 Pultine Cl. 44
 Pulverem C. 43. N. 45
 Pulveris Pl.
 Pulvinar D. 13. J. 76
 Pulvinari Cl. 4. O. 45
 Pulvino D. 17. N. 6. Oth. 11
 Pulvinum C. 12. Tib. 73
 Pumilos O. 83
 Punctum N. 30
 Puniatur N. 49
 Punica Tib. 16
 Punici Te. 1
 Punicis N. 38
 Punico O. 2
 Punicum D. 1. Gr. 2
 Puniebat Vi. 14
 Puniendi D. 11
 Puniendorum C. 29
 Puniendos J. 68
 Puniit J. 74. O. 24. Tib. 60
 Punire O. 51. Oth. 1
 Punisse Tib. 61
 Punisset G. 12
 Punito C. 30
 Punitor J. 67
 Punitorum Tib. 61
 Punitus Ve. 15
 Pupillari O. 66
 Pupillis Cl. 23
 Pupillum G. 9. Gr. 11. Pe.
 Pupillus Gr. 9
 Puppe C. 15
 Puppem J. 68
 Puppibus C. 37
 Pupum C. 13
 Pura Cl. 23
 Puras Ti. 9
 Purgandis Ve. 8
 Purgando C. 50
 Purgantis J. 55
 Purgare C. 29
 Purgarent N. 34
 Purgari N. 20
 Purgavit Ve. 9
 Puri Te. 5
 Purificasse O. 94
 Purissimum H.
 Purpura J. 84. N. 30. 32
 Purpuræ C. 17
 Purpurea C. 55. J. 49. N. 25
 Purpureæ C. 35
 Purpurei D. 7
 Purum N. 29
 Putabat N. 30. Tib. 61
 Putabatur O. 17
 Putant C. 23. Cl. 40. G. 3. Gr. 20.
 J. 29. 30. 56. 75. 78. N. 47. 52. Tib.
 9. 52. 54. Vi. 7
 Putaret O. 56. 98
 Putas Ve. 23
 Putat Gr. 22. J. 55. 56
 Putatur N. 36
 Putavit O. 25
 Putem Cl. 1. Gr. 14. O. 16. Oth. 12
 Putent J. 86. Tib. 51
 Puteolanas C. 19
 Puteolano Te. 3
 Puteolanum O. 98
 Puteolis C. 32. Cl. 25. O. 44. Ve. 8.
 Vi. 12
 Puteolos Ti. 5
 Putes L.
 Putet J. 81. O. 87
 Puto H. Ve. 23
 Putrefacti C. 27
 Pyladen O. 45
 Pyralidis C. 36
 Pyrenæo J. 25
 Pyrgis N. 5
 Pyrrhicham J. 39
 Pyrrhicharum N. 12
 Pyrrhichas N. 12
 Pyrrho Tib. 2
 Pythiam N. 25
 Pyxide N. 47
 Pyxidem N. 12. 47
 Q.
 Quadragena Gr. 23. N. 20. Ve. 10
 Quadragenos O. 98

- Quadragesima C. 40
 Quadragesimæ Ve. 1
 Quadragesimo Ti. 11
 Quadragesies N. 27
 Quadraginta C. 38. Cl. 5. 41. J. 4. 37.
 42. O. 8. 72. 99. Tib. 9. Ve. 6
 Quadrante J. 83
 Quadrata Ve. 20
 Quadriennio O. 8
 Quadrifariam Vi. 13
 Quadrigæ Vi. 17
 Quadrigario C. 19
 Quadrigariorum N. 16
 Quadrigarum Cl. 21. D. 4
 Quadrigas N. 11
 Quadrigis D. 13. N. 22
 Quadrimestrem N. 14
 Quadrimus O. 8
 Quadringenis Gr. 3. J. 33. N. 10. 30.
 Vi. 13
 Quadringenos O. 41
 Quadringenta Tib. 46. Ve. 19
 Quadringenties J. 25. O. 101. Ve. 16
 Quadringentos N. 12
 Quadrirèmes J. 39
 Quadrupes C. 27
 Quadrupes N. 48
 Quæras Tib. 59
 Quære Ve. 23
 Quærendorum J. 52
 Quærentem Ve. 14
 Quærenti Tib. 61
 Quærentibus C. 32. O. 85
 Quærere J. 66. N. 36
 Quærerent Cl. 24
 Quæreretur G. 7. O. 32. Oth. 6
 Quæri N. 49. Ti. 8
 Quærit D. 4
 Quæritis Oth. 3
 Quæsita Tib. 58
 Quæsitas O. 69
 Quæsitoris Tib. 33
 Quæsitus O. 94
 Quæstibus C. 40
 Quæstione J. 11. N. 35. O. 19
 Quæstionem J. 6
 Quæstiones C. 32. Gr. 11. Tib. 56
 Quæstioni Tib. 62
 Quæstionibus D. 8. Tib. 70
 Quæstionis D. 10
 Quæstionum Cl. 34
 Quæstiunculis Gr. 24
 Quæstor J. 6. 23. Tib. 4. Ve. 2
 Quæstore Cl. 40
 Quæstorem C. 26. J. 17. O. 65
 Quæstori J. 7
 Quæstorix N. 15
 Quæstoribus O. 36. Oth. 3
 Quæstoris Cl. 28. D. 4
 Quæstorio N. 35. Ve. 3
 Quæstorios D. 9
 Quæstoris N. 15. Ti. 6
 Quæstorium Cl. 38. D. 8. H.
 Quæstorius O. 2
 Quæstorum Cl. 24. J. 41
 Quæstura L. O. 36. Tib. 35
 Quæsturæ Ti. 4. Tib. 42
 Quæsturam C. 1. Tib. 9
 Quæstus Ve. 4
 Quale N. 49. Ti. 10
 Qualecumque D. 12
 Qualem Cl. 25. H. O. 99
 Qualescumque C. 3
 Quali C. 22
 Qualia J. 20. 49. O. 72
 Qualiacumque O. 87
 Qualis C. 10. 57. Cl. 21. D. 1. G. 18.
 H. N. 49. O. 61. 96
 Qualiscumque C. 8
 Quanta J. 14. 68. N. 23. 47. O. 10.
 Rh. 5. Ti. 8. Tib. 24. 67
 Quantacumque C. 3
 Quantas C. 3. Ti. 11
 Quanti J. 42. Rh. 1. Ve. 19. 23
 Quantiscumque C. 24
 Quantopere Cl. 21. H. Tib. 45
 Quantulocumque Cl. 30
 Quantuluscumque H.
 Quantumvis C. 53. Cl. 10. 21
 Quantus C. 47
 Quapropter Rh. 1
 Quaqua Ti. 5
 Quaque O. 49
 Quarta J. 42
 Quartam J. 56. O. 32
 Quartanæ J. 1
 Quarto Cl. 14. 45. D. 17. J. 40. 56.
 O. 100
 Quartum C. 1. 17. Cl. 7. 29. J. 76. O.
 9. 61. 94
 Quartus N. 10
 Quassato O. 81
 Quatenus Cl. 26. O. 66. Ti. 8
 Quater J. 1. 37. O. 43
 Quaterdecies O. 101
 Quaternis O. 82
 Quaternum O. 40
 Quatriduum O. 98. Tib. 10
 Quatuor C. 16. 17. Cl. 14. 19. 21.
 D. 7. Gr. 24. J. 35. N. 14. 48. O.
 8. 26. 101. Tib. 47. Vi. 2
 Quatuordecim J. 39. N. 40. 51. O. 14.
 40
 Quercum G. 4
 Quercus Ve. 5
 Querelas C. 10. Gr. 9
 Querelis Tib. 37
 Querens C. 48. J. 24. N. 22. Ve. 13

Querente Cl. 28. J. 48. O. 45
 Querentem O. 42
 Querentes Tib. 31
 Querentibus N. 5. O. 13
 Querentis G. 18
 Quererentur Cl. 25
 Queri C. 31. O. 91
 Quernea C. 19
 Questam Tib. 53
 Questo O. 43
 Questus O. 56. 80. 99. Tib. 31. 52
 Quidvis Oth. 9
 Quies O. 25
 Quiescebat C. 50
 Quiescentem N. 34
 Quiescenti Cl. 30
 Quietam J. 86
 Quietas O. 21
 Quiete C. 50. Vi. 15
 Quietem Cl. 37. G. 7. J. 7. 81. N. 7.
 46. O. 94. Oth. 8. Tib. 15. 74. Ve.
 5. 7. 25
 Quieti Ve. 21
 Quieturus J. 16
 Quievit Oth. 11
 Quina dena Cl. 10
 Quindecim G. 12. J. 40. Tib. 16
 Quindecimviro G. 8
 Quindecimvirum J. 79
 Quinetiam G. 15. J. 79. N. 32. 57
 Quingena N. 10
 Quingenis J. 39. Ve. 17
 Quingenos J. 38. O. 101
 Quingenta G. 5
 Quingenties G. 5. O. 30. 101. Oth. 7
 Quingentis J. 39
 Quingentos O. 67
 Quinos Cl. 21
 Quinquagena Oth. 5
 Quinquagenos O. 41
 Quinquagesimo Cl. 10. Gr. 9. J. 88.
 Vi. 18
 Quinquagesimum Gr. 7. H. O. 61
 Quinquaginta G. 15. Gr. 21. 41. O.
 43. 71. Vi. 7
 Quinquatria D. 4
 Quinquatrium N. 34
 Quinquatrus O. 71
 Quinque C. 30. Cl. 29. G. 12. Gr. 23.
 J. 39. 40. N. 20. O. 9. 38. 79. 100.
 Tib. 1. Oth. 5
 Quinquennale D. 4. N. 12. O. 98
 Quinquennales O. 18. 59
 Quinquennali L.
 Quinquennio C. 1. O. 32. Ve. 2
 Quinquennium D. 9. J. 24. Tib. 9. 16
 Quinqueremes N. 31
 Quinquies J. 37
 Quinta D. 16. J. 81

Quintam O. 44
 Quintana N. 26
 Quinti G. 2. Gr. 18. O. 89. Tib. 47.
 Vi. 1
 Quintili O. 23
 Quintilius Tib. 17
 Quinto D. 17. Gr. 3. J. 38. 55. 80.
 Oth. 11. Te. 4. Tib. 29. 65
 Quintodecimo C. 8. Ve. 2
 Quintum Cl. 13. 27. Gr. 3. J. 35. 83.
 O. 3. 26. 27. Te. 4. Vi. 1. 2
 Quintus Gr. 2. 16. J. 83. 94. Te. 3. 5.
 Vi. 2
 Quippe Oth. 9. Rh. 1. Tib. 69
 Quique O. 89
 Quirini Tib. 49
 Quirinum O. 22
 Quirites J. 70. N. 39
 Quiritium Cl. 19
 Quotannis Cl. 1. 23. D. 4. 9. J. 41.
 O. 23. 33. 57. 91. Tib. 34. 38. Ve. 1.
 24
 Quotidiana Cl. 40. O. 60. Tib. 34. 56
 Quotidiano O. 87. Tib. 72
 Quotidie C. 22. Cl. 4. D. 3. Gr. 7.
 Juv. N. 11. 22. O. 84. Oth. 12.
 Tib. 67. Vi. 2

R.

Rabirio Cl. 16. J. 12
 Racemi Gr. 11
 Raderet O. 79
 Raderetur J. 45
 Radiata O. 94
 Radicitus G. 1. Ve. 5
 Radiis N. 6
 Rætiam O. 21
 Rætici Cl. 1
 Rætico O. 77. Tib. 9
 Ræticum Tib. 9
 Ramos O. 92. Ve. 5
 Ramulo J. 81
 Ramulum G. 1
 Ranæ O. 94
 Banas O. 94
 Rapa Ve. 4
 Rapacissimum Ve. 16
 Rapacitas Ti. 7
 Rapax D. 3
 Rapere Cl. 28. O. 19
 Raperetur Cl. 10. Vi. 14
 Rapi Te. 1. Tib. 11
 Rapide C. 43
 Rapiendæ J. 30
 Rapiendos J. 26
 Rapinarum Ve. 6
 Rapinas C. 38. Tib. 49. Ve. 16. Vi.

- Rapinis J. 54. N. 32. Tib. 30
 Rapta J. 32. O. 1. Ve. 4. 10. Vi. 13
 Rapti C. 7. Tib. 61
 Raptim D. 21. N. 8. 33. 41. O. 79.
 Tib. 6
 Raptum O. 27
 Raptus Cl. 37. N. 46. Oth. 7. Vi. 8
 Rapuerat G. 1
 Rapisset G. 4
 Rapuit O. 94
 Rarior Gr. 17
 Rariora O. 91
 Rarissimas Tib. 48
 Rarissime Cl. 3. Tib. 10
 Rarissimo Oth. 1. Tib. 68
 Raritate O. 43. 72. 82
 Raritatem Oth. 12
 Rarius D. 19. Rh. 6
 Raro C. 50. G. 14. Pe. Vi. 2
 Raros O. 79
 Rasisse C. 5
 Rasit N. 48
 Rasitare Oth. 12
 Raso C. 35
 Rastetto N. 19
 Rata Cl. 12. Ti. 8. Tib. 31
 Ratam G. 16
 Ratio C. 8. Gr. 7. J. 18. 28. 40. N.
 30. O. 25. 101. Rh. 1. Ve. 6
 Rationarium O. 28
 Ratione C. 37. Cl. 21. 41. D. 4. Gr.
 10. N. 41. O. 29. 69. 88. Oth. 7.
 Vi. 8
 Rationem C. 29. Cl. 16. 43. G. 9.
 J. 30. 55. N. 39. O. 31. 39. 42. 81.
 88. Tib. 22. 28
 Rationes C. 16
 Rationibus Cl. 28. J. 47. Ve. 22
 Rationum G. 12
 Ratum (nos iratum) C. 58
 Ratus G. 17. O. 16. 27
 Ravennæ J. 30. O. 49
 Ravennam O. 20. Tib. 20
 Re C. 12. 35. 48. Cl. 4. 35. D. 11. 14.
 15. Gr. 23. J. 5. 19. N. 10. 31. 36.
 47. O. 3. 24. 51. 94. 98. Rh. 1. Ti.
 8. Tib. 11. 13. 19. 44. 47. 67
 Rea N. 7
 Ream Cl. 43. N. 7. Tib. 45
 Reate Ve. 2
 Reatina Ve. 24
 Reatino Ve. 1
 Reatinos Ve. 12
 Reatinus Ve. 1
 Rebellantes O. 21
 Rebellarunt Ve. 4
 Rebellaverant J. 75
 Rebellione C. 51. Ve. 1
 Rebili N. 15
 Rebus C. 24. 45. Cl. 4. 34. D. 12. G.
 7. Gr. 12. J. 24. 30. 36. 48. 56. 67.
 N. 6. 15. 28. 40. 55. O. 46. Ti. 6.
 Tib. 14. 32. Ve. 12. Vi. 9
 Recasura O. 96
 Recedebat N. 23
 Recens G. 20. O. 7. Tib. 1. 68
 Recensendo C. 44
 Recensionis J. 41
 Recensiti J. 41
 Recenso Ve. 9
 Recensum J. 41. O. 40
 Recenti Tib. 75
 Recentibus C. 36. Vi. 7
 Recentium Pe.
 Receperat O. 44. Tib. 49
 Recepterit Gr. 13
 Recepisse Oth. 3
 Receptissent J. 23
 Receptisset G. 7. J. 50. O. 13. 17.
 Vi. 15
 Receptit C. 15. 42. Cl. 45. D. 9. 16.
 G. 9. J. 45. 63. 76. N. 11. 12. 28.
 O. 27. 52. Oth. 3. Ti. 7. Tib. 9. 24.
 26. Ve. 12. Vi. 8
 Recepta Cl. 9. 17. N. 40. Rh. 1. Ti. 6
 Receptam Cl. 2
 Receptas O. 8
 Recepti J. 88
 Receptis D. 14. N. 38
 Recepto C. 44
 Receptos O. 34
 Receptum O. 12. Tib. 61
 Recepturum C. 42
 Receptus Cl. 10. G. 7. N. 48. Rh. 6
 Recesserat Cl. 10
 Recessisse C. 12. L. N. 47
 Recessissent N. 53
 Recessum Gr. 14
 Recidit C. 44. 55. J. 17. Tib. 72
 Recipere Tib. 50. 57. Vi. 15
 Reciperet Gr. 17. O. 90
 Reciperetur Cl. 28. G. 4
 Recipiebat N. 22. O. 58. 78
 Recipiebatur Cl. 8
 Recipiendi O. 21
 Recipiente Vi. 15
 Recisis Tib. 34
 Recitabat N. 15
 Recitandum O. 17
 Recitante L. Pe.
 Recitantes O. 89
 Recitare O. 84. Te. 2
 Recitarentur Cl. 42
 Recitaret Ti. 6
 Recitaretur N. 46. Tib. 71
 Recitata Cl. 21. O. 101. Tib. 61
 Recitatione C. 16
 Recitationem N. 10

- Recitationis Cl. 41
 Recitato O. 65
 Recitatum J. 83
 Recitatur J. 83
 Recitavit Cl. 41. D. 2. L. N. 10. O.
 85. 89. Tib. 23. 51
 Reclamantibus O. 37. Vi. 15
 Recoctum N. 33
 Recognitione Cl. 16
 Recognoscendi O. 37
 Recognoscendis Tib. 61
 Recognoscens C. 27
 Recognovit C. 16. O. 29. 32. 38
 Reconciliata Tib. 4
 Reconciliatione J. 73. N. 34
 Reconciliationibus O. 17
 Reconciliatus O. 62
 Reconditarum N. 31
 Reconditas O. 86
 Reconditorum O. 86
 Recordatum Ti. 10
 Recordatus D. 9. Ti. 8
 Recreata N. 41
 Recta O. 74. Rh. 1. Ve. 19
 Rectarum D. 7
 Recte H.
 Recti J. 56
 Rectiora J. 47
 Rectis O. 16
 Rector Ti. 4
 Rectorem Cl. 10. O. 48. Ve. 8
 Rectores N. 35. O. 89
 Rectoris Tib. 12
 Recumbere Tib. 72
 Recuperare O. 78
 Recuperatores D. 8. N. 17
 Recuperatorio Ve. 3
 Recuperavit G. 11. N. 6. Oth. 1
 Recurrentes O. 81
 Recusandi J. 79
 Recusante Vi. 15
 Recusantem J. 70. N. 35. Tib. 45
 Recusantes G. 12
 Recusanti H.
 Recusantibus Cl. 24. G. 15
 Recusantis Oth. 7
 Recusantium O. 34
 Recusarat N. 5
 Recusare N. 3
 Recusarent N. 44
 Recusarunt G. 16. J. 68
 Recusasse Tib. 67
 Recusasset D. 22. J. 52
 Recusatis O. 26
 Recusato N. 8
 Recusatum Cl. 11
 Recusaturum Cl. 26
 Recusavit Cl. 12. 27. D. 14. Tib. 24.
 26. Vi. 8
 Redactæ N. 16
 Redactam O. 18
 Redactis Tib. 34
 Redacto J. 34. Tib. 16
 Redactos J. 4
 Redactus Te. 1. O. 81. Ve. 15
 Redarguit O. 55
 Reddam Tib. 28
 Redde O. 23. Tib. 52
 Reddenda O. 28. Ve. 6
 Reddendi O. 38
 Reddenti Vi. 9
 Reddere C. 6. 16. Cl. 16. G. 9. J. 30.
 O. 39. Tib. 34
 Redderent N. 1
 Redderentur O. 1
 Redderet O. 18
 Redderetur O. 28
 Reddi Tib. 57
 Reddiderunt O. 21
 Reddidisse D. 13
 Reddidissent O. 31
 Reddidit Cl. 24. 25. D. 15. J. 67. O.
 48. 94. Tib. 10. 54
 Redditas N. 47
 Redditis Rh. 6. Tib. 16
 Reddito Tib. 10
 Redditos Cl. 17
 Redditurum Tib. 22
 Redditus N. 57
 Redegisse Cl. 21
 Redegisset J. 74
 Redegit Cl. 16. J. 25. 41. N. 18. O.
 31. 35. Ti. 4. Tib. 13. 25. 37. Ve.
 4. 8
 Redemisse Gr. 8
 Redemit Oth. 4
 Redemtum G. 20
 Redemtus Gr. 19
 Redeo O. 76
 Redeundo O. 98
 Redeuntem Te. 5
 Redeuntes N. 26
 Rediens G. 20. Tib. 11. 72
 Redierint J. 69
 Redigere J. 44
 Redigerent Ve. 10
 Redigeretur Rh. 6
 Redii Tib. 61
 Rediit C. 2. 24. 41. Cl. 17. J. 3. N.
 41. 47. O. 1. 2. 10. Rh. 6. Te. 4.
 Ti. 5. Tib. 4. 14. 39. 52. 72. Ve. 4.
 Vi. 8. 15
 Redimere J. 1
 Redimeretur J. 4
 Redimi Cl. 16
 Redimiit O. 91
 Redimitis Vi. 10
 Redintegrata N. 3

- Redire C. 58. Cl. 25. G. 12. J. 75. Tib. 72
 Rediret J. 56. Tib. 32
 Redissent O. 29
 Redisset J. 30
 Reditu C. 14. Tib. 14. 38
 Reditum C. 16. J. 5. Tib. 6. 13
 Rediturus Tib. 39
 Reditus C. 41. O. 92
 Reducem Tib. 59
 Reducenda D. 13
 Reducendos O. 13
 Reducere O. 40
 Reductam D. 8. O. 69
 Reductis C. 26
 Reducto O. 38. Vi. 17
 Redundasset Cl. 32
 Reduxit C. 27. 45. D. 3. O. 40
 Refecit O. 30
 Refectæ C. 21
 Refectione J. 15
 Refectis O. 29
 Refectorem Ve. 18
 Refellebat N. 41
 Refelli O. 56
 Refellit C. 8
 Referam J. 68. N. 37. O. 61. 66. Tib. 42
 Referebat C. 22
 Referendis O. 35
 Referendos O. 70
 Referendum Tib. 4. 53
 Referens Cl. 16. J. 9. 30. Tib. 20
 Referentibus J. 23
 Referre J. 20. N. 1. Oth. 5. 10. Rh. 1. Tib. 57. Ve. 12
 Referrent O. 94. Tib. 32
 Referrentur O. 1
 Referret G. 2. Te. 1. 5. Tib. 15
 Referretur D. 15. G. 10. H. O. 12. 64. 97. 100. Tib. 30
 Referri C. 36. Cl. 11. Tib. 44
 Refert J. 6. 49. 56. O. 69. Rh. 2
 Referta J. 54
 Reficeretur Cl. 25
 Refici Cl. 44
 Reficiendam N. 20
 Reficiendis Tib. 30
 Refotus N. 27
 Refoventes J. 35
 Refrigerandi L.
 Refrigeratus Cl. 41
 Refugiens Gr. 23
 Refugientem O. 16
 Refugisse Gr. 15. N. 6
 Refugit J. 16. 63
 Refugium Tib. 35
 Refutavit O. 71
 Regalium J. 81
 Rege Gr. 2. J. 19. 35. 79. N. 24. O. 2. Tib. 2. Vi. 1
 Regebatur G. 14
 Regem C. 5. 55. J. 11. 49. 66. 71. 79. N. 13. O. 18. 94. Tib. 8. 49. Ve. 23. Vi. 2
 Regenda O. 61
 Regendæ Vi. 11
 Regendos C. 46
 Regendum Cl. 9
 Regenti C. 25. N. 46
 Regentibus N. 43
 Reges C. 22. D. 2. J. 6. 28. 76. 80. N. 36. O. 48. 60. Tib. 1. 26. 37
 Regi C. 35. Cl. 25. J. 2. O. 47. 63. Tib. 50
 Regia O. 41. 76
 Regiæ J. 49. Ve. 8
 Regiam C. 21. H. O. 31
 Regibus Cl. 25. J. 6. N. 38. Ve. 6. 19
 Regii J. 79
 Regillanus Tib. 2
 Regillis Tib. 1
 Regimen O. 27
 Regina N. 31
 Reginæ J. 49. O. 17. Ti. 7
 Reginam J. 49. O. 69
 Reginarum Cl. 28
 Reginas J. 52
 Regio N. 28. 30. O. 60. Tib. 14
 Regionatim J. 39
 Regione C. 8. 18. 21. D. 1. Gr. 2. 15. J. 39. N. 12. O. 5. 7. 21. Ve. 1
 Regiones D. 13. J. 4. O. 30. 46
 Regionibus N. 4
 Regios O. 75
 Regis C. 26. 44. Cl. 16. J. 4. 49. 71. O. 63. Tib. 66
 Regium J. 49
 Regna C. 16. J. 54. Ve. 8
 Regnabit Tib. 59
 Regnandi J. 30
 Regnasse J. 22
 Regnaturum Tib. 14
 Regni C. 22. J. 79
 Regnis O. 60
 Regno C. 35. O. 21. 60. Tib. 37
 Regnum J. 9. 35. 49. N. 18. 40. Ti. 5. Tib. 9. 16. 37. 59
 Regredi J. 31
 Regressus Tib. 11. 20. 41
 Regulos C. 5
 Regum C. 5. 22. Cl. 21. D. 10. J. 6. Tib. 30
 Rei Cl. 9. 37. J. 34. 81. O. 19. 28. 87. 98. 101. Tib. 21. 49. Ve. 13. Vi. 7
 Rejecto O. 26
 Rejiciebat O. 77

- Reipublicæ C. 1. Cl. 1. 11. 26. D. 23.
 J. 16. 20. 40. 75. 86. O. 10. 27. 28.
 37. 38. 58. 64. 94. Oth. 12. Rh. 5.
 Ti. 7. Tib. 13. 21. 41. 52. Ve. 1. 6.
 Vi. 11
 Reis Tib. 28. 61. Ve. 16. Vi. 8
 Relata J. 11. Tib. 63
 Relationibus C. 15
 Relatum O. 97. Tib. 5
 Relaturos N. 40
 Relaturum J. 72. Tib. 13
 Relatus Cl. 45. J. 88
 Relegasset D. 8
 Relegata C. 10. N. 6
 Relegatæ O. 65. N. 16. Tib. 50
 Relegatis C. 29
 Relegatos C. 15
 Relegatum Ve. 15
 Relegaverit O. 45
 Relegavit C. 25. Cl. 23. 38. N. 35. O.
 16. 65. Tib. 37. 55. 56
 Relevandos D. 12
 Relevavit J. 20
 Relicta D. 7. O. 66
 Relictam Cl. 41
 Relictas D. 9. N. 30
 Relictis O. 60. 66. Tib. 10
 Relicto J. 15. Tib. 45
 Relictum Gr. 11. J. 20
 Relictus Cl. 2. Ti. 5
 Religatis Vi. 17
 Religato Vi. 16
 Religio D. 8. O. 6. Oth. 6
 Religione C. 15. 22. Cl. 12. 13. J. 59.
 81. N. 19
 Religionem Cl. 25
 Religiones J. 86. O. 90. Tib. 69
 Religioni Tib. 70
 Religionis Ti. 5. Tib. 2. 33
 Religionum N. 56. Oth. 8
 Religiosa Oth. 12
 Religiosis Cl. 14
 Religiosissime Vi. 9
 Religiosius O. 35
 Religiosus Tib. 61
 Relinquebat J. 76. O. 74. Vi. 7
 Relinquere O. 29
 Reliqua C. 22. J. 2. N. 51. O. 20. 97.
 101
 Reliquam G. 13. N. 41. O. 16. 21.
 Vi. 7
 Reliquas C. 4. 24. J. 56. O. 30. 49.
 Te. 2
 Reliquerat Gr. 12. O. 17
 Reliquerit Cl. 4. J. 62. O. 27
 Reliqui O. 2. 66. Oth. 5
 Reliquiæ O. 1
 Reliquias C. 3. 39. D. 8. 17. G. 22. J.
 35. N. 38. 50. O. 100. Oth. 10
 Reliquiis Tib. 54
 Reliquis C. 12. J. 49. N. 37. O. 101.
 Tib. 50. 62
 Reliquisse Gr. 7
 Reliquissent C. 38. Oth. 6
 Reliquisset Tib. 11. 22. 57
 Reliquit C. 3. Cl. 1. 41. Gr. 9. 24. J.
 55. 56. 86. N. 3. Pe. Te. 5. Tib. 3.
 47. 76. Vi. 2
 Reliquo Cl. 35. J. 27. O. 91
 Reliquorum J. 56
 Reliquos C. 16. J. 42. 52. N. 1. 14.
 O. 17. Tib. 36. Vi. 15
 Reliquum J. 14. N. 34
 Rem Cl. 15. 29. G. 16. 18. Gr. 4. 10.
 J. 14. 68. N. 40. O. 1. 7. 42. 67.
 71. 89. Oth. 10. Tib. 21. 22. 71.
 Ve. 7. Vi. 15
 Remacruerant D. 18
 Remaledici Ve. 9
 Remanentium O. 43
 Remanere Tib. 72
 Remaneret Ti. 5
 Remansisset C. 23. O. 91
 Remansit G. 5. Tib. 12
 Remeare Pl.
 Remediis G. 3
 Remedio O. 42. 80. 90. Vi. 2
 Remediorum Ti. 8. Tib. 59
 Remedium N. 33. 35. 56
 Remigibus G. 12
 Remis Tib. 62
 Remisi O. 71
 Remisisset Vi. 7
 Remisit C. 16. Cl. 25. 35. G. 12. J.
 38. 52. O. 17. Tib. 32. 37
 Remisse Cl. 30
 Remissione Tib. 73
 Remissionem J. 20
 Remissior Cl. 21. G. 14
 Remissiores Tib. 21
 Remissioris Tib. 52
 Remississimo O. 98
 Remisso J. 67
 Remissum Tib. 11
 Remittendo N. 25
 Remittenti C. 32
 Remitti Oth. 8
 Remmium Pe.
 Remmius Gr. 23
 Remollitum O. 79
 Remoto C. 26
 Remotos J. 80
 Remotus Gr. 16. Tib. 42
 Remove J. 49
 Removens G. 16
 Removeri Vi. 2
 Removisse J. 86. O. 40
 Removit J. 18. Tib. 30. 35. 56

- Rempublicam J. 53. 77. 78. 86. O. 8.
 28. 101. Ti. 5. Tib. 2. 25. Ve. 5. 8
 Remum O. 16
 Renuenti J. 82
 Renuntiabatur N. 47
 Renuntiante Cl. 29
 Renuntiantes C. 45
 Renuntianti Tib. 22
 Renuntiantem J. 86
 Renuntiare C. 3. G. 11
 Renuntiasse Ve. 5
 Renuntiatum Rh. 1
 Renuntiavit Rh. 6
 Reo Tib. 58
 Reorum C. 53. J. 27. Tib. 33
 Reos C. 38. D. 8. 9. 11. O. 10. Tib.
 73
 Reparandarum O. 16
 Reparare D. 20
 Repentinam Tib. 52
 Repentino O. 58
 Repentinos O. 73
 Repentinum J. 87
 Reperi O. 2
 Reperiebant J. 81
 Reperientur O. 66. Rh. 1
 Reperietur Ve. 15
 Reperiretur Tib. 71
 Reperiri Gr. 7
 Reperisse D. 17
 Reperisset Cl. 32. Tib. 63. Vi. 16
 Reperit C. 51. Cl. 16. Tib. 21
 Reperiuntur J. 75
 Reperta J. 68. 80
 Repertæ G. 8. N. 46
 Repertam O. 94
 Reperti C. 49. Cl. 13
 Repertis Cl. 26
 Reperto J. 20. N. 47. Ti. 7
 Repertores Tib. 43
 Repertum C. 1. 25. 55. J. 82. N. 17
 Repertus G. 10. O. 94. Oth. 7
 Repetam N. 2
 Repete C. 58. J. 78
 Repetentes Tib. 12
 Repetenti N. 34
 Repetere Gr. 24. O. 32. Tib. 73
 Repeteret O. 16
 Repeti D. 9
 Repetiit C. 39. Gr. 9
 Repetisse C. 25. Rh. 1. Vi. 1
 Repetit O. 17
 Repetita C. 45. Cl. 21. J. 35. O. 8.
 Tib. 18. Ve. 24
 Repetitam D. 8
 Repetitibus Tib. 19
 Repetito G. 13
 Repetitum C. 52. Cl. 44
 Repeto Gr. 4
 Repetundarum D. 8. J. 4
 Repetundis Oth. 2
 Replerent C. 46
 Repleta C. 3. D. 23
 Repleto J. 44
 Repletus O. 89
 Replicata O. 95
 Reponeretur O. 100
 Reponi Oth. 7
 Reposcentem Oth. 3
 Reposcentes C. 27
 Reposcenti O. 21. 42. Vi. 7
 Repositam O. 101
 Repositus N. 24. O. 94
 Reposuit J. 54. 75
 Reprasentabat Cl. 34
 Reprasentanda N. 5
 Reprasentans Cl. 18
 Reprasentantes Vi. 10
 Reprasentare N. 44
 Reprasentaretur Cl. 37
 Reprasentari O. 101
 Reprasentata C. 16. Oth. 5
 Reprasentaturum N. 21
 Reprehendenti Ve. 23
 Reprehendere Tib. 27
 Reprehenderetur Cl. 39
 Reprehendisset Gr. 22. N. 24. Vi. 12
 Reprehendit Gr. 10
 Reprehensione N. 19
 Reprehensionem Cl. 24
 Reprehensos C. 45
 Reprehensum O. 45
 Represso C. 29
 Repressam C. 6
 Reppressit D. 9. O. 53. Tib. 37
 Repromittens Tib. 17
 Repromitterent Cl. 20
 Republica Gr. 2. J. 9. 19. 24. 26. 28.
 30. 34. O. 11. 28. 54. 61. 92. Rh. 1.
 4. Tib. 25
 Repudiaret J. 1
 Repudiasset J. 74. Tib. 35
 Repudiatam C. 25
 Repudiato J. 21
 Repudiaturum Tib. 35
 Repudiatus Gr. 3
 Repudiavit Cl. 26. Tib. 1
 Repudium C. 36. Tib. 11
 Repugnantem D. 17
 Repugnantes N. 26
 Repulerit J. 79
 Repulit Cl. 38
 Repulsa J. 85. Ve. 2
 Repulsam G. 3
 Repulsis Oth. 8
 Repurgandorum Tib. 8

- Repurgavit O. 13
 Reputans J. 13. 31. O. 28
 Reputantibus J. 28
 Requiem J. 4. Tib. 10. 24
 Requirebat J. 85
 Requirendam Tib. 71
 Requires Cl. 36
 Requirentes Oth. 8
 Requirenti D. 16
 Requiri C. 16
 Requisiit N. 39
 Requisita C. 24
 Requisite O. 55
 Requisivit Cl. 39. N. 6. 47
 Resalutatione N. 37
 Resarturum Cl. 6
 Rescudit C. 38. Cl. 11. D. 8. Tib. 33
 Rescindenti C. 3
 Rescindere J. 82
 Rescissa Cl. 29
 Rescisse C. 17
 Rescribendis O. 44
 Rescribere C. 53
 Rescribi Tib. 30
 Rescribit O. 7
 Rescripserat J. 73
 Rescriptis Cl. 5. Gr. 19. N. 23. O. 51.
 Tib. 32
 Rescripta O. 85
 Rescripturum J. 56
 Resedisset N. 19
 Reservandos J. 26
 Reservatos Cl. 21
 Reservavit C. 23
 Residens C. 55. N. 13. Te. 2
 Residua C. 15. O. 73
 Residuam O. 3. Vi. 1
 Residui D. 7. Tib. 62
 Residuis O. 73. 101. Oth. 9
 Residuo N. 13
 Residuum G. 7
 Resipiscerent O. 48
 Resipuit N. 42
 Resistendum J. 15
 Resistentem Tib. 25
 Resistenti J. 20
 Resolutus D. 6
 Respectum N. 20
 Respectus Oth. 6
 Respexit N. 12
 Respexit C. 57
 Respexit J. 78
 Respexit H.
 Respicere Tib. 64
 Respicienti C. 58
 Respondendum O. 38
 Respondente C. 28. N. 44. 47
 Responderat Cl. 15. D. 10. J. 46
 Respondere C. 34. Tib. 71
 Responderet O. 98
 Responderint J. 70
 Responderit G. 19. J. 79
 Respondisse G. 20. O. 13. 91
 Respondisset Cl. 21. Tib. 56
 Respondit Cl. 10. Gr. 9. J. 22. N. 10.
 15. 21. 35. 49. O. 42. 55. 58. 85.
 Rh. 4. Tib. 22. 52. 58. 61. Vi. 9
 Responsa Vi. 16
 Responsis Tib. 24
 Responso D. 13. 15. Ve. 8
 Responsum O. 94. 97
 Respublica C. 26. Tib. 10. Ve. 16
 Restat C. 8. L.
 Restionem O. 2
 Restiterunt G. 19
 Restitit C. 58. J. 29. O. 27
 Restituenda Ve. 8
 Restituendæ J. 5. Oth. 12. Ti. 8
 Restituendam Tib. 50
 Restituerat Cl. 21
 Restituere C. 21. O. 66
 Restituerentur Ve. 10
 Restitueretur Cl. 6. J. 9
 Restitui C. 34. O. 42
 Restituit C. 15. 16. Cl. 12. 14. D. 5.
 J. 11. 16. 41. 62. 69. N. 32. O. 31.
 Tib. 9
 Restituta Ve. 19
 Restitutæ N. 6
 Restitutam N. 31
 Restitutionem N. 40. O. 57. Oth. 2
 Tib. 47
 Restitutionsi Ti. 8
 Restituto Tib. 48
 Restituturum Cl. 1. Ve. 7
 Restitutus N. 3
 Restrictiores D. 18
 Restrictis O. 73
 Resumebat O. 78
 Resumenda C. 48
 Resumsisset N. 24
 Resumsit Vi. 15
 Resumta C. 30
 Resumturum N. 41
 Resurrexit Ve. 5
 Retardante J. 34
 Retardati G. 20
 Retardatus J. 59. Oth. 8
 Retaxare Ve. 13
 Rete N. 30. Rh. 1
 Retectis O. 78
 Retenta Cl. 15. G. 10
 Retentis Tib. 4
 Retento C. 9
 Retentum J. 78
 Retia Rh. 1
 Retiarii C. 30
 Retiarios Cl. 34

- Reticere O. 94
 Reticuerit Ve. 12
 Reticuisset C. 16
 Reticuit Cl. 38
 Retinenda O. 28
 Retinendum Vi. 15
 Retineus Cl. 27
 Retinentes J. 18
 Retinentibus Tib. 10
 Retinentis C. 12
 Retinere O. 38. 43. Vi. 9. 15
 Retinerent J. 43
 Retineret C. 8. Pe.
 Retinuerit O. 71
 Retinuisse Gr. 4
 Retinuissem O. 71
 Retinuissem J. 8
 Retinuisset N. 37
 Retinuit G. 4. J. 4. 68. N. 3. O. 31.
 66. Tib. 15
 Retractarent Gr. 2
 Retractavit O. 34
 Retractum O. 17
 Retractus O. 71
 Retrahere N. 2
 Retraxit J. 41
 Retulerim N. 13
 Retulerit N. 1
 Retulerunt G. 13. J. 82
 Retuli C. 35. Cl. 36
 Retulisse N. 31. Tib. 3
 Retulissent J. 71
 Retulisset O. 94. Tib. 32
 Retulit Cl. 37. D. 6. J. 20. 28
 Revelato G. 7
 Reverentem Ve. 13
 Reverentia C. 6. Cl. 6
 Reverentior C. 26
 Reverentissime N. 23. O. 93
 Reversæ D. 12
 Reversas C. 59
 Reversis Ve. 6
 Verso J. 5. O. 95
 Reversum N. 35. Ve. 15
 Reversuri N. 57
 Reversurum J. 13. 34
 Reversus C. 10. 36. 45. N. 25. Tib.
 15. Ve. 8. Vi. 2
 Revertar N. 23
 Revertente J. 79
 Revertentem O. 57
 Revertenti C. 4. Cl. 24. N. 1
 Reverti C. 49. N. 23
 Revisenti G. 1. O. 46
 Revisere Tib. 11
 Revisurum Tib. 38
 Revivisceret Tib. 2
 Reum Cl. 15. J. 12. O. 33. 56. Rh. 6.
 Tib. 8. 30
 Revocanda N. 44
 Revocandas G. 15
 Revocante G. 5. Tib. 40
 Revocare J. 45
 Revocarent Cl. 15. Ve. 15
 Revocaret Cl. 41
 Revocaretur Tib. 14. 16
 Revocasse Ve. 16
 Revocata D. 7
 Revocatæ N. 6
 Revocatam D. 13
 Revocatas Cl. 29
 Revocatis N. 43. Tib. 7. Ve. 6
 Revocato C. 16. Cl. 32. N. 48
 Revocatum C. 28. Cl. 1. O. 98. Vi. 14
 Revocatus C. 48. L. Tib. 13. 21
 Revocaverat D. 4. Ve. 19. Vi. 4
 Revocavit Cl. 22. 25. N. 21. 32. O. 24.
 54. Oth. 7. Ve. 3. 8
 Reus D. 17. J. 23. N. 5. Tib. 2. 61
 Revulsæ C. 6
 Rex C. 14. 57. D. 2. J. 79. 80. N.
 57. Pe.
 Rexerit Tib. 68
 Rexit G. 9. J. 48. O. 24. Tib. 9
 Rheda J. 57
 Rhegium O. 16. Ti. 5
 Rheni O. 25. Tib. 9.
 Rheno J. 25. O. 21
 Rhenum C. 45. 51. Cl. 1. J. 25. Tib.
 18
 Rhenus D. 6
 Rhetoras Rh. 1
 Rhetorem Gr. 10. Pe. Rh. 2. 5
 Rhetores Gr. 10
 Rhetori Rh. 5
 Rhetoribus Gr. 4. Rh. 1. Ve. 18
 Rhetorica Rh. 1
 Rhetoricæ Tib. 57
 Rhetoricam Gr. 4. 6. 7. Rh. 3
 Rhianum Tib. 70
 Rhinocerotem O. 43
 Rhodano J. 25
 Rhodi Tib. 12. 14. 32
 Rhodia Cl. 21
 Rhodiensem Tib. 62
 Rhodii Tib. 56
 Rhodiis Cl. 25. N. 7
 Rhodiorum Tib. 32
 Rhodo J. 4
 Rhodos Tib. 59
 Rhodum J. 4. N. 34. Tib. 11. 12.
 Ve. 8
 Rictu Cl. 30
 Rideret C. 32
 Rigida Tib. 68
 Ripæ O. 25
 Ripam J. 32. O. 100. Tib. 9. 19
 Ripas N. 27. Tib. 72

- Râsisse C. 24
 Risus Cl. 30. 41
 Ritu Ti. 5
 Ritus Tib. 36
 Rivalem Oth. 3
 Rivum Cl. 20
 Rixis N. 26
 Robur Ti. 3
 Robustissimæ N. 20
 Robusto Tib. 68
 Rogando Cl. 21
 Rogante N. 6
 Rogantes O. 13
 Roganti O. 40
 Rogantibus Vi. 12
 Rogare J. 21. Vi. 17
 Rogatione J. 5. 15. 28
 Rogaturus J. 82
 Rogatus N. 22
 Rogavit Pe.
 Rogo C. 59. Cl. 40. Oth. 12. Tib. 29
 Rogum C. 23. Tib. 32
 Rogus J. 84
 Roma C. 6. Cl. 25. N. 39. O. 7. Tib. 59
 Romæ C. 6. 23. 32. 39. 57. Cl. 4. D. 6. G. 11. Gr. 1. 14. 23. 24. J. 9. 10. 38. 42. 70. N. 5. 12. 21. 22. 28. 34. 36. O. 17. 25. 26. 44. 58. 60. 93. 94. 97. Pe. Rh. 1. Te. 1. Ti. 8. Tib. 2. 5. 10. 16. 32. 37. 39. 65. Vi. 7. 14
 Romam C. 2. 15. 44. 47. 57. Cl. 6. 17. 25. Gr. 9. 20. J. 3. 5. 34. N. 25. 41. 55. O. 13. 46. Rh. 1. 6. Ti. 5. Tib. 1. 4. 7. 15. 39. 62. 63. 72. 75. Ve. 8. Vi. 1
 Romana C. 14. Cl. 25. J. 14. N. 24
 Romanæ Cl. 25. N. 12. O. 40. Tib. 76
 Romanam C. 38. Cl. 25. G. 14. O. 40. Ve. 3
 Romanarum Gr. 10
 Romanas O. 2
 Romani C. 4. 26. Cl. 3. 25. D. 14. G. 10. Gr. 16. J. 48. N. 31. O. 21. 31. 57. 98. Oth. 1. Tib. 7. 21. 49. Ve. 3. 9
 Romanis Cl. 25. O. 40. 43
 Romano C. 11. 18. 23. 55. Cl. 6. 24. G. 15. Gr. 3. J. 24. N. 5. 35. 37. 41. O. 58. 65. 94. 98. 101. Oth. 1. Pe. Te. 5. Ti. 4. 6. Tib. 35. 42. 57. Ve. 4. 8
 Romanorum J. 11. 14. 25. Tib. 61
 Romanos C. 16. 41. Cl. 29. D. 7. G. 15. J. 26. N. 12. Tib. 37
 Romanum C. 13. 15. 27. Cl. 15. D. 8. G. 9. O. 24. 27. 47. 72. Te. 1. Tib. 21
 Romanus C. 30. Cl. 43. Gr. 2. J. 39. N. 11. Pe. Tib. 21. Vi. 2
 Romule Tib. 59
 Romuli C. 25. Tib. 1
 Romulo O. 95
 Romulum O. 7
 Rorasset O. 92
 Rosaria N. 27
 Rostra Cl. 12. N. 13. Vi. 15
 Rostratæ G. 23
 Rostratis J. 63
 Rostris C. 10. Cl. 22. J. 6. 17. 20. 79. 84. N. 47. 57. O. 100. Tib. 6. Vi. 3
 Rostro G. 1
 Rostrum Vi. 18
 Rotunda N. 31
 Rubentibus O. 69
 Rubicone J. 81
 Rubiconem J. 31
 Rubida Vi. 17
 Ruboris D. 18
 Rubriæ N. 28
 Rubrio (nos Publio) Pe.
 Ructu Vi. 7
 Rudem Cl. 21
 Ruderibus O. 30. Ve. 8
 Ruderum N. 38
 Rudi Gr. 1. O. 88
 Rudiariis Tib. 7
 Rudibus C. 32
 Rudimenta O. 64
 Rudimentis Tib. 8
 Rudimento N. 22
 Rudis Ti. 3
 Rufi O. 19
 Ruffillam O. 69
 Rufioni J. 76
 Rufum N. 35
 Rufum D. 4. Gr. 6. N. 21. O. 66
 Rufus O. 2
 Ruina C. 31. 57. N. 34. O. 20. Oth. 8. Tib. 40
 Ruinæ O. 43
 Ruinis Ve. 8
 Rumor O. 11. Tib. 33. Ve. 3
 Rumore Cl. 10. J. 2. O. 45. Ti. 6. 11. Vi. 16
 Rumorem J. 2. O. 70. 71
 Rumores C. 48. Tib. 28
 Rumori Ve. 6
 Rumoribus G. 19
 Rumoris O. 45
 Rumorum Ti. 5
 Rumpere G. 16
 Rumperent Tib. 24
 Rupe Tib. 65
 Rupes C. 37. Tib. 43
 Rupibus Tib. 40

Rupto G. 18
 Rura N. 31. Ve. 24
 Rure N. 1
 Ruri L.
 Ruris H.
 Rusci D. 9
 Rusticis N. 30
 Rusticitatis J. 53
 Rusticum D. 10
 Rutabula O. 75
 Rutila N. 1
 Rutilare C. 47
 Rutilii O. 89
 Rutilium Gr. 6

S.

Sabbatis O. 76. Tib. 32
 Sabina Tib. 1
 Sabinam Oth. 3
 Sabini H.
 Sabinis Ve. 2. Vi. 2
 Sabino D. 1. 6. G. 11. Tib. 42. Ve. 2.
 Vi. 15
 Sabinorum Tib. 1
 Sabinos Ti. 10. Ve. 1
 Sabinum C. 58. D. 10. Ve. 5. Vi. 15
 Sabinus Ve. 1
 Sabratensis Ve. 3
 Sacer Tib. 61
 Sacerdos G. 9
 Sacerdote D. 4
 Sacerdotes C. 22. Cl. 33. O. 100. Tib.
 26
 Sacerdotibus Cl. 22. 44. N. 12. O. 94
 Sacerdotii C. 22. Cl. 4. 9
 Sacerdotiis Vi. 5
 Sacerdotio C. 35. Gr. 12. J. 1
 Sacerdotium G. 8. Ve. 4
 Sacerdotum C. 16. Cl. 4. N. 2. O. 31.
 93. Vi. 11
 Sacra C. 8. Cl. 25. J. 46. 80. Oth. 12.
 Ve. 5
 Sacræ Vi. 17
 Sacramenti G. 10. O. 24. Tib. 8. 36
 Sacramento G. 16. J. 42. Ve. 1
 Sacramentum Cl. 13. N. 44
 Sacraretur Tib. 53
 Sacratio D. 15. Tib. 51. Ve. 5
 Sacrarium O. 5
 Sacrarum O. 100
 Sacras N. 25. O. 30. Tib. 27
 Sacratæ Tib. 14
 Sacrato Ve. 7
 Sacri O. 78
 Sacrificando Tib. 44
 Sacrificandum O. 94
 Sacrificans C. 57. O. 14
 Sacrificantem Cl. 13. G. 19. Cl. 36
 Sacrificanti G. 18. O. 94. 96. Oth. 6.
 Ti. 10. Tib. 25
 Sacrificare J. 85
 Sacrificaret G. 8
 Sacrificii G. 4. N. 46
 Sacrificiis N. 56
 Sacrificio J. 79. O. 96. Oth. 8. Vi. 13
 Sacrificiorum Ti. 8
 Sacrificulos D. 11
 Sacrilegiis J. 54
 Sacris J. 6. N. 34. Tib. 2. 27
 Sacro D. 4. J. 77. N. 7. 34
 Sacrum O. 31. 94
 Sæcula Gr. 11. Tib. 59
 Sæculare H.
 Sæculares Cl. 21. D. 4. O. 31. Vi. 2
 Sæcularibus O. 31
 Sæculi O. 89
 Sæculum O. 100
 Sæva Tib. 57
 Sævam C. 11
 Sæve Tib. 59
 Sæviti O. 13
 Sævissime Cl. 2
 Sævissimus Tib. 61
 Sævitia C. 30. 32. 34. N. 4. 36. Tib.
 75
 Sævitiæ Cl. 15. D. 11. G. 12. 15. N.
 33. Tib. 61. Ve. 1. Vi. 13
 Sævitiæm C. 6. 27. D. 10. Ti. 7. Tib.
 62
 Sævium N. 38
 Sævius Gr. 5
 Sævum Cl. 34
 Sævus D. 3
 Sagacissimus C. 11
 Sagaciter Tib. 57
 Sagati J. 48
 Sagax Cl. 15
 Saginam C. 27
 Sagittariorum Ve. 6
 Sagittarum D. 19. J. 68. Ti. 5
 Sagittas D. 19. Ve. 4
 Sago Oth. 2
 Sagulatis Vi. 11
 Sagulo O. 26
 Salaria N. 10. Ve. 12
 Salarium N. 48
 Salario Tib. 46
 Salassos O. 21
 Sales Ve. 23
 Saliente O. 82
 Saliis Cl. 33
 Salinator Tib. 3
 Salinatore Tib. 3
 Salivis Vi. 2
 Sallustii Gr. 10
 Sallustio Gr. 10

- Sallustium D. 10. Gr. 10. 15
 Sallustius O. 86
 Salsamentario H.
 Saltabat C. 54
 Saltandi C. 11. 54. D. 8
 Saltante C. 55
 Saltationis Ti. 7
 Saltator C. 54
 Saltatore N. 6
 Saltaturum N. 54
 Saltaverunt J. 39
 Saltavit C. 57
 Saltem Te. 1. 5
 Salto J. 25
 Salva C. 6. Ti. 8
 Salvam N. 34. O. 28
 Salubrem O. 42. 72. Tib. 2
 Salubria O. 89
 Salubritate Tib. 11
 Salubriter Cl. 21
 Salvere G. 4
 Salviam O. 69
 Salvidieno N. 37
 Salvidienum D. 10. O. 66
 Salvio G. 17
 Salvis C. 34
 Salvium D. 10. Ve. 13
 Salvius G. 6. Oth. 1
 Salutabatur Ve. 21
 Salutandi Cl. 25. Tib. 32
 Salutant Cl. 21
 Salutantes Ve. 12
 Salutanti G. 4. J. 79
 Salutantium G. 17
 Salutare Ve. 13
 Salutarem O. 80. Tib. 29
 Salutasset N. 7
 Salutatione Cl. 37. Ve. 4. Vi. 14
 Salutationibus O. 53
 Salutationis O. 27
 Salutato O. 13
 Salutatoribus Cl. 35
 Salutatum O. 64
 Salutatus N. 48
 Salutaverat Ve. 15
 Salutavit Cl. 10. N. 10. O. 53. Oth. 6.
 Ve. 22
 Salute C. 14. 15. 27. Cl. 37. J. 84. N.
 7. O. 57. Tib. 54. Vi. 17
 Salutem Vi. 15
 Saluti O. 14
 Salutioni J. 59
 Salutis O. 31
 Salvum Cl. 12. 36. Ti. 9
 Salvus C. 6. J. 86
 Sami C. 21
 Samnitici Vi. 1
 Samo O. 26
 Samum O. 17. Tib. 12. Ve. 8
 Sanctissimorum Pe.
 Sanctissimos D. 10
 Sanctius Cl. 11
 Sandaliarium O. 57
 Sandapila D. 17
 Sanæ Tib. 67
 Sanguinarium Cl. 34
 Sanguine C. 57. Cl. 17. Pe. Tib. 59
 Sanguinem C. 57
 Sanguinis C. 29. D. 15. O. 40
 Sanos J. 56
 Santra Te. 4
 Sanxisset Tib. 48
 Sanxit Cl. 11. 23. 25. J. 42. N. 5. O.
 29. 34. 35. 44
 Sapere Rh. 5
 Sapientes N. 23
 Sapientiæ Tib. 14
 Sapientiam Gr. 11
 Sardinia O. 47
 Sardiniam Gr. 5
 Sardis J. 55
 Sarmatas D. 6
 Sarmatis Tib. 41. D. 6
 Sarni Rh. 4
 Sat O. 25. Tib. 61
 Satellitibus J. 49
 Satiatus C. 28
 Satiatatem Tib. 10. D. 21
 Satira Gr. 14. 15. Juv.
 Satiram Gr. 5
 Satiras Gr. 2. Pe.
 Satiris H.
 Satisfacerent J. 42
 Satisfaceret Tib. 66
 Satisfaciendum J. 33
 Satisfacientem J. 73. Tib. 27
 Satisfacientis Cl. 38
 Satisfactorum Tib. 70
 Satius J. 86
 Satorius D. 17
 Saturnalia Cl. 5
 Saturnalibus C. 17. O. 75. Ve. 19
 Saturni Cl. 24. O. 29. Oth. 6. Tib. 59
 Saturnini J. 12
 Saturnino C. 38
 Saturninus O. 27
 Saucio C. 55. O. 10
 Saucium D. 17
 Saxa Tib. 39
 Saxeo N. 38
 Scabellorum C. 54
 Scabros O. 79
 Scævæ J. 68
 Scalas D. 23. O. 72
 Scalpit D. 16
 Scalpro Vi. 2
 Scambus Oth. 12
 Scantinia D. 8

- Scapham J. 64
 Scaphas Cl. 38
 Scaptiensibus O. 40
 Scarorum Vi. 13
 Scelerati N. 34
 Sceleratos N. 46
 Scelere C. 16. J. 42. N. 31
 Sceleribus N. 19
 Sceleris N. 34
 Scelus Vi. 6
 Scena C. 15. 57. 58. J. 39. O. 43. 68.
 Ve. 19
 Scenæ C. 30. Tib. 35
 Scenam C. 54. D. 7. Gr. 18. N. 20.
 Te. 3. Ti. 7
 Scenicus C. 11. N. 53. O. 43
 Scenici G. 15. J. 84. N. 11
 Scenicis C. 26. N. 44
 Scenico D. 10. N. 38. 42
 Scenicorum Tib. 34
 Scenicus C. 18. N. 11. 21. D. 4
 Scenis O. 43
 Sceptro O. 94
 Sceptrum G. 1
 Schemæ Tib. 43
 Schola Gr. 6. 15. 17. 18. 23. Pe.
 Scholæ Gr. 3. Juv.
 Scholam Gr. 7. 8. 16
 Scholas Gr. 23. Tib. 11
 Scholasticus Rh. 6
 Scias D. 18
 Sciat Gr. 10. O. 51
 Sciatis J. 50
 Sciebat Te. 2
 Sciens N. 2
 Scienter Gr. 4. Ti. 3
 Scientiæ C. 34
 Scilicet Gr. 1. 4. O. 29. Tib. 14. 22.
 Ve. 2. 7
 Scinius J. 56
 Scio C. 19. Cl. 16. D. 11. Tib. 21. 67
 Scipio Te. 1. 5
 Scipione Te. 1. 2. 4
 Scipionem J. 35. 37. 59
 Scipioni Te. 2
 Scipionis Tib. 4
 Scipionum J. 59
 Scire Cl. 40. Gr. 14. J. 36. N. 22
 Scirent J. 1
 Scires O. 42
 Sciret Cl. 20. D. 4. O. 52. Oth. 1.
 Vi. 17
 Scis Gr. 10. N. 32
 Sciscitandi Cl. 10
 Sciscitans Ve. 23
 Sciscitantem N. 48
 Sciscitantes Vi. 17
 Sciscitaretur Vi. 7
 Sciscitatus C. 28. D. 15
 Scisse N. 37
 Scito H.
 Scitote J. 66
 Scopo D. 19
 Scorta Cl. 15. H. Vi. 3
 Scortorum N. 27
 Scriba Ve. 3
 Scribam Cl. 38
 Scribant Tib. 5
 Scribas D. 9. H. O. 86
 Scribendi C. 53. O. 88
 Scribendis H. Tib. 2
 Scribendo J. 56. Te. 3. 4
 Scribendum O. 88
 Scribens Gr. 9. J. 30. O. 7. Te. 5
 Scribentem O. 86
 Scribere Cl. 41. Gr. 3. 4. J. 56. Rh.
 3. Te. 2. 5. Tib. 61
 Scriberent Gr. 3. 17. Tib. 32
 Scriberentur Gr. 18
 Scriberet O. 79
 Scribi J. 83. Rh. 3
 Scribis Gr. 14
 Scribit J. 42. 77. O. 2. 10. 27. 35. 42.
 62. 63. 69. 74. 92. Te. 2
 Scribonia Gr. 19. O. 63
 Scriboniam O. 62. 69
 Scribonianus Cl. 13
 Scribonius Gr. 19. Tib. 14. 25
 Scrinis Gr. 9
 Scrinio N. 47
 Scripserat Pe. Tib. 73
 Scripselit O. 64. Pl.
 Scripsi C. 8
 Scripsisse J. 49. O. 84. Tib. 61
 Scripsissent N. 32
 Scripsisset Gr. 15
 Scripsit C. 47. Cl. 41. 42. Gr. 7. 10.
 11. 23. J. 52. 55. 56. 73. 85. Pe.
 Te. 2
 Scripta C. 8. 16. 20. 34. D. 8. Gr. 7.
 10. J. 56. Rh. 1. Te. 3. Tib. 61. 70
 Scriptam J. 52
 Scriptas J. 56
 Scriptis Gr. 15. H. Juv. N. 52. Te. 2.
 4. 5
 Scripto Cl. 3. D. 13. Gr. 9. H.
 Scriptor N. 17
 Scriptorum Gr. 6
 Scriptoribus J. 56
 Scriptum C. 55. Gr. 6. H. O. 88. 101
 Scriptura Cl. 41. Gr. 2. J. 41
 Scripturæ C. 41. Juv. O. 80
 Scrobem N. 49
 Scrupulo Cl. 37
 Scrutandi Ve. 12
 Scrutantes J. 81
 Scrutantibus D. 1
 Scrutatores Cl. 35

- Sculpta O. 50
 Sculptura G. 10. N. 46
 Scurram Tib. 57
 Scurrilis Ve. 22
 Scutario O. 56
 Scutica Gr. 9
 Scuto G. 6. J. 68. Ve. 4
 Scutum N. 7
 Scyphos N. 47
 Scyphum Cl. 32
 Scythas O. 21
 Scytobrachionis Gr. 7
 Secandas C. 23. L.
 Secedendi Tib. 2
 Secedentium O. 98
 Secedere J. 4. Tib. 10
 Secederet N. 15
 Secernerem N. 19
 Secerni Vi. 2
 Secespita Tib. 25
 Secessibus C. 8. O. 72
 Secessisse Gr. 5
 Secessisset Gr. 3
 Secessit Ve. 4
 Secessu C. 29. 50. Cl. 5. D. 19. H.
 N. 22. 34. O. 94. Tib. 11. Ve. 4
 Secessum Tib. 14. 39. 56
 Secessus C. 45. Tib. 51. 72
 Secius D. 2. 12. Gr. 20. J. 8. N. 24.
 42. Ve. 6
 Secreta N. 11. O. 94. Tib. 52
 Secreti N. 20. Tib. 42
 Secretior O. 70
 Secretiora O. 93
 Secretiores Tib. 50
 Secretioris N. 48
 Secretis C. 49
 Secreto C. 22. D. 14. 21. G. 3. N. 15.
 23. O. 72. 98. Oth. 10. Ti. 9. Tib.
 21. Ve. 21
 Secretorum Oth. 3. Tib. 14
 Secretum C. 23. Cl. 10. D. 3. O. 66.
 Tib. 21. 25. 60
 Secrevert G. 18
 Secrevisse O. 94
 Sectabatur O. 89
 Sectæ Gr. 8. Pe.
 Sectam Gr. 18. Rh. 4
 Sectantes O. 25. Tib. 36
 Sectantiam J. 86
 Sectatores Gr. 24
 Sectatur Rh. 6
 Sectilia J. 46
 Sectionibus Vi. 2
 Secubaret Tib. 7
 Secum C. 32. 50. Cl. 12. J. 1. 59. 77.
 N. 31. 33
 Secunda C. 54. O. 3. 35
 Secundæ Tib. 46
 Secundam Cl. 7. D. 6
 Secundarium O. 76
 Secundarum C. 57
 Secundi J. 26. Te. 1. Tib. 10. Ve. 5
 Secundiore J. 2
 Secundis C. 45. J. 83
 Secundissimis G. 9
 Secundo Cl. 24. 27. D. 3. J. 29. 82.
 N. 57. O. 2. 43. Tib. 25
 Secundos O. 101. Oth. 9
 Secundum C. 17. Cl. 15. Gr. 2. 4. J.
 29. 34. N. 1. 14. O. 9. 26. 94. Tib.
 7. 11. Ve. 5
 Secundus C. S. Pl.
 Secure N. 40
 Secures G. 8
 Securi Cl. 25
 Securibus N. 44
 Securiore Tib. 65
 Securiorem Ve. 6
 Securis G. 18
 Securitatem J. 23
 Securitati Ti. 6
 Securo Tib. 11
 Securum D. 11
 Secus G. 14. O. 17. Ti. 11. Tib. 2
 Secuta Cl. 17. G. 18. O. 96
 Secuti Cl. 17. J. 5. 70. Tib. 5
 Secuto Cl. 16
 Secutoribus C. 30
 Secutus C. 23. Cl. 14. 42. Gr. 6. 20.
 J. 55. O. 86. Tib. 4. 31. 70
 Sedata Oth. 11
 Sedatis Te. 5
 Sedato Cl. 41
 Sede Cl. 21. N. 12. O. 28
 Sedebat Cl. 23
 Sedecim Gr. 8
 Sedem C. 8. G. 10. J. 76. Tib. 43. 75
 Sedens J. 32. 78. O. 45. Rh. 6. Tib.
 18
 Sedentem J. 14. O. 14. Ve. 7
 Sedentes Cl. 25. 32. O. 53
 Sediti C. 39. Cl. 30
 Seditibus Cl. 21. O. 53
 Seditis Gr. 9
 Sedere Cl. 25
 Sederet O. 44
 Sedibus Tib. 9
 Sedilibus O. 43
 Sedit D. 23. O. 56. 97. Tib. 17
 Seditio Tib. 25
 Seditione J. 4. O. 17. Ve. 4
 Seditiorem C. 4. 48. J. 69
 Seditiombus N. 26. Tib. 25
 Seditiombus C. 9
 Seditiombus Tib. 37
 Seditiosissimum J. 70
 Seditiosorum J. 67

- Seditiosum J. 12
 Seductis C. 56
 Seducto Cl. 37
 Seductum G. 22. Tib. 44
 Sedulitate G. 12
 Sedulo Cl. 22. Tib. 37
 Segniore Cl. 10
 Segniter C. 43
 Segnitæ Cl. 5
 Segnitium N. 49
 Segnius Cl. 9. N. 20
 Sejani C. 30. Cl. 27. Tib. 48. 61. 62.
 65. Vi. 2
 Sejano C. 12. Cl. 27. Tib. 48. 61
 Sejanum Cl. 6. Tib. 55. 61. 65
 Selene C. 26
 Seleuci Oth. 4
 Seleuco Cl. 25
 Seleucum Tib. 56
 Seleucus Oth. 6
 Selibra Gr. 11
 Sella Cl. 25. N. 26. O. 26. Oth. 6.
 Vi. 16
 Sellæ O. 43
 Sellam D. 2. G. 18. O. 35
 Sellariam Tib. 43
 Sellas Cl. 23
 Semesa Tib. 34. Vi. 13
 Semestrem Cl. 14
 Semestres N. 14
 Semestria O. 35
 Semestribus Juv.
 Semet C. 15. 50. Cl. 12. 41. D. 8.
 Gr. 10. J. 89. N. 36. O. 48. Tib.
 67
 Semiambustum C. 59
 Semianimes Tib. 61
 Semianimis N. 49. O. 6
 Semibarbaris J. 76
 Semicruda O. 1
 Semigræci Gr. 1
 Seminis C. 25
 Seminudus Vi. 17
 Semiperfecta C. 21
 Semiramin J. 22
 Semisse N. 32
 Semitam N. 48
 Semiustulandum Tib. 75
 Semiustum D. 15
 Senator J. 39. O. 2. 10. Oth. 1
 Senatore Tib. 6
 Senatorem C. 28. Cl. 24. 38. O. 53.
 Ve. 1
 Senatores C. 30. 58. Cl. 29. D. 10.
 J. 26. 39. N. 12. O. 40. Vi. 2
 Senatori C. 18. J. 80. N. 7. Te. 1.
 Tib. 35
 Senatoria G. 15. O. 35
 Senatoriam Cl. 24
 Senatorias Cl. 25
 Senatoribus Cl. 21. D. 9. N. 37. O.
 44. 54. Ve. 9. Vi. 15
 Senatorii D. 4. J. 41. O. 35. Tib. 23
 Senatoriis O. 4
 Senatorio C. 18
 Senatoris J. 42. 43. O. 44. Ve. 9
 Senatorium Rh. 1. Vi. 1
 Senatorum C. 49. N. 10. O. 35. 38. 41.
 100. Tib. 27. 47. Ve. 17
 Senatu C. 2. 16. 44. 53. Cl. 1. 9. 10.
 11. 17. 23. 25. 26. 40. 46. D. 8. 13.
 14. G. 18. J. 11. 14. 17. 20. 30. 45.
 49. 79. N. 7. 41. 46. 49. O. 3. 26.
 27. 28. 39. 54. 84. 101. Ti. 6. Tib.
 2. 10. 17. 23. 25. 28. 30. 50. 52. 54.
 58. 71. Ve. 9
 Senatui C. 17. 49. Cl. 6. 25. D. 4. 11.
 J. 23. 52. N. 1. 10. 12. O. 65. 66.
 89. Oth. 8. Tib. 22. 30. 32. 47. 61.
 Ve. 2. 11. 25. Vi. 16
 Senatum C. 23. 26. 45. 48. Cl. 12. 24.
 37. D. 18. Gr. 2. J. 9. 22. 28. 29.
 56. 80. 81. N. 12. 15. 17. 39. 41.
 43. O. 2. 10. 19. 29. 35. 56. Oth. 2.
 7. Rh. 1. Tib. 8. 24. 27. 42. 68.
 Vi. 8
 Senatus C. 7. 14. 60. Cl. 1. 6. 12. 25.
 28. D. 23. G. 10. 16. 23. J. 6. 12.
 16. 20. 24. 26. 27. 28. 79. 80. 88.
 N. 2. 34. 37. O. 5. 29. 35. 36. 37.
 53. 54. 58. 100. Oth. 1. 8. Tib. 3.
 33. 34. 54. 67. 73. Vi. 3
 Senatusconsulta O. 57. Ve. 8
 Senatusconsultis O. 66
 Senatusconsulto C. 15. J. 86. O. 43.
 65. Tib. 5. 35. 75
 Senatusconsultum O. 94. Tib. 31. 48.
 Rh. 1
 Seneca N. 52. Tib. 73
 Senecæ N. 7
 Senecam C. 53. N. 7. 35. Pe.
 Senecta G. 4. O. 79
 Senectam G. 17. Gr. 11. N. 40
 Senectuti Tib. 24
 Senem G. 8. 18. Tib. 65. 70
 Senes C. 41. N. 11. 35
 Senescentem D. 18
 Senex C. 11. D. 12. O. 71. Ve. 12
 Seni Tib. 42. 45
 Senio C. 26. O. 38. Tib. 48
 Senionem O. 71
 Senior O. 29. 85. Rh. 1. 6
 Seniorem C. 56
 Senis O. 74. 94
 Senium C. 44
 Senones C. 51
 Senonibus Tib. 3
 Senos N. 15. O. 77

- Senserat C. 50
 Sensim N. 26. Rh. 1. Tib. 11. 44.
 Vi. 9
 Sensisset C. 12. J. 14. Tib. 7
 Sensit N. 49. Oth. 11. Ti. 5. Tib. 12
 Sensum O. 86
 Sententia C. 38. 53. Cl. 11. G. 9. J.
 41. 81. 87. O. 7. Tib. 18. 35. 59
 Sententiæ C. 53. 60. Cl. 6
 Sententiam Cl. 9. D. 11. J. 14. 21. 79.
 84. Rh. 1. Tib. 31
 Sententiarum O. 86
 Sententias Cl. 4. D. 8. N. 15. O. 35
 Sententiis O. 86
 Sentiat C. 30
 Sentibus N. 48
 Sentiebant C. 56
 Sentiebat D. 18. O. 21. 80
 Sentientibus N. 43
 Sentimus Cl. 4
 Sentio Tib. 67
 Sentire Cl. 15
 Sentirent O. 42
 Sentiret Cl. 41. N. 34. O. 34. Oth. 4
 Senuit O. 2
 Senum N. 19
 Separatim J. 10. O. 29. 44. Tib. 76
 Sepeliri D. 15
 Seponere Ti. 9
 Seposito Tib. 15
 Sepositus Oth. 2
 Seposuit C. 47. O. 65
 Sepsit O. 65
 Septa C. 21. O. 43. Tib. 40
 Septem D. 13. 17. Gr. 2. J. 88. N. 1.
 38. O. 17. 78. Pl. Ti. 6. Tib. 1.
 Vi. 13
 September Tib. 26
 Septembrem C. 15. D. 13. O. 31. 100
 Septembres C. 8
 Septembri O. 35
 Septembribus J. 83
 Septembris Ti. 11. Vi. 3
 Septemdecim D. 13. N. 8. O. 26. 43
 Septemtrionalem Cl. 1
 Septenis D. 4
 Septies C. 37
 Septima C. 58
 Septimam N. 8
 Septimio H.
 Septimo G. 23. Tib. 73. Vi. 3. 18
 Septimontiali D. 4
 Septimum C. 17. Tib. 72. Ve. 24
 Septingentos Pe.
 Septis C. 18. Cl. 21. N. 12. O. 43.
 Tib. 17
 Septizonium Ti. 1
 Septuagesimo G. 23. O. 100
 Septuagesimum N. 40
- Sepulcra C. 3. J. 81
 Sepulcro O. 101
 Sepultum C. 59. Cl. 1
 Sepulturæ G. 20. O. 17
 Sepulturam O. 13. Tib. 1
 Sepultus J. 81
 Sequamur Cl. 4
 Sequebatur D. 2
 Sequenda C. 8
 Sequentem J. 37. N. 21
 Sequentes C. 6. Cl. 14. J. 56. N. 1.
 O. 26. 88
 Sequenti D. 16. N. 15. O. 10. Tib. 38
 Sequentibus J. 1. N. 2. 25
 Sequentis O. 44. Tib. 18
 Sequerentur Cl. 26. J. 20
 Sequeretur Rh. 4. Tib. 2
 Sequi Cl. 4. J. 52. O. 88
 Serapide Ve. 7
 Serapidis Ve. 7
 Seras O. 17
 Serena Ti. 10
 Sereno O. 79. 95
 Serens C. 26
 Seriæ C. 32. O. 92
 Sericatus C. 52
 Serie Tib. 43
 Seriem C. 27
 Series Ve. 10
 Serio Cl. 30. D. 4. N. 6. 25. O. 53. 89
 Serius C. 44. Cl. 8. G. 20. J. 65. O.
 74. 94. Te. 3. Tib. 52
 Sermo J. 55. N. 22. 47. Tib. 25. 28
 Sermocinantem Tib. 56
 Sermone Cl. 1. 42. D. 13. Gr. 7. 9. 10.
 H. J. 87. N. 20. 38. O. 27. 79. 87.
 98. Te. 5. Ti. 8. Tib. 27. 39. 53. 68.
 71. Vi. 8
 Sermonem C. 47. O. 86. Tib. 21
 Sermones Gr. 24. H. O. 84. Tib. 21.
 50
 Sermonis Cl. 16. 40. D. 20. Gr. 22.
 23. 24. O. 74. Te. 5. Tib. 61
 Sero Cl. 35. G. 20. N. 35. 49. O. 94.
 Pe. Rh. 1. Ve. 8. 12
 Serpens Tib. 72
 Serpentis C. 11. N. 6
 Serra C. 27
 Sertorium J. 5
 Servandi Cl. 16
 Servantur Cl. 19
 Servare J. 75. O. 40. Ve. 15
 Servarent C. 45
 Servaret Ti. 9
 Servari D. 16
 Servasse J. 84
 Servasset Ve. 15
 Servat O. 76
 Servatam O. 17

- Servato J. 51
 Servavi O. 76
 Servavit O. 35
 Servi G. 4. 10. O. 19. 32
 Servii J. 50
 Servilem O. 27
 Servilia J. 50
 Serviliae N. 3
 Serviliam J. 50
 Servilianos N. 47
 Servilii O. 62. Tib. 5
 Servilio J. 3. 21
 Servilis O. 40
 Servilium Pe.
 Servio G. 4
 Servire Tib. 29
 Servirent O. 21
 Servis C. 8. Cl. 13. D. 10. J. 75. N.
 45. Oth. 1. Tib. 4
 Servisse Rh. 3
 Servitia J. 47. N. 22
 Servitiorum O. 42
 Servitutum Cl. 25. Tib. 2. 24
 Servitutis Gr. 21
 Servivit Te. 1
 Servium G. 3. J. 29
 Servius Gr. 2. 3
 Serum N. 22. O. 17. Oth. 11
 Servo O. 65. Oth. 5. Ve. 11
 Servorum Cl. 22. N. 44. O. 16
 Servos C. 39. J. 4. 76. O. 25. 40
 Servuli J. 82
 Servulos J. 27
 Servulum Tib. 32
 Servulus Te. 1. 5
 Servum C. 10. 32. 35. D. 11. J. 74. O.
 29. 67. Tib. 58
 Servus Gr. 19. O. 16. Tib. 25
 Sese C. 29
 Sessoris J. 61
 Sessorum (nos consessorum) L.
 Sessum J. 39
 Sestertia Cl. 10. Gr. 17. J. 38. Oth. 5.
 Pe. Tib. 42. 46. Ve. 4. 19. 22
 Sestertiis J. 39. N. 30. Ve. 17. Vi. 7
 Sestertio C. 39. 55. J. 50. N. 27. O.
 41. 101. Ve. 19
 Sestertiorum Cl. 4
 Sestertios C. 17. J. 38. 83
 Sestertium C. 16. Cl. 6. 9. G. 5. 8.
 N. 20. 21. 30. O. 41. Oth. 5. 7. Tib.
 44. 48. Ve. 13
 Sestio Tib. 42
 Seu J. 79. O. 2. 6. 45. 75. Te. 4
 Severe C. 16. D. 8. J. 48
 Severi C. 16
 Severissima O. 42
 Severissime J. 43. O. 24. 45. Oth. 1
 Severitate J. 65
 Severitatis G. 7
 Severius O. 34
 Severo O. 56
 Severum C. 44
 Severus Gr. 22. O. 67. Vi. 2
 Sevocasset C. 36
 Sex C. 44. D. 2. G. 6. J. 54. N. 38.
 O. 26. 70. Pe. Te. 2. 4. Vi. 3
 Sexagenarii Cl. 23
 Sexagesimo Cl. 45
 Sexagesimum Gr. 21. Ve. 24
 Sexagies J. 50
 Sexaginta C. 14. Gr. 23. J. 80. N. 31
 Sexcenta Tib. 46
 Sexcenteni Cl. 32
 Sexcentorum C. 19
 Sexcentos N. 12
 Sexdecim (nos sedecim) Pe.
 Sexta Cl. 4. D. 1. 16. Te. 2
 Sextæ J. 68
 Sextam G. 14. N. 8
 Sextante O. 101. Tib. 23
 Sextantes O. 77
 Sextariolo H.
 Sexti O. 74. Tib. 4
 Sextilem O. 31
 Sextilia Vi. 3
 Sextis O. 100
 Sexto Cl. 17. H. J. 88. O. 26. 47. 100.
 Tib. 1
 Sextodecimo Tib. 5
 Sextum G. 17. J. 1. Ve. 1
 Sextus O. 68. Rh. 5
 Sexu N. 11
 Sexum C. 4
 Sexus C. 7. 8. O. 31. 100. 101. Tib.
 43. Vi. 6
 Sibimet Ve. 20
 Sibyllinos O. 31
 Sica C. 32. Gr. 14
 Sicariis J. 11
 Sicariorum J. 11. 72
 Siccare J. 44
 Siccati Cl. 20
 Sicci Gr. 4
 Sicilia C. 20. O. 2. 25. 85. Tib. 2. 6
 Siciliam O. 16. Tib. 2. 4. 6
 Siciliensem O. 96
 Siciliensi C. 51. O. 70
 Sicubi C. 3. J. 26
 Sicula Cl. 21
 Siculas C. 23
 Siculum O. 9. 16. 22
 Sicunde C. 4
 Sidera O. 94
 Sideris O. 94
 Siderum C. 45
 Sidus C. 13
 Sigida Gr. 4

- Sigillaria Cl. 5. 16. N. 28
 Sigillis Tib. 43
 Signa C. 14. 43. Cl. 13. D. 7. G. 12.
 J. 47. N. 13. O. 21. Tib. 9. 23. 48.
 65. Ve. 5. Vi. 2. 11
 Signandis O. 50
 Signandum O. 33
 Signare O. 50
 Signarent J. 20
 Signatis O. 101
 Signatores O. 33
 Signatoribus Tib. 23
 Signaturis N. 17
 Signaverat Cl. 9
 Signifer L. N. 26
 Significabat Rh. 2
 Significans N. 39. O. 34
 Significantem J. 37
 Significare J. 9. 61. O. 87
 Significarentur O. 50
 Significari G. 8. O. 94
 Significat Gr. 4. 9. 10. H.
 Significationes N. 37
 Significatur Tib. 1
 Significavimus C. 32
 Signis Cl. 44. G. 1. O. 101. Tib. 37.
 76
 Signo N. 19
 Signum C. 56. 58. Cl. 42. D. 11. G.
 8. J. 9. N. 6. 9. O. 16. 59. 94. 99.
 Oth. 6
 Silani C. 12. Cl. 4
 Silano Cl. 24. 27
 Silanum C. 23. Cl. 27. 29. 37. J. 14
 Silanus C. 23. Cl. 29
 Silentibus Cl. 21
 Silentio Cl. 12. N. 40. Tib. 22
 Silentium Rh. 6
 Silere O. 94
 Silicis C. 37
 Silio Cl. 26. 29. 36. O. 101
 Silius O. 71
 Silus Rh. 6
 Sim Tib. 21
 Simiæ N. 46
 Simile O. 94
 Similem Cl. 11. J. 52. 84. O. 99. Te.
 5. Tib. 67
 Similes O. 25
 Simili C. 26. N. 25. O. 1. Oth. 9.
 Tib. 3
 Similia N. 42. Ti. 8. Tib. 36
 Similis Cl. 15. 37. G. 11
 Similiter G. 9. N. 35
 Similitudinem N. 21
 Simillimam N. 28
 Simillimum O. 94
 Simplicem J. 56
 Simplici J. 74
 Simplicitate Cl. 25
 Simpliciter O. 71
 Simplicium Tib. 61
 Simulacra C. 22. J. 76. O. 57. Tib. 26
 Simulacris N. 46
 Simulacro C. 33. J. 88. O. 17
 Simulacrum C. 22. 57. G. 4. O. 16.
 96. Tib. 5. 58
 Simulans C. 39. Tib. 53
 Simulanti N. 49
 Simularentur Cl. 29
 Simulasse Oth. 6
 Simulata N. 23. 34. O. 19
 Simulatam C. 60. Cl. 38
 Simulatione Tib. 57
 Simulationem Cl. 45. O. 79
 Simulaverat C. 30
 Simulavit D. 2. Oth. 2. Tib. 25
 Simultate O. 62. Ve. 6
 Simultatem N. 25. Tib. 51
 Simultates J. 73
 Simus O. 87
 Sin Cl. 4. O. 56
 Sincerum O. 40
 Sinerent Tib. 34
 Sineret O. 24. Ve. 18
 Sinetis Tib. 28
 Singillatim Cl. 29. N. 15. O. 9. 57.
 Tib. 61
 Singula C. 37. D. 1. J. 26. N. 11. 49.
 O. 27. 40. 46. 101. Tib. 48. Vi. 17
 Singulæ Cl. 21
 Singularem C. 3. N. 40. Vi. 5
 Singularem O. 87. Oth. 3
 Singularis Gr. 7. O. 72. Ti. 3
 Singulas C. 24. Cl. 25. J. 1. N. 1
 Singuli G. 4. O. 60. Oth. 5. Vi. 13
 Singulis Cl. 4. 10. 13. G. 10. J. 33.
 N. 12. O. 32. 37. 38. 46. 71. 84. 98.
 Rh. 1. Tib. 29. Vi. 15
 Singulorum J. 68. N. 47. O. 70. Tib.
 12
 Singulos C. 22. 39. D. 4. J. 25. 38.
 62. 68. N. 41. O. 33. 71. 75. Oth.
 10. Tib. 11. 72
 Sinister O. 92
 Sinisteriore D. 17. Tib. 6
 Sinistra Cl. 20. 21. G. 18. J. 37. 81.
 82. Tib. 23. 68
 Sinistro O. 79. 80
 Sinistrorsus G. 4
 Sinistrum Gr. 9
 Sinu C. 42. O. 35. Tib. 6
 Sinuessanos Vi. 7
 Sinum C. 19. J. 82. N. 27. Ve. 5
 Sinus C. 46
 Siren Gr. 11
 Sirenes Tib. 70
 Sis Cl. 42

- Siscennius Gr. 3
 Sisennia Pe.
 Siti N. 34. 48. Oth. 11
 Sitit Tib. 59
 Situs J. 58
 Sive J. 1. 79. O. 71. Oth. 9. Pe. Te.
 5. Tib. 21. Ve. 6. Vi. 2
 Smyrna Gr. 18
 Smyrnæ Gr. 6. 18
 Sobole O. 65
 Soboles G. 1. O. 46. 94
 Sobrium J. 53
 Socci Cl. 8
 Socco C. 52
 Socculum Vi. 2
 Soceri Gr. 3
 Socero J. 22. 83
 Socerum C. 23
 Sociarum O. 44
 Societate J. 3. N. 47. O. 13. Ve. 8
 Societatem Cl. 25. J. 19. O. 17. Tib. 2
 Societates J. 54
 Socii O. 23. 60
 Sociis J. 18. 54. O. 3
 Sociorum J. 4. N. 39
 Socios J. 14. 17. L. O. 3. 25
 Socium J. 11
 Socordia G. 14
 Socru O. 62
 Sodalem H.
 Sodales G. 8
 Sodalium Cl. 6
 Sol J. 57
 Sola C. 8. N. 56. Tib. 26. 47. Ve. 16
 Solæ Oth. 9. Tib. 48
 Solam O. 69
 Solariis N. 16
 Solarium Cl. 10
 Solatiis C. 6
 Solatio C. 51. G. 9
 Solatium N. 15. Tib. 61
 Sole C. 26. N. 6. O. 82
 Soleant Ve. 1
 Solebant Cl. 8. O. 32. 36. Rh. 1
 Solebat C. 31. 51. 53. 55. D. 3. G. 7.
 9. Gr. 3. 17. 24. J. 45. N. 23. O.
 38. 43. 45. 65. 75. 99. Oth. 10. Tib.
 50. Ve. 24
 Solcis N. 30
 Solem N. 53
 Solenne N. 28. O. 44. 94
 Solennes D. 4. O. 53. 75
 Solenni Cl. 2. 21. 45. G. 6. O. 16. 56.
 Vi. 11
 Solennia N. 2. 34
 Solennibus C. 23. Cl. 14. Tib. 34.
 Ve. 2
 Solent N. 22. Vi. 17
 Soleo O. 71
 Solere N. 36. O. 52
 Soleret O. 51. Tib. 56
 Solertissimi J. 35
 Soli Gr. 18. 24. O. 5. 66. Tib. 62
 Solicitantem Ti. 9
 Solicitare D. 2
 Solicitari G. 5. O. 49
 Solicitati Oth. 5
 Solicitatum J. 21. N. 13
 Solicitatus Ve. 6
 Solicitavit C. 12
 Solicitor D. 14
 Solicitissime Cl. 18
 Solicitudine C. 14. N. 23
 Solicitudinem Ti. 8
 Solicitudinis Oth. 9. Tib. 12
 Solidam J. 85
 Solio O. 82
 Solis C. 45. D. 21. J. 31. 40. O. 5. 44.
 79. 82. 94. 95. Ve. 5. Vi. 16
 Solita Cl. 3. Tib. 50
 Solitæ O. 32. Tib. 70
 Solitam Cl. 23. Rh. 3
 Solitas Tib. 13. C. 16
 Solitis Cl. 21
 Solito G. 16. J. 41. Tib. 18
 Solitos Cl. 15
 Solitudo Gr. 14
 Solitudines Cl. 1
 Solitum Gr. 4. 10. J. 83. 86. O. 77.
 Ti. 3. 7. Tib. 61
 Solitus Cl. 33. 40. J. 67. N. 33. 46.
 O. 48. 68. Rh. 6. Tib. 45. Ve. 16
 Solium C. 57. N. 50
 Solo Cl. 20. D. 23. Tib. 48. Vi. 7
 Solæcismo Gr. 22
 Solæcismum Gr. 22
 Solos D. 10. G. 15. N. 22. O. 25. 31.
 97
 Solvendis O. 101
 Solvere G. 15. Gr. 11
 Solverent Tib. 48
 Solveretur J. 18. O. 59. Ve. 5
 Solverunt Rh. 1
 Solvi Tib. 65
 Solvit Vi. 12
 Solum C. 8. 24. 29. Cl. 5. 15. 17. D.
 11. Gr. 8. 17. J. 45. 53. N. 6. O.
 35. 57. 72. Oth. 4. Ti. 9. Tib. 8.
 23. 65. Vi. 5. 15
 Solum C. 9. 17. Cl. 4. D. 14. 21. G. 4.
 Gr. 11. H. J. 10. 14. 58. 62. N. 2.
 3. 43. O. 8. 11. 27. 37. 76. 93. Te. 5.
 Tib. 4. 25. Ve. 7. 15
 Soluta Ve. 24
 Solutilem N. 34
 Solutissimum O. 44
 Solutum Ve. 1. Vi. 15
 Soluturos O. 87

- Soluturus O. 97
 Somni Cl. 33
 Somnia O. 91
 Somniare N. 46
 Somniasse Cl. 37. D. 23
 Somniasset O. 94
 Somniavit C. 57. D. 15. G. 4. 18. O.
 91. 94. Ve. 5
 Somniculosos Cl. 39
 Somni O. 78
 Somnii Cl. 37
 Somnio C. 57. G. 9. J. 7. N. 7. O. 91
 Somniorum N. 46
 Somnium G. 18. O. 94
 Somno C. 6. 38. O. 16. Oth. 11. Tib. 68
 Somnum Cl. 33. J. 45. O. 78
 Sono O. 84
 Sontibus J. 69
 Sonus G. 18
 Sorberet C. 37
 Sordes Vi. 8
 Sordibus O. 32
 Sordidæ Ve. 22. Vi. 13
 Sordidam N. 22. Vi. 1
 Sordidatus Vi. 15
 Sordide D. 9. Rh. 6
 Sordidis Ti. 1
 Sordidissimorum Cl. 5
 Sordidos N. 30
 Sordidum D. 8. N. 48. O. 65. Rh. 2
 Sordium Ve. 19
 Soror Cl. 3. J. 74
 Sorore N. 5. 6. O. 4. 63. 73. Tib. 6
 Sororem O. 61. Oth. 10. Pe.
 Sorores C. 15. 24. 59
 Sorori Pe.
 Sororibus C. 15. 24. 29. D. 8. Pe.
 Sororis J. 27. N. 5. O. 29. 63. 64. 94
 Sororum C. 36. J. 83
 Sors D. 14
 Sorte Cl. 6. D. 4. N. 12. O. 35. Ti. 8.
 Tib. 14. Ve. 2. 10
 Sortem Cl. 3. D. 15. G. 7. J. 20.
 O. 31
 Sortes O. 75. Ve. 5
 Sorticula N. 21
 Sortiri G. 3. O. 13. 35
 Sortis C. 35. D. 14. O. 19
 Sortitionem Tib. 35
 Sortitiones O. 29
 Sortito O. 30. 47
 Sortitus Cl. 7. J. 18. O. 3. 99. Ve. 4
 Sortium Tib. 63
 Sosium O. 17
 Sospitem O. 28
 Spadonem Cl. 28. 44
 Spadonem D. 7. Ti. 7
 Spargerentur N. 31
 Spargi G. 22
 Sparsa N. 11
 Sparsi D. 14
 Sparsit C. 18. 37. D. 4
 Sparso N. 25
 Sparsos O. 55
 Spartaci O. 3
 Spatia Cl. 21. N. 14
 Spatiabatur O. 82
 Spatiari D. 14
 Spatiatur Tib. 14
 Spatiatus C. 42
 Spatiis D. 4. O. 83
 Spatio Cl. 12. D. 15. J. 26. 39. 68.
 N. 30. 31. O. 22. 65. 78. Tib. 25.
 Ve. 4. 25
 Spatium J. 60. N. 12. 37. 38. O. 30.
 Tib. 7. Ve. 23. Vi. 17
 Spe C. 23. Cl. 5. 10. 20. G. 9. J. 3.
 13. 47. N. 31. O. 13. Oth. 5. 9.
 Ti. 5. 8. Tib. 14. 62. 65. Vi. 14
 Specie C. 45. Cl. 30. J. 77. 82. N. 34.
 O. 94. Oth. 3. Tib. 24. 59
 Speciem C. 22. 35. 50. Cl. 37. G. 18.
 J. 67. N. 31. 41. 46. O. 95. Tib. 30.
 36. 50. 65
 Species Cl. 1. O. 9. 96
 Spectabat O. 45
 Spectacula C. 20. 35. 55. Cl. 12. 21.
 27. 28. D. 4. J. 39. N. 13. Tib. 47
 Spectaculi C. 19. Cl. 21. G. 6
 Spectaculis C. 18. 35. 54. Cl. 6. 7.
 D. 10. N. 21. 23. 32. 42. O. 89.
 Ti. 10
 Spectaculo C. 27. 56. Cl. 21. G. 6. 13.
 J. 31. O. 14. 34. 44. 45. Ti. 9
 Spectaculorum C. 31. 39. Cl. 4. N. 11.
 O. 43
 Spectaculum C. 58. Cl. 17. 34. D. 4.
 J. 44. N. 12. 22. O. 31. 43
 Spectandi D. 8. O. 35. 44. 45
 Spectandum O. 45
 Spectante N. 53. O. 53
 Spectantium N. 12
 Spectare C. 30. Cl. 21. 34. N. 12. O.
 40. 44. Ti. 7
 Spectari N. 22. O. 44
 Spectasse O. 13
 Spectasset Cl. 21
 Spectator N. 26
 Spectatorem O. 45
 Spectatores G. 13
 Spectatoribus J. 26
 Spectaturus Cl. 21
 Spectaverant Cl. 21
 Spectaverat N. 53
 Spectavere D. 19
 Spectavit C. 27. N. 12. 40. O. 45. 98
 Specubus N. 31
 Speculabundus Tib. 65

- Speculato H.
 Speculator G. 18. O. 74
 Speculatorem O. 27
 Speculatores Cl. 35
 Speculatoria C. 52
 Speculatoribus C. 44. Oth. 5
 Speculo O. 99
 Speculum C. 50
 Specum N. 48
 Spei J. 26. N. 40. Tib. 11
 Speluncae Tib. 39
 Spem C. 12. Cl. 3. J. 7. N. 35. O. 27.
 28. 71. 75. 94. Oth. 4. Tib. 15. 24.
 39. 51. Ve. 5
 Sperans L. Oth. 9
 Sperari O. 94
 Speratum Ve. 12
 Speraverat O. 10. Oth. 5
 Spemens C. 41
 Spes N. 32. O. 25
 Sphaeristerio Ve. 20
 Sphinge O. 50
 Spiculum N. 30. 47
 Spintriae Vi. 3
 Spintrias C. 16
 Spirantem Tib. 21
 Spiranti C. 12
 Spiritu J. 32
 Spiritus Tib. 23. 62
 Splendida Oth. 1
 Splendidam J. 55
 Splendide Rh. 6
 Splendidi Ti. 4
 Splendidissimas Pl.
 Splendidissime Ve. 14
 Splendidissimum C. 15. O. 13
 Splendidum Cl. 16
 Splendore D. 14
 Splendorem O. 35
 Splendoris Ve. 1
 Spoleti Gr. 21
 Spoletum Ve. 1
 Spolia C. 46. Cl. 1. 17
 Spoliandarum N. 40
 Spoliatum Tib. 49
 Spoliavit O. 16
 Spoliis N. 38. O. 18
 Spolio J. 64
 Spondam J. 49
 Spondens Ve. 14
 Spongia C. 20
 Spongiam O. 85
 Spongiis O. 75
 Spongius Ve. 16
 Sponsalia Cl. 12
 Sponsaliorum O. 53
 Sponsam O. 62
 Sponsarum O. 34
 Sponsas Cl. 26. O. 34
 Sponso Cl. 24. J. 21
 Sponsorum J. 18
 Sponsum Cl. 29
 Spoponderant N. 40
 Spopondisset Oth. 4
 Spopondit Tib. 14
 Sporta Rh. 1
 Sportellis D. 4
 Sportulam Cl. 21
 Sportulas D. 7. N. 16
 Sporum N. 28. 49
 Sporus N. 29. 46. 48
 Spreta J. 81
 Spreto J. 76
 Spretum D. 2
 Sprevisse G. 20
 Sprevisi H.
 Sprevit N. 56. O. 86
 Spumante Cl. 30
 Spumas C. 1
 Spurcissimis J. 60
 Spurinna J. 81
 Spurrinam J. 81
 Stabat C. 22. D. 4
 Staberius Gr. 13
 Stabilire Ve. 8
 Stabilito Cl. 11
 Stabilius Cl. 20
 Stabula Vi. 7
 Stabulo C. 55
 Stabulum J. 49
 Stadio D. 4. N. 24. 53
 Stadium D. 5
 Stagnum N. 31
 Stannum Vi. 5
 Stans C. 27
 Stante (nos instante) N. 49
 Stantem Ve. 24
 Stantes Cl. 12
 Stanti Cl. 30
 Stantibus C. 53. G. 22
 Stantis D. 19
 Stare C. 26. 50. G. 4. O. 24. Oth. 5.
 Ve. 16
 Starent C. 41. Ve. 25
 Staret N. 31. O. 28
 Stateram Ve. 25
 Statiliam N. 35
 Statilii Ve. 3
 Statilio O. 29
 Statilius Cl. 13
 Statione N. 21. 34. O. 24. Oth. 6.
 Tib. 24. 72
 Stationem Cl. 38. N. 37. 47
 Stationes J. 58. Tib. 37
 Stationibus J. 32. O. 32
 Stato Cl. 1
 Statu Cl. 11. Gr. 21. J. 80. Rh. 6.
 Ti. 8. Tib. 13

- Statua Gr. 9. Oth. 1. Rh. 6. Tib. 2.
 Vi. 3
 Statuæ D. 15. J. 79. 80. N. 45. O. 13.
 97. Tib. 58. Vi. 9
 Statuam C. 34. D. 6. Gr. 17. J. 76.
 N. 12. O. 31. 59. 70. Ti. 2. Tib. 53.
 Ve. 23
 Statuarum G. 2. O. 72. Ti. 4
 Statuas C. 34. Cl. 9. D. 13. J. 75.
 N. 24. 25. O. 31. 52. Oth. 7. Tib.
 13. 26
 Statuendum Cl. 4
 Statuente J. 14
 Statuere Tib. 13
 Statuerent Cl. 12
 Statuerentur O. 101
 Statueret Tib. 61
 Statuerunt O. 59
 Statui G. 9
 Statuis G. 1
 Statuisse O. 27
 Statuisset O. 91
 Statuit G. 19. J. 4. N. 34. O. 10.
 Oth. 9. Tib. 10
 Statum C. 1. Cl. 1. 22. D. 23. G.
 10. 12. J. 24. 40. O. 23
 Statura C. 50. Cl. 43. D. 18. H. J.
 45. N. 51. O. 65. Te. 5. Ti. 3.
 Ve. 20
 Staturum O. 79
 Status N. 54. O. 28. Tib. 16
 Statutis Cl. 42
 Stella J. 88. N. 36. Ve. 23
 Stellæ Cl. 46
 Stellarum O. 80
 Stellatam J. 20
 Stellis N. 25
 Stemma G. 2
 Stemmata N. 37
 Stephanionem O. 45
 Stephano D. 17
 Stephanus D. 17
 Stercore Vi. 17
 Sterilem N. 35
 Sterilitate O. 42
 Sterilitates Cl. 18
 Sternendas O. 30
 Stertentis Cl. 8
 Stetisse J. 49
 Stetit C. 42
 Stigmata J. 73
 Stigmatum C. 27
 Stimulantibus G. 7
 Stipatos C. 51
 Stipem O. 53. 57. 91
 Stipendia Cl. 25. J. 2. N. 32. O. 2.
 Ti. 4. Tib. 9
 Stipendiarium J. 71
 Stipendii J. 25
 Stipendio D. 12. J. 68. Tib. 25
 Stipendiorum O. 49
 Stipendium D. 7. J. 26
 Stipes C. 42
 Stipitem N. 29
 Stipulatorum Vi. 14
 Stirpe J. 39. O. 4. Tib. 3
 Stirpem Vi. 1
 Stirpis C. 35. O. 43. Vi. 1. 2
 Stœchadas Cl. 17
 Stoicæ Pe.
 Stolatium C. 23
 Stomachi Cl. 31. Pe.
 Stomacho C. 58. Tib. 59
 Stomachor Tib. 21
 Stomachum Cl. 33
 Stomachus O. 76
 Strabone Rh. 1
 Strabonis J. 55
 Stragulis Cl. 35. N. 47. 50
 Strangulare N. 35
 Strangularent N. 6
 Strangulari Tib. 61
 Strangulatæ Tib. 61
 Strangulatam Tib. 53
 Strangulatum Cl. 27
 Strangulaverunt Tib. 75
 Strata N. 48
 Strato C. 51. D. 16. N. 48. O. 6
 Stratum Tib. 60
 Stratura Cl. 24
 Stratus J. 84
 Strenam O. 57. Tib. 34
 Strenarum Tib. 34
 Strenas C. 42
 Strenuus Tib. 1
 Strepitu L.
 Strictim Tib. 73
 Strictis J. 82
 Strictos J. 14. Oth. 6
 Strictum Vi. 8
 Stricturum C. 53
 Strigilis O. 80
 Strigiosorem H.
 Structo J. 56
 Struere D. 2
 Studendi Tib. 61
 Studia C. 15. Cl. 42. D. 20. Gr. 9. 24.
 J. 44. O. 84
 Studiis Cl. 28. G. 3. Gr. 20. N. 22.
 O. 8. Pl.
 Studio C. 55. Cl. 10. 29. D. 7. 8. 19.
 Gr. 8. 21. J. 28. N. 22. 25. 40. O.
 45. 89. 100. Rh. 1
 Studiorum C. 3. Cl. 42. Gr. 19
 Studiose Gr. 20
 Studiosiorem Tib. 11
 Studiosis N. 32
 Studiosissime C. 11. 54. Cl. 33. O. 45.
 Tib. 70
 Studiosissimum J. 46

- Studiosissimus Rh. 2
 Studiosius J. 81
 Studiosus C. 35
 Studium C. 3. 30. Gr. 2. 13. J. 71.
 N. 53. Vi. 4. 15
 Studuit O. 40. Pe.
 Stultiorem Cl. 3
 Stultitiæ Cl. 15. N. 33
 Stultitiam Cl. 38
 Stulto O. 87
 Stupidum O. 16
 Stuppa N. 38
 Stupratam N. 35
 Stupratores D. 8
 Stupratum C. 36
 Stupri C. 24. 36. Oth. 2
 Stupro C. 24. Gr. 14. O. 68. Tib. 35
 Stuprum C. 12. J. 7
 Styli Rh. 5
 Stylo D. 3. 20. Gr. 3. O. 85
 Stylum Tib. 70
 Stylus C. 53
 Stymphalo Te. 1. 5
 Suadenda Cl. 10
 Suadentibus C. 58. G. 19. J. 14. Tib.
 32
 Suadere Gr. 10. N. 23
 Suaderet O. 100. Oth. 8
 Suasisset Tib. 53
 Suasit Vi. 16
 Suasorem Tib. 27
 Subbibisset N. 20
 Subdebile Vi. 17
 Subdidisset Oth. 11
 Subditivum N. 7
 Subditum D. 17
 Subduceret Tib. 22
 Subducta Cl. 21. Tib. 54
 Subductum Tib. 14
 Subegisse C. 30
 Subegisset J. 7
 Subegit J. 34. 49. Tib. 9
 Subeunda Ve. 6
 Subeuntem N. 13
 Subeunti Cl. 38
 Subibant Tib. 35
 Subjecerit N. 35
 Subjeci H.
 Subjecisset O. 18
 Subject O. 24. 98. Ve. 5
 Subjecta C. 26
 Subjectam J. 7
 Subjiceretur O. 13
 Subjici Ti. 8
 Subjiciam Rh. 1
 Subjiciebat C. 26
 Subjiciendum Tib. 25
 Subjicientem J. 48
 Subjicit O. 87
 Subiit O. 68. 81. Tib. 2
 Subire J. 86
 Subirent Oth. 9
 Subiret N. 45. O. 32
 Subisse O. 10
 Subita C. 50. Cl. 34. G. 7. J. 55. 64.
 72. 75. O. 6. 84. 96. Vi. 15
 Subitam Cl. 21. J. 87. N. 3
 Subiti Tib. 18
 Subitis Tib. 14
 Subito C. 25. 32. J. 65. 81. O. 99. Tib.
 19. 61. Vi. 8
 Subitos C. 18. O. 73
 Subituram J. 86
 Subitus Tib. 33
 Sublata Ti. 4
 Sublatae J. 39
 Sublatam J. 31
 Sublatis Pe.
 Sublato J. 40. N. 5. Tib. 7
 Sublaturum N. 37
 Sublevantium Ve. 24
 Sublevare C. 53
 Sublevavit Tib. 48
 Sublime Cl. 27. Oth. 2
 Submersus Cl. 32
 Subministrasse Tib. 61
 Submisisse G. 23
 Submisisset N. 32
 Submisit Tib. 20
 Submissim O. 74
 Submissis J. 43. N. 28. 34. Ti. 6
 Submittens J. 28
 Submittere C. 47. N. 43
 Submitterent C. 36
 Submitteret O. 79
 Submonente O. 53
 Submota C. 58. Cl. 22
 Submotis Ve. 9
 Submotus Cl. 9
 Submoverat Tib. 40
 Submoverent Cl. 10
 Submoverentur Cl. 23. N. 34
 Submoveret Tib. 72
 Submoveretur N. 24
 Submoverit O. 45
 Submovit C. 16. D. 10. N. 39. O. 44.
 Tib. 36
 Subnotarent C. 41
 Subornatum N. 34
 Subornavit C. 28. 35. Cl. 26. J. 12.
 O. 10
 Subrecto Vi. 17
 Subrogandorum N. 2
 Subrutilum D. 20
 Subscribens C. 29
 Subscribere O. 27
 Subscriberet N. 10
 Subscripsere J. 80

- Subscriptis Oth. 7. Rh. 3
 Subscriptionē Tib. 32
 Subseciva D. 9
 Subsecuti D. 1
 Subsecutus O. 8
 Subsedisse Ve. 1. Vi. 1
 Subsella C. 39. J. 78
 Subselliis Cl. 41. J. 84. N. 17.
 O. 56
 Subsello Cl. 23. O. 43. Te. 2
 Subselliorum N. 26. O. 44
 Subsequentibus N. 26
 Subsequi C. 43. J. 58
 Subsidia C. 51. J. 20
 Subsidiis C. 12
 Subsidiū J. 27. Oth. 5
 Subsortitio J. 41
 Substitisset Vi. 5
 Substitit J. 30. Oth. 9. Tib. 11
 Substituit J. 76. N. 15. Tib. 76
 Substitutus G. 6. 9. Tib. 4
 Substraverit O. 68
 Substringeretur G. 21
 Subsultim O. 83
 Subterfugerant O. 10
 Subterfugiendū Ve. 23
 Subtexere O. 94
 Subtracto Rh. 2
 Subtrahebat J. 65
 Subuculæ O. 82
 Subvectos C. 15
 Subvectus Tib. 72
 Subveniendū Cl. 18
 Subveniret J. 18. Ve. 6
 Subveniretur Cl. 44
 Subveniri J. 27
 Subventurum Tib. 47
 Subversæ C. 5
 Subversas O. 47
 Subverterint Tib. 13
 Subverti N. 24
 Subvertit C. 34. N. 47. Tib. 65
 Subura J. 46
 Suburbano Cl. 5. D. 17. O. 6. 94.
 Tib. 11. Ve. 5
 Suburbanum N. 48. O. 72
 Suburere O. 68
 Succedente O. 85
 Succedenti Vi. 5
 Succedere O. 94
 Succederet G. 6
 Succederetur J. 28
 Succenderit G. 3
 Succenderunt J. 84
 Succensebat C. 23
 Succensens Ve. 5
 Succensere C. 3
 Succenso Vi. 15
 Succensuit H.
- Successerat Ti. 11
 Successibus N. 37
 Successione Oth. 4
 Successionem Tib. 25. 55
 Successionis C. 12. Tib. 15
 Successisse Te. 3
 Successisset Vi. 3
 Successit G. 2
 Successor J. 34. N. 2
 Successore C. 19. 21. D. 1. J. 18.
 Tib. 21
 Successorem C. 4. D. 1. N. 35. O. 88.
 Tib. 23
 Successores Tib. 63. N. 43. D. 15
 Successu J. 35. Juv.
 Successum O. 13
 Successuram Ve. 7
 Successuri J. 21
 Successuros Ve. 25
 Successurum G. 8
 Succo O. 77
 Succiderentur D. 7
 Succincti J. 84
 Succinctos C. 26
 Succinctus C. 32. Vi. 11
 Succlamationes N. 24
 Succollantibus Cl. 10
 Succollatus Oth. 6
 Succubuerant C. 30
 Succubuit O. 98
 Succum Cl. 16
 Succurrere N. 36
 Succurrit Ti. 10. Tib. 21
 Sudabat O. 82
 Sudario N. 51
 Sudarium N. 25
 Sudorem N. 24
 Suetonius Oth. 10
 Suffecerit N. 31
 Suffecto J. 80. O. 26
 Suffectura Ve. 10
 Suffecturus J. 84
 Suffectus Cl. 14
 Sufferre C. 50
 Sufferti N. 20
 Sufficere N. 35. Tib. 25
 Sufficerent O. 43
 Sufficeret H. O. 42
 Sufficiebam H.
 Sufficiens Vi. 13
 Sufficientibus O. 29
 Sufficientis Pe.
 Suffigi J. 74
 Suffixum G. 20
 Suffixurum J. 74
 Sufflavo N. 51
 Sufflavum O. 79
 Suffodit D. 17
 Suffragante D. 2

- Suffragantibus J. 22
 Suffragationis Cl. 40
 Suffragator J. 73
 Suffragatore Ve. 23
 Suffragia C. 16. J. 5. 13. 80
 Suffragio J. 41. O. 2. Rh. 5. Vi. 7
 Suffragiorum O. 46
 Suffragium O. 56
 Suffugerit Tib. 27
 Suggestum J. 76
 Sulpicio Cl. 4. 41. Ve. 2
 Sulpiciorum G. 3
 Sulpicium J. 29
 Sum Cl. 4. G. 20. Gr. 14. Ve. 13
 Sume H.
 Sumbat J. 60. O. 77
 Sumendos O. 100
 Sumentis O. 94
 Sumere D. 3
 Sumeret C. 8. 22. D. 21
 Sumeretur O. 57
 Sumetur Te. 2
 Summa C. 26. 47. D. 7. G. 5. Gr. 11.
 J. 4. 19. 28. 29. 34. O. 9. 33. 41.
 42. 57. 70. 74. Pl. Te. 2. Ti. 4.
 Tib. 16. 21. 25. Ve. 16
 Summæ C. 37. 38. 40. G. 14. J. 42.
 44. O. 41
 Summam C. 1. 44. 51. D. 6. 7. 9. Gr.
 10. 11. N. 3. 9. O. 71. 98. 101.
 Tib. 55. 67. Ve. 22
 Summarum D. 11. O. 57
 Summas O. 16
 Summatim J. 44. O. 85. Tib. 61
 Summe Pe.
 Summi G. 8. Vi. 10
 Summis C. 26. O. 2. 32. Te. 5. Ti. 7.
 Vi. 2
 Summiserit J. 67. N. 51
 Summisit Ve. 5
 Summissiore Tib. 68
 Summisso O. 23
 Summitteret Vi. 17
 Summo Cl. 1. J. 19. 70. 84. N. 56. O.
 79. Ve. 1
 Summorum O. 100
 Summos Rh. 1
 Summotis Ve. 7
 Summotus Juv.
 Summovebat J. 28
 Summoverentur J. 16
 Summovit O. 21
 Summum G. 4. Gr. 11. Oth. 2
 Sumserunt J. 80
 Sumsisti J. 51
 Sumsit C. 10. Cl. 41. O. 10
 Sumta G. 4. O. 8. Tib. 7. Ve. 2
 Sumtibus C. 37. Gr. 23. N. 16
 Sumto N. 20. 47
 Sumtu Cl. 20. J. 24. 46. N. 16. O. 60.
 74
 Sumtuarum J. 43. O. 34
 Sumtum C. 23
 Sumtuosa D. 4
 Sumtuose Cl. 16
 Sumtuosissimi N. 9
 Sumtuosum J. 50
 Sumtus D. 12. O. 49
 Sumus Gr. 11. O. 87
 Supellectile J. 17
 Supellectilem C. 39. 55. N. 11
 Supellectili Tib. 34
 Supellectilis O. 70. 73
 Superarunt J. 68
 Superatis Cl. 24. J. 25. N. 2
 Superatos J. 37
 Superatus Oth. 9. Tib. 2. Vi. 15
 Superavit C. 37. J. 13. O. 16
 Superbe O. 67
 Superbia C. 17. 26. Te. 2
 Superbientem O. 16
 Superbus H.
 Supercilia O. 79
 Supererat C. 8
 Superessent Cl. 21
 Superesset O. 56
 Superflueret O. 41
 Superfuerunt D. 9
 Superfuit Ti. 1
 Superfutures C. 51
 Supergressa O. 94
 Supergressus C. 46. Cl. 14
 Superi O. 49
 Superjecto C. 19
 Superinduit N. 48
 Superiore C. 50. O. 44
 Superiores Cl. 21
 Superiori N. 26
 Superioribus Cl. 41. Ti. 8
 Superioris D. 6. G. 16. J. 23. Vi. 8
 Superjumentarium Cl. 2
 Superne Tib. 39
 Supero J. 44
 Superposita G. 4
 Superpositum Cl. 20. O. 31
 Superscripta N. 52
 Supersedens N. 11. O. 96
 Supersedit O. 93. Ti. 7
 Superstante N. 50
 Superstantem G. 23
 Superstes Tib. 62. Ve. 3. Vi. 14
 Superstite Tib. 4
 Superstitem O. 59. Oth. 4
 Superstites C. 7
 Superstitibus O. 4. Ve. 1. Vi. 3
 Superstitione N. 56. Tib. 36
 Superstitionis D. 1. N. 16
 Superstitione D. 15

- Supervacanea Rh. 1
 Supervacuis Tib. 52
 Supervenerant J. 33
 Supervenerunt G. 9
 Superveniente Tib. 21
 Supervenientibus G. 11. Oth. 9
 Supervenisse Ve. 5
 Supervenit C. 57
 Supervixit J. 89
 Superum J. 34
 Supinis Vi. 7
 Supino Cl. 33
 Supinum O. 16
 Supinus N. 20. O. 43. Tib. 27
 Suppetebant C. 53
 Suppetebat N. 33
 Suppeteret J. 42. O. 49. Ti. 8
 Suppetias Ve. 4
 Supplemento O. 80
 Supplendo C. 43
 Supplerit Tib. 41
 Suppleverit J. 56
 Supplevit C. 16. Gr. 12. J. 41. O. 41.
 Ve. 9
 Supplex N. 47
 Supplicabat O. 56
 Supplicantem N. 13
 Supplicarent Cl. 2
 Supplicaret O. 35
 Supplicasset Cl. 21. O. 93
 Supplicatio N. 10
 Supplicationes J. 24
 Supplicationibus G. 4
 Supplicavit Tib. 70
 Supplicem J. 63. O. 16
 Supplices J. 69
 Supplicia Cl. 29. Vi. 8
 Supplicii Juv. Tib. 75
 Suppliciis N. 16. Ve. 15
 Supplicio C. 27. Cl. 26. D. 8. G. 12.
 J. 4. N. 10. O. 17. Tib. 62. Vi.
 10. 14
 Supplices N. 13
 Suppliciter Cl. 46. Ti. 5. Tib. 10
 Supplicium C. 11. Cl. 34. G. 15. O.
 57. Tib. 57. 61
 Suppositos Cl. 29
 Supposuisse Vi. 5
 Suppresserat C. 16
 Suppresso N. 34
 Suppressos Gr. 8
 Supprimebantur O. 32
 Supprimerent Tib. 8
 Supra C. 8. 14. 24. Cl. 36. J. 81. N.
 15. O. 31. 72. Tib. 40. Vi. 9
 Suprema O. 66
 Supremo O. 99. Tib. 74
 Supremum Cl. 1. O. 61
 Supremus Tib. 67
 Surculos N. 48
 Surgens Cl. 12
 Surgeret C. 58. O. 68
 Surrentum O. 65
 Surreptum Tib. 60
 Surreptus Gr. 15
 Surrexerat D. 15
 Surrexisse O. 16
 Surripuisse Cl. 32. Vi. 5
 Surripuit Vi. 12
 Susceperat J. 82. Tib. 47. 65
 Suscepisset D. 13
 Suscepit Cl. 17. D. 1. 6. G. 11. Gr. 21.
 N. 19. O. 31. 47. 100. Rh. 6. Ti. 6.
 Tib. 33. Ve. 1. 8
 Suscepta C. 14. Cl. 45. D. 8. Tib. 37.
 54. Vi. 4
 Susceptam Cl. 38
 Susceptis N. 43
 Suscepto Cl. 18. O. 29. Ve. 7
 Susceptos N. 11
 Suscepturum O. 97
 Susceptorum Tib. 17
 Suscipere Cl. 21. J. 85. N. 8. Oth. 7
 Susciperent J. 26
 Suscipi G. 10. O. 97. Tib. 38
 Suscipiendum O. 25
 Suscipiente J. 23
 Suscipientibus Cl. 1
 Suscribens C. 29
 Suspecta C. 48. O. 11. 43. Ti. 7
 Suspecti D. 14
 Suspectissimum Ti. 6
 Suspecto C. 12. Tib. 61
 Suspectos C. 56. G. 16. N. 23. Tib.
 37
 Suspectum Cl. 1. D. 14. N. 35. Tib.
 62
 Suspectus Gr. 16
 Suspendens Tib. 24
 Suspendio O. 65
 Suspexisse Ti. 10
 Suspexit Cl. 28
 Suspiciabatur C. 29. J. 33
 Suspicati Oth. 8
 Suspiciatus O. 27. Ve. 23
 Suspicio C. 60. Cl. 1. J. 31. Ti. 5.
 Tib. 23
 Suspicionem C. 1. D. 15. J. 20. 43. 74.
 O. 66. 71. Tib. 12. Ve. 14
 Suspicionem C. 12. Cl. 26. D. 9. J. 9.
 86. N. 40. O. 90. Ti. 5. Tib. 11.
 12. 52. 72
 Suspicionem Oth. 3
 Suspicionibus D. 14
 Suspiciosos D. 10
 Sustentata Tib. 47
 Sustentatum Gr. 20
 Sustentavit Gr. 15. Tib. 46. 72. Ve. 17

- Sustineas H.
 Sustinebantur J. 68
 Sustinendæ Ve. 4
 Sustinentes N. 21
 Sustinere N. 20
 Sustineret Gr. 24
 Sustinuerant Cl. 24
 Sustinuerat O. 31
 Sustinuerit O. 66. Tib. 2
 Sustinuerunt N. 11
 Sustinuissent C. 30
 Sustinuit J. 54. 68. 74. 75. O. 17. Ti.
 9. Ve. 13. Vi. 2
 Sustulit D. 7. J. 41. N. 39. O. 98
 Sygambros O. 21
 Sylla C. 57. Gr. 12. J. 1. 5. 11
 Syllaba N. 33
 Syllabas O. 88
 Syllabis Gr. 1
 Syllæ Cl. 17. Gr. 12. J. 3. 6. 9. 27.
 45. 75
 Syllam J. 1. 74. 77. Tib. 59
 Syllani Gr. 11
 Syllanis Gr. 13
 Sylva G. 1
 Sylvæ J. 19
 Sylvam C. 45. Gr. 24. O. 94
 Sylvas O. 100
 Sylvestre J. 72
 Sylvis N. 31. Tib. 6. 43
 Symphonias C. 37
 Syngrapham J. 23
 Synthesinam N. 51
 Syracusas C. 24. O. 72
 Syracusis C. 20. 21. Tib. 74
 Syri Te. 3
 Syria N. 39. Tib. 39. Ve. 6. 15. Vi. 2
 Syriaca C. 10
 Syriacis Tib. 48
 Syriacum Ve. 6
 Syriacus Vi. 15
 Syriæ C. 2. N. 56. O. 17. Tib. 49. 52.
 Ve. 4. Vi. 2
 Syriam J. 35. Tib. 14. 41. 42
 Syros O. 83
 Syrus Gr. 8
- T.
- Tabella Cl. 15
 Tabellas Cl. 29. O. 33
 Tabellis Tib. 43
 Tabem Vi. 10
 Tabernacula O. 36
 Tabernaculis J. 39
 Tabernaculo O. 91
 Tabernæ N. 27
 Tabernam O. 4
 Tabernarum Cl. 40
 Tabernas N. 26. 37
 Tabido Tib. 51
 Tabificum Tib. 73
 Tabula J. 81
 Tabulæ N. 17
 Tabulam Cl. 21. Tib. 44
 Tabulas H. J. 47. O. 32. Vi. 14
 Tabulis N. 31. O. 97. 101
 Tacentes O. 74
 Tacere D. 13
 Taciti O. 39
 Taciturnitatem N. 23. O. 66
 Tacitus N. 15. O. 79. Tib. 68
 Tacta G. 1. O. 94
 Tactum C. 57. Cl. 46. D. 15
 Tæda N. 38
 Tædas C. 13
 Tædia C. 23
 Tædio C. 8. 50. Cl. 25. Gr. 3. 24. Juv.
 N. 6. 23. O. 28. Te. 5. Tib. 10.
 Ve. 12. Vi. 12. 14
 Tædis N. 34
 Tædium Cl. 10
 Talari C. 54
 Talarius C. 8
 Tale Cl. 34. G. 1. J. 32
 Talem C. 19. G. 6. 20. J. 87. 90. 96.
 N. 28. 40. Vi. 12
 Talentis J. 4
 Talentorum J. 54
 Tales O. 65. Oth. 10
 Tali H. J. 20. Oth. 8. Tib. 13. 14. 21.
 35. 53
 Talia Cl. 10. 40. J. 44. N. 36. O. 43.
 Tib. 54
 Talibus C. 38. J. 72. Ti. 8. Vi. 12
 Talis Cl. 25. O. 71. 83. Tib. 67. Ve. 8
 Talitro Tib. 68
 Talium Cl. 26. 44
 Talos O. 71. Tib. 14
 Tamquam Gr. 14. H. J. 56. N. 36. 40.
 O. 6. 69. 94. Vi. 16
 Tangeret O. 76
 Tanta C. 14. 24. 25. Cl. 29. D. 19.
 G. 11. 19. Gr. 3. 23. H. J. 72. N.
 4. 10. 19. 31. 40. O. 53. 84. Tib.
 29. 31. Ve. 4. 8. Vi. 7
 Tantæ G. 7. L. N. 5
 Tantam Cl. 40. O. 41. 94. Pl.
 Tantas Ti. 11
 Tanti C. 10. Oth. 5. Tib. 48
 Tantis C. 45. J. 30. N. 37. 39. O. 27.
 Tib. 67
 Tanto Cl. 11. G. 9. Gr. 15. J. 78.
 Oth. 9. 12. Ti. 5. Tib. 21
 Tantopere C. 33. 51. Cl. 1. J. 1. 68.
 N. 41. O. 66. Ve. 2

- Tantorum C. 48
 Tantos D. 13
 Tantumdem J. 19. 54
 Tantummodo C. 4. 27. D. 13. O. 57. Rh. 6. Tib. 11. 32
 Tantus Gr. 3
 Tanusius J. 9
 Tardatus J. 82
 Tarde Pe. Tib. 24
 Tardissimo Tib. 68
 Tarditate Ve. 12
 Tardius N. 33
 Tardum N. 21
 Tarentinus Gr. 18
 Tarichæas Ti. 4
 Tarpeio D. 23. J. 44
 Tarquinio O. 2
 Tarracone O. 26
 Tarraconensibus G. 12
 Tarraconensis G. 8
 Tarsensem D. 10
 Tatio Tib. 1
 Tauri C. 18. N. 35
 Tauro O. 29
 Tauros Cl. 21
 Taurum C. 57
 Taurus G. 18. N. 12
 Taxasset D. 10
 Taxato C. 38
 Taxavit O. 41
 Taxi Cl. 16
 Tectas O. 27
 Tecum H. Tib. 61
 Tedium O. 27
 Tegeæ Ve. 7
 Tegula Gr. 11
 Tegulis Gr. 9
 Tegumenta C. 55
 Telephi O. 19
 Telephus O. 19
 Telum C. 53
 Temeniten Tib. 74
 Temeritate Oth. 9. Tib. 18
 Temeritatem D. 15. O. 25. Ti. 5. Tib. 67
 Temperandam Tib. 34
 Temperare Cl. 41
 Temperaret C. 54. D. 23
 Temperasset N. 2
 Temperat O. 68
 Temperatum O. 86
 Temperavit J. 22. L. O. 42. Vi. 13
 Tempestate C. 15. D. 15. O. 16. 17. Oth. 7. Ti. 10
 Tempestates C. 23. Cl. 18. O. 47
 Tempestati J. 58
 Tempestatibus J. 60. O. 16. 81. Tib. 11
 Tempestatis J. 25. O. 90. Ve. 5
 Tempesteve Cl. 38. 40. Ve. 23
 Templo C. 5. 25. 60. N. 13. O. 52. 59. Tib. 17. 26
 Templo C. 6. J. 84. O. 72. 94. Tib. 74
 Templis N. 19. 32. Ti. 8
 Templo C. 22. D. 1. 8. 17. G. 12. O. 18. 35. 94. Vi. 15
 Templorum Vi. 5
 Templum C. 21. 22. Cl. 25. D. 1. 5. 15. O. 29. Tib. 40. 47. 63. Ve. 9
 Tempora Cl. 41. 46. H. Juv. O. 9. Te. 2
 Tempore C. 15. 25. 29. Cl. 18. 24. 33. 36. 40. D. 14. G. 8. 22. Gr. 16. 19. 23. J. 3. 20. 35. 49. 60. 76. 85. N. 32. 40. O. 2. 3. 8. 14. 19. 35. 63. 70. 76. 79. 81. 84. 91. Pe. Rh. 1. Te. 2. Ti. 2. 4. Tib. 1. 9. 11. 38. 49. 56. 67. 68. 70. 72. Ve. 4. 21. Vi. 1
 Tempori Cl. 21
 Temporibus C. 50. 60. Cl. 16. 24. Gr. 3. 13. O. 49. Tib. 7
 Temporis C. 16. 54. Cl. 37. Gr. 11. J. 23. 26. N. 34. O. 22. 78. Tib. 6. 25. Ve. 25. Vi. 8
 Temporum C. 8. 31. 60. Cl. 4. G. 3. 10. Gr. 7. J. 16. 35. 40. N. 5. 20. O. 25. Oth. 4. Ti. 8. Ve. 10
 Tempus C. 2. 15. Cl. 38. D. 1. 3. G. 4. 6. 10. 14. Gr. 2. J. 1. 10. 14. 21. 26. 28. 39. 55. 56. 65. 80. 82. Juv. N. 8. 43. O. 18. 26. 34. 41. 44. 65. 84. 97. 100. Oth. 6. 8. Rh. 4. Te. 1. 5. Ti. 6. Tib. 4. 17. 24. 37. 48. 51. 58. Ve. 4. 6. 8. Vi. 16
 Tenacibus Cl. 2
 Tenaciores J. 67
 Tenax Tib. 46
 Tendebant G. 19
 Tendebat G. 12
 Tendens J. 63
 Tendente Tib. 12
 Tendentibus Gr. 11
 Tendentis Juv.
 Tendere Cl. 1
 Tendit N. 39
 Teneant J. 41
 Tenebantur Tib. 36
 Tenebat J. 34. 64. 81
 Tenebatur D. 19. H. O. 89
 Tenebras N. 46
 Tenebris O. 78. Tib. 68
 Tenente Ti. 5
 Tenentem G. 1. 18. O. 27
 Tenentes O. 3
 Tenenti G. 8
 Teneo J. 59. Rh. 2
 Tener N. 7

- Tenere G. 21. J. 55. O. 51. Tib. 25
 Tenerentur C. 16. 40. N. 32. O. 33. 56
 Teneret D. 9
 Teneretur C. 55. D. 8. J. 42. Tib. 7.
 11
 Teneri Cl. 10. 25. O. 40. 45
 Teneritudinis Tib. 44
 Tenero Cl. 43
 Teneros O. 64
 Tenet O. 6
 Tenore D. 10
 Tentabant Oth. 8. Tib. 6
 Tentabatur O. 81
 Tentandi O. 6. Tib. 53
 Tentante J. 29
 Tentantem G. 4. O. 17
 Tentare Rh. 5. Tib. 12
 Tentasse Oth. 7
 Tentasset N. 34. Ti. 5
 Tentata N. 49
 Tentatam Cl. 17
 Tentatas Tib. 72
 Tentatus C. 10. Ve. 24
 Tentaverit Cl. 36. O. 21. Tib. 54
 Tentavit C. 16. D. 2. 12. J. 11. N. 2.
 34. 47. Tib. 2. 68. Ve. 6. 7
 Tentorio O. 96. Tib. 18
 Tenuem J. 46
 Tenuerint Ti. 7
 Tenuerit C. 25
 Tenuiorum J. 68
 Tenuisse J. 22. Tib. 73
 Tenuissima D. 15
 Tenuissimo Tib. 11
 Tenuit Gr. 23. H. N. 15. 30. O. 8.
 13. Oth. 2. Tib. 18. Ve. 21
 Tenus Cl. 25. D. 1. 13. J. 52. 76. N.
 16. O. 30. 85. Tib. 38
 Tepidæ N. 48
 Tepidam G. 18
 Ter D. 4. J. 25. Juv. N. 17. 34. 51.
 O. 22. 27. 43. 77. 78. Ve. 1. Vi. 7
 Terebraret Tib. 68
 Terenti Te. 5
 Terentia Oth. 1
 Terentiæ O. 66
 Terentillam O. 69
 Terentio Te. 1. 3. 5
 Terentium Te. 2. 4
 Terentius Te. 1
 Teretibus J. 45
 Terga Vi. 17
 Tergiversantibus N. 47
 Tergo C. 58. D. 14. Tib. 60
 Terminavit O. 40
 Terni J. 20. 80
 Ternis J. 54
 Ternos D. 7. J. 76
 Terpno Ve. 19
 Terpnum N. 20
 Terra Cl. 22. J. 7. N. 6. 34. O. 22.
 92. Vi. 15
 Terracinam G. 4. Tib. 39
 Terræ C. 31. D. 10. G. 18. J. 61.
 N. 20. 48. O. 47. Tib. 8. 48. 74.
 Ve. 17
 Terram Cl. 21. D. 17. N. 48. O. 16.
 92. 96. Tib. 75
 Terrarum C. 11. D. 16. J. 7. 28. N.
 40. O. 61. 94
 Terras C. 57. J. 66
 Terrebatur N. 46
 Terreno C. 19
 Terreri Cl. 35
 Terrestri C. 47
 Terribilis D. 14. J. 66
 Terrinium O. 53
 Terris L.
 Territaret C. 19
 Territus N. 34. Tib. 60. 63. 72
 Terrore C. 59. O. 16. Vi. 7
 Terrorem C. 50
 Tertia Cl. 6. J. 20. 42. 50. O. 101.
 Ve. 6
 Tertiae Oth. 10. Tib. 46
 Tertiam J. 50. O. 33. Ve. 5
 Tertii Te. 1
 Tertius Cl. 4. 6
 Tertio Cl. 45. G. 23. J. 30. O. 10. 29.
 101. Ti. 1. Tib. 73
 Tertios Cl. 4
 Tertium C. 17. Cl. 1. 23. Gr. 2. J.
 41. 76. N. 14. 40. O. 9. 26. 27. 65.
 Tib. 26. Ve. 5
 Tertulla Ve. 2
 Tertullam J. 50. O. 69. Ti. 4
 Tessellata J. 46
 Tessera G. 6
 Tesserae N. 11
 Tesseras O. 40. 41
 Testamenta C. 38. N. 32
 Testamenti Cl. 9. H. N. 17. Tib. 23.
 Vi. 14
 Testamentis N. 17. O.
 Testamento C. 14. 16. D. 2. 9. G. 5.
 17. J. 83. N. 4. 34. O. 7. 33. 59.
 66. Tib. 6. 48. 50. 76
 Testamentorum O. 55
 Testamentum Cl. 44. J. 83. O. 17. 101.
 Tib. 23. 51. 76
 Testandi J. 20
 Testari Ti. 9
 Testas N. 20
 Testati J. 54
 Testatorum N. 17
 Testatus Cl. 11. 38. O. 28. Oth. 6
 Ti. 8. Vi. 15
 Teste Cl. 40

- Testem Cl. 15. O. 56
 Testi C. 15
 Testibus G. 7. Tib. 61. 63
 Testificanda C. 14
 Testificanti G. 9
 Testificatus Ve. 16
 Testimonio C. 12. Cl. 15. J. 17. 68.
 N. 7
 Testimonium G. 6. Gr. 9. Tib. 71
 Testis J. 74
 Tetendit J. 34. 85
 Tetraones C. 22
 Tetrinos C. 30
 Tetrinius C. 30
 Tetrum C. 50
 Teucer Gr. 3
 Teutonis J. 11
 Texit Cl. 24
 Textrinum Gr. 23
 Tiara N. 13
 Tiberi C. 15. N. 27. O. 51. 71. 76.
 Tib. 21
 Tiberiana Vi. 3. 15
 Tiberii C. 2. 6. 12. 13. 14. 16. 30. 31.
 37. 38. D. 20. H. N. 5. O. 62. 98.
 100. 101. Ti. 8. Tib. 4. 21
 Tiberim Cl. 38. D. 1. 4. J. 44. 82. 83.
 N. 47. O. 43. Tib. 75. Ve. 19. Vi.
 17
 Tiberino Tib. 2
 Tiberio C. 1. 4. 7. 10. 11. 15. 16.
 19. 21. Cl. 4. 6. 11. 23. G. 3. 5.
 Gr. 17. 23. O. 40. 51. 85. 98. Oth.
 5. Tib. 3. 4. 21. 22. 42. 75. Vi. 2
 Tiberis O. 30. 37. 100. Oth. 8. Tib. 72
 Tiberium C. 1. 12. 15. 23. Cl. 4. Gr.
 22. O. 63. 65. 92. 97. 98. 101. Tib.
 5. 21. 54. 62. 75
 Tiberius C. 6. 16. 23. 28. Cl. 2. 5. 25.
 G. 4. N. 6. Tib. 3. 22. 23. 26. Ve. 6
 Tibialibus O. 82
 Tibiarum C. 54
 Tibicine Tib. 70
 Tibicinem Tib. 44
 Tibicines J. 84
 Tibur O. 72. 82
 Tiburi C. 8. Cl. 34
 Tiburti C. 21
 Tiburtini H.
 Ticida Gr. 11
 Tigellini G. 15
 Tigellino G. 15
 Tigrani Tib. 9
 Tigrim O. 43
 Timens Tib. 25. Ve. 4
 Timeo N. 33
 Timerent Ve. 6
 Timeret D. 14
 Timiditatem C. 45
 Timiditatis O. 67
 Timidus Cl. 35
 Timore N. 2
 Timoris Oth. 10
 Timuisse J. 30
 Tinctum C. 1
 Tinnituum N. 20
 Tintinnabulis O. 91
 Tiridatem N. 30
 Tiridatis N. 13
 Tirocinio C. 10. O. 26
 Tironem G. 6
 Tironibus Vi. 15
 Tirunculum N. 21
 Titi C. 16. 34. D. 17. Vi. 7
 Titianum Oth. 1
 Titinium Rh. 2
 Titios G. 8
 Titisceniam O. 69
 Tito Cl. 41. D. 10. 22. Tib. 1. 42. Ve.
 23
 Titubantia Cl. 30. Vi. 6
 Titulis C. 34. 41. G. 2. Gr. 6. N. 25.
 O. 31. 75. Ti. 4. Tib. 50
 Titulo C. 32. Cl. 25. D. 1. 5. 13. Gr.
 4. H. J. 76. O. 59. Te. 2. Tib. 63.
 Ve. 1
 Titulos D. 23
 Titulum Cl. 17. J. 37
 Titulus D. 15. Gr. 9. 11. N. 45. O. 85
 Tituriana J. 67
 Titurio J. 25
 Titum O. 27. Ti. 2. Ve. 3
 Titus G. 14. J. 77. Ti. 1. 2. Ve. 1
 Toga D. 4. G. 4. J. 14. 82. O. 8. 52.
 82. Tib. 7. Ve. 2
 Togæ C. 15. 35. Cl. 2. 15. G. 11. O.
 66
 Togam C. 10. Cl. 43. J. 9. 82. O. 38.
 94. Rh. 1. Vi. 2
 Togas O. 98
 Togata Gr. 3. N. 11
 Togatam O. 40
 Togatarium O. 45
 Togatarum Gr. 21
 Togati J. 48. O. 60
 Togatos C. 26
 Togatum Cl. 15. O. 40
 Togatus Cl. 34
 Togis O. 73
 Tolerabant J. 68
 Tolerabat O. 81
 Tolerandum J. 17
 Tollebat O. 71
 Tollendum O. 12
 Tolli Tib. 65
 Tolosæ Vi. 18
 Tomentum Tib. 54
 Tonantem O. 91

- Tonanti O. 29. 91
 Tonantis O. 29
 Tondendi N. 44
 Tondere Tib. 32
 Tonderet O. 79
 Tonderetur J. 45
 Tonitrua C. 51. O. 90. Tib. 69
 Tonsore N. 6
 Tonsoribus O. 79
 Tonuerat Ti. 10
 Tonuisse L.
 Tophina Cl. 21
 Toranium O. 27
 Toreumata J. 47
 Tormenta C. 32. Cl. 34. Tib. 58. 62
 Tormentis C. 16. D. 8. Tib. 62
 Tormento Tib. 62
 Toro C. 50. D. 11
 Torpentem O. 80
 Torquati O. 43
 Torquato C. 35. H.
 Torque O. 43
 Torquem C. 35
 Torqueri Tib. 62
 Torques O. 25
 Torsit O. 27
 Tortorem O. 70
 Tortus O. 40
 Torva C. 50
 Tot C. 30. D. 13. 15. H. J. 25. 82.
 Ti. 8. Tib. 10. 21. 47
 Tota C. 18. 40. Cl. 1. 4. 36. 44. Gr.
 11. J. 39. 46. N. 44. 53. 57. O. 16.
 17. Tib. 8. Vi. 7
 Totam J. 46. 69. O. 24
 Toti Cl. 42. N. 12
 Totidem C. 7. 26. 30. J. 38. 56. 99.
 Oth. 11. Ti. 5. 8. Ve. 14. 25
 Toties C. 17
 Totis C. 14. N. 31
 Totius N. 8. 22. 27. O. 101
 Toto C. 1. 37. 42. D. 15. 18. G. 8. Ti.
 8. Tib. 7. 16. 34. 40. 51. 68. 72. Ve.
 4. Vi. 1. 3
 Totos O. 45. 89. Rh. 1. Tib. 62
 Totum C. 37. Cl. 25. G. 18. Oth. 4.
 Tib. 15. 21. 34. Ve. 8. 17. Vi. 17
 Totus N. 49
 Toxico Cl. 44
 Toxicum N. 35
 Trabeatas Gr. 21
 Trabeati D. 15
 Tracta C. 28. Tib. 14
 Tractabat J. 65
 Tractabiliorem O. 65
 Tractans N. 34
 Tractaret Cl. 26. O. 35. Tib. 56
 Tractari O. 13
 Tractaverit C. 26
 Tractavit C. 26. J. 72. O. 3
 Tracti Tib. 61
 Tractum N. 22
 Tractus Tib. 61. Vi. 17
 Tradam Rh. 1
 Tradant C. 4. G. 20. Gr. 5. 13
 Tradantur C. 14. 16. Gr. 3
 Tradat Te. 1
 Tradatur C. 8
 Tradendi Cl. 41
 Tradentem Cl. 37
 Tradentium C. 8
 Tradere Vi. 10
 Traderent C. 28. 44. O. 15
 Traderentur Gr. 4
 Traderet C. 39. Gr. 7
 Tradiderim O. 7
 Tradiderunt Gr. 11. J. 52. 82. Oth. 7.
 Rh. 1
 Tradidisse O. 88. 94. Tib. 21
 Tradidit C. 27. 32. G. 14. N. 3. O.
 28. 66. 85. Pe. Tib. 23
 Tradit Gr. 10. 20. 21. J. 83. O. 27.
 74. 77. 79. Te. 4
 Tradita C. 44. N. 1
 Traditio O. 39
 Traditis Tib. 61
 Tradito Tib. 61
 Traditum D. 17. Vi. 14
 Traditur C. 55. G. 22. Gr. 15. H. J.
 45. N. 30. O. 80. 84. Oth. 12. Tib.
 3. Ve. 21
 Traditurum Tib. 73
 Traditus N. 7
 Traduceretur C. 15
 Traductos Ti. 8
 Traductus C. 12
 Tradunt Cl. 44. Gr. 1. 7. Oth. 2. Te. 5.
 Tib. 5. Ve. 16. Vi. 14
 Traduntur C. 49. N. 1. Vi. 13
 Traduxit O. 21
 Tragico N. 24
 Tragicum C. 30
 Tragicus Pe.
 Tragœdia J. 56. Tib. 61
 Tragœdiam C. 57. O. 85
 Tragœdias N. 21
 Tragœdo C. 54. Ve. 19
 Tragœdum C. 33. O. 57
 Tragœdus C. 57
 Trahebantur Rh. 1
 Trahens J. 64
 Trahentes Rh. 1. Ve. 4
 Trahentibus O. 94
 Trahere J. 82
 Traheret D. 18. O. 94
 Trahi N. 24. 41. 46. Oth. 9. Tib. 31
 Trahit Tib. 3
 Trajecisse C. 58

- Trajecisset C. 14. Tib. 12
 Trajecit J. 82. N. 22. O. 98. Oth. 11.
 Tib. 4
 Trajecti Cl. 17
 Trajecto J. 33. N. 17. Tib. 2
 Trajectos N. 48
 Trajectu O. 17
 Trajecturus Tib. 18
 Trajicere O. 47
 Trajiceret J. 63
 Trajici C. 45
 Trajiciendi O. 47
 Trajiciendo J. 81
 Trajiciens J. 57
 Trajicit J. 4
 Trallianos Tib. 8
 Tramites J. 31. O. 16
 Tranquillissime O. 2
 Tranquillo O. 79
 Trans C. 45. Cl. 1. D. 1. J. 25. Tib.
 1. 18. 19
 Transacta Cl. 10. N. 41. O. 40
 Transactam C. 59
 Transacto D. 16. Tib. 11. Vi. 8
 Transactum G. 19
 Transalpina J. 29
 Transalpinis J. 24
 Transcucurrisset C. 24
 Transcursu O. 19
 Transducta O. 2
 Transductis J. 14
 Transduxit J. 20
 Transegisse O. 99
 Transegit Cl. 12. O. 13. Tib. 7. 45
 Transeundi J. 75
 Transeundum C. 58
 Transeunte C. 50
 Transeuntem G. 10. N. 39. Tib. 31
 Transeuntes C. 36
 Transferebat J. 15
 Transferenda O. 86
 Transferendam O. 100
 Transferendos C. 15
 Transferre C. 8. Cl. 25. Gr. 9. Tib.
 31. Ve. 6
 Transferrentur N. 17
 Transferret Ve. 23
 Transferretur Ti. 10
 Transferri C. 57. Oth. 8
 Transfert O. 87
 Transfigurare N. 28
 Transfigurata C. 22
 Transfiguratam N. 46
 Transfixus J. 68
 Transfretaturi J. 34
 Transfugas C. 47. Cl. 17
 Transfugerat C. 44
 Transfugisse N. 3
 Transgressa O. 97
 Transgressus C. 14. J. 35. O. 78
 Transibat O. 72. Ve. 21
 Transierant Cl. 25
 Transierimus J. 31
 Transierit Ti. 6
 Transigebat Ve. 22
 Transigi Oth. 10
 Transiit C. 10. Cl. 41. Gr. 8. 9. 17.
 18. J. 4. 30. 35. 39. N. 3. 20. 47.
 O. 43. 83. Tib. 16. 40. Ve. 7
 Transiuit J. 65
 Transire J. 26
 Transirent C. 25
 Transiret O. 36
 Transisse Vi. 1
 Transitorium N. 31
 Transitu J. 56. O. 79
 Transituras D. 6
 Translata Ve. 6
 Translatam O. 31
 Translaticias N. 7
 Translaticio N. 33
 Translaticium O. 10
 Translationem N. 9
 Translationibus Gr. 10
 Translatis J. 79
 Translatus C. 51. Ve. 4
 Transmarinas C. 51. J. 42
 Transmarinis Vi. 15
 Transmigravit Tib. 15
 Transmiserat Ve. 15
 Transmisit Cl. 11. 17. J. 58. Tib. 18
 Transmisso C. 22
 Transmittens C. 10
 Transnominavit D. 13. Gr. 18
 Transpadana Ve. 1
 Transpadanos J. 9
 Transportavit O. 65
 Transtulerat Cl. 25
 Transtulit D. 1. J. 55. N. 2. O. 65.
 92. Tib. 20
 Transvectionis O. 38
 Transvehendo O. 38
 Transversa J. 56
 Transvexit J. 58
 Trascæ (nos Thrascæ) D. 10
 Traxerit G. 3
 Traxit C. 9. O. 16
 Trebatium J. 78
 Trebianis Tib. 31
 Trecentorum D. 4
 Trecentos C. 17. J. 38. 83. O. 41. Tib.
 20
 Trecenta Gr. 23
 Trecentis J. 41. 66. O. 68
 Trecentorum J. 40
 Trecentos Cl. 29. O. 15. 101
 Tredem C. 39. O. 85
 Tremor G. 18

- Tremore N. 48
 Tremulum Cl. 30
 Trepidanter N. 49
 Trepidatione N. 34. Tib. 19
 Trepide N. 23
 Trepidus J. 62
 Trepidum Tib. 12. Ve. 14
 Trepidus Cl. 10. 36
 Tres C. 7. 24. Cl. 1. 41. G. 12. Gr. 11.
 24. J. 50. 82. 83. N. 1. 37. O. 22.
 32. 49. 64. 65. 101. Te. 1. 5. Tib.
 26. 34. 54. 55. Ve. 5
 Treveris C. 8
 Tria J. 54. O. 65. Ve. 8
 Tribubus J. 13. O. 101
 Tribuendi O. 25
 Tribuendis Tib. 32
 Tribuendorum Tib. 32
 Tribuentem C. 35
 Tribui J. 41
 Tribut Cl. 24. 28. J. 52. 76. N. 11.
 15. O. 17. 25. 61
 Tribulibus O. 40
 Tribunal O. 44. Tib. 17
 Tribunali Cl. 12. 15. 21. 33. 40. 42.
 46. D. 8. G. 18. J. 76. O. 27. 33.
 93. Rh. 6. Tib. 9. 11. 33. Ve. 7.
 Vi. 9
 Tribunalia J. 84
 Tribunatu J. 5. N. 2
 Tribunatum Cl. 25. J. 12. O. 38
 Tribuni J. 79. N. 21. O. 10
 Tribunicia Ti. 6. Tib. 15
 Tribunicia J. 5. Tib. 11. 65
 Tribuniciam O. 27. Tib. 9. Ve. 12
 Tribunicis O. 40
 Tribunicio Cl. 23
 Tribunis Cl. 11. 12. 21. J. 26. 30. 33.
 N. 26. Vi. 10
 Tribuno C. 23. Cl. 42. J. 16. 23. N. 9.
 Tib. 22
 Tribunorum J. 11. 29. 31. Oth. 8.
 Tib. 2
 Tribunos C. 40. Cl. 12. J. 29. 41. 79.
 80. Juv. N. 47. Tib. 2. 41
 Tribunalum C. 58. D. 10. Ve. 1
 Tribunus C. 56. H. J. 52. 78. O. 2.
 Oth. 10. Ti. 4. Tib. 9. 22
 Tribus C. 14. 50. Cl. 27. H. J. 19. 34.
 41. 80. 82. N. 44. O. 21. 23. 26.
 56. 57. 101. Oth. 9. Tib. 3. 17. 26.
 46. Ve. 6
 Tributa Cl. 25. D. 12. Ve. 16
 Tributario O. 40
 Tributi C. 40
 Tributis G. 12
 Tributo Tib. 9
 Tributurum Ti. 9
 Tricenis J. 39
 Tricesimo N. 57. Oth. 11. Pe. Tib. 68
 Tricesimum C. 1. O. 21. Te. 4
 Tricies J. 25. O. 101. Ve. 4
 Tricliniis J. 48
 Triclinio C. 23. 36. Cl. 8. 33. 39.
 J. 43. N. 43. O. 98. Ti. 6. Tib. 72.
 Vi. 8
 Tricliniorum C. 37
 Triclinium Cl. 4. Oth. 8. Te. 3. Tib.
 74. Ve. 5. 21
 Triduo J. 23. O. 22
 Triduum J. 39. Ti. 8
 Triennii O. 34. Tib. 48
 Triennio C. 7. 59. J. 42. 89. Tib. 16.
 51
 Triennium Tib. 15
 Triente O. 101
 Triearchis N. 34
 Trifariam Vi. 13
 Triginta C. 17. 58. Cl. 20. 29. G. 3.
 J. 66. 68. N. 39. O. 32. 38. Pl.
 Tib. 34
 Trimestri J. 80
 Trina O. 45
 Trinis N. 56
 Triplex D. 4. G. 8. N. 12
 Triplices N. 31
 Triplici Tib. 43
 Triplicium N. 36
 Triremes C. 47. J. 39. Vi. 13
 Tiremi Tib. 72
 Triremium Cl. 21
 Tristem Ti. 8
 Tristia J. 77. Ti. 8
 Tristor N. 37. Ti. 10
 Tristiozem D. 11
 Tristis Cl. 10
 Tristissimam D. 15
 Tristitia N. 23
 Tritici G. 7
 Tritone Cl. 21
 Trivales O. 74
 Trivialibus Rh. 6
 Trivio Ve. 5
 Trium C. 19. Cl. 28. G. 14. J. 37. 76.
 Ve. 1. Vi. 5
 Triumphalem C. 52. J. 4
 Triumphales O. 25
 Triumphali Cl. 26. O. 31. 100
 Triumphalia Cl. 1. 17. 24. G. 8. N. 15.
 O. 38. Ve. 4
 Triumphalibus Cl. 17. N. 4. O. 30.
 Tib. 9
 Triumphalis C. 3. D. 15. N. 35
 Triumphalium N. 30
 Triumphantem Tib. 2
 Triumphanti J. 78
 Triumphantibus G. 1
 Triumphantis N. 13

- Triumphantium Vi. 10
 Triumphat J. 49
 Triumphaturi G. 1
 Triumphaverat N. 25
 Triumphavit C. 1. Cl. 17. J. 37. Ti. 6
 Triumphi J. 37. Cl. 17. N. 2. 25
 Triumphis O. 29
 Triumpho C. 48. 49. Cl. 28. J. 37. 49.
 N. 1. O. 8. 17. 41. Tib. 6
 Triumphorum D. 13. J. 22. 54. 84. O.
 29
 Triumphos O. 22. 38. Tib. 1
 Triumphum C. 47. D. 6. J. 18. 37. 51.
 Tib. 17. 20
 Triumphus Tib. 17
 Triumviratum O. 27. 37
 Triumviri Gr. 18. O. 9. Rh. 5. Tib. 4
 Triumvirorum O. 96
 Triumviros Tib. 4
 Trojæ C. 18. Cl. 21. O. 43
 Trojam J. 39. N. 7
 Trojanis Tib. 6
 Tropæa J. 11
 Tropæum J. 84
 Truci N. 2
 Trucidarent J. 80. Oth. 6
 Trucidatis G. 3. J. 9
 Trucidaturus C. 29
 Trucidatus G. 23
 Trucidavit N. 35
 Truncatis C. 45
 Truncum G. 20
 Tuba J. 32. N. 19
 Tuberes D. 16
 Tubero J. 83
 Tuebatur O. 82
 Tuenda J. 72
 Tuendam Gr. 8
 Tuendas Tib. 25
 Tuendo J. 44
 Tuendos O. 49
 Tuerentur O. 30
 Tueretur Tib. 10
 Tueri D. 15. O. 10
 Tulerat C. 39. D. 3. O. 4
 Tulerit J. 13. Oth. 3
 Tulisse N. 39
 Tulit C. 4. 7. Cl. 1. 27. D. 23. G. 3.
 J. 75. N. 35. 40. O. 63. 65. Oth. 1.
 12. Tib. 16. 50. 51. Ve. 3. 12. 13.
 Vi. 6. 7
 Tullii O. 3
 Tullio O. 2. 5
 Tullius (nos Tillius) J. 82
 Tumentem Juv.
 Tumentibus Tib. 7
 Tumulo C. 3. Cl. 1. O. 12
 Tumultu Cl. 41. G. 7. N. 49. O. 11.
 34. Oth. 11. Tib. 24. Ve. 10
 Tumultuantem Cl. 17
 Tumultuantes Cl. 25
 Tumultuanti C. 55
 Tumultuantibus J. 69
 Tumultuarentur G. 19
 Tumultuari G. 9
 Tumultuario C. 59
 Tumultum C. 26. 58. G. 20. J. 34.
 Oth. 8. Tib. 65
 Tumultuosioribus N. 40
 Tumultuosissime C. 45
 Tumultuosius J. 16. Ve. 8
 Tumultus J. 38. O. 19. 23. 25. Tib. 22.
 37
 Tumulum Cl. 1. J. 84. H. N. 57. O.
 17. 98
 Tunica C. 54. O. 94
 Tunicas Vi. 2
 Tunicati O. 100. C. 30
 Tunicatos O. 24
 Tunicatus N. 48
 Tunicis O. 82
 Tuo Cl. 4. Rh. 5
 Tuorum Rh. 5. Tib. 21
 Tuos Rh. 5
 Turba C. 4. 42. 58. Cl. 10. 12. 18. 22.
 27. G. 17. 19. Gr. 23. J. 39. 79. 84.
 N. 2. 30. O. 27. 35. 40. 53. 98.
 Tib. 2
 Turbæ C. 14. 30. G. 18
 Turbam C. 26. Cl. 10. Vi. 7
 Turbare J. 30
 Turbari Ti. 5
 Turbarum Tib. 4
 Turbata G. 10
 Turbatiore Tib. 69
 Turbatus C. 23
 Turbatus J. 40
 Turbatus N. 19. O. 17
 Turbida C. 15
 Turbis J. 20
 Turbulentissimas J. 16
 Turdi Tib. 42
 Turma J. 39
 Turmæ Tib. 6
 Turmas O. 37. 38
 Turnum N. 54
 Turpe J. 14
 Turpior Cl. 30
 Turpiore Tib. 44
 Turpissimarum Ve. 19
 Turpiter N. 49
 Turpitudinem O. 42
 Turpius C. 25
 Turre N. 38
 Turrem C. 46
 Turri O. 94
 Turrim Cl. 20
 Turris Tib. 74

- Tusculana Gr. 11
 Tusculanam G. 18
 Tusculanum Gr. 11
 Tusculi Gr. 16
 Tusculum G. 4. 18
 Tuscum N. 35
 Tussim C. 23
 Tutam O. 29
 Tutandam Vi. 1
 Tutari Te. 2
 Tutela Tib. 6
 Tutelam Cl. 2. J. 68. O. 25. 49. 94.
 Ve. 5
 Tuteris H.
 Tuti Cl. 36
 Tuto Tib. 73. Ve. 4
 Tutorem G. 9. O. 27. 94. Ti. 6
 Tutores Cl. 23
 Tutoribus J. 83
 Tutum O. 47
 Tuum C. 8. Cl. 4. H. N. 23. Ve. 23
 Tuus O. 71
 Tympanizante O. 68
 Tyranni Tib. 75
 Tyrannicidarum L. Tib. 4
 Tyræ J. 39
 Tyrii N. 32
 Tyro N. 31
 Tyro (nos Tiro) Tib. 42
 Tyrocinii (nos Tirocinii) Tib. 54
 Tyrones (nos Tirones) J. 26
- V.
- Vacabat Ve. 21
 Vacante Gr. 1
 Vacaret O. 44. 45
 Vacat Te. 4
 Vacatio O. 32
 Vacatione Cl. 15. O. 34
 Vacationem Cl. 19
 Vacaturus G. 10
 Vacavit O. 8
 Vacerrosum O. 87
 Vacillatione Cl. 21
 Vacuæ N. 17
 Vacuas Ve. 8
 Vacuum Cl. 9
 Vadimonium C. 39
 Vado Tib. 2
 Vagabatur N. 26
 Vagæ Tib. 37
 Vagantibus N. 16
 Vagari Oth. 2
 Vagitu Tib. 6
 Vagos J. 81
 Vagum Ve. 1
 Vagus C. 50
- Valde J. 56. Tib. 21
 Vale O. 99
 Valeam Tib. 21
 Valeas O. 69
 Valebat O. 80
 Valebis C. 8. Tib. 21
 Valens C. 8
 Valentissimis O. 35
 Valere G. 4. O. 53. Tib. 21. 72
 Valeret G. 21. O. 33
 Valeriam Cl. 26
 Valerio G. 4. Rh. 1
 Valerium Gr. 4. J. 73. O. 58
 Valerius C. 36. Gr. 2. 11. 24. O. 74
 Valet Vi. 18
 Valetudine Cl. 26. 31. D. 2. 18. J. 45.
 49. 72. 86. 87. N. 51. O. 8. 43. 98.
 Tib. 10. Ve. 20
 Valetudinem C. 14. 27. 50. Cl. 2. H.
 J. 81. O. 91. Tib. 25. Ve. 7. 24
 Valetudines O. 81
 Valetudini C. 51. O. 72. Ti. 8
 Valetudinis C. 6. 29. Gr. 2. H. O. 28.
 67. Ve. 1
 Valetudinum Tib. 11
 Valetudo C. 50. G. 7
 Validiore Tib. 68
 Validiorem C. 35
 Validiores O. 47
 Validissimas J. 34. Ti. 4. Ve. 4
 Vallares O. 25
 Vallum Cl. 10. J. 68
 Valuerit Cl. 18
 Valuit Cl. 26. G. 5. J. 79. Oth. 2.
 Te. 2
 Vana C. 38. O. 91
 Vanæ D. 1
 Vanitate Vi. 10
 Vare O. 23
 Vargunteius Gr. 2
 Varia D. 6. Gr. 10. N. 12. 31. 47. O.
 39. 89. 98. Tib. 8. 54. Ve. 9
 Variæ Gr. 6
 Variana C. 3. 31. Tib. 17
 Varianam O. 23. 49. Tib. 18
 Variante O. 98
 Variarum Vi. 10
 Variavit N. 14
 Varie Cl. 9. D. 8. G. 9. O. 101.
 Tib. 3
 Varietate C. 37. Cl. 15. D. 20. N. 1.
 O. 43
 Varii C. 18. D. 19. Gr. 2. J. 39. 81.
 O. 85
 Variis Cl. 2. Gr. 23. Tib. 1. 14
 Vario C. 38. Cl. 16. Rh. 1. 6
 Variorum C. 49. O. 68
 Varios C. 33
 Varium D. 3. Tib. 33

- Varro Te. 2
 Varrone Gr. 9. J. 34. Tib. 8
 Varronem Gr. 23
 Varroni J. 44
 Varronilla D. 8
 Varronis O. 19
 Varus Tib. 17
 Vas D. 1
 Vasa Gr. 23. O. 70. 71. Ve. 7
 Vasculorum J. 81
 Vasorum Tib. 34
 Vastante J. 4
 Vastari Tib. 41
 Vastissimis N. 31
 Vaticano Cl. 21
 Vaticinante Vi. 14
 Vaticinantium Ve. 7
 Vaticinatione G. 9
 Vaticinationes J. 59
 Vatinia J. 22. 28
 Ubere Tib. 6
 Uberes Cl. 20
 Uberi Cl. 16
 Uberrimo J. 27
 Uberrimum C. 4
 Uberius Rh. 1. Vi. 2
 Ubertatem D. 7
 Ubertim J. 81. Ti. 10
 Ubicumque C. 40
 Ubinam Gr. 9. Oth. 8
 Ubios O. 21
 Ubique C. 43. D. 23. G. 16. J. 65.
 N. 3. 24. 31. 43. O. 49. 90. 101.
 Ve. 7. 10
 Vectabatur O. 83
 Vectatione C. 3
 Vectem Ve. 4
 Vectigal Ve. 23
 Vectigalem J. 20
 Vectigalia C. 40. G. 15. N. 10. Ve.
 16. Vi. 7
 Vectigalibus C. 41. J. 76. O. 46. 49.
 Tib. 30
 Vectigaliorum C. 16. O. 101
 Vectigalium Tib. 49
 Vectius Gr. 2
 Vectore G. 10
 Vectores O. 98
 Vectoria J. 63
 Vectum N. 28
 Vectus D. 19. N. 9. Vi. 10
 Vegetam G. 20
 Vegetis J. 45
 Vehabatur O. 17. Tib. 60
 Vehemens G. 9. Te. 2
 Vehementer N. 57. Pe.
 Vehementi Cl. 17. O. 80
 Vehementius D. 16
 Vehendi Cl. 28
 Veheretur C. 43. N. 28
 Vehicula N. 44. O. 49
 Vehiculis Tib. 38
 Vehiculo C. 9. 44. G. 8. O. 64
 Vehiculorum Tib. 18
 Vehiculum J. 31
 Veientanum G. 1
 Veios N. 39
 Vela Cl. 10
 Velabrum J. 37. N. 25
 Velandam Tib. 12
 Velata J. 82
 Velato Vi. 2
 Velim Gr. 14. O. 51
 Velis C. 26. 37
 Velit J. 80
 Veliterni O. 94
 Velitras O. 6
 Velitris O. 1. 94
 Velle C. 48. Gr. 18. N. 22. O. 94.
 Tib. 11. 53. Vi. 14
 Vellem Cl. 4. D. 20. Gr. 14. N. 10
 Vellent J. 28. 56. 68. O. 21. 25. 40.
 71. Rh. 1. Ti. 8
 Velleretur G. 22. J. 45
 Vellet C. 8. Cl. 17. 21. Gr. 10. J. 52.
 65. 75. 77. 84. N. 6. O. 18. 32. 66.
 94. 101. Oth. 11. Rh. 5. Ti. 9. Ve.
 22
 Velocissime Ti. 3
 Velocissimum N. 33
 Velocitatem O. 87
 Veluti C. 45. Ve. 20
 Venale Cl. 16
 Venalem Oth. 6
 Venalia L. Tib. 34
 Venalicias O. 42
 Venalicii Rh. 1
 Venalis Cl. 9. Gr. 4
 Venalium Rh. 1
 Venandi C. 5
 Venas C. 39. N. 37. Tib. 72. Vi. 2
 Venatione C. 18. Cl. 21
 Venationem N. 7. O. 43
 Venationes D. 4. J. 10. 39. N. 4
 Venationum C. 27
 Venatorio Cl. 13. O. 19
 Venatum Tib. 19
 Vendente O. 69
 Vendentem Vi. 12
 Videntes Cl. 38
 Vendere Gr. 8
 Venderet N. 32
 Vendidisse G. 7
 Vendidissent G. 15
 Vendidisset C. 39
 Vendidit Vi. 12
 Venditabat Gr. 11
 Venditare O. 75. Ve. 16

- Venditavit C. 39
 Veneficii O. 56
 Veneficiis C. 3
 Venena C. 23. 55
 Venenariorum N. 33
 Venenatas C. 38
 Veneni C. 1. N. 47. Tib. 49. Tib. 53
 Veneno C. 1. 12. 23. Cl. 1. 44. G. 9.
 Gr. 3. J. 20. N. 33. 34. 35. 36. 43.
 47. Tib. 62. Vi. 14
 Venenorum C. 29. 49
 Venenum C. 55. J. 74. N. 2. 33. O.
 11. Tib. 61. 73. Vi. 6. 14
 Venerabundus C. 15
 Veneranda Vi. 2
 Venerandis Tib. 29
 Venerant Tib. 8
 Veneratus Cl. 12. O. 18
 Venere J. 6. 49. N. 52
 Venereas H.
 Venerem C. 56. O. 71
 Venereos Tib. 43
 Veneri G. 18
 Veneris C. 7. 52. Cl. 25. J. 61. 78. 84
 Venerunt H. N. 39
 Venetæ Vi. 14
 Venia Cl. 21. D. 9. 10. H. N. 40. O.
 45. 51. Ve. 1
 Veniam C. 49. Cl. 11. 26. 32. 38. J.
 1. 75. O. 15. Tib. 10. 24. 71
 Venientem Tib. 32
 Veniet H.
 Venire O. 38. Rh. 1. Tib. 56
 Venirent C. 40
 Veniret Cl. 39. N. 16. Tib. 7
 Venisse J. 81. N. 49. Tib. 34
 Venissent Rh. 1
 Venisset C. 25. J. 7. O. 59. 64. 94.
 Te. 2
 Venit C. 14. G. 6. 13. J. 9. 35. Juv.
 Tib. 12. 59. Ve. 5
 Venitur Rh. 1
 Venter Vi. 17
 Ventilante O. 82
 Ventis Pl.
 Vento J. 66
 Ventre N. 33. 51. Ti. 3
 Ventrem Ve. 20
 Ventriculi H.
 Ventris Cl. 32. D. 18. L.
 Ventum N. 26. 49. O. 94. Rh. 1
 Venturum Vi. 18
 Venundaret O. 21
 Venusinus H.
 Venustate J. 55
 Venusti J. 56
 Venustissima O. 79
 Venusto N. 51
 Vepres N. 48
 Vepribus Tib. 60
 Ver O. 91
 Vera Cl. 15. Pe. Tib. 59
 Veræ Gr. 21. Ve. 6
 Veranius O. 86
 Verba C. 53. Cl. 40. G. 11. 16. Gr.
 10. J. 55. 84. N. 7. 13. 25. O. 54.
 76. 87. Oth. 8. Rh. 1. Tib. 24. 27.
 Ve. 6. 14. Vi. 15
 Verbas Ve. 7
 Verbenatum C. 27
 Verbera Vi. 10
 Verberans C. 49
 Verberare N. 26
 Verberatum C. 27
 Verberaturi C. 26
 Verberarit O. 45
 Verberavit N. 33. Tib. 60
 Verberibus N. 34. Tib. 53
 Verbis D. 11. 12. J. 16. 55. 81. L.
 N. 23. 49. O. 28. 58. 86. Oth. 1.
 Ve. 22
 Verbo C. 29. O. 82. 99. Tib. 10. 32.
 71
 Verborum Gr. 10. 15. J. 37. N. 33. O.
 13. 66. 86. Tib. 61. 71. Vi. 17
 Verbosum C. 34
 Verbum J. 30. 53. 55. 56. O. 89. Rh. 1
 Vere Cl. 41. G. 12. N. 30
 Verebantur Rh. 1
 Verecundia D. 18. N. 18. O. 57
 Verecundiæ Pe.
 Verecundiam O. 35
 Verens Cl. 24
 Vereri H.
 Vereris H.
 Veretris Tib. 62
 Verginius Pe.
 Veris O. 81
 Verisimile Cl. 1
 Verisimilius Ve. 16
 Veritate C. 12. J. 56. Rh. 1
 Veritatis G. 7
 Veritis J. 22
 Veritus J. 35
 Verna Gr. 23
 Vernaculis Vi. 14
 Vernis N. 57. O. 31
 Verrendis Ve. 5
 Verri C. 43
 Verrio Gr. 18
 Verrius Gr. 17. 19
 Verrucam D. 16
 Versanti G. 9. Tib. 19
 Versarentur Tib. 44
 Versatilibus N. 31
 Versatus Gr. 18
 Versi C. 9
 Versibus Cl. 1. 42. D. 14. L. N. 52.

- O. 85. Ve. 23
 Versicoloribus C. 37
 Versiculi C. 8
 Versiculis Gr. 11. 14. J. 73. Tib. 59
 Versiculorum C. 8
 Versiculum C. 27
 Versiculus Gr. 16
 Verso J. 59
 Versu C. 45. G. 13. N. 46. Tib. 53
 Versum D. 9. O. 68. 98. Tib. 21
 Versus C. 51. Cl. 1. Gr. 9. J. 20. 30.
 49. O. 70. Pe. Te. 2. Tib. 21
 Versuum Juv. O. 87
 Vertendum O. 89
 Vertens Vi. 10
 Vertente C. 37
 Verteret N. 37
 Verterit C. 50
 Vertice J. 45. 88. N. 45
 Verticem C. 50. N. 51
 Verticis C. 51
 Vertit O. 67. 96
 Vescébatur O. 76
 Vescendi D. 4
 Vescenti C. 18
 Vescerentur Cl. 32
 Vesevi Ti. 8
 Vesevo Pl. Ti. 8
 Vesica O. 80
 Vespasia Ve. 1
 Vespasiæ Ve. 5
 Vespasiani D. 2. Ve. 5. 6. Vi. 15. 17
 Vespasiano D. 1. 15. Ve. 7. 22
 Vespasianum Cl. 45. D. 15. Ve. 6. 15
 Vespasianus G. 23. Ve. 1. 2
 Vespasiorum Ve. 1
 Vespasium Ve. 1
 Vespera O. 53. Tib. 74
 Vesperam C. 18. Cl. 34
 Vespere O. 94. Vi. 8
 Vesperi C. 6. G. 4. N. 8
 Vespillones D. 17
 Vestæ N. 19. Tib. 50
 Vestales J. 1. N. 12. O. 101
 Vestali J. 83. N. 28
 Vestalibus O. 44. Tib. 76. Vi. 16
 Vestalis Tib. 2
 Vestalium D. 8
 Veste C. 22. 26. Cl. 16. 17. G. 3. J. 6.
 33. 49. 56. 84. N. 25. 32. 42. 48.
 O. 27. 73. Oth. 12. Vi. 8. 17
 Vestem J. 84. O. 75. Tib. 2
 Vester G. 20
 Vestibuli Ve. 25
 Vestibulo C. 42. O. 100. Tib. 26
 Vestibulum C. 22. N. 31
 Vestigia D. 1. Gr. 20
 Vestigio J. 4. O. 28
 Vestigium Ve. 1
 Vestimenta Tib. 14. 58
 Vestinum N. 35
 Vestis J. 43. N. 11. 28. O. 35. Tib. 6
 Vestitu C. 52. Te. 2
 Vestitum O. 40
 Vestitus Cl. 9. O. 78
 Vestium Gr. 23
 Vestra D. 11
 Vestræ Tib. 67
 Vestris D. 11
 Vestro J. 41
 Vestrum C. 32. O. 56
 Vetabat C. 26
 Vetare Tib. 2
 Vetaret Cl. 23. J. 47. O. 64
 Vetaretur N. 22
 Vetera C. 35. 38. Ve. 19
 Veterani O. 57
 Veteranis J. 38. N. 9. O. 12. 15
 Veteranorum J. 84. N. 32. O. 13. Tib.
 48
 Veteranos D. 9. J. 29. O. 10. 13
 Veteranum G. 6
 Vetere C. 28. Cl. 25. G. 2. 12. N. 48.
 O. 2. 18. 45. 98. Oth. 1
 Veterem Cl. 5. G. 4. 10. J. 19. O. 7.
 40. Tib. 56. Vi. 1. 7
 Veteres C. 3. D. 10. Gr. 4. 24. O. 75.
 93. Rh. 1. Tib. 49. 51. 55. 70
 Veteri Cl. 32. 42. D. 8. N. 37. O. 6.
 89. Rh. 3. Ti. 7. 8. Ve. 8. 9
 Veteribus D. 9. G. 22. N. 46. O. 100.
 Ve. 8
 Veteris C. 39
 Veterrimæ O. 92
 Veterum Cl. 25. 40. 41. N. 38. 52
 Vetita N. 32
 Vetiti N. 16
 Vetitum Cl. 38. J. 43
 Vettio J. 17
 Vettium J. 17. 20
 Vettius J. 17
 Vetuerit Tib. 50
 Vetuit C. 23. 34. 49. Cl. 11. 25. D. 7.
 G. 7. J. 56. O. 31. 44. 65. 101.
 Oth. 11. Ti. 8. Tib. 68. 71
 Vetulum Tib. 45
 Vetus N. 15. Rh. 1. Ve. 4
 Vetustate C. 21. Cl. 25. O. 18. 30. 72
 Vetustatis Ve. 1
 Vetustissima J. 66. 81
 Vetustissimum Ve. 8
 Vexationem Tib. 61
 Vexatus C. 50. O. 53
 Vexilla N. 13. Vi. 11
 Vexillatione G. 20
 Vexillis Ve. 6
 Vexillo C. 15. O. 25
 Vi D. 15. H. J. 16. 25. 26. O. 6. 10.

52. Pl. Rh. 2. Tib. 24. 30. 37. 73.
 Ve. 5. Vi. 15
 Via Cl. 36. D. 17. J. 31. 46. N. 4. 48.
 O. 30. Pe. Te. 5. Tib. 31. Ve. 12.
 Vi. 7. 14
 Viæ C. 19. G. 20. O. 94. Tib. 31. 60.
 Vi. 17
 Viam J. 44. N. 48. O. 100. Oth. 8.
 Vi. 1. 9
 Viarum C. 27. Cl. 24. O. 37. Vi. 13
 Vias C. 43. J. 39. 57. N. 25. O.
 S. 49
 Viatico J. 68
 Viaticum Vi. 7
 Viatore Tib. 11
 Viatorem Tib. 2
 Viatores Cl. 25. O. 32. Tib. 8
 Viatoribus N. 48. Tib. 64. Vi. 7
 Vibio D. 3
 Vicatim C. 35. J. 41. O. 40. 43. 57
 Vice C. 41. Cl. 35. G. 10. N. 31.
 Ti. 6
 Vicem Cl. 7. O. 45. 66. Tib. 52
 Vicena J. 38
 Vicenis J. 39
 Vicentinus Gr. 23
 Vices Cl. 42. N. 15. O. 32. Tib. 14.
 Ve. 8
 Vicesimo C. 10. Cl. 27. J. 56. O. 26.
 Tib. 73
 Vicesimum C. 4. Oth. 8. Tib. 49
 Vicibus C. 22
 Vicies C. 37. 55. Cl. 6. O. 43
 Vicina O. 21. Tib. 63
 Vicinam O. 97. 98
 Viciniæ C. 55. O. 30
 Vicinitatem O. 6
 Vicino Oth. 4
 Vicinum O. 3
 Vicinus Tib. 16
 Vicis Cl. 18
 Vicissem O. 71
 Vicisset J. 60. N. 25
 Vicissim C. 24. Cl. 10. N. 1
 Vicit O. 17. Oth. 9
 Vico C. 8. N. 5. Ve. 2
 Vicorum N. 38. O. 45. Tib. 76
 Vicos C. 28. J. 39. N. 26. O. 30. 78.
 Vi. 8
 Victa Ve. 5
 Victima C. 32
 Victimæ G. 18. N. 25. O. 59
 Victimarum C. 14. O. 95
 Victimæ C. 13
 Victimis C. 6
 Victis H. Oth. 9
 Victo J. 19
 Victor Gr. 17. J. 28. 35. O. 17. 96
 Victorem C. 27. 35. N. 24. Ve. 6
 Victores C. 39. O. 29. Tib. 17. 21
 Victori C. 55
 Victoria D. 6. J. 60. 75. O. 17. 96.
 100. Ve. 2. Vi. 10
 Victoriæ C. 45. 46. O. 10. 13. 18. 31.
 94. Ve. 8
 Victoriam D. 1. 10. H. J. 38. 67. O.
 13. 16. Tib. 4. Vi. 15
 Victoriarum O. 25
 Victorias C. 23. Cl. 1. Tib. 52
 Victoribus C. 20. Cl. 21
 Victorium O. 25
 Victorum C. 32
 Victos C. 20
 Victricem Ve. 5
 Victricium Tib. 14
 Victu Vi. 7
 Victum J. 53. N. 36. Ve. 6
 Victorium O. 97
 Victus Gr. 14. O. 70
 Vicus O. 1
 Videaris H.
 Videatur C. 49. J. 56. N. 30
 Videbat J. 35. O. 24. 91
 Videbatur C. 25. D. 7. 10. J. 30. 84. 8
 O. 29. Te. 4. Tib. 68
 Videntur Rh. 1
 Video Gr. 4
 Videor Cl. 40
 Viderat Oth. 7. Tib. 74
 Videre C. 50. J. 33. 55. O. 18. 94
 Viderent Tib. 68
 Viderentur Cl. 10. Tib. 12
 Videret Cl. 15. 21. 34. Gr. 8. 21. J.
 29. N. 21. Tib. 65
 Videretur C. 16. 33. 56. Gr. 3. 20.
 J. 4. 53. N. 8. 15. 18. 21. O. 73.
 88. 99. Rh. 1. Tib. 10. 50
 Videri O. 57. Tib. 24
 Videris H.
 Vides Gr. 23
 Videt Gr. 11
 Videtur C. 54. Cl. 46. D. 20. Gr. 10.
 J. 55. 56. O. 88. Rh. 1. Te. 2. Ve.
 16
 Vidi H. J. 37
 Vidimus D. 8
 Vidisse Cl. 37. D. 6. O. 100. Ve. 25
 Vidisset C. 28. J. 7. Ti. 3
 Vidit N. 46. O. 17. 70. 79. Tib. 51
 Vidium Gr. 14
 Viduatæ G. 5
 Viennæ Vi. 9. 18
 Vigentem N. 20
 Vigilando Tib. 21
 Vigilavit N. 34. O. 78
 Vigiles O. 30
 Vigilia O. 78
 Vigiliæ C. 50

- Viginti C. 26. Cl. 16. D. 1. G. 6. Gr. 3. J. 20. 41. 42. 82. 85. N. 31. 57. O. 16. 17. 71. 101. Pe. Pl. Te. 5. Ti. 11. Tib. 55. 61. Ve. 4. Vi. 10
 Vigoris O. 79
 Vius Ve. 5
 Vilissimi Vi. 12
 Vilissimos C. 26
 Vilius Tib. 35
 Villa G. 1. 4. 13. Gr. 11. O. 74. Tib. 65. 73. Ve. 2
 Villæ N. 48. O. 6
 Villam J. 46. N. 48. Te. 5
 Villarum C. 37
 Villas J. 81
 Villicum Cl. 38
 Vim Cl. 16. 37. D. 1. J. 5. N. 28. 29. 35. O. 34. Oth. 5. 11. 12. Tib. 2. 37. 53. 72. Ve. 6
 Vinariis Cl. 40
 Vincat O. 70
 Vincere J. 36
 Vinci J. 79
 Vincetus O. 40
 Vincula J. 79. Tib. 37. 57. Ve. 5
 Vinculis N. 36. 49. Tib. 65
 Vinculo G. 18
 Vindelicam H.
 Vindelico Tib. 9
 Vindelicos O. 21
 Vindelicum Tib. 9
 Vindemiarum J. 40
 Vindicantem O. 16. Tib. 50
 Vindicanti O. 21
 Vindicare J. 75. O. 10. Ti. 5
 Vindicaretur J. 81
 Vindicasset J. 67
 Vindicaturus J. 30
 Vindicavit Gr. 10
 Vindice N. 40
 Vindicem N. 41. 45. 46. Rh. 6
 Vindicis G. 9. 11. N. 41
 Vinearum Cl. 16. D. 7
 Vineis D. 14
 Vineta D. 7
 Vinctis N. 31
 Vini D. 7. J. 53. O. 42. 77. Tib. 42
 Vincipiana N. 36
 Vinicius O. 71
 Vinii Vi. 7
 Vinium O. 27
 Vinius G. 14
 Vino N. 51. Tib. 70
 Violentia Vi. 17
 Vinosioris O. 77
 Vinum Cl. 40. J. 49. Tib. 59
 Vinxerit J. 48
 Violandum J. 30
 Violaverant J. 89
 Violentia C. 26. N. 34
 Violentiores J. 35
 Violentissimum J. 29
 Violentius O. 51. Ti. 6. Tib. 37
 Violentos Tib. 2
 Vir N. 2. O. 35. 100. Oth. 1. Tib. 21. 25. 61. Ve. 13. Vi. 2
 Virgili C. 34. 45. D. 9. N. 54
 Virgilio Gr. 23. L.
 Virgilium Gr. 16
 Virginalis Pe.
 Virginem C. 24. Cl. 26. D. 8. 22. O. 62. Tib. 2
 Virgines D. 4. J. 1. N. 12. O. 69. 71. 101. Tib. 61. 70
 Virgini J. 83. N. 28
 Virginitibus O. 44. Tib. 76. Vi. 16
 Virginis G. 9
 Virginum D. 8. N. 29. O. 31
 Virgis D. 8. N. 49. O. 45
 Virgo Tib. 2
 Virgulta J. 84
 Viri C. 12. Cl. 29. D. 8. Gr. 3. J. 43. Tib. 42. Vi. 6
 Viriathini G. 3
 Viribus J. 30. 65. Tib. 73
 Viridario Tib. 60
 Virides O. 76
 Viridi J. 53
 Viridior Ve. 5
 Virilem N. 44. O. 38. 94
 Virili C. 52. G. 4. O. 8. Tib. 7. Ve. 2
 Virilis C. 15. Cl. 2. O. 66. 101
 Viris C. 17. Cl. 35. J. 1. 76. O. 25. 30. 33. Pe. Tib. 3. Ve. 19
 Viritim C. 18. D. 9. J. 26. 38. 83. N. 10. O. 41. Oth. 4. Tib. 20
 Viro C. 25. D. 8. N. 13. Tib. 51
 Virorum C. 3. 34. D. 4. Gr. 9. J. 52. N. 29. Pe.
 Viros Cl. 28. D. 10. G. 8. 14. Gr. 7. J. 16. N. 23. O. 4. 29. Rh. 1. Vi. 14
 Virtus Pe. 5
 Virtute O. 38
 Virtutes C. 3. D. 3. O. 66. Tib. 21
 Virtutibus N. 1. Ti. 7. Tib. 21
 Virtutis O. 21
 Virtutum C. 4. 16. D. 3
 Virum C. 29. 39. Cl. 16. 29. D. 1. 8. J. 4. 52. N. 35. O. 35. Oth. 2. 12. Pe. Ti. 6
 Virus O. 17
 Vis C. 48. D. 11. Gr. 14. 23. J. 27. 82. Te. 5. Tib. 59. 61
 Visa Cl. 22. O. 40. Tib. 14
 Visam Tib. 7
 Viscera C. 28

- Viscerationem J. 38
 Visceribus H.
 Viscus Vi. 13
 Visendam Vi. 17
 Visendi Tib. 12
 Visendum C. 43. N. 34. O. 93
 Visentium N. 49
 Visitare Tib. 11
 Visitaret N. 34
 Visitavit Cl. 35
 Viso G. 19. J. 68. O. 94. Oth. 8. 10
 Visu Gr. 3. J. 33. O. 91
 Visum D. 4. J. 78. N. 7. O. 49. Oth. 3
 Visuntur Tib. 14
 Visus C. 50. Gr. 11. J. 7. 81. O. 94.
 Te. 4. Tib. 11. Ve. 7
 Vita O. 13. 16. 85. Te. 4. Tib. 61.
 Vi. 10
 Vitæ C. 4. Cl. 1. 9. 16. 43. D. 14.
 G. 11. J. 59. 87. N. 5. 26. 54. O.
 9. 39. 58. 61. 66. 71. Oth. 11. 12.
 Rh. 1. Tib. 6. 11. 18. 49. 52. 62. Ve.
 21. Vi. 18
 Vitam Cl. 35. D. 12. J. 68. O. 53. 61.
 65. Oth. 10
 Vitandam Tib. 61
 Vitandi O. 45
 Vitans Tib. 12. 22
 Vitasset C. 23. N. 34
 Vitatis O. 86
 Vitato Tib. 10
 Vitavit Tib. 50
 Vitellia Vi. 1
 Vitelliam Vi. 1
 Vitelliano D. 1
 Vitellianorum Ve. 8
 Vitellii Oth. 8. 9. Ve. 7. 14. Vi. 1
 Vitelliis Vi. 1
 Vitellio Oth. 8. Pe. Ve. 5
 Vitelliorum Vi. 1
 Vitellios Vi. 1
 Vitellium Ve. 6. Vi. 1. 17
 Vitellius Vi. 2. 3. 7. 14
 Vitem Gr. 23
 Vitet Gr. 10. O. 94
 Vitia C. 51. D. 3. N. 1. 26. O. 66.
 Tib. 42. 68. Vi. 17
 Vitiandas O. 71
 Vitiasse C. 24
 Vitiasset Ve. 24
 Vitiatæ Tib. 61
 Vitiato O. 81
 Vitii O. 71
 Vitiis Gr. 23. N. 27. Tib. 21. 52
 Vitio H. J. 40. Pe. Ti. 7
 Vitorum D. 13
 Vitiosos O. 86
 Vitium C. 37. G. 3. N. 29. Rh. 6
 Vitreo G. 18
 Vitrici N. 6. Tib. 7. 46
 Vitrico Cl. 1. O. 8. Tib. 10
 Vitricum Tib. 13
 Vituli O. 90
 Vituperabat C. 36
 Vituperare Rh. 1
 Vituperasse N. 34
 Vituperatione Ti. 1
 Vivæ G. 5. O. 61
 Vivat G. 4
 Vive O. 99
 Vivendi Tib. 61
 Vivente Tib. 51
 Viventis N. 57
 Viventium C. 34
 Vivere C. 11. 38. 58. Cl. 40. J. 86.
 O. 98
 Viverent D. 12
 Viveres J. 80
 Viveret O. 31. Tib. 61
 Vivi Ve. 19
 Vivis O. 66
 Vivo D. 22. O. 31. Pe. Ti. 11. Vi. 3
 Vivos C. 26. N. 38
 Vivum Cl. 1. N. 48. 49
 Vivus N. 42
 Vixdum Vi. 8
 Vixerit Gr. 3. Tib. 63
 Vixit C. 59. Cl. 8. G. 8. Gr. 8. 9. 11.
 16. N. 5. Te. 1. 2. Tib. 7
 Ulciscendam C. 12
 Ulciscendi Ti. 9
 Ulciscendo J. 74
 Ulciscendum Cl. 37
 Ulcisci D. 23
 Ulteriore J. 7
 Ulteriorem J. 18
 Ultima Cl. 46
 Ultimæ O. 19
 Ultimam Gr. 3. J. 14
 Ultimo J. 36. N. 32. Pe.
 Ultimos Tib. 61
 Ultimium D. 14. O. 58
 Ultione O. 29
 Ultionem C. 3. Cl. 29. N. 41. Oth. 9.
 Tib. 25. Ve. 6
 Ultionis O. 16. Oth. 4
 Ultoris O. 29
 Ultus Cl. 42
 Ulysses C. 23
 Umbone J. 68
 Umbria Ve. 1
 Umbriam J. 34
 Umbris C. 59
 Unciam O. 76
 Uncias G. 12. N. 32
 Unco N. 24. Tib. 61. Vi. 17
 Uncos Tib. 54
 Uncum Tib. 75
 Undecim Cl. 20
 Undecimam J. 88

- Undecimo N. 7. O. 41
 Undecimum O. 26
 Ungebat O. 82
 Ungi O. 76
 Unguenta N. 31
 Unguentariam O. 4
 Unguentatos J. 67
 Unguentis C. 37
 Unguento Ve. 8
 Ungulis J. 61
 Unicos Tib. 2
 Unicum Gr. 11. J. 27. Oth. 12. Ti. 8.
 Tib. 21
 Unionem Vi. 7
 Unionum N. 31
 Universa C. 44
 Universæ C. 13. Tib. 25
 Universam J. 24. N. 24
 Universas C. 1. 4. Tib. 3
 Universi G. 3. J. 68. O. 53. 58
 Universis G. 10. 16. J. 80. N. 6. 46.
 O. 56. Te. 2. Tib. 29. 76. Vi. 8
 Universo J. 14
 Universorum N. 10. 22
 Universos C. 28. D. 9. J. 20. 78. O.
 48. 71
 Universum N. 43. O. 45. Ti. 8
 Universus O. 68
 Unumquemque O. 39
 Unumquodque N. 1
 Vobis J. 41. Te. 2. Tib. 24. 67
 Vocabant G. 14. Gr. 20. N. 20. Rh. 1
 Vocabantur Gr. 4
 Vocabat C. 38. D. 22. N. 37. 47. O.
 35. 72. 82. Rh. 1. Tib. 44. 62
 Vocabatur C. 60. Gr. 3. O. 1. 70. Tib.
 42. Ve. 4
 Vocabulo J. 24
 Vocans C. 46
 Vocant Cl. 46. Rh. 1
 Vocantem J. 80
 Vocantur Cl. 1
 Vocare D. 17. O. 98. Tib. 53. Ve. 19
 Vocarentur Tib. 26
 Vocaretur C. 16. J. 10. O. 7. 32. 97.
 Tib. 38
 Vocari Tib. 48
 Vocat J. 32
 Vocata Vi. 15
 Vocatas C. 36. 48
 Vocatis Tib. 4. 73
 Vocatoribus C. 39
 Vocatu C. 39
 Vocatur Cl. 25. D. 5. Tib. 65
 Vocavit D. 11. J. 15. N. 2. Ve. 23
 Voce C. 49. 58. Cl. 12. 15. 16. 21. 43.
 D. 13. G. 13. J. 55. 70. 82. N. 24.
 34. 39. 42. 49. O. 15. 42. 84. 99.
 Te. 5. Ti. 8. Tib. 11. Ve. 8. Vi. 10
 Vocem C. 33. Cl. 21. 33. D. 10. N.
 21. Te. 1. Ti. 8
 Vocent G. 3
 Voces J. 77. N. 29. O. 86. Rh. 6
 Vocetur C. 8. G. 1
 Vocibus C. 6. Te. 5
 Vociferans O. 23
 Vociferantibus Vi. 17
 Vociferatione Cl. 36
 Vociferatus C. 36. Cl. 40
 Vocis N. 20. 25. O. 43
 Volasset O. 94
 Volaterris Pe.
 Volcatus Te. 2. 4
 Volebat C. 23. N. 56. O. 79. Tib. 59
 Volent C. 8
 Volentibus N. 21. Tib. 61
 Volens Cl. 4
 Volet D. 15
 Volitare J. 81
 Volo N. 34
 Vologesus D. 2. N. 57. Ve. 6
 Volubilitas O. 86
 Volucres J. 81
 Volucrum O. 13
 Volveret Ve. 5
 Voluerunt J. 30
 Volui H.
 Voluisse J. 30. 86. O. 18
 Voluit C. 58. J. 56. N. 11. 22. O. 56
 Volumen Cl. 41
 Volumina Cl. 41. Gr. 1. 6. 7. O. 85
 Volumine Gr. 2
 Voluminibus O. 101. Pl.
 Voluminis H.
 Voluit Pe.
 Voluntaria C. 26. G. 3. N. 34. Tib.
 66
 Voluntariam O. 13. Tib. 54
 Voluntariis Vi. 15
 Voluntas Gr. 14. O. 15. Tib. 31
 Voluntate C. 14. J. 75. N. 6. 18. O.
 2. 28. Rh. 1. Tib. 13. Vi. 5
 Voluntatem J. 27. Ti. 1. Tib. 12. Ve. 4
 Voluntatis O. 12
 Voluptate O. 45
 Voluptates Tib. 72
 Voluptatibus Tib. 42
 Volutatus C. 42
 Vomicae Rh. 6
 Vomicas O. 65
 Vomit C. 57
 Vomitandi Vi. 13
 Vomitu N. 20
 Vononem Tib. 49
 Vota C. 6. 14. Cl. 45. J. 85. O. 97.
 Tib. 38. 54
 Votæ N. 38
 Voti C. 13. O. 28

- Votivis O. 43
 Voto O. 57
 Votorum N. 46. O. 58
 Votum C. 27. N. 23. O. 51. 59
 Voverat C. 27. O. 29
 Voverent C. 14
 Vovit O. 23
 Urbana D. 1
 Urbanæ C. 13. D. 1. J. 9
 Urbanas N. 44
 Urbani J. 51. Rh. 1
 Urbanis Cl. 10. N. 30. O. 36. 46. 101
 Urbano Vi. 5
 Urbanorum J. 20. O. 33. Ve. 20
 Urbanos Oth. 1
 Urbe C. 8. 16. 18. 24. 39. 40. Cl. 22.
 23. 34. D. 10. G. 3. 11. Gr. 3. 8.
 11. J. 7. 8. 31. 35. 39. 44. 56. Juv.
 N. 36. 39. 43. 48. 57. O. 8. 20. 22.
 27. 42. 43. 45. 46. 49. 52. 53. 72.
 89. 99. Ti. 7. Tib. 2. 35. 36. 37. 40.
 Ve. 5. 7. 9. 24. Vi. 14. 15
 Urbem C. 14. 21. 22. 23. 48. 49. 51.
 Cl. 17. 20. 24. 28. D. 19. G. 12. 18.
 Gr. 2. J. 18. 24. 42. 52. N. 13.
 38. 43. O. 18. 22. 23. 26. 29. 57. 72.
 95. Te. 4. Tib. 9. 17. 20. Ve. 8.
 Vi. 1. 11
 Urbes J. 28. 54. O. 60. Ti. 4
 Urb Cl. 4. N. 16. O. 41. 46. 72. 100.
 Tib. 63
 Urbicæ O. 18
 Urbicas N. 23
 Urbicis J. 49. O. 46
 Urbis C. 8. 16. Cl. 18. D. 1. 13. J.
 70. 79. 84. N. 4. 16. 27. O. 7. 30.
 37. 70. 89. Tib. 42. 72. Ve. 8
 Urbium C. 43. N. 31. O. 47
 Urbs O. 30. Ve. 8
 Urebant Tib. 66
 Urgente H. Ti. 6
 Urgentem Ve. 24
 Urgenti Vi. 15
 Urgentibus J. 35. N. 41
 Urgeretur Oth. 9
 Urgulanilla Cl. 26. 27
 Urgananillam Cl. 26
 Urina N. 56
 Urinæ Tib. 62. Ve. 23
 Urinam O. 80
 Urnam N. 21
 Urnas C. 15
 Ursæ O. 80
 Usi Ti. 7
 Usitata Cl. 21
 Usu Cl. 41. D. 1. 7. G. 10. Gr. 1. J.
 75. O. 67. 80
 Usucapta D. 9
 Usum C. 25. D. 8. G. 11. J. 30. 43.
 45. 84. N. 32. O. 41. 65. 100.
 Rh. 1
 Usuræ J. 42
 Usuris O. 39
 Usurpans Tib. 11
 Usurpantes Cl. 25
 Usurpare C. 38. Cl. 24. 25
 Usurparunt N. 1
 Usurpasse O. 87
 Usurpati Tib. 10
 Usurpavit G. 4. J. 45
 Usus C. 23. 52. Cl. 31. Gr. 2. J. 72.
 N. 50. O. 43. 71. 73. 89. Tib. 68.
 71. Ve. 16. 20. Vi. 8
 Utaris O. 86
 Utatur Gr. 10
 Utcumque Cl. 16
 Utebatur J. 61. Ve. 23
 Utendum O. 82. Tib. 71
 Uter C. 33
 Uterentur O. 98
 Uteretur C. 22. Gr. 9. J. 86. Tib. 18
 Utero O. 94
 Uterque Cl. 4. Gr. 2. J. 13
 Utilia Rh. 1
 Utilis Rh. 1
 Utilitates Tib. 33
 Utinam C. 30. D. 16. J. 80. Te. 5
 Utique C. 53. N. 15. 22. 28. Ti. 2.
 Tib. 47
 Utque Gr. 3
 Utramque Cl. 3. O. 89. Ti. 4. Ve. 3
 Utrasque J. 75
 Utribus J. 57
 Utricularium N. 54
 Utro O. 40
 Utrobique O. 17
 Uvæ O. 76
 Vulgandos Gr. 8
 Vulgares Gr. 24. H.
 Vulgaret Tib. 66
 Vulgari O. 40. Vi. 2
 Vulgaribus Gr. 23
 Vulgaris O. 76
 Vulgata C. 60. N. 39. O. 94
 Vulgatissimas D. 22
 Vulgatissimum J. 49
 Vulgatum D. 6. O. 70
 Vulgatus Cl. 1
 Vulgaverit O. 94
 Vulgi J. 88. N. 21. 53. Vi. 17
 Vulgus G. 20. N. 6. O. 35. 51
 Vulnera O. 20. Rh. 5. Vi. 10
 Vulnerare N. 26
 Vulneraret Tib. 68
 Vulnerat J. 82
 Vulneraverunt Tib. 61
 Vulneravit G. 18
 Vulnere J. 82. O. 11

- Vulneri O. 11
 Vulneribus C. 58. D. 17. J. 82. Tib. 61
 Vulnus D. 17. N. 49
 Vulpem Ve. 16
 Vulso Oth. 12
 Vult O. 87
 Vultu D. 18. J. 78. N. 51. O. 34. 53. 79. Tib. 68. Ve. 20
 Vultum C. 50. D. 18. O. 79
 Vultures O. 95
 Uxor C. 59. Cl. 17. Gr. 19. J. 81. O. 69
 Uxore C. 24. 50. D. 10. 13. G. 5. N. 6. 28. 46. O. 71. 73. Te. 3. Tib. 10. Ve. 1. Vi. 7
 Uxorem C. 12. 25. Cl. 26. 39. D. 3. 8. 10. G. 2. Gr. 14. J. 1. 6. 21. 48. 50. 52. 74. N. 7. 26. 28. O. 24. 62. 63. Pe. Rh. 5. Ti. 4. Tib. 4. 7. 11. 35. Ve. 3. Vi. 6
 Uxores Cl. 26. G. 3. J. 51. 52. N. 35. O. 94
 Uxori O. 66. Tib. 50
 Uxoria N. 35
 Uxoribus Cl. 27. D. 1. Tib. 61. Vi. 2
 Uxorio C. 25
 Uxoris C. 24. 33. D. 14. J. 1. 5. 74. O. 29. 94. Oth. 3. Tib. 10. 21. 62. Ve. 3
 Uxorum C. 5. Cl. 25
 X
 X O. 88
 Xenophontem J. 87
 Xysticorum O. 45
 Xystis O. 72
 Z.
 Zenodoti Gr. 11
 Zenonem Tib. 56
 Zona Vi. 16

INDEX

GRÆCORUM VOCABULORUM.

A.

Ἄβλεψίαν Cl. 39
 Ἄγαθὸν D. 12
 Ἄγαμος O. 65
 Ἄγάπημα Gr. 2
 Ἄγε N. 49
 Ἄγονος O. 65
 Ἄδιατρεψίαν C. 29
 Αἰθ' O. 65
 Αἰθομένοιο Tib. 21
 Αἶματι Tib. 57
 Ἀκροάσεις Gr. 2
 Ἀλκμαίων N. 39
 Ἄλωσιν N. 38
 Ἀμείνων O. 25
 Ἀμφί N. 49
 Ἀμφω Tib. 21
 Ἀνάειρ' C. 22
 Ἀνασκευὰς Rh. 1
 Ἄνδρ' Cl. 42
 Ἄνφγε N. 46
 Ἀξιοθριάμβευτον C. 47
 Ἀπέκτεινεν N. 39
 Ἀποθάνης Ve. 23
 Ἀπολέσθαι O. 65
 Ἀπραγόπολιν O. 98
 Ἄρκει D. 13
 Ἄρτιος Cl. 4
 Ἀρτιότητα Cl. 4
 Ἀρχῆς G. 4
 Ἀσφαῶς Cl. 4
 Ἀσφαλῆς O. 25
 Ἄτυχεῖ Cl. 4
 Ἀῦθις Ve. 23
 Αὐλοῖς Oth. 7
 Αὐτόματον (nos Automatum) Cl. 34
 Αὐτοῦ Cl. 4

B.

Βάλλει N. 49
 Βεβλάφθαι Cl. 4
 Βιβὰς Ve. 23
 Βραδέως O. 25

Γ.

Γαῖα N. 38. 40
 Γαμήσαι D. 10
 Γάρ O. 25. Oth. 7
 Γεροντικῶς O. 71
 Γέρων Cl. 15
 Γραμματικοὶ Gr. 4

Δ.

Δ' Tib. 21
 Δέ O. 98
 Δεῖ N. 49
 Δολιχόσκιον Ve. 23
 Δότε O. 99
 Δυσφημίαν O. 92
 Δωδεκάθεος O. 70

E.

Ἐγειρε N. 49
 Ἐγχος Ve. 23
 Ἐγὼ Cl. 22
 Εἶ Cl. 15
 Εἶς Cl. 4
 Εἶς C. 22
 Εἴσορῶ O. 98
 Εἰωθόσιν Cl. 4
 Ἐκ Tib. 21
 Ἐκατηβελέτης N. 39
 Ἐμβλημα Tib. 71
 Ἐμεναι O. 65
 Ἐμοί Tib. 21
 Ἐμοῦ N. 38
 Ἐμπεδον G. 20
 Ἐν Cl. 4. N. 49
 Ἐξαρχῆς Ve. 23
 Ἐπαμύνασθαι Cl. 42
 Ἐπὰν Ve. 23
 Ἐπανάστασις Cl. 38
 Ἐπεὶ Tib. 21

- Ἐπὶ D. 14
Ἐπισπεῖσαι D. 14
Ἐση Ve. 23
Ἐστ' O. 25
Ἐσται D. 23
Ἐστω C. 22
Ἐτι D. 14. D. 20
Εὐγένεια Cl. 4
Εὐθανασίαν O. 99
- Z.
- Ζῶντος N. 38
- H.
- Ἡ C. 22
Ἡλαττώσθαι Cl. 4
Ἡμῖν Cl. 4
Ἡμῶν G. 4
- Θ.
- Θανεῖν N. 46
Θανόντος N. 38
Θέλεις D. 10
Θεολογουμένων O. 94
Θέσεις Rh. 1
Θίγγανε Cl. 40
Θρασὺς O. 25
Θουμένῳ D. 14
- I.
- Ἰάσεται Cl. 43
Ἰδίαν N. 39
Ἰππων N. 49
- K.
- Κάγῳ D. 18
Καὶ Cl. 1. 4. 15. D. 10. G. 4. J. 82.
O. 99. Oth. 7. Tib. 21
Καίσαρι D. 14
Καλὸς D. 18
Καλῶς Ve. 1. 23
Καρποφορήσω D. 14
Καρχηδονιακῶν Cl. 42
Κατασκευὰς Rh. 1
Κῆν D. 14
Κήρυλος Ve. 23
Κοίρανος C. 22
Κραδάων Ve. 23
Κρότον O. 99
- Κτιστὴν O. 98
Κτιστοῦ O. 98
Κτυπήσατε O. 99
Κτύπος N. 49
- Λ.
- Λάλει Cl. 40
Λάχης Ve. 23
Λίαν Cl. 4
- M.
- Μακρὰ Ve. 23
Μακροῖς Oth. 7
Μασγάβαν O. 98
Με C. 22. D. 14
Μέγας D. 18
Μένος G. 20
Μετὰ O. 99
Μετεωρίαν Cl. 39
Μετεώρους Cl. 4
Μῆ D. 10
Μῆτηρ N. 39
Μητέρ' N. 39
Μήτηρ N. 46
Μητροκτόνοι N. 39
Μιχθήτω N. 38
Μοι G. 20. Oth. 7
Μούσαις Tib. 21
Μυκτηρίζειν Cl. 4
Μωρὸς Cl. 15
Μωρῶν Cl. 38
- N.
- Νέονυμφον N. 39
Νέρων N. 39
Νέρωνι N. 49
Νήφειν N. 49
Νοῆσαι Tib. 21
Νομιμώσατε Tib. 21
Νόμον N. 20
Νοστήσαιμεν Tib. 21
- O.
- Ὀβελίζει Gr. 14
Ὀγκωδέστατος H.
Ὀδοιπορικῶν Pe.
Ὀἶδε Tib. 21
Ὀἶος D. 18
Ὀλόκληρος Cl. 4
Ὅμως D. 14
Ὅραας D. 18
Ὅρας O. 98

Ὅρεσθης N. 39
 Ὅσσον D. 14
 Ὅτε Cl. 42
 Οὐ N. 49
 Οὔατα N. 49
 Οὐκ D. 12
 Οὐχ D. 18
 Ὅφελον O. 65

Π.

Πανδς Gr. 3
 Πάντα D. 23
 Πάντες O. 99
 Πάνυ Cl. 4
 Παρατρώξη G. 4
 Παρεμβεβλημένοι Gr. 14
 Πάτερ N. 39
 Πέρι Tib. 21
 Πεφυρμένον Tib. 57
 Πηλδν Tib. 57
 Ποιητοῦ Gr. 14
 Πολιούχου Vi. 13
 Πολυκοιρανίη D. 12
 Πρέπει N. 49
 Πρότερος Cl. 42
 Προὔποκείμενον Cl. 4
 Πυρλ N. 38
 Πυρδς Tib. 21
 Πυρούμενον O. 98

P.

Ῥαθυμίαν Tib. 21
 Ῥίζαν D. 14

Σ.

Σε C. 22
 Σεαυτὸν N. 49
 Σκώπτειν Cl. 4
 Σπεῦδε O. 25
 Σπουδαίσι Cl. 4
 Στρατευομένων Tib. 21
 Στρατηγῶν Tib. 21
 Στρατηλάτης O. 25
 Σὺ Cl. 15. D. 10. G. 4. J. 82
 Σύγγαμος N. 46
 Συνθέσεις Rh. 1
 Σώματος Cl. 4

T.

Τ' O. 65
 Τὰ Cl. 4
 Ταῖς Tib. 21
 Τε D. 18
 Τέκνον G. 4
 Τελωνήσαντι Ve. 1
 Τεχνίον N. 40
 Τεχνόφουον O. 72
 Τήν Cl. 4
 Τῆς Cl. 4. G. 4
 Τί Oth. 7
 Τιμώμενον O. 98
 Τis Cl. 42
 Τὸ N. 40
 Τοιαῦτα Cl. 4
 Τοιούτοις N. 49
 Τοῖς Cl. 4. N. 49
 Τοσαύτην Tib. 21
 Τοῦ Cl. 4
 Τούτου Tib. 21
 Τρέφει N. 40
 Τρώσας Cl. 43
 Τύμβον O. 98
 Τυρῆρικῶν Cl. 42

Υ.

Υγίαινε N. 39
 Υμείς O. 99

Φ.

Φαγῆς D. 14
 Φάεσσι O. 98

X.

Χαλεπήνη Cl. 42
 Χαρῆς O. 99

Ψ.

Ψυχῆς Cl. 4

Ω.

ᾠ Ve. 23
 Ὠκυπόδων N. 49



**University of Toronto
Library**

**DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET**

Acme Library Card Pocket
LOWE-MARTIN CO. LIMITED

UTL AT DOWNSVIEW



D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 10 27 04 12 008 7